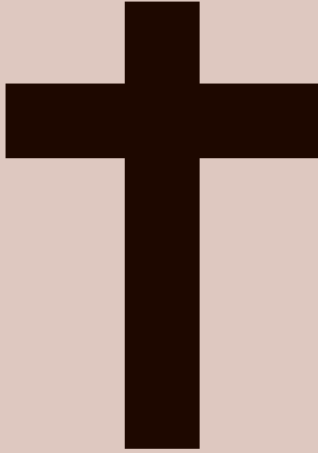

Tachi ak'õre
pedee

New Testament in Epena (CO:sja:Epena)

Tachi ak'õre pedee

New Testament in Epena (CO:sja:Epena)

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Epena

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Epena

sja

Colombia

Copyright Information

© 2005, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Epena

© 2005, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
1e08d4cb-71aa-5440-b08f-b522fabb6441

Contents

San Mateo	1
San Marcos	45
San Lucas	74
San Juan	120
Hechos	154
Romanos	193
1 Corintios	214
2 Corintios	233
Gálatas	246
Efesios	254
Filipenses	261
Colosenses	266
1 Tesalonicenses	271
2 Tesalonicenses	275
1 Timoteo	278
2 Timoteo	284
Tito	288
Filemón	291
Hebreos	293
Santiago	308
1 San Pedro	314
2 San Pedro	320
1 San Juan	324
2 San Juan	330
3 San Juan	331
San Judas	332
Apocalipsis	334

SAN MATEO San Mateopa Pedee Pia P'ãda

San Mateopa na pedee pia p'ãji. Ichiaba t'ijarapachida Leví. Judío paji. Jesucristo ome nipapachi. Na pedee pia p'ãdade Mateopa jara bi Jesús Tachi Ak'õrepa pèida eperãarã o K'achiadeepa k'aripa atamerã Tachi Ak'õrepa jaradak'a judiorã chonaarãmaa Antiguo Testamento apatade. Audú jara bi Jesupa jarateepatade. Irua eperãarãmaa ùraapachi; chi k'õp'ãyoorãmaa jarateepachi; nepiripachi ne-inaa jarateeit'ee mãik'aapa jarapachi sãga p'anapataadaipia bi Tachi Ak'õre jua ek'ari p'anapataarã.

Naapiara Mateopa jara bi Jesús chonaarãwedapema judiorã èreerãdeepa uchiada; iru t'oda mãik'aapa treinta años wãyaap'eda, Juan Bautistapa irude jarateeda (caps. 1.1–3.12). Jara bi Juanpa Jesús poro chooda; Jesús unuda netuara ome eujã pania wêe bide mãik'aapa Jesús ewaa jaratee beek'ãri (caps. 3.13–4.25). Jara bi Jesupa jarateepata Galilea eujãde: ùraa jarateeda ee bide nipak'ãri (caps. 5–7); ne-inaa ooda eperãarãpa p'oyaa oodak'aa ãchi juadoopa (caps. 8–9); ichi k'õp'ãyoorã doce jirit'erada (cap. 10); awaraa ùraa jarateeda Galileade (caps. 11–12); awaraa nepirida jarateeit'ee (cap. 13) mãik'aapa Rey Herodepa ooda Jesupa jarateepatade ùrik'ãri (cap. 14.1–12). Jara bi Jesús nipapata awaraa eujãde (caps. 14.13–17.20); ichia t'êe ooda Galilea eujãde (caps. 17.21–18.35) mãik'aapa wãda Jerusalendee (caps. 19–20); ichia mama ooda mãik'aapa jarateeda (caps. 21.1–26.13). Jara bi iru jita atadap'eda, ateadap'edaa judiorã poroorã k'ìrapite mãik'aapa iru peet'aadap'edaa (caps. 26.14–27.66). T'èepai jara bi iru chok'ai p'irabaida mãik'aapa pedee t'êe jarada ijãapataarãpa iru ùraa jarateenadamerã na p'ek'au eujã jõmaade (cap. 28).

Jesucristo èreerã t'ì p'ãda (Lc 3.23-38)

¹ Jesucristo uchijai chonaarãwedapema Rey Daviddeepa mãik'aapa Abrahamdeepa. Chonaarãwedapemaarãpa iru èreerã t'ì p'ãjida ichi t'èepemaarãpa k'awaadamerã k'airãdeepa uchijai.

² Abraham Isaac ak'õre paji. Isaac Jacob ak'õre paji. Jacob Judá ak'õre paji mãik'aapa Judá ìpemaarãde ichiaba.

³ Judá Fares mãik'aapa Zara ak'õre paji. Ìchi nawe Tamar paji. Fares Hesrón ak'õre paji. Hesrón Aram ak'õre paji.

⁴ Aram Aminadab ak'õre paji. Aminadab Nahasón ak'õre paji. Nahasón Salmón ak'õre paji.

⁵ Salmón Booz ak'õre paji mãik'aapa Rahab Booz nawe paji. Booz Obed ak'õre paji mãik'aapa Rut Obed nawe paji. Obed Jesé ak'õre paji.

⁶ Jesé Rey David ak'õre paji. Rey David Salomón ak'õre paji mãik'aapa Urías wëra pada Salomón nawe paji.

⁷ Salomón Roboam ak'õre paji. Roboam Abías ak'õre paji. Abías Asá ak'õre paji.

⁸ Asá Josafat ak'õre paji. Josafat Joram ak'õre paji. Joram Ozías ak'õre paji.

⁹ Ozías Jotam ak'õre paji. Jotam Acaz ak'õre paji. Acaz Ezequías ak'õre paji.

¹⁰ Ezequías Manasés ak'õre paji. Manasés Amón ak'õre paji. Amón Josías ak'õre paji.

¹¹ Josías Jeconías, chi ìpemaarã ome ak'õre paji. Mãirã p'anapachida Babilónia p'uurudepemaarãpa Israel pidaarã p'oyaadap'eda, presok'a ateadak'ãri ãchi eujãdee.

¹² Ma Babilónia p'uurudee wãdap'edaa, Jeconías Salatiel ak'õre paji. Salatiel Zorobabel ak'õre paji.

¹³ Zorobabel Abihud ak'õre paji. Abihud Eliaquim ak'õre paji. Eliaquim Azor ak'õre paji.

¹⁴ Azor Sadoc ak'õre paji. Sadoc Aquim ak'õre paji. Aquim Eliud ak'õre paji.

¹⁵ Eliud Eleazar ak'õre paji. Eleazar Matán ak'õre paji. Matán Jacob ak'õre paji.

¹⁶ Jacob José ak'õre paji. José María imik'ãra paji. María Jesús nawe paji. Ma Jesús ichiaba t'ijarapachida Cristo; jara k'inia bi Tachi Ak'õrepa pèida eperãarã rey pamerã.

¹⁷ Abrahamdeepa uchiada catorce uchiadap'edaarã uchijaida Rey David parumaa. Daviddeepa ichiaba uchiada catorce uchiadap'edaarã uchijaida Israel pidaarã ateerutamaa Babilónia p'uurudee. Ichiaba madeepa uchiada catorce uchiadap'edaarã uchijaida Jesucristo t'orumaa.

Jesucristo t'oda (Lc 2.1-7)

¹⁸ Jesucristo t'oda nãga paji. Iru nawe, María, pedeete baji José ome miak'ãidait'ee. Mamãda araa padai naaweda, Tachi Ak'õre Jaurepa biak'oopijji. ¹⁹ Josepa biak'oo bi unuk'ãri, miak'ãi-e pait'ee paji iru ome. Mamãda José t'ãri pia bada perã, María k'ãra nejasiapiamaapa

k'up'ee amaat'aait'ee paji, awaraarāpa k'awaanaadamerā. ²⁰ Māga k'Īsia bide, k'āimok'araaji it'aripema āngel ome. Māgipa mājaji:

—José, Rey Daviddeepa uchiada, waaweenáaji María ome miak'āiit'ee, Ak'ōre Jaurepata ma warra oopida perā. ²¹ Mariapa imik'ra warra t'oit'ee. T'i biit'eeda aji, Jesús, irua eperāarā k'aripait'ee perā atuanaadamerā āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa.

²² Māga paji Tachi Ak'ōrepa jarapidak'a chonaarāweda ichi pedee jarapari it'aideepa:

²³ 'Awēra imik'ra ome k'āi-ee bita biak'ooit'ee māik'aapa imik'ra warra t'oit'ee. Iru t'ijaradait'ee Emanuel.' (Is 7.14)

Māgí t'i jara k'inia bi: "Tachi Ak'ōre tachi ome bapari."

²⁴ José irimak'āri, ooji ma angelpa jaradak'a. María ataji ichi wēra pamerā. ²⁵ Mamīda miak'āida-e paji, chi warra t'oru misa. T'ok'āri, Josepa t'i bijí Jesús.

2

K'Īsia k'awaa beerā chedap'edaa Jesús ak'ide

¹ Jesús t'oji Belén p'uurude Māgí p'uuru Judea eujāde bi. T'ok'āri, Herodes Judea eujādepema rey paji. Maapai k'Īsia k'awaa beerā ak'ōrejīru uchiapari eereepa Jerusalén p'uurudee chejida. Āchia lucero ak'ipachida k'awaadait'ee ne-inaa p'asait'ee bi.

² Pachedak'āri, eperāarā iidijida:

—¿Sāma bima ajida, Judiorā Rey t'oda? Iru lucero uchiak'āri ak'ōrejīru uchiapari eere, rey waibia t'oda k'awaajida. Mapa ma lucero t'ēe chejida parā rey jiride. Irumaa it'aa t'ide chejidada ajida.

³ Rey Herodepa māga ūrik'āri, p'era pik'a nībeeji, Jerusalén p'uuru pidaarā ichiaba.

⁴ Māpai Herodepa t'i pēiji p'aareerā poroorā māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarā. Iidiji sāmata Tachi Ak'ōrepa pēiit'ee bada t'oit'ee paji. ⁵ Māpai p'anaujida:

—Belén p'uurude, Judea eujāde t'oit'ee. Chonaarāweda Ak'ōre pedee jaraparipa nāga p'āji:

⁶ 'Belén p'uuru apema Judea eujādepema p'uuru k'āyaara ek'ariara bi-e, ma p'uurude eperāarā poro waibia t'oit'ee perā. Irua Israel pidaarā ak'it'ee mi pari.' (Mi 5.2)

⁷ Herodepa māga ūrik'āri, ma k'Īsia k'awaa beerā mera t'i pēiji iidit'ee sāweda ma lucero unujida. ⁸ Maap'eda āchi Belendee pēiji. Mamīda māgaji:

—Wāti ma warra jiride. Pia iididapāde aji, ma warra pari. Unu atadak'āri, mimaa jara chedapāde aji, mi jida ichiaba irumaa it'aa t'ide wā k'inia bairā.

⁹ Māpai k'Īsia k'awaa beerā wājida. Ma lucero āchi naa wāpachi. Mata ak'inī banaji ma warra badamāi. ¹⁰ Māga unudak'āri, o-īadachida. ¹¹ Teeda t'itudak'āri, unujida ma warra chi nawe María ome. Māpai bedabaidap'eda, it'aa t'ijida ma warra k'īrapite māik'aapa āchi net'aa aneedap'edaaawat'idak'āri, teejida nēe, ne-inaa t'ūa bapari bajūbak'a māik'aapa k'era pia t'ijarapatap'edaa mirra. ¹² Maap'eda k'āimok'araade Tachi Ak'ōrepa jaraji waa wānaadamerā Herodema. Mapa awaraa ode wājida āchi eujādee.

María José ome Egipto eujādee mirudap'edaa

¹³ K'Īsia k'awaa beerā wādap'edaa t'ēepai, k'āimok'araade it'aripema angelpa Josemaa mājaji:

—P'irabāiji māik'aapa wāji Egipto eujādee pichi wēra iru warra ome. Mama p'ananadapāde aji, mia jararumaa, Herodepa na warra jiripiit'ee perā peepiit'ee.

¹⁴ Aramāgá José p'irabaiji. María māik'aapa chi warra atap'eda, p'ārik'ua Egiptodee wājida.

¹⁵ Mama p'aneejida Herodes piurumaa. Māga paji Tachi Ak'ōrepa jaradak'a, ichi pedee jarapari it'aideepa:

'Egipto eujādeepa mi warra t'i pēiji chemerā.' (Os 11.1)

Herodepa imik'ra warrarā peepida

¹⁶ Herodepa k'awaak'āri ma k'Īsia k'awaa beerāpa ichi k'ūrat'aadap'edaa, k'īraudachi. Āchia jaradade k'īsiap'eda, ichi soldaorā pēiji Belén p'uurudee māik'aapa p'uuru k'ait'a p'anadap'edaamaa, warrarā año omeedee pa edaa peek'oodamerā. ¹⁷ Māgá Tachi Ak'ōre pedee jarapari Jeremiapa jaradak'a uchiaji:

¹⁸ 'Rama p'uurude jēpi ororoo ūrijida. Jēpi chupiria ūrijida. Raquel jēe nībaji ichi warrarā-it'ee. Apidaapa ichi t'āri o-ī-īapidak'aa paji, chi warrarā k'iniidaidap'edaa perā.' (Jer 31.15)

¹⁹ Herodes piuda t'ēepai, Egiptode at'āri p'anide k'āimok'araade angelpa jaraji Josemaa:

²⁰ —Wāpāde aji, Israel eujādee pichi wēra, chi warra ome, warra pee k'inia p'anadap'edaarā piudap'edaa perā.

²¹ Māgá wājida Ak'ōrepa jara pēidak'a. ²² Mamīda Josepa k'awaak'āri Arquelao rey bi chi ak'ōre Herodes pari Judea eujāde, waawee baji mama banait'ee. Māga nide k'āimok'araade Tachi Ak'ōrepa jaraji Galilea eujādee wādamerā. ²³ Mama panadak'āri, Nazaret p'uurude

p'ananaajida. Māga paji Ak'ōre pedee jarapataarāpa jaradap'edaak'a: "Eperāarāpa Jesús t'jarapataadait'ee Nazaret pida."

3

Juan Bautistapa jarateeda

(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

¹ Ma t'ēpai eperā t'jarapapat'edaa Juan Bautista Tachi Ak'ōrepa jara pēida jara cheji Judea eujāde, eujā pania wēe bimāi. ² Māgaji:

—jP'ek'au k'achia oo amāati māik'aapa Tachi Ak'ōrede ijāapatāati! Taarā-e nide Tachi Ak'ōrepa eperāarā p'e biit'eeda aji, ichi jua ek'ari, ichideerā p'anedamerā.

³ Chonaarāweda Tachi Ak'ōre pedee jarapari Isaiapa jaraji:

'Eujā pania wēe bide eperā bia bi: "O pi-ia oopatak'a poro waibia chei naaweda, māga pik'a p'ek'au k'achia oo amāati Tachi Waibia chei naaweda." ' (Is 40.3)

⁴ Māgí eperā Juan paji. P'aru camello k'aradee k'ada jīpachi. Chi k'irride jīpari ne-ede ooda paji. K'opachi sisi māik'aapa topachi jirri miéle. ⁵ Eperāarā Jerusalén p'uurude p'anadap'edaarā awaraa Judea eujādepemaarā ome māik'aapa Jordán to k'ait'a p'anadap'edaarā ome chejida Juan pedee ūride. ⁶ Tachi Ak'ōremaa chupiria iidi chejida āchia p'ek'au k'achia oopapat'edaa k'aurepa. Māpai Juanpa āchi poro choo wāpachi Jordán to jāde.

⁷ Fariseorā saduceorā ome chok'ara ichiaba chejida Juanmaa poro choopide. Mamīda Juanpa māgaji:

—jParā k'achia-idaa beerādeepa uchiadap'edaarā! jTaamák'api p'ani! jPoro choopi chejida-ek'ā Tachi Ak'ōre juapa mia k'iniada-e p'anadairā? ⁸ Māga pirā, p'ek'au k'achia oo amāati māik'aapa p'anapatāati Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a. ⁹ K'isianāati Tachi Ak'ōrepa parāta miapi-e pait'ee Abrahamdeepa uchiadap'edaa perā. Mia jara bi: Na māudeepa Tachi Ak'ōrepa Abrahamdeepa uchiadap'edaarā oo atai. ¹⁰ Ara chaarapa nejō biiri chauk'aa bi t'u peet'aapatak'a t'ipitaude bat'at'aadait'ee paa jōmerā, māga pik'a taarā-e Tachi Ak'ōrepa jōpiit'ee parā, chi oodaamaa p'anapataarā irua k'inia bik'a. ¹¹ Mia parā poro choopari paniapa, ak'ipidamē pāchia p'ek'au k'achia oopata oodaamaa p'ani māik'aapa wāara Tachi Ak'ōrede ijāa p'ani. Mamīda eperā mi t'ēe cheru mi k'āyaara waibiara bi. Mia iru chancla ateeik'araa bi, mi iru k'āyaara ek'ariara bairā. Irua eperāarā nāgā poro chooit'ee. Tachi Ak'ōre Jaure ba chepiit'ee parā k'ap'iade. Mamīda ichide ijāadak'aa beerā t'ipitaude jōpiit'ee. ¹² Ooit'ee trigo ewaparipa ooparik'a. Māgipa pala aneek'ari, trigo ewada it'aa jira bat'apari chi tau uchiamerā māik'aapa nāupa chi e āyaa ateemerā. Maap'eda ma trigo tau ia bipari chi iapatamāi. Mamīda chi e beeda t'ipitaude bat'at'aapari. Māgí t'ipitau k'ik'aada aji.

Jesús poro chooda

(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)

¹³ Maapai Jesús wāji Galilea eujādeepa Jordán todee, Juan badamaa poro choopide.

¹⁴ Ewaa weda Juanpa iru poro choo-e pait'ee paji. Mapa māgaji:

—Piata mi poro choopia bi. jSāap'eda mimaa cheruma aji, pi poro choopide?

¹⁵ Mamīda Jesupa p'anauji:

—Mi poro choopāde aji, Tachi Ak'ōrepa jara bik'a uchiamerā.

Māpai Juanpa poro chooji. ¹⁶ Poro choop'eda, Jesús toiduupa uchiak'ari, pajā ewadachi māik'aapa irua unuji Tachi Ak'ōre Jaure ichi iri palomak'a baai cheru. ¹⁷ Māpai ūriji it'ariipa nāga pedeeru:

—Nata mi Warra k'inia. Irua mi t'āri o-īapipari.

4

Netuara Poro Waibiapa Jesús k'achiade baaipiit'ee pada

(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)

¹ Maap'eda Tachi Ak'ōre Jaurepa Jesús wāpiji eujā pania wēe bimaa, Netuara Poro Waibiapa irumaa ne-inaa k'achia oopi k'inia bada perā.

² Mama k'āima cuarenta nek'o-ee baji. Mapa jarrapisia nībeeki. ³ Māga nide Netuara Poro Waibiapa ne-inaa k'achia oopide cheji māik'aapa māgaji:

—Wāara pi Tachi Ak'ōre Warra pirā, na māu pan papit'aapāde aji.

⁴ Jesupa p'anauji:

—jOo-eda! aji. Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:

'Eperā chik'o k'o bipapai chok'ai bak'aa. Tachi Ak'ōre pedee k'awa bipa ichita chok'ai bapari.' (Dt 8.3)

⁵ T'ēpai Netuara Poro Waibiapa iru ateeji Jerusalendee, Tachi Ak'ōrepa jirit'erada p'uurudee. Mama Tachi Ak'ōre te waibia ek'arra iri it'í ateeji ⁶ māik'aapa māgaji:

—Wāara pi Tachi Ak'ōre Warra pīrā, namāik'aapa jītidaipáde aji, Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bairā:

'Ak'ōrepa ichi angeleerā pēiit'ee pi k'aripadamerā. Āchia pi jita atadait'ee māik'aapa pi t'idik'adait'ee, pichi bīiri pida māumaa p'u oopiamaa. (Sal 91.11-12)

⁷ Jesupa p'anauji:

—jīti-eda! aji. Ichiaba Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:

'Ne-inaa pariatua oonāaji k'awaait'ee wāara Tachi Ak'ōre Waibiapa tachi ak'ipari wa māga-e.' (Dt 6.16)

⁸ Maap'eda Netuara Poro Waibiapa iru ee it'iaara bi nok'ode ateeji. Mama ak'ipiji jōmaweda na p'ek'au eujādepema p'uuru, net'aa pi-ia ome. ⁹ Māpai māgaji:

—Pita mi k'īrapite bedabaip'eda, mimaa it'aa t'īrura, māgara na jōmaweda péré payada aji.

¹⁰ Jesupa p'anauji:

—iOo-eda! aji. Āyaa wāpáde aji, Satanás.

Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:

'Tachi Ak'ōre Waibiamaa aupai it'aa t'īpatáati māik'aapa jīp'a oopatáati irua jara bik'a.' (Dt 6.13)

¹¹ Māpai Netuara Poro Waibia āyaa wāji. Māga nide angeleerā chejida Jesús k'aripade.

Jesupa naapiara jaratee beeda

(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)

¹² Jesupa ūrik'āri Juan Bautista carcelde t'i nībidap'edaa, wāji Galilea eujādee. ¹³ Mamīda Nazaret p'uuru de bana-e paji. Ma k'āyaa banaji Capernaum p'uuru de, lago ik'aawa bi Zabulón, Neftalí ēreerā eujāde. ¹⁴ Māgá uchijai Tachi Ak'ōre pedee jarapari Isaiapa p'ādak'a:

¹⁵ 'Zabulón ēreerā eujāde māik'aapa Neftalí ēreerā eujāde, Jordán to k'īraik'a eere p'usadee o wāparide, Galilea apata eujāde Israel pidaarā-eerā p'anapachida. ¹⁶ Māpemaarā p'āriu pik'a bide p'anapatap'edaa, idaa pi-ia unudait'ee. Tachi Ak'ōrepa ma idaa pēiit'ee chi p'āriu pik'a bide p'anīrāmaa atuanaadamerā.' (Is 9.1-2)

¹⁷ Maadak'āriipa Jesupa jarateemaa beejī:

—P'ek'au k'achia oo amāati māik'aapa Tachi Ak'ōrede ijāapatáati. Taarā-e nide Tachi Ak'ōrepa eperāarā bi k'inia bi ichi jua ek'ari, ichideerā p'aneedamerā.

Jesupa to-iapataarā k'īmari jirit'erada

(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)

¹⁸ Ewari aba Jesús Galilea Lago ide nipak'āri, unuji ipemaarā omé: Simón; ichiaba t'ījarapatap'edaa Pedro māik'aapa Andrés. To-iapataarā paji. Mapa t'iri t'aamaa p'anajida.

¹⁹ Āra unuk'āri, Jesupa māgaji:

—Mi ome nipapatáati māik'aapa óoti mia ooparik'a. Ivideepa eperāarā jiridait'ee Tachi Ak'ōre-it'ee, to-iapataarāpa chik'o jiripatak'a.

²⁰ Aramata āchi t'iri atabēijida māik'aapa wājida iru ome.

²¹ Ipu nok'ode Jesupa awaraa ipemaarā omé unuji: Santiago māik'aapa Juan. Zebedeo warrarā paji. Barcode t'iri pi-ia p'e bimaa p'anajida chi ak'ōre ome. Māga oomaa p'anide Jesupa āchi t'īji ichi ome wādamerā. ²² Aramata chí ak'ōre atabēijida barcode māik'aapa wājida Jesús ome.

Jesupa eperāarā chok'araarāmaa jarateeda

(Lc 6.17-19)

²³ Maapai Jesús Galilea eujā jōmaade nipaji. Tachi Ak'ōre pedee jaratee nipapachi judiorā Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata te bee chaa. Pedee pia jarateepachi k'awaadamerā taarā-e Tachi Ak'ōrepa eperāarā p'e biit'ee ichi jua ek'ari, ichideerā p'aneedamerā. Ma awara k'ayaa jōmaweda jīpa nipapachi. ²⁴ Siria eujādepemaarāpa māga ūridak'āri, irumaa aneejida k'ayaa beerā k'īra t'ādo: k'ap'ia p'ira-idaa beerā; netuara k'ap'ade merātia beerā; wawa beerā; k'ap'ia chiwa beerā. Ma k'ayaa jōmaweda Jesupa jīpapachi.

²⁵ Eperāarā chok'ara iru ome nipapachida: Galilea eujādepemaarā; Decápolis eujādepemaarā; Jerusalén p'uurudepemaarā, awaraa Judea eujādepemaarā ome māik'aapa Jordán to ak'ōrejīru uchiapari eerepemaarā.

5

Jesupa ūraada ee bide bak'āri

(Lc 6.20-23)

¹ Jesupa eperāarā chok'ara unuk'āri, su-ak'i banaji ee bide. Ichi ome nipapataarā wājida iru k'ait'a. ² Māpai ichia jarateemaa beejī:

- ³ —T'āri o-īa p'ani chi chupiria chedeerā. Tachi Ak'ōre k'awa k'inia p'anadairā, ichideerā p'aneedait'ee.
- ⁴ T'āri o-īa p'ani chi k'isia p'ua p'anirā, Tachi Ak'ōrepa chupiria k'awaait'ee perā.
- ⁵ T'āri o-īa p'ani chi audua-ee p'anirā, atadait'ee perā jōmaweda Tachi Ak'ōrepa jarada ichideerāmaa teeit'ee.
- ⁶ T'āri o-īa p'ani chi Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oo k'inia p'anirā, irua k'aripait'ee perā māga oodamerā.
- ⁷ T'āri o-īa p'ani chi awaraarā chupiria k'awaa p'anirā, Tachi Ak'ōrepa āchi jida chupiria k'awaait'ee perā.
- ⁸ T'āri o-īa p'ani chi t'āri jip'a oopataarā Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a, iru unudait'ee perā.
- ⁹ T'āri o-īa p'ani chi t'āri auk'a bipataarā awaraarā ome māik'aapa Tachi Ak'ōre ome, māirā t'ijaradait'ee perā Tachi Ak'ōre warrarā.
- ¹⁰ T'āri o-īa p'ani eperāarā awaraarāpa āchi jiridak'āri miapidait'ee, Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a oopata perā. Ichia āchi biit'ee ichi jua ek'ari ichideerā p'aneedamerā.
- ¹¹ T'āri o-īa p'ani awaraarāpa parāmaa ik'achia jaradak'āri, maa-e pirā ne-inaa k'achia oodak'āri, maa-e pirā seewadak'āri parā imiateedait'ee, mide ijāapata perā. ¹² Māga oodak'āri, t'āri o-īa, k'āiwee p'anēeti, Tachi Ak'ōre truade panadak'āri, irua parāmaa ne-inaa pi-ia teeit'ee perā. Māga chonaarāweda Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāmaa ne-inaa k'achia ichiaba oopachida.

Jesupa jarateeda Tachi Ak'ōredeerā t'āk'a p'ani māik'aapa īdaa pik'a p'ani
(Mr 9.50; Lc 14.34-35)

¹³ —Na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerā-it'ee parā t'āk'api p'ani. K'awa p'ani chik'o warraa bi t'ā ome. Mamīda t'ā k'iyaa-edaik'āri, warraa-ee bi. ¿Sāga k'iyapii waya? T'ā k'iyaa-ee bak'āri, bat'at'aapata o jāde eperāarā ai īri t'iadamerā.

¹⁴ Ichiaba na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerā-it'ee parā īdaa pik'a p'ani. P'uuru ee nok'ode bi p'oyaa meradak'aa, p'ārik'ua chi uchiterree t'imīpa unupata perā. ¹⁵ Ichiaba lāmpara k'oodak'aa ne-inaa ek'ari mera bidait'ee. Ma k'āyaara k'oodak'āri, ne-inaa īri it'ī ata bipata jōma te jāde p'anirāpa īdaa unudamerā. ¹⁶ Māga pik'a jirīti jōmaarāpa parā īdaa pik'a unudamerā. Māga unudak'āri parāpa t'āri pia ne-inaa pia oomaa p'ani, it'aa t'īdait'ee parā Ak'ōre Waibia it'ari bimaa.

Jesupa Moisepa p'ādade jarateeda

¹⁷ —K'īsanāati mi cheji Moisepa p'āda maa-e pirā Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāpa p'ādap'edaa jōpide. Ma k'āyaara mi cheji k'awaapiit'ee māgi pedee p'āda k'āata jara k'inia bi. ¹⁸ Mia wāarata jararu. Pajā bi misa māik'aapa na p'ek'au eujā bi misa, apidaapa āyaa atada-e pai ma p'ādadepema letra bīiri chak'e apida, Tachi Ak'ōrepa ooit'ee bi p'asarumaa. ¹⁹ Mapa eperāpa Moisepa p'ādade jara bik'a oo-e bi pirā, ūraa abapai oo-e pijida, maa-e pirā awaraarāmaa jarateeru pirā ma ūraade jara bik'a oonaadamerā, māgi apemaarā k'āyaara ek'ariara bait'ee Tachi Ak'ōre k'īrapite. Jōdee eperāpa ook'āri ma ūraade jara bik'a māik'aapa awaraarāmaa jarateek'āri māga oodamerā, ichi apemaarā k'āyaara waibiara bait'ee Tachi Ak'ōre k'īrapite. ²⁰ Mia wāarata jararu. Parāpa Tachi Ak'ōrepa jara bik'a pipiara ooda-e pirā Moisepa p'āda jarateepataarāpa oopataadai k'āyaara māik'aapa fariseorāpa oopataadai k'āyaara, Tachi Ak'ōredeerā p'anada-e pai.

Jesupa k'īrau p'anirāde jarateeda
(Lc 12.57-59)

²¹ —Parāpa ūridoopa pāchi chonaarāpa ūraapatap'edaa:
'Eperā peenaadapāde apachida, eperā peeru pirā, awaraarāpa charraarāmaa ateedait'ee perā.'
(Ex 20.13)

²² Mamīda miata jara bi: Apida ichi auk'aa ome k'īraudaru pirā, ma k'īrau bi charraarāmaa ateedait'ee. Ichiaba apidaapa ichi auk'aamaa ik'achia jararu pirā, ma pedee jarada k'aurepa Junta Supremadee ateedait'ee. Ma awara apidaapa ichi auk'aamaa jararu pirā: "i'Netuara!" ma pedee k'achia jaradapa atuait'ee tok'arradee.

²³ 'Maperā parādepemapa primisia Tachi Ak'ōre altarde atek'āri, k'irāparu pirā pichi auk'aapa nepira iru bi pi ome, ²⁴ ma primisia altar k'īrapite atabēipia bi. Māpai wāipia bi t'āri auk'a bide pichi auk'aa ome. Maap'eda waya chei altarmaa ma primisia teede Tachi Ak'ōremaa.

²⁵ 'Eperā nepira iru bi pirā pi ome māik'aapa pi charramaa atee k'inia bi pirā, wāi naaweda t'āri pia pedeeipia bi iru ome t'āri auk'a bidait'ee. Maa-e pirā charra k'īrapite panadak'āri, māgipa pi ata bii jīapataarā juade carcelde t'ī nibinadamerā. ²⁶ Mia wāarata jararu. Mamāik'aapa uchiae pai p'arat'a jōmaweda p'aa-ema.

Jesupa jarateeda miak'āi p'anīrā awaraarā ome k'āidaik'araa bi

²⁷—Parāpa ūridooda naawedapemaarāpa ūraapatap'edaa:

'Miak'āi p'anīrā awaraarā ome k'āinaadapāde apachida.' (Ex 20.14)

²⁸ Mamīda miata jara bi: Eperāpa wēra unuk'āri, k'īsiaru pirā ai ome k'āiit'ee, māgī p'ek'au ooji ma wēra ome, ichi t'āridepai ooji mīda.

²⁹ Maperā pi tau juaraarepema ne-inaa unuda k'aurepa pi k'achiade baairu pirā, piara bak'aji ma tau ēt'at'aamerā māik'aapa t'imī bat'at'aamerā, ma k'aurepa k'achiade baai k'āyaara. ³⁰ Ichiaba pi juaaraarepema ne-inaa ooda k'aurepa pi k'achiade baairu pirā, piara bak'aji ma jua t'iap'et'aamerā māik'aapa t'imī bat'at'aamerā, k'achiade baai k'āyaara ma k'aurepa. Piara bi pichi k'ap'iade pema ne-inaa atuamerā, k'ap'ia jōmaweda atuai k'āyaara tok'arradee.

Jesupa jarateeda wēra amaadait'ee k'īsia p'anīrāde

(Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)

³¹—Ichiaba naawedapemaarāpa ūraapachida:

'Wēra amaat'aak'āri, mia amaada k'art'a irumaa p'ā teeipia bi.' (Dt 24.1-4)

³² Mamīda miata jara bi: Eperāpa ichi wēra amaat'aaru pirā, chi wēra awaraa ome k'āi-ee badata, ma wēramaa p'ek'au oopii, k'āidarii perā awaraa imik'īra ome. Ma awara eperāpa wēra amaat'aada ataru pirā ichi wēra pamerā, ma eperāpa p'ek'au oomaa bi awaraa wēra ome Tachi Ak'ōre k'īrapite.

Jesupa ne-inaa k'īrapite juraapataarāde jarateeda

³³—Ichiaba ūridooda parā chonaarāpa ūraapatap'edaa:

'Ichita oodapāde apachida, parāpa juraadap'edaak'a Tachi Ak'ōre k'īrapite.' (Nm 30.2)

³⁴ Mamīda miata jara bi: juraanāati ne-inaa apida k'īrapite awaraarāpa parā pedee ijāadamerā. Juraanāati Tachi Ak'ōre trua k'īrapite, iru mama su-ak'ī bapari perā. ³⁵ Ichiaba juraanāati na p'ek'au eujā k'īrapite, Tachi Ak'ōrepa na p'ek'au eujā ooda perā. Ichiaba juraanāati Jerusalén k'īrapite, Jerusalén Tachi Ak'ōre, Tachi Rey Waibia p'uuru perā. ³⁶ Ma awara juraanāati pāchi poro k'īrapite, parāpa puda k'āu apida p'āimaapida-e pai perā maa-e pirā t'orropida-e pai perā. ³⁷ Māgā ne-inaa k'īrapite juraadak'āri awaraarāpa ma pedee ijāadamerā, ne-inaa k'āchia oomaa p'ani. Parāpa ne-inaa oodait'ee pak'āri, jaradaipia bi: "Ooit'eeda" adaipia bi. Jōdee ne-inaa ooda-e pait'ee pak'āri, jaradaipia bi: "Oo-eda" adaipia bi.

Jesupa k'īra jō-ee p'anīrāde jarateeda

(Lc 6.29-30)

³⁸—Parāpa ūridooda naawedapemaarāpa ūraapatap'edaa:

'Sīdapa eperā tau āriru pirā, chi sīda tau auk'a jīat'aadapāde apachida; ichiaba sīdapa k'īda k'ōradaru pirā, chi sīda k'īda auk'a k'ōrat'aadapāde ajida.' (Ex 21.24)

³⁹ Mamīda miata jara bi: Awaraapa pīmaa ne-inaa k'āchia oorū pirā, k'īra jō-ee banāaji māgī ome. Ma k'āyaara pichi k'īra tarramaa sīru pirā, t'āri pia chi apema k'īra tarra ak'ipiji, auk'a sīmerā. ⁴⁰ Ichiaba nepirade bide awaraapa pichi camisa jāri ataru pirā, t'āri pia tēji pichi iripema p'aru jīda. ⁴¹ Ichiaba tachi poro waibia pa ne-inaa chik'ia uapiru pirā kilometro aba, t'āri pia atēji kilometro omé. ⁴² Ma awara apidaapa pīmaa ne-inaa iidiruta pirā, tēji māik'aapa wāak'anāaji ne-inaa presta k'īnia p'anadak'āri.

Jesupa jarateeda k'īra unuamaa iru p'anapataarāde

(Lc 6.27-28, 32-36)

⁴³—Ichiaba ūridooda naawedapemaarāpa ūraapatap'edaa:

'Awaraarā k'īnia iru bapariji (Lv 19.18)

māik'aapa pi k'īra unuamaa iru p'anapataarā k'īra unuamaa iru bapariji.' (Sal 139.21-22)

⁴⁴ Mamīda miata jara bi: Parā k'īra unuamaa iru p'anapataarā k'īnia iru p'anapatāati māik'aapa eperāarāpa parā jiridak'āri ne-inaa k'āchia oodait'ee, it'aa t'īpatāati āra pari.

⁴⁵ Māga ooruta pirā, pāchi it'aripema Ak'ōre Waibia warrarā p'anadait'ee. Irua ak'ōrejīru jērapari jōmaarā iri; pia beerā iri, k'āchia beerā iri paara. Ma awara irua k'oi chepipari ichi ūraade jara bik'a oopataarāmaa, ichi ūraade jara bik'a oomaa p'anapataarāmaa paara.

⁴⁶ Parāpa k'īnia iru p'ani pirā pāchi k'īnia iru p'anapataarā aupai, k'āiare-it'ee Tachi Ak'ōrepa parā pia ak'ūma? Romadepemaarā rey-it'ee impueto p'epataarāpa paara k'īnia iru p'ani āchi k'īnia iru p'anīrā. ⁴⁷ Ma awara parāpa pāchi auk'arā aupai auteebairuta pirā, ne-inaa pipiara oomaa p'anik'ā? Ijāadak'aa beerāpa paara āchi auk'arā auteebaipata. ⁴⁸ Māgā eperāarā jīp'arāk'a p'anadai k'āyaara, t'āri pia p'anapatāati ne-inaa k'āchia ooda-ee, pāchi it'aripema Ak'ōre Waibia baparik'a.

6

Jesupa jarateeda ne-inaa pia oo k'awaadamerā

¹—K'irak'aupai awaraarā taide ne-inaa pia oodai Tachi Ak'ōre-it'ee, āchia t'o p'anadamerā. Māga ooruta pirā, parā it'aripema Ak'ōre Waibiapa parāmaa tee-e pait'ee ne-inaa pia ichia k'isia iru bi teit'ee ichideerāmaa.

² Maperā parādepemapa ne-inaa chupiria beerāmaa teek'āri, jōmaarāmaa pia ooda jaranāaji. Seewata Tachi Ak'ōrede ijāapatada apataarāpa māga oopata Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tede māik'aapa calle jāde, eperāarāpa āchi t'o p'anadamerā. Mia wāarata jararu. Ma t'o p'aniirā pedee pia aupai iru p'anadait'ee, Tachi Ak'ōrepa āchimaā tee-e pait'ee perā ne-inaa pia irua k'isia iru bidepema. ³ Āchia oopata k'āyaara pia net'aa teek'āri chupiria beerāmaa, jaranāaji, pichi k'ōp'āyo piara bimaa paara. ⁴ K'īup'ee ōoji pi it'aripema Ak'ōre Waibiapa unu bairā. Ichiata ne-inaa pia teit'ee pimaa ichia k'isia iru bidepema.

*Jesupa jarateeda it'aa t'ī k'awaadamerā**(Lc 11.2-4)*

⁵—Parāpa it'aa t'īdak'āri, oonāati Tachi Ak'ōrede ijāapatada apataarāpa oopatak'a. Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tede jōmaarā taide āchi ak'inī p'aneepata it'aa t'īdait'ee. Ichiaba p'uuru jāde plaza bee k'idaa māga oopata eperāarāpa unudamerā. Mia wāarata jararu. Eperāarā pia pedee aupai iru p'anadait'ee. ⁶ Maperā pi it'aa t'īk'āri, pichi quartode t'īuji māik'aapa chi puerta pia jāaji. Māpai it'aa t'īji pichi Ak'ōre Waibiamaa, iru mama bairā pi ome. Irua pia oomaa bi unuk'āri, ne-inaa pia teit'ee pimaa, ichia k'isia iru bidepema ma ne-inaa ichideerāmaa teit'ee.

⁷ It'aa t'īk'āri, pia-e bi ip'ii ichi ai pedeeta jara nibait'ee. Ijāadak'aa beerāpa māga oopata, k'isiapata perā audū pedee jōnīpa Tachi Ak'ōrepa audupiara ūriit'ee. ⁸ Māirāk'a p'anānāati, Tachi Ak'ōrepa k'awa bapari perā parāpa falta p'ani, iididai naaweda. ⁹ Nāga it'aa t'īdaipia bi:

Tachi Ak'ōre it'ari bi,
pi t'ī awaraa t'ī k'āyaara pipiara bi.

¹⁰ Eperāarā bīji pichi jua ek'ari pichideerā p'aneedamerā.

Ōoji pichia k'inia bik'a na p'ek'au eujāde, it'ari ooparik'a.

¹¹ Tai-it'ee chik'o tēji ewari chaa k'odait'ee.

¹² Taipa p'ek'au k'achia oopata chupiria k'awāaji māik'aapa perdonāaji taipa perdonaapatak'a, awaraarāpa taimaa ne-inaa k'achia oodak'āri.

¹³ Tai k'achiade baaipināaji.

Tai k'aripa atāji Netuara Poro Waibia juadeepa.'

¹⁴ Parāpa perdonaaruta pirā awaraarāpa ne-inaa k'achia oopata parāmaa, Tachi Ak'ōre it'ari bīpa ichiaba perdonaait'ee parāpa ne-inaa k'achia oopata. ¹⁵ Mamīda parāpa perdonaada-e p'ani pirā awaraarāpa ne-inaa k'achia oopata parāmaa, māgara Tachi Ak'ōrepa ichiaba perdona-e parāpa ne-inaa k'achia oopata.

Jesupa jarateeda nek'oda-ee it'aa t'ī k'awaadamerā

¹⁶—Parā nek'oda-ee p'anadak'āri jīp'a k'isiat'ee Ak'ōre net'aade, k'īra pia-ee p'anānāati Ak'ōrede ijāapatada apataarāpa oopatak'a. Māga nipapata awaraarāpa k'awaadamerā nek'oda-ee p'ani, māik'aapa āchi t'o p'anadamerā. Mia wāarata jararu. Māgapai iru p'anadait'ee. ¹⁷ Pi it'aa t'ī bak'āri nek'o-ee, k'īra sīji māik'aapa t'ī-irūji ¹⁸ apidaapa k'awanaadamerā pi nek'o-ee bi. Eperāarāpa pi it'aripema Ak'ōre Waibia p'oyaa unuda-e p'ani mīda, irua k'awa bi pia ne-inaa mera oo bi, pi ome bairā. Ma pari iruata ne-inaa pia teit'ee pimaa ichia k'isia iru bidepema.

*Jesupa it'aripema ne-inaa piade jarateeda**(Lc 12.33-34)*

¹⁹—P'arat'a, net'aa pia p'enāati na p'ek'au eujāde p'ani misa iru p'anadait'ee, polillapa ma net'aa ārit'aa perā, maa-e pirā mogosiadarii perā taarā ia iru bīpa, maa-e pirā nechiapataarāpa chia atadaridai perā. ²⁰ Ma k'āyaara jirīti it'aripema ne-inaa iru p'anadait'ee, māpema ne-inaa polillapa ārik'aa perā, mogosiak'aa perā māik'aapa nechiapataarā mama t'īudak'aa perā. ²¹ Na p'ek'au eujādepema ne-inaa pia audū ata k'inia bak'āri, pi t'āri araa bait'ee ma ne-inaa ome. Jōdee it'aripema ne-inaa pia audū ata k'inia bak'āri, pi t'āri araa bait'ee māgī ne-inaa ome.

*Jesupa tachi taude jarateeda**(Lc 11.34-36)*

²² —Tachi tau lamparak'a idaa pik'a bi tachi k'ap'ia-it'ee. Pichi tau pia bak'ari, k'ap'ia jomaweda idaa pik'a bide bait'ee. ²³ Mamida pichi tau k'achia bi pirā, k'ap'ia jomaweda p'ariu pik'a bide bait'ee. Māgā pi k'ap'iaide idaa pik'a bi wāara p'ariu pik'a bi pirā, audupiara p'ariu pik'a bide bait'ee.

K'aita tachi chipari

(Lc 16.13)

²⁴ —Eperā chipariirā omé jua ek'ari mimia baik'araa bi. Māga bi pirā, chipari aba k'ira unuamaa iru bai māik'aapa chi apema k'inia iru bai, maa-e pirā abaapa jara bik'a ooi māik'aapa chi apemapa jara bik'a oomaa bai. Māga pik'a apidaapa ooda-e pai Tachi Ak'ōrepa jara bik'a, p'arat'a, net'aa pia p'e bi misa.

Tachi Ak'ōrepa ichi warrarā pia ak'i bapari

(Lc 12.22-31)

²⁵ —Maperā mia jara bi: K'īsia jōnanāati k'āata k'odait'ee maa-e pirā todait'ee, māgā chok'ai p'anadait'ee. Ichiaba k'īsiaāati sāga p'aru atadait'ee. Tachi Ak'ōrepa parā k'ap'ia ooji māik'aapa parā chok'ai p'anapiji. Māga bita, ɔp'aru tee-e paik'ā māik'aapa chik'o, ne-inaa toparii tee-e paik'ā parāmaa? ²⁶ Ak'iti, ipanaarā it'ī wāabai p'ani. Achia net'atau uudak'aa, ewadak'aa māik'aapa ia bidak'aa chi net'atau iapatamāi. Mamida parā it'aripema Ak'ōre Waibiapa ne-inaa teepari k'odamerā. ɔlru-it'ee parā pipiara p'ani ipanaarā k'āyara! ²⁷ Eperā audú k'īsia nībipa hora aba pida waa chok'ai ba-e pai.

²⁸ Ma awara ɔk'āare-it'ee parā audú k'īsiapata p'aru-it'ee? Ak'iti, sāga nep'ono p'ūajara t'āide nībi waripata. Mimiadak'aa māik'aapa p'aru k'adak'aa māgā pi-ia p'anadait'ee. ²⁹ Mamida mia jara bi: Rey Salomonpa p'arat'ara, net'aa pia iru bapachi mīda, iru p'aru piara jī bak'ari, eperāarāpa iru pi-iaa unuda-e paji nāgi nep'ono k'āyara. ³⁰ Idi na p'ūajara wari wā. Mamida nu uratidaik'ari, t'ipitaude paa jōdariit'ee. Tachi Ak'ōrepa māgā pia ak'i bi pirā nep'ono p'ūajara t'āide nībi, audupiara parā ak'i bapariit'ee, at'ari irude mak'iaara ijāada-e p'ani mīda. ³¹ Tachi Ak'ōrepa māgā ichia ooda pia ak'i bapari perā, k'īsia jōnanāati: “ɔk'āata k'odait'ee?” maa-e pirā “ɔk'āata todait'ee?” maa-e pirā “ɔk'āata jīdait'ee?” ³² Māgā k'īsiapata ijāadak'aa beerāpa. Mamida parāpata it'aripema Ak'ōre Waibiapa iru p'ani. Irua k'awa bi ne-inaa parāpa falta p'ani. ³³ Maperāpi naapiara jirīti iru jua ek'ari p'anapataadait'ee māik'aapa oopatāati irua jara bik'a. Māga ooruta pirā, ma ne-inaa jōma iru p'anadait'ee. ³⁴ Audú k'īsiaāati nupema ne-inaade, nu ne-inaa paraait'ee perā aide k'īsiadamerā. Ewari chaa ne-inaa audupai paraa aide k'īsiadamerā.

7

Jesupa jarateeda awaraarāpa oopata ak'inaadamerā pedee k'achia jaradait'ee

(Lc 6.37-38, 41-42)

¹ —Awaraarāpa ne-inaa oopata ak'ināati jaradait'ee ne-inaa k'achia oomaa p'ani. Māga ooruta pirā, ma jaradap'edaa k'aurepa Tachi Ak'ōrepa parā māgā ak'iit'ee. ² Parāpa awaraarāpa oo p'ani ak'ipatak'a, māgā Tachi Ak'ōrepa ak'ipariit'ee parāpa oo p'ani. Ne-inaa k'achia aupai jiriruta pirā pedee k'achia jaradait'ee āra āpīte, Tachi Ak'ōrepa auk'a jiriit'ee parāpa ne-inaa k'achia oopata aupai jarait'ee iru k'īrapite p'anadak'ari. ³ ɔk'āare-it'ee ak'i bima nejarra pichi auk'aa tau jāde bi, mamīda unu-e bi pak'uru pichi tau jāde bi? ⁴ Pichi tau jāde pak'uru iru bi pirā, ɔsāga pichi auk'aamaa jaraima: “Mimaa ēepjji jā nejarra pichi tau jāde bi?” ⁵ ɔSeewata pia chīara k'aripa k'inia bi, irua oo bi ak'ik'ari! Pichi tau jāde bi pak'uruta naapiara ēt'at'āaji. Māpaipi unui nejarra pichi auk'aa tau jāde bi, māgā wāara iru k'aripait'ee.

⁶ Net'aa awara bidap'edaa Tachi Ak'ōre-it'ee teeruta pirā usa k'achia beemaa, orradaidap'eda k'aak'oodai. Ma awara ne-inaa ipia perlak'a atabēiruta pirā sinaarā p'animāi, yoorode jaut'aadai.

Jesupa jarateeda Tachi Ak'ōremaa iididamerā

(Lc 6.31; 11.9-13)

⁷ —Iidipatāati Tachi Ak'ōremaa. Irua teei'eepi. Jiripatāati. Irua k'awapiit'eepi. Eperāpa t'iparik'a puerta t'āide, Ak'ōremaa t'ipatāati. Irua parā k'aripait'eepi. ⁸ Chi iidi bimaa Tachi Ak'ōrepa teepari; chi jiri bimaa Tachi Ak'ōrepa k'awapiari māik'aapa chi t'ī bimaa ewapari.

⁹ ɔParādepemapa māu teek'ā ichi warramaa, irua pan iidik'ari? ¹⁰ Maa-e pirā, ɔtaama teek'ā irumaa, chik'o iidik'ari? ¹¹ ɔMāga-epi! Parā ne-inaa k'achia oopataarā mīda, pāchi warrarāmaa net'aa pia tee k'awa p'ani. Parāpa māga ooruta pirā, ɔaudupiara pāchi it'aripema Ak'ōre Waibiapa ne-inaa pia teei'ee chi iidirutaarāmaa!

¹² Maperā, ɔoti apemaarāmaa parāpa k'inia p'anik'a achia parāmaa oodamerā, māgata jara bairā Moisepa p'ādade māik'aapa Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāpa p'ādap'edaade.

Tachi Ak'õre truadee wãit'ee puerta p'ĩrup'ee pik'a bi
(Lc 13.24)

¹³—Tachi Ak'õre truadee wãit'ee puerta p'ĩrup'ee bide t'ĩputák'ata bi. Mapa t'futi puerta p'ĩrup'ee bide, chi atua beerã puerta jet'ee bapari perã. Ichiaba ãchi o k'achia ewaraa k'obi, chok'ara aide wãpata perã. ¹⁴Wãit'ee eperãarã ichita p'anapatamã Tachi Ak'õre ome puerta p'ĩrup'ee bide t'ĩputák'ata bi mãik'aapa Ak'õre o p'ĩrup'ee bapari, mãgide chok'ara-ee wãpata perã.

Pak'uru k'awaadai chi nejõdeepa
(Lc 6.43-44)

¹⁵—K'ĩrak'aupai ijãadai jõmaweda Tachi Ak'õre pedee jarapatada apataarãde, mãirã ùk'uru seewa-idaa bee perã. Seewata eperã pia beerãk'a parãmaa chepata. Mamĩda ãchi t'ãride k'ĩsia k'achia iru p'anapata. ¹⁶Parãpa mãirã k'awaadai ãchia oopata pia ak'idak'ari. Pak'uru ñiri-idaa bide uva chauk'aa; ichiaba mãgeede higojõ chauk'aa. ¹⁷Ma awara nejõ ñiri pia bipa nejõ pia chaupari. Mamĩda nejõ ñiri k'achia bipa nejõ k'achia chaupari. ¹⁸Nejõ k'achia chauk'aa pak'uru pia bide. Ichiaba nejõ pia chauk'aa pak'uru k'achia bide. ¹⁹Maperã pak'uru nejõ pia chauk'aa bee t'u peepata t'ipitaude bat'at'aadait'ee. ²⁰Mãgã ma Ak'õre pedee jarapatada apataarãpa ne-inaa oopata k'aurepa parãpa k'awaadai wãara Ak'õrepa peida wa mãga-e.

Jesupa jarateeda jõmaarãta Tachi Ak'õre truadee wãda-e pait'ee
(Lc 13.25-27)

²¹—Eperãarã ùk'uruurãpa mĩmaa: “Tachi Waibia, Tachi Waibia” a p'ani mĩda, jõmaweda wãda-e pait'ee Tachi Ak'õre truadee. Jĩp'a chi oopataarãpa mi Ak'õre it'ari bipa oopi bik'a; mãgĩrãta it'aa wãdait'ee. ²²Ak'õre ewari waibia ewate chok'araarãpa mĩmaa jaradait'ee: “Tachi Waibia, Tachi Waibia, tai pi ome p'anapji. Taipa pi t'ide jarateejida mãik'aapa pi t'ide netuaraarã uchiapik'oojida. Ma awara pi t'ide oojida ne-inaa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa ãchi juadoopa.” ²³Mamĩda mĩa p'anaut'ee: “iMia parã k'awa-e bi! iÁyaa wãti mi ik'aawaapa, ne-inaa k'achia oopataarã!”

Jesupa te oopataarãde jarateeda
(Mr 1.22; Lc 6.47-49)

²⁴—Eperã k'ĩsia k'awaa bipa mi ùraa ùripari mãik'aapa oopari mia jara bik'a. Mãgĩ eperã ichi te oo bik'ata bi mãu ñiri. ²⁵K'oi cheji; to chedachi mãik'aapa nãu golpe p'uaji ichi temã. Mamĩda t'ee-e paji mãu ñiri oo bada perã. ²⁶Jõdee chi mi ùraa ùrip'eda, oo-e bipa mia jara bik'a k'ĩsia k'awa-ee bi. Eperã ichi te ipude oodak'a bi. ²⁷K'oi cheji; to chedachi; nãu golpe p'uaji mãik'aapa ichi te tudũ t'eedachi. Mãgã ichi te jõdachi.

²⁸Jesũs pedee apupak'ari, eperãarã jõmaweda ak'itrua para beejĩ irua jarateeda k'aurepa. ²⁹Mãga p'anajida irua jĩp'a jarateeda perã Tachi Ak'õrepa jarateepidak'a. Ak'õre ùraa pipiara jarateejĩ Moisepa p'ãda jarateepataarã k'ãyaara.

8

Jesupa leprapa k'ayaa bada jipada
(Mr 1.40-45; Lc 5.12-16)

¹Jesũs eedeepa edaa chek'ari, eperãarã chok'ara iru t'ee chejida. ²Mãgã che wãde iru k'ait'a cheji eperã leprapa k'ayaa bi. Mãgĩ iru k'ĩrapite bedabai ñiba cheji mãik'aapa mãgaji: —Tachi Waibia, pia k'inia bi pirã, mi k'ayaa wẽpapipãde aji, Ak'õre k'ĩrapite mi pia beemerã.

³Jesupa juapa t'õbaip'eda, mãgaji:

—iK'inia bida! aji. Jipa beepãde aji.

Aramata jipa beejĩ. ⁴Mãpai Jesupa mãgaji:

—iũrijĩ! Jaranãaji apidaamaa. Jĩp'a p'aaremaa ak'ipinãji mãik'aapa Moisepa p'ãdada jara bik'a ipana omẽ atẽejĩ teet'ee Tachi Ak'õremaa. Mãgã jõmaarãpa pi jipa beeda k'awadayada aji.

Jesupa Romadepema soldaorã poro mimiapari jipada
(Lc 7.1-10; Jn 4.43-54)

⁵T'ẽepai Jesũs Capernaum p'uurude panak'ari, Romadepema soldaorã poro waibiapa irumaa chupiria iidĩ cheji:

⁶—Jesũs, mi mimiapari k'ayaa bida aji. P'oyaa mimik'a-e bi mãik'aapa chupiria ñibida aji, p'uapa.

⁷Jesupa p'anauji:

—Wãit'eeda aji, jipade.

⁸Mamĩda ma soldaorã poro waibiapa mãgaji:

—Tachi Waibia, mi pi k'āyaa ek'ariara bi. Pi mi temaa wā-e pijida, namāik'aapa pedeeru pirā, mi mimiapari jipa beei't'ee. ⁹ Mi jida waibiarā jua ek'ari bi. Ma awara mia soldaorā iru bi miichi jua ek'ari. Mia abaamaa wāpāde ak'āri, wāpari; awaraamaa chepāde ak'āri, chepari. Ichiaba mi mimiaparimaa ne-inaa oopāde ak'āri, oonaparida aji.

¹⁰ Jesupa māga ūrik'āri, p'era pik'a beei ma soldaorā poropa jara bada k'aurepa. Mapa ichi ome nipapataarāmaa māgaji:

—Mia wāarata jararu. Israel pidaarā t'āide na eperāk'a apida waide unu-e bi, iru wāara ijāapari perā. ¹¹ Eperāarā chok'ara chedait'ee ak'ōrejiru uchiapari eereepa māik'aapa ak'ōrejiru baapari eereepa. Māirāta Tachi Ak'ōre truade su-ak'i p'ana chedait'ee nek'ode Abraham ome, Isaac ome māik'aapa Jacob ome. ¹² Mamīda chi it'ari p'anadaipia bīrā Ak'ōrepa jerek'ooit'eeda aji, taawaa p'āriudee, atua beerā ome jēedamerā māik'aapa k'ida kierrkierree para bamerā p'uapa.

¹³ Māga jarap'eda, Jesupa ma soldaorā poromaa māgaji:

—Wāpāde aji, pichi temaa pia ijāadak'a uchiada perā.

Aramata chi k'ayaa bada jipadachi.

Jesupa Pedro p'āk'ōre jipada

(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)

¹⁴ Māpai Jesús wāji Pedro temaa. Mama ununaji Pedro p'āk'ōre k'ayaa bi k'iamiapa. P'arude baji k'ayaa bada perā. ¹⁵ Jesupa iru jua t'ōbaik'āri, ma k'iamia tuudachi. Māpai ma wēra p'irabaidaip'eda, nek'opiji Jesumaa.

Jesupa k'ayaa beerā chok'ara jipada

(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)

¹⁶ K'eudaik'āri, netuara k'ap'iade merātia beerā chok'ara aneejida Jesumaa. Pedee jarada abaapa netuaraarā jōmaweda uchiapik'ooji. Ichiaba k'ayaa beerā jōmaweda jipak'ooji. ¹⁷ Māga ooji p'asamerā Tachi Ak'ōre pedee jarapari Isaiapa chonaarāweda jaradak'a:

'Irua k'ayaa tachimaa baridap'edaa awara āyaa ataji māik'aapa tachi k'ayaa beerā jipaji.' (Is 53.4)

Jesús ome nipa k'inia p'anadap'edaarā

(Lc 9.57-62)

¹⁸ Awaraa ewaride Jesupa unuk'āri eperāarā chok'ara ichi wap'ira iru p'ani, chi k'ōp'āyoorāmaa jaraji sīadait'ee lago k'īraik'a eeree. ¹⁹ Mamīda wāda naaweda, Moisepa p'āda jarateepari k'ait'a cheji māik'aapa māgaji:

—Tachi Jarateepari, pi ome wā k'inia bida aji, chi wārumaa.

²⁰ Jesupa p'anauji:

—Usap'ā yooro te uria iru bee māik'aapa ipanaarā te iru bee. Mamīda mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema arajāgaa ni, k'āipari wēe. Made k'īsīaji jarai naaweda wāara mi ome nipa k'inia bi wa māga-e.

²¹ Awaraa Jesús ome nipadapa māgaji:

—Tachi Waibia, mi jida pi ome nipaparii k'inia bi. Mamīda ai naaweda, mi ak'ōre iapipāde aji, iru piuk'āri.

²² Jesupa p'anauji:

—Chepāde aji, mi ome māik'aapa ichiak'au bīpāde aji, atuadait'eerāpa āchi piudap'edaarā iadamerā.

Jesupa nāu p'usa ome t'umātīpida

(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)

²³ Ma t'ēepai Jesús wāji barcode chi k'ōp'āyoorā ome. ²⁴ Māga nide p'usara t'o nībeeki. P'usapa barco pirubaai wā nipaji. Māimisa Jesús k'āi baji. ²⁵ Mapa chi k'ōp'āyoorāpa īrimat'aajida māik'aapa māgajida:

—Tachi Waibia, itai k'aripāji! ¡Tachi pirubaai wādapi!

²⁶ Jesupa p'anauji:

—¿Sāap'eda p'era jōnima? aji. ¡Parā pia ijāada-e p'anida! aji.

Māga jarap'eda, p'irabaidachi māik'aapa pedeeji nāumaa māik'aapa p'usamaa. Aweda jōma ip'ii ūu beei. ²⁷ Māga unudak'āri, chi k'ōp'āyoorā ak'itrua para beei māik'aapa āchi pitapai iidi para beei:

—¿K'aima ajida, nāgi? Nāu, p'usa paara iru pedee ūripatada ajida.

Eperāarā k'ap'iade netuara merātia bada

(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

²⁸ Jesús chi k'ōp'āyoorā ome panadak'āri lago k'īraik'a eere Gadara eujāde, jāira māu te uria de badadeepa uchiājida eperāarā omé netuara āchi k'ap'iade merātia bee. Ma eperāarā

Jesús k'ait'a chejida. Āchi audú t'āri k'achia-idaa p'anadap'edaa perā, eperāarā ma ode p'oyaa wāyaadak'aa paji. ²⁹ Jesumaa bia chejida:

—Jesús, Ak'ōre Waibia Warra, tai ome t'īunājai! ¿At'āri-e weda tai miapide cheji-ek'ā? ajida.

³⁰ Ma k'ait'a sinaarā chok'ara nek'omaa p'anajida. ³¹ Mapa netuaraarāpa Jesumaa chupirīa iidijida ma sinaarā k'ap'iade t'ūpimerā.

³² Aramāgá Jesupa jaraji mamaa wādamerā. Māpai ma netuaraarā ma eperāarā k'ap'iadeepa uchiak'oodachida māik'aapa sinaarā k'ap'iade t'udachida. Aramata sinaarā jōmaweda p'irak'oodachida ee k'ōot'ari jira bidee. Mata lagode baainajida māik'aapa iyapa jīak'oodachida.

³³ Ma sinaarā jīa p'anadap'edaarāpa māga unudak'āri, p'irak'oodachida p'uurudee. Nepirinajida āchia unudap'edaa ma netuara merātia p'anadap'edaarā ome. ³⁴ Māpai p'uuru pidaarā jōmaweda chejida māik'aapa Jesumaa chupirīa iidijida āchi eujādeepa wāmerā.

9

Jesupa chiwa bada jipada

(Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

¹ Ma t'ēpai, Jesús barcode bataup'eda, wāji lago k'īraik'a eeree. Māgá ichi p'uurude pacheji. ² Mama bide eperāarāpa jira aneejida eperā chiwa bi p'arude. Jesupa k'awaak'āri āchia wāara ichide ijāa p'ani, ma chiwa bimaa māgaji:

—Warra, t'āri o-īa bāji pia p'ek'au k'achia oopata jōmaweda wēpada perā.

³ Ūk'uru arii p'anadap'edaa Moisepa p'āda jarateepataarāpa māga ūridak'āri, k'īsiajida: “Jāgipa ik'achia pedeemaa bi Tachi Ak'ōre āpite. Tachi Ak'ōrepapai p'ek'au k'achia wēpapiyada” ajida. ⁴ Mamīda Jesupa k'awaji āchia k'īsia p'ani. Mapa iidiji:

—¿Sāap'eda parāpa k'īsia k'achia k'īsia p'anima? aji. ⁵ Mia irumaa jarai: “Pia p'ek'au k'achia oopata wēpajipi” maa-e pirā jarai: “P'irabāji māik'aapa wāji”. Mamīda irua maarepida oo-e pai, Tachi Ak'ōrepa oopi-e pirā. ⁶ Mia ak'ipiit'ee na p'ek'au eujāde mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema k'ap'ia pari, Tachi Ak'ōre Waibiapa wēpapiari eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata.

Māpai māgaji ma eperā chiwa bimaa:

—P'irabāji! Pichi p'aru atāji māik'aapa wāji pichi temaa.

⁷ Aramāgá ma chiwa bada p'irabaidachi māik'aapa wāji ichi temaa. ⁸ Māga unudak'āri, eperāarā p'era pik'a para beeji māik'aapa Tachi Ak'ōremaa o-īa it'aa t'ījida, irua ma eperāmaa māga ooda perā.

Jesupa Mateo jir'it'erada ichi ome nipapariimerā

(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

⁹ Mamāik'aapa Jesús wāji. Ma wāru eperā t'ījarapatap'edaa Mateo unuji. Su-ak'i baji Cesar-it'ee impuesto p'aapatamāi. Jesupa māgaji irumaa:

—Mi ome nipapariji.

Aramāgá bainī beep'eda, Jesús ome wāji.

¹⁰ T'ēpai Jesús chi k'ōp'āyoorā ome teeda nek'omaa bak'āri, impuesto p'epataarā Roma pidaarā rey-it'ee pachejida awaraa eperāarā k'achia-idaa beerā apatap'edaarā ome. Māirā ai mesade su-ak'i p'aneejida Jesús ome. ¹¹ Fariseorāpa māga unudak'āri, Jesús k'ōp'āyoorāmaa iidijida:

—¿Sāap'eda parā jarateepari nek'omaa bima ajida, impuesto p'epataarā ome māik'aapa awaraa p'ek'au k'achia oopataarā ome?

¹² Māirāpa iididap'edaa ūrik'āri, Jesupa māgaji:

—Médico pēidak'aa k'ap'ia pia beerāmaa. Jip'a pēipata k'ayaa beerāmaa. ¹³ Parā wādak'āri, k'īsiadapāde aji, nāgī Ak'ōre Ūraa jara k'inia bi:

‘Mia k'iniara bi awaraarā chupirīa k'awaadamerā, ne-animalaarā peedap'eda, paadai k'āyaara mi-it'ee.’

(Os 6.6)

Māpai Jesupa māgaji:

—Tachi Ak'ōrepa mi pēi-e paji t'āri pia beerā jiride. Ma k'āyaara p'ek'au k'achia oopataarā jirideta pēiji.

Sāapai nek'oda-ee p'anadaipia bi

(Mr 2.18-20; Lc 5.33-35)

¹⁴ Māpai Juan Bautista k'ōp'āyoorā Jesumaa chejida māik'aapa iidijida:

—Edaare tai, fariseorā ome nek'oda-ee p'aneepata jip'a Tachi Ak'ōre net'aade k'īsiadait'ee. ¿Sāap'eda pi k'ōp'āyoorāpa māga oodak'aama? ajida.

¹⁵ Jesupa p'anauji:

—Miak'āipata fiestade t'ī pēidap'edaarā k'Īra pia-ee p'anadak'aa chi miak'āiit'ee bi āchi ome bi misa. Mamīda ewari cherude iru ata chedak'āripi, t'āri p'uapa nek'oda-ee p'aneedait'eeda aji.

Ūraa chiwidi māik'aapa chonaarāweda p'ādap'edaa
(Mr 2.21-22; Lc 5.36-39)

¹⁶ —Eperā apidaapa p'aru chiwididepema pite aba t'īik'araa bida aji, p'aru sorede parchaait'ee. Māga ooru pirā, chi p'aru chiwidi āridariit'ee māik'aapa ma pite auk'a bee-e pait'ee chi p'aru sore ome. ¹⁷ Ichiaba vino ewaa juda t'idak'aa ne-e sorede, ma vino baak'ak'āri, ma ne-e sore jīadarii perā māik'aapa chi vino atuadarii perā. Maperā vino ewaa juda t'idaipia bi ne-e chiwidide, ma ne-e chi vino ome atuapiamaapa.

Jairo k'au māik'aapa wērapa Jesús p'aru ide t'ōbaida
(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

¹⁸ Jesús at'āri pedeemaa bide, judiorā poro waibia t'ījarapatap'edaa Jairo Jesús k'īrapite bedabai nība cheji māik'aapa māgaji:

—Et'ewapai mi k'au jai-idaajida aji. Mamīda mia k'awa bi pi cheru pirā mi ome māik'aapa pi jua biru pirā iru īri, waya chok'ai beeyada aji.

¹⁹ Māpai Jesús wāji chi k'ōp'āyoorā ome ma eperā temaa. ²⁰ Ma wādade wēra doce años bi k'ayaa bi waamiapa Jesús āpiteik'aapa k'ait'a wāp'eda, iru īripema p'aru i t'ōbait'aaji. ²¹ Māga ooji k'Īsia bada perā iru p'aru i t'ōbairupapai jīpa beei. ²² Mamīda māgā t'ōbaik'āri, Jesupa āpītee ak'īji māik'aapa māgaji ma wēramaa:

—Wēra, t'āri o-īa bēeji. Pia mide ijāa bairā, jīpa beejida aji.

Aramata ma wēra jīpa beeji.

²³ Maap'eda Jesús ma judiorā poro waibia temaa panak'āri, unuji siru chaapataarā māik'aapa eperāarā jēepi ororoo nībi. ²⁴ Māpai Jesupa māgaji:

—Taawaa uchiāti. Na wēra k'au jai-idaa-e bi. Jīp'a k'āita bida aji.

Māga ūridak'āri, arii p'anadap'edaarā ēik'oodachida, Jesús k'Īra k'awa-ee bi jīak'aapa. ²⁵ Mamīda Jesupa eperāarā uchiapik'ooji māik'aapa jai-idaada badamāi t'Īup'eda, iru jua jīta atanaji. Māpai ma wēra k'au p'irabaidachi. ²⁶ Maap'eda ma eujādepemaarā jōmaarāpa k'awaa wājida Jesupa māga ooda.

Jesupa tau p'āriu beerā omé jīpada

²⁷ Mamāik'aapa uchia wādade, Jesús t'ēe tau p'āriu bee omé bia che wāpachida:

—jRey David Warra, tai chupīria k'awaapāde! ajida.

²⁸ Jesús teeda t'Īunak'āri, ma tau p'āriu beerā auk'a t'Īujida. Māpai Jesupa iidiji:

—¿Parāpa ijāa p'anik'ā aji, mia jīpai?

P'anaujida:

—Tachi Waibia, ijāa p'anida ajida.

²⁹ Māpai Jesupa taumāi t'ōbaip'eda, māgaji:

—Parāpa ijāa p'anik'ā, māgā p'aneedapāde aji.

³⁰ Aweda tau eratik'oodachida. Māpai Jesupa jīp'a māgaji:

—Mia ooda chīaramaa nepirinaadapāde aji.

³¹ Māga jaraji mīda, mamāik'aapa uchiarutata Jesupa ooda nepiri wāpachida ma eujādepemaarāmaa.

Jesupa pedee atua bada jīpada

³² Ma tau p'āriu p'anadap'edaarā uchiarutade, eperāarāpa aneejida eperā pedee atua bi Jesumaa. Māga baji netuara ichi k'ap'ade merātia bada perā. ³³ Jesupa ma netuara uchiapit'aak'āri, ma eperā pedee beejī. Māga unudak'āri, arii p'anadap'edaarāpa ak'itrua para beejī māik'aapa māgajida:

—jIsraelde waide nāga unudak'aada! ajida.

³⁴ Mamīda fariseorāpa māgajida:

—Netuara Poro Waibia juapata jāgā netuaraarā uchiapiparida ajida.

Jesupa eperāarā chupīria k'awaada

³⁵ Jesús nipapachi p'uuru beede māik'aapa ai ik'awa p'uuru k'aipēe beede. Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata te chaapēde pia jarateepachi k'awaadamerā taarā-e Tachi Ak'ōrepa eperāarā p'e biit'ee ichi jua ek'ari, ichideerā p'aneedamerā. Ma awara k'ayaa k'Īra t'ādo jīpapachi. ³⁶ Eperāarā chok'ara see nībi unuk'āri, chupīria k'awaaji, āra chupīria, k'Īra pia-ee para bada perā, oveja chak'eerā ak'ipari wēe chitoonik'a. ³⁷ Māpai chi k'ōp'āyoorāmaa māgaji:

—Eperāarā chok'ara mide waide ijāada-e p'ani. Ne-uu audú chau bík'apí p'ani. Mamída mimiapataarā chok'ara-ee p'ani. ³⁸ Mapa it'aa iididapáde aji, ma ne-uu chiparimaa, irua awaraa mimiapataarā pëimerā chi chau bí p'ede.

10

Jesupa k'ōp'āyoorā jirit'erada mimiadamerā ichi ome
(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

¹ Jesupa chi k'ōp'āyoorā doce t'í p'ejí māk'aapa āchi ichi jua ek'ari bijí netuaraarā uchiapi-damerā māk'aapa k'ayaa k'Íra t'ādo jipadamerā.

² Nāgí imik'Íraarā doce jirit'eraji pëit'ee ichi ūraa jarateede. Naapiara jirit'eraji Simón, ichiaba t'íjarapatapedaa Pedro, chi ípema Andrés ome. Ma t'ēepai jirit'eraji Santiago chi ípema Juan ome. Māírā Zebedeo warrarā paji. ³ Ichiaba jirit'eraji Felipe; Bartolomé; Tomás; mí, Mateo, chi impuesto p'epari bada Roma pidaarā-it'ee; Alfeo warra, Santiago; Tadeo; ⁴ Simón Celote apatap'edaa māk'aapa Judas Iscariote, ma t'ēepai Jesús traicionaada.

Jesupa chi k'ōp'āyoorā pëida Ak'ōre Ūraa jarateenadamerā
(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6)

⁵ Jesupa ma k'ōp'āyoorā doce pëiji eperāarā paraamaa. Pëi naaweda jaraji:

—Wānáati judio-erā p'anapatamaa. Ichiaba wānáati Samaria eujādepema p'uurudee. ⁶ Ma k'āyaa wāti Ísrael eujādepema ovejaarā atua pik'a beerāmaa. ⁷ Jaratēeti taarā-e Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichi jua ek'ari biit'ee ichideerā p'aneedamerā. ⁸ K'ayaa beerā jipáti; piudap'edaarā chok'ai p'irabaipíti; leprapa k'ayaa beerā jipáti māk'aapa netuara k'ap'íade merátia bee jipáti. Mia parā míchi jua ek'ari bík'ári māga oodamerā, p'arat'a maarepida iidi-e paji. Mapa p'arat'a iidiináati ma pari.

⁹ Ateenáati nēe, p'arat'a, cobre, pāchi k'írride jipata. ¹⁰ Ichiaba ateenáati muchila, awaraa chaancla māk'aapa p'aru jidait'ee, pak'uru jida t'ídik'adait'ee, parā mimia pari ma ne-inaa teendaipia p'anadairā.

¹¹ P'uurude maa-e pirā te chok'ara-ee beemāi panadak'ári, eperā t'ári piata jiríti arii p'aneedait'ee mamāk'aapa wāruta misa. ¹² Teeda t'íudak'ári, arii p'anirāmaa pedee pia jaráti. ¹³ Ai tede p'anirāpa parā auteebairuta pirā, ma pedee pia jaradak'a āramaa uchi-ait'ee. Mamída auteebaida-e pirā, ma pedee pia jaradak'a āramaa uchia-e pait'ee. ¹⁴ Parā auteebaida-e pirā māk'aapa parāpa jarateepata ūridaamaa p'ani pirā, uchiáti ma tedeepa maa-e pirā ma p'uurudeepa māk'aapa bíiridepema yooro p'ora nēep'etí ak'ípidaít'ee Tachi Ak'ōrepa āra k'aripa-e pait'ee. ¹⁵ Mia wāarata jararu. Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate irua ma p'uurudepemaarā audupiaara k'achia ooit'eeda aji, Sodoma p'uurudepemaarā, Gomorra p'uurudepemaarā k'achia ooda k'āyaa.

Jesupa jarada ichi k'aurepa ijāapataarā miadait'ee
(Lc 12.11-12; 21.12-17)

¹⁶ —¡Ūrítí! Mia parā pëiru eperāarāmaa jarateede. Pëiru ovejaarā pëik'ajik'a ne-animalaarā k'achia beerā t'áide. Mapa k'Íra k'awaa nipapatáati, taama k'Íra k'awaa nipaparik'a. Ichiaba k'áiwee nipapatáati paloma nipaparik'a. ¹⁷ Tauk'a nipapatáati eperāarāpa parā ateedait'ee perā āchi charraarāmaa miapidamerā, maa-e pirā parā p'ua oodait'ee Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tede. ¹⁸ Ma awara mide ijāapata k'aurepa ateedait'ee āchi poro waibiarāmaa māk'aapa āchi reyrāmaa. Māgá parāpa mí ūraa jaradai māírā k'Írapite māk'aapa awaraa ijāadak'aa beerā k'Írapite. ¹⁹ Mamída māírā k'Írapite p'anadak'ári, k'Ísianáati sāga pedeedait'ee, maa-e pirā k'āata jaradait'ee, pedeedait'ee pak'ári, Tachi Ak'ōrepa pedeeipiit'ee perā. ²⁰ Parā pedeeda-e pait'ee pāchi k'Íradoopa. Tachi Ak'ōre Jaurepata pedeeit'ee parā k'ap'ia.

²¹ Maapai eperāarāpa āchi ípemaarā paara teedait'ee miapidamerā piurutamaa. Ma awara chi ak'ōreerāpa āchi warrarā paara māgá peepidait'ee; maa-e pirā warrarāpa āchi ak'ōreerā peepidait'ee. ²² Jōmaarāpa parā k'Íra unuamaa iru p'anapataadait'ee mide ijāapata k'aurepa. Mamída t'āridepai chooruta pirā, Tachi Ak'ōrepa parā k'aripait'ee atuanaadamerā na p'ek'au eujā jōrumaa. ²³ P'uuru abaade parā jiri p'aneedak'ári, mirúti awaraa p'uurude. Mia wāarata jararu. Parā Ísrael p'uuru jōmaade jaratee nipadai naaweda, mí, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, cheit'ee.

²⁴ K'írapáti eperā apida ichi jarateepari k'āyaa waibiara bi-e. Ichiaba mimiapari apida chipari k'āyaa waibiara bi-e. ²⁵ Chi ne-inaa k'awaa k'inia bí o-ía baipia bí chi jarateepari jīak'a pait'ee. Ichiaba mimiapari o-ía baipia bí chipari jīak'a pait'ee. Chí te chipari t'íjarapata pirā Beelzebú, Netuara Poro Waibia, audupiaara irudeerāmaa māgí t'í didait'ee.

Jesupa jarateeda k'aíta waaweedaipia bí
(Lc 12.2-7)

²⁶ —Māga jara p'ani mīda, eperāarā waaweenāati. Irá Tachi Ak'ōre net'aa mera pik'a bi mīda, t'ēpai parāpa jōmaarāmaa jaradait'ee. ²⁷ Mia ūraa jarada p'āriu pik'a baji. Mamīda jōmaarāmaa māga jīp'a jaradaipia bi. Ma awara mia ūraa mera pik'a jarada, golpe jaradaipia bi terraza irīpa biaruk'a. ²⁸ Waaweenāati parā jiri p'anīrā peedait'ee, ārapa parā p'oyaa atuapida-e perā tok'arradee. Ma k'āyaara Tachi Ak'ōre waawēeti. Iruata tachi piupii māik'aapa atuapii.

²⁹ '¿Netopata-ek'ā ipana chak'e omé p'arat'a tau abaa pari? Eperāarāpa māga oopata, ipana chak'e mak'īara vale-e bi jīak'aapa. Mamīda ipana chak'e apida eujāde baaidak'aa, parā Ak'ōre Waibiapa māga jara-emāi. ³⁰⁻³¹ Parā puda paara irua juasia iru bi. Mapa waaweenāati, Tachi Ak'ōrepa parā k'iniara iru bapari perā ipanaarā k'āyaara.

Jesucristode ijāapatada apataarā awaraarā k'trapite
(Lc 12.8-9)

³² —Eperāpa tau taawa jararu pirā ichi Jesucristode ijāapari, mia pida jarai: “Māgí mēré” mi Ak'ōre k'trapite it'ari. ³³ Mamīda eperāpa meraru pirā mide ijāapari, māgara mia pida merait'ee. “Māgí mēre-eda” ait'ee mi Ak'ōre k'trapite it'ari.

Jesús k'aurepa ēreerā t'āri auk'a p'anada-e
(Lc 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ —K'īasianāati mi cheji na p'ek'au eujāde eperāarā k'āiwee p'anapide. Jīp'a cheji chōopide. ³⁵ Mi cheji

‘warra t'āri auk'a banaamerā chi ak'ōre ome, wēra k'au t'āri auk'a banaamerā chi nawe ome māik'aapa āigu t'āri auk'a banaamerā chi p'āk'ōre ome. ³⁶ Ma k'aurepa eperāarā t'āri auk'a para ba-e pait'ee āchi ēreerā ome.’ (Mi 7.6)

³⁷ 'Eperāpa ichi ak'ōre wa chi nawe k'iniara iru bi pirā mi k'inia iru bai k'āyaara, mēré pa-e pai. Ichiaba eperāpa chi warra wa chi k'au k'iniara iru bi pirā mi k'inia iru bai k'āyaara, māgí mēré pa-e pai. ³⁸ Ma awara mide ijāapari k'aurepa eperā piuumaa bi pirā kususode piu wāk'a, māgí mēré pa-e pait'ee. ³⁹ Eperā piuumaa bi pirā mide ijāapari k'aurepa, māgí piuk'āri, atuait'ee. Mamīda eperā piuru pirā mide ijāapari k'aurepa, māgí eperā piuk'āri it'aa wāit'ee.

Jesupa jarada ijāapataarāpa ne-inaa pia atadait'ee
(Mr 9.41)

⁴⁰ —Eperāpa parā auteebaik'āri, mi jida auteebai bi māik'aapa mi Ak'ōre, mi pēida, auk'a auteebai bi. ⁴¹ Ma awara eperāpa auteebaik'āri Tachi Ak'ōre pedee jarapari, Tachi Ak'ōrepa pēida perā, ne-inaa pia atait'ee Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāpa atapatak'a. Ichiaba auteebaik'āri eperā t'āri pia, māgí t'āri pia bairā, ne-inaa pia atait'ee eperā t'āri pia beerāpa atapatak'a. ⁴² Ma awara eperāpa teek'āri pania vaso aba mi ome nipaparimaa māgí mēré perā, Tachi Ak'ōrepa ne-inaa pia ichiaba teeit'ee ma pania teedamaa.

11

Juan Bautistapa eperāarā pēida
(Lc 7.18-23)

¹ Jesupa chi k'ōp'āyoorā doce ūraap'eda, mamāik'aapa wāji Ak'ōrepa jara pēida jarateede ma eujādepema p'uuru bee chaa.

² Juan carcelde bi misa, ūriji Cristopa oomaa bi. Aramata ichi ome nipapatap'edaarā ūk'uru pēiji Jesumaa. Iidinajida:

³ —¿Pik'ā ajida, tai k'aripapari chonaarāpa cheit'ee bida adap'edaa? Maa-e pirā, ¿taipa awaraa nidaipia bik'ā? ajida.

⁴ Jesupa p'anauji:

—Wāti Juanmaa māik'aapa nepirīti parāpa nama unu p'ani māik'aapa ūri p'ani. ⁵ Jarāti tau p'āriu beeda irā unu p'ani; bīri nik'anik'aa beeda t'ia niutee; leprapa k'ayaa beeda jīpa p'ani; k'īri k'ī beeda irā ūri p'ani; piudap'edaarā waya chok'ai p'ani māik'aapa chupiria chedeerāmaa Tachi Ak'ōrepa pedee pia jara pēida jarateemaa bi. ⁶ 'T'āri o-īa bida aji, chi mide ijāa bi, k'awa-e bi mīda mia ne-inaa jōma oo bi!

Jesupa Juande pedee pia jarada
(Lc 7.24-35)

⁷ Juanpa eperāarā pēida wādap'edaa t'ēpai, eperāarāmaa Jesupa pedee pia jaramaa beejī Juande:

—¿K'āata parāpa ak'inajidama aji, eujā pania wēe bīmaa wādak'āri? ¿K'īsajida-ek'ā ak'inadait'ee eperā pariatua k'īsia bi, p'ūajara nāupa pariatua nēunēuwa p'uaparik'a? ⁸ Maa-e pirā, ¿k'īsajida-ek'ā ak'inadait'ee eperā p'aru pi-ia jī bi? Parāpa pia k'awa p'ani eperā p'aru pi-ia jī beerā rey tede p'anapata. ⁹ Māga-e pirā ¿k'īsajida-ek'ā ak'inadait'ee Ak'ōre pedee

jarapari? Wāara, iru Ak'ōre pedee jarapari k'āyaara waibiara bi. ¹⁰ Na Juandeta Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:

'Mia eperā chok'a pēiit'ee pi naa o pia oonamerā pi, eperāarā poro waibia, chei naaweda.'

(Mal 3.1)

¹¹ Mia wāarata jararu. Juan Bautista k'āyaara eperā apida waibiara bi-e. Mamīda chi ek'ariara bita iru k'āyaara waibiara pait'ee Tachi Ak'ōrepa ma eperā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā ome beemerā.

¹² Juan Bautista chedak'āriipa, eperāarā chōo pik'a p'ani t'ūdait'ee Tachi Ak'ōre jua ek'ari, ichideerā p'aneedait'ee māik'aapa k'achia beerā auk'a chōo pik'a p'ani apida māga p'ananaadamerā. ¹³ Juan jaratee chei naaweda, Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāpa jara-pachida Tachi Ak'ōrepa māgā eperāarā biit'ee ichi jua ek'ari, ichideerā p'aneedamerā. Moisepa p'ādade ichiaba māga jara bi. ¹⁴ Parāpa k'awaa k'inia p'ani pirā Juanta Elías chi cheit'ee bada jara p'anadap'edaa; ichipi. ¹⁵ Pia k'īsiāti parāpa et'ewa ūridap'edaade k'awaadamerā k'āata jara k'inia bi.

¹⁶ Mia jarait'ee sāga p'ani parā, mide ijāadak'aa beerā. Warrarā su-ak'i p'aneedap'eda, jemenemaa p'anik'ata p'ani p'uuru jāde. Āchi k'ōp'āyoorāmaa biapata:

¹⁷ "Taipa siru chaajida. Mamīda parā pēirada-e paji. K'ari k'īsia paraa k'arijida. Mamīda parā jēda-e paji."

¹⁸ Māga pik'a baji Juan ome. Iru cheji māik'aapa nek'ok'aa paji, ne-inaa tok'aa paji, eperā jip'aarāpa oopatak'a. Maperā eperāarāpa: "Netuara iru k'ap'iade merātia bida" ajida. ¹⁹ T'ēepai mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema cheji māik'aapa nek'oji, ne-inaa toji eperā jip'aak'a. Maperā jara p'ani mi nek'oyaa, ne-inaa toyaa bapari. Ma awara mi k'ōp'āyo meraaparida a p'ani, k'achia-idaa beerā ome māik'aapa Cesar-it'ee impuesto p'epataarā ome. Mamīda Tachi Ak'ōrepa wāarata ak'ipimaa bida aji, mia oo bi k'aurepa parā jōmaarā pari.

Tachi Ak'ōrepa oo bi unuamaa iru p'anapataarā
(Lc 10.13-15)

²⁰ Māpai Jesús ijāti pedeemaa beiji awara-awaraa p'uurudepemaarāmaa, āchia p'ek'au k'achia oopata oodaamaa p'anadap'edaa perā. Māga p'anajida unupachida mīda irua ooda ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Jesupa āchimaā māgaji:

²¹ —¡Aai, Corazín p'uurudepemaarā! ¡Aai, Betsaida p'uurudepemaarā! ¡Tachi Ak'ōrepa parā k'achiadee pēiit'eepi! Tiro p'uurude, Sidón p'uurude eperāpa ooda paara ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa mia parā p'uurude oodak'a, taarā-e weda ijāk'ajida. Ārapa p'ek'au k'achia oopata oo amaa k'inia jōnipa chupiria iidik'ajida Tachi Ak'ōremaa. Ma p'ek'au k'achia oopata k'aurepa t'āri p'uapa p'aru p'āimaa jik'ajida māik'aapa it'abarre p'ora it'aa p'ok'ajida āchi poro ĩri. ²² Maperā mia jara bi: Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate irua parā k'achiara ooi'tee ma Tiro p'uurudepemaarā k'āyaara māik'aapa Sidón p'uurudepemaarā k'āyaara. ²³ Ichiaba parā Capernaum p'uurudepemaarā, k'īsia p'anik'ā parā p'uuruta awaraa p'uuru k'āyaara waibiara pait'ee Ak'ōre k'īrapite? ¡Māga-el! ¡Ma k'āyaara irua parā p'uuruta jōt'aait'ee! Sodoma p'uurude eperāpa ooda paara ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa, mia parā t'āide oodak'a, ma p'uuru at'āri bak'aji. ²⁴ Mamīda mia jara bi: Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate irua parā k'achiara ooi'teeda aji, Sodoma p'uurudepemaarā k'achia ooi k'āyaara.

Jesupa eperāarā ĩpipari
(Lc 10.21-22)

²⁵ Maapai Jesupa māgaji:

—Ak'ōre Waibia, pi jōmaarā k'āyaara waibiara bi. Ne-inaa jōmaweda it'ari nībi, na p'ek'au eujāde nībi paara pi jua ek'ari bi. Mi t'āri o-īa bi pia eperāarā jip'aarāmaa k'awapiru perā ne-inaa pia waide k'awapi-e pada k'īsia k'awaa beerāmaa māik'aapa poro wēsaa beerāmaa. ²⁶ Pia māga ooji māga oo k'inia bada perā.

²⁷ Mi Ak'ōrepa ne-inaa jōma bijī mi jua ek'ari mia ak'ipariimerā. Tachi Ak'ōrepapai wāara mi, ichi Warra k'awa bi. Māgā ichiaba mi, chi Warrapapai wāara iru k'awa bi. Mamīda mia iru k'awapii mia k'awapi k'inia bi eperāarāmaa. ²⁸ Maperā mimaa chēti parā jōmaweda sē p'anīrā mimia p'anīpa māik'aapa k'īsia jōnipa. Mia parā t'āri a-tu beepiit'ee. ²⁹ K'ōp'āyo merāati mi ome. Ūriti mia jaratee bi māik'aapa ooti mia jara bik'a. Mi t'āri pia, chupiria k'awaayaa bapari. Mide ijāadak'āri, k'āiwee p'anapataadait'ee. ³⁰ Mia jara bik'a oodayada aji, mia k'aripak'āri.

12

Īpata ewate trigo k'imi chak'eerā p'edap'edaa
(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)

¹ Maapai judiorā ĩpata ewate Jesús nipaji trigo k'āide. Chi k'ōp'āyoorā jarrapisia p'anadap'edaa perā, trigo k'imi chak'eerā oro atadap'eda, chi tau jonamaa p'aneejida k'odait'ee. ² Arii p'anadap'edaa fariseorāpa māga unudak'āri, Jesumaa māgajida:

—ĪPichā ak'ĳi! Pichi k'ōp'āyoorāpa ne-inaa oomaa p'anida ajida, ĩpata ewate oodaik'araa bita.

³ Jesupa p'anauji:

—ĪParāpa Ak'ōre Ūraa p'ādade leeda-e p'anik'ā aji, Rey Davidpa ooda chonaarāweda jarrapisiadaidak'āri chi k'ōp'āyoorā ome? ⁴ Iru t'ĳui Tachi Ak'ōre te ne-edeē oodade māik'aapa ma tedepema pan awara bidap'edaa Tachi Ak'ōre-it'ee atap'eda, k'oĳi chi k'ōp'āyoorā ome. Māga oojida p'aareerāpapai māgĳi pan k'ōdaipia baji mīda. ⁵ Ichiaba Moisepa p'ādade parāpa leedooda p'aareerāpa ne-inaa k'achia ooda-e paji ĩpata ewate, Tachi Ak'ōre te waibiade ĩida-ee mimiadak'āri. ⁶ Mia jara bi: Nama ne-inaa pipiara paraa Tachi Ak'ōre te waibia k'āyaara. ⁷ Wāara parāpa k'awada-e na p'ādade jara k'inia bi:

'Mia k'inia bi awaraarā chupiria k'awaadamerā, mi-it'ee ne-animalaarā peedap'eda, paadai k'āyaara.' (Os 6.6)

Parāpa k'awadap'edaa paara ma pedee jara k'inia bi, ne-inaa k'achia ooda-e p'anirā peepida-e pak'aji. ⁸ ĩpata ewate mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema jua ek'ari bida aji.

Eperā jua chiwa bada
(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)

⁹ Mamāik'aapa Jesús wāji Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tedee. ¹⁰ Mama baji eperā jua chiwa bi. Jesús imiatee k'inia p'anadap'edaarāpa ĩidijida irumaa:

—ĪEperā k'ayaa bi pirā, ĩpata ewate ĳipai pia bik'ā? ajida.

¹¹ Jesupa p'anauji:

—Īpata ewate pichi oveja toidú padarida paara, ĳtaawaa uchua ata-e pak'ajik'ā? ¹² ĪEperā pipiara bi-ek'ā oveja k'āyaara? Mapa ĩpata ewate ne-inaa pia oopia bida aji.

¹³ Māpai Jesupa ma jua chiwa bimaa māgaji:

—Pichi jua ĳirupāde aji.

Māpai jua ĳruji. Aramata ĳipa beeji chi apema juak'a. ¹⁴ Māpai fariseorā taawaa uchiadak'āri, pedee teemaa p'aneejida Jesús peepit'aadait'ee.

Jesupa ooda Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a

¹⁵ Jesupa māirā k'ĳsia k'awaak'āri, mamāik'aapa wāji. Eperāarā chok'ara iru t'ēe wājida. Jesupa madepema k'ayaa beerā jōmaweda ĳipaji. ¹⁶ Mamāda jarapachi ichia ooda jōmaarāmaa nepirinaadamerā. ¹⁷ Māga jaraji Tachi Ak'ōre pedee jarapari, Isaiapa p'ādade jara bik'a uchiamerā:

¹⁸ 'Nama bi mi mimiapari, mia ĳirit'erada. Mia iru k'inia iru bi; mi t'āri o-ĳapipari. Mi Jaure iru ome bapariit'ee. Mi k'ap'ia pari irua eperāarā jōmaarāpa oopata ak'it'ee māik'aapa jarait'ee pia wa k'achia. ¹⁹ Aupedee-e pait'ee; ichiaba bia-e pait'ee. Apidaapa iru biapi ūrida-e pait'ee calle jāde. ²⁰ Irua yiarā iru ba-e pait'ee chupiria chitoonirā wa k'ĳra pia-ee jōnirā. Māga bait'ee Tachi Ak'ōrepa jōmaarāmaa wāarata jara pēida k'awaapirumaa. ²¹ Māga pak'āri, jōmaarāpa irude ĳjāadait'ee.' (Is 42.1-4)

Jesús Netuara Poro Waibia jua ek'ari bida apatap'edaa
(Mr 3.20-30; Lc 11.14-23; 12.10)

²² Jesumaa aneejida eperā tau p'āriu bi māik'aapa pedee atua bi, netuara iru k'ap'iade merātia bada perā. Jesupa iru tau pia unupiji māik'aapa pedeeĳi. ²³ Māga unudak'āri, arii p'anadap'edaarāpa ak'itrua para beeji māik'aapa āchi pitapai ĩidi para beeji:

—ĪNāgĳi chonaarāwedapema Rey David Warra-ek'ā? ajida.

²⁴ Mamāda māga ūridak'āri, fariseorāpa māgajida:

—Beelzebú, Netuara Poro Waibia juapata jāgā netuaraarā uchiapiparida ajida.

²⁵ Jesupa k'awaji āchia k'ĳsia p'ani. Mapa māgaji:

—P'uuru pidaarāpa maa-e pirā ēreerāpa maa-e pirā te pidaarāpa āchi auk'aarā ĳereruta pirā, waa araa p'anapataada-e pai māik'aapa āchi p'uuru jōdaridai. ²⁶ Māga pik'a Netuara Poro Waibiapa ichi auk'arā ĳereru pirā, waa araa p'anada-e pai māik'aapa āchi itu jōdaridai. ²⁷ Parāpa jara p'ani mia netuaraarā uchiapipari Beelzebú juapa. Māgara, ĳk'ai juapa uchiapipatama parā eere p'anirāpa? Āchia ak'ĳipata parā pia k'ĳsida-e p'ani. ²⁸ Mia netuaraarā uchiapipari pirā Tachi Ak'ōre Jaurepa, jara k'inia bi ĳrā Tachi Ak'ōredeerā poro waibia nama bi.

²⁹ ¿K'aita t'uyama aji, eperā juataura bi tede iru net'aa chiade? Naapiara jī nībi-e pirā, iru net'aa jāri p'e ata-e pai.

³⁰ Eperā mi eere bi-e pirā, mi k'īra unuamaa iru bi. Ichiaba mi k'aripa-e bi pirā awaraarā Tachi Ak'ōre jua ek'ari p'anapataadamerā, eperāarā āyaa pēipari mi ik'aawaapa.

³¹ Maperā mia jara bi: Tachi Ak'ōrepa wēpapii eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata jōmaata māik'aapa iru āpite ik'achia jarapata paara. Mamīda iru Jaure āpite ik'achia jarapata wēpapi-e pait'ee. ³² Ichiaba wēpapii ik'achia jarapata mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema āpite. Mamīda wēpapi-e pait'ee ik'achia jararuta pirā iru Jaure āpite. Māgee p'ek'au k'achia oopata wēpapi-e pait'ee chi ma pedee jarapataarā na p'ek'au eujāde p'anide maa-e pirā it'ari iru k'īrapite p'anide paara, iru ewari waibia ewate.

Jesupa jarateeda pak'uru k'awapata chi nejōdeepa
(Lc 6.43-45)

³³ —Nejō bīri pia iru bi pirā, chauk'āri, nejō pia iru bait'ee. Jōdee nejō bīri k'achia iru bi pirā, chauk'āri, nejō k'achia iru p'anadait'ee. Nejō bīri k'awapata chi nejōdeepa. ³⁴ ¶Parā k'achia-idaa beerādeepa uchiadap'edaarāl ¶Taamák'api p'ani! ¿Sāga pedee pia jaradai, parā t'āri k'achia p'anita? Pāchi t'āride k'īsia p'anita jarapata pāchi it'aideepa. ³⁵ Eperā t'āri pia bipa pedee pia jarapari k'īsia pia iru bairā ichi t'āride. Jōdee eperā t'āri k'achia bipa pedee k'achia jarapari k'īsia k'achia iru bairā ichi t'āride. ³⁶ Mia jara bi: Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate ichia eperā chaachaa k'awapiit'ee achia pedee k'achia pariatua jaradap'edaa. ³⁷ Ma ewate Tachi Ak'ōrepa ak'it'ee eperāarāpa pedee jaradap'edaa māik'aapa ichiata jarait'eeda aji, k'achia-idaa bi, maa-e pirā t'āri pia bi.

Ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa unu k'inia p'anadap'edaarā
(Mr 8.11-12; Lc 11.29-32)

³⁸ Māpai ūk'uru fariseorāpa māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarāpa Jesumaa māgajida: —Tachi Jarateepari, taipa unu k'inia p'anida ajida, pia oo bi ne-inaa Tachi Ak'ōrepapai oopari.

³⁹ Jesupa p'anauji:

—Irapemaarā t'āri k'achia-idaa p'ani, Tachi Ak'ōrede ijāadak'aa perā. Unu k'inia p'anida a p'ani ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Mamīda mia māga oo-e pait'ee. Jip'a Tachi Ak'ōrepa ooit'ee ichi pedee jarapari Jonás ome oodak'a. ⁴⁰ Jonás k'āima ōpee baji chik'o choma bi bide. Māga pik'a mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema k'āima ōpee eujā ek'ari bait'ee. ⁴¹ Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate Nīnive p'uuru pidaarāpa irapemaarā imiateedait'ee, Tachi Ak'ōrepa parā k'achiadee pēimerā. Chonaarāweda Tachi Ak'ōrepa Jonás pēik'āri ma Nīnive pidaarāmaa, ārapa p'ek'au k'achia oopatap'edaa oo amaajida. Mamīda irapemaarāpa p'ek'au k'achia oopata oo amaada-e p'ani, aba Jonás k'āyaara waibiara bipa jara cheji mīda māga oodamerā. ⁴² Ichiaba ma ewate Reina Sur Eerepema auk'a irapemaarā imiateeit'ee Tachi Ak'ōrepa parā k'achiadee pēimerā. Chonaarāweda ma reina t'imūpa cheji Rey Salomón k'īsia k'awaa bi pedee ūride. Mamīda irapemaarāpa ūridaamaa p'ani, aba Salomón k'āyaara k'īsia k'awaara bi pedee bi mīda parā t'āide.

Jesupa jarateeda netuara waya eperā k'ap'iade merātia badade
(Lc 11.24-26)

⁴³ —Eperā k'ap'iadeepa netuara uchiapidak'āri, māgipa jiri nipapari eujā p'ūasaa sāma iit'ee. Mamīda unu-e pak'āri, k'īsiapari: ⁴⁴ “Waya merātianait'ee ma eperā k'ap'iade; mi naaweda badamāi.” Chek'āri, unu chepari ma eperā k'ap'ia pi-ia bi; te barrep'eda, siip'eda, pi-ia bik'a. ⁴⁵ Māga unuk'āri, jirinapari awaraa netuara siete k'achiara ichi k'āyaara māik'aapa ma eperā k'ap'iade merātia chepata. Māgā ma eperā audupiarā k'achiade beei'ee naaweda bada k'āyaara. Māga p'asait'eeda aji, irapemaarā t'āri k'achia-idaa beerā ome; audupiarā k'achiade p'aneedait'ee.

María Jesús ipemaarā ome pachedap'edaa
(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)

⁴⁶ Jesús at'āri pedeemaa bide pachejida chi nawe chi ipemaarā ome. Pedee k'inia p'anajida iru ome. Mamīda taawa p'aneedap'edaa perā, ⁴⁷ eperāpa Jesumaa jaranaji:

—Pi nawe, pi ipemaarā ome taawa nīmaa p'ani. Pedee k'inia p'anida aji, pi ome.

⁴⁸ Māpai Jesupa p'anauji:

—¿K'aima mi nawe? ¿K'āirāma, mi ipemaarā?

⁴⁹ Māpai juapa iaji chi k'ōp'āyoorāmaa māik'aapa māgaji:

—Nāgīrāta mi nawek'a māik'aapa mi ipemaarāk'a. ⁵⁰ Chi mi it'aripema Ak'ōre Waibiapa jara bik'a oo bi, mata mi ipemak'a, mi ipewērak'a māik'aapa mi nawek'a.

13

*Net'atau p'oparide nepirida**(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)*

¹ Ma ewate Jesus uchijai temäiipa mäik'aapa lago ide su-ak'i banaji. ² Eperëarä chedap'edaa irumäi see nîbada perä, Jesús barcode bataudachi mäik'aapa su-ak'i beejî. Jôdee eperëarä ipude para beejî. ³ Mâpai Jesupa eperëarâmaa nepirimaa beejî Ak'ôre Ûraa jarateeit'ee:

—Eperä wâji net'atau p'ode. ⁴ Ma p'o wâk'âri, ûk'uru baajida o jâde. Mâpai ipanaarâpa k'ok'oo chejida. ⁵ Ûk'uru baajida mâu-idaade, mak'iara yooro wêe badamâi. Mâgî isapai t'onojida, mak'iara yooro wêe bada perä. ⁶ Mamîda ak'ôrejîru jêrak'âri, pîidachi chi k'arra îrii bada perä. ⁷ Ûk'uru baajida ne-îiri-idaade. Mamîda ne-îiri k'ap'ip'îara waripari perä, mâgî net'atau t'ono wâdap'edaa piuk'oodachida. ⁸ Jôdee awaraa net'atau baajida eujâ piade. Mâgî t'onop'eda, chau nîbeejî. Ûk'uru net'atau abaadeepa uchijida cien, sesenta maa-e pirâ treinta. ⁹ Pia k'îsiati parâpa et'ewa ùridap'edaade k'awaadamerä k'âata jara k'inia bi.

*Sâap'eda Jesupa nepiripachi jarateeit'ee**(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)*

¹⁰ Maap'eda chi k'ôp'âyoorâ k'ait'aara chejida mäik'aapa iidijida:

—¿K'âare-it'ee nepiriparima ajida, jarateeit'ee?

¹¹ Jesupa p'anauji:

—Tachi Ak'ôrepa parâmaa k'awapimaa bîda aji, ne-inaa naaweda k'awapik'aa pada awaraarâmaa; sâga ichideerä p'aneedai. ¹² Parâ Ak'ôre ùraa pia k'awa beerâmaa waapiara k'awapiit'ee; awaraarâ k'âyara ne-inaa chok'araara k'awarutamaa. Mamîda chi ne-inaa mak'iara k'awa-ee beerâmaa, âchia k'awa p'ani paara irua wêpapiit'ee, waa k'awa k'iniada-e p'anadairâ. ¹³ Maperâpi mia nepiripari. Âchia ak'i p'ani mîda, wâara unuda-e. Ûri p'ani mîda, k'awada-e. ¹⁴ Ârapa oomaa p'ani Tachi Ak'ôre pedee jarapari Isaiâpa jaradak'a:

Ûri p'ani mîda, k'awada-e. Ak'i p'ani mîda, unuda-e. ¹⁵ Na eperëarâ k'îri k'îsua p'anadairâ, mia jara bi ùridaamaa p'ani; mia oo bi unudaamaa p'ani mäik'aapa k'awadaamaa p'ani. Mâga p'anada-e pada paara, mide ijâak'ajida mäik'aapa mia âchia p'ek'au k'achia oopata wêpapiik'aji. *(Is 6.9-10)*

¹⁶ Parâ t'âri o-îa p'ani mia oo bi unu p'anadairâ mäik'aapa mia jara bi ùri p'anadairâ. ¹⁷ Mia wâarata jararu. Chonaarâweda Ak'ôre pedee jarapataarâpa mäik'aapa Tachi Ak'ôrede ijâapataarâpa unu k'inia p'anajida parâpa unu p'ani. Mamîda unuda-e paji. Ichiaba ùri k'inia p'anajida parâpa nama ùri p'ani. Mamîda ùrida-e paji.

*Jesupa k'awapida net'atau p'oparide**(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)*

¹⁸ —Ûriti k'awaadamerâ mia nepirida net'atau p'oparide k'âata jara k'inia bi. ¹⁹ Net'atau ode baaida jara k'inia bi chi ùri p'anîrâ Tachi Ak'ôrepa eperëarâ bi k'inia bi ichi jua ek'ari ichideerâ p'aneedamerâ. Mamîda mägîrâpa k'awada-e k'âata jara k'inia bi. Ipanaarâ chedap'edaak'a ma net'atau k'ok'oodait'ee, mâga pik'a Netuara Poro Waibia chepari ne-inaa ooit'ee, t'âripa ma pedee ijâanaadamerâ. ²⁰ Jôdee chi net'atau mâu-idaade baaidap'edaa jara k'inia bi eperëarâpa ma jara pëida o-îa ùri p'ani. ²¹ Mamîda chi mâu-idaade t'onoda taarâ-e weda pîidaiparik'a, mâga pik'a mägîrâpa ma jara pëida taarâ-epai ijâapata. Ma ùraade ijâadap'edaa k'aurepa nepirade baairuta pirâ maa-e pirâ awaraarâpa âchi jîrîruta pirâ miapidait'ee, ijâa amaapata. ²² Jôdee chi net'atau ne-îiri-idaade baaidap'edaa jara k'inia bi eperëarâpa ma jara pëida pia ùri p'ani. Mamîda audupiara k'îsiapata ne-inaa netodait'ee maa-e pirâ p'arat'a waibia atadait'ee, âchia ùridap'edaa k'îra atuadarutamaa. Mâgâ p'aneepata ne-uu warip'eda, chauk'aa bik'a. ²³ Mamîda chi net'atau eujâ piade baaidap'edaa jara k'inia bi eperëarâpa ma jara pëida ùridap'eda, k'awaa wâpata ma ùraa jara k'inia bi mäik'aapa t'âride wâara ijâapata. Net'atau aba p'oda eujâ piade pia t'onop'eda, chauparik'a net'atau cien, sesenta wa treinta; mâga pik'a ma eperëarâpa oo k'awaa wâpata ma ùraade jara bik'a.

Jesupa nepirida p'ûjara t'onoda trigo p'odade

²⁴ Mâpai Jesupa awaraa nepiriji jarateeit'ee:

—Nâga pik'a pait'ee Tachi Ak'ôrepa eperëarâ ichi jua ek'ari bik'âri, ichideerâ p'aneedamerâ. Eperâpa trigo tau pia p'oji ichi eujâde. ²⁵ Mamîda p'ârik'ua, eperëarâ k'âi p'ani misa, ichi k'îra unuamaa iru bîpa cheji mäik'aapa ma trigo p'odade mera p'oji p'ûjara tau chak'eerâ, aidee neera k'achia oopata. Mâpai jirabodoji. ²⁶ Maap'eda ma eperâpa trigo p'oda t'onop'eda, wari wâji ma p'ûjara ome. ²⁷ Mâga unudak'âri, ma eujâ chipari mimiapataarâpa irumaa jaranajida: “Señor, pia trigo tau p'oda pia badata, ¿sâmâik'aapa

uchiajima ajida, jāgeee p'ūajara?" ²⁸ Chiparipa p'anauji: "¿Tachi k'ira unuamaa iru b'ipata jāga ooji-ek'ā?" aji. Māpai chi mimiapataarāpa iidijida: "¿Pia k'inia bik'ā ajida, taipa jā p'ūajara ēt'anadamerā?" ²⁹ Mamīda chiparipa māgaji: "Nāgaweda ichiak'au bidapāde aji. fraweda parāpa jā p'ūajara ēt'at'aarutara, auk'a ēt'adarii't'ee chi trigo k'arra, ai ik'aawa nībi. ³⁰ Piara bi ichiak'au bidamerā trigo ewarutamaa. Mamāik'aapata mia ewapataarā naapiara pēiit'ee jā p'ūajara ēt'ak'oodamerā māik'aapa p'edamerā k'ōrajimade paat'aadait'ee. T'ēepai trigo ewadak'āri, iadait'ee mi ne-inaa iaparide."

Mostaza taude nepirida

(Mr 4.30-32; Lc 13.18-19)

³¹ Jesupa ichiaba awaraa nepiriji jarateeit'ee:

—Nāga pik'a pait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā p'aneedamerā. Eperāpa mostaza tau uuji ichi eujāde. ³² Chi tau ma-āriara bi awaraa net'atau tachia uupata k'āyaara. Mamīda warik'āri, waibiara waripari awaraa ne-uu k'āyaara pak'uruk'a nībeerumaa. Māgā waibiara waripari perā, chi jua t'aide ipanaarā chepata iudait'ee.

Levadurade nepirida

(Lc 13.20-21)

³³ Ichiaba Jesupa nāga nepiriji jarateeit'ee:

—Nāga pik'a pait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā p'aneedamerā. Wērapa levadura p'oiraparik'a bi harina waibia ome, pan masa pia warimerā.

Jesupa nepirida chonaarāweda eperāarāpa jaradap'edaak'a

(Mr 4.33-34)

³⁴ Jesús jarateek'āri, audū nepiripachi. Nepiri-ee jarateek'aa paji. ³⁵ Māga ooji uchiamerā Tachi Ak'ōre chonaarāwedapema pedee jaraparipa irude jaradak'a:

'Jarateek'āri, mia nepirīt'ee māik'aapa jarait'ee ne-inaa Tachi Ak'ōrepa waide k'awapi-e pada na p'ek'au eujā ooru wedapema.' (Sal 78.2)

Jesupa k'awapida p'ūajara tau p'oda trigo k'āide

³⁶ Ma jōma nepirip'eda, Jesupa eperāarā bēiji māik'aapa t'ūuji chi k'ōp'āyoora p'anadap'edaamāi. Māpai āchi iru k'ait'a chedak'āri, iidijida k'āata jara k'inia bi ma nepirida p'ūajara tau p'oda trigo k'āide. ³⁷ Jesupa p'anauji:

—Chi eperā net'atau pia p'oda jara k'inia bi Eperā Ak'ōre Truadepema. ³⁸ Ma net'atau p'oda eujā jara k'inia bi na p'ek'au eujā. Ma trigo tau pia jara k'inia bi Tachi Ak'ōrede ijāpataarā. Jōdee p'ūajara k'achia jara k'inia bi Netuara Poro Waibia jua ek'ari p'anūrā. ³⁹ Ma k'ira unuamaa iru bada, chi ma p'ūajara k'achia p'oda jara k'inia bi Netuara Poro Waibia. Ma ne-inaa p'oda ewadap'edaa ewate jara k'inia bi Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate, ichi angeleerāpa eperāarā p'e atedak'āri iru k'irapite. ⁴⁰ Mia nepiridade ma p'ūajara k'achia p'edap'edaak'a paat'aadait'ee, māga pik'a oodait'ee na p'ek'au eujā jōt'aak'āri. ⁴¹ Mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepemapa angeleerā pēiit'ee mi jua ek'ari p'anūrā t'āide k'achia beerā jōmaweda p'ede; chi awaraarāmaa p'ek'au k'achia oopidap'edaarā, awaraa ne-inaa k'achia ooi awaa p'anapatap'edaarā ome. ⁴² Ma k'achia beerā jōmaweda bat'ak'oodait'ee t'ipitau jērājēraa jira bide. Mama jēe para bait'ee māik'aapa k'ida kierrkierree para bait'ee p'uapa. ⁴³ Jōdee Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oopataarā urua pik'a para beei't'ee ak'ōrejiruk'a, it'ari p'ani perā āchi ak'ōre waibia ome. Pia k'īsīati parāpa et'ewa ūridap'edaade k'awaadamerā k'āata jara k'inia bi.

Jesupa nēe waibia unu atadade nepirida

⁴⁴ —Nāga pik'a pait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā p'aneedamerā. Chok'o unuji jau bi nēe ome. Eperāpa māgī unu atak'āri, waya mera nībip'eda chi badamāi, t'āri o-īa wāji jōmaweda ichi net'aa iru bada netok'oodo. Māpai āpītee cheji ma nēe mera bada eujā neto atade.

Jesupa perla unudade nepirida

⁴⁵ —Ichiaba nāga pik'a pait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā p'aneedamerā. Net'aa netoparipa perla jiri nipaji. ⁴⁶ Perla ipia unu atanak'āri, wāji ichi net'aa jōmaweda netok'oodo māik'aapa ma perla pi-ia neto ata cheji.

Jesupa t'iride nepirida

⁴⁷ —Ichiaba nāga pik'a pait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā p'aneedamerā. To-ipataarāpa t'iri t'aadak'āri, chik'o k'ira t'ādoos peejida. ⁴⁸ Ma t'iride chik'oradaik'āri, chipariirāpa jidiu atajida ipudee māik'aapa jirit'eramaa p'aneejida chik'o piara bee awara p'edait'ee k'ōraade. Jōdee chik'o k'achia bee bat'ak'oojida toidaa. ⁴⁹ Māga

pik'a pait'ee na p'ek'au eujā jōk'āri. Angeleerā chedak'āri, jirit'era chedait'ee eperā pia beerā awara p'edait'ee. ⁵⁰Jōdee chi k'achia beerā t'ipitau jērajēraa jira bide bat'ak'oodait'ee, mama jēe para bamerā māik'aapa k'ida kierrkierree para bamerā p'uapa.

Ne-inaa chiwidi māik'aapa ne-inaa sorede nepirida

⁵¹Māpai Jesupa chi k'ōp'āyoorāmaa iidiji:

—¿Parāpa ma nepirida jōmaweda k'awajidak'ā? aji.

Māpai p'anaujida:

—K'awajidapi.

⁵²Māpai Jesupa māgaji:

—Moisepa p'āda jarateeparipa k'awaa wāk'āri Tachi Ak'ōrepa eperāarā biit'ee ichi jua ek'ari, ichideerā p'aneedamerā, nāga pik'a bi. Eperā te chiparipa ichi net'aa ia p'e iru bidepema net'aa atak'āri, k'awa bi chisāgi net'aa chiwidi, chisāgi net'aa sore.

Jesús Nazaret p'uurudee wāda

(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

⁵³Jesupa ma nepirida jaratee aupak'āri, mamāik'aapa wāji ⁵⁴ichi warida p'uurudee. Mama jarateemaa beeji māpema Ak'ōre Ūraa jarateepata tede. Irua jaratee bi ūridak'āri, eperāarā ak'itrua para beeji māik'aapa māgapachida:

—¿Sāma k'awaajima ajida, na jōma irua jarateemaa bi? ¿Sāga ooparima ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa? ⁵⁵¿Jāgi eperā ne-inaa pak'urudee oopari warrak'ā? ¿Chi nawe Maria-ek'ā? ¿Santiago, José, Simón, Judas chi ipemaarā-ek'ā? ⁵⁶¿Chi ipewēraarā nama p'anapata-ek'ā? ¿Sāga k'awaajima ajida, na jōma ichia oo bi?

⁵⁷Ma eperāarāpa Jesús ichi te pidaarā ome māgā k'awadap'edaa perā, iru pedee ūri k'iniada-e paji.

Mapa Jesupa māgaji:

—Jōmaarā t'āide ūri k'inia p'anapata Tachi Ak'ōre pedee jaraparipa jara bi. Mamīda ichi p'uurudepemaarā ichi tedepemaarā ome iru pedee ūridaamaa p'anapata.

⁵⁸Māgā māpemaarāpa irude ijāada-e p'anadap'edaa perā, mama Jesupa mak'iaara oo-e paji ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa.

14

Juan Bautista piuda

(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

¹Maapai Galilea eujādepema poro waibia t'ijarapachida Herodes. Ichia ūrik'āri Jesupa oo bi, ²ichi ek'ariirāmaa māgaji:

—¿Māgi Juan Bautista-epaa, piup'eda p'irabaida? Maperāpi oopari ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa.

³Ai naaweda Herodepa Juan jī atapiji māik'aapa carcelde t'ipit'aaji. Māga ooji chi ipema Filipino wēra Herodías k'aurepa. ⁴Ai naaweda Juanpa Herodemaa māgaji: “Pia p'ek'au k'achia oomaa bida aji, pi ipema wēra iru bairā pichi wērak'au.”

⁵Māga ūrik'āri, Herodepa Juan pee k'inia bapachi. Mamīda māga oo-e paji eperāarā waawee bada perā. Jōmaarāpa ijāajida Juan Tachi Ak'ōre pedee jarapari paji.

⁶Mamīda ewari aba Herodepa jara pēiji eperāarā chedamerā ichi t'oda fiesta oode. Ma fiesta o-ia oo jōni misa, Herodías k'au pēirade cheji see nibadaarā taide. Māga unuk'āri, Herodes audupiara o-īadachi. ⁷Maperā jaraji ma awēramaa:

—Tachi Ak'ōre k'īrapite mia juraa bi teit'ee pichia iidiruta.

⁸Māpai chi nawepa jaradak'a jaraji:

—īraweda Juan Bautista poro mi-it'ee p'arat'ude teepāde aji.

⁹Māga ūrik'āri, Rey Herodes k'īra pia-eedachi. Mamīda Tachi Ak'ōre k'īrapite māik'aapa jōmaweda arii p'anadap'edaaarā k'īrapite juraada perā, ¹⁰jaraji chi ek'ariirāmaa Juan poro t'iap'e atanadamerā carcelde. ¹¹Māga oojida. Ma awēra nawepa jaradak'a aneejida p'arat'ude māik'aapa teejida ma awēramaa. Māpai ichia teenaji chi nawemaa.

¹²Juan k'ōp'āyoorāpa ūri atadak'āri iru peedap'edaa, chejida iru k'ap'ia ianadait'ee. Maap'eda jaranajida Jesumaa.

Jesupa eperāarā cinco mil nek'opida

(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³Jesupa Juan piuda ūrik'āri, barcode t'imí wāji eperāarā mak'iaara wēemaa. Mamīda eperāarāpa k'awaadak'āri, t'ēe wājida ode. ¹⁴Jesús barcodeepa batauk'āri, eperāarā chok'ara unuji. Mapa āra chupiria k'awaaji māik'aapa ode wādap'edaarāpa k'ayaa beerā ateadap'edaa jipak'ooji. ¹⁵K'eu wāda perā chi k'ōp'āyoorā ichi k'ait'a chedap'eda, māgajida:

—K'eu wāpi; nama te wē-epi. Mapa eperāarā pēipáde ajida, p'uuru beemaa chik'o netonadamerā.

¹⁶ Jesupa p'anauji:

—Āra āyaa wādaik'araa bi. Parāpa chik'o téeti k'odamerā.

¹⁷ Māpai māgajida:

—Mamīda taipa iru p'anida ajida, pan joisomaa māik'aapa chik'o omé; mǎgí aupai.

¹⁸ Jesupa p'anauji:

—Mimaa aneedapáde aji.

¹⁹ Māpai Jesupa jaraji eperāarā su-ak'i p'aneedamerā eujāde p'ūajara ĩri. Maap'eda jita ataji ma pan joisomaa chik'o omee ome māik'aapa it'aa ak'ip'eda, gracias jaraji Tachi Ak'ōremaa. Ma pan k'ōrak'ook'āri, chok'ara eepadachi. Māpai chi k'ōp'āyoorāpa eperāarāmaa jedenajida. ²⁰ Jōmaweda nek'ojida bi jāwaa p'aneerutamaa. Ma pan pite chik'o ome nibeeda p'ejida k'oraa docena aba. ²¹ Chi nek'odap'edaarā imik'īraarā cinco mil paji, wēraarā, warrarā juasiada-ee.

Jesús pania ĩri t'ia nipada

(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

²² Ma t'ēpai Jesupa chi k'ōp'āyoorā barcode bataupiji ichi naa lago sīadamerā. Māga ooji āra k'īraik'a eere panadamerā, ichia eperāarā pēiru misa āchi temaa. ²³ Eperāarā erreuk'oodaidak'āri, Jesús ituaba wāji ee nok'odee it'aa t'ide. Mama bide k'eudachi. ²⁴ Māimisa chi barcode wādap'edaarā tok'esá panadak'āri, p'usara nibeēji, āchimaā nāu p'ua nībada perā. ²⁵ Taujaaweda Jesús chi k'ōp'āyoorāmaa t'ia wā nipaji pania ĩri. ²⁶ Chi k'ōp'āyoorāpa māga unudak'āri, p'eradachida māik'aapa āchobeepa biajida:

—¡Netuarada! ajida.

²⁷ Māpai Jesupa māgaji:

—¡P'eranāati! ¡Mida! aji.

²⁸ Māpai Pedropa māgaji:

—Tachi Waibia, wāara pi pirā, pimaa mi wāpipáde aji, pania ĩri.

²⁹ Jesupa:

—Chepáde, aji.

Māpai Pedro toida bataup'eda, t'ia wāji pania ĩri Jesumaa. ³⁰ Mamīda nāu audú p'ua nībi unuk'āri, āchobeedachi māik'aapa pirubaa wāji. Māpai biaji:

—Tachi Waibia, ĩmi k'aripáji!

³¹ Aramata Jesupa juade jita ataji māik'aapa māgaji:

—¿At'āri pia ijāa-e bik'ā? aji. ¿Sāap'eda pia ijāa-e bima? aji.

³² Barcode bataudak'āri, nāu p'ua-edachi māik'aapa p'usa t'umātídachi. ³³ Māpai ma barcode nipadap'edaarā Jesús k'īrapite bedabaik'oodachida māik'aapa māgajida:

—¡Wāarada ajida, pi Tachi Ak'ōre Warra!

Jesupa k'ayaa beerā chok'ara jipada Genesaret eujāde

(Mr 6.53-56)

³⁴ Mata panajida lago k'īraik'a eere māik'aapa wiibainajida Genesaret eujāde. ³⁵ Ariipemaarāpa Jesús pacheru k'awaadak'āri, ma eujādepema jōmaarāmaa jara pēijida. Mapa k'ayaa beerā atēepachida irumaa ³⁶ māik'aapa chupiria iidipachida ichi p'aru ide pijida t'ōbaipimerā. Māgá chi t'ōbaidap'edaarā jipa p'aneējida.

15

Judiorāpa āchi k'īsiadoopa jarateedap'edaa

(Mr 7.1-13)

¹ Maapai ūk'uru fariseorā māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarā pachejida Jerusalen-deepa. Jesumaa iidijida:

² —¿Sāap'eda pi k'ōp'āyoorāpa ooda-e p'anima ajida, tachi chonaarāpa chonaarāweda oopatap'edaak'a? ¿Sāap'eda nek'odai naaweda, āchi jua siidak'aama ajida, tachi chonaarāpa jarateedap'edaak'a?

³ P'anau k'āyaara, Jesupa iidiji:

—¿Sāap'eda parāpa oodak'aama aji, Tachi Ak'ōrepa jara bik'a? Ma k'āyaara chonaarāweda oopatap'edaak'a oo k'inia p'anapata. ⁴ Tachi Ak'ōrepa jaraji:

'Pichi ak'ōre māik'aapa pichi nawe k'inia iru baparíji māik'aapa āra pedee ūriparíji.' (Ex 20.12)

Ma awara jaraji:

'Warrapa ik'achia jararu pirā ichi ak'ōremaa wa ichi nawemaa, peet'aadaipia bi.' (Ex 21.17)

⁵ Mamīda parāpa jarateepata eperāpa jarai chi ak'ōremaa wa chi nawemaa: “Pi p'oyaa k'aripa-epi, jōma mia iru bi primisiak'a teeda perā Tachi Ak'ōremaa.” ⁶ Eperāpa māga jarak'āri, pia bida apata, chi ak'ōreerā k'aripanaamerā. Mamīda parāpa māga jarateedak'āri, jarateemaa p'ani piara bi oodait'ee pāchia jarapatak'a, Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a oodai k'āyaara. jTachi Ak'ōre Ūraa yiaraa iru p'ani! ⁷ jSeewata Tachi Ak'ōrede ijāpataarāda apata! Chonaarāweda Ak'ōre pedee jarapari Isaiāpa parā āpīte wāara pedee baji jarak'āri: ⁸ Na eperāarāpa mi k'inia iru p'anida apata it'aipa. Mamīda āchi t'āripa wāara mi k'iniada-e p'ani. ⁹ Pāripi mi k'īrapite it'aa t'īpata, oo k'inia p'anapata perā eperāarāpa jara p'anik'a, mia jara bik'a oodai k'āyaara.” (Is 29.13)

*Ne-inaa tachi k'achia beepipari Ak'ōre k'īrapite
(Mr 7.14-23)*

¹⁰ Maap'eda, Jesupa eperāarā t'ī p'e ataji māik'aapa māgaji:
—Ūriti k'awaadamerā mia jararu. ¹¹ Chik'o k'odak'āri, tachi k'ap'iade edú banapari. Ma chik'o k'odap'edaa k'aurepa tachi k'achia p'aneedak'aa Tachi Ak'ōre k'īrapite. Ma k'āyaara, ne-inaa eperā t'ārideepa uchiarūpata, k'achia beepiparida aji.

¹² Māpai chi k'ōp'āyoorā Jesús k'ait'a chedap'eda, iidijida:

—¿K'awa-e bik'ā ajida, fariseorāpa ma pedee ūridak'āri, k'īrau p'aneedap'edaa?

¹³ Jesupa p'anauji:

—Mi Ak'ōre it'ari bipa pak'uru uu-e pada ēt'ak'oodait'eeda aji, chi k'arra paara. ¹⁴ Ichiak'au biti ma tau p'āriu pik'a beerāpa awaraa tau p'āriu pik'a beerā jarateedamerā. Tau p'āriu bipa awaraa tau p'āriu bimaa o jarateeru pirā, omeeweda uriade baainadait'eeda aji.

¹⁵ Māpai Pedropa Jesumaa māgaji:

—Pia nepirida eperāarāmaa taimaa jarateepāde aji.

¹⁶ Jesupa p'anauji:

—¿Parāpa pida k'awada-ek'ā aji, k'āata jara k'inia bi? ¹⁷ Ne-inaa jōmaweda t'īru eperā it'aide bide banapari, maap'eda uchiapari. ¹⁸ Mamīda pedee k'achia it'aideepa uchiaru iru t'ārideepa uchiada. Mapata eperā k'achia beepipari Tachi Ak'ōre k'īrapite. ¹⁹ Eperā t'ārideepa nāgee k'īsia k'achia uchiaparida aji: chīara peeit'ee; miak'āi bi awaraarā ome k'āit'ee; p'ek'au ooi't'ee awaraarā ome; nechiait'ee; seewa jarait'ee; ik'achia jarait'ee; jāgee k'īsia. ²⁰ Māgee k'īsia k'aurepata eperā k'achia beepipari Tachi Ak'ōre k'īrapite. Mamīda nek'oit'ee jua sii-ee chonaarāweda tachi chonaarāpa oopatap'edaak'a apidaamaa k'achia beepik'aa.

*Wēra judio-ee bipa Jesude ijāada
(Mr 7.24-30)*

²¹ Mamāik'aapa Jesús wāji Tiro p'uuru māik'aapa Sidón p'uuru k'ait'a bimaa. ²² Canaān eujādepema wēra bapachi ma eujāde. Māgipa Jesús unuk'āri, irumaa chupiria iidi cheji:

—Tachi Waibia, Rey David Warra, jmi chupiria k'awāaji! jMi k'au k'ap'iade netuara merātia bida! aji.

²³ Mamīda Jesupa p'anau-e paji. Māpai chi k'ōp'āyoorā k'ait'aara chedap'eda, Jesumaa māgajida:

—Jarapāde ajida, jā wēramaa āyaa wāmerā, tachi t'ēe bia cheru perā.

²⁴ Māpai Jesupa māgaji:

—Tachi Ak'ōrepa mi pēijida aji, k'aripamerā Israel pidaarā, ovejaarā atua p'anik'a p'anadairā.

²⁵ Mamīda ma wēra bedabai nībanaji Jesús k'īrapite māik'aapa māgaji:

—Tachi Waibia, jmi k'aripāji!

²⁶ Māpai Jesupa p'anauji:

—Pia-e bi warrarā chik'o jāri atait'ee māik'aapa usaarāmaa teebaibit'ee. Naapiara ju-diorāmaa ita-aria chupiria iidipipāde aji.

²⁷ Ma wērapa māgaji:

—Wāarapi, Tachi Waibia. Mamīda usaarāpa paara k'opata chipari mesadeepa baaida juajāra. Mapa, mi judio-e mīda, pīmaa chupiria iidi bida aji.

²⁸ Māpai Jesupa māgaji:

—Wēra, jpia wāara ijāa bida! aji. Oojida aji, pichia k'inia badak'a.

Aramata ma wērapa k'au iru bada jipa beejī.

Jesupa k'ayaa beerā chok'ara jipada

²⁹ Jesús mamāik'aapa uchiak'āri, wāji Galilea Lago idee. Mama bide ee nok'odee wāji māik'aapa su-ak'i beejī. ³⁰ Eperāarā seedachida irumāi. Aneepachida bīri chiwa beerā; tau p'āriu beerā; jua k'achia beerā; pedee atua beerā; awaraa k'ayaa beerā ome. Ma jōmaweda Jesús bīrimāi bi chepachida. Māpai ichia jipak'ooji. ³¹ Eperāarā ak'itrua para

beeji unudak'āri pedee atua p'anadap'edaarā pedee jīwaa para bee; jua k'achia beeda jipa bee; biiri chiwa beeda āchi biiripa nūtee; tau p'āriu p'anadap'edaarā unu bee. Ma jōma unudak'āri, o-īa it'aa t'ī p'aneejida Israel pidaarā Ak'ōre Waibiamaa.

Jesupa eperāarā cuatro mil nek'opida
(Mr 8.1-10)

³² Jesupa chi k'ōp'āyoorā t'ī p'ēji māik'aapa māgaji:
—Mia na eperāarā chupiria k'awaa bida aji, ewaa ode wādade k'ap'ia t'ūmaadaridai jīak'aapa.

³³ Māpai chi k'ōp'āyoorāpa māgajida:
—Māmīda ḡsāma taipa unudayama ajida, chik'o na eperāarā chok'ara-it'ee, nama eperāarā wē-e perā taimaa chik'o neto pēidamerā?

³⁴ Jesupa āchimaa iidiji:
—ḡPan jōmasaa iru p'anīma? aji.

P'anaujida:

—Iru p'anida ajida, pan siete, chik'o chok'ara-ee.

³⁵ Māpai Jesupa eperāarāmaa jaraji eujāde su-ak'ī p'aneedamerā. ³⁶ Maap'eda ma pan siete chik'o ome juade ataji māik'aapa it'aa t'īji gracias jarait'ee Tachi Ak'ōremaa. Ma pan k'ōrak'ook'āri, chok'ara eepadachi. Māpai chi k'ōp'āyoorāpa eperāarāmaa jedenajida.

³⁷ Jōmaarāpa k'ojida bi jāwaadarutamaa. Ma pan pite chik'o ome nībeeda p'ejida k'oraa siete. ³⁸ Chi nek'odap'edaarā imik'īraarā cuatro mil paji; wēraarā, warrarā juasiada-ee.

³⁹ Maap'eda Jesupa eperāarā pēiji āchi temaa māik'aapa barcode bataup'eda, wāji Magadān eujādee.

16

Ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa unu k'inia p'anadap'edaa
(Mr 8.11-13; Lc 12.54-56)

¹ Mama p'anide fariseorā saduceorā ome chejida Jesumaa. Iru imiatee k'inia p'anadap'edaa perā, iidijida ne-inaa oomerā Tachi Ak'ōrepapai oopari ak'ipimerā wāara ichi Tachi Ak'ōrepa pēida.

² Māpai Jesupa p'anauji:

—K'ewarāa parāpa jarapata: “Eu pia wāit'ee, pajā p'oree wā perā.” ³ Ichiaba tap'eweda jarapata: “Idi eu k'achia bait'ee pajā p'oree nībairā māik'aapa jīararāna nībairā.” Parāpa māgā pajā ak'ī p'anīpa eu k'achia wa eu pia k'awa p'anī pirā, ḡsāap'eda ne-inaa nāgaweda p'asamaa bi k'awada-e p'anī? ⁴ frapemaarā t'āri k'achia-idaa p'anī Tachi Ak'ōrede ijāadadak'aa perā. Iidi p'anī mia oomerā ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Māmīda mia māga oo-e pait'ee. Jīp'a Tachi Ak'ōrepa ooit'eeda aji, ichia oodak'a Jonās ome.

Māga jarap'eda, āchi atabēiji.

Jesupa jarada fariseorāpa oopatak'a oonaadamerā
(Mr 8.14-21)

⁵ Lago k'īraik'a eere panadak'āri, k'irāpajida pan aneeda-e padap'edaa. ⁶ Ma t'ēpai Jesupa māgaji āchimaa:

—ḡŪriti! K'īra k'awaa nipapatāati fariseorā pan, saduceorā pan k'onaadamerā, āchi levadura k'achia bairā.

⁷ Māga ūridak'āri, chi k'ōp'āyoorā āchi pitapai pedee para beeji:

—ḡPan aneeda-e paji! Māga jarajida irua jara k'inia bada k'awada-e p'anadap'edaa perā.

⁸ Jesupa k'awaji ārapa k'īsiadap'edaa. Mapa māgaji:

—ḡSāap'eda pan wēe p'anīda a p'anīma? ḡAt'āri ijāada-e p'anīk'ā? aji. ⁹ ḡAt'āri k'awada-e p'anīk'ā mia jaratee k'inia bi? ḡK'irāpada-e p'anīk'ā pan joisomaadeepa imik'īraarā cinco milmaa k'opida māik'aapa parāpa chi beeda k'oraa sietede p'e atadap'edaa? ¹⁰ Maa-e pirā ḡk'irāpada-e p'anīk'ā pan sietedeepa jedepida imik'īraarā cuatro milmaa māik'aapa parāpa chi beeda k'oraa sietede p'e atadap'edaa? ¹¹ ḡSāap'eda mia jarada k'awada-e p'anīma? aji. Mia pande pedee-e paji jarak'āri k'onaadamerā fariseorā pan saduceorā pan ome, āchi levadura k'achia bairā.

¹² Māpai k'awaajida Jesupa jara-e baji levadura jīp'aade, pan jīp'aa k'onaadamerā. Jara baji ijāanaadamerā fariseorāpa jarateepata saduceorāpa jarateepata ome.

Pedropa jarada Jesús Tachi Ak'ōre Warra
(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)

¹³ Cesarea de Filipino p'uuru k'ait'a panak'āri, Jesupa iidiji chi k'ōp'āyoorāmaa:

—ḡK'aita chi Eperā Ak'ōre Truadepema a p'anīma aji, eperāarāpa?

¹⁴ P'anaujida:

—Ūk'uruurāpa jara p'ani pi Juan Bautista, piup'eda p'irabaida. Awaraarāpa jara p'ani pi Elías maa-e pirā Jeremías maa-e pirā awaraa Ak'ōre pedee jarapari.

¹⁵ Māpai Jesupa iidiji:

—Parāpārama, ¿mi k'aima adaima? aji.

¹⁶ Simón Pedropa p'anauji:

—Pi Cristoda aji; Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā rey pamerā. Pi Tachi Ak'ōre Waibia ichita chok'ai bapari Warra.

¹⁷ Māpai Jesupa māgaji:

—iSimón, Juan warra, pi t'āri o-īa bida aji, eperā apidaapa pima māga k'awapi-e pada perā! Jīp'a mi Ak'ōre it'ari bipata māga k'awapiji. ¹⁸ Mia jara bi: Pi t'ījaradait'ee Pedro; jara k'inia bi “māu”. Māu iri te oopatak'a pia beemerā, māga pik'a pia et'ewa jarada eperāarāpa jaradak'āri, michideerā p'aneedait'ee. Māga p'aneedak'āri, ichita chok'ai p'anapataadait'ee, piuruta pijida. ¹⁹ Llave teepatak'a puerta ewadamerā, māga pik'a mia pi k'aripait'ee eperāarā p'anapajimera Tachi Ak'ōre jua ek'ari, māgā ichideerā p'aneedamerā māik'aapa ichi truadee wādamerā. Na p'ek'au eujāde bi misa, pia ne-inaa oopi-e bi pirā ichideerāmaa, Tachi Ak'ōrepa auk'a oopi-e pait'ee. Jōdee ne-inaa oopi bi ichideerāmaa, irua auk'a oopiit'ee.

²⁰ Maap'eda Jesupa jaraji chi k'ōp'āyoorāmaa awaraarāmaa nepirinaadamerā ichi Cristo, Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā rey pamerā.

Jesupa ichi peedait'eeda ada

(Mr 8.31-33; Lc 9.21-22)

²¹ Maadamāiipa Jesupa jaramaa beejī chi k'ōp'āyoorāmaa ichi wāit'ee Jerusalendee. Mama judiorā poro waibiarāpa, p'aareerā poroorāpa māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarāpa iru miapidait'ee māik'aapa peepit'adaait'ee. Mamīda ewari ōpeemaa chok'ai p'irabait'ee.

²² Māga ūrik'āri, Pedropa Jesús awara āyaa ateeji māik'aapa itriamaa beejī:

—i Tachi Ak'ōrepa māga k'inia-e! i Pima māga oopi-eda! aji.

²³ Māpai Jesús p'irrabaiji māik'aapa Pedromaa māgaji:

—i Mi ik'aawaapa āyaa wāji, Satanapa māga jarapida perā! ¿Pia mi wāpīamaata bik'ā? Māgara k'īsia-e bi Tachi Ak'ōrepa k'īsia bik'a. Jīp'a k'īsiamaa bida aji, eperāarāpa k'īsiapatak'a.

Sāga nipapataadai Jesús ome

(Mr 8.34–9.1; Lc 9.23–27)

²⁴ Maap'eda, Jesupa māgaji chi k'ōp'āyoorāmaa:

—Eperā mi ome nipa k'inia bi pirā, k'īsiaik'araa bi ichia ne-inaa oo k'inia bidepai. Ichi kuruso āp'aipia bi eperā penadait'ee k'a. Pia jarait'eera, oopīa bi mia oopi bik'a, ma k'aurepa miapiruta pijida piurumaa. ²⁵ Eperā piuumaa bi pirā mide ijāapari k'aurepa, māgī piuk'āri, atuait'ee. Mamīda eperā mide ijāapari k'aurepa piuru pirā, it'aa wāit'ee ichi piuk'āri. ²⁶ ¿K'āare piata baima eperāpa na p'ek'au eujāde nībi jōmaweda ataru pirā, mamīda piup'eda chok'ai p'irabai-e pirā Ak'ōre eujāde? Maa-e pirā, ¿k'āata teima Tachi Ak'ōremaa it'aa wāpimerā? ²⁷ Mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepemapa mi Ak'ōre k'īra wāree unupīit'ee, it'ariipa chek'āri iru angeleerā ome. Maapaita ak'it'ee na p'ek'au eujādepemāarāpa oopata māik'aapa jarait'ee pia wa k'achia. Ne-inaa pia ooit'ee chi ne-inaa pia oodap'edaarāmaa. Jōdee k'achiadee pēiit'ee chi ne-inaa k'achia oopatap'edaarā. ²⁸ Mia wāarata jararu. Nama p'anirā ūk'uru piudai naaweda, unudait'ee mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, rey k'a pacheru.

17

Jesús k'īra awaradaida

(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

¹ K'āima seismaa Jesús wāji ee it'ia bi nok'ode. Ichi ome ateeji Pedro, Santiago māik'aapa chi ipema Juan. ² Mama āra taide Jesús k'īra awaradachi. Ichi k'īra urua nībeejī ak'ōrejīruk'a māik'aapa chi p'aru t'o-t'oo uchiterreedachi. ³ Māga nide chi k'ōp'āyoorāpa unujida chonaarāweda p'anapatap'edaarā Moisés jaure māik'aapa Elías jaure pedeemaa p'ani Jesús ome. ⁴ Māpai Pedropa māgaji Jesumaa:

—i Tachi Waibia, pia bi nama p'anadait'ee pi ome! Pia k'inia bi pirā, mia ooyada aji, te chak'eerā ōpee; aba pi-it'ee, aba Moise-it'ee, chi apema Elia-it'ee.

⁵ Pedro at'āri māgā pedeemaa bide, jjarara t'o-t'oo īdaa bīpa āchi aneu cheji. Madeepa Tachi Ak'ōrepa pedeeji:

—Nāgida aji, mi Warra k'inia; mia jirit'erada. Irua mi t'āri o-īapipari. Ūriti iru pedee.

⁶ Māga ūridak'āri, āchobeepa Jesús k'ōp'āyoorā bedabaik'oodachida tau būri eujāde t'ōbairutamaa. ⁷ Mamīda Jesús āra k'ait'a chep'eda, t'ōbaik'ooji māik'aapa māgaji:

—P'irabāiti. Āchobeenaadapāde aji.

⁸ Ak'idak'āri, āchi ik'aawa apida unuda-e paji; Jesús aupaita āchi ome baji.

⁹ Edeepa cherutade Jesupa māgaji:

—Parāpa unudap'edaa nepirinaadapāde aji, apidaamaa mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema piup'eda, chok'ai p'irabai naaweda.

¹⁰ Māpai chi k'ōp'āyoorāpa Jesumaa iidijida:

—¿Sāap'eda Moisepa p'āda jarateepataarāpa jarapatama ajida, chonaarāwedapema Elías naapiara cheit'ee, Tachi Ak'ōrepa pēiit'ee bi chei k'āyaara?

¹¹ Jesupa p'anauji:

—Wāarata jara p'ani Elías naapiara cheit'eeda adak'āri māik'aapa ne-inaa jōmaweda pia ooit'eeda adak'āri, eperāarāpa auteebaidamerā iru t'ēe cheru. ¹² Mia jara bi: Elías jīak'aa cheji. Mamīda āchia iru k'awada-e paji. Mapa āchia oo k'iniata oojida iru ome. Ma awara auk'a oodait'ee mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema ome.

¹³ Māpai chi k'ōp'āyoorāpa k'awaajida Jesús pedee baji Juan Bautistade.

Jesupa netuara merātia bada uchiapit'aada

(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

¹⁴ Jesús, Pedro, Santiago māik'aapa Juan pachedak'āri eperāarā see nībadamāi, eperā bedabai nība cheji Jesús k'īrapite māik'aapa māgaji:

¹⁵ —Tachi Waibia, mi warra chupiria k'awāaji. Audū chupiria nībi. Wawadaipari māik'aapa at'apai t'ipitaude maa-e pirā toida baainapari. ¹⁶ Nama aneejida aji, pi k'ōp'āyoorāmaa. Mamīda ārapa p'oyaa jipada-e pajida aji.

¹⁷ Māpai Jesupa p'anauji:

—Aai, eperāarā, ¿at'ārita mide ijāada-e p'anik'ā? ¡Ijadak'aarāk'api p'ani! ¿Jōmasaa taarāit'ee parā ome ijāarutamaa? Anēeti ma warra.

¹⁸ Māpai Jesupa ma netuara itriat'aap'eda, uchiapit'aaji ma warra k'ap'iadeepa. Aweda jipadachi.

¹⁹ Maap'eda awaraarā wē-e pak'āri, chi k'ōp'āyoorāpa Jesumaa iidijida:

—¿Sāap'eda taipa ma netuara p'oyaa uchiapida-e pajima? ajida.

²⁰ Jesupa māgaji:

—Parāpa ijāada-e p'anadairā p'oyaa uchiapida-e paji. Mia wāarata jararu. Mostaza tau ma-āri bik'a, māga pik'a parāpa ma-āri pida ijāarutara, jaradai ara bi eemaa: “Jāmāik'aapa uchiap'eda, awara āyaa wāji” māik'aapa parāpa jaradak'a ma ee āyaa wāi. Mia parā k'aripak'āri, parāpa ne-inaa jōma oodai. ²¹ [Nek'o-ee it'aa t'ī bipapai māgee netuara uchiapiparida aji.]

Jesupa waya jarada ichi peedait'ee

(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)

²² At'āri āchi jōmaweda Galilea eujāde nidade, Jesupa māgaji chi k'ōp'āyoorāmaa:

—Eperāpa mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, k'achia beerā juade baapiit'ee māik'aapa

²³ āchia mi peepit'aadait'ee. Mamīda ewari ōpeemaa chok'ai p'irabaiit'eeda aji.

Māga ūridak'āri, k'īra pia-ee para bejei.

Tachi Ak'ōre te waibia-it'ee impuesto p'aadap'edaa

²⁴ Jesús chi k'ōp'āyoorā ome panadak'āri Capernaum p'uurude, Tachi Ak'ōre te waibia-it'ee impuesto p'epataarāpa Pedromaa iidi chejida:

—¿Pi poro waibiapa impuesto p'aaparik'ā ajida, Tachi Ak'ōre te waibia-it'ee?

²⁵ Pedropa p'anauji:

—P'aaparida aji.

Maap'eda Pedro t'ūk'āri Jesús badamāi, Jesús naapiara pedeeji:

—Simón, ¿k'āata k'īsia bima? aji. ¿K'airāmaa impuesto p'aapipatama aji, na p'ek'au eujādepema reyrāpa; āchi jua ek'ari p'anīrāmaa wa k'īra tewaraarāmaa?

²⁶ Pedropa p'anauji:

—K'īra tewaraarāmaa.

Māpai Jesupa maaji:

—Māgara āchi jua ek'ari p'anīrāpa impuesto p'aadaik'araa bi. ²⁷ Mamīda tachi āpite ik'achia jaranaadamerā, wāji lagodee to-iade. Naapiara chik'o peeru it'aide unuit'ee p'arat'a tau aba. Ma p'arat'apa impuesto p'aanapāde aji, mi pari māik'aapa pichi k'ap'ia pari.

18

Chisāgí eperāta waibiara bi Tachi Ak'ōre k'īrapite

(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

¹ Mama p'anide chi k'ōp'āyoorā Jesumaa chedap'eda, iidijida:

—¿Chisāgí Ak'ōredeerā waibiara bima ajida, iru jua ek'ari?

² Māpai Jesupa warra chai t'ī ataji māik'aapa āchi esajāk'a ak'inī biji. ³ Maap'eda māgaji: —Mia wāarata jararu. Parāpa awaraa k'īsia atada-e pirā māik'aapa na warra chak'ek'a t'āri pa ijāada-e pirā, p'oyaa p'aneeda-e pai Tachi Ak'ōre jua ek'ari ichideerā ome. ⁴ Chi ijāapari chok'ek'ee bi na warra chak'ek'a; māgi waibiara bi apema Tachi Ak'ōre jua ek'ari p'anīrā k'āyaara. ⁵ Mide ijāa bi k'aurepa nāgi warra chaik'a auteebairu pirā, mi jida auteebait'ee.

Jesupa jarada p'ek'au k'achia oonaadamerā

(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)

⁶ —Apidaapa p'ek'au k'achia oopiru pirā nāgee warra chaik'a mide t'āri pa ijāa bimaa, pi-ara bak'aji k'ūruma iru otaude jī atadap'eda, to t'ai nāpia bimāi toidú bat'at'aadait'ee, iyapa jīa piumerā. ⁷ Na p'ek'au eujādepemaarā k'achiade p'anapata p'ek'au k'achia oopipataarā nama p'anapata perā. Ichita māgeerā paraait'ee. Mamīda jaai, chi eperāpa chīaramaa ne-inaa k'achia oopiru, Tachi Ak'ōrepa miapiit'ee perā!

⁸ Māpa pichi juapa maa-e pirā pichi bīri pa ne-inaa ooda k'aurepa pi k'achiade baairu pirā, ma k'achia oo amāaji, pichi jua maa-e pirā bīri t'iap'et'aak'ajik'a. Piara bi it'aa wāit'ee jua mosaa maa-e pirā bīri mosaa, k'ap'ia jōmaweda atuai k'āyaara t'ipitau ichita jērajēraa jira bide. ⁹ Ichiba pichi taupa ne-inaa unuda k'aurepa pi k'achiade baairu pirā, ma k'achia oo amāaji pichi tau ēt'ak'ajik'a māik'aapa t'imī bat'at'aak'ajik'a. Piara bi it'aa wāit'ee tau apai ome, k'ap'ia pia tau omeepa atuai k'āyaara t'ipitau ichita jērajēraa jira bide tok'arradee.

¹⁰ Nāgee warrarā apida unuamaa iru p'ananaati. Mia jara bi: It'aripema angeleerā Tachi Ak'ōre k'īrapite p'anīrāpa āra chaachaa ak'ipata. ¹¹ [Mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema cheji atua beerā o k'achiadeepa k'aripa atade.]

Jesupa oveja atua badade nepirida

(Lc 15.3-7)

¹² —K'īslati nāgi nepirirude. Eperāpa cien oveja p'e iru bidepema aba atuadaru pirā, ¿atabēi-e paik'ā chi apemaarā noventa y nueve āchi p'anapatamāi, chi atuadaida jirinait'ee?

¹³ Unu ataru pirā, o-īara bait'ee ma oveja k'aurepa, chi apemaarā atuada-e p'ani k'āyaara.

¹⁴ Māga bi ichiba parā it'aripema Ak'ōre Waibia ome. Apida atuapiamaa bi, ma-āriara bi pijida.

Jesupa jarateeda perdonaa k'awaadamerā

(Lc 17.3-4)

¹⁵ —Awaraa ijāapari pa pīmaa ne-inaa k'achia ooru pirā, iru k'īrapite pedēji k'awaapiit'ee irua k'achia ooda. Irua pi pedee ūri ru pirā, t'āri auk'a bidai. ¹⁶ Mamīda irua pi pedee ūri k'inia-e bi pirā, t'ī ataji eperā omē maa-e pirā ōpee, māirā wādamerā pi ome māik'aapa auk'a ūridamerā pia imiateeru. ¹⁷ At'āri ūri k'inia-e bi pirā, jarāji ijāapataarā jōmaarāmaa; pi ome chip'epataarā it'aa t'ipataadait'ee. Māgīrā pedee paara ūri k'inia-e bi pirā, māgara ichi beit'ee Ak'ōrede ijāak'aa bik'a, maa-e pirā impuesto p'eparik'a Roma pidaarā pari.

¹⁸ Mia wāarata jararu. Na p'ek'au eujāde p'ani misa, parāpa ne-inaa oopida-e p'ani pirā, Tachi Ak'ōrepa auk'a oopi-e pait'ee. Jōdee ne-inaa oopiruta pirā, irua auk'a oopiit'ee.

¹⁹ Waya mia jara bi: Parādepema omē pedeedak'āri, t'āri a-ba ne-inaa it'aa iidiruta pirā, mi Ak'ōre it'ari bipa teei. ²⁰ Eperāarā omē maa-e pirā ōpee chip'edaidak'āri mide ijāapata k'aurepa, mi auk'a bait'ee āchi ome.

²¹ Māpai Pedropa Jesumaa iidiji:

—Tachi Waibia, ijāapari awaraapa mimaa ne-inaa k'achia ook'āri, ma ooda ¿jōmasaa perdonaaipia bima? aji. ¿Siete k'achia ooda aupai perdonaaipia bik'ā? aji.

²² Jesupa p'anauji:

—Mia pīmaa sietepai jara-e bi. Pīmaa setenta ne-inaa k'achia ooda juasiada siete perdonaaipia bida aji.

Jesupa nepirida rey ek'ari bipa tewe perdonaa k'inia-e badade

²³ —Māperā nāga pik'a pait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā p'aneedamerā. Rey pa ichi ek'ariirāpa p'arat'a p'aa p'anadap'eda ak'ī k'inia baji k'awaait'ee tewe paraa p'ani wa wēe p'ani ichi ome. ²⁴ Māga nide eperā aneejida. Māgi eperāpa millón chok'ara paraa baji ma reymaa. ²⁵ Ma mimiapari pa p'oyaa p'aa wēe bada perā, reypa jaraji netot'aadamerā esclavok'a; chi wēra, chi warrarā ome, jōma ichi net'aa iru bi paara. Māga chi tewe paraa bada p'aayada aji, reypa. ²⁶ Mamīda ma mimiapari rey k'īrapite bedabaidachi māik'aapa chupiria iidiji: “Mi chupiria k'awaapāde aji. Choopāde aji, mi ome mia jōma p'aa it'ee perā.” ²⁷ Māga ūrik'āri, reypa chupiria k'awaaji. Ma eperā tewe paraa bada perdonaaipi māik'aapa pēji ichi temaa.

²⁸ Mamīda ma eperā taawaa uchiarude unuji ichi k'ōp'āyo ome. Māgipa ichimaa mak'iara p'arat'a paraa-e baji. Mamīda ichia chi k'ōp'āyo otaude jita ataji māik'aapa iyapa jia wāk'āri,

māgaji: “iP'aapáde aji, mīmaa paraa bi!” ²⁹ Māpai chi k'ōp'āyo bedabaidachi ichi k'īrapite māik'aapa chupiria iidiji: “Choopáde aji, mi ome. Mia jōma p'aait'eepi.” ³⁰ Mamīda chi apemapa ūri k'īnia-e paji. Ma k'āyaara carcelde t'ipit'aaji p'aa jōrumaa chi tewe paraa bada. ³¹ Māga unudak'āri, apema rey ek'ari p'anadap'edaarā k'īra pia-ee p'anejida māik'aapa reymaa ma jōma jaranajida. ³² Māga ūrik'āri, ma reypa chi tewe paraa bada t'ī pēiji. Pachek'āri, reypa māgaji: “iT'āri k'achia-idaa bida! aji. iPia chupiria iidi chek'āri mīmaa, mia chupiria k'awaaji māik'aapa pia tewe paraa bada perdonaaji! ³³ iSāap'eda pia auk'a oo-e pajima aji, pichi k'ōp'āyo ome?” ³⁴ Ma rey audū k'īrau bada perā ma mimiapari ome, carcelde t'ipit'aaji chi tewe p'aa jōrumaa.

³⁵ Māpai Jesupa māgaji:

—Māga pik'a ooit'ee mi Ak'ōre it'ari bīpa ichiaba parā ome, parāpa awaraarā chupiria k'awaada-e pirā māik'aapa t'āripa perdonaada-e pirā ārapa parāmaa ne-inaa k'achia ooda.

19

Jesupa jarateeda miak'āi p'anūrā mia amaanaadamerā

(Mr 10.1-12; Lc 16.18)

¹ Ma pedee jarap'eda, Jesús wāji Galilea eujādepa. Panaji Judea eujāde, Jordán to k'īraik'a eere. ² Eperāarā chok'ara wājida Jesús t'ēe. Māgā irua āchi k'ayaa jipak'ooji.

³ Mama fariseorā ūk'uru irumaa chejida. Moisepa p'āda merapii jīak'aapa, iidijida:

—iMik'īrapa ichi wēra ichi k'īnia amaapiia bik'ā? ajida.

⁴ Jesupa p'anauji:

—iTachi Ak'ōre Ūraa p'ā bide parāpa nāga leeda-e p'anik'ā? aji. Na eujā ook'āri, 'Ooji imik'īra māik'aapa wēra'. (Gn 1.27)

⁵ Mapa imik'īrapa atabēit'ee chi ak'ōre chi nawe ome, araa p'anapataadait'ee chi wēra ome.

Māgā eperā omee weda eperā apai pik'a p'aneedait'ee. (Gn 2.24)

⁶ Eperā omé p'ani mīda, jīp'a eperā apai pik'a p'aneepata. Mapa Tachi Ak'ōrepa eperāarā omé araa papik'āri, apidaapa amaapidaik'araa bida aji.

⁷ Māpai ma fariseorāpa iidijida:

—Māgara, iSāap'eda Moisepa jarajima ajida, wēra amaaru pirā, mia amaada k'art'a p'ā teeipia bi jēret'aadai naaweda?

⁸ Jesupa p'anauji:

—Māga jaraji parā k'īri k'isua p'anadairā. Moisepa pāchi wēra amaapiji. Mamīda Tachi Ak'ōrepa na eujā ewaa ook'āri, māga-e paji. ⁹ Mia jara bi: Eperāpa amaataaru pirā chi wēra awaraa imik'īra ome bi-eeta, maap'eda awaraa wēra ome miak'āiru pirā, p'ek'au oomaa bida aji, ma t'ēepema wēra ome.

¹⁰ Māpai chi k'ōp'āyoorāpa māgajida:

—Māga pirā, imik'īra miak'āik'araa bida ajida, wēra ome.

¹¹ Māpai Jesupa māgaji:

—jōmaarāpa k'awada-e mia et'ewa jarada. Jīp'a k'awadait'ee Tachi Ak'ōrepa k'awapi k'īnia biirāmaa. ¹² Edaare imik'īraarā wēra ata k'iniadak'aa. Imik'īraarā ūk'uru āchi t'oruta weda p'oyaa warra oodak'aa. Ūk'uru k'ap'adap'edaa perā p'oyaa warra oodak'aa. Awaraarā miak'āi k'iniadak'aa jīp'a it'aa t'īdait'ee Tachi Ak'ōremaa māik'aapa oodait'ee irua oopi bik'a, wērade k'īsia-ee. Māga p'oyaa ooruta pirā, oodapāde aji.

Jesupa warrarā bendiciada

(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)

¹³ Maap'eda eperāarāpa āchi warrarā aneejida Jesumaa iru jua bimerā āra īri māik'aapa it'aa t'īmerā āra pari. Mamīda Jesús k'ōp'āyoorāpa māga unudak'āri, ma warrarā aneedap'edaarā itriajida. ¹⁴ Māpai Jesupa māgaji:

—iHrianāati! Ichiak'au mīmaa warrarā chepiti, Tachi Ak'ōrepa āra jīak'arā biit'ee perā ichi jua ek'ari, ichideerā p'aneedamerā.

¹⁵ Māga jarap'eda, ichi jua āra īri bi wāpachi māik'aapa it'aa t'īji āra pari. Maap'eda ichi ode wāji.

K'ūtrāa p'arat'ara bi pedeeda Jesús ome

(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)

¹⁶ Maapai k'ūtrāapa Jesumaa iidi cheji:

—Tachi Jarateepari, iK'āare ne-inaa piata oopia bīma aji, it'aa wāit'ee?

¹⁷ Jesupa p'anauji:

—iSāap'eda mīmaa māga iidi bīma? aji. Tachi Ak'ōre aupaita pia bi. Pi it'aa wā k'īnia bi pirā, oopāde aji, Tachi Ak'ōrepa Moisemaa p'āpidade jara bik'a.

¹⁸ Ma k'ūtrāapa iidiji:

—¿Chisāgí ūraade jara bik'a oopia bima? aji.

Jesupa p'anauji:

—Eperā peenāaji; miak'āi bi pirā, awaraarā ome k'āināaji; nechianāaji; seewa jaranāaji chīara k'achiade baaiپیٲ'ee. ¹⁹ Pichi ak'ōre māik'aapa pichi nawe k'inia iru baparīji māik'aapa āra pedee ūriparīji.

(Ex 20.12-16)

Awaraarā k'inia iru baparīji pichi k'ap'ia k'inia iru baparik'a.'

(Lv 19.18)

²⁰ Māpai ma k'ūtrāapa māgaji:

—Ma jōma ooparida aji. ¿K'āata waa ooyama? aji.

²¹ Jesupa p'anauji:

—Ne-inaa jōma oo k'inia bi pirā Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a, pichi net'aa netok'oonāji māik'aapa chupirīa beerāmaa ma p'arat'a tēji. Māga ooru pirā, ne-inaa pipiara iru bait'ee Tachi Ak'ōre eujāde. Māga oop'eda, mi ome nipa chēji.

²² Ma k'ūtrāapa māga ūrik'āri, k'īra pia-ee wāji, p'arat'a audú k'inia bada perā.

²³ Maap'eda Jesupa māgaji chi k'ōp'āyoorāmaa:

—Mia wāarata jararu. Chaaree bait'ee p'arat'ara bi beei'tee Tachi Ak'ōre jua ek'ari ichideerā ome. ²⁴ Waya jarait'ee. Chaareera bida aji, p'arat'ara bi beei'tee Tachi Ak'ōre jua ek'ari, camello aguja taude wāyaa k'āyaara.

²⁵ Chi k'ōp'āyoorāpa māga ūridak'āri, waapiara p'era pik'a para beejī. Māpai iidiijida:

—Māgara, ¿k'aita p'oyaa it'aa wāyama? ajida.

²⁶ Jesupa āchīmaa ak'iji māik'aapa p'anauji:

—Eperāarāpa p'oyaa ooda-e, audú chaaree bairā. Mamīda Tachi Ak'ōre-it'ee ne-inaa chaaree wē-eda aji.

²⁷ Māpai Pedropa māgaji:

—Tai net'aa jōmaweda atabēijida pi ome nipapataadait'ee. ¿K'āata atadait'eema aji, ma pari?

²⁸ Jesupa p'anauji:

—Mia wāarata jararu. Tachi Ak'ōrepa k'inia bak'āri, mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, su-ak'i beepiit'ee ichi rey su-ak'i beeparide it'ari ichi k'īra wāreede. Maapai parā mi ome nipapatap'edaarā auk'a mama su-ak'i p'anedait'ee rey su-ak'i beepari docede. Mama parāpa Israeldeepa ēreerā doce uchiadap'edaarā iru p'anadait'ee parā jua ek'ari māik'aapa jaradait'ee mairāpa oopatap'edaa pia wa k'achia. ²⁹ Eperā mide ijāa bi k'aurepa atabēiru pirā ichi te, ipemaarā, ipewēraarā, ak'ōre, nawe, warrarā maa-e pirā eujā, ma k'āyaara māgee ne-inaa pia atada cien atait'ee na p'ek'au eujāde bi misa. Ma awara piuk'āri, it'aa wāit'ee. ³⁰ Mamīda irapema waibiara p'anirā eperāarā k'īrapite, ek'ariara p'anadait'ee Tachi Ak'ōre k'īrapite. Jōdee ek'ariara p'anirā eperāarā k'īrapite waibiara p'anadait'ee Tachi Ak'ōre k'īrapite.

20

Jesupa mimiapataarāde nepirīda

¹ —Nāga pik'a pait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā p'anedamerā. Tap'eda eujā chipari uchijai mimiapataarā jiride ichi uva k'āide mimianadamerā. ² Mimiapataarāmaa jaraji ewari aba mimiada pari denario aba p'aait'ee ma mimiapataarā chaachaa. Māpai pēiji mimiade. ³ Āstaawa ma eujā chipari waya uchijai mimiapataarā jiride. P'uuru jāde net'aa netopatamāi unu cheji mimiapataarā mimia wēe para bi. ⁴ Māga unuk'āri, māgaji: “Parā ichiaba wādapāde aji, mimiade mi uva k'āide. Mia pia p'aayada aji, parā mimia pari.” Māpai wājida mimiade. ⁵ Imat'ipa ma eujā chipari waya uchijai mimiapataarā jiride, ai naaweda oodak'a. Ichiaba k'ewara auk'a ooji. ⁶ Mata waya k'ewara uchijai māik'aapa waya unu cheji awaraa mimiapataarā p'uuru jāde p'ani, mimia wēe para bi. Mapa māgaji: “¿Sāap'eda parā nama mimiada-ee k'eu wādama?” aji. ⁷ P'anaujida: “Apidaapa taimaa mimia teeda-e perā, mimiada-e p'anida” ajida. Māpai ma eujā chiparipa māgaji: “Mimianadapāde aji, mi uva k'āide.”

⁸ P'āriupodopa ma eujā chiparipa māgaji chi mimiapataarā poro waibiamaa: “T'ipāde aji, mimiapataarā jōmaweda. Naapiara p'aapāde aji, chi t'ēe t'ūdap'edaarāmaa māik'aapa jōmaarā k'āyaara t'ēe p'aapāde aji, chi naapiara t'ūdap'edaarāmaa.” ⁹ Māga ooji. K'ewara t'ūdap'edaarāmaa p'aaji denario aba, eperā chaachaa. ¹⁰ Apemaarāmaa p'aa aupak'āri, pachejida chi naa mimiadap'edaarā. Māgirāpa k'īsajida p'arat'a audupiara jitadait'ee apemaarā k'āyaara. Mamīda māga-e paji. Āchīmaa ichiaba denario abapai p'aaji āchi mimiadap'edaa pari. ¹¹ Āchi p'arat'a jitadak'āri, ik'achia pedee p'aneejida ma eujā chipari ome: ¹² “Ma t'ēe hora apai mimiadap'edaarāmaa pia denario aba p'aajida ajida. Jōdee tai tap'eda weda ak'ōrejīrumaa mimia k'eudap'edaa pārita āchi ome auk'a p'aaji. ¡Taimaa audupiara teeipia bida!” ajida. ¹³ Mamīda ma eujā chiparipa āchidepema abaamaa p'anauji:

“Mia parā k'ūra-eda aji. ¿Parāpa jarajida-ek'ā aji, ewari aba mimiada pari denario abapai iididait'ee? ¹⁴ Pichi p'arat'a jitapáde aji, māk'aapa k'āiwee wāpáde aji. Mia auk'a p'aa k'inia bi pirā chi t'ēe t'ūdap'edaarāmaa, māga ooi't'eeda aji. ¹⁵ ¿Mi na eujā chipari-ek'ā? aji. Michi p'arat'a ome ooi michia oo k'inia bik'a, méré perā. ¿Parā t'āri k'achia jōnik'ā aji, mi t'āri pia bairā?”

¹⁶ Māga bipirip'eda, Jesupa māgaji:

—Māga bi Tachi Ak'ōre ome. frapema t'ēe chedap'edaarā Tachi Ak'ōrepa āchi bimerā ichi jua ek'ari, naapiara ichideerā p'aneedit'ee ichi k'rapite. Mamīda chi naapiara chedap'edaarā Tachi Ak'ōrepa āchi bimerā ichi jua ek'ari, māga p'aneeda-e payada aji, t'ēe p'aneedit'ee perā ichi k'rapite.

Jesupa jarada ōpee jarada ichi peedit'ee

(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)

¹⁷ Jesús wārude Jerusalén p'uurudee, chi k'ōp'āyoorā doce awara āi t'ī p'e ataji māk'aapa māgaji:

¹⁸—Tachi wāruta Jerusalende. Mama mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, jita atadait'ee māk'aapa ateedait'ee p'aareerā poroorāmaa māk'aapa Moisepa p'āda jarateepataarāmaa peepit'aadamerā. ¹⁹ Māirāpa mi teedit'ee k'īra tewaraarāmaa mi oo iru p'anadamerā, wīdamerā, māk'aapa kususode peet'aadamerā. Mamīda ewari ōpeemaa waya chok'āi p'irabaiit'eeda aji.

Zebedeo wērapa Jesumaa chupiria iidida

(Mr 10.35-45)

²⁰ Zebedeo wēra chi warrarā Santiago, Juan ome Jesús k'ait'a chejida. Ma wēra iru k'rapite bedabai nība cheji chupiria iidit'ee. ²¹ Māga unuk'āri, Jesupa iidiji:

—¿K'āata k'inia bima? aji.

Ma wērapa p'anauji:

—Jarapáde aji, pi eperāarā rey beek'āri, mi warrarā su-ak'i p'aneedit'ee pi ik'aawa, aba juaraare, aba juabi eere.

²² Māpai Jesupa māgaji ma warrarāmaa:

—Parāpa wāara k'awada-e p'ani k'āata iidida p'ani. ¿Parāpa ne-inaa k'achia choodaik'ā aji, mia chooit'ee bik'a?

P'anaujida:

—¡P'oyaadaipi!

²³ Māpai Jesupa māgaji:

—Parāpa ne-inaa k'achia choodait'eeda aji, mia chooit'ee bik'a. Mamīda mia p'oyaa jara-e k'airāta mi juaraare wa juabi eere su-ak'i p'aneedit'ee. Mi Ak'ōrepapai jarayada aji.

²⁴ Apemaarā diez k'ōp'āyoorāpa ūridak'āri Santiago Juan ome iididap'edaa, k'īraudachida āchi ome. ²⁵ Mapa Jesupa chi k'ōp'āyoorā jōmaweda t'ī p'e atap'eda, māgaji:

—Parāpa k'awa p'ani ijāadak'aa beerā poro waibiarāpa āchia oo k'iniata oopipata eperāarāmaa. Waaweepa āchi jua ek'ari p'anīrāpa oopata āchia jara p'anik'a. ²⁶ Mamīda parāpa oodaik'araa bi ma poro waibiarāpa oopatak'a. Ma k'āyaa ijāapataarā t'āide chi waibiara pa k'inia bīpa apemaarā chupiria k'awaipia bi māk'aapa k'aripaipia bi. ²⁷ Pia jarait'eera, parādepema aba poro waibia pa k'inia bi pirā, awaraarā k'aripaipia bi esclavopa chipari k'aripaparik'a. ²⁸ Mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema mīda, na p'ek'au eujāde che-e paji eperāarāpa mi jīia iadamerā. Jip'a cheji eperāarā k'aripa atait'ee o k'achiadeepa. Piut'ee eperāarā chok'ara uchiadamerā p'ek'au k'achia jua ek'ari.

Jesupa tau p'āriu bee omé jipada

(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)

²⁹ Jesús chi k'ōp'āyoorā ome Jericó p'uurudeepa uchia wādak'āri, eperāarā chok'ara t'ēe nipajida. ³⁰ Mama tau p'āriu bee omé o bi ik'aawa su-ak'i p'anajida. Ūridak'āri Jesuta wāyaa wā, biyajida:

—¡Tachi Waibia, Rey David Warra, tai chupiria k'awaapáde! ajida.

³¹ Eperāarā auk'a wā nipadap'edaarāpa itriat'aapachida k'ūp'ee p'aneedit'ee. Mamīda waapiara biapachida:

—¡Tachi Waibia, Rey David Warra, tai chupiria k'awaapáde! ajida.

³² Māpai Jesús ak'inī beep'eda, t'ī ataji māk'aapa iidiji:

—¿K'āata k'inia p'anima aji, mia oomerā parā ome?

³³ P'anaujida:

—Tachi Waibia, tachi taupa pia unu k'inia p'anida ajida.

³⁴ Māga ūrik'āri, Jesupa chupiria k'awaaji māk'aapa taumāi t'ōbaiji. Aweda tau pia unujida. Māpai wājida Jesús t'ēe.

21

Jesús Jerusalén p'uurudee wāda
(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Jerusalendee wādak'āri, panajida Betfagé p'uuru k'idaa. Ma p'uuru Olivo Eede baji, Jerusalén k'ait'a. Mama p'anide Jesupa chi k'ōp'āyoorā omé naa pēiji p'uurudee. ² Māgaji:

—Wāti ara bi p'uuru tachi k'īrapite bīmaa. Jāma ununadait'ee burro wēra jī baini bi chi warra ome. Ēra atāti māik'aapa anēeti. ³ Apidaapa ateepe-e pirā, jarāti: “Tachi Waibiapa arak'atia atee k'inia bi. Waya tee chedait'eepi.”

⁴ Māga paji chonaarāweda Ak'ōre pedee jaraparipa jaradak'a:

⁵ Jarāti Sión p'uurudepemaarāmaa: “jAk'iti! Pāchi Rey cheru, chupiria beerā chepatak'a burro iri. Cheru ne-animal ne-inaa uapata warra, burro chak'e ĩri.” *Zac 9.9*

⁶ Jesús k'ōp'āyoorā wājida māik'aapa oojida irua jaradak'a. ⁷ Aneejida ma burro wēra chi warra chai ome. Maap'eda ma ĩri ata bijida āchi ĩripema p'aru jīpatap'edaa, Jesús bataup'eda aide su-ak'i beemerā. ⁸ Eperāarā ode see nibaji. Ūk'uruurāpa āchi p'aru t'ō jēra bijida o jāde, Jesús aide wāmerā. Awaraarāpa k'iru t'iap'edap'eda, bīpachida ma o jāde, āchi rey pai jīak'aapa. ⁹ Jesús naa wādap'edaarāpa māik'aapa t'ēe che wādap'edaarāpa o-ia biapachida:

—jHosana! jTachi K'aripapari, Rey David Warra cheru! jTachi Ak'ōrepa ichita pia ak'i bapariit'ee ichia rey pēida! jK'īra wāree Ak'ōre eujāde, Tachi K'aripapari cheru perā!
jHosana! (Sal 118.25-26)

¹⁰ Jesús Jerusalén p'uurude panak'āri, p'uuru pidaarā jōma biuk'a nībeeji. Chok'araarāpa iidipachida:

—ζK'aima ajida, jāgī?

¹¹ Māpai awaraarāpa p'anaujida:

—Nāgī Jesús, Tachi Ak'ōre pedee jaraparipi, Nazaret p'uurudepema. Māgī p'uuru Galilea eujāde bi.

Jesupa ne-inaa netopataarā jērek'ooda Ak'ōre te waibiadeepa
(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹² Maap'eda Jesús Tachi Ak'ōre te waibiade t'ūji māik'aapa net'aa netopataarā taawaa jērek'ooji. P'arat'a tau t'erabaiataarā mesa sīa bat'ak'oo wāji, paloma netopataarā banco paara. ¹³ Māpai māgaji:

—Tachi Ak'ōre Ūraa p'ā jēra bide jara bi:

'Mi te it'aa t'īpata teda apataadait'ee.' (Is 56.7)

'Mamīda parāpa nechiapataarā ték'ata oo iru p'ani.' (Jer 7.11)

¹⁴ Jesús at'āri Ak'ōre te waibiade bide, irumaa chejida tau p'āriu beerā māik'aapa chiwa beerā. Māpai Jesupa jōma jīpak'ooji. ¹⁵ Mamīda p'aareerā poroorā Moisepa p'āda jara-teepataarā ome k'īraudachida unudak'āri Jesupa ma ne-inaa pia oo bi māik'aapa ūridak'āri warrarā nāga bia para bi Tachi Ak'ōre te waibiade: “jHosana! jTachi K'aripapari, Rey David Warra!” ¹⁶ Māpai Jesumaa māgajida:

—K'īup'ee beepipāde ajida. ζŪri-e bik'ā ajida, āchia jara jōni?

Jesupa p'anauji:

—Ūri bida aji. ζParāpa nāgī leeda-e p'anik'ā?

'Ak'ōre, pia warra chak'eerāmaa k'aripipari māik'aapa jude beerāmaa t'āri o-ia it'aa t'ī k'awapipari.' (Sal 8.2)

¹⁷ Māpai Jesupa māirā atabēiji māik'aapa wāji Betania p'uurudee k'āide.

Jesupa higuera bīrimaa ijīati pedeeda
(Mr 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Tap'eda Jesús waya chek'āri p'uurudee, jarrapisia nībeeji. ¹⁹ Ma che wāde higuera bīiri unuji o bi ik'aawa bainī bi, k'iru paraa. Māpai araa ak'inaji, chau bi jīak'aapa. Mamīda chau-ee baji. Chi k'iru aupaita unuji. Māpai ma higuera bīrimaa māgaji:

—jPi waa chauk'aa pait'eeda! aji.

Aweda ma higuera bīiri pīidachi. ²⁰ Māga unudak'āri, chi k'ōp'āyoorā ak'itrua para beeji māik'aapa māgajida:

—ζSāap'eda aweda jā higuera bīiri jāgā pīidachima? ajida.

²¹ Jesupa p'anauji:

—Mia wāarata jararu. Parāpa Tachi Ak'ōrede wāara ijāaruta pirā, iididaipia bi irua ne-inaa oomerā; pāchi t'āridepai k'īsiada-ee: “ζTachi Ak'ōrepa oik'ā?” Māgara mia oodak'a jā higuera bīiri ome, parāpa oodai. Ma awara ara bi eemaa jararutara “Jāmāik'aapa āyaa wāji māik'aapa

p'usa jãde baaináji", mãga oopidaipi. ²² Parãpa ne-inaa jõma iidiruta it'aa t'í p'anide t'ãriipa ijãa p'anadairã, ma ne-inaa iru p'anadait'ee.

Tachi Ak'õrepa Jesús pëida
(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

²³ Ma t'ëepai Jesús t'ünaji Tachi Ak'õre te waibiade. Mama jarateemaa bi misa, p'aareerã poroorãpa judiorã poro waibiarã ome Jesumaa iidijida:

—¿Tachi Ak'õrepa tai biji-ek'ã ajida, ichi te waibia ak'idamerã? ¿K'aipa p'ima nãga oopi bima? ajida.

²⁴⁻²⁵ Jesupa p'anauji:

—Mia pida parãmaa iidit'ee: ¿K'aipa pëijima aji, Juan Bautista poro choo chemerã; Tachi Ak'õrepa maa-e pirã eperãarãpa? Parãpa p'anaurutara, mia pida jarayada aji, k'aipa mimaa nãga oopi bi.

Mãpai ãchi pitapai pedee para beejí:

—Tachi Ak'õrepa pëidada aruta pirã, irua iidit'ee: “Mãgara ¿sãap'eda Juan ùraa ijãada-e pajima?” ²⁶ Jõdee jararuta pirã “eperãarãpa Juan pëijida”, jõmaweda k'ïraudaridait'ee tachi ome, ãchia ijãapata perã Juan Tachi Ak'õre pedee jarapari paji.

²⁷ Mapa p'anaujida:

—K'awada-e p'anida ajida, k'aipa Juan pëiji.

Mãpai Jesupa mägaji:

—Mãgara mia pida jara-eda aji, k'aipa mimaa nãga oopi bi.

Jesupa warrarã omeede nepirida

²⁸ Mãpai Jesupa iidiji:

—¿K'ãata k'ïsia p'anima aji, parãpa? Eperãpa warrarã omé iru baji. Abaamaa jaraji: “Warra, wãpãde aji, mimiade mi uva k'ãide.” ²⁹ Chi warrapa p'anauji: “¡Mi wã k'inia-eda!” aji. Mamída t'ëepai, k'ïsia awara ataji mãik'aapa wãji mimiade. ³⁰ Maap'eda ma eperãpa chi apema warramaa auk'a jaranaji. Ma warrapa p'anauji: “Ak'õre, mi wãit'eeda aji, mimiade.” Mamída mimiana-e paji.

³¹ Mãpai Jesupa iidiji:

—¿Chisãgí warrapa oojima aji, chi ak'õrepa k'inia badak'a?

P'anaujida:

—Chi naa chok'ada warrapa.

Mãpai Jesupa mägaji:

—Mia wãarata jararu. Cesar-it'ee impuesto p'epataarã mãik'aapa prostitutaarã Tachi Ak'õredeerã p'aneadait'ee parã naa. ³² ¿Sãap'eda? Juan Bautista chek'ãri jarateede eperãarãpa p'ek'au k'ãchia oo amaadamerã mãik'aapa t'ãri pia p'anapataadamerã, parãpa ijãada-e paji. Jõdee ma Cesar-it'ee impuesto p'epataarã mãik'aapa ma prostitutaarãpa ijãajida Juan pedee mãik'aapa oojida irua jaradak'a. Mamída parãpa mãga unujida mĩda, k'ïsia awara atada-e paji iru pedee ijãadait'ee.

Jesupa mimiapataarã k'ãchia beerãde nepirida
(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)

³³ —Ûriti mia nepiriru jarateeit'ee: Eujã chiparipa uva eujã uuji mãik'aapa t'iak'auk'ooji. Ichiaba bõgo mãudee ooji uva aide piart'idait'ee. Mãpai te it'ia ooji it'ũipa uva eujã jõma ak'í p'anadamerã. Maap'eda ne-uu eujã ak'ipataarã jiriji aide mimiadamerã mãik'aapa awara ãyaa wãji. ³⁴ T'ëepai uva oropata ewari pak'ãri, pëiji chi mimiapataarã iidinadamerã ichi eere bee bi chauda tee pëidamerã. ³⁵ Mamída chi eujã ak'ipataarãpa ma mimiapataarã jita atadak'ãri, aba s'ik'oojida, awaraa j'ip'a peejida mãik'aapa awaraamaa mãupa bat'ajida. ³⁶ Maap'eda ma eujã chiparipa awaraa mimiapataarã pëiji. Mamída ma ne-uu ak'ipataarãpa naaweda oodap'edaak'a oojida mãirã ome.

³⁷ Maap'eda, chi warra pëiji. K'ïsiaji: “Mi warra perã iru waaweedait'ee.” ³⁸ Mamída mägí unudak'ãri, mägajida: “Jãgipa ichi ak'õre net'aa jõmaweda atait'ee chi ak'õre piuk'ãri. Peet'aadãma ajida. Mãgã na eujã jõmaweda tachide payada” ajida. ³⁹ Mãga k'ïsiadap'edaa perã, chi warra atadachida mãik'aapa ma uva eujãdeepa uchia atadap'eda, peet'ajida.

⁴⁰ Mãpai Jesupa mägaji arii p'anadap'edaarãmaa:

—Chipari wãk'ãri ma eujã ak'ipataarãmaa, ¿k'ãata k'ïsia p'anima aji, irua ooit'ee ma ak'ipataarã ome?

⁴¹ P'anaujida:

—Ma eujã ak'ipataarã jõmaweda peek'ooit'ee, chupiria k'awa-ee. Mãpai ma uva eujã biyada ajida, awaraarã jua ek'ãri, chaujara pak'ãri ãchia teedamerã ichi eerepema.

⁴² Mãpai Jesupa mägaji:

—¿Parãpa waide nãga leeda-e p'anik'ã aji, Tachi Ak'õre Ûraa p'ã jëra bide?

'Te oopataarāpa māu k'iniada-e padap'edaa pipiara padachi. Tachi Ak'ōrepa māga ooji, tachia unudamerā māik'aapa ak'itrua para beemerā.' (Sal 118.22-23)

⁴³ Maperā mia jara bi: Tachi Ak'ōrepa parā bi-e pait'ee ichi jua ek'ari, ichideerā p'anedamerā. Ma k'āyaara awaraarāta ichideerā p'anedait'ee, āchia teepata perā ichi eerepema chauru, parāpa teedai k'āyaara.

⁴⁴ Eperā ma māu pipiara bi ūri t'ūturu pirā, māgi p'u oodaipari, p'arat'u māu ūri baaik'āri āridaiparik'a. Jōdee ma māu eperā ūri baairu pirā, māgi jōt'aait'ee māu choma p'arat'u ūri baaik'āri jōdaiparik'a; chi p'ora aupai beeparik'a.' (Is 8.14)

⁴⁵ P'aareerā poroorāpa fariseorā ome Jesupa nepirida ūri aupadak'āri, k'awaajida irua āchideta jara bajī. ⁴⁶ Mapa iru jita atapi k'iniadachida. Mamīda waawee p'anajida eperāarāpa ijāa p'anadap'edaa perā Jesuſ Tachi Ak'ōre pedee jarapari.

22

Miak'āipata fiestade nepirida (Lc 14.15-24)

¹ Jesupa waya jarateemaa beek'āri, nepiriji:

² —Nāga pik'a pait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā p'anedamerā. Reyra k'īsia iru bajī miak'āipata fiesta ooit'ee ichi warra-it'ee. ³ Chi mimiapataarā pēiji ichia eperāarā t'ī pēida p'e atanadamerā. Mamīda che k'iniada-e paji. ⁴ Waya awaraa mimiapataarā chok'ak'āri, māgaji: "Jaranadapāde aji, mia t'ī pēida eperāarā chedamerā chik'o ūpa nībairā. Peepiji p'ak'a, awaraa ne-animal poreura iru bada ome. Māgi jōma ūpa ak'ini bairā, chedapāde aji, miak'āipata fiesta oode." ⁵ Mamīda ma eperāarāpa ūri k'iniada-e paji irua jara pēida. Fiesta oode chedai k'āyaara, aba wāji ichi eujādee. Jōdee awaraa wāji net'aa netode. ⁶ Apemaarāpa eperāarā reyra pēida jita atadak'āri, p'ua oojida peet'aarutamaa. ⁷ Reyra māga k'awa atak'āri, k'īraudachi. Mapa pēiji ichi soldaarā ma eperāarā peenadamerā māik'aapa āchi p'uuru paat'aadamerā. ⁸ Maap'eda māgaji chi mimiapataarāmaa: "Miak'āipata fiesta at'āri oodait'ee. Mamīda ooda-e ma t'ī pēida eperāarā ome, chedaamaa p'anadap'edaa perā. ⁹ Mapa wādapāde aji, calle jādee māik'aapa chi unurutaarāmaa jaradapāde aji, mi ome fiesta oode chedamerā." ¹⁰ Aramāgā chi mimiapataarā wājida calle jādee. Chok'ara p'e aneejida; eperāarā pia beerā, k'achia beerā paara. Māgā ma rey te p'ū nībeeji eperāarāpa.

¹¹ Mamīda rey t'ūk'āri ma p'e aneedap'edaarā ak'ide, unuji eperā miak'āipata fiestade jīpata p'aru jī-ee bi. ¹² Mapa māgaji: "K'ōp'āyo, ŷsāga t'ūjima aji, nama, fiestade p'aru jīpata jī-ee?" Mamīda ma eperā k'ūp'ee beejī. ¹³ Maperā reyra jaraji chi mesa ak'ipataarāmaa: "Jā eperā bīri, jua ome jī nībidapāde aji, māik'aapa taawaa p'āriudee ateedapāde aji, mama jēemerā, k'ida kierkierree para bamerā p'uapa." ¹⁴ Tachi Ak'ōrepa chok'ara t'ī pēipari. Mamīda chok'ara-ee jirit'erapari wāpiit'ee ichi truadee.

Impuesto-it'ee reymaa p'arat'a p'aapatap'edaa (Mr 12.13-17; Lc 20.20-26)

¹⁵ Ma t'ēepai fariseorā chip'eidap'eda, pedeteejida Jesuſ k'ūradait'ee. P'anauru pirā, imiateedai māik'aapa peepit'aadai. ¹⁶ Ma-it'ee pēijida āchi eere p'anadap'edaarā, Rey Herodes eere p'anadap'edaarā ome Jesumaa. Māirāpa māgajida:

—Tachi Jarateepari, taipa k'awa p'ani pia wāarata jarapari māik'aapa jarateepari p'anapataadamerā Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a, eperāarāpa āchia k'iniata oopata mīda. K'awa p'ani pia eperāarā ūripai ak'ik'aa; ma k'āyaara tachi t'āride iru bi ak'ipari. ¹⁷ Maperā k'awa k'inia p'ani pia k'āata k'īsia bi. ŷPia bik'ā ajida, impuesto p'aadait'ee Cesarmaa, wa māga-e?

¹⁸ Jesupa k'awa bada perā māirāpa k'īsia k'achia iru p'ani, māgaji:

—jSeewata parāpa Tachi Ak'ōrede ijāapatada apata! ŷSāap'eda mi k'ūra k'inia p'anima?

¹⁹ Ak'ipidapāde aji, p'arat'a tau impuesto p'aapata.

Aramāgā denario aneejida. ²⁰ Māpai Jesupa iidiji:

—ŷK'ai k'īrata nade bi māik'aapa k'ai t'ita p'ā bima? aji.

²¹ P'anaujida:

—César k'īra māik'aapa ichi t'ita p'ā bida ajida.

Māpai Jesupa māgaji:

—Māgara tēeti Cesarmaa irua net'aa iidipari, māik'aapa auk'a tēeti Tachi Ak'ōremaa irua iidipari.

²² Māga ūridak'āri, ak'itrua para beejī māik'aapa erreujida.

Chok'ai p'irabaidait'eerāde iididap'edaa (Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)

²³ Ma ewate weda saduceorā ūk'uru Jesumaa chejida. Māgiirāpa ijāadək'aa tachi piup'eda chok'ai p'irabai. Maperā māgajida:

²⁴—Tachi Jarateepari, Moisepa jaraji eperā miak'āi bi warra wēe piuru pirā, chi ipemapa iru wēra atai pia bi māik'aapa ai ome warra oopia bi chi ipema piuda k'ap'ia pari. ²⁵ Tai t'āide p'anapachida ipemaarā siete. Chi naapema miak'āiji. Mamīda warra wēe piuji. Māgā chi wēra beejī chi araarepema ipema ome. ²⁶ Mamīda māgī ichiaba warra wēe piuji. Chi araarepema māik'aapa araarepema miak'āijida ma p'ētrāa ome. Mamīda auk'a warra wēe piujida. Ma t'ēpai chi apemaarā jida miak'āijida ma p'ētrāa ome. Mamīda āchi jōmaweda warra wēe piujida. ²⁷ Maap'eda, ma wēra ichiaba piuji. ²⁸ ĸ'āata k'isia bima? ajida. Eperāarā piudap'eda chok'ai p'irabaidak'āri, ĸchisāgī ipemata ma wēra imik'ira pait'eema ajida, āchi jōmaweda iru ome miak'āi p'anadap'edaa perā?

²⁹ Jesupa p'anauji:

—Parāpa pia k'awada-e p'ani Tachi Ak'ōre Ūraa p'āda māik'aapa k'awada-e p'ani ne-inaa jōmaweda iru juapa oopari. Mapa parāpa pia k'isiada-e p'ani. ³⁰ Eperāarā piudap'eda chok'ai p'irabaidak'āri, imik'iraarā wēraarā ome waa miak'āida-e pait'ee. Angeleerā ichi truede p'anirāk'api p'anadait'ee. ³¹ Ma awara parāpa k'achia k'isia p'anapata jaradak'āri piudap'edaarā chok'ai p'irabaidak'aa. ĸParāpa leeda-e p'anik'ā Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi?

³² 'Mi pi chonaarā Ak'ōre Waibia; Abraham, Isaac, Jacob ijāadap'edaa Ak'ōre Waibia.' (Ex 3.6)

ĸTachi Ak'ōre piudap'edaarā Ak'ōre Waibia-epi. Chok'ai p'anirāk' Ak'ōre Waibia!

³³ Māga ūridak'āri, eperāarā ak'itrua para beejī, Jesupa māgā k'isia k'awaa jarateeda perā.

Tachi Ak'ōre Ūraa waibiara bi

(Mr 12.28-34)

³⁴ Fariseorāpa k'awaa atadak'āri Jesupa ma saduceorā k'īup'eepek'ooda, chip'ejida. ³⁵ Maap'eda Jesus k'ūra k'iniapa Moisepa p'āda jarateeparipa iidiji:

³⁶—Tachi Jarateepari, ĸchisāgī ūraata waibiara bima aji, apema Ak'ōre Ūraa p'ādadepema k'āyaara?

³⁷ Jesupa p'anauji:

—Tachi Ak'ōre Waibia k'inia iru baparīji pichi t'āriapa māik'aapa ne-inaa jōmaa k'āyaara iru k'inia iru baparīji. Ewari chaa k'isīaji irude pichi t'āriapa.' (Dt 6.5)

³⁸ Māgita chi ūraa naapiara; awaraa ūraa k'āyaara pipiara bi. ³⁹ Araarepema māgik'a bi: 'Awaraarā k'inia iru baparīji pichi k'ap'ia k'inia iru baparik'a.' (Lv 19.18)

⁴⁰ Ma ūraa omeeweda waibiara p'ani, madeepa uchiadap'edaa perā awaraa ūraa jōmaweda Moisepa p'āda māik'aapa Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāpa p'ādap'edaa.

K'aideepa uchiada Tachi Ak'ōrepa pēida

(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)

⁴¹ Fariseorā at'āri see nībide, ⁴² Jesupa iidiji:

—ĸ'āata k'isia p'anima aji, parāpa? ĸK'aideepa uchiayama aji, Tachi Ak'ōrepa pēit'ee bi, Mesias apata?

P'anaujida:

—Rey Daviddeepa uchiat'eeda ajida.

⁴³ Māpai Jesupa māgaji:

—Māgara, ĸsāap'eda Rey Davidpa irumaa: "Tachi Waibia" aji, Tachi Ak'ōre Jaurepa nāga jarapik'āri?

⁴⁴ Tachi Ak'ōrepa jaraji Tachi Waibiamaa: "Pi mi ome auk'a waibia bairā, su-ak'i beepāde aji, mi juaraare, mia pi k'īra unuamaa iru p'anapataarā p'oyaaru misa." ' (Sal 110.1)

⁴⁵ Davidpa ichi ēreerādeepa uchiat'ee bimaat'ijaraji "Tachi Waibia". ĸMapa k'awada-ek'ā aji, Mesias waibiara bi chonaarāwedapema Rey David k'āyaara?

⁴⁶ Ma fariseorāpa maarepida p'oyaa p'anauada-e paji. Maadamāiipa waawee p'aneejida waa iididait'ee.

23

Jesupa jarada fariseorāde māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarāde

(Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

¹ Ma t'ēpai Jesupa māgaji eperāarāmaa māik'aapa chi k'ōp'āyoorāmaa:

²—Moisepa p'āda jarateepataarāpa fariseorā ome jarateepata k'āata jara k'inia bi Moisepa p'āda. ³ Maperā ūriti āchia jarateepata māik'aapa ooti āchia jara p'anik'a. Mamīda p'ananaati āchi p'anapatak'a, ne-inaa jaradap'eda, ne-inaa awaraata oopata perā. ⁴ Eperāarāmaa ne-inaa audū chok'ara oopipata. Mamīda chupiria k'awaadak'aa ārapa

p'oyaa ooda-e pak'āri. ⁵ Āchia ne-inaa jōma oopata awaraarāpa āchi t'o p'anadamerā. Porode māik'aapa juade p'ārajīpata ne-e jobiādee ooda Tachi Ak'ōre Ūraa p'āda ome. Ma awara p'aru teesoo sidibai i jūchoo jīpata awaraarāpa pia unudamerā. ⁶ Nek'onadak'āri awaraarā ome, su-ak'i p'aneepata jōmaarā taide, poro waibiarā su-ak'i p'aneepatamāi. Ichiaba Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tede p'anadak'āri, su-ak'i beepari pipiara bide su-ak'i p'aneepata. ⁷ Ma awara calle jāde nipadak'āri, k'inia p'anapata jōmaarāpa āchima saludaadamerā māik'aapa "Tachi Jarateepari" adamerā.

⁸ Parāpa jōdee māga oodaik'araa bi, parā auk'a p'anadairā īpemaarāk'a māik'aapa Jarateepari Waibia apai iru p'anadairā. ⁹ Ichiaba na p'ek'au eujādepema apidaamaa "Tachi Ak'ōre" adaik'araa bi, parāpa Ak'ōre apai iru p'anadairā Ak'ōre tuade. ¹⁰ Ichiaba jiridaik'araa bi awaraarāpa parā "tachi waibiarā" adamerā mi, Cristo aupaita, parā Poro Waibia perā. ¹¹ Parādepema waibiara bita apemaarā jua ek'ari baipia bi āchi mimiaparik'a. ¹² Chi waibiara pa k'inia bi ek'ariara beei'tee. Jōdee chi ek'ariara bi mīda t'āri o-ia bapari pirā, waibiara pait'ee.

Jesupa jarada judiorā waibiarāde

(Mr 12.40; Lc 11.39-52)

¹³ —jAai, Tachi Ak'ōrepa parā Moisepa p'āda jarateepataarā fariseorā ome k'achiadee pēiit'ee! jSeewata Tachi Ak'ōrede ijāapatada apata! Parā k'aurepa eperāarā p'anadak'aa Tachi Ak'ōre jua ek'ari. Parā jida ichideerā p'aneeda-e pait'ee, eperāarāmaa ijāapi k'iniada-e p'anadairā irua pēidade.

¹⁴ [jAai, Tachi Ak'ōrepa parā Moisepa p'āda jarateepataarā fariseorā ome k'achiadee pēiit'ee! jSeewata Tachi Ak'ōrede ijāapatada apata! Parāpa p'ētrāarā te jāri atapata māik'aapa taarā it'aa t'īpata eperāarāpa parā pia ak'idamerā. jMaperāpi Tachi Ak'ōrepa parā k'achiara ooi'tee awaraarā k'achia ooi k'āyaara.]

¹⁵ jAai, Tachi Ak'ōrepa parā Moisepa p'āda jarateepataarā fariseorā ome k'achiadee pēiit'ee! jSeewata Tachi Ak'ōrede ijāapatada apata! T'imī wāpata parāpa ijāapata jarateede, māgā eperāarā pāchi eere t'udamerā. Māpai aba pāchi eere pa atadak'āri, parāpa jaratee jōnipe māgī papipata pāchi k'āyaara audupiara atuamerā.

¹⁶ jAai, Tachi Ak'ōrepa parā k'achiadee pēiit'ee! jParā tau p'āriu beerāk'api p'ani, pariatua o ak'ipimaa p'anadairā awaraarāmaa! Parāpa jarapata pipiara bi eperāarāpa juraadamerā Tachi Ak'ōre tede nībi nēe k'īrapite, ichi te waibia k'īrapite juraada k'āyaara. ¹⁷ jK'īra k'awa-e pik'a p'ani māik'aapa tau p'āriu pik'a p'ani! jTachi Ak'ōre te waibia piara bi-ek'ā nēe iru tede awara bida k'āyaara? ¹⁸ Parāpa ichiaba jarapata pipiara bi juraadamerā ne-inaa altar īri bidap'edaa paadait'ee k'īrapite, Tachi Ak'ōre tedepema altar k'īrapite juraada k'āyaara. ¹⁹ jTau p'āriu pik'a p'anīrā! jAltar awara bida Tachi Ak'ōre-it'ee piara bi-ek'ā ne-inaa ma altar īri bida k'āyaara? ²⁰ Eperāpa ne-inaa ooi'teeda ak'āri Tachi Ak'ōre altar k'īrapite, ma altar k'īrapitepai juraa-e bi. Auk'a juraa bi ne-inaa ma altar īri bi k'īrapite. ²¹ Ma awara eperāpa ne-inaa ooi'teeda ak'āri Tachi Ak'ōre te waibia k'īrapite, ma te k'īrapitepai juraa-e bi. Auk'a juraa bi Tachi Ak'ōre k'īrapite, iru ma tede bapari perā. ²² Ichiaba eperāpa ne-inaa ooi'teeda aru pirā ne-inaa it'ari nībi k'īrapite, ma pedee auk'a jara bi Tachi Ak'ōre su-ak'i beepari k'īrapite māik'aapa Tachi Ak'ōre k'īrapite, iru ma su-ak'i beeparide su-ak'i bapari perā.

²³ jAai, Tachi Ak'ōrepa parā Moisepa p'āda jarateepataarā fariseorā ome k'achiadee pēiit'ee! jSeewata Tachi Ak'ōrede ijāapatada apata! Tachi Ak'ōre-it'ee awara bīpata nāgee aliño: menta, anis, comino; māgī diezdepema chaa, aba. Mamīda oodak'aa nāgī Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādadepema ūraa waibiara jara bīk'a: "Awaraarā k'ūradaik'araa bi; awaraarā chupiria k'awaadaipia bi; oodaipia bi parāpa oodait'eeda apatak'a." Māgī ūraa jara bīk'ata oodaipia bi, auk'a ne-aliño ome oopatak'a. ²⁴ jParā tau p'āriu beerāk'api p'ani; pariatua o ak'ipimaa p'anadairā awaraarāmaa! jPania nēesipata ne-animal chak'eerā t'ūnaadamerā pania toparide! Mamīda parāpa k'awada-ee, camello k'ap'ia jōma mit'aak'ajīk'api p'ani.

²⁵ jAai, Tachi Ak'ōrepa parā Moisepa p'āda jarateepataarā fariseorā ome k'achiadee pēiit'ee! jSeewata Tachi Ak'ōrede ijāapatada apata! Parāpa vaso māik'aapa p'arat'u taawaik'a eere pi-ia sūpata. Mamīda māgī edajāde ipuru bi ne-inaa k'achiapa, parā t'āri k'achia p'anadairā. Chīara net'aa chiapata māik'aapa chīara k'ūrapata. ²⁶ jFariseo, pi tau p'āriu pik'a bi! Naapiara chi vaso edajāde sūji. jMāgā chi taawaik'a eere ichiaba sūi beepi!

²⁷ jAai, Tachi Ak'ōrepa parā Moisepa p'āda jarateepataarā fariseorā ome k'achiadee pēiit'ee! jSeewata Tachi Ak'ōrede ijāapatada apata! Parā nāga pik'a p'ani. Jāiradepema māu te t'o-t'oo p'urupata taawaik'a eere, pi-ia unudamerā. Mamīda ma māu te edajāde paraa piudap'edarā k'ap'ia mik'ia bīri ome. ²⁸ Māga pik'a parāpa ne-inaa k'īra t'ādoo oopata taawaik'a eere pi-ia unudamerā. Mamīda parā edajāde k'ūrayaa, t'āri k'achia-idaa p'ani.

²⁹ 'iAai, Tachi Ak'õrepa parā Moisepa p'āda jarateepataarā fariseorā ome k'achidee pëit'ee! ;Seewata Tachi Ak'õrede ijāpatada apata! Parāpa te chak'e pi-ia mēdeee oopipata chonaarāwedapema Ak'õre pedee jarapataarā iadap'edaa ĩri. Ma awara chonaarāwedapema t'āri pia p'anadap'edaarā iadap'edaamāi parāpa pi-ia nep'ono p'irrabai uuk'oopata. Ma jōma oopatada apata ma chonaarā k'irāpadamerā. ³⁰ Maap'eda māgapata: "Tai p'anadap'edaa paara tai chonaarāpa Ak'õre pedee jarapataarā peedak'āri, tāipata k'aripadade pak'ajida" apata. ³¹ Māga jaradak'āri, ak'ipipata parāpa k'awa p'ani pāchi chonaarāpa Ak'õre pedee jarapataarā peedap'edaa. ³² Parā māgá uchiadap'edaa perā Tachi Ak'õre pedee jarapataarā peedap'edaarādeepa, ;parāpa auk'a oodai-ek'ā ĩrapema Ak'õre pedee jarapari ome?

³³ 'iParā k'achia-idaa beerādeepa uchiadap'edaarā! ;Taamák'api p'ani! ;Sāga uchiadai Tachi Ak'õre juadeepa? ;irua parā atuapiit'eepi! ³⁴ Maperā mia pëit'ee Ak'õre pedee jarapataarā, k'ĭsia k'awaa beerā, mi ũraa jarateepataarā ome. Mamĭda parāpa māĭrā ũk'uru jĭp'a peedit'ee kurusode baijira bĭdak'āri piurutamaa. Ichiaba ũk'uru p'ua oodait'ee Tachi Ak'õre Ũraa jarateepata tede māik'aapa ũk'uru p'uuru bee chaa jiri nipapataadait'ee miapi k'inia p'anadairā. ³⁵ Parāpa māga oodait'ee perā, Tachi Ak'õrepa parā k'achia ooit'ee jōmaweda irude wāara ijāpataarā peedap'edaa k'aurepa, Abeldeepa Berequías warra Zacarias parumaa. Pāchi auk'arāpa iru peejida Tachi Ak'õre tede, te t'ĭpata, altarmāi esajak'a. ³⁶ Mia wāarata jararu. Ma peedap'edaa k'aurepa Tachi Ak'õrepa ĩrapemaarā k'achia ooit'ee.

Jesús jēda Jerusalén p'uurudepemaarā pari
(Lc 13.34-35)

³⁷ —Jerusalén, Jerusalén, pĭdepemaarāpa Tachi Ak'õre pedee jarapataarā peepata māik'aapa irua pĕida eperāarā māupa bat'a peepata! At'apai mia pĭdepemaarā araa p'e k'inia bapachi, et'erre wĕrapa chi chak'eerā p'e ataparik'a ichi isia ek'ari. ;Mamĭda parāpa k'iniada-e pajĭ! ³⁸ ;Ūrĭti! ;pāchi te ituaba beei't'ee, Tachi Ak'õrepa parā waa ak'i-e pait'ee perā! ³⁹ Mia jara bi: Parāpa mi waa unuda-e pait'ee nāga jararutamaa: ;'i Tachi Ak'õrepa ichia pĕida ichita pia ak'i bapariit'ee!

(Sal 118.26)

24

Jesupa jarada Tachi Ak'õre te waibia t'eet'aa chedait'ee
(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Jesús uchiak'āri Tachi Ak'õre te waibiadeepa, chi k'õp'āyoorāpa jara chejida Ak'õre te waibia pi-ia oo k'obi. ² Māpai Jesupa māgaji:

—;Parāpa na te jōma pia unu p'ani-ek'ā? aji. Mia wāarata jararu. Ewari cherude nama māu apida bee-e pait'ee awaraa māu ĩri. Na jōmaweda t'eeek'oo chedait'eeda aji.

Tachi Ak'õre ewari waibia ewate pai naaweda
(Mr 13.3-23; Lc 17.22-24; 21.7-24)

³ Maap'eda wājida Olivo Eedee. Jesús ituaba su-ak'i beek'āri, chi k'õp'āyoorāpa iidi chejida: —Jarāji sāapai Ak'õre te waibia t'eet'aa chedait'ee. ;Sāga nĭbeeyama ajida, pi chei naaweda māik'aapa Tachi Ak'õre ewari waibia ewate pai naaweda?

⁴ Jesupa p'anauji:

—Tauk'a nipapatāati apidaamaa k'ŭrapiaamaapa. ⁵ Mi jĭak'a chok'ara chedait'ee. Seewata jaradait'ee: "Mi Cristopi, Tachi Ak'õrepa pĕida." Māga jara p'anipa eperāarā chok'ara k'ŭradait'ee. ⁶ Mi chei naaweda parāpa ũridait'ee nama māik'aapa awara āi jura chōo jōni. Mamĭda p'eranáati. Ichita māga p'asait'ee. Mamĭda at'āri na p'ek'au eujā jō-e pait'ee. ⁷ Ai naaweda eperāarā awaraarā ome chōodait'ee. Jarra oodait'ee māik'aapa awĕrachai wāyaapariit'ee, eujā awara-awaraade. ⁸ Mamĭda māga p'asak'āri, ewaapi na p'ek'au eujādepemaarā miamaa p'aneedit'ee.

⁹ Maapai parā jĭta atadak'āri, p'ua oodait'ee māik'aapa peedit'ee. Jōmaarāpa parā k'ĭra unumaa iru p'anapataadait'ee mide ijāpata k'aurepa. ¹⁰ Māga oo p'anadak'āri, eperāarā chok'ara mide ijāa amaadait'ee māik'aapa chik'ĭra unumaa jōnadait'ee, āchi k'õp'āyoorā traicionaarutamaa. ¹¹ Seewa-idaa beerā chok'ara uchiadait'ee Ak'õre pedee jarapataarā jĭak'a. Māĭrāpa eperāarā chok'ara k'ŭradait'ee. ¹² Māgá na p'ek'au eujādepemaarāpa audú ne-inaa k'achia oodait'ee perā, eperāarā chok'araarāpa awaraarā waa k'inia iru p'anada-e pait'ee. ¹³ Mamĭda Tachi Ak'õrepa k'aripait'ee atuanaadamerā k'ĭra jĭp'a nipapataarā Ak'õre ode jai-idaarutamaa. ¹⁴ Mia pëit'ee eperāarāpa māga jaradait'ee na p'ek'au eujā jōmaade, p'uuru pĭdaarā jōmaarāpa k'awaadamerā. Māpaipi na p'ek'au eujā jōit'ee.

¹⁵ Tachi Ak'õre pedee jarapari Danielpa p'ādade jara bi abaapa ne-inaa audú k'achia ooit'ee Tachi Ak'õre te waibia edajāde. Chi nāgĭ leerupa pia k'ĭsĭaji k'awaait'ee k'āata jara

k'inia bi. ¹⁶ Mapa Judea eujāde p'anirāpa māga unudak'āri, p'ira mirudaipia bi eera jēra bimaa. ¹⁷ Ichiaba eperā terrazade bi pirā, teedaa t'ūk'araa bi ichi net'aa p'e atade. ¹⁸ Ma awara eperā ichi ne-uu k'āide ni pirā, teedaa cheik'araa bi p'aru p'ede pida. Aramata wāipia bi. ¹⁹ ¡Aai, maapai chupiria jōneedait'ee wēraarā biak'oo bee maa-e pirā warra chak'eerā jude iru bee! ²⁰ Chupiria iiditi Tachi Ak'ōremaa ma ewari p'asapinaamerā k'oijara nībide maa-e pirā iipata ewate. ²¹ Maapai eperāarā audupiara chupiria mia jōnadait'ee, na p'ek'au eujā ooru weda chupiria para bada k'āyara māik'aapa ma t'ēepai waa māgā chupiriara p'anada-e pait'ee. ²² Tachi Ak'ōrepa ma ewari isapai wāyapi-e pirā, apida chok'ai p'aneeda-e pai. Mamīda isapai wāyapiit'ee ichia jirit'eradaarā k'aurepa, āra chupiria k'awaa bapari perā.

²³ Maapai apidaapa parāmaa jararuta pirā: “¡Pichá, ak'íti! ¡Nama bi Cristo, Tachi Ak'ōrepa pēidal' maa-e pirā jararuta pirā: “¡Ara bita Cristo!” ijānāati. ²⁴ Mi jīak'arā māik'aapa Tachi Ak'ōre pedee jarapataarā jīak'arā chok'ara chedait'ee. Mamīda māirāpa jara p'ani ijānāati, seewa-idaa bee perā. Ne-inaa k'ira t'ādo eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa oo p'anipa eperāarā k'ūradait'ee, perā Tachi Ak'ōrepa jirit'eradaarā k'ūrarutamaa. ²⁵ Mia parāmaa ūrapari k'awaadamerā māga p'asai naaweda. ²⁶ Mapa parāmaa jararuta pirā: “¡Ak'íti! Achú bi Tachi K'aripapari, eujā pania wēe bide,” maaaa wānāati mi jiride. Maa-e pirā jararuta pirā: “¡Ak'íti! Ichi nama miru bi,” ijānāati. ²⁷ Atu p'anide pa tau jēra t'ūparik'a ak'ōrejiru uchiapari eerepa baaiparimaa, māga pik'a eperāarā atu p'anide mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema waya cheit'ee. ²⁸ Piuda k'ap'ia bimāi ākoso seedaipatada aji.

Jesupa jarateeda Eperā Ak'ōre Truadepema waya cheit'ee
(Mr 13.24-27; Lc 21.25-28)

²⁹ —Ma chupiria jōnadap'edaa t'ēepai, nāga pait'ee:
'Tachi Ak'ōrepa pajā wērepiit'ee. Ak'ōrejiru p'āriudariit'ee; atane waa idaa-e pait'ee māik'aapa lucero baaik'oodaridait'ee pajādeepa.' (Is 13.10)
³⁰ Māpai pajāde eperāarāpa ne-inaa unudait'ee. Ma k'aurepa k'awaadait'ee mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, cheru. Māpai na p'ek'au eujādepemaarā jēe para beeit'ee āchobeepa. Unudait'ee mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, jōmaarā k'āyara waibiara bi k'ira wāree cheru jīararade. ³¹ Māpai mia trompeta golpe chaapiit'ee angeleerāmaa, p'e chedamerā eperāarā mia jirit'era iru bīrā na p'ek'au eujā jōmaade, t'imí bee pijida.

Jesupa higuera bīride jarada
(Mr 13.28-31; Lc 21.29-33)

³² —K'īsiāti higuera bīride. Higuera k'irū t'u-k'ua uchua nībeek'āri māik'aapa ewaa t'ono nībeek'āri, k'awaapata eujā wāsia wā. ³³ Māga pik'a mia et'ewa jaradak'a unudak'āri, k'awa p'ani taarā-e mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema cheru. ³⁴ Mia wāarata jararu. frapemaarā piudai naaweda, ma ne-inaa jōmaweda p'asait'ee. ³⁵ Ewari cherude pajā na p'ek'au eujā ome jōdait'ee. Mamīda ichita p'asait'ee mia pedee jaradak'a.

K'awada-e p'ani sāapai cheit'ee Eperā Ak'ōre Truadepema
(Mr 13.32-37; Lc 17.26-30)

³⁶ —Eperā apidaapa k'awada-e p'ani Eperā Ak'ōre Truadepema cheit'ee ewate; chi hora jida. It'aripema angeleerāpa pida k'awada-e p'ani; mia pida ichiaba. Mi Ak'ōrepapai k'awa bi. ³⁷ Noé bada ewaride p'asadak'a māga pik'a p'asait'ee mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema waya chek'āri. ³⁸ Maapai na p'ek'au eujā ūui naaweda, eperāarā nek'opachida, ne-inaa topachida māik'aapa miak'āipachida Noé ichi barcode bataurumaa. ³⁹ Mamīda atu p'anide k'oi chedachi, eujā ūudachi māik'aapa jōmaweda k'iniidachida. Māga pik'a p'asait'ee ichiaba mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema waya chek'āri. Atu p'anide cheit'ee. ⁴⁰ Ma ewate eperāarā omé mimiamaa p'anadait'ee āchi eujāde. Angeleerāpa aba it'aa ateedait'ee; chi apema atabēidait'ee. ⁴¹ Ichiaba wēraarā omé trigo bamaa p'anadait'ee k'ūrumade. Aba it'aa ateedait'ee; chi apema atabēidait'ee.

⁴² Maperā tauk'a p'anapatāati k'awada-e p'anadairā sāapaita cheit'ee Pāchi Waibia. ⁴³ Nāgí pedee pia k'awāati. Te chiparipa k'awa bada paara nechiapari cheit'ee hora p'arik'ua ichi net'aa chia atait'ee, chok'ai bak'aji ma nechiapari ichi tede t'ūpiamaapa. ⁴⁴ Māgā parā jida chok'ai pik'a p'anadaipia bi, atu p'anide mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, cheit'ee perā.

Mimiapari pia mimiapari k'achia ome
(Mr 13.34-37; Lc 12.41-48)

⁴⁵ —¿Sāgā baparima aji, mimiapataarā poro waibia pia? Māgipa k'īsia k'awaa oopari chiparipa oopi bik'a. Pia ak'ipari chipari net'aa atabēida ichi juade māik'aapa chiparimaa nek'opip'eda, mimiapataarāmaa chik'o tawapari. ⁴⁶ O-īa bapari chipari pachek'āri, ichi mimiamaa unu chepari perā. ⁴⁷ Mia wāarata jararu. Chiparipa māga unu chek'āri, jōma

ichia net'aa iru bi biit'ee ma mimiapari jua ek'ari ak'i bamerā. ⁴⁸ Mamīda ma mimiapari t'āri k'achia bi pirā, nāga k'Īsia: “Taarāit'ee mi chipari.” ⁴⁹ Mapa apemaarā mimiapataarā wimaa beei māik'aapa tomaa beei, nek'omaa beei toyaa beerā ome. ⁵⁰ Mamīda ma mimiapari k'achia atu bide chi te chipari pacheit'ee. ⁵¹ Māpai irua ooda k'awaa atak'āri, iru miapiit'ee māik'aapa āyaa pēit'aait'ee mimiapataarā seewata mimiapatada apataarā ome bade. Mama jēe nibait'ee māik'aapa k'ida kierrkierree nibait'ee p'uapa.

25

Jesupa awēraarā diezde nepirida

¹ —Nāga pik'a pait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā p'anedamerā. Diez wēraarā imik'Īra ome waide k'āida-ee beerā wājida miak'āipata fiestade. Āchi lāmpara atadap'eda, nijida k'Īrachuudait'ee chi imik'Īra miak'āiit'ee bi ome, iru k'ōp'āyaadait'ee pada perā fiesta oo p'anīmāi. ² Ma wēraarā diezdepema joisomaa pia k'Īsiada-e paji, ne-inaa oodai naaweda. Jōdee chi apema joisomaa pia k'Īsiapachida, ne-inaa oodai naaweda. ³ Chi pia k'Īsiada-e p'anadap'edaarāpa āchi lāmpara atadak'āri, k'Īsiada-e paji aceite waapiara ateedait'ee āchi ome. Mapa āchi lamparade bada aupai anipajida. ⁴ Jōdee chi pia k'Īsia p'anadap'edaarāpa āchi lamparade bi awara ateejida aceite botella aba-abaa. ⁵ Mamīda chi miak'āiit'ee bi taarā nibada perā cheit'ee, ma wēraarā jōmaweda k'āidachida āchia ni p'anadap'edaamāi. ⁶ Esapite pa wāk'āri, ūrijida bia cheruta: “iMiak'āiit'ee bi pacheruda! ajida. iUchiadapāde ajida, iru k'Īrachuudel!” ⁷ Ma wēraarā k'āi jōnadap'edaa aramata p'irabai k'oodachida māik'aapa āchi lamparadepema mecha t'ik'oojida pia unudait'ee. ⁸ Māpai chi pia k'Īsiada-ee p'anadap'edaarāpa māgajida apemaarāmaa: “Taimaa aceite ma-āri teedapāde ajida, tai lāmpara k'Īik'oodaruta perā.” ⁹ Mamīda apemaarāpa p'anaujida: “Taipa teeda-eda ajida, jōmaarā-it'ee araa-e perā. Wādapāde ajida, aceite netopatamaa pāchi-it'ee netode.” ¹⁰ Mamīda ma wēraarāpa aceite netonaruta misa, pacheji chi imik'Īra miak'āiit'ee bada. Māgā ma awēraarā pia k'Īsiadap'edaarā auk'a t'ūjida iru ome fiesta oodait'eemāi. T'ūdak'āri, irua ma te t'ūpata jia nībiji. ¹¹ Taarā-e nide pachejida chi aceite netonadap'edaarā. Te taawaik'a eereepa māgajida: “iTachi Waibia, Tachi Waibia, ewapāde ajida, tai t'ūdait'ee!” ¹² Mamīda irua p'anauji: “Mia wāarata jararu. Parā k'awa-e bida” aji.

¹³ Māga nepirip'eda, Jesupa māgaji chi k'ōp'āyoorāmaa:

—Māga pait'ee perā, tauk'a p'anapatāati parāpa k'awada-e p'anadairā sāapai mi cheit'ee.

Jesupa p'arat'a teedade nepirida

(Lc 19.11-27)

¹⁴ —Ichiaba nāga pik'a pait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā p'anedamerā. Eperā awara āyaa wāi naaweda, ichi mimiapataarā t'ī p'ēji māik'aapa p'arat'a teoji āchi chaachaa ak'i p'anadamerā, ichi cheru misa. ¹⁵ Mimiapari abaamaa teoji p'arat'a tau cinco mil; awaraamaa teoji p'arat'a tau dos mil; apemamaa p'arat'a tau mil. Māgā p'arat'a tau awara-awaraa teoji, k'awa bada perā āchi auk'a mimiadak'aa. Maap'eda āyaa wāji. ¹⁶ Ma t'ēpai ma mimiapari cinco mil jitadapa ne-inaa netomaa beei ma p'arat'apa. Māgā ne-inaa neto bipa awaraa cinco mil eepa ataji. ¹⁷ Māgā ichiaba ma p'arat'a tau dos mil jitadapa awaraa dos mil eepa ataji. ¹⁸ Mamīda ma p'arat'a tau mil jitadapa chi poro waibia p'arat'a eujāde jau nībinaji, atuadarii jīak'aapa.

¹⁹ Taarāpai pacheji chi p'arat'a chipari. Juasia k'inia baji ma p'arat'a atabēida chi mimiapataarā ome. Mapa āchi t'ī p'ēji. ²⁰ Naapiara pacheji chi mimiapari p'arat'a tau cinco mil jitada. Māgipa chi p'arat'a chiparimaa māgaji: “Señor, pia mima teejida aji, p'arat'a tau cinco mil. Nama bida aji, waa awaraa cinco mil uchiada ne-inaa neto bipa.” ²¹ Chi p'arat'a chiparipa māgaji: “iPi pia bida aji, pia mimiapari perā! Mia atabēida pia ak'iji māik'aapa ai ĩri waapiara uchiapiji. Māga ooda perā ĩrā pi jua ek'ari biit'eeda aji, ne-inaa audupiara ak'imerā. Teedaa t'ūpāde aji, o-īa bapariimerā mi ome.” ²² Māgī t'ēe pacheji chi mimiapari p'arat'a tau dos mil jitada. Ichi māgaji: “Señor, pia mima teejida aji, p'arat'a tau dos mil. Nama bida aji, waa awaraa dos mil, uchiada ne-inaa neto bipa.” ²³ Chi p'arat'a chiparipa māgaji: “iPi pia bida aji, pia mimiapari perā! Mia atabēida pia ak'iji māik'aapa ai ĩri waapiara uchiapiji. Māga ooda perā ĩrā pi jua ek'ari biit'eeda aji, ne-inaa audupiara ak'imerā. Teedaa t'ūpāde aji, o-īa bapariimerā mi ome.”

²⁴ Mamīda chi mimiapari p'arat'a tau mil jitada pachek'āri, māgaji chiparimaa: “Señor, mia k'awa bida aji, pia eperāarā pia chupiria k'awak'aa. K'awa bi pichia ne-inaa jōma p'e atapari awaraarā mimiadap'edaa pari. ²⁵ Mia waawee baji pichi p'arat'a atuadarii jīak'aapa. Mapa ma p'arat'a jau iru baji eujāde. Nama bida aji, pichi p'arat'a.” ²⁶ Māpai chi p'arat'a chiparipa māgaji: “iPi k'achia bida aji, pia mimiak'aa perā māik'aapa k'oo-idaa bapari perā! Wāara k'awa baji pirā mia michi-it'ee ne-inaa jōma p'e atapari awaraarā mimiadap'edaa

pari, ²⁷ māgara ʔsāap'eda mi p'arat'a iana-e pajima aji, p'arat'a iapata tede, māpemaarāpa ai ʔri p'aadamerā, mi p'arat'a taarā iru p'anadap'edaa pari?" ²⁸ Māpai ma p'arat'a chiparipa māgaji arii p'anadap'edaarāmaa: "Ma p'arat'a tau mil jāri atadap'ade aji, māik'aapa teedap'ade aji, chi diez mil iru bimaa. ²⁹ Eperāpa iru bimaa waapiara teei't'ee, audupiara iru bamerā. Mamīda chi mak'iara wēe bīpa ma-āri iru bi paara jāri atait'eeda aji. ³⁰ Na mimiapari k'achia taawaa ateedap'ade aji, p'āriudee jēnamerā māik'aapa k'ida kierrkierree nībamerā p'uapa."

Tachi Ak'ōre ewari waiba ewatede jarateeda

³¹ —Mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, chek'āri mi angeleerā ome, su-ak'i beei't'ee rey su-ak'i beepari k'īra wāreede. ³² Na p'ek'au eujādepemaarā k'īra t'ādoo cheepurudait'ee iru k'īrapite. Māpai irua eperāarā awara-awaraa biit'ee, ne-animalaarā chiparipa ichi oveja, cabra awara-awaraa bīparik'a. ³³ Ovejaarāk'a bee pēiit'ee ichi juaraare; jōdee cabrak'a bee chi juabi eere.

³⁴ Maap'eda Reyra māgait'ee ichi juaraare p'aniirāmaa: "iChēti, mi Ak'ōrepa parā pia ak'ida perā! Wāti Tachi Ak'ōre truadee, na p'ek'au eujā ewaa oodak'āriipa irua parā jiri't'erada perā. ³⁵ Mi jarrapisia nībak'āri, parāpa mīmaa nek'opijida māik'aapa opisia nībak'āri, ne-inaa topijida. Ma awara mi chīara eujāde nipak'āri, mi auteebaijida pāchi tede. ³⁶ P'aru wēe chidi pak'āri, parāpa p'aru teejida. K'ayaa bak'āri, parā wājida mi ak'ide. Carcelde bak'āri, ichiaba mi ak'inajida." ³⁷ Māpai ichi juaraare k'achia wēe p'aniirāpa iididait'ee: "Tachi Waibia, ʔsāaweda unujidama ajida, pi jarrapisia nībi māik'aapa nek'opijida? Maa-e pirā ʔsāaweda unujidama opisia nībi māik'aapa ne-inaa topijida? ³⁸ ʔsāaweda unujidama pi chīara eujāde ni māik'aapa auteebaijida tai tede maa-e pirā p'aru wēe ni māik'aapa p'aru teejida pīmaa? ³⁹ ʔsāaweda pi ak'inajidama ajida, k'ayaa bak'āri maa-e pirā carcelde bak'āri?" ⁴⁰ Māpai Reyra p'anaut'ee: "Mia wāarata jararu. Parāpa māgee ne-inaa oodap'edaa mi ipemaarā, na chupiria beerāmaa, auk'a mīmaa oojida."

⁴¹ Maap'eda Reyra ichi juabi eere p'aniirāmaa māgait'ee: "iParā, chi k'achia-idaa beerā, āyaa wāti mi ik'aawaapa! Wāti t'ipitau ichita jērajēraa jira bidee, ooda Netuara Poro Waibia-it'ee; ichideerā-it'ee. ⁴² Mi jarrapisia nībak'āri, parāpa mīmaa nek'opida-e paji māik'aapa opisia nībak'āri, ne-inaa topida-e paji. ⁴³ Ma awara chīara eujāde t'imī nipak'āri, mi auteebaida-e paji pāchi tede. P'aru wēe nipak'āri, parāpa p'aru teeda-e paji. Mi k'ayaa bak'āri māik'aapa carcelde bak'āri, mi ak'inada-e paji." ⁴⁴ Māpai māirāpa iididait'ee: "Tachi Waibia, ʔsāaweda pi unujidama ajida, jarrapisia nībi maa-e pirā opisia nībi; chīara eujāde t'imī ni maa-e pirā p'aru wēe ni; k'ayaa bi maa-e pirā carcelde bi, taipa pi k'aripada-eeta?" ⁴⁵ Māpai Reyra p'anaut'ee: "Mia wāarata jararu. Parāpa māgee ne-inaa ooda-e p'anadap'edaa eperāarā chupiria beerāmaa, auk'a mīmaa ooda-e paji." ⁴⁶ Māpai ma k'achia beerā pēiit'ee t'ipitau ichita jērajēraa jira bidee. Jōdee chi pia beerā Tachi Ak'ōre ome ichita p'anapataadait'ee.

26

Judiorā poroorāpa pedeeteedap'edaa Jesús jita atapidait'ee

(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Ma jōma jara aupak'āri, Jesupa māgaji chi k'ōp'āyoorāmaa:

² —Parāpa k'awa p'ani k'āima omeemaa Pascua fiesta pait'ee. Maapaita mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, jita atapidait'ee māik'aapa kurusode baijira bīpidait'ee piumerā.

³ Jesupa māga jaradadeepa p'aareerā poroorā judiorā poro waibiarā ome chip'ejida p'aareerā poro waibiara bi, Caifās palaciode. ⁴ Mama p'anide pedeeteejida Jesús mada jita atapidait'ee māik'aapa peepit'aadait'ee. ⁵ Mamīda māgajida:

—Fiestade ooda-eda ajida, eperāarā k'īrau para beepiamaapa tachi ome.

Mariapa k'era weeda Jesús poro ʔri

(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

⁶ Jesús Betania p'uurude bak'āri, Simón, chi leprapa k'ayaa bada apatap'edaa tede baji. ⁷ Māga nide wēra Jesús k'ait'a cheji chok'o chak'ek'a māu pi-ia alabastrodee ooda ome. Ma chok'o chak'e ipuru baji k'era ʔpiapa. Jesús mesade su-ak'i bide māgī wērapa ma k'era weet'aaji iru poro ʔri. ⁸ Chi k'ōp'āyoorāpa māga unudak'āri, k'īraudachida māik'aapa pedee para beejī:

—ʔsāap'eda jā k'era ichi k'inia weemaa bima? ajida. ⁹ ʔīpia netot'aak'aji-ek'ā ajida, māik'aapa ma p'arat'a chupiria beerāmaa teek'aji-ek'ā? ajida.

¹⁰ Jesupa ma pedee ʔrik'āri, māgaji:

—Ita-aria bitī. Irua mīmaa oo bi pia bida aji. ¹¹ Chupiria beerā ichita paraait'ee parā t'āide. Mamīda mi parā ome ichita ba-e pait'ee. ¹² Na wērapa mi ʔri k'era weejī, mak'iara taarā-e mi peedap'eda, iadait'ee perā. ¹³ Mia wāarata jararu. Na p'ek'au eujāde jarateepata chaa mia

ooda eperāarā k'aripait'ee, ichiaba nepiripataadait'ee na wērapa ooda mi-it'ee. Māgá iru ichita k'irāpadait'eeda aji.

Judapa Jesús traicionaada
(Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

14 Maap'eda Jesús k'ōp'āyoorā docedepema aba, Judas Iscariote, wāji p'aareerā poroorāmaa. 15 Iidiji:

—Parāpa, žōmasaa mīmaa p'aadayama aji, Jesús jita teeru pari?

—Teedayada ajida, p'arat'a tau treinta.

16 Maadak'āriipa Judapa jiri bapachi sāga Jesús āchīmaa jitapiit'ee.

Jesús chi k'ōp'āyoorā ome nek'oda
(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.1-2, 21-30)

17 Naapema ewaride fiesta pan levadura wēe k'opatade Jesús k'ōp'āyoorāpa irumaa iidi chejida:

—žSāma k'inia bīma ajida, k'odait'ee Pascua fiesta ewatepema chik'o?

18 Jesupa p'anauji:

—Wāti p'uurudee parāpa k'awa p'ani tede māik'aapa jaranāti chi te chiparimaa: “Tachi Jarateeparipa jara pēiji: ‘Mi ewari k'ait'a bi. Wāit'ee pi temaa Pascua fiesta ewatepema chik'o k'ode michi k'ōp'āyoorā ome.’ ”

19 Chi k'ōp'āyoorāpa oojida Jesupa jaradak'a māik'aapa mama ne-inaa žōma oojida Pascua chik'o k'odait'ee.

20 P'āriupodopa Jesús mesade nek'omaa baji chi k'ōp'āyoorā ome. 21 Nek'omaa p'anide Jesupa māgaji:

—Mia wāarata jararu. Parādepema abaapa mi traicionaait'eeda aji.

22 Māga ūridak'āri, chi k'ōp'āyoorā k'ira pia-ee para beeji māik'aapa aba-aba iidijida:

—Tachi Waibia, žmik'ā? apachida.

23 Jesupa p'anauji:

—Mi ome auk'a p'arat'ude pan sā atarupata mi traicionaait'ee. 24 Mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, ichita piut'ee Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a. Mamīda jai, Tachi Ak'ōrepa k'achiadee pēit'ee chi mi traicionaait'ee bi! Piara bak'ajida aji, māgá t'o-e pada paara.

25 Māpai Judas, chi traicionaait'ee badapa, iidiji:

—Tachi Jarateepari, žmik'ā? aji.

Jesupa māgaji:

—Pichia jara bik'ada aji.

Pan k'opata vino ome Jesús piuda k'irāpadait'ee
(Mr 14.22-26; Lc 22.19-20; 1 Co 11.23-26)

26 Nek'omaa p'anide Jesupa pan ataji māik'aapa it'aa t'iji gracias jarait'ee Tachi Ak'ōremaa. Ma pan k'ōrat'ajaji māik'aapa chi k'ōp'āyoorāmaa teeji. Māpai māgaji:

—Jitāti māik'aapa k'ōti. Nāgí pan mi k'ap'ia.

27 Nek'odap'edaa t'ēpai ichiaba māgá ooji ma vino ome. It'aa t'ip'eda, gracias jaraji Tachi Ak'ōremaa māik'aapa chi k'ōp'āyoorāmaa teeji. Māpai māgaji:

—Nāgí vino mi waa. Todapáde aji, pāchi žōmaarāpa. 28 Tachi Ak'ōrepa nāgí ūraa chiwidi jara bi. Mi piuk'āri, michi waa bat'ait'ee k'aurepa irua wēpapiit'ee eperāarā chok'araarāpa p'ek'au k'achia oopata māik'aapa michideerā papiit'ee. 29 Mamīda mia jara bi: Parā ome vino waa to-e pait'eeda aji, it'aripema vino torumaa mi Ak'ōre truade.

30 Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādadepema k'ari k'aridap'eda, Olivo Eedee wājida.

Jesupa jarada Pedropa iru k'awa-e bida ait'ee
(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

31 Mama Jesupa māgaji:

—Idi p'ārik'ua parā žōmaweda ijāadaamaa p'aneedait'ee māik'aapa mi ituaba atabēidait'ee Tachi Ak'ōre Ūraa p'ā jera bide jara bik'a:

‘Mia oveja ak'ipari peepiit'ee māik'aapa chi ovejaarā žichoodaridait'ee.’ (Zac 13.7)

32 Mamīda mi chok'ai p'irabaik'āri, Galilea eujādee wāit'ee parā naa.

33 Māpai Pedropa māgaji:

—Apemaarāpa pi atabēiruta pijida, mia pi atabēi-eda aji.

34 Jesupa p'anauji:

—Mia wāarata jararu. Idi p'ārik'ua et'erre k'arii naaweda, jarada ōpee pia mi k'awa-e bida ait'ee.

35 Waapiara Pedropa māgaji:

—Pi ome auk'a piuru pijida, mia jara-eda aji.

Apemaarā k'ōp'āyoorāpa ichiaba auk'a jarapachida.

Jesús it'aa t'ida Getsemanide

(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46)

³⁶ Maap'eda Jesús wāji chi k'ōp'āyoorā ome Getsemaní ne-uu eujā apatap'edaamaa. Mama panadak'āri, mǎgaji:

—Nama su-ak'i p'anéeti mi it'aa t'inaru misa.

³⁷ Ichi ome ateeji Pedro mǎik'aapa Zebedeo warrarā omé. Mǎga nide Jesús k'ṣia paraa nǎbeeji t'āri p'uapa. ³⁸ Mapa mǎgaji āchima:

—Mi piut'ee pik'a nǎbi t'āri p'uapa. Nama p'anéeti, k'āida-ee. Chok'ai p'anadapáde aji, mi ome auk'a.

³⁹ Mǎpai Jesús waawipai wǎp'eda, bedabajji tau bǎiri eujāde t'ōbairumaa mǎik'aapa it'aa iidiji:

—Ak'ōre, k'inia bi pirā, mi k'aripáji na miait'ee bideepa. Mamīda oonaapáde aji, mia k'inia bik'a. Jǎip'a pia k'inia bǎik'ata oopáde aji.

⁴⁰ Maap'eda, ak'i chek'āri, chi k'ōp'āyoorā k'āi jōnita unu cheji. Mǎpai Pedromaa mǎgaji:

—¿Hora apida p'oyaa chok'ai p'anada-ek'ā aji, k'āida-ee? ⁴¹ Chok'ai p'anáti mǎik'aapa it'aa t'iti p'ek'au k'achiade baapiamaapa. Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bik'a t'āripa oo k'inia p'ani. Mamīda pǎchi k'ap'itapa chooda-e p'ani.

⁴² Waya wāji nǎga it'aa iidide:

—Ak'ōre, mi na miait'ee bita uchua ata-e pirā, mǎgara pia bida aji. Pia oo k'inia bǎik'ata oopáde aji.

⁴³ Waya chek'āri, naa unu chedak'a unu cheji; k'āi jōni tap'ok'eepa. ⁴⁴ Mǎpai ichiak'au biji mǎik'aapa wāda ōpee it'aa t'ínaji. Wāru chaa ichi ai pedeeta jarapachi. ⁴⁵ Maap'eda waya chek'āri chi k'ōp'āyoorā p'anadap'edaamaa, mǎgaji:

—¿At'āri parā k'āi jōnik'ā? aji. Mi peepidait'ee hora pajipi. Eperā Ak'ōre Truadepema teedait'ee p'ek'au k'achia oopataarā juade. ⁴⁶ Eperā mi traicionaait'ee bi k'ait'a cheru. jP'irabáiti mǎik'aapa wādama apemaarāmaa!

Jesús jita atapidap'edaa

(Mr 14.43-50; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Jesús at'āri pedeemaa bide, ichi k'ōp'āyo Judas pacheji eperāarā chok'ara ome. Espada pak'uru ome anipajida. P'aareerā poroorāpa mǎik'aapa judiorā poro waibiarāpa ma eperāarā pǎijida āchi pari. ⁴⁸ Panadai naaweda, Judapa mǎirāmaa jaraji:

—Chi mia k'ṣra ṣruta saludaak'āri, mǎgita jita atadapáde aji.

⁴⁹ Mapa pachedak'āri Jesumāi, Judas pedee cheji:

—Tachi Jarateepari, ¿k'ap'ia pia bik'ā? aji.

Mǎga jarap'eda, k'ṣra it'aaaji. ⁵⁰ Jesupa p'anauji:

—K'ōp'āyo, oopáde aji, pia ne-inaa oode cheda.

Mǎpai Judas ome che p'anadap'edaarāpa Jesús jita atadap'eda, mamǎik'aapa ateejida.

⁵¹ Mǎga nide Jesús ik'aawa badapa ichi espada et'a atap'eda, p'aareerā poro waibia mimiapari k'ṣiri orp'et'aaaji. ⁵² Mǎpai Jesupa mǎgaji:

—jPichi espada ata bǎji ichi badamāi! Chi espadapa chōopataarā piupata espadapa.

⁵³ ¿K'awa-e bik'ā aji, mi Ak'ōremaa k'aripa iidiru pirā, irua angeleerā setenta y dos mil ṣraweda pǎik'aji? ⁵⁴ Mamīda mǎga ooru pirā, uchua-e pai Tachi Ak'ōre Ūraa p'ā jera bide nǎga p'asait'ee jara bik'a.

⁵⁵ Mǎpai Jesupa iidiji ichi jita ata chedap'edaarāmaa:

—¿Sǎap'eda parā chejidama aji, espada ome mǎik'aapa pak'uru ome mi jita atade, eperā nechiaaya bi jita atapatak'a? Ewari chaa mi Tachi Ak'ōre te waibiade bapari iru pedee jarateemaa. Mamīda mi jitada-e paji. ⁵⁶ Na jōma p'asaruda aji, Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāpa jaradap'edaak'a iru Ūraa p'ādade.

Jesupa mǎga jaramaa bide jōmaweda chi k'ōp'āyoorāpa atabaibǎijida mǎik'aapa miruk'oodachida.

Jesús Junta Suprema k'ṣrapite

(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Jesús jita atadap'edaarāpa ateejida Caifás temaa. Caifás p'aareerā poro waibia paji. Mama Junta Supremadepemaarā see nǎbaji. ⁵⁸ Pedro t'imipapai t'ēe wǎk'āti wāji. Mǎgá wāpa panaji Caifás temāi. Ma te t'iak'au badamāi edú t'ṣup'eda, Tachi Ak'ōre te waibia jǎpataarā ome su-ak'i banaji ak'it'ee sǎga oodai Jesús ome.

⁵⁹ P'aareerā poroorāpa jōmaweda Junta Supremadepemaarā ome testigo jiri p'anapachida. Mǎgá Jesús peepit'aadait'ee. ⁶⁰ Eperāarā chok'ara seewa jarade chejida

mīda, maarepida unuda-e paji imiateedait'ee. Mamīda seewa-idaa beerā omé pachejida.
⁶¹ Māirāpa mǎgajida:

—Na eperāpa jaraji: “Mia Tachi Ak'ōre te waibia t'et'aap'eda, k'āima ōpeemaa waya oo atai.”

⁶² Mǎga ūrik'āri, p'aareerā poro waibia bainī beejī māik'aapa iidiji Jesumaa:

—¿Wāarak'ā aji, pi k'īrapite jara p'ani pedee? ¿Maarepida p'anau-ek'ā? aji.

⁶³ Mamīda Jesupa maarepida p'anau-e paji; k'īup'ee beejī. Mǎpai p'aareerā poro waibiapa mǎgaji:

—¡Tachi Ak'ōre ichita chok'ai bi k'īrapite wāarata jaraji! ¿Pik'ā Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā rey pamerā? ¿Pik'ā aji, Tachi Ak'ōre Waibia Warra?

⁶⁴ Jesupa p'anauji:

—Mīda aji, pia jara bik'a. Mia jara bi: Parāpa Eperā Ak'ōre Truadepema unudait'ee su-ak'i bi Tachi Ak'ōre Waibia juaraare māik'aapa jīararade cheru.

⁶⁵ Mǎpai Caifapa ichi p'aru jēt'aaji t'āri k'achiapa māik'aapa mǎgaji:

—¡Na eperāpa pedee k'achia jaramaa bida aji, Tachi Ak'ōre āpite! ¿K'āare-it'ee waa jiridayama aji, eperāarāpa ichia ooda jaradamerā? ¿Parāpa ūrijida-ek'ā ichia ma pedee k'achia jarada? ⁶⁶ ¿K'āata k'īsia p'anima? aji.

P'anaujida:

—Piupia bida ajida, ichia jarada k'aurepa.

⁶⁷ Mǎpai Jesús k'īramaa idujida māik'aapa p'ua oo wājida. Awaraarāpa k'īramaa sījida.

⁶⁸ Mǎga oo jōnide mǎgajida:

—¡Pi wāara Tachi Ak'ōre Warra pirā, jarapāde ajida, k'aipata pi siji!

Pedropa Jesús k'awa-e bida ada

(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Māimisa Pedro taawa su-ak'i baji te āuk'idaa. Mǎga nide awēra mama mimiapari cheji māik'aapa mǎgaji Pedromaa:

—Pi auk'a nipajida aji, jā eperā Jesús Galileadepema ome.

⁷⁰ Mamīda Pedropa meraji jōmaarā taide:

—Mia k'awa-e bida aji, k'āaredeta pia jara bi.

⁷¹ Maap'eda Pedro wāji puerta edú t'īupatamāi. Mama awaraa awēra mimiaparipa iru unuk'āri, arii p'anadap'edaarāmaa mǎgaji:

—Pichá, na eperā nipajida aji, Jesús Nazaretdepema ome.

⁷² Waya Pedropa meraji:

—Tachi Ak'ōre k'īrapite mia juraaru: ¡jā eperā k'awa-e bida! aji.

⁷³ Taarā-e nide arii see nībadaarā Pedro k'ait'a chejida māik'aapa mǎgajida:

—Wāara pi āchi k'ōp'āyo. Pedeedeepa p'oyaa mera-eda aji, pi Galilea eujādepema.

⁷⁴ Mǎpai Pedropa juraaji Tachi Ak'ōre k'īrapite:

—¡Mia jā eperā k'awa-e bida! aji. ¡Seewa jaramaa bi pirā, Tachi Ak'ōrepa mi miapiipia bida! aji.

Aramata et'erre k'araji. ⁷⁵ Mǎpai Pedropa k'īrāpaji Jesupa jarada: “Et'erre k'araii naaweda, pia jarada ōpee jarait'ee mi k'awa-e bi.” Mǎpai Pedro taawaa uchiap'eda, jēe nībeejī audú k'īsia p'ua bada perā.

27

Jesús Romadepemaarā poro waibiamaa ateedap'edaa

(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)

¹ Tap'eda weda p'aareerā poroorā judiorā poro waibiarā ome pedeeteejida Jesús peet'aadait'ee. ² Jīdap'eda, ateejida Romadepemaarā poro waibia Poncio Pilatomaa. Mǎgi Romadepema paji. Judea eujā ak'ipari paji.

Judas Iscariote piuda

³ Judas, Jesús traicionaadaa unuk'āri Jesús peet'aadait'ee p'ani, t'āri p'uadachi ichia traicionaada perā. Mapa ma p'arat'a tau treinta ichimaa p'aadap'edaa teenaji p'aareerā poroorāmaa māik'aapa judiorā poro waibiarāmaa. ⁴ Mǎgaji:

—Mia p'ek'au k'achia oojida aji, ma eperāpa k'achia ook'aata peepit'aada perā.

Mǎpai āchia p'anaujida:

—¡Tai-it'ee p'ua-e bida ajida, piata ooda perā!

⁵ Mǎpai Judapa ma p'arat'a tau Ak'ōre te waibiade bat'ak'oop'eda, mamāik'aapa uchijai. Maap'eda ichi juadoopa otau jī atap'eda, it'í bajjira beejī piurumaa.

⁶ Ai naaweda Judas Ak'ōre te waibiadeepa uchiak'āri, p'aareerā poroorāpa ma p'arat'a tau p'e atajida māik'aapa mǎgajida:

—Na p'arat'a tau bidaik'araa bi p'arat'a ia bipatade Tachi Ak'õre-it'ee, tachi ùraade jara bairã p'arat'a p'aada eperã peeda pari teenaadamerã Tachi Ak'õremaa.

⁷ Maperã ma p'arat'apa eujã neto atajida aide iadamerã ãchi eujãde k'ira tewaraarã piurutaarã. Ai naaweda ma eujã t'ijarapachida Chok'o K'apataarã Eujã. ⁸ Mamãda mágã netodap'eda eperã peeda pari p'arat'apa, eperãarãpa t'ijã bñjida “Waa Eujã.” ⁹ Mãga paji Ak'õre pedee jarapari, Jeremiapa chonaarãweda jaradak'a:

'P'arat'a tau treinta jitajida; Israel pidaarãpa bidap'edaak'a. ¹⁰ Ma p'arat'apa neto atajida Chok'o K'apataarã apata eujã Tachi Ak'õrepa mimaa jaradak'a.' (*Zac 11.12-13; Jer 18.1-7; 32.6*)

Jesús Pilato k'irapite

(*Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.33-38*)

¹¹ Jesús Pilato k'irapite ateedak'ari, Pilatopa iidiji:

—¿Pik'ã aji, Judiorã Rey?

Jesupa p'anauji:

—Mida aji, pia jara bik'a.

¹² Mãpai p'aareerã poroorãpa judiorã poro waibiarã ome Jesús imiatee jõnapachida. Mamãda irua maarepida p'anauk'aa paji. ¹³ Mapa Pilatopa iidiji:

—¿Uri-e bik'ã aji, pi k'irapite jara p'ani?

¹⁴ Mamãda Jesupa pedee apida p'anauk'aa paji. Mapa Pilatopa k'awa-e paji k'ãata ooit'ee.

Pilatopa Jesús peepida

(*Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16*)

¹⁵ Ma fiestade Pilatopa preso aba k'ena pëipachi, eperãarãpa iidirutata. ¹⁶ Maapai eperã t'ijarapatap'edaa Jesús Barrabás carcelde baji. Eperãarãpa ma eperã t'o p'anajida, irua ne-inaa k'achia ooda k'aurepa. ¹⁷ Jesús at'ari Pilato k'irapite bide, Pilatopa see nãbadaarãmaa iidiji:

—¿K'aita k'inia p'anima aji, mia k'ena pëimerã, Jesús Barrabás maa-e pirã Jesús, Mesías apata?

¹⁸ Pilatopa mãga iidiji ãchi k'irapit'ee, k'awa bada perã Jesús aneadap'edaarãpa iru k'ira unuamaa iru p'anadap'edaa.

¹⁹ Pilato at'ari su-ak'i bide poro waibia su-ak'i beeparimã, chi wërãpa jara pëiji:

—K'irak'aupai ne-inaa k'achia ooi jã eperã ome, irua k'achia ook'aa perã. P'arik'ua mi k'ãimok'araa k'achia nãbajida aji, iru ome.

²⁰ Mamãda p'aareerã poroorãpa judiorã poro waibiarã ome eperãarãmaa jarajida iididamerã Pilatopa Barrabata k'ena pëimerã; jõdee Jesús peepit'aamerã. ²¹ Mãpai waya Pilatopa iidiji:

—¿Chisãgita k'inia p'anima aji, mia k'ena pëimerã?

Eperãarãpa p'anaujida:

—¡Barrabata k'ena pëipãde! ajida.

²² Mãpai Pilatopa iidiji:

—Mãgara mia ¿k'ãata ooyama aji, Jesús, Mesías apata ome?

Jõmaarãpa p'anaujida:

—¡Kurusode peepit'aapãde! ajida.

²³ Mãpai Pilatopa mãgaji:

—¿K'ãare k'achiata oojima? aji.

Mamãda waya eperãarãpa biajida:

—¡Kurusode peepit'aapãde! ajida.

²⁴ Pilatopa unuk'ari eperãarã mágã audupiara biuk'a nãbeeruta, k'awaji ãchi ome p'oyaa-e pai. Maperã pania atapiji mãik'aapa jõmaarã taide jua siiji. Mãpai mãgaji:

—Mia ne-inaa k'achia oo-e na eperã ome. ¡Pãchia oo k'iniata oodapãde! aji.

²⁵ Mãpai jõma see nãbadaarãpa p'anaujida:

—¡Ichi tai k'aurepa piuru pirã, auk'a tai warrarã k'aurepa adaipia bida! ajida.

²⁶ Mãpai Pilatopa Barrabás k'ena pëiji. Maap'eda Jesús soopa wipiji ichi soldaorãmaa mãik'aapa pëiji kurusode baijira bidamerã piurumaa.

Romadepema soldaorãpa Jesús oo iru p'anadap'edaa

(*Mr 15.16-20; Jn 19.2-3*)

²⁷ Pilato soldaorãpa Jesús ateejida ichi palaciode. Mama soldaorã chok'araara seedachida Jesús ik'aawa. ²⁸ Iru p'aru ãrat'aadap'eda, p'aru teesoo, p'oree jã bijida. ²⁹ Mãpai poro jãra pak'uru jua ne-iri-idaa bidee ooda jã bijida. Ichiaba pak'uru jitapijida reypa jita iru baparik'a. Maap'eda iru oo iru p'aneejida. Iru k'irapite bedabaidap'eda, mãgapachida:

—¡Ak'iti Judiorã Rey!

³⁰ Ichiaba irumaa idupachida m̄aik'aapa juade iru bada pak'urupa wipachida poromaa.
³¹ Māgá oo iru p'anadap'eda, ma p'aru p'oree érat'aajida m̄aik'aapa ichi p'aru waya jī bijida.
 Māpai ateejida kurusode baijira bidait'ee.

Jesús kurusode baijira bidap'edaa
 (Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

³² P'uurudeepa uchía wādade unujida eperā, t'ijarapatap'edaa Simón. Māgí eperā Cirene p'uurudepema paji. Māgimaa Jesús kuruso ateejijida.

³³ Panajida Gólgota apatap'edaamāi. (Gólgota jara k'inia bi "Tachi Poro Būiri.") ³⁴ Mama Jesumaa topijida vino hiel ome p'oiradap'edaa. Mamīda Jesupa ma-āri to chaap'eda, to-e paji.

³⁵ Soldaorāpa Jesús jua m̄aik'aapa chi būiri kurusode merap'ejida m̄aik'aapa baijira bijida piumerā. Māgīrāpa suerte jemenejida k'awaadait'ee k'aipata iru p'aru atait'ee.
³⁶ Maap'eda, su-ak'i p'aneejida ak'idait'ee. ³⁷ Soldaopa iru poro it'aik'a eere kurusode letrero merap'ejī jarait'ee k'āare-it'ee kurusode baijira bijida piumerā. P'ā baji: NĀgí JESÚS; JUDIORĀ REY.

³⁸ Ichiaba Jesús ik'aawa nechiapataarā omé kurusode baijira bijida, aba ichi juaraare, chi apema juabi eere. ³⁹ Chi arii wāyaa wā nipadap'edaarāpa irumaa ik'achia jarapachida. Āchi poro p'irap'iraa ⁴⁰ māgapachida:

—¿Pī-ek'ā ajida, Tachi Ak'ōre te waibia t'et'aap'eda ewari ōpeemaa waya oo atayada ada? ¡Māgara pichi itu jām̄aik'aapa uchiadarjī! ¡Pī Tachi Ak'ōre Warra pīrā, kurusodeepa irabaidaipáde! ajida.

⁴¹ Ichiaba māgá oo iru p'anapachida p'aareerā poroorāpa Moisepa p'āda jarateepataarā ome, judiorā poro waibiarāpa paara. Māgapachida:

⁴²—Awararā k'aripajida ajida. Mamīda ichi itu p'oyaa uchía-e nadeepa. Israel pidaarā Rey pīrā, ¡irabaidarjī! ¡Māgara taipa ijāadaipi! ⁴³ ¡Tachi Ak'ōrede ijāa bida aparī perā, māgara Tachi Ak'ōrepa iru k'aripaipia bi, wāara k'inia iru bi pīrā! ¿Jaraji-ek'ā ajida, ichi Tachi Ak'ōre Warra?

⁴⁴ Iru ik'aawa baijira p'anadap'edaarāpa ichiaba irumaa ik'achia jarapachida.

Jesús jai-idaada
 (Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

⁴⁵ Imat'īpa ak'ōrejūru k'iat'idachi. Na eujā jōma p'āriudachi las tres parumaa. ⁴⁶ Ma hora Jesupa golpe biaji:

—*Elí, Elí, ¿lemá sabactani?* (Ma pedee jara k'inia bi: 'Mi Ak'ōre, Mi Ak'ōre, ¿k'āare-it'ee mi atabaibēijima?') (Sal 22.1)

⁴⁷ Ūk'luru arii p'anadap'edaarāpa ūridak'āri, māgajida:

—Elías, chonaarāwedapema Ak'ōre pedee jarapari, t'īmaa bida ajida.

⁴⁸ Aramata eperā p'ira wāji m̄aik'aapa esponjak'a p'ēsap'ēesaa bi topa ataji vino achuchuaade. Sia k'ide jōi bip'eda, sāji m̄aik'aapa Jesús it'aimāi t'ī atanaji sōmerā, opisía bi jīak'aapa. ⁴⁹ Mamīda apemaarāpa māgajida:

—Ichiak'au bīji. Unu k'inia p'anida aji, Eliapa iru k'aripa chei wa māga-e.

⁵⁰ Māga nīde Jesús waya golpe biaji m̄aik'aapa jai-idaaji. ⁵¹ Māimisa Jerusalende Tachi Ak'ōre te waibiade chi eupiara bi cuarto t'ūpatamāi p'aru teesoo eebai jira bada esajīak'a jēdachi it'īpa edaa. Eujā wēre nībeeji m̄aik'aapa māu tapia t'oop'ek'oodachida. ⁵² Māu te piudap'edaarā ia jēra bada ewat'ik'oodachida m̄aik'aapa chonaarāwedapema Ak'ōrede ijāapatap'edaarā chok'ara chok'ai p'irabaijida. ⁵³ Āchi ia jēra badamāiipa uchíajida m̄aik'aapa Jesús chok'ai p'irabaip'eda, wājida Tachi Ak'ōrepa jirit'erada p'uuru Jerusalendee. Mama eperāarā chok'araarāpa mairā unujida.

⁵⁴ Jesús ik'aawa bada soldaorā poro ichi jua ek'ari p'anadap'edaarā ome unudak'āri eujā wēre nībi m̄aik'aapa awaraa ne-inaa p'asa nībi, audú p'eradachida. Māpai māgajida:

—¡Wāara, na eperā Tachi Ak'ōre Warra paji!

⁵⁵ Mama t'imūipapai ak'i p'anajida wēraarā chok'ara, Galilea eujādeepa che p'anadap'edaa Jesús ome. Āchia Jesús k'aripapachida. ⁵⁶ Āra ome baji María Magdalena. Ichiaba baji Santiago m̄aik'aapa José nawe t'ijarapatap'edaa María. Ichiaba baji Zebedeo wēra.

Jesús iadap'edaa
 (Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁷ P'āriupodopa pacheji eperā p'arat'ara bi, t'ijarapatap'edaa José. Māgí eperā Arimatea p'uurudepema paji. Ichiaba Jesude ijāapachi. ⁵⁸ José wāji Pilatoma Jesús k'ap'ia piuda iide it'ee. Pilatopa teepiji. ⁵⁹ Māpai Josepa Jesús k'ap'ia lienzo chiwidide pīraji ⁶⁰ m̄aik'aapa bīji māu te uria k'oropida ichi-it'ee iru badade. Made piuda apida waide iada-e

p'anajida. Maap'eda ma mäu te uria t'ai jïa bëiji mäu choma bipa mäk'äapa wäji. ⁶¹ Mamïda María Magdalena apema María ome su-ak'i p'anejida ma mäu te uria t'ai k'ïrapite.

Jesús iadap'edaamäi jïapataarä pëidap'edaa

⁶² Ai norema ïpata ewate paji. Ma ewate p'aareerä poroorä fariseorä ome wäjida Pilatoma. ⁶³ Mäganajida:

— Señor, taipa k'ïrãpa p'ani jã seewa-idaa bada chok'ai bak'ãri, jaraji ichi piup'eda ewari õpee parumaa chok'ai p'irabaiit'eeda ajida. ⁶⁴ Mapa soldaorä pëiji jãgi iadap'edaamäi jïade k'ãima õpee paru misa, maa-e pirã chi k'õp'ãyoorä p'ãrik'ua chedap'eda, atadaridai iru k'ap'ia piuda mäk'äapa eperãarãmaa jaradai iru waya chok'ai bi. Mäga ooruta pirã, eperãarãpa ma seewa audupïara ijãadayada ajida, naawedapema k'ãyaara.

⁶⁵ Pilatopa p'anauji:

— Acha p'ani soldaorä atëeti mäk'äapa chi iadap'edaamäi jïa paraa binadapãde aji.

⁶⁶ Aramãgã mamaa wãdap'eda, ma mäu te uria t'aide mäu choma bipa t'ap'a bijida. Pi-ia sellaa ata bijida. Maap'eda soldaorä jïa paraa atabëjjida mama.

28

Jesús chok'ai p'irabaida

(Mr 16.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ ïpata ewate wãyaap'eda, tomia ewate ta-p'eda weda María Magdalena awaraa María ome wäjida Jesús k'ap'ia iadap'edaamaa iru ak'ide. ² Mäga nide eujã wëre nibeëji, it'ariipa ängel ma eujãdee cheda perã. Mägipa Jesús ia bada mäu te uria t'aidepema mäu choma jïa bada äyaa atap'eda, ai ïri su-ak'i beeji. ³ Ma ängel idaa ak'i baji, pa tau ëe-ëeparik'a. Chi p'aru audu t'o-t'oo baji nievek'a. ⁴ Soldaorãpa mägi unudak'ãri, k'ap'ia wëree para beeji p'era jõnipa mäk'äapa piudak'a baip'anejida eujãde.

⁵ Mäga nide angelpa mägaji ma wëraarãmaa:

— Waaweenãati. Mia k'awa bi parãpa jirimaap'ani Jesús, chi kurusode baijira bidap'edaa.

⁶ Iru nama wë-e. Chok'ai p'irabaiji ichia jaradak'a. Pichã, ak'i chëti iru iadap'edaamäi.

⁷ Maap'eda, isapai wãti mäk'äapa chi k'õp'ãyoorãmaa jaranãti: “¡Chok'ai p'irabaijipi! Parã naa iru wãit'ee Galilea eujãdee. Mama iru unudait'ee.” Mata mia parãmaa jara chejida aji.

⁸ Aramata Jesús k'ap'ia iadap'edaamãiipa ma wëraarã isapai wäjida chi k'õp'ãyoorãmaa jarade. Mamäk'äapa ächobee, ma awara t'ãri o-ia p'ira wäjida. ⁹ Mägã wãdade Jesús ächi k'ïrapite uchijaji mäk'äapa ächimaa saludaaji. Aramata ma wëraarãpa Jesumaa orradachida. Maap'eda iru biiri wëre atajida mäk'äapa irumaa it'aa t'ijida. ¹⁰ Mãpai Jesupa mägaji:

— Waaweenãati. Wãti jarade mi k'õp'ãyoorãmaa Galileadee wãdamerã. Mama mi unu-dayada aji.

Soldaorãpa nepiridap'edaa

¹¹ Ma wëraarã wãruta misa, ma jïamaa p'anadap'edaarã ùk'uru wäjida p'uurudee ächi ome p'asada nepiride p'aareerã poroorãmaa. ¹² Mãirã wäjida pedeeteede judiorã poro waibiarã ome. Maap'eda soldaorãmaa p'arat'a waibia p'aajida mäk'äapa ¹³ mäggajida:

— Jarãti parã k'ãi jõni misa, Jesús k'õp'ãyoorã chedap'eda, iru k'ap'ia chia atadachida.

¹⁴ Pilatopa ma p'asada k'awaa ataru pirã, taipa pedeedit'ee parã k'ap'ia. Mägã parã k'aripa atadayada ajida.

¹⁵ Soldaorãpa ma p'arat'a jitadap'eda, oojida mãirãpa jaradap'edaak'a. Ma seewa at'ãri jarapata judiorã t'ãide.

Jesupa chi k'õp'ãyoorãmaa jarada

(Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁶ T'ëepai Jesús k'õp'ãyoorã once wäjida Galileadee. Panajida irua jarada eemã. ¹⁷ Jesús unudak'ãri, irumaa t'ãri o-ia it'aa t'ijida. Mamïda ùk'uruurãpa at'ãri pia ijãada-e p'anajida iru wãara chok'ai p'irabaida. ¹⁸ Mäga nide Jesús ära k'ait'a cheji mäk'äapa mäggaji:

— Tachi Ak'õrepa jõmaweda ne-inaa it'ari nibi, na p'ek'au eujãde nibi biji mi jua ek'ari.

¹⁹ Maperã wãti na p'ek'au eujã eperãarã paraamaa, michi k'õp'ãyoorã papide. Ära poro chõoti Tachi Ak'õre t'ide, ichi Warra t'ide mäk'äapa ichi jaure t'ide. ²⁰ Jaratëeti oodamerã mia parãmaa jaradak'a. Mi parã ome bapariit'ee ewari chaa, na p'ek'au eujã jõrumaa.

SAN MARCOS San Marcopa Pedee Pia P'áda

Marcos, ichiaba t'ijarapatap'edaa Juan Marcos. Mägipa na pedee pia p'áji. Ichiaba judío paji. Tachi Ak'óre Úraa p'áda k'awaa beeräpa jara p'ani Marcopa Jesús bapata k'awaaaji Jesupa jirit'erada, Simón Pedro ome.

Na pedee pia p'ádade Marcopa audú jara bi Jesupa ne-inaa ooda na p'ek'au eujäde bi misa. K'awapi k'inia baji Jesús jömaarä k'äyaara waibiara bi. Mäga ak'ipiji, jarak'ári Jesupa Tachi Ak'óre Úraa p'áda iru bada ichi jua ek'ari; netuaraarä p'oyaada mäik'aapa eperäaräpa p'ek'au k'achia oopata wëpapida. Ichiaba na p'ádade Marcopa Jesús audú t'ijara bi “Eperä Ak'óre Truadepema” mäik'aapa “Tachi Ak'óre Warra”.

Naapiara Marcopa jara bi Juan Bautistapa jarateeda eujä pania wëe bide (cap. 1.1-8); irua Jesús poro chooda (cap. 1.9-11) mäik'aapa Jesús unuda netuara ome eujä pania wëe bide (cap. 1.12-13).

Mateopa oodak'a ma eere ichiaba jara bi Jesús nipapata Galilea eujäde jarateede; chi k'öp'äyoorä jirit'erada mäik'aapa Capernaum p'uuruðe ne-inaa ooda maap'eda jarateeda, Galilea eujäde bi misa (caps. 1.14-6.29).

Ma eere jara bi Jesús jaratee nipapata awaraa eujäde (caps. 6.30-9.50); irua ooda mäik'aapa jarateeda Judea eujäde mäik'aapa Perea eujäde (cap. 10.1-52); iru wäda Jerusalem mäik'aapa irua mama ooda (caps. 11.1-12.44); irua jarateeda Tachi Ak'óre ewari waibia ewatete (cap. 13) mäik'aapa k'era weeda iru biiri ñi (cap. 14.1-11).

Ma eere jara bi Jesupa úraa t'ëe jarada, iru peet'aadap'edaa mäik'aapa chok'ai p'irabaida (caps. 14.12-16.20).

*Juan Bautistapa jarateeda eujä pania wëe bide
(Mt 3.1-12; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)*

¹ Mi, Marcopa p'áru Jesucristode; iru Tachi Ak'óre Warra; Tachi Ak'órepa eperäarämaa pedee pia Jesucristode k'awapida.

² Chonaaräweda Tachi Ak'óre pedee jarapari Isaiapa p'áji:
“Tachi Ak'órepa mägaji ichi Warramaa: “Mia eperä chok'a peiit'ee pi naa o pia oonamerä pi, eperäarä poro waibia, chei naaweda.”’
(Mal 3.1)

³ “Eujä pania wëe bide eperä bia bi: “O pi-ia oopatak'a poro waibia chei naaweda, mäga pik'a p'ek'au k'achia oo amáati Tachi Waibia chei naaweda.”’
(Is 40.3)

⁴⁻⁶ Ewari aba Isaiapa p'áðak'a p'asaji. Eperä t'ijarapatap'edaa Juan Bautista cheji eujä pania wëe bimaa. P'aru camello k'aradee k'ada jipachi. Chi k'irride jipari ne-edeo ooda paji. K'opachi sisi mäik'aapa topachi jirri miéle. Judea eujädepemaarä mäik'aapa Jerusalem depemaarä chok'ara wäpachida iru úraa úride. Irua jarateepachi Tachi Ak'órede ijäadamerä mäik'aapa poro choopidamerä ak'ipidait'ee áchia p'ek'au k'achia oopata oodaamaa p'ani. Mäga Tachi Ak'órepa áchia p'ek'au k'achia oopata wëpapii.

Mäga úridak'ári, eperäaräpa Tachi Ak'óremaa chupiria iidi chejida áchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Mäpai Juanpa poro chooji Jordán to jädé.

⁷ Ichiaba jarateepachi:

—Eperä mi t'ëe cheru. Mägi waibiara bi mi k'äyaara p'ek'au k'achia wëe bairä. Mapa ijaabaip'eda, iru chancla jida éraik'araa bi. ⁸ Mia parä poro choopari paniapa, mamída irua parä nágá poro chooit'ee. Ak'óre Jaure ba chepiit'eeda aji, parä k'ap'iaide.

*Jesús poro chooda
(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)*

⁹ Maapai Jesús cheji Nazaret p'uuruðeepa. Ma p'uuru Galilea eujäde bi. Cheji Juanpa jaratee badamaa. Mäpai Juanpa Jesús poro chooji Jordán tode. ¹⁰ Jesús toiduupa uchiak'ári, unuji pajä ewadaru mäik'aapa Tachi Ak'óre Jaure ichi ñi palomak'a baai cheru. ¹¹ Mäpai it'ariipa Tachi Ak'órepa jaraji:

—Pida aji, mi Warra k'inia, mia jirit'erada. Pia mi t'ári o-ñapipari.

*Netuara Poro Waibiapa Jesús k'achiade baaipiit'ee pada
(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)*

¹² Mäga bap'eda, Ak'óre Jaurepa Jesús wäpiji eujä pania wëe bimaa. ¹³ Mama ne-animal k'achia paraamáituaba baji k'áima cuarenta. Netuara Poro Waibiapa ne-inaa k'achia oopi k'inia baji, mamída p'oyaa-e paji. Jesupa oo-e pak'ári, angeleerä chejida iru k'aripade.

*Jesupa jarateemaa beeda
(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)*

¹⁴ Juan Bautista carcelde t'í nībidap'eda, Jesús wāji Galilea eujādee Tachi Ak'ōre pedee pia jarateede. ¹⁵ Jarapachi:

—Idi weda eperāārāpa k'awaadait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāārā bi k'inia bi ichi jua ek'ari ichideerā p'anedamerā. Mapa k'isia p'ua hap'eda, p'ek'au k'achia oo amaadapāde aji, māk'aapa ijāadapāde aji, iru pedee pia jara pēidade.

Jesupa to-iapataarā k'īmari jir'it'erada ichi ome nipapataadamerā

(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)

¹⁶ Maap'eda Jesús Galilea Lago ide nide unuji Simón māk'aapa chi ipema Andrés. To-
iapataarā paji. Mapa t'iri t'aamaa p'anajida. ¹⁷ Jesupa mājaji:

—Mi ome nipapatāati māk'aapa ōoti mia ooparik'a. Ivideepa eperāārā jir'idait'ee Tachi Ak'ōre-it'ee, to-
iapataarāpa chik'o jiripatak'a.

¹⁸ Aramata āchi t'iri atabējida māk'aapa wājida iru ome.

¹⁹ Ipu nok'ode unuji Santiago māk'aapa chi ipema Juan. Zebedeo warrarā paji. T'iri pi-ia p'e bima
p'anajida barcode. ²⁰ Jesupa āra unuk'āri, t'iji ichi ome auk'a nipapataadamerā. Aramata atabējida
āchi mimia barcode āchi ak'ōre chi k'aripapataarā ome māk'aapa wājida Jesús ome.

Eperā k'ap'iade netuara merātia bada

(Lc 4.31-37)

²¹ Panajida Capernaum p'uurude. Māgí p'uuru Galilea eujāde bi. Judiorā ipata ewate pada perā,
Jesús wāji Ak'ōre Ūraa jarateepata tedee. Mama jarateemaa beejī. ²² Jōmaarā taide jip'a jarateeji
Tachi Ak'ōrepa jarateepidak'a. Moisepa p'āda jarateepataarā k'āyara pipiara jarateeji. Mapa
eperāārā ak'itrua para beejī. ²³ Mama t'ūji eperā k'achia bi Tachi Ak'ōre k'itrapite, netuara iru
k'ap'iade merātia bada perā. Ma netuara pa biaji:

²⁴ —Jesús Nazaret p'uurudepema, k'āata oo chejima aji, taimaa? iTai ichiak'au bīji! iTai
k'emat'aadeta cheruk'ā? aji. Mīa pi k'awa bi. Tachi Ak'ōrepa pi pēiji. Mapa pide p'ek'au
k'achia wēe bida aji.

²⁵ Māpai Jesupa ma netuara itriat'aaji:

—iK'ūp'ee beepāde aji, māk'aapa uchiapāde aji, na eperā k'ap'iadeepa!

²⁶ Māpai ma netuara eperā wawat'aaji māk'aapa golpe biap'eda, k'ap'iadeepa uchi-
adachi. ²⁷ Māga unudak'āri, jōmaweda ak'itrua para beejī māk'aapa pedee para beejī āchi
pitapai:

—iK'aima na eperā? iEperā poro waibia k' jaratee bi! Irua jarateeda waide ūridak'aa
nama. iMa awara netuaramaa pedee k'āri, irua jararuk'a auk'a oo p'anida! aji.

²⁸ Mapa taarā-e weda Galilea eujādepemaarāpa Jesús k'awaajida.

Jesupa Simón Pedro p'āk'ōre jipada

(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

²⁹ Jesús, Santiago Juan ome uchiadak'āri Ak'ōre Ūraa jarateepata tedee, wājida Simón
māk'aapa Andrés temaa. ³⁰ Simón p'āk'ōre k'iamiapa p'arude baji. Mapa jaranajida
Jesumaa. ³¹ Jesús irumaa wāji māk'aapa juade jita atap'eda, p'irabai ataji. Aramata k'iamia
tuudachi. Māpai chi k'ayaa badapa nek'opiji Jesumaa māk'aapa chi k'ōp'āyoorāmaa.

Jesupa k'ayaa beerā chok'ara jipada

(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

³² K'eudaik'āri, eperāārāpa k'ayaa beerā chok'ara aneejida Jesumaa. Ichiaba aneejida
netuara k'ap'iade merātia beerā. ³³ P'uuru pidaarā chok'ara see nībeji te t'ūpatamāi.
³⁴ Jesupa k'ayaa k'ira t'ādo iru p'anadap'edaarā jipaji. Ichiaba netuaraarā eperā k'ap'iade
merātia beeda uchiapik'ooji. Ma awara ma netuaraarāmaa pedee pi-paji, āchia k'awa
p'anadap'edaa perā iru Tachi Ak'ōrepa pēida eperāārā k'aripamerā.

Jesús Galilea eujāde jaratee nipada

(Lc 4.42-44)

³⁵ Tap'edapodopa Jesús p'irabaiji māk'aapa uchijaji p'uurudeepa it'aa t'īnait'ee eperāārā
p'anadak'aamaa. ³⁶ Simón p'irabaik'āri, iru unu-e paji. Mapa apemaarā k'ōp'āyoorā ome
wāji Jesús jiride. ³⁷ Unu atadak'āri, mājajida:

—Jōmaarāpa pi jiri nidada ajida.

³⁸ Mamāda Jesupa mājaji:

—Tachi Ak'ōrepa mi pēiji ichi ūraa jōmaarāmaa jarateemerā. Mapa wādama aji, awaraa
p'uuru k'ait'a beemaa.

³⁹ Jesús māgā jaratee nipapachi jōma Galilea eujāde chi k'ōp'āyoorā ome. Jarateepachi
Ak'ōre Ūraa jarateepata tede p'uuru bee chaa māk'aapa eperā k'ap'iade netuara merātia be
uchiapipachi.

*Jesupa leprapa k'ayaa bada jipada**(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)*

⁴⁰ Ewari aba eperā leprapa k'ayaa bi cheji Jesumaa māik'aapa bedabaip'eda, māgaji:

—K'inia bi pirā, mi k'ayaa wēpapipáde aji, Ak'ōre k'īrapite mi pia beemerā.

⁴¹ Jesupa iru chupiria k'awaaji. Juapa t'ōbajji māik'aapa māgaji:

—jK'inia bida! aji. Jipa beepáde aji.

⁴² Aramata ichi k'ap'iadeepa lepra k'ayaa wēpadachi māik'aapa jipa beejji. ⁴³ Jesupa āyaa peik'āri, ūraaji:

⁴⁴ —jŪrji! Jaranáaji apidaamaa. Jip'a p'aaremaa ak'ipináji. Moisepa p'ādade jara bik'a ipana omé atéjeji, teeit'ee Tachi Ak'ōremaa. Māgá jōmaarāpa pi jipa beeda k'awadayada aji.

⁴⁵ Mamīda wāk'āri, ma eperāpa pariatua jara wāpachi. Maperā Jesús p'oyaa wāk'aa paji p'uurudee. Eperāarā p'anadak'aamāi nipapachi. Mamīda at'āri p'uuru pidaarā irumaa wāpachida.

2*Jesupa chiwa bada jipada**(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)*

¹ Ma t'ēpai Jesús waya wāji ichi bapatamaa Capernaum p'uurudee. Mamīda eperāarāpa k'awaadak'āri iru mama bi, ² taarā-ee eperāarā chok'ara teeda see nība cheji. T'īpatamāi pida araa-ee nībeejji. Irua Ak'ōre Ūraa jaratee bi misa, ³ eperāarā k'īmariirāpa irumaa aneejida eperā chiwa bi. ⁴ Mamīda Jesumāi p'oyaa t'īuda-e paji, chok'ara see nībada perā ma tede. Maperā terrazade wājida māik'aapa uria ewa atajida. Māgí uriadeepa chi chiwa bi irabai atajida ichi p'arude. ⁵ Jesupa māga unuk'āri, k'awaji wāara ichide ijāa p'ani. Mapa māgaji ma chiwa bima:

—Warra, pia p'ek'au k'achia oopata jōmaweda wēpajipi.

⁶ Moisepa p'āda jarateepataarā ūk'uru mama su-ak'i p'anajida. Māga ūridak'āri, k'īsiajida: ⁷ “Jā eperā ik'achia pedeemaa bi Tachi Ak'ōre āpite. Na eujādepemaarāpa p'ek'au k'achia wēpapidak'aa; Tachi Ak'ōrepapaita māga ooi.”

⁸ Mamīda Jesupa ichi t'āride k'awaji āchia k'achia k'īsia p'ani. Mapa māgaji:

—jSāap'eda parāpa k'īsia k'achia k'īsia p'anima? aji. ⁹ Mia irumaa jarai: “Pia p'ek'au k'achia oopata wēpajipi” maa-e pirā jarai: “P'irabáji māik'aapa wāji”. ¹⁰ Mi chi Eperā Ak'ōre Truadepema. Mapa Tachi Ak'ōre jua ek'ari mia p'ek'au k'achia wēpapipari na p'ek'au eujāde. Parāpa māgí k'awaadamerā mia jarait'ee: ¹¹ jP'irabáji! Pichi p'aru atáji māik'aapa wāji pichi temaa.

¹² Māpai ma chiwa bada p'irabaidachi māik'aapa ichi p'aru atap'eda, uchiadachi jōmaarā taide. Māpai jōmaarāta ak'itrua para beejji. O-īapa jarapachida Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyara waibiara bi:

—Waide nāga unudak'aada apachida.

*Jesupa Leví jirida ichi ome nipapariimerā**(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)*

¹³ Maap'eda Jesús waya wāji Galilea Lago idee. Eperāarā irumaa chepachida. Māpai Ak'ōre Ūraa jarateepachi. ¹⁴ Wāyaa wāde, unuji Leví. Māgí Alfeo warra paji. Su-ak'i baji Cesar-it'ee impuesto p'aapatamāi. Jesupa māgaji irumaa:

—Mi ome nipapariiji.

Aramata p'irabaip'eda wāji Jesús ome.

¹⁵ Maap'eda chok'ara impuesto p'epataarā Roma pidaarā rey-it'ee māik'aapa awaraa eperāarā k'achia-idaa beerā apatap'edaa Jesús ome nipapachida. Maapai Jesús nek'onaji Leví tede. Jesús māik'aapa ichi ome nipapataarā su-ak'i p'aneejida mesade. Auk'a māgí eperāarā su-ak'i p'aneejida mama Jesús ome. ¹⁶ Moisepa p'āda jarateepataarā, fariseorā eere p'anapatap'edaarāpa māga unudak'āri, iidijida Jesús k'ōp'āyoorāmaa:

—jSāap'eda parā jarateepari nek'omaa bima ajida, impuesto p'epataarā ome māik'aapa awaraa p'ek'au k'achia oopataarā ome? Jāga ooi k'araa bida ajida.

¹⁷ Jesupa āchia jaradap'edaa ūrik'āri, māgaji:

—Médico pēidak'aa k'ap'ia pia beerāmaa. Jip'a pēipata k'ayaa beerāmaa. Māga pik'a Tachi Ak'ōrepa mi pēi-e paji t'āri pia beerā jiride; ma k'āyara p'ek'au k'achia oopataarā jirideta pēiji.

*Sāapai nek'oda-ee p'anadaipia bi**(Mt 9.14-15; Lc 5.33-35)*

¹⁸ Ewari aba Juan Bautista k'ōp'āyoorā māik'aapa fariseorā it'aa t'īmaa p'anajida nek'oda-ee Tachi Ak'ōre waaweepa. Eperāarā ūk'uruurāpa māga unudak'āri, Jesumaa iidinajida:

—Juan ome nipapataarā māik'aapa fariseorā ome nipapataarā edaare nek'odak'aa. ¿Sāap'eda pi k'ōp'āyoorāpa auk'a oodak'aama? ajida.

¹⁹ Jesupa p'anauji:

—Eperāarā miak'āipata fiesta oodak'āri, o-ia p'anapata. Mapa k'ōp'āyoorā miak'āidait'ee p'anirā ome p'ani mīsa, nek'opata o-ia p'anadairā. ²⁰ Mamīda ewari aba miak'āiit'ee bada imik'īra ata chedait'ee chi k'ōp'āyoorā ik'aawaapa. Wāara, ma ewate chi k'ōp'āyoorā nek'oda-e pait'ee t'āri p'uapa.

Ūraa chiwidi māik'aapa ūraa chonaarāwedapema
(Mt 9.16-17; Lc 5.36-39)

²¹ —Eperā apidaapa p'aru chiwididepema pite aba t'īik'araa bida aji, p'aru sorede parchaait'ee. Māga ooru pirā, chi p'aru chiwidi āridariit'ee māik'aapa ma pite auk'a bee-e pait'ee chi p'aru sore ome. ²² Ichiaba vino ewaa juda t'idak'aa ne-e sorede. Māga ooruta pirā, baak'adaipari māik'aapa ne-e jīadaipari. Vino jida ichiaba atuadaipari. ¡Maperā vino ewaa juda t'idaipia bi ne-e chiwidi bide!

Trigo k'imi chak'eerā jonadap'edaa īipata ewate
(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

²³ Judiorā īipata ewate Jesús nipaji trigo k'āide māik'aapa chi k'ōp'āyoorā wāyaa wādak'āri, trigo k'imi chak'eerā oro ata wājida chi tau k'odait'ee. ²⁴ Arii p'anadap'edaa fariseorāpa māga unudak'āri, Jesumaa māgajida:

—¡Pichā ak'īji! ¿Sāap'eda pi k'ōp'āyoorāpa jāga oomaa p'anīma? ajida. Chonaarāweda Moisepa jaraji mimiadaik'araa bi īipata ewate.

²⁵ Jesupa māgaji:

—Parāpa Tachi Ak'ōre Ūraa p'ā jēra bide pia k'īsiada-e p'ani. Chonaarāweda Rey David chi k'ōp'āyoorā ome audú jarrapisia p'anadak'āri, ²⁶ ichi t'ūji Tachi Ak'ōre te ne-edee oodade. Abiatar, p'aareerā poro waibiapa, pan k'opiji Davidmaa, ai naaweda Tachi Ak'ōrepa jaraji mīda p'aareerāpa aupai māgee pan k'odamerā. Davidpa ma pan k'op'eda, ichi ome nipapataarāmaa teeji. Tachi Ak'ōrepa āra miapi-e paji māga oodap'edaa k'aurepa. ²⁷ Tachi Ak'ōrepa eperāarā oo-e paji īipata ewari iadamerā. Naapiara Tachi Ak'ōrepa eperā ooji. T'ēepai ooji īipata ewari eperāarā īidamerā mimiada-ee. ²⁸ īipata ewate paara mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema jua ek'ari bida aji.

3

Eperā jua chiwa bada
(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

¹ Waya Jesús wāji Ak'ōre Ūraa jarateepata tedee. Mama baji eperā jua chiwa bi. ² Ūk'uru arii p'anadap'edaarāpa Jesumaa ak'i para baji, īipata ewate jipai jīak'aapa. Māgā āchi charraarāmaa jaranadait'ee. ³ Māpai Jesupa jua chiwa bimaa maaji:

—P'irabāiji māik'aapa jōmaarā esajīak'a ak'inī bēeji.

⁴ Māpai apemaarāmaa iidiiji:

—¿K'āare p'ādata iru p'ani Ak'ōre Ūraade īipata ewate oodamerā? ¿Pia ooiipia bi wa k'achia? ¿Ipaipia bi piupiamaaapa wa piupiipia bi, k'aripada-ee?

Mamīda āchi k'īup'ee para beeji k'awa p'anadap'edaa perā piata ooiipia bi. ⁵ Jesupa k'īrau ak'īji āchima. Ma eperā chupīria k'awaa k'iniada-e p'anadap'edaa perā, Jesús k'īra pia-ee beeji. Māpai ma eperāmaa māgaji:

—Pichi jua jīrupāde aji.

Māpai jua jīruji. Aramata jipa beeji. ⁶ Mapa fariseorā mamāik'aapa uchiadap'eda, Rey Herodes eere p'anadap'edaarā ome pedeeteemaa p'aneejida Jesús peepit'aadait'ee.

Jesupa eperāarā chok'araarāmaa jarateeda lago ide

⁷ Galilea eujādepemaarā chok'ara Jesús t'ēe chejida. Mapa iru wāji chi k'ōp'āyoorā ome Galilea Lago idee. ⁸ Jesupa ne-inaa pia oopari k'awaadak'āri, eperāarā chok'araara cheep-urujida irumaa: Judea eujādepemaarā, Jerusalén p'uurudepemaarā, Idumea eujādepemaarā. Ichiaba chejida Jordán to k'īraik'a eerepemaarā. Tiro p'uuru k'ait'a p'anapatap'edaarā māik'aapa Sidón p'uuru k'ait'a p'anapatap'edaarā. ⁹⁻¹⁰ Chok'ara jipada perā, k'ayaa beerāpa iru p'īsua ata chejida, t'ōbairupa jipa p'aneedai jīak'aapa. Eperāarā audú chok'ara nībada perā, ichi ome nipapataarā pēiji barco jiride, eperāarā ichimaa chenaadamerā. Māpai jarateeji barcodepa.

¹¹ Netuara merātia beerāpa Jesús unudak'āri, iru k'īrapite bedabaik'oodachida māik'aapa biapachida:

—¡Pi Tachi Ak'ōre Warrapi!

¹² Mamīda Jesupa netuaraarā itriapachi ichia ooda nepirinaadamerā eperāarā k'īrapite.

Jesupa k'õp'ãyoorã jirit'erada
(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³ Maap'eda Jesús ee nok'odee wãji chi k'õp'ãyoorã ome määk'aapa jirit'eraji ichi k'ĩsiade iru bada. ¹⁴ Doce jirit'eraji ichi ome nipapataadamerã määk'aapa Ak'õre Ūraa jarateep-ataadamerã awara äi. [Määgiirã t'ĩ biji *apõstoles*.] ¹⁵ Määgiirã ichiaba pëiji netuara merätia bee uchiapidamerã eperãarã k'ap'iadeepa. ¹⁶ Näägiirã paji chi doce jirit'erada: Simón, (Jesupa t'ĩ bida Pedro); ¹⁷ Zebedeo warrarã, Santiago Juan ome; Jesupa ichiaba ära t'ĩ bida *Boanerges*; ¹⁸ Andrés; Felipe; Bartolomé; Mateo; Tomás; Santiago (Alfeo warra); Tadeo; Simón Celote apatap'edaa; ¹⁹ määk'aapa Judas Iscariote; määgipa t'ëepai Jesús traicionaada.

Jesús Netuara Poro Waibia ome
(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

²⁰ Ma t'ëepai Jesús teeda t'ũji chi k'õp'ãyoorã ome määk'aapa waya eperãarã chok'ara irumaa chejida. Mapa p'oyaa nek'odak'aa paji. ²¹ Jesús éreerãpa määga k'awaadak'ãri, iru ata chejida jaradap'edaa perã k'ira k'awa-ee bi.

²² Moisepa p'ãda jarateepataarã che p'anajida Jerusalendeepa. Ächia jarapachida:
—Beelzebú, Netuara Poro Waibia juapata jägã netuaraarã uchiapiparida apachida.

²³ Jesupa ächi t'ĩ p'e atap'eda, nepiriji:

—¿Sãga Satanapa uchiapiima ichi auk'arã? ²⁴ P'uuru pidaarã chik'ira unuamaa p'aneeruta pirã, taarãda-e ächi itu jõdaridait'ee. ²⁵ Auk'a te pidaarã awara-awaraadaidak'ãri, waa araa p'anapataada-e pait'ee määk'aapa jõdaridait'ee. ²⁶ Määga pik'a Netuara Poro Waibia ichi auk'arã jëreru pirã, ächi itu jõdaridai.

²⁷ Ma awara, apida t'ũdak'aa eperã juataura bimãi iru net'aa jãri atade. Naapiara jĩ nĩbi-e pirã, iru net'aa jãri p'e ata-e pai. Mi waibiara bi Netuara Poro Waibia k'ãyaara. Mapa netuaraarã mi jua choodak'aa.

²⁸ 'Mia wãarata jararu. Tachi Ak'õrepa p'ek'au k'achia jõmaata wëpapii, pedee k'achia jaradap'edaa paara iru äpíte. ²⁹ Mamida ik'achia jararuta pirã iru Jaure äpíte, Tachi Ak'õrepa perdonaak'aa. Määgee p'ek'au k'achia wëpapi-eda aji.

³⁰ Moisepa p'ãda jarateepataarãpa jarapachida Jesupa ne-inaa oopachi netuara juapa määk'aapa merapachida Tachi Ak'õre Jaure. Mapa määga jaraji Jesupa.

María Jesús ipemaarã ome pachedap'edaa
(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

³¹ Mäpai pachejida Jesús nawe chi ipemaarã ome. Mamida taawa p'aneejida määk'aapa t'ĩ pëijida Jesús ächima uchiamerã. ³² Jesús ik'aawa su-ak'i p'anadap'edaarãpa jarajida:

—Pi nawe pi ipemaarã ome taawa nima p'anida ajida. Ärapa pi jiri nidada ajida.

³³ Irua p'anauji:

—Parãpa k'awa p'ani mi nawe määk'aapa mi ipemaarã. Mamida ¿k'airãta mia k'inia iru bima mi nawek'a määk'aapa mi ipemaarãk'a?

³⁴ Ak'ip'eda ichi ik'aawa su-ak'i p'anadap'edaarãmaa, määgaji:

—Acha p'anãrãta mia k'inia iru bi mi nawek'a määk'aapa mi ipemaarãk'a. ³⁵ Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a oopataarãta mi ipemak'a, mi ipewërak'a p'ani määk'aapa mi nawek'a.

4

Net'atau p'opari nepirida
(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Waya Jesús jarateemaa beek'ãri lago ide, eperãarã chok'ara chejida. Audú chok'ara chedap'edaa perã, Jesús batauji barco lago jäde badade määk'aapa su-ak'i beeji. Jõdee eperãarã jõmaweda p'aneejida lago ide. ² Mamääk'aapa Jesupa eperãarãmaa nepirĩmaa beeji Ak'õre Ūraa jarateeit'ee:

³ —Mia nepiriru pia k'ĩsiati. Eperã wãji net'atau p'ode. ⁴ Ma p'o wãk'ãri, ùk'uru baajida o jäde. Mäpai ipanaarãpa k'ok'oo chejida. ⁵ ùk'uru baajida mãu-idaade mak'iaara yooro wëe badamãi. Määgi isapai t'onojida, mak'iaara yooro wëe bada perã. ⁶ Mamida ak'õrejũ jërak'ãri, chi k'iru püdachi, chi k'arra iri bada perã. ⁷ ùk'uru baajida ne-ĩri-idaade. Mamida ne-ĩri k'ap'ip'iaara waripari perã, määgi net'atau t'ono wädap'edaa piuk'oodachida. Maperã chauda-e paji. ⁸ Jõdee awaraa net'atau baajida eujã piade. Määgi t'onojida, warijida määk'aapa pia chaujida. ùk'uru net'atau abaadeepa uchiajida treinta, sesenta maa-e pirã cien.

⁹ Mäpai Jesupa määgaji:

—Pia k'ĩsiati parãpa et'ewa ùridap'edaade k'awaadamerã k'ãata jara k'inia bi!

Sãap'eda Jesupa nepiripachi jarateeit'ee
(Mt 13.10-17; Lc 8.9-10)

¹⁰ T'ēepai Jesús ituaba beejí chi k'ōp'āyoorā doce ome, awaraa ichi ome nipapatap'edaarā paara. Māpai āchia iidijida:

—¿K'āata jara k'inia bima ajida, pia nepiri bada?

¹¹ Jesupa p'anauji:

—Tachi Ak'ōrepa parāmaa k'awapimaa bi ne-inaa naaweda k'awapik'aa pada; sāga ichideerā p'aneedai. Mamīda awaraarāmaa mia nepiripari jarateeit'ee, k'awada-ee p'aneedamerā.

¹² 'Mia oo bi ak'i p'ani mīda, wāara unuda-e māik'aapa mia jara bi ūri p'ani mīda, k'awada-e. Mia jarateepari pia k'awadap'edaa paara, Tachi Ak'ōrede ijāak'ajida māik'aapa irua āchia p'ek'au k'achia oopata wēpapik'aji. Mamīda wāara māga k'iniadak'aa.' (Is 6.9-10)

Jesupa k'awapida net'atau p'oparide
(Mt 13.18-23; Lc 8.11-15)

¹³ Māpai Jesupa iidiji chi k'ōp'āyoorāmaa:

—¿Parāpa k'awada-e p'anik'ā mia jaratee k'inia bi ma nepiridade? ¿Sāga k'awaadait'ee awaraa nepirik'ari jarateeit'ee? Nāga jara k'inia bi:

¹⁴ 'Ma net'atau p'opari Ak'ōre Ūraa jarateeparik'a bi māik'aapa ma net'atau Ak'ōre ūrāak'ata bi. ¹⁵ Net'atau baairutamāi eperārā Ak'ōre Ūraa ūripataarāk'ata bi. Mamīda ūridap'eda, Netuara Poro Waibia chepari ne-inaa ooit'ee, t'āripa ma pedee ijāanaadamerā. ¹⁶ Awaraa eperārā chi net'atau māu-idaade baaidap'edāak'api p'ani. Tachi Ak'ōre Ūraa o-ia ūripata. ¹⁷ Mamīda ma net'atau t'onoda taarā-e weda pūdaiparik'a, māga pik'a māgūrāpa ma jara pēida taarā ijāada-e. Maperā ma ūraade ijāadap'edaa k'aurepa awaraarāpa nepira jiri cheruta pirā āchi ome, maa-e pirā awaraarāpa āchi jiriruta pirā miapidait'ee, ijāa amaapata. ¹⁸ Awaraa eperārā chi net'atau ne-iri-idaade baaidap'edāak'api p'ani. Ak'ōre Ūraa ūri p'ani. ¹⁹ Mamīda āchia na p'ek'au eujādepema net'aa k'īsia p'aneepata āchi-it'ee atadait'ee. Tachi Ak'ōre Ūraa ūridai k'āyaara, p'arat'a māik'aapa awaraa ne-inaa waapiara k'inia p'anapata. Maperā Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bik'a oodak'aa. ²⁰ Jōdee awaraa eperārā chi net'atau eujā piade baaidap'edāak'api p'ani. Net'atau aba eujā piade uuda chauparik'a tau treinta maa-e pirā sesenta maa-e pirā cien, māga pik'a ma eperārāpa Ak'ōre Ūraa ūridak'ari, t'āride ijāa p'aneepata. Māgá Tachi Ak'ōre Ūraa waapiara k'awaa wāpata māik'aapa oopata irua k'inia bik'a.

K'āata oodaipia bi Jesupa jarateeda ūridak'ari
(Lc 8.16-18)

²¹ Ichiaba jarateaji:

—Tachia lāmpara k'oodak'aa cajón ek'ari ata bidait'ee maa-e pirā cama ek'ari. Ma k'āyaara lāmpara k'oodak'ari, it'í ata bīpata pia idaamerā. ²² Māga pik'a, irā Tachi Ak'ōre net'aa mera pik'a bi mīda, t'ēepai parāpa jōmaarāmaa jaradait'ee. ²³ Pia k'īsiati parāpa et'ewa ūridap'edaade k'awaadamerā k'āata jara k'inia bi!

²⁴ Ichiaba jaraji:

—Pia k'īsiati mia jararude. Eperāpa ne-inaa pia ook'ari mia jarateeda pia k'īsia bairā, pia oo bi. Tachi Ak'ōrepa ichi ūraa audú k'awaapii irumaa, māik'aapa ne-inaa pipiara ooyada aji, iru ome. ²⁵ Tachi Ak'ōrepa eperā k'īsia k'awaa bima k'īsia k'awaara bapiit'ee, Ak'ōre Ūraa Pia ijāapari perā. Jōdee mia jarateeda pia k'īsia k'inia-e bak'ari, ichia naaweda k'awa bada k'ira atuapiit'ee.

Net'atau t'onoda nepirida

²⁶ Ichiaba Jesupa nepiriji:

—Tachi Ak'ōre jua ek'ari p'anīrā iwapata net'atau eujāde p'odak'aa. ²⁷ Tachia net'atau p'odap'eda, k'euru chaa k'āiruta pijida māik'aapa ewari chaa p'irabairuta pijida, ma net'atau t'onopari māik'aapa wari wāpari. Tachia k'awada-e sāga māgá waripari. ²⁸ Yoorode net'atau ichi itu t'onopari. Naapiara uchiapari chi t'uk'u; mamāik'aapa chi k'iru. Maap'eda uchiapari chi k'imi chak'e; t'ēepai net'atau chok'ara chaupari. ²⁹ P'oo bak'ari, ewapata. Māga bi Tachi Ak'ōre jua ek'ari p'anīrā ome.

Mostaza tau nepirida
(Mt 13.31-32; Lc 13.18-19)

³⁰ Jesupa ichiaba awaraa nepiriji jarateeit'ee:

—¿K'āarek'a bima aji, Tachi Ak'ōrepa eperārā ichi jua ek'ari bik'ari, ichideerā p'aneedamerā? ¿K'āata nepiriit'eema pia k'awaadamerā? ³¹ Mostaza tau uudák'api bi. Māgí net'atau apemaarā net'atau k'āyaara ma-āriara bi. ³² Mamīda uup'eda, apemaarā

ne-uu k'āyaara waibiara waripari. Māgá waibia warik'āri, ipanaarāpa āchi te oopata chi juade.

*Jesupa ooda nepirik'āri
(Mt 13.34-35)*

³³ Jesupa māga nepiri wāpachi Tachi Ak'ōrede k'īsia p'aneedamerā. Ichia nepirida pia ūridak'āri, waa nepiripachi. ³⁴ Jarateek'āri, ichita māgá nepiripachi. Nepiri-ee jarateek'aa paji. Mamīda chi k'ōp'āyoorā ituaba p'aneedak'āri, ma nepirida jōma jara k'inia bi jarateep-achi.

*Jesupa nāu p'usa ome t'umātipida
(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)*

³⁵ Ma ewate k'eu wāk'āri, Jesupa maaji ichi ome nipapataarāmaa:

—Wādāma aji, lago k'īraik'a eeree.

³⁶ Eperāarā atabējida māk'aapa bataujida Jesús su-ak'i bada barcode. Awaraarā jida auk'a wājida awaraa barcode. ³⁷ Māgá lago sīa wādade nāu golpe p'ua nībeeki māk'aapa p'usara t'ō nībeeki. Mapa barco pirubaai wā nipaji. ³⁸ Māimisa Jesús k'āi baji barco trumaa. Su-ak'i beepata iri porok'au baji. Aramata irimat'aajida māk'aapa māgajida:

—jTachi Waibia! jP'irabāiji! jTachi pirubaai wādapi! jPi-it'ee p'ua-ek'ā ajida, tachi pirubaaidaruta pijida?

³⁹ Māpai Jesús p'irabaip'eda, māgaji nāumaa:

—Waa p'uanaapāde aji.

Māpai nāu waa p'ua-e paji. Ichiaba p'usamaa maaji:

—T'umāti beepāde aji.

Aramata jōmaweda ip'ii ūu beeki. ⁴⁰ Māpai Jesupa maaji ichi ome nipapataarāmaa:

—jSāap'eda p'era jōnima? jAt'āri ijāada-eeta p'anik'ā? aji.

⁴¹ Mamīda āchi p'era para beeki, waide māga unudak'aa pada perā. Āchi pitapai iidi para beeki:

—jK'aima nāgí? Tachi Ak'ōrepapaita pedeeperi nāumaa, p'usamaa ip'ii beemerā.

5

*Eperā k'ap'iade netuara merātia bada
(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)*

¹ Lago k'īraik'a eere panajida Gerasa eujāde. ² Jesús barcodeepa batauk'āri, irumaa cheji jāiradeepa eperā k'ap'iade netuara merātia bi. ³ Ma eperā āk'adaa bapachi jāira māu te uriade. Ichi ome p'oyaadak'aa paji; cadenapa pida. ⁴ Edaare cadenapa biiride māk'aapa juade ji nībipachida. Mamīda t'ūt'aapachi. Mapa p'oyaadak'aa paji. ⁵ Āstaawa, p'ārik'ua pida bia nipapachi ee beede māk'aapa jāira bee chaa. Ichi itu p'u oo nipapachi māupa. ⁶ Mamīda t'imí weda māgí eperāpa Jesús unuk'āri, p'iradachi irumaa māk'aapa bedabaidachi. ⁷⁻⁸ Māpai Jesupa māgaji:

—jNetuara, uchiapāde aji, na eperā k'ap'iadeepa!

Biaji:

—Jesús, pi Ak'ōre Waibia Warrapi. jK'āata ooit'eema aji, mi ome? Tachi Ak'ōre k'īrapite jarāji mi k'achia oo-e pait'ee. Mi ichiak'au bipāde aji.

⁹ Māpai Jesupa iidiiji:

—jPi, k'asaa t'ijarapatama? aji.

—Mi t'ijarapatada aji, Legión, chok'ara nipapata perā.

¹⁰ Māpai Jesumaa chupiria iidipachi awara āyaa pēinaamerā. ¹¹ Ma ee k'arraya sinaarā chok'ara nek'omaa p'anajida. ¹² Mapa netuaraarāpa chupiria iidiijida:

—Awara āyaa pēii k'āyaara, ara p'ani sina k'ap'iade t'ūpipāde ajida.

¹³ Māpai Jesupa netuaraarā mamaa pēiji. Uchiapiji ma eperā k'ap'iadeepa māk'aapa t'ūpiji sinaarā k'ap'iade. Māirā p'irak'oodachida ee k'ōt'ari jira bidee māk'aapa lago jāde baainajida. Mama jōmaweda iyapa jīak'oodachida. Sinaarā perā dos mil paji.

¹⁴ Ma sina jā p'anadap'edaarāpa māga unudak'āri, p'era p'irak'oodachida. Āchia un-udap'edaa nepirinajida p'uuru pidaarāmaa māk'aapa p'uuru k'ait'a beerāmaa. Eperāarāpa Jesupa ooda k'awaa k'inia p'anadap'edaa perā, chejida ak'ide. ¹⁵ Jesumāi pachedak'āri, ma eperā netuaraarā merātia p'anadap'edaa unujida, p'aru jip'eda, su-ak'i bi Jesús ik'aawa māk'aapa k'īra pia ak'i baji. Māga unudak'āri, p'era para beeki. ¹⁶ Chi unudap'edaarāpa nepirijida apemaarāmaa netuaraarā merātia p'anadap'edaa māk'aapa sinaarā k'ap'iade pēik'ooda. ¹⁷ Māpai waaweepa Jesumaa chupiria iidiijida āchi eujādeepa wāmerā.

¹⁸ Jesús barcode batauk'āri, ma eperā naaweda netuaraarā merātia badapa chupiria iidiiji Jesupa ichi ome auk'a wāpimerā. ¹⁹ Mamīda Jesupa oo-e paji; jip'a jaraji:

—Wāji pichi temaa. Nepirinapáde aji, jómaweda Ak'órepa ooda mǎik'aapa pi chupiria k'awaada.

²⁰ Mǎpai nepiri wǎpachi Jesupa ooda ichi ome Decápolis eujáde, p'uuru bee chaa. Mǎga úridak'ári, eperǎarǎ jómaweda o-ía ak'itrua para beejí.

Jairo k'au jipada mǎik'aapa wěra abaapa Jesús p'aru i t'óbaida
(Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)

²¹ Waya Jesús chek'ári k'íraik'a eereepa barcode, eperǎarǎ chok'ara chejida irumaa lago ide. ²² Mǎga nide Tachi Ak'óre Úraa jarateepata tedepema poro pacheji. Ichi t'íjarapachida Jairo. Jesús unu atak'ári, bíirimǎi bedabaidachi ²³ mǎik'aapa chupiria iidiji:

—Mi k'au juak'aya níbi. Chupiria k'awáaji. Pi jua binapáde aji iru íri, mǎgá jipa beemerǎ mǎik'aapa chok'ai beemerǎ.

²⁴ Mǎpai Jesús ichi ome wǎji. Ichiaba eperǎarǎ chok'ara wǎjida Jesús ome. Maperǎ p'Ísua wǎjida. ²⁵ Ma eperǎarǎ see níbide baji wěra bi k'ayaa bi waamiapa. Doce años mǎgá baji.

²⁶ At'apai mia baji. Jóma chi p'arat'a jódai baji jipapataarǎ juade nipa, jipa-ee. Waapiara k'ayaa k'erapachi. ²⁷ Jesupa ooda úri bada perǎ awaraarǎ it'aideepa, k'ait'a wǎji ápiteik'a eereepa iru p'aru t'óbait'aade. ²⁸ Mǎga ooji k'Ísia bada perǎ iru p'aru i t'óbairupapai jipa beei. ²⁹ T'óbait'ári, aramata waamia t'ibaidachi, mǎik'aapa ichia k'awaaji Jesupa ichi jipada.

³⁰ Aweda Jesupa k'awaaji jiparu ichia jara-eeta. Mapa ápitee ak'ip'eda, iidiji:

—¿K'aipa mi p'aru t'óbajijima? aji.

³¹ Ichi ome nípapataarǎpa mǎgajida:

—¿Pia unu-e bik'á ajida, eperǎarǎ p'Ísua níbi? Mǎga bita iidí bi: “¿K'aipa mi t'óbajijima?”

³² Mamída Jesupa tau k'it'aa ak'í níbeejí unuí jǎak'aapa k'aipa paji. ³³ Ma wěra k'ap'ia wěre níbapachi p'era níbipa, k'awa bada perǎ ichia jipa bi. Mapa bedabaidachi Jesús k'írapite mǎik'aapa jómaweda jaraji. ³⁴ Mǎpai Jesupa mǎgaji irumaa:

—Wěra, pia mide ijǎa bairǎ, jipa beejida aji. K'áiwée wǎpáde aji, pi k'ayaa wěpada perǎ.

³⁵ Jesús pedeemaa bide Jairo tedeeppa eperǎarǎ chejida mǎik'aapa mǎgajida Jairomaa:

—Pi k'au jai-idaaji. Mapa ¿k'áare-it'ee Jesús ateedayama ajida, pichi temaa?

³⁶ Mamída Jesupa mǎga úrik'ári, mǎgaji Jairomaa:

—Waaweenáaji; jǐp'a mide ijǎapáde aji.

³⁷ Mamǎik'aapa k'óp'áyapi-e paji apemaarǎmaa; aba ateeji Pedro, Santiago mǎik'aapa chi ípema, Juan. ³⁸ Jairo temǎi panadak'ári, biuk'a níbaji. Ununajida eperǎarǎ jarajée para níbi.

³⁹ T'újjida teedaa mǎik'aapa Jesupa mǎgaji:

—¿Sǎap'eda audupai jée para bima? aji. Na wěra k'au jai-idaa-e bi. Jǐp'a k'áita bída aji.

⁴⁰ Mǎga úridak'ári, éik'oodachida. Mǎpai Jesupa jómaweda taawaa uchiapik'ooji. Aba t'úppiji ma wěra k'au jai-idaada k'ap'ia badamaa, chí ak'óre, chí nawe mǎik'aapa Jesús ome wǎdap'edaarǎ. ⁴¹ Juade jita atap'eda mǎgaji:

—*Talita, cum;* (jara k'ínia bi: “Wěra k'au, p'irabáiji!”)

⁴² Aramata p'irabaidachi mǎik'aapa p'irria beejí. (Ma wěra k'au doce años iru baji.) Mǎga unudak'ári, eperǎarǎ ak'itrua para beejí. ⁴³ Mamída Jesupa úraaji apidaamaa nepirinaadamerǎ. Maap'eda jaraji nek'opidamerǎ ma wěra k'aumaa.

6

Jesús Nazaret p'uurudee wáda

(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

¹ Mamǎik'aapa Jesús wǎji ichi warida p'uurudee chi k'óp'áyoora ome. ² Ípata ewate Ak'óre Úraa jarateemaa beejí mǎpema Ak'óre Úraa jarateepata tede. Eperǎarǎpa Jesupa jarateeda úridak'ári, p'era pik'a iidí para beejí:

—¿Sǎmapi k'awaajima ajida, ichia jarateemaa bi? ¿Sǎgapi k'Ísia k'awaa beejima? Ma awara, ¿Sǎga ooparima ne-inaa eperǎarǎpa p'oyaa oodak'aa áchi juadoopa? ³ ¿Jǎgipa ne-inaa pak'urudee oopari-ek'á? ¿Ichi María warra-ek'á? ¿Santiago, José, Judas mǎik'aapa Simón chí ípemaarǎ-ek'á? Ichiaba, ¿ichi ípewěraarǎ nama p'anapata-ek'á ajida, tachi t'áide?

Mapa iru pedee ijǎa k'iniadak'aa paji. ⁴ Mǎpai Jesupa maaji:

—Jómaarǎ t'áide úri k'ínia p'anapata Tachi Ak'óre pedee jaraparipa jara bi. Mamída ichi p'uurudepemaarǎmaa jaratee chek'ári, ijǎadak'aa. Auk'a ijǎadak'aa jarateek'ári ichi éererǎmaa mǎik'aapa ichi tedepemaarǎmaa.

⁵ Mama irua ne-inaa eperǎarǎpa p'oyaa oodak'aa oo-e paji, ichide ijǎada-e p'anadap'edaa perǎ. K'ayaa beerǎ chok'ara-eepai jǐpaji ichi juapa t'óbait'ári. ⁶ P'era pik'a beejí ichi p'uurudepemaarǎpa ichide pia ijǎada-e pada perǎ.

Jesupa chi k'óp'áyoora péida Ak'óre Úraa jarateenadamerǎ

(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

Jesús p'uuru bee chaa nipaji jarateede. ⁷ Mágá nidade chi k'öp'áyoora doce t'í p'ejí máik'aapa ome-omee p'ejí netuara uchiapidamerá ichi t'ide, ichi jōmaarā k'áyaara waibiara bairā. ⁸ Jaraji ne-inaa ateenadamerā; jīp'a ateedamerā pak'uru t'idik'adait'ee ode wādak'āri. Wādaipia bi muchila wēe, chik'o wēe máik'aapa p'arat'a wēe. ⁹ Áchi chancla máik'aapa p'aru jidaipia bi, mamīda awaraa p'aru ateedaik'araa bi jidait'ee. ¹⁰ Māpai mājaji: —Parā teedaa wādak'āri, ai tede p'anēeti, mamāik'aapa wāruta misa. ¹¹ Mamīda eperāarāpa parā auteebaída-e pirā, ichiaba parāpa jarateeruta ūri k'iniada-e pirā, mamāik'aapa uchiati. Uchiadak'āri, bīrīdepema yooro p'ora nēep'edapáde aji, ak'ipidait'ee Ak'ōrepa māga k'inia-e bi. [Ára k'achiara uchiadait'ee Sodoma pidaarā máik'aapa Gomorra pidaarā k'áyaara Tachi Ak'ōre k'īrapite panadak'āri, iru ewari waibia ewate.]

¹² Māpai chi k'öp'áyoora wājida jarateede. Eperāarāpa ma jarateeda ūridak'āri, áchia p'ek'au k'achia oopata oo amaajida máik'aapa Tachi Ak'ōrede ijāajida. ¹³ Ichiaba netuara chok'ara uchiapipachida eperāarā k'ap'ia deepa máik'aapa aceitepa p'urudak'āri, k'ayaa beerā chok'ara jīpachida.

Juan Bautista piuda

(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

¹⁴ Awaraarā ideepa Rey Herodepa ūrīji Jesupa ooda, iru t'o p'anadap'edaa perā. Jarapachida:

—Māgí eperā Juan Bautistada apachida, chi piuda chok'ai p'irabaida. Mapa ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa oopari.

¹⁵ Ūk'uruurāpa jarapachida:

—Jāgí Elías, chonaarāwedapema Ak'ōre pedee jarapari.

Jōdee awaraarāpa jarapachida:

—Ak'ōre pedee jarateeparipi, chonaarāwedapema Ak'ōre pedee jarapataarā jīak'a.

¹⁶ Herodepa eperāarāpa jaradap'edaa ūrik'āri, maaji:

—Māgí Juanpi, mia otau t'iap'epit'aada; máik'aapa p'el'ak'āri p'irabaida.

¹⁷ Ai naaweda Herodepa Juan cadenapa jī atapiji máik'aapa carcelde t'ipit'aaji chi ipema Filipo wēra Herodías k'aurepa. Herodepa ma wēra ataji ichi ome beemerā. ¹⁸ Juanpa māga k'awaa atak'āri, māgapachi Herodemaa: “Pia pichi ipema wēra iru baik'araa bi pichi wērak'a.”

¹⁹ Maperā Herodiapa Juan k'īra unuamaa iru beejī máik'aapa peepit'aa k'inia baji Herodemaa. Mamīda p'oyaa oo-e paji. ²⁰ Herodepa Juan waawee baji, irua Ak'ōrepa oopi bik'a oopachi perā máik'aapa Tachi Ak'ōrepa iru pia ak'i bapachi perā. Maperā Juan jīa paraa iru bapachi. Ma awara Juanpa jaratee bi ūri k'inia bapachi, k'awak'aa paji mīda irua k'āata jara k'inia bi.

²¹ Mamīda Herodiapa k'isia ataji Herodepa ichi t'oda fiesta ook'āri. Ichi ek'ariirā poroorā, soldaorā poroorā, máik'aapa eperāarā waibiarā Galilea eujādepemaarā pachejida ma nek'opari fiesta oode. ²² Ma fiesta oomaa p'anide Herodías k'au t'ūji nek'odap'edaamāi máik'aapa pēiramaa beejī. Rey Herodepa máik'aapa ichi ome p'anadap'edaarāpa ma pēira bada audú k'inia p'anajida. Mapa reypa mājaji ma awēramaa:

—Mimaa iidíji, pichia iidi k'iniata. Mia teeit'ee. ²³ Wāarapi; Tachi Ak'ōre k'īrapite mia juraa bi, mia teeit'ee pichia iidiruta. Mia eujā ak'i bi esajīak'a teeit'ee, k'inia bi pirā.

²⁴ Ma awēra taawaa uchiap'eda, iidinaji chi nawemaa:

—¿K'āata iidiyama? aji.

Chi nawepa p'anauji:

—Iidipáde aji, Juan Bautista poro.

²⁵ Ma awēra isapai waya t'ūji rey badamāi máik'aapa maaji:

—K'inia bida aji, iraweda teemerā Juan Bautista poro p'arat'ude.

²⁶ Rey Herodes k'īra pia-ee beejī, Juan peepi k'inia-e bada perā. Mamīda chi che p'anadap'edaarā k'īrapite juraada k'aurepa mera k'inia-e paji. ²⁷ Aramata p'ejí soldao Juan poro aneemerā. Soldao wāp'eda carcelde, Juan otau t'iap'et'aaji ²⁸ máik'aapa ma awēra nawepa jaradak'a aneeji iru poro p'arat'ude. Ma awēramaa tee cheji. Maap'eda ichia teenaji ichi nawemaa.

²⁹ Juan k'öp'áyoora ūri atadak'āri iru peedap'edaa, chi piuda k'ap'ia iidinajida iadait'ee. Māga paji Juan Bautista peepidap'edaa.

Jesupa eperāarā cinco mil nek'opida

(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-15)

³⁰ Jesús k'öp'áyoora waya araa p'anadak'āri iru ome, irumaa nepirijida jōma áchia oodap'edaa máik'aapa jarateedap'edaa. ³¹ Eperāarā chok'ara wāpachida máik'aapa chepachida. Maperā chi k'öp'áyoora ome p'oyaa nek'odak'aa paji. Mapa Jesupa mājaji áchimaa:

—K'öp'äyoorä, chéti. T'imí ñinadama eperäarä wädak'aamaa.

³² Māpai barcode bataujida awara äyaa wädait'ee. ³³ Mamīda chok'araarāpa unujida āra wā nidá mäik'aapa k'awaajida Jesús aide wā. Maperä eperäarä jōmaweda p'irajida, naapiara nide. ³⁴ Jesús barcodeepa batauk'āri, eperäarä chok'ara unuji. Āra chupiria k'awaaji ovejaarāk'a para bada perä, ak'ipari wēe. Māpai Jesupa Ak'ōre Ūraa jarateemaa beeji.

³⁵ K'eupodopa chi k'öp'äyoorä ik'aawa chejida mäik'aapa mägajida:

—K'eu wāpi; nama eperäarä p'anadak'aa. ³⁶ Pēipáde ajida, eperäarä wädamerä te chaa mäik'aapa p'uuru bee chaa ne-inaa k'oparii netonadamerä.

³⁷ Mamīda Jesupa p'anauji:

—Parāpa chik'o téeti k'odamerä.

Māpai mägajida:

—¿Pia k'inia bik'ā taipa pan netonadamerä k'opidait'ee āramaa? ¿K'āare p'arat'apa netodayama ajida? ¿Atane ocho mimiada valorta pande netonadaik'ā? ajida.

³⁸ Māpai Jesupa iidiji:

—¿Pan jōmasaa iru p'anima? aji. Ak'ināti.

K'awaadak'āri, jara chejida:

—Pan joisomaa mäik'aapa chik'o omé iru p'anida ajida.

³⁹ Māpai jaraji eperäarä su-ak'i p'aneepidamerä awara-awaraa chok'ara, eujāde p'ūajara ñri. ⁴⁰ Su-ak'i p'aneejida awara-awaraa cien mäik'aapa cincuenta. ⁴¹ Māpai Jesupa pan chik'o ome jitaji ichi juade, maap'eda it'aa ak'iji. It'aa t'ip'eda gracias jarait'ee Tachi Ak'ōremaa, ma pan k'ōrak'ooji. Māga oop'eda, pan chok'ara teeji chi k'öp'äyoorāpa eperäarāmaa jedenaadamerä. Ichiaba chik'o jedejida jōmaarāmaa mägí chik'o omé iru p'anadap'edaadepema. ⁴² Jōmaweda nek'ojida bi jāwaa p'aneerutamaa. ⁴³ Jesús k'öp'äyoorāpa k'oraa docena aba p'ejida pan pite mäik'aapa chik'o ñibeeda. ⁴⁴ Chi mägí pan k'odap'edaarä imik'Traarä cinco mil paji.

Jesús lago ñri t'ia nipada

(Mt 14.22-33; Jn 6.16-21)

⁴⁵ Ma t'ēepai Jesupa chi k'öp'äyoorā barcode bataupiji ichi naa lago siadamerä Betsaida p'uurudee ichi eperäarä ome despediuru misa. ⁴⁶ Eperäarä erreuk'oodaidak'āri, iru wāji ee nok'odee it'aa t'ide. ⁴⁷ K'eudaik'āri, chi k'öp'äyoorā barcode lago esa-auk'a ewaa wā nipajida. Māimisa Jesús truwá bee bají. ⁴⁸ Jesupa unu bají chupiria jōni, āchima nāu p'ua ñibada perä. Māpai taujaaweda wāji āramaa lago ñri. ⁴⁹ Barco k'ait'a wā nipak'āri, unujida mäik'aapa k'ġsajida netuara. Mapa biajida. ⁵⁰ Jōmaweda audú p'eradachida. Mamīda irua mägaji:

—¡P'eranáati! ¡Mida! aji.

⁵¹ Māpai batauji āra ome mäik'aapa nāu p'ua ñibada t'umätidachi. Ak'itrua para beeji ⁵² āra waida ijāada-e p'anadap'edaa perä Tachi Ak'ōrepa ne-inaa mägá chaaree bee oopipari Jesumaa. Mägá p'anajida, unujida mīda irua pan k'opida eperäarāmaa, pan wēe p'anadak'āri.

Jesupa k'ayaa beerä chok'ara jipada Genesaret eujāde

(Mt 14.34-36)

⁵³ Panadak'āri lago k'ġraik'a eere, wiibainajida Genesaret eujāde. Mama barco jī bijida to ide. ⁵⁴ Barcodeepa bataurutate, eperäarä mama p'anapataarāpa Jesús k'awa atajida. ⁵⁵ Isapai jōmaarāmaa jara wājida. Mapa k'ayaa beerä chok'ara aneejida Jesús wāyaaait'ee ūridap'edaamāi. ⁵⁶ Iru wārumaa p'uuru beede mäik'aapa p'uuru awara āi te beede, ichiaba k'ayaa beerä ateepachida āchi p'arude. Ata bipachida eperäarä ode wāyaaapatamāi mäik'aapa Jesús wāyaa wāk'āri, chupiria ūidipachida ichi p'aru ide pijida t'ōbaipimerä. K'ayaa beerāpa t'ōbaidak'āri, jōmaweda jipa p'aneepachida.

7

Judiorāpa āchi k'ġsiadoopa jarateedap'edaa

(Mt 15.1-9)

¹ Moisepa p'āda jarateepataarā Jerusalendeepa chejida Jesús badamaa fariseorä ome. ² Māirāpa unudak'āri Jesús k'öp'äyoorā ūk'uru jua siida-ee nek'o p'ani, pedee k'achia jarapachida āra āpite. ³ (Fariseorāpa mäik'aapa awaraa judiorä pia bee k'inia p'anirāpa jua pi-ia siipata. Māga jarateepachida chonaarāweda mäik'aapa at'āri māga oopata āchi naawedapemaarāpa oopatap'edaak'a. Āchi k'ġsiade judiorä pia beerä nek'odaik'araa bi, mägá āchi jua siida-ee. ⁴ Ne-inaa k'oparii netodap'eda p'uurude, nek'odak'aa pia siidai naaweda. Ichiaba oopata nāgee ne-inaa awaraa āchi naawedapemaarāpa oopatap'edaak'a: nek'odai naaweda ne-inaa mesade siipata; vaso, k'uuru metaldee, chok'o mäik'aapa āchi siū-ak'i p'aneepatamāi.) ⁵ Māga oopata perä iidijida k'ūradait'ee:

—¿Sãap'eda pi ome nipapataarãpa ooda-e p'anima ajida, tachi chonaarãpa chonaarãweda oopatap'edaak'a? Ma k'ãyaara jua pia siida-e p'ani nek'odai naaweda.

⁶Jesupa p'anauji:

—Chonaarãweda Ak'õre pedee jarapari Isalapa parã ãpíte wãara pedeeji. ¡Seewata Tachi Ak'õrede ijãapataarãda apata! Isalapa mãgaji:

'Na eperãarãpa mi k'inia iru p'anida apata it'aipa. Mamída ãchi t'ãripa wãara mi k'iniadak'aa.

⁷Pãripi mi k'ïrapite it'aa t'ïpata, oo k'inia p'anapata perã eperãarãpa jara p'anik'a, mia jara bik'a oodai k'ãyaara.' (Is 29.13)

⁸Mãpai Jesupa mãgaji:

—Parãpa audupãra ijãapata eperãarãpa ãchi k'ïsiadeepa jarateepata. Jõdee Ak'õre Ûraade p'ã jera bik'a oodait'ee k'ïsiadak'aa.

⁹Ichiaba mãgaji:

—Ak'õre Ûraa yiaaraa iru p'ani. Jõdee chonaarãweda oopatap'edaak'a oo k'inia p'anapata. ¿Mãga-ek'ã? aji. ¹⁰Chonaarãweda Tachi Ak'õrepa jaraji Moisés it'aideepa:

'Pichi ak'õre mãik'aapa pichi nawe k'inia iru bapariiji mãik'aapa ãra pedee ùripariiji.' (Ex 20.12)

Ma awara jaraji:

'Warrapa ik'achia jararu pirã ichi ak'õremaa wa ichi nawemaa, peet'aadaipia bi.' (Ex 21.17)

¹¹Mamída parãpa jarateepata eperãpa jarai chi ak'õremaa wa chi nawemaa: "Pi p'oyaa k'aripa-epi, jõma mia iru bi *Corbán* perã." ¹²Eperãpa mãga jarak'ãri, pia bida apata chi ak'õreerã k'aripanaamerã. ¹³Mãgã ùraa uchiapari eperãarã k'ïsiadeepa. Mãgide ijãadak'ãri, Tachi Ak'õre Ûraa yiaaraa iru p'aneepata. Ichiaba awaraa ùraa jarateepata mãik'aapa ma k'aurepa eperãarãpa oodak'aa Tachi Ak'õre Ûraade jara bik'a.

Ne-inaa tachi k'achia beepipari Tachi Ak'õre k'ïrapite

(Mt 15.10-20)

¹⁴T'ëepai Jesupa eperãarã t'ï p'e atap'eda, maaji:

—Jõmaarãpa mi pedee ùriti, mãik'aapa k'awáati mia jararu. ¹⁵Chik'o k'odak'ãri, tachi k'ap'iade edú banapari. Ma chik'o k'odap'edaa k'aurepa tachi k'achia p'aneedak'aa Tachi Ak'õre k'ïrapite. Ma k'ãyaara, ne-inaa eperã t'ãrideepa uchiarúpata k'achia beepipari. ¹⁶[Pia k'ïsiadapáde aji, mia jaradade.]

¹⁷Jesupa eperãarã atabëip'eda, t'ïuji teedaa. Mama chi k'õp'ãyoorãpa iidijida:

—¿K'ãata jara k'inia bima ajida, pia eperãarãmaa jarateeda?

¹⁸Irua jaraji:

—¿Mãgara, parãpa ichiaba k'awada-e p'anik'ã? Chik'o k'odak'ãri, tachi k'achia beepik'aa Tachi Ak'õre k'ïrapite, ¹⁹t'ãride banak'aa perã. Jip'a bide banapari, maap'eda uchiapari. (Mãga jarak'ãri, Jesupa jara k'inia baji Tachi Ak'õrede ijãapataarãpa chik'o k'ïra t'ãdoos'odaipia bi.)

²⁰Ichiaba jaraji:

—Mamída ne-inaa k'achia eperã t'ãrideepa uchiadapa tachi k'achia beepipari Tachi Ak'õre k'ïrapite. ²¹Eperã t'ãrideepa nãgee k'ïsia k'achia uchiaparida aji: p'ek'au ooit'ee awaraarã ome; nechiat'ee; chãra peeit'ee; ²²miak'ãi bi awaraarã ome k'ãiit'ee; chãra net'aa k'ãit'ee; chãramaa ne-inaa k'achia ooit'ee; chãra k'ùrait'ee; ne-inaa k'achia ooi awaa bapariit'ee; chãra k'ïra unumaa iru bapariit'ee irua ne-inaa iru bi k'aurepa; chãra ãpíte seewa jara nipait'ee; audua bapariit'ee mãik'aapa ne-inaa pariatua oopariit'ee. ²³Jõmaweda ma ne-inaa k'achia uchiapari eperã t'ãrideepa. Ma ne-inaa oodak'ãri, k'achia p'aneepata Tachi Ak'õre k'ïrapite.

Wëra judio-ee bipa Jesude ijãada

(Mt 15.21-28)

²⁴Mamãik'aapa Jesús Tiro p'uuru k'ait'a wãji chi k'õp'ãyoorã ome. Wãji teedaa ichi unupi k'inia-e bada perã. Mamída p'oyaa miru-e paji. ²⁵⁻²⁶Mãga nide wëra k'au netuara merãtia bada nawepa ùriji Jesús mama bi. Ma wëra judio-e paji; Sirofenicia eujãdepema paji. Teedaa wãp'eda, bedabai nãbanaji Jesús k'ïrapite mãik'aapa irumaa chupiria iidiji:

—Mi k'au k'ap'iade netuara merãtia bi. Chupiria k'awãaji mãik'aapa uchiapit'aapáde aji, iru k'ap'iadeepa.

²⁷Mamída Jesupa mãgaji:

—Judiorãmaa ita-aria naa mĩmaa chupiria iidipiji. Pia-e bida aji, warrarã chik'o jari atait'ee mãik'aapa usaarãmaa tee baibit'ee.

²⁸Ma wërapa p'anauji:

—Mãgada aji, Tachi Waibia. Mamída usaarãpa paara k'opata warrarã juadeepa baaida mesa ek'ari. Mapa, mi judio-e mĩda, pĩmaa chupiria iidi bida aji.

²⁹ Māpai Jesupa maaji:

—Pia p'anauji. Wāpáde aji, pi k'au k'ap'iadeepa netuara uchiada perā.

³⁰ Ma wēra teedaa panak'āri, chi k'au p'arude k'āiwee ununaji. Netuara uchiadai baji chi k'au k'ap'iadeepa.

Jesupa eperā k'iri k'ī bi māik'aapa pedee atua bi jipada

³¹ Jesús uchiaji Tiro p'uuru k'ait'a bi eujādeepa chi k'ōp'āyoorā ome. Wāyaaji Sidón p'uurude panait'ee Decápolis eujāde, Galilea Lago k'ait'a. ³² Mama Jesumaa eperā ateejida. Ma eperā k'iri k'ī baji māik'aapa pedee atua baji. Chupiria iidijida Jesumaa iru jua bimerā ma eperā iri, jipa beemerā. ³³ Jesupa awara āyaa ateeji see nībadamāiipa māik'aapa ichi jua chak'epa t'it'aaji ma eperā k'iri chaa. Ichiaba idubapa t'ōbait'aaji iru k'īrame. ³⁴ Maap'eda it'aa ak'iji, golpe ūyapaaji māik'aapa māgaji ma eperāmaa:

—*¡Efatá!* (Jara k'inia bi: “¡K'iri ēesáaji!”)

³⁵ Aramata pedee atua bada pia pedeeji māik'aapa k'iri ēesaadachi. ³⁶ Māpai Jesupa jaraji apidaamaa jaranaadamerā. Māga jarapachi mīda, waapiara jara wāpachida. ³⁷ Chi ūridap'edaarā o-īa ak'itrua para beejī māik'aapa pedee para beejī:

—Jesupa jōma pia oopariipi. ¡K'iri k'ī bi ūripari māik'aapa pedee atua bi paara pedeeipi-pari!

8

Jesupa eperāarā cuatro mil nek'opida

(Mt 15.32-39)

¹ Ewari aba eperāarā chok'ara waya see nībaji Jesús badamāi. Mamīda nek'odait'ee wēe p'anadap'edaa perā, chi k'ōp'āyoorā t'ī p'eji māik'aapa māgaji:

² —Mia na eperāarā chupiria k'awaa bi, mi ome k'āima ōpee p'anadairā māik'aapa irā āchi nek'odait'ee wēe p'ani. ³ Māgā pēiru pirā āchi te chaa, ode k'ap'ia t'ūmaak'oodaridait'ee jarrapa, ūk'uru t'imīpa che p'anadairā.

⁴ Chi k'ōp'āyoorāpa iidijida:

—Mamīda ¿sāga nek'opidayama ajida, nama eperāarā wē-e perā chik'o netodait'ee taimaa?

⁵ —¿Pan jōmasaa iru p'anima? aji.

Maajida:

—Siete.

⁶ Eperāarā su-ak'i beepiji māik'aapa ma pan atap'eda, it'aa t'iji gracias jarait'ee Tachi Ak'ōremaa. K'ōrak'oop'eda teeji chi k'ōp'āyoorāpa eperāarāmaa jedenadamerā. ⁷ Ichiaba chik'o chak'eerā chok'ara-ee iru p'anajida. Jesupa it'aa iidik'āri, chok'araara eepadachi māik'aapa jedepiji. ⁸ Jōmaarāpa k'ojida bi jāwaadarutamaa. K'oraa siete ipuru p'ejida pan chik'o ome beeda. ⁹ Chi nek'odap'edaarā perā cuatro mil paji. Maap'eda Jesupa āchi temaa pēiji. ¹⁰ Māpai Jesús chi k'ōp'āyoorā ome barcode bataup'eda, wāji Dalmanuta eujādee.

Ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa unu k'inia p'anadap'edaa

(Mt 16.1-4)

¹¹ Mama bide fariseorā pachejida māik'aapa aupedeemaa p'aneejida Jesús ome. Imiatee k'inia p'anadap'edaa perā, iidijida ne-inaa oomerā Tachi Ak'ōrepapai oopari, māik'aapa ak'ipimerā wāara Tachi Ak'ōrepa iru pēida. ¹² Jesús golpe ūyapaaji māik'aapa māgaji:

—¿K'asaa parā pedeeta? ¿Awaraa ne-inaa unu k'inia p'anik'ā Tachi Ak'ōre juapa ooda? Mia wāarata jararu. Mia oo-e pait'ee parāpa iidī p'anik'ā.

¹³ Maap'eda mama atabēiji. Barcode bataup'eda, uchiaji lago k'īraik'a eere chi k'ōp'āyoorā ome.

Jesupa ūraada fariseorāpa oopatak'a oonaadamerā

(Mt 16.5-12)

¹⁴ Ma wā nidade chi k'ōp'āyoorāpa k'īra atuadai p'anajida ateedait'ee ne-inaa k'oparii. Pan apai iru p'anajida barcode. ¹⁵ Jesupa āra ūraaji:

—K'īra k'awaa nipapatāati fariseorā pan, Herodes pan k'onaadamerā, āchi levadura k'achia bairā.

¹⁶ Jesús k'ōp'āyoorā pedee para baji āchi pitapai, irua jara k'inia bada k'awada-e p'anadap'edaa perā. Maajida:

—Māga jara bi, tachi pan wēe p'anadairā.

¹⁷ Jesupa k'awaji ārapa k'īsiadap'edaa. Mapa māgaji:

—¿Sāap'eda pan wēe p'anida a p'anima? aji. ¿At'āri k'awada-e p'anik'ā mia jaratee k'inia bi? ¿Pandepai k'īsia p'ani-ek'ā? aji. Mapa k'awada-e p'ani. ¹⁸ Parā tau iru p'ani mīda,

unudak'aa mia oo bi. K'iri iru p'ani mīda, mia jaratee bi ūridak'aa. ¿Maarepidata k'irāpada-ek'ā? ¹⁹ Mia pan joisomaa jedek'ari imik'iraarā cinco milmaa, ¿chi pite beedapa k'oraa jōmasaa ipurujidama? aji.

P'anaujida:

—K'oraa docena aba.

²⁰—Ichiaba pan siete jededak'ari imik'iraarā cuatro milmaa, nek'odap'eda, ¿k'oraa jōmasaa ipurujidama? aji.

Maajida:

—K'oraa siete.

²¹Māpai maaji:

—¿Parāpa at'ari k'awada-ek'ā? aji. K'ira k'aupai ijāadai fariseorā pedee māik'aapa Herodes pedee.

Jesupa Betsaida p'uurude tau p'āriu bada jipada

²² Betsaida p'uurude panadak'ari, tau p'āriu bi ateejida Jesumaa chupiria iidide irua t'ōbaimerā. ²³ Jesupa ma tau p'āriu bi juade jitap'eda, p'uuru k'idaa ateeji. Māpai ma eperā tau jāde idut'aaji māik'aapa ichi tau wāk'a atap'eda juapa, Jesupa maaji:

—¿Irá pia unuruk'ā? aji.

²⁴ Ak'ip'eda, maaji:

—Unu bipi eperāarā pak'uruk'a nīutee.

²⁵ Jesupa jua waya tau iri biji māik'aapa āyaa atak'ari, ma eperāpa pia unu beeji. Māgá jipa beeji. ²⁶ Māpai Jesupa ichi temaa pēiji māik'aapa maaji:

—P'uurudee wānaapāde aji, māik'aapa p'uuru pidaarāmaa maarepida jaranaapāde aji.

Pedropa Jesús Tachi K'aripaparida ada

(Mt 16.13-20; Lc 9.18-20)

²⁷ Ma t'ēpai, Jesús chi k'ōp'āyoorā ome wāji p'uuru k'aipee beedee, Cesarea de Filipo p'uuru k'ait'a bi eujāde. Ode wādade, Jesupa iidiji chi k'ōp'āyoorāmaa:

—¿Mi k'aima a p'anima aji, eperāarāpa?

²⁸ P'anaujida:

—Ūk'uruurāpa jara p'ani pi Juan Bautista, piup'eda p'irabaida. Awaraarāpa jara p'ani Elías. Ichiaba ūk'uruurāpa jara p'ani pi awaraa Ak'ōre pedee jarapari.

²⁹—Parāpārama, ¿mi k'aima adaima? aji.

Pedropa p'anauji:

—Pi Cristo; Tachi Ak'ōrepa pēida tachi k'aripamerā.

³⁰ Mamīda Jesupa jaraji:

—Awaraarāmaa māga nepirinaadapāde aji.

Jesupa jarada ichi peedait'ee

(Mt 16.21-23; Lc 9.21-22)

³¹ Jesupa jarateemaa beeji:

—Mide ijāadak'aa p'anadairā, tachi judiorā poro waibiarāpa, p'aareerā poroorāpa, māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarāpa mi miapidait'ee māik'aapa yiarāa iru p'anadait'ee. Maap'eda mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, peepit'aadait'ee. Mamīda ewari ōpeemaa mi chok'ai p'irabaiit'ee.

³² Māgí pedee jaraji jōmaarā k'īrapite. Māpai Pedropa Jesús awara āyaa ateeji māik'aapa itriamaa beeji, māgá pedee bada perā. ³³ Mamīda Jesús p'irrabaiji māik'aapa chi k'ōp'āyoorā k'ira ak'ip'eda, māgaji Pedromaa:

—¿Mi ik'aawaapa āyaa wāji, Satanapa māga jarapida perā! Pia k'īsia-e Ak'ōrepa k'īsia bik'a. Jip'a k'īsiamaa bida aji, eperāarāpa k'īsiapatak'a.

Sāga nipadai Jesús ome

(Mt 16.24-28; Lc 9.23-27)

³⁴ Māga bap'eda, Jesupa chi k'ōp'āyoorā t'ī p'e ataji awaraarā ome māik'aapa maaji:

—Eperā mi ome nipa k'inia bi pirā, k'īsiaik'araa bi ichia ne-inaa oo k'inia bidepai. Ichi kuruso āp'aipia bi eperā peenadait'eeek'a. Ooipia bi mia ooparik'a, ma k'aurepa miapiruta pijida piurumaa. ³⁵ Eperā piuamaa bi pirā mide ijāapari k'aurepa, māgí piuk'ari atuit'ee. Mamīda eperā piuru pirā mide ijāapari k'aurepa, māgí it'aa wāit'ee ichi piuk'ari. ³⁶ Ma awara ¿k'āare piata baima eperāpa ne-inaa pia na p'ek'au eujāde nībi jōmaweda ataru pirā, mamīda piup'eda chok'ai p'irabai-e pirā Ak'ōre eujāde? ³⁷ Ichiaba, ¿k'āata teeima Tachi Ak'ōremaa, tachi piudap'eda chok'ai p'irabaipimerā? Māga p'oyaa ooda-e. ³⁸ Irapema eperāarā audú p'ek'au oo k'inia p'anapata mide ijāadak'aa perā. Māirā taide eperā k'ira nejasia bi pirā jarait'ee mide ijāa bi maa-e pirā mi ūraa jarait'ee awaraarāmaa, māgara mi, chi Eperā Ak'ōre

Truadepema jida k'ira nejasia bait'ee mëreda ait'ee, mi Ak'öre Waibia k'ira wãreede chek'ãri iru angeleerã ome.

9

¹ Jesupa ichiaba mägaji:

—Mia wãarata jararu. Nama p'anürã ùk'uru piudai naaweda unudait'ee Tachi Ak'õrepa eperãarã biru ichi jua ek'ari ichideerã p'aneedamerã.

Jesús k'ira awaradaida
(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

² K'ãima seismaa Jesús wãji ee it'ia bi nok'ode. Ichi ome ateeji Pedro, Santiago mãik'aapa Juan. Mama ãra taide Jesús k'ira awaradachi. ³ Ichi p'aru t'o-t'oo ìdaadachi pi-ia t'õdak'a. ⁴ Mãga nide chi k'õp'ãyoorãpa unujida chonaarãweda p'anapatap'edaarã Elías mãik'aapa Moisés pedeemaa p'ani Jesús ome. ⁵ Mãpai Pedropa mägaji Jesumaa:

—Tachi Jarateepari, jipi bi nama p'anadait'ee pi ome! Oodait'ee te chak'eerã õpee; aba pi-it'ee, aba Moise-it'ee, chi apema Elia-it'ee.

⁶ Pedropa k'isia-ee mãga jaraji, p'era ak'i nĩbada perã apemaarã ome. ⁷ Mãga nide jãrarapa ãra aneu cheji. Madeepa Tachi Ak'õrepa pedeeji:

—Nãgida aji, mi Warra k'inia. Ùriti iru pedee. ⁸ Aramata ak'idak'ãri, ãchi ik'aawa apida unuda-e paji; Jesús aupaita ãchi ome baji.

⁹ Eedeepa cherutade Jesupa jaraji ãchia unudap'edaa nepirinaadamerã, ichi jai-idaap'eda waya chok'ai p'irabai naaweda. ¹⁰ Maperã nepirida-e paji ãchia unudap'edaa. Mamĩda ãchi pitapai pedee p'anapachida k'asaa jara k'inia bi "jai-idaap'eda waya chok'ai p'irabait'ee".

¹¹ Maap'eda Jesumaa iidijida:

—¿Sãap'eda Moisepa p'ada jarateepataarãpa jarapatama ajida, chonaarãwedapema Elías naapiara cheit'ee Tachi K'aripapari k'ãyaara?

¹² Irua p'anauji:

—Wãarata jara p'ani. Elías naapiara cheit'ee mãik'aapa ne-inaa jõmaweda pia ooit'ee, eperãarãpa auteebaidamerã iru t'ee cheru. Mamĩda mia jara bi: Ak'õre Ùraa p'ãdade ichiaba jara bi mi, chi Eperã Ak'õre Truadepema, miapidait'ee mãik'aapa k'ira unuamaa iru p'anadait'ee. Tachi Ak'õre Ùraa p'ãdade p'ã jera bik'a ichia oopiit'ee. ¹³ Mamĩda eperã Elías jãak'aa chejipi. Mãgi t'ijarapachida Juan Bautista. ãchia oo k'iniata oojida iru ome Ak'õre Ùraa p'ãdade jara bik'a.

Jesupa k'ũtrãa k'ap'adeepa netuara uchiapida
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)

¹⁴ Jesús, Pedro, Santiago mãik'aapa Juan pachedak'ãri apemaarã k'õp'ãyoorã p'anadap'edaamã, unu chejida eperãarã chok'araarãpa wap'ira iru p'ani mãik'aapa Moisepa p'ada jarateepataarã ùk'uru aupedee jõni ma k'õp'ãyoorã ome. ¹⁵ Jesús unudak'ãri, ak'itrua para beejii mãik'aapa p'ira wãjida irumaa auteebaide. ¹⁶ Mãpai Jesupa iidiji ãchima:

—¿K'ãaredeta aupedee p'anima mi k'õp'ãyoorã ome?

¹⁷ Eperãpa p'anauji:

—Tachi Jarateepari, mi warra aneeji pimaa netuarapa ichiwa iru bairã. ¹⁸ Ma netuarapa wawat'i bat'at'aapari eujãde. Maap'eda it'aidee k'õp'ep'ee che nĩbeepari, k'ida kierrkierree nĩbeepari, ichiaba k'ap'ia ibia nĩbeepari. Mia chupiria iidiji pi k'õp'ãyoorãmaa ma netuara uchiapit'aadamerã. Mamĩda p'oyaada-e paji.

¹⁹ Mãpai Jesupa mägaji arii p'anadap'edaarãmaa:

—Aai, eperãarã, ¿at'ãrita mide ijãada-e p'anik'ã? ¡Ijãadak'aarãk'api p'ani! ¿Jõmasaa taarãit'ee parã ome ijãarutamaa? Anéeti ma warra.

²⁰ Mãpai aneejida Jesumaa. Mamĩda netuarapa Jesús unuk'ãri, warra wawat'aaji mãik'aapa bat'at'aaji eujãde. It'aideepa k'õp'ep'ee eujãde p'irabai nĩbeejii. ²¹ Jesupa iidiji ma warra ak'õremaa:

—¿Sãaweda mãgã nĩbima? aji.

Chi ak'õrepa p'anauji:

—Ma-ãri weda. ²² At'apai netuarapa bat'at'aapari t'ipitau urua nĩbide maa-e p'irã toida peet'aait'ee. Mapa p'oyaa ooitã bi p'irã, tai chupiria k'awãaji mãik'aapa k'aripapãde aji.

²³ Jesupa p'anauji:

—¿K'asaa pi pedee? ¿P'oyaa ooik'ã a bik'ã? ¡Eperãpa mide ijãa bi p'irã, mia ne-inaa jõma oopari!

²⁴ Mãpai chi warra ak'õrepa golpe pedeeji:

—Ijãa bida aji. ¡Mi k'aripãji waapiara ijãait'ee!

²⁵ Jesupa unuk'ãri eperãarã seedaruta, mägaji netuaramaa:

—Netuara, ichiwapipari m̄aik'aapa k'ĩiri k'ĩpipari, uchĩaji j̄a warra k'ap'iadeepa m̄aik'aapa waa iru k'ap'iade t'ũnaap̄ade aji.

²⁶ M̄apai netuara biadachi m̄aik'aapa warra golpe wawat'aaji. Maap'eda uchiadachi warra k'ap'iadeepa. Ma warra piudak'a atabaibeeji. M̄apai arii see n̄ibadaar̄apa m̄agajida:

—Piudachida, ajida.

²⁷ Mam̄ida Jesupa juade jita atap'eda, p'irabai ataji. M̄apai ma warra k'ap'ia pia beejii.

²⁸ Maap'eda Jesús w̄aji teedaa chi k'õp'ãyoorã ome. Ituaba bak'ãri, chi k'õp'ãyoorãpa iidijida Jesumaa:

—¿S̄ãap'eda taipa ma netuara p'oyaa uchiapida-e pajima? ajida.

²⁹ Jesupa p'anauji:

—It'aa t'ĩ b̄ipapai m̄agee netuara uchiapiparida aji.

Jesupa waya jarada ichi peedait'ee

(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

³⁰ Mam̄aik'aapa w̄adak'ãri, Galilea eujãde w̄yaajida. Mam̄ida eperãar̄amaa k'awapi k'inia-e bada perã, ³¹ Jesupa ne-inaa oo-e paji mama, chi k'õp'ãyoorãmaa jarateemaa bada perã. M̄agapachi:

—Eperãpa mi, chi Eperã Ak'õre Truadepema, baaipiit'ee k'achia beerã juade m̄aik'aapa ãchia mi peepit'aadait'ee. Mam̄ida ewari õpeemaa mi waya chok'ai p'irabaiit'ee.

³² Chi k'õp'ãyoorãpa k'awada-e paji s̄ãap'eda irua m̄aga jaraji. Mam̄ida waawee p'anajida iididait'ee.

Eperã waibiara bi Tachi Ak'õre k'ĩrapite

(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

³³ Pachejida Capernaum p'uurude. Teeda p'anide, Jesupa iidiji:

—¿Parã k'ãata pedee che w̄ajidama aji, ode?

³⁴ Mam̄ida k'ĩra nejasiapa k'ĩup'ee para beejii, ode aupedee che w̄adap'edaa perã, ãchidepema k'aita waibiara bi. ³⁵ Jesús su-ak'ĩ beejii m̄aik'aapa chi k'õp'ãyoorã doce t'ĩ p'e atap'eda, maaji:

—Eperã apemaarã k'ãyaara waibiara pa k'inia bi pirã, ek'ariara bai pia bi m̄aik'aapa t'ãri o-ĩa apemaarã k'aripaipia bi.

³⁶ M̄apai Jesupa warra chai jua jita atap'eda, ak'ĩ n̄ibiji ãchi esajãk'a. Jira atap'eda, w̄ere ataji jarateeit'ee m̄aik'aapa jaraji:

³⁷ —Eperãpa mide ijãa bi k'aurepa n̄agĩ warra chaik'a auteebairu pirã, mi jida auk'a auteebaipari. Ma awara mi aupai auteebai-e; ichiaba Tachi Ak'õre auteebai bi, iruata mi p̄ida perã.

Ak'õrede ijãak'ãri, ne-inaa pia oopari

(Mt 10.42; Lc 9.49-50)

³⁸ M̄apai Juanpa maaji:

—Tachi Jarateepari, taipa unujida eperãpa pi t'ĩ jarap'eda, netuara uchiapi bi eperãarã k'ap'iadeepa. M̄aga unudak'ãri, taipa waa onnaap̄ade ajida, tachi ome nipak'aa perã.

³⁹ Jesupa p'anauji:

—Ichiak'au oopiti. Eperãpa ne-inaa pia ooru pirã mi t'ide eperãarãpa p'oyaa oodak'aa, m̄aga oop'eda, pedee k'achia jara-e pai mi ãp̄ite. ⁴⁰ Tachi ome nipak'aa pijida, tachi eere bida aji. ⁴¹ Mia w̄arata jararu. Eperãpa parãmaa pania vaso aba pida teeru pirã todamerã, parãpa mi, Cristode ijjãapata perã, Tachi Ak'õrepa ma eperãmaa ne-inaa pi-ia teeit'eeda aji.

K'ĩrak'aupai p'ek'au k'achia oodai

(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)

⁴² —Mam̄ida eperãpa mide ewaa ijãa p'anĩrãmaa acha bi warra chaik'a, ijãapiamaa bi pirã, piara bak'aji k'ũruma iru otaude j̄i atadap'eda, p'usa jãde bat'at'aadait'ee. ⁴³⁻⁴⁴ Pichi juapa ne-inaa ooda k'aurepa pi k'achiade baairu pirã, ma k'achia oo amãaji, p̄ichi jua t'iap'et'aak'ajik'a. Piara bi it'aa w̄ait'ee jua mosaa, k'ap'ia j̄omaweda atuai k'ãyaara t'ip̄itau ichita j̄eraj̄eraa jira bide. ⁴⁵⁻⁴⁶ Ichiaba pichi b̄ir̄ipa ne-inaa ooda k'aurepa k'achiade baairu pirã, ma k'achia oo amãaji, pichi b̄ir̄i t'iap'et'aak'ajik'a. Piara bi Ak'õre ode nik'anik'aa nipait'ee b̄ir̄i abapai bik'a, k'ap'ia pia tok'arradee bat'a atap̄ei k'ãyaara. ⁴⁷ Ichiaba pichi taupa ne-inaa unuda k'aurepa pi k'achiade baairu pirã, ma k'achia oo amãaji pichi tau ãt'ak'ajik'a. Piara bi Tachi Ak'õre ode nipait'ee tau abapai bik'a, tau omeeweda nipai k'ãyaara netuara ode tok'arradee.

⁴⁸ 'Mama ichita miapiit'ee tachi chiara k'opari k'ipa piuk'aa m̄aik'aapa tachi k'ap'ia paapari t'ip̄itau k'ĩk'aa bide.'

(Is 66.24)

⁴⁹ —T'ã p'urupata chik'ode mik'iapiamaapa. Auk'a Tachi Ak'õrepa ichideerã pia ak'ĩ bapari atuapiamaapa netuara o k'achiade. ⁵⁰ Ma awara chik'o warraara bi t'ã ome. Mam̄ida t'ã k'iyaa-edaik'ãri, ma chik'o warraa-ee bi. ¿S̄aga ma t'ã waya k'iyaaapiima? Ichiaba tachi

t'āri pia p'anada-e pak'āri, Tachi Ak'ōre k'īrapite servi-e p'ani. Mapa ooti Ak'ōre Ūraade jara bik'a. Māgá k'āiwee p'anadait'ee apemaarā ome.

10

Jesupa jarateeda miak'āi p'anūrā mia amaanaadamerā

(Mt 19.1-12; Lc 16.18)

¹ Jesús uchiap'eda chi k'ōp'āyoorā ome Capernaumdeepa, wājida Jordán to k'īrak'a eeree, Judea eujāde panarutamaa. Mama p'anide waya Jesús badamāi eperāarā cheepurupachida, eperāarāpa oopatap'edaak'a iru wārumaa. Waya Jesupa jarateemaa beejī naaweda oopatak'a. ² Māga nide fariseorā ūk'uru irumaa chejida. Moisepa p'āda merapii jīak'aapa, iidijida:

—¿Imik'īrapa ichi wēra amaapia bik'ā? ajida.

³ Irua p'anauji:

—¿K'āata ūraaji Moisepa?

⁴ Jarajida:

—Moisepa ūraajida ajida, wēra amaaru pirā, mia amaada k'art'a p'ā teepia bi.

⁵ Māpai Jesupa maaji:

—Moisepa māga jaraji parā judiorā k'ūri k'isua p'anadairā. ⁶ Mamīda Tachi Ak'ōrepa na eujā ook'āri,

'Ooji imik'īra māik'aapa wēra.'

(Gn 1.27)

⁷ Mapa imik'īrapa atabēit'ee chi ak'ōre chi nawe ome, araa p'anapataadait'ee chi wēra ome.

⁸ Māgá eperā omee weda eperā apai pik'a p'aneedait'ee.'

(Gn 2.24)

Eperā omé p'ani mīda, jīp'a eperā apai pik'a p'aneepata Tachi Ak'ōre k'īrapite. ⁹ Tachi Ak'ōrepa māgá eperāarā omé araa papik'āri, apidaapa amaapidai'araa bida aji.

¹⁰ Ai t'ēepai teeda p'anadak'āri, Jesús ome nipapataarāpa pedee p'aneejida fariseorāpa iididap'edaade. ¹¹ Jesupa jaraji:

—Eperāpa chi wēra amaat'aru pirā, awaraa wēra atai'araa bi. Māga ooru pirā, p'ek'au oomaa bi Tachi Ak'ōre k'īrapite māik'aapa chi wēra k'īrapite, Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bairā wēra iru bak'āri, awaraa ome k'āik'araa bi. ¹² Ichiaba wērāpa chi imik'īra amaat'aru pirā, awaraa imik'īra atai'araa bi. Māga ooru pirā, auk'a p'ek'au oomaa bi Tachi Ak'ōre k'īrapite.

Jesupa warrarā bendiciada

(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

¹³ Warrarā aneejida Jesumaa iru jua bimerā āra īri. Mamīda Jesús k'ōp'āyoorāpa ma warrarā aneedap'edaarā itriajida. ¹⁴ Jesupa māga unuk'āri, t'āri āriidachi chi k'ōp'āyoorā ome. Māpai māgaji:

—¡Itrianáati! Ichiak'au mīmaa warrarā chepiti, Tachi Ak'ōrepa āra jīak'arā bīit'ee perā ichi jua ek'ari ichideerā p'aneedamerā. ¹⁵ Mia wāarata jararu. Warra chak'eerāpa waawee-ee ijāapata t'āri o-īa Tachi Ak'ōrede. Auk'a tachi chonaarāpa pida ijāadaipia bi p'aneedait'ee Tachi Ak'ōre jua ek'ari ichideerā ome.

¹⁶ Warra chak'eerā jira atap'eda, ichi jua āra īri bi wāpachi māik'aapa bendicia wāpachi.

Eperā p'arat'ara bi Jesús ome pedeeda

(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

¹⁷ Jesús wāit'ee arude, eperā p'ira chep'eda, iru k'īrapite bedabaidachi māik'aapa māgaji:

—Tachi Jarateepari t'āri pia, ¿k'āata mia oopia bīma aji, it'aa wāit'ee?

¹⁸ Jesupa p'anauji:

—¿Sāap'eda mīmaa t'āri pia bida a bīma? aji. T'āri pia apaita bi; māgí Tachi Ak'ōre. ¹⁹ Pia k'awa bi Tachi Ak'ōrepa Moisemaa ūraa p'āpida:

'Eperā peenāaji; miak'āi bi pirā, awaraarā ome k'āināaji; nechianāaji; seewa jaranāaji chīara k'achiade baapiit'ee; ichiaba chīara k'ūranāaji; pīchi ak'ōre māik'aapa pīchi nawe k'inia iru bapariiji māik'aapa āra pedee ūriparīiji.'

(Ex 20.12-16)

²⁰ Māpai ma eperāpa maaji:

—Tachi Jarateepari, mia ma jōma ooparida aji, k'ūtrāa weda.

²¹ Jesupa irumaa k'inia ak'iji māik'aapa māgaji:

—Ne-inaa aba waide oo-e bi. Pīchi net'aa jōmaweda netok'oonāji māik'aapa chupiria beerāmaa ma p'arat'a tēji. Māga ooru pirā, ne-inaa piipara iru bait'ee Tachi Ak'ōre eujāde. Māga oop'eda, mi ome nīpa chēji.

²² Ma eperāpa māga ūrik'āri, k'īsia paraadachi māik'aapa k'īra pia-ee wāji, p'arat'a audú k'inia bada perā.

²³ Jesupa ichi ik'aawa p'anadap'edaarāmaa ak'ip'eda, māgaji chi k'ōp'āyoorāmaa:

—[Chaaree bait'ee p'arat'ara beerā p'anedait'ee Tachi Ak'ōre jua ek'ari ichideerā ome!

²⁴ Jesús k'ōp'āyoorā ak'itrua para beeji māga ūridak'āri. Māpai waya Jesupa maaji:

—Aai, warrarā, i'chaaree bi p'arat'ara bi beeit'ee Tachi Ak'ōre jua ek'ari ichideerā ome!

²⁵ Chaareera bida aji, p'arat'ara bi beeit'ee Tachi Ak'ōre jua ek'ari, camello aguja taude wāyaa k'āyaara.

²⁶ Chi k'ōp'āyoorāpa māga ūridak'āri, waapiara p'era pik'a para beeji māik'aapa āchi pitapai iidi para beeji:

—Māgara, ħk'aita p'oyaa it'aa wāyama? ajida.

²⁷ Jesupa āchimaak'iji māik'aapa p'anauji:

—Eperāarāpa p'oyaa ooda-e, audū chaaree bairā. Mamīda Tachi Ak'ōre-it'ee ne-inaa chaaree wē-eda aji.

²⁸ Māpai Pedropa māgaji:

—Tai net'aa jōmaweda atabēijida pi ome nipapataadait'ee.

²⁹ Jesupa maaji:

—Mia wāarata jararu. Parāpa atabēijida pāchi te, ipema, ipewēra, nawe, ak'ōre, warrarā māik'aapa eujā, mi k'aurepa māik'aapa mia pedee pia jaratee bi k'aurepa. ³⁰ Mamīda net'aa atabēidap'edaarāpa ma k'āyaara na p'ek'au eujāde p'ani misa, na ne-inaa atada cien audū atadait'ee: te, ipemaarā, ipewēraarā, naweerā, warrarā māik'aapa eujā, chīarapa āra miapi iru p'ani jida mi k'aurepa. Ma awara piuk'āri, ichita chok'ai bapariit'ee Tachi Ak'ōre ome. ³¹ Mamīda irapema waibiara p'anirā eperāarā k'irapite, ek'ariara p'anadait'ee Tachi Ak'ōre k'irapite. Jōdee ek'ariara p'anirā eperāarā k'irapite waibiara p'anadait'ee Tachi Ak'ōre k'irapite.

Jesupa jarada ōpee jarada ichi peedait'ee

(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

³² Ai t'ēepai Jesús apemaarā naa wāji Jerusalendee. Chi k'ōp'āyoorā p'era pik'a iru t'ēe wājida. Awaraarā ichiaba iru t'ēe waaweede wājida. Māpai Jesupa waya chi k'ōp'āyoorā doce awara āi t'ī p'e ataji māik'aapa nepiriji ichi p'asait'ee bi:

³³ —Tachi wāruta Jerusalendee. Mama mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, jita atadait'ee māik'aapa ateedait'ee p'aareerā poroorāmaa māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarāmaa. Āchia iididait'ee k'ira tewaraarāmaa mi peet'aadamerā. ³⁴ Mi oo iru p'anadait'ee; k'iramaa idudait'ee; soopa widait'ee māik'aapa peet'aadait'ee. Mamīda ewari ōpeemaa mi waya chok'ai p'irabaiit'eeda aji.

Santiago Juan ome chupiria iididap'edaa

(Mt 20.20-28)

³⁵ Zebedeo warrarā, Santiago māik'aapa Juan, Jesús k'ait'a chejida māik'aapa māgajida:

—Tachi Jarateepari, taipa ne-inaa audū k'inia p'ani. Mapa chupiria iidi p'ani māga oomerā.

³⁶ Irua iidiji:

—ħK'āata k'inia p'anima aji, mia oomerā parā ome?

³⁷ Māgajida:

—Pi trueade jōmaarā poro waibia pak'āri, tai auk'a poro waibiarā pi ek'ari p'anee k'inia p'ani; aba su-ak'i beei pi juaraare, apema pi juabi eere.

³⁸ Māpai Jesupa p'anauji:

—Parāpa wāara k'awada-e p'ani k'āata iidi p'ani. ħParāpa ne-inaa k'achia choodaik'ā aji, mia chooit'ee bik'a? Maap'eda ħparā piu k'iniadaik'ā aji, mi piut'ee bik'a?

³⁹ Āchia p'anaujida:

—jP'oyaadaipi!

Jesupa maaji:

—Parāpa ne-inaa k'achia choodait'eeda aji, mia chooit'ee bik'a. Ma awara piudait'ee mi piut'ee bik'a. ⁴⁰ Mamīda mia p'oyaa jara-e k'airāta mi juaraare wa juabi eere su-ak'i p'anedait'ee. Tachi Ak'ōrepapai māga jarai.

⁴¹ Apemaarā diez k'ōp'āyoorāpa ūridak'āri Santiago Juan ome iididap'edaa, k'iraudachida āchi ome. ⁴² Mapa Jesupa t'ī p'e ataji māik'aapa maaji:

—Parāpa k'awa p'ani ijāadak'aa beerā poro waibiarāpa āchia oo k'iniata oopipata eperāarāmaa. Waaweepa āchi jua ek'ari p'anirāpa oopata āchia jara p'anik'a. ⁴³ Mamīda parāpa oodaik'araa bi ma poro waibiarāpa oopatak'a. Ma k'āyaara ijāpataarā t'āide chi waibiara pa k'inia bipa apemaarā chupiria k'awaaipia bi māik'aapa k'aripaipia bi. ⁴⁴ Pia jarait'eera, parādepema aba poro waibia pa k'inia bi pirā, awaraarā k'aripaipia bi, esclavopa chipari k'aripaparik'a. ⁴⁵ Mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema mīda, na p'ek'au eujāde che-e paji eperāarāpa mi jīia iadamerā. Jīp'a cheji eperāarā o k'achiadeepa k'aripa atait'ee. Piut'ee eperāarā chok'ara uchiadamerā p'ek'au k'achia jua ek'ariipa.

*Jesupa tau p'āriu bada Bartimeo jipada**(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)*

⁴⁶ Jesús wāyaa wāk'āri Jericó p'uurude chi k'ōp'āyoorā ome, eperāarā chok'ara auk'a chejida āra ome. Ma p'uurudeepa uchia wādade, o bi ik'aawa eperā tau p'āriu bi su-ak'i baji p'arat'a iidimaa. Ma eperā t'ijarapachida Bartimeo. Māgí Timeo warra paji. ⁴⁷ Ūrik'āri Jesús Nazaretdepema ichi ik'aawa wāyaa wā, ma tau p'āriu bipa golpe biamaa beejī:

—jJesús! jRey David Warra, mi chupiria k'awāaji!

⁴⁸ Ma ode p'anadap'edaarāpa itriat'aapachida k'ūp'ee beemerā. Mamīda waapiara biapachi:

—jRey David Warra, mi chupiria k'awāaji!

⁴⁹ Māpai Jesús ak'ini beejī māik'aapa māgaji:

—T'ī atanāti.

Māpai t'ī atanajida tau p'āriu bi:

—Isapai, p'irabáji. Pi t'ī bipi. jWaaweenáaji!

⁵⁰ Māpai chi poroba āyaa bat'at'aap'eda, p'inajiti bainī beejī māik'aapa Jesumaa cheji.

⁵¹ Māpai Jesupa iidiji:

—¿K'āata k'inia bima aji, mia oomerā pi ome?

Tau p'āriu bipa p'anauji:

—Jesús, Tachi Waibia, michi taupa pia unu k'inia bida aji.

⁵² Jesupa māgaji:

—jipajipi mide ijāada perā. Wāipia bida aji.

Aweda tau p'āriu badapa pia unuji māik'aapa Jesús t'ēe wāji ode.

11*Jesús Jerusalén p'uurude**(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)*

¹ Jesús Jerusalén p'uuru k'ait'a wāk'āri, Olivo Ee k'īrapite panaji chi k'ōp'āyoorā ome. Mama p'ani Betfagé māik'aapa Betania p'uuru. Jesupa chi k'ōp'āyoorā omé naa pēik'āri, māgaji:

²—Wāti ara bi p'uuru tachi k'īrapite bimaa. Ará panadak'āri, ununadait'ee burro jī bainī bi, waide apida batauda-e p'ani iru īri. Ēra atāti māik'aapa anēeti. ³ Apidaapa iidiruta pirā, k'āare-it'ee ēramaa p'ani, jarāti: “Tachi Waibiapa arak'atia atee k'inia bi. Waya tee chedait'eepe.”

⁴ Chi k'ōp'āyoorā wādak'āri, ununajida burro jī bainī bi o bi ik'aawa te āuk'idaa. Māpai ēra atajida.

⁵ Mamīda arii p'anadap'edaarāpa iidijida:

—¿K'āata oomaa p'anima parāpa? ¿K'āare-it'ee ēra ataruta jā burro?

⁶ Māpai Jesupa jaradak'a p'anaudak'āri, ichiak'au pēijida.

⁷ Burro ateedap'eda Jesumaa, āchi iripema p'aru jipatap'edaa ata bijida ai īri māik'aapa Jesús batauji. ⁸ Jesús māgā wāyaa wāk'āri, chok'araarāpa āchi p'aru t'ō jēra bijida o jāde Jesús k'īrapite; ichiaba ūk'uruurāpa t'ō jēra bijida k'iru t'iap'edap'edaa, āchi rey pai jīak'aapa. ⁹ Jesús naa wādap'edaarāpa māik'aapa t'ēe che wādap'edaarāpa o-īa biapachida:

—jHosana! jK'īra wāree! jTachi Ak'ōrepa pia ak'i bapari ichia pēida ichi pari nipamerā na eujāde! jK'īra wāree Ak'ōre eujāde, Tachi K'aripapari cheru perā! *(Sal 118.25-26)*

¹⁰ jTachi Ak'ōrepa pia ak'i bapariit'ee ichia rey pēida! jDavid tachi rey padak'a waya rey iru p'anadait'ee! Tachi Ak'ōrepa nāgí auk'a pia ak'i bapariit'ee. jHosana! jK'īra wāree Ak'ōre eujāde, Tachi K'aripapari cheru perā!

¹¹ Jesús Jerusalende pachek'āri, wāji Ak'ōre te waibiadee. Aide eperāarāpa oo para bi unup'eda, waya wāji Betania p'uurudee chi k'ōp'āyoorā ome, k'ewara bada perā.

*Jesupa higuera bīrimaa ifiati pēdeeda**(Mt 21.18-19)*

¹² Ai norema, Betania p'uurudeepa uchiadak'āri, Jesús jarrapisia nībeejī. ¹³ T'imīpa unuji higuera bīri bainī bi k'iru paraa. Māpai araa ak'inaji chau bi jīak'aapa. Mamīda chau-ee baji. Chi k'iru aupaita unuji, chaujara-e pada perā. ¹⁴ Māpai ma higuera bīrimaa māgaji:

—jPi waa chauk'aa pait'eeda! aji.

Chi k'ōp'āyoorāpa irua jarada ūrijida.

*Jesupa ne-inaa netopataarā jerek'ooda Ak'ōre te waibiadeepa**(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)*

¹⁵ Ai norema waya Jerusalende pachadak'āri, Jesús Ak'ōre te waibiade t'ūji māik'aapa net'aa netopataarā taawaa jerek'ooji. P'arat'a tau t'erabapataarā mesa sīa bat'ak'oo

wāji, paloma netopataarā banco paara. ¹⁶ Ak'ōre te waibiadee wāyaapik'aa paji net'aa ateerutaarā. ¹⁷ Māpai jarateemaa beejī:

—Tachi Ak'ōre Ūraa p'ā jēra bide jara bi:

'Mi te it'aa t'īpata teda apataadait'ee, jōma na eujādepemaarā-it'ee.'

(Is 56.7)

'Mamīda parāpa nechiapataarā ték'ata oo iru p'ani.'

(Jer 7.11)

¹⁸ Māga ūridak'āri, p'aareerā poroorā Moisepa p'āda jarateepataarā ome k'isia p'aneejida Jesús peepit'aadait'ee. Iru waawee p'anajida, eperāarāpa ak'itrua para bada perā irua jaratee bi k'aurepa. ¹⁹ K'ewaraa Jesús chi k'ōp'āyoorā ome uchijida p'uurudeepa.

Higuera būri p'oodarida

(Mt 21.20-22)

²⁰ Ai norema tap'eda waya Jesús chi k'ōp'āyoorā ome wāyaajida higuera būri badamāi. Unujida chi k'arra jōmaweda p'oo ak'inī bi. ²¹ Māpai Pedropa k'irāpaji Jesupa jarada māik'aapa jaraji Jesumaa:

—Tachi Jarateepari, ak'iji! Pia higuera būrimaa ijāti pedeeda p'oodachida aji.

²² Jesupa p'anauji:

—Ijāpatāati Tachi Ak'ōrede. ²³ Mia wāarata jararu. Eperā wāara Tachi Ak'ōrede ijāa bi pirā, iidiiipia bi ne-inaa omerā, ichi t'āridepai k'isia-ee: “¿Ooik'ā wa oo-e pai?” Māgā Tachi Ak'ōrepa irua jaradak'a ooit'ee. Jararu pirā eemaa: “Jāmāik'aapa āyaa wāji māik'aapa p'usa jāde baaināji,” Tachi Ak'ōrepa māga ooiit'ee. ²⁴ Māgā it'aa iididak'āri, naapiara ijāti Tachi Ak'ōrepa ooru parāpa k'iniata, pāchi t'āri auk'a p'ani perā iru ome. Māgā p'anadairā irua ooiit'ee parāpa it'aa iididap'edaa. ²⁵ Parā it'aa t'idak'āri, k'isianāati apemapa k'achia ooda parāmaa. It'aa t'idai naaweda, iru chupiria k'awāati māik'aapa perdonāati irua k'achia ooda. Māga ooruta pirā, Tachi Ak'ōre it'ari bipa perdonait'ee parāpa p'ek'au k'achia oopata. ²⁶ [Mamīda awaraarāpa k'achia oodap'edaa parāmaa perdonaa-e pirā, māgara Tachi Ak'ōrepa ichiaba perdonaa-e parāpa ne-inaa k'achia oopata.]

Tachi Ak'ōrepa Jesús pēida

(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)

²⁷ Ma t'ēepai waya chejida Jerusalendee. Jesús Tachi Ak'ōre te waibiade ni misa, irumaa chejida p'aareerā poroorā, Moisepa p'āda jarateepataarā māik'aapa judiorā poro waibiarā. ²⁸ Iidijida:

—¿Tachi Ak'ōrepa tai biji-ek'ā ichi te waibia ak'idamerā? ¿K'aipa pīmaa nāga oopi bīma? ajida.

²⁹⁻³⁰ Jesupa p'anauji:

—Mia pida parāmaa iidit'ee: ¿K'aipa pēijima aji, Juan Bautistapa poro choo chemerā; Tachi Ak'ōrepa maa-e pirā eperāarāpa? P'anauruta pirā, mia pida ichiaba jarait'ee k'ai juapa mia nāgi ne-inaa oo bi. P'anadapāde aji.

³¹ Māpai āchi pitapai pedee para beejī:

—Tachi Ak'ōrepa pēidada aruta pirā, irua iidit'ee: “Māgara, ¿sāap'eda Juan ūraa ijāada-e pajima?” Mapa māga p'oyaa jarada-e. ³² Ma awara ¿t'achia sāga jaradaima eperāarāpa Juan pēidap'edaa? Māga jararuta pirā eperāarā k'Traudaridait'ee tachi ome.

Āchia waawee p'anapachida k'awa p'anadap'edaa perā jōmaarāpa ijāa p'anapachida Juan Tachi Ak'ōre pedee jarapari paji. ³³ Mapa p'anaujida:

—K'awada-e p'anida ajida, k'aipa Juan pēiji.

Māpai Jesupa māgaji:

—Māgara mia pida jara-eda aji, k'aipa mīmaa nāga oopi bi.

12

Mimiapataarā k'achia beerāde nepirida

(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

¹ Jesupa nepirimaa beejī āchimaa:

—Eperāpa uva eujā uuji māik'aapa t'iak'auk'ooji. Ichiaba bōgo māudee ooji uva pi-art'idait'ee. Ma awara te it'ia ooji mā irūpa ak'idait'ee. Māga oop'eda, ne-uu eujā ak'ipataarā jiriji mimiadamerā ichi-it'ee. Maap'eda awara āyaa wāji. ² T'ēepai uva oropata ewari pak'āri, ma eujā chiparipa ichi mimiapari pēiji mimiapataarāmaa iidinamerā ichi eree bee bi chauda tee pēidamerā. ³ Mamīda āchia iru jita atadak'āri, sīk'oojida maap'eda jua arajāa pēit'aajida chiparimaa. ⁴ Māpai chi eujā chiparipa waya awaraa mimiapari pēiji. Mamīda māgi poro k'ōop'et'aajida māik'aapa waajarak'oojida. ⁵ Pēiji awaraa mimiapari; māgi peet'aajida. Māpai awaraarā chok'ara pēiji. Māgiirādepema ūk'uru wik'oojida, apemaarā peek'oojida.

⁶ Mamīda at'āri ichi ome iru baji ichi warra k'inia iru bada. K'Īsijai: "Mi mimiapataarā ome k'achia oojida. Mamīda acha bi mi warra perā, waaweedait'ee. Mapa mia iru pēiit'ee."

⁷ T'imí weda iru warra unudak'āri, ma mimiapataarā pedee para beej: "Jāgipa ichi ak'ōre net'aa jōmaweda atait'ee chi ak'ōre piuk'āri. Peet'aadāma ajida, tachi euajā chiparik'a p'anedait'ee." ⁸ Māpai iru pachek'āri, jita atajida māk'aapa peet'aajida. Maap'eda chi k'ap'ia ma uva euajādeepa bat'at'aanajida. Māgapai paji.

⁹ Mamīda, ma nepiri aupak'āri, iidiji:

—jK'īsīati! jK'āata ooit'ee chiparipa? Mia jarait'ee. Wāk'āri, ma euajā ak'ipataarā peek'oonait'ee māk'aapa awaraa mimiapataarā jirinait'ee chi ne-uu euajā ak'ipataadamerā.

¹⁰ jParāpa Ak'ōre Ūraa p'āda leeda-e p'anik'ā?

'Te oopataarāpa māu k'iniada-e padap'edaa pipiara padachi. ¹¹ Tachi Ak'ōrepa māga ooji, tachia unudamerā māk'aapa ak'itrua para beemerā.' (Sal 118.22-23)

Māgara k'Īsiadapāde aji, pia k'awaadait'ee mia jarateeda.

¹² Māpai judiorā poroorāpa Jesús jita atapidait'ee paji, k'awadap'edaa perā irua āchideta pedee baji. Mamīda eperāarā chok'āra paraaji Jesús eere. Ma k'aurepa waawee p'anajida jitapidait'ee. Mapa ichiak'au atabējjida; maap'eda wājida.

P'arat'a p'aapatap'edaa reymaa impuesto-it'ee

(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

¹³ T'ēepai waya judiorā poroorāpa pējjida fariseorā māk'aapa Rey Herodes eere p'anadap'edaaarā Jesús imiateedamerā māk'aapa peepit'aadamerā. ¹⁴ Wājida māk'aapa iidjida:

—Tachi Jarateepari, taipa k'awa p'ani pia wāarata jarapari. Ma awara pariatua ijāak'aa awaraarā k'Īsiadeepa jara p'ani. Ichiaba pia auk'a jarateepari eperāarā waibiarāmaa māk'aapa chi chupiria beerāmaa. Pia jarateepari tachi p'anapataadamerā Ak'ōrepa k'inia bik'a. Maperā taipa iidi k'inia p'ani: jPia bik'ā tachia impuesto p'aadait'ee Cesarmaa? jP'aadaipia bik'ā irua jara bik'a wa p'aadaik'araa bi?

¹⁵ Mamīda Jesupa k'awaji āchia Tachi Ak'ōrede ijāapatada apata mīda, wāara ijāadadak'aa. Maperā māgaji:

—jSāap'eda mi k'ūra k'inia p'anima? aji. Denario p'arat'a tau anēeti mia ak'it'ee.

¹⁶ Jesupa p'arat'a tau ak'ik'āri, iidiji:

—jK'ai k'Īrata nade bi, māk'aapa k'ai t'ita p'ā bima? aji.

P'anaujida:

—César k'Īra māk'aapa ichi t'ita p'ā bida ajida.

¹⁷ Māpai Jesupa māgaji:

—Māgara tēeti Cesarmaa irua net'aa iidipari, māk'aapa tēeti Tachi Ak'ōremaa irua iidipari. Iru pedee ūridak'āri, ak'itrua para beej.

Iididap'edaa piudap'edaaarā chok'ai p'irabaiptade

(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)

¹⁸ Māpai saduceorā ūk'uru wājida Jesumaa ne-inaa iidide iru k'ūradaid'ee. Māirāpa jara-teepata piudap'edaaarā chok'ai p'irabaidak'aa. Maperā iidjida:

¹⁹ —Tachi Jarateepari, Moisepa nāga p'ā bējji tachi-it'ee: Eperā miak'āi bi warra wēe piuru pirā, chi ipemapa iru wēra ataipia bi māk'aapa ai ome warra ooipia bi chi ipema piuda k'ap'ia pari. ²⁰ Mapa jpia k'āata k'Īsia bi nāgide? Ipemaarā siete p'anajida. Chi naapema miak'āiji. Mamīda warra wēe piuji. ²¹ Māpai araarepema ipema miak'āiji ma p'ētraā ome. Mamīda ichiaba warra wēe piuji. Ichiaba māga p'asaji chi araarepema ipemaarā ome. ²² Jōmaweda miak'āijida mīda ma wēra ome, warra ooda-e paji. Maap'eda ichiaba ma wēra piuji. ²³ Māpai wāara pirā piudap'edaaarā chok'ai p'irabaiptata, waya chok'ai p'aneeruta ewate, jk'ai wēra pait'eema ajida, jōmaweda iru ome miak'āi p'anadap'edaa perā?

²⁴ Jesupa p'anauji:

—Ak'ōre Ūraa pia k'awada-e p'anadairā, parāpa awara k'Īsia iru p'ani. Ichiaba k'awada-e Tachi Ak'ōrepa ne-inaa jōmaweda oopari. ²⁵ Eperāarā piudap'eda chok'ai p'irabaidak'āri, imik'īraarā wēraarā ome waa miak'āida-e pait'ee. Angeleerā ichi truede p'anirāk'api p'anadait'ee. ²⁶ Ma awara parāpa k'achia k'Īsia p'anapata jaradak'āri piudap'edaaarā chok'ai p'irabaidak'aa. jWaide parāpa Ak'ōre Ūraade pia k'Īsiada-e p'anik'ā? Abraham, Isaac māk'aapa Jacob jai-idaajida mīda, Tachi Ak'ōrepa maaji Moisemaa pak'uru jep'eda urua jira bideepa t'ipitauk'a:

'Mi pi chonaarā Ak'ōre Waibia; Abraham, Isaac, Jacob ijāadap'edaa Ak'ōre Waibia.' (Ex 3.6)

²⁷ Jara-e paji: "Mi āra Ak'ōre paji." Mapa Tachi Ak'ōredeerā jai-idaajida mīda, at'āri chok'ai p'ani. jIru piu beerā Ak'ōre-epi! Ma k'āyaara iru chok'ai beerā Ak'ōrepi. Maperā parāpa ne-inaa awaraata k'Īsia p'ani, Tachi Ak'ōrepa jarada k'āyaara.

Tachi Ak'õre Ûraa waibiara bi
(Mt 22.34-40)

²⁸ Mägá pedee jõni misa, cheji Moisepa p'áda jarateepari. Ächi pedee ùrii beeji. Jesupa apemaarâpa iididap'edaa pia p'anauk'ári, mägí jarateeparipa iidiji:

—Tachi Ak'õre Ûraa jômaweda p'ádadepema, ¿chisägita waibiara bima aji, apemaarâ k'áyaara?

²⁹ Jesupa p'anauji:

—Tachi Ak'õre Ûraa waibiara bide jara bi:

Ûríti Israel pidaarâ. Tachi Ak'õre Waibia apaita bi. Tachi Ak'õre awara wê-e. ³⁰ Tachi Ak'õre Waibia wâara k'inia iru baparíji pichi t'áripa máik'aapa ne-inaa jõmaa k'áyaara iru k'inia iru baparíji. Ewari chaa k'ísíaji t'áripa irude. T'ári o-ia oopariji irua jara bik'a.' (Dt 6.4-5)

³¹ Araare jara bi:

'Awaraarâ k'inia iru baparíji pichi k'ap'ia k'inia iru baparik'a.' (Lv 19.18)

Ák'õre Ûraa waibiara wê-eda aji, mägí omé jara aupada k'áyaara.

³² Mâpai Moisepa p'áda jarateeparipa mägaji:

—Pia bi, Jesús. Wâarapi pia jara bi:

'Tachi Ak'õre Waibia abapai bi. Awaraa wê-e iruk'a. ³³ Tachi Ak'õre wâara k'inia iru baipia bi t'áripa. Iru k'inia iru baipia bi ne-inaa jõma iru bi k'áyaara. Ewari chaa k'ísíaipia bi t'áripa irude máik'aapa irua jara bik'a ooipia bi t'ári o-ia.' (Dt 6.4-5)

'Ichiaba awaraarâ k'inia iru baparíji pichi k'ap'ia k'inia iru baparik'a.' (Lv 19.18)

Mägata oodaipia bi awaraa ne-inaa oodai k'áyaara; net'atau bida altarde wa ne-animal peeda altarde paada k'áyaara Ak'õre-it'ee.

³⁴ Mägá Moisepa p'áda jarateeparipa pia p'anauru ùrik'ári, Jesupa maaji:

—Pia Ak'õre Ûraade ewaa ijâa wâda aji, Ak'õrepa k'inia bik'a ichi jua ek'ari o-ia nipamerâ iru ode.

Maadamâiipa waawee p'aneejida waa iididait'ee.

Tachi K'aripapari waibiara bi Rey David k'áyaara
(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

³⁵ Jesupa jarateemaa bide Ak'õre te waibia äuk'idaa, iidiji:

—¿K'áata jara k'inia p'ani Moisepa p'áda jarateepataarâpa jaradak'ári Mesías David éreerâdeepa uchíait'ee? ¿David poro waibiara bi-ek'á, iru éreerâdeepa uchíait'ee bi k'áyaara?

³⁶ Pia k'ísíati! Tachi Ak'õre Jaurepa p'ápiji Rey David éreerâdeepa uchíait'ee badade:

'Tachi Ak'õrepa jaraji Tachi Waibiaamaa: "Pi mi ome auk'a waibia bairâ, su-ak'i beepáde aji, mi juaraare, mia pi k'íra unuamaa iru p'anapataarâ p'oyaarú misa." ' (Sal 110.1)

³⁷ Davidpa ichi éreerâdeepa uchíait'ee bima t'íjaraji "Tachi Waibia". ¿Mapa k'awada-ek'á aji, Mesias waibiara bi chonaarâwedapema Rey David k'áyaara?

Eperâarâ chok'ara mama p'anadap'edaarâpa Jesús pedee ùridak'ári, o-íadachida.

Jesupa jarada k'ítrak'aupai Moisepa p'áda jarateepataarâ ome
(Mt 23.1-36; Lc 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Jesupa jaratee bi misa, mägaji:

—K'ítrak'aupai p'anapataadaí Moisepa p'áda jarateepataarâk'a. Ächi audua p'anadairâ, p'aru teesoo jîi awaa p'anapata máik'aapa k'inia p'anapata jõmaarâpa áchímaa salu-daadamerâ plaza bee chaa, tachi poro waibiarâ ome oopatak'a. ³⁹ Ichiaba su-ak'i p'aneepata su-ak'i beepari pipiara bide Tachi Ak'õre Ûraa jarateepata tede máik'aapa nek'odak'ári, chi su-ak'i beepari pipiara bide su-ak'i p'aneepata. ⁴⁰ Ma awara, p'etrâa chupiria beerâ te jári atapata máik'aapa seewata taarâ it'aa t'ípata eperâarâ k'írapite. Tachi Ak'õre ewari waibia atepe ichia ächi audupia miapiit'ee.

P'etrâa chupiria k'íripa p'arat'a tau teeda Tachi Ak'õremaa
(Lc 21.1-4)

⁴¹ Ewari aba Jesús su-ak'i baji primisia p'arat'a p'epata k'ait'a, ak'ímaa eperâarâpa eda ata bidak'ári. P'arat'ara beerâpa waibia ata bi chepachida. ⁴² Mäga nide p'etrâa chupiria k'íri pacheji. Ata bi cheji p'arat'a tau omé cobrede. Mägí p'arat'a tau mak'íara ípia-e paji.

⁴³ Mäga unuk'ári, Jesupa chi k'õp'áyoorâmaa maaji:

—Mia wâarata jararu. Tachi Ak'õre k'írapite na p'etrâapa primisia waibiara teejida aji, apemaarâ k'áyaara. ⁴⁴ Jõmaarâpa tee p'ani ächi p'arat'a waibia iru p'anadap'edaadepema beeda. Jõdee na p'etrâa, chupiria k'íri mîda, ichia iru k'erada jômaweda teejí Tachi Ak'õremaa. Teejida aji, chi p'arat'a iru bada paara chik'o netoit'ee.

13

Jesupa jarada Tachi Ak'õre te waibia t'eedariit'ee

(Mt 24.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Jesús uchiak'ári Tachi Ak'õre te waibiadeepa chi k'õp'äyoorã ome, abaapa maaji:

—¡Tachi Jarateepari, ak'íji, acha bi mãu ta-pia p'ani mãik'aapa Tachi Ak'õre te waibia pi-ia oo k'obi!

² Jesupa maaji:

—Wãara, acha p'ani te pi-ia p'ani. Mamída ewari cherude mãu apida bee-e pait'ee awaraa mãu iri. Na jõmaweda t'ee k'oo chedait'ee.

Na p'ek'au eujã jõi naaweda, eperãarã miadait'ee

(Mt 24.3-14; Lc 17.22-24; 21.7-24)

³ T'ëpai wãjida Olivo Eedee; Ak'õre te waibia k'írapite beepari. Jesús ituaba su-ak'i beek'ári, Pedro, Santiago, Juan mãik'aapa Andrés iru k'ait'a wãjida mãik'aapa iidijida:

⁴ —¿Sãapai p'asait'ee pia jarada Ak'õre te waibiade? ¿Sãga taipa k'awadayama ajida, ma ewari k'ait'a pak'ári p'asait'ee pia jaradak'a?

⁵ Jesupa p'anauji:

—Tauk'a nipapatãati apidaamaa k'urapiamaapa. ⁶ Mi jãak'a chok'ara chedait'ee. Seewata jaradait'ee: “Mita Ak'õre Warra, Tachi Ak'õrepa pëida.” Mãga jara p'anipa eperãarã chok'ara k'uradait'ee.

⁷ Parãpa ùridak'ári nama mãik'aapa awara ãi jura chõo jõni, p'eranaãti. Ichita mãga p'asait'ee. Mamída at'ári na p'ek'au eujã jõ-e pait'ee. ⁸ Ai naaweda eperãarã awaraarã ome chõodait'ee. Jarra oodait'ee mãik'aapa awërachai wãyapaariit'ee eujã awara-awaraade. Mamída mãga p'asak'ári, ewaapi na p'ek'au eujãdepemaarã miamaa p'anedait'ee.

⁹ ¡Tauk'a nipapatãati! Mi k'íra unuamaa iru p'anapataarãpa parã atapidait'ee judiorã poroorãmaa, mide ijãapata k'aurepa. P'ua oodait'ee Ak'õre Ûraa jarateepata tede. Ateedait'ee ãchi poro waibiarãmaa mãik'aapa ãchi reyrãmaa. Mãirã k'írapite parãpa jaradai Tachi Ak'õrepa ooda parã-it'ee mi k'ap'ia pari. ¹⁰ Mamída na eujã jõi naaweda, Ak'õrepa ooda eperãarã k'aripait'ee ichita nepiridait'ee eperãarãmaa awara ãi t'imí na eujãde. ¹¹ Mi k'íra unuamaa iru p'anapataarãpa parã charraarã k'írapite ateedak'ári, k'ísiãnaãti k'ãata jaradai. Maapai jarapatãati Ak'õrepa jarapi bik'a. Ak'õre Jaurepata k'awapipariit'ee k'ãata jaradai.

¹² Maapai ipemaarãpa peepidait'ee ãchi ipemaarã. Ak'õreerãpa peepidait'ee ãchi warrarã. Ichiaba warrarã k'íraudaridait'ee ãchi ak'õreerã ome peepirutamaa. ¹³ Jõmaarãpa parã k'íra unuamaa iru p'anapataadait'ee mide ijãapata k'aurepa. Mamída Tachi Ak'õrepa k'aripait'ee atuanaadamerã k'íra jip'a nipapataarã Ak'õre ode jai-idaarutamaa.

Ak'õre ewari waibia ewate jarada

(Mt 24.15-28; Lc 21.20-24)

¹⁴ —Ewari cherude abaapa ne-inaa audú k'achia ooit'ee Tachi Ak'õre te waibia edupiarã bi cuartode ichi baik'araa bimãi. Mãgí Tachi Ak'õrepa yiarã iru bapari, k'íra unuamaa iru bairã. Mãga unudak'ári, Judea eujãde p'anirã p'íra mirudaipia bi ee nok'odee. (Acha bi pedee p'ãda leerupa pia k'awaipia bi, miapiamaapa.) ¹⁵ Maapai eperã ichi terrazade bi pirã, teedaa t'ituk'araa bi ichi ne-inaa p'e atade. ¹⁶ Eperã ne-uu k'ãide ni pirã, teedaa cheik'araa bi ichi p'aru atade pida. Aramata wãipia bi. ¹⁷ ¡Aai, maapai chupiria jõneedait'ee wëraarã biak'oo bee maa-e pirã warra chak'erã jude iru bee! ¹⁸ Mãga wãyaa naaweda, chupiria iiditi Tachi Ak'õremaa ma ewari p'asapinaamerã k'oijara nãbide. ¹⁹ Mãgí ewate jõmaarãta chupiria mia jõnadait'ee. Ak'õrepa na eujã oodak'áriipa mãga ook'aa paji, ma awara t'ëpai waa mãga oo-e pait'ee. ²⁰ Mamída Tachi Ak'õrepa k'ísiãit'ee: “Mia eperãarã taarã miapi-e pait'ee.” Mãga pada paara, eperã apida bee-e pak'aji. Ak'õrepa audú chaaree miapi-e pait'ee ichia jirit'eradaarã k'inia p'e iru bapari perã.

²¹ Maapai apidaapa parãmaa jararuta pirã: “¡Pichá, ak'íti! ¡Nama bi Cristo, Tachi Ak'õrepa pëidal!” maa-e pirã jararuta pirã: “¡Ara bita Cristo!” ijãanaãti. ²² Mi jãak'arã mãik'aapa Tachi Ak'õre pedee jarapataarã jãak'arã chok'ara chedait'ee. Mamída mãirãpa jara p'ani ijãanaãti, jip'a seewa-idaa bee perã. Ne-inaa k'íra t'ãdoo eperãarãpa p'oyaa oodak'aa ãchi juadoopa oo p'anipa eperãarã k'uradait'ee, perã Tachi Ak'õrepa jirit'eradaarã k'úrarutamaa.

²³ Jesupa ichi ome nipapataarãmaa waya maaji:

—¡Tauk'a p'anapatãati! Mia mãga jaraji parãpa k'awaadamerã mãga p'asai naaweda.

Eperã Ak'õre Truadepema waya chek'ári

(Mt 24.29-31; Lc 21.25-28)

²⁴ —Ichiaba maapai mia p'anadap'eda,

'Ak'ōrejīru p'āriudariit'ee; atane waa īdaa-e pait'ee ²⁵ māik'aapa lucero baaik'oodaridait'ee pajādeepa. Tachi Ak'ōrepa pajā wērepiit'ee.' (Is 13.10)

²⁶ 'Māpai eperāarāpa unudait'ee mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema jōmaarā k'āyaara waibiara bi, k'īra wāree cheru jīararade. ²⁷ Pēiit'ee mi angeleerā Ak'ōre truadeepa mia jirīt'eradaarā chip'e atadamerā, jōmaweda āchi p'anapatamāipa. T'imī bee jida na p'ek'au eujāde, p'e atanadait'ee.

Higuerade jarateeda

(Mt 24.32-35; Lc 21.29-33)

²⁸ —K'īsiāti higuera biiride. Higuera k'īru t'u-k'ua uchia nibeek'āri māik'aapa ewaa t'ono nibeek'āri, k'awaapata eujā wāsia wā. ²⁹ Māga pik'a mia et'ewa jaradak'a unudak'āri, k'awa p'ani taarā-e mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema cheru. ³⁰ Mia wāarata jararu. frapemaarā piudai naaweda, ma ne-inaa jōmaweda p'asait'ee. ³¹ Ewari cherude pajā na p'ek'au eujā ome jōdait'ee. Mamīda ichita p'asait'ee mia pedee jaradak'a.

K'awada-e sāapai pait'ee Ak'ōre ewari waibia ewate

(Mt 24.36-44; Lc 17.26-30)

³² —Eperā apidaapa k'awada-e p'ani Eperā Ak'ōre Truadepema cheit'ee ewate, chi hora jida. It'aripema angeleerāpa pida k'awada-e p'ani; mia ichiaba k'awa-e, Tachi Ak'ōre Warra mīda. Mi Ak'ōrepapaita k'awa bi.

³³ 'Maperā tauk'a p'anapatāati, parāpa k'awada-e p'anadairā sāapai mi waya na eujādee cheit'ee.

Mimiapari pia

(Mt 24.45-51; Lc 12.41-48)

³⁴ —Oopatāati te chiparipa oodak'a. Māgī tedeepa awara āyaa wāi naaweda, ichi mimiapataarāmaa jara bēiji te pia ak'idamerā. Āchi chaachaa mimia teeji māik'aapa chi te t'ūpata ak'iparimaa ūraaji tauk'a bamerā. ³⁵ Chi mimiapataarāpa k'awada-e sāapaita chi te chipari waya cheit'ee ichi temaa. Māga pik'a bi parā ome. Tauk'a p'anapatāati k'awada-e p'anadairā sāapai pāchi Chipari Waibia waya cheit'ee. Chei p'āriupodopa, esapite, et'erre k'arik'āri, maa-e pirā tap'edapodopa. iParāpa k'awada-epi! ³⁶ Tachi Ak'ōre mimiapataarā, k'īrak'aupai k'awada-e p'anadairā pariatua mimia p'ani pirā, k'īra nejasia p'anadait'ee Tachi Chipari Waibia chek'āri. ³⁷ Mia parāmaa ūraada, auk'a jōmaarāmaa jararu. iTauk'a p'anapatāati!

14

Jesús jita atadait'ee pedeeteedap'edaa

(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ K'āima omé falta baji Pascua fiesta pait'ee. Māgī fiestade pan levadura wēe k'opata. P'aareerā poroorāpa Moisepa p'āda jarateepataarā ome jiripachida sāga Jesús k'ūrat'aadait'ee. Māgā jita atadait'ee paji māik'aapa peepit'aadait'ee paji. ² Mamīda ūk'uru arii p'anadap'edaarāpa maapachida:

—Fiestade ooda-eda ajida, eperāarā k'īrau para beepiamaapa tachi ome.

Mariapa Jesús poro īri k'era weedaa

(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

³ Jesús Betania p'uuruude bak'āri, Simón, chi leprapa k'ayaa bada apatap'edaa tede baji. Jesús su-ak'i beep'eda, nek'omaa baji. Māga nide wēra pacheji. Ateeji chok'o chak'ek'a māu pi-ia alabastrodee ooda. Māgī ipuru baji k'era ipia nardodee oodapa. Chok'o t'ap'a ewa ataji māik'aapa weeji Jesús poro īri. ⁴ Ūk'uru arii p'anadap'edaarā k'īraudachida māik'aapa pedee para beei āchi pitapai:

—iSāap'eda jā k'era ichi k'inia weejima? ajida. ⁵ Jā wērapa netot'aada paara, trescientos denarios iru bak'aji chupiria beerā k'aripait'ee.

Mapa ma wēra itriapachida. ⁶ Mamīda Jesupa māgaji āchimaa:

—Ita-aria bīti; iK'āare-it'ee ik'achia jara jōnima? Irua ooda pia bipi. ⁷ Chupiria beerā nama p'anapata parā t'āide ewari chaa. Āchi k'aripa k'inia p'ani pirā, chupiria k'awaadai māik'aapa āchimaa ne-inaa pia oodai. Mamīda mi parā ome ichita ba-e pait'ee. Na ewari parāpa waa mi unuda-e pait'ee. ⁸ Na wērapa ooji ichia p'oyaarutapai mi-it'ee; mi p'urut'aaji k'erapa mi k'ap'ia iadai naaweda. ⁹ Mia wāarata jararu. Mia ooda eperāarā k'aripait'ee, māga jarateepata chaa na p'ek'au eujāde, ichiaba nepiripataadait'ee na wērapa ooda mi-it'ee. Māgā iru ichita k'īrapadait'eeda aji.

*Judapa Jesús traicionaada**(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)*

¹⁰ Judas Iscariote, Jesús k'öp'äyoorã docedepema aba, wāji p'aareerã poroorāmaa. Jaraji ichia āchi k'aripait'ee Jesús jítadamerã. ¹¹ Māga ūridak'āri, o-īadachida māik'aapa pedeejida p'arat'a teedait'ee Judamaa. Māpai Judapa jirīmaa beejī sāga Jesús āchīmaa jítapiit'ee.

*Pascua fiestadepema chik'o k'odap'edaa**(Mt 26.17-30; Lc 22.7-18; Jn 13.1-2, 21-30)*

¹² Perã Pascua fiesta ewari pait'ee baji. Ma fiestade oveja chak'e peepata māik'aapa pan levadura wēe k'opata. Fiesta pai naaweda Jesús k'öp'äyoorāpa iidijida irumaa:

—¿Sāma k'oit'ee Pascua fiesta ewatepema chik'o tai ome? Mama taipa ne-inaa odait'ee nek'odai naaweda.

¹³ Māpai Jesupa pēiji chi k'öp'äyoorã omé:

—Wāti p'uurudee. Mama ununadait'ee eperã pania chok'ode ateeru. T'ēe wāti. ¹⁴ Teedaa wāk'āri, chi te chiparīmaa jarāti: “Tachi Jarateeparipa iidi pēiji: ‘¿Chisāgí cuartode Pascua chik'o k'oit'ee michi k'öp'äyoorã ome?’ ” ¹⁵ Irua ak'ipiit'ee it'ipema pisode cuarto waibia pia oo bi. Mama ne-inaa jōma ōoti tachi nek'odait'ee.

¹⁶ Chi k'öp'äyoorã wājida p'uurudee. Jōmaweda ununajida Jesupa jaradak'a māik'aapa mama ne-inaa jōma oojida Pascua chik'o k'odait'ee.

¹⁷ P'āriupodopa Jesús pacheji chi k'öp'äyoorã doce ome. ¹⁸ Mesade nek'omaa p'anide, Jesupa māgaji:

—Mia wāarata jararu. Mia k'awa bi parādepema abaapa mi traicionaait'ee. Iru mi nome nama nek'omaa bi.

¹⁹ Māpai chi k'öp'äyoorã k'īra pia-ee para beejī māik'aapa aba-aba iidijida Jesumaa:

—¿Mik'ā? apachida.

²⁰ Māpai Jesupa p'anauji:

—Parã docedepema aba mi ome auk'a p'arat'ude pan sā atarupata mi traicionaait'ee.

²¹ Mi, chi Eperã Ak'ōre Truadepema, ichita piut'ee Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a. Mamīda, jaai, Tachi Ak'ōrepa k'achiadee pēit'ee chi mi traicionaait'ee bi! Piara bak'aji māgí t'o-e pada paara.

*Pan k'opata vino ome Jesús k'irāpadait'ee**(Mt 26.26-30; Lc 22.19-20; 1 Co 11.23-26)*

²² Nek'omaa p'anide Jesupa pan ataji māik'aapa it'aa t'iji gracias jarait'ee Tachi Ak'ōremaa. Ma pan k'ōrat'aaji māik'aapa chi k'öp'äyoorāmaa teeji. Māpai māgaji:

—Jitāti māik'aapa k'ōti. Nāgí pan mi k'ap'ia.

²³ Maap'eda māgá ooji ma vino ome. It'aa t'ip'eda, gracias jaraji Tachi Ak'ōremaa māik'aapa chi k'öp'äyoorāmaa teeji. Jōmaarāpa aīdepema vino tojida. ²⁴ Māpai māgaji:

—Nāgí vino mi waa, michi waa bat'ait'ee perã mi piuk'āri chok'araarã pari. Tachi Ak'ōrepa nāgí ūraa chiwidi jara bi. Michi waa bat'ada k'aurepa irua wēpapiit'ee eperāarã chok'araarāpa p'ek'au k'achia oopata māik'aapa michideerã papiit'ee. ²⁵ Mia wāarata jararu. Vino waa to-e pait'eeda aji, parã ome it'aripema vino torumaa Tachi Ak'ōre truade.

²⁶ Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādadepema k'ari k'aridap'eda, Olivo Eedee wājida.

*Jesupa jarada Pedropa iru k'awa-e bida ait'ee**(Mt 26.31-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)*

²⁷ Mama Jesupa māgaji:

—Parã jōmaweda ijāadaamaa p'aneedait'ee māik'aapa mi ituaba atabēidait'ee Tachi Ak'ōre Ūraa p'ā jēra bide jara bik'a:

‘Mia oveja ak'ipari peepiit'ee māik'aapa chi ovejaarã jīchoodaridait'ee.’ (Zac 13.7)

²⁸ Mamīda mi chok'ai p'irabaik'āri, Galilea eujādee wāit'ee parã naa.

²⁹ Māpai Pedropa māgaji:

—Apemaarāpa pi atabēiruta pijida, mia pi atabēi-eda aji.

³⁰ Jesupa p'anauji:

—Mia wāarata jararu. Idi p'ārik'ua et'erre k'arida omé k'arii naaweda, jarada ōpee pia mi k'awa-e bida ait'ee.

³¹ Mamīda Pedropa waapiara māgapachi:

—Pi ome auk'a piuru pijida, mia jara-eda aji.

Apemaarāpa ichiaba māga jarapachida.

*Jesús it'aa t'ida Getsemanide**(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)*

³² Maap'eda wājida Getsemaní ne-uu eujā apatap'edaamaa. Mama panadak'āri, Jesupa māgaji chi k'ōp'āyoorāmaa:

—Nama su-ak'i p'anéeti mi it'aa t'īnaru misa.

³³ Ichi ome ateeji Pedro, Santiago māik'aapa Juan. Jesús k'Īsia paraa nībeeji t'āri p'uapa.

³⁴ Mapa māgaji āchimaas:

—Mi piut'ee pik'a nībi t'āri p'uapa. Nama p'anéeti, k'āida-ee.

³⁵ Māpai Jesús waawipai wāp'eda, bedabaiji tau biiri eujāde t'ōbairumaa māik'aapa Ak'ōremaa chupiria iidiji k'inia bi pirā, iru māgí miapi p'asapinaamerā. ³⁶ It'aa t'īji:

—*Abbá*, Mi Ak'ōre, pia jōma p'oyaaari. K'aripáji na miait'ee bideepa. Mamīda oonáaji mia k'inia bik'a. Jīp'a pia k'inia bik'ata óoji.

³⁷ Maap'eda, ak'i chek'āri, chi k'ōp'āyoorā k'āi jōnita unu cheji. Māpai māgaji Simón Pedromaa:

—Simón, ¿k'āi nībik'ā? aji. ¿Hora apida p'oyaa chok'ai p'anada-ek'ā k'āida-ee? ³⁸ Chok'ai p'anāti māik'aapa it'aa t'īti p'ek'au k'achiade baaipiamaapa. Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bik'a t'āripa oo k'inia p'ani. Mamīda pāchi k'ap'iaa chooda-e p'ani.

³⁹ Waya wāji it'aa t'īde naaweda oodak'a:

—K'aripáji na miait'ee bideepa. Mamīda oonáaji mia k'inia bik'a; jīp'a pia oo k'inia bik'ata oopáde aji.

⁴⁰ Waya chek'āri, naa unu chedak'a unu cheji; k'āi jōni tap'ok'eepa. frimadap'eda, k'ŭup'ee p'anapachida, k'awada-e pada perā k'āata jaradai. ⁴¹ It'aa t'īda ōpeemaa waya chek'āri, Jesupa māgaji:

—¿At'āri k'āi jōnik'ā? Jāgapaipi. Mi peepidait'ee hora pajipi. Eperā Ak'ōre Truadepema teedait'ee p'ek'au k'achia oopataarā juade. ⁴² Eperā mi traicionaait'ee bi k'ait'a cheru. j'P'irabāiti māik'aapa wādāma apemaarāmaa!

Jesús jita atadap'eda

(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴³ Jesús at'āri pedeemaa bide ichi k'ōp'āyo Judas pacheji eperāarā chok'ara ome. Espada pak'uru ome anipajida. P'aareerā poroorāpa, Moisepa p'āda jarateepataarāpa māik'aapa judiorā poro waibiarāpa ma eperāarā pēijida āchi pari. ⁴⁴ K'awaadamerā chisāgita Jesús, panadai naaweda, Judapa jaraji māirāmaa:

—Chi mia k'īra iruta saludaak'āri, māgita pia jita atadapáde aji, māik'aapa atadaridapáde aji.

⁴⁵ Mapa pachedak'āri Jesumāi, Judas pedee cheji:

—jTachi Jarateepari!

Māga jarap'eda, k'Īra it'aaji. ⁴⁶ Māpai Jesús jita atajida māik'aapa ateejida.

⁴⁷ Mamīda eperā Jesús k'ait'a badapa ichi espada ēt'a atap'eda, p'aareerā poro waibia mimiapari k'īri orp'et'aaji. ⁴⁸ Māpai Jesupa iidiji ichi jita ata chedap'edaarāmaa:

—¿Sāap'eda parā chejidama aji, espada ome māik'aapa pak'uru ome mi jita atade eperā nechiaayaa bi jita atapatak'a? ⁴⁹ Ewari chaa mi Tachi Ak'ōre te waibiade bapari iru pedee jarateemaa. Maapai mi jitada-e paji. Mamīda nāga p'asaru Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a.

⁵⁰ Jesupa māga jaramaa bide, jōmaweda chi k'ōp'āyoorāpa atabēijida māik'aapa miruk'oodachida. ⁵¹ Mamīda k'ūtrāa aba Jesús t'ēe nipaji. Chi k'ap'ia pira baji sabanapa, āk'adaa nipada perā. Judas ome nipadap'edaarāpa ma k'ūtrāa jita atajida. ⁵² Mamīda, waaweepa sabana k'enat'aaji māik'aapa āk'adaa p'ira uchiadachi.

Jesús Junta Suprema k'īrapite bada

(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵³ Māpai āchia Jesús ateejida Caifás temaa. Ichi p'aareerā poro waibia paji. Mama ichiaba see nibaji p'aareerā poroorā, judiorā poro waibiarā māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarā. ⁵⁴ Pedro t'imūpapai t'ēe wāk'āti wāji. Māgá wāpa Caifás te t'iak'au badamāi edú t'ūji. Mama t'īpitau ik'aawa su-ak'i beejī k'ara p'aait'ee Ak'ōre te jīapataarā ome.

⁵⁵ P'aareerā poroorāpa jōmaweda Junta Supremadepemaarā ome testigo jiri p'anapachida. Māgá Jesús peepit'aadait'ee. Mamīda maarepida unuda-e paji imiateadait'ee, ⁵⁶ ma eperāarā chok'araarāpa wāara jaradak'aa pada perā māik'aapa auk'a pedeedak'aa pada perā. ⁵⁷ Ūk'uru chi poroorā k'īrapite p'irabaijida māik'aapa seewa jarajida:

⁵⁸ —Taipa ūrijida irua jararu: “Chonaarāweda eperāarāpa Tachi Ak'ōre te waibia oojida. Mia māgí te t'eet'aap'eda, k'āima ōpeemaa waya oo atai. Mamīda eperāarāpa oopatak'a oo-e-pait'eeda” aji.

⁵⁹ Māga jarajida mīda, at'āri auk'a pia pedeeda-e paji tachi judiorā ūraade jara bik'a.

⁶⁰ Māga ūrik'āri, p'aareerā poro waibia Caifás bainī beejī jōmaarā k'ŕapite māik'aapa iidiji Jesumaa:

—¿Wāarak'ā aji, pi k'ŕapite jara p'ani pedee? ¿Maarepida p'anau-ek'ā? aji.

⁶¹ Mamīda Jesupa maarepida p'anau-e paji; k'ŕup'ee beejī.

Waya māgaji:

¿Pik'ā Mesías, Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā rey pamerā? ¿Pik'ā aji, Tachi Ak'ōre Waibia Warra?

⁶² Jesupa p'anauji:

—Mida aji. Parāpa mi unudait'ee Ak'ōre Waibia juaraare su-ak'i bi. Ichiaba mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema waya chek'āri, unudait'ee jīararade cheru.

⁶³ Māpai Caifapa ichi p'aru jēt'aaji t'āri k'achiapa māik'aapa māgaji:

—¿K'āare-it'ee waa jiridaima eperāarāpa jaradamerā ichia ooda? ⁶⁴ ¿Parāpa ūrijida-ek'ā ichia pedee k'achia jarada Tachi Ak'ōre āpīte? ¿K'āata k'ĭsia p'anima? aji.

Jōma auk'a bia para beejī:

—Ichia jarada k'aurepa piupia bida ajida.

⁶⁵ Ūk'uru arii p'anadap'edaarāpa Jesumaa idujida māik'aapa tau p'ārajī atadap'eda, sījida. Māga oo jōnide māgajida:

—Pi wāara Tachi Ak'ōre Warra pirā, jarapāde aji, k'aipata pi sīji!

Ichiaba Ak'ōre te jīapataarāpa k'ĭramaa sīpachida.

Pedropa Jesús k'awa-e bida ada

(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Māmisa Pedro tuda baji te āuk'idaa. Māga nide Caifás mimiapari awēra irumaa cheji.

⁶⁷ Ma wērapa Pedro unuk'āri k'ara p'aimea bi t'ipitau ik'aawa, pi-ia ak'ijī māik'aapa māgaji:

—Pi auk'a nipajida aji, jā eperā Jesús Nazaretdepema ome.

⁶⁸ Mamīda Pedropa meraji:

—iSeewa! Mia iru k'awa-e bi. Ichiaba k'awa-e bida aji, pia k'āaredeta pedee bi.

Maap'eda mamāik'aapa uchijai chi cercoo edú t'ĭupatamaa. Māga nide et'erre k'ariji. ⁶⁹ Ma wērapa waya unu atak'āri, māgaji arii p'anadap'edaarāmaa:

—Pichá, jāgí Jesús k'ōp'āyo.

⁷⁰ Mamīda Pedropa waya meraji. Taarā-e nide chi arii p'anadap'edaarāpa waya māgajida:

—Wāara, pi āchi k'ōp'āyo. Ma awara, pi Galilea eujādepemak'a pedee bida ajida.

⁷¹ Māpai Pedropa juraaji:

—iSeewa! iK'awa-e bi parāpa jara p'ani eperā! Mia seewa jaramaa bi pirā, Tachi Ak'ōrepa mi miapiipia bida aji.

⁷² Aramata et'erre waya k'ariji. Māpai Pedropa k'irāpaji Jesupa jarada: “Et'erre k'arida omé k'ariī naaweda, pia jarada ōpee jarait'ee mi k'awa-e bi.” Māga k'ĭsiap'eda, Pedro jēedachi t'āri p'uapa.

15

Jesús Pilato k'ŕapite

(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Tap'eda weda p'aareerā poroorā, judiorā poro waibiarā māik'aapa Moisepa p'āda jara-teepataarā, māgí Junta Supremadepemaarā chip'edaidap'eda, pedeeteejida k'awaadait'ee k'āata oodait'ee Jesús ome. Jesús jua jī atapidap'eda, teenajida Pilato temaa. Ichi Romadepemaarā poro waibia paji.

² Pilatopa iidiji Jesumaa:

—¿Pik'ā aji, Judiorā Rey?

Jesupa p'anauji:

—Mida aji, pia jara bik'a.

³ P'aareerā poroorāpa audupai imiatee jōnadap'edaa perā, ⁴ Pilatopa waya iidiji:

—¿Maarepida p'anau-ek'ā aji, imiatee jōnita?

⁵ Mamīda Jesupa maarepida p'anauk'aa paji. Mapa Pilatopa k'awa-e paji k'āata ooit'ee.

Pilatopa Jesús peepida

(Mt 27.15-26; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

⁶ Ma fiestade Pilatopa preso aba k'ena pēipachi, eperāarāpa iidirutata. ⁷ Eperā t'ĭjarapatap'edaa Barrabás carcelde baji awaraa k'ōp'āyoora ome, Roma pidaarā juadeepa uchia k'iniapa chíara pee p'anadap'edaa perā. ⁸ Eperāarāpa iidinadak'āri Pilatoma preso k'ena pēimerā ichia ooparik'a, ⁹ irua p'anauji:

—¿K'inia p'anik'ā aji, mia Judiorā Rey apata k'ena pēimerā?

¹⁰ Māga iidiji k'awa bada perā judiorā p'aareerā poroorāpa Jesús k'īra unuamaa iru p'anadap'edaa. ¹¹ Mamīda p'aareerā poroorāpa eperāarāmaa jarajida iididamerā Pilatopa Barrabata k'ena pēipimerā. ¹² Mapa Pilatopa iidiji:

—¿Sāga oopi k'inia p'anima aji, parāpa Judiorā Reyda a p'ani ome?

¹³ Māpai biajida:

—¡Kurusode peepit'áajil!

¹⁴ Pilatopa mǎgaji:

—¿K'āare k'achiata oojima? aji.

Mamīda waya eperāarāpa biajida:

—¡Kurusode peepit'áajil!

¹⁵ Pilato pia bee k'inia bada perā eperāarā ome, Barrabata k'ena pēiji. Jesús soopa wipip'eda, pēiji kurusode baijira bidamerā piurumaa.

Soldaorāpa Jesús oo iru p'anadap'edaa

(Mt 27.27-31; Jn 19.2-3)

¹⁶ Soldaorāpa Jesús ateejida Pilato palaciode, t'ijarapatap'edaa *pretorio*. Mama tuda soldaorā chok'araara seedachida. ¹⁷ Oo iru p'anapachida. Rey p'aruk'a p'oree k'īra p'āimap'āimaa jī bidap'eda, poro jira pak'uru jua ne-iri-idaa bidee oojida māik'aapa jī bijida. ¹⁸ Maap'eda bia ēipachida:

—¡Ak'iti Judiorā Rey!

¹⁹ Poromaa wipachida pak'urupa. Idupachida māik'aapa bedabaidaipachida iru k'īrapite it'aa t'ī pik'adait'ee. ²⁰ Mǎgá oo iru p'anadap'eda, ma p'aru p'oree ērat'aajida māik'aapa ichi p'aru waya jī bijida. Maap'eda ateejida kurusode baijira bidait'ee.

Cirene p'uurudepemamaa Jesús kuruso ateejidap'edaa

(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

²¹ Uchia wādak'āri Jerusalendeepa, unujida eperā Cirene p'uurudepema t'ijarapatap'edaa Simón. Ewaa p'uurude panaji. Mǎgí eperā Alejandro māik'aapa Rufo ak'ōre paji. Simón ik'aawa wāyaa wādak'āri, soldaorāpa kuruso ateejijida Jesús pari.

Jesús kurusode baijira bidap'edaa

²² Jesús ateejida *Gólgota* apatap'edaamaa. (Gólgota jara k'inia bi: “Tachi Poro Biiri”.) ²³ Maap'eda teejida vino mirra ome p'oirada, mamīda Jesupa to-e paji. ²⁴ Māpai soldaorāpa Jesús jua māik'aapa chí biiri merap'ejida māik'aapa kurusode baijira bijida piumerā. Mǎgīrāpa suerte jemenejida k'awaadait'ee k'aipata iru p'aru atait'ee.

²⁵ Māga oojida tap'eweda, las nueve. ²⁶ Soldaopa iru poro it'aik'a eere kurusode letrero merap'ejl, jarait'ee k'āare-it'ee kurusode baijira bijida piumerā. P'ā baji: JUDIORĀ REY. ²⁷ Mama ichiaba nechiapataarā omé kurusode baijira bijida, aba Jesús juaraare, chí apema juabi eere. ²⁸ [Māga p'asaji Tachi Ak'ōre Ūraa jaraparipa p'ādak'a chonaarāweda: 'Iru p'ek'au k'achia oopataarā ome auk'a ata bijida.'] (Is 53.12)

²⁹ Chi arii wāyaa wā nipadap'edaarāpa irumaa ik'achia jarajida. Āchi poro p'irap'iraa mǎgapachida:

—¡Aai, pia Tachi Ak'ōre te waibia jōmaweda t'eet'aa'it'ee paji māik'aapa waya oo atait'ee paji ewari ōpeemaa! ³⁰ Pia jarada wāara pirā, ijāmāik'aapa irabáiji piunaamerā!

³¹ Ichiaba mǎgá oo iru p'anapachida p'aareerā poroorāpa Moisepa p'āda jarateepataarā ome:

—¡Awaraarā k'aripajida ajida. Mamīda ichi itu nadeepa p'oyaa uchiae! ³² ¡Ak'iti! ¿ǎgí Tachi Ak'ōrepa pēida tachi k'aripamerā, Israel pidaarā Rey poro waibiaak'ā? ¡jāmāik'aapa irabáiji iraweda tai k'īrapite! Māga ooru pirā, taipa ichiaba pide ijāadait'eepi.

Kurusode iru ik'aawa baijira p'anadap'edaarāpa ichiaba irumaa ik'achia jarapachida.

Jesús jai-idaada

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

³³ Imat'ipa ak'ōrejru k'iat'idachi. Na eujā jōma p'āriudachi las tres parumaa. ³⁴ Ma hora Jesupa golpe biaji:

—‘Eloí, Eloí, ¿lemá sabactani?’ (Ma pedee jara k'inia bi: ‘Mi Ak'ōre, Mi Ak'ōre, ¿k'āare-it'ee mi atabējijima?’) (Sal 22.1)

³⁵ Ūk'uru arii p'anadap'edaarāpa ūridak'āri, maajida:

—¡Ūriti! Elías, chonaarāwedapema Ak'ōre pedee jarapari t'īmaa bida ajida.

³⁶ Eperā p'ira wāji māik'aapa esponjak'a p'ēsap'ēesaa bi topa ataji vino achuchuede. Sia k'īde jōi bip'eda, Jesús it'aimāi t'ī atanaji sōmerā, opisia bi jīak'aapa māik'aapa maaji:

—Írá, ichiak'au bidait'ee. Unu k'inia p'ani Elías cheru pirā ichi irabai atade.

³⁷ Mamīda Jesús golpe biaji māik'aapa jai-idaaji. ³⁸ Māimisa Jerusalende Tachi Ak'ōre te waibiade chi edupiarā bi cuarto t'ūpatamāi p'aru teesoo eebai jira bada esajlak'a jēdachi it'īpa edaa. ³⁹ Jesús k'īrapite ak'i nībada soldaorā poropa iru mǎgā piu wā unuk'āri, mǎgaji: —iWāara, na eperā Tachi Ak'ōre Warra paji!

⁴⁰ T'imūipapai ūk'uru wēraarā p'anadap'edaarāpa ak'i p'anajida: María Magdalena; María, Santiago (chi t'ēepema) māik'aapa José nawe; ichiaba Salomé. ⁴¹ Jesús Galilea eujāde nipak'āri, ma wēraarāpa iru chi k'ōp'āyoorā ome k'aripa nipapachida. Mama ichiaba wēraarā chok'ara p'anajida iru ome Jerusalendee chedap'edaarā.

Jesús iadap'edaa

(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴² Ma ewate p'āriupodopa jōmaweda ne-inaa aupa jēra bait'ee paji īipata ewate pai naaweda. ⁴³ José Arimatea p'uuredepema waawee-ee wāji Pilatomaā Jesús k'ap'ia piuda iidide iait'ee. Mǎgī Junta Supremadepema paji māik'aapa apemaarā judiorāpa iru pia ak'ipachida. Ma awara irua unu k'inia baji Tachi K'aripaparipa ichita eperāarā pia ak'ipari. ⁴⁴ Pilatopa Jesús piuda k'awaak'āri, p'eraji isapai piuda perā. Mapa soldaorā poro t'ī ataji māik'aapa iidiji:

—¿Wāara piujik'ā? aji.

⁴⁵ Māpai Jesús piu bida ak'āri, Pilatopa teeji iru k'ap'ia Josemaa. ⁴⁶ Māpai Josepa neto ataji p'aru lienzodee māik'aapa Jesús k'ap'ia kususodeepa irabai atap'eda, aide pira bijī. Maap'eda binaji māu te uria k'oro iru p'anadap'edaade māik'aapa chi t'ai t'ap'a bēiji māu choma bīpa. ⁴⁷ María (José nawe), María Magdalena ome ak'i p'anajida sāma iaruta.

16

Jesús chok'ai p'irabaida

(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Īpata ewate wāyaap'eda, p'ārik'ua María Magdalena, María (Santiago nawe) māik'aapa Salomepa neto atajida k'era Jesús k'ap'iade p'urudait'ee. ² Tomia ewate, tap'eda weda ak'ōrejīru uchiaruta wājida iru k'ap'ia iadap'edaamaa. ³ Pedee wājida:

—¿K'aipa āyaa ata biyama ajida, māu choma chi t'aide jīa bi?

⁴ Mamīda t'imī weda ak'inadak'āri, unujida māu piradai bi awara āi. ⁵ Māu te uriaede edū t'ūdak'āri, ununajida k'ūtrāa su-ak'i bi āchi juaraare. Chi p'aru jī bada t'o-t'oo teesoo baji. Mǎgī āngel Tachi Ak'ōre truedepema paji. Ma wēraarāpa mǎga unudak'āri, p'eradachida. ⁶ Mamīda mǎgipa mǎgaji:

—P'eranaāti. Parāpa jiri p'ani Jesús Nazaretdepema kususode baijira bīdap'edaa. Īru nama wē-e! ĪChok'ai p'irabajipi! Pichá, ak'i chéti iru iadap'edaamāi. ⁷ Wāti jarade Pedromaa ichiaba chi apemaarā k'ōp'āyoorāmaa: “Iru wāit'ee Galilea eujādee parā naa. Mama iru unudait'ee irua jaradak'a.”

⁸ Māpai wēraarā k'īra k'awa-ee pik'adachida p'era jōnadap'edaa perā. P'ira uchijida Jesús k'ap'ia iadap'edaamāi. K'ap'ia wēree jōnajida waawepa. Mapa maarepida p'oyaa jarada-e paji.

Jesupa María Magdalenamaa chok'ai unupida

(Jn 20.11-18)

⁹ [Tomia ewate Jesús chok'ai p'irabajiji. Naapiara unupiji María Magdalenamaa. Ma wēra naaweda netuara siete merātia baji ichi k'ap'iade. Mamīda Jesupa jōmaweda āyaa uchi-apik'ooji. ¹⁰ Jesús unup'eda, María Magdalenapa jaranaji iru ome nipapatap'edaarāmaa. Āra k'īsia paraa jarajēe p'anajida Jesús k'ap'ia-it'ee. ¹¹ Mǎga nīde Mariapa jara cheji:

—iMīa Jesús chok'ai unujida! aji.

Mamīda ārapa mǎga ūridak'āri, ijāada-e paji.

Jesupa awaraa k'ōp'āyoorā omeemaa chok'ai unupida

(Lc 24.13-35)

¹² T'ēepai, Jesupa k'īra awara unupiji chi k'ōp'āyoorā omeemaa ode nidade. ¹³ Āchia iru k'awa atadak'āri, aramata āpītee nepiride wājida apemaarāmaa. Mamīda ārapa pida ijāada-e paji.

Jesupa chi k'ōp'āyoorāmaa chok'ai unupida

(Mt 18.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁴ T'ēepai, Jesupa chok'ai unupiji chi k'ōp'āyoorā oncemaa, nek'omaa p'anide. Iru chok'ai bi pia ijāadak'aa paji k'īri k'īsua p'anadap'edaa perā. Ma awara apemaarāpa mǎga nepiridap'edaa jida ijāada-e paji. Mapa irua ik'īati pedeeji. ¹⁵ Ichiaba jaraji āraamaa:

—Wāti na p'ek'au eujā eperāarā paraamaa māik'aapa jaratéeti Tachi Ak'ōre pedee pia mia k'awapida parāmaa. ¹⁶ Apidaapa ma ūraa chiwidide ijāa bi pirā, poro choopiipia bi k'awapiit'ee mi ome araa bi. Māgá it'aa wāit'ee ichi piuk'āri. Jōdee mide ijāa-e pirā, tok'arradee mianait'ee ichia p'ek'au k'achia ooda k'aurepa. ¹⁷ Mide ijāa p'anirāpa oodak'āri ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa, awaraarāpa k'awaadait'ee Tachi Ak'ōre āchi ome bi. Mi t'ide netuara uchiapidait'ee; awaraa pedee k'awada-e p'ani mīda, Ak'ōre Jaurepa pedeepiiit'ee; ¹⁸ taama k'achia jitadait'ee āchi juapa; māik'aapa neera k'achia todait'ee. Mamīda māgee ne-inaapa āchi maarepida k'achia ooda-e pait'ee. Jōdee āchi juapa k'ayaa beerā t'ōbaidak'āri, k'ayaa jipadait'ee.

*Jesús Tachi Ak'ōre eujādee wāda
(Lc 24.50-53)*

¹⁹ Tachi Waibia Jesús pedeepe'eda chi k'ōp'āyoorā ome, Tachi Ak'ōrepa iru it'aa ateeji ichi eujādee. Mama su-ak'i beejī Ak'ōre juaraare, ijāapataarā poro waibia perā. ²⁰ Māpai chi k'ōp'āyoorāpa Ak'ōre Ūraa chiwidi o-ia jarateenajida awara āi eperāarā paraamaa. Jesupa ne-inaa pia oopachi āchi k'ap'ia pari. Māgá āchia ne-inaa eperāarāpa oodak'aa oodak'āri, awaraarāpa k'awaajida Jesús ūraa wāara.]

SAN LUCAS San Lucapa Pedee Pia P'ãda

San Lucapa na pedee pia p'ãji. Lucas judio-e paji. Macedonia eujãdepema médico paji. Jesucristopa jirit'erada Pablo k'öp'äyo paji. Na pedee pia p'ã pëiji chi k'öp'äyo Teofilomaa, auk'a Jesucristode ijãamerã. K'awapi k'inia baji Jesupa judio-eerã o k'achiadeepa ichiaba k'aripa atapari. Na pedee p'ãi naaweda, Lucapa pi-ia ak'iji ne-inaa jômaweda p'ã bada Jesude. Pedee pachi Jesús bapata k'awadap'edaarã ome, Jesús nipapata pia nepiri k'inia bada perã. Na p'ãdade audú jara bi chupiria beerãde; it'aa t'ipatade; Tachi Ak'õre Jaurede; Cristo piuda k'aurepa Ak'õrepa eperãarãpa p'ek'au k'achia oopata wëpapiparide mäk'appa wëraarã mimiade Tachi Ak'õre-it'ee.

Naapiara Lucapa jara bi ichia k'awaada na pedee pia p'ãi naaweda (cap. 1.1-4). Mateopa p'ãda k'äyara pedee chok'araara jara bi Jesús t'odade (caps. 1.5-2.52) mäk'appa Juan Bautistapa jarateedade (cap. 3.1-20). Awaraarãk'a Lucapa jara bi Jesús poro choodade mäk'appa iru netuara ome unuda (caps. 3.21-4.13); irua jaratee nipada Galilea eujãde (caps. 4.14-9.9) mäk'appa awaraa eujãde (cap. 9.10-50); iru Judea eujãdee wãda (caps. 9.51-13.21) mäk'appa irua jarateeda Perea eujãde (caps. 13.22-19.27). Ma jõmaade Lucapa pedee chok'araara jara bi, awaraa pedee pia p'ãdap'edaarã k'äyara. T'ëpai jara bi Jesús peedap'edaa (caps. 19.28-23.56); iru chok'ai p'irabaida; chi k'öp'äyoorãmaa unupida mäk'appa ãra taide it'aa wãda (cap. 24).

Teofilomaa naapiara p'ãda

¹ Eperãarã poro waibia Teófilo, mi naa awaraarãpa p'ãjida ne-inaa p'asada tachi t'ãide. ² P'ãjida Jesús ächi taupa unudap'edaa mäk'appa tachimaa irude nepiridap'edaa. Tachi Ak'õrepa ãra jirit'eraji mägã irua ooda jarateepataadamerã. ³ Mia ma p'ãdap'edaa pia ak'iji. Ma awara ãramaa mäk'appa Jesús unudap'edaarã awaraarãmaa iidi wãji. Mägã Jesús t'odadeepa p'asada pia k'awaaji. Eperãarã poro waibia Teófilo, ⁴ ma jõmaade k'ïsiap'eda, mia nãga p'ã bi, pia ma wãara pedee jarateedap'edaa pipiara k'awaamerã.

Tachi Ak'õrepa jara pëida Juan Bautista t'oit'ee

⁵ Jesús t'oi naaweda Herodes rey paji Judea eujãde. Mama bapachi p'aare t'ijarapatap'edaa Zacarías. Iru p'aare Abías eere p'anadap'edaarãdepema paji. Chi wëra, Isabel, ichiaba chonaarãwedapema p'aareerã poro waibia Aarondeepa uchiada paji. ⁶ Zacarías chi wëra ome k'achia wëe p'anapachida Tachi Ak'õre k'irapite, iru ùraade jara bik'a oopachida perã. Maperã apidaapa ãra p'oyaa imiateedak'aa paji. ⁷ Mamída ãra warra wëe p'anajida, Isabel warra t'ok'aa pada perã. Ma awara ächi omee weda audú chonaa p'anajida warra oodait'ee.

⁸ Ewari aba p'aareerã poroorãpa jarajida Abías eerepema p'aareerã mimia p'aneedamerã Tachi Ak'õre te waibiade. ⁹ P'aareerãpa oopatak'a suerte jemenejida k'awaadait'ee k'aita t'üt'ee Tachi Ak'õre te waibia edupema cuartode ne-inaa t'ua bapari paade. Mägã Zacariata uchijaji. ¹⁰ T'iuji ma ne-inaa t'ua bapari paade. Mägã oomaa bi misa, eperãarã jômaweda taawa it'aa t'ï para baji. ¹¹ Zacarías mama te jãde bide it'aripema angelpa ichi unupiji. Baini baji ma ne-inaa t'ua bapari paapata altar juaraare. ¹² Zacariapa mägã unuk'ãri, p'eradachi. ¹³ Mamída ma angelpa mägaji:

—Zacarías, waaaweenaapãde aji. Tachi Ak'õrepa pia it'aa iidida ùrijipi. Pi wëra Isabelpa warra t'oit'ee. T'ï biit'eeda aji, Juan. ¹⁴ Parã o-ï-ia p'anadait'ee iru ome. Ichiaba eperãarã chok'ara o-ia p'anadait'ee iru t'oda k'awaadak'ãri. ¹⁵ Pi warra waibia pait'ee Tachi Ak'õre k'irapite. Maarepida it'ua, vino jida tok'aa pait'ee. Iru t'oi naaweda, Tachi Ak'õre Jaure bapariit'ee iru ome. ¹⁶ Iru Israel pidaarã chok'araarãmaa waya ijãapiit'ee Tachi Ak'õrede. ¹⁷ Na Juanpa Ak'õre pedee janarit'ee, Tachi Waibia chei naaweda. Audú Ak'õrede ijãapariit'ee. Ne-inaa ooit'ee Tachi Ak'õre juapa mäk'appa sôcharra bait'ee Ak'õre pedee jarapari Elias chonaarãweda bapatak'a. Ak'õreerãmaa k'ïsiapiit'ee ächi t'ãri auk'a bidamerã ächi warrarã ome. T'ãri k'achia beerãmaa jarateeit'ee oo k'awaa wãdamerã Ak'õrepa oopi bik'a. Mägã oo bipa Israel pidaarã k'aripait'ee Tachi Waibia k'awaadamerã mäk'appa irude ijãapataadamerã.

¹⁸ Mägã ùrik'ãri, Zacariapa ma angelmaa iidiji:

—¿Sãga mia pi pedee ijãayama? aji. Mi audú chonaa bida aji, warra ooit'ee; mi wëra jida.

¹⁹ Mãpai angelpa mägaji:

—Mi Gabrielda aji. Tachi Ak'õrepa jararuk'a mia ooparida aji. Irua mi pëiji pi ome pedeede mäk'appa pimaa ma pedee pia jarade. ²⁰ Mamída pia mi pedee ijãa-e pada perã, iraweda pi p'oyaa pedee-ee beeit'eeda aji, mia jaradak'a parumaa.

²¹ Zacarías mágá edú bí misa, eperāarā taawa it'aa t'í para badaarāpa k'Ísia p'aneejida: “¿Sāgap'edapí taarāruma?” apachida. ²² Zacarías uchiak'āri, p'oyaa pedeeek'aa paji. Jip'a juapa jarapachi. Mapa ma eperāarāpa k'awaajida irua k'āimok'araa pik'a bide ne-inaa unuda Ak'ōre te waibiade.

²³ Zacariapa ichi mimia Ak'ōre te waibiade aupak'āri, ichi temaa wāji. ²⁴ T'ēepai chi wēra Isabel biak'oo beejí. Atane joisomaa wāyaaru misa, uchia-e paji ichi tedeeepa. ²⁵ K'Ísiaji: “Tachi Ak'ōrepa mímāa ne-inaa pia ooji. Mí k'Íra nejasia bapachi, biak'ook'aa pada perā. Mamída irua mí chupíríia k'awaada perā, írá mí biak'oo bida” aji.

Tachi Ak'ōrepa jara pēida Jesús t'oit'ee

²⁶ Atane seismaa Isabel biak'ooda, Tachi Ak'ōrepa ichi ángel Gabriel pēiji Galilea eujādepema p'uuru Nazaretdee. ²⁷ Mama bapachi awēra waide imik'Íra ome k'āi-ee. T'íjarapachida María. Mama ichiaba bapachi imik'Íra t'íjarapatap'edaa José. Ichi chonaarāwedapema Rey Daviddeepa uchiada paji. María José ome pedeete p'anajida miak'āidait'ee. ²⁸ Gabriel cheji Mariamaa māk'aapa mágaji:

—¡Pia baparíjii! Tachi Ak'ōrepa pí piara ak'iparí awaraarā k'āyaara. Iru pí ome bida aji.

²⁹ Māga ūrik'āri, María p'era pik'a beejí māk'aapa k'Ísiaji: “¿Sāap'edata mímāa māga jara cheruma?” aji. ³⁰ Māpai Gabrielpa mágaji:

—María, waaweenaapáde aji. Tachi Ak'ōrepa pí jirit'eraji k'inia iru bairā. ³¹ Pí biak'oo beeit'ee māk'aapa imik'Íra warra t'oit'ee. T'í biit'ee Jesús. ³² Iru Tachi Waibia pait'ee. Tachi Ak'ōre Warrada adait'ee. Tachi Ak'ōre Waibiapa iru rey papiit'ee, iru chonaarāwedapema Rey Davidk'a. ³³ Iru ichita Jacobdeepa uchiadap'edaarā rey pait'ee, na p'ek'au eujā jōru pijida.

³⁴ Māpai Mariapa iidiji ma angelmaa:

—Mamída, ¿sāga biak'ooyama aji, mí imik'Íra ome k'āi-ee bita?

³⁵ Gabrielpa p'anauji:

—Pí biak'oo-e pait'ee awaraa wēraarāk'a. Ak'ōre Jaure pí ome bait'ee. Tachi Ak'ōrepa ne-inaa jōmaata oopari. Iru Jaurepa pí aneu pik'a cheit'ee jīrararak'a. Māgá imik'Íra wēe bí mīda, biak'oo beeit'ee. Ak'ōrepa māga ooit'ee perā, pí warra k'achia wēe baparíit'ee. Iru Tachi Ak'ōre Warrada apataadait'ee. ³⁶ Ma awara pichi éreerā Isabel, chōtrāa k'iri mīda, atane seis iru bí biak'ooda. Iru warra t'ok'aada apachida mīda, imik'Íra warrata t'oit'eeda aji. ³⁷ Tachi Ak'ōrepa māga ooi, wē-e perā ne-inaa irua p'oyaa oo-e pai.

³⁸ Māpai Mariapa mágaji:

—Mí Tachi Ak'ōre jua ek'ari bapari. Irua jara bik'a ooi pia bida aji, mí ome.

Maap'eda Gabriel wāji.

María Isabelmaa wāda

³⁹ Ma t'ēepai María wāji Isabel bada p'uurudee ee jēra bimāi Judea eujāde. ⁴⁰ Zacarías temāi panak'āri, Mariapa Isabelmaa saludaaji. ⁴¹ Isabelpa María pedee ūrik'āri, chí chai o-Íapa jiti jira beejí iru bide. Māpai Tachi Ak'ōre Jaure ba cheji Isabel ome. ⁴² Mapa golpe pedeeji:

—Tachi Ak'ōrepa pita pipiara ak'í bida aji, awaraa wēraarā k'āyaara. Irua pí warra bide bí pia ak'í baparíit'eeda aji. ⁴³ Mí ek'ariara bí mīda Tachi Ak'ōre k'Írapite, mí o-Ía bí, pí, Michi Waibia nawepa mí ak'í cheda perā. ⁴⁴ Pí salude ūriruta mí warra o-Íapa jiti jira beejí mí bide. ⁴⁵ Pí o-Ía bí ijāada perā Tachi Ak'ōrepa ooit'ee ichia jara pēidak'al

Mariapa pedee pia jarada Tachi Ak'ōrede

⁴⁶ Māpai Mariapa mágaji:

—T'āriapa mia jara bí: Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bí.

⁴⁷ Michi t'āride o-Ía nībí, Tachi Ak'ōrepa mí o k'achiadeepa k'aripa atapari perā.

⁴⁸ Mí chupíríia k'iri mīda iru esclavak'a, irua mí jirit'eraji māk'aapa t'āri o-Íapíji. Mapa íraweda jōmaarāpa mí t'íjaradait'ee chí Tachi Ak'ōrepa t'āri o-Íapída.

⁴⁹ ¡Tachi Ak'ōre Waibia t'íjarapata Chi K'achia Wēe Bapari! Iruata ne-inaa pí-ia ooji mí ome.

⁵⁰ Tachi Ak'ōrepa chupíríia k'awaapari ichide ijāapataarā; āchi warrarā; āichak'eerā paara.

⁵¹ Ne-inaa pí-ia oodoo ichi juapa. T'āride audua beerā jērek'ooji.

⁵² Reyrā uchiapíji āchi mimiadeepa māk'aapa āra k'āyaara audua-ee beerā poro waibiara papíji.

⁵³ Jarrapisia beerā irumaa chedak'āri, ne-inaa pia teeji k'āiwee nipadamerā ichi ode. Jōdee net'aa piara iru p'anadap'edaarā arājāga wāpíji āchi ode.

⁵⁴ Tachi Israel pidaarā, ichi eperāarā k'aripapachi ichia oopi bik'a oopatap'edaa perā. Ára ichita chupíríia k'awaaji ⁵⁵ māga ooit'eeda ada perā tachi chonaarāmaa; Abrahammaa māk'aapa irudeepa uchiadait'eerāmaa.

⁵⁶ María Isabelmāi atane ōpee beejí. Maap'eda cheji ichi temaa.

Juan Bautista t'oda

⁵⁷ Isabel warra t'ok'ari, imik'ira warrata t'o ataji. ⁵⁸ Achi te k'ait'a p'anapatap'edaarāpa māik'aapa āchideerāpa k'awaadak'ari Tachi Ak'ōrepa mágá āchi k'aripada, āramaa chejida pedee pia jarade. ⁵⁹ Warra t'op'eda, k'āima ocho pak'ari, iru k'ap'iade tauchaa bipijida. Arie p'anadap'edaarāpa t'í bidait'ee paji Zacarías, chi ak'ōrek'a. ⁶⁰ Mamída chi nawepa mágaji:

—Māga-e. Iru t'í bidait'ee Juan.

⁶¹ Māpai mágajida:

—Parādeerā apidaamaa ma t'í bida-e paji.

⁶² Māpai juapa jarajida chi ak'ōremaa, chi warra t'í k'awaadait'ee. ⁶³ Māpai Zacariapa juapa jaraji ichi-it'ee tabla pite aneedamerā māik'aapa aide p'āji: *Iru t'í biit'ee Juan*. Māga unudak'ari, eperāarā jōmaweda ak'itrua para beeji. ⁶⁴ Aramata Zacarías pedee uchiāji māik'aapa Tachi Ak'ōrede pia pedeeji. ⁶⁵ Jōmaweda iru k'ait'a p'anapatap'edaarā ak'itrua para beeji māik'aapa mágí p'asada pia t'opachida jōmaweda eperāarā eede p'anapataarāmāi Judea eujāde. ⁶⁶ Māga ūridak'ari, jōmaarāpa k'isia p'anapachida āchi t'āridepai: “¿K'āata ooit'eepaama ajida, ma warrapa?” ¿Chonaa pak'ari, eperā waibia pait'ee-epaa? ¿Wāara Tachi Ak'ōre iru ome bapariit'ee-epaa?

Zacariapa Tachi Ak'ōremaa jarada

⁶⁷ Māpai Tachi Ak'ōre Jaure ba cheji Zacarías ome. Mapa mágaji:

⁶⁸ —jTachi Ak'ōre, tachi Israel pidaarā Ak'ōre Waibia t'āri pia bapari, ichi p'uuru pidaarā k'aripa cheda perā!

⁶⁹ Ichi mimiapari Daviddeepa uchiada pēiji Tachi K'aripa Atapari bamerā. Māgí jōmaarā k'āyāara waibiara bi.

⁷⁰ Chonaarāweda mágide pedeechachi ichi pedee jarapataarā k'ap'ia pari.

⁷¹ Jaraji mágipa tachi k'aripa atait'ee tachi k'ira unuamaa iru p'anapataarā juadeepa.

⁷² Ichiaba jaraji mágipa tachi chonaarā chupiria k'awaait'ee māik'aapa ooit'ee irua jaradak'a āra poro waibiarāmaa.

⁷³ K'irāpaji ichi pedee jarada ichi t'í waibiade tachi ak'ōchona Abrahammaa:

⁷⁴ K'aripait'ee tachi k'ira unuamaa iru p'anapataarā juadeepa, waawee-ee oopataadamerā irua oopi bik'a iru jua ek'ari p'anide.

⁷⁵ K'aripait'ee chok'ai p'anide k'achia wēe p'anapataadamerā iru k'irapite.

⁷⁶ Mamída warra, pi t'íjaradait'eeda aji, Ak'ōre Waibia pedee jarapari. Tachi Waibia naa jarateenait'ee, eperāarāpa iru pedee ūri k'inia p'anapataadamerā.

⁷⁷ Jarait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata wēpapipari māik'aapa āra o k'achiadeepa k'aripa atapari atuanaadamerā.

⁷⁸ Tachi Ak'ōrepa tachi chupiria k'awaapari perā, aba ak'ōrejiruk'a urua bi it'ariipa pēiit'ee.

⁷⁹ Māgí idaa pik'a bait'ee na p'ek'au eujādepema p'āriu pik'a p'anirā atuadait'eerā t'āide. Tachi Ak'ōre o ak'ipiit'ee, aide tachi nipapataadamerā māik'aapa k'āiwee p'anapataadamerā.

⁸⁰ Zacarías warra wari wāji māik'aapa audú ijāa beeji Tachi Ak'ōrede. K'ūtrāa pak'ari, banaji eujā pania wēe bide Israel pidaarāmaa jarateemaa beerumaa.

2*Jesús t'oda*

(Mt 1.18-25)

¹⁻² Juan at'āri ma-āri bak'ari, César Augusto Romadepema reyrā poro waibia paji Romadepemaarā eujāde, ichiaba awaraa eujā iru jua ek'ari badade. Cirenio ichi jua ek'ari baji. Māgipa Siria eujā ak'ipachi. Maapai eperāarā ichi truadepema jōmaweda t'í p'āpiji k'awaait'ee jōmasaa p'ani. Māgí chi naapema t'í p'āpida paji. ³ Māgá eperāarā juasiadak'ari, jōmaweda wāpījida āchi chonaarā p'uurudee t'í p'āpide.

⁴ Maperā José uchiāji Galilea eujādepema Nazaret p'uurudeepa wāit'ee Judea eujādee. Ichi chonaarāwedapema Rey Daviddeepa uchiada perā, wāji David t'oda p'uuru Belendee. ⁵ Mamaa wāji ichi t'í p'āpide María ome, ichi wēra pait'ee bada perā. Uchiadak'ari, María warra t'oyama baji. ⁶ Belende panadak'ari, María bi p'ira nībeeji chi warra t'oit'ee. ⁷ Mamída te unuda-e paji, araaada-e pada perā jōmaweda t'í p'āpi chedap'edaarā-it'ee. Mapa mama Belende chi warra naapema t'ōji, ne-animalaarā nek'opata tede. Chi warra p'arude pira atap'eda, biji ne-animalaarā nek'opatade k'āimerā.

Angelpa oveja ak'ipataarāmaa unupida

⁸ Ma p'arik'ua Belén k'ait'a p'ujara paraamāi eperāārāpa āchi ovejaarā ak'imaā p'anajida. ⁹ Māga nide angelpa ichi unupiji māik'aapa Tachi Ak'ōre k'īra wāree idaadachi āchi ik'aawa. Mapa p'eradachida. ¹⁰ Mamīda ma angelpa māgaji:

—P'eranaadapāde aji, mia pedee pia jara cheru perā. Mia nepiriru k'aurepa eperāārā jōmaweda audū o-īa p'anedait'ee. ¹¹ Idi p'arik'ua Rey David t'oda p'uurude t'oji eperāārā o k'achiadeepa k'aripa atapari. Iru Tachi Waibia, Tachi Ak'ōrepa pēida eperāārā rey pamerā. ¹² Jirinadapāde aji. Ununadak'āri imik'īra warra p'arude pira bi ne-animalaarā nek'opatade, k'awadayada aji, mia wāarata jarada.

¹³ Aramata unujida it'aripema angeleerā cho-k'ara chi apema ik'aawa para bi. Jōmaārāpa o-īa it'aa t'ī para beeji. Māgapachida:

¹⁴ —|Tachi Ak'ōre it'ari bita jōmaārā k'āyaara waibiara bi! |Irua pia ak'i būrā t'āri o-īa p'anapata māik'aapa k'āiwee p'anapata!

¹⁵ Ma angeleerā jōmaweda wādak'āri Ak'ōre eujādee, ma oveja ak'ipataarāpa māga jōnapachida:

—Wādāma apachida Belendee, Ak'ōrepa jara pēida ak'ide.

¹⁶ Māpai isapai wājida. Wāara ununajida María José ome māik'aapa María warra k'āi bi ne-animalaarā nek'opatade. ¹⁷ Māga unudap'eda, nepirinajida ma angelpa jarada ma warrade. ¹⁸ Jōmaweda āra pedee ūridap'edaarā ak'itrua para beeji. ¹⁹ Mamīda ma jōmaade Mariapa ichi t'āridepai k'īsiaji. K'īra atuak'aa paji ārapa jaradap'edaa. ²⁰ Jōdee ma oveja ak'ipataarā o-īa wājida āchi p'anadap'edaamaa. Wāk'āti wādapa māgapachida:

—Tachi Ak'ōre jōmaārā k'āyaara waibiara bi. Iru t'āri pia bi. Jōma unujida irua jara pēidak'a.

Jesús ak'ōreerāpa iru ateedap'edaa Tachi Ak'ōre te waibiade

²¹ Ma warra t'op'eda, ewari ochomaa iru k'ap'iade tauchaa bijida māik'aapa t'ī bijida Jesús, María biak'oo beei naaweda, angelpa jaradak'a.

²²⁻²⁴ Ewari cuarenta wāyaak'āri, wājida Jerusalendee oodait'ee Moisepa p'ādade jara bik'a, t'īu pia p'anedait'ee Ak'ōre te waibiade. María k'ap'ia pari oojida Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a wēraarāpa oodamerā warra t'op'eda:

'Peepidap'eda, paapidaipia bi tortola omé maa-e pirā paloma chak'eerā omé.' (Lv 12.6-8)

Ichiaba chi warra awara bijida Tachi Ak'ōre-it'ee Moisepa p'ādade jara bik'a: 'Israel pidaarāpa āchi warrarā naapemaarā awara bidaipia bi Tachi Ak'ōre-it'ee.' (Ex 13.2, 12)

²⁵ Maapai Jerusalende bapachi chonaa aba t'ījarapatap'edaa Simeón. Iru Tachi Ak'ōrede ijāapachi māik'aapa oopachi irua oopi bik'a. Ijāapachi Tachi Ak'ōrepa Israel pidaarā k'aripait'ee āchi k'īra unuamaa iru p'anapatap'edaarā juadeepa. Tachi Ak'ōre Jaure bapachi Simeón ome. ²⁶ Iruata k'awapiji Simeón piue-pait'ee unui naaweda Cristo, Tachi Ak'ōrepa pēida eperāārā rey pamerā. ²⁷ Ma ewate Ak'ōre Jaurepa iru wāpiji Tachi Ak'ōre te waibiade. Māga nide Jesús ak'ōreerā wājida mamaa. Oomaa p'anajida Moisepa p'ādade jara bik'a oodamerā āchi warra ewaa t'oda ome. ²⁸ Simeónpa āra unuk'āri, ma warra chai jira ataji māik'aapa t'āri o-īa māgaji Tachi Ak'ōremaa:

²⁹ —Ak'ōre, jōmaārā Ak'ōre Waibia, írá mi, pi mimiapari, k'āiwee piut'ee, pia eperā jaradak'a unuru perā.

³⁰ Michi taupa unuru Tachi K'aripapari.

³¹ Pia na imik'īra warra pēiji pi o ak'ipimerā na p'ek'au eujādepemaarāmaa.

³² Iru idaa pik'a bi k'aurepa judio-eerāpa paara pi o k'awaadait'ee māik'aapa iru k'aurepa eperāārāpa Israel pidaarā t'o p'anadait'ee.

³³ Simeón pedee ūridak'āri, Jesús ak'ōreerā p'era pik'a p'aneejida. ³⁴ Māpai Simeónpa iidiji Ak'ōrepa āra pia ak'i bapariimerā māik'aapa Mariamaa māgaji:

—Pi warra k'aurepa Israel eujādepemaarā chok'ara it'aa wādait'ee māik'aapa chok'ara atuadait'ee. Ichiaba chok'araarāpa jaradait'ee Tachi Ak'ōrepa iru pēi-e paji. ³⁵ Māgā Tachi Ak'ōrepa k'awaapiit'ee eperāārāpa k'īsiapata āchi t'āridepai; wāara irude ijāa p'ani maa-e pirā ijāada-e p'ani. Mamīda ma jōmaade pi t'āri p'ua nībait'ee, espadapa pi t'āride su atarutak'a.

³⁶ P'ētrāa t'ījarapatap'edaa Ana ichiaba mama baji. Tachi Ak'ōre pedee jarapari paji. Chi ak'ōre Aser ēreerādepema paji. T'ījarapachida Penuel. Awēra weda Ana miak'āiji. Mamīda siete añopai baji chi imik'īra ome. ³⁷ Mamāik'aapa p'ētrāa beeji ochenta y cuatro años parumaa. Ak'ōre te waibiade bapachi. Ewari chaa it'aa t'īpachi. Edaare nek'ok'aa paji it'aa t'īk'iniapa. ³⁸ Simeón pedee apurajide Ana uchijai. José māik'aapa María unuk'āri ma warra ome, Tachi Ak'ōremaa gracias jaraji iru pari. Māpai arii p'anadap'edaarāmaa jarapachi:

—Na warrata tachi Jerusalén pidaarāpa ni p'ani tachi k'aripait'ee.

Wayā chedap'edaa Nazaret p'uurudee

³⁹ José María ome ne-inaa jōma oo aupadak'āri Moisepa p'ādade jara bik'a, waya chejida Galilea eujādee āchi p'uuru Nazaretde. ⁴⁰ Āchi warra juatau chaareera wari wāpachi māik'aapa k'ġsia k'awaara wāpachi. Ichiaba Tachi Ak'ōre o-ġa baji iru ome.

Jesús warra weda Ak'ōre te waibiade

⁴¹ Año chaa Jesús ak'ōreerā wāpachida Jerusalén p'uurudee Pascua fiesta oode. ⁴² Jesús doce años iru bak'āri, māga oojida māik'aapa iru auk'a wāji āra ome. ⁴³ Ma fiesta jōdaik'āri, eperāarā erreujida āchi te chaa. Mamīda Jesús Jerusalende beejī, chi ak'ōreerāpa k'awada-ee. ⁴⁴ Ode wādade chi ak'ōreerāpa k'awada-e paji, chok'ara cheepuru wādap'edaa perā. K'ġsia p'anajida Jesús cheru apemaarā ome. Mapā k'ewara iidipachida āchi ēreerāmaa māik'aapa k'ġra k'awaarāmaa. ⁴⁵ Mamīda unuda-e pak'āri, āpītee jirinajida Jerusalende.

⁴⁶ K'āima ōpeemaa āchi warra unu atajida Ak'ōre te waibiade. Su-ak'ġi baji Moisepa p'āda jarateepataarā esajġak'a. Māirāpa jaratee p'ani ūrii bap'eda, iidipachi. ⁴⁷ Arii p'anadap'edaarā jōmaarāpa iru pedee ūridak'āri, ak'ġtrua para beepachi, poro wēsaa bada perā māik'aapa pia p'anaupata perā. ⁴⁸ Mamīda chi ak'ōreerāpa iru māgā unudak'āri, p'era pik'a p'aneejida. Māpai chi nawepa māgaji:

—Warra, ġsāap'eda nāga oojima? aji. Taipā pi unuda-e pak'āri, k'ġsia p'ua jōnajida.

⁴⁹ Māpai Jesupa māgaji:

—ġSāap'eda mi jiri p'anima? aji. ġK'awada-eta p'anik'ā aji, mi Ak'ōre tede ichita bait'ee?

⁵⁰ Mamīda ārapa k'awada-e paji ma pedee k'āata jara k'ġnia baji.

⁵¹ Māpai iru wāji āra ome Nazaret p'uurudee. Mama āra ome chok'ek'ee bapachi. Mamīda Mariapa irua ooda k'ġra atuak'aa paji. Ichi t'āridepai ma ne-inaa jōmaweda audū k'ġsiapachi. ⁵² Māgā Jesús wari wāpachi. Ichiaba k'ġsia k'awaapġara wāpachi, Tachi Ak'ōrepa iru pia ak'ġi bada perā, eperāarāpa pida ichiaba.

3

Juan Bautistapa jarateeda

(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

¹ César Tiberio quince años rey bide, ichi ek'ari bada Poncio Pilato Judea eujā ak'ġpari paji. Jōdee judiorā Tiberio ek'ari reyġrāk'a p'anadap'edaarāpa eujā awara-awaraa ak'ġpachida. Herodepa Galilea eujā ak'ġpachi. Chi ġpema Filipopa Iturea māik'aapa Traconite eujā ak'ġpachi. Jōdee Lisaniapa Abilene eujā ak'ġpachi. ² Anās māik'aapa Caifās p'aareerā poro waibiarā paji. Maapai Tachi Ak'ōrepa ichi pedee jara cheji Zacarġs warra Juanmaa eujā pania wēe bide. ³ Maap'eda Juanpa Tachi Ak'ōre pedee jaratee nipapachi jōma Jordán tode. Jarateepachi eperāarāpa ichimaa poro choopidamerā ak'ġpidait'ee āchia p'ek'au k'achia oopata oodaamaa p'ani māik'aapa wāara Tachi Ak'ōrede ijāa p'ani. Māgā ijāadak'āri, Tachi Ak'ōrepa āchia p'ek'au k'achia oopata wēpapii. ⁴ Māga p'asaji Ak'ōre pedee jarapari Isaġapa chonaarāweda jaradak'a:

'Eujā pania wēe bide eperā bia bi: “O pi-ia oopatak'a poro waibia chei naaweda, māga pik'a p'ek'au k'achia oo amāati Tachi Waibia chei naaweda. ⁵ Iru k'aurepa eujā jooġai beeda jewedaa beeit'ee māik'aapa ee nok'o jida jewedaak'oodariit'ee. O jōmaweda ġp'a beeit'ee māik'aapa eujā māu-idaa bi k'ak'ayaa beeit'ee. ⁶ Maapai jōmaarāpa k'awaadait'ee iru k'aurepa Ak'ōrepa eperāarā k'aripait'ee atuanaadamerā.” (Is 40.3-5)

⁷ Juanpa māgā jaratee bide eperāarā chok'ara chejida irua poro choomerā. Mamīda Juanpa āramaa māgaji:

—ġParā k'achia-idaa beerādeepa uchiadap'edaarā! ġTaamāk'apġ p'ani! ġPoro choopi chejida-ek'ā, Tachi Ak'ōre juapa mia k'ġniada-e p'anadairā? ⁸ Māga pġrā, p'ek'au k'achia oo amāati māik'aapa p'anapataati Tachi Ak'ōrepa k'ġnia bik'a. K'ġsianāati Tachi Ak'ōrepa parāta miapi-e pait'ee Abrahamdeepa uchiadap'edaa perā. Mia jara bi: Na mādudeepa Tachi Ak'ōrepa Abrahamdeepa uchiadap'edaarā oo atai. ⁹ Ara chaarapa nejō biġri chauk'aa bi t'u peet'aapatak'a t'ġpitaude bat'at'aadait'ee paa jōmerā, māga pik'a taarā-e Tachi Ak'ōrepa jōpiit'ee parā, chi oodaamaa p'anapataarā irua k'ġnia bik'a.

¹⁰ Māga ūridak'āri, eperāarāpa Juanmaa iidipachida:

—Māgara, ġk'āata oodaipia bġma apachida, ak'ġpidait'ee tai Ak'ōre ode nipapata?

¹¹ Juanpa p'anauji:

—Chi p'aru omé iru bipa aba chi wēe bġmaa teeipia bġda aji. Auk'a chik'o jede k'odaipia bġda aji, chi wēe beerā ome.

¹² Cesar-it'ee impuesto p'epataarā ichiaba chejida poro choopide. Māgajida:

—Tachi Jarateepari, ġk'āata oodaipia bġma ajida, ak'ġpidait'ee taipā p'ek'au k'achia oopata oo amaa k'ġnia p'ani?

¹³ Juanpa p'anauji:

—P'aapináati Romadepemaarāpa jarapata impuesto ĩri.

¹⁴ Soldaorāpa ichiaba iidijida:

—¿Māgara taipárama? ajida. ¿K'āata oodaipia bima taipa ak'ipidait'ee p'ek'au k'achia oopata oo amaa k'inia p'ani?

Juanpa p'anauji:

—Ichi k'inia chíara p'arat'a jāri atanáati māk'aapa seewa jaranáati chíara k'achiade baaipidait'ee. K'āiwee p'anapatáati parāmaa p'arat'a p'aapata ome pāchi mimiapata pari.

¹⁵ Eperāarāpa Juanpa jarateeda ūridak'āri, āchi t'āridepai k'ĭsia p'aneejida: “¿Juan Cristopaa ajida, Tachi Ak'ōrepa pēida tachi rey pamerá?” ¹⁶ Mamīda Juanpa jōmaarāmaa māgaji:

—Mia wāara parā poro chooparida aji, paniapa. Mamīda eperā mi t'ēe cheru mi t'āyaara waibiara bi. Mia iru chancla jida ēraik'araa bi, iru k'āyaara ek'ariara bairā. Irua eperāarā nāgá poro chooit'ee. Tachi Ak'ōre Jaure ba chepiit'ee parā k'ap'iade. Mamīda ichide ijāadak'aa beerā jōpiit'ee t'ipitaupa. ¹⁷ Ooit'ee trigo ewaparipa ooparik'a. Māgipa pala aneek'āri, trigo ewada it'aa jira bat'apari, chi tau uchiamerā māk'aapa nāupa chi e āyaa ateemerā. Maap'eda ma trigo tau ia bīpari chi iapatamāi. Mamīda chi e beeda t'ipitaude bat'at'aapari. Māgí t'ipitau k'ĭik'aada aji.

¹⁸ Māgá awaraa ūraa chok'ara ome, Juanpa jarateepachi Ak'ōrepa pedee pia jara pēida. ¹⁹ Mamīda māga jaratee ni misa, itriaji Romadepemaarāpa rey bidap'edaa, Herodes. Māga ooji Herodepa chí ĩpema wēra Herodias iru bada perā ichi wērak'a māk'aapa awaraa ne-inaa k'achia k'ĭra t'ādoo oopachi perā. ²⁰ Ma t'ēepai Herodepa awaraa ne-inaa k'achia ooji. Juan carcelde t'i nibipiji.

Jesús poro chooda

(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

²¹ Mamīda ai naaweda, Juanpa at'āri eperāarā poro choomaa bide ichiaba Jesús poro chooji. Poro choopip'eda, Jesús it'aa t'ĭk'āri, pajā ewadachi ²² māk'aapa Tachi Ak'ōre Jaure iru ĩri palomak'a baai cheji. Māga nide it'ariipa Tachi Ak'ōrepa jaraji:

—Pida aji, mi Warra k'inia, mia jir'it'erada. Pia mi t'āri o-ĭapipari.

Jesucristo ēreerā t'ĭ p'āda

(Mt 1.1-17)

²³ Jesupa māgá ne-inaa oo beek'āri eperāarā taide, treinta años iru baji. Eperāarāpa jĭp'a k'ĭsia p'anapachida iru José warra.

José ak'ōre paji Elí.

²⁴ Elí ak'ōre paji Matat. Matat ak'ōre paji Leví. Leví ak'ōre paji Melquí. Melquí ak'ōre paji Janai. Janai ak'ōre paji José.

²⁵ José ak'ōre paji Matatías. Matatías ak'ōre paji Amós. Amós ak'ōre paji Nahúm. Nahúm ak'ōre paji Eslí. Eslí ak'ōre paji Nagai.

²⁶ Nagai ak'ōre paji Máhat. Máhat ak'ōre paji Matatías. Matatías ak'ōre paji Semeí. Semeí ak'ōre paji Josec. Josec ak'ōre paji Joiadá.

²⁷ Joiadá ak'ōre paji Johanán. Johanán ak'ōre paji Resá. Resá ak'ōre paji Zorobabel. Zorobabel ak'ōre paji Salatiel. Salatiel ak'ōre paji Nerí.

²⁸ Nerí ak'ōre paji Melquí. Melquí ak'ōre paji Adí. Adí ak'ōre paji Cosam. Cosam ak'ōre paji Elmadam. Elmadam ak'ōre paji Er.

²⁹ Er ak'ōre paji Jesús. Jesús ak'ōre paji Eliézer. Eliézer ak'ōre paji Jorim. Jorim ak'ōre paji Matat.

³⁰ Matat ak'ōre paji Leví. Leví ak'ōre paji Simeón. Simeón ak'ōre paji Judá. Judá ak'ōre paji José. José ak'ōre paji Jonam. Jonam ak'ōre paji Eliaquim.

³¹ Eliaquim ak'ōre paji Meleá. Meleá ak'ōre paji Mená. Mená ak'ōre paji Matatá. Matatá ak'ōre paji Natán.

³² Natán ak'ōre paji David. David ak'ōre paji Jesé. Jesé ak'ōre paji Obed. Obed ak'ōre paji Booz. Booz ak'ōre paji Salmón. Salmón ak'ōre paji Nahasón.

³³ Nahasón ak'ōre paji Aminadab. Aminadab ak'ōre paji Admín. Admín ak'ōre paji Arní. Arní ak'ōre paji Hesrón. Hesrón ak'ōre paji Fares. Fares ak'ōre paji Judá.

³⁴ Judá ak'ōre paji Jacob. Jacob ak'ōre paji Isaac. Isaac ak'ōre paji Abraham. Abraham ak'ōre paji Térá. Térá ak'ōre paji Nahor.

³⁵ Nahor ak'ōre paji Serug. Serug ak'ōre paji Ragau. Ragau ak'ōre paji Péleg. Péleg ak'ōre paji Éber. Éber ak'ōre paji Sélah.

³⁶ Sélah ak'ōre paji Cainán. Cainán ak'ōre paji Arfaxad. Arfaxad ak'ōre paji Sem. Sem ak'ōre paji Noé. Noé ak'ōre paji Lámeç.

³⁷ Lámeç ak'ōre paji Matusalén. Matusalén ak'ōre paji Enoc. Enoc ak'ōre paji Jared. Jared ak'ōre paji Mahalaleel. Mahalaleel ak'ōre paji Cainán.

³⁸ Cainán ak'õre paji Enós. Enós ak'õre paji Set. Set ak'õre paji Adán m̄aik'aapa Adán ak'õre paji Tachi Ak'õre.

4

Netuara Poro Waibiapa Jesús k'achiade baapiit'ee pada

(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

¹ Ak'õre Jaure Jesús ome bapachi m̄aik'aapa irua Jesús w̄apiji Jordán todeepa eujā pania w̄ee bimaa. ² Mama baji k'āima cuarenta. Māga nide Netuara Poro Waibiapa ne-inaa k'achia oopi k'inia baji Jesumaa. Mama bide Jesús nek'o-ee bada perā, jarrapisia n̄ibeeji. ³ Māpai Netuara Poro Waibiapa māgaji:

—Wāara pi Tachi Ak'õre Warra pirā, na māu pan papit'aapāde aji.

⁴ Jesupa p'anauji:

—iOo-eda! aji. Tachi Ak'õre Ūraa p'ādade jara bi:
'Eperā chik'o k'o bipapai chok'ai bak'aa. Tachi Ak'õre pedee k'awa bipa ichita chok'ai bapari.' *(Dt 8.3)*

⁵ Maap'eda Netuara Poro Waibiapa iru ee it'iara bi nok'ode ateeji. Jōmaweda na p'ek'au eujādepema p'uuru ak'ipiji m̄aik'aapa māgaji:

⁶—Mia pi jā p'uurudepemaarā poro waibia papiyada aji. Āchi net'aa pia jōmaweda p̄éré papii. M̄éré perā chi tee k'inia bimaa teei. ⁷ Mi k'īrapite bedabaip'eda, mimaa it'aa t'īrura, jōmaweda p̄éré payada aji.

⁸ Jesupa p'anauji:

—iOo-eda! aji. Tachi Ak'õre Ūraa p'ādade jara bi:
'Tachi Ak'õre Waibiamaa aupai it'aa t'īpatāati m̄aik'aapa j̄ip'a oopatāati irua jara bik'a.' *(Dt 6.13)*

⁹ T'ēepai Netuara Poro Waibiapa iru ateeji Jerusalén p'uurudee. Mama Tachi Ak'õre te waibia ek'arra ĩri it'ī ateeji m̄aik'aapa māgaji:

—Wāara pi Tachi Ak'õre Warra pirā, nam̄aik'aapa j̄itidaipāde aji, ¹⁰ Tachi Ak'õre Ūraa p'ādade jara bairā:

'Ak'õrepa ichi angeleerā p̄ēiit'ee pi k'aripadamerā. ¹¹ Āchia pi jita atadait'ee m̄aik'aapa pi t'idik'adait'ee, pichi biiri pida māumaa p'u oopiamaapa.' *(Sal 91.11-12)*

¹² Jesupa p'anauji:

—j̄iti-eda! aji. Ichiaba Tachi Ak'õre Ūraa p'ādade jara bi:
'Ne-inaa pariatua oonāaji k'awaait'ee wāara Tachi Ak'õre Waibiapa tachi ak'ipari wa māga-e.' *(Dt 6.16)*

¹³ Netuara Poro Waibiapa p'oyaa-e pak'āri Jesús ome, atabēiji awaraa ewaride cheit'ee.

Jesupa naapiara jarateeda Galilea eujāde

(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

¹⁴ Jesús w̄aji Galilea eujādee. Ne-inaa jōmaweda oopachi Ak'õre Jaurepa oopi bik'a. Maperā iru t'opachida ma eujā jōmaade. ¹⁵ Irua jarateepachi Ak'õre Ūraa jarateepata tede p'uuru bee chaa. Maapai jōmaarāpa iru pia ak'ipachida.

Jesús Nazaret p'uurudee wāda

(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

¹⁶ Maapai Jesús w̄aji ichi warida p'uuru Nazaretdee. Ichia oopatak'a ĩpata ewate pak'āri, t'ūji Ak'õre Ūraa jarateepata tede. Ma ewate bain̄i beejī Ak'õre Ūraa p'āda leeit'ee. ¹⁷ Irumaa teejida Ak'õre pedee jarapari Isaiapa p'āda. Ewat'ī atap'eda unuji na pedee m̄aik'aapa leeji:

¹⁸—Tachi Ak'õre Jaure mi ome bapari, Ak'õrepa mi jirit'erada perā pedee pia jarateemerā chupiria beerāmaa. Mi p̄eji jaramerā carcelde pik'a beerā uchiapiit'ee m̄aik'aapa tau p'āriu beerāmaa unupiit'ee; ma awara chupiria beerā k'aripait'ee m̄aik'aapa ichi eperāarā pia ak'ī bapariit'ee. ¹⁹ Māga mimaa jarapiji irua eperāarā pia oo k'inia bairā na año irua jirit'eradade.' *(Is 61.1-2)*

²⁰ Māga pedee'eda, Jesupa ma p'āda pirat'ī ataji m̄aik'aapa teejī Ak'õre Ūraa jarateepata te ak'iparimaa. Māpai su-ak'ī beejī jarateeit'ee. Jōma arii p'anadap'edaarāpa irumaa ak'ī para beejī. ²¹ Māpai irua māgaji:

—Idi weda parā t'āide p'asamaa bi ma ūraa p'ādade jara bik'a.

²² Māga ūridak'āri, arii p'anadap'edaarāpa iru t'o p'anajida m̄aik'aapa ak'itrua para beejī, irua pedee pia jarapachi perā. Āchi pitapai iidi para beejī:

—¿Sāga jarayama ajida, ma p'ādade jara bik'a idi p'asaru? ¿Na José warra-ek'ā? ajida.

²³ Māpai Jesupa māgaji:

—¿Parāpa na pedee jarapata jara k'inia p'ani-ek'ā? aji. Eperāpa mi medicoda ak'āri, k'awa p'ani wāara pedee jara bi ichi k'ayaadaip'eda, jipa beeru pirā ichi juadoopa. Mapa pi wāara Tachi Ak'ōrepa pēida pirā pia jara bik'a, māgara nama pichi warida p'uurude ne-inaa pia óoji pia oodak'a Capernaum p'uurude.

²⁴ Māpai Jesupa māgaji:

—Mia wāarata jararu. Tachi Ak'ōre pedee jarapari p'uurudepemaarāpa iru pedee ūridamaa p'anapata. Mapa parāpa mi pedee ijāa k'iniada-e p'ani. ²⁵ Ichiaba māga paji chonaarāweda Tachi Ak'ōre pedee jarapari Elías ome. K'oi che-e bide año ōpee ap'eda esa- auk'a, jarra oojida Israel eujā jōmaade. ²⁶ Mamīda parā chonaarāpa Tachi Ak'ōrede ijāada-e p'anadap'edaa perā, irua Elías pēi-e paji Israel eujādepema p'ētrāarā k'aripade. Ma k'āyara pēiji Sarepta p'uurudee, Sidón p'uuru k'ait'a, māpema p'ētrāa k'aripamerā. ²⁷ Ichiaba Ak'ōre pedee jarapari Eliseo chok'ai bak'āri, Israel eujāde leprapa k'ayaa beerā chok'ara paraaji. Mamīda irua apida jipa-e paji. Aba Siria eujādepema k'ayaa bada t'jarapatap'edaa Naamán jipa beiji iru juapa.

²⁸ Māga ūridak'āri, ma Ak'ōre Ūraa jarateepata tede p'anadap'edaarā jōmaweda k'Traudachida Jesús ome. ²⁹ Jita atajida māik'aapa jidi babataa atadachida p'uurudeepa. Ateejida ee nok'ode ira bada eere māik'aapa sīa bat'at'aanadaif'ee paji piudaimērā. ³⁰ Mamīda Jesús āchi juadeepa uchiadaip'eda, wāyaaji āchi esajīak'a.

Netuara eperā k'ap'iade merātia bada

(Mr 1.21-28)

³¹ Maap'eda Jesús wāji Capernaum p'uurudee. Māgī p'uuru Galilea eujāde bi. ĩpata ewate Tachi Ak'ōre Ūraa jarateemaa beiji Ak'ōre Ūraa jarateepata tede. ³² Māpemaarāpa iru pedee ūridak'āri, ak'itrua para beiji irua ĩp'a jarateeda perā Tachi Ak'ōrepa jarateepidak'a.

³³ Mama baji imik'ira netuara merātia bada iru k'ap'iade. Jesús jarateeda ūrik'āri, netuaraa golpe biapiji:

³⁴ —Aai, Jesús Nazaretdepema, ¿k'āata oo chejima aji, taimaa? ¡Tai ichiak'au bĳi! ¿Tai k'emat'aadeta cheruk'ā? ajida. Mia pi k'awa bida aji. Pita chi k'achia wēe bapari, Ak'ōre Waibiapa pēida.

³⁵ Māpai Jesupa ma netuara itriat'aaji:

—¡K'ĩup'ee beepāde aji māik'aapa uchiapāde aji, na eperā k'ap'iadeepa!

Māpai ma netuaraa ma eperā te jāde baaipiji jōmaarā k'ĩrapite māik'aapa uchiadachi, iru p'ua oo-ee. ³⁶ Māga unudak'āri, jōmaweda ak'itrua para beiji māik'aapa āchi pitapai pedee para beiji:

—¡Aai, irua jarateeda waide nama ūridak'aada! ajida. ¡Eperā poro waibiak'a jaratee bi! Netuaraarāpa pida iru pedee ūri p'ani māik'aapa uchiapata, iru Tachi Ak'ōre k'ap'ia pari pedeeperi perā.

³⁷ Jesupa māga ooda perā, irude nepiripachida p'uuru bee chaa Galilea eujāde.

Jesupa Simón Pedro p'āk'ōre ĳipada

(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

³⁸ Jesús uchiak'āri Ak'ōre Ūraa jarateepata tedeepa, wāji Simón Pedro temaa. Simón p'āk'ōre k'ayaa baji k'iamapa. Mapa chupiría iidijida Jesumaa iru ĳipamerā. ³⁹ Iru ik'aawa ak'inĳi banaji māik'aapa ma k'iamia itriat'aaji. Aramata tuudachi. Māpai chi k'ayaa bada p'irabaip'eda, nek'opiji Jesumaa māik'aapa chi k'ōp'āyoorāmaa.

Jesupa k'ayaa beerā chok'ara ĳipada

(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

⁴⁰ K'eudaik'āri, k'ayaa k'ĩra t'ādoos iru beerā aneejida Jesumaa. Iru jua bik'āri māirā ĩri, ĳipak'oodachida. ⁴¹ Ichiaba eperāarā chok'ara k'ap'iadeepa netuara merātia beeda bia uchiak'oodachida:

—Pita Tachi Ak'ōre Warrada ajida.

Mamīda Jesupa itriak'ooji pedeepiamaapa, āchia k'awa p'anadap'edaa perā iru Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā k'aripamerā.

Jesupa Judea eujāde jaratee nipada

(Mr 1.35-39)

⁴² Taujaaweda Jesús uchiai ma p'uurudeepa wāit'ee eperāarā p'anadak'aamaa. Mamīda p'uuru pidaarāpa ĳirinajida māik'aapa chupiría iidijida wānaamerā awara āyaa. ⁴³ Mamīda Jesupa māgaji:

—Awaraa p'uurudee ichita wāit'ee pedee pia jarateede, ichiaba k'awaadamerā Tachi Ak'ōrepa āra bi k'inia bi ichi jua ek'ari ichideerā p'aneedamerā. Ma-it'eepi irua mi pēiji.

⁴⁴ Māgá Jesupa jaratee nipapachi Ak'õre Ūraa jarateepata te bee chaa judiorã p'anapata eujãde.

5

Jesupa chik'ora peepida (Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

¹ Ewari aba Jesús Genesaret Lago ide bainĩ bak'ãri, eperãarã chok'ara p'ĩsua seedachida irumãi, Tachi Ak'õre Ūraa ũri k'iniapa. ² Māga nide Jesupa barco omé unuji to ide. Chipariirãpa āchi t'iri siimaa p'anajida ipu ide. ³ Jesús Simón Pedro barcode bataup'eda, iidiji tok'esaapai ateemerã. Māpai ma barcode su-ak'i beejĩ jarateeit'ee. ⁴ Jaratee aupak'ãri, Simonmaa mǎgaji:

—Nāpiadee wādama mǎik'aapa jāma pāchi t'iri t'aadapáde aji.

⁵ Simonpa p'anauji:

—Tachi Jarateepari, t'iri t'aamaa ewarijidada aji, maarepida peeda-ee. Mamĩda pia jara bairã, t'iri t'aanait'eeda aji.

⁶ Māgá t'aadap'eda, jira atadak'ãri, chik'ora nĩbaji t'iri jãde. Perá jēdachi. ⁷ Māga unurutata juapa t'ijida apema barco pidaarãmaa k'aripa chedamerã. Chejida mǎik'aapa ma chik'ora pee aupadak'ãri, barco omee weda perá pirubaaidachida. ⁸ Māga unuk'ãri, Simón Pedro Jesús k'ĩrapite bedabaidachi mǎik'aapa mǎgaji:

—Tachi Waibia, mi ik'aawaapa āyaa beepáde aji, mi p'ek'au ooyaa bairã. Pia-e bi pi mi k'ait'a bamerã.

⁹ Simón awaraa arii p'anadap'edaarã ome ak'ĩtrua para beejĩ mǎgá chik'o cho-k'ara peedap'edaa perã. ¹⁰ Auk'a p'anajida Simón k'õp'āyoorã, Zebedeo warrarã Santiago Juan ome. Māpai Jesupa mǎgaji Simonmaa:

—Waaweenapáde aji. Idideepa pia eperãarã jiriit'ee Tachi Ak'õre-it'ee, to-ıapataarãpa chik'o jiripatak'a.

¹¹ Māpai barco ipu ide binadap'eda, jōmaweda āchi net'aa atabējida āchi ak'õreerã ome mǎik'aapa wājida Jesús ome.

Jesupa leprapa k'ayaa bada jipada (Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

¹² Ewari aba Jesús p'uurude nide eperã leprapa k'ayaa bĩpa ununaji. Jesumaa chep'eda, bedabaidachi tau bĩiri eujãde t'õbairumaa mǎik'aapa chupiria iidiji:

—Tachi Waibia, pia k'inia bi pirã, mi k'ayaa wēpapipáde aji, Ak'õre k'ĩrapite pia beemerã.

¹³ Jesupa juapa t'õbajiji mǎik'aapa mǎgaji:

—K'inia bida aji. Jipa beepáde aji.

Aramata chi lepra k'ayaa wēpaji. ¹⁴ Māpai Jesupa mǎgaji:

—Jaranãaji apidaamaa. Jĩp'a p'aaremaa ak'ipinãji. Moisepa p'ādade jara bik'a ipana omé atēejĩ teeit'ee Tachi Ak'õremaa. Māgá jōmaarãpa pi jipa beeda k'awadayada aji.

¹⁵ Jesupa mǎga jarapachi mĩda, audupiara pedee pachida irua odade. Ma awara eperãarã chok'araara chepuru jida iru pedee ũridait'ee mǎik'aapa āchi k'ayaa jipapidait'ee. ¹⁶ Ma k'aurepa Jesús wāpachi eperãarã p'anadak'aamaa it'aa t'ide.

Jesupa chiwa bada jipada (Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

¹⁷ Ewari aba Jesupa jarateemaa bi misa, iru k'ait'a su-ak'i p'anajida fariseorã mǎik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarã. Che p'anajida jōmaweda Galilea eujādepema p'uurudeepa, ichiaba Judea eujādeepa mǎik'aapa Jerusalén p'uurudeepa. Tachi Ak'õre bajĩ Jesús ome, k'ayaa beerã jipamerã. ¹⁸ Māga nide pachejida eperãarã eperã chiwa bi ome. Jira aneejida ichi p'arude. T'ũtu ata k'inia p'anajida teedaa, Jesús k'ĩrapite bidait'ee. ¹⁹ Mamĩda unudak'aa paji sāmǎik'aapa t'ĩdai, eperãarã chok'ara see nĩbada perã. Maperã it'ĩ ateejida terraza ĩri mǎik'aapa uria ewa atajida. Māpai ma chiwa bi ichi p'arude irabai atajida jōmaarã taide Jesús k'ĩrapite. ²⁰ Jesupa k'awaak'ãri āchia wāara ichide ijãa p'ani, ma chiwa bĩmaa mǎgaji:

—K'õp'āyo, pia p'ek'au k'achia oopata jōmaweda wēpajipi.

²¹ Māga ũridak'ãri, Moisepa p'āda jarateepataarãpa mǎik'aapa fariseorãpa k'ĩsia p'aneejida: “Jã eperã nãga pedeeik'araa bi. Tachi Ak'õrepapaita p'ek'au k'achia wēpapipari. Jã eperã Tachi Ak'õre āpĩte ik'achia pedeemaa bi jarak'ãri ichiata mǎgeee ne-inaa oopari.”

²² Mamĩda Jesupa k'awajĩ āchia k'ĩsia p'ani. Mapa iidiji:

—¿Sāap'eda parãpa k'ĩsia k'achia k'ĩsia p'anima? aji. ²³ Mia irumaa jarai: “Pia p'ek'au k'achia oopata wēpajipi” maa-e pirã jarai: “P'irabãjiji mǎik'aapa wãji”. Mamĩda irua maarepida oo-e pai Tachi Ak'õrepa oopi-e pirã. ²⁴ Mia ak'ipiit'ee na p'ek'au eujãde mi, chi

Eperã Ak'õre Truadepema k'ap'ia pari, Tachi Ak'õre Waibiapa wēpapipari eperãrãpa p'ek'au k'achia oopata.

Māpai mǎgaji ma eperã chiwa bimaa:

—Mia jara bi: ¡P'irabaijil! Pichi p'aru atáji mǎik'aapa wǎji pichi temaa.

²⁵ Aramata chiwa bada p'irabaidachi jōmaarã taide mǎik'aapa ichi p'aru jēra bada atap'eda, Ak'õre ome o-ia wǎji ichi temaa. ²⁶ Māga unudak'ari, jōmaweda ak'itrua para beji mǎik'aapa o-iaa jarapachida Tachi Ak'õre jōmaarã k'āyaara waibiara bi. Mǎgá p'era pik'a jōnīpa mǎgajida:

—Idi ne-inaa pia unujidada ajida, Tachi Ak'õre juapa ooda.

Jesupa Leví jirít'erada ichi ome nipaparimerã

(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

²⁷ T'ēpai, Jesús mamǎik'aapa uchiap'eda, ununaji eperã t'ijarapatap'edaa Leví. Mǎgí Cesar-it'ee impuesto p'epari paji. Su-ak'ibaji ma impuesto p'epataarã su-ak'ip'anapatamã. Jesupa irumaa mǎgaji:

—Mi ome nipaparīji.

²⁸ Māpai Leví p'irabai'eda, ichi net'aa p'e atabēji mǎik'aapa wǎji Jesús ome.

²⁹ Ma t'ēpai, Levipa fiesta ooji ichi tede Jesu-it'ee. Impuesto p'epataarã Roma pidaarã rey-it'ee t'ī pēji awaraa k'õp'āyoorã ome. Ma fiesta oo p'anide Jesús chi k'õp'āyoorã ome su-ak'ip'anajida mesade, nek'omaa apemaarã ome. ³⁰ Mamīda fariseorãpa mǎik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarãpa k'isia p'anadap'edaa perã āchi chonaarãpa oopatap'edaade, aupedeemaa p'aneejida Jesús k'õp'āyoorã ome. Iidijida:

—¿Sāap'eda nek'omaa p'anīma mǎik'aapa ne-inaa tomaa p'anīma jāgee impuesto p'epataarã ome mǎik'aapa awaraa p'ek'au k'achia oopataarã ome? Parãpa jāga oodaik'araa bida ajida.

³¹ Jesupa p'anauji:

—Médico pēidak'aa k'ap'ia pia beerãmaa. Jīp'a pēipata k'ayaa beerãmaa. ³² Tachi Ak'õrepa mi pēi-e paji t'āri pia beerã jiride. Ma k'āyaara p'ek'au k'achia oopataarã jirideta pēji, p'ek'au k'achia oo amaadamerã mǎik'aapa iruae ijāpataadamerã.

Sāapai it'aa t'idaipia bi nek'oda-ee

(Mt 9.14-15; Mr 2.18-22)

³³ Jesumaa mǎgajida:

—Juan Bautista k'õp'āyoorã mǎik'aapa fariseorã audú it'aa t'ipata nek'oda-ee. ¿Sāap'eda pi k'õp'āyoorã ichita nek'opata mǎik'aapa ne-inaa topatama? ajida.

³⁴ Jesupa p'anauji:

—Miak'āipata fiestade t'ī pēidap'edaarã pachedak'ari, ma fiesta o-ia oopata chi miak'āiit'ee bi ome. Mama p'anide ¿parãpa nek'opida-e paik'ā aji, āramaa? ³⁵ Ewari cherude chi miak'āiit'ee bi wē-e pak'ari āra ome, fiesta ooda-e pait'ee t'ari p'uapa. Ma ewatepi nek'oda-e pait'ee.

Moisepa p'āda mǎik'aapa Jesucristopa jarateeda auk'a ak'idaik'araa bi

³⁶ Ichiaba Jesupa nāga nepiriji jarateit'ee ichi ūraa p'oiradaik'araa bi Moisepa p'āda ome:

—Eperã apidaapa p'aru chiwididepema pite aba t'iiik'araa bida aji, p'aru sorede parchaait'ee. Māga ooru pirã, chi p'aru chiwidi āridariit'ee mǎik'aapa ma pite auk'a bee-e pait'ee chi p'aru sore ome. ³⁷ Ichiaba vino ewaa juda t'idak'aa ne-e sorede. Māga oodak'aa ma vino baak'ak'ari, ma ne-e sore jīadarii perã mǎik'aapa chi vino atuadarii perã. ³⁸ Maperã vino ewaa juda t'idaipia bi ne-e chiwidide. ³⁹ Eperãpa vino chona bi tok'ari, to k'iniā-e chi ewaa juda jarapata perã: “Chi chonata warraara bida” apata. Māga pik'a parãpa chonaarãwedapema ūraa k'iniara iru p'anida aji, mia ūraa jaratee bi k'āyaara.

6

fiyata ewate trigo k'imi chak'eerã p'edap'edaa

(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

¹ Judiorã iipata ewate Jesús nipaji trigo k'āide. Ma wāyaa wāde chi k'õp'āyoorãpa trigo k'imi chak'eerã oromaa p'aneejida. Jua jāde sirat'idap'eda, chi trigo tau chak'eerã k'opachida.

² Māga unudak'ari, ūk'uru arii p'anadap'edaa fariseorãpa iidijida:

—¿Sāap'eda parãpa oo p'anīma ajida, tachi ūraade jara bi oonaadamerã? fiyata ewate mimiaidaik'araa bida a bi.

³ Jesupa k'awaji chi k'õp'āyoorãpa ne-inaa k'achia ooda-e paji ma trigo tau k'odak'ari. Mapa p'anauji:

—¿Parãpa Ak'õre Ūraa p'ādade leeda-e p'anik'ā aji, Rey Davidpa ooda chonaarãweda jarrapisiadaidak'ari chi k'õp'āyoorã ome? ⁴ T'Ūji Tachi Ak'õre te ne-ede oodade mǎik'aapa

ataji pan awara bidap'edaa Tachi Ak'õre-it'ee. Māgí pan ũk'uru k'oji māik'aapa teeji chi k'õp'āyoorāmaa auk'a k'odamerā. Māga oojida, p'aareerāpapai māgí pan k'odaipia baji mīda. Tachi Ak'õrepa āra miapi-e paji māga oodap'edaa k'aurepa.

⁵ Jesupa ichiaba māgaji:

—Īpata ewate mi, chi Eperā Ak'õre Truadepema jua ek'ari bida aji.

Eperā jua chiwa bada

(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

⁶ Awaraa ĩpata ewate Jesús t'ũji Tachi Ak'õre Ũraa jarateepata tede māik'aapa jarateemaa beeji. Mama baji eperā jua juaraarepema chiwa bi. ⁷ Moisepa p'āda jarateepataarā fariseorā ome Jesús imiatee k'inia p'anajida. Mapa ak'i p'anajida Jesupa ma k'ayaa bi jipai maa-e pirā jipa-e pai ma ewate. ⁸ Mamīda Jesupa k'awaji ārapa k'ĩsiadap'edaa. Mapa ma jua chiwa bimaa jaraji:

—P'irabáiji māik'aapa jōmaarā esajāk'a ak'inī béeeji.

Aramāgá ma eperā it'a ak'inī beeji. ⁹ Māpai Jesupa māgaji apemaarāmaa:

—Mia parāmaa ne-inaa iidit'ee. ¿K'āata oodaipia bima aji, ĩpata ewate; ne-inaa pia maa-e pirā ne-inaa k'achia? ¿Eperā k'aripadaipia bik'ā piunaamerā maa-e pirā piupidaipia bik'ā? aji.

¹⁰ T'ēepai māirāmaa ak'iji. Maap'eda ma eperā jua chiwa bimaa māgaji:

—P'ichi jua ĩrupáde aji.

Māpai jua ĩruji. Aramata jipa beeji. ¹¹ Mamīda māirāpa māga unudak'āri, audú k'ĩraudachida māik'aapa pedeeteemaa p'aneejida Jesús peepit'adaait'ee.

Jesupa k'õp'āyoorā doce jirit'erada ichi ome nipapataadamerā

(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

¹² Maapai Jesús ee nok'odee wāji it'aa t'ide. Mama ewariji it'aa t'ĩmaa. ¹³ Āstaawa pak'āri, ichi ome nipapataarā t'iji. Māirādepema jirit'eraji doce māik'aapa āra t'ĩ bijī apóstolos. ¹⁴ Nāgĩrā paji: Simón, Jesupa ichiaba t'ĩ bida Pedro; chi ĩpema Andrés; Santiago; Juan; Felipe; Bartolomé; ¹⁵ Mateo; Tomás; Alfeo warra Santiago; Simón Celote apatap'edaa; ¹⁶ Santiago warra Judas māik'aapa Judas Iscariote; ma t'ēepai Jesús traicionaada.

Jesupa eperāarā chok'araarāmaa jarateeda

(Mt 4.23-25)

¹⁷ Ma k'õp'āyoorā jirit'erap'eda, Jesús edaa cheji ma ee it'ia bideepa āra ome māik'aapa pachejida eujā jewedaade. Mama chip'e p'anajida iru ome nipapatap'edaarā māik'aapa awaraa eperāarā chok'ara: Judea eujādepemaarā, Jerusalén p'uurudepemaarā, p'usa ide p'ani Tiro p'uurudepemaarā Sidón p'uurudepemaarā ome. ¹⁸ Che p'anajida Jesús pedee ũridait'ee māik'aapa irua āchi k'ayaa jipamerā. Mama bide Jesupa netuara merātia iru beerā ichiaba jipak'ooji. ¹⁹ Eperāarā jōmaarāpa Jesús k'ap'ia t'õbai k'inia p'anapachida, iru juapa āchi jōmaweda jipak'ooda perā.

Jesupa jarateeda t'āri o-īa p'anapataadamerā

(Mt 5.1-12)

²⁰ Maap'eda Jesupa ichi ome nipapataarāmaa ak'iji māik'aapa māgaji:

—T'āri o-īa p'ani, parā chi chupiria chedeerā. Tachi Ak'õre k'awa k'inia p'anadairā, irudeerā p'anadait'ee.

²¹ T'āri o-īa p'ani, parā chi jarrapisia jōnĩrā, parāmaa Tachi Ak'õrepa nek'opiit'ee perā. Ichiaba t'āri o-īa p'ani, parā chi ĩraweda jēe jōnĩrā t'āri p'uapa, t'ēepai Tachi Ak'õrepa parā ĩpiit'ee perā.

²² T'āri o-īa p'ani eperāarāpa parā k'ĩra unuamaa iru p'aneedak'āri; yiaaraa iru p'aneedak'āri; parāmaa ik'achia pedeedak'āri, maa-e pirā parā āpite pedee k'achia jaradak'āri mi, chi Eperā Ak'õre Truadepemateede ijāapata perā.

²³ Māga oodak'āri, t'āri o-īa, k'āiwee p'anéeti, Tachi Ak'õrepa ne-inaa pi-ia teeit'ee perā, parā iru truade panadak'āri. Chonaarāweda ichiaba māgá ne-inaa k'achia oopachida Tachi Ak'õre pedee jarapataarāmaa.

²⁴ Mamīda ĩaai, Tachi Ak'õrepa k'achiadee pēiit'eepi parā, chi p'arat'ara beerā, na p'ek'au eujādepai o-īa p'anadait'ee perā!

²⁵ ĩAai, Tachi Ak'õrepa k'achiadee pēiit'eepi parā, chi ĩraweda bi jāwaa p'anĩrā, t'ēepai jarrapisia p'aneedait'ee perā!

ĩAai, Tachi Ak'õrepa k'achiadee pēiit'eepi parā, chi ĩraweda ĩi jōnĩrā, t'ēepai jēe jōnadait'ee perā t'āri p'uapa!

²⁶ ĩAai, Tachi Ak'õrepa k'achiadee pēiit'eepi parā, chi jōmaarāpa t'o p'anapataarā! ĩMāga oopachida Judea eujādepemaarā chonaarāpa, seewata Tachi Ak'õre pedee jarapatada apatap'edaarā ome!

Jesupa jarateeda k'ira unuamaa iru p'anapataarāde

(Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷ —Mamīda parā, mi pedee ūri p'anīrāmaa mia jara bi: Parā k'ira unuamaa iru p'anapataarā k'inia iru p'anapataāti māik'aapa āramaa ne-inaa pia óoti. ²⁸ Pia óoti ārapa parā k'achia oopata pari. It'aa t'ipataāti pāchīmaa ik'achia jarapataarā pari. ²⁹ Eperāpa pi k'ira tarramaa sīru pirā, auk'a oonāaji irumaa. Ma k'āyaara chi apema k'ira tarra ak'ipji, auk'a sīmerā. Ichiaba eperāpa pichi irīpema p'aru jī bi jāri ataru pirā, ichiaba pichi camisa t'āri pia téjei. ³⁰ Apidaapa pīmaa ne-inaa iidiruta pirā, téjei. Ichiaba pi net'aa jāri ataruta pirā, iidināaji waya pīmaa teemerā. ³¹ Óoti apemaarāmaa parāpa k'inia p'anik'a āchia parāmaa oodamerā.

³² Parāpa k'inia iru p'ani pirā pāchi k'inia iru p'anapataarā aupai, ¿ne-inaa pipiara oomaa p'anik'ā? P'ek'au k'achia ooyaa beerāpa paara māga oopata. ³³ Parāpa ne-inaa pia oo p'ani pirā pāchi pia oopataarāmaa aupai, ¿ne-inaa pipiara oomaa p'anik'ā? P'ek'au k'achia oopataarāpa paara māga oopata. ³⁴ Ichiaba pāchi net'aa presta pēiruta pirā, ma pari awaraa net'aa jitaitee aupai, ¿ne-inaa pipiara oomaa p'anik'ā? P'ek'au k'achia oopataarāpa pida prestapata āchi pitapai, ma pari ne-inaa jitadait'ee. ³⁵ Parāpa pāchi k'ira unuamaa iru p'anapataarā k'inia iru p'anapataadaipia bi māik'aapa āra pia oopataadaipia bi. Āramaa net'aa prestadaipia bi, nida-ee ne-inaa jitadait'ee ma pari. Māga ooruta pirā, Tachi Ak'ōrepa ne-inaa pia teeit'ee parāmaa māik'aapa parā Ak'ōre Waibia warrarā p'anadait'ee. Iruata ne-inaa pia oopari gracias jaradak'arāmaa māik'aapa t'āri k'achia-idaa beerāmaa paara. ³⁶ Maperā awaraarā chupiria k'awāati pāchi Ak'ōre Waibiapa ooparik'a.

Awaraarāpa oopata āpīte ik'achia jaradaik'araa bi

(Mt 7.1-5)

³⁷ —Awaraarāpa ne-inaa oopata ak'ināati jaradait'ee ne-inaa k'achia oomaa p'ani. Māgā Tachi Ak'ōrepa auk'a oo-e pait'ee parā ome. Ne-inaa k'achia aupai jirināati pedee k'achia jaradait'ee awaraarā āpīte, maa-e pirā Tachi Ak'ōrepa auk'a jiriit'ee parāpa ne-inaa k'achia oopata aupai jarait'ee, p'anadak'āri iru k'irapite. Chīarapa parāmaa ne-inaa k'achia ook'āri, perdonāati. Māgā Tachi Ak'ōrepa parāpa ne-inaa k'achia oopata perdonāait'ee. ³⁸ Awaraarāmaa téeti. Māgā Tachi Ak'ōrepa parāmaa teeit'ee. T'āri pia teedak'āri awaraarāmaa, ma pari irua audupiara teeit'ee parāmaa. Irua parāmaa ooit'ee parāpa oopatak'a awaraarāmaa.

³⁹ Ichiaba Jesupa nāga nepiriji jarateeit'ee, chi k'ōp'āyoorāpa k'awaa wādamerā oodait'ee irua jara bik'a.

—P'ananaāti chi wāara k'awada-e p'anīrāk'a. Māgīirā tau p'āriu beerāk'api p'ani awaraa tau p'āriu beerā atee k'inia p'anadak'āri awara āyaa. ¿Āchi omee weda uriade baainada-e paik'ā? ⁴⁰ Mi ūraa k'awaa wādak'āri, pia p'anapataadait'ee. Estudiante apida ichi jarateepari k'āyaara k'awaaara bi-e. Mamīda jōmaweda estudia aupak'āri, ichi jarateepari jīak'a uchiai.

⁴¹ ¿K'āare-it'ee ak'i bima nejarra pichi auk'aa tau jāde bi, mamīda unu-e bi pak'uru pichi tau jāde bi? ⁴² Pichi tau jāde pak'uru iru bi pirā, ¿sāga pichi auk'amaa jaraima: “Ipema, mīmaa ēepīji jā nejarra pichi tau jāde bi”? ¿Seewata pia chīara k'aripa k'inia bi, irua oo bi ak'ik'āri! Naapiara ēt'aipia bi ma pak'uru pichi tau jāde bi. Māpaipi pia unui ma nejarra pichi auk'aa tau jāde bi māik'aapa māgā iru k'aripai.

Pak'uru k'awaapata chi nejōdeepa

(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ —Nejō būri pia bīpa nejō k'achia chauk'aa. Jōdee nejō būri k'achia bīpa nejō pia chauk'aa. ⁴⁴ Nejō būri chaa k'awapata chi nejōdeepa. Eperāarāpa higojō orodak'aa pak'uru būri-idaa bīdeepa. Ichiaba uva orodak'aa māgee pak'urudeepa. ⁴⁵ Māga pik'a eperā t'āri pia bīpa pedee pia jarapari, k'īsia pia iru bairā ichi t'āride. Jōdee eperā t'āri k'achia bīpa pedee k'achia jarapari, ichi t'āride k'īsia k'achia iru bairā. Ma k'īsia jōma uchiaru ichi t'āridepa ichi it'aipa jarapari.

Jesupa te oopataarāde nepirida

(Mt 7.24-27)

⁴⁶ —¿K'āare-it'ee parāpa mi t'ījarapatama: “Tachi Waibia, Tachi Waibia”, mamīda ooda-e p'ani mia jara bik'a? ⁴⁷ Mia jarait'ee k'aik'a bi chi mīmaa cheru ūriit'ee mi pedee māik'aapa oopariit'ee mia jara bik'a. ⁴⁸ Māgī eperā te oo bīk'ata bi. Naapiara irua edū k'orop'eda, chi te būri māu īri bīpari. Maap'eda to chek'āri, wee jira beepari ma te būri sudamāi. Mamīda p'oyaa mimik'api-e, basa māu īri bīda perā. Māgī eperāpa ichi te māgā basa māu īri pia oopari perā, jō-e pait'ee. ⁴⁹ Jōdee chi mi ūraa ūrip'eda, oo-e bīpa mia jara bik'a nāga pik'a bi. Ichi te ook'āri, te būri pariatuwa supari ipu nāusaade, basa wēe. Maap'eda to chek'āri māik'aapa

wee jira beek'ári ma te bñiri sudamái, ma te t'eedaipari mñik'aapa jómaweda jōdaipari, chi te chipari paara.

7

Jesupa Romadepema soldaorā poro waibia esclavo jipada

(Mt 8.5-13; Jn 4.43-54)

¹ Jesupa ma eperāarāmaa māga jara aupap'eda, wāji Capernaum p'uurudee. ² Mama bapachi Romadepema soldaorā poro waibia. Ichi esclavo k'inia iru bapachi. Mamīda māgí juak'aya nībaji. ³ Ma soldaorā poro waibia ūrik'ári Jesús mama nī, pēiji judiorā poro waibiarā Jesumaa chupiria iidide, ichi esclavo jipa chemerā. ⁴ Ara Jesumaa wājida mñik'aapa chupiria iidijida:

—Na capitán t'ári pia baparida ajida, tachi ome. Mapa pia k'aripaipia bida ajida. ⁵ Irua tachi judiorā k'inia iru bapari. Oopijida ajida, namapema Ak'ōre Ūraa jarateepata te.

⁶ Māpai Jesús wāji āra ome. Mamīda ma soldaorā poro waibia te k'ait'a panadak'ári, irua jara pēiji chi k'ōp'āyoorā ome:

—Tachi Waibia, mi temaa chenaapáde aji, mi pi k'āyaara ek'ariara bairā. ⁷ Maperā michi itu wā-e paji pi jiride. Mamīda k'awa bi ne-inaa jómaweda pi jua ek'ari nībi. Jīp'a jarapáde aji, mi esclavo jipa beemerā. ⁸ Mi jida waibiarā jua ek'ari bi. Ma awara mia soldaorā iru bi michi jua ek'ari. Mia abaamaa wāpáde ak'ári, wāpari; awaraamaa chepáde ak'ári, chepari. Ichiaba mi esclavomaa ne-inaa oopáde ak'ári, oonapari. Mi jua ek'ari p'anīrāpa māga oopata perā, mia k'awa bi pia jararupapai mi esclavo jipait'ee.

⁹ Māga jaranadak'ári, Jesús p'era pik'a beeji. Mapa ichi ome nipapataarāmaa ak'iji mñik'aapa māgaji:

—Māgara mi wā-eda aji. Mia wāarata jararu. Tachi Israel pidaarā t'āide mia apida unu-e bida aji, ma eperāk'a; Tachi Ak'ōrede wāara ijāa bi.

¹⁰ Ma pēidap'edaarā capitán temaa pachedak'ári, chi esclavo jipa bita unu chejida.

Jesupa p'etrāa warra piuda chok'ai p'irabaipida

¹¹ Ma t'ēepai, Jesús wāji Nain p'uurudee. Chi k'ōp'āyoorā mñik'aapa awaraa eperāarā chok'ara wājida iru ome. ¹² P'uuru k'ait'a panadak'ári, unujida eperāarāpa jai-idaada atee wāruta iade. Māgí p'etrāa warra apai iru bada paji. Ai ome chi p'uurudepemaarā chok'ara wā nipajida. ¹³ Jesupa māgí p'etrāa unuk'ári, chupiria k'awaaji mñik'aapa māgaji:

—Jēenaapáde aji.

¹⁴ Aramata araa wāp'eda, Jesupa t'ōbait'aaji ma k'ap'ia atee wādap'edaa p'aru. Chi atee wā nipadap'edaarā ak'iní p'aneedak'ári, Jesupa māgaji ma jai-idaa badamaa:

—K'ūtrāa, p'irabáji.

¹⁵ Māpai chi jai-idaa bada su-ak'i beeji mñik'aapa pedeemaa beeji. Maap'eda, Jesupa chi nawemaa māgaji:

—Acha bida aji, pi warra.

¹⁶ Māga unudak'ári, arii p'anadap'edaarā jómaweda p'era pik'adachida mñik'aapa Tachi Ak'ōrede pia pedee para beeji:

—Ak'ōre pedee jarapari waibia tachi t'āide uchajida ajida.

Ichiaba māgajida:

—Tachi Ak'ōre che bi tachi p'uuru pidaarā k'aripade.

¹⁷ Māgá Jesupa ooda k'awaajida Judea eujādepemaarāpa mñik'aapa ma ik'aawapemaarāpa.

Juan Bautistapa chi k'ōp'āyoorā pēida

(Mt 11.2-19)

¹⁸ Juan Bautista ome nipapatap'edaarā wājida iru badamāi carcelde ma jōma nepiride. Māga ūrik'ári, omé t'í pēiji wādamerā Jesumaa. ¹⁹ Māirā pēiji Jesumaa iididamerā iru chi cheit'ee bada eperāarā k'aripait'ee maa-e pirā awaraa nidaipia bi. ²⁰ Jesús k'ait'a panadap'eda, māgajida:

—Juan Bautistapa tai pēijida ajida, iidide: “¿Pik'ā tai k'aripapari chonaarāpa cheit'ee bida adap'edaa? Maa-e pirā, ¿awaraa nidaipia bik'ā?” ajida.

²¹ Māga iidi p'anadak'ári, Jesupa eperāarā chok'ara jipaji: k'ayaa beerā; k'ap'ia p'ira beerā; netuara k'ap'iade merātia beerā mñik'aapa tau p'āriu beerā. ²² Maap'eda ma Juanpa eperāarā pēidamaa p'anauji:

—Wāti Juanmaa mñik'aapa nepiríti parāpa nama unu p'ani mñik'aapa ūri p'ani. Jarāti tau p'āriu beeda irā unu p'ani; nik'anik'aa beeda t'ia nūtee; leprapa k'ayaa beeda jipa p'ani āchi k'ayaadeepa; k'ūri k'ti beeda irā ūri p'ani; piudap'edaarā waya chok'ai p'ani mñik'aapa chupiria chedeerāmaa Ak'ōrepa pedee pia jara pēida jarateemaa bi. ²³ ¡T'ári o-īa bida aji, chi mīde ijāa bi, k'awa-e bi mīda mia ne-inaa jōma oo bi!

²⁴ Juanpa eperāarā pēida wādap'edaa t'ēpai, eperāarāmaa Jesupa pedee pia jaramaa beeji Juande:

—¿K'āata parāpa ak'inajidama aji, eujā pania wēe bimaa wādak'āri? ¿K'Īsiajida-ek'ā ak'inadait'ee eperā pariatua k'Īsia bi, p'ūajara nāupa pariatua nēunēuwaā p'uaparik'a? ²⁵ Maa-e pirā, ¿k'Īsiajida-ek'ā ak'inadait'ee eperā p'aru pi-ia jī bi? Parāpa pia k'awa p'ani eperā p'aru pi-ia jī beerā rey tede p'anapata. ²⁶ Māga-e pirā ¿k'Īsiajida-ek'ā ak'inadait'ee Ak'ōre pedee jarapari? Wāara, iru Ak'ōre pedee jarapari k'āyaara waibiara bi. ²⁷ Na Juandeta Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:

'Mia eperā chok'a pēiit'ee pi naa o pia oonamerā pi, eperāarā poro waibia, chei naaweda.'

(Mal 3.1)

²⁸ Mia jara bi: Eperā apida Juan k'āyaara waibiara bi-e. Mamīda chi ek'ariara bita iru k'āyaara waibiara pait'ee, Tachi Ak'ōrepa ma eperā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā ome beemerā.

²⁹ Jōmaweda Juan pedee ūridap'edaarā, Cesar-it'ee impuesto p'epataarā paara, irumaa poro choopijida. Māga oodak'āri, ak'ipijida Tachi Ak'ōre wāarata jara baji Juan k'ap'ia pari.

³⁰ Mamīda fariseorā Moisepa p'āda jarateepataarā ome Juanmaa poro choopida-e pak'āri, ak'ipijida āchia k'iniada-e p'ani Tachi Ak'ōrepa āchimaā pia oo k'inia bada.

³¹ 'Mia jarait'ee sāga p'ani parā, mide ijāadak'aa beerā. ³² Warrarā su-ak'i p'anedap'eda, jemenemaa p'anik'ata p'ani p'uuru jāde. Āchi k'ōp'āyoorāmaa biapata:

"Taipa siru chaajida. Mamīda parā pēirada-e paji. K'ari k'Īsia paraa k'arijida. Mamīda parā jēeda-e paji."

³³ Juan Bautista chek'āri, pan k'o-e paji eperāarā jīp'arāk'a māik'aapa vino tok'aa paji. Maperā parāpa jarajida: "Netuara iru k'ap'iade merātia bida" ajida. ³⁴ T'ēpai mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema cheji māik'aapa nek'oji, ne-inaa toji eperā jīp'aak'a. Maperā jara p'ani mi nek'oyaa, ne-inaa toyaa bapari. Ma awara mi k'ōp'āyo meraaparida a p'ani k'achia-idaa beerā ome māik'aapa Cesar-it'ee impuesto p'epataarā ome. ³⁵ Mamīda Tachi Ak'ōrepa wāarata ak'ipimaa bida aji, mia oo bi k'aurepa parā jōmaarā pari.

Jesús Simón tede

³⁶ Fariseo t'ijarapatap'edaa Simonpa Jesús t'ī pēiji nek'o chemerā ichi ome. Māgā Jesús wāji iru temaa. Su-ak'i beeji mesade. ³⁷ Ma p'uurude wēra p'ek'au k'achia ooyaa bapachi. Māgipa k'awaak'āri Jesús wāda nek'ode ma fariseo tede, ataji chok'o chak'ek'a māu pi-ia alabastrodee ooda ipuru bi k'erapa māik'aapa wāji irumaa. ³⁸ Jēe wāpa su-ak'i banaji Jesús biirimāi māik'aapa iru biiri siimaa beeji ichi taubapa. Maap'eda ichi pudapa p'ooji. Māpai Jesús biiri wēre atap'eda, it'aaji māik'aapa ma k'era weet'aaji ai iri ak'ipiit'ee Jesús k'inia iru bi. ³⁹ Simonpa māga unuk'āri, k'Īsijai: "Na eperā wāara Ak'ōre pedee jarapari pada paara, k'awak'ajida aji, k'āare eperāpa ichi t'ōbaimaa bi māik'aapa māga oopi-e pak'aji, ma wēra p'ek'au k'achia ooyaa bairā."

⁴⁰ Māpai Jesupa Simonmaa māgaji:

—Simón, mia pimaa ne-inaa jara k'inia bida aji.

Simonpa p'anauji:

—Tachi Jarateepari, jaráji.

⁴¹ Jesupa nepiriji:

—Eperāarā omé p'arat'a paraa p'anajida p'arat'a prestapatamāi. Abaapa paraa baji quinientos denarios; chi apemapa cincuenta denarios. ⁴² P'oyaa p'aada-e pak'āri, chi p'arat'a presta pēidapa āra chupiria k'awaaji māik'aapa omeerāmaa p'aapi-e paji. frá mimaa jaráji: ¿chisāgipa ma p'arat'a prestapari audú k'iniara iru bait'eema? aji.

⁴³ Simonpa p'anauji:

—¿Chi p'arat'a waibiara paraa bada-ek'ā? aji.

Jesupa māgaji:

—Wāarada aji.

⁴⁴ Māpai Jesupa ma wēramaa ak'iji māik'aapa Simonmaa māgaji:

—¿Na wēra unu bik'ā? aji. Mi t'ūk'āri pi tede, pia mi pia auteebai-e paji. Pania tee-e paji mi biiri siimerā. Jōdee na wērapa mi biiri siiji ichi taubapa māik'aapa p'ooji ichi pudapa. ⁴⁵ Mi t'ūk'āri, pia mi k'īra ī-e paji. Mamīda mi nama t'ūru wēda na wērapa mi biiri imaa bi. ⁴⁶ Pia mi poro iri acitepa p'uru-e paji. Mamīda irua k'era weeji mi biiri iri. ⁴⁷ Mapa mia jara bi: Irua p'ek'au k'achia chok'ara oopata wēpapiji, mi audú k'inia iru bairā. Mamīda eperāpa k'Īsia bi pirā ichia mak'iaara p'ek'au k'achia oo-e bi, māgara ma eperāpa mi mak'iaara k'inia-e bi.

⁴⁸ T'ēpai Jesupa māgaji ma wēramaa:

—Pia p'ek'au k'achia oopata wēpajida aji.

⁴⁹ Māpai apemaarā arii p'anadap'edaarāpa iidi paraa beeji:

—¿K'aima ajida, jāgí? ¿Eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata paara wēpapi bik'ā? ajida.

⁵⁰ Māpai Jesupa waya jaraji ma wēramaa:

—Pi wāara Ak'ōrede ijāa bairā, irua pi o k'achiadeepa k'aripa ataji atuanaamerā. K'āiwee wāpāde aji.

8

Wēraarāpa Jesús k'aripapatap'edaa

¹ Ma t'ēpai Jesús nipapachi p'uuru beede māik'aapa ai ik'aawa p'uuru k'aipee beede. Jaratee nipapachi Ak'ōrepa pedee pia jara pēida; irua eperāarā bi k'inia bi ichi jua ek'ari, ichideerā p'aneedamerā. Chi k'ōp'āyoorā doce auk'a nipapachida iru ome. ² Ichiaba wēraarā nipapachida iru ome. Ai naaweda ma wēraarā ūk'uru netuara k'ap'iade merātia p'anajida māik'aapa ūk'uru k'ayaa p'anajida. Mamīda Jesupa ma jōmaweda jipaji. Māirādepema paji Marīa, ichiaba t'ijarapatap'edaa Magdalena. Iru k'ap'iadeepa Jesupa netuara siete uchiapiji. ³ Ichiaba baji Cuza wēra t'ijarapatap'edaa Juana. Ma Cuza Rey Herodes tedepema mimiapataarā poro waibia paji. Ichiaba baji Susana, awaraa wēraarā chok'ara ome. Ma wēraarāpa Jesús chi k'ōp'āyoorā ome k'aripapachida; teepachida net'aa māik'aapa p'arat'a.

Net'atau p'oparide nepirida

(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

⁴ Maapai eperāarā chok'ara uchijida p'uurudeepa Jesús ak'ide. Māgā eperāarā chok'ara chip'edachida. Māga nide Jesupa na pedee nepiriji Ak'ōre Ūraa jarateit'ee:

⁵ —Eperā wāji net'atau p'ode. Ma p'o wāk'āri, ūk'uru baajida o jāde. T'ēpai mama eperāarā biiripa t'iak'ojojida māik'aapa ipanaarāpa k'ok'oo chejida. ⁶ Ūk'uru baajida māu-idaade māik'aapa t'onojida mīda, taarā-e weda piik'oodachi, pania wēde baaidap'edaa perā. ⁷ Ūk'uru baajida ne-īri-idaade māik'aapa auk'a t'onojida. Mamīda ne-īri k'ap'ip'ara waripari perā, māgī net'atau t'ono wādap'edaa piuk'oodachida. ⁸ Jōdee awaraa net'atau baajida eujā piade. Māgī t'onojida, warijida māik'aapa pia chaujida. Ūk'uru net'atau abaadeepa tau cien uchijida.

Nepirip'eda, Jesupa golpe pedeeji:

—Pia k'īsiati parāpa et'ewa ūridap'edaade k'awaadamerā k'āata jara k'inia bi!

Sāap'eda Jesupa nepiripachi jarateit'ee

(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

⁹ Ma t'ēpai Jesús k'ōp'āyoorāpa iidijida:

—K'āata jara k'inia bima ajida, pia nepiri bada?

¹⁰ Jesupa p'anauji:

—Tachi Ak'ōrepa parāmaa k'awapimaa bida aji, ne-inaa naaweda k'awapik'aa pada awaraarāmaa: sāga ichideerā p'aneedai. Mamīda awaraarāmaa mia nepiripari jarateit'ee: 'Ārapa mia oo bi ak'ip'ani mīda, wāara unuda-e māik'aapa mia jara bi ūri p'ani mīda, k'awada-ee p'aneedamerā.' (Is 6.9)

Jesupa k'awapida net'atau p'oparide

(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

¹¹ Māpai Jesupa māgaji:

—Mia nepirida net'atau p'oparide nāga jara k'inia bi. Ma net'atau p'oda jara k'inia bi Tachi Ak'ōre Ūraa jara pēida. ¹² Chi o jāde baaidap'edaa jara k'inia bi eperāarāpa ma jara pēida ūripata. Mamīda Netuara Poro Waibia chepari ne-inaa ooit'ee, t'āripa ma pedee ijāanaadamerā māik'aapa wānaadamerā Ak'ōre eujādee. ¹³ Jōdee chi net'atau māu-idaade baaidap'edaa jara k'inia bi eperāarāpa ma jara pēida o-īa ūri p'ani. Mamīda chi māu-idaade t'onoda taarā-e weda pūdaiparik'a, māga pik'a māgūrāpa ma jara pēida taarā-epai ijāapata. Ma ūraade ijāadap'edaa k'aurepa nepirade baairuta pirā, maa-e pirā awaraarāpa āchi jiriruta pirā miapidait'ee, ijāa amaapata. ¹⁴ Jōdee chi net'atau ne-īri-idaade baaidap'edaa jara k'inia bi eperāarāpa ma jara pēida pia ūri p'ani. Mamīda t'ēpai k'īsia p'aneeruta piara bi p'arat'a atadait'ee maa-e pirā āchia ne-inaa audū oo k'inia p'ani oodait'ee, Ak'ōrepa k'inia bik'a oodai k'āyaara. Māgā p'aneepata ne-uu warip'eda chauk'aa bik'a. ¹⁵ Mamīda chi net'atau eujā piade baaidap'edaa jara k'inia bi eperāarāpa ma jara pēida wāara ijāapata āchi t'āride. Māpai p'anapata ma ūraade jara bik'a māik'aapa choopata āchi ijāa p'anide. Māgā p'aneepata ne-uu pia chauparik'a.

Jesupa lamparade nepirida

(Mr 4.21-25)

¹⁶ Maap'eda Jesupa awaraa nepiriji:

—Tachia lámpara k'oodak'aa ata bidait'ee ne-inaa edajáde maa-e pirā cama ek'ari. Ma k'áyaara lámpara k'oodap'eda, it'í ata bipata pia idaamerā te jáde p'anirā-it'ee. ¹⁷ Māga pik'a Tachi Ak'ōrepa oo bi mera pik'a bi eperāarāpa k'awanaadamerā. Mamīda t'ēepai irua jōmaarāmaa k'awaapiit'ee k'āata jara k'inia bi. Ichiaba irā irua oo bi jōmaarāmaa k'awapi-e. Mamīda t'ēepai k'awaapiit'ee.

¹⁸ Maperā pia ūriti. Chi k'awa bimaa Tachi Ak'ōrepa audupiara k'awaapiit'ee. Mamīda chi ne-inaa k'awaara k'isia bipa k'awa bi paara wēpapiit'ee.

*María Jesús ipemaarā ome
(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)*

¹⁹ Jesús nawe chi ipemaarā ome wājida irumaa. Mamīda iru k'ait'a p'oyaa wāda-e paji eperāarā see nibada perā. ²⁰ Māpai eperāpa jaranaji Jesumaa:

—Pi nawe pi ipemaarā ome taawa nima p'anida aji, pi ak'it'dait'ee.

²¹ Māga ūrik'āri, ichia māgaji:

—Ak'ōre Ūraa ūripataarā māik'aapa oopataarā Ak'ōrepa jara bik'a, mairāta mi nawek'a bi māik'aapa mi ipemaarāk'a.

*Jesupa nāu p'usa ome t'umātipida
(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)*

²² Ewari aba Jesupa māgaji chi k'ōp'āyoorāmaa:

—Wādāma aji, lago k'irak'a eeree.

Māpai barcode bataujida māik'aapa wājida. ²³ Sīa wādade Jesús k'āidachi. Māimisa p'usara t'o nibeji. Mapa barco pirubaai wā nipaji. ²⁴ Mapa Jesús irimat'aajida māik'aapa māgajida:

—i Tachi Jarateepari, pirubaai wādap!

Jesús p'irabaidachi māik'aapa pedeeji nūumaa māik'aapa p'usamaa. Jōmaweda t'umātidachi māik'aapa ip'ī ūu beejī. ²⁵ Māpai Jesupa chi k'ōp'āyoorāmaa iidiji:

—i Sāap'eda parāpa ijāada-e p'anima aji, mia parā ak'it'ee?

Mamīda āchi jōmaweda p'era jōnīpa ak'itrua para beejī māik'aapa āchi pitapai iidi para beejī:

—i K'aima ajida, nāgi? Iru pedeepa nāu, p'usa paara t'umātipiparida ajida.

*Eperā k'ap'iade netuara merātia bada
(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)*

²⁶ T'ēepai panajida Gerasa eujāde lago k'irak'a eere, Galilea eujā k'irapite. ²⁷ Jesús batauk'āri, eperā netuara merātia bi iru k'ait'a cheji. P'uurudepema paji mīda, taarā p'aru jī-e baji; ichiaba teeda bak'aa paji. Bapachi jāira māu te uriade. ²⁸ Māgi eperāpa Jesús unuk'āri, iru k'irapite sinapotepa bia baainaji:

—Jesús, Ak'ōre Waibia Warra, mi ome t'ūnāaji. i Mi chupiria k'awāaji! i Chiak'au bīji!

²⁹ Māga jaraji Jesupa jara bada perā uchiamerā ma eperā k'ap'iadeepa. Taarā baji ma netuara merātia bi iru k'ap'iade. At'apai ma netuarapa irumaa ne-inaa pariatua oopiji. Māimisa eperāarāpa iru jua bīri ome cadenapa jī nībijida āyaa wānaamerā. Mamīda ma netuara juapa irua ma cadena t'it'aapachi māik'aapa jirabodoji t'imī eperāarā p'anadak'aamaa.

³⁰ Māpai Jesupa iidiji:

—i Pi, k'asaa t'ijarapatama? aji.

Ichia p'anauji:

—Mi t'ijarapatada aji, Legión.

Māga jaraji netuara chok'ara ichi k'ap'iade t'udap'edaa perā. ³¹ Māpai ma netuaraarāpa Jesumaa chupiria iidipachida āchi pēinaamerā uria audú nāpia bidee. ³² Ma k'ait'a ee k'arraya sinaarā chok'ara nek'omaa p'anajida. Mapa netuaraarāpa chupiria iidijida ma sinaarā k'ap'iade t'ūpimerā. Māpai Jesupa māga ooji. ³³ Aramāgā netuaraarā uchijida eperā k'ap'iadeepa māik'aapa t'ūjida ma sinaarā k'ap'iade. Aramatā sinaarā p'irak'oodachida ee k'ōot'ari jira bidee. Toida baainadap'eda, iyapa jīak'oodachida.

³⁴ Ma sinaarā jia p'anadap'edaarāpa māga unudak'āri, p'irak'oodachida p'uurudee nepiridait'ee p'uuru pidaarāmaa māik'aapa ma p'uuru k'ait'a beerāmaa. ³⁵ Mapa eperāarā uchijida ak'ide. Jesumāi pachedak'āri, unujida ma eperā netuara k'ap'iade merātia bada su-ak'i bi Jesús bīri k'ait'a. P'aru jip'eda, k'āiwee su-ak'i baji. Māga unudak'āri, ma eperāarā p'era para beejī. ³⁶ Māpai chi unudap'edaarāpa nepirijida sāgapī Jesupa jipaji ma eperā netuara k'ap'iade merātia bada. ³⁷ Maap'eda ma Gerasa eujādepemaarāpa Jesumaa chupiria iidijida āyaa wāmerā mamāik'aapa, audú nejasia p'anadap'edaa perā. Māpai Jesús barcode bataup'eda, wāji. ³⁸ Wāi naaweda, ma eperā netuara k'ap'iade merātia badapa chupiria iidiji Jesupa ichi ome auk'a wāpimerā. Mamīda Jesupa jaraji beemerā. Māgaji:

³⁹ —Wāpāde aji, pichi temaa māik'aapa nepiripāde aji, Tachi Ak'ōrepa pi ome ooda.

Aramāgā ma eperā wāji ma p'uurudepema jōmaarāmaa nepiride Jesupa ichi ome ooda.

Jairo k'au mäik'aapa wërapa Jesús p'aru i t'òbaida
(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

⁴⁰ Jesús lago k'irai'ka eere pachek'ári, eperääräpa iru o-ña auteebaijida, jömaaräpa iru ni p'anadap'edaa perä. ⁴¹ Mäga nide pacheji eperä t'ijarapatap'edaa Jairo. Ichi Ak'öre Üraa jarateepata tedepema poro paji. Jesús biirimäi bedabaidachi mäik'aapa chupiria iidiji wämerä ichi temaa ⁴² chi k'au jipade, juak'aya nibada perä. K'au apai iru baji; mägi doce años iru baji.

Jesús wärude Jairo temaa, iru ome nipapataarä see nibada k'aurepa p'isua baji. ⁴³ Ma eperäärä ome baji wëra bi k'ayaa bi. Doce años waamiapa k'ayaa baji. Ichi p'arat'a jöda baji jipapataarä juade nipa. Mamida apidaapa p'oyaa jipadak'aa paji. ⁴⁴ Ma wëra Jesús äpiteik'aapa k'ait'a wäji mäik'aapa iru iripema p'aru i t'òbait'aaji. Aramata ma waamia t'ibaidachi. ⁴⁵ Mäpai Jesupa iidiji:

—¿K'aipa mi t'òbajima? aji.

Chi k'öp'äyoorä jömaaräpa ächia-e pajida apachida.

Mäpai Pedropa mägaji:

—Tachi Jarateepari, eperääräpa pi t'isä wärutada aji.

⁴⁶ Mamida Jesupa mägaji:

—Eperä k'ayaa bipa mi t'òbajida aji. Mideepa uchajida aji, Ak'öre juapa ma eperä jipait'ee.

⁴⁷ Mäpai ma wërapa unuk'ári p'oyaa miru-e paji, biiri wërewëree wäji mäik'aapa bedabaidachi Jesús biirimäi. Jömaarä taide jaraji k'äre-it'ee t'òbait'aaji mäik'aapa sägä jipa beej.

⁴⁸ Mäpai Jesupa mägaji irumaa:

—Wëra, pia mide ijäa bairä, jipa beejida aji. K'äiwee wäji.

⁴⁹ At'ári Jesús pedeemaa bide Jairo tedeepe päida pacheji mäik'aapa mägaji ma Ak'öre Üraa jarateepata tedepema poromaa:

—Pi k'au jai-idaajipi. Tachi Jarateepari ichiak'au bipáde aji.

⁵⁰ Mamida Jesupa mäga ürik'ári, mägaji Jairomaa:

—Waaweenapáde aji. Jip'a ijäapáde aji. Pi k'au jipa beeit'ee.

⁵¹ Temäi panadak'ári, Jesupa chi k'öp'äyoorä jömaweda t'üpi-e paji. Aba t'üpiji Pedro, Santiago, Juan mäik'aapa chi k'ayaa nawe chi ak'öre ome. ⁵² Eperäärä taawa p'anadap'edaarä jömaweda jëe para baji t'ári p'uapa. Mamida Jesupa mägaji:

—Jëenäati. Na wëra k'au jai-idaa-e bi. Jip'a k'äita bida aji.

⁵³ Mäga üridak'ári, jömaaräta ëidachida iru-it'ee, k'awa p'anadap'edaa perä jai-idaa bi. ⁵⁴ Mamida Jesupa ma wëra k'au juade jita atap'eda, golpe pedeeji:

—Wëra chai, ip'irabáiji!

⁵⁵ Aweda chok'ai beej mäik'aapa aramata p'irabaidachi. Mäpai Jesupa jaraji nek'opidamerä. ⁵⁶ Chi ak'oreerä p'era pik'a joneejida. Mamida Jesupa jaraji ma p'asada awaraarämaa nepirinaadamerä.

9

Jesupa chi k'öp'äyoorä päida jarateenadamerä
(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

¹ Jesupa chi k'öp'äyoorä doce t'í p'e atap'eda, jaraji Tachi Ak'öre juapa netuara uchiapidamerä mäik'aapa k'ayaa k'ira t'ádo jipadamerä. ² Mäpai ära pëiji k'ayaa beerä jipadamerä mäik'aapa jarateedamerä Tachi Ak'örea eperäärä biit'ee ichi jua ek'ari, ichideerä p'aneedamerä. ³ Mägä pëirude Jesupa mägaji:

—Ode wärutade ateenáati pak'uru t'idik'a wädait'ee, muchila, pan, p'arat'a, maa-e pirä awaraa p'aru jidait'ee. ⁴ K'eudaik'ári, paräpa unuruta tede p'anéeti, mamäik'aapa wäruta misa. ⁵ P'uuru abaade parä auteebaida-e pirä mäik'aapa paräpa jarateepata üridamaa p'ani pirä, uchiati ma p'uurudeepa mäik'aapa biiridepema yooro p'ora nëep'ëti ak'ipidait'ee Tachi Ak'örea ära k'aripa-e pait'ee.

⁶ Mäpai chi k'öp'äyoorä wäjida p'uuru bee chaa. Tachi Ak'öre pedee pia jara päida jaratee wäpachida mäik'aapa k'ayaa beerä jipapachida.

Rey Herodepa k'isä bada
(Mt 14.1-12; Mr 6.14-29)

⁷ Rey Herodepa ürik'ári Jesupa mägee ne-inaa jömaweda oo bi, k'awa-e paji k'äata k'isiat'ee. Eperäärä ük'uruuräpa jarapachida Juan Bautista, chi piuda chok'ai p'irabaijida apachida. ⁸ Ük'uruuräpa jarapachida iru chonaaräwedapema Ak'öre pedee jarapari Elías. Jödee awaraaräpa jarapachida awaraa chonaaräwedapema Ak'öre pedee jarapari, chok'ai p'irabaida. ⁹ Mamida Herodepa mägaji:

—Taarāru mia jara pēida Juan Bautista otau t'iap'et'aadamerā. ¿K'aipaa māgí eperā? Mia ūridoo irua oopari ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa.

Mapa Herodepa Jesús k'īra unu k'inia baji.

Jesupa eperāarā cinco mil nek'opida
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰ Jesús k'ōp'āyoorā pachedak'āri āchia jaratee nipadap'edaamaapa, irumaa nepirijida jōma āchia oodap'edaa. Māpai irua āra āyaa ateeji Betsaida p'uurudee. ¹¹ Mamīda eperāarāpa k'awaadak'āri, t'ēe wājida. Māirā pacherruta unuk'āri, Jesupa āra auteebaiji māik'aapa jarateji Ak'ōrepa eperāarā bi k'inia bi ichi jua ek'ari ichideerā p'aneedamerā. Ma awara āra k'ayaa beerā jipaji.

¹² K'eupodopa chi k'ōp'āyoorā Jesumaa chejida māik'aapa māgajida:

—Eperāarā pēipāde ajida, iinadamerā māik'aapa chik'o jirinadamerā p'uuru beemaa maa-e pirā ai ik'aawa eperāarā beemaa, nama wē-e perā nek'odait'ee.

¹³ Māpai Jesupa māgaji:

—Parāpa chik'o téeti k'odamerā.

Āchia p'anaujida:

—Taipa iru p'anida ajida, pan joisomaa māik'aapa chik'o omé. Māgí araa-e pait'ee wāda-e pirā chik'o netode na eperāarā chok'ara para biirā-it'ee.

¹⁴ Imik'Traarā cinco mil paji. Mamīda Jesupa māgaji chi k'ōp'āyoorāmaa:

—Su-ak'i p'aneepidapāde aji, cincuentacincuenta.

¹⁵ Aramāgā jōmaarāta su-ak'i p'aneepijida. ¹⁶ T'ēepai, Jesupa jitaji ma pan joisomaa chik'o omee ome māik'aapa it'aa ak'ip'eda, gracias jaraji Tachi Ak'ōremaa ma chik'o pari. Māpai k'ōrak'oop'eda, teeji chi k'ōp'āyoorāpa eperāarāmaa jedenadamerā. ¹⁷ Eperāarā nek'ojida bi jāwaa p'aneerutamaa. Maap'eda Jesús k'ōp'āyoorāpa p'ejida k'oraa docena aba, ma chik'o pan pite ome nibeeda.

Pedropa jarada Jesús Tachi Ak'ōrepa pēida
(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)

¹⁸ Ewari aba Jesús it'aa t'īmaa bak'āri chi k'ōp'āyoorā ome, āramaa iidiji:

—¿Mi k'aima a p'anima aji, eperāarāpa?

¹⁹ P'anaujida:

—Ūk'uruurāpa jara p'ani pi Juan Bautista, piup'eda p'irabaida. Awaraarāpa jara p'ani pi chonaarāwedapema Elias. Jōdee awaraarāpa jara p'ani pi chonaarāwedapema Ak'ōre pedee jarapari, chok'ai p'irabaida.

²⁰ Māpai Jesupa iidiji:

—Parāpārama, ¿mi k'aima adaima? aji.

Māpai Pedropa p'anauji:

—Pi Cristo, Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā rey pamerā.

Jesupa jarada ijāadak'aa beerāpa ichi peedait'ee
(Mt 16.20-28; Mr 8.30-9.1)

²¹ Mamīda Jesupa jip'a jaraji māga nepirinaadamerā awaraarāmaa. ²² Māpai māgaji:
—Mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema ichita chupiria nibait'ee. Judiorā poro waibiarāpa, p'aareerā poroorāpa, māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarāpa mi k'īra unuamaa iru p'anadait'ee māik'aapa mi peepit'aadait'ee. Mamīda ewari ōpeemaa mi chok'ai p'irabait'eeda aji.

Sāga eperāarā nipadaipia bi Jesús ome

²³ T'ēepai Jesupa māgaji jōmaweda ichi ome nipapataarāmaa:

—Eperā mi ome nipa k'inia bi pirā, k'īsiaik'araa bi ichia ne-inaa oo k'inia bidepai. Ichi kuruso āp'aipia bi eperā peenadait'ee k'a. Pia jarait'eera, ewari chaa oopia bi mia oopi bik'a, ma k'aurepa miapiruta pijida piurumaa. ²⁴ Eperā piuamaa bi pirā mide ijāpari k'aurepa, māgí piuk'āri, atuait'ee. Mamīda eperā piuru pirā mide ijāpari k'aurepa, māgí it'aa wāit'ee ichi piuk'āri. ²⁵ Ma awara ¿k'āare piata baima eperāpa ne-inaa pia na p'ek'au eujāde nībi jōmaweda ataru pirā, mamīda piup'eda chok'ai p'irabai-e pirā Ak'ōre eujāde? Ichia net'aa iru bi atuait'ee māik'aapa banait'ee tok'arradee. ²⁶ Eperā k'īra nejasia bi pirā jarait'ee mide ijāa bi maa-e pirā mi ūraa jarait'ee awaraarāmaa, māgara mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema jida k'īra nejasia bait'ee mēreda ait'ee, mi Ak'ōre Waibia k'īra wāreede chek'āri iru angeleerā ome. ²⁷ Mia wāarata jararu. Nama p'anīrā ūk'uru piudai naaweda, unudait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarā biru ichi jua ek'ari, ichideerā p'aneedamerā.

Jesús k'īra awaradaida
(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

²⁸ Tomiamaa mąga jarada t'ēepai, Jesús wąji ee nok'odee. Ichi ome ateeji Pedro, Santiago mąik'aapa Juan. Mama iru it'aa t'įmaa beeji. ²⁹ Mągą it'aa t'įmaa bide ichi k'Īra awaradachi mąik'aapa chi p'aru t'o-t'oo uchiterreedachi. ³⁰ Mąga nide eperāarā jaure omé chejida mąik'aapa pedee p'aneejida iru ome. Chonaarāwedapemaarā Moisés Elías ome paji. ³¹ Achi ik'aawa įdaa pia urua nįbaji. Chejida Jesumaa jarade taarā-e nide chupiria nįbait'ee mąik'aapa piut'ee Jerusalande. ³² Mama ee nok'ode Pedro chi k'ōp'āyoorā ome tap'ok'ee jōnajida mįda, k'āida-ee p'anajida. Maperā unujida Jesús mągą k'Īra wāree mąik'aapa ma eperāarā omé. ³³ Ma eperāarā Jesús ik'aawaapa uchiarutade Pedropa mągaji:

—Tachi Jarateepari, įpia bi nama p'anadait'ee pi ome! Oodait'eeda aji, te chak'eerā ōpee, aba pi-it'ee, aba Moise-it'ee, chi apema Elia-it'ee.

Mamįda Pedropa k'Īsia-ee mąga jaraji. ³⁴ Iru pedee nįbide įjararapa achi jōmaweda aneu ata cheji. Mągą įjarara esajįak'a achi unudak'āri, nejasiadachida. ³⁵ Māpai ma įjararadeepa Tachi Ak'ōrepa pedeeji:

—Nągida aji, mi Warra k'įnia, mia jirit'erada. įŪriti iru pedee!

³⁶ Ma pedee ūridap'eda, Jesús ituaba beeji āra ome. Māpai k'Īup'ee p'aneejida. Ma t'ēepai āchia unuda ma ewate apidaamaa nepirida-e paji.

Jesupa netuara uchiapida warra k'ap'įadeepa

(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

³⁷ Ai norema Jesús, Pedro, Santiago mąik'aapa Juan ee nok'odeepa edaa chedak'āri, eperāarā chok'ara chejida Jesús ome unudait'ee. ³⁸ Māirādepema eperā abaapa golpe pedeeji:

—Tachi Jarateepari, mi chupiria k'awaapáde aji. Mi warra apai iru bi ak'įnapáde aji. ³⁹ Netuarapa iru jita atak'āri, biapiipari, wawapiipari mąik'aapa iduba k'ōp'ep'ee uchiapiipari iru it'aideepa. Iru ichiak'au bik'aa. Maperā piupiit'eeda aji. ⁴⁰ Mia pi k'ōp'āyoorāmaa chupiria iidįji ma netuara uchiapit'aadamerā. Mamįda p'oyaada-e paji.

⁴¹ Jesupa p'anauji:

—Aai, eperāarā, įat'ārita mide įjāada-e p'anik'ā? įjāadak'arāk'api p'ani! įjōmasaa taarāit'ee parā ome įjāarutamaa? Anéeti ma warra.

⁴² Ma warra Jesús k'ait'a chek'āri, netuarapa eujāde bat'at'aaji mąik'aapa waya wawat'aaji. Mamįda Jesupa ma netuara itriat'aaji mąik'aapa uchiapit'aaji. Ma warra mągą įjįap'eda, teeji chi ak'ōremaa. ⁴³ Arii p'anadap'edaarā jōmaweda p'era pik'a para beeji, Ak'ōrepa ne-inaa pia ooda unudap'edaa perā.

Jesupa waya jarada ichi peedait'ee

(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

Eperāarā ak'įtrua para beeru misa Jesupa ooda k'aurepa, irua mągaji chi k'ōp'āyoorāmaa: ⁴⁴—Na pedee pia ūriti mąik'aapa k'Īra atuanaāti: eperāpa mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema baapiiit'ee k'achia beerā juade.

⁴⁵ Mamįda āchia k'awada-e paji irua jara k'įnia bada. Tachi Ak'ōrepa āramaa at'āri mąga k'awapi k'įnia-e baji. Ma awara āchia waawee p'anajida iididait'ee k'āata jara k'įnia baji.

Eperā waibiara bi Ak'ōre k'Īrapite

(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

⁴⁶ Maapai Jesús k'ōp'āyoorā aupedee p'aneejida k'awaadait'ee āchidepema k'aita waibiara bi. ⁴⁷ Jesupa k'awaak'āri ārapa k'Īsia p'ani, warra chai ataji mąik'aapa ak'įni bįji ichi ik'aawa ⁴⁸mąik'aapa mągaji:

—Eperāpa mide įjā bi k'aurepa nągį warra chaik'a auteebairu pirā, mi jida auteebaipari. Ma awara chi mi auteebairupa mi pėida auk'a auteebaipari. Mapa chi parādepema ek'ariara pik'a bi audua-ee bairā, mągita waibiara pait'ee Ak'ōre k'Īrapite.

Jesús ome nipak'aa bipa netuara uchiapida

(Mr 9.38-40)

⁴⁹ Māpai Juanpa mągaji:

—Tachi Jarateepari, taipa unujida eperāpa pi t'į jarap'eda, netuara uchiapi bi eperāarā k'ap'įadeepa. Mąga unudak'āri, taipa oonaapáde ajida, tachi ome nipak'aa perā.

⁵⁰ Jesupa p'anauji:

—Ichiak'au oopiti. Tachi ome nipak'aa pįjida, tachi eere bida aji.

Samaria eujādepemaarāpa Jesús yiaraa iru p'anadap'edaa

⁵¹ Ewari k'ait'a pa wāk'āri Jesús it'aa wāit'ee, sōcharra wąji Jerusalėn ode. ⁵² Ichi naa eperāarā chok'a pėiji Samaria eujādepema p'uuru k'aipėe bįmaa, te įiridamerā aide k'āidait'ee. ⁵³ Mamįda ma Samaria eujādepemaarāpa iru auteebai k'įniada-e paji, k'awa

p'anadap'edaa perā judiorā p'uuru Jerusalendee wāru. ⁵⁴ Chi k'ōp'āyoorā Santiago Juan ome māga k'awaa atadak'āri, Jesumaa māgajida:

—Tachi Waibia, ζk'inia bik'ā ajida, taipa pa it'hipa baaipidamerā mairā ĩri, jōdaidamerā?

⁵⁵ Mamīda Jesupa āra itriak'ooji, māgā k'achia k'ĭsiadap'edaa perā. ⁵⁶ Māpai wājida awaraa p'uuru k'aipeede.

Jesús ome nipa k'inia p'anadap'edaarā

(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Ode wādade eperāpa Jesumaa māgaji:

—Tachi Waibia, pi ome wā k'inia bida aji, chi wārumaa.

⁵⁸ Jesupa p'anauji:

—Usap'ā yooro te uria iru bee māik'aapa ipanaarā te iru bee. Mamīda mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema arājāgaa ni, k'āipari wēe. Made k'ĭsĭaji, jarai naaweda wāara mi ome nipa k'inia bi wa māga-e.

⁵⁹ Māpai Jesupa māgaji awaraa eperāmaa:

—Mi ome nipa chéji.

Irua p'anauji:

—Tachi Waibia, mi jida pi ome nipaparii k'inia bi. Mamīda ai naaweda mi ak'ōre iapipáde aji, iru piuk'āri.

⁶⁰ Jesupa p'anauji:

—Ichiak'au bipáde aji, atuadait'eerāpa āchi piudap'edaarā iadamerā. Pi, jōdee, nipa chéji mi ome māik'aapa jaratēji Tachi Ak'ōrepa eperāarā biit'ee ichi jua ek'ari ichideerā p'aneedamerā.

⁶¹ Māpai awaraa eperāpa māgaji:

—Tachi Waibia, pi ome nipa k'inia bida aji. Mamīda ai naaweda wāpĭji mi tedepemaarā ak'ide.

⁶² Jesupa p'anauji:

—Eperāpa euĭ p'ēirat'imaā bi pirā aradopa, jĭp'a nok'ooree ak'ĭipia bi. Āpĭtee ak'iru pirā, pia ba-e pait'ee Tachi Ak'ōre jua ek'ari ichideerā ome.

10

Jesupa eperāarā setenta y dos pēida jarateenadamerā

¹ Maap'eda Jesupa chi k'ōp'āyoorā awara setenta y dos jirit'eraji ichi ome nipapataarādepema. Āra ome-omee pēji ichi naa wādamerā p'uuru bee chaa ichi wāit'ee badamaa.

² Āra pēik'āri, māgaji:

—Eperāarā chok'ara mide waide ijāada-e p'ani. Ne-uu audú chau bĭk'api p'ani. Mamīda mimiapataarā chok'ara-ee p'ani. Mapa iidipatāati Tachi Ak'ōre, ma ne-uu chiparimaa awaraa mimiapataarā pēimerā chi chau bi p'ede. ³ Wāti eperāarāmaa jarateede. Mia parā pēiru oveja chak'eerā pēik'ajik'a ne-animalaarā k'achia beerā t'āide. ⁴ Na wārutade ateenāati muchila, p'arat'a maa-e pirā awaraa chancla. Ichiaba taarā ak'inĭ p'aneenāati pedeedait'ee chi unurutaarā ome. ⁵ Eperā tede t'ĭudak'āri, naapiara jarapatāati: “Na te pidaarā pia p'anapatāati.” ⁶ Māgā eperā t'āri pia paraa pirā ma tede, iru k'āiwee beeit'ee. Mamīda iru t'āri pia-e bi pirā parā ome, Tachi Ak'ōrepa iru k'āiwee bapi-e pait'ee. ⁷ Ma tede p'anēti. Ārapa teeruta k'óti māik'aapa tóti, parā, mi mimiapataarāpa māga atadaipia bairā pāchi mimia pari. Te awara-awaraa nipanāati; te abaadepai p'anēti.

⁸ P'uurude panadak'āri, ma p'uurudepemaarāpa parā auteebairuta pirā, k'óti ārapa teeruta. ⁹ Ma p'uurudepema k'ayaa beerā jĭpak'óti māik'aapa mairāmaa jarāti: “Tachi Ak'ōrepa parā bi k'inia bi ichi jua ek'ari ichideerā p'aneedamerā.” ¹⁰ Mamīda awaraa p'uurude panadak'āri, ma p'uurudepemaarāpa parā auteebaida-e pirā, calle jāde wāyaarutade nāga jarāti: ¹¹ “ĭPāchi p'uurudepema yooro p'ora tai bĭrĭde beeda paara nēep'eruta, parā t'āri k'achia p'anadairā tai ome! K'awāati Tachi Ak'ōrepa parā bi k'inia bi ichi jua ek'ari ichideerā p'aneedamerā. Mamīda parāpa māga k'iniada-e.” ¹² Mia jara bi: Ak'ōre ewari waibia ewate irua ma p'uurudepemaarā audupiara k'achia ooit'ee, chonaarāweda Sodoma pidaarā k'achia ooda k'āyaara.

P'uuru pidaarāpa Ak'ōre Ūraa ūridamaa p'anadap'edaa

(Mt 11.20-24)

¹³ —ĭAai, Corazĭn p'uurudepemaarā! ĭAai, Betsaida p'uurudepemaarā! ĭTachi Ak'ōrepa parā k'achiadee pēit'eepi! Tiro p'uurude, Sidón p'uurude eperāpa ooda paara ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa, mia parā p'uurude oodak'a, taarā-e weda ijāak'ajida. Ārapa p'ek'au k'achia oopata oo amaa k'inia jōnĭpa chupĭria iidik'ajida Tachi Ak'ōremaa. Ma p'ek'au k'achia oopata k'aurepa t'āri p'uapa p'aru p'āimaa jĭk'ajida māik'aapa

it'abarre p'ora it'aa p'ok'ajida ãchi poro ïri. ¹⁴ Maperã mia jara bi: Tachi Ak'õre ewari waibia ewate irua parã k'achiaara ooit'ee ma Tiro p'uurudepemaarã k'ãyaara mãik'aapa Sidón p'uurudepemaarã k'ãyaara. ¹⁵ Ichiaba parã Capernaum p'uurudepemaarã, ðk'ïsia p'anik'ã parã p'uuruta awaraa p'uuru k'ãyaara waibiara pait'ee Ak'õre k'ïrapite? ¡Ma k'ãyaara irua parã p'uuruta jõt'aait'ee!

¹⁶ K'õp'ãyoora, eperãra parã pedee ùrik'ãri, mi pedee k'a ùriit'ee. Jõdee chi parã yiaara iru bipa mi jida yiaara iru bi. Ma awara mi yiaara iru bi pirã, ichiaba mi Ak'õre, mi pëida, yiaara iru bi.

Setentay dos ãpítee chedap'eda

¹⁷ Ma setentay dos pëida eperãrã ãpítee chedak'ãri, t'ãri o-ï-ã p'anajida. Mãgapachida: —Tachi Waibia, ¡taipa pi k'ap'ia pari pedeedak'ãri, netuaraarãpa paara oopachida taipa jaradap'edaak'a!

¹⁸ Jesupa p'anauji: —Wãara. Mia Satanás unuji it'ariipa baaik'ãri pa baaiparik'a. ¹⁹ Mia parã k'aripaji t'iadamerã taamaarã ïri mãik'aapa tusõre ïri, parãmaa maarepida k'aada-ee. K'aripaji chõpataadamerã Netuara Poro Waibia ome; irua parã p'ua oo-ee. ²⁰ Maperã parã t'ãri o-ã p'anadaipia bi. Mamïda ma k'ãyaara o-ïara p'anadaipia bi Tachi Ak'õrepa parã t'ï p'ã iru bairã it'ari ichideerã t'ï p'ã jëra bi librode.

Jesús t'ãri o-ã bada

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Mãgã pedee bide Tachi Ak'õre Jaurepa iru audú t'ãri o-ïapji. Mãpai irua mãgaji: —Ak'õre Waibia, pi jõmaarã k'ãyaara waibiara bi. Ne-inaa jõmaweda it'ari nibi, na p'ek'au eujãde nibi paara pi jua ek'ari bi. Mi t'ãri o-ã bi pia eperãrã jip'aaarãmaa k'awapiru perã ne-inaa pia waide k'awapi-e pada k'ïsia k'awaa beerãmaa mãik'aapa poro wësaa beerãmaa. Mãga ooji mãga oo k'inia bada perã.

²² M'ã Ak'õrepa ne-inaa jõma biji mi jua ek'ari mia ak'ipariimerã. Tachi Ak'õrepapai wãara mi, ichi Warra k'awa bi. Mãgã ichiaba mi, chi Warrapapai wãara iru k'awa bi. Mamïda mia iru k'awapii mia k'awapi k'inia bi eperãrãmaa.

²³ Mãpai Jesupa ak'iji chi k'õp'ãyooraãmaa mãik'aapa mãgaji: —Parã, chi na ne-inaa unu p'anãrã, wãara t'ãri o-ã p'ani. ²⁴ Mia jara bi: Chonaarãweda Ak'õre pedee jarapataarãpa mãik'aapa reyrãpa unu k'inia p'anajida parãpa unu p'ani. Mamïda unuda-e paji. Ichiaba ùri k'inia p'anajida parãpa nama ùri p'ani. Mamïda ùrida-e paji, ewari ma-it'ee waide pa-e bada perã.

Jesupa nepirida Samariadepema t'ãri pia badade

²⁵ Ewari aba Moisepa p'ãda jarateepari pedeenaji Jesús ome. K'await'ee Jesupa wãara Ak'õre Ùraa k'awa bi wa mãga-e, mãgipa iidiji:

—Tachi Jarateepari, ðk'ãata ooyama aji, mi it'aa wãit'ee?

²⁶ Jesupa p'anauji: —ðk'ãata jara bi Moisepa p'ãdade? ðk'ãata unu bima aji, aide?

²⁷ Ma Moisepa p'ãda jarateeparipa p'anauji: —Tachi Ak'õre Waibia k'inia iru baparíji pichi t'ãriipa mãik'aapa ne-inaa jõmaa k'ãyaara iru k'inia iru baparíji. Ewari chaa k'ïsiãji irude pichi t'ãriipa; (Dt 6.5) 'ma awara awaraarã k'inia iru baparíji, pichi k'ap'ia k'inia iru baparik'a.' (Lv 19.18)

²⁸ Mãpai Jesupa mãgaji: —Pia p'anaujipi. Mãga ooru pirã, ichita bapariit'ee Ak'õre eujãde.

²⁹ Mamïda ma Moisepa p'ãda jarateeparipa waapiara k'awaa k'inia baji. Mapa iidiji:

—Pia awaraarãda ak'ãri, ðk'ãaita jara k'inia bima? aji.

³⁰ Mãpai Jesupa nãga nepiríji jarateeit'ee: —Eperã Jerusalén ode wãji Jericó p'uurudee. Mãgã ode wãde nechiapataarã uchijida. Ma eperã p'ua oojiida mãik'aapa iru p'aru paara chia atajida. Perã peet'aaajida. ³¹ Bi-ãp'eda, p'are cheji ma ode. Mamïda ma eperã eujãde bi unuk'ãri, jip'a wãyaaji ichi ode. ³² T'ëepai Leví ëreerãdepema uchiada ichiaba ma ode che wãji. Mamïda ma eperã mãgã unuk'ãri, ichiaba jip'a ichi ode wãyaaji. ³³ Ma t'ëepai Samariadepema ichiaba ma ode cheji. Mãgipa ma eperã unuk'ãri, iru chupiria k'awaaji. ³⁴ Iru k'ait'a wãp'eda, aceite vino ome p'uruji iru k'ap'ia p'ua bimã mãik'aapa p'aru sorede beda ataji. Mãpai ma eperã su-ak'i binaji ichi burrode mãik'aapa ateeji eperãrã temaa ak'i p'anadamerã. ³⁵ Ai norema ma Samariadepemapa p'arat'a tau omé ët'a atap'eda, teeji ma te chiparimaa mãik'aapa mãgaji: "Jã eperã ak'i baparíji mi cheru misa. Na p'arat'a awara faltaru pirã, mia p'aait'eeda" aji.

³⁶ Mãga nepirip'eda, Jesupa iidiji ma Moisepa p'ãda jarateeparimaa:

—¿K'áata k'íisia bima? aji. ¿Ma òpeedepema chisāgipa ma eperā ak'ijima ichi k'ap'ia ak'iparik'a?

³⁷ Ma Moisepa p'āda jarateeparipa p'anauji:

—Chi chupiria k'awaadapa pajida aji.

Māpai Jesupa māgaji:

—Pia auk'a oopāde aji, chupiria chedeerāmaa.

Jesús Marta tede p'asianada

³⁸ Maap'eda ma ode Jesús waya wā nipaji Jerusalendee. Panaji p'uuru k'aipeede. Mama wēra t'ijarapatap'edaa Martapa iru auteebaiji ichi tede. ³⁹ Marta ipewēra María mama baji. Ichi Jesús biiri ik'aawa su-ak'i beejí ūriit'ee irua jararu. ⁴⁰ Mamīda Marta ne-inaa audú oomaa beejí nek'opiit'ee Jesumaa māik'aapa chi k'òp'āyoorāmaa. Mapa Jesús k'ait'a cheji māik'aapa māgaji:

—Tachi Waibia, ¿pi-it'ee p'ua-e bik'ā aji, mi ipewērapa mi k'aripa-e bi? Mia ne-inaa chok'ara iru bi ooit'ee. Mapa jaráji irua k'aripamerā.

⁴¹ Mamīda Jesupa p'anauji:

—Marta, Marta, pi audú k'íisia nībida aji, ne-inaa pi-ia oo k'iniapa. ⁴² Mamīda Mariapa ne-inaa piara jiriji ooit'ee, mi nama bi misa. Apidaapa jarada-e pait'ee irua māga oonaamerā.

11

Jesupa jarateeda it'aa t'í k'awaadamerā

(Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Ewari aba Jesús it'aa t'í aupak'āri, k'òp'āyo abaapa māgaji:

—Tachi Waibia, jaratēeji taipa it'aa t'í k'awaadamerā, Juan Bautistapa chi k'òp'āyoorāmaa jarateedak'a.

² Māpai Jesupa māgaji:

—Parā it'aa t'í dak'āri, nāga jaráti:

Tachi Ak'òre it'ari bi,

pi t'í awaraa t'í k'āyaara pipiara bi.

Eperāarā bīji pichi jua ek'ari pichideerā p'aneedamerā.

[Óoji pichia k'inia bik'a na p'ek'au eujāde, it'ari ooparik'a.]

³ Tai-it'ee chik'o tēeji ewari chaa k'odait'ee.

⁴ Taipa p'ek'au k'achia oopata chupiria k'awāaji māik'aapa perdonāaji taipa perdonapatak'a, awaraarāpa taimaa ne-inaa k'achia oodak'āri.

Tai k'achiade baapināaji.

Tai k'aripa atáji Netuara Poro Waibia juadeepa.

⁵ Ichiaba Jesupa māgaji:

—K'ísiadāma nāgide. Parādepemapa k'òp'āyo iru bai. Esapite pi wāi iru temaa māik'aapa jarai: “K'òp'āyo, mi-it'ee pan òpee tēeji, ⁶ k'òp'āyo aba et'ewapai t'imīpa pacheda perā mi temāi. Maarepida wēe bi teeit'ee k'omerā.” ⁷ Māga p'asada paara, irua jara-e pai: “Mi ichiak'au bīji. Puerta jīa iru bi. Mi warrarā mi ome nama k'āi p'anipi. Mapa p'irabai-eda a-e pai, pīmaa ne-inaa teede.” ⁸ Mia jara bi: Māgí k'òp'āyo p'irabai-e pirā ne-inaa teeit'ee pi ichi k'òp'āyo perā, māgara p'irabaiit'ee waa iidi nībanaamerā. Teeit'ee ne-inaa jōma pia falta bi. ⁹ Maperā mia nāga jara bi. Iidipatāati Tachi Ak'òremaa. Irua teeit'eepi. Jiripatāati. Irua k'awapiit'eepi. Eperāpa puerta t'aide t'íparik'a, Ak'òremaa t'ípatāati. Irua parā k'aripait'eepi. ¹⁰ Chi iidi bimaa Tachi Ak'òrepa teepari; chi jiri bimaa Tachi Ak'òrepa k'awapipari māik'aapa chi t'í bimaa ewapari.

¹¹ ¿Parādepema ak'òrepa taama teek'ā ichi warramaa, irua chik'o iidik'āri? ¹² Maa-e pirā, ¿tusòre teek'ā irumaa, ne-imí iidik'āri? ¹³ ¡Māga-epi! Parā, ne-inaa k'achia oopataarā mīda, pāchi warrarāmaa net'aa pia tee k'awa p'ani. Parāpa māga ooruta pirā, ¡audupiarā pāchi it'aripema Ak'òre Waibia ichi Jaure teeit'ee chi iidirutaarāmaa!

Jesús Netuara Poro Waibia jua ek'ari bida adap'edaa

(Mt 12.22-30; Mr 3.20-27)

¹⁴ Ewari aba Jesupa netuara uchiapimaa baji eperā pedee atua bi k'ap'adeepa. Ma netuara uchiak'āri, ma eperā pedee beejí. Māga unudak'āri, arii p'anadap'edaarā ak'itrua para beejí. ¹⁵ Mamīda ūk'uruurāpa māgajida:

—Beelzebú, Netuara Poro Waibia juapata jāgá netuaraarā uchiapiparida ajida.

¹⁶ Māpai awaraarāpa Jesús imiatee k'inia p'anadap'edaa perā, iidijida ne-inaa oomerā Tachi Ak'òrepapai oopari. Māga oorū pirā, k'awadayada ajida, Tachi Ak'òre juapa ooda.

¹⁷ Mamīda Jesupa k'awaji áchia k'íisia p'ani. Mapa māgaji:

—P'uuru pidaarāpa āchi auk'arā jāreruta pirā, waa araa p'anapataada-e pai. Āchi itu jōdaridait'ee māik'aapa āchi te āri baibeet'ee. ¹⁸ Māga pik'a Netuara Poro Waibiapa ichi auk'arā jāreru pirā, āchi itu jōdaridai. Parāpa jara p'anik'a mi Beelzebú eere bada paara, ichideerā jēre-e pak'aji. ¹⁹ Ma awara māga pada paara ꞑk'ai juapa parā eere p'anirāpa netuaraarā uchiapipatama? [Netuara juapa-epi! Āchiata ak'ipipata parā pia k'ġsiaada-e p'ani. ²⁰ Jōdee mia netuaraarā uchiapipari pirā Tachi Ak'ōre Waibia juapa, jara k'inia bi ġrā Tachi Ak'ōreederā poro waibia nama bi.

²¹ Eperā juataura bipa ichi te ġjak'āri espada ome, k'ġsia bi apida t'ġuda-e pai ichi net'aa chiade. ²² Mamīda eperā iru k'āyaara juataura bi cheru pirā māik'aapa iru p'oyaaru pirā, iru espada jāri atai māik'aapa iru net'aa p'e atadari. Mi waibiara bi Netuara Poro Waibia k'āyaara. Mapa netuaraarā mi jua choodak'aa.

²³ Eperā mi eere bi-e pirā, mi k'ġra unuamaa iru bi. Ichiaba mi k'aripa-e bi pirā awaraarā Tachi Ak'ōre jua ek'ari p'anapataadamerā, eperāarā āyaa pēipari mi ik'aawaapa.

Netuara eperā k'ap'iade waya merātia bada

(Mt 12.43-45)

²⁴ —Eperā k'ap'iadeepa netuara uchiapidak'āri, māġipa jiri nipapari eujā p'ūasaa sāma ġiit'ee. Mamīda unu-e pak'āri, k'ġsiapari: “Waya merātianait'ee ma eperā k'ap'iade, mi naaweda badamāi.” ²⁵ Chek'āri, unu chepari ma eperā k'ap'ia pi-ia bi; te barrep'eda, siip'eda pi-ia bik'a. ²⁶ Māga unuk'āri, jirinapari awaraa netuara siete k'achiara ichi k'āyaara māik'aapa ma eperā k'ap'iade merātia chepata. Māgā ma eperā audupiarā k'achiade beei'te naaweda bada k'āyaara.

Wāara t'āri o-ġa p'anirā

²⁷ Jesupa māgā pedeemaa bide arii p'anadap'edaarādepema wērapa māġaji:

—ġT'āri o-ġa bapari pi nawe, chi pi t'ōda māik'aapa warida!

²⁸ Jesupa p'anauji:

—ġMa k'āyaara t'āri o-ġara bapari chi Tachi Ak'ōre pedee ūrip'eda, oopariapa ma jara bik'a!

Ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa unu k'inia p'anadap'edaa

(Mt 12.38-42; Mr 8.12)

²⁹ Māgā pedee bide eperāarā cho-k'ara chepachida iru ik'aawa seedarutamaa. Māpai ichia jaramaa beejī āramaa:

—Parā ġrapemaarā t'āri k'achia-idaa p'anida aji. Iidipata mia oomerā ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Mamīda Tachi Ak'ōrepa ooit'ee chonaarāweda Jonás ome oodak'a. ³⁰ Tachi Ak'ōrepa Jonás pēidak'a Nīnive p'uurudepemaarāmaa ichi pedee jaramerā, māga pik'a mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema pēiji ichi pedee jaramerā parā ġrapemaarāmaa. ³¹ Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate irua parā ġrapemaarāpa oopatap'edaa ak'ik'āri jarait'ee pia wa k'achia, Reina Sur Eerepemapā parā ġmiateeit'ee Tachi Ak'ōrepa k'achiadee pēimerā. Chonaarāweda ma reina t'ġmġpa cheji Rey Salomón k'ġsia k'awaa bi pedee ūride. Mamīda nama bi aba waibiara bi Salomón k'āyaara. ³² Ma ewate ichiaba Nīnive p'uuru pidaarāpa parā ġrapemaarā ġmiateedait'ee, Tachi Ak'ōrepa parā k'achiadee pēimerā. Chonaarāweda Tachi Ak'ōrepa Jonás pēik'āri Nīnive pidaarāmaa, ārapa p'ek'au k'achia oopatap'edaa oo amaa wājida. Mamīda parā ġrapemaarāpa p'ek'au k'achia oopata oo amaada-e, aba Jonás k'āyaara waibiara bipa jara cheji mīda māga oodamerā.

Jesupa tachi taude jarateeda

(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ —Lāmpara k'oodak'aa mera bidait'ee ne-inaa ek'ari. Ma k'āyaara k'oodak'āri, ne-inaa ġri it'ġi ata bipata, jōma te jāde p'anirāpa ġdaa unudamerā. ³⁴ Tachi tau lamparak'a ġdaa pik'a bi tachi k'ap'ia-it'ee. Pichi tau pia bak'āri, k'ap'ia jōmaweda ġdaa pik'a bide bait'ee. Mamīda pichi tau k'achia bi pirā, k'ap'ia jōmaweda p'āriu pik'a bide bait'ee. ³⁵ K'ġrak'aupai pi ġdaa pik'a bi p'āriu pik'a padarġi. Pia jarait'eera, k'ġrak'aupai k'ġsia pia Tachi Ak'ōre wāara k'awa bi, mi ūraade ġjāa-e bi mīda. ³⁶ Mi ūraade ġjāa bi k'aurepa pi k'ap'ia jōmaweda ġdaa pik'a bide bi pirā, Tachi Ak'ōre wāara k'await'ee, lāmpara uruade ne-inaa pia unupatak'a.

Jesupa jarada fariseorāmaa māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarāmaa

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

³⁷ Jesūs pedee aupak'āri, fariseo abaapa jaraji ichi ome wāmerā ichi temaa nek'ode. Ma tede t'ġup'eda, Jesūs mesade su-ak'ġi beejī. ³⁸ Ma fariseo p'era pik'a baji Jesupa ichi jua si-e pada perā nek'oi naaweda, fariseorāpa oopatak'a. ³⁹ Mamīda Jesupa māġaji:

—Parā fariseorāpa vaso māik'aapa p'arat'u taawaik'a eere pi-ia siipatada aji. Mamīda māġġi edajāde ipuru bi ne-inaa k'achiapa, parā t'āri k'achia p'anadairā. Chġara net'aa chiapata māik'aapa chġara k'ūrapata. ⁴⁰ Parā k'ġsia k'awada-ee p'ani! ꞑk'awada-e p'anik'ā chi parā k'ap'ia

oodapa parā t'āri ichiaba ooda? ⁴¹ Eperāarā chupiria k'awāati māik'aapa t'āriapa āchima ne-inaa téeti. Māpai Tachi Ak'ōrepa parā pia ak'ipariit'ee.

⁴² 'jAai, Tachi Ak'ōrepa parā fariseorā k'achiadee peiit'ee! Tachi Ak'ōre-it'ee nāgee aliño awara bīpata: menta, ruda, awaraa ne-inaa k'arra ome; māgí diezdepema chaa, aba. Mamīda parā-it'ee p'ua-e bi ne-inaa oodait'ee Ak'ōrepa oopi bik'a, iru k'inia iru p'anadairā. Māgata oodaipia bi parāpa ne-inaa oopata ome.

⁴³ 'jAai, Tachi Ak'ōrepa parā fariseorā k'achiadee peiit'ee! Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tede p'anadak'āri, su-ak'i beepari pipiara bide su-ak'i p'aneepata, k'inia p'anapata perā eperāarāpa parā ak'idamerā āchi waibiarāk'a. Ma awara calle jāde nipadak'āri, k'inia p'anapata jōmaarāpa parāmaa saludaadamerā, āchi poro waibiarā ome oopatak'a.

⁴⁴ 'jAai, Tachi Ak'ōrepa parā k'achiadee peiit'ee! Eperāarā pariatua jāra īri t'iapata, k'awada-ee aide eperā piuda bi. Parā ma jāirāk'ata p'ani, pāchi t'āride k'isia k'achia iru p'anadairā.

⁴⁵ Māpai Moisepa p'āda jarateeparipa māgaji:

—Tachi Jarateepari, pia ma pedee jarak'āri, ichiaba taimaa ik'achia jara bida aji.

⁴⁶ Mamīda Jesupa māgaji:

—jAai, Tachi Ak'ōrepa parā Moisepa p'āda jarateepataarā ichiaba k'achiadee peiit'ee! Eperāarāmaa audú ne-inaa chok'ara oopipata tachi chonaarāpa chonaarāweda oopatap'edaak'a. Mamīda ārapa ma jōma p'oyaa ooda-e pak'āri parāpa jarapatak'a, maarepida k'aripada-e.

⁴⁷ 'jAai, Tachi Ak'ōrepa parā k'achiadee peiit'ee! Pi-ia oopata chonaarāwedapema Ak'ōre pedee jarapataarā iadap'edaamāi, eperāarāpa āra k'irāpadamerā. jMamīda parā chonaarāpata āra peek'oojida! ⁴⁸ Parāpa māga oodak'āri, ak'ipipata auk'a ook'ajida pāchi chonaarāpa oodap'edaak'a, parā īrapemaarāpa auk'a ūridaamaa p'anapata perā Ak'ōre pedee jarapataarāpa jara p'ani. Āchia ma Ak'ōre pedee jarapataarā peek'oojida māik'aapa parāpa māgīrā iadap'edaamāi pi-ia oopata.

⁴⁹ Mapa Tachi Ak'ōrepa na k'isia k'awaa pedee jaraji: “Mi pedee jarapataarā peiit'eeda aji, mi ūraa jarateepataarā ome. Mamīda ūk'uru peedait'ee; jōdee awaraarā jiridait'ee miapidait'ee.” ⁵⁰ Parā chonaarāpa māga oopachida. Ak'ōre pedee jarapataarā peepachida. Maperā īrā Tachi Ak'ōrepa parā k'achia ooit'ee. ⁵¹ Na eujā oodak'āriipa iru pedee jarapataarā peepata; Abeldeepa Zacarias parumaa. Ma Zacarias peejida Tachi Ak'ōre tede, te t'ūpata altarmāi esajīak'a. Maperāpi mia jara bi: Tachi Ak'ōrepa īrapemaarā k'achia ooit'ee ma oopatap'edaa pari.

⁵² 'jAai, Tachi Ak'ōrepa parā Moisepa p'āda jarateepataarā k'achiadee peiit'ee! Eperāarāpa llave iru p'anapatak'a puerta ewadait'ee, māga pik'a parāpa Tachi Ak'ōre Ūraa iru p'anapata. Mamīda ma ūraade jara bi awaraarāmaa k'awapidaamaa p'ani. K'iniadak'aa awaraarāpa ma pedee ūridamerā māik'aapa oodamerā irua jara bik'a.

⁵³⁻⁵⁴ Jesupa ma jōma jarap'eda, ma Moisepa p'āda jarateepataarā māik'aapa fariseorā k'īraudachida. Iidida chok'ara iidi p'anejida iru k'achiade baaipidai jīak'aapa irua p'anauda k'aurepa. Mamīda p'oyaa imiateeda-e paji.

12

Jesupa ūraada fariseorāk'a p'ananaadamerā

¹ Jesús at'āri mama bide eperāarā audupiara see nība cheji iru badamāi. Audú cho-k'ara nībada perā, awaraarā būri īri paara t'iak'oo wāpachida. Māpai Jesupa jarateemaa beeji chi k'ōp'āyoorāmaa:

—K'īrak'aupai fariseorā levadura ome; pia jarait'eera, āchia jarateepata ome. Jarateepatada apata Tachi Ak'ōrepa k'inia bi eperāarāpa oodamerā. Mamīda āchia māga oodak'aa, t'āri k'achia p'anadairā. ² Tachi Ak'ōrepa āchi k'isia t'āridepai k'awaapiit'ee māik'aapa āchia ne-inaa mera oopata unupiiit'ee. ³ Wāara ne-inaa jōmaweda parāpa mera jarapata irua tau taawa k'awaapiit'ee. Pāchi puerta jīadap'eda pedee mera jaradap'edaa paara tau taawa k'awaapiit'ee terraza īriipa biaruk'a.

K'aita waaweedaipia bi

(Mt 10.26-31)

⁴ —Michi k'ōp'āyoorā, mia nāga jara bi. Waaweenāati parā jiri p'aniirā peedait'ee, ārapa parā p'oyaa atuapida-e perā tok'arradee. ⁵ Jarait'ee k'aita waaweedaipia bi. Tachi Ak'ōre waawēeti iruata tachi piupii perā māik'aapa atuapii perā. Wāara iruta waaweedaipia bi.

⁶ 'jNetopata-ek'ā ipana chak'e joisomaa p'arat'a tau omee pari? Eperāarāpa māga oopata ipana chak'e mak'iarā vale-e bi jīak'aapa. Mamīda Tachi Ak'ōrepa ma ipana chak'eerā pia

ak'ipari. ⁷ Parā jida mǎgá ak'ipari. Parā puda paara irua juasia iru bi. Mapa waaweenáati, Tachi Ak'õrepa parā k'iniara iru bapari perā ipanaarā k'āyaara.

Jesucristode ijāapatada apataarā awaraarā k'īrapite
(Mt 10.32-33; 10.19-20; 12.32)

⁸—Mia nǎga jara bi. Eperāpa tau taawa jararu pirā ichi Jesucristode ijāapari, mi, chi Eperā Ak'õre Truadepemapa pida jarait'ee: “Mǎgí mǎrē” Tachi Ak'õre angeleerā k'īrapite. ⁹ Mamīda eperāpa meraru pirā mide ijāapari, mǎgara mia pida merait'ee. “Mǎgí mǎrē-eda” ait'ee Tachi Ak'õre angeleerā k'īrapite.

¹⁰ “Tachi Ak'õrepa eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata wēpapak'āri, wēpapii āchia ik'achia jarapata paara Eperā Ak'õre Truadepema āpīte. Mamīda ik'achia jararuta pirā iru Jaure āpīte, mǎgee p'ek'au k'achia wēpapi-e pait'ee.

¹¹ “Parā mide ijāapata k'aurepa eperāarāpa parā ateadak'āri Ak'õre Ūraa jarateepata tede maa-e pirā charraarāmaa mǎik'aapa poro waibiarāmaa imiateedait'ee, k'īsanāati sāga p'anaudait'ee maa-e pirā k'āata jaradait'ee. ¹² Mǎirā k'īrapite panadak'āri mǎik'aapa pedeedait'ee pak'āri, Tachi Ak'õre Jaurepa jarateeit'ee, p'anau k'awaadamerā.

Jesupa nepirida p'arat'a paraa bi, k'īsia k'awa-ee bide

¹³ See nībadadepema abaapa Jesumaa mǎgaji:

—Tachi Jarateepari, jarāji mi īpemamaa tai ak'õrepa net'aa bēida t'oomerā mi ome.

¹⁴ Jesupa p'anauji:

—K'õp'āyo, ħk'aipa mi bijima aji, parā charrak'a mǎga jaramerā?

¹⁵ Ichiaba mǎgaji:

—K'īrak'aupai net'aa k'īdai. Eperāarā t'āri o-īa p'anadak'aa net'aara p'e iru p'anadairā.

¹⁶ Mǎpai Jesupa nǎga nepiriji jarateeit'ee ma et'ewa jaradade:

“Eperā p'arat'ara bi bapachi. Ne-uu waibia iru bada perā, net'atau waibia ewapachi.

¹⁷ Mapa k'īsia beejī: “ħk'āata ooyama? aji. Te wēe bi michi net'atau jōmaweda iait'ee.” ¹⁸ Mǎpai ma p'arat'ara bīpa k'īsia ataji. “K'awa bīda aji, k'āata ooit'ee. Mi net'atau iapata te wǎrait'ee mǎik'aapa awaraa te waibiara oo atait'ee. Mǎgá michi net'atau net'aa iru bi ome, jōmaweda iayada aji, ma tede. ¹⁹ Maapai mia jarai michi t'āridepai: ‘Mia net'aara iru bi. Nǎgí ome año chok'ara pia bapariit'ee. Irā iit'ee, nek'oit'ee, ne-inaa toit'ee mǎik'aapa o-īa bapariit'eeda' aji.” ²⁰ Mamīda ma p'arat'ara bīpa mǎga k'īsia bide Tachi Ak'õrepa irumaa mǎgaji: “ħpi k'īsia k'awa-ee bi! Idi weda p'ārik'ua pi piut'ee. Maap'eda, ħk'aipa atait'eema aji, pia net'aara ia iru bi?”

²¹ Ma nepiri aupak'āri, Jesupa mǎgaji:

—Mǎgá uchiat'eeda aji, eperāpa net'aara p'e atak'āri ichi-it'ee, Tachi Ak'õrede ijāa-ee.

Tachi Ak'õrepa chi warrarā pia ak'ipari

(Mt 6.25-34)

²² Maap'eda Jesupa mǎgaji chi k'õp'āyoorāmaa:

—Mia jara bi: K'īsia jōnanāati k'āata k'odait'ee mǎgá chok'ai p'anadait'ee. Ichiaba k'īsanāati sāga p'aru atadait'ee. ²³ Tachi Ak'õrepa tachi chok'ai p'anapari. Iruata tachimaa chik'o teetit'ee. Ma awara irua tachi k'ap'ia ooda perā, tachimaa p'aru teetit'ee. ²⁴ Pichá, ak'īti jā ipanaarā. Āchia net'atau uudak'aa, ewadak'aa mǎik'aapa ia bīdak'aa chi net'atau iapatamāi. Mamīda Tachi Ak'õrepa ne-inaa teepari k'odamerā. ħru-it'ee parā pipiara p'ani ipanaarā k'āyaara! ²⁵ Eperā audū k'īsia nībīpa hora aba pida waa chok'ai ba-e pai. ²⁶ Ma ne-inaa ma-āri p'oyaa oodak'aa pirā, ħsāap'eda k'īsia jōnīma awaraa ne-inaa p'oyaa ooda-e p'anadak'āri?

²⁷ Ak'īti sāga nep'ono waripata. Mimiadak'aa mǎik'aapa p'aru k'adak'aa mǎgá pi-ia p'anadait'ee. Mamīda mia jara bi: Rey Salomonpa p'arat'ara, net'aa pia iru bapachi mīda, iru p'aru piara jī bak'āri, eperāarāpa iru pi-iara unuda-e paji nǎgī nep'ono k'āyaara. ²⁸ Tachi Ak'õrepa na p'ūajara pia t'onopipari. Idi wari wā. Mamīda nu uratidaik'āri, t'īpītaude paa jōdariit'ee. Tachi Ak'õrepa mǎgá pia ak'ī bi pirā nep'ono p'ūajara t'āide nībi, audupīara parā ak'ī bapariit'ee, at'āri irude mak'īara ijāada-e p'ani mīda. ²⁹ Tachi Ak'õrepa mǎgá ichia ooda pia ak'ī bapari perā, k'īsia jōnanāati ħiridait'ee ne-inaa k'odait'ee maa-e pirā ne-inaa todait'ee. ³⁰ Mǎga k'īsiapata na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerāpa. Mamīda parāpata it'aripema Ak'õre Waibia iru p'ani. Irua k'awa bi ne-inaa parāpa falta p'ani. ³¹ Maperāpi ħirīti p'anapataadait'ee iru jua ek'ari. Mǎga ooruta pirā, ma ne-inaa jōma iru p'anadait'ee.

It'aripema ne-inaa pia

(Mt 6.19-21)

³² —K'õp'āyoorā, parā michi ovejaarāk'a p'ani. Mapa waaweenāati. Parā chok'ara-ee p'ani. Mamīda Tachi Ak'õrepa parā k'iniara iru bi. Mapa parā bijī ichi jua ek'ari, ichideerā

p'anedamerā. ³³ Maperā parāpa net'aa iru p'ani netok'óoti māk'aapa chupiria beerāmaa tēeti. Na p'ek'au eujādepema muchila atadai k'āyaara, óoti Tachi Ak'órepa k'inia bik'a. Māgā atadai it'aripema ne-inaa, sore pak'aa. Ma ne-inaa pi-ia bimāi nechiapataarā p'oyaa t'ūdak'aa māk'aapa polillapa p'oyaa āridak'aa. ³⁴ Na p'ek'au eujādepema ne-inaa pia audú ata k'inia bak'āri, pi t'āri araa bait'ee ma ne-inaa ome. Jōdee it'aripema ne-inaa pia audú ata k'inia bak'āri, pi t'āri araa bait'ee māgī ne-inaa ome.

Jesupa jarateeda ijāpataarā poro waibia waya cheit'ee ewatede

³⁵ —Mi parā poro waibia perā, mi waya cheit'ee nidaipia bi, mimiapataarāpa p'aru jīdap'eda lāmpara k'oopatak'a āchi chipari cheru misa. ³⁶ Mimiapataarāpa nīpatak'a chipari teedaa cheru misa miak'āipata fiesta oop'eda, puerta ewadait'ee iru t'ik'āri, māga pik'a parā nidaipia bi parā poro waibia cheit'ee ewate. ³⁷ Ma mimiapataarā chiparipa āra pia ak'ipariit'ee, chok'ai p'anaruta pirā iru pachek'āri. Mīa jara bi: Irua āra māgā unuk'āri, jarait'ee su-ak'i p'anedamerā mesade, ichia āchima chik'o teeru misa. ³⁸ Ichia ma mimiapataarā pia ak'ipariit'ee māgā chok'ai p'anadak'āri, ichi esapite maa-e pirā idatipodopa cheru pijida. ³⁹ Mamīda nāga k'awāati parāpa. Te chiparipa k'awa bada paara nechiapari cheit'ee hora ichi net'aa chia atait'ee, chok'ai bak'aji ma nechiapari ichi tede t'ūpiamaapa. ⁴⁰ Māgā parā jida chok'ai pik'a p'anadaipia bi, atu p'anide mi, chi Eperā Ak'óre Truadepema, cheit'ee perā.

Mimiapari pia mimiapari k'achia ome

(Mt 24.45-51; Mr 13.34-37)

⁴¹ Pedropa Jesumaa iidiji:

—Tachi Waibia, ¿ma pedee nepirijik'ā aji, tai-it'ee aupai, wa jōmaarā-it'ee?

⁴² Jesupa nāga nepiriji: ¿Sāgā baparima aji, mimiapataarā poro waibia pia? Māgipa k'Īsia k'awaa oopari chiparipa oopi bik'a. Pia ak'ipari chipari net'aa atabēida ichi juade māk'aapa chiparimaa nek'opip'eda, mimiapataarāmaa chik'o tawapari. ⁴³ O-īa bapari chipari pachek'āri, ichi mimiamaa unu chepari perā. ⁴⁴ Mīa wāarata jararu. Chiparipa māga unu chek'āri, jōma ichia net'aa iru bi biit'ee ma mimiapari jua ek'ari ak'i bamerā. ⁴⁵ Mamīda ma mimiapari t'āri k'achia bi pirā, nāga k'Īsia: “Taarāit'ee mi chipari.” Mapa apemaarā mimiapataarā wīmaa beei māk'aapa tomaa beei, nek'omaa beei toyaa beerā ome. ⁴⁶ Mamīda ma mimiapari k'achia atu bide, chi te chipari pacheit'ee. Māpai irua ooda k'awaa atak'āri, iru miapiit'ee māk'aapa āyaa pēit'aait'ee awaraa ijādak'aa beerā chupiria chitoonimaa.

⁴⁷ Mimiaparipa k'awaak'āri chiparipa oopi bi, mamīda chipari ni-e māk'aapa oo-e irua k'inia bik'a, chiparipa ma mimiapari wīma chok'ara wīpiit'ee. ⁴⁸ Mamīda mimiaparipa māgee ne-inaa k'achia ooru pirā k'awa-eeta, mak'iara wīpi-e pait'ee. Tachi Ak'órepa eperāmaa k'Īsia k'awaapik'āri ne-inaa oo k'awaamerā, k'inia bi ma eperāpa māga oomerā, ma ne-inaa chaaree bi mīda. Ma awara eperāarā bik'āri ma eperā jua ek'ari, k'inia bi irua āra pia ak'i bapariimerā, chaaree bi mīda.

Jesús k'aurepa tachi ēreerā ome t'āri auk'a p'anada-e pait'ee

(Mt 10.34-36)

⁴⁹ —Mi cheji na p'ek'au eujādee t'ipitauk'a k'oodo, aide ijādak'aa beerā miapiit'ee. ¿Māga oo aupada paara, mi o-īa bak'aji! ⁵⁰ Mamīda ai naaweda mīmaa ne-inaa k'achia p'asait'ee. Chupiria nībait'ee māga parumaa. ⁵¹ ¿Parāpa k'Īsia p'anik'ā mi cheji eperāarā k'āiwee p'anapide? Māga-e. K'Īsia awara-awaraa papideta cheji. ⁵² Idideepa te pidaarā joisomaadepema ōpeerāpa mide ijāadait'ee; jōdee omeerāpa ijāada-e pait'ee. Maa-e pirā omeerāpa ijāadait'ee; jōdee ōpeerāpa ijāada-e pait'ee. Mi k'aurepa t'āri auk'a p'anada-e pait'ee. ⁵³ Ak'óre t'āri auk'a ba-e pait'ee chi warra ome maa-e pirā chi warra t'āri auk'a ba-e pait'ee chi ak'óre ome. Nawe t'āri auk'a ba-e pait'ee chi k'au ome maa-e pirā chi k'au t'āri auk'a ba-e pait'ee chi nawe ome. P'āk'óre t'āri auk'a ba-e pait'ee chi āigu ome maa-e pirā chi āigu t'āri auk'a ba-e pait'ee chi p'āk'óre ome.

Ewari k'awa p'anīrā

(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

⁵⁴ Jesupa ichiaba māgaji eperāarā arii p'anadap'edaarāmaa:

—Parāpa unudak'āri jīarara uchiaruta ak'ōrejūru baaipari eere, jarapata k'oi cheit'ee. Māga p'asapari parāpa jarapatak'a. ⁵⁵ Ichiaba nāu p'uak'āri sur eereepa, jarapata wāsia nībait'ee. Māga p'asapari. ⁵⁶ ¿k'Īsia atua p'anīrā! Parāpa māgā pajā māk'aapa eujā ak'i p'anipa eu k'achia wa eu pia k'awa p'ani pirā, ¿sāp'eda ne-inaa mīa oomaa bi k'awada-e p'anima? aji.

*T'āri auk'a p'anapataadaipia bi
(Mt 5.25-26)*

⁵⁷ Mia oo bi māk'aapa jaratee bi ak'iti k'awaadait'ee Tachi Ak'ōrepa oopi bi wa māga-e. Māpai parā t'āri auk'a bīti iru ome. ⁵⁸ Eperā nepira iru bi pirā pi ome māk'aapa pi charramaa atee k'inia bi pirā, wāi naaweda t'āri pia pedeeipia bi iru ome t'āri auk'a bidait'ee. Maa-e pirā charra k'īrapite panadak'āri, māgipa pi ata bi jīapataarā juade carcelde t'i nībinadamerā. ⁵⁹ Mia wāarata jararu. Mamāk'aapa uchīa-e pai p'arat'a jōmaweda p'aa-ema.

13

P'ek'au k'achia oo amaadaipia bi

¹ Maapai eperāarā ūk'uru wājida Jesūs ak'ide. Nepirijida Pilatopa Galilea eujādepema imik'īraarā peepida, ārapa p'aareerāmaa ne-animalaarā peepidap'eda, paapidak'āri. Māgā ma eperāarā waa p'ōira beejī ma ne-animalaarā waa ome. ² Māga ūrip'eda, Jesupa māgaji:

—ĶParāpa k'īsia p'anik'ā aji, Tachi Ak'ōrepa māga p'asapiji ma Galilea eujādepemaarāpa p'ek'au k'achia oodap'edaa perā ma eujādepemaarā awaraarā k'āyaara? ³ Māga-e. Mamīda pāchia p'ek'au k'achia oopata oo amaada-e pirā, ichiaba piudait'ee. ⁴ Māga-e pirā Ķk'īsia p'anik'ā dieciocho piudap'edaarā Siloē torre t'eeek'āri, māgā piujida ne-inaa k'achia oopachida perā awaraa Jerusaledepemaarā k'āyaara? ⁵ Māga-e. Mamīda pāchia p'ek'au k'achia oopata oo amaada-e pirā, ichiaba piudait'ee.

Jesupa nepirida higuera būride

⁶ Māpai Jesupa nāga nepiriji jarateeit'ee:
—Eperāpa higuera būri uu iru baju ichi uva k'āide. Ewari aba ak'inaji, higojō chau bi jīak'aapa. Mamīda chau-ee bajī. ⁷ Mapa jaraji eperā chi ne-uu ak'i baparimaa: “Año ōpee iru bida aji, higojō jiri che bi nama. Mamīda unuk'aada aji. T'iap'et'aapāde aji. Ķk'āare-it'ee ichi k'inia jāma bainī bayama aji, eujā jīamaa?” ⁸ Mamīda ma eujā ak'iparīpa p'anauji: “Señor, ichiak'au bipāde aji, na año aupai. Yooro p'oirait'ee ujāra ome māk'aapa arii p'e binait'eeda aji. ⁹ Māga ook'āri, Ķchau-e paik'ā? aji. Mata chau-e pirā, t'iap'et'aait'eeda” aji.

Jesupa wēra eburuk'uk'ua bada jipada

¹⁰ Ewari aba jīpata ewate Jesupa jarateemaa bajī Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tede. ¹¹ Mama bajī wēra dieciocho años k'ayaa bi. Netuarapa ma wēra eburuk'uk'uapiji. Mapa jīp'a p'oyaa bainī beek'aa paji. ¹² Jesupa ma wēra unu atak'āri, t'i ataji māk'aapa māgaji:

—Wēra, pi jīpa bida aji.
¹³ Māpai ichi jua bijī ma wēra ek'arra īri. Aramata jīp'a bainī beejī māk'aapa Ak'ōremaa it'aa t'īmaa beejī o-īapa. ¹⁴ Mamīda ma Ak'ōre Ūraa jarateepata tedepema poro waibia k'īraudachi, jīpata ewate Jesupa jipat'aada perā. Mapa eperāarāmaa māgaji:

—Ewari seis paraada aji, mimiadait'ee. Chedapāde aji, māgī ewate jipapide. fipata ewate chenaadapāde aji.

¹⁵ Māpai Tachi Waibiapa p'anauji:
—jMamīda parāpa paara oodak'aa pāchia jarateepatak'a! jīpata ewate ichiaba mimiapata! Ķjīpata ewate pāchi p'ak'a maa-e pirā burro ērapata-ek'ā aji, ateedait'ee pania topide? ¹⁶ Na wēra Abrahamdeepa uchīada Satanapa dieciocho años k'ayaa iru bajī. Ķjīpata ewate p'oyaa jipaik'araa bajī-ek'ā? aji.

¹⁷ Jesupa māga jarak'āri, ichi k'īra unuamaa iru p'anadap'edaarā k'īra nejasia p'aneejida eperāarā k'īrapite. Mamīda arii p'anadap'edaarā o-īa para bajī Jesupa ne-inaa pia ooda k'aurepa.

*Mostaza taude nepirida
(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)*

¹⁸ Jesupa ichiaba awaraa nepiriji jarateeit'ee:
—Ķk'āarek'a bīma aji, Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā p'aneedamerā? Ķk'āare ome auk'a bīma? aji. ¹⁹ Mostaza tau p'isi k'edēek'ata bida aji, eperāpa uuda ichi te āuk'idaa. Wari wāpachi pak'uruk'a nībeerumaa. Waibia nībeek'āri, chi jua t'aide ipanaarā chepata iudait'ee.

*Levadurade nepirida
(Mt 13.33)*

²⁰ Ichiaba Jesupa nāga nepiriji jarateeit'ee:
—Ķk'āarek'a bīma aji, Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā p'aneedamerā? ²¹ Wērapa levadura p'oiraparik'a bi harina waibia ome, pan masa pia warimerā.

*Tachi Ak'õre truadee wãit'ee puerta p'irup'ee pik'a bi
(Mt 7.13-14, 21-23)*

²² Jerusalén ode wãdade Jesupa jarateeki p'uuru bee chaa mãik'aapa ai ik'aawa eperãarã p'anapatamã. ²³ Maapai eperãpa iidiji:

—Tachi Waibia, ¿eperãarã chok'ara-ee Ak'õre eujãdee wãdait'ee'ã? aji.

Jesupa p'anauji:

²⁴ —Tachi Ak'õre truadee wãit'ee puerta p'irup'ee bide t'ũpaták'ata bi. Mia jara bi: Eperãarã chok'ara wã k'inia p'anadait'ee Tachi Ak'õre truadee. Mamãda p'oyaa wãda-e pait'ee. ²⁵ Te chipari p'irabaip'eda, ichi puerta jãa nibiparik'a, mãga pik'a ewari cherude mi, parã poro waibiapa Ak'õre truadepema puertak'a bi jiait'ee. Mãpai parã taawa p'anãrãpa mãgadait'ee: “Tachi Waibia, ewapãde adait'ee tai t'ũdait'ee.” Mamãda mia p'anaut'ee: “Mia parã k'awa-e bi. Mapa parã t'ũpi-e pait'ee. Parã michideerã-eda ait'ee.” ²⁶ Mãpai parãpa jara p'aneedit'ee: “Tai pi ome nek'opachida mãik'aapa ne-inaa topachida. Tai p'uuru jãde pia jaratee nipapachida” adait'ee. ²⁷ Mamãda mia p'anaut'ee: “¿Mia jara-e pajik'ã parã michideerã-e? ¿ÿyaa wãti mi ik'aawaapa, ne-inaa k'achia oopataarã!” ²⁸ Parãpa unudak'ãri Abraham, Isaac, Jacob, jõmaweda Ak'õre pedee jarapataarã ome Tachi Ak'õre truade, k'awaadait'ee parã taawa p'ani. Mãpai jãedait'ee mãik'aapa pãchi k'ida kierrkierree para bait'ee p'uapa. ²⁹ Eperãarã chedait'ee norte eereepa, sur eereepa, ak'õrejũru uchiapari eereepa mãik'aapa ak'õrejũru baaipari eereepa. Mãirãta su-ak'i p'ana chedait'ee nek'ode Tachi Ak'õre ome ichi truade. ³⁰ Maapai chi irapema ek'ariara beerã Tachi Ak'õrepa waibiara papiit'ee. Jõdee irapema waibiara beerã irua ek'ariara papiit'ee.

*Jesús jãeda Jerusalén p'uuru pidaarã pari
(Mt 23.37-39)*

³¹ Mãpai fariseorã ùk'uru chejida mãik'aapa mãgajida Jesumaa:

—Wãji namãik'aapa, Herodepa pi peet'aa k'inia bairã.

³² Irua p'anauji:

—Wãti jarade jã ik'awaa bimaa: “Idi mãik'aapa nu uchiapik'ooit'ee netuara merãtia bee eperãarã k'ap'iadeepa mãik'aapa k'ayaa beerã jipak'ooit'ee. Maap'eda nunorema parumaa aupait'ee.” ³³ Mamãda idi, nu mãik'aapa nunorema ichita wãit'ee michi ode, pia-e bairã Ak'õre pedee jarapari Jerusalén p'uuruudeepa taawa piumerã.

³⁴ Jerusalén, Jerusalén, pìdepemaarãpa Tachi Ak'õre pedee jarapataarã peepata mãik'aapa irua pëida eperãarã mãupa bat'a peepata! At'apai mia pìdepemaarã araa p'e k'inia bapachi, et'erre wërapa chi chak'eerã p'e ataparik'a ichi isia ek'ari. Mamãda parãpa k'iniada-e paji. ³⁵ ¿ÿriti! ¿pãchi te ituaba beei't'ee, Tachi Ak'õrepa parã waa ak'i-e pait'ee perã! Mia jara bi: Parãpa mi waa unuda-e pait'ee ewari cherude nãga jararutamaa:

¿Tachi Ak'õrepa ichia pëida ichita pia ak'i bapariit'ee!

(Sal 118.26)

14

Jesupa eperã k'ap'ia ooro bada jipada

¹ Ewari aba ñpata ewate Jesús wãji nek'ode fariseorã poro waibia temaa. Mama bide awaraa fariseorãpa irua ak'i p'anajida, imiatee k'inia p'anadap'edaa perã. ² Mama ichiaba baji eperã aba k'ap'ia ooro bi k'ayaapa. Mãgí Jesús k'irapite baini ba cheji. ³ Mãpai Jesupa iidiji Moisepa p'ãda jarateepataarãmaa mãik'aapa fariseorãmaa:

—¿ñpata ewate k'ayaa bi jipaipia bik'ã aji, maa-e pirã jipaik'araa bi?

⁴ Mamãda ãchi k'ũp'ee para beejí. Mãpai irua chi k'ayaa bi jita atap'eda, jipat'aaji mãik'aapa jaraji wãmerã. ⁵ Mãpai fariseorãmaa mãgaji:

—Pichi warra maa-e pirã p'ak'a toidũ padarida paara, ¿isapai jitana-e pak'ajik'ã aji, ñpata ewate mĩda?

⁶ Mamãda maarepida p'anauada-e paji.

Eperãarã miak'ãipata fiesta oode t'ĩ pëida

⁷ Jesupa unuk'ãri ma fariseopa awaraarã t'ĩ pëida su-ak'i p'aneeruta su-ak'i beepari piara bide, nãga nepiriji jarateeit'ee:

⁸ —Eperãpa pi t'ĩ peik'ãri miak'ãipata fiesta oode, su-ak'i beenãaji su-ak'i beepari piara bide, eperã pi k'ãyaara waibiara bi t'ëe chei perã. ⁹ Mãgara chi t'ĩdapa pimaa mãgai: “Tëeji pi su-ak'i beepari na eperãmaa.” Mãpai pi k'ĩra nejasia bai mãik'aapa su-ak'i banai su-ak'i beepari t'imipara bide. ¹⁰ Ma k'ãyaara pi t'ĩ pëidak'ãri, su-ak'i banãji su-ak'i beepari t'imira bide, pi t'ĩdapa mãga chemerã: “K'õp'ãyo, su-ak'i ba chëji su-ak'i beepari piara bide.” Mãgara pi o-ã su-ak'i banai apemaarã waawĩ mesade. ¹¹ Tachi Ak'õrepa chi waibiara pa k'inia bi ek'ariara papiit'ee. Jõdee chi audua-ee bi waibiara papiit'ee.

¹² Ichiaba Jesupa mãgaji ma fariseorã poro waibiamaa:

—Eperāarā t'ī pëik'āri nek'o chedamerā pichi temaa, t'ī pëināaji pichi k'ōp'āyoorā, ipemaarā, ēreerā, wa pi te k'ait'a p'ani p'arat'ara beerā, ma pari ārapa ichiaba pi t'īdai perā nek'ode āchi temaa. ¹³ Ma k'āyaara fiesta ook'āri, t'ī pëipia bi chupiria chedeerā, p'oyaa t'ia-ee beerā, biiri nik'anik'aa beerā māk'aapa tau p'āriu beerā. ¹⁴ Māgá o-īa bait'ee, ma pari ārapa ne-inaa oodait'ee wēe p'anadairā. Ma awara ma pari Tachi Ak'ōrepa pīmaa ne-inaa pia ooit'ee, ichia pia ak'ī biirā jai-idaadap'eda p'irabairuta ewate.

Nek'opata fiesta waibiade nepirida
(Mt 22.1-10)

¹⁵ Māga ūrik'āri, ma mesade su-ak'i p'anadap'edaadepema abaapa mājaji Jesumaa: —jō-īa bait'eepi chi nek'oru nek'opata waibiade Ak'ōre truade!

¹⁶ Māpai Jesupa nāga nepiriji jarateeit'ee:

—Eperāpa chik'o waibia jooipiji māk'aapa eperāarā chok'ara t'ī pëiji. ¹⁷ Chik'o aupa nibak'āri, pëiji chi chok'apari jarade ma t'ī pëida eperāarāmaa: “Chéti, jōma aupa jēra bairā.” ¹⁸ Mamīda jōmaarāpa: “P'oyaa wāda-eda” ajida. Chi naapemapa mājaji: “Et'ewapai mia eujā neto ataji. Ichita wāit'ee ak'ide. Mi chupiria k'awaapāde aji, p'oyaa wā-e perā.” ¹⁹ Awaraapa mājaji: “Et'ewapai p'ak'a diez neto atajida aji, mimiapinait'ee michi eujāde. Mi chupiria k'awaapāde aji, p'oyaa wā-e perā.” ²⁰ Jōdee awaraapa mājaji: “Ewaa miak'āiji. Mapa p'oyaa wā-eda” aji. ²¹ Chi chok'a pëida āpītee cheji chiparimaa jarade. Māpai ma te chipari k'īraudachi māk'aapa mājaji chi chok'aparimaa: “Wāji p'uuru jādee māk'aapa p'e anēiji chupiria chedeerā, p'oyaa t'iak'aa beerā, tau p'āriu beerā māk'aapa biiri nik'anik'aa beerā.” ²² Bi-āp'eda, mājaji chi chok'a pëidapa: “Señor, mia ooji pia jaradak'a. Mamīda su-ak'i beepari at'āri pari jēra bida” aji. ²³ Māpai ma te chiparipa mājaji chi chok'aparimaa: “Māgara wāji o bee chaa eperāarā jiride, mi te p'ūu nība chemerā. ²⁴ Mia jara bi: Chi eperāarā naa t'ī pëida apidaapa k'oda-e pait'ee mi chik'o.”

Cristo ome nipataarā nāga p'asadait'ee
(Mt 10.37-38)

²⁵ Eperāarā chok'ara nipajida Jesús t'ēe. Mapa irua āpītee ak'iji māk'aapa mājaji:

²⁶ —Mi ome nīparupa mi k'iniara iru ba-e pirā chi ak'ōre, chi nawe, chi wēra, chi warrarā, chi ipemaarā, chi ipewēraarā, ichi paara k'inia bai k'āyaara, mājī p'oyaa mēre pa-e pai. ²⁷ Ichiaba eperā piuamaa bi pirā mide ijāa bi k'aurepa, mājī mēre pa-e pai. ²⁸ Parādepema abaapa te it'ia oo k'inia bi pirā, naapiara juasia-e paik'ā k'awaait'ee jōmasaa p'arat'a falta bi ma te oo aupait'ee. ²⁹ Māga oo-e pirā, ma te basa oop'eda, p'oyaa oo aupa-e pak'āri, chi unurutaarāpa pi oomaa iru p'aneedai. ³⁰ Jarapataadai: “Na eperāpa te oomaa beejī. Mamīda p'oyaa oo aupa-e paji.” ³¹ Maa-e pirā, rey wā k'inia bak'āri jura chōode awaraa rey ome, naapiara chi soldaorā juasiapari k'awaait'ee diez mil soldaorāpa p'oyaadai wa p'oyaada-e pai soldaorā veinte mil āra ĩri chōo cherutaarā. ³² P'oyaa-e paita bi pirā, ŷchi apema rey t'imī cheru weda jara pëiit'ee-ek'ā k'īra jīp'a p'aneedait'ee chōoda-ee? ³³ Māga pik'a parādepemapa k'īsiap'eda mide ijāait'ee, ma k'aurepa ichia ne-inaa jōmaweda iru bi atuamaa beeru pirā, māgara p'oyaa mēre pa-e pai.

Jesupa jarateeda t'ā k'iyaa-ee pik'a p'anīrāde
(Mt 5.13; Mr 9.50)

³⁴ —T'ā pia bi. Mamīda k'iyaa-edaru pirā, ŷsāga waya k'iyaaipiima? aji. ³⁵ Pia-e bi eujā-it'ee pijida. Ichiaba ne-uu k'arra ik'aawa p'eit'ee pida pia-e bi. Jīp'a bat'at'aapia bida aji. Pia k'īsiati parāpa et'ewa ūridap'edaade k'awaadamerā k'āata jara k'inia bi.

15

Oveja atua badade nepirida
(Mt 18.10-14)

¹ Ma t'ēepai Cesar-it'ee impuesto p'epataarā māk'aapa awaraa k'achia oopataarāda apat'ap'edaa k'ait'a chejida Jesús pedee ūride. ² Mapa fariseorā Moisepa p'āda jarateepataarā ome iru āpīte ik'achia pedeejida:

—Jāgipa p'ek'au k'achia oopataarā auteebaipari māk'aapa nek'opari āra ome.

³ Māpai Jesupa nāga nepiriji jarateeit'ee:

⁴ —Parādepema abaapa cien oveja iru bi pirā māk'aapa madepema aba atuadaru pirā, ŷatabēi-e paik'ā aji, chi apemaarā noventa y nueve āchi p'anapatamāi chi atuadaida jirīnait'ee unu atarumaa? ⁵ Unu atak'āri, o-īapa pi ik'ia ĩri jira atap'eda, ⁶ aneeit'ee māk'aapa pachek'āri teeda, pichi k'ōp'āyoorā t'ī p'e atait'ee. Māpai mājait'ee: “O-īa p'anadāma mi oveja atua bada unu atada perā.” ⁷ Mia jara bi: Ak'ōre truade māgá ichiaba audū o-īadaipata p'ek'au k'achia ooparipa ichia p'ek'au k'achia oopata oo amaak'āri māk'aapa Tachi Ak'ōrede

ijāa beek'āri. O-īara p'anapata ma k'ap'ia, o-īa p'anadai k'āyaara noventa y nueve t'āri pia beerā k'ap'ia.

P'arat'a tau atua badade nepirida

⁸—Wērapa p'arat'a tau diez iru bipa madepema aba atuadaru pirā, ǵlāmpara k'oo atap'eda, piak'āa te jā barremaa bee-e paik'ā unu atarumaa? ⁹ Unu atak'āri, chi k'ōp'āyoorā t'ī p'e atait'ee māk'aapa māgait'ee: “O-īa p'anadāma mia unu atada perā p'arat'a tau atuadaida.” ¹⁰ Mia jara bi: Angeleerāpa ichiaba māgā o-īadaipata p'ek'au k'achia ooparipa ichia p'ek'au k'achia oopata oo amaak'āri māk'aapa Tachi Ak'ōrede ijāa beek'āri.

Eperāpa chi warrapa k'achia ooda perdonaada

¹¹ Jesupa ichiaba nāga nepiriji jarateeit'ee:

—Eperāpa warrarā omé iru baji. ¹² Ewari aba chi k'ūtrāara badapa māgaji chi ak'ōremaa: “Ak'ōre, teepáde aji, mi eerepema net'aa pi piuk'āri atabēiit'ee bidepema.” Māga ooji chi ak'ōrepa. Ma k'ūtrāa eerepema net'aa teēji irumaa. ¹³ Maap'eda ma warra t'ēepemapa ichi eerepema net'aa p'e atap'eda, netok'ooji māk'aapa ma p'arat'apa t'imí wāji awaraa todee. Mama p'arat'a pariatua gasta wāpachi māk'aapa jōt'aaji ichia oo k'iniata oo bipa. ¹⁴ Ma awara p'arat'a jōma jōdaik'āri, at'apai jarra oojida ma eujāde. Maperā jarra choomaa beeji. ¹⁵ Mapa wāji mimia jiride ma eujādepema eperāmaa. Ma eperāpa pēiji sinaarā jiade. ¹⁶ Audú jarrapa bi jāwaa k'inia bapachi sinaarā chik'opa. Mamīda apidaapa nek'opidak'aa paji. ¹⁷ Māpai k'īsia beeji: “Mi ak'ōre tede mimiapataarā chok'araarāpa nek'odait'ee iru p'anida aji. jōdee mi nama jarrapa piu wā! ¹⁸ Mi ak'ōremaa wāit'eeda aji. Panak'āri, nāga jarait'eeda aji: Ak'ōre, mia p'ek'au k'achiaata ooji Tachi Ak'ōre k'īrapite māk'aapa pi āpīte. ¹⁹ Waa pichi warrak'a mi iru banāaji. Jīp'a pichi mimiaparik'a iru bāji anait'ee.” ²⁰ Maap'eda cheji chi ak'ōre temaa.

'At'āri t'imí cheru weda, chi ak'ōrepa unu ataji māk'aapa chupiria k'awaaji. P'iraji chi warramaa māk'aapa wēre atap'eda, k'īra it'aaji. ²¹ Māpai chi warrapa māgaji: “Ak'ōre, mia p'ek'au k'achiaata oojida aji, Tachi Ak'ōre k'īrapite māk'aapa pi āpīte. Waa pichi warrak'a iru banāaji. Jīp'a pichi mimiaparik'ata iru bāji.” ²² Mamīda chi ak'ōre audú o-īa bada perā, māgaji chi mimiapataarāmaa: “P'aru pipiara bita atanáti māk'aapa jī bīti. Ichiaba ichi juade sortija jī bīti māk'aapa ichi būride chancla jī bīti. ²³ Anēeti p'ak'a poreera bita māk'aapa peet'āati. jk'odait'ee māk'aapa pēiradait'ee! ²⁴ jMi warra piu pik'a bada waya chok'ai bi! jChi atua pik'a bada unu atajidapi!” Māpai fiesta oojida.

²⁵ Māimisa chi warra naapema ne-uu k'āide baji. Teedaa chek'āri, ūri cheji o-īa pēira para bi. ²⁶ Mapa mimiapari aba t'ī ataji māk'aapa iidiji: “ǵSāga jōnīma?” aji. ²⁷ Māpai ma mimiaparipa māgaji: “Pi ipema pachejida aji. Pi ak'ōrepa p'ak'a poreera bita peepiji, iru k'ap'ia k'ayaa wēe pacheda perā.” ²⁸ Māga ūrik'āri, chi ipema ne-uu k'āideepa cheda k'īraudachi māk'aapa teedaa t'ūamaa beeji. Maperā chi ak'ōre taawaa uchiaji enenee pedeede t'ūmerā. ²⁹ Mamīda chi warrapa māgaji chi ak'ōremaa: “Pia k'awa bida aji, mi taarā mimiadoo. Ichita k'īra jīp'a oodoo pia jaradak'a. Mamīda mīmaa tee-e paji cabra chak'e pida, o-īa nek'omerā michi k'ōp'āyoorā ome. ³⁰ Jōdee pi warra pacheda-it'eeta peepiji p'ak'a poreera bi, jōma pichi p'arat'a teeda jōt'aaji mīda prostitutaarā ome.”

³¹ Māpai chi ak'ōrepa p'anauji: “Warra, pi ichita mi ome bapari. Net'aa jōmaweda mia iru bi péré. ³² Mamīda irā o-īa p'anadaipia bi pi ipema piu pik'a bada chok'ai bairā; chi atua bada unu atadap'edaa perā.”

16

Mimiapataarā poro waibiade nepirida

¹ Jesupa ichiaba nāga nepiriji chi k'ōp'āyoorāmaa jarateeit'ee:

—Eperā p'arat'ara bi bapachi. Ichia iru baji mimiapataarā poro waibia ichi jua ek'ari. Ewari aba māgí imiateejida irua net'aa pariatua atuapi bada perā. ² Mapa chi mimia chiparipa t'ī atap'eda, māgaji: “ǵWāarak'ā aji, pi āpīte jara chedap'edaa? Iraweda p'ā tēēji jōmaweda mi net'aa iru bi, pi waa mi mimiapataarā poro waibia pa-e pait'ee perā.” ³ Māga ūrik'āri, ma mimiapataarā poro waibiapa k'īsiaji: “ǵǵāgapi ooit'eema mi mimia chiparipa mi mimia wēe bik'āri? Juatau wēe bi mimia chaaree ooit'ee māk'aapa k'īra nejasia bi ne-iidipariit'ee. ⁴ K'awa bida aji, sāga ooit'ee eperāarāpa mi auteebaidamerā mimia wēe beek'āri.” ⁵ Māpai t'īpīji aba-aba chedamerā chi paraa p'anadap'edaarā chi mimia chiparimaa. Chi naa chedamaa iidiji: “Pia jōmasaa paraa bima aji, michi poro waibiamaa?” ⁶ P'anauji: “Aceite olivodee ooda ochocientos galones paraa bida” aji. Māpai ma mimiapataarā poro waibiapa māgaji: “Acha bida aji, pia paraa bada p'āda. Nāgí jēt'āaji māk'aapa awaraata oo atapáde aji, cuatrocientos pari.” ⁷ Maap'eda iidiji awaraamaa: “ǵPia jōmasaa paraa bima?” aji. Ma eperāpa p'anauji: “Trigo bulto cien paraa bida” aji.

Māpai mimiapataarā poro waibia māgaji: “Acha bida aji, pia paraa bada p'āda. Nāgí jēt'aap'eda, awaraata oo atapāde aji, ochenta bulto pari.”⁸ Chi mimia chiparipa k'awaji ma mimiapataarā poro waibia k'achia bada ik'awaa bi. Mapa itria-e paji. Ichiaba māga pik'a p'ani na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerā. Ik'awaraa p'anapata Tachi Ak'ōredeerā k'āyaara.

⁹ Eperā mia parāmaa ūraait'ee. Na p'ek'au eujādepema net'aa iru p'ani tēeti k'ōp'āyoorā atadait'ee mi-it'ee. Māga ooruta pirā, ma net'aa jōdaik'āri, Tachi Ak'ōrepa parā auteebaiit'ee ichi truae.

Chisāgita tachi chipari; Tachi Ak'ōre wa p'arat'a

¹⁰ —Chi t'āri jīp'a bipa net'aa chok'ara-ee iru bi pijida, awaraarāmaa teeru pirā, auk'a teepariit'ee net'aa chok'ara iru bak'āri. Jōdee chi k'ūrayaa bipa teemaa bi pirā net'aa chok'ara-ee iru bidepema, auk'a teemaa bapariit'ee net'aa iru bak'āri. ¹¹ Mapa parā t'āri jīp'a p'anada-e pirā na p'ek'au eujādepema net'aa, p'arat'a ome, zk'aipa it'aripema net'aa parā jua ek'ari biima? ¹² Ichiaba na p'ek'au eujāde p'anide chiara net'aa t'āri jīp'a ak'ida-e pirā, zk'aipa parāmaa it'aripema net'aa pia teema?

¹³ Eperā chipariirā omé jua ek'ari mimia baik'araa bi. Māga bi pirā, chipari aba k'īra unuamaa iru bai māik'aapa chi apema k'inia iru bai, maa-e pirā abaapa jara bik'a ooi māik'aapa chi apemapa jara bik'a oomaa bai. Māga pik'a apidaapa ooda-e pai Tachi Ak'ōrepa jara bik'a; p'arat'a, net'aa pia p'e bi misa.

Jesupa fariseorāmaa jarada

¹⁴ Fariseorāpa ma ūraa ūridak'āri, Jesús oo iru p'aneejida, p'arat'a k'inia p'anadap'edaa perā. ¹⁵ Mapa Jesupa māgaji:

—Parā t'āri pia beerāk'a p'anapata eperāarā k'īrapite. Mamīda Tachi Ak'ōrepa k'awa bi k'īsia k'achia parā t'āride iru p'ani. Ne-inaa parāpa audupiara k'inia iru p'ani; ma ne-inaa Tachi Ak'ōrepa unuamaa iru bapari.

Jesupa jarada Moisepa p'ādade

¹⁶ —Moisepa ūraa p'ādak'āriipa māik'aapa Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāpa ūraa p'ādak'āriipa Juan Bautistapa ūraa jarada parumaa, eperāarāpa jiripachida Tachi Ak'ōredeerā p'aneedit'ee ma ūraade jara bik'a oo p'anipa. Mamīda ma ūraa jōru. Juan badak'āriipa mia pedee pia jaratepari, eperāarāpa k'awaadamerā mi k'aurepa Tachi Ak'ōrepa eperāarā biit'ee ichi jua ek'ari, ichideerā p'aneadamerā.

¹⁷ Pajā māik'aapa na p'ek'au eujā jōdaridai, jōma Tachi Ak'ōrepa ūraa p'āpidade jara bik'a p'asai naaweda.

Jesupa jarateeda miak'āi p'anīrā mia amaanaadamerā

(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12)

¹⁸ —Eperāpa ichi wēra amaataaru pirā māik'aapa miak'āiru pirā awaraa ome, p'ek'au oomaa bi Tachi Ak'ōre k'īrapite. Ichiaba eperā miak'āiru pirā wēra amaataada ome, p'ek'au oomaa bi Tachi Ak'ōre k'īrapite.

P'arat'ara bada māik'aapa Lázaro, chupiria chada

¹⁹ —Eperā p'arat'ara bi bapachi. Māgí p'aru pi-ia jīpachi māik'aapa ewari chaa fiesta waibia oopachi. ²⁰ Ichiaba mama bapachi eperā chupiria chi t'ījarapatap'edaa Lázaro. Māgí k'ap'ia jōma aida-idaa baji. Eujāde su-ak'i beepachi ma p'arat'ara bi te t'īpatamāi. ²¹ Māga oopachi ma p'arat'ara bi mesadeepa chik'o baaida k'o k'inia bada perā. Mama bide usaarāpa iru aida senepachida. ²² Ewari aba ma chupiria chi jai-idaaji māik'aapa angeleerāpa iru jaire it'aa ateejida Abraham ome bade. Ichiaba ma p'arat'ara bada piuji māik'aapa iajida.

²³ Ma p'arat'ara bada jaire chupiria nībaji piudap'edaarāmāi. Mamāik'aapa it'aa ak'ik'āri, t'imūpa unuji Abraham Lázaro ome. ²⁴ Māpai biiji: “Michi chonaarā ak'ōchona Abraham, jmi chupiria k'awāaji! Lázaro jua k'ī paniade beepiji māik'aapa pēiji mi k'īrame k'urātīpide, na t'īpitaude chupiria nībairā.” ²⁵ Mamīda Abrahampa p'anauji: “Warra, k'īrāpāji pi pia bapachi chok'ai bak'āri; jōdee Lázaro chupiria bapachi. Irā iru ūmaa bi nama; jōdee pi chupiria nībi. ²⁶ Ma awara tachi p'ani esajlak'a waibia k'ōot'ari jira bi. Mapa chi nāik'aapa wā k'inia p'anīrā p'oyaa wāda-e jāmaa. Ichiaba chi jāik'aapa che k'inia p'anīrā p'oyaa cheda-e namaa.”

²⁷ Māpai ma p'arat'ara badapa māgaji: “Māgara ak'ōchona Abraham, mi chupiria k'awāaji. Pēiji Lázaro michi ak'ōre temaa. ²⁸ Mama michi ipemaarā joisomaa p'anapata. Jara pēiji chenaadamerā namaa, mi mia nībimaa.” ²⁹ Mamīda Abrahampa p'anauji: “Ārapa iru p'anida aji, Moisepa p'āda māik'aapa Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāpa p'ādap'edaa. Māgí ūraa ūridaapia bi māik'aapa Ak'ōrede ijādaapia bi.” ³⁰ Mamīda ma p'arat'ara badapa p'anauji:

“Wāarada aji, ak’ōchona Abraham. Mamīda piuda chok'ai p'irabaip'eda, wāru pirā āramaa, māgara wāara āchia p'ek'au k'achia oopata oo amaadait'ee māik'aapa Ak'ōrede ijāadait'ee.”
³¹ Mamīda Abrahampa māgaji ma p'arat'ara badamaa: “Moisepa p'āda māik'aapa Ak'ōre pedee jarapataarāpa p'ādap'edaa ūri k'iniada-e p'ani pirā, ichiaba ijāada-e pait'ee eperā piuda p'irabaip'eda, wāru pijida āramaa jarade.”

17

Jesupa jarateeda p'ek'au k'achiade baainaadamerā

(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)

¹ Jesupa māgaji chi k'ōp'āyoorāmaa:

—Na p'ek'au eujāde ichita p'ek'au k'achia paraait'ee. jMamīda Tachi Ak'ōrepa k'achiadee pēit'ee pi chi eperāpa p'ek'au k'achia oopi bi awaraarāmaa! ² Piara bak'aji k'ūruma iru otaude ji atadap'eda, p'usa jāde bat'at'aadait'ee, ichia na warrarāmaa p'ek'au k'achia oopii k'āyara.
³ jK'īrak'aupai parāpa māga oodai!

'Awaraa ijāaparipa p'ek'au k'achia ooru pirā, itriāti. Mamīda irua p'ek'au k'achia oo amaa bi pirā, chupiria k'awāati māik'aapa ma k'achia ooda perdonāati. ⁴ Ewari abaade pimaa neinaa k'achia ooda siete ooru pijida, jarada siete irua jara cheru pirā māga waa oo-e, ichita chupiria k'awāaji māik'aapa ma k'achia ooda perdonāaji.

Ijāapataarāpa wāara ijāadak'āri

⁵ Māpai chi k'ōp'āyoorāpa Jesumaa iidijida:

—Taimaa waapiara ijāapaji Tachi Ak'ōrede.

⁶ Jesupa p'anauji:

—Mostaza tau p'isi k'edee mīda, waibiadaipari pak'uruk'a. Māga pik'a irā parāpa wāara ijāaruta pirā, ma-āri pida, ne-inaa oodai Ak'ōrepa k'inia bik'a. Waapiara ijāadak'āri, ne-inaa waibiara oodai iru-it'ee. Māga p'anadak'āri, na nejō biirima jaradai: “Jāmāik'aapa āyaa wāji māik'aapa p'usa jāde baaināji.” Māgā wāara ijāarutara, ma nejō biiripa ooi parāpa jararutak'a.

Ichita oodaipia bi Ak'ōrepa oopi bik'a

⁷ —Parādepemapa chok'apari aba iru bi ne-uu k'āide mimia bap'eda maa-e pirā oveja ak'ideepa cheru pirā, jnāga jarak'ajik'ā? “Su-ak'i béjeji māik'aapa nek'ōji.” ⁸ Māga-e. Ma k'āyara nāga jarai: “Mī-it'ee nejōoji māik'aapa mia iidiruta anējeji, mī nek'omaa, ne-inaa tomaa bi mīsa. T'ēepai pi nek'oi māik'aapa ne-inaa toi.” ⁹ Ma awara pia gracias jara-e pait'ee ma chok'aparipa ooda pari pia jaradak'a. ¹⁰ Māga pik'a parāpa oodap'eda jōmaweda Ak'ōrepa jaradak'a, irumaa nāga jaradaipia bi: “Piata tai chok'apari. Ji p'a oojida pia jaradak'a.”

Jesupa leprapa k'ayaa beerā diez jipada

¹¹ Jēsus ode wāde Jerusalendee, wāyaaaji Samaria eujāde māik'aapa Galilea eujāde. ¹² Panaji p'uuru chak'ede. Mama irumaa chejida diez imik'īraarā leprapa k'ayaa p'ani. Mamīda t'imī p'anejida māgā k'ayaa p'anadap'edaa perā. ¹³ Māga nide biajida:

—Jēsus, Tachi Jarateepari, jtai chupiria k'awāaji!

¹⁴ Jesupa āchi unuk'āri, māgaji:

—P'aareerāmaa wāti jarade Tachi Ak'ōre juapa pāchi k'ap'ia jipak'ooda.

Māgā wārutade, jipa p'anejida. ¹⁵ Ma diezdepema abaapa unuk'āri ichi k'ap'ia jipada, āpītee o-īa cheji. Tachi Ak'ōremaa golpe pedee pia jara cheji. ¹⁶ Māpai Jēsus k'īrapite bedabaidachi ichi tau biiri eujāde t'ōbairumaa. Māga ooji gracias jarait'ee ichi jipada perā. Ma eperā judio-e paji. Samaria eujādepema paji. ¹⁷ Māpai Jesupa māgaji:

—jDiez paji-ek'ā aji, jipa p'anedap'edaa rā āchi k'ayadeepa? jSāma p'anima apemaarā nueve? ¹⁸ jNa k'īra tewaraa aupaita chejik'ā aji, gracias jarade Tachi Ak'ōremaa?

¹⁹ Māpai Jesupa māgaji ma eperāmaa:

—P'irabāji māik'aapa wāji. Pia wāara ijāada perā, jipa beejida aji.

Sāga pait'ee Tachi Ak'ōrepa eperā rā ichideerā papik'āri

(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ Fariseorāpa Jesumaa iidijida:

—jSāapaita Tachi Ak'ōrepa ichia pēida rey papiit'ee na eujāde?

Jesupa p'anauji:

—Tachi Ak'ōrepa pēida rey papi-e pait'ee eperā rā taide. ²¹ Eperā rāpa jarada-e pait'ee: “Iru nama bi” maa-e pirā “iru jāma bi”. Māga p'oyaa jarada-e iru parā ome bapari perā, unuda-e p'ani mīda.

²² Māpai Jesupa chi k'ōp'āyoorāmaa māgaji:

—Ewari cherude parāpa mī, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, audū unu k'inia jōnadait'ee. Mamīda unuda-e pait'ee. ²³ Eperā rā ūk'uruurāpa jaradait'ee: “Iru nama bi” maa-e pirā

“iru jama bi”. Mamīda wānāati āchia jara p'animaa māik'aapa ijāanāati āchi pedee. ²⁴ Atu p'anide pa tau p'orep'orek'ari pajā jōmaweda īdaa ataparik'a, māga pik'a atu p'anide mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, waya cheit'ee. ²⁵ Mamīda māga pai naaweda irapemaarāpa mi chupiria papidait'ee māik'aapa yiarāa iru p'anadait'ee. ²⁶ Noé bada ewaride p'asadak'a, māga pik'a p'asait'ee mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema waya chek'ari. ²⁷ Maapai eperāarā nek'opachida, ne-inaa topachida māik'aapa miak'āipachida Noé ichi barcode bataurumaa. Māpai k'oi che nībeeji, na p'ek'au eujā ūudachi māik'aapa eperāarā jōmaweda k'iniidachida. ²⁸ Māga paji ichiaba Lot bapariik'ari. Eperāarā nek'o para bapachi, to para bapachi, ne-inaa neto para bapachi, ne-uu para bapachi māik'aapa te oo para bapachi. ²⁹ Mamīda Lot Sodoma p'uurudeepa uchiak'ari, ma ewate it'ariipa k'oi tau baaiiparik'a, azufre māuk'a baaiji t'ipitau ome ma p'uuru iri. Mapa ma p'uurudepemaarā jōmaweda k'iniidachida. ³⁰ Māga pik'a pait'ee Eperā Ak'ōre Truadepema waya chek'ari. Eperāarāpa Tachi Ak'ōrede k'isiada-e p'anadait'ee.

³¹ Ma ewate eperā terrazade bi pirā, mamāik'aapa irabaik'ari, teedaa t'uk'araa bi ichi net'aa p'e atade. Ma awara eperā ichi ne-uu k'āide ni pirā, teedaa cheik'araa bi ichi net'aa atade. ³² K'irāpāti Lot wēra p'asada. ³³ Eperā piuumaa bi pirā mide ijāapari k'aurepa, māgī piuk'ari atuait'ee. Mamīda eperā piuru pirā mide ijāapari k'aurepa, māgī eperā piuk'ari, it'aa wāit'ee.

³⁴ Mia jara bi: Ma ewate p'arik'ua mi waya cheit'ee. Omé araa p'aru abaade k'āi p'anide angeleerāpa aba it'aa ateedait'ee; chi apema atabēidait'ee. ³⁵ Ichiaba wēraarā omé trigo bamaa p'anadait'ee k'ūrumade. Aba it'aa ateedait'ee; chi apema atabēidait'ee. ³⁶ [Ichiaba imik'iraarā omé ne-uu k'āide mimiamaa p'anadait'ee. Aba it'aa ateedait'ee; chi apema atabēidait'ee.]

³⁷ Māpai Jesús k'ōp'āyoorāpa iidijida:

—Tachi Waibia, ¿sāma māga p'asait'eema? ajida.

P'anauji:

—Piuda k'ap'ia bimāi, ākoso seedaipatada aji.

18

Jesupa p'etrāade māik'aapa charrade nepirida

¹ Jesupa chi k'ōp'āyoorāmaa nāga nepiriji jarateeit'ee ichita sēda-ee it'aa t'ipataadamerā. ² Māgaji:

—P'uuru abaade charra bapachi. Māgipa Tachi Ak'ōre, eperāarā paara waaweek'aa paji. ³ Ma p'uurude ichiaba bapachi p'etrāa. Māgī nepira iru baji awaraa eperā ome. Mapa wāpachi ma charramaa irua ma nepira ak'imerā. ⁴ Ewari chaa ma charrapa iru pedee ūripachi mīda, k'aripa k'iniak'aa paji. Mamīda t'ēpai k'isiaji: “Mia Tachi Ak'ōre waaweek'aa, eperāarā jida. ⁵ Mamīda na p'etrāapa mi itu bi-e bairā, mi t'ari k'achiadai naaweda, k'aripait'ee waa chenaamerā.”

⁶ Māpai Jesupa ichiaba māgaji:

—Ma charra k'achia bipa māga ooji pirā ma p'etrāa ome, ⁷ audupiarā Tachi Ak'ōrepa ichia jirit'eradaarā k'aripait'eeda aji, ārapa it'aa iidipata perā āstaawa, p'arik'ua pida. ¿Āramaa taarā nipiik'ā? ⁸ Mia jara bi: Taarā-e wēda āra k'aripait'ee. Mamīda mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema waya chek'ari, ¿unu cheik'ā aji, na p'ek'au eujāde p'ani ijāapataarā at'ari mide wāra ijāapata?

Jesupa nepirida fariseode māik'aapa impuesto p'eparide

⁹ Jesupa awaraa nepiriji jarateeit'ee chi awaraarā ek'ariara ak'i p'anirāmaa, āchi t'ari piara p'ani jīak'aapa:

¹⁰ —Imik'iraarā omé wājida Tachi Ak'ōre te waibiadee it'aa t'ide. Aba fariseo paji. Jōdee chi apemapa Cesar-it'ee impuesto p'epachi. ¹¹ Ma fariseo ak'inī beep'eda, nāga it'aa t'ipachi: “Aai, Ak'ōre, pīmaa gracias jarapari, mi apemaarāk'a bak'aa perā. Mi nechiyaa bak'aa; k'achia ooyaa bak'aa; chīra wēra ome k'āik'aa māik'aapa ook'aa jā impuesto Cesar-it'ee p'eparipa ooparik'a. ¹² Tomia chaa k'āima omé nek'ok'aa it'aa t'it'ee māik'aapa mia jitaru ne-inaa diezdepema chaa aba pīmaa teepari.” ¹³ Mamīda ma Cesar-it'ee impuesto p'epari t'imī bainī baji, audū p'ek'au k'achia ooyaa bi jīak'aapa. Mapa it'aa pida ak'ik'aa paji. Jip'a t'ūa t'aap'e nībapachi māik'aapa it'aa t'ipachi: “Aai, Ak'ōre, mi chupiria k'awāaji p'ek'au k'achia ooyaa bairā.” ¹⁴ Mia jara bi: Ma impuesto p'epari k'āiwee wāji ichi temaa, Tachi Ak'ōrepa irua p'ek'au k'achia oopata wēpapida perā. Jōdee māga-e paji ma fariseo ome. Tachi Ak'ōrepa irua p'ek'au k'achia oopata wēpapi-e paji. Chi awaraarā k'āyaara waibiara pa k'inia bi ek'ariara bait'ee Tachi Ak'ōre k'irapite. Jōdee chi audua-ee bi awaraarā k'āyaara waibiara pait'ee Tachi Ak'ōre k'irapite.

*Jesupa warrarā bendiciada**(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)*

¹⁵ Ichiaba eperāarāpa warra chak'eerā aneejida Jesumaa iru jua bimerā āra ĩri māk'aapa bendiciamerā. Mamīda chi k'ōp'āyoorāpa māga unudak'āri, ma warrarā aneedap'edaarā itriajida. ¹⁶ Māpai Jesupa chi k'ōp'āyoorā t'ĩ p'ejī māk'aapa māgaji:

—Ichiak'au mimaa warrarā chepiti, Tachi Ak'ōrepa āra jīak'aarā biit'ee perā ichi jua ek'ari, ichideerā p'aneedamerā. ¹⁷ Mia wāarata jararu. Warra chaipa t'āri pa wāara ijāpari. Eperāpa māgā Tachi Ak'ōrede ijā-e pirā, p'oyaa ba-e pai iru jua ek'ari ichideerā ome.

*Eperā p'arat'ara bada Jesús ome pedeeda**(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)*

¹⁸ Eperāarā poro waibiapa iidiji Jesumaa:

—Tachi Jarateepari t'āri pia, ĩk'āata mia oopia bima aji, it'aa wāit'ee?

¹⁹ Jesupa p'anauji:

—ĩSāap'eda mimaa t'āri pia bida a bima? aji. T'āri pia apaita bi: māgī Tachi Ak'ōre. ²⁰ Pia k'awa bi Tachi Ak'ōrepa Moisemaa ūraa p'āpida:

'Eperā peenāaji; miak'āi bi pirā, awaraarā ome k'āināaji; nechianāaji; seewa jaranāaji chīara k'achiade baapiit'ee; pichi ak'ōre māk'aapa pichi nawe k'inia iru bapariiji māk'aapa āra pedee ūripariiji.' *(Ex 20.12-16)*

²¹ Māpai ma eperāpa māgaji:

—Mia ma jōma ooparida aji, k'ūtrāa weda.

²² Māga ūrik'āri, Jesupa p'anauji:

—Ne-inaa aba waide oo-e bi. Pichi net'aa jōmaweda netok'oonāji māk'aapa chupiria beerāmaa ma p'arat'a tēji. Māga ooru pirā, ne-inaa pipiara iru bait'ee Tachi Ak'ōre eujāde. Māga oop'eda, mi ome nipa chéji.

²³ Mamīda māga ūrik'āri, ma eperā k'īra pia-ee wāji, p'arat'a audú k'inia bada perā. ²⁴ Māga unuk'āri, Jesupa māgaji:

—ĩChaaree bi p'arat'ara beerā p'aneedait'ee Tachi Ak'ōre jua ek'ari ichideerā ome! ²⁵ Chaareera bida aji, p'arat'ara bi beeit'ee Tachi Ak'ōre jua ek'ari, camello aguja taude wāyaa k'āyaara.

²⁶ Māpai chi ūri p'anadap'edaarāpa iidijida:

—Māgara, ĩk'aaita p'oyaa it'aa wāyama? ajida.

²⁷ Jesupa p'anauji:

—Eperāarā p'oyaa it'aa wāda-eda aji, āchi k'īradoopa, audú chaaree bairā. Mamīda Tachi Ak'ōre-it'ee ne-inaa chaaree wē-eda aji.

²⁸ Māpai Pedropa māgaji:

—Tachi Waibia, tai net'aa jōmaweda atabēijida pi ome nipapataadait'ee.

²⁹ Jesupa p'anauji:

—Mia wāarata jararu. Eperā mide ijāa bi k'aurepa atabēiru pirā ichi te, wēra, ĩpemaarā, ak'ōreerā maa-e pirā warrarā, ³⁰ māgī eperāpa waapiara atait'ee na p'ek'au eujāde bi misa, māk'aapa piuk'āri, ichita chok'ai bapariit'ee Tachi Ak'ōre ome.

*Jesupa jarada ōpee jarada k'achia beerāpa ichi peedait'ee**(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)*

³¹ T'ēpai Jesupa chi k'ōp'āyoorā doce awara āi t'ĩ p'e ataji māk'aapa māgaji:

—ĩrā tachi Jerusalendee wādait'ee. Mama jōmaweda chonaarāwedapema Ak'ōre pedee jarapataarāpa p'ādap'edaak'a p'asait'ee mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema ome. ³² K'achia beerāpa mi k'īra tewaraarāmaa teedait'ee. Māgūrāpa mi oo iru p'anadait'ee, ik'achia jaradait'ee mimaa māk'aapa k'īramaa idudait'ee. ³³ Maap'eda mi widait'ee māk'aapa peet'aadait'ee. Mamīda ewari ōpeemaa mi waya chok'ai p'irabaiit'eeda aji.

³⁴ Jesús k'ōp'āyoorāpa maarepida k'awada-e paji irua jarada. Ichiaba k'awada-e paji k'āaredeta pedee baji. Irua jara k'inia bada p'oyaa k'awadak'aa paji.

*Jesupa tau p'āriu bi jipada Jericó p'uurude**(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)*

³⁵ Jesús Jericó p'uuru k'ait'a pak'āri, unuji tau p'āriu bi o bi ik'aawa su-ak'i bi. Māgī chupiria chipa chi wāyaarutaarāmaa p'arat'a iidimaa baji. ³⁶ Ūrik'āri eperāarā chok'ara wāyaa wāruta ichi ik'aawa, iidiji:

—ĩK'aaita nama wāyaa wādama? aji.

³⁷ P'anaujida:

—Jesús Nazaret p'uurudepemata wāyaa wāda ajida.

³⁸ Māga ūrik'āri, ma tau p'āriu bīpa biāji:

—ĩJesús, Rey David Warra, mi chupiria k'awāaji!

³⁹ Chi naa wādap'edaarāpa itriat'aapachida k'ŭp'ee beemerā. Mamīda waapiara biapachi: —Rey David Warra, mi chupiria k'awāaji.
⁴⁰ Māpai Jesús ak'iní beejī māik'aapa jaraji aneedamerā. K'ait'a pachek'āri, Jesupa iidiji:
⁴¹ —¿K'āata k'inia bima aji, mia pi ome oomerā?
 Tau p'āriu bīpa p'anauji:
 —Tachi Waibia, michi taupa pia unu k'inia bida aji.
⁴² Māpai Jesupa māgaji:
 —¡Unúji! Pia ijāada perā, jipa beejida aji.
⁴³ Aramāgá ma tau p'āriu badapa pia unu beejī māik'aapa Jesús t'ēe wāji. O-īapa pia pedeeji Tachi Ak'ōremaa. Ichiaba Jesupa ooda unudap'edaarāpa o-īapa pia pedee p'aneejida Tachi Ak'ōremaa.

19

Jesús Zaqueo ome

¹ Jesús Jericó p'uurude panak'āri, nipaji calle jāde. ² Mama bapachi eperā p'arat'ara bi, t'ijarapatap'edaa Zaqueo. Māgí Cesar-it'ee impuesto p'epataarā poro waibia paji. ³ Ma eperāpa Jesús k'awa k'inia baji. Mamīda p'oyaa unuk'aa paji, eperāarā audú chok'ara nipadap'edaa perā iru ome. Ma awara ichi audú jep'eda baji. ⁴ Mapa Jesús naa p'iraji māik'aapa it'í padachi pak'uru o bi ik'aawa badade Jesús wāyaait'eemāi. ⁵ Māpai Jesús Zaqueo badamāi wāyaa wāk'āri, it'aa ak'iji māik'aapa māgaji:
 —Zaqueo, isapai irabāiji jāmāik'aapa, idi mi pi tede beeit'ee perā.
⁶ Aramāgá Zaqueo irabaidachi māik'aapa t'āri o-īa Jesús ateeji ichi temaa. ⁷ Māga unudak'āri, arii p'anadap'edaarā jōmaarāpa ik'achia pedee p'aneejida Jesús āpite, iru wāda perā p'ek'au k'achia ooyaa bida apata tede. ⁸ T'ēepai teeda p'anadak'āri, Zaqueo bainī beejī māik'aapa māgaji:

—Tachi Waibia, mia net'aa p'e iru bidepema esa- auk'a chupiria beerāmaa teeit'eeda aji. Ichiaba chíara p'arat'a chiadoo pirā, ma chíada aba chaachaa pari k'imari teeit'eeda aji.

⁹ Māpai Jesupa māgaji:
 —Idi Tachi Ak'ōrepa na te chipari k'aripa ataji iru o k'achiade wādadeepa, auk'a Tachi Ak'ōrede ijāapari perā, ichi chonaarāwedapema ak'ōchona Abrahampa ijāadak'a. ¹⁰ Ma-it'ēepi mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema cheji; atua beerā jiriit'ee māik'aapa o k'achiadeepa k'aripa atait'ee.

Jesupa p'arat'ade nepirida (Mt 25.14-30)

¹¹ Eperāarāpa ūrimaa p'anajida Jesupa māga jarak'āri. Jerusalén k'ait'a bada perā, āchia k'Isiajida taarā-ee Tachi Ak'ōrepa iru rey papiit'ee. Mapa Jesupa nāga nepiriji jarateit'ee.

¹² —P'arat'ara beerādepema aba bapachi. Māgí t'imí wāji awaraa eujādee, Cesarpa ichi rey bimerā māik'aapa t'ēepai ichi āpitee chemerā ichi eujā ak'ide. ¹³ Mamīda wāi naaweda, t'í p'ejī ichi mimiapataarā diez māik'aapa p'arat'a waibia teejī āchi chaachaa. Māpai māgaji: “Na p'arat'apa net'aa neto p'e atāti māik'aapa netóti awaraarāmaa waapiara eepadamerā, mi cheru misa.” ¹⁴ Mamīda ichi eujādepemaarāpa iru k'īra unuunuaa iru p'anapachida. Mapa iru t'ēe eperāarā pējjida jaradamerā: “K'iniada-e jā eperā tai rey pamerā.”

¹⁵ “Māga jara pējjida mīda, Cesarpa iru rey bijī. Ma t'ēepai waya cheji ichi eujādee. Pachek'āri, t'í pēiji ichi mimiapataarā, māgí p'arat'a teedaarāmaa, k'awaa k'inia bada perā jōmasaa eepa iru p'ani āchi chaachaa. ¹⁶ Chi naa chedapa māgaji: “Señor, pia p'arat'a teeda mimaa, ma p'arat'a tau chaa waa diez eepa wājida” aji. ¹⁷ Reyra māgaji: “¡Pi pia bida aji, pia mimiapari perā! Mia atabēida pia ak'iji māik'aapa ai īri waapiara uchiapiji. Māga ooda perā írá mia pi eperāarā poro waibia papiit'ee p'uuru diez ak'ipariimerā.” ¹⁸ Araarēpema mimiapari ichiaba jara cheji: “Señor, pia p'arat'a teeda mimaa, ma p'arat'a tau chaa waa joisomaa eepa wājida” aji. ¹⁹ Ichiaba māgimaa reyra māgaji: “Māgara pia p'uuru joisomaa ak'ipariit'eeda” aji.

²⁰ “Mamīda awaraa mimiapari chedapa māgaji: “Señor, acha bida aji, pia p'arat'a mimaa teeda. P'arude pia jī bip'eda, ia iru bajida aji. ²¹ Mia pi waawee bapari, k'awa bairā pia eperāarā pia chupiria k'awak'aa. K'awa bi pichia ne-inaa jōma p'e atapari awaraarā mimiadap'edaa pari.” ²² Māpai ma reyra māgaji: “¡Mimiapari k'achia! Pia jaradak'a ooit'eeda aji, pi ome. K'awa bida a bi, mia pia chupiria k'awak'aa māik'aapa mia ne-inaa jōma p'e atapari awaraarā mimiadap'edaa pari. ²³ Māgara ṡsāap'eda pia mi p'arat'a iana-e pajima aji, p'arat'a iapata tede, mi chek'āri, māpemaarāpa mimaa waya teedamerā ai īri eepadap'edaa ome?” ²⁴ Māpai ma reyra māgaji arii p'anadap'edaarāmaa: “Jāri atāti mia p'arat'a teeda irumaa māik'aapa téeti ma p'arat'a tau chaa waa diez eepadamaa.” ²⁵ Māpai āchia māgajida: “Mamīda tachi poro waibia, jirua ma tau chaa waa diez eepada iru bida!” ajida. ²⁶ Māpai ma

reypa mägaji: “Mia jara bi: Chi iru bīmaa waapiara teeit'ee. Mamīda chi mak'īara wēe bipa ma-āri iru bi paara jāri atait'eeda aji. ²⁷ Ma awara jirināti mi k'iniada-ee p'anadap'edaarā āchi rey pamerā. Anéeti mi k'īrapite māik'aapa peek'óoti.”

Jesús Jerusalén p'uurudee wāda
(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)

²⁸ Ma pedee jara aupap'eda, Jesús wāji Jerusalén ode. ²⁹ Olivo Eede, Betfagé māik'aapa Betania p'uuru k'ait'a panadak'āri, chi k'ōp'āyoorā omé naa pēiji. ³⁰ Āramaa mägaji:

—Wāti ara bi p'uuru tachi k'īrapite bīmaa. Panadak'āri, ununadait'ee burro jī bainī bi, waide apida batauda-e p'ani iru īri. Ēra atāti māik'aapa anéeti. ³¹ Apidaapa iidiruta pīrā k'āare-it'ee ēramaa p'ani, jarāti: “Tachi Waibiapa arak'atia atee k'inia bi.”

³² Māpai Jesús k'ōp'āyoorā wājida māik'aapa ununajida jōma irua jaradak'a. ³³ Ma burro ēramaa p'ani misa, chipariirāpa iidijida:

—¿K'āare-it'ee ēramaa p'anīma? ajida.

³⁴ P'anaujida:

—Tachi Waibiapa arak'atia atee k'inia bida ajida.

³⁵ Māpai ma burro Jesumaa ateedap'eda, āchi īripema p'aru jīpatap'edaa ata bijida ai īri māik'aapa bataupijida. ³⁶ Wāruta misa, eperāarāpa āchi īripema p'aru t'ō jēra bijida o jāde, āchi rey pai jīak'aapa. ³⁷ Māpai Olivo Eedeepa irabaipata o k'ait'a pa wādak'āri, jōmaweda iru ome nipapataarā o-īapa biuk'a para beejī, taarā-ee āchi rey pai jīak'aapa. O-īapa Tachi Ak'ōremaa pedee pia pedeeapachida, āchia unudap'edaa perā Jesupa oo bi; ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. ³⁸ Māgapachida:

—¡K'īra wāree Ak'ōre eujāde, Tachi K'aripapari reyk'a cheru perā! jīrā Tachi Ak'ōre k'āiwee bapariit'ee ichi eperāarā ome! jīru jōmaarā k'āyaara waibiara bi! (Sal 118.26)

³⁹ Māpai ūk'uru fariseorā ma eperāarā t'āide p'anadap'edaarāpa Jesumaa mägajida:

—Tachi Jarateepari, pi ome nipapataarā itriapāde ajida, māga jaranaadamerā.

⁴⁰ Mamīda Jesupa p'anauji:

—Na eperāarā k'īup'ee p'aneeruta pīrā, māu paara māga biadait'eeda aji.

Jesús Jerusalén-it'ee jēeda

⁴¹ Jerusalén p'uuru k'ait'a parutade Jesupa araa ak'ik'āri, jēedachi. ⁴² Māpai mägaji:

—Pīdepemaarāpa mide ijāadap'edaa paara, idi weda mia parā k'āiwee p'aneepik'ajī! Mamīda māga k'awada-e p'anadairā, parā-it'ee mera pik'a bi. Mapa p'oyaa unuda-e Tachi Ak'ōrepa oo bi. ⁴³ Jerusalén, ewari cherude pīmaa ne-inaa k'achia p'asait'ee. Pi k'īra unuamaa iru p'anapataarāpa muralla yoorodee oodait'ee pi ik'aawa. Pi wap'ira atadait'ee māik'aapa ma muralladeepa pi k'idaa chaa wawadait'ee. ⁴⁴ Pi muralla jōma t'et'aadait'ee, edajādepema te jēra bi paara. Aide p'anīrā chok'ara peedait'ee. Māu apida bee-e pait'ee awaraa māu īri, pīdepemaarāpa ūridaamaa p'anadap'edaa perā mia parā k'aripa chek'āri.

Jesupa ne-inaa netopataarā jērek'ooda Ak'ōre te waibiadeepa
(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)

⁴⁵ Jerusalén p'uurude panadak'āri, Jesús Tachi Ak'ōre te waibiade t'īuji māik'aapa jēremaa beejī aide ne-inaa netomaa p'anadap'edaarā. ⁴⁶ Mägaji:

—Tachi Ak'ōre Ūraa p'ā jēra bīde jara bi:

‘Mi te it'aa t'īpata teda apatadait'ee.’ (Is 56.7)

‘Mamīda parāpa nechiapataarā ték'ata oo iru p'ani.’ (Jer 7.11)

⁴⁷ Ewari chaa Jesupa jarateepachi Tachi Ak'ōre te waibiade. Maapai p'aareerā poroorā, Moisepa p'āda jarateepataarā māik'aapa Jerusalén p'uuru pīdaarā poro waibiārāpa jīripachida Jesús peepit'aadait'ee. ⁴⁸ Mamīda p'oyaadak'aa paji, eperāarāpa iru pedee audú ūri k'inia p'anadap'edaa perā.

20

Tachi Ak'ōrepa Jesús pēida
(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

¹ Ewari aba Tachi Ak'ōre te waibiade Jesupa jarateemaa baji pedee pia Ak'ōrepa jara pēida. Māga nīde pachejida p'aareerā poroorā, Moisepa p'āda jarateepataarā māik'aapa judiorā poro waibiārā. ² Māirāpa Jesumaa iidijida:

—¿Tachi Ak'ōrepa tai bijī-ek'ā ichi te waibia ak'idamerā? ¿K'aipa pīmaa nāga oopi bīma? ajida.

³ Jesupa p'anauji:

—Mia pīda parāmaa iidit'eeda aji. P'anāuti p'oyaa p'anaudai pīrā. ⁴ ¿K'aipa pēijima aji, Juan Bautistapa poro choo chemerā; Tachi Ak'ōrepa maa-e pīrā eperāarāpa?

⁵ Māpai āchi pitapai pedee para beejī:

—Tachi Ak'õrepa pëidada aruta pirã, irua iidit'ee: “Mãgara, ¿sãap'eda Juan ùraa ijãada-e pajima?” ait'ee. ⁶Ichiba jaradaik'araa bi: “eperãarãpa Juan pëijida”. Mãga jararuta pirã, na eperãarã k'iraudaridait'ee tachi ome mãik'aapa tachi mãupa bat'a peedai. Jõmaarãpa ijãa p'ani Juan Tachi Ak'õre pedee jarapari paji.

⁷Mapa áchia p'anaujida:

—K'awada-e p'anida ajida, k'aipa Juan pëiji poro choo chemerã.

⁸Mãpai Jesupa mägaji:

—Mãgara mia pida jara-eda aji, k'aipa mimaa nãga oopi bi.

Mimiapataarã k'achia beerãde nepirida
(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

⁹Maap'eda Jesupa nãga nepirima beeji jarateeit'ee eperãarãmaa:

—Eperãpa uva eujã ujji. Maap'eda ne-uu eujã ak'ipataarã jiriji aide mimiadamerã. Mãpai awara áyaa t'imí wãji. ¹⁰T'ëpai uva oropata ewari pak'ãri, ma eujã chiparipa ichi mimiapari pëiji ma ne-uu ak'ipataarãmaa, ichi eere bee bi chuda tee pëidamerã. Mamïda áchia ma mimiapari sik'oojida mãik'aapa pëit'aajida waya chiparimaa, maarepida net'aa wëe. ¹¹Mãpai ma ne-uu chiparipa awaraa mimiapari pëiji. Mamïda mägimaa ichiba ik'achia jaradap'eda, p'ua oot'aajida mãik'aapa jua arajãgaa pëit'aajida. ¹²Ma t'ëpai awaraa mimiapari pëiji. Mamïda ma ne-uu ak'ipataarãpa iru auk'a p'ua oojida mãik'aapa taawaa pëijida.

¹³Mãpai ma ne-uu chiparipa mägaji: “Írá, ¿k'ãata ooyama? aji. Pëiit'eeda aji, mi warra k'inia iru bi. Taawa iru waaweedayada” aji. ¹⁴Mamïda ma ne-uu ak'ipataarãpa iru warra t'imí cheru unu atadak'ãri, áchi pitapai mägapachida: “Jãgãpa ichi ak'õre net'aa jõmaweda atait'ee chi ak'õre piuk'ãri. Peet'aadãma ajida, tachi-it'ee na ne-uu eujã beemerã.” ¹⁵Mapa ma uva eujãdeepa uchã atajida mãik'aapa peet'aajida.

Mãpai Jesupa mägaji:

—Parãpa, ¿k'ãata k'isia p'anima aji, ma uva eujã chiparipa ooit'ee ma eujã ak'ipataarã ome? ¹⁶Mia jarait'ee. Wãk'ãri, ma eujã ak'ipataarã peek'ooit'eeda aji, mãik'aapa chi eujã teeit'eeda aji, awaraarãmaa áchia ak'ipataadamerã.

Mãga ùridak'ãri, eperãarãpa mägajida:

—¿Mãga p'asa-e pait'eeda! ajida.

¹⁷Mamïda Jesupa ãramaa ak'iji mãik'aapa mägaji:

—Mãgara, ¿k'ãata jara k'inia bima aji, na pedee Tachi Ak'õre Ùraa p'ãdadepema?

“Te oopataarãpa mãu k'iniada-e padap'edaa pipiara padachi.” (Sal 118.22)

¹⁸Eperã ma mãu pipiara bi ìri t'üturu pirã, chupiria nãbeeit'ee. Jõdee ma mãu eperã ìri baairu pirã, iru peet'aaait'ee.

¹⁹P'aareerã poroorãpa Moisepa p'ãda jarateepataarã ome ma nepirida ùri aupadak'ãri, k'awaajida Jesupa áchideta pedee bajì. Mapa aramata jita atapi k'inia p'anajida. Mamïda mãga ooda-e paji eperãarã waawee p'anadap'edaa perã.

Judiorãpa Cesar-it'ee impuesto p'aapatap'edaa
(Mt 22.15-22; Mr 12.13-17)

²⁰Maperã t'ëpai ma judiorã poroorãpa pëijida t'ãri jip'a pik'a beerã Jesús ome pedeede. K'inia p'anapachida ma eperãarãpa iidi p'anipa Jesupa pedee k'achia jarapidai Romadepemaarã poro waibiarã ãpíte. Mãgã ma eujã ak'ipari, Romadepemaarã poro waibiapa iru atapii. ²¹Ma-it'ee ma pëida eperãarãpa Jesumaa iidijida:

—Tachi Jarateepari, taipa k'awa p'anida ajida, pia pedee wãara jarapari mãik'aapa jarateepari eperãarãpa ne-inaa pia oo k'awaadamerã. Eperãarã maarepida k'ùrak'aa. Ichita jara bi eperãarã k'ira jip'a p'anapataadamerã Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a. ²²Mãga bita, nãga iidi k'inia p'ani: ¿Pia bik'ã ajida, taipa Cesarmaa impuesto p'aadait'ee wa mãga-e?

²³Jesupa k'awa bada perã mãirãpa k'isia k'achia iru p'ani, mägaji:

²⁴—Ak'ipíti denario p'arat'a tau. ¿K'ai k'Írata nade bi mãik'aapa k'ai t'íta p'ã bima? aji.

P'anaujida:

—César k'ira mãik'aapa ichi t'íta p'ã bida ajida.

²⁵Mãpai Jesupa mägaji:

—Mãgara tëeti Cesarmaa irua net'aa iidipari, mãik'aapa auk'a tëeti Tachi Ak'õremaa irua iidipari.

²⁶Mãga ùridak'ãri, k'awaajida Jesumaa pedee k'achia p'oyaa jarapida-e pai eperãarã taide. Mapa ak'itrua para beeji mãik'aapa k'Ûp'eeek'oodachida.

Piudap'edaarã chok'ai p'irabaipatade iididap'edaa
(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

²⁷ Maap'eda saduceorā ūk'uru wājida Jesumaa. Saduceorāpa ijāadak'aa eperā piup'eda waya chok'ai p'irabaii. Maperā iidijida:

²⁸—Tachi Jarateepari, Moisepa nāga p'ā bējjida ajida. Eperā miak'āi bi warra wēe piuru pirā, chi ipemapa iru wēra ataipia bi māik'aapa ai ome warra oopia bi chi ipema piuda k'ap'ia pari. ²⁹ Māga jaradap'eda, ma saduceorāpa nāga nepirijida. P'anajida ipemaarā siete. Chi naapema miak'āiji. Mamīda warra wēe piuji. ³⁰ Chi araarepema ³¹ māik'aapa araarepema miak'āijida ma p'ētrāa ome. Mamīda auk'a warra wēe piujida. Ma t'ēepai chi apemaarā jida miak'āijida ma p'ētrāa ome. Mamīda āchi jōmaweda warra wēe piujida. ³² Maap'eda ma wēra ichiaba piuji. ³³ Irā taipa nāga k'awa k'inia p'ani. Piudap'edaarā waya chok'ai p'irabaidak'āri, ūchisāgi ipemata ma wēra imik'ira pait'eema ajida, āchi jōmaweda iru ome miak'āi p'anadap'edaarā perā?

³⁴ Jesupa p'anauji:

—Na p'ek'au eujāde imik'iraarā māik'aapa wēraarā miak'āipata. ³⁵ Mamīda Ak'ōrepa jirit'eraadarā ichi eujāde p'anadak'āri, imik'iraarā wēraarā paara waa miak'āida-e pait'ee, ³⁶ waa piuda-e pait'ee perā. Angeleerāk'a p'anadait'ee māik'aapa Tachi Ak'ōre warrarā padait'ee, chok'ai p'irabaidap'edaarā perā. ³⁷ Moisepa paara tachimaa k'awapipari piudap'edaarā chok'ai p'irabaidait'ee. Chonaarāweda Tachi Ak'ōrepa irumaa pedee'āri pak'uru jep'eda urua jira bideepa t'ipitauk'a, jaraji ichi Abraham, Isaac, Jacob ijāadap'edaarā Ak'ōre Waibia. ³⁸ ūTachi Ak'ōre piudap'edaarā Ak'ōre Waibia-e! ūChok'ai p'anirā Ak'ōre Waibia, iru-it'ee eperāarā jaureerā jōma chok'ai p'anadairā!

³⁹ Māpai ūk'uru Moisepa p'āda jarateepataarāpa māgajida:

—Tachi Jarateepari, pia p'anaujida ajida.

⁴⁰ Maadamāiipa waawee p'aneejida waa iididait'ee.

Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā rey pamerā
(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

⁴¹ Māpai Jesupa iidiji:

—ūSāap'eda jara p'anima aji, Mesías chonaarāwedapema Rey Daviddeepa uchiat'ee?

⁴² Salmos p'ādade Rey Davidpa paara jara bi:

“Tachi Ak'ōrepa jaraji Tachi Waibiaama: “Pi mi ome auk'a waibia bairā, su-ak'i beepāde aji, mi juaraare, ⁴³ mia pi k'ira unuamaa iru p'anapataarā p'oyaaru misa.” (Sal 110.1)

⁴⁴ Davidpa ichi ēreerādeepa uchiat'ee bimaa t'ijaraji “Tachi Waibia”. ūMapa k'awada-ek'ā aji, Mesías waibiara bi chonaarāwedapema Rey David k'āyaara?

Jesupa Moisepa p'āda jarateepataarā imiateeda
(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

⁴⁵ Eperāarā jōmaarāpa ūrimaa p'anajida, Jesupa chi k'ōp'āyoorāmaa māgak'āri:

⁴⁶—K'īrak'aupai p'anapataadai Moisepa p'āda jarateepataarāk'a. Āchi audua p'anadairā p'aru teesoo jūi awaa p'anapata māik'aapa k'inia p'anapata jōmaarāpa āchimaa saludaadamerā plaza bee chaa, tachi poro waibiarā ome oopatak'a. Ichiaba su-ak'i p'aneepata su-ak'i beepari pipiara bide Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tede māik'aapa nek'odak'āri, chi su-ak'i beepari pipiara bide su-ak'i p'aneepata. ⁴⁷ Ma awara p'ētrāarā k'aripadai k'āyaara, āra te jāri atapata māik'aapa taarā it'aa t'ipata, eperāarāpa āchi t'o p'anadamerā. Māga p'anapata perā, Tachi Ak'ōrepa āra audupiara miapiit'ee, k'achia beerā miapik'āri ichi ewari waibia ewate.

21

P'ētrāa chupiria k'iripa primisia teeda
(Mr 12.41-44)

¹ Jesupa ak'imaa baji, p'arat'ara beerāpa primisia ata bi p'ani misa p'arat'a p'epatade Tachi Ak'ōre te waibiade. ² Māpai ichia unuji p'ētrāa chupiria k'iripa ata bi cheru p'arat'a tau omé cobrede. ³ Māga unuk'āri, Jesupa māgaji:

—Mia wāarata jararu. Na p'ētrāa chupiria k'iripa primisia waibiara teejida aji, apemaarā k'āyaara. ⁴ Jōmaarāpa tee p'ani āchi p'arat'a waibia iru p'anadap'edaadepema beeda. Jōdee na p'ētrāa, chupiria k'iri mīda, ichia iru k'erada jōmaweda teeji Tachi Ak'ōremaa. Teejida aji, chi p'arat'a iru bada paara chik'o netoit'ee.

Jesupa jarada Tachi Ak'ōre te waibia t'ee t'aa'it'ee
(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

⁵ Eperāarā ūk'uru pedeemaa p'anajida Tachi Ak'ōre te waibiade. Jarapachida māu piadee oo k'obi māik'aapa k'īra wāree baini bi eperāarāpa net'aa tee p'anadap'edaarā k'aurepa. Māga ūrik'āri, Jesupa māgaji:

⁶ —Ewari cherude parāpa na jōma unu p'ani unuda-e pait'ee. Māu apida bee-e pait'ee awaraa māu ĩri, na jōmaweda t'ee'oo chedait'ee perā.

Ne-inaa p'asait'ee na p'ek'au euĵā jōi naaweda
(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

⁷ Māpai Jesumaa iidijida:

—Tachi Jarateepari, ʒsāapaita māga p'asait'eema? ajida. ʒSāga k'awadayama ajida, ma ewari k'ait'a pak'āri p'asait'ee pia jaradak'a?

⁸ Jesupa p'anauji:

—Tauk'a nipapataāti apidaamaa k'ŭrapiamaa. Mi jĵak'a chok'ara chedait'ee. Seewata jaradait'ee: “Mita Ak'ōre Warra; ĩrapi paji chi cheit'ee bada.” Mamĵda āchia jara p'ani ijāanāati. ⁹ Ūridak'āri eperāarāpa jura chōo jōni māik'aapa oodaamaa p'ani āchi poro waibiarāpa jara p'anik'a, p'eranāati. Ichita māga p'asait'ee naapiara. Mamĵda Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate at'āri pa-e pait'ee.

¹⁰ Ichiaba Jesupa māgaji:

—Eperāarā awaraarā ome chōodait'ee. ¹¹ Awērachai wēre nĵbeeit'ee; jarra oodait'ee māik'aapa k'ayaara paraait'ee euĵā awara-awaraade. Ma awara pajāde ne-inaa waide unudak'aa unupataadait'ee; ne-inaa tachi p'erapipari.

¹² Mamĵda māga p'asai naaweda, ijāadak'aa beerāpa parā jiripataadait'ee miapidait'ee māik'aapa jita atadap'eda, ateedait'ee Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tede. Mama parā ak'ĵdait'ee jaradait'ee eperāarā pia wa k'achia. Ichiaba carcelde t'i nĵbinadait'ee māik'aapa ateedait'ee reyrā k'ĵrapite maa-e pirā eperāarā poro waibiarā k'ĵrapite. Ma jōma parāmaa oopataadait'ee, mide ijāapata k'aurepa. ¹³ Māga oodak'āri, āchi k'ĵrapite parāpa jarapataadai Tachi Ak'ōrepa ooda parā-it'ee mi k'ap'ia pari. ¹⁴ Maapai k'ĵsianāati k'āare pedeeta jaradai. ¹⁵ Mia k'ĵsia k'awaa pedee jarapiit'ee, parā k'ĵra unuamaa iru p'anapataarāpa p'anapupiamaa māik'aapa jarapiamaa parāpa seewa jara jōni. ¹⁶ Mamĵda pāchi ak'ōreerāpa, ĵpemaarāpa, ēreerāpa māik'aapa k'ōp'āyoora paara parā traicionaadait'ee. Maapai parā ūk'uru peepidait'ee. ¹⁷ Jōmaarāpa parā k'ĵra unuamaa iru p'anapataadait'ee mide ijāapata k'aurepa. ¹⁸ Mamĵda parā puda k'āu apida atuada-e, mia parā ak'i bapariit'ee perā. ¹⁹ Mapa ĵt'āripa choopatāati! Māga parā it'aa wādait'ee.

Jerusalén p'uuru jōdariit'ee

²⁰ —Unudak'āri soldaorāpa Jerusalén p'uuru wap'ira iru p'ani, k'awāati taarā-e jōdariit'ee. ²¹ Maapai Judea euĵāde p'anĵrā mirudaipia bi eera jēra bidee. Jōdee Jerusalén p'uurudee p'anĵrā mamāik'aapa uchiadaipia bi. Ichiaba chi taawa p'anĵrā chedaik'araa bi p'uurudee. ²² Māga oodaipia bi ma ewate Tachi Ak'ōrepa mide ijāadak'aa beerā k'achia ooit'ee perā. Eperāarā chupiria chitoonadait'ee, Tachi Ak'ōrepa āra k'achia ooit'ee perā ichi ūraa p'ādade jara bik'a. ²³ ĵAai, ma ewate chupiria jōneedait'ee wēraarā biak'oo bee maa-e pirā warra chak'eerā jude iru bee, isapai p'oyaa wāda-e pait'ee perā! Ma euĵāde audū chupiria jōnadait'ee māik'aapa Tachi Ak'ōrepa ne-inaa k'achia ooit'ee na p'uurudepemaarāmaa. ²⁴ Ūk'uru piudait'ee espadapa; awaraarā ateedait'ee awaraa euĵādee esclavaorāk'a p'anedamerā. Maapai Tachi Ak'ōrede ijāadak'aa beerāpa Jerusalén p'uuru iru p'anadait'ee āchi jua ek'āri, Tachi Ak'ōrepa ewari awara bida parumaa āra k'achia ooit'ee.

Eperā Ak'ōre Truadepema waya chek'āri
(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)

²⁵ —Maapai ne-inaa eperāarāpa waide unudak'aa unudait'ee ak'ōrejĵrude, atanede māik'aapa lucerode. Na p'ek'au euĵādepemaarāpa māga unudak'āri, k'awada-e pait'ee k'āata k'ĵsiadi māik'aapa p'eradait'ee, audū p'usa t'o jĵwaa nĵbait'ee perā. ²⁶ Eperāarā k'ĵra k'ĵdaipataadait'ee p'era jōnĵpa, k'ĵsiadak'āri na p'ek'au euĵā p'asarude, pajā wēre nĵbait'ee perā. ²⁷ Māpai eperāarāpa unudait'ee mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema jōmaarā k'āyaara waibia bi, k'ĵra wāree cheru ĵjararade. ²⁸ Māga p'asak'āri, sōcharra p'anapataāti māik'aapa t'āri o-ĵa para bāti, taarā-e nide mi cheit'ee perā parā k'aripade atuanaadamerā.

Jesupa higuera bĵride jarateeda

²⁹ Ichiaba Jesupa nāga nepirĵi jarateeit'ee ichi waya cheit'ee pak'āri:

—K'ĵsiati higuera bĵride maa-e pirā awaraa neĵō bĵride. ³⁰ Unudak'āri k'iru t'uk'ua uchia nĵbeeru, parāpa k'awaapata euĵā wāsia wā. ³¹ Māga pik'a unudak'āri māĵi ne-inaa p'asaruta, k'awaadait'ee Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate k'ait'a bi.

³² Mia wāarata jararu. ĵrapemaarā piudai naaweda, ma ne-inaa jōmaweda p'asait'ee. ³³ Ewari cherude pajā na p'ek'au euĵā ome jōdait'ee. Mamĵda ichita p'asait'ee mia pedee jaradak'a.

³⁴ 'K'Ṛak'aupai k'iri k'isua p'aneedai pāchi k'inia ne-inaa oo k'iniapa; it'ua to k'iniapa maa-e pirā audú k'isia jōnīpa na p'ek'au eujādepema ne-inaade. Maa-e pirā atu bide ³⁵ ne-animal trampade baaiparik'a, māga pik'a parā atu p'anide mi waya cheit'ee. Ma ewate ne-inaa k'achia p'asait'ee jōmaweda na p'ek'au eujādepemaarāmaa. ³⁶ Mapa tauk'a nipapatāati māik'aapa ichita it'aa t'ipātāati. Māgā baaida-e pait'ee ma ne-inaa k'achia p'asait'ee bi juade māik'aapa panadait'ee mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema k'Ṛapite.

³⁷ Ewari chaa āstaawa Jesupa jarateepachi Tachi Ak'ōre te waibiade. Jōdee p'arik'ua beepachi Olivo Eede. ³⁸ Maperā tap'eda weda eperāarā wāpachida Tachi Ak'ōre te waibiadee iru pedee ūride.

22

Jesús jita atapidait'ee pedeeteedap'edaa

(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

¹ K'ait'a baji fiesta pan levadura wēe k'opata t'ijarapatap'edaa Pascua. ² P'aareerā poroorāpa Moisepa p'āda jarateepataarā ome eperāarā waawee p'anadap'edaa perā, āra taide Jesús jita atapida-e paji. Mamīda ichita jiripachida sāga iru peepit'aadait'ee.

Judapa Jesús traicionaada

³ Māpai Satanās Judas k'ap'iade t'īuji. Māgī Judas Jesús k'ōp'āyoorā docedepema paji. Ichiaba t'ijarapachida Iscariote. ⁴ Māgī wāji p'aareerā poroorāmaa māik'aapa Tachi Ak'ōre te waibia jāpataarāmaa. Mama pedeeji āchi ome sāga Jesús atapii. ⁵ Māpai āchi o-īadachida māik'aapa pedeejida p'arat'a teedait'ee Judamaa. ⁶ Ichia ma p'arat'a jitap'eda, jirīmaa beejī sāga Jesús āchima atapii, eperāarā wē-e misa.

Pascua fiestadepema chik'o k'odap'edaa

(Mt 26.17-30; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

⁷ Fiesta pan levadura wēe k'opata ewate pak'āri, oveja chak'e peepata Pascua fiesta-it'ee. ⁸ Mapa Jesupa jaraji Pedro Juan ome Pascua fiestadepema chik'o jiridamerā māik'aapa awaraa ne-inaa oodamerā, nek'odai naaweda.

⁹ Māpai āchia iidiijida:

—¿Sāma māga oodaipia bima? ajida.

¹⁰ Jesupa p'anauji:

—Parā p'uurude panadak'āri, unudait'ee eperāpa pania chok'ode ateeru. Iru t'ēe wāti ichi temāi t'īurumaa. ¹¹ Māpai chi te chiparīmaa jarāti: “Tachi Jarateeparipa iidi peiji: ‘¿Chisāgī cuarto Pascua chik'o k'oit'ee michi k'ōp'āyoorā ome?’ ” ¹² It'ipema pisode irua ak'ipiit'eeda aji, cuarto waibia ne-inaa jōmaa ome. Mama ne-inaa jōma ooti tachi nek'odait'ee.

¹³ Āchi wādak'āri, jōmaweda ununajida Jesupa jaradak'a māik'aapa mama ne-inaa jōma oojida Pascua chik'o k'odait'ee.

¹⁴ Nek'odait'ee pak'āri, Jesús chi k'ōp'āyoorā ome mesade su-ak'i p'aneejida. ¹⁵ Māpai ichia māgaji:

—¡Wāara mi piu naaweda, parā ome na Pascua fiestadepema chik'o audú k'o k'inia baji!

¹⁶ Mia jara bi: Parā waa nāgā nek'oda-e pait'ee mi ome, Tachi Ak'ōre truade p'anadai naaweda.

¹⁷ Māpai copa jitap'eda, gracias jaraji Tachi Ak'ōremaa māik'aapa māgaji:

—Jitāti na copa māik'aapa jedėti pāchi pitapai. ¹⁸ Mia jara bi: Mia vino waa to-e pait'eeda aji, Tachi Ak'ōre truade pai naaweda.

Pan vino ome k'odap'edaa

¹⁹ Maap'eda Jesupa pan ataji māik'aapa it'aa t'iji gracias jarait'ee Tachi Ak'ōremaa. Ma pan k'ōrat'aaji māik'aapa chi k'ōp'āyoorāmaa teeji. Māpai māgaji:

—Nāgī pan mi k'ap'ia, mi peepiit'ee parā k'aripait'ee. Nāgā pan k'odak'āri, k'opatāati k'irāpadait'ee mi piuda parā pari.

²⁰ Nek'odap'edaa t'ēepai, ichiaba māgā ooji ma vino ome. Māgaji:

—Nāgī vino mi waa, michi waa bat'ait'ee perā mi piuk'āri eperāarā pari. Tachi Ak'ōrepa nāgī ūraa chiwidi jara bi. Michi waa bat'ada k'aurepa irua wēpapiit'ee parāpa p'ek'au k'achia oopata māik'aapa michideerā papiit'ee. ²¹ Mamīda chi mi traicionaait'ee bi jua na mesa īri bi michi jua ome. ²² Mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema ichita piut'ee Ak'ōrepa oopi bik'a. Mamīda, jaai, Tachi Ak'ōrepa k'achiaadee peiit'ee chi mi traicionaait'ee bi!

²³ Māpai āchi pitapai iidi para beejī k'aipata traicionaait'ee.

K'aita Jesús k'ōp'āyo pipiara bi

²⁴ Māpai chi k'ōp'āyoorā aupedee para beeji k'awaadait'ee k'aita pipiara bi apemaarā k'āyara. ²⁵ Mapa Jesupa māgaji:

—Ijāadak'aa beerā t'āide reyrāpa āchia oo k'iniata oopipata eperāarāmaa māk'aapa mairā poro waibiarāpa āchi jua ek'ari p'anirā pia ak'i p'anida apata. ²⁶ Mamīda parā māgá p'anadaik'araa bi. Ma k'āyara parā t'āidepema waibiara bi warra chok'ek'ee baparik'a baipia bi. Ma awara parā t'āidepema poro waibiara bi mimiapari jip'aak'a beeipia bi parā k'aripait'ee. ²⁷ ¿Chisāgí eperā waibiara bi; chi mesade su-ak'i bi nek'oit'ee maa-e pirā chi chik'o jedepari? ¿Chi mesade su-ak'i bi-ek'ā? Jōdee mi nama bi parā t'āide chi chik'o jedeparik'a.

²⁸ Parā ichita mi ome p'ani, nepirade wa ne-inaa k'achiade p'anajida mīda. ²⁹ Mapa mia parā reyrā papiit'ee mi Ak'ōrepa mi rey papidak'a. ³⁰ Parā nek'odait'ee Ak'ōre truede māk'aapa ne-inaa todait'ee mi ome mi it'aripema mesade. Ma awara su-ak'i p'aneadait'ee rey su-ak'i beeparide. Israeldeepa ēreerā doce uchiadap'edaarā iru p'anadait'ee parā jua ek'ari māk'aapa jaradait'ee mairāpa oopatap'edaa pia wa k'achia.

Jesupa jarada Simón Pedropa ichi k'awa-e bida ait'ee

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

³¹ Ichiaba Jesupa māgaji:

—Simón, Simón, Satanapa parā iididoo oo k'inia bairā trigo ome oopatak'a nēesidak'āri chi tau āyaa atadait'ee. ³² Mamīda mi it'aa t'ipari pi pari mide ijāa bapariimerā. Waya mi ome nipak'āri, k'aripáji pichi ipemaarā mi k'ap'ia, ichita ijāapataadamerā.

³³ Māpai Simonpa māgaji:

—Tachi Waibia, mi pi ome nipa k'inia bida aji, mi carcelde t'i nībiruta pijida maa-e pirā piuru pijida.

³⁴ Jesupa p'anauji:

—Pedro, mia jara bi: Idi p'arik'ua et'erre k'arii naaweda, jarada ōpee pia mi k'awa-e bida ait'ee.

Jesús chupiria nībait'ee hora k'ait'a pak'āri

³⁵ Maap'eda Jesupa iidiji:

—Mia parā pēik'āri muchila wēe, p'arat'a te wēe, chancla wēe, ¿net'aa apida faltajidak'ā? aji.

P'anaujida:

—Maarepida faltada-e pajida ajida.

³⁶ Māpai irua māgaji:

—Írá, jōdee, chi muchila iru bīpa ateeipia bi ichi p'arat'a te ome; chi espada wēe bīpa ichi íripema p'aru jī bi netoipia bi māk'aapa espada aba neto ataipia bi. ³⁷ Mia māga jara bi ichita uchiat'ee perā mide jara bik'a Ak'ōre Ūraa p'ādade: 'Eperā t'āri k'achia-idaak'a iru p'anajida.'

(Is 53.12)

Jōma ma p'ādade jara bi mide ichita p'asait'eeda aji.

³⁸ Māpai āchia māgajida:

—Tachi Waibia, nama espada omé iru p'anida ajida.

Māpai irua p'anauji:

—Jāgapai pi.

Jesús Getsemaní ne-uu k'āide it'aa t'ida

(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42)

³⁹ Maap'eda Jesús wāji Olivo Eedee ichi wāpatak'a māk'aapa chi k'ōp'āyoorā t'ēe wājida.

⁴⁰ Mama panadak'āri, ichia āramaa māgaji:

—It'aa t'iti p'ek'au k'achiade baaipiamaapa.

⁴¹ Maap'eda Jesús waawipai wāji chi k'ōp'āyoorā p'anadap'edaamāipa. Mama bedabaiji it'aa t'it'ee. ⁴² Māgaji:

—Ak'ōre, pichia k'inia bi pirā, k'aripáji na miait'ee bideepa. Mamīda oonaapáde aji, mia k'inia bik'a. Jip'a pia k'inia bik'ata oopáde aji.

⁴³ [Māga mide it'aripema ángel iru ik'aawa bainī ba cheji iru k'aripait'ee. ⁴⁴ Jesús audú t'āri p'ua nībada perā, audupīara it'aa t'ipachi, ichi jia eujāde baairumaa waa t'eut'ewaak'a.]

⁴⁵ It'aa t'ī aupak'āri, chi k'ōp'āyoorā atabēidamaa wāji. Mamīda ununaji k'āi para bi, audú t'āri p'ua jōnīpa. ⁴⁶ Māpai irua māgaji āramaa:

—¿Sāap'eda k'āi jōnīma? aji. P'irabāiti māk'aapa it'aa t'iti p'ek'au k'achiade baaipiamaapa.

Jesús jita atadap'edaa

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Jesús at'ári pedeemaa bide, eperāarā chok'ara pachejida. Ma eperāarā chok'ara chedap'edaa naa che wāji Judas, Jesús k'ōp'āyoorā docedepema. Māgí Jesús k'ait'a chek'āri k'īra it'aait'ee, ⁴⁸ Jesupa māgaji:

—Judas, ¿mi k'īra ĩrupa mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema traiconaaruk'ā? aji.

⁴⁹ Jesús ome p'anadap'edaarāpa māga unudak'āri, iidijida:

—Tachi Waibia, ¿espadapa chōodaipia bik'ā? ajida.

⁵⁰ Aramata āradepema abaapa p'aareerā poro waibia mimiapari juaraarepema k'īri orp'et'aaji espadapa. ⁵¹ Māpai Jesupa māgaji:

—Ichiak'au bítí; jāgapaipi.

Māpai Jesupa ma eperā k'īri orp'et'aadamāi t'ōbait'aruta, anidachi. ⁵² Māpai māgaji ichi ata chedap'edaa p'aareerā poroorāmaa, Tachi Ak'ōre te waibia jāpataarāmaa māik'aapa judiorā poro waibiarāmaa:

—¿Sāap'eda parā espada ome māik'aapa pak'uru ome chejidama aji, mi jita atade, nechiyaa bi jita atapatak'a? ⁵³ Ewari chaa mi Tachi Ak'ōre te waibiade bapari parā ome. Maapai parāpa mi jita atada-e paji. Mamída hora pajipi parāpa ne-inaa k'achia oodamerā mimaa, Netuara Poro Waibiapa k'inia bik'a.

Pedropa Jesús k'awa-e bida ada

(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Jesús māgá jita atadap'eda, ateejida p'aareerā poro waibia temaa. Māimisa Pedro t'imūpapai t'ēe wāk'āti wāji. ⁵⁵ Mama te taawaik'a eere t'iak'au bimāi t'ipi oro iru p'anajida māik'aapa ai ik'aawa eperāarā su-ak'i p'anajida. Pedro jida ichiaba su-ak'i beejí āra ome. ⁵⁶ Māga nide ariipema mimiapari awērapa Pedro unuji, t'ipitau ik'aawa su-ak'i bi. Ma mimiaparipa pi-ia ak'iji māik'aapa māgaji:

—Nāgí jida auk'a jā eperā ome bajida aji.

⁵⁷ Mamída Pedropa meraji:

—Mia iru k'awa-e bida aji.

⁵⁸ Taarā-e nide awaraapa Pedro unu atak'āri, ichiaba māgaji:

—Pi auk'a jā eperā k'ōp'āyoorādepemada aji.

Pedropa p'anauji:

—¿Mi iru k'ōp'āyo-eda! aji.

⁵⁹ Hora abaamaa awaraapa ichiaba māgaji:

—Wāara na eperā ichiaba bajida aji, jāgí ome. Ma awara ichi Galilea eujādepemada aji.

⁶⁰ Pedropa p'anauji:

—Mia k'awa-e bida aji, k'āaredeta pedee bi.

Aramata Pedro at'ári pedeemaa bide, et'erre k'ariji. ⁶¹ Māpai Jesupa āpítee ak'iji Pedromaa māik'aapa Pedropa k'īrāpaji irua jarada: “Et'erre k'arii naaweda, pia jarada ōpee jarait'ee mi k'awa-e bi.” ⁶² Māpai Pedro taawaa uchiap'eda, jēe nibeeji audú t'āri p'ua nībada perā.

Jesús oo iru p'anadap'edaa

(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

⁶³ Jesús jā p'anadap'edaarāpa iru oo iru p'aneepachida māik'aapa sīpachida. ⁶⁴ Iru tau p'ārají atadap'eda, māgapachida:

—¿Pi wāara Tachi Ak'ōre Warra pirā, jarapáde aji, k'aiyata pi sīji!

⁶⁵ Ichiaba awaraa ik'achia pedee jarapachida.

Jesús Junta Suprema k'īrapite

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

⁶⁶ Tap'eda weda judiorā poro waibiarā, p'aareerā poroorā māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarā, pia jarait'eera, chi Junta Supremadepemaarā chip'ejida. Māpai Jesús aneejida āra k'īrapite. Irumaa iidijida:

⁶⁷ —¿Pik'ā ajida, Mesías, Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā rey pamerā?

Ichia p'anauji:

—Mia māgada aru pirā, parāpa ijāada-eda aji. ⁶⁸ Jōdee mia parāmaa ne-inaa iidiru pirā, p'anauda-e. ⁶⁹ Mamída mia jara bi: ĩraweda mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema Tachi Ak'ōre Waibia juaraare su-ak'i banait'ee.

⁷⁰ Māpai jōmaarāpa iidijida:

—¿Māgara pi Tachi Ak'ōre Warrak'ā? ajida.

Jesupa p'anauji:

—Pāchia jara p'anik'a, māgada aji.

⁷¹ Māpai āchia māgajida:

—¿K'áare-it'ee eperāarā waa jiridayama ajida, irua ooda jaradamerā? Tachi k'iripa ūrijidada ajida, ma pedee k'achia ichi it'aideepa jarada Ak'ōre Waibia āpite.

23

Jesús Pilato k'īrapite

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Ma judiorā poro waibiarā p'irabaik'oodaidap'eda, Jesús ateejida Pilato k'īrapite. ² Mama iru k'īrapite imiateemaadachida:

—Taipa na eperā unujidada ajida, tai p'uuru pidaarāmaa k'īsia awara-awaraa papimaa bi. Jara bi taipa Cesarmaa impuesto p'aadaik'araa bi. Ma awara jara bi ichi Mesias, Tachi Ak'ōrepa pēida rey pamerā.

³ Māpai Pilatopa iidiji:

—¿Pik'ā aji, Judiorā Rey?

Jesupa p'anauji:

—Mida aji, pia jara bik'a.

⁴ Māpai Pilatopa māgaji ma p'aareerā poroorāmaa māik'aapa arii p'anadap'edaarāmaa:

—Mia unu-e bida aji, na eperāpa ne-inaa k'achia ooda.

⁵ Mamīda audupiarā golpe pedeejida:

—Ichia jaratee bi k'aurepa tai p'uuru pidaarā jōmaweda chōo pik'a para bi. Naa Galilea eujāde jaratee nipa beejī. Irā nama Judea eujāde auk'a oomaa bi.

Jesús Herodes k'īrapite

⁶ Māga ūrik'āri, Pilatopa iidiji:

—¿Na eperā Galilea eujādepemak'ā? aji.

⁷ Ichida adak'āri, Pilatopa pēiji Herodemaa. Māgī Galilea eujā ak'ipari paji. Auk'a baji Jerusalende. ⁸ Herodepa Jesús unuk'āri, o-īadachi ai naaweda iru k'īra unu k'inia bada perā māik'aapa ūrida perā nepiri p'ani irua oopari ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Mapa unu k'inia baji ichi taide irua māgee ne-inaa oomerā. ⁹ Ma-it'ee iidida chok'ara iidiji Jesumaa. Mamīda Jesupa maarepida p'anauk'aa paji. ¹⁰ Mama ichiaba p'aareerā poroorā māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarā p'anajida. Āchiata audū Jesús imiateepachida. ¹¹ Mapa Herodes ichi soldaorā ome Jesumaa ik'achia pedee jarajida māik'aapa reyapa jipari p'aru pi-īara bita jī bijida iru oo iru p'anadait'ee. Maap'eda Herodepa waya āpītee pēit'ajaji Pilatoma. ¹² Ma ewate Pilato k'ōp'āyo meraaji Herodes ome, ai naaweda chik'ira unuamaa p'anapachida mīda.

Pilatopa Jesús peepida

(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39–19.16)

¹³ Pilatomāi panadak'āri, irua waya t'ī p'eji p'aareerā poroorā, judiorā poro waibiarā māik'aapa p'uuru pidaarā. ¹⁴ Maap'eda māgaji:

—Parāpa mimaa jara chejida na eperāpa p'uuru pidaarā k'īsia awara-awaraa papik'oomaa bi. Mamīda parā k'īrapite irumaa mia iidida chok'ara iidiji māik'aapa unu-e ne-inaa k'achia apida ichia oo bida a p'ani. ¹⁵ ¿Ichiaba Herodepa iru māga unu bi-ek'ā? aji. Maa-e pirā waya namaa pēi-e pak'aji. Parāpa k'awa p'ani irua ne-inaa k'achia oo-e bi ma k'aurepa iru peepimerā. ¹⁶ Mapa wipip'eda, ichiak'au wāpiit'eeda aji.

¹⁷ [Māgī fiestade Pilatopa k'ena pēipachi carceldepema preso; chi iidirutata p'uuru pidaarāpa.] ¹⁸ Mamīda arii p'anadap'edaarā jōmaweda biuk'adachida:

—jāgī āyaa atāji! jBarrabata k'ena pēiji!

¹⁹ Ma Barrabás carcelde baji oomaa bada perā Romadepemaarāpa oopipatak'a ma p'uurude; ma awara chiara peet'aada perā. ²⁰ Māpai Pilatopa Jesús uchā pēi k'inia bada perā, waya pedeeji. ²¹ Mamīda āchi waapiara biuk'a nībeejī:

—jKurusode peepit'āaji! jKurusode peepit'āaji!

²² Māpai waya jarada ōpee Pilatopa māgaji:

—¿K'áare k'achiata oojima aji, irua? Mia unu-e bi ne-inaa k'achia ooda ma k'aurepa peepiit'ee. Wipip'eda, ichiak'au k'ena pēiit'eeda aji.

²³ Mamīda audupiarā biapachida Jesús kurasode baijira bipimerā. Māgā bia jōnīpa āchia k'inia p'anadap'edaak'a oopijida. ²⁴ Pilatopa ooji āchia iidi p'anadap'edaak'a. ²⁵ K'ena pēiji Barrabás, āchia k'inia p'anadap'edaa, ma oomaa bada Romadepemaarāpa oopidap'edaak'a māik'aapa chiara peeda. Jōdee Jesús ateepiji kurasode baijira binadamerā, āchia k'inia p'anadap'edaak'a.

Jesús kurasode baijira bidap'edaa

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

²⁶ Jesús ateedak'ári kurusode baijira bidait'ee, jita atajida eperā aba p'uurudee che wā nipada, Cirene p'uurudepema t'ijarapatap'edaa Simón. Māgimaa kuruso ateepejida Jesús t'ēe.

²⁷ Ma wādade eperāarā chok'ara ichi t'ēe wā nipapachida. Māirā ome wādap'edaarā wēraarā chok'ara jēe wāpachida māik'aapa biuk'a wāpachida t'āri p'uapa, Jesús māgá atee wādap'edaa perā. ²⁸ Mamīda Jesupa āchimaa ak'iji māik'aapa māgaji:

—Jerusalendepema wēraarā, jēenāati mi pari. Jēeti pāchi pari māik'aapa pāchi warrarā pari, ewari cherude audú chupiria chitoonadait'ee perā. ²⁹ Tachi Ak'ōrepa na eujādepemaarā k'achia ook'āri, māgadait'ee: “O-īa p'ani chi ju tawadak'aa beerā warra t'odak'aa perā.” ³⁰ Ma ewate eperāarāpa eemaa jaradait'ee:

‘jTai īri irak'oodaríti!’ māik'aapa: ‘jTai t'ap'a atáti!’ (Os 10.8)

³¹ Eperāarāpa pak'uru ōdoo bi t'ipitaude bat'at'aapata pirā, ζaudupiara pak'uru p'ūasaa bi bat'at'aada-e paik'ā, taarā-ee paa jōdaipari perā?

Eperāarā Jesús ik'aawa kurusode baijira bidap'edaa

³² Ichiaba Jesús ome atee wā nipajida k'achia beerā omé auk'a kurusode baijira bidait'ee.

³³ Panadak'āri eujā “Tachi Poro Biiri” apatap'edaamāi, Jesús ma k'achia beerā ome kurusode baijira bijida; aba juaraare, chi apema juabi eere. ³⁴ [Māpai Jesupa māgaji:

—Ak'ōre, mi nāgá oo p'anīrā perdonāaji, k'awada-e p'anadairā ne-inaa k'achiata oomaa p'ani.]

Māpai soldaorāpa suerte jemenejida k'awaadait'ee k'aipata iru p'aru atait'ee. ³⁵ Māimisa arii p'anadap'edaarāpa Jesumaa ak'i para bapachi māik'aapa judiorā poroorāpa iru nāga oo iru p'anapachida:

—Awaraarā k'aripadak'a, pichi k'ap'ia jida k'aripa atáji, wāara Tachi Ak'ōrepa pi pēida pirā, maa-e pirā irua jiri't'erada pirā.

³⁶ Soldaorāpa ichiaba Jesús oo iru p'anapachida. Iru k'ait'a wādap'eda, vino achuchua teepachida ³⁷ māik'aapa māgapachida:

—jPi wāara Judiorā Rey pirā, jāmāik'aapa uchiadaríji!

³⁸ Ichiaba Jesús poro it'aik'a eere letrero bijida: NĀgí JUDIORĀ REY.

³⁹ Ma awara iru ik'aawa baijira badapa ik'achia jarapachi:

—jPi wāara Tachi Ak'ōrepa pēida pirā, jāmāik'aapa uchiadaipáde apachi, māik'aapa tai jida auk'a k'aripapáde! apachi.

⁴⁰ Mamīda chi apemapa māgí pedee bada itriat'aaji:

—ζPia Tachi Ak'ōre waawee-e bik'ā aji, nama auk'a baijira bita? ⁴¹ Tachi nama chupiria chitooni ne-inaa k'achia oodap'edaa perā. Mamīda na eperāpa ne-inaa k'achia ook'aa pajida aji.

⁴² Maap'eda, māgaji:

—Jesús, pi Ak'ōre Waibia truade rey beek'āri, mi k'irāpáji.

⁴³ Jesupa p'anauji:

—Mia wāarata jararu. Idi pi mi ome bapariit'eeda aji, Ak'ōre Waibia eujāde.

Jesús jai-idaada

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

⁴⁴ Imat'ipa ak'ōrejīru k'iat'idachi. Na eujā jōma p'āriudachi las tres parumaa. ⁴⁵ Ak'ōrejīru k'iat'idachi māik'aapa Tachi Ak'ōre te waibiadepema cuarto edupiara t'ūpatamāi p'aru eebai jira bada esajtak'a jēdachi. ⁴⁶ Māpai Jesús golpe biaji:

—‘jAk'ōre, michi jaure pi juade biru!’ (Sal 31.5)

Māga jarap'eda, jai-idaaji.

⁴⁷ Romadepema soldaorā poropa ma jōma unuk'āri, pedee pia jaraji Tachi Ak'ōremaa māik'aapa māgaji:

—Wāara na eperāpa ne-inaa k'achia ook'aa pajida aji.

⁴⁸ Eperāarā jōmaweda mama see nibadaarāpa māga unudak'āri, āchi t'ūa t'aap'e er-reudachida t'āri p'uapa. ⁴⁹ Mamīda Jesús ome nipapatap'edaarā, imik'īraarā māik'aapa wēraarā iru ome chedap'edaa Galilea eujādeepa, ma ne-inaa p'asada t'imīpa ak'imaa p'aneejida.

Jesús iadap'edaa

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

⁵⁰ Ma eujāde eperā t'āri pia bapachi. Ne-inaa k'achia ook'aa paji. Māgí t'ijarapachida José. Iru Arimatea p'uurudepema paji. Māgí p'uuru Judea eujāde bi. ⁵¹ Ni baji Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā rey pamerā. Junta Supremadepema paji. Mamīda ijāa-e paji māirāpa oodap'edaade Jesús ome. ⁵² Mapa wāji Pilatomaā Jesús k'ap'ia piuda iidide iait'ee. ⁵³ T'ēepai Jesús k'ap'ia kurusodeepa irabai atap'eda, pirat'aaji lienzone māik'aapa binaji māu

te uria k'oro iru p'anadap'edaade. Made piuda apida waide iada-e p'anajida. ⁵⁴ Ma ewate judiorā ñipata noreweda paji. P'āriupodopa pada perā, ne-inaa waa ooi k'araa baji, ñipata ewate wāyaaru misa.

⁵⁵ Ma wēraarā Jesús ome Galilea eujādeepa chedap'edaa ichiaba wājida ma māu te uriade iru bidap'edaamaa māk'aapa ak'ijida sāga Jesús k'ap'ia ata bijida. ⁵⁶ Maap'eda teedaa chedak'āri, k'era oojida ne-inaa awaraa t'ūa bee ome Jesús k'ap'ia ñri bidait'ee, judiorāpa oopatak'a āchi auk'arā piudak'āri. ñipata ewate ma wēraarā ñijida Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a.

24

Jesús chok'ai p'irabaida

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

¹ Tomia ewate tap'eweda ma wēraarā wājida Jesús k'ap'ia iadap'edaamaa. Ateejida k'era ne-inaa t'ūa ome āchia oodap'edaa. ² Panadak'āri, unujida chi māu te uria t'ai māupa t'ap'a bada awara āi bi. ³ T'ūdak'āri, Tachi Waibia Jesús k'ap'ia unuda-e paji. ⁴ K'awadak'aa paji k'āata oodait'ee. Māga nide unujida imik'iraarā omé p'aru t'o-t'oo uchiterree ñi baini p'ani āchi ik'aawa. ⁵ Māpai āchobeepa bedabaidachida tau biiri eujāde t'ōbairutamaa. Mamīda māirāpa māgajida:

—¿Sāap'eda jāiramāi jiri p'anima ajida, iru chok'ai bita? ⁶ Iru nama wē-e. ¡Chok'ai p'irabajii! K'irāpāti iru at'āri Galilea eujāde bak'āri, ⁷ jaraji ichi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, k'achia beerā juade bidait'ee; ārapa kurusode baijira bidait'ee piumerā māk'aapa ewari ōpeema ichi chok'ai p'irabaii'ee.

⁸ Māga ūridak'āri, ma wēraarāpa Jesupa jarada k'irāpajida. ⁹ Māpai iru k'ap'ia iadap'edaamāiipa wādak'āri, ma jōmaweda nepirinajida Jesús k'ōp'āyoorā oncemaa māk'aapa awaraarāmaa. ¹⁰ Chi māga nepirinadap'edaarā paji María Magdalena, Juana, Santiago nawe María māk'aapa awaraa wēraarā. ¹¹ Mamīda ārapa nepiridap'edaa ūridak'āri, Jesús k'ōp'āyoorāpa k'isajida pariatua pedeemaa p'ani. Mapa ijāa k'iniada-e paji.

¹² Māga jarajida mīda, Pedro p'iradachi Jesús k'ap'ia iadap'edaamaa māk'aapa edajāde ak'ik'āri, chi k'ap'ia lienzone beda bada unu-e paji. ñip'a chi p'aru aupai unuji. Māpai p'era pik'a teedaa cheji. K'awa-e paji k'āata ooi't'ee.

Jesús unudap'edaa ode wādade Emaús p'uurudee

(Mr 16.12-13)

¹³ Ma ewate wēda Jesús ome nipapatap'edaarā omé wā nipajida Emaús p'uurudee. Ma p'uuru Jerusalendeepa perā once kilometros bi. ¹⁴ Ma ode wādade āchi pedee wā nipajida ma jōma Jesús ome p'asadade. ¹⁵ Māgā pedee wādade, Jesús cheji āchi ik'aawa māk'aapa auk'a t'ia wāji. ¹⁶ Unu p'anajida mīda auk'a wāru awaraa eperā āchi ome, k'awada-e paji k'aita māga bi. ¹⁷ Māpai Jesupa iidiji āramaa:

—¿K'āaredeta parā pedee wādama? aji.

Māpai āchi k'ira pia-ee baini p'aneejida ¹⁸ māk'aapa āchidepema Cleofás apatap'edaapa p'anauji:

—¿Pi Jerusalende badata k'awa-e bik'ā aji, mama p'asada?

¹⁹ Māpai ichia iidiji:

—¿K'āata p'asajima? aji.

Āchia māgajida:

—Jesús Nazaretdepema Ak'ōre pedee jarapari paji. Ne-inaa pi-ia oopachi māk'aapa pedee pia jarateepachi Tachi Ak'ōre k'irapite māk'aapa p'uuru pidaarā k'irapite. ²⁰ P'aaeerā poroorāpa māk'aapa tachi poro waibiarāpa iru ateejida Romadepema poro waibia Pilatoma kurusode peepit'aamerā. ²¹ Taipā ijāa p'anajida ma Jesupata tachi Israel pidaarā uchiapii't'ee Romadepemaarā juadeepa. Mamīda ewari ōpee paru māgī ne-inaa jōma p'asada. ²² Ma awara wēraarā tai ome nipapataarāpa tai p'erapijida. Taujaaweda wājida Jesús iadap'edaamaa. ²³ Mamīda iru k'ap'ia unuda-e pak'āri, āpite chejida teedaa māk'aapa taimaa nepirijida angeleerā unudap'edaa. Māirāpa jarajidada ajida, Jesús chok'ai bi. ²⁴ Māga ūridak'āri, tai k'ōp'āyoorā ūk'uru wājida iru iadap'edaamaa māk'aapa ununajida ma wēraarāpa jaradap'edaak'a. Mamīda iru unuda-e paji.

²⁵ Māpai Jesupa māgaji:

—¡Parā k'isia k'awada-ee p'ani! ¿Ijāada-e p'anik'ā Ak'ōre pedee jarapataarāpa chonaarāweda jaradap'edaa? ²⁶ ¿Tachi Ak'ōrepa pēida māgā chupiria nībait'ee paji-ek'ā aji, Ak'ōrepa iru ateei naaweda ichi truadee?

²⁷ Māpai Jesupa jarateemaa beejī ichi p'asait'ee bada Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a. Jarateejī Moisepa p'ādadeepa, Ak'ōre pedee jarapataarāpa p'ādap'edaade jara bi parumaa.

²⁸ Chi p'uuru wādap'edaamaa panadak'āri, Jesús k'Īra jiwaa wāyaait'ee paji, p'uurude bee-ee. ²⁹ Mamīda āchia māgajida:

—Tai ome bééji k'ewara bairā māik'aapa p'āriu wā perā.

Māpai Jesús auk'a teedaa wāji āra ome. ³⁰ T'ēpai mesade su-ak'i p'aneedak'āri nek'odait'ee, Jesupa ichi juade pan ataji. Māpai it'aa t'iji gracias jarait'ee Tachi Ak'ōremaa māik'aapa t'oop'eda āramaa teeji. ³¹ Mata Tachi Ak'ōrepa aweda āra tau eratik'oopiji māik'aapa āramaa Jesús k'awapiji. Mamīda mamāik'aapa iru wēpadachi. ³² Māpai māgajida:

—¿Wāara-ek'ā? ajida. ĩru paji! Tachi t'āripa māga jara nībaji, ode Ak'ōre Ūraa p'āda tachimaa jaratee che wā nipak'āri.

³³ Aramata waya āpītee chejida Jerusalendee. Mama unu chejida iru k'ōp'āyoorā once awaraa nipapatap'edaarā ome see nībi. ³⁴ Māgi see nībadaarāpa māgajida:

—Wāarada ajida, Jesús chok'ai bi. Simón Pedromaa ichiaba unupijida ajida.

³⁵ Māpai āchi omeerāpa nepirijida ode p'asada māik'aapa Jesupa pan t'oop'eda, jedek'āri k'awaadap'edaa.

Jesupa chi k'ōp'āyoorāmaa unupida

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23; Hch 1.6-8)

³⁶ At'āri māgā nepirimaa p'anīde, Jesús āra esajīak'a bainī ba cheji māik'aapa māgaji:

—K'āiwee p'anapatāati.

³⁷ Jesús unudak'āri, āchi p'eradachida, iru jaureta unu p'ani jīak'aapa. ³⁸ Mamīda Jesupa māgaji:

—¿Sāap'eda p'era jōnīma? aji. ¿Sāap'eda pāchi t'āride at'āri ijāada-e p'anīma? aji. ³⁹ Ak'īti mi jua, mi būri ome. Mipi. Mi k'ap'ia t'ōbāiti māik'aapa ak'īti. Eperā jaure chiara wēe bi, būri jida mia iru bik'a.

⁴⁰ Māga jarap'eda, āramaa ak'ipiji ichi jua māik'aapa ichi būri. ⁴¹ Mamīda at'āri pia ijāada-e p'anajida, audú o-īa p'anadap'edaa perā māik'aapa p'era pik'a p'anadap'edaa perā. Jesupa ichi k'awapi k'inia bada perā, iidiji:

—¿Nama ne-īnaa k'oparii iru p'anik'ā? aji.

⁴² Māpai āchia chik'ō paada esajīak'a teejida. ⁴³ Irua jitaji māik'aapa āchi taide k'ot'aaji. ⁴⁴ Maap'eda māgaji:

—Mīmaa p'asajida aji, mia jaradak'a, at'āri parā ome bak'āri. Jaraji ne-īnaa jōmaweda p'asait'ee paji Moisepa p'ādade jara bik'a māik'aapa Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāpa p'ādap'edaade jara bik'a, Salmos libro p'ādade jara bik'a paara.

⁴⁵ Māpai jarateji Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi Mesiade. ⁴⁶ Māgaji:

—Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi Mesias ichita piut'ee māik'aapa ewari ōpeemaa chok'ai p'irabaiit'ee. ⁴⁷ Ak'ōrepa k'aripap'eda, Jerusalendee na p'ek'au eujā eperāarā paraamaa jarateenāti p'ek'au k'achia oo amaadamerā māik'aapa Tachi Ak'ōrede ijāapataadamerā. Māgā irua āchia p'ek'au k'achia oopata wēpapiit'ee. ⁴⁸ Parāpa mi p'asada jōmaweda k'awa p'ani, unudap'edaa perā. ⁴⁹ Mapa parāmaa mia ne-īnaa pēiit'ee mi Ak'ōrepa jaradak'a. Mamīda māga oorū mīsa, nama p'anēeti Jerusalén p'uurude. T'ēpai it'ariipa Tachi Ak'ōrepa ichi jaure pēiit'ee parā ome hapariimērā.

Jesús Ak'ōre eujādee wāda

(Mr 16.19-20; Hch 1.9-11)

⁵⁰ Maap'eda Jesupa āra ateeji ma p'uurudepa Betania p'uuru k'ait'a. Mama ichi jua it'aa iap'eda, āra bendiciaji. ⁵¹ Māpai māgā pedeemaa bide Tachi Ak'ōrepa iru it'aa ateeji āra ik'aawaapa. ⁵² T'ēpai chi k'ōp'āyoorāpa it'aa t'īdap'eda, pedee pia jarajida irude māik'aapa t'āri o-īa āpītee chejida Jerusalendee. ⁵³ Maadamāiipa ewari chaa Tachi Ak'ōre te waibiade p'anapachida it'aa t'īmaa māik'aapa pedee pia jaramaa Tachi Ak'ōremaa.

SAN JUAN

San Juanpa Pedee Pia P'áda

Juan, Zebedeo warrapa na pedee para p'áji. Judío paji. Nipapachi Jesucristo ome. Na p'ádade Juanpa jara bi Jesupa jarada mäik'aapa ooda, mak'iaara uchía-e bi awaraaräpa p'ádade. Na p'ádade chi Jesús k'öp'áyo k'iniara iru bida apachi. Jesús ome nipapachi perä pia k'awaji iru bapata. Na p'ádade k'awapi k'inia baji k'aita paji Jesús; Tachi Ak'öre na eujádee cheda. Jara bi Jesús pank'a bi; ídaa pik'a bi; puertak'a bi; ovejaarä ak'iparik'a bi; uva k'arrak'a bi; eperäarä chok'ai p'anapipari; piudap'edaarä chok'ai p'irabaipipari; Tachi Ak'öre o ak'ipipari; wāarata jarapari; chi ichita bapari.

Naapiara Juanpa jara bi Jesús Tachi Ak'öre pedee, na p'ek'au eujádee cheda (cap. 1.1-18). Jara bi Juan Bautistapa jarateeda mäik'aapa Jesupa k'öp'áyoora ük'uru jirit'erada (cap. 1.19-51). Mamída mak'iaara jara-e bi Jesús nipada Galilea eujáde. Ma k'áyaara jara bi irua ooda mäik'aapa jarateeda Judea eujáde bak'ári mäik'aapa judiorä fiesta awara-awaraade bak'ári (caps. 2.1-10.42). Jara bi Jesupa Lázaro chok'ai p'irabaipida (cap. 11) mäik'aapa Mariapa Jesús büiri iri k'erapa weeda (cap. 12.1-11). Ichiaba jara bi Jesús p'asada Jerusalendee wāk'ári (cap. 12.12-50). Jara bi Jesupa jarada nek'ok'ári chi k'öp'áyoora ome (caps. 13.1-14.14); irua jarateeda Tachi Ak'öre Jaurede (caps. 14.15-16.33) mäik'aapa irua it'aa t'ida ijāapataarā pari (cap. 17); iru jita atadap'edaa mäik'aapa ateadap'edaa poro waibiara k'irapite (caps. 18.1-19.16). Jara bi Jesús piuda mäik'aapa chok'ai p'irabaida (caps. 19.17-21.14). Juanpa t'ēpai Pedrode p'áda uchía-e awaraaräpa pedee pia p'ádade (cap. 21.15-25). Maperä jara p'ani Juanpa pedee pia p'áda awara uchíaji apemaaräpa p'ádap'edaa k'áyaara.

Jesús na p'ek'au eujádee cheda

¹ Na p'ek'au eujā bai naaweda Jesucristo, Tachi Ak'öre Pedee apata, bapachi. Māgí bapachi Tachi Ak'öre ome. Iru ichita Tachi Ak'öre bapari. ² Tachi Ak'öre ome bapachi. ³ Iru k'ap'ia pari Tachi Ak'örepa ne-inaa jōmaweda ooji. Iru wēe Tachi Ak'örepa ne-inaa maarepida oo-e paji. ⁴ Irua chok'ai bapipachi ne-inaa jōmaweda chok'ai bi. Ídaa pik'a bapachi eperäarā t'áide, ma k'aurepa eperäaräpa Tachi Ak'öre k'awapataadamerä. ⁵ At'ári irua Tachi Ak'öre k'awapimaa bi eperäarāmaa. Apidaapa p'oyaa jarada-e irua māga oonaamerä.

⁶ Bapachi eperä, t'ijarapatap'edaa Juan Bautista. ⁷ Tachi Ak'örepa māgí eperä jirit'eraji jaramerä ma ídaa pik'a bide, jōmaaräpa Ak'ōrede ijāadamerä ma jarateeda k'aurepa. ⁸ Juan ídaa pik'a ba-e paji. Jīp'a cheji jarateede ⁹ ma wāara ídaa pik'a bi na p'ek'au eujádee cheji, Tachi Ak'öre eperäarāmaa k'awapiit'ee.

¹⁰ Māgí Pedee, Jesucristo ba cheji na p'ek'au eujáde, ichia eujā oodade. Mamída na p'ek'au eujádepemaaräpa k'awada-e paji iru Tachi Ak'öre Warra. ¹¹ Cheji mīda ichi auk'aaarā t'áide, áchia auteebaida-e paji. ¹² Mamída eperäarā ük'uruuräpa iru auteebaijida mäik'aapa wāara irude ijāajida. Irua māgürā Tachi Ak'öre warrarā papiji. ¹³ Tachi Ak'öre warrarā māgā padait'ee, māgí eperäarā t'oda-e paji warra jīp'aaarā t'opatak'a, eperäpa warra oo k'inia ooparik'a. Ma k'áyaara Tachi Ak'ōrepata māgürā ichi warrarā papiji, irude ijāa p'aneedap'edaa perä.

¹⁴ Māgí Pedee, Jesucristo Tachi Ak'ōrepa pēida. T'oji eperä k'ap'iade mäik'aapa tachi t'áide bapachi. Iru Tachi Ak'öre Warra pada perä, Tachi Ak'öre k'ira wāree unupiji tachimaa. Eperäarā k'inia iru bapachi mäik'aapa Tachi Ak'öre wāarata áchimaa k'awapipachi.

¹⁵ Juan Bautistapa k'awaji māgí Pedee Tachi Ak'ōrepa pēida. Mapa jarapachi:
—Nāgide mia jara baji jarak'ári eperä mi t'ēpai cheru mi k'áyaara waibiara bi, mi t'oi naaweda iru bapachi perä.

¹⁶ Ma eperä t'ári pia bapari tachi jōmaarā ome mäik'aapa tachi ichita k'aripapari. ¹⁷ Tachi Ak'ōrepa ichi úraa k'awapiji eperäarāmaa Moisés k'ap'ia pari. Mamída eperäarā k'inia iru baji mäik'aapa ichi wāarata k'awapiji áramaa Jesucristo k'ap'ia pari. ¹⁸ Eperä apidaapa Tachi Ak'öre unudak'aa. Mamída Jesucristo, iru Warra apai iru bi, iru ome auk'a bairā, iru eperäarāmaa k'awapiji.

Juan Bautistapa Jesucristode jarada

(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

¹⁹ Judiorä porooräpa Jerusalendeepea pēijida p'aareerä Levi éererädepemaarā ome, mairäpa Juanmaa iididamerä:

—¿Pi k'aima? ajida.

²⁰ Juan Bautistapa wāarata p'anauji:

—Mi Tachi Ak'ōrepa pēida-epi, eperäarā rey pamerä.

²¹ Māpai iidijida:

—Māgara, ¿pi Tachi Ak'ōre pedee jarapari Eliak'ā? ajida.

—Māga-eda aji.

Mamīda waya iidijida:

—¿Pi Tachi Ak'ōre pedee jaraparik'ā ajida, tachia ni p'ani?

—Māga-eda aji.

²² Māpai māgajida:

—Māgara, ¿pi k'aima? Jarapáde ajida. Tai pēidap'edaarāmaa jaranadait'ee. ¿K'āata jara pēiit'eema? ajida.

²³ Juanpa p'anauji Tachi Ak'ōre pedee jarapari Isaiapa chonaarāweda p'ādade jara bik'a:

—Mi ni eujā pania wēe bide māik'aapa bia bi:

'O pi-ia oopatak'a poro waibia chei naaweda, māga pik'a p'ek'au k'achia oo amáati Tachi Waibia chei naaweda.' *(Is 40.3)*

²⁴ Ma fariseorāpa pēidap'edaarāpa ²⁵ Juanmaa iidijida:

—Pi Tachi Ak'ōrepa pēida-e pirā eperāarā rey pamerā, Elia-e pirā wa Tachi Ak'ōre pedee jarapari-e pirā, ¿k'āare-it'ee eperāarā poro chooparima? ajida.

²⁶ Juanpa māgaji:

—Mia parā poro choopari paniapa. Mamīda pāchi t'āide bida aji, awaraa eperā, parāpa k'awada-e p'ani. ²⁷ Māgi mi t'ēpai parāmaa jaratee cheru. Iru mi k'āyaara waibiara bi. Mia iru chanclā jida ēraik'araa bida aji, mi iru k'āyaara ek'ariara bairā.

²⁸ Māga p'asaji Betania p'uurude Jordán to k'iraik'a eere, Juanpa poro choomaa badamāi.

Jesús Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā pari piumerā

²⁹ Ai norema Juanpa unuk'āri Jesús ichi k'ait'a cheru, māgaji:

—¡Ak'iti! Nāgi eperā oveja chak'ek'a bi, Tachi Ak'ōrepa pēida perā piumerā eperāarā pari.

Nāgipa wēpapiit'ee eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata. ³⁰ Nāgi eperāde mia pedee baji nāga jarak'āri: "Eperā mi t'ēpai cheru mi k'āyaara waibiara bi, iru mi t'oi naaweda bapachi perā."

³¹ Ai naaweda mia pida k'awa-e baji iru Tachi Ak'ōrepa pēida tachi k'aripamerā. Mamīda ma-it'ee mia eperāarā poro choo cheji; māgá Israel pidaarāpa iru k'awadamerā.

³² Māpai Juanpa jaraji ichia unuda:

—Mia Tachi Ak'ōre Jaure unuji iru iri palomak'a baai chek'āri. ³³ Mia k'awa-e bak'aji iru Tachi Ak'ōre Warra. Mamīda ai naaweda mi pēidapa eperāarā paniapa poro choomerā, mīmaa jaraji: "Pia unuit'eeda aji, mi Jaure baai cheru eperā iri, ichita iru ome bapariit'ee. Māgi eperāpa mi Jaure ba chepiit'eeda aji, eperāarā ome." ³⁴ Tachi Ak'ōrepa jaradak'a mia māga unuji. Maperāpi mia parāmaa jara bi: Nāgi Jesús, Tachi Ak'ōre Warra.

Jesús ome nipapatap'edaarā

³⁵ Ai norema Juan Bautista waya mama baji chi k'ōp'āyoorā omeerā ome. ³⁶ Jesús wāyaa wā unuk'āri, māgaji:

—¡Ak'iti! Jāgita chi oveja chak'ek'a bi, Tachi Ak'ōrepa pēida.

³⁷ Chi k'ōp'āyo omeerāpa māga ūridak'āri, Jesús t'ēe wājida. ³⁸ Jesús āpítee p'irraibaik'āri, unuji ichi t'ēe cheruta māik'aapa māgaji:

—¿K'āata k'inia p'anima? aji.

Māgajida:

—*Rabuni* (jara k'inia bi Tachi Jarateepari), ¿pi, sāma baparima? ajida.

³⁹ Jesupa p'anauji:

—Chéti k'awaadamerā.

Māgá wājida iru baparimaa māik'aapa ma ewate p'aneejida iru ome k'ewara las cuatro pada perā.

⁴⁰ K'ōp'āyo abaapa Juan pedee ūrida māik'aapa Jesús t'ēe wāda Andrés paji. Iru Simón Pedro ipema paji. ⁴¹ Māgi Jesús ome bap'eda, ne-inaa awaraa ooi naaweda, isapai wāji chi ipema jiride. Unu atak'āri, māgaji:

—Mesías unujidada aji. (Māgi t'í jara k'inia bi Cristo, Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā rey pamerā.)

⁴² Māpai Andrepā chi ipema aneeji Jesumaa. Jesupa iru unuk'āri, māgaji:

—Pi Simón, Juan warra. Mamīda pi t'íjaradait'eeda aji, Cefas. (Māgi t'í griego pedeede jara k'inia bi Pedro.)

Jesupa Felipe Natanael ome jirit'erada

⁴³ Ai norema Jesús wāji Galilea eujādee. Mama unuji eperā t'íjarapatap'edaa Felipe. Māpai māgaji:

—Mi ome nipaparíji.

⁴⁴ Māgí Felipe, Andrés māik'aapa Pedro Betsaida p'uurudepemaarā paji. ⁴⁵ Felipepa Natanael jirinaji māik'aapa unu atak'āri, māgaji:

—Unujidada aji, eperā Moisepa jarada Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade. Māgí ichiaba Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāpa chonaarāweda āchi p'ādap'edaade jaradap'edaa. Māgí eperā José warra; t'ijarapata Jesús Nazaretdepema.

⁴⁶ Natanael pa māgaji:

—¡Nazaretdepema! ¿Nazaret p'uurudeepa eperā pia uchialk'ā? aji.

Felipepa māgaji:

—Wādama aji, ak'ide.

⁴⁷ Jesupa Natanael ichi k'ait'a cheru unuk'āri, māgaji:

—Na Israel pida wāara t'āri pia bapari. Apida k'ūrak'aa.

⁴⁸ Natanael pa Jesumaa iidiji:

—¿Sāga pia mi k'awa bima? aji.

Jesupa p'anauji:

—Felipepa pi atanai naaweda, mia pi unuji higuera k'arra ek'ari.

⁴⁹ Māpai Natanael pa māgaji:

—Tachi Jarateepari, pi Tachi Ak'ōre Warra. Pi Israel pidaarā Rey, chi cheit'ee bada.

⁵⁰ Jesupa māgaji:

—¿Ijāa bi-ek'ā aji, mia jarada perā pi unuji ma pak'uru ek'ari? Pia unuit'ee ne-inaa awara ma k'āyaara pi-iara. ⁵¹ Mīa wāarata jararu. Parāpa unudait'ee Tachi Ak'ōre eujā ewaraa k'obi māik'aapa angeleerā it'aa wāruta māik'aapa edaa cheruta mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, k'aripade.

2

Caná p'uuruude miak'āidak'āri, fiesta oodap'edaa

¹ Natanael ome pedee'eda, k'āima ōpeemaa miak'āipata fiesta oojida Caná p'uuruude. Māgí p'uuru Galilea eujāde bi. Jesús nawe mama baji. ² Jesús chi k'ōp'āyoorā ome ichiaba t'ī pēijida chedamerā ma fiestade. ³ Mama p'anide vino jōdachi. Maperā Jesús nawepa māgaji:

—Vino jōdachida aji.

⁴ Māpai Jesupa māgaji:

—Nawe, ¿sāap'eda pia mīmaa māga jara bima? aji. Waide ewari pa-eeta mia Ak'ōre jua ak'ipimerā.

⁵ Māpai chi nawepa māgaji vino jedepataarāmaa:

—Ōoti jōma irua jara bik'a.

⁶ Mama bainī p'anajida chok'o seis, māudee ooda. Judiorāpa māgee chok'o iru p'anapachida aide pania t'idait'ee. Māgá sūdai āchi jua, biiri maa-e pirā net'aa Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jaradak'a. Chok'o abaade cincuenta wa setenta litros araapachi. ⁷ Jesupa vino jedepataarāmaa māgaji:

—Paniapa na chok'o ipuruk'ōoti.

Pania atanajida māik'aapa ma chok'o ipuruk'oojida. ⁸ Māpai Jesupa māgaji:

—Irá ma-āri joi atadapāde aji, māik'aapa teepāde aji, na fiesta chiparimaa.

Māga oojida. ⁹ Ma fiesta chiparipa pania vino padai bada tok'āri, k'awa-e paji sāmāik'aapa uchijai ma vino. Ma vino jedepataarāpapai k'awajida, āchia ma vino chok'odeepa joidap'edaa perā. Māgá top'eda, ma fiesta chiparipa chi imik'ira miak'āiit'ee bada t'ī ataji ¹⁰ māik'aapa māgaji:

—Fiesta oodak'āri, jōmaarāpa naapiara vino piara bita jedepata. Maap'eda, waibia to p'anadap'eda, jedepata chi vino mak'āra pia-e bi. Mamīda pia ia nībijida aji, chi vino piara bita iraweda todamerā.

¹¹ Māgi ooda Jesupa Galilea eujādepema Caná p'uuruude paji irua naapiara ooda eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Māga ook'āri, unupiji ichi wāara Tachi Ak'ōrepa pēida. Ma ooda unudak'āri, chi k'ōp'āyoorāpa audupiara irude ijāa p'aneejida.

¹² Ma t'ēepai Jesús wāji Capernaum p'uuruudee chi nawe ome, chi ipemaarā ome māik'aapa chi k'ōp'āyoorā ome. K'āima chok'ara-ee mama p'anajida.

Jesupa ne-inaa netopataarā jerek'ooda Ak'ōre te waibiadeepa

(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)

¹³ Judiorā Pascua fiesta iri pa wāda perā, Jesús wāji Jerusalendee. ¹⁴ Mama Tachi Ak'ōre te waibia āuk'idaa t'iak'au bide ununaji p'ak'a netopataarā, oveja netopataarā māik'aapa paloma netopataarā. Ichiaba unuji p'arat'a tau t'erabaipataarā mama su-ak'i p'ani. ¹⁵ Māga unuk'āri, Jesupa soo oo ataji māik'aapa ma jōmaweda taawaa jerek'ooji āchi p'ak'a, oveja ome.

Ma p'arat'a tau t'erabaipataarā mesa eujāde sīa bat'ak'oop'eda, āchi p'arat'a eujāde p'ok'ooji
¹⁶ māik'aapa paloma netopataarāmaa māgaji:

—Pāchi net'aa atēeti namāik'aapa! ¡Mi Ak'ōre te net'aa netopata tek'a papināati!

¹⁷ Jesupa māga oo bide chi k'ōp'āyoorāpa k'irāpajida Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:
 'Mia pi te k'inia iru bapari perā, mi peet'aadait'ee.' (Sal 61.1a)

¹⁸ Māpai judiorā poroorā, arii p'anadap'edaarāpa māgajida Jesumaa:

—Wāara Tachi Ak'ōrepa nāga oopiru pirā pīmaa, ζk'āata ooi't'eema ajida, taipa ijāadamerā
 wāara Ak'ōrepa pi pēida?

¹⁹ Jesupa p'anauji:

—Na te t'ee't'aaruta pirā, ewari ōpeemaa mia waya baik'o biit'eeda aji.

²⁰ Māpai judiorāpa māgajida:

—Cuarenta y seis años mimiajidada ajida, na te oodait'ee. ζT'ee'p'eda pia ewari ōpeede
 baik'o biit'ee'k'ā? ajida.

²¹ Mamīda Jesupa “na te” ak'āri, jara k'inia baji ichi k'ap'ia. ²² Mapa ai t'ēepai, iru piup'eda,
 chok'ai p'irabai'āri, chi k'ōp'āyoorāpa k'irāpajida irua ma ewate jarada. Māpai wāara ijāajida
 Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jarada māik'aapa Jesupa jarada.

Jesupa jōmaarā t'āri k'awapari

²³ Jesús Jerusalende bide Pascua fiesta wāyaaru misa, eperāarā chok'araarāpa irude
 ijāajida, unudak'āri irua ne-inaa oomaa bi eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa.

²⁴ Mamīda Jesupa k'awaji wāara ijāada-e p'anajida, āchi t'āri pia k'awada perā. ²⁵ Faltak'aa
 paji apidaapa eperāarā k'āsia k'awaapidamerā irumaa, irua eperāarā t'āri k'awa bada perā.

3

Jesús Nicodemo ome

¹ Bapachi fariseo t'ijarapatap'edaa Nicodemo. Judiorā poro waibiarādepema paji.
² P'ārik'ua māgī eperā Jesumaa p'asiade wāji māik'aapa māgaji:

—Tachi Jarateepari, k'awa p'anida aji, Tachi Ak'ōrepata pi pēida taimaa jarateede. Pia
 p'oyaa oo-e pak'ajida aji, nāgee ne-inaa pia pia ooparik'a, Tachi Ak'ōre pi ome ba-e pada
 paara.

³ Jesupa māgaji:

—Mia wāarata jararu. Eperā waya t'o-e pirā, p'oyaa ba-e pai Tachi Ak'ōre jua ek'ari
 ichideerā ome.

⁴ Māpai Nicodemopa iidiji:

—Mamīda ζsāga waya t'oyama aji, eperā chona bita? ¡P'oyaa t'ūk'aa chi nawe bide waya
 t'oit'ee!

⁵ Jesupa p'anauji:

—Mia wāarata jararu. Eperā paniapa t'o-e pirā māik'aapa Tachi Ak'ōre Jaurepa t'opi-e pirā,
 p'oyaa ba-e pai Ak'ōre jua ek'ari ichideerā ome. ⁶ Eperādeepa uchiapari eperā. Mamīda
 Tachi Ak'ōre Jauredeepa uchiapari Tachi Ak'ōredeerā. ⁷ P'era pik'a banāaji mia jarada perā
 eperāarā waya t'odaipia bi. ⁸ Nāu p'uapari chi p'ua k'iniamaa. Pia ma nāu ūiru mīda,
 k'awak'aa sāmāik'aapa cheru wa sāmāa wā. Māga pik'a bi ichiaba eperā Tachi Ak'ōre Jaurepa
 t'opida.

⁹ Māpai Nicodemopa waya iidiji:

—Mamīda ζsāga māga payama? aji.

¹⁰ Jesupa p'anauji:

—Pi Israeldeepa uchiadap'edaarā jarateepari. ζK'awa-e bik'ā aji, mia jara bi? ¹¹ Mia
 wāarata jararu. Taipa jarapata ne-inaa k'awa p'ani māik'aapa unudap'edaa. Mamīda parāpa
 ijāadak'aa taipa jarapata. ¹² Parāpa ijāada-e p'ani pirā mia na eujādepema ne-inaa jarak'āri,
 ζsāga ijāadayama aji, mia it'aripema ne-inaa jarak'āri?

¹³ Apida Ak'ōre eujādee wāda-e p'ani. Jōdee aba, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, Ak'ōre
 eujādeepa cheji. ¹⁴ Moisés eujā pania wēe bide Israel pidaarā ome nipak'āri, taama
 broncedee ooda pak'urude jiraji eperāarāpa māgī ak'idamerā. Māgá piuda-e paji. Māga
 pik'a ichiaba chi Eperā Ak'ōre Truadepema pak'urude ichita jiradait'ee ¹⁵ eperāarāpa iru
 ak'idamerā. Māgá jōmaarāpa irude ijāapata ichita iru ome it'ari p'anapataadait'ee.

Tachi Ak'ōrepa eperāarā jōmaweda k'inia iru bapari

¹⁶ —Tachi Ak'ōrepa na p'ek'au eujādepemaarā audū k'inia iru bada perā, ichi warra apai
 iru bada pēiji piumerā eperāarā pari. Eperāpa iru Warrade ijāa bi pirā, atua-e. Jai-idaak'āri,
 Ak'ōre eujāde banait'ee. ¹⁷ Tachi Ak'ōrepa ichi Warra pēi-e paji na p'ek'au eujādepemaarā
 atuapiit'ee. Jip'a pēiji eperāarā o k'achiade wādap'edaadeepa k'aripa atade atuanaadamerā.

¹⁸ 'Mapa Tachi Ak'õrepa atuapi-e ichi Warrade ijãa bi. Mamïda atuapiit'ee chi ijãa-ee bi, mägipa ijãak'aa perã Tachi Ak'õre Warra apai iru badade. ¹⁹ Chi ìdaa pik'a bi cheji na p'ek'au eujãdee. Mamïda eperãarã ùk'uruurãpa ma ìdaa pik'a bi k'iniadak'aa paji, p'ãriu pik'a bide p'anee k'inia p'anadap'edaa perã ne-inaa k'achia oodait'ee. ²⁰ Chi k'achia ooyaa beerãpa ma ìdaa pik'a bi unuamaa iru p'anapata. Iru k'awa k'iniadak'aa. Mäga p'ani k'iniadak'aa perã irua unupimerã ächia ne-inaa k'achia oopata. ²¹ Jõdee chi oopataarãpa Tachi Ak'õrepa wãarata jara pëidak'a, ma ìdaa pik'a bi k'awa k'inia p'anapata. Mäga p'anapata jõmaarãmaa k'awapi k'inia p'anadairã ächia ne-inaa pia oo p'ani Tachi Ak'õrepa oopiparik'a.

Juan Bautistapa waya Jesude jarada

²² Ma t'ëepai, Jesús chi k'õp'ãyoorã ome wãjida Judea eujãdee. Mama taarãji ächi ome, ächia eperãarã poro choodamerã. ²³ Juanpa ichiaba eperãarã poro choomaa baji Enonde, Salim k'ait'a, mama paniara paraada perã. Mama eperãarã chepachida poro choopidait'ee. ²⁴ (Mäga paji Herodepa Juan carcelde t'ipit'aai naaweda.)

²⁵ Ewari aba Juan k'õp'ãyoorã aupedeemaa p'aneejida awaraa judío ome, eperãarã poro choopata k'ap'ia. ²⁶ Juanmaa chejida mäik'aapa mägajida:

—Tachi Jarateepari, ma eperã pi ome bada Jordán to k'irãik'a eere mäik'aapa pia jarada taimaa, mägipa eperãarã poro choomaa bida ajida. Ma awara jõmaarãta irumaa wã p'ani poro choopide.

²⁷ Mãpai Juanpa p'anauji:

—Apidaapa mägee ne-inaa ooda-e pak'ajida aji, Tachi Ak'õrepa oopi-e pada paara. ²⁸ Pächia pia ùrijida mia jarak'ãri mi Tachi Ak'õrepa pëida-e eperãarã rey pamerã. Iru pëi naaweda, Tachi Ak'õrepa mi pëiji. ²⁹ K'isidãma nãgide. Miak'ãidak'ãri, wëra chi imik'ira wëra paru. Mamïda ma imik'ira k'õp'ãyo k'ait'a baini beepari mäik'aapa o-ìdaipari ùrik'ãri ma imik'irapa jararu chi wëramaa. Mäga pik'a mi ma poro choomaa bi k'õp'ãyok'a bi. Maperãpi mi o-ìa bi. ³⁰ Iru mi k'ãyaara waibiara pait'ee eperãarã k'irãpite. Jõdee mi iru ek'ariara pait'ee.

Juan Bautistapa eperã it'ariipa chedade jarada

³¹ —Eperã it'ariipa cheda jõmaarã k'ãyaara waibiara bi. Eperã na p'ek'au eujãdepema na eujãde bapari perã, ichita jarapari na eujãdepema ne-inaa. Jõdee chi it'ariipa cheda jõmaarã k'ãyaara waibiara bi. ³² Irua jarapari ichia unuda mäik'aapa ùrida it'ari, apidaapa ijãa k'iniada-e p'ani pijida irua jara bi. ³³ Mamïda eperãpa irua jara bi ijãak'ãri, k'awa bi Tachi Ak'õrepa ichita wãarata jarapari. ³⁴ Tachi Ak'õrepa pëidapa jarapari Tachi Ak'õre pedee, Ak'õrepa ichi Jaure pëipari perã iru ome bapariimerã. ³⁵ Tachi Ak'õrepa ichi Warra k'inia iru bapari. Ne-inaa jõmaweda iru jua ek'ari biji irua ak'imerã. ³⁶ Eperãpa iru Warrade wãara ijãak'ãri, ichita bapariit'ee Tachi Ak'õre ome. Mamïda eperãpa iru Warrade ijãa k'inia-e bi pirã, Ak'õre trua unu-e pait'ee. Tachi Ak'õre ichita k'irau bait'eeda aji, mägí eperã ome.

4

Jesús Samaria eujãdepema wëra ome pedeeda

¹ Fariseorãpa ùrijida Jesupa Juan k'ãyaara k'õp'ãyoorãra p'e wã mäik'aapa eperãarã chok'araara poro choopachi. ² (Mäga ùrijida Jesupa poro chook'aa paji mïda. Chi k'õp'ãyoorãpata poro choopachida.) ³ Jesupa mäga k'awaa atak'ãri, waya uchijai Judea eujãdepa Galilea eujãdee wãit'ee.

⁴ Ma wãdade wãyaaji Samaria eujãde. ⁵ Mägá Jesús pacheji Sicar p'uurude. Mägí p'uuru Samaria eujãde bi. Chonaarãweda ma p'uuru Jacobpa ichi warra Josemaa eujã teeda k'ait'a baji. ⁶ Ma eujãde Jacob pozo baji. Ma che wãdade ode cherupa Jesús iyapaa cheda perã, ma pozo ik'awaa su-ak'i beejí. Imat'ipa pa wã nipaji. ⁷⁻⁸ (Chi k'õp'ãyoorã p'uurude wã p'anajida chik'o netode.) Mäga nide Samariadepema wëra cheji ma pozodee pania joide. Mãpai Jesupa mägaji irumaa:

—Mimaa pania teepãde aji.

⁹ Mamïda judiorã, Samariadepemaarã ome pedeedak'aa pada perã, mägí wërapa mägaji:

—Mi Samaria eujãdepemapi. ¿Sãap'eda pi, judío bita mimaa pania iidi cheruma? aji.

¹⁰ Jesupa p'anauji:

—Pia k'awada paara jõma Tachi Ak'õrepa oo k'inia bi eperãarã k'aripait'ee mäik'aapa k'awada paara k'ãpata pïmaa pania iidimaa bi, mimaa iidik'aji teemerã pania eperãarã ichita chok'ai p'anapipari.

¹¹ Mãpai mägí wërapa mägaji:

—Señor, na pozo nãpia bida aji. Pia ne-inaa wëe bi pania joi atait'ee. ¿Sãma mägee pania atayama? aji. ¹² Na pozo tachi chonaarãwedapema Jacobpa bëida. Irua na pozodepemata pania topachi, ichi warrarã ome mäik'aapa chi ne-animalaarã ome. ¿Pi iru k'ãyaara waibiara k'isia bik'ã? aji.

¹³ Jesupa p'anauji:

—Eperāarāpa na pozodepema pania toruta waya opisiadaridait'eeda aji. ¹⁴ Mamīda mia pania teerudepema todak'āri, waa opisiada-e pait'ee. Ma k'āyaara ara pania poatri uchiaparik'a eujādeepa, māga pik'a mia pania teeru uchiat'ee āra t'ārideepa māik'aapa ma k'aurepa k'awaadait'ee ichita p'anapataadait'ee Tachi Ak'ōre ome.

¹⁵ Māpai māgi wērapa māgaji:

—Señor, mi-it'ee teepāde aji, māgi pania, mi waa opisias-e pait'ee, ichiaba waa che-e pait'ee pania joida na pozode.

¹⁶ Jesupa p'anauji:

—Wāpāde aji, pichi imik'īra atade māik'aapa waya namaa chepāde aji.

¹⁷ Māgi wērapa p'anauji:

—Mi imik'īra wēe bida aji.

Jesupa māgaji:

—Wāarata jaraji imik'īra wēe bida ak'āri. ¹⁸ Imik'īraarā joisomaa iru badoo māik'aapa chi irā iru bi pēre-e. Mapa wāarada aji, pia jara bi.

¹⁹ Māga ūrik'āri, ma wērapa māgaji:

—Señor, pia pedee jarada k'aurepa mia k'awaa wāda aji, pi Tachi Ak'ōre pedee jarapari.

²⁰ Tai chonaarā nāgi eede it'aa t'ipachidada aji. Mamīda parā judiorāpa jarapata Jerusalende eperāarāpa it'aa t'ipataadaipia bi.

²¹ Māpai Jesupa māgaji:

—Wēra, mia jararu ijāaji. Ewari paruda aji, parāpa wāara it'aa t'ipataadait'ee Tachi Ak'ōremaa. Mamīda māga ooda-e pait'ee nāgi eede wa Jerusalende. ²² Parāpa it'aa t'ipata Tachi Ak'ōremaa. Mamīda iru pia k'awada-e p'ani. Jōdee tāipata iru pia k'awa p'ani, tai judiorā k'ap'ia pari irua jara pēida perā sāga eperāarā o k'achiadeepa k'aripa atait'ee. ²³ Mamīda ewari pait'ee māik'aapa iraweda paru wāarata it'aa t'ipataarā Tachi Ak'ōremaa it'aa t'ipataadait'ee iru Jaure k'ap'ia pari, Tachi Ak'ōre wāara k'awapata perā. Tachi Ak'ōrepa māgeerā jiripari māgā ichimaa it'aa t'ipataadamerā. ²⁴ Tachi Ak'ōreta, Jaure. P'aareerā irumaa it'aa t'ipataadaipia bida aji, iru Jaure k'ap'ia pari, iru wāarata k'awapata perā.

²⁵ Māpai māgi wērapa māgaji:

—Mia k'awa bi Mesias (ichiaba t'ijarapata Cristo) cheit'eeda aji. Iru chek'āri, tachimaa ne-inaa jōmaata jarateeit'ee.

²⁶ Jesupa māgaji:

—Māgi mida aji, pi ome pedeemaa bi.

²⁷ Māgā pedeemaa bide chi k'ōp'āyoorā pachejida. Āchi t'āridepai k'īsiajida: “¿Sāap'eda Jesús pedeemaa bi jā wēra ome?” Mamīda apidaapa iidida-e paji ma wērapa k'āata k'inia baji, maa-e pirā k'āare-it'ee iru pedeemaa baji ma wēra ome. ²⁸ Māpai māgi wērapa ichi chok'o atabēip'eda, wāji p'uurudee māik'aapa jaranaji eperāarāmaa:

²⁹ —¡Ak'! chéti! Eperāpa mimaa nepiriji ne-inaa jōma mia oopari. ¿Māgi Mesia-epaama? aji.

³⁰ Māpai eperāarā wājida Jesumaa. ³¹ Māgā cherutade, Jesús k'ōp'āyoorāpa enenee jōnajida nek'omerā:

—Tachi Jarateepari, nek'óji, ma-āri pijida.

³² Mamīda irua māgaji:

—Parāpa k'awada-e p'anida aji, chik'o mia iru bi k'oit'ee.

³³ Chi k'ōp'āyoorā āchi pitapai pedee pachida:

—¿Apidaapa chik'o aneejida-epaama? aji.

³⁴ Mamīda Jesupa māgaji:

—Mi-it'ee chik'o nāga pik'a bi: ooit'ee mi pēidapa k'inia bik'a māik'aapa aupait'ee mimia irua k'īsia iru bi mi-it'ee. ³⁵ ¿Parāpa jarapata-ek'ā? “Atane k'īmari falta bi ne-uuda ewadait'ee.” ¡Ak'! it'ee parā ik'aawa! Unudait'ee ne-uuda chiwari nībi. Mapa ewadaipia bi. ³⁶ Ne-uuda ewaparipa ma ne-uuda ewak'āri, o-īadaipari p'arat'a jitait'ee perā ichi mimia pari. Māga pik'a mi, Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepari, o-īadaipari parāpa eperāarā p'e atadak'āri mide ijāapataadamerā, ma k'aurepa ichita p'anapataadait'ee perā Tachi Ak'ōre ome. Maperā chi ne-uupari chi ne-uu ewapari ome o-īa para beepari. ³⁷ Nāgi pedee eperāarāpa jarapata wāara bi. “Abaapa uupari māik'aapa awaraapa ewapari.” ³⁸ Mia parā pēiji ne-uu ewanadamerā, parāpa uuda-e paji mida. Awaraarā parā naa mimiajida eperāarāpa mide ijāadamerā. Maap'eda parāpa āra mimia aupajida.

³⁹ Samariadepemaarā chok'ara Jesude ijāajida māgi Samariadepema wērapa jarada perā: —Jōma mia ne-inaa ooda jarajida aji.

⁴⁰ Maperāpi ma Samariadepemaarā Jesumāi pachedak'āri, chupiria iidijida iru āchi ome beemerā. Mapa iru mama beejī k'āima omé. ⁴¹ Mama bide chok'araarāpa irua jarateeda ūridak'āri, ijāajida. ⁴² Māpai māirāpa māgī Samariadepema wēramaa māgajida:

—frapi ijāada-eda ajida, pia taimaa nepirida k'aurepapai. Ichiaba ijāapata irua jarateeda ūridap'edaa perā. Maperāpi k'awa p'ani wāara nāgī eperā cheji na p'ek'au eujādepemaarā o k'achiadeepa k'aripa atade.

Jesupa rey mimiapataarā poro waibia warra jipada
(Mt 8.5-13; Lc 7.1-10)

⁴³ K'āima omé wāyaap'eda, Jesús uchiaji Samaria eujādeepa māik'aapa wāji Galilea eujādee. ⁴⁴ Ichi ome nipapatap'edaarāpa k'īsiajida māpemaarāpa āchi auteebaida-e pai, ichia jarada perā Tachi Ak'ōre pedee jarapari p'uurudepemaarāpa iru waaweedak'aa. ⁴⁵ Mamida Galileade panadak'āri, ma eujādepemaarāpa iru auteebaijida. Māirāpa irua ooda Jerusalende unujida, mama p'anadap'edaa perā Pascua fiesta oodait'ee.

⁴⁶ Jesús waya cheji Caná p'uurudee, ichia pania vino papidamāi. Maapai Capernaum p'uurudee bapachi rey mimiapataarā poro waibia. Māgī warra k'ayaa baji. ⁴⁷ Māgipa k'awaa atak'āri Jesús cheda Judea eujādeepa Galileadee, wāji iru ak'ide māik'aapa chupiria iidiji wāmerā ichi temaa ichi warra jipade, chi warra juak'aya bada perā. ⁴⁸ Māga ūrik'āri, Jesupa māgaji:

—Parāpa unuda-e pirā mia ooru ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa, mide ijāadak'aa pait'eeda aji.

⁴⁹ Mamīda māgī poro waibiapa māgaji:

—Tachi Waibia, chepāde aji, mi warra jai-idaai naaweda.

⁵⁰ Māpai Jesupa māgaji:

—Wāpāde aji, pichi temaa. Pi warra jipa beeit'eeda aji.

Ma eperāpa Jesupa jarada ijāaji māik'aapa wāji. ⁵¹ Ichi temaa wārude, ichi mimiapataarāpa unu chejida māik'aapa māgajida:

—Pi warra jipa beejida ajida.

⁵² Ichia iidik'āri chisāgī horade jipa beejī, p'anaujida:

—Nuweda la una k'iamia tuu beejida ajida.

⁵³ Chi ak'ōrepa k'awaji māgī hora paji Jesupa jarak'āri: “Pi warra jipa beeit'ee.” Mapa ichia māik'aapa ichi te pidaarāpa Jesude ijāajida.

⁵⁴ Ma cheda omeede Judea eujādeepa Galilea eujādee, Jesupa ichiaba ooji ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa.

5

Betzatá pozode Jesupa chiwa bi jipada

¹ Ma t'ēepai Jesús cheji Jerusalende judiorā fiesta oode. ² Jerusalén p'uuru murallade t'ūpata aba Ovejaarā T'ūpata apachida. Māgī k'ait'a baji eperāarā k'uipatamāi, hebreo pedeede t'ijarapata Betzatá. Māgī pozo wap'ira baji joisomaa tarimbak'a bipa. Māgī wāk'a beejī te k'irupa. ³ Mama eujāde k'ayaa beerā chok'ara p'aneepachida: tau p'āriu beerā, nik'anik'aa t'ia beerā māik'aapa chiwa beerā. [Nipachida pania p'ērebai jira beerumaa. ⁴ Māga oopachida edaare angelpa pania p'ērebai jira beepik'āri, chi naa t'ūru aide jipa beepachi perā.] ⁵ Mama baji eperā treinta y ocho años k'ayaa bada. ⁶ Jesupa iru mama jēra bi unuk'āri māik'aapa k'awaa atak'āri taarā weda ichi māgá che bapachi, irumaa iidiji:

—¿Jipa bee k'inia bik'ā? aji.

⁷ Chi k'ayaa bipa p'anauji:

—Eperā wē-eda aji, mi toida ata bimerā jā pozode pania p'ērebai jira beek'āri. Mi t'ūdariiit'ee pak'āri, awaraata mi naa t'ūdaiparida aji.

⁸ Māpai Jesupa māgaji:

—iP'irabáji! Pichi p'aru atáji māik'aapa wāji pichi temaa.

⁹ Aramata ma eperā jipa beejī. Bainī beep'eda māik'aapa ichi p'aru atap'eda, t'ia wāji. Mamīda ūpata ewate pada perā, ¹⁰ arii p'anadap'edaa judiorā poro waibiarāpa chi jipa beedamaa māgajida:

—Idi tachi ūpata ewate. Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi ūpata ewate mimia oodaik'araa bi. Jā p'aru pia ateeik'araa bida ajida.

¹¹ Māpai māgī eperāpa p'anauji:

—Mi jipadapa jarajida aji: “Pichi p'aru atáji māik'aapa wāji.”

¹² Achia iidijida:

—¿K'aipata pima ma māga jarajima? ajida.

¹³ Mamīda ma k'ayaa badapa k'awa-e paji k'aipata ichi jipataada, Jesús tau atuataada perā t'ūk'āri eperāarā chok'ara see nībide.

¹⁴ Ma t'ēpai, Tachi Ak'ōre te waibiade Jesupa ma eperā unuk'āri, irumaa māgaji:

—j'ūrjil' irā pi jipa bida aji. P'ek'au k'achia oo amāaji ne-inaa k'achiara p'asanaamerā.

¹⁵ Maap'eda māgī eperāpa judiorā poroorāmaa nepirinaji Jesupa ichi jipada. ¹⁶ fipata ewate Jesupa māgā jipapachi perā, judiorā poro waibarāpa iru jiripachida peedait'ee.

¹⁷ Mamīda Jesupa p'anaupachi ichi imiatee p'anadap'edaarāmaa:

—Mi Ak'ōre ichita mimiapari māik'aapa iraweda mimiamaa bi. Mi jida māgā mimiaparida aji.

¹⁸ Māga ūridak'āri, ma judiorāpa audupiara peet'aa k'inia p'anapachida, iipata ewate mimiapachi perā māik'aapa Tachi Ak'ōre ome auk'a bida ada perā. Māga jaraji Tachi Ak'ōre ichi Ak'ōreda ak'āri.

Tachi Ak'ōre Warrapa oopari Tachi Ak'ōrepa ooparik'a

¹⁹ Achia imiateeda ūrik'āri, Jesupa māgaji:

—Mia wāarata jararu. Tachi Ak'ōre Warrapa ne-inaa p'oyaa oo-eda aji, ichi k'īradoopa. Ma k'āyaara irua unupari chi Ak'ōrepa oo bi māik'aapa auk'a oopari. Jōmaweda chi Ak'ōrepa oo bi ichiaba oopari chi Warrapa. ²⁰ Māga bi chi Ak'ōrepa ichi Warra k'inia iru bapari perā. Mapa jōma ichia oo bi ak'ipipari chi Warramaa. Wāara na ewari ne-inaa pi-iara ak'ipiit'ee chi warramaa. Māga unudak'āri, parā p'era pik'a para beeit'ee. ²¹ Chi Ak'ōrepa piu beerā p'irabaipiparik'a ichita chok'ai p'anapataadamerā, chi Warrapa auk'a ichia k'inia biirā p'irabaipiparida aji, ichita chok'ai p'anapataadamerā. ²² Chi Ak'ōrepa jara-e chisāgī na p'ek'au euajādepemaarā ichita chok'ai p'anapataadait'ee māik'aapa chisāgī atuadait'ee. Ma-it'ee chi Warra pēiji. ²³ K'inia baji jōmaarāpa ichi Warra waaweedamerā iru waawepatak'a. Eperā iru Warra waawee-ee bipa ichiaba waawee-e Tachi Ak'ōre, chi Warra pēida.

²⁴ Mia wāarata jararu. Tachi Ak'ōre Waibiapa mi pēiji. Mi pedee ūri bipa māik'aapa irude ijāa bipa it'aa wāit'eeda aji. Māgī eperā atua-e pait'ee. Irua ijāadak'āriipa ichita bapariit'ee Tachi Ak'ōre ome. ²⁵ Mia wāarata jararu. Ewari pait'ee māik'aapa iraweda paru piu pik'a beerāpa ūridait'ee Tachi Ak'ōre Warra pedee. Chi ma pedee ijāarutaarā ichita p'anapataadait'ee Tachi Ak'ōre ome. ²⁶ Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichita chok'ai p'anapiparik'a, ichi Warra baji auk'a oomerā. ²⁷ Ma awara ichi Warra baji ichik'a jōmaarā k'āyaara waibiara bamerā. Māgā irua jarai chisāgī eperāarā ichita chok'ai p'anapataadait'ee māik'aapa chisāgī atuadait'ee. Tachi Ak'ōrepa iru māga baji iru Eperā Ak'ōre Truadepema perā. ²⁸ P'era pik'a p'ananaāti mia jararu ūridak'āri. Ewari cherude jōmaweda jāirade p'aniirāpa mi pedee ūridait'ee. ²⁹ Chok'ai p'irabaidait'ee māik'aapa jāiradepe uchiadait'ee. Ne-inaa pia oopatap'edaarā ichita p'anapataadait'ee Tachi Ak'ōre ome. Mamīda chi ne-inaa k'achia oopatap'edaarā atuadait'ee.

Jesús jōmaarā k'āyaara waibiara bi

³⁰ —Mia ne-inaa p'oyaa oo-eda aji, michi k'īradoopa. Mia ūripari mi Ak'ōrepa jara bi māik'aapa irua jara bik'a oopari. Mapa mia eperāarāpa oopata ak'ipari jarait'ee pia wa k'achia. Mia māga jarak'āri, wāarata jarapari, michia oo k'iniata oo k'iniak'aa perā. Jip'a oo k'inia bi mi pēidapa k'inia bik'a. ³¹ Michi k'īsiadoopapai na pedee jarada paara, māgara eperāarāpa wāarata jara-e bida ak'ajida. ³² Mamīda awaraapa jara bi mi ichi Warra. Mia k'awa bi irua ichita wāarata jarapari. ³³ Parāpa eperāarā pēidak'āri Juan Bautistamaa iidide, irua p'anauda wāarata paji. ³⁴ Mia p'ua-e bida aji, eperāpa jarada. Mamīda māga jaraji parāpa k'irāpadamerā Juanpa jarada māik'aapa mide ijāadamerā. Māgā mia parā o k'achiadeepa k'aripa atai. ³⁵ Juan urua pik'a bapachi lamparak'a na p'ek'au euajā p'āriu pik'a bide. Maapai parā o-īa p'anapachida iru ome ma urua pik'a bide. ³⁶ Mamīda ne-inaa piara paraa Juanpa jarada k'āyaara. Mia ne-inaa jōma oopari mi Ak'ōrepa k'isia iru bik'a. Māga ook'āri, ak'ipipari wāara irua mi pēiji. ³⁷ Irua pida ak'ipidoo mi pēiji, parāpa jara p'ani mīda waide iru pedee ūridak'aa māik'aapa iru k'īra unudak'aa. ³⁸ Ma awara parāpa ak'ipipata iru pedee jara pēida wāara ijāadak'aa, irua pēidade ijāada-e p'anadairā. ³⁹ Parāpa Tachi Ak'ōre ūraa p'āda pi-ia ak'ipata, ijāapata perā ma k'aurepa it'aa wādait'ee. Māgī ūraade mideta jara bi. ⁴⁰ Mamīda parāpa mide ijāa k'iniada-e p'ani, mia parā it'aa wāpimerā.

⁴¹ Mia māga jara-e paji k'inia bairā eperāarāpa mi ak'idamerā eperā t'āri piak'a. ⁴² Ma awara mia parā k'awa bida aji. Wāara Tachi Ak'ōre k'inia iru p'anada-e. ⁴³ Mi chejida aji, mi Ak'ōre pari. Mamīda parāpa mi auteebaida-e paji. Jōdee awaraa eperā ichi k'inia cheru pirā, mata parāpa auteebaipata. ⁴⁴ ¿Sāga mide ijāadayama? aji. Jiripata eperāarāpa parā ak'idamerā judiorā pia beerāk'a, jiridai k'āyaara Tachi Ak'ōrepa parā ak'imerā ichideerāk'a. j'iru aupaita Ak'ōre Waibia! ⁴⁵ K'īsanāati mia parā imiateeit'ee mi Ak'ōre k'īrapite. Ma k'āyaara Moisepa p'ādapa parā imiateepari, ma ūraade ijāa p'ani mīda. ⁴⁶ Parāpa wāara Moisepa p'āda

ijāadap'edaa paara, ichiaba mide ijāak'ajida, irua mide p'āda perā. ⁴⁷ Mamīda wāara irua p'āda ijāada-e p'anadairā, audupiara mi pedee ijāada-e pai.

6

Jesupa eperāarā cinco mil nek'opida

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

¹ Ma t'ēpai, Jesús wāji Galilea Lago k'Iraik'a eeree. Māgi lago ichiaba t'ijarapata Tiberias. ² Eperāarā chok'ara iru t'ēe nipapachida, irua k'ayaa beerā jipada perā māik'aapa ārapa unudap'edaa perā irua oo bi ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. ³ Māpai Jesús wāji ee nok'odee māik'aapa su-ak'i banaji chi k'ōp'āyoorā ome. ⁴ Judiorā Pascua fiesta iri pa baji. ⁵ Jesupa unuk'āri ma eperāarā chok'ara ichi t'ēe che wāda, Felipemaa māgaji:

—¿Sāma chik'o netodait'eema aji, na eperāarā jōmaweda nek'odamerā?

⁶ Jesupa k'awa baji k'āata ooit'ee. Mapa iidiji k'awaait'ee k'āata p'anau Felipepa. ⁷ Felipepa p'anauji:

—Doscientos denariopa pida araa-e pak'aji, pan netodait'ee ma-āri ma-āria pida k'odamerā.

⁸ Māpai Jesús k'ōp'āyo Andrés, Simón Pedro ipemapa māgaji:

⁹ —Nama bida aji, warra aba. Ichi iru bida aji, pan cebadadee ooda joisomaa māik'aapa chik'o omé. Mamīda, ¿k'āata araayama aji, na eperāarā see nibi-it'ee?

¹⁰ Jesupa p'anauji:

—Jarāti jōmaweda su-ak'i p'aneedamerā.

Mama p'ūajara jep'eda paraaji. Mama su-ak'i p'aneejida. Āchi imik'Iraarā cinco mil paji. ¹¹ Jesupa ma pan jita atap'eda, it'aa t'iji gracias jarait'ee māik'aapa jōmaarāmaa jedepiji. Ichiaba māga ooji chik'o ome. ¹² Jōmaweda bi jāwaa p'aneedak'āri, Jesupa chi k'ōp'āyoorāmaa māgaji:

—Chi nibeeda p'e atadapāde aji, maarepida ārinaamerā.

¹³ Ārapa ipurujida k'oraa docena aba ma pan joisomaadeepa. ¹⁴ Eperāarāpa unudak'āri Jesupa oo bi ma ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa, jarapachida:

—Wāara nata Ak'ōre pedee jarapari tachia ni p'anadap'edaa chemerā na p'ek'au euajādee.

¹⁵ Mamīda Jesupa k'awa bada perā ichi rey papi k'inia p'ani, ee nok'odee waya wāji, ituaba ba k'inia bada perā.

Jesús pania iri t'ia nipada

(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

¹⁶ P'āriupodopa Jesús k'ōp'āyoorā lago idee chejida ¹⁷ māik'aapa barcode bataudap'eda, Capernaum p'uurudee wājida. P'āriudaik'āri, waide Jesús pache-e baji. ¹⁸ Māgā āchi ituaba wārutade p'usara t'o nibeaji, nāu golpe p'ua nībada perā. ¹⁹ Tok'esaa wā nidade kilometro joisomaa maa-e pirā seis, unujida Jesús barco k'ait'a t'ia cheru pania iri. Māpai āchi p'eradachida. ²⁰ Māpai irua māgaji:

—iP'eranāati! ¡Mida! aji.

²¹ Āchia māga ūridak'āri, o-īa iru batau atajida. Taarā-ee panajida āchi wā ni-padap'edaamaa.

Eperāarāpa Jesús jiridap'edaa

²² Ai norema eperāarā lago k'Iraik'a eere p'anadap'edaarāpa k'awaajida Jesús k'ōp'āyoorā wādap'edaa barco mama badade. Ichiaba k'awaajida Jesús āra ome wā-e pada. ²³ Māga nide barco pachejida Tiberias p'uurudeepa, Jesupa Ak'ōremaa gracias jarap'eda, eperāarāpa pan k'odap'edaa k'ait'a. ²⁴ Māgā eperāarāpa Jesús chi k'ōp'āyoorā ome mama unuda-e pak'āri, ma barcode bataudap'eda, Capernaum p'uurudee wājida iru jiride.

Eperā Jesude ijāa bi ichita chok'ai bapariit'ee

²⁵ Ma eperāarā lago k'Iraik'a eere panadak'āri, Jesús ununajida māik'aapa iidijida:

—Tachi Jaratepari, ¿sāaweda pachejima? ajida.

²⁶ Jesupa māgaji:

—Mia wāarata jararu. Parāpa mi jiri nidada aji, mia parā bi jāwaa netawada perā, jiridai k'āyaara k'awaadait'ee mia ne-inaa pi-ia oopari eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. ²⁷ Mimianāati chik'o k'odait'ee aupai, māgee chik'o jōpari perā. Ma k'āyaara mimiat'i k'awaadamerā mi, chi ne-inaa jōk'aa. Mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema k'aurepata parā ichita p'anapataadai Tachi Ak'ōre ome. Irua ak'ipi bi mi pia ak'i bapari, iru juapa mia ook'āri ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa.

²⁸ Māpai arii p'anadap'edaarāpa Jesumaa iidijida:

—¿K'āata oodayama ajida, Tachi Ak'ōrepa tai pia ak'ipariimerā?

²⁹ Jesupa p'anauji:

—Tachi Ak'õrepa k'inia bida aji, ijãadamerã eperã irua na eujãdee pëidade.

³⁰ Mãpai iidjijida:

—¿K'ãata pia ooit'eema ajida, taipa ijãadamerã pi Tachi Ak'õrepa pëida? ¿K'ãata pia taimaa ak'ipiit'eema? ³¹ Eujã pania wëe bide tachi chonaarãpa it'aripema chik'o *maná*, k'oijidada ajida, Tachi Ak'õre Ûraa p'ãdade jara bik'a:

'Tachi Ak'õrepa ãramaa it'aripema chik'o teeji nek'odamerã.'

(Ex 16.4)

³² Jesupa p'anauji:

—Mia wãarata jararu. Moisepa parãmaa mãgí chik'o tee-e paji. Mi Ak'õre it'aripemapata chik'o jõmaweda teepari. Mãgí chik'o chi pipiara bi-e paji. ³³ Chi pipiara bita it'ariipa cheji na p'ek'au eujãdepemaarã chok'ai p'anapiit'ee ichita p'anapataadamerã.

³⁴ Áchia mãgajida:

—Tai-it'ee mãgí chik'ota teeparíji.

³⁵ Mãpai Jesupa mãgaji:

—Mida aji, chi chik'o eperãarã ichita chok'ai p'anapipari. Eperã ewaa nek'oda jarrapisia-e bik'a mãik'aapa chi ewaa ne-inaa toda opisía-e bik'a, mãga pik'a eperã mide ijãa bi o-ia bapariit'ee. ³⁶ Mamída mia parãmaa et'ewa jaradak'a, parãpa mide ijãa-e p'ani, mi unupata mída. ³⁷ Jõmaweda eperãarã mi Ak'õrepa mi jua ek'ari bida mímáa chedait'ee. Chi cherutaarãmaa mia k'inia-eda a-e pait'ee. ³⁸ Mi it'ariipa che-e paji ooit'ee michia oo k'iniata. Ma k'ãyaara cheji ooit'ee mi Ak'õrepa k'inia bik'a. ³⁹ Ma-it'ee mi pëiji; jõmaweda mi jua ek'ari bidaarã ak'i bamerã apida atuanaamerã. Mãgá Ak'õre ewari waibia ewate ãra chok'ai p'irabaidait'ee. ⁴⁰ Mi Ak'õrepa k'inia bi jõmaweda ichi Warra k'awa p'aniãrã mãik'aapa irude ijãa p'aniãrã it'aa wãdamerã. Ak'õre ewari waibia ewate miata mãgiãrã p'irabaipiit'ee.

⁴¹ Mãpai judiorã poro waibiaarãpa Jesús ãpíte pedee k'achia pedee p'aneejida irua jarada perã: "Mida aji, chi chik'o it'ariipa cheda". ⁴² Maperã mãgajida:

—¿Nãgi-ek'ã Jesús, José warra? Taipa k'awa p'anida ajida, chi ak'õre mãik'aapa chi nawe. ¿Sãgapi it'ariipa chejida a bima? ajida.

⁴³ Mãpai Jesupa mãgaji:

—¡Pedee k'achia pedee amãati! ⁴⁴ Mi Ak'õrepa mi pëiji. Eperã apida mímáa p'oyaa cheda-eda aji, irua anee-emã. Ak'õre ewari waibia ewate irua aneeda eperãarã mia p'irabai atait'eeda aji. ⁴⁵ Ak'õre pedee jarapataarãpa p'ãdap'edaade jara bi:

'Tachi Ak'õrepa eperãarãmaa ichi ùraa jarateeit'ee.'

(Is 54.13)

Mapa jõmaarãpa iru ùraa ùri p'ani mãik'aapa k'awaa wãda mímáa chedait'ee.

⁴⁶ Mia mãga jarak'ãri, jara k'inia-e bi eperãarãpa Tachi Ak'õre unupata. Eperã apidaapa Tachi Ak'õre unuda-e p'ani. Irua it'ariipa pëidapapaita iru unupari. ⁴⁷ Mia wãarata jararu. Eperãpa mide ijãa bi it'aa wãit'ee. ⁴⁸ Mida aji, chi chik'o eperãarã ichita chok'ai p'anapipari. ⁴⁹ Parã chonaarã eujã pania wëe bide wãyaadak'ãri, *maná* k'oijidada aji. Mamída ma chik'opa ãra ichita chok'ai p'anapi-e paji, ai t'ëepai áchi piudap'edaa perã. ⁵⁰ Mia "chik'o" ak'ãri, jara k'inia bi chik'o it'ariipa cheda. Eperãpa mãgí chik'o k'oru pirã, atua-e. ⁵¹ Mida aji, ma chik'o it'ariipa cheda eperãarã chok'ai p'anapiit'ee. Chi nãgí chik'o k'o bipa ichita chok'ai bapariit'ee. Nãgí chik'o mi k'ap'ia, mia teeit'eeda aji, piumerã jõmaarã pari, ichita chok'ai p'anapataadamerã.

⁵² Mãga ùridak'ãri, judiorã aupedee para beejí:

—¿Sãga na eperãpa tachímáa ichi k'ap'ia k'opiit'eema? ajida.

⁵³ Mãpai Jesupa mãgaji:

—Mia wãarata jararu. Parãpa Eperã Ak'õre Truadepema k'ap'ia k'oda-e pirã mãik'aapa iru waa toda-e pirã, it'aa wãda-e pai. ⁵⁴ Chi mi k'ap'ia k'o bipa mãik'aapa mi waa to bipa Ak'õre eujãde banait'ee. Ak'õre ewari waibia ewate miata iru chok'ai p'irabai atait'ee. ⁵⁵ Mapa mi k'ap'iaata chi chik'o pipiara bida aji. Ichiaba mi waata chi ba pipiara bida aji. ⁵⁶ Chi mi k'ap'ia k'o bipa, ichiaba mi waa to bipa mi ome araa bapariit'eeda aji. ⁵⁷ Mi Ak'õre ichita chok'ai bapari; mi jida auk'a. Irua mi pëiji mi k'ap'ia k'opataarã ichita chok'ai p'anapimerã. ⁵⁸ Mia jara bida aji, chik'o it'ariipa chedade. Nãgí chik'o parã chonaarãpa *maná* k'odap'edaak'a bi-e. Árapa *maná* k'oijida. Mamída ma chik'opa ãra ichita chok'ai p'anapi-e paji, ai t'ëepai piudap'edaa perã. Jõdee chi nãgí chik'o k'o bipa ichita chok'ai bapariit'ee.

⁵⁹ Jesupa ma jõma jara aupada jarateejí Tachi Ak'õre Ûraa jarateepata tede Capernaum p'uurude.

Jesupa jarada sãga eperãarã it'aa wãdai

⁶⁰ Jesupa jarateemaa bi ùridak'ãri, iru ome nipapataarãpa mãgajida:

—Pia jara bi p'oyaa k'awada-eda ajida. ¿K'aipa ijãayama? ajida.

⁶¹ Jesupa k'awa bada perã ichi ãpíte mãgá pedeemaa p'ani, iidjijí:

—¿Na pedee parāpa k'achia ūri p'anik'ā? aji. ⁶² Māgara audupiara ijāada-e pai, parāpa Eperā Ak'ōre Truadepema unuruta pirā it'aa wāru ichi badamaa. ⁶³ Tachi Ak'ōre Jaurepa eperāarā ichita chok'ai p'anapipari. Tachi k'iradoopa apida ichita chok'ai p'anada-e pai. Mia jaradak'a parāpa mi k'ap'ia k'oruta pirā, pia jarait'eera, mide wāara ijāaruta pirā, Tachi Ak'ōre Jaure cheit'ee parā ichita chok'ai p'anapide. ⁶⁴ Mamīda waide parā ūk'uru ijāada-e p'ani.

Jesupa māga jaraji ai naaweda k'awa bada perā k'airāpa ijāada-e p'ani māik'aapa k'aipa ichi traicionaait'ee. ⁶⁵ Ichiaba māgaji:

—Mapa mia parāmaa jaraji eperā apida mīmaa p'oyaa cheda-eda aji, mi Ak'ōrepa anee-e pirā.

⁶⁶ Maadamāiipa chok'ara Jesús ome nipadap'edaarāpa iru atabaibējjida. ⁶⁷ Māpai Jesupa iidiji chi k'ōp'āyoorā docemaa:

—¿Parā jida ichiaba wā k'inia p'anik'ā? aji.

⁶⁸ Simón Pedropa p'anauji:

—Tachi Waibia, pik'a awaraa wē-e. Pi ūraa k'aurepa k'awa p'ani it'aa wādait'ee. ⁶⁹ Taipa pide ijāa p'anida ajida, māik'aapa k'awa p'ani pi chi k'achia wēe bapari, Tachi Ak'ōrepa pēida.

⁷⁰ Jesupa p'anauji:

—Mia parā doce weda jirit'erajjida aji. Mamīda parādepema aba netuara eere bida aji.

⁷¹ Jesupa māga jarak'āri, jara k'inia baji Simón Iscariote warra Judapa ichi traicionaait'ee, chi k'ōp'āyoorā docedepema paji mīda.

7

Jesús ipemaarāpa irude ijāada-e padap'edaa

¹ Ma t'ēpai Jesús nipaji Galilea eujāde. Judea eujāde ba k'inia-e paji, judiorā poro waibiarāpa iru jiri p'anadap'edaa perā peepit'aadait'ee.

² Mamīda judiorā fiesta Rancho Oopata ūri p'anadap'edaa perā, ³ Jesús ipemaarāpa māgajida:

—Nama beenaapāde ajida. Wāpāde ajida, Judea eujāde, arapemaarā pide ijāapataarāpa ichiaba pia ne-inaa oo bi ak'idamerā. ⁴ Eperāpa ichia oo bi merak'aa ma oo bi k'awapi k'inia bi pirā. Mapa pia ne-inaa oo bi nama jōmaarāmaa ak'ipinapāde aji.

⁵ Māga jarajida chi ipemaarāpa pida ijāada-e p'anadap'edaa perā iru Tachi Ak'ōrepa pēida.

⁶ Māpai Jesupa māgaji:

—Ewari Tachi Ak'ōrepa awara bida ma-it'ee waide pa-e bida aji. Mamīda parā wā k'inia p'anadak'āri, wādaipia bi. ⁷ Na p'ek'au eujādepemaarāpa parā k'ira unuamaa iru p'anadak'aada aji. Mamīda mi k'ira unuamaa iru p'anapata, mia jarapari perā āchia k'achia oopata. ⁸ Wāti fiestadee. Mi wā-eda aji, waide mi ewari pa-e perā.

⁹ Māga jarap'eda, beejji Galilea eujāde.

Jesús fiesta Rancho Oopatade bada

¹⁰ Mamīda chi ipemaarā wādap'edaa t'ēpai, Jesús ichiaba wāji ma fiestadee. Mamīda awaraarā ome wā-e paji. Ituaba miru wāji, chi k'ōp'āyoorā ome. ¹¹ Māimisa judiorā fiestade p'anadap'edaarāpa Jesús jiripachida māik'aapa māgapachida:

—¿Sāma bima apachida, jā eperā?

¹² Eperāarā chok'ara āchi pitapai osausawaa pedepachida iru āpite. Ūk'uruurāpa māgapachida:

—Jā eperā t'āri pia bapari.

Mamīda awaraarāpa māgapachida:

—Jā eperāpa eperāarā k'ūraama nipapari.

¹³ Mamīda judiorā poroorā waidoopa, jōmaarā taide apidaapa māga jarada-e paji.

¹⁴ Ma fiesta tomia esa-auk'a wāyaa wāde Jesús t'ūji Ak'ōre te waibiade māik'aapa jara-teemaa beejji. ¹⁵ Arii p'anadap'edaa judiorā ak'itrua para beejji māik'aapa iidijida:

—¿Sāgapi na eperāpa Tachi Ak'ōre Ūraa audú k'awa bima ajida, estudia-e padata awaraarāk'a?

¹⁶ Jesupa p'anauji:

—Michi k'Isiadoopa jaratee-e bida aji. Mia jaratee bi mi pēidapa jarateepi bik'a. ¹⁷ Eperāpa oo k'inia bi pirā Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a, ma eperāpa k'awaait'ee mia wāara jarateemaa bi Ak'ōre Ūraa, maa-e pirā wāara jarateemaa bi michi k'Isiadoopa. ¹⁸ Eperāpa ichi k'Isiadoopa jarateek'āri, māga oopari awaraarāpa ichi t'o p'anadamerā. Mamīda eperāpa jarateek'āri awaraarāpa Tachi Ak'ōre Ūraa pia ak'i p'anapataadamerā, māgipa wāarata jarateepari. Seewa jarak'aa māik'aapa eperāarā k'ūrak'aa.

¹⁹ Moisepa parā chonaarāmaa Ak'ōre Ūraa p'ā teeji. ¿Wāara-ek'ā? Mamīda apidaapa ichita oodak'aa ma ūraade jara bik'a. ¿Sāap'eda parāpa mi peet'aa k'inia p'anima? aji.

²⁰ Arii p'anadap'edaarāpa māgajida:

—¿Netuara pi k'ap'iade merätia bi-ek'ā? ajida. ¿K'aipa pi jiri bima ajida, peet'aait'ee?

²¹ Jesupa māgaji:

—Parāpa ijāa p'ani ĩpata ewate mimiadaik'araa bida aji, Moisepa p'ādade māga jara bairā. Mapa parā jōmaweda p'era pik'a para baji, ĩpata ewate mia ook'āri ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. ²² Mamīda ĩpata ewate parāpa paara ne-inaa oopata. Pāchi imik'Īra warrarā k'ap'iade tauchaa bipata. Māga oopata Moisepa jarada perā māga oodamerā. (Wāara Moisepa naapiara māga oopi-e paji. Iru t'oi naaweda, parā chonaarāpa māga oopachida.) ²³ ĩpata ewate parāpa māga oopata, oo k'inia p'anadairā Moisepa p'ādade jara bik'a. Māga bita, ¿sāap'eda k'Īrau p'anima aji, ĩpata ewate mia eperā ĩpada perā? ²⁴ Mia oo bi ĩripai ak'ĩnāati jaradait'ee pia wa k'achia. Ak'ĩti Tachi Ak'ōrepa mi ak'ĩparik'a, iruapai jarapii perā chisāgĭ pia māik'aapa chisāgĭ k'achia.

Jesús it'ariipa pēida

²⁵ Maapai Jerusalén p'uurudepemaarāpa iidi para beejii:

—¿Nāgĭ eperā-ek'ā ajida, tachi poroorāpa ĩrimaa p'ani peet'aadait'ee? ²⁶ Jāma jōmaarā taide pedeemaa bi. Mamīda apidaapa jarada-e p'ani iru pedeenamerā. ¿Tachi poroorāpa ijāa p'anik'ā na eperā Mesías, Tachi Ak'ōrepa pēida tachi k'aripamerā? ²⁷ Taipa k'awa p'ani sāmepema na eperā. Mamīda Mesías chek'āri, apidaapa k'awada-e pait'ee iru sāmepema.

²⁸ Māimisa Tachi Ak'ōre te waibiade Jesupa jarateemaa baji. Māirā pedee ũrik'āri, Jesupa golpe māgaji:

—Wāara parāpa mi k'awa p'ani māik'aapa k'awa p'ani mi sāmepema. Mamīda michi k'Īradoopa che-e bida aji. Abaapa mi pēiji. Māgĭ wāara bapari. Mamīda parāpa iru k'awada-e p'ani. ²⁹ Jōdee mia iru k'awa bi, iru baparimāiipa cheda perā. Iruata mi pējida aji.

³⁰ Māga ũridak'āri, Jesús ĩta atadait'ee paji. Mamīda p'oyaa-e paji, at'āri iru ewarimaa pa-e bada perā. ³¹ Māga baji mīda judiorā poroorā ome, eperāarā chok'ara Jesude ijāajida māik'aapa māgapachida:

—Mesías chek'āri, ¿ne-inaa piara ooik'ā ajida, na eperāpa oo bi k'āyaara?

Fariseorāpa Jesús ĩta ata k'inia p'anadap'edaa

³² Fariseorāpa ũrijida eperāarā māgā pedee p'ani. Mapa ma fariseorāpa p'aareerā poroorā ome pējida Tachi Ak'ōre te waibia ĩapataarā Jesús ĩta atadamerā. ³³ Mamīda Jesupa māgaji:

—Mi parā ome mak'iaara taarā-eda aji. Ma t'ēpai mi waya wāit'ee mi pēida baparimaa.

³⁴ Parāpa mi ĩridayada aji. Mamīda mi unuda-e pait'ee, p'oyaa wādak'aa perā mi wāit'ee bimaa.

³⁵ Māpai judiorā poroorā pedee para beejii:

—¿Sāmapi wāit'eema ajida na eperā, tachia p'oyaa unuda-e pait'ee? ¿Tok'esaa wāit'ee-epaa jarateede judiorāmaa, k'Īra tewaraarā p'uurudepemaarāmaa, maa-e pirā judio-eerāmaa?

³⁶ ¿K'āata jara k'inia bima ajida, irua jarak'āri: “Parāpa mi ĩridait'ee. Mamīda mi unuda-e pait'ee, p'oyaa wādak'aa perā mi wāit'ee bimaa”?

Ak'ōre Jaurepa eperāarā chok'ai p'anapipari

³⁷ Fiesta Rancho Oopata jō wāda ewate, ma ewari waibiara paji. Ma ewate Jesús bainĭ beejii māik'aapa golpe pedeeji:

—Apida opisia bi pirā, mīmaa chepāde aji, tode. ³⁸ Chi mide ijāa bi bait'ee Tachi Ak'ōre Ũraa p'ādade jara bik'a:

‘Eperā t'ārideepa to chak'ek'a ĩchooyada aji, paniapa eperāarā chok'ai p'anapiparik'a.’ (Is 55.1)

³⁹ Ma pedee “paniapa eperāarā chok'ai p'anapiparida” ak'āri, Jesupa jara k'inia baji Tachi Ak'ōre Jaure, māgĭ pēiit'ee bada perā irude ijāapataarāmaa. Mamīda Jesupa māga jarak'āri, waide Ak'ōre Jaure pēi-e paji, ichi waide it'aa wā-e bada perā.

Eperāarā k'Īsia awara-awaraadaidap'edaa

⁴⁰ Ma pedee ũridak'āri, eperāarā ũk'uruurāpa māgapachida:

—Wāara, na eperā Ak'ōre pedee jarapari.

⁴¹ Awaraarāpa māgapachida:

—Na Mesías, Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā rey pamerā.

Mamīda awaraarāpa māgapachida:

—Māga-epi. ¿Sāga Mesías adaima? Iru Galilea eujādepema. Galilea eujādeepa Mesías uchua-e pait'ee. ⁴² ¿Tachi Ak'ōre Ũraa p'ādade jara bi-ek'ā ajida, Mesías uchuiat'ee Rey David ēreerādeepa māik'aapa t'oit'ee Belén p'uurude Rey David t'odamāi?

⁴³ Mapa eperāarā k'Isia awara-awaraadachida. Ūk'uruurāpa ijāajida Jesús Tachi Ak'ōrepa pēida; ūk'uru ijāadak'aa paji. ⁴⁴ Māirāpa Jesús jita ata k'inia p'anajida. Mamīda apidaapa p'oyaa ooda-e paji.

Judiorā poroorāpa Jesude ijāada-e p'anadap'edaa

⁴⁵ Māpai Tachi Ak'ōre te waibia jīapataarā āchi pēidap'edaarāmaa chejida. Pachedak'āri, fariseorāpa māik'aapa p'aareerā poroorāpa iidijida:

—¿Sāap'eda Jesús aneeda-e pajīma? ajida.

⁴⁶ Ma Ak'ōre te waibia jīapataarāpa p'anaujida:

—¡Eperā apida pedeeda-eda ajida, māgī eperāk'a!

⁴⁷ Māpai fariseorāpa māgajida:

—¿Parāpa pida irumaa k'ūrapijidak'ā? ajida. ⁴⁸ ¿Sāma tachi poroorāpa maa-e pirā tai fariseorāpa irude ijāa p'anima? ajida. ¡Māga oodak'aa! ⁴⁹ Jā eperāarāpa k'awadak'aa Tachi Ak'ōrepa Moisemaa ūraa p'āpida, irude ijāadak'aa perā. Mapa Ak'ōrepa āra k'achia ooit'ee.

⁵⁰ Māpai fariseo Jesumaa naaweda wā bada, Nicodemopa māgaji:

⁵¹ —¿Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade nāga jara bi-ek'ā? aji. Ūridaipia bi eperāpa jara bi māik'aapa k'awaadaipia bi irua oo bi, jaradai naaweda ma eperā pia wa k'achia.

⁵² Achia p'anaujida:

—¿Pi jida ichiaba Galilea eujādepemak'ā? ajida. Tachi Ak'ōre Ūraa p'āda pia léjei. Māga ooru pirā, k'awaait'ee Tachi Ak'ōre pedee jarapataarā Galilea eujādeepa uchiadak'aa.

⁵³ [Māpai jōmaweda wājida āchi te chaa.

8

¹ Mamīda Jesús wāji Olivo Eedee. ² Ai norema tap'eda, waya cheji Tachi Ak'ōre te waibiadee. Mama pachek'āri, eperāarā chok'ara chejida irumaa. Mapa iru su-ak'i beejī māik'aapa jarateemaa beejī.

Wēra chi k'ima-ee ome k'āida

³ Moisepa p'āda jarateepataarāpa fariseorā ome aneejida wēra unu atadap'edaa p'ek'au oomaa bi. Eperāarā taide ata bijida ⁴ māik'aapa Jesumaa māgajida:

—Tachi Jarateepari, taipa na wēra miak'āi bita unujidada ajida, awaraa ome nībi. ⁵ Ak'ōre Ūraa p'ādade Moisepa jaraji nāgee wēraarā māupa bat'a peet'aadamerā. Mamīda taipa k'awaa k'inia p'ani ¿pia k'āata jara bi?

⁶ Achia māga iidijida Jesupa Moisepa p'āda merai jīak'aapa. Māgā imiateek'ajida. Mamīda Jesupa made t'ūpi-e paji. Edaa ijaabaip'eda, p'āmaa beejī yooro p'orade ichi jua k'īpa.

⁷ Māpai achia iidi jōnide Jesús jīp'a su-ak'i beejī māik'aapa māgaji:

—Naapiara ichimaa māupa bat'apāde aji, parādepema chi p'ek'au k'achia wēe bipa.

⁸ Maap'eda waya edaa ijaabaip'eda, yooro p'orade waya p'āmaa beejī ichi jua k'īpa.

⁹ Māgī pedee ūridak'āri, jōmaweda aba-abaa uchua wādapa erreudachida. Naapiara wājida chonaarā, maap'eda apemaarā. Jesús ituaba beejī māgī wēra ome. ¹⁰ Mapa Jesús jīp'a su-ak'i beep'eda, irumaa iidiji:

—¿Sāma p'anima? aji. ¿Apidaapa pi pee k'iniada-e pajik'ā? aji.

¹¹ Ma wērapa māgaji:

—Apidaapa, Tachi Waibia.

Jesupa māgaji:

—Mia pida pi pee k'inia-eda aji. Irā wāpāde aji, māik'aapa iraweda p'ek'au k'achia oo amāaji.]

Jesús idaa pik'a bi na p'ek'au eujādepemaarā-it'ee

¹² Māpai Jesupa waya jarateemaa beejī eperāarāmaa:

—Mida aji, idaa pik'a bi na p'ek'au eujādepemaarā-it'ee, mia āramaa Tachi Ak'ōre o ak'īpāri perā. Mide ijāa bi p'āriu pik'a bide nipa-e pait'ee, Tachi Ak'ōre k'awa-ee. Ma k'āyaara ichita chok'āi bapariit'ee, idaa pik'a bide Tachi Ak'ōre ode nipapari perā.

¹³ Māpai fariseorāpa irumaa māgajida:

—Pichi k'Isiadoopa māgī pedee jaramaa bida ajida. Awaraa wē-e perā auk'a jarait'ee, pari pi pedeemaa bida ajida.

¹⁴ Jesupa p'anauji:

—Mi pedeeek'āri, wāarata jarapari. Mia k'awa bida aji, sāmāik'aapa cheda māik'aapa sāmaa wāit'ee. Jōdee parāpa māga k'awada-e p'ani. ¹⁵ Awaraarāpa oo p'ani iripai ak'īpata jaradait'ee pia wa k'achia. Jōdee mia māgā ak'i-epi. ¹⁶ Mamīda eperāpa oo bi ak'ik'āri, mia jararu pirā pia wa k'achia, wāarata jarait'ee, mi pēidapa mi k'aripapari perā. Michi ituabaapa eperāarāpa oopata māgā ak'ik'aa. ¹⁷ Pāchi ūraa p'ādade jara bi eperā omeerāpa

ne-inaa unudap'edaa auk'a jaradak'āri, ma jarada wāara. Auk'a bi mi ome. ¹⁸ Michia oo bi jarapari māik'aapa mi Ak'ōre, mi pēidapa, auk'a jarapari.

¹⁹ Māpai āchia iidijida:

—¿Sāma bima ajida, pi Ak'ōre?

Jesupa p'anauji:

—Parāpa mi wāara k'awada-eda aji. Mi Ak'ōre jida wāara k'awada-e. Mi wāara k'awa p'anadap'edaa paara, mi Ak'ōre jida wāara k'awa p'anak'ajidada aji.

²⁰ Jesupa māga jaraji, Tachi Ak'ōre te waibiade primisia iapatamāi jaratee bi misa. Eperāarā chok'ara mama wāyaa wājida mīda, apidaapa iru jitada-e paji irua jarateeda k'aurepa, ewari Tachi Ak'ōrepa awara bida ma-it'ee waide pa-e bada perā.

Jesupa ichi wāit'ee bimaa p'oyaa wāda-eda ada

²¹ Māpai waya Jesupa māgaji:

—Mi āyaa wāit'eeda aji. Parāpa mi jiridait'ee. Mamīda mi unuda-e pait'ee. Atuadait'ee pāchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Mapa mi wāit'ee bimaa parā p'oyaa wāda-eda aji.

²² Māga ūridak'āri, judiorā poroorā pedee para beej:

—Tachi p'oyaa wāda-eda a bi, iru wāit'ee bimaa. ¿Ichi juadoopa piut'ee-epaama? aji.

²³ Māpai Jesupa āchima māgaji:

—Parā ek'aripemaarāda aji. Mamīda mi it'aripema. Parā na p'ek'au eujādepema. Mamīda mi na p'ek'au eujādepema-e. ²⁴ Mapa mia jaraji parā atuadait'ee pāchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Wāara māgā atuadait'eeda aji, ijāda-e p'ani pirā Mita jōmaarā Ak'ōre Waibia. Mia aupaita eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata wēpapii.

²⁵ Māpai irumaa iidijida:

—Pi, ¿k'aima? ajida.

Jesupa p'anauji:

—Mi chedak'āriipa, parāmaa māga jaraparida aji. ²⁶ Mia unupari pāchia ne-inaa k'achia oopata māik'aapa pedee chok'araapa parā imiateek'aji. Mamīda māga oo-e pait'ee. Jīp'a jarait'ee mi pēidapa jarapi bik'a na p'ek'au eujādepemaarāmaa. Irua ichita wāarata jaraparida aji.

²⁷ Mamīda āchia k'awada-e paji, Jesupa jarak'āri ichi Tachi Ak'ōrepa pēida. ²⁸ Mapa Jesupa māgaji:

—Parāpa Eperā Ak'ōre Truadepema kususode jiradak'āri peedait'ee, k'awaadait'ee Mita Tachi Ak'ōrepa pēida. Ma awara k'awaadait'ee mia ne-inaa jōma oopari irua oopi bik'a māik'aapa jōma jarapari irua jarapi bik'a. ²⁹ Mi pēida na p'ek'au eujādee mi ome baparida aji. Mi ituaba atabēi-epi, irua k'inia bik'a oopari perā.

³⁰ Jesupa māga jarak'āri, eperāarā chok'ara irude ijāajida.

Abrahamdeepa uchiadap'edaada apatap'edaarā

³¹ Māpai Jesupa judiorā irude ijāadap'edaarāmaa māgaji:

—Parāpa oo p'ani pirā mia ūraa bik'a, wāara mi k'ōp'āyoorā. ³² Māga ooruta pirā, k'awaadait'ee Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida māik'aapa ma k'aurepa waa esclavoorā p'anada-e pait'eeda aji.

³³ Āchia p'anaujida:

—Tai Abrahamdeepa uchiadap'edaarā. Mapa tai esclavoorā-epi. Apidaa jua ek'ari p'anadak'aa. Tachi Ak'ōre juadepai p'anapata. ¿Sāap'eda taimaa jara cheruma ajida, waa esclavoorā p'anada-e pait'ee?

³⁴ Jesupa p'anauji:

—Mia wāarata jararu. Jōmaweda p'ek'au k'achia oopataarā esclavoorāk'a p'anida aji, p'ek'au k'achia jua ek'ari p'anapata perā. ³⁵ K'isidāma nāgide. Esclavo ichita ba-e chipari tede. Jōdee ma te chipari warra ichita bapari ma tede, ichi ak'ōrede perā. ³⁶ Mapa Tachi Ak'ōre Warrapa parā p'ek'au k'achia jua ek'ariipa uchua ataru pirā, wāara uchiadait'ee. ³⁷ Mia k'awa bi parā Abrahamdeepa uchiadap'edaarā. Mamīda mi peet'aa k'inia p'ani, mi ūraa wāara ijāa k'iniaada-e p'anadairā. ³⁸ Mia jaraparida aji, mi Ak'ōrepa mīmaa ak'ipida. Jōdee parāpa oopata pāchi ak'ōrepa jarateedak'a.

³⁹ Māpai āchia māgajida:

—¡Tai ak'ōre Abrahamda! ajida.

Mamīda Jesupa p'anauji:

—Parā wāara Abraham warrarā pada paara, irua oodak'a ook'ajidada aji. ⁴⁰ Mamīda māga ooda-e p'ani. Mia parāmaa Tachi Ak'ōre wāarata jaraji, irua mīmaa māga jarada perā. Mamīda irā parāpa mi peet'aa k'inia p'ani. Abrahampa māga oo-e paji Ak'ōre pedee jarapataarā ome. ⁴¹ Parāpa ne-inaa k'achia oomaa p'anida aji, pāchi ak'ōrepa ooparik'a.

Āchia māgajida:

—¡Tai awaraa ak'õredeepa uchiada-e pajida! ajida. ¡Ak'õre abapaita iru p'anida! ajida. ¡Māgí Tachi Ak'õre!

⁴² Jesupa p'anauji:

—Tachi Ak'õre wāara parā ak'õre pada paara, mi k'inia iru p'anak'ajidada aji, mi Tachi Ak'õremāipa cheda perā. Mapa mi nama bi. Michi k'iradoopa nama che-e paji. Tachi Ak'õrepata mi pēiji. ⁴³ ¿Parāpa mia jaratee bi at'āri k'awada-e p'anik'ā? Parāpa mi ūraa ūri k'iniada-e p'ani. Maperāpi mia jara bi k'awada-e p'ani. ⁴⁴ Parā ak'õre Netuara Poro Waibia. Ichideerā perā ichia oopi k'iniata oo k'inia p'ani. Na eujā beedak'āriipa ichia eperāarā peeyaa bapari. Ma awara ne-inaa wāara unuamaa iru bapari, wāarata k'awak'aa perā. Seewa jarapari wāarak'a; māga bapari. Ichi seewa-idaa beerā ak'õre, seewa-idaa bapari perā. ⁴⁵ Mamīda mia Tachi Ak'õre wāarata jarak'āri, parāpa mi pedee ijāadak'aa. ⁴⁶ ¿K'aipa ak'ipii mia p'ek'au k'achia aba pida ooda? ¡Māga p'oyaa ooda-e! Māga bita, mia wāarata jarak'āri, ¿parāpa sāap'eda mi pedee ijāada-ema? ⁴⁷ Tachi Ak'õredeerāpa iru ūraa ūri k'inia p'anapata. Mamīda parā Ak'õredeerā-e p'anadairā, iru ūraa ūri k'iniadak'aada aji.

Abraham t'oi naaweda, Jesús bapachi

⁴⁸ Māpai judiorā poroorāpa Jesumaa māgajida:

—¿Pi Samariadepema-ek'ā? ajida. Ma awara pichi k'ap'iade netuara merātia bida ajida.

⁴⁹ Jesupa p'anauji:

—Mi k'ap'iade netuara wēe bida aji. Ma k'āyaara mia mi Ak'õre waawee bapari. Mamīda parāpa mi waaweedak'aa. ⁵⁰ Mia jiri-e bi eperāarāpa mi t'o p'anadamerā, mi Ak'õrepa māga k'inia bi mīda. Iruata ak'i bi parāpa oopata māik'aapa jarait'ee pia wa k'achia. ⁵¹ Mia wāarata jararu. Eperāpa mi ūraa ūrip'eda, ooru pirā ma ūraade jara bik'a, piu-e pait'eeda aji.

⁵² Māpai ma judiorāpa māgajida:

—¡jrapī k'awa p'ani wāara pi k'ap'iade netuara merātia bi! Abraham māik'aapa Tachi Ak'õre pedee jarapataarā jōmaweda piujida. Mamīda pia jara bi pi ūraa jara bik'a oopari piu-e pait'ee. ⁵³ Māgara, ¿pi waibiara bik'ā tai chonaarāwedapema piuda Abraham k'āyaara? ¿Waibiara bik'ā Tachi Ak'õre pedee jarapataarā piudap'edaa k'āyaara? ¿K'āata k'inia bima ajida, taipa k'īsiadamerā pide?

⁵⁴ Jesupa p'anauji:

—Mia jarada paara mi waibiara bi awaraarā k'āyaara, pari māga jarak'aji. Mamīda mi Ak'õrepata māga jarapari. Māgí Ak'õre parāpa “Tachi Ak'õre” apata. ⁵⁵ Mamīda parāpa Tachi Ak'õre k'awada-e p'ani. Jōdee mia iru wāara k'awa bi. Mia iru k'awa-e bida ada paara, seewa-idaa bak'aji parā jīak'a. Mamīda māga-e. Mia wāara iru k'awa bi māik'aapa oopari irua jara bik'a. ⁵⁶ Pāchi chonaarāwedapema Abraham o-īadachi mi na eujādee cheda unuit'ee bada perā. Wāara māga unuji māik'aapa o-īa beejida aji.

⁵⁷ Māpai āchia māgajida Jesumaa:

—Pi waide cincuenta años wēe bi. Māga bita, ¿Abraham unujida a bik'ā? ajida.

⁵⁸ Jesupa p'anauji:

—Mia wāarata jararu. Abraham t'oi naaweda, Mita bapachida aji.

⁵⁹ Māga ūridak'āri, āchia māu p'e atajida bat'adait'ee Jesumaa, ichi Tachi Ak'õreda ada perā. Mamīda Jesús mirudachi māik'aapa Ak'õre te waibiadeepa uchiadachi.

9

Jesupa tau p'āriu bada jipada

¹ Maap'eda Jesús awara āi wā nide unuji eperā tau p'āriu bi ichi t'oru weda. ² Ma eperā unudak'āri, Jesús ome nipapataarāpa iidijida:

—Tachi Jarateepari, ¿k'āare k'aurepata na eperā tau p'āriu t'ojima? ajida. ¿Ichia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa pajik'ā ajida, maa-e pirā chi ak'õreerāpa p'ek'au k'achia oopata k'aurepa?

³ Jesupa p'anauji:

—Ichi k'aurepa-epi; ichiaba ichi ak'õreerā k'aurepa-epi. Tachi Ak'õrepa māga t'opiji eperāarāpa ak'idamerā iruata ne-inaa pia ooi ma eperā k'ap'iade. ⁴ Āstaawa tachia oodaipia bi mi pēidapa oopi bik'a, p'ārik'ua pak'āri, apidaapa māga p'oyaa oodak'aa perā. ⁵ Mi na p'ek'au eujāde bi misa, ida pa pik'a bi na eujādepemaarā-it'ee.

⁶ Māga jarap'eda, Jesupa eujāde idut'aaji māik'aapa yooro p'ora ome p'oirat'aap'eda, tau p'āriu bi taude p'urut'aaji. ⁷ Māpai māgajida:

—Wāpāde aji, pichi tau siide pania t'ipata *Siloé* apatamaa. (Siloé jara k'inia bi “Pēida”.)

Māpai tau p'āriu bi wāji ichi tau siide. Āpītee chek'āri, pia unu beeji. ⁸ T'ēepai ma eperā k'ait'a p'anadap'edaarāpa māik'aapa iru ne-iidimaa unudap'edaarāpa māgapachida:

—¿Nāgí chi ne-inaa iidimaa su-ak'i bapariida-ek'ā? apachida.

⁹ Ūk'uruurāpa māgapachida:

—Jā ichipi.

Awaraarāpa māgapachida:

—Jā iru-epi, iru k'īra papaa bi mīda.

Mamīda ichia p'anauji:

—Mipi.

¹⁰ Māpai iidijida:

—¿Sāga írá pia unu bima? ajida.

¹¹ Ichia p'anauji:

—Eperā t'ijarapata Jesupa iduba yooro p'ora ome p'oirap'eda, mi taude p'urut'aajida aji, māik'aapa māgaji: “Wāji pichi tau sūde pania t'ipata Siloé apatamaa.” Aramāgá mi wājida aji, māik'aapa mīchi tau sūt'aak'āri, unuji.

¹² Māpai āchia iidijida irumaa:

—¿Sāma bima ajida, ma eperā?

Ichia p'anauji:

—K'awa-e bida aji.

Fariseorāpa tau p'āriu badamaa iididap'edaa

¹³⁻¹⁴ Jesupa ma yooro ook'āri p'uruit'ee tau p'āriu bada taude, īpata ewate paji. Maperā judiorā poro waibiarāpa ma tau p'āriu bada ateejida fariseorāmaa. ¹⁵ Māpai āchia iidijida:

—¿Sāga írá unu bima? ajida.

Ichia p'anauji:

—Yooro mi taude p'urujida aji. Maap'eda mia sūt'aaji. Mapa írá pia unu bida aji.

¹⁶ Fariseorā ūk'uruurāpa māgajida:

—Jāgí eperā Tachi Ak'ōrepa pēida-eda ajida, īpata ewate māga ooda perā. ¿Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi-ek'ā ajida, īpata ewate mimiadaik'araa bi?

Mamīda awaraarāpa māgapachida:

—¿Sāgá eperā p'ek'au k'achia ooparipa nāgee ne-inaa pia ooyama? ajida.

Māgá āchi k'Īsia awara-awaraadachida māik'aapa āchi k'Ōp'āyoorā ome aupedee jōnapachida. ¹⁷ Maap'eda waya iidijida naaweda tau p'āriu badamaa:

—Pia ¿k'āata k'Īsia bima ajida, jā eperāpa pi tau jipadade?

Ichia p'anauji:

—Mi-it'ee iru Ak'ōre pedee jaraparida aji.

¹⁸ Mamīda ma judiorāpa ijāada-e paji ma eperā wāara naaweda tau p'āriu baji māik'aapa írá pia unu bi. Mapa chi ak'ōre chi taupa unu bi. Ichiaba k'awada-e k'aipa ichi taupa unupiji.

—¿Na parā warrak'ā? ajida. ¿Parāpa jaradaik'ā ichi tau p'āriu t'oda? ¿Sāga írá pia unu bima? ajida.

¹⁹ Māpai iidijida:

—¿Na parā warrak'ā? ajida.

²⁰ Chi ak'ōreerāpa p'anaujida:

—Taipa k'awa p'anida ajida, nāgí tai warra māik'aapa k'awa p'anī ichi tau p'āriu t'oda.

²¹ Mamīda k'awada-e írá sāga ichi taupa unu bi. Ichiaba k'awada-e k'aipa ichi taupa unupiji.

Iidíti irumaa. Iru chona bairā, ichi itu jarayada ajida.

²² Chi ak'ōreerāpa māga jarajida judiorā waidoopa. Ai naaweda judiorā poro waibiarāpa pedeetejida chi eperā Jesús Mesías aru pirā, waa t'ūpida-e pait'ee Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tede.

²³ Mapa chi ak'ōreerāpa jarajida: “Ichimaa iidíti. Iru chona bida” ajida.

²⁴ Maperā judiorā poro waibiarāpa waya t'ī pēijida ma naaweda tau p'āriu bada māik'aapa māgajida:

—Wāara jarapáde ajida, Tachi Ak'ōre k'īrapite. Taipa k'awa p'anida ajida, jā eperā p'ek'au k'achia ooyaa bapari.

²⁵ Ichia p'anauji:

—Mia k'awa-e bida aji, ma eperāpa p'ek'au k'achia oopari wa māga-e. Nāgapai k'awa bi. Mi tau p'āriu baji. Mamīda írá pia unu bida aji.

²⁶ Waya iidijida:

—¿K'āata oojima? ajida. ¿Sāga pi tau pia unupijima? ajida.

²⁷ Ichia p'anauji:

—Mia parāmaa jarajida aji. Mamīda mi pedee ijāada-e p'anī. ¿Waya jarapi k'inia p'anik'ā? ¿Parāpa ichiaba irude ijāa k'inia p'anik'ā? aji.

²⁸ Māga ūridak'āri, ik'achia pedee p'anejida ma tau p'āriu badamaa:

—¡Piata jā eperāpa jaratee bide ijāa bida! ajida. ¡Ōodee taipa Moisepa p'ādade ijāapata!

²⁹ Taipa k'awa p'anida ajida, Tachi Ak'ōrepa Moisemaa pedeeda. Mamīda k'awada-eda ajida, sāmāik'aapa cheji jā eperā.

³⁰ Ichia p'anauji:

—¿Sāga? ¡Parāpa k'awada-eda a p'ani sāmāik'aapa cheji! ¡Mamīda irua mi tau unupiji!
³¹ Jōmaarāpa k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa p'ek'au k'achia ooyaa beerā pedee ūrik'aa. Mamīda ūripari ichimaa it'aa t'ipataarā pedee, mairāpa irua k'inia bik'a oopata perā. ³² Na p'ek'au eujā beedak'āriipa waide ūridak'aa eperāpa tau p'āriu bee pia unupida. ³³ Ma eperā Tachi Ak'ōrepa pēi-e pada paara, nāgee ne-inaa oo-e pak'ajida aji.

³⁴ Māpai ma fariseorā k'īraudachida māik'aapa māgajida:
 —Pichi t'oru weda p'ek'au k'achia ooyaa bapari. Māga bita, ¿taimaa jaratee k'inia bik'ā?
 ajida.

Maap'eda taawaa jēret'ajida.

Tau p'āriu pik'a p'anirāpa Tachi Ak'ōre k'awada-e

³⁵ Jesupa k'awaaji māgī tau p'āriu bada taawaa jēret'aadap'edaa. T'ēpai iru ome unuk'āri, iidiji:

—¿Pia Eperā Ak'ōre Truadepemade ijāa bik'ā? aji.

³⁶ Ichia p'anauji:

—Mimaa jarapāde aji, k'aita pia jara bi. Mia irude ijāait'ee.

³⁷ Jesupa māgaji:

—Pia māgī unuda; mida aji, pi ome pedeemaa bi.

³⁸ Māpai Jesús k'īrapite bedabaiji māik'aapa māgaji:

—Tachi Waibia, mia ijāa bida aji.

³⁹ Ma t'ēpai Jesupa māgaji:

—Mi na p'ek'au eujāde chejida aji, eperāarā ak'ide, k'awaait'ee wāara ijāa p'ani wa ijāada-e p'ani. Chejida aji, Tachi Ak'ōre k'awapiit'ee tau p'āriu pik'a beerāmaa, āchia iru k'awaadamerā. Ichiaba cheji ak'ipiit'ee tau idaa pik'a beerāmaa, āchia Tachi Ak'ōre wāara k'awada-e p'ani.

⁴⁰ Fariseorā ūk'uruurāpa māga ūridak'āri, iidijida:

—¿K'āata jara k'inia bima? ajida. ¿Tai jida Tachi Ak'ōre k'awada-e p'anik'ā? ajida.

⁴¹ Jesupa p'anauji:

—Parā māga p'anadap'edaa paara, apidaapa parā imiateeda-e pak'aji. Mamīda parāpa jarapata Tachi Ak'ōre wāara k'awa p'ani. Māga jaradak'āri, p'ek'au k'achia oomaa p'ani, seewa jara p'ani perā.

10

Ovejaarā ak'ipari nepirida

¹ Māpai Jesupa māgaji:

—Mia wāarata jararu. Eperāarā oveja k'āipatamāi t'udak'āri, puerta eere t'ūpata. Maperā eperā ma puerta eere t'ū-e pirā, māgī nechiyaa bi. ² Mamīda chi eperā puerta eere t'ūpari; māgī chi ovejaarā ak'ipari. ³ Puerta jāparipa ewapari māgī oveja ak'ipari t'ūmerā. Māpai irua ichi ovejaarā aba-abaa t'ipari. Ma ovejaarāpa iru pedee k'awapata perā, āchi k'āipatamāiipi uchiadak'āri, iru t'ēe k'ūp'ee wāpata. ⁴ Ichi ovejaarā jōmaweda uchua atak'āri, āra naa wāpari māik'aapa chi ovejaarā iru t'ēe wāpata, chipari pedee k'awapata perā. ⁵ Mamīda awaraa eperāpa ma ovejaarā atee k'inia bi pirā, wādak'aa māgī ome. Āyaa wāpata, māgī pedee k'awadak'aa perā.

⁶ Jesupa māga nepiriji jarateit'ee ma fariseorāmaa. Mamīda āchia k'awada-e paji irua k'āata jara k'inia bada.

Jesupa ichideerā pia ak'ipari

⁷ Mapa Jesupa āchimaa waya māgaji:

—Mia wāarata jararu. Mida aji, ma puertak'a, ovejaarā t'ūpatamāi. ⁸ Jōmaarāpa mi naa jara chedap'edaa āchita Tachi Ak'ōrepa pēida, nechiyaa beerāk'a p'anajidada aji. Mapa michi ovejaarā, pia jarait'eera, michideerāpa mairā pedee ijāada-e paji. ⁹ Mida aji, puertak'a bi. Mia eperāarā o k'achiadeepa k'aripa atapari t'ūdamerā michi jua ek'ari michideerā ome. Oveja ak'ipari pia bipa ichi ovejaarā ak'iparik'a, māga pik'a mia michideerā ak'ipari māik'aapa k'aripapari pia p'anapataadamerā.

¹⁰ 'Chi nechipari chepari nechiait'ee aupai māik'aapa peeit'ee aupai; ichiaba ne-inaa jōma p'e atadariit'ee aupai. Jōdee mi nama cheji eperāarā pia p'anapiit'ee māik'aapa ichita p'anapiit'ee Tachi Ak'ōre ome.

¹¹ 'Mi chi ovejaarā ak'ipari t'āri piara bik'a māik'aapa eperāarā mi ovejaarāk'a. Ovejaarā ak'ipari t'āri pia bak'āri, chi ovejaarā pia ak'ipari, māga oo bi k'aurepa piuru pijida. ¹² Mamīda māga-e mimiapari jip'aa ome. Chāra ovejaarā ak'ibide, māgipa ne-animal k'achia cheru unuk'āri, mirudaipari ma ovejaarā k'iniak'aa perā. Maperāpi ne-animal k'achia bipa

ma ovejaarā ūk'uru ata chepari māik'aapa apemaarā awara āyaa jīchoopari. ¹³ Ma eperā mirudaipari ma ovejaarā ak'ipari-e perā māik'aapa ma ovejaarā ichide-e perā.

¹⁴⁻¹⁵ 'Ovejaarā ak'ipari t'āri piara bīpa ichi ovejaarā pia ak'iparik'a, māga pik'a mia michideerā pia ak'ipari. Mi Ak'ōrepa mi t'āri k'awa bi; ichiaba mia pida mi Ak'ōre t'āri k'awa bi. Māgā ichiaba mia michi ovejaarā t'āri k'awa bi māik'aapa ārapa pida mi t'āri k'awa p'ani. Michi k'ap'ia peepiit'ee āra k'aripait'ee. ¹⁶ Mia ichiaba awaraa ovejaarā iru bi. Māgī ovejaarā nāpemaarā-e, judiorā-e perā. Mamīda mia ichiaba āra k'aripa k'inia bi. Ārapa ichiaba mi pedee ūripataadayada aji. Mapa mia āra p'e biit'ee apemaarā michideerā, judiorā mide ijāpataarā ome, jōmaweda ak'ipari apai jua ek'ari p'anapataadamerā.

¹⁷ Mi Ak'ōrepa mi k'inia iru bapari michi k'ap'ia peepiit'ee perā eperāarā pari. Mamīda waya chok'ai p'irabaiit'ee. ¹⁸ Awaraarāpa mi k'ap'ia peepida-e pai. Ma k'āyara miata āchimaā michi k'ap'ia peepiit'ee. Mia māga ooiit'ee māik'aapa waya chok'ai p'irabaiit'ee, mi Ak'ōrepa māga jara bairā. Iru jōmaarā k'āyara waibiara bi.

¹⁹ Ma pedee ūridak'āri, judiorā waya k'īsia awara-awaraa p'aneejida. ²⁰ Ūk'uruurāpa māgapachida:

—¿Sāap'eda parāpa jā eperā pedee ūri p'anima? ajida. Iru k'ap'iade netuara merātia bi māik'aapa k'īra k'awa-ee bi.

²¹ Mamīda awaraarāpa māgapachida:

—Eperā k'ap'iade netuara merātia bak'āri, māga pedeeek'aada ajida. ¿Netuarapa tau p'āriu beerā pia unupiik'ā? ajida.

Judiorāpa Jesús yiarāa iru p'anadap'edaa

²² Ma t'ēpai k'oijara pak'āri, judiorāpa fiesta oojida Jerusalén p'uurude. Ma fiesta oopachida k'irāpadait'ee chonaarāwedapema ewari Tachi Ak'ōre te waibia awara bidap'edaa iru-it'ee. ²³ Jesús mama nipaji Ak'ōre te āuk'idaa, Salomón Pórtico apatap'edaamāi. ²⁴ Maperā judiorā poro waibiarāpa iru wap'ira ata chejida māik'aapa iidijida:

—¿At'āri tai audū k'īsiapiama iru bait'eeek'ā? ajida. Pi Tachi Ak'ōrepa pēida, Mesías pirā, aweda jarāji.

²⁵ Jesupa p'anauji:

—Naaweda mia parāmaa māga jarajida aji. Mamīda ijāada-e paji. Mia oopari mi Ak'ōrepa oopi bik'a. Oopari ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Ma k'aurepata ijāadaipia bi mi Tachi Ak'ōrepa pēida. ²⁶ Mamīda parāpa ijāada-e p'ani, michideerā-e perā.

²⁷ Michideerāpa mi pedee k'awapata māik'aapa mia āchi k'awapari. Mapa āchi mi t'ēe nipapata. ²⁸ Mia āchi o k'achideepa k'aripa atapari atuanaadamerā; jīp'a ichita chok'ai p'anapataadamerā Tachi Ak'ōre ome. Apidaapa āchi p'oyaa jāri atada-e pai mi juadeepa. ²⁹ Mi Ak'ōrepa āchimaā mide ijāapiji. Iru jōmaarā k'āyara waibiara bi. Maperāpi apidaapa āchi p'oyaa jāri atada-e pai iru juadeepa. ³⁰ Mi, mi Ak'ōre ome abapai.

³¹ Māga ūridak'āri, ma judiorāpa māu p'e atajida iru bat'a peedait'ee. ³² Mamīda Jesupa māgaji:

—Mi Ak'ōrepa mimaa oopiparida aji, ne-inaa pia chok'ara eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. ¿Chisāgī k'aurepata mi bat'a pee k'inia p'anima aji, māupa?

³³ Ma judiorāpa p'anaujida:

—Pia ne-inaa pia oo bi k'aurepa pi bat'a pee k'iniada-eda ajida. Māga oodait'ee pia Tachi Ak'ōre āpite ik'achia peedea perā. Jaraji pi Tachi Ak'ōre ome auk'a, pi eperā bi mīda taik'a.

³⁴ Māpai Jesupa māgaji:

—¿Parā ūraa p'ādade Tachi Ak'ōrepa jara bi-ek'ā:

'Mia jaraji parā mik'a; ak'ōre waibiarā?'

(Sal 82.6)

³⁵ Tachi Ak'ōre Ūraa jōk'aa. Maperā p'oyaa merada-e. Ma ūraa p'ādade Ak'ōrepa t'ijaraji 'ak'ōre waibiarā mik'a' iru pedee ūridap'edaarāmaa, parā chonaarāpa māirā awara bidap'edaa perā iru-it'ee. ³⁶ Tachi Ak'ōrepa mi auk'a awara biji māik'aapa pēiji na p'ek'au eujādee. Māga bita, ¿sāga parāpa jaradai mia ik'achia pedee bajī Tachi Ak'ōre āpite, jarak'āri mi Tachi Ak'ōre Warra? ³⁷ Oo-e pirā mi Ak'ōrepa oopi bik'a, māgara ijāanaāti. ³⁸ Mamīda oo bi pirā mi Ak'ōrepa oopi bik'a, mia jara bi ijāada-e p'ani mīda, ijāati mia ooda k'aurepa. Māgā parāpa wāara k'awaadai mi Tachi Ak'ōre ome abapai.

³⁹ Māga ūridak'āri, waya iru jita atadait'ee paji. Mamīda Jesús mirudachi.

⁴⁰ Maap'eda Jesús wāji Jordán to k'īraik'a eeree. Mama Juanpa naaweda poro choopatamāi beejī. ⁴¹ Mama bide eperāarā chok'ara irumaa wājida māik'aapa āchi pitapai māgapachida:

—Juanpa oo-e paji ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa, na eperāpa ooparik'a. Mamīda irua wāarata jarapachi na eperāde.

⁴² Maperāpi mama eperāarā chok'ara Jesude ijāajida.

11

Lázaro jai-idaada

¹ Eperā, t'ijarapatap'edaa Lázaro k'ayaa baji. Ma eperā chi ipewēraarā María, Marta ome Betania p'uurudepema paji. ² (T'ēepai māgi Mariapa k'era weeji Jesús biiri iri māik'aapa Jesús biiri p'ooji ichi pudapa.) ³ Lázaro k'ayaa bada perā, chi ipewēraarāpa jara pëjida Jesumaa:

—Tachi Waibia, pi k'öp'āyo k'inia Lázaro k'ayaa bi.

⁴ Jesupa māga ūrik'āri, māgaji chi k'öp'āyoorāmaa:

—Ma k'ayaapa jai-idaaru pijida, chok'ai p'irabaiit'ee. Iru k'ayaa bi eperāarāpa k'awaadamerā Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bi māik'aapa k'awaadamerā Tachi Ak'ōre Warrapa ne-inaa jōma ooi ichi Ak'ōrepa oopi bik'a. Māga ook'āri, jarapataadait'ee Tachi Ak'ōre t'āri pia bapari eperāarā ome; chi Warra jida auk'a.

⁵ Jesupa k'inia p'e iru bapachi Marta, María māik'aapa Lázaro. ⁶ Jesumaa jara pëjida mīda, ichi badamāi k'āima omé beejī. ⁷ Maap'eda māgaji chi k'öp'āyoorāmaa:

—Waya wādāma aji, Judea eujādee.

⁸ P'anaujida:

—Mamīda Tachi Jaratepari, mak'iara taarā-e bida ajida, judiorā poro waibiarāpa pi māupa peedait'ee p'anadap'edaa. ¿Waya jāmaa wā k'inia bik'ā? ajida.

⁹ Jesupa p'anauji:

—¿Ewari doce hora īdaa nibapari-ek'ā? aji. Eperā āstaawa nipak'āri, t'ūtutik'aa, īdaa nibairā.

¹⁰ Mamīda eperā p'ārik'ua ni pirā, t'ūtutipari īdaa-e bairā.

¹¹ Māga jarap'eda, Jesupa māgaji:

—Tachi k'öp'āyo Lázaro k'āi bi. Mamīda mia īrimat'aanait'ee.

¹² Chi k'öp'āyoorāpa p'anaujida:

—Tachi Waibia, iru k'āi bi pirā, jipait'eeda ajida.

¹³ Jesupa jara k'inia baji Lázaro jai-idaa bi. Mamīda ārapa k'awada-e p'anajida. K'īsiajida jīp'a k'āi bi. ¹⁴ Māpai Jesupa jīp'a māgaji:

—Lázaro jai-idaajida aji. ¹⁵ Pia bi mi naaweda wā-e paji, ma k'aurepa īrā parāpa waapiara ijāadait'ee perā Tachi Ak'ōrede. Irā wādāma aji, Lazaromaa.

¹⁶ Māpai Tomapa (ichiaba t'ijarapatap'edaa Me-iso) apemaarāmaa māgaji:

—Wādāma aji, iru ome, tachi peek'ooruta pijida.

Jesude ijāapataarā chok'ai p'irabaidait'ee jai-idaaruta pijida

¹⁷ Jesús pachek'āri Lázaro bapatamāi, k'āima k'īmari baji iadap'edaa. ¹⁸ Jerusalendeepa Betania p'uuru perā kilometro ōpee baji. ¹⁹ Mamāik'aapa judiorā chok'ara cheepuru p'anajida Marta māik'aapa María k'öp'āyaadait'ee, āra ipema jai-idaa bada perā. ²⁰ Martapa k'awaak'āri Jesús cheru, wāji iru k'trachuude. Mamīda María teeda beejī. ²¹ Jesús unuk'āri, Martapa māgaji:

—Tachi Waibia, pi cheda paara, mi ipema jai-idaa-e pak'ajida aji. ²² Mamīda mia k'awa bi at'āri pia iidiruta Tachi Ak'ōrepa ooit'ee.

²³ Jesupa māgaji:

—Pi ipema p'irabaiit'eeda aji.

²⁴ Martapa p'anauji:

—Mia k'awa bi na p'ek'au eujā jōdaik'āri, iru chok'ai p'irabaiit'ee māik'aapa it'aa wāit'ee.

²⁵ Māpai Jesupa māgaji:

—Mia piu beerā waya chok'ai p'anapiparida aji. Chi jai-idaada Ak'ōre eujāde ichita chok'ai bapariit'eeda aji, mide ijāa bapachi perā. ²⁶ Ma awara chi chok'ai bi jida atua-e. Ichita it'āri banait'eeda aji, ijāa bapari perā. ¿Pia māga ijāa bik'ā? aji.

²⁷ Martapa māgaji:

—Ijāa bipi. Pita Mesías, chi na p'ek'au eujādee cheit'ee bada eperāarā k'aripade. Pita Tachi Ak'ōre Warra.

Jesús Lázaro iadap'edaamāi jēeda

²⁸ Māga jarap'eda, Marta wāji ichi ipewēra Mariamaa māik'aapa k'iiri ik'aawa māganaji:

—Tachi Waibia nama bi. Pi t'ī bida aji.

²⁹ Mariapa māga ūrik'āri, isapai Jesumaa wāji. ³⁰ Jesús waide pana-e baji p'uurude; at'āri Marta ome unudamāi baji. ³¹ Judiorā María ome p'anadap'edaarāpa ichi isapai uchiaru unudak'āri, iru t'ēe wājida, wāit'ee jīak'aapa jēede Lázaro iadap'edaamāi.

³² Mamīda Mariapa Jesús unuk'āri, bedabaidachi māik'aapa māgaji:

—Tachi Waibia, pi nama bada paara, mi ipema jai-idaa-e pak'ajida aji.

³³ Jesupa unuk'āri María chi che p'anadap'edaarā ome jēe para nībi, t'āri p'ua nībeejī.

³⁴ Māpai iidi:

—¿Sāma iajidama? aji.

P'anaujida:

—Chepáde ajida, ak'ide.

³⁵ Jesús jëedachi. ³⁶ Māga unudak'āri, judiorāpa māgajida:

—¡Ak'íti! ¡Māgara Lázaro k'inia iru baji!

³⁷ Mamīda mairā ũk'uruurāpa māgajida:

—Na Jesupa tau p'āriu beerā pia unupipari. Maperā ¿Lázaro jipak'aji-ek'ā ajida, jaidanaamerā?

Lázaro chok'ai p'irabaida

³⁸ Lázaro piuda k'aurepa Jesús at'āri t'āri p'ua nībide, panaji Lázaro iadap'edaamāi. Māu te uria baji māik'aapa chi t'ai jā nībaji māu choma bipa. ³⁹ Mapa Jesupa māgaji:

—Jā māu āyaa ata binadapáde aji.

Māpai Marta, chi piuda ipewērapa māgaji:

—Mamīda Tachi Waibia, irā iru k'ap'ia mik'ia jo nībida aji, k'āima k'īmari bairā iadap'edaa.

⁴⁰ Māpai Jesupa māgaji:

—¿Mia pīmaa jaraji-ek'ā? aji. Ijāa bi pirā, Ak'ōrepa ne-inaa pia ooit'ee eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa.

⁴¹ Māpai chi māu āyaa ata bijida. Maap'eda Jesús it'aa ak'iji māik'aapa māgaji:

—Ak'ōre, gracias mia chupiria iidida ũrida perā. ⁴² K'awa bi mia iidipari chaa pia ũripari. Mamīda na pedee jararu na eperāarāpa ũridamerā māik'aapa ijāadamerā pia mi pēiji.

⁴³ Māga jarap'eda, Jesupa golpe baji:

—¡Lázaro, uchíaji jāmāik'aapa!

⁴⁴ Māpai chi jai-idaa bada uchijai. Ichi k'ap'ia jōma at'āri pira baji p'arupa; chi jua, jūru paara. Ichiaba ichi poro pira baji p'arupa. Mapa Jesupa māgaji:

—Iru ia bada p'aru erat'aadapáde aji.

Jesús jita atadait'ee pedeetedap'edaa

(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁵ Jesupa ooda unudak'āri, judiorā chok'ara María ome wā p'anadap'edaarāpa irude ijāajida. ⁴⁶ Mamīda mairādepema ũk'uru fariseorāmaa wājida Jesupa ooda nepiride. ⁴⁷ Mapa ma fariseorā p'aareerā poroorā ome t'ī pēijida Junta Supremadepemaarā māik'aapa māgajida:

—¿K'āata oodait'eema? ajida. Jā eperāpa oomaa bi ne-inaa chok'ara eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. ⁴⁸ Ita-aria birutara, jōmaarāpa irude ijāadai. Māgara Romadepemaarā chedayada ajida, Tachi Ak'ōre te waibia t'ee't'aade māik'aapa tachi auk'arā jōt'aade.

⁴⁹ Judío t'ijarapatap'edaa Caifás p'aareerā poro waibia paji ma añode. Ichia māgaji:

—Parāpa maarepida k'awada-e p'anida aji. ⁵⁰ Piara bi eperā aba piumerā tachi p'uuru pidaarā pari, tachi p'uuru pidaarā jōmaweda piudai k'āyaa.

⁵¹ Mamīda Caifapa māga jara-e paji ichi k'īsiadoopa. Ma añode p'aareerā poro waibia pada perā, Tachi Ak'ōrepa ne-inaa p'asait'ee bada ichimaa jarajiji. Maperāpi ichia jaraji Jesús piut'ee āchi p'uuru pidaarā pari. ⁵² Mamīda wāara ma eujādepemaarā-it'ee aupai piu-e pait'ee paji. Ichiaba piut'ee paji eperāarā jōmaarā pari, chi Tachi Ak'ōrede ijāapataadait'eerā awara-awaraa eujāde p'anapataarā pari. ⁵³ Caifapa māga jarada ewatedeepa judiorā poroorāpa pedeeteepachida Jesús peedait'ee.

⁵⁴ Maperā Jesús judiorā t'āide tau taawa nipak'aa paji naawedapemak'a. Mamāik'aapa wāji eujā pania wēe bi k'ait'a, eperāarā mak'iara p'anadak'aa p'uurude. Māgí p'uuru t'ijarapachida Efraín. Mama beejí chi k'ōp'āyoorā ome.

⁵⁵ Ma t'ēepai judiorā Pascua fiesta ĩri pak'āri, eperāarā chok'ara awara āiipa chejida Jerusalendee Tachi Ak'ōre Ũraa p'ādade jara bik'a oodait'ee māik'aapa pia p'anadait'ee iru k'īrapite. ⁵⁶ Mama p'anide ma eperāarā Jesús jiri nipapachida māik'aapa Tachi Ak'ōre te waibiade pedee para baji āchi k'ōp'āyoorā ome:

—¿K'āata k'īsia p'anima? ajida. ¿Iru cheipaa na fiestade wa māga-e?

⁵⁷ Mamīda fariseorāpa māik'aapa p'aareerā poroorāpa Jesús jita atapi k'inia p'anapachida. Mapa jarajida apidaapa Jesús unuruta pirā, āchimaa jara chedamerā.

12

Mariapa k'era weeda Jesús biiri ĩri

(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

¹ Ewari seis falta bak'āri Pascua fiesta oodait'ee, Jesús wāji Betania p'uurudee, Lázaro bapatamāi. Ma Lázaro paji Jesupa chok'ai p'irabaipida. ² Mama bide k'ewara Jesumaa nek'opijida. Martapa jedepachi. Jōdee Lázaro Jesús ome nek'omaa baji. ³ Māimisa Mariapa aneeji k'era ĩpia nardodee ooda. Litro k'audaa baji. Ma k'era Jesús biiri ĩri weet'aaji

māik'aapa ichi pudapa p'oot'aaji. Te jā t'ūa jo nībeeji k'erapa. ⁴ Māpai Jesús k'ōp'āyo, Judas Iscariote, Jesús traicionaait'ee badapa mǎgaji:

⁵—Jā k'era ichi k'inia weemaa bida aji. Netot'aak'aji trescientos denarios pari māik'aapa chupiria beerā k'aripak'aji.

⁶ Mamīda Judapa mǎga jara-e paji chupiria beerā k'aripa k'inia bada perā. Ma k'āyaara mǎga jaraji nechiayaa bada perā. Ichia āra p'arat'a anipapachi māik'aapa aidepema chia atapachi. ⁷ Māpai Jesupa mǎgaji:

—Ita-aria bīji. Irua nǎgī k'era ia iru bajida aji, mi iaruta ewatepema-it'ee. ⁸ Chupiria beerā ichita paraait'ee parā t'āide. Mamīda mi parā ome ichita ba-e pait'eeda aji.

Judiorā poroorāpa Lázaro jiridap'edaa peet'aadait'ee

⁹ Ūridak'āri Jesús Betania p'uuruude bi, judiorā chok'ara wājida iru ak'ide. Ichiba wājida Lázaro ak'ide, Jesupa iru chok'ai p'irabaipida perā. ¹⁰ Maperā p'aareerā poroorāpa pedeetejida Lázaro ichiaba peet'aadait'ee. ¹¹ K'īsiajida Jesupa iru p'irabaipida k'aurepa judiorā chok'ara āchi ūraade ijāadaamaa p'aneeruta Jesude ijāadait'ee.

Jesús Jerusalén p'uurudee wāda

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹² Ai norema eperāarā chok'ara, chi wā p'anadap'edaarāpa k'awaajida Jesús Jerusalendee Pascua fiesta oode cheru. ¹³ Mapa t'ap'uru k'iru t'iap'edap'eda, wājida iru auteebaidait'ee māik'aapa biapachida:

—*¡Hosana! ¡Tachi K'aripapari cheru Tachi Ak'ōre k'ap'ia pari! ¡Tachi Ak'ōrepa iru pia ak'iji māik'aapa pēiji Israel pidaarā Rey pamerā!* *(Sal 118.25-26)*

¹⁴ Jesupa burro chak'e atapiji māik'aapa bataudachi ai īri, Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a:

¹⁵ 'Sión p'uurudepemaarā, waweenāati, ¡Ak'iti! Pāchi Rey cheru burro chak'e īri.' *Zac 9.9*

¹⁶ Chi k'ōp'āyoorāpa k'awada-e paji ma pedee p'āda k'āata jara k'inia bi. Mamīda Jesús it'aa wāda t'ēepai k'irāpajida ma pedee māik'aapa Jesús p'asada. Māpai k'awaajida ma pedee p'āda irude jara baji.

¹⁷ Jesupa Lázaro p'irabaipida unudap'edaarāpa irua ooda jōmaarāmaa nepiripachida.

¹⁸ Mapa eperāarā chok'ara wājida Jesús ome unudait'ee. Mǎgá wā k'inia p'anajida ūridap'edaa perā irua ne-inaa ooda eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. ¹⁹ Fariseorā ūk'uruurāpa mǎga unudak'āri, āchi k'ōp'āyoorāmaa mǎgajida:

—*¿Parāpa unu p'anik'ā? ajida. ¡Iru maarepida p'oyaaada-e pai! ¡jōmaarāta irude ijāa wādada! ajida.*

Judio-eerāpa Jesús unu k'inia p'anadap'edaa

²⁰ Pascua fiesta pai naaweda, eperāarā wāpachida Jerusalendee it'aa t'ide Tachi Ak'ōremaa. Ma wādap'edaarā t'āide p'anajida judio-eerā, judiorā ūraade ijāadap'edaarā. ²¹ Māirā Felipepaa wājida. Mǎgí Felipe Betsaida p'uurudepema paji. Mǎgí p'uuru Galilea eujāde bi. Ma judio-eerāpa mǎgajida irumaa:

—Señor, taipa Jesús unu k'inia p'anida ajida.

²² Māpai Felipepa nepirinaji Andreemaa. Maap'eda āchi omé wājida Jesumaa nepiride.

²³ Ūrik'āri judio-eerāpa iru jirimaa p'ani, Jesupa mǎgaji:

—Ewari paruda aji, Eperā Ak'ōre Truadepema it'aa wāit'ee. ²⁴ Mia wāarata jararu. Eperāpa trigo tau apai iru bita, mǎgí tau uu-e pirā, tau apai iru bait'ee. Jōdee mǎgí tau uuru pirā, baaip'eda yoorode piu pik'a bi mīda, madeepa trigo k'arra chiwidi t'onopari māik'aapa warip'eda, chaupari. Mǎgá tau apaideepa chok'ara uchiadait'ee. ²⁵ Na p'ek'au eujāde bi misa, eperāpa jiriru pirā ooit'ee ichia oo k'iniata, ichi piuk'āri atuait'ee. Mamīda na p'ek'au eujāde bi misa, eperāpa jiriru pirā ooit'ee Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a, ma k'aurepa ichita chok'ai bapariit'ee Tachi Ak'ōre ome. ²⁶ Apidaapa oo k'inia bi pirā mia oopi bik'a, mǎgí nipaipia bi mi ome mi wārumaa. Mǎga ooru pirā, mi Ak'ōrepa iru pia ak'iit'ee.

Jesupa ichi piut'eeda ada

²⁷—*Irā mi t'āri p'ua nībida aji. ¿K'āata jaraima? ¿Nāga jaraik'ā: “Ak'ōre, mi k'aripáji nǎgá banaamerā”? Ma-it'ee mi cheji, chupiria chait'ee. Mapa mia jara bi mi Ak'ōremaa: ²⁸ “Ak'ōre, ak'ipíji wāara pi jōmaarā k'āyaara waibiara bi. ¡Óoji pichia oo k'iniata!”*

Māpai arii p'anadap'edaarāpa ūrijida it'arīpa jara bi:

—*Mia mǎga ak'ipidoo pi k'ap'ia pari māik'aapa waya mǎga ak'ipiit'ee.*

²⁹ Eperāarāpa mǎgí pedee ūridak'āri, k'īsiajida pata k'īrau nībi. Mamīda māirā ūk'uruurāpa mǎgajida:

—*It'aripema ángel paji. Mǎgípata pedeejida ajida.*

³⁰ Māpai Jesupa mǎgaji:

—Jā pedee ūridap'edaa, mi-it'ee-e pajida aji. Parā-it'eeta paji. ³¹ Irapi Tachi Ak'ōrepa k'awapiit'ee na p'ek'au eujādepemaarāpa k'achia oopata. Irapi Tachi Ak'ōrepa p'oyaait'ee na p'ek'au eujādepemaarā poro waibia Satanás. ³² Mamīda michi k'ap'ia kurusode jira atadak'āri eujādeepa, eperāarāpa mide ijāa p'aneedit'eeda aji.

³³ Māga jarak'āri, Jesupa jara k'inia baji ichi sāgá piut'ee. ³⁴ Māpai eperāarāpa p'anaujida: —Tai ūraade jara bi Mesias ichita bapariit'ee. ¿Sāga pia jaraima Eperā Ak'ōre Truadepema kurusode jiradait'ee? ¿K'aima ma Eperā Ak'ōre Truadepema?

³⁵ Jesupa māgaji:

—Mi, chi īdaa pik'a bi mak'iara taarā-e parā ome. Nipapatāati mi īdaa pik'a bide p'āriu pik'a bide t'ūnaadamerā. Chi p'āriu pik'a bide nipariipa k'awa-e bi sāmaa wāru. ³⁶ Mi, chi īdaa pik'a bi parā ome bi misa, mide ijāapatāati. Mia Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida jarateepari, parāpa ma pedee ijāadap'eda, iru warrarā p'aneedit'eeda.

Māga jarap'eda, Jesús āyaa wāji ichi ununaadamerā.

Judiorāpa Jesude ijāada-e p'anadap'edaa

³⁷ Jesupa ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi taide oopachi mīda, judiorā chok'araarāpa irude ijāadak'aa paji. ³⁸ Māga paji wāara uchiamerā nāgi pedee Ak'ōre pedee jarapari Isaiāpa p'ādade jara bik'a:

'Tachi Ak'ōre, ¿k'aipa ijāajima aji, taipa jarateedap'edaa? ¿K'aimaa pia ooda ak'ipijima?' (Is 53.1)

³⁹ Isaiāpa p'ādade ichiaba jara bi āchia p'oyaa ijāadak'aa paji nāga perā:

⁴⁰ 'Tachi Ak'ōrepa āchi tau p'āriu pik'apiji irua ooda ak'i p'ani mīda, ununaadamerā. Ma awara k'iri k'isua pik'apiji irua jarada ūri p'ani mīda, k'awanaadamerā māik'aapa irumaa chenaadamerā, irua āchia p'ek'au k'achia oopata wēpapimerā.' (Is 6.10)

⁴¹ Isaiāpa māga jaraji, k'āimok'araa pik'a bide Jesús unuda perā Tachi Ak'ōre k'ira wāree eujāde. Maperāpi Jesude pedee baji.

⁴² Isaiāpa jaradak'a wāara uchijaji mīda chok'araarā ome, judiorā ūk'uruurāpa Jesude ijāajida; ichiaba āchi poroorā ūk'uruurāpa pida ijāajida. Mamīda fariseorā waidooapa māirāpa ijāadap'edaa eperāarā eperāarā taide jaradak'aa paji. Waawee p'anajida fariseorāpa āchi t'ūpida-e pai jīak'aapa Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tede. ⁴³ Audupiaara k'inia p'anapachida āchi auk'arāpa āchi ak'idamerā judiorā pia beerāk'a, k'inia p'anadai k'āyaa Tachi Ak'ōrepa āchi ak'imerā ichideerāk'a.

Tachi Ak'ōrepa eperāarāpa oopata ak'it'ee

⁴⁴ Maap'eda Jesupa golpe pedeeji judiorā arii p'anadap'edaarāmaa:

—Chi mide ijāa bi midepai ijāa-e bida aji. Ichiaba mi Ak'ōrede ijāa bi, iruata mi na p'ek'au eujādee pēida perā. ⁴⁵ Chi mi unu bipa ichiaba mi pēida unu bi. ⁴⁶ Mita chi īdaa pik'a bi. Mi cheji na p'ek'au eujādee mide ijāapataarā p'ananaadamerā p'ek'au oopataarā p'anapatak'a p'āriu pik'a bide. ⁴⁷ Eperāpa mi ūraa ūrip'eda, made jara bik'a oo-e pirā, mia jara-e ma eperā atuait'ee. Mi che-e paji na p'ek'au eujādepemaarā atuapiit'ee. Ma k'āyaa mi cheji eperāarā o k'achiadeepa k'aripa atade. ⁴⁸ Eperāpa mi yiarāa iru bi pirā mi ūraa ūri k'inia-e bairā, Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate ichia māgi eperā miapiit'ee. Mia jarada k'aurepa irua eperāarāpa oopata ak'it'ee k'awaait'ee ijāapachida wa ijāadak'aa paji. ⁴⁹ Michi k'īsiadoopa pedee-e bajida aji. Mi Ak'ōre, mi na eujādee pēidapa ma pedee jōma mimaa jarapiji. Irua jaraji mia pedeeit'ee māik'aapa jarateeit'ee. ⁵⁰ Mia k'awa bi jōmaweda mi Ak'ōrepa mimaa jarapiru, māga jara bi eperāarāpa ijāadamerā māik'aapa it'aa wādamerā.

13

Jesupa chi k'ōp'āyoorā biiri siida

¹ Pascua fiesta ewate pai naaweda, Jesupa k'awa baji ewari awara bida ichi na p'ek'au eujādeepa uchiat'ee māik'aapa ichi Ak'ōremaa wāit'ee; māgi ewari paru. Ichia chi k'ōp'āyoorā na p'ek'au eujāde p'ani k'inia iru bapachi. Māgá āchi k'inia iru bapachi ichi piurumaa.

² Ai k'ewara Pascuadepema chik'o jedei naaweda, Netuara Poro Waibiapa k'īsia k'achia k'īsiapiji Judas, Simón Iscariote warramaa, ichia Jesús traicionaamerā. ³ Mamīda Jesupa k'awa baji ichi Tachi Ak'ōredeepa cheda māik'aapa Ak'ōremaa wāit'ee. Ichiaba k'awa baji Tachi Ak'ōrepa ne-inaa jōmaweda bijī ichi jua ek'ari. ⁴ Mapa nek'omaa p'anide Jesús bainī beejī māik'aapa ichi iripema p'aru jī bada érat'aap'eda, āyaa bijī. Maap'eda toalla jī nibijī ichi k'irride, mimiapataarāpa oopatak'a chīara biiri siidait'ee pak'āri. ⁵ Māpai jarrade pania wee atap'eda, chi k'ōp'āyoorā biiri siimaa beejī. Maap'eda ma toallapa p'ook'ooji.

⁶ Mamīda Simón Pedro biiri siinait'ee pak'āri, irua māgaji:

—Tachi Waibia, ¿mi biiri paara siit'eeek'ā? aji.

⁷ Jesupa p'anauji:

—Írá pia k'awa-e bida aji, mia oomaa bi. Mamída t'ēepai k'awayada aji.

⁸ Māpai Pedropa mägaji:

—¡Mi biiri siipi-eda! aji.

Jesupa p'anauji:

—Pi biiri siipi k'inia-e bi pirā, mägara waa nipanaapáde aji, mi ome.

⁹ Māpai Simón Pedropa mägaji:

—¡Tachi Waibia, mägara mi biiri aupai siinaapáde aji. Ichiaba mi jua māk'aapa poro paara siipáde! aji.

¹⁰ Mamída Jesupa p'anauji:

—Eperā ewaa k'uip'eda māk'aapa taawaa uchiap'eda, waya k'ui-eda aji. Chi biiri aupaita siipari, k'ap'ia jōma t'āu-ee bairā. Māga pik'a parā t'āu-ee pik'a p'ani p'ek'au k'achiapa. Mamída parā jōmaweda māga p'ani-eda aji.

¹¹ Jesupa māga jaraji k'awa bada perā k'aipa ichi traicionaait'ee bi.

¹² Chi k'ōp'āyoorā biiri siip'eda, waya ichi iripema p'aru ji beejí. Maap'eda mesade su-ak'i beejí māk'aapa mägaji:

—¿Parāpa k'awa p'anik'ā aji, k'āata jara k'inia bi mia et'ewa ooda? ¹³ Parāpa mimaa “Jarateepari” māk'aapa “Tachi Waibia” apata. Māga jaradak'āri, wāarata jara p'ani. ¹⁴ Mi parā Waibia māk'aapa parā Jarateepari bi mīda, parā biiri siiji. Mapa parāpa pida pāchi k'ōp'āyoorā biiri siidaipia bi. ¹⁵ Mia māga ooji parāpa auk'a oodamerā. ¹⁶ Mia wāarata jararu. Mimiapari ichi poro waibia k'āyaara waibiara bi-e. Ichiaba chok'a pēida iru pēida k'āyaara waibiara bi-eda aji. ¹⁷ Parāpa mia et'ewa jarada ūrijida. Ma jaradak'a ooruta pirā, t'āri o-īa p'anadait'ee.

¹⁸ Mamída māga-e pait'ee parā jōmaarā ome. Mia k'awa bi mi k'ōp'āyoorā jirit'erada. Mapa ichiaba k'awa bi wāara p'asait'ee Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a:

'Mi ome nek'orupa mi peepit'aait'ee.' (Sal 41.9)

¹⁹ Írá mia māga jara bi māga p'asak'āri, parāpa wāara ijāadamerā Mita, Tachi Ak'ōrepa k'āada eperāarā k'aripamerā. ²⁰ Mia wāarata jararu. Chi mia pēida auteebairupa mi jida auteebai bi. Māga pik'a chi mi auteebairupa mi Ak'ōre, mi pēida, auk'a auteebai bi.

Jesupa jarada k'aipa ichi traicionaait'ee

(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)

²¹ Māga jarap'eda, Jesús t'āri p'ua nībeejí. Māpai mägaji:

—Mia wāarata jararu. Parādepema abaapa mi traicionaait'eeda aji.

²² Jesupa māga jarak'āri, chi k'ōp'āyoorā ak'i trua para beejí, k'awada-e p'anadap'edaa perā k'aíta jara bi. ²³ Māirādepema aba, Jesupa audú k'inia iru bada, iru ik'aawa siu-ak'i bají. ²⁴ Mapa Simón Pedropa taupa jarapachi mägimaa iidimera k'aipata Jesús traicionaait'ee.

²⁵ Māpai māgi k'ōp'āyopa k'iri ik'aawa iidiji Jesumaa:

—Tachi Waibia, ¿k'aíma? aji.

²⁶ Jesupa p'anauji:

—Nāgí pan pite sá atak'āri, mia teeit'eeda aji, mägimaa.

Aramata Jesupa ma pan pite sá ataji māk'aapa teejí Judamaa. Māgí Judas Simón Iscariote warra paji. ²⁷ Judapa māgi pan jitak'āri, Satanás iru t'āride t'ūdachi. Māpai Jesupa mägaji:

—Pichia ooit'ee bi isapai oopáde aji.

²⁸ Mamída Jesús ome nek'omaa p'anadap'edaarāpa k'awada-e paji sāap'eda māga jaraji.

²⁹ Judapa āchi p'arat'a anipapachi perā, ūk'uruurāpa k'īsiajida Jesupa jara bají ne-inaa netonamerā fiesta-it'ee, maa-e pirā chupiria beerāmaa ne-inaa teenamerā.

³⁰ Judapa ma pan jitap'eda, uchiadachi taawaa. P'ārik'ua paji.

Ūraa chiwidi eperāarā-it'ee

³¹ Judas taawaa uchiada t'ēepai, Jesupa mägaji:

—Írá Tachi Ak'ōrepa ichi k'ira wāere unupit'ee, mi chi Eperā Ak'ōre Truadepema k'ap'ia pari. Mi k'aurepa jōmaarāpa wāara k'awaadait'ee Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bi.

³² Mia māga ak'ipik'āri, taarā-e nide Tachi Ak'ōrepa ichiaba ak'ipiit'ee mi wāara irua pēida.

³³ Warrarā, naapai mi taarā-e parā ome. Parāpa mi jiridayada aji. Mamída unuda-e pait'ee. Mia judiorā poro waibiārāmaa jaradak'a parāmaa auk'a jarait'ee; p'oyaa wāda-e mi wārumaa. ³⁴ Parāmaa ūraa chiwidi jararu. Chik'inia p'anapatáati. Mia parā k'inia iru baparik'a, māgá parā jida chik'inia p'anapatáati. ³⁵ Māgá chik'inia p'anaruta pirā, jōmaarāpa k'awadayada aji, parā mi k'ōp'āyoorā.

Jesupa jarada Pedropa ichi k'awa-e bida ait'ee

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)

³⁶ Māpai Simón Pedropa Jesumaa iidiji:

—Tachi Waibia, ¿sāmaa wāit'eema? aji.

Jesupa p'anauji:

—Mi wārumaa waide pi p'oyaa wā-eda aji. Mamīda t'ēepai wāit'eeda aji.

³⁷ Pedropa māgaji:

—Tachi Waibia, ḡsāap'eda mi pi t'ēe wā-e payama? aji. ḡpi ome wā k'inia bi, pi k'aurepa piuru pijida!

³⁸ Māpai Jesupa p'anauji:

—ḡWāara pichi k'ap'ia peepit'aalik'ā aji, mi k'aurepa? Mia wāarata jararu. Et'erre k'arii naaweda, jarada ḡpee pia mi k'awa-e bida ait'ee.

14

Jesupa jarada ichi Tachi Ak'ōre ok'a bi

¹—K'isia paraa p'ananaati. Ma k'āyaara ijāapatāati Tachi Ak'ōrede māik'aapa mide. ² Mi Ak'ōre eujāde te chok'ara paraada aji, ichideerā-it'ee. Māga-e pada paara, mia jarak'aji. Parā naa wāit'ee te pi-ia oode parā-it'ee. ³ Ma t'ēepai mi waya cheit'ee parā atade, mi ome p'anadamerā mi baparimaa. Māgā parā ichita p'anapataadait'ee mi ome. ⁴ Mi wārumaa parāpa k'awa p'anida aji, chi o k'awa p'anadairā.

⁵ Māpai Tomapa māgaji Jesumaa:

—Tachi Waibia, k'awada-e p'anida aji, pi sāmaa wāru. ḡSāga chi o k'awadayama? aji.

⁶ Jesupa p'anauji:

—Mita Tachi Ak'ōre truadee wāpari ok'a bi. Miata Tachi Ak'ōre wāarata jarapari. Miata eperāarā chok'ai p'anapipari ichita p'anapataadamerā Tachi Ak'ōre ome. Mi awara apidaapa eperāarā wāpida-e pai Tachi Ak'ōremaa. Mapa midepai ijāadak'āri, mi Ak'ōremaa wādait'ee. ⁷ Parāpa wāara mi k'awada paara, ichiaba mi Ak'ōre k'awak'ajida. Wāara, iraweda iru k'awadait'ee, iru unupata perā.

⁸ Māpai Felipepa māgaji:

—Tachi Waibia, Ak'ōre Waibia k'ira taimaa ak'ipipāde aji. Māgapaita k'inia p'anida aji.

⁹ Jesupa p'anauji:

—Felipe, mi taarā nipapari parā ome. Māga bita, ḡwaide mi k'awa-e bik'ā? aji. Chi mi unuparipa ichiaba Ak'ōre Waibia unupari. ḡSāga pia “Ak'ōre Waibia k'ira ak'ipipāde” ayama? aji. ¹⁰ ḡIjāa-e bik'ā aji mi, Ak'ōre Waibia ome araa bapari? Mi araa bapari iru Jaure ome; ḡodee iru araa bapari mi k'ap'ia ome. Mia jaramaa bi michi k'isiadoopa jara-e bida aji. Mi Ak'ōrēpata māga jarapi bi. Ma awara mia ne-inaa oo bi ook'aa michi juadoopa. Mi Ak'ōrēpata māga oopi bi, mi ome bapari perā. ¹¹ Ijāati mia jarak'āri mi, Ak'ōre Waibia ome araa bapari. Maa-e pirā ijāati mia ne-inaa ooda k'aurepapai, oopari perā ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. ¹² Mia wāarata jararu. Chi mide wāara ijāa bipa auk'a ooyada aji, mia ne-inaa oo bik'ā. Ma awara ne-inaa pi-ia ooyada aji, mi wāit'ee perā mi Ak'ōre bimaa. ¹³ Mia oopariit'ee ḡomaweda parāpa it'aa iidiruta mi t'ide michideerā perā. Māgā iru Warra k'aurepa ḡomaarāpa unudai Tachi Ak'ōre ḡomaarā k'āyaara waibiara bi. ¹⁴ Parā michideerā perā, mi t'ide it'aa iididak'āri, mia neḡmaata oopariit'eeda aji, parāpa iidi p'anik'a.

Jesupa jarada ichi Tachi Ak'ōre Jaure peit'ee ichideerāmaa

¹⁵—Parāpa mi k'inia iru p'ani pirā, oopataadait'eeda aji, mi ūraade jara bik'a. ¹⁶ Māpai mia chupiria iidit'ee mi Ak'ōremaa, irua awaraa K'aripapari peimerā mi pari, māgī ichita parā ome bapariimerā. ¹⁷ Māgī Tachi Ak'ōre Jaure. Ichia wāara aupaita jarateepari. Ijāadak'aa beerā ome iru ba che-e, iru unuda-e p'anadairā māik'aapa k'awada-e p'anadairā. Mamīda parāpata iru k'awa p'ani, parā ome bapari perā māik'aapa parā t'āride bapariit'ee perā.

¹⁸ Mia parā chupiria atabēi-eda aji. Waya cheit'ee. ¹⁹ Taarā-e na p'ek'au eujādepemāarāpa mi waa unuda-e pait'ee. Mamīda parāpata mi unudait'ee. Mi ichita chok'ai bapari perā, parā jida auk'a ichita chok'ai p'anapataadait'ee. ²⁰ Maapai parāpa wāara k'awaadait'ee mi, Tachi Ak'ōre Waibia ome araa bapari māik'aapa parā mi ome ichiaba araa p'anapataadait'ee, t'āri a-ba. ²¹ Chi mi ūraa ūri bipa māik'aapa oo bipa ma ūraade jara bik'a wāara mi k'inia iru bi. Mi Ak'ōrepa māgī eperā ichiaba k'inia iru bapariit'ee. Ma awara mia pida iru k'inia iru bapariit'ee māik'aapa irumaa unupiiit'ee.

²² Māpai Judas, chi Simón Iscariote warra-ee badapa iidiji:

—Tachi Waibia, ḡsāap'eda pia taimaa unupiiit'ee aji, mamīda ijāadak'aa beerāmaa unupi-e pait'ee?

²³ Jesupa p'anauji:

—Eperāpa mi k'inia iru bi pirā, mi ūraade jara bik'a oopariit'eeda aji. Mi Ak'ōrepa māgī eperā k'inia iru bapariit'ee māik'aapa mi Ak'ōre mi ome chedait'ee iru ome p'anapataade. ²⁴ ḡodee chi mi k'inia-e bipa oo k'inia-e bi mi ūraade jara bik'a. Na pedee parāpa ūri p'ani mēre-eda aji; mi Ak'ōrede. Iruata mi peji.

²⁵ 'Mia na ūraa jara bida aji, parā ome bi misa. ²⁶ Mamīda mi uchiada t'ēepai, Ak'ōre Waibiapa pēiit'ee awaraa K'aripapari mi pari; māgí iru Jaure. Māgipa ne-inaa jōmaata jarateei'ee parāpa oodamerā mia oopi bik'a. Ma awara irua k'aripait'ee mia jarada jōmaweda k'irāpadamerā.

²⁷ 'Mi wāi naaweda, parā t'āri k'āiweepi k'inia bi. T'āri k'āiwee p'anapatāati. Mia arak'atiapai k'āiwee p'anapi-e, na p'ek'au eujādepemaarāpa oopatak'a. Mapa t'āri p'ua p'ananaati māik'aapa p'eranaati. ²⁸ Parāpa ūrijida mia jarak'āri: "Mi wāit'ee, maap'eda waya cheit'ee." Parāpa wāara mi k'inia iru p'anadap'edaa paara, t'āri o-īa p'anak'ajida mia nāga jarak'āri. O-īa p'anadaipia bi mi wāru perā Ak'ōre Waibiamaa; mi k'āyaara waibiara bīmaa. ²⁹ Ma jōma p'asai naaweda, mia māga jaraji, p'asak'āri, parāpa mi pedee ijāadamerā.

³⁰ 'Waa mak'āra pedee-e pait'ee parā ome, Satanás, na p'ek'au eujādepemaarā poro waibia, cheru perā. Ichia mi p'oyaa chok'ak'aa. ³¹ Mamīda na p'ek'au eujādepemaarāpa k'awaadamerā mia Ak'ōre Waibia k'inia iru bapari, ooit'ee irua jara bik'a.

'P'irabaidapáde aji. Āyaa wādāma namāik'aapa.

15

Jesús uva k'arrak'a bi

¹ Uchiadai naaweda, Jesupa māgaji:

—Mi uva k'arrak'a pipiara bida aji. Jōdee mi Ak'ōre chi uva uuda ak'iparik'a bi. ² Mi k'arradepema jik'ara chau-e bi pirā, irua māgí jik'ara t'iap'et'aapari. Jōdee chi jik'ara chauparidepema jua chak'eerā jarit'aapari māgí jik'ara waapiara chaumerā. ³ Parā māgí jik'ara jaridák'ata p'ani mia ūraa jarada ijāadap'edaa perā. ⁴ Mi ome araa p'anapatāati mi parā ome araa baparik'a. Uva jik'ara ichi itu chauk'aa chi k'arra ome araa ba-e pirā. Māga pik'a pāchi k'iradoopa mia oopi bik'a p'oyaa ooda-e, mi ome araa p'anapataada-e pirā.

⁵ 'Mida aji, uva k'arrak'a bi. Jōdee parā chi jik'arák'ata p'ani. Uva jik'ara pia chauparik'a araa bak'āri chi k'arra ome, māga pik'a parā mi ome araa p'anapataadák'āri, ne-inaa chok'ara mia oopi bik'a oopataadait'ee. Mamīda mi wēe parāpa maarepida ooda-e pai mia oopi bik'a. ⁶ Uva jik'ara chauk'aa bak'āri, t'iap'ek'oodap'eda, p'e nibipata ak'ōrejīrumaa p'ook'oodaimerā. Maap'eda t'ipitaude bat'ak'oopata paak'oodaimerā. Māga pik'a pait'ee chi mi wēe beerā ome.

⁷ 'Mamīda parā araa p'anaruta pirā mi ome māik'aapa mi ūraade jara bik'a ooruta pirā, it'aa iidipatāati pāchia iidi k'iniata. Mi Ak'ōrepa ooit'ee parāpa iidi p'anik'a. ⁸ Parāpa ne-inaa chok'ara mia oopi bik'a oodak'āri, ak'ipipata wāara mi k'ōp'āyoorā. Māga unudak'āri, awaraarāpa "Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bida" adait'ee. ⁹ Mi Ak'ōrepa mi k'inia iru baparik'a, mia auk'a parā k'inia iru bapari. Mi ome chik'inia p'anapatāati. ¹⁰ Mi, mi Ak'ōre ome chik'inia bapari, mia oopari perā irua jara bik'a. Māgá parā mi ome chik'inia p'anapataadait'ee, mia jara bik'a ooruta pirā.

¹¹ 'Mia māga jaraji mik'a parā t'āri o-īa p'anapataadamerā. K'inia bi parā t'āri o-īa p'anapataadamerā. ¹² Mia nāga jara bi: Chik'inia p'anapatāati, mia parā k'inia iru baparik'a. ¹³ Eperāpa chi k'ōp'āyo audú k'inia iru bak'āri, iru k'aripapari ma k'aurepa piuru pijida. Ma k'āyaara apidaapa awaraa eperā audupiara k'inia iru p'anada-e pai. ¹⁴ Parā wāara mi k'ōp'āyoorā, mi ūraa jara bik'a oo wāruta pirā. ¹⁵ Waa mia parā t'ijara-e "mimiapataarā", mimiaparipa k'awa-e bairā ne-inaa jōmaweda chi poropa oo bi. Ma k'āyaara t'ijara bi "michi k'ōp'āyoorā" mia k'awapida perā jōmaweda mi Ak'ōrepa mīmaa jarada. ¹⁶ Parāpa mi jirit'erada-e paji. Miata parā jirit'eraji māik'aapa awara biji mi ūraa jarateenadamerā. Māgá parā k'aurepa eperāarāpa ma ūraa ūridap'eda, mide ijāadai māik'aapa ichita p'anapataadai mi ome. Ma awara ma jarateenadap'edaa k'aurepa parāpa mi t'ide ne-inaa iididák'āri mi Ak'ōremaa michideerā perā, irua ooit'ee parāpa iidi p'anik'a. ¹⁷ Waya mia jara bi: chik'inia p'anapatāati.

Ijāadak'aa beerāpa Jesús ichideerā ome k'īra unuamaa iru p'anapata

¹⁸ —Mide ijāadak'aa beerāpa parā k'īra unuamaa iru p'ani pirā, k'irāpāti mita naapiara k'īra unuamaa iru p'anapachida. ¹⁹ Parā p'anadap'edaa paara āchi p'anapatak'a, āchia parā k'inia iru p'anak'ajida āchideerāk'a. Mamīda parā āchideerā-e. Miata parā jirit'eraji āchi k'āyaara awara p'anapataadamerā. Maperāpi āchia parā k'īra unuamaa iru p'anapata. ²⁰ K'irāpāti mia jarada: "Mimiapari ichi poro waibia k'āyaara waibiara bi-e." Mi jiri nipapatap'edaak'a ichiaba parā jiri nipapataadait'ee. Jōdee mia jarateeda ijāajida pirā, parāpa jaratee p'ani ichiaba ijāadait'ee. ²¹ Mamīda ma k'āyaara audupiara parā jiri nipapataadait'ee, michideerā perā. Māga oodait'ee k'awada-e p'anadairā k'aipata mi pēiji.

²² 'Mia Ak'ōre net'aa jara che-e pada paara, ārapa k'īsiada-e p'anak'ajida āchia p'ek'au k'achia oopata. Mamīda mi Ak'ōrepa jara pēida jara cheji. Mapa irā "taipa k'awada-e

p'anida" adaik'araa bi. ²³ Mi k'ira unuamaa iru p'anirāpa mi Ak'ōre jida k'ira unuamaa iru p'ani. ²⁴ Unuda-e pada paara mia ne-inaa ooda awaraarāpa p'oyaa oodak'aa, āchia p'ek'au k'achia ooda-e pak'aji Tachi Ak'ōre k'irapite. Mamīda āchia māga unujida mīda, at'āri mi, mi Ak'ōre ome k'ira unuamaa iru p'ani. ²⁵ P'asaji āchi ūraa p'ādade jara bik'a:

‘Āchi k'inia mi k'ira unuamaa iru p'anapachida.’

(Sal 35:19)

²⁶ ‘Mamīda mia awaraa K'aripapari pēiit'eeda aji. Māgipa wāara aupaita jarapariit'ee. Māgí uchiapari Tachi Ak'ōredeepa, iru Jaure perā. Māgí chek'āri, irua mi k'awapiit'ee eperāarāmaa. ²⁷ Parāpa pida mi k'awapidait'ee awaraarāmaa, mide ijāadak'āriipa mi ome p'anapatap'edaa perā.

16

¹ ‘Mia ma jōma jaraji parāpa mide ijāapataadamerā. ² Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tedeepa parā jeret'aapataadait'eeda aji. Ma awara parā peet'aadait'eeda aji. Māga oodak'āri, āchia k'īsiaadait'ee māgata pia oomaa p'ani Tachi Ak'ōre-it'ee. ³ Māga oodait'ee mi, mi Ak'ōre ome wāara k'awada-e p'anadirā. ⁴ Mapa ma jōma jaraji parāmaa, māga p'asak'āri, k'irāpadamerā. Naaweda māga jara-e paji, parā ome bada perā.

Tachi Ak'ōre Jaurepa oo bi

⁵ —Írá mi wāit'ee mi pēida baparimaa. Mamīda parādepema apidaapa iidida-e p'ani mi sāmaa wāit'ee. ⁶ Ma k'āyara parā k'ira pia-ee p'ani, mia māga jarada perā. ⁷ Mia wāarata jararu. Parā-it'ee piara bi mi wāmerā. Mi wā-e pirā, Ak'ōre Jaure, Tachi K'aripapari, che-e pait'ee parā ome bapariit'ee. Mamīda mi wāru pirā, mia iru pēiit'ee parāmaa. ⁸ Iru chek'āri, na p'ek'au eujādepemaarāmaa k'awapiit'ee āchia p'ek'au k'achia oopata. Ichiaba āchima k'awapiit'ee Tachi Ak'ōredeerāpa ne-inaa pia oopata irua k'inia bik'a. Ma awara k'awapiit'ee Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate ichia ak'iit'ee eperāarāpa oopata jarait'ee pia wa k'achia. ⁹ K'awapiit'ee eperāarāpa mide ijāada-e p'anadak'āri, k'achia oomaa p'ani. ¹⁰ K'awapiit'ee mia oopachi Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a, mi irumaa wāru perā. Māga ook'āri, parāpa mi waa unuda-e pait'ee. ¹¹ K'awapiit'ee Tachi Ak'ōrepa pia ak'e na p'ek'au eujādepemaarā poro waibia pa oo bi. Mapa iru, iru eere p'anirā ome miapiit'ee.

¹² ‘Mia k'īsia chok'ara iru bida aji, parāmaa jarait'ee. Mamīda írá waa jara-e, parāpa ma jōma k'irāpada-e pai perā. ¹³ Mamīda Ak'ōre Jaure chek'āri, ne-inaa wāarata jōma k'awapiit'ee parāmaa, ichia wāara aupaita jarapari perā. Ichi k'īsia doopa pedee-e pait'ee. Tachi Ak'ōrepa jara bi ūrip'eda, māga jarapariit'ee māik'aapa jarapariit'ee ne-inaa waide p'asa-e bi. ¹⁴ Ak'ipiit'ee mi apemaarā k'āyara waibia bi, mia ne-inaa k'awa bi parāmaa k'awapik'āri. ¹⁵ Jōma mi Ak'ōrepa k'awa bi mia pida k'awa bi. Maperāpi mia jaraji Ak'ōre Jaurepa k'awapiit'ee jōma mia ne-inaa k'awapi k'inia bi parāmaa.

¹⁶ ‘Na ewari mi waa unuda-e pait'ee. Mamīda ai t'ēpai taarāpai waya unudait'eeda aji.

K'ira pia-ee p'anadap'eda, t'āri o-īa p'aneedait'ee

¹⁷ Māga ūridak'āri, chi k'ōp'āyoorā ūk'uru āchi pitapai pedee para beiji:

—¿K'āata jara k'inia bima, ajida, na pedee: “Na ewari mi unuda-e pait'ee, mamīda ai t'ēpai waya unudait'ee”? ¿Ichiaba k'āata jara k'inia bima nāgí pedee: “mi Ak'ōremaa wāru perā”? ¹⁸ ¿K'āata jara k'inia bima na pedee: “taarāpai”? K'awada-e p'anida ajida, irua k'āata jara k'inia bi.

¹⁹ Jesupa k'awaji chi k'ōp'āyoorāpa k'āata iidi k'inia p'ani. Mapa māgaji:

—Mia jarajida aji, na ewari parumaa mi waa unuda-e pait'ee, mamīda ai t'ēpai waya unudait'ee. ¿Mata parāpa iidi para bi-ek'ā? aji. ²⁰ Mia wāarata jararu. Parā jarajēdait'ee māik'aapa t'āri p'ua p'aneedait'ee. Jōdee na p'ek'au eujādepema ijāadak'arā o-īa p'aneedait'ee. Mamīda parā k'ira pia-ee p'anadap'eda, o-īa p'aneedayada aji. ²¹ K'īsia dáma nāgide. Wēra warra t'oit'ee pak'āri, p'ua nibeepari, t'oit'ee perā. Mamīda chi warra t'o atak'āri, k'ira atuadaipari p'ua nibada māik'aapa o-īa nibeepari warra chai t'o atada perā. ²² Māga pik'a bi parā ome. Írá parā k'ira pia-ee p'ani mi wāru perā. Mamīda mia parā waya unuit'ee. Maapai parā t'āri o-īa p'aneedak'āri, apidaapa ma o-īa wēpapida-e pait'ee.

²³ ‘Maapai parāpa mimaa maarepida iidida-e pait'ee. Mia wāarata jararu. Mi t'íde mi Ak'ōremaa ne-inaa iidiruta pirā, irua parāpa iidi p'ani teepariit'ee, michideerā perā. ²⁴ Waide mi t'íde parāpa maarepida it'aa iidida-e p'ani. Iidíti mi Ak'ōrepa teemerā parāpa iidi p'ani. Māgá parā wāara t'āri o-īa p'anapataadait'ee.

²⁵ ‘Ma et'ewa jarada mia imeraa pik'a jarateeki. Mapa parāpa pia k'awada-e paji. Mamīda na ewari māgá jaratee-e pait'eeda aji. Jíp'a pedeeit'ee Ak'ōre net'aa pia k'awaadamerā. ²⁶ Maapai parāpa mi t'íde it'aa iididait'ee, michideerā perā. Mapa mia jara-e chupiria iidíit'ee parā pari Tachi Ak'ōremaa. ²⁷ Ak'órēpata parā k'inia iru bapari parāpa mi k'inia iru p'anapata perā māik'aapa ijāapata perā mi wāara cheji iru baparimāiipa. ²⁸ Cheji na p'ek'au

eujādee eperā jīp'aak'a bapariit'ee. Irā jōdee na p'ek'au eujā atabēiit'eeda aji, māk'aapa waya irumaa wāit'ee.

²⁹ Māpai chi k'ōp'āyoorāpa māgajida:

—frapi jīp'a pedee bida ajida. Imeraa pik'a jaratee-e bida ajida. ³⁰ frapi k'awa p'ani pia ne-inaa jōmaata k'awa bi. Apidaapa pīmaa iidida-e pait'ee, taipa iididai naaweda, pia k'awa bairā taipa iidi k'inia p'ani. Mapa ijāa p'anida ajida, pi wāara cheji Tachi Ak'ōre bapariimāiipa.

³¹ Jesupa p'anauji:

—Māgara irā wāara ijāa p'anik'ā? aji. ³² Ewari k'ait'a pa wā, parā jīchoodait'ee pāchi te chaa māk'aapa mi ituaba atabēidait'ee. Mamīda wāara mi ituaba bi-eda aji, mi Ak'ōre mi ome bairā. ³³ Ma jōma jaraji parā t'āridepai choodamerā mide ijāa p'anide māk'aapa parā k'āiwee p'anapataadamerā. Na p'ek'au eujāde p'ani misa, nepirade baaidait'ee parā jiridait'ee perā. Mamīda sōcharra p'anapataāti. Miata na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerā āchi poro waibia ome p'oyajida aji.

17

Jesús ichi pari it'aa t'ida

¹ Ma pedee jarap'eda, Jesupa it'aa ak'iji māk'aapa mājaji:

—Ak'ōre, mi ewari pajida aji. Ak'ipīji mi wāara pīchi Warra, mājā mia ak'ipimerā pi wāara jōmaarā k'āyaara waibiara bi. ² Pia eperāarā jōmaweda bijī mi jua ek'ari, chi mide ijāa p'anīrā jōmaweda ichita p'anapataadamerā pi ome. ³ Mājā ichita p'anapataadait'ee pi ome, k'awaadak'āri pi aupaita wāara Tachi Ak'ōre māk'aapa k'awaadak'āri mi, Jesucristo, pīchia pēida eperāarā k'aripamerā.

⁴ Na p'ek'au eujāde bi misa, mia ak'ipīji pi aupaita Tachi Ak'ōre, ook'āri pia mīmaa oopidak'a. ⁵ Irā Ak'ōre, ak'ipīji mi wāara pīchi Warra. Mi atēji pīmaa bapariit'ee pīchi k'īra wāreede, na p'ek'au eujā bai naaweda badak'a.

Jesús it'aa t'ida chi k'ōp'āyoorā pari

⁶ —Mia pi k'īra unupipachi mi ome nipapatap'edaarāmaa, ma-it'ee pia āra jirit'era atada perā na p'ek'au eujādepemaarā t'āideepa. Pērē paji māk'aapa pia michideerā papīji. Pi ūraade ijāa p'anīpi. ⁷ Irā ārapa k'awa p'ani ne-inaa jōmaweda mia k'awa bi piata mīmaa k'awapida. ⁸ Mia jōma jarateji pia jarapidak'a. Ārapa ma pedee ijāajida, ijāa p'anadap'edaa perā wāara piata mi pēida.

⁹ Mia chupiria iidimaa bi āra pari. Na p'ek'au eujādepemaarā jīp'arā pari chupiria iidi-e bi. Pia jirit'eradaarā mide ijāadamerā, mairā pārita chupiria iidimaa bi, āra pichideerā perā. ¹⁰ Michideerā pichideerā auk'a. Ichiaba pichideerā michideerā auk'a. Ārapa ne-inaa oodak'āri mia oopi bik'a, ak'ipipata mi waibiara bi apemaarā k'āyaara.

¹¹ Mi na p'ek'au eujāde waa ba-e pait'ee. Mamīda āra p'aneedait'ee, mi pi ome banaru misa. Mapa Ak'ōre, pi jōmaarā k'āyaara t'āri piara bairā, āra ak'i bapariiji pīchi juapa pia mīmaa teeda juapa, āra t'āri a-ba, chik'inia p'anapataadamerā, pi mi ome baparik'a. ¹² Mi na p'ek'au eujāde āra ome bak'āri, āra ak'i bapachi pi k'ap'ia pari, apida atuanaadamerā. Aba chi atuait'ee bita atuait'ee, p'asamerā pi ūraa chonaarāweda p'ādade jaradak'a.

¹³ Irā mi wāit'ee pīmaa. Na p'ek'au eujāde bide mia nāgī pedee jara bi, ārapa o-īa ūridamerā māk'aapa t'āri o-īadaidamerā, mi t'āri o-īa bik'a. ¹⁴ Mia āramaa pi ūraa jarateji. Mide ijāadak'āri, na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerāpa āra k'īra unuamaa iru p'aneejida, mik'a mairā eere p'ani-e perā. ¹⁵ Mia iidi-e bi pia āra na p'ek'au eujādeepa uchīa atamerā. Ma k'āyaara iidi bi āra chi k'achīa ooyaa bi juadeepa k'arīpa atamerā. ¹⁶ Mi mājī jua ek'ari bak'aak'a, āra jīda mājī jua ek'ari p'anada-e, iru eere p'ani-e perā. ¹⁷ Mapa āra awara bijī pi wāarata bide t'āri pia p'anapataadamerā pi baparik'a. Māga p'anapataadai pi ūraa k'awaadak'āri, wāara bairā. ¹⁸ Pia mi na p'ek'au eujādee pēidak'a, mājā ichiaba mia āra na p'ek'au eujādepemaarāmaa pēiji. ¹⁹ Āra k'aurepa mia ne-inaa jōma oopari pia oopi bik'a, michi k'ap'ia piuru pijīda māga oo k'iniapa. Mia māga oopari ārapa pida auk'a wāara ne-inaa jōma pia oopi bik'a oopataadamerā.

Jesús it'aa t'ida ichideerā jōmaarā pari

²⁰ —Āra-it'ee aupai mia iidi-e bida aji. Ichiaba iidimaa bi jōmaarā eperāarā pari, chi t'ēepai mide ijāadait'eerā ārapa jarateepata k'aurepa. ²¹ Ak'ōre, mia iidi bi mājī ijāapataarā ichiaba t'āri a-ba, chik'inia p'anapataadamerā, pi mi ome t'āri a-ba, chik'inia baparik'a. Mājā p'anapataadak'āri, jōmaarāpa ijāadait'ee wāara pia mi pēiji na p'ek'au eujādee. ²² Pia mīmaa pia oodak'a mia ichiaba āramaa pia ooji, t'āri a-ba p'anapataadamerā, pi mi ome t'āri a-ba baparik'a. ²³ Mi t'āri a-ba bapari āra ome, pi mi ome baparik'a, āra mājā

t'āri a-ba p'anapataadamerā āchi k'ōp'āyoorā ome. Māgapi na p'ek'au eujādepemaarāpa k'awaadait'ee wāara pia mi pēiji māik'aapa pia āra auk'a k'inia iru bapari, mi k'inia iru baparik'a.

²⁴ Ak'ōre, pia āra jirit'eraji mide ijāpataadamerā. Mia k'inia bi āra p'ananadamerā mi ome, mi wārumaa. Māgā jōma mi k'īra wāree unudait'ee, pia mīmaa teeda mi k'inia iru bapachi perā na p'ek'au eujā bai naaweda. ²⁵ Ak'ōre, pi jōmaarā k'āyaara t'āri piara bi. Na p'ek'au eujādepemaarāpa pi k'awada-e p'ani mīda, mia pi k'awa bi māik'aapa nāgiirāpa pida k'awa p'ani pia mi pēida. ²⁶ Mia pi āramaa k'awapiji māik'aapa at'āri k'awapiit'ee, mi āra t'āride bapariit'ee perā. Māgā pia mi k'inia iru baparik'a, āra jida ichiaba k'inia iru bapariit'eeda aji, ārapa jōdee awaraarā k'inia iru p'anapataadamerā.

18

Jesús jita atapidap'edaa

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)

¹ Māgā it'aa t'ip'eda, Jesús chi k'ōp'āyoorā ome Cedrón to chak'e sīajida. Mama t'ūjida olivo k'āide.

² Judas, Jesús traicionaait'ee badapa k'awa baji āra t'ūdap'edaamāi, Jesús chi k'ōp'āyoorā ome mama chip'epatap'edaa perā. ³ Mapa Judapa maaaa ateeji Romadepema soldaorā chok'ara māik'aapa Tachi Ak'ōre te waibia jīapataarā, judiorā p'aareerā poroorāpa pēidap'edaa; ichiaba fariseorāpa pēidap'edaa. Espada pak'uru ome, lámpara, ipirā paara anipajida. ⁴ Jesupa k'awa baji ichi p'asait'ee bada. Mapa māirā cheruta unu atak'āri, uchijai ma ne-uu k'āideepa māik'aapa iidiiji:

—¿K'aita jiri p'anima? aji.

⁵ Āchia p'anaujida:

—Jesús Nazaretdepema.

Jesupa māgaji:

—Mida aji.

Judas, chi traicionaait'ee bada mama baini baji ma chedap'edaarā ome. ⁶ Jesupa “mīda” ak'āri, āchi jōma āpītee jītijida māik'aapa eujāde baainajida.

⁷ Māpai Jesupa waya iidiiji:

—¿K'aita jiri p'anima? aji.

Waya p'anaujida:

—Jesús Nazaretdepema.

⁸ Māpai Jesupa māgaji:

—Mia jaraji mi Jesús Nazaretdepema. Mita jiri p'ani pirā, mi ome p'anīrā ichiak'au wāpiti.

⁹ Jesupa māga jaraji p'asamerā ichia naaweda jaradak'a. “Pia mi juade bidaarā apida atuada-e pait'ee.” ¹⁰ Māpai Simón Pedropa espada iru bada ēe atap'eda, t'uji māirādepema aba, t'ijarapatap'edaa Malco. Māgī k'īri juaraarepema orp'et'aaji. Māgī p'aareerā poro waibia esclavo paji. ¹¹ Māpai Jesupa māgaji Pedromaa:

—ipichi espada ata bīji ichi badamāi! ¿Mia choo-e paik'ā aji, mi Ak'ōrepa miapirū?

Jesús p'aareerā poro waibia Anás k'īrapite bada

(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54)

¹² Māpai ma soldaorā see nībada āchi poro ome māik'aapa judiorā, chi Tachi Ak'ōre te waibia jīapataarā paara, Jesús jita atadachida. Māpai jī nībijida. ¹³ Naapiara ateejida Anás temaa, ichi Caifás chāure pada perā. Ai naaweda Anás p'aareerā poro waibia paji. Mamīda ma año Caifás āchi poro waibia paji. ¹⁴ Caifás paji chi jarada: “Piara bi eperā aba piumerā tachi judiorā p'uuru pidaarā pari.”

Pedropa naapiara Jesús k'awa-e bida ada

(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)

¹⁵ Jesús jita atadak'āri, Simón Pedro awaraa k'ōp'āyo ome āra t'ēe wājida. P'aareerā poro waibiapa māgī k'ōp'āyo k'awa bada perā, t'ūpīji ma te t'iak'au badamāi Jesús ome. ¹⁶ Mamīda Pedro taawa baini beejī puerta t'aide. Mapa chi apema k'ōp'āyo Caifás k'awa badapa pedeenaji awēra puerta jīapari ome Pedro ichiaba t'ūpimerā. Māgā Pedro ichiaba t'ūji. ¹⁷ Ma puerta jīapariapa Pedromaa iidiiji:

—¿Pi jā eperā k'ōp'āyo-ek'ā? aji.

Māpai Pedropa p'anauji:

—Mi-eda aji.

¹⁸ Jīsua nībada perā, p'aareerā poro waibia mimiapataarāpa māik'aapa te jīapataarāpa t'ipi orojida māik'aapa k'ara p'aimaa p'aneejida. Baini p'anide t'ipitau ik'aawa, Pedro ichiaba āchi ome k'ara p'aimaa beejī.

*P'aareerā poro waibiapa Jesumaa iidida**(Mt 26.59-66; Mr 14.55-65; Lc 22.66-71)*¹⁹ Māimisa p'aareerā poro waibiapa Jesumaa iidiji:

—¿K'áirāma aji, pi k'öp'áyoora? Pia, ¿k'áata jarateeparima? aji.

²⁰ Jesupa p'anauji:—Mi jíp'a pedeeperida aji, jōmaarā taide Ak'ōre te waibiade māik'aapa Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata te beede. Judiorā chepatamāi mia jarateepari. Maarepida chíara ápite pedee e bi. ²¹ ¿Sāap'eda mīmā māga iidi bima? aji. Mi pedee ūridap'edaarāmaa iidināji. Ārapa jaradaipi, k'awa p'anadairā mia jarapari.²² Jesupa māga jarak'āri, te jīaparipa iru k'īramāa sīji māik'aapa māgaji:

—¿Jāgata p'anauparik'ā aji, p'aareerā poro waibiamāa?

²³ Jesupa māgaji:

—Mia pedee k'achia jaraji pirā, jarapáde aji, k'āare pedeeeta k'achia baji. Mamīda mia jarada wāara pirā, ¿sāap'eda mi sījima? aji.

²⁴ Māpai Anapa Jesús jua jíp'eda, Caifamaa pēiji. Maapai Caifás p'aareerā poro waibia paji.*Pedropa waya Jesús k'awa-e bida ada**(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)*²⁵ Māimisa taawa Simón Pedro bainī baji t'ipitau ik'aawa k'ara p'aimaa. Arii p'anadap'edaarāpa iidijida:

—¿Pi jā eperā k'öp'áyo-ek'ā? ajida.

Pedropa meraji:

—iMi iru k'öp'áyo-eda! aji.

²⁶ Mamīda awaraa eperāpa Pedro k'īra k'awa ataji. Māgí p'aareerā poro waibia mimiapari paji. Ēreerā paji Pedropa k'īri orp'et'aada ome. Māgipa māgaji:

—¿Pi-ek'ā mia ne-uu k'āide Jesús ome unuda?

²⁷ Māpai Pedropa waya meraji. Aramata et'erre k'ariji.*Jesús Pilato k'īrapite**(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Lc 23.1-5)*²⁸ Tap'eda weda judiorā poro waibiarāpa Jesús ateejida Caifás tedee pa Pilato palaciodee. Pascua fiesta iri pada perā, ai tede t'ūda-e paji. K'awa p'anajida judio-eerā tede t'ūdap'edaa paara, Pascua chik'o p'oyaa k'oda-e pak'aji. Māga k'awajida āchi ūraade jara bairā. ²⁹ Maperā Pilato uchijai pedeede āchi ome:

—¿K'āare k'aurepata na eperā nāgá iru p'anima? aji.

³⁰ P'anaujida:

—Na eperā t'āri k'achia-idaa-e bada paara, pīmaa aneeda-e pak'ajida ajida.

³¹ Māpai Pilatopa māgaji:

—Māgara pāchia atadariti māik'aapa iru ak'iti pāchi ūraade jara bik'a. Maap'eda óoti pāchia oo k'iniata.

Mamīda ma judiorāpa p'anaujida:

—Pāchi Romadepemaarā ūraade jara bi tai judiorāpa chíara peedaik'araa bi irua ne-inaa k'achia ooda k'aurepa.

³² Māga jarajida uchiamerā Jesupa ai naaweda jaradak'a, irua jarak'āri sāga ichi piut'ee.³³ Pilato waya ichi palaciode t'ūp'eda, Jesús t'ī ataji māik'aapa iidiji:

—¿Pik'ā aji, Judiorā Rey?

³⁴ Jesupa māgaji:

—¿Pichi k'īradoopapai māga iidi bik'ā, maa-e pirā awaraarāpa pīmaa māga jaradap'edaa perā?

³⁵ Pilatopa p'anauji:

—iMi judio-epi! Pichi auk'arāpata māik'aapa p'aareerā poroorāpata pi mīmā aneejida. ¿Pia k'āata oojima? aji.

³⁶ Jesupa p'anauji:

—Mi rey-eda aji, na p'ek'au eujādepema reyrāk'a. Āchik'a pada paara, mi ome nipapataarā chōok'ajida, judiorā poro waibiarāpa mi jitanaadamerā. Mamīda mi rey-e na p'ek'au eujādepema reyrāk'a.

³⁷ Māpai Pilatopa iidiji:

—¿Wāara pi reyk'ā? aji.

Jesupa p'anauji:

—Pichia jarajipi. Mi reypi. Ma-it'ee mi t'oji māik'aapa cheji na p'ek'au eujādee; Tachi Ak'ōre wāarata jarait'ee. Wāarata k'awa k'iniā p'anīrā jōmaarāpa mi pedee ūripatada aji.

³⁸ Māpai Pilatopa māgaji:
—¿K'aipa wāarata k'awayama? aji.

Jesús pēida peedamerā
(Mt 27.15-31; Mr 15.6-20; Lc 23.13-25)

Māga jarap'eda, Pilato taawaa uchijai waya pedeede ma judiorā poro waibiarā ome:
—Mia maarepida k'achia unu-eda aji, na eperāde. ³⁹ Mamīda k'irāpāti año chaa Pascua fiestade mia preso aba k'ena pēipari. Mapa ¿k'inia p'anik'ā aji, mia Judiorā Rey apata k'ena pēimerā?

⁴⁰ Māpai arii p'anadap'edaarā jōmaweda waya biajida:

—jĭāgí k'ena pēināaji! jBarrabata k'ena pēiji!

Barrabás nechiyaa bapachi māik'aapa chōoyaa bapachi Romadepemaarā ome, āchi jua ek'ariipa uchua k'inia bada perā.

19

¹ Māpai Pilatopa Jesús wipiji soldaorāmaa. ² Soldaorāpa poro jĭra pak'uru jua ne-iiri-idaa bidee oodap'eda, Jesús porode jĭ bijida māik'aapa p'aru p'oree teesoo, k'ĭra p'āimap'āimaa bi, jĭ bijida. ³ Maap'eda irumaa chejida māik'aapa māgajida:

—jAk'iti Judiorā Rey!
māik'aapa k'ĭramaa sĭpachida.

⁴ Pilato waya tedee pa uchiak'āri, māgaji:

—Ak'iti. Mia iru nama aneeru parā taide. K'awapi k'inia bi parāmaa mia maarepida ne-inaa k'achia unu-e na eperāde.

⁵ Jesús uchiak'āri, ma poro jĭra jĭ baji māik'aapa p'aru teesoo. Māpai Pilatopa māgaji:

—jNama bi chi eperā!

⁶ Jesús unu atadak'āri, p'aareerā poroorāpa māik'aapa Tachi Ak'ōre te waibia jĭapataarāpa biapachida:

—jKurusode peepit'āaji! jKurusode peepit'āaji!

Mamīda Pilatopa māgaji:

—Māgara pāchia atadaidapāde aji, māik'aapa peet'aanadapāde aji. Mia maarepida unu-e bi ne-inaa k'achia ooda ma k'aurepa peepiit'ee.

⁷ Mamīda ma judiorā poro waibiarāpa p'anaujida:

—Tai ūraade jara bi eperāpa ichi Tachi Ak'ōre Warrada aru pirā, piupia bi. Māga ooji jĭāgí eperāpa.

⁸ Māga ūrik'āri, Pilato waapiara p'eradachi. ⁹ Waya ichi palaciodo t'ĭuji māik'aapa Jesumaa iidiji:

—¿Pi, sāpemama? aji.

Mamīda Jesupa maarepida p'anauk'aa paji. ¹⁰ Māpai Pilatopa māgaji:

—¿Mi pedee p'anau-ek'ā? aji. ¿K'awa-e bik'ā aji, mia pi kurusode peepi k'inia bait'eera peepit'aai, maa-e pirā peepi k'inia-e bait'eera k'ena pēi?

¹¹ Māpai Jesupa p'anauji:

—Pia mimaa maarepida oo-e pak'aji, it'ari baparipa pi eperāarā poro waibia papi-e pada paara. Maperā chi eperā mi nama pēidapa ne-inaa k'achia ara oo bida aji, pi k'āyaara.

¹² Maadak'āriipa Pilatopa k'ĭsiapachi sāga Jesús k'ena pēii. Mamīda judiorāpa biapachida:

—jĭāgí eperā peepi-e pirā, pi César k'ōp'āyo-eda! apachida. jEperāpa ichi reyda a bi pirā, māgipa César k'ĭra unuamaa iru bida! ajida.

¹³ Pilatopa māga ūrik'āri, Jesús taawaa atepiji māik'aapa ichi su-ak'i beejii charra su-ak'i beeparimāi, hebreo pedeede Gabatā apatap'edaa, griego pedeede “Māu Choma P'ep'edee Bimāi”. ¹⁴ Māgí ewate Pascua fiesta norema paji. Imat'ipa Pilatopa māgaji ma judiorā poro waibiarāmaa:

—jAk'iti! jNama bida aji, pāchi rey!

¹⁵ Mamīda āchia biapachida:

—jĀyaa ateeppĭji! jĀyaa ateeppĭji! jKurusode peepit'āaji!

Pilatopa iidiji:

—¿K'inia p'anik'ā aji, mia pāchi rey peepimerā?

P'aareerā poroorāpa p'anaujida:

—jTaipa rey awaraa wēe p'anida ajida, César k'āyaara!

¹⁶ Māpai Pilatopa Jesús teeji ichi soldaorāmaa kurusode peet'aanadamerā.

Jesús peet'aadap'edaa
(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

¹⁷ Jesumaa kuruso atepidap'eda, uchijaida p'uurudeepa taawaa wādait'ee “Tachi Poro Būri” apatap'edaamaa. (Hebreo pedeede Gólgota apachida.) ¹⁸ Mama merap'edap'eda, ma kurusode baijira bijida piumerā. Iru ik'aawa bijida awaraarā omé, aba juaraare, aba juabi eere.

¹⁹ Pilatopa letrero p'āji Jesús kurusode bidamerā. Nāga p'āji: JESÚS NAZARETDEPEMA, JUDIORĀ REY. ²⁰ Judiorā chok'araarāpa leejida ma p'āda, Jesús peedap'edaamāi p'uuru k'ait'a bada perā. Ma p'āda p'ā baji hebreo pedeede, latín pedeede māk'aapa griego pedeede. ²¹ Ma p'āda leedak'āri, p'aareerā poroorāpa mājajida Pilatoma:

—P'ānāaji *Judiorā Rey*. Ma k'āyaara nāga p'āpāde ajida. *Na eperāpa jaraji ichita Judiorā Rey*.

²² Mamīda Pilatopa p'anauji:

—Mia p'āda perā jāgā p'ā beeit'eeda aji.

²³ Soldaorāpa Jesús kurusode baijira bidap'eda māk'aapa iru p'aru atadap'eda, āchi k'imariirāmaa jedet'aajida. Mamīda chi edupema p'aru teesoo baji, k'aat'i-ee; jīp'a k'a baji.

²⁴ Mapa mājajida:

—Jēnaadāma. Ma k'āyaara suerte jemenedāma k'awaadait'ee k'aipata atait'ee.

Māga oojida uchiamerā Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a:

'Michi p'aru jedejida māk'aapa suerte jemenedap'eda, michi p'aru jitajida'. (*Sal 22.18*)

²⁵ Soldaorāpa māga oo p'ani misa, kuruso k'ait'a bainī p'anajida Jesús nawe chi nawe ipewēra ome, awaraa María, māgī Cleofás wēra pada, māk'aapa María Magdalena. ²⁶ Jesupa unuk'āri chi nawe k'ait'a bainī bi mi, chi k'ōp'āyo k'inia iru bada ome, chi nawemaa mājaji:

—Nawe, jā pichi warrapi.

²⁷ Maap'eda mimaa mājaji:

—Jā pichi nawepi.

Maadak'āriipa mia María iru bapachi mi tede michi nawek'a.

Jesús jai-idaada

(*Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49*)

²⁸ Ma t'ēepai Jesupa k'awaak'āri jōmaweda ichia ooit'ee bada auparu, mājaji:

—'Opisia nībida aji.'

(*Sal 69.21*)

Māga jaraji uchiamerā Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a. ²⁹ Mama iru p'anajida vino achuchua chok'ode. Aide esponjak'a p'ēsap'ēesaa bi topa atadap'eda, jōi bijida hisopo k'ide māk'aapa it'aimāi t'i atajida. ³⁰ Sōp'eda, Jesupa mājaji:

—Irá jōma aupajida aji,

māk'aapa ichi poro ijaabaip'eda, jai-idaaji.

Miasupa Jesús orro sudap'edaa

³¹ Ma ewate Pascua fiesta iipata ewate norema paji. Judiorāpa māgī ewate iapata perā, k'iniada-e p'anajida piuda k'ap'ia kurusode p'aneedamerā. Maperā iidijida Pilatoma kurusode p'anadap'edaarā jīru k'ōrapik'oomerā, māgā isapai piudamerā. Māgā chi piuda k'ap'ia kurusodeepa irabai atapidai. ³² Pilatopa ooji āchia iididap'edaak'a. Romadepema soldaorā wādap'eda, Jesús ik'aawa baijira p'anadap'edaarā jīru k'ōrak'oonajida, waide piuda-e p'anadap'edaa perā. ³³ Mamīda Jesús k'ait'a panadak'āri, piu bi unujida. Maperā iru jīru k'ōrada-e paji.

³⁴ Ma k'āyaara soldaopa Jesús orrode miasupa sut'aaji. Aramata uchijaji waa pania ome.

³⁵ Mi, chi māga unudapa nepirimaa bi mia unuda. Mia k'awa bi wāarata jara bi, mia māga unuda perā. Mia nāga jara bi parāpa pida ichiaba ijāadamerā. ³⁶ Māga p'asaji uchiamerā Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a:

'Iru būri apida biada-e paji'.

(*Sal 34.20*)

³⁷ Ichiaba māga p'asaji uchiamerā pedee awaraa Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a:

'Ak'idait'ee eperā āchia sut'aadap'edaa'.

(*Zac 12.10*)

Jesús iadap'edaa

(*Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56*)

³⁸ Ma t'ēepai Josepa Pilatoma Jesús k'ap'ia iidinaji, ichimaa iapimerā. Ichi Arimatea p'uurudepema paji māk'aapa Jesude ijāa bapachi. Mamīda judiorā poro waibiarā waidoopa, awaraarāmaa k'awapi-e paji. Pilatopa Josemaa jaraji Jesús k'ap'ia atanamerā.

³⁹ José ome cheji Nicodemo, chi naaweda Jesús ome p'ārik'ua pedeenada. Māgipa aneeji treinta kilos mirra k'era āloe k'era ome p'oirada Jesús piuda k'ap'ia iiri p'odait'ee.

⁴⁰ Judiorāpa oopatak'a piuda iadak'āri, āchia Jesús k'ap'ia ma k'era ome pi-ia pirat'aajida lienzode. ⁴¹ Jesús peedap'edaamāi ne-uu eujā k'ait'a baji. Mama baji māu te uria ewaa k'orodap'edaa piuda iadait'ee. Mamīda waide apida iada-e p'anajida. ⁴² Jesús k'ap'ia mama binajida, ma māu te uria k'ait'a bada perā māk'aapa judiorā iipata ewate iiri bada perā.

20

*Jesús chok'ai p'irabaida**(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)*

¹ Tomia ewate tap'eweda, María Magdalena wāji Jesús k'ap'ia iadap'edaamaa. Panak'āri, unuji chi māu te uria t'ai māupa t'ap'a bada awara āi bi. ² Mapa p'ira cheji Simón Pedromaa māik'aapa mi, chi apema k'ōp'āyo Jesupa k'inia iru badamaa. Māpai māgaji:

—¡Tachi Waibia k'ap'ia ateejidada! aji. ¡K'awada-e p'ani sāma ata binajida!

³ Māga ūridak'āri, Pedro mi ome araa wājida ak'ide. ⁴ Omee weda auk'a p'ira wājida. Mamīda mi Pedro k'āyaara isapaira p'iradachi. Mapa naapiara panaji Jesús iadap'edaamāi māu te uriade. ⁵ ſjaabaik'āri ak'iit'ee edaa, chi p'aru aupai unuji. Mamīda t'īu-e paji. ⁶ Māga nide Simón Pedro pacheji māik'aapa t'īuji edú. Ma lienzo ichiaba unuji. ⁷ Ma awara unuji Jesús poro pira bada p'aru, bedap'eda awara āi bi. ⁸ Māpai mi auk'a t'īuji. Ak'ik'āri, ijāaji Jesús chok'ai p'irabaida, ai naaweda taipa ijāada-e paji mīda. ⁹ Waide k'awada-e paji Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara k'inia bi Jesús piup'eda, chok'ai p'irabaiit'eeda ak'āri. ¹⁰ Maap'eda tai omee weda temaa wājida.

*María Magdalenapa Jesús unuda**(Mr 16.9-11)*

¹¹ Mamīda María beejī māu te uria k'ait'a jēemaa. Māgá jēe nībide ijaabaiji edaa ak'iit'ee. ¹² Unuji angeleerā omé p'aru t'o-t'oo jí p'ani. Su-ak'ī p'anajida Jesús k'ap'ia badamāi, aba chi poro bada eere, aba chi jīru bada eere. ¹³ Āchia iidijida Mariamaa:

—Wēra, ¿sāap'eda jēemaa bīma? ajida.

Māpai Mariapa māgaji:

—Michi Waibia k'ap'ia ateejidada aji. K'awa-eda aji, sāmaapi binajida.

¹⁴ Mata āpītee ak'ik'āri, unuji Jesús mama bainī bi. Mamīda iru k'īra k'awa-e paji. ¹⁵ Māpai Jesupa iidiji:

—Wēra, ¿sāap'eda jēe nībīma? aji. ¿K'aita jiri bīma? aji.

Mariapa k'īsīaji ma eperā chi jāiradepema ne-uu ak'ipari. Mapa māgaji:

—Mi chupiria k'awāaji. Pia Jesús k'ap'ia ateeji pirā, jarāji sāma iru bi. Mia atanait'eeda aji.

¹⁶ Māpai Jesupa māgaji:

—¡María!

Ichi t'ījarak'āri, waya āpītee ak'iji māik'aapa hebreo pedeede māgaji:

—¡Rabunī! (Jara k'inia bi “Tachi Jarateepari”.)

¹⁷ Jesupa māgaji:

—Mi k'ena pēiji waide mi Ak'ōremaa wā-e bairā. Jaranapāde aji, mi k'ōp'āyoorāmaa: “Mi wāit'ee mi Ak'ōremaa; iru ichiaba parā Ak'ōre. Mi wāit'ee mi Ak'ōre Waibīamaa; iru ichiaba parā Ak'ōre Waibia.”

¹⁸ Māpai María Magdalena wāji Jesús k'ōp'āyoorāmaa nepiride ichia unuda māik'aapa Jesupa jarada.

*Jesús chi k'ōp'āyoorāmaa cheda**(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49)*

¹⁹ Māgí ewate tomia ewate paji. K'eupodopa Jesús k'ōp'āyoorā teeda p'anajida. Puerta jāi iru p'anajida judiorā poro waibiarā waidoopa. Māga nide Jesús āra esajāk'a bainī ba cheji māik'aapa māgaji:

—P'eranaāti. K'āiwee p'anapatāati.

²⁰ Māga jarap'eda, āramaa ak'ipiji ichi jua māik'aapa ichi orro. Jesús k'awaadak'āri, t'āri o-īadachida. ²¹ Waya Jesupa māgaji:

—¡K'āiwee p'anapatāati! Mi Ak'ōrepa mi pēidak'a, mia parā jida auk'a pēiru.

²² Māga jarap'eda, jārap'uaji āchi īri māik'aapa māgaji:

—Ak'ōre Jaure auteebāiti, parā ome ba chemerā. ²³ Eperāarāpa āchia p'ek'au k'achia oopata o amaaruta pirā mīde ijāadait'ee, parāpa āramaa jaradai: “Tachi Ak'ōrepa pāchia p'ek'au k'achia oopata wēpapiit'ee,” māik'aapa Ak'ōrepa ooit'ee parāpa jaradap'edaak'a. Jōdee eperāarāpa mīde ijāadaamaruta pirā, parāpa āramaa jaradai: “Tachi Ak'ōrepa pāchia p'ek'au k'achia oopata wēpapi-e pait'ee,” māik'aapa Ak'ōrepa ooit'ee parāpa jaradap'edaak'a.

Tomapa Jesús unuda

²⁴ Tomás, ichiaba t'ījarapatap'edaa Me-iso, Jesús k'ōp'āyoorā docedepema paji. Mamīda māgí wē-e paji Jesús chek'āri apemaarāmāi. ²⁵ Mapa chi k'ōp'āyoorāpa irumaa māgajida:

—Taipa Tachi Waibia unujidada ajida.

Māga ūrik'āri, Tomapa māgaji:

—Mia unuk'āri clavopa merap'edap'edaamāi iru juade māik'aapa aide mi jua k'ī t'ik'āri, maap'eda iru orrode sudamāi mi jua t'ik'āri, ijāyada aji, Jesús chok'ai bi. Māga-e pirā, ijā-eda aji.

²⁶ Tomia abaamaa waya Jesús k'ōp'āyoorā ma tede p'anadak'āri, Tomás jida baji. Puerta jīa baji mīda, Jesús āchi t'āide bainī ba cheji māik'aapa māgaji:

—jK'āiwee p'anapataati!

²⁷ Māpai Tomamaa māgaji:

—Ak'i chéji mi jua, māik'aapa pichi jua k'ī t'it'āaji. Ichiaba pichi jua mi orrode t'it'āaji. ijā-eda ai k'āyaara, ijāa bida aparīji!

²⁸ Māpai Tomapa māgaji:

—jMichi Waibia, írá mia ijāa bipi. Pi Tachi Ak'ōre Waibia!

²⁹ Māpai Jesupa māgaji:

—Pia ijāa bi mi unuda perā. jT'āri o-īa p'ani chi mide ijāa p'anīrā, mi unuda-e p'ani mīda!

Sāap'eda nāgí p'āda

³⁰ Wāara chi k'ōp'āyoorā taide Jesupa awaraa ne-inaa chok'ara ooji, ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Mia na p'ādade ma jōma p'ā-e paji. ³¹ Mamīda nāgí p'āji parāpa ijāapataadamerā Jesús Tachi Ak'ōre Warra; irua péida eperāarā k'aripamerā. Jesude ijāa p'ani pirā, it'aa wādait'ee jai-idaadak'āri.

21

Jesupa chi k'ōp'āyoorā ūk'uruurāmaa unupida

¹ Ma t'ēpai Jesupa ichi waya unupiji chi k'ōp'āyoorāmaa, Tiberias Lago ik'aawa. Nāga paji. ² Ma lago ik'aawa p'anajida Simón Pedro; Tomás ichiaba t'ijarapatap'edaa Me-iso; Natanael, Caná p'uurudepema Galilea eujāde bi; Zebedeo warrarā omé māik'aapa Jesús k'ōp'āyoorā awaraarā omé. ³ Mama p'anide Simón Pedropa māgaji:

—Mi to-ianait'eeda aji.

Apemaarāpa p'anaujida:

—Tai jida wādait'eeda ajida, pi ome.

Māgā wājida māik'aapa barcode batauk'oodachida. Mamīda ma ewate p'ārik'ua maarepida peeda-e paji. ⁴ Taujaaweda unujida Jesús baini bi lago ide. Mamīda iru k'awada-e paji.

⁵ Māpai Jesupa iidiji:

—Warrarā, ¿Peeda-ek'ā? aji.

Āchia p'anaujida:

—Maarepida peeda-eda ajida.

⁶ Māpai Jesupa māgaji:

—Barco juaraare t'iri t'aadapāde aji. Māgara peedayada aji.

Irua jaradak'a oodak'āri, ma t'iri p'oyaa jirada-e paji chik'o chik'īapa. ⁷ Māpai mi, chi k'ōp'āyo Jesupa audu k'inia iru badapa Pedromaa māgaji:

—jĀgí Tachi Waibia!

Simón Pedropa “Tachi Waibia” ūriruta, ichi ĩripema p'aru jī beejī, ma p'aru ērapachi perā ma mimia ook'āri. Māpai toidū jītīdachi. ⁸ Jōdee chi apemaarā k'ōp'āyoorā barcode chejida. T'iri jidiu aneejida chik'o ome, mak'īara t'imia-e bada perā lago ideepa; cien metropai baji. ⁹ ĩpude bataudak'āri, unujida ok'ok'īra irua nībi chik'o ome māik'aapa pan. ¹⁰ Māpai Jesupa māgaji:

—Chik'o ūk'uru anēti parāpa et'ewa peedap'edaadepema.

¹¹ Simón Pedro barcode bataudaip'eda, t'iri ipu idee jidiu aneeji. Aide ciento cincuenta y tres chik'o waibia bee p'aneejida. Mamīda ma t'iri jē-e paji. ¹² Jesupa māgaji:

—Nek'o chēti.

Chi k'ōp'āyoorā apidaapa iididak'aa paji k'aita iru, Jesuta k'awa p'anadap'edaa perā. ¹³ Māpai Jesús āra k'ait'aara cheji. Ma pan chik'o paada ome atap'eda, āramaa jedet'aaji.

¹⁴ Ma Jesupa unupida opee paji chi k'ōp'āyoorāmaa, iru chok'ai p'irabaida t'ēpai.

Jesupa Simón Pedromaa iidida

¹⁵ Nek'odap'edaa t'ēpai, Jesupa Simón Pedromaa iidiji:

—Simón, Juan warra, ¿pia mi k'inia iru baparik'ā aji, apemaarāpa mi k'inia iru p'anapata k'āyaara?

Pedropa p'anauji:

—Tachi Waibia, piata k'awa bi. Mia pi k'inia iru bi.

Māpai Jesupa māgaji:

—Ewaa ijāa p'anīrā ak'īpariipāde aji, oveja ak'īparipa oveja chak'eerā ak'īparik'a.

¹⁶ Jesupa waya iidiji:

—Simón, Juan warra, ¿pia mi k'inia iru baparik'ã? aji.

Pedropa p'anauji:

—Tachi Waibia, piata k'awa bi. Mia pi k'inia iru bi.

Jesupa mägaji:

—Mide ijãapataarã ak'ipariipáde aji, oveja ak'iparipa ovejaarã ak'iparik'a.

¹⁷ Waya iidida õpee iidiji:

—Simón, Juan warra, ¿pia mi k'inia iru bik'ã? aji.

Pedro k'Tra pia-ee baji Jesupa iidida õpee mägá iidida perã. P'anauji:

—Tachi Waibia, pia jõma k'awa bi. K'awa bida aji, mia pi k'inia iru bi.

Jesupa mägaji:

—Mide ijãapataarã ak'ipariipáde aji, oveja ak'iparipa ichi ovejaarã ak'iparik'a. ¹⁸ Mia wãarata jararu. Pi k'ũtrãa bak'ãri mãik'aapa áyaa wãit'ee pak'ãri, pichi p'aru pichi juadoopa jĩ beepachi. Mamĩda pi chonaa pak'ãri, pichi jua eratiit'ee mãik'aapa awaraapa pi p'aru jĩ biit'ee, maap'eda pi ateeit'ee pi wã k'inia-e bĩmaa.

¹⁹ Jesupa mãga jarak'ãri, jara k'inia baji sãgá Pedro piut'ee paji, mãga p'asak'ãri, eperãarãpa jaradamerã Tachi Ak'õre jõmaarã k'ãyaara waibiara bi. Mãga jarap'eda, Jesupa Pedromaa mägaji:

—Mãga p'asait'ee mĩda, mide ijãaparĩji.

Jesús k'õp'ãyo k'inia iru bada

²⁰ Ápitee ak'ik'ãri, Pedropa unuji mi, chi k'õp'ãyo Jesupa audú k'inia iru bada. (Pascua chik'o k'odak'ãri, mi Jesús ik'aawa baji iru k'õp'ãyoorã ome. Mi paji chi iidida: “Tachi Waibia, ¿k'ãipapi pi traicionaait'eema?” ada.) ²¹ Pedropa mi unuk'ãri, Jesumaa iidiji:

—Tachi Waibia, ¿k'ãata p'asait'eema aji, iru ome?

²² Jesupa p'anauji:

—Mia k'inia bi pirã iru chok'ai bamerã mi waya cherumaa, pi-it'ee p'ua-e bida aji. Mide ijãaparĩji.

²³ Jesupa mãga jarada perã irude ijãapataarãpa k'ĩsiapachida mãgĩ k'õp'ãyo piu-e pait'ee. Mamĩda Jesupa mãga jara-e paji. Jĩp'a jaraji: “Mia k'inia bi pirã iru bamerã mi waya cherumaa, pi-it'ee p'ua-e bida” aji.

²⁴ Mãgĩ “k'õp'ãyo” et'ewa jarada mi, Juanpa nãgĩ pedee nepirĩmaa bi parãmaa. Na jõma mia p'ãji. Mapa k'awa p'ani jõma nepirĩda na p'ãdade wãara.

²⁵ Jesús na p'ek'au eujãde bak'ãri, awaraa ne-inaa chok'ara oopachi. Ma ne-inaa jõma abaa p'ãdap'edaa paara, mia k'ĩsia bi ma p'ãda jõmaweda araa-e pak'aji na eujãde.

HECHOS

Jesucristopa Jirit'eradaarãpa Oodap'edaa

San Lucapa na historia p'ãji. Irua pedee pia p'ãda ome oodak'a p'ã pëjji ichi k'õp'ãyo Teofilomaa, nepiri aupait'ee Jesús bapata mäik'aapa ichideerã p'anapatap'edaa iru it'aa wãda t'ëepai. Na p'ãdade Lucapa jara bi Ak'õre Jaure chep'eda, sãga Jesude ijãapataarãpa iru ùraa jaratee wãpachida judiorãmaa mäik'aapa judio-eerãmaa paara. Audú jara bi Jesús ome nipapatap'edaarã p'anapata mäik'aapa Pablo bapata.

Naapiara jara bi Jesús it'aa wãda chi k'õp'ãyoorã taide mäik'aapa angeleerãpa iru waya cheit'eeda adap'edaa (cap. 1.1-11). Jara bi Matías jirit'eradap'edaa Judas Iscariote pari (cap. 1.12-26); Tachi Ak'õre Jaure ba cheda Jesude ijãapataarã ome mäik'aapa arãpa jarateedap'edaa judiorã t'ãide (cap. 2); Pedro Juan ome jaratee nipapata (caps. 3.1-4.31); Cristode ijãapataarã p'anapatap'edaa (caps. 4.32-5.11) mäik'aapa irua jirit'eradaarã carcelde t'i nĩbidap'edaa (cap. 5.12-42); siete k'aripapataarã bidap'edaa (cap. 6.1-7); Esteban jita atadap'edaa mäik'aapa peedap'edaa (caps. 6.8-7.60); ijãapataarã erreudap'edaa Israel eujã jõmaade mäik'aapa Felipepa jaratee nipapata (cap. 8.1-40); Saulo Jesude ijãa beeda (cap. 9.1-31); Pedropa jaratee nipapata (caps. 9.32-11.18); judio-eerã chip'epatap'edaa Antioquia p'uurude (cap. 11.19-30); Herodepa ooda mäik'aapa piuda (cap. 12); Pablo naapiara wãda Jesús ùraa jarateede judio-eerãmaa (caps. 13.1-14.28); ijãapataarã poro waibiarã chip'edaaidap'edaa Jerusalende (cap. 15.1-35); Pablo waya wãda judio-eerãmaa jarateede (caps. 15.36-18.22); Pablo t'ëepai wãda judio-eerãmaa (caps. 18.23-21.16) mäik'aapa ijãadak'aa beerãpa Pablo carcelde t'i nĩbidap'edaa Jesude ijãa bada k'aurepa (caps. 21.17-28.31).

Tachi Ak'õrepa jarada ichi Jaure pëit'ee

¹ Teófilo, naapiara k'art'a p'ãdade pĩmaa mia p'ãji Jesupa ne-inaa ooda mäik'aapa jarateeda it'aa wãrumaa. ² Wãi naaweda, Ak'õre Jaure k'ap'ia pari jaraji ichia jirit'eradaarãmaa k'ãata oopataadait'ee. ³ Piuda t'ëepai chi k'õp'ãyoorãmaa cheji mäik'aapa unupijji wãara ichi chok'ai bi. K'ãima cuarenta wãyaaru misa, ichi k'ap'ia unupipachi mäik'aapa jarateepachi Tachi Ak'õrepa oopi k'inia bi ichide ijãapataarãmaa.

⁴ Ewari aba chi k'õp'ãyoorã ome bak'ãri, mãgaji:
—Wãnaadapãde aji, Jerusalendeepa awara ãyaa. Nĩdapãde aji, mi Ak'õrepa jarada oorumaa, mia parãmaa jaradak'a ooit'ee perã. ⁵ Juan Bautistapa poro choopachi paniapa. Mamĩda taarã-e Tachi Ak'õrepa ichi Jaure ba chepiit'ee parã k'ap'iade.

Jesús it'aa wãda

⁶ Ma t'ëepai Olivo Eede p'anadak'ãri, Jesús k'õp'ãyoorãpa iidijida:
—Tachi Waibia, ðiraweda Israel pidaarã p'uuru waibia papiit'ee k'ã ajida, ai naawedape-mak'a, chĩara jua ek'ari p'anada-ee?

⁷ Irua p'anauji:
—Parãpa k'awadaik'araa bida aji, sãapai Tachi Ak'õrepa ne-inaa ooit'ee, parã-it'ee-e perã. Irua aupaita mēgee net'aa k'awa bi. ⁸ Mamĩda Tachi Ak'õre Jaure parã ome ba chek'ãri, ichia k'aripait'ee nejõmaata oodamerã Ak'õrepa oopi k'inia bik'a. K'awapiit'eeda aji, jõmaweda mia ooda eperãarã k'aripait'ee, parãpa jarateenadamerã Jerusalén p'uurude, Judea eujãde, Samaria eujãde, awaraa eujã t'imí beede paara.

⁹ Mãga jarap'eda, Tachi Ak'õrepa iru it'aa ateeji. Æchia ak'i jõnide jãrarade t'ũdachi mäik'aapa waa unuda-e paji.

¹⁰ Mãgã it'aa ak'i jõni misa, angeleerã omé Æchi ik'aawa bainĩ p'ana chejida. P'aru t'o-t'oo jĩ p'anajida. ¹¹ Mãirãpa mãgajida:

—Galilea pidaarã, ¿sãap'eda it'aa ak'i jõnima? ajida. Jãgĩ Jesús parã ome bada mäik'aapa it'aa wãda waya cheit'eeda ajida, parãpa iru it'aa wãru unudap'edaak'a.

Matías jirit'eradap'edaa Judas Iscariote pari

¹² Maap'eda Olivo Eedeepa Jesús ome nipapatap'edaarã waya chejida Jerusalendee. ðipata ewate paji mäik'aapa Æchi ùraade jara bi ma ewate t'imí wãdaik'araa bi. Mamĩda t'imia-e bada perã, chejida. ¹³ P'uurude panadak'ãri, wãjida Æchi p'anapatap'edaamaa it'ipema pisode. Ma chedap'edaarã paji Pedro, Juan, Santiago, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Alfeo warra Santiago, Simón Celote apatap'edaa mäik'aapa Santiago warra Judas. ¹⁴ Mama Æchi it'aa t'ipachida Jesús ipemaarã ome mäik'aapa Jesús nawe María ome, ichiaba awaraa wẽraarã ome.

¹⁵ Ewari aba Jesucristode ijāpataarā ciento veinte see nībide Pedro bainī beeji māk'āapa māgaji:

¹⁶ —ƒpemaarā Cristo k'aurepa, chonaarāweda Ak'ōre Jaurepa jarajida aji, Rey David it'aideepa eperā abaapa Jesús peepiit'ee. Māga jara bi Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade. ƒrá Davidpa jaradak'a uchijai Judas ome. ¹⁷ Judas tachi k'ōp'āyo paji māk'āapa tachi ome auk'a mimiapachi. ¹⁸ Mamīda k'achia ooda pari p'arat'a p'aadap'edaapa irua eujā neto ataji. Mama iru baaidachi māk'āapa chi jīsi chedachi. ¹⁹ Jerusalende p'anapatap'edaarāpa iru piuda k'awaadak'āri, ma eujā t'ī bijida *Hacēldama*, āchi pedeede jara k'inia bi “Waa Eujā”. ²⁰ Māga p'asada perā Judas ome, awaraa jiridaipia bi iru mimia oomerā. Māga oodaipia bi Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādadepema Salmode jara bairā:

'Pi tede apida p'anada-e. Mapa ichita te tuma bait'ee.' (Sal 69.25)

māk'āapa awara āi ichiaba jara bairā:

'Awaraapa pi mimia atait'ee.' (Sal 109.8)

²¹ Nama p'anida aji, eperāarā tachi ome nipapatap'edaarā, Jesús tachi ome niparu weda. ²² Juan Bautistapa iru poro choodak'āriipa it'aa wārumaa māgā nipapachida. Judas pari āchidepema jiridaipia bi aba tachi ome auk'a Jesús unuda chok'ai p'irabaip'eda.

²³ Māpai madepema omé jirijida aba jirit'eradait'ee. Aba paji José. Māgī ichiaba t'ijarapachida Barsabás, maa-e pirā Justo. Chi apema t'ijarapachida Matías. ²⁴ Ma omé jiridap'eda, it'aa t'ijida:

—Tachi Waibia, pia jōmaarā t'āri k'awa bida ajida. Maperā k'awapīji na omeedepema k'aita pia k'inia bi. ²⁵ Māgīpa pi ūraa jarateenait'eeda aji, Judas pari, irua k'achia ooda k'aurepa ichi wāit'ee padamaa wāda perā.

²⁶ Māga it'aa t'fidap'eda, suerte jemenejida jirit'eradait'ee. Māpai Matiata uchijai. Ma ewate weda apemaarā once Cristopa jirit'eradaarā ome mimiamaa beeji.

2

Tachi Ak'ōre Jaure cheda

¹ Jerusalén p'uuruude Pentecostés fiesta ewate pak'āri, jōmaweda Cristode ijāpataarā abaamaa see nībaji. ² Māga nide nāumia pururua jīwaaparik'a ūrijida it'ariipa cheru āchima. ³ Māpai unujida t'ipitauk'a jērājēraa cheru āchi ƒri. Maap'eda āchi chaachaa ƒri urua jērājēraa nībeeji. ⁴ Jōmaweda Ak'ōre Jaure ome p'aneejida māk'āapa Ak'ōre Jaurepa pedeejipi ichia k'inia badak'a. Pedeechida āchia ai naaweda k'awada-e p'anadap'edaa pedeede.

⁵ Maapai Jerusalende p'anajida judiorā Tachi Ak'ōrede ijāpataarā fiesta-it'ee chedap'edaarā awara āiipa. ⁶ Āchia māgī nāu pururua jīwaaparik'a ūridak'āri, jōmaweda seedachida ma ciento veinte ijāpataarā p'anadap'edaamāi. K'awadak'aa paji k'āata k'ƒsiadai, ūripachida perā āchi t'odap'edaa pedeede. ⁷ Mapa āchi ak'itrua para beeji māk'āapa māgapachida:

—¿Jōmaweda na eperāarā pedee para bi Galileadepemaarā-ek'ā? ⁸ ¿Sāgapi k'ƒra t'ādo pedee para bima ajida, eperāarā nama para bi pedee chaa? ⁹ Nama eperāarā p'ani Partia, Media, Elam, Mesopotamia, Judea, Capadocia, Ponto māk'āapa Āsia eujādepemaarā. ¹⁰ Ma awara chejida Frigiadepemaarā, Panfiliadepemaarā, Egiptoddepemaarā, ichiaba Libiadepemaarā Ćirene p'uuru k'ait'a p'anapataarā. Ichiaba Roma p'uurudepemaarā ūk'uru chejida. ¹¹ Judiorā ūk'uru māga t'odap'edaa perā māk'āapa ūk'uru judiorā pak'oodaidaarā, judiorā ūraade ijāadap'edaa perā. Ichiaba chejida Creta isladepemaarā māk'āapa Arabia eujādepemaarā. Nāgīrā Galilea eujādepemaarā mīda, tachi chaachaa t'odap'edaa pedeede tachia ūri p'anida ajida. Āchia pedee para bida ajida, jaradait'ee Tachi Ak'ōrepa ne-inaa pia ooda.

¹² Māgā āchi t'odap'edaa pedeede ūridap'edaa perā, jōmaarāta ak'itrua para beeji māk'āapa k'awadak'aa paji k'āata k'ƒsiadai. Āchi pitapai māgapachida:

—Na ¿k'āata jara k'inia bima? apachida.

¹³ Mamīda ūk'uru, chīara oo k'iniapa, māgapachida:

—iVinopata piu para bi! ¡Mapa pariatua pedee p'anida! apachida.

Pedropa jarada Jerusalende p'anadap'edaarāmaa

¹⁴ Māpai Pedro, it'a ak'inī beep'eda chi k'ōp'āyoora once ome, golpe pedeeji:

—Tachi auk'arā māk'āapa jōmaweda nama Jerusalende p'anīrā, mia jararu pia ūriti.

¹⁵ At'āri tap'eda nībairā tai vinopa piuda-e p'anida aji, parāpa k'ƒsia p'anik'a. Parāpa pia k'awa p'ani tai judiorā tap'eda weda todak'aa. ¹⁶ Parāpa nama unu p'ani chonaarāwedapema Ak'ōre pedee jarapari Joelpa nāga jaradak'a:

17 'Tachi Ak'õrepa jara bi: Na ewari na eujã jõi naaweda, eperãarã chok'araarãmaa mi Jaure pëiit'eeda aji. Parã warrarã määk'aapa parã k'aurãpa jaradait'ee mia jarapiruk'a. K'ũtrãarãpa k'ãimok'araa pik'a bide mia ooru unudait'ee määk'aapa chonaarã k'ãimok'araadait'ee mi ome. 18 Wãara, maapai mia oopi bik'a oopataarãmaa mi Jaure pëiit'ee; imik'iraarãmaa, wëraarãmaa auk'a. Mia ooru arãpa jarapataadait'ee. 19 Pajãde määk'aapa eujãde ne-inaa eperãarãpa waide unudak'aa unupii't'ee: waa, t'ipitau määk'aapa nari jirak'awaa nãbi. 20 Ak'õrejiru k'ĩdarii't'ee määk'aapa atane k'ira p'oree waak'a padarii't'ee. Mägã pait'ee Ak'õre ewari waibia ewate, na eujã jõi naaweda. 21 Mamĩda ai naaweda Tachi Ak'õrepa ichimaa chupiria iidirutaarã k'aripa atait'eeda aji, atuanaadamerã.' (Jl 2.28-32)

22 Mãpai Pedropa mägaji:

—K'awa p'anida aji, Joelpa jaradak'a wãara uchiaru idi, Tachi Ak'õrepa ichi Jaure taimaa pëida perã. Israel pidaarã, ùriti mia jararu. Tachi Ak'õrepa Jesús Nazaretdepema pëiji tachi t'ãide. Mägã k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa irumaa oopipachi perã ne-inaa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa. 23 Mamĩda Tachi Ak'õrepa k'ĩsia iru badak'a, parãpa iru jita atadachida, maap'eda ijãadak'aa beerãmaa peepijida. Mãirãpa kurusode baijira bijida mama piumerã. 24 Mamĩda Tachi Ak'õrepa chok'ai p'irabai ataji. Mägã chok'ai p'irabai atada perã, waa piu-e; ichita chok'ai bait'ee. 25 Chonaarãweda Tachi Ak'õrepa Jesús ome ooi't'ee bada jaraji Rey David it'aideepa:

Ichita mi Ak'õre Waibia unupachida aji, mi k'ĩrapite. Ichi mi ome bairã, maarepida mi waawee-e. 26 Mapa mi t'ãri o-ãa nãbi, määk'aapa k'ari k'inia bi, k'awa bairã Tachi Ak'õrepa mi k'aripapari. 27 Ak'õre, pia mi k'ap'ia beraupi-e pait'ee; waa, t'ipitau määk'aapa oopari perã pia oopi bik'a. 28 Ak'õre eujãdee wãpari o mimaa ak'ipiji. Mapa mi o-ãa bait'eeda aji, pi k'ĩrapite.' (Sal 16.8-11)

29 Maap'eda Pedropa mägaji:

—Tachi auk'arã nama see nãbi, ùriti. Tachi chonaarãwedapema Rey David jai-idaaji määk'aapa iajida. Iru k'ap'ia at'ãri jãirade bi tachi t'ãide. 30 K'awa p'ani David chok'ai bak'ãri, Ak'õre pedee jarapari paji. Mapa irua k'awa baji Tachi Ak'õrepa jarada irumaa, irudeepa rey uchiapii't'ee. 31 Mägã, wãara Davidpa unu pik'aji määk'aapa jaraji sãga Cristo p'irabaii't'ee iru iadap'edaamãipa määk'aapa iru k'ap'ia berau-e pait'ee. 32 K'awa p'ani na pedee Jesudeta jara bi, Tachi Ak'õrepa iru p'irabai atada perã määk'aapa taipa unudap'edaa perã. 33 Tachi Ak'õrepa iru it'aa ateeji ichi juaraare ak'i banamerã. Maap'eda ichia jaradak'a ichi Jaure teeji Jesumaa, irua pëimerã irude ijãapataarãmaa. Mägita parãpa et'ewa unujida määk'aapa ùrijida. 34 Tachi Ak'õrepa Rey David k'ap'ia piuda chok'ai p'irabai-pi-e paji it'aa ateeit'ee. Mamĩda Davidpa jaraji:

'Tachi Ak'õrepa jaraji Tachi Waibiaamaa: "Pi mi ome auk'a waibia bairã, su-ak'i beepãde aji, mi juaraare, 35 mia pi k'ĩra unuamaa iru p'anapataarã p'oyaaruru misa." ' (Sal 110.1)

36 'Israel pidaarã, pia k'awãati mägã Jesús parãpa kurusode peepidap'edaa Tachi Ak'õrepa Tachi Waibia papiji. Iruta Tachi Ak'õrepa pëijida aji, tachi rey pamerã.

37 Mägã ùridak'ãri, arii p'anadap'edaarã k'ĩsia p'uadachida. Mapa iidijida Pedromaa määk'aapa chi k'õp'ãyoorãmaa:

—¿K'ãata oodayama ajida, taipa?

38 Pedropa p'anauji:

—P'ek'au k'achia oo amãati, Tachi Ak'õrepa parã p'ek'au k'achia wëpapik'oomerã määk'aapa Jesucristo t'ide poro choopiti. Mägã ooruta pirã, Ak'õrepa ichi Jaure pëiit'ee parã ome bapariimerã. 39 Mägã jarada parã-it'ee aupai-eda aji; ichiaba pãchi warrarã-it'ee määk'aapa t'imí p'anĩrã-it'ee; pia jarait'eera, Tachi Ak'õre Waibiaapa ichi odee atee k'inia bũrã-it'ee.

40 Mägã pedee jõma jarap'eda, Pedropa ùraaji:

—P'ananaati Jesús peedap'edaarãk'a; jip'a ijãati määk'aapa óoti Tachi Ak'õrepa oopi bik'a.

41 Ma ewate weda Pedro pedee ijãadap'edaarãpa poro choopijida määk'aapa apemaarã Cristode ijãapataarã ome t'ũjida. Ma ijãadap'edaarã Pedro k'aurepa eperãarã tres mil paji. 42 Mamääk'aapa achia ùri k'inia p'anapachida Cristopa jirit'eradaarãpa jarateepata määk'aapa jedepachida achia ne-inaa iru bee. Ichiaba jõmaweda cheepurupachida it'aa t'ĩdait'ee määk'aapa ne-inaa jedek'odait'ee, mägã k'ĩrãpadait'ee Cristo piuda achi pari.

Chi naa ijãadap'edaarã

43 Maapai eperãarã p'era pik'a para bapachi, Tachi Ak'õrepa oopipachi perã Cristopa jirit'eradaarãmaa ne-inaa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa. 44 Ma awara Cristode ijãapataarã chik'inia para bapachi määk'aapa chi wëe beerãmaa achi ne-inaa jedepachida. 45 Pia jarait'eera, netopachida achi nef'aa iru p'ani määk'aapa ma p'arat'a t'oopachida teedait'ee chi wëe beerãmaa. 46 Ewari chaa cheepurupachida Ak'õre te waibiade it'aa t'ĩdait'ee määk'aapa t'ãri o-ãapa ne-inaa jedek'opachida achi tede. 47 Ak'õremaa it'aa t'ipachida

jaradait'ee iru t'āri pia bi. Jerusalén pidaarāpa pia pedeepachida āra āpite. Maperā ewari chaa chok'araara o k'achiadeepa uchiapachida āchi k'aurepa.

3

Pedropa eperā chiwa bi jipada

¹ Ewari aba Pedro Juan ome wājida Tachi Ak'ōre te waibiadee a las tres, ma hora judiorā it'aa t'ipatap'edaa hora pada perā. ² Mama Ak'ōre te waibiadee baji eperā chiwa bi, ichi t'oru weda. Ewari chaa eperāarāpa māgí ateeepachida māik'aapa binapachida Ak'ōre tede chi T'ūpata Pi-ia apatamāi, p'arat'a iidipariimerā chi mama t'ūrutaarāmaa. ³ Māgí eperāpa unuk'āri Pedro māik'aapa Juan Ak'ōre tede t'ū wāda, p'arat'a iidiji. ⁴ Māpai āchia ak'ijida irumaa māik'aapa Pedropa māgaji:

—Taimaa ak'ipáde aji.

⁵ Māgí eperāpa ak'iji, p'arat'a teedai jīak'aapa. ⁶ Mamīda Pedropa māgaji:

—Mia wēe bida aji, p'arat'a, nēe jida. Mamīda mia pi k'aripait'ee. Jesucristo Nazaretdepemapa mimaa nāga oopi bairā, iru t'īde mia jararu: p'irabāiji māik'aapa wāji.

⁷ Māga jararuta, Pedropa juaraarepema juade jitap'eda, p'irabai ataji. Aramata ma chiwa bada bīri pia beejī ⁸ māik'aapa p'inajīti bainī beejī. Maap'eda p'irria beejī. Ma t'ēpai ichi bīriipa t'ūji Ak'ōre tede āchi ome. Jītijītia wāji māik'aapa o-īapa it'aa t'ī wāji Ak'ōremaa. ⁹ Māga unudak'āri, jōmaweda arii p'anadap'edaarā ¹⁰ p'era pik'a para beejī. Māgā p'anajida ai naaweda āchia unupatap'edaa perā ma eperā su-ak'ī bi p'arat'a iidimaa Ak'ōre tede, chi T'ūpata Pi-ia apatamāi.

Pedropa jarada Tachi Ak'ōre tede p'anadap'edaarāmaa

¹¹ Māgí chiwa bada jipa beeda perā, Pedro māik'aapa Juan ik'aawaapa āyaa wāk'aa paji. Āchi p'anajida Ak'ōre te waibia āuk'idaa, Salomón Pórtico apatap'edaamāi. Āchimaa eperāarā jōmaweda p'era pik'a p'ira erreujida. ¹² Pedropa māga unuk'āri, māgaji:

—Israel pidaarā, ¿sāap'eda parā p'era para bīma? aji. ¿Sāap'eda tai k'īra ak'ī jōnīma? ¿Parāpa k'īsia p'anik'ā taipa tachi juadoopa na eperā jipajida? ¹³ Tachi chonaarā Abraham, Isaac māik'aapa Jacob ijāadap'edaa Ak'ōre Waibiapa ichi Warra Jesús waibiara papiji jōmaarā k'āyaara, ichia oopi badak'a oopachi perā. Mamīda parāpa māgí Jesús jita atadap'eda, charraarāmaa teenajida. Maap'eda Pilatopa uchīa pēiit'ee pak'āri, parāpa k'iniada-e paji. ¹⁴ Eperā t'āri pia bi p'ek'au k'achia wēe k'ena pēidai k'āyaara, chīara peeparita parāpa uchiapit'aajida. ¹⁵ Māgā peepit'aajida Tachi Ak'ōre o ak'ipipari. Mamīda parāpa peepidap'eda, Tachi Ak'ōrepa chok'ai p'irabai ataji. Taipa māga unujida tachi taupa. ¹⁶ Nāgí eperā jipa beejī ichia ijāada perā Jesupa jipai. Maperāpi jipa beejī, parāpa unu p'anik'a. Jesús jōmaarā k'āyaara waibiara bairā, k'ayaa beerā jipai.

¹⁷ Michi auk'aarā, mia k'awa bi pāchi poroorāpa māik'aapa parāpa Jesús peepidak'āri, k'awada-e paji iru Tachi Ak'ōrepa pēida tachi k'aripamerā. ¹⁸ Mamīda parāpa māga oo p'anipa Tachi Ak'ōrepa uchiapiji ichia jaradak'a, ichi pedee jarapataarā it'aideepa: ichia pēida piut'ee. ¹⁹ Māpai Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru badade pia k'īsiadap'eda, k'achia oo amāati māik'aapa irude ijāati, irua pāchi p'ek'au k'achia wēepapik'oomerā. ²⁰ Māga ooruta pirā, Ak'ōrepa parā k'āiwee p'anapiit'ee māik'aapa pēiit'ee Jesucristo, ichia jirit'erada parā k'aripapariimerā. ²¹ Mamīda Jesús at'āri Ak'ōre eujāde bait'ee, Ak'ōrepa ne-inaa jōmaweda chiwidi pik'a ooru misa, chonaarāweda ichi pedee jarapataarā it'aideepa jaradap'edaak'a. ²² Maapai Moisepa tachi chonaarāmaa māgaji:

'Ak'ōrepa ichi pedee jarapari uchiapiit'ee parā t'āide mi jīak'a. Oopatāati irua jara bik'a.

²³ Māgí Ak'ōre pedee jaraparipa jara bi pedee ūri k'iniada-e p'anūrā Ak'ōre eperāarā p'anīmāiipa āyaa jerek'ooit'ee māik'aapa peek'ooit'ee.' (Dt 18.15-19)

²⁴ Ichiaba Samuel beedak'āriipa jōma apemaarā Ak'ōre pedee jarapataarāpa jarapachida tachia irā unu p'ani. ²⁵ Mapa parāpa k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa jarada chonaarāweda ichi pedee jarapataarā it'aideepa parā irapemaarā-it'ee. Ichiaba ichia jarada Abrahammaa parā irapemaarā-it'ee. Māgaji Abrahammaa:

'Mia na p'ek'au eujādepemaarā jōmaweda k'aripait'eeda aji, pideepa uchiadait'eerā k'ap'ia pari.'

²⁶ Ichia jaradak'a Abrahammaa Tachi Ak'ōrepa parā pia ooji, ichi Warra piup'eda chok'ai p'irabai atak'āri parā t'āide. Māga ooji k'inia bada perā parāpa naapiara ijāadamerā māik'aapa pāchia k'achia oopata oo amaadamerā.

4

Pedro Juan ome judiorā poroorā k'īrapite

¹ At'āri Pedro Juan ome pedeemaa p'ani misa, judiorā p'aareerā pachejida Ak'ōre te waibia jīapataarā poro ome. Ichiaba āchi ome chejida saduceorā. ² K'īrau p'anajida Pedropa māik'aapa Juanpa jaratee p'anadap'edaa perā eperāarā piudap'eda chok'ai p'irabaidai, Jesūs p'irabaidak'a. ³ Mapa jita atadachida. K'ewara bada perā, carcelde t'it'aaanajida, ai norema ma nepira ak'idaīt'ee. ⁴ Māga oojida mīda, eperāarā chok'araarāpa Cristode ijjājida, ārapa jarateedap'edaa k'aurepa. Ijāapataarā jōmaweda imik'īraarā aupai cinco mil paji.

⁵ Ai norema Jerusalende abamaa see nībaji judiorā poro waibiarā, āchi chonaarā māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarā. ⁶ Mama baji ichiaba Anās, judiorā p'aareerā poro waibia pada. Ichiaba baji p'aareerā poro waibia Caifās, Juan, Alejandro māik'aapa Anās ēreerā awaraarā. ⁷ Pedro Juan ome atapijida māik'aapa āchi k'īrapite bainī beepidap'eda, iidijida:

—Ķ'āi juapa parāpa jāgee net'aa oo p'anima? maa-e pirā Ķ'aipa jāgā oopi bima? ajida.

⁸ Ak'ōre Jaure Pedro ome bada perā, pia p'anauji:

—Judiorā poro waibiarā māik'aapa chonaarā, ⁹ parāpa taimaa iidiruta, sāga nāgī k'ayaa bada k'aripajida māik'aapa sāga jipa beejī. Ķ'Māga-ek'ā? aji. ¹⁰ Pia bi. Taipa parā k'īrapite jaradait'ee, jōmaweda Israel pidaarāpa k'awaadamerā. Nāgī eperā parā jōmaarā k'īrapite bainī bi, jipa beejī Jesucristo Nazaretdepema juapa, parāpa kurusode peepidap'edaa māik'aapa Tachi Ak'ōrepa chok'ai p'irabai atada. ¹¹ Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi: 'Te oopataarāpa māu k'iniada-e padap'edaa pipiara padachi.' (Sal 118.22)

¹² Mapa Jesucristodepai ijāa p'ani pirā, it'aa wādait'ee, maarepida awaraa eperā wē-e perā iruk'a na p'ek'au eujāde, tachi o k'achiadeepa k'aripa atait'ee.

¹³ Judiorā poroorā arii p'anadap'edaarāpa unudak'āri Pedro māik'aapa Juan jīp'a pedeemaa p'ani waaweeda-ee, māik'aapa k'awaadak'āri āchi eperā jīp'aarā, mak'īara k'art'a tau k'awada-ee, ak'ītrua para beejī. K'awaajida Jesūs ome nipapatap'edaa perā, māga pedeejida. ¹⁴ Ma awara chiwa bada āchia jipadap'edaa arii baji. Mapa judiorā poroorāpa p'oyaa p'anadak'aa paji. ¹⁵ Māpai āchia Juan, Pedro, ma chiwa bada ome taawaa uchiapijida. Maap'eda pedee para beejī āchi pitapai:

¹⁶ —Ķ'āata oodait'eema ajida, jā eperāarā ome? Jōmaweda Jerusalendepemaarāpa k'awa p'ani ārapa ne-inaa pia oodap'edaa, eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Tachia p'oyaa merada-e. ¹⁷ Mamīda irā jaradāma ajida, ma eperāarāmaa jarateenaadamerā Jesupa ne-inaa oopata, māga-e pirā miapidai.

¹⁸ Māpai waya t'ī p'e atajida māik'aapa jarajida waa jarateenaadamerā Jesupa ne-inaa oopata. ¹⁹ Mamīda Pedropa Juan ome p'anaujida:

—Pia k'īsiāti parāpa. Ķ'āare piata bayama ajida, Ak'ōrepa jara bi ooda-e pait'ee, parā pedee ūri k'iniapa? ²⁰ Taipa unudap'edaa māik'aapa ūridap'edaa p'oyaa nepiri amaada-eda ajida.

²¹ Judiorā poroorā arii p'anadap'edaarāpa āchi juade iru p'anajida mīda miapidait'ee, arajāgaa pēijida eperāarā waidoopa. Jōmaweda eperāarā o-īa it'aa t'īmaa p'anapachida Tachi Ak'ōremaa, ²² Jesūs Jaurepa ma eperā jipat'aada perā, cuarenta años audū iru bīta.

Ijāapataarāpa Tachi Ak'ōremaa k'aripa iididap'edaa

²³ K'ena pēidap'eda, Pedro Juan ome chejida āchi k'ōp'āyoorā p'anadap'edaamaa. Nepirijida judiorā p'aareerā poroorāpa māik'aapa awaraa judiorā poro waibiarāpa āchima jaradap'edaa. ²⁴ Māgī pedee ūridap'eda, jōmaweda auk'a it'aa t'ījida:

—Tachi Waibia, pia pajā, na eujā, p'usa māik'aapa ne-inaa jōmaweda aide nībi ooji. ²⁵ Pi Jaurepa tachi chonaa Davidmaa nāga pedeejiji irua pīde ijāa bada perā:

'Ķ'āare-it'ee awaraa eujādepemaarā k'īrau p'anapatama? Michi eperāarā paara pariatua k'īsiapata. ²⁶ Na p'ek'au eujādepema reyrā māik'aapa poro waibiarā audua p'anadairā, pedeeepata k'achia oodait'ee. Pedee k'achia jarapata Tachi Ak'ōre āpīte māik'aapa ichia rey pēida āpīte.' (Sal 2.1-2)

²⁷ Tachi Waibia, pia jaradak'a David it'aideepa, māga uchiaji. Rey Herodes, Poncio Pilato māik'aapa awaraarā judio-eerā na p'uurude pedeejejeje Israel pidaarā ome k'achia oodait'ee Jesūs, pia pēida oo chemerā pia oopi k'iniā bi. ²⁸ Māga oojida pia naaweda k'īsia iru badak'a. ²⁹ Irā Tachi Waibia, ak'īji pi āpīte k'achia pedee p'aniirā māik'aapa taimaa waapiara pi ūraa waawe-ee jarateepiji, taipa oo k'iniā p'anadairā pia oopi bik'a. ³⁰ Ichiaba tai k'aripāji k'ayaa beerā jipapataadamerā māik'aapa ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa oopataadamerā Jesūs t'īde. Iruata pichia oopi bik'a ichita oopari.

³¹ It'aa t'ī aupadak'āri, āchi p'anadap'edaamāi wirriwirriā nībeejī. Māpai jōmaweda Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a oo k'iniā p'anejejejeje māik'aapa Tachi Ak'ōrepa ooda Jesūs piuda k'aurepa waawe-ee jarateepachida.

Ijāapataarāpa āchi net'aa jedepatap'edaa

³² Maapai ijāapataarā jōmaweda auk'a k'Īsiapachida māk'aapa chik'aripa p'anapachida. Apidaapa āchi net'aa iru p'ani āchi-it'ee aupaida adak'aa paji. Jip'a jōmaarā-it'ee paji. ³³ Mapa Ak'ōrepa āchi pia oopachi. K'aripaji Cristopa jirit'eradaarāpa jarateedamerā Jesús chok'ai p'irabaida māk'aapa oodamerā ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. ³⁴ Āchi chupirira p'anadak'aa paji. Chi eujā iru beerāpa māk'aapa ne-inaa awaraa iru beerāpa netot'aapachida. ³⁵ Māpai ma p'arat'a Cristopa jirit'eradaarāma teepachida, jedenadamerā wēe beerāma. ³⁶ Māga ooji Levī ēreerādepema Josepa. Māgi eperā Chipre isladepema paji. Māgimaa Cristopa jirit'eradaarāpa pedida t'ī bijida Bernabē (jara k'iniā bi "T'āri O-īapipari"). ³⁷ Māgi eperāpa eujā iru bada netot'aaji māk'aapa ma p'arat'a Cristopa jirit'eradaarāmaa teeji.

5

Ananías chi wēra Safira ome ne-inaa k'achia ooda

¹ Mamīda Bernabepa oodak'a ooda-e paji Ananías chi wēra Safira ome. Māgīrāpa āchi eujā netot'aajida. ² Mamīda māgi eperā chi wēra ome pedeeteējida p'arat'a jōma teeda-e pait'ee Cristopa jirit'eradaarāmaa. Ananiapa māgi p'arat'a ūk'urupai teenak'āri, ³ Pedropa māgaji:

—Ananías, ¿pi seewa cheruk'ā aji, Ak'ōre Jauremaa, p'arat'a jōma tee che-ee? ¿Sāap'eda oojima Satanapa oopi bik'a? ⁴ ¿jā eujā pichide paji-ek'ā netot'aai naaweda? ¿Ma p'arat'a pichide paji-ek'ā netot'aap'eda? ¿Sāap'eda nāga oo k'iniadachima? Pia eperāarāmaa seewa-e paji. Ak'ōremaata seewajida aji.

⁵ Māga ūriruta, Ananías eujāde piu baainaji. Arii p'anadap'edaarāpa unudak'āri, p'erak'oodachida. ⁶ Māpai k'ūtrāarā ūk'uruurāpa chi piuda beda atajida māk'aapa ateejida iade.

⁷ Hora ōpeemaa Ananías wēra t'ūji, chi imik'ra piuda k'awa-ee. ⁸ Māpai Pedropa irumaa iidiji:

—¿Wāara nāgi p'arat'a pari eujā netot'aajidak'ā? aji.

Ichia p'anauji:

—Netot'aajidapi.

⁹ Pedropa māgaji:

—¿Sāap'eda parā pedeeteējida Ak'ōre Jauremaa seewadait'ee? Ara cherutada aji, pi imik'ra iadeepa. Naade pi jida auk'a ateedait'eeda aji.

¹⁰ Aramata Safira piu baainaji Pedro bīri ik'aawa. K'ūtrāarā t'itudak'āri, unujida piu bi. Maap'eda ianajida chi imik'ra ik'aawa. ¹¹ Jōmaweda ijāapataarā māk'aapa awaraarā māga k'awadap'edaarā p'era para beejī.

Ak'ōre Jaurepa k'aripap'eda, Cristopa jirit'eradaarāpa oopatap'edaa

¹² At'āri Jerusalende p'anide Cristopa jirit'eradaarāpa oopachida ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Maapai jōmaweda Cristode ijāapataarā cheepurupachida Salomón Pórtico apatap'edaamāi, Tachi Ak'ōre te waibia āuk'idaa. ¹³ Apemaarā judiorā Tachi Ak'ōre te waibiade t'ūputaarā waaweepa araa p'anada-e paji āchi ome. Mamīda pia pedeepachida āchi āpīte, apemaarā Jerusalendepemaarā ome. ¹⁴ Māirā māgā t'ūda-e paji mīda āchi ome, Cristode ijāapataarā ūwajida, wēraarā māk'aapa imik'raarā. ¹⁵ Cristopa jirit'eradaarāpa ne-inaa pia oo p'anadap'edaa perā, eperāarāpa āchi k'ayaa beerā calle jā ik'aawa uchīa atapachida joip'aruk'a bi ūri, Pedro wāyaa wāk'āri, chi jaurepa pida āra t'ōbaimerā māk'aapa jipamerā. ¹⁶ Ichiaba p'uuru k'ait'a beerāpa Jerusalende k'ayaa beerā chok'ara anepachida māk'aapa ichiaba eperā netuara merātia bee anepachida. Tachi Ak'ōrepa jōmaweda jipak'oopachi Cristopa jirit'eradaarā juapa.

Cristopa jirit'eradaarā jiridap'edaa miapidait'ee

¹⁷ Unudak'āri jōmaweda Cristopa jirit'eradaarāpa oopata, judiorā p'aareerā poro waibia māk'aapa ūk'uru saduceorā iru ome nipapatap'edaarāpa Cristopa jirit'eradaarā k'ra unuamaa iru p'aneējida. ¹⁸ Mapa Tachi Ak'ōre te waibia jīapataarāmaa atapijida carcelde t'ik'oonadamerā. ¹⁹ Mamīda p'ārik'ua angelpa carcelde t'ūputa ewat'aa cheji. Maap'eda āchi taawaa uchiapik'ooji. Māpai māgaji:

²⁰ —Wāti Tachi Ak'ōre te waibiadee māk'aapa arii p'anīrāmaa jaratēeti Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee it'aa wādamerā.

²¹ Māgā ai norema tap'eweda t'ūjida Ak'ōre tede māk'aapa jarateemaa p'aneējida.

Māimisa ma p'aareerā poro waibiapa māk'aapa ichi ome p'anadap'edaarāpa t'ī pēijida Junta Supremadepemaarā jōmaweda. Ichiaba carceldeepa Cristopa jirit'eradaarā atapijida. ²² Mamīda Ak'ōre te jīapataarāpa carcelde jirinadak'āri, unuda-e paji. Maperā nepiri chejida:

²³ —Ununajidada ajida, carcel te pia jia nibi, maik'aapa chi jiapataarā ai t'aide jia p'ani. Mamīda ewa atadak'ari, apida unuda-e paji.

²⁴ Māga ūridak'ari, ma p'aareerā poro waibia apemaarā p'aareerā poroorā ome maik'aapa Ak'ore te jiapataarā poropa k'awada-e paji k'āata oodai. ²⁵ Māga nide eperā pacheji maik'aapa māgaji:

—Parāpa carcelde t'ik'oodap'edaarā Ak'ore te waibiade eperāarāmaa jarateemaa p'anida aji.

²⁶ Aramata Ak'ore te waibia jiapataarā poro apemaarā jiapataarā ome wājida jita p'e atade. Mamīda k'ira jip'a p'e aneejida, eperāarāpa āchimaā māupa bat'adai jia k'aapa. ²⁷ Pachedak'ari, ak'inī p'aneepijida Junta Suprema k'irapite. Māpai ma p'aareerā poro waibiapa māgaji:

²⁸ —Taipa parāmaa jarajida waa jarateenaadamerā jā eperāpa oopata. Mamīda māga ooda-e p'ani. Waapiara jōmaweda Jerusalén pidaarāmaa jarateemaa p'ani. Ma awara tāipata jā eperā peet'aajidada a jōni.

²⁹ Apemaarā pari Pedropa p'anauji:

—Taipa ichita Ak'orepa oopi bik'a oodait'eeda aji, eperāpa jara bik'a oodai k'āyaara. ³⁰ Tachi chonaarāwedapema Ak'orēpata Jesús, parāpa kurusode peepidap'edaa, chok'ai p'irabaipiji. ³¹ Tachi Ak'orepa iru p'irabai atap'eda, su-ak'i biji ichi juaraare, jōmaarā k'āyaara waibiara bairā. Mama biji eperāarā ak'ipariimerā maik'aapa o k'achiadeepa k'aripa atamerā. K'inia baji Jesús piuda k'aurepa Israel pidaarāpa p'ek'au k'achia oopata oo amaadamerā. Māga irua wēpapik'ooi ārapa p'ek'au k'achia oopata. ³² Tachi Ak'ore Jaurepa ma jōma k'awa bida aji. Taipa pida ichiaba māga k'awa p'anida aji, Cristode ijāadak'ari, Ak'orepa ichi Jare taimaa pēida perā.

³³ Judiorā poroorāpa māga ūridak'ari, Cristopa jirit'eradaarā peek'oo k'iniadachida.

³⁴ Mamīda āra t'aide baji fariseo t'ijarapatap'edaa Gamaliel. Māgi Gamalielpa Moisepa p'āda pia k'awaa baji. Mapa eperāarāpa iru t'o p'anapachida. Māgi baini beep'eda, Cristopa jirit'eradaarā arak'atia taawaa uchua atapiji. ³⁵ T'ēpai māgaji apemaarā judiorā poroorāmaa:

—Israel pidaarā, pia k'īsiati ne-inaa oodai naaweda jā eperāarāmaa. ³⁶ K'irāpāti mak'iaara taarā-e bi eperā Teudas apatap'edaapa k'īsiaji ichita jōmaarā k'āyaara waibiara pai. Māgi eere cuatrocientos imik'iraarā p'anajida. Mamīda māgi peet'aadak'ari, iru ome nipapatap'edaarā jichoodachida. Māga āchia k'īsia iru p'anadap'edaa jōdachi. ³⁷ Ai t'ēpai, Romadepemaarāpa eperāarā t'ī p'āpimaa p'anadak'ari, ichiaba Judas Galileadepemapa māga k'īsiaji. Eperāarā ūk'uruurāpa iru pedee ijāajida. Mamīda ichiaba peet'aadak'ari, iru ome nipapatap'edaarā āyaa erreudachida. ³⁸ Mapa mia parāmaa ūraait'ee jā eperāarā k'achia oonaadamerā. Āchia jaratee p'ani pirā āchi k'īsiadeepa maik'aapa ne-inaa oo p'ani pirā āchi juadoopa, āchia oopata jōdaryada aji. ³⁹ Mamīda Tachi Ak'orēpata āchimaā māga oopi bi pirā, parāpa p'oyaada-eda aji. K'ītrak'aupai, Tachi Ak'ore ome chōomaa p'aneedai.

Āchia Gamaliel ūraa ijāajida. ⁴⁰ Maap'eda Cristopa jirit'eradaarā t'ī p'e atajida maik'aapa wik'oojida. Jarajida waa jarateenaadamerā Jesupa ooda. Maap'eda k'ena pēijida. ⁴¹ Mamīda Cristopa jirit'eradaarā judiorā poroorā k'irapitepa o-ia uchijida, Ak'orepa āchi ita-aria miapida perā Jesús k'aurepa. ⁴² Maap'eda ewari chaa jarateepachida Jesucristota Tachi Ak'orepa pēida eperāarā k'aripamerā. Māga jaratee wāpachida Tachi Ak'ore te waibiade maik'aapa te bee chaa.

6

Jjāpataarā siete jirit'eradap'edaa Cristopa jirit'eradaarā k'aripadamerā

¹ Maapai ijāapataarā chok'arapiara iwajida. Judiorā griego pedee pedee pataarāpa imiateejida judiorā hebreo pedee pedee pataarāmaa, āchia griego pedee pedee pataarā p'ētrāarā pia ak'idak'aa pada perā ewari chaa ne-inaa jededak'ari k'aripadait'ee. ² Maperā chi doce jirit'eradaarāpa t'ī pēijida jōmaweda Cristode ijāapataarā cheepurudamerā. See nibeek'ari, māgajida:

—K'ōp'āyoorā, tai jua araada-e ijāapataarā jōmaweda ak'idait'ee. Pia-e bida ajida, taipa waa jarateeda-e pait'ee Ak'orepa jara pēida Jesucristo k'ap'ia pari, chi ne-inaa wēe beerā ak'ī k'iniapa. ³ Mapa eperāarā siete jirit'erāti ma mimia oodamerā. Jiridaipia bi nāgee eperāarā: k'īsia k'awaa beerā; t'āri pia beerā maik'aapa Ak'ore Jaurepa oopi bik'a oo k'inia beerā. ⁴ Tai jōde it'aa t'īmaa p'anadait'ee maik'aapa Ak'orepa jara pēida jarateedait'eeda ajida.

⁵ Māpai āchia p'anaujida:

—Pia bida ajida.

Maap'eda jirit'erajida Esteban. Ma eperā Cristode pia ijāaji māik'aapa Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a oopachi. Ichiaba jirit'erajida Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Pármenas māik'aapa Nicolás Antioquiadepema. Naaweda māgí Nicolás Tachi Ak'ōrede ijāak'aa bap'eda, judiorāpa ijāapatade ijāa baji. ⁶ Ma t'ēpai ateejida Cristopa jirit'eradaarā p'anadap'edaamaa. Māgīrā it'aa t'ijida āchi pari māik'aapa jua bijida āchi iri. Māga oojida ak'ipidait'ee ma mimia āchima teeruta.

⁷ Ma t'ēpai, Ak'ōrepa ooda Cristo piuda k'aurepa waapiara jarateepachida māik'aapa ijāapataarā waapiara Iwapachida Jerusalende. Judiorā ūk'uru, p'aareerā jida ichiaba Cristode ijāajida.

Judiorā poroorāpa Esteban jita atadap'edaa

⁸ Maapai Jerusalendepemaarā t'āide Estebanpa oopachi ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Māga oopachi Tachi Ak'ōrepa iru k'aripa bada perā. ⁹ Mamīda ewari aba pachejida judiorā Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tedepema. Ma te t'ijarapachida Esclavoorā P'anadap'eda Uchiadap'edaa. Māirāpa nepira jiri chejida Estebanmaa. Āchi ome chejida auk'a Cirene p'uurudepemaarā, Alejandría p'uurudepemaarā, Cilicia eujādepemaarā māik'aapa Ásia eujādepemaarā. ¹⁰ Mamīda aupedeedak'āri, Esteban p'oyaa k'ŭp'epidak'aa paji, Ak'ōre Jaurepa iru k'isia k'awaapida perā āchia iidida p'anaut'ee. ¹¹ Mapa awaraarāmaa p'aajida seewa jaradamerā ichia pedee k'achia pedeemaa bi Moisés āpite māik'aapa Tachi Ak'ōre āpite. ¹² Māgá p'uuru pidaarā, judiorā poro waibiaarā māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarā k'ŭraupik'oojida Esteban ome. Māirāpa Esteban jita atadap'eda, atadachida Junta Suprema k'ŭrapite Tachi Ak'ōre te waibiade. ¹³ Māpai ma p'aadap'edaarā aneajida seewa jaradamerā. Māirāpa māgajida:

—Nāgí eperāpa ik'achia pedeparida ajida, Tachi Ak'ōre te āpite māik'aapa Moisepa p'āda āpite. ¹⁴ Jara bi Jesús Nazaretdepemapa nāgí te t'et'aa'it'ee māik'aapa tachimaa waa oopi-e pait'ee Moisepa p'ādade jaradak'a, tachia oodamerā.

¹⁵ Judiorā poroorāpa māik'aapa arii p'anadap'edaarāpa Esteban ak'idak'āri, chi k'ira ángel k'ŭrak'a unujida.

7

Estebanpa p'aare poro waibia k'ŭrapite p'anauda

¹ Māpai p'aareerā poro waibiapa iidiji Estebanmaa:

—Ķwāarak'ā aji, na eperāarāpa jara p'ani?

² Irua p'anauji:

—Michi auk'arā māik'aapa chonaarā, ūrítí. Tachi Ak'ōre k'ira wāree bīpa ichi unupijida aji, tachi ak'ōchona Abrahammaa Mesopotamia eujāde bak'āri, Harande banai naaweda.

³ Ak'ōrepa jaraji:

'Atabēipāde aji, pi eujā pi ēreerā ome māik'aapa wāpāde aji, mia ak'ipit'ee eujāmaa.' (Gn 12.1)

⁴ Māpai Abraham uchijai Caldea eujādeepa māik'aapa banaji Harande. T'ēpai chi ak'ōre piuk'āri, Tachi Ak'ōrepa Abraham aneeji na eujāde tachi irā p'anīmāi. ⁵ Mamīda na eujā maarepida waide tee-e paji irumaa; bīri aba t'iait'ee pida. Jīp'a jaraji teet'ee irudeepa uchiadait'eerāmaa iru piuda t'ēpai, Abraham waide warra wēe baji mīda. ⁶ Ma awara Ak'ōrepa jaraji:

'Pideepa uchiadait'eerā p'anapataadait'eeda aji, awaraa eujāde mimiamaa chīara-it'ee.

Mama esclavoorā p'anadait'ee māik'aapa jāpemaarāpa āra miapi iru p'anadait'ee cuatrocientos años.'

(Gn 15.13)

⁷ Mamīda Ak'ōrepa ichiaba jaraji:

'Mia k'achia ooi't'eeda aji, āra esclavoorā papirutaarā. T'ēpai āra mamāik'aapa uchiadait'ee māik'aapa mīmaa it'aa t'īdait'eeda aji, na eujāde.'

(Gn 5.14)

⁸ Māgá pedee nībide Abraham ome, Ak'ōrepa jaraji Abrahampa tauchaa bimerā ichi warra k'ap'iade. Tachi Ak'ōrepa k'inia baji māga oodamerā ichi eperāarāpa ak'ipidait'ee ichide ijāa p'ani. Mapa Abraham warra Isaac t'ok'āri, k'āima ocho parumaa iru k'ap'iade tauchaa bijí. Isaacpa māga ooji ichi warra Jacob ome. Ichiaba Jacobpa māga ooji chi warrarā doce ome. Māirādeepa Israel pidaarā ēreerā doce uchijajida.

⁹ 'Māgí Jacob warrarā pada, tachi chonaarāpa, āchi ipema José k'ira unuamaa iru p'anapachida. Maperā netot'aajida esclavok'a Egiptodee wāyaa wādap'edaarāmaa. Mamīda Tachi Ak'ōre José ome baji. ¹⁰ Maperā k'aripa ataji jōmaweda ne-inaa k'achiadeepa. Ma awara k'isia k'awaapiji māik'aapa k'inia iru bapiji rey Egiptodepema Faraonmaa. Māgīpa José Egiptodepemaarā poro waibia papiji ichi palaciode.

¹¹ 'Ma t'ēepai jarra oojida Egipto eujāde māik'aapa Canaán eujāde. Maperā mak'iaara nek'odait'ee wē-e paji. ¹² Mamīda Jacobpa k'awaak'āri Egiptode ne-inaa k'oit'ee paraa, jāmaa pēiji ichi warrarā, ne-inaa netode. Māgí paji tachi chonaarā naapiara wādap'edaa. ¹³ Ai t'ēepai wādak'āri, Josepa ichi ipemaarāmaa k'awaapiji. Madeepa Faraónpa José ēreerā k'awaji. ¹⁴ T'ēepai, Josepa jara pēiji chi ak'ōre Jacob māik'aapa chi ēreerā jōmaweda chedamerā Egiptodee. Āchi setenta y cinco paji. ¹⁵ Māgapi Jacob banaji Egiptode. Mama jai-idaaji. Ichiaba mama tachi chonaarā jai-idaajida. ¹⁶ Jacob būri māik'aapa chi warrarā būri ateejida Siquem p'uurudee māik'aapa mama iajida Abrahampa Hamor ēreerā juak'aawa netoda jāirade.

¹⁷ 'Ewari k'ait'a pak'āri Tachi Ak'ōrepa uchiapiit'ee Abrahamdeepa uchiadap'edaarā Egiptodeepa ichia jaradak'a, āchi chok'ara p'anajida, iwa p'anadap'edaa perā. ¹⁸ Maapai Egiptodepema reypa José k'awa-e pada Faraón paji. ¹⁹ Māgí reypa tachi chonaarā k'ūraji waa īwanaadamerā. Āchi chupiria ooji. Jaraji āchi warrarā ewaa t'o k'edeerā ita-aria piupidamerā. ²⁰ Maapai t'oji Moisés. Tachi Ak'ōrepa māgí warra chai pia ak'iji. Mapa chi ak'ōreerāpa atane ōpee warimaa iru p'anajida āchi tede. ²¹ Mamīda p'oyaa waa merada-e paji. Mapa ituaba atabēidak'āri, Faraón k'aupa unu ataji māik'aapa wari ataji ichi warrak'a. ²² Māgapi Moisés wariji Egipto pidaarā t'āide māik'aapa k'awaa wāji ne-inaa k'ira t'ādo Egiptodepemaarāpa k'awa p'anadap'edaak'a. Māpai jōmaarāpa iru k'awajida, irua pedeeda k'aurepa māik'aapa ooda k'aurepa.

²³ "Cuarenta años iru bak'āri, k'Isiaji wāit'ee Israel pidaarā ak'ide, ichi auk'aarā pada perā. ²⁴ Mamīda unuk'āri Egiptodepema ichi auk'aa sīmaa bi, Moisepa k'aripanjaji māik'aapa ma Egipto pida pee atapēiji." (Ex 2.11-12)

²⁵ Moisepa k'Isiaji ichi auk'aarāpa ijāadai Tachi Ak'ōrepa ichi pēida āchi k'aripamerā. Mamīda āchia māga ooda-e paji.

²⁶ 'Ai norema unuji Israel pidaarā omé chōomaa p'ani. Māgá chōonaadamerā māgaji: "¿Pāchi auk'aarā-ek'ā aji, jāgá chōo jōnadait'ee?" ²⁷ Māpai chi k'ōp'āyo sīmaa badapa Moisés sīat'aaji māik'aapa māgaji: "¿K'aipa pi tai porok'a bijima aji, taipā oopata ak'imerā?" ²⁸ ¿Mi peet'aa k'inia bik'ā aji, nuweda Egipto pida peet'aadak'a?" (Ex 2.13-14)

²⁹ Māga ūrik'āri, Moisés mirudachi. Maap'eda t'imí wāji Madián eujādee. Mama banaji k'ira tewaraak'a. Ariipema wēra atap'eda, warrarā omé paraaji.

³⁰ 'Cuarenta años wāyaap'eda, ewari aba Moisés baji eujā pania wēe bimāi Sinaí ee k'ait'a. Mama bide unuji pak'uru jep'eda t'ipitauk'a urua nībi, angelpa aide ichi unupi bada perā.

³¹ Māgá urua unuk'āri, Moisés k'ait'aara wāji pi-iara ak'it'ee k'āata māga bi. Māga nide ūriji Tachi Ak'ōrepa māgaru:

³² 'Mi pi chonaarā Ak'ōre Waibia; Abraham, Isaac, Jacob ijāadap'edaa Ak'ōre Waibia.' (Ex 3.6)

Māga ūrik'āri, Moisés būri wēre nībeeki p'era nībipa māik'aapa p'oyaa ak'ik'aa paji ma pak'urumaa. ³³ Māpai Tachi Ak'ōrepa māgaji:

'Pichi chanla ērat'aapāde aji, nama pi mi k'īrapite baini bairā. ³⁴ Mia k'awa bi mi eperāarā chupiria chitooni Egiptode. Ūri bi āchi bia chitooni. Mapa cheji k'aripait'ee. Pia auk'a k'aripanjaji. Mia pi Egiptodee pēiit'eeda aji.' (Ex 3.5-10)

³⁵ 'Ai naaweda āchia Moisés pedee ūri k'iniada-e paji nāga p'anauda perā:

'¿K'aipa pi tai porok'a bijima ajida, taipā oopata ak'imerā?' (Ex 2.14)

Māgá yiaara pik'a iru p'anajida mīda, Tachi Ak'ōrepa ichi ángel pak'uru ĩri-idaade unupida k'ap'ia pari Moisés pēiji āchi porok'a. Tachi Ak'ōrepa k'inia baji Moisepa āchi uchua atamerā Egipto pidaarā juadeepa. ³⁶ Māgá Moisepa tachi chonaarā uchua p'e ataji Egiptodeepa. Ichia ne-inaa ooji eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa māgí eujāde, Mar Rojode māik'aapa cuarenta años wāyaaruta misa eujā pania wēe bide. ³⁷ Māgí Moisepa jaraji Israel pidaarāmaa:

'Parādeepa Ak'ōrepa uchiapiit'ee ichi pedee jarapari mi jīak'a.' (Dt 18.15)

³⁸ P'anadak'āri eujā pania wēe bide, Israel pidaarā pari Moisepa pedeeji ángel ome Sinaí eede. Ichiata Ak'ōrepa jarada naapiara p'āji, tachi chonaarāpa māik'aapa tuchia māgí ūraa ijāadap'eda, ichita p'anapataadamerā.

³⁹ 'Mamīda tachi chonaarāpa iru pedee ijāa k'iniada-e paji. Ma k'āyaara waya Egiptodee wā k'iniadachida. ⁴⁰ Mapa Moisés wē-e pak'āri, ichi ipema Aaronmaa māgajida:

'Tachi-it'ee ak'ōre waibiarā oopāde ajida, tachi naa o jaratee wādamerā, k'awada-e p'anadairā sāgataji jā Moisés ome, Egiptodeepa tai āyaa aneeda.' (Ex 32.1)

⁴¹ Māpai oojida p'ak'a chak'ek'a ai k'īrapite it'aa t'īdait'ee. Ne-animalaarā peejida ai k'īrapite paadait'ee māik'aapa fiesta oojida o-īapa, ma p'ak'a chak'ek'a ooda-it'ee. ⁴² Maperāpi Tachi

Ak'õre āchi ik'aawaapa āyaa wāji. Mapa pajāde nībi ne-inaamaa it'aa t'ipachida, Tachi Ak'õremaa it'aa t'īdai k'āyaa. Oojida Ak'õre pedee jarapataarāpa p'ādap'edaade jara bik'a:

'Israel pidaarā, parā cuarenta años eujā pania wēe bide p'anadak'āri, ¿mi-it'ee ne-animalaarā peedap'eda, paapachidak'ā, mide ijāa p'anadap'edaa perā? ⁴³ Ma k'āyaa parāpa it'aa t'ipachida Canaandepemaarā ak'õre waibia Molocmaa māik'aapa Egiptodepemaarā ak'õre waibia Refanmaa. Mia māga k'awa bi ne-inaa pāchi juapa oodap'edaa atee p'anadap'edaa perā pāchi wārutamaa. Mapa mia parā āyaa jērek'ooit'eeda aji, Babilónia p'uuru k'āyaa t'imiaara.' (Am 5.25-27)

⁴⁴ Tachi chonaarā eujā pania wēe bide p'anadak'āri, atepachida Tachi Ak'õre te ne-ede ooda, k'irāpadait'ee Tachi Ak'õre arii bi āchi ome. Māgī te oojida Tachi Ak'õrepa Moisemaa ak'ipidak'a. Oojida aide it'aa t'ipataadait'ee Tachi Ak'õremaa. ⁴⁵ Ma t'ēpai tachi chonaarā māgī tede it'aa t'ipachida āchi chonaarāpa oodap'edaak'a. Mapa Tachi Ak'õrepa awaraa p'uuru ome jura chōo p'oyaaipik'āri, Josué ome chedap'edaarāpa āchi ome aneejida māgī te ne-ede ooda. Māgā iru p'anapachida David rey parumaa. ⁴⁶ Tachi Ak'õrepa Rey David k'inia iru bapachi. Mapa Davidpa iidiji Tachi Ak'õremaa te waibia oo teei't'ee, te pia oo k'inia bada perā Jacobpa ijāadap'edaa Ak'õre-it'ee. ⁴⁷ Mamīda David warra Salomonpa Tachi Ak'õre te waibia ooji. ⁴⁸ Salomonpa māgī te ooji mīda, k'awa p'ani Tachi Ak'õre Waibia bak'aa te eperāarā juapa oodade. Māga k'awa p'ani Ak'õre pedee jaraparipa jarada perā:

⁴⁹ 'Mi, Jōmaarā Rey, it'arita baparida aji, māik'aapa eujā mi jua ek'ari bi. ¿Te k'āaredeeta mimaa oo teedait'eema? ¿Sāmata mi īnait'eema? ⁵⁰ ¿Michi juadoopa jōmaweda ooji-ek'ā? aji.' (Is 66.1-2)

⁵¹ Māpai Estebanpa māgaji:

—Parāpa Tachi Ak'õrede ijāa p'anīda apata mīda, t'āri k'achia-idaa p'anapatada aji, ijāadak'aa beerak'a. Ma awara k'īiri k'isua p'anapata, oo k'iniadak'aa perā Ak'õre Jaurepa oopi bik'a. Pāchi chonaarāk'api p'ani. ⁵² Parā chonaarāpa ichita Tachi Ak'õre pedee jarapataarā jirijida peedait'ee. Peejida chi p'ek'au k'achia wēe bi cheit'ee bida apatap'edaarā. Maap'eda chi p'ek'au k'achia wēe bi chek'āri Tachi Ak'õrepa oopi bik'a ooit'ee, iru ichiaba jita atapidap'eda, peepijida parāpa. ⁵³ Parāpata Ak'õre Ūraa iru p'anapata angeleerā k'aurepa. Mamīda at'āri ooda-e p'anīda aji, māgī ūraa jara bik'a.

Esteban peedap'edaa

⁵⁴ Māga ūridak'āri, t'āri k'achiapa Esteban peet'aa k'inia p'aneejida. ⁵⁵ Mamīda Ak'õre Jaure ichi ome bada perā, it'aa ak'iji māik'aapa unuji Ak'õre k'īra wāree māik'aapa Ak'õre juaraare Jesús baini bi. ⁵⁶ Māpai māgaji:

—Ak'idapāde aji. Mia unu bi pajā ewa nībi māik'aapa unu bi Eperā Ak'õre Truadepema Ak'õre Waibia juaraare.

⁵⁷ Mamīda āchi k'īiri t'ap'ak'oodachida māik'aapa golpe biadap'eda, jōmaweda iru īri wājida.

⁵⁸ Jerusalén p'uurudeepa uchua atadap'eda, māupa bat'amaa p'aneejida iru peet'aadait'ee. Auk'a k'aripajida Esteban imiateedap'edaarāpa. Āchi īripema p'aru jīpatap'edaa ata bijida eperā Saulo apatap'edaa biiri ik'aawa irua ak'imerā, āchia māu bat'aruta misa.

⁵⁹ Māupa bat'amaa p'anide Esteban it'aa t'iji:

—Tachi Waibia Jesús, mi jaure pichimaa atējei.

⁶⁰ T'ēpai bedabajī māik'aapa golpe it'aa t'iji:

—Tachi Waibia, āchi chupiria k'awāaji, mi nāgā k'achia oo p'ani mīda.

Māga jarap'eda, piuji.

8

Saulopa ijāapataarā miapiit'ee jirida

¹⁻² Esteban peedak'āri, Saulo mama baji ak'it'ee, ichi judiorā poroorā eere bada perā. Esteban piup'eda, ūk'uru Tachi Ak'õrede ijāapataarāpa iajida; ichiaba audú jēejida iru-it'ee.

Ma ewatedeepa Jerusalende Cristode ijāadak'aa beerāpa irude ijāapataarā jirijida peedait'ee. Mapa jōmaweda miruk'oodachida Judea eujādee māik'aapa Samaria eujādee. Cristopa jirī'eradaarā aupai miruda-e paji. ³ Māgā jiri p'ani misa, Saulopa Cristode ijāapataarā auk'a jiripachi. Te chaa t'ū wāpachi wēraarā imik'īraarā ome jita p'eit'ee. Maap'eda carcelde t'ipik'oopachi.

Samariade jarateedap'edaa Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee

⁴ Saulopa māga oo baji mīda, chi Jerusalendeepa mirudap'edaarāpa jaratee wāpachida Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee āchi wārutamaa. ⁵ Felipe wāji Samaria eujādee māik'aapa Cristopa ooda jarateepachi. ⁶ Arii p'anadap'edaarāpa māga ūridak'āri māik'aapa unudak'āri irua ooda eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa, waapiara k'awa k'inia p'anajida.

⁷ Mama Felipepa uchiapik'oopachi netuaraarā merātia bee eperāarā chok'ara k'ap'iadeepa. Māgí netuaraarā āra k'ap'iadeepa bia uchia wāpachida. Ma awara Felipepa jipak'oopachi eperāarā chok'ara chiwa beerā māik'aapa p'oyaa āchi būripa pia nipadak'aarā. ⁸ Maperā ma p'uurudepemaarā o-ia p'anapachida.

⁹ Mamīda mama bapachi eperā t'ijaratap'edaa Simón. Māgipa petau tau k'awaa baji māik'aapa ma eujādepemaarā k'ūra p'e iru bapachi ichia oo bi k'aurepa. Mapa āchi t'āide eperā waibiak'a bapachi. ¹⁰ Waibiara beerā, ek'ariara beerāpa paara iru pedee ūri k'inia p'anapachida māik'aapa māgapachida:

—Tachi Ak'ōrepata irumaa nāga oopi bi.

¹¹ Irua jararu ijāapachida, ichi petau taupa k'ūrap'e iru bada perā. Taarāji ma k'apite bi. ¹² Mama bide Felipepa jarateaji: Jesucristo Tachi Ak'ōrepa pēida māik'aapa iru k'aurepa Tachi Ak'ōrepa eperāarā p'ek'au k'achia wēpapik'oopari. Māga ijāadak'āri, māpema imik'īraarā māik'aapa wēraarā poro choopijida. ¹³ Simonpa pida ijāaji. Maap'eda poro choopiji māik'aapa nipaji Felipe ome. Unuk'āri Felipepa ne-inaa oo bi eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa, ichia k'awa-e bapachi sāga k'īsiai.

¹⁴ Cristopa jirit'eradaarā Jerusalende p'anadap'edaarāpa ūridak'āri Samaria pidaarāpa ijāaruta Ak'ōrepa ooda Cristo piuda k'aurepa, maaaa pēijida Pedro Juan ome. ¹⁵ Arii panadak'āri, it'aa t'ijida Samaria pidaarā Cristode ijāapataarā pari, Tachi Ak'ōre Jaure āra ome ba chemerā, ¹⁶ waide Ak'ōre Jaure āra k'ap'iade ba che-e bada perā. Jīp'a poro choopijida Tachi Waibia Jesús t'ide, ak'ipidait'ee irude ijāadap'edaa. ¹⁷ Māpai Pedropa māik'aapa Juanpa jua bidak'āri āra ūri, māgā Ak'ōre Jaure ba cheji āra ome.

¹⁸ Simonpa unuk'āri Ak'ōre Jaure che bi Cristopa jirit'eradaarāpa jua būrutade eperāarā ūri, p'arat'a teit'ee paji, ichia auk'a māga ooit'ee. ¹⁹ Māgaji:

—Mimaa k'awaapidapāde aji, ichiaba mia jua bik'āri eperā ūri, Ak'ōre Jaure iru ome ba chemerā.

²⁰ Māpai Pedropa p'anauji:

—jīpichi p'arat'a ome atua baibeepāde aji, k'īsia bairā neto atai Tachi Ak'ōrepa oopipari ichi jirit'eradaarāma! ²¹ Pia na mimia p'oyaa oo-e, Ak'ōre k'īrapite k'īra jīp'a k'īsia-e bairā.

²² Māgā k'īsia amāaji māik'aapa Tachi Ak'ōremaa chupiria iidiji. Māga oorura, Tachi Ak'ōrepa perdonaapi pia k'achia oo k'inia bi. ²³ Mia māga jara bi k'awa bairā pi t'āride tai ome k'īrau bi, waibiara paruta perā pi k'āyaa nāpemaarā k'īrapite. Wāara pi at'āri p'ek'au k'achia jua ek'ari bi.

²⁴ Māpai Simonpa p'anauji:

—Parāpa Ak'ōremaa chupiria iididapāde aji mi pari, mi baainaamerā parāpa mimaa jaradap'edaade.

²⁵ Maap'eda Pedropa Juan ome ma p'uurudepemaarāmaa jarajida āchia unudap'edaa Jesús ome nipadak'āri. Ichiaba Tachi Ak'ōrepa jara pēida jarateejida. Ma t'ēpai chejida Jerusalendee. Mamīda ode Samariade p'uuru bee cha jaratee che wāpachida Tachi Ak'ōrepa pedee pia jara pēida Cristode.

Felipe Etiopia eujādepema poro ome unuda

²⁶ Ma t'ēpai, Tachi Ak'ōrepa ichi ángel pēiji Felipemaa jaramerā:

—Wāji barree, Jerusalendee chonaarāwedapema Gaza p'uurudee wāpari ode. Māgí o wāyaapari eujā pania wēe bide.

²⁷ Māpai Felipe wāji māik'aapa ode unuji eperā Etiopia eujādepema. Māgí Etiopiadepemaarā poro waibiara paji. Āchi reina p'arat'a jāpari paji. Ichi wā baji Jerusalendee Tachi Ak'ōremaa it'aa t'ide. ²⁸ Mata waya che wāji ichi eujādee. Su-ak'i baji ichi caballopa jidiupata carrode māik'aapa lee wāji chonaarāwedapema Ak'ōre pedee jarapari Isaiapa p'āda.

²⁹ Māgā wāde, Ak'ōre Jaurepa māgaji Felipemaa:

—Wāji jā carro k'ait'a.

³⁰ Felipe ma carro ik'aawa pak'āri, ūriji Etiopiadepemapa Isaiapa p'āda leemaa bi. Māpai iidiji:

—¿K'awa bik'ā aji, k'āata jara k'inia bi pia leemaa bi?

³¹ Etiopiadepemapa p'anauji:

—¿Sāga mia k'awaayama aji, apidaapa mimaa jarateeda-eeta?

Māpai Felipemaa chupiria iidiji bataumerā māik'aapa ichi ik'aawa su-ak'i beemerā. ³² Isaiapa p'ādadepema ichia leemaa badade nāga p'ā baji:

—Iru ateejida oveja ateeptak'a chi peepatamaa. Ara oveja k'ūp'ee baparik'a chi k'ara t'īimaa p'anadak'āri, māga pik'a iru k'ūp'ee baji. ³³ Iru k'īra nejasapijida māik'aapa maarepida chupiria k'awada-e paji. Āchi audú t'āri k'achia-idaa p'anadap'edaa perā,

pee atapëjjida. Maperã irudeepa warra apida uchiada-e paji. Mägá iru peedak'ári, uchiapijjida na p'ek'au eujádeepa.'

(Is 53.7-8)

³⁴ Māpai Etiopiadepemapa Felipemaa iidiji:

—Mi chupiria k'awáaji. ¿K'aideta pedeemaa bima aji, na Ak'öre pedee jaraparipa; ichide wa awaraa eperáde?

³⁵ Māpai Felipepa ma Etiopiadepemamaa mägaji:

—Pia leemaa bi Tachi Ak'öre Warrade; Jesús p'asada.

Māpai Felipepa jarateemaa beejí jōma Jesupa ooda eperāarã k'aripait'ee. ³⁶ Maap'eda waawipai ode wāyaadak'ári pania paraamāi, mägí eperāpa mägaji:

—Nama pania paraa. ¿Sāap'eda mi poro choo-ema? aji.

³⁷ [Felipepa p'anauji:

—Pia wāara Jesucristode ijāa bi pirã, pia bida aji.

Ma eperāpa mägaji:

—Mia ijāa bida aji, Jesucristo Tachi Ak'öre Warra.]

³⁸ Ma carro t'ibaipip'eda, āchi omee weda irabajjida māk'aapa wājida pania paraamaa. Mama Felipepa poro chooji. ³⁹ Paniadeepa uchiadak'ári, Felipe wēpadachi Tachi Ak'öre Jaurepa ateeda perã. Ma Etiopiadepemapa waa unu-e paji. Mamīda ichi o-ia wāji ichi eujádee. ⁴⁰ Māimisa Ak'öre Jaurepa Felipe uchiapiji Azoto p'uurude. Mamāk'aapa p'uuru bee chaa Cristopa ooda eperāarã k'aripait'ee jaratee wāpachi Cesarea p'uurude panarumaa.

9

Saulopa Cristode ijāada
(Hch 22.6-16; 26.12-18)

¹ Felipepa māga oo bi misa, Saulopa Cristode ijāapataarã peek'ooit'eeda apachi. Mapa wāji judiorã p'aareerã poro waibiamaa ² māk'aapa iidiji k'art'a p'ã teedamerã. K'isia iru baji wāit'ee Damasco p'uurudee Tachi Ak'öre Ode P'anūrãda apata jiride, imik'raarã wēraarã ome, mägūrã jita p'e ateeit'ee Jerusalendee. Ma k'art'a p'ādap'edaade jaraji Saulopa oo k'inia bi, judiorã poroorāpa Tachi Ak'öre Ūraa jarateepata te bee chaa k'awaadamerã māk'aapa k'aripadamerã. ³ Ma k'art'a p'ādap'edaa atap'eda, Saulo wāji. Damasco k'ait'a pa wāk'ári, it'ariipa ichi ĩri idaa jēra t'ūdachi. ⁴ Māga unuk'ári, Saulo eujáde baainaji. Maap'eda pedee ūriji:

—Saulo, Saulo ¿sāap'eda michideerã jiri nima? aji.

⁵ Saulopa iidiji:

—¿Pi, k'aima? aji.

Chi pedee badapa p'anauji:

—Mi Jesupi, pia jiri ni eperāarã poro waibia. ⁶ P'irabãiji māk'aapa wāji p'uurudee. Mama jaradaí pia k'āata ooit'ee.

⁷ Saulo ome wã nipadap'edaarã pedee wēe ak'inĩ p'aneejida p'era jōnipa, ārapa pedee ūridap'edaa perã. Mamīda unuda-e paji k'aipata pedee bi. ⁸ Ma t'ēepai Saulo p'irabaidachi. Mamīda tau ēek'ári, maarepida unuk'aa paji. Mägá juade jitadap'eda, ateejida Damascodde. ⁹ K'āima ōpee mama baji tau p'āriu; maarepida ne-inaa to-ee māk'aapa nek'o-ee.

¹⁰ Ma p'uurude bapachi eperã Cristode ijāapari, t'ijarapatap'edaa Ananías. Saulo māga bi misa, Ak'ōrepa k'āimok'araa pik'a bide Ananías t'ijaraji. Ichia p'anauji:

—Tachi Waibia, mi nama bida aji.

¹¹ Ak'ōrepa mägaji:

—Wāji calle t'ijarapata Derechamaa māk'aapa Judas tede iidiji Tarso pida, t'ijarapata Saulo. Mägipa mimaa it'aa t'ĩmaa bida aji. ¹² Mägĩmaa k'āimok'araa pik'a bide mia unupijjida aji, eperã t'ijarapata Ananías wāru irumaa māk'aapa jua biru iru ĩri, waya pia unumerã.

¹³ Māga ūrik'ári, Ananiapa mägaji:

—Tachi Waibia, mia ūridooda aji, jā eperāpa pide ijāapataarã miapida Jerusalende. ¹⁴ ĩrã nama che bi p'aareerã poroorāpa k'aripa k'inia p'anadairã. Maperã pëjjidada aji, pide ijāapataarã jita p'e atade.

¹⁵ Mamīda Ak'ōrepa p'anauji:

—Wāpáde aji, mia iru jirit'erada perã mi ūraa jarateenamerã awaraa eujádepemaarãmaa māk'aapa āchi reyrãmaa, ichiaba Israel pidaarãmaa. ¹⁶ Mia irumaa k'awapiit'eeda aji, sāgapi iru mia iru p'anapataadait'ee, mia ooda jaratee k'inia bi k'auropa.

¹⁷ Maap'eda Ananías wāji Saulo badamaa. Teeda panap'eda, jua biji iru ĩri māk'aapa mägaji:

—K'ōp'āyo Saulo, pia unuda ode che wāk'ári, Tachi Waibia Jesupata mi pëjjida aji, pia waya unumerã māk'aapa Tachi Ak'öre Jaure ome beemerã.

¹⁸ Aramata Saulo taudeepa chik'o escamak'a baaijida m̄aik'aapa waya pia unu beej. Maap'eda poro choopiji Ananiamaa. ¹⁹ T'ēpai nek'oji waya juatau paraait'ee. Ewari chok'ara-ee beej Damascodepemaarā Cristode ijāpataarā ome.

Saulopa Damasco p'uurude jarateeda

²⁰ Saulopa jarateenapachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tede. Jarapachi Jesuta Tachi Ak'ōre Warra. ²¹ Māga ūridak'āri, jōmaarāpa ak'itrua para beepachi m̄aik'aapa māgapachida:

—¿Nāgī paji-ek'ā ajida, Jerusalende jiri nipapata peeit'ee jōmaweda Jesude ijāpataarā? ¿Ichiaba nama cheji-ek'ā ajida, ijāpataarā jita p'e ateede p'aareerā poroorāmaa?

²² Māga jarapachida m̄ida, Saulopa ewari chaa waapiara jarateepachi Jesuta Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā k'aripamerā. Mapa judiorā Damascode p'anapatap'edaarāpa k'awadak'aa paji k'āata k'īsiadai.

Saulo judiorā juadeepa uchiada

²³ Ma t'ēpai taarā pak'āri, judiorāpa pedeteejida Saulo peet'aadait'ee. ²⁴ Mam̄ida ichia k'awaa ataji. Āstaawa m̄aik'aapa p'ārik'ua p'uuru t'ūpata chaa ot'ewa p'anapachida uchiak'āri jita atadait'ee. ²⁵ Mam̄ida ijāpataarāpa k'oraa choma bide t'i atajida m̄aik'aapa chi p'uuru ik'aawa t'iak'au jēra bi iriipa irabai pēijida. Māgá mirudachi.

Saulo Jerusalende

²⁶ Mam̄aik'aapa Saulo Jerusalendee wāji. Mama ijāpataarā ome k'ōp'āyo meraa k'inia baji. Mam̄ida jōmaarāpa iru waawee p'anapachida. Ijāadak'aa paji wāra irua Cristode ijāa bi. ²⁷ Awaraa ijāpataarā māga p'anajida m̄ida, Bernabepa ateeji Cristopa jirit'eradaarāmaa. Nepiriji Saulopa Tachi Waibia unuda Damasco ode m̄aik'aapa Jesupa irumaa pedeeda. Maap'eda nepiriji Saulo Damascode bak'āri, waawee-ee jarateemaa bada Jesupa ooda. ²⁸ Māgá Saulo beej Jerusalende m̄aik'aapa nipapachi Cristode ijāpataarā ome. Mama bide Cristopa ooda waawee-ee jarateepachi judiorāmaa. ²⁹ Ichiaba aupedeepachi judiorā griego pedee pedeeapataarā ome. Mapa ārapa iru peet'aa k'inia p'anapachida. ³⁰ Cristode ijāpataarāpa māga k'awaadak'āri, ateejida Cesarea p'uurudee. Mam̄aik'aapa pēijida Tarso p'uurudee.

³¹ Maapai ijāpataarā Judeadepemaarā, Galileadepemaarā m̄aik'aapa Samariadepemaarā k'āiwee p'anapachida. Ak'ōre Jaurepa āchi k'aripapachi perā, waapiara oo k'awaa wāpachida Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bi m̄aik'aapa chok'araara īwa wāpachida.

Pedropa eperā t'ijaratap'edaa Eneas jipada

³² Maapai Pedropa Cristode ijāpataarāmaa p'asia nipak'āri, panaji Lida p'uurude. ³³ Mama ununaji eperā t'ijaratap'edaa Eneas. Māgí ocho años iru baji chiwa bi. ³⁴ Ma eperā unuk'āri, Pedropa irumaa māgaji:

—Eneas, Jesucristopa pi jiparupi. P'irabaipáde aji, m̄aik'aapa p'ichi p'aru bedāji.

Aramata Eneas p'irabaidachi. ³⁵ Chok'ara Lida p'uurude p'anapatap'edaarāpa m̄aik'aapa Sarón eujāde p'anapatap'edaarāpa Eneas jipa bi unudak'āri, Jesucristode ijāajida.

Dorcasp'eda, chok'ai p'irabaida

³⁶ Maapai Jope p'uurude baji wēra Cristode ijāapari, t'ijarapachida Tabita; griego pedeede Dorcas apata. Māgí wērapa awaraarā k'aripapachi m̄aik'aapa chupiria beerāmaa ne-inaa teepachi. ³⁷ Ma wēra k'ayaadachi m̄aik'aapa jai-idaaji. Judiorāpa oopatap'edaak'a iru k'ap'ia k'uit'aadap'eda, te it'ipema pisode binajida. ³⁸ Maapai Pedro Lida p'uurude baji. Lida Jope p'uuru k'ait'a bada perā, ijāpataarāpa eperāarā omé pēijida irumaa. Māganajida:

—Isapai chepáde ajida, Jopedee.

³⁹ Pedro wāji āchi ome m̄aik'aapa panadak'āri, ateejida piuda bimaa. Jōmaweda p'ētrāarā jēe para baji iru ik'aawa m̄aik'aapa Pedromaa ak'ipijida Dorcapa p'aru k'aat'ida chok'ai bak'āri. ⁴⁰ Pedropa jōmaweda taawaa uchiapik'ooji. Māpai bedabaip'eda, it'aa t'iji. T'ēpai jai-idaa badamaa ak'iji m̄aik'aapa māgaji:

—¡Tabita, p'irabáji!

Iru tau ējei m̄aik'aapa Pedro unuk'āri, su-ak'i beej. ⁴¹ Pedropa juadeepa p'irabai ataji m̄aik'aapa t'i p'ejí chi p'ētrāarā m̄aik'aapa awaraa ijāpataarā, āchimaa ak'ipiit'ee chok'ai bi. ⁴² Jopedepemaarāpa māga k'awaadak'āri, chok'ara Cristode ijāajida. ⁴³ Maperā Pedro k'āima chok'ara beej ma p'uurude, ne-e p'oopari t'ijaratap'edaa Simón tede.

¹ Pedro Jope p'uurude bi misa, Cesarea p'uurude baji eperā t'ijarapatap'edaa Cornelio. Māgi Romadepema soldaorā batallondepema poro paji. Ma batallón t'ijarapachida Itali-adepema. ² Māgi eperā t'ari pia bapachi. Ichi tedepemaarā ome Tachi Ak'ōrede ijāapachida. Ichiaba p'arat'a teepachi judiorā k'aripait'ee māik'aapa Tachi Ak'ōremaa it'aa t'ipachi.

³ Ewari aba a las tres, k'āimok'araa pik'a bide taawapemak'a unuji it'aripema ángel ichimāi t'uru māik'aapa jararu:

—jCornelio!

⁴ Corneliopa waaweede māgi ángel k'ira ak'i nibeep'eda, iidiji:

—¿K'āata k'inia bima? aji.

P'anauji:

—Tachi Ak'ōrepa ūrijida aji, pia it'aa iidida māik'aapa unu bi pia p'arat'a teepari chupiria beerāmaa. Pia pia oo bi iru k'irapite. ⁵ Eperā pēiji Jope p'uurudee aneemerā Simón Pedro apata. ⁶ Irua pīmaa Ak'ōre net'aa jarateeit'ee. Awaraa Simón, ne-e p'oopari tede bi. Māgi p'usa ide baparida aji.

⁷ Ma ángel ichi ome pedeemaa bada wāk'āri, Corneliopa t'ī pēiji ichi mimiapataarā omé māik'aapa Romadepema soldao aba Ak'ōrede ijāa bada. ⁸ Ichia k'āimok'araa pik'a bide unuda nepirip'eda, āchi pēiji Jopedee.

⁹ Ai norema imat'ipa āchi Jope p'uuru k'ait'a wārutade, Pedro wāji terrazade it'aa t'ide.

¹⁰ Mama bide jarrapisia nibeēji. Nejoomaa p'ani misa, ichia k'āimok'araa pik'a bide ¹¹ unuji pajā ewadaru. Madeepa it'ariipa che wāji lienzok'a bi. Ma k'ī chaa jī beēji. ¹² Māgi p'arude ne-animalaarā k'ira t'ādoop'anajida: bīripa nūteepata, bīpa nūteepata māik'aapa wābaipata.

¹³ Pedropa māga ak'i bide pedee ūrjiji:

—Pedro, p'irabáiji. Pēēji māik'aapa k'opáde aji.

¹⁴ Pedropa p'anauji:

—Tachi Waibia, k'o-eda aji, michi t'oru weda waide k'ok'aa perā jāgee ne-animalaarā, pia k'oik'araa bida ada.

¹⁵ Waya pedee ūrjiji:

—Ak'ōrepa k'oipia papida k'oik'araa bida anaapáde aji.

¹⁶ Jarada ōpee māga jarap'eda, māgi lienzok'a bi waya it'aa wāji. ¹⁷ Pedropa k'īsia beēji k'āata jara k'inia baji ichia unuda māgi k'āimok'araa pik'a badade. Māga nide Simón te iidi wādapa Cornelio mimiapataarā pachejida te t'ūpata t'aide. ¹⁸ Arii panadak'āri, iidijida:

—¿Nama bik'ā ajida, eperā t'ijarapata Simón Pedro?

¹⁹ At'āri Pedro k'īsiaamaa bide ichi k'āimok'araa pik'a badade, Ak'ōre Jaurepa māgaji irumaa: —Eperā ōpeerāpa pi jiri nidada aji. ²⁰ P'irabáiji māik'aapa irabáiji. Wāji āra ome k'īsia-ee, miata āra pēida perā.

²¹ Pedro irabaip'eda, māgaji ma eperāarāmaa:

—Mida aji, parāpa jiri p'ani. ¿K'āata oo che p'anima? aji.

²² P'anaujida:

—Tai chejida Cornelio, Romadepema soldaorā poropa pēida perā. Iru Tachi Ak'ōrede ijāapari māik'aapa t'ari pia bapari. Mapa jōmaweda Cesareadepema judiorāpa iru k'inia iru p'anapata. It'aripema angelpa jaraji irumaa tai pēimerā pi atade, pi iru temaa wāmerā jarateede.

²³ Māpai Pedropa teeda t'ūpip'eda, nek'opiji māik'aapa p'aru teeji k'āidamerā. Ai norema, Pedro wāji āchi ome. Jopedepema ijāapataarā ūk'uruurāpa iru k'ōp'āyanajida.

²⁴ Ai norema panajida Cesareade, Corneliopa nimaa badamāi, ichi te pidaarā ome māik'aapa ichia t'ī pēida k'ōp'āyoorā k'iniarā ome. ²⁵ Pedro ai temaa panak'āri, Cornelio taawaa cheji māik'aapa Pedro k'irapite bedabaidachi, irumaa it'aa t'it'ee. ²⁶ Mamīda Pedropa p'irabaipiji, māik'aapa māgaji:

—Mi jida pik'a, eperā jīp'aada aji.

²⁷ Maap'eda pedee wādapa teeda t'ūjida eperāarā see nībadamāi. ²⁸ Māpai Pedropa māgaji: —Parāpa k'awa p'anida aji, tai judiorā t'ūdaik'araa bi judio-eerā tede māik'aapa k'ōp'āyo meraadaik'araa bi parā ome. Mamīda Tachi Ak'ōrepa mīmaa k'awapijida aji, jōmaarā ome k'ōp'āyo meraaipia bi. ²⁹ Maperā jararutata mi cheji, k'īsia-ee. Irā k'awa k'inia bida aji, ¿k'āare-it'eeta mi t'ī pēiji?

³⁰ Corneliopa p'anauji:

—K'āima k'īmari paruda aji, na horak'a k'ewara, mi it'aa t'īmaa bi misa, eperā p'aru uchiterree jī bi mi k'irapite bainī ba cheji. ³¹ Jaraji ma eperāpa: “Cornelio, Ak'ōrepa ūrijida aji, pia it'aa iidida māik'aapa unu bida aji, pia p'arat'a teepari chupiria beerāmaa. Pia pia oo bi iru k'irapite. ³² Eperā pēipáde aji, Jope p'uurudee eperā t'ijarapata Simón Pedro atade. Iru baparida aji, awaraa Simón ne-e p'oopari tede p'usa ide.” ³³ Maperā mia isapai pēiji pi

jiride mäik'aapa pi t'āri pia bairā, cheji. Irā nama jōmaweda p'ani misa Ak'ōre k'īrapite, taipa ūri k'inia p'anida aji, jōma Tachi Ak'ōrepa p'ima jarapiru.

Pedropa Cornelio tede jarada

³⁴ Māpai Pedro pedeemaa beejī:

—Irā wāara mia k'awaaruda aji, Tachi Ak'ōrepa mi auk'arā apemaarā k'āyara pipiara ak'i-e bi. ³⁵ Awaraa eujādepemaarā jida k'inia iru bapari ichide ijāadak'āri mäik'aapa neinaa pia oodak'āri. ³⁶ Tachi Ak'ōrepa k'awapiji Israeldeepa uchiadap'edaarāmaa ichia āchi k'āiwee p'anapii'tee Jesucristo k'aurepa, iru jōmaarā Waibia perā. ³⁷ Parāpa pia k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa ooda Galilea eujāde mäik'aapa Judea eujāde, Juanpa poro choopia bida a nipada t'ēpai. ³⁸ Ichiaba k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa Jesús Nazaretdepema pēida ichia oopi bik'a oomerā, ichi Jaurepa k'aripap'eda. Māgī Jesupa ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa oo nipaji mäik'aapa jipapachi eperāarā netuara merātia beerā. Māga oopachi Tachi Ak'ōre iru ome bada perā. ³⁹ Tai iru ome nipapatap'edaarāpa unujida jōmaweda irua ooda Judea eujāde mäik'aapa Jerusalén p'uurude. Ichiaba p'anajida iru kuruosede peedak'āri. ⁴⁰ Mamīda Tachi Ak'ōrepa iru chok'ai p'irabai ataji k'āima ōpeemaa, maap'eda taimaa unupiji. ⁴¹ Judiorā jōmaarāmaa unupi-e paji. Jīp'a taimaapaita unupiji, Tachi Ak'ōrepa ai naaweda tai jirit'erada perā iru unudamerā. Chok'ai p'irabaida t'ēpai iru tai ome nek'oji ak'ipiit'ee wāara chok'ai bi. ⁴² Ai t'ēpai irua tai pēiji judiorāmaa jaranadamerā taipa unudap'edaa mäik'aapa jarateenadamerā iruta Tachi Ak'ōrepa bida jōmaarā Waibia. Ak'ōre ewari waibia ewate chok'ai p'anirāpa oopata mäik'aapa piudap'edaarāpa oopatap'edaa ak'iit'ee. ⁴³ Jōmaweda Ak'ōre pedee jarapataarāpa irua ooi'tee bada k'awa p'anajida mäik'aapa jarapachida Tachi Ak'ōrepa iru k'aurepa wēpapiriit'ee irude ijāarutaarāpa p'ek'au k'achia oopata.

Tachi Ak'ōre Jaure judio-eerāmaa cheda

⁴⁴ At'āri Pedro pedeemaa bide, Ak'ōre Jaure cheji chi ūrimaa p'anadap'edaarāmaa. ⁴⁵ Judiorā ijāapataarā Pedro ome chedap'edaarā ak'itrua para beejī, Tachi Ak'ōrepa ichi Jaure ba chepida perā judio-eerā k'ap'iade. ⁴⁶ Ūripachida pedee para bi āchia k'awada-e p'ani pedeede mäik'aapa Ak'ōremaa it'aa iidi para bi. ⁴⁷ Māpai Pedropa māgaji:

—Tachi Ak'ōrepa na eperāarāmaa ichi Jaure pēiru taimaa pēidak'a. Māga bita, ħk'aipa poro choonaapāde adayama? aji.

⁴⁸ Māpai Pedropa jaraji Jesucristo t'īde poro choopidamerā. Maap'eda Cornelioapa chupiria iidiji Pedromaa āchi ome taarā beemerā.

11

Pedropa nepirida ijāapataarā Jerusalemde p'anadap'edaarāmaa

¹ Cristopa jirit'eradaarā mäik'aapa apemaarā ijāapataarā Judea eujāde p'anirāpa ūrijida judio-eerāpa Tachi Ak'ōrepa jara pēida ūridap'eda, ichiaba Cristode ijāadap'edaa. ² Mapa Pedro waya chek'āri Jerusalemdee, ūk'uru judiorā Cristode ijāa p'anadap'edaarā k'īrau p'anajida irua ooda k'aurepa judio-eerā t'āide. ³ Iidijida:

—ĶSāap'eda judio-eerā ak'inajima? ajida. ĶSāap'eda āra ome nek'ojima? ajida.

⁴ Māpai Pedropa nepirīmaa beejī jōmaweda Tachi Ak'ōrepa ichimaa k'awapida:

⁵ —Mi bajida aji, Jope p'uurude. It'aa t'īmaa bide k'āimok'araa pik'a bide unuji lienzok'a bi it'ariipa mīmaa che wā. Ma k'ī chaa jī beejī. ⁶ Pi-ia ak'iji k'awaait'ee k'āata edajāde paraaji. Unuji ne-animalaarā k'īra t'ādo, būripa nūteepata, k'achia beepata, bipa nūteepata mäik'aapa wābapata. ⁷ Maap'eda pedee ūriji: “Pedro, p'irabāiji. Peep'eda, k'ōji.” ⁸ Māpai mia p'anauji: “Waide jāgee ne-animalaarā pia k'oik'araa bida adadepema k'ok'aada” aji.

⁹ Māpai it'ariipa waya pedeeji: “Ak'ōrepa k'oipia papida k'oik'araa bida anāji.” ¹⁰ Jarada ōpee māga jaraji. Maap'eda ma lienzok'a bi waya it'aa jidiu ataji. ¹¹ Aramata eperāarā ōpee pēidap'edaa Cesaredeepa mi jiri chejida mi te badamāi. ¹² Tachi Ak'ōre Jaurepa mīmaa jaraji wāmerā āra ome, k'īsia-ee. Na k'ōp'āyoorā seis wājida ichiaba mi ome. Jōmaweda t'ūjida ma eperā ichi mimiapataarā pēi bada temāi. ¹³ Ma eperāpa taimaa nepiriji ichia āngel unuda mäik'aapa ma angelpa jarada: “Eperā pēipāde aji, Jope p'uurudee eperā t'ijarapata Simón Pedro atanadamerā. ¹⁴ Irua jarayada aji, sāga Ak'ōrepa pi o k'achiadeepa k'aripa atai pichi te pidaarā ome.”

¹⁵ Mi pachep'eda, pedeemaa beek'āri, Ak'ōre Jaure āramaa cheji, naaweda tachi judiorāmaa chedak'a. ¹⁶ Māga pak'āri, mia k'irāpaji Tachi Waibiaapa jarada: “Wāara Juan Bautistapa poro choopachi paniapa. Mamīda Tachi Ak'ōrepa ichi Jaure ba chepiit'ee parā k'ap'iade.” ¹⁷ Māgā mia k'awaaji Tachi Ak'ōrepa ichi Jaure ba chepi k'inia bi āra ome tachi ome ba chepidak'a, auk'a ijāapata perā Tachi Waibia Jesucristode. Māga bita Ķsāga mia Tachi Ak'ōrepa ooda k'achia bida ayama? aji.

¹⁸Jerusalendepema ijāapataarāpa māga ūridak'āri, k'īup'ee para beejī. Maap'eda it'aa t'ijida Tachi Ak'ōremaa. Māgajida:

—jMāgara Tachi Ak'ōrepa ichi Jaure judio-eerā k'ap'iade ichiaba ba chepiit'ee, k'achia oodaamaa p'aneedak'āri māik'aapa Jesucristode ijāadak'āri! jMāgā ichita iru ome chok'ai p'anapataadait'ee!

Ijāapataarā Antioquía p'uurude chip'epatap'edaa

¹⁹Esteban piuda t'ēpai, Jesucristode ijāapataarā jirīmaa p'anadak'āri peedait'ee, ūk'uru miruk'oodachida Fenicia eujādee, Chipre isladee māik'aapa Antioquía p'uurudee. Āchi wādap'edaa chaa Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee jarateepachida judiorāmaa aupai.

²⁰Mamīda Cristode ijāapataarāpa Chipreddepemaarā māik'aapa Cirene p'uurudepemaarā chedap'eda Antioquía p'uurude, Jesupa ooda eperāarā k'aripait'ee jarateepachida judio-eerāmaa. ²¹Tachi Ak'ōrepa āra k'aripaji. Mapa judio-eerā chok'ara Jesucristode ijāa p'aneejida.

²²Ijāapataarā Jerusalendepemaarāpa māga ūridak'āri, Bernabé pējijida Antioquiadee.

²³Panak'āri, Bernabepa unuji Tachi Ak'ōrepa āra k'aripada. Mapa o-īadachi. Ūraaji t'āriipa Cristode ijāadamerā māik'aapa irua oopi bik'a oodamerā. ²⁴Bernabé eperā t'āri pia bapachi. Cristode pia ijāapachi māik'aapa oopachi Tachi Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a. Maperā eperāarā chok'ara Cristode ijāajida iru k'aurepa.

²⁵Ma t'ēpai Bernabé wāji Tarso p'uurudee Saulo jiride. ²⁶Unu atak'āri, ateeji Antioquiadee. Mama p'aneejida año aba ijāapataarā ome jarateemaa Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. Eperāarā chok'araarāpa āchia jarateeda ūripachida. Antioquía p'uurude naapiara Cristode ijāapataarā t'ī bijida Cristodeerā.

²⁷Maapai Ak'ōre pedee jarapataarā ūk'uru wājida Jerusalendepema Antioquiadee. ²⁸Mama p'anide māirādepema aba t'ijarapatap'edaa Agabo, ijāapataarā k'īrapite baini beep'eda, Tachi Ak'ōre Jaurepa jarapiji jarra oodait'ee jōmaweda Roma jua ek'ari p'anīrā eujāde. Wāara, ai t'ēpai māgipa jaradak'a p'asaji César Claudio Romadepema reyrā poro waibia bak'āri.

²⁹Antioquiadepema Cristode ijāapataarāpa māga ūridak'āri, pedetezejida Judeadepema ijāapataarā k'aripadait'ee, āchia p'arat'a teedai pitapai. ³⁰Māgī p'arat'a p'edap'eda, Judeadepema ijāapataarā ak'ipataarāmaa tee pējijida Bernabé ome māik'aapa Saulo ome.

12

Santiago pedap'edaa māik'aapa Pedro carcelde t'ī nībidap'edaa

¹Bernabé Saulo ome Antioquía p'uurude at'āri p'ani misa, Rey Herodepa Cristode ijāapataarā ūk'uru jirīmaa beejī miapiit'ee. ²Jaraji Juan ipema, Santiago espadapa peet'aadamerā. ³Herodepa k'awaak'āri judiorā o-īa p'ani ichia oo bi unudap'eda, ichiaba Pedro jita atapiji. Māga ooji judiorāpa fiesta pan levadura wēe k'opata oo p'anide. ⁴Pedro jita atadap'eda, Herodepa carcelde t'ī nībipiji. Mama Romadepema soldaorā dicieisís p'epachida k'īmarik'īmarīi carcel jiadamerā. Herodepa k'īsia iru baji Pedro imiateeit'ee eperāarā taide Pascua fiesta t'ēpai. ⁵Māgā Pedro baji carcelde jīapari paraa. Mamīda awaraa Cristode ijāapataarāpa ewari chaa it'aa t'īpachida iru pari.

Tachi Ak'ōrepa Pedro uchiapida carceldeepa

⁶Herodepa Pedro imiateeit'ee pada ewate ai noreweda p'ārik'ua, Pedro jua cadenapa soldao jua k'īraichaa jīp'eda, k'āi baji āchi esajīak'a. Māimisa apemaarā soldaorā taawa jīamaa p'anapachida chi t'īupatamāi. ⁷Māga nīde Pedromāi īdaadachi māik'aapa it'aripema āngel bainī ba cheji. Māgipa Pedro orromāi t'ōbajji māik'aapa māgaji:

—jIsapai p'irabājī!

Māga jararuta, cadena baaik'oodachida Pedro juadeepa. ⁸Māpai ma angelpa māgaji:

—P'aru jī beep'eda, pichi chancla jī bējei.

Māga ooji Pedropa. Maap'eda māgaji angelpa:

—Pichi īripema p'aru jī beep'eda, mi ome chēji.

⁹Pedro uchijai iru t'ēe, k'awa-ee wāara wa seewa angelpa oo bi. Ichi k'īsia-it'ee k'āimok'araa pik'a baji. ¹⁰Mamīda wāyaajida chi jīapari naapema, maap'eda araarepema ichiaba. Carcel puerta hierrodee ooda badamāi pachedak'āri calle jādee uchiadait'ee, ma puerta ichi itu ewadachi. Uchiadap'eda, calle jāde wājida māik'aapa ma angelpa ituaba atabējī.

¹¹Māpai Pedropa k'awaaji k'āimok'araa-e bi. Mapa māgaji:

—īrā mia k'awa bida aji, wāara Tachi Ak'ōrepa ichi āngel pējī mi k'aripait'ee Herodes juadeepa māik'aapa judiorā poroorā k'achia oodait'ee padadeepa.

¹²Māga k'awaak'āri, Pedro wāji María temaa. Māgī Juan nawe paji. Ma Juan ichiaba t'ijarapachida Marcos. Arii ijāapataarā chok'ara it'aa t'īmaa p'anajida Pedro pari. ¹³Ma te t'īupata taawaik'a eereepa Pedropa t'ijī. Māpai te ak'ipari awēra Rode apatap'edaapa ak'ī

cheji k'awaait'ee k'aita māga ni. ¹⁴ Pedro otau k'awaak'āri, o-īadachi. O-īapa puerta ewa-ee, edaa p'iradachi jarade Pedro taawa bi. ¹⁵ Māga ūridak'āri, māgajida:

—¿K'īra k'awa-ee nībik'ā? ajida.

Mamīda ichia wāarada ak'āri, āchia māgapachida:

—Iru-epi, Tachi Ak'ōre angelpi; iru ome nīpaparida ajida.

¹⁶ Māimisa Pedropa taawaik'a eereepa t'īmaa bapachi. Māpai puerta ewadap'eda, unudak'āri, p'eradachida. ¹⁷ Mamīda ichi juapa jaraji k'īup'ee p'anedamerā māik'aapa nepiriji sāga Tachi Ak'ōrepa ichi carceldeepa uchua atada. Maap'eda māgaji:

—Nepiride wāti Santiagomaa māik'aapa apemaarā Cristode ijāapataarāmaa.

T'ēepai Pedro wāji awara āyaa.

¹⁸ Ewarik'āri, carcelde k'īraupik'a para beejī, k'awada-e pada perā sāmaa wāji Pedro. ¹⁹ Herodepa k'awaa atak'āri, jaraji jirīnadamerā. Mamīda p'oyaa unuda-e pada perā, chi soldaorā jīa p'anadap'edaarāmaa iidip'eda, jita p'e atapiji māik'aapa peepik'ooji. Ma t'ēepai Herodes uchijai Judeadeepa māik'aapa Cesarea p'uurude banaji.

Herodes piuda

²⁰ Maapai Herodes k'īrau baji Tiro p'uurudepemaarā ome māik'aapa Sidón p'uurudepemaarā ome. Mapa āchi wājida iru ome pedeede. Mamīda panadak'āri, p'aajida Herodes mīmiapataarā poro aba, Blastomaa, irua naapiara chupirīa iidinamerā āchi pari, chōoda-e pait'ee. Māga oojida āchia ne-inaa k'odait'ee netonapachida perā Herodes jua ek'ari p'anadap'edaarā eujāde. ²¹ Ma eperāpa iidinak'āri, Herodepa jaraji ichia jararu ewate chedamerā. Ma ewate pak'āri, ichi p'aru pia jī beep'eda, rey su-ak'i beeparide su-ak'i banaji māik'aapa pedeemaa beejī. ²² Ichi pedeemaa ūridak'āri, eperāarā biuk'a nībeejī māik'aapa māgapachida:

—Nāgī eperā nama pedeemaa bi eperā-eda ajida. Ak'ōre waibīak'ata bida apachida.

²³ Aramata, angelpa Herodes k'āyaapit'aaji, irua itria-e pada perā māga jaradak'āri. Mapa mok'it'a k'ida p'uapa jiu.

²⁴ Maapai ijāapataarā chok'araara īwa wāpachida. T'imīpiara jaratee wāpachida Tachi Ak'ōrepa ooda Cristo piuda k'aurepa.

²⁵ Bernabé Saulo ome Jerusalendepema ijāapataarāmaa tee chejida ma p'arat'a ijāapataarāpa teedap'edaa Antioquiade. Maap'eda waya wājida Antioquiadee. Āchi ome ateejida Juan. Māgī ichiaba t'ijarapachida Marcos.

13

Tachi Ak'ōre Jaurepa Bernabé Saulo ome awara bida

¹ Antioquiadepema Cristode ijāapataarā t'āide paraaji Ak'ōre pedee jarapataarā māik'aapa jarateepataarā. Māgīrā paji Bernabé, Simón (ichiaba t'ijarapata Nerro), Lucio Cirene p'uurudepema, Menahem (auk'a warida Galilea pidaarā poro Herodes ome) māik'aapa Saulo. ² Ewari aba māirā it'aa t'īmaa p'anide nek'oda-ee, Ak'ōre Jaurepa māgaji:

—Awara bidapāde aji, Bernabé māik'aapa Saulo, mia āra jirit'erada perā oodamerā mimia mia k'īsia iru bi āchi-it'ee.

³ It'aa t'īdap'eda nek'oda-ee, māgīrā īri jua bijida, maap'eda pēijida.

Saulo Bernabé ome Chipre islade

⁴ Tachi Ak'ōre Jaurepa māgā pēida perā, Bernabé Saulo ome wājida Seleucia p'uurudee. Mama barcode bataudap'eda, Chipre isladee wājida. ⁵ Salamina p'uurude panadak'āri, Tachi Ak'ōrepa ooda Cristo piuda k'aurepa judiorāmaa jarateemaa p'aneejida, Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tede. Ichiaba Juan Marcos mama nipaji āchi ome k'aripait'ee.

⁶ Chipre isla jōmaweda bīrīpa wāyaa wādapa, jaratee wājida Pafos p'uurude panarutamaa. Mama ununajida judío t'ijarapatap'edaa Barjesús. Māgīpa petau tau k'awaa baji. Seewa-idaa bapachi, ichia Tachi Ak'ōre pedee jaraparida apachi perā. ⁷ Māgī Romadepema poro Sergio Paulo k'ōp'āyo paji. Sergio Paulo k'īsia k'awaa baji. Mapa t'ī pēiji Bernabé māik'aapa Saulo, ūri k'īnia bada perā āchia jarateepata Tachi Ak'ōrepa ooda Cristo piuda k'aurepa.

⁸ Mamīda āchia jarateemaa p'ani misa, māgī petau tau k'awaa bipa, (griego pedeede Elimas apatap'edaa) jarapachi Romadepema poromaa irua ijāanaamerā āchia jaratee p'ani. ⁹ Māpai Saulo, ichiaba Pablo apatap'edaapa, Ak'ōre Jaure iru ome bapachi perā, māgī petau tau k'awaa bi k'īra pia ak'ijī māik'aapa māgaji:

¹⁰ —¡Seewa-idaa, netuara warra! ¡K'achia ooyaa bi! ¿Chīara k'ūra k'īnia bi-ek'ā seewa jara bipa? ¿Sāap'eda Ak'ōrepa jarateepida pia seewada aparima? ¹¹ Irweda Ak'ōrepa pi k'achia ooit'ee. Pi tau p'āriu baibeeit'ee. Taarā māgā nipait'eeda aji, ak'ōrejīru unu-ee.

Aramata Elimas tau p'ariudachi m̄aik'aapa pariatua jiri nipapachi ichi juadeepa jidibai ateedamerā. ¹² Romadepema poropa m̄aga unuk'ari m̄aik'aapa āchia jaratee p'ani ūrik'ari, k'awaaji wāarata pedee p'ani. Mapa Cristode ijāaji.

Pablo Bernabé ome Antioquia p'uurude

¹³ Pablo m̄aik'aapa ichi ome nipapatap'edaarā Pafos p'uurudeepa barcode wājida Perge p'uurudee. Māgi p'uuru Panfilia eujāde bi. Mama p'anide Juan Marcopa āchi atabēiji m̄aik'aapa āpītee wāji Jerusalendee. ¹⁴ Mamīda āchi Pergedeepa wājida Antioquia p'uurudee. Māgi p'uuru Pisidia eujāde bi. Mama p'anide īipata ewate t'ūjida judiorā Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tede m̄aik'aapa su-ak'i p'aneejida. ¹⁵ Māgi tedepema judiorā poroorāpa Moisepa p'āda m̄aik'aapa Ak'ōre pedee jarapataarāpa p'ādap'edaa pedeedap'eda, jara pēijida Pablomaa m̄aik'aapa Bernabemaa:

—Tachi auk'arā, parāpa eperāarāmaa pedee pia jara k'inia p'ani pīrā, īraweda jaradapāde aji.

¹⁶ Māpai Pablo it'a ak'inī beep'eda m̄aik'aapa juapa jarap'eda k'ūp'ee p'aneedamerā, m̄agaji:

—Ūriti Israel pidaarā m̄aik'aapa parā awaraa eujādepemaarā, Tachi Ak'ōrede ijāa p'aniirā. ¹⁷ Tai Israel pidaarāpa ijāa p'anida aji, chonaarāweda Tachi Ak'ōrepa tai chonaarā jirit'eraji ichi-it'ee. Āchi īwapiji Egiptode, at'ari awaraa eujādepemaarāk'a p'anajida mīda. Ichi juapa āchi mam̄aik'aapa uchiapīji, ichi jōmaarā k'āyaara waibiara bairā. ¹⁸ Ma awara āchi ak'ipachi cuarenta años eujā pania wēe bide wāyaadak'ari. ¹⁹ Canaán eujāde panadak'ari, ichia Canaandepema awara-awaraa to pidaarā siete k'iniipīji, āra eujā tai judiorā chonaarāpa atadamerā. ²⁰ Ak'ōrepa tai judiorā jirit'eradak'ariipa māgi eujā Canaánde atarutamaa cuatrocientos cincuenta años paji.

'Ma t'ēpai Tachi Ak'ōrepa eperāarā charraarāk'a biji aba-abaa, āchi ak'ipataadamerā, ichi pedee jarapari Samuel āchi poro waibia parumaa. ²¹ Māpai āchia iidijida Samuelmaa rey bimerā āchi ak'ipari. Mapa Tachi Ak'ōrepa Saúl āchi rey papiji cuarenta años. Māgi Quis warra paji, Benjamín ēreerādepema. ²² Ai t'ēpai Saúl uchiapip'eda, Tachi Ak'ōrepa Rey David biji iru pari. Māgaji:

'Mia Jesé warra David unujida aji, mia k'inia bik'a. Ichiaba mia k'awa bida aji, irua ooit'ee mia oopi k'inia bik'a.'

(1 S 13.14)

²³ Rey David ēreerādeepa uchiaji Tachi K'aripapari. Māgi Jesús, Tachi Ak'ōrepa pēida Israel pidaarā k'aripamerā, ichia naaweda jaradak'a ichi pedee jarapataarā it'aideepa. ²⁴ Māgi Jesús chei naaweda, Juan Bautistapa jarateepachi jōmaweda Israel pidaarāmaa āchi p'ek'au k'achia oo amaadamerā m̄aik'aapa poro choopidamerā. ²⁵ Māpai Juanpa, ichi mimia aupa wāk'ari, m̄agaji:

'Mi parā poro waibia-e, parāpa k'isia p'anik'a. Mamīda mi t'ēpai cheit'eeda aji, eperāarā poro waibiara bi. Mia iru chancla jida ēraik'araa bida aji, iru mi k'āyaara waibiara bairā.'

(Mr 1.7)

²⁶ 'Michi auk'arā, Abrahamdeepa uchiadap'edaarā, ichiaba parā judio-eerā, jūriti! Tachi Ak'ōrepa tachi jōmaarāmaa jara pēi bi sāga ichia tachi o k'achiadeepa k'aripa ata k'inia bi. ²⁷ Eperāarā Jerusalende p'anapatap'edaarāpa m̄aik'aapa āchi poroorāpa k'awada-e p'anajida Jesús Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā k'aripamerā. Ichiaba k'awadak'aa paji Tachi Ak'ōrepa jara k'inia bada chonaarāwedapema Ak'ōre pedee jarapataarāpa p'ādap'edaade, īipata ewari chaa judiorāpa mōgi leepata mīda Ak'ōre Ūraa jarateepata tede. Maperā āchiata oojida ma ūraade jaradap'edaak'a Jesús peepidak'ari. ²⁸ Irua maarepida k'achia oo-e paji. Mamīda āchia iru pee k'inia p'anajida. Mapa Pilatomaa iidinajida peepit'aamerā. ²⁹ Maap'eda jōma oodap'eda iru ome Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara badak'a, awaraarāpa kurusodeepa irabai atadap'eda, ianajida. ³⁰ Mamīda Tachi Ak'ōrēpata chok'ai p'irabaipīji. ³¹ Ai t'ēpai iru ome chedap'edaarāpa Galilleadeepa Jerusalendee unuda chok'ara unupachida, m̄aik'aapa īrā tai auk'arāmaa āchia unudap'edaa jara p'ani.

³² 'Mapa taipā parāmaa nāgi pedee pia jara k'inia p'ani. Tai judiorā chonaarāmaa Tachi Ak'ōrepa jaraji ³³ aba pēit'ee eperāarā k'aripade. Mamīda ichia māgi pēi-e paji tai chonaarā chok'ai p'ani weda. Jip'a pēiji āchideepa uchiadap'edaarā, tachi īrapemaarā chok'ai p'anide. Māgi pēida paji ichi Warra Jesús, ichia chok'ai p'irabaipida. K'awa p'ani ichi Warra pēiji ichi ūraa p'ādadeepa Salmode jara bairā:

'Mia idi jōmaarāmaa jara bi pi mi Warra.'

(Sal 2.7)

³⁴ Tachi Ak'ōrepa jaraji ichi Warra chok'ai p'irabaipit'ee, waa piu-e pait'ee ichi ūraa p'ādade jara bik'a:

'Rey Davidmaa jaradak'a mia ooit'ee, mia wāarata jarapari perā.'

(Is 55.3)

³⁵ Ichiaba jara bi awaraa Salmo p'ädade:

'Pia mi k'ap'ia beraupi-e pait'ee, mia oopari perä pia mĩmaa oopi bik'a.' (Sal 16.10)

³⁶ Wāara na eujāde bak'āri, Rey Davidpa ooji Tachi Ak'ōrepa k'isia iru badak'a. Maap'eda jai-idaaji. Ijājida chi ak'ōreerā ik'aawa māk'aapa ichi k'ap'ia beraudachi. ³⁷ Mamīda Tachi Ak'ōrepa Jesús chok'ai p'irabaipida k'ap'ia berau-e paji. ³⁸ Maperāpi, tachi auk'arā, k'awaadaipia bi Tachi Ak'ōrepa tuchia p'ek'au k'achia oopata wēpapipari Jesús piuda k'aurepa. ³⁹ Ma k'aurepa ichide ijāapataarā p'ek'au k'achia wēe p'ani Tachi Ak'ōre k'īrapite. Moisepa p'ädak'a oodap'edaa k'aurepa p'ek'au k'achia wēpak'aa paji mīda, Tachi Ak'ōrepa Jesude ijāapataarā p'ek'au k'achia wēpapipari, Jesupa ooda k'aurepa. ⁴⁰ K'īrak'aupai p'anadai Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāpa p'ädap'edaade jara bik'a:

⁴¹ 'Ūriti parā chi oo iru p'anapataarāpa Tachi Ak'ōrepa jara bi. Ak'īti māk'aapa ak'itrua para bāti. Parā at'āri chok'ai p'anide mia ooit'ee ne-inaa parāpa ijāada-e pai, ai naaweda abaapa parāmaa māga jararu pijida.' (Hab 1.5)

⁴² Pablo Bernabé ome judiorā Ak'ōre Ūraa jarateepata tedeepa uchiadak'āri, chi waa k'awa k'inia p'anadap'edaarāpa chupiria iidijida ūpata ewate pak'āri waya jaratee chedamerā. ⁴³ Judiorā māk'aapa judio-eerā Tachi Ak'ōrede ijāapataarā uchiadap'eda, chok'ara wājida Pablo māk'aapa Bernabé t'ēe. Maperā āchia ma Ak'ōrede ijāapatap'edaarāmaa ūraajida k'īrapadamerā Tachi Ak'ōrepa āchi k'aripada Cristo piuda k'aurepa.

⁴⁴ Apema tomiade ūpata ewate, perā jōmaweda p'uuru pidaarā cheepurujida Ak'ōrepa jarapida ūride. ⁴⁵ Mamīda judiorāpa unudak'āri eperāarā chok'ara see nībi, k'īraudachida māk'aapa Pablomaa ik'achia jaramaa p'aneejida, Cristo āpite paara. ⁴⁶ Māpai Pabloma Bernabé ome waawee-ee p'anaujida:

—Tachi Ak'ōrepa tai naapiara pēijida ajida, parā judiorāmaa ichia jara pēida Cristode jarateedamerā. Mamīda parāpa ūri k'iniada-e p'anadairā, pāchi k'īradoopa atuadait'ee. Māga p'anadairā, tai wādait'ee judio-eerāmaa jarateede. ⁴⁷ Māga oodait'ee Tachi Ak'ōre Ūraa p'ädade jara bairā:

'K'ōp'āyoora ome lāmpara pēipatak'a īdaamerā ode p'ārik'ua nipadak'āri, māga pik'a mia pi pēiru mi o ak'ipimerā na p'ek'au eujādepemaarāmaa. Mia māgā pēiru k'inia bairā pia chi t'miara beerā paara o k'achiadeepa k'aripa atamerā.' (Is 49.6)

⁴⁸ Judio-eerāpa māga ūridak'āri, o-īa para beeji māk'aapa Tachi Ak'ōrepa jara pēida pia bida apachida. Māpai Cristode ijāajida chi Tachi Ak'ōrepa k'isia iru bada ichita chok'ai p'anapataadamerā. ⁴⁹ Māgīrāpa Tachi Ak'ōrepa ooda jaratee wāpachida āchi wārutamaa. Cristo piuda k'aurepa irua tachi o k'achiadeepa k'aripa ataji. ⁵⁰ Mamīda judiorāpa pedeejida wēraarā āchik'a Tachi Ak'ōre waaweeepataarā ome. Pablo Bernabé ome āpite ik'achia pedeejida. Maperā ma p'arat'ara beerāpa māk'aapa imik'īraarā chi p'uuru pidaarā poroorāpa Pablo Bernabé ome ma eujādeepa jēret'ajida. ⁵¹ Māirāpa māga oodak'āri, Pablo Bernabé ome āchi būri p'ora nēep'ejida ak'ipidait'ee waa jarateeda-e pait'ee ma judiorāmaa, Cristode ijāadak'aa p'anadap'edaa perā. Maap'eda wājida Iconio p'uurudee. ⁵² Pablo Bernabé ome māgā jērek'oojida mīda, chi Cristode ijāapataarā ma eujāde o-īa p'anajida, Tachi Ak'ōre Jaure āchi ome bada perā.

14

Pablo Bernabé ome Iconio p'uurude

¹ Iconiode panadak'āri, oojida Antioquiade oodap'edaak'a. T'ūjida judiorā Ak'ōre Ūraa jarateepata tede māk'aapa jarajida Tachi Ak'ōre Jaurepa jarapidak'a. Mapa judiorā chok'ara Cristode ijāajida, judio-eerā jida ichiaba. ² Mamīda judiorā Cristode ijāa k'iniada-ee p'anadap'edaarāpa pedee k'achia jaramaa p'aneejida Pablo māk'aapa Bernabé āpite. Mapa judio-eerā k'īraudachida āra ome. ³ Māga p'anajida mīda, āchi omé arii taarājida māk'aapa waawee-ee jarateepachida Tachi Ak'ōrepa jarapidak'a, Cristopa āchi k'aripa bapachi perā. Jarateepachida Tachi Ak'ōrepa eperāarā pia ooda Cristo piuda k'aurepa. Maperā Ak'ōrepa āchima a oopiji ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. ⁴ Mamīda, māga oo p'anajida mīda, ma p'uuru pidaarā k'isia awara-awaraa p'anajida. Ūk'uru judiorā eere p'anajida, jōdee chi apemaarā Cristopa jirit'eradaarā eere. ⁵ Maapai ūk'uru judiorā māk'aapa judio-eerā pedeteeteejida āchi poroorā ome miapidait'ee; māupa bat'a peedait'ee. ⁶ Mamīda Pabloma Bernabé ome k'awaadak'āri, mirudachida Licoonia eujādee, Listra p'uurude māk'aapa Derbe p'uurude, ichiaba ma p'uuru ik'aawa. ⁷ Mama ichiaba Jesupa ooda eperāarā k'aripait'ee jarateepachida.

Listrade Pablomaa māupa bat'adap'edaa

⁸ Listra p'uurude p'anide unujida eperā p'oyaa t'iaik'aa bi, ichi t'oru weda chiwa bada perā. Ma eperā su-ak'i baji ⁹ ūrimaa Pablopa jarateemaa bi. Pablopa irumaa ak'ik'āri māk'aapa unuk'āri wāara ijāa bi, k'awaji jipaipia bi. ¹⁰ Mapa ma eperāmaa golpe pedeeji:

—P'irabáiji māk'aapa jīp'a baini bēeji.

Aramata ma eperā p'inajiti baini bēeji māk'aapa p'irria bēeji. ¹¹ Pablopa ooda unudak'āri, arii p'anadap'edaarā biuk'a nibeji Licaonia pidaarā pedeede. Mamīda Pablopa Bernabé ome ārapa jara p'ani k'awada-e paji. Ārapa mágajida:

—jNāgürā ak'ōre waibiarā, it'ariipa edaa che p'ani tachi t'āide eperāarāk'al!

¹² Māpai Bernabé t'ī bijida Greciadepeemaarā ak'ōre waibia Zeus. Jōdee Pablo t'ī bijida Hermes, ichiata pedee bapachi perā. ¹³ Ma p'uuru t'ūpata k'ait'a Zeumaa it'aa t'īpata te iru p'anajida. Maperā atapijida Zeus p'aremaa aneemerā p'ak'a imik'ra, paadait'ee Pablo māk'aapa Bernabé k'īrapite; ma awara nep'ono aneemerā teedait'ee Pablomaa māk'aapa Bernabemaa, āchi ak'ōre waibiarā jīak'aapa. ¹⁴ Mamīda Bernabé Pablo ome k'awaadak'āri mágā oo p'ani it'aa t'īdait'ee āchi k'īrapite, āchi p'aru jēt'aaajida t'āri p'uapa. Maap'eda nāga bia t'ūdachida eperāarā t'āide:

¹⁵ —Eperāarā, ¿sāap'eda nāga oorutama? ajida. Tai ichiaba eperāarāpi parāk'a. Ma-it'eepi tai che p'ani jaradait'ee nāgee net'aa vale-ee baibide ijāa amaadamerā; ma k'āyaara Tachi Ak'ōrede ijāadamerā, iru ichita bapari perā. Tachi Ak'ōrepa ooji pajā, na eujā, p'usa māk'aapa ne-inaa jōmaweda aide nībi. ¹⁶ Naaweda Tachi Ak'ōrepa na p'ek'au eujādepemaarāmaa ita-aria āchia oo k'iniata oopiji. ¹⁷ Mamīda ichia āra ak'i baji. Māga oo bipa ak'ipiji ichi Tachi Ak'ōre. Ichiata parā-it'ee k'oi chepipari ne-uu pia chaumerā. Māgā iru p'ani nek'odait'ee māk'aapa o-īa p'anadait'ee.

¹⁸ Pablopa Bernabé ome ma jōma jarajida mīda, perā p'oyaada-e paji eperāarā p'ak'a imik'ra peenaadamerā māk'aapa it'aa t'īnaadamerā āchi k'īrapite.

¹⁹ Ai t'ēpai pachejida judiorā Antioquía p'uuruudepa māk'aapa Iconio p'uuruudepa. Eperāarā āchi eere pa atadap'eda, Pablomaa māupa bat'ajida peet'aadait'ee. Piu bi jīak'aapa, p'uuru k'īdaa jidiu baibinajida. ²⁰ Mamīda Cristode ijāapataarā Pablomāi seedaidak'āri, waya p'irabaiji. Maap'eda waya wāji p'uuruudee māk'aapa ai norema wāji Bernabé ome Derbe p'uuruudee.

²¹ Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee jarateedak'āri Derbede, eperāarā chok'ara ijāajida. Mama bap'eda, āpītee chejida Listrade, Iconiodee māk'aapa Antioquiadee. ²² Ma nipadap'edaa chaa ūraajida Cristode ijāapataarā waapiara ijāa p'anedamerā māk'aapa mágajida:

—It'aa wādai naaweda, tachi ichita miadait'eeda ajida, Cristode ijāapata perā.

²³ Ichiaba ijāapataarā para bee chaa ūk'uru jirit'erajida ijāapataarā ak'i p'anapataadamerā. Māpai it'aa t'īdap'eda nek'oda-ee, ijāapataarā jōmaweda Ak'ōre juade bijida.

Pablo Bernabé ome Antioquía p'uuruudee wādap'edaa

²⁴ Maap'eda Pisidia eujāde wāyaajida Panfilia eujāde panarutamaa. ²⁵ Mama bide Ak'ōrepa jarapidak'a jarateejida Perge p'uuruude. Mamāk'aapa wājida Atalia p'uuruudee. ²⁶ Mama barcode bataudap'eda, wājida Antioquía p'uuruudee, chi ijāapataarāpa Ak'ōre juade bidap'edaamāi, irua āchi pia ak'i bapariimerā. Māgā irua k'aripapachi perā, āchia oojida jōma irua k'iniā badak'a oodamerā ma wādade. ²⁷ Pachedak'āri Antioquiade, Cristode ijāapataarā t'ī p'ejida māk'aapa nepirijida Tachi Ak'ōrepa āchi pari ooda. Ichiaba nepirijida Ak'ōrepa judio-eerāmaa ijāapida. ²⁸ Maap'eda Pablo Bernabé ome mama taarā p'aneejida Cristode ijāapataarā ome.

15

Ijāapataarā Jerusalende chip'edaidap'edaa

¹ Maapai eperāarā Judeadeepa chejida Antioquiadee. Māgürāpa Jesude ijāapataarāmaa jarateemaa p'aneejida. Māgajida:

—Pāchi imik'raarā k'ap'iade tauchaa bida-e pirā Moisepa p'ādade jara bik'a, it'aa wāda-e pait'eeda ajida.

² Māpai Pablo Bernabé ome ijāti pedeejida āchi ome. Maap'eda Jesude ijāapataarāpa Pablo, Bernabé māk'aapa awaraarā pējida Jerusalende mēgi jarateeda iidinadamerā Cristopa jirit'eradaarāmaa māk'aapa Jerusalendepema ijāapataarā ak'ipataarāmaa.

³ Antioquiadepema ijāapataarāpa āchi pēidap'eda, Fenicia eujāde māk'aapa Samaria eujāde wāyaajida. Nepirijida judio-eerāpa Cristode ijāa p'anadap'edaa. Māga ūridak'āri, māpema Cristode ijāapataarā o-īadachida.

⁴ Pablo Bernabé ome Jerusalende pachedak'āri, awaraa ijāapataarāpa āra auteebaijida Cristopa jirit'eradaarā ijāapataarā ak'ipataarā ome. Chip'edaidap'eda āra ome, Pablo

māik'aapa Bernabé nepirijida jōma Tachi Ak'ōrepa ooda āchi pari. ⁵ Mamīda ūk'uru fariseorā Cristode ijāapataarā, p'irabaijida māik'aapa māgajida:

—Judio-eerā ijāa p'anīrāmaa tauchaa bipidaipia bi āchi imik'iraarā k'ap'iade māik'aapa oopidaipia bida ajida, Moisepa p'ādade jara bik'a.

⁶ Māpai seedachida Cristopa jirit'eradaarā māik'aapa ijāapataarā ak'ipataarā k'īsiadait'ee ma pedee jaradade. ⁷ Taarā aupedee jōnide, Pedro p'irabaiji māik'aapa māgaji:

—Ipemaarā Cristo k'aurepa, parāpa k'awa p'anida aji, taarāru Tachi Ak'ōrepa mi jirit'eraji Jesucristopa ooda eperāarā k'aripait'ee jaranamerā judio-eerāmaa, āchia auk'a Jesude ijāadamerā. ⁸ Tachi Ak'ōrepa āchi t'āride iru p'anadap'edaa k'awa bada perā, ak'ipiji ichia āchi jida k'inia iru bi, tachi k'inia iru bik'a. Māga ak'ipiji āchima pēik'āri ichi Jaure, tachima pēidak'a. ⁹ Tachi Ak'ōrepa āchi auk'a ak'ipari tachik'a. Māga k'awa p'ani āchia p'ek'au k'achia oopata auk'a wēpapak'ooda perā Cristode ijāadak'āri, tachi ome oodak'a. ¹⁰ Irā, ¿tachia sāga oodaima? ¿Oodaipia bik'ā Tachi Ak'ōrepa jara-e padata? ¿Jōma ijāapataarāmaa oopidaik'ā māgee ne-inaa chaaree Moisepa p'ādade jara bik'a? Tachia māik'aapa tachi chonaarāpa māgee ne-inaa jōmaweda p'oyaa ooda-e paji. ¹¹ Maperā māga oodaik'araa bi. Tachia ijāa p'ani Tachi Waibia Jesucristode tachi ome t'āri pia bairā, tachi o'achiadeepa k'aripa atait'ee it'aa wādamerā. Āchia auk'a māga ijāa p'anida aji.

¹² Maap'eda jōma k'ūp'ee para beejī Bernabé Pablo ome nepirīmaa p'aneedak'āri Tachi Ak'ōrepa oopida āchima judio-eerā t'āide, eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa.

¹³ Pedee aupadak'āri, Santiagopa māgaji:

—Ipemaarā, mi pedee ūriti. ¹⁴ Simón Pedropa et'ewa nepirijida aji, Tachi Ak'ōrepa judio-eerā k'aripada. Tachi Ak'ōrepa āchi jida jiripari ichideerā p'aneedamerā. ¹⁵ Māga bi iru pedee jarapataarāpa p'ādap'edaade jara bik'a:

¹⁶ 'Nāga bap'eda, mia Rey David trua waya papiit'ee irudeepa uchiada jua ek'ari. Mia ooit'ee Israel pidaarā t'āidepema te k'arawapataarāpa oopatak'a. Te t'eedaik'āri, ārapa t'eedeechoo jēra bada araa p'epata te chiwidik'a baini bidait'ee. ¹⁷ Māga pik'a Rey Daviddeepa uchiadap'edaarā mide ijāa p'ani mia araa p'eit'ee apemaarā mide ijāa p'anīrā ome. Maap'eda ma jōmaweda michideerā papiit'ee mi Warra k'aurepa. Māga ooit'ee chi mide ijāa p'anīrā, Daviddeepa uchiada-e paji mīda. ¹⁸ Chonaarāweda mia k'awapidak'a eperāarāmaa, māga ooit'ee. Mi, Tachi Ak'ōre Waibia pama māga jara bi.' (Am 9.11-12)

¹⁹ Māpai Santiagopa māgaji:

—Tachi Ak'ōrepa māga jara bairā, mia nāga k'īsia bida aji. Tachia Moisepa p'ādade jara bik'a oopidaik'araa bi judio-eerāmaa, māgīrā Tachi Ak'ōrede ijāadak'āri. ²⁰ Ma k'āyara k'art'a p'ā pēidama jaradait'ee k'onaadamerā nechiara ata bidap'edaa ne-inaa juapa ooda k'irapite, ai k'irapite it'aa t'īpata; wēra apai ome p'anadamerā; ne-animal iyapa jia piuda chiana k'onaadamerā, aide waa paraa perā māik'aapa ne-animal waa k'onaadamerā. ²¹ Māgī ūraa aupai pēidaipia bi. Awaraa ūraa k'awa k'inia p'ani pirā, ipata ewari chaa ūridai Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tede. Chonaarāweda Moisepa p'āda jarateepachidada aji, māgee tede māik'aapa irā at'āri māga oopata.

Judio-eerāmaa k'art'a p'ādap'edaa

²² Māpai Cristopa jirit'eradaarā, ijāapataarā ak'ipataarā māik'aapa jōmaweda Jerusalen-depema ijāapataarāpa pedeetejida ūk'uru jirit'eradait'ee māik'aapa pēidait'ee Antioquiadee Pablo ome māik'aapa Bernabé ome. Nāgī eperāarā jirit'erajida: Judas, ichiaba t'īpatap'edaa Barsabās māik'aapa Silas. Apemaarā ijāapataarāpa māgī omé pia ak'i p'anapachida āchi poroorāk'a. ²³ K'art'a p'ādap'edaade nāga jara pēijida:

Tai, Cristopa jirit'eradaarāpa, ijāapataarā ak'ipataarā ome na k'art'ade salude pēiruta parā judio-eerāmaa Cristode ijāa p'anīrā Antioquia p'uurudepema, Siria eujādepema māik'aapa Cilicia eujādepemaarā it'ee.

²⁴ Taipa ūrijida nāpemaarā ūk'uru parāmaa wādap'edaa, mamīda taipa pēida-eeta. Māgīrāpa pariatua āchi k'īradoopa jaratee nipajida. Maperā parāpa k'awada-e paji ijāadait'ee Moisepa p'ādade wa Pabloa jarateedade. ²⁵ Mapa taipa pedeetejida taidepemaarā ūk'uru jirit'eradait'ee māik'aapa pēidait'ee parāmaa tai k'ōp'āyoorā k'inīarā Bernabé Pablo ome. ²⁶ Taipa k'awa p'ani Pablo Bernabé ome waawedek'aa piudait'ee Tachi Waibia Jesucristode ijāa p'ani k'aurepa. ²⁷ Mapa āchi ome parāmaa pēiruta Judas Silas ome. Āchia parāmaa jōma taipa k'īsiadap'edaa na p'ādade jara bik'a nepiridait'ee. ²⁸ Tachi Ak'ōre Jaurepa tai k'aripaji parāmaa ne-inaa audú chaaree oopinaadamerā. Nāgapai jara k'inia p'ani parāpa oodamerā. ²⁹ K'onāti nechiara ata bidap'edaa ne-inaa juapa ooda

k'ŕapite, ai k'ŕapite it'aa t'ŕipata. Ne-animal ŷyapa jŕa piuda chiara k'onáati mŕik'aapa ne-animal waa k'onáati. Ma awara p'ek'au oonáati. Taipa jara p'anik'a ooruta pirā, pia oodait'ee.

Māgapai paji.

³⁰ Māpai ma k'art'a p'adap'eda, pējjida Antioquiadee wādap'edaarā ome. Mama panadap'eda, ijāapataarā jōmaweda t'ŕi p'ejida mŕik'aapa ma k'art'a āchima teejida. ³¹ Ijāapataarāpa ma k'art'a leedak'āri, o-ŕadachida, āchi-it'ee ūraa pia bada perā. ³² Judas Silas ome Tachi Ak'ōre Jaurepa jarapiru jarapataarā pada perā, ichiaba ma ijāapataarāmaa ūraajida t'āri o-ŕa p'aneedamerā. ³³ Mama p'anadap'eda, ijāapataarāpa āchi despediijida k'āiwee wādamerā. ³⁴ [Mamīda Silas arii beeji.] ³⁵ Pablo Bernabé ome ichiaba p'aneejida awaraa ijāapataarā ome Antioquiade, Tachi Ak'ōrepa pedee pia jara pēida Cristode jarateedait'ee.

Pablo waya wāda ichi naaweda wāda ode

³⁶ Māga p'anadap'eda, ewari aba Pablopa māgaji Bernabemaa:

—Waya wādāma aji, ijāapataarā ak'ide, Tachi Ak'ōrepa jara pēida Cristode jaratee ni-padap'edaa p'uuru chaa. Ak'idait'eeda aji, at'āri ijāa p'ani wa māga-e.

³⁷ Bernabepa ichiaba atee k'inia baji Juan; māgí Juan ichiaba t'ŕijarapatap'edaa Marcos. ³⁸ Mamīda Pablopa atee k'inia-e paji, āchi ik'aawaapa uchiada perā Panfilia eujāde, āchi mimia at'āri aupada-eeta. ³⁹ Ijāti pedeedap'eda, āchi o chaachaa jitak'oodachida. Bernabé wāji Chipre isladee Marcos ome. ⁴⁰ Jōdee Pablopa jirit'eraji Silas ichi k'ōp'āyo pamerā. Ijāapataarāpa āchi omé Ak'ōre juade bijida irua āchi pia ak'i bapariimerā. Māpai Pablo ichi k'ōp'āyo ome wāji. ⁴¹ Wāyaajida Siria eujāde mŕik'aapa Cilicia eujāde. Ijāapataarā ūraa wājjida āchi para bee chaa.

16

Timoteopa Pablo Silas ome k'ōp'āyaada

¹ Mamŕik'aapa Pablo Silas ome panajida Derbe p'uurude mŕik'aapa Listra p'uurude. Mama unujida ijāapari t'ŕijarapatap'edaa Timoteo. Chi nawe judío wēra Cristode ijāapari paji. Jōdee chi ak'ōre Greciadepepa paji. ² Ijāapataarā Listradepepaarā mŕik'aapa Iconiadepepaarāpa Timoteo pia t'o p'anadap'edaa perā, ³ Pablopa ichi ome ateeji mamŕik'aapa. Mamīda uchiadai naaweda, iru k'ap'iade tauchaa biji mēpemaarā judiorā k'aurepa. Ma eujādepepa jōmaarāpa k'awajida Timoteo ak'ōre Greciadepepa paji mŕik'aapa ārapa tauchaa bidak'aa paji āchi warrarā k'ap'iade. ⁴ P'uuru bee chaa wāyaa wādak'āri, jara bēi wāpachida Cristopa jirit'eradaarāpa mŕik'aapa ijāapataarā ak'ipataarāpa jara pēidap'edaa Jerusalem-deepa. ⁵ Māgá ijāapataarāpa pipiara k'awaajida Cristopa oopi k'inia bi āchima mŕik'aapa waapiara ijāajida irude. Ma awara ewari chaa ijāapataarā chok'araara ūwa wājjida.

Pablo k'āimok'araa pik'a bada Troas p'uurude

⁶ Ma wārutade wāyaajida Frigia eujāde mŕik'aapa Galacia eujāde, Tachi Ak'ōre Jaurepa jarateepi-e pada perā Ásia eujāde. ⁷ Misia eujāde panadak'āri, wādait'ee paji Bitinia eujāde. Mamīda Jesús Jaurepa wāpi-e paji. ⁸ Mapa Misia eujāde wāyaajida Troas p'uurude parutamaa. ⁹ Panadap'edaa ewate p'ārik'ua, Pablo k'āimok'araa pik'a bide unuji Macedonia eujādepepa imik'ŕa baini bi. Māgipa chupiria iidiji Pablo wāmerā ichi eujādee. Māgaji:

—Chéji Macedoniadee tai k'aripade.

¹⁰ Pablo māgá k'āimok'araa pik'a bap'eda, aramata net'aa p'e atajida wādait'ee Macedoniadee, k'isia p'anadap'edaa perā Tachi Ak'ōrepa jarateepi k'inia bi Cristopa ooda eperārā k'aripait'ee ma eujāde. Ma wādap'edaade mi jida auk'a wāji.

Pablo Silas ome Filipos p'uurude

¹¹ Troas p'uurudepa tai barcode bataujida. Mata Samotracia islade panajida. Mamŕik'aapa ai norema Neápolis p'uurude panajida. ¹² Neapolideepa wājjida Filipodee. Māgí p'uuru waibia Macedonia eujāde bi. Ma p'uurude Romadepepaarā chok'ara p'anapachida. Mama k'āima chok'ara-ee p'anajida. ¹³ ŕipata ewate tai wājjida p'uurudeepa to idee, ma p'uurudepepa judiorā it'aa t'ŕipatamāi unudai jŕak'aapa. Unu atadak'āri, suk'i p'aneejida mŕik'aapa jarateemaa p'aneejida wēraarā cheepurudap'edaarāmaa. ¹⁴ Ma wēraarā t'āide baji aba t'ŕijarapatap'edaa Lidia. Ma wēra Tiatira p'uurudepepa paji. Māgipa netopachi p'aru pia t'ida p'up'uchia. Māgí wērapa Tachi Ak'ōremaa it'aa t'ŕipachi. Maperā Ak'ōrepa irumaa ūripiji Pablopa jaratee bi. Pia ūrik'āri, Cristode ijāa beeji. ¹⁵ Iru poro choopip'eda ichi te pidaarā ome, taimaa māgaji:

—Parāpa unu p'ani pirā mi wāra ijāa bi Jesucristode, mi tede p'ana chéti.

Māga jara bipa wājjida ichi temaa.

Filipos p'uurude carcelde p'anadap'edaa

¹⁶ Ewari aba tai waya it'aa t'ide wādak'āri it'aa t'ipatap'edaamaa, unujida awēra. Māgī awēra esclava paji. Māgipa ne-inaa p'asait'ee bi jarapachi, ichi k'ap'ade netuara merātia bada perā. Mapa ma awēra chiparipa p'arat'ara jitapachi ichi k'aurepa. ¹⁷ Māgī awēra tai t'ēe bia wāpachi:

—Nāgī eperāarā Tachi Ak'ōre Waibiapa pēida jarateedamerā sāga eperāarā it'aa wāдай.

¹⁸ Ewari chok'ara māga oopachi tai wārutamaa. Mata ewari aba Pablopa ūriamaadaik'āri, āpīte ak'iji māik'aapa māgaji ma netuara k'ap'ade merātia badamaa:

—Jesucristo jōmaarā poro waibia perā, ichi t'ide mia pimaa jara bi uchiadaimerā jā wēra k'ap'iadeepa.

Aramata ma netuara uchiadachi.

¹⁹ Ma awēra chipariirāpa māga unudak'āri, k'awaajida āchi p'arat'a waa p'oyaa jitada-e iru k'ap'ia. Mapa Pablo Silas ome jita atadap'eda, ateejida āchi p'uurudepema poroorāmaa, māgīrā chip'edaipatap'edaamāi. ²⁰ Ma Romadepema poroorāmaa ateedap'eda, māgajida:

—Na judiorāpa tachi p'uuru pidaarā k'iraupirutada ajida, ²¹ māik'aapa ne-inaa jarateemaa p'ani tachi Romadepemaarāpa oopata awara. Taipa māga ūri k'iniada-e p'anida ajida.

²² Māpai p'uuru pidaarā chok'ara seedachida. Āchi poroorāpa Pablo Silas ome p'aru ērapijida māik'aapa wipijida pak'urupa. ²³ Pia wipit'aadap'eda, carcelde t'it'aajida māik'aapa carceldepema jāparimaa jarajida pia jāmerā, carceldeepa uchiapiamaapa. ²⁴ Chi jāparipa māga ūrik'āri, calabozo edupiarā badade t'i nībiji māik'aapa āchi biiri t'ik'ooji cepode.

²⁵ Māgā iru p'anajida mīda, Pablo Silas ome it'aa t'īmaa māik'aapa k'arimaa p'anajida Tachi Ak'ōremaa. Jōdee chi apemaarā carcel pidaarāpa ūrii p'anajida. ²⁶ Esapite pak'āri, awērachai golpe wēre nībeeji. Ma carcel perā t'eedachi. Aramata chi puerta jōmaweda ewak'oodachida. Presoorā juade nībada cadena māik'aapa cepo ichiaba jōma ēt'ak'oodachida. ²⁷ Ma carceldepema jāparipa unuk'āri chi puerta jōma ewa jēra bi, ichi espada ēt'a ataji ichi juadoopa piudariit'ee, carcel pidaarā jōma uchiadaī p'ani jāk'aapa.

²⁸ Mamīda Pablopa biaji ichi badamāiipa māgī jāparimaa:

—jāgā oonāaji! jTai jōma nama p'anipi!

²⁹ Māpai carceldepema jāparipa lāmpara aneepip'eda, t'ūdachi Pablo māik'aapa Silas p'anadap'edaamāi. Āchi k'irapite wirriwirria bedabai nībanaji p'era nībipa. ³⁰ Uchia p'e atap'eda calabozo edupiarā bideepa, māgaji:

—Jarateepataarā, ŷk'āata oopīa bīma aji, mī it'aa wāit'ee?

³¹ Māpai p'anaujida:

—Jesucristode ijāaji. Māgara pi, pichi tedepemaarā ome it'aa wādayada ajida.

³² Māpai Tachi Ak'ōrepa jara pēida Cristode jarateejida ma jāparimaa māik'aapa ichi tede p'anadap'edaarāmaa. ³³ Aramata ma carceldepema jāparipa Pablo Silas ome ateeji siik'ooit'ee āchi k'ap'ade t'udak'a jēra bada. Maap'eda iru ichi tedepemaarā ome poro choopijida. ³⁴ Māpai teedaa p'e atee'eda, nek'opiji. Ma carcel jāpari ichi tedepemaarā ome o-ia p'anajida Tachi Ak'ōrede ijāadap'edaa perā.

³⁵ Ai norema tap'eda Romadepema poroorāpa āchi jāpataarā pēijida ma carceldepema jāparimaa, Pablo Silas ome uchia pēimerā. ³⁶ Maperā carceldepema jāparipa māgaji Pablomaa:

—Mi poroorāpa jara pēi p'anida aji, parā uchia pēimerā. Mapa k'āiwee wāti namāik'aapa.

³⁷ Mamīda Pablopa māgaji Romadepema poroorāpa pēidap'edaarāmaa:

—Tai auk'a Romadepemaarā p'anita, wijidada aji, jōmaarā k'irapite, charramaa ateeda-ee. Maap'eda carcelde t'ipijida. Irā jōdee, ŷmerā uchiapi k'inia p'ani-ek'ā? jMāga-epi! Namāik'aapa wāda-eda aji, āchia uchia pēi cheda-emāi āchi k'iradoopa.

³⁸ Pablopa jarada āchi poroorāmaa jaranadak'āri māik'aapa jā eperāarā auk'a Romadepemaarāda adak'āri, māirā poroorā p'eradachida, āchia wipidap'edaa perā māik'aapa carcelde t'i nībidap'edaa perā. ³⁹ Mapa chedap'eda, chupiria iidijida Pablomaa Silas ome perdonadamerā āchia oodap'edaa. Māpai uchiapijida carceldeepa māik'aapa p'uurudeepa. ⁴⁰ Pablo Silas ome ma carceldeepa uchiadap'eda, wājida Lidia temaa. Mama ijāapataarā jōmaarāmaa ūraajida t'āri o-ia p'aneedamerā. Maap'eda wājida ma p'uurudeepa.

17*Tesalónica p'uuru pidaarā k'irauk'oodaidap'edaa Pablo Silas ome*

¹ Mamāik'aapa āchi wādade Pablo Silas ome wāyaajida Anfīpolis p'uurude māik'aapa Apolonia p'uurude. Maap'eda Tesalónica p'uurude panajida. Māgī p'uurude baji Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata te. ² Maperā Pablo ichia oopatak'a p'uurude panak'āri, jāmaa wāji. Mama

beeji tomia õpee mäik'aapa ïpata ewari chaa aupedeeji arii p'anadap'edaarã ome. ³ Ak'õre Ûraa p'ädade ak'ïpipachi säga Cristo chupiria nõbait'ee mäik'aapa piup'eda, p'irabait'ee. Jarapachi:

—Nãgí Jesús parãmaa mia jaratee bi Cristota, Tachi Ak'õrepa pëida eperãarã k'aripamerã.

⁴ Mãga ùridak'ãri, judiorã ùk'uru Cristode ijãajida mäik'aapa araa nipapachida Pablo mäik'aapa Silas ome. Ichiaba ijãajida judio-eerã; Tachi Ak'õrede ijãa p'anadap'edaarã chok'ara mäik'aapa wëraarã p'arat'ara beerã. ⁵ Judiorã Cristode ijãada-ee p'anadap'edaarãpa mãga unudak'ãri, k'ïraudachida. Mapa jirijida eperãarã mimiadak'aa p'anadap'edaarã, p'uuru pidaarã k'ïraupit'aadamerã Pablo mäik'aapa Silas ome, pedee jõnïpa ãra ãpite. Mãgã p'uuru pidaarã jõma k'ïraupit'aadap'eda, Jasón tede t'ïudachida, Pablo Silas ome uchïa atadap'eda, p'uuru pidaarãmaa teedait'ee. ⁶ Mamïda mãgí tede ãra unuda-e pak'ãri, uchïa atajida Jasona mäik'aapa awaraa ijãapataarã. Maap'eda ãchi p'uurudepema poroorãmaa ateejida. Mama panadak'ãri, biapachida:

—ÿrã eperãarã Roma jua ek'ari p'anïrã k'ïsia awarapipataarã nama che p'anida! ajida. ⁷ Ma awara mãgïrã Jasona ichi tede auteebaiji. Mãirãpa oodak'aa Cesarpa oopi bik'a. Jïp'a jara p'anï ichi k'ãyaara rey aba waibiara bida ajida, t'ïjarapata Jesús.

⁸ Mãga ùridak'ãri, ma p'uuru pidaarã mäik'aapa ãchi poroorã k'ïraupik'a para beeji. ⁹ Mamïda Jasonpa apemaarã ijãapataarã ome p'ajida ãchi uchïa pëidamerã. Mãpai k'ena pëijida.

Pablo Silas ome Berea p'uurude

¹⁰ Ma p'ãrik'ua weda ijãapataarãpa Pablo Silas ome Berea p'uurudee pëijida. Mama panadak'ãri, t'ïujida judiorã Ak'õre Ûraa jarateepata temã. ¹¹ Mãpema judiorã Tesalonicadepema k'ãyaara k'ïsia k'awaara p'anajida. Mapa Pablopa jaratee bi ùri k'inia p'anajida. Mãga ùridap'eda, ewari chaa Tachi Ak'õre Ûraa p'ãda ak'ïpachida k'awaadait'ee wãara jara bi Pablopa jara bik'a maa-e pirã awara jara bi. ¹² K'awaadak'ãri wãarata jara bi, mãgïdepemaarã judiorã chok'ara ijãajida. Ichiaba judio-eerã wëraarã p'arat'ara beerã chok'ara ijãajida, imik'Traarã jida ichiaba. ¹³ Mamïda Tesalonicadepema judiorãpa ùridak'ãri Pablopa Tachi Ak'õrepa jara pëida jarateemaa bi Bereade, wãjida ma p'uuru pidaarã k'ïraupit'aade. ¹⁴ Aramata mãpema ijãapataarãpa Pablo pëijida k'õp'ãyoorã ùk'uru ome p'usa idee. Jõdee Silas Timoteo ome Bereade p'aneejida. ¹⁵ Chi Pablo ome wãdap'edaarãpa iru ateejida Atenas p'uurudee. Waya ãpïtee uchiadait'ee pak'ãri, Pablopa jara pëiji Silamaa Timoteo ome taarã-ee chedamerã ichimaa.

Pablo Atenas p'uurude

¹⁶ Atenas p'uurude Pablopa Silas mäik'aapa Timoteo nimaa beeji. Mama bide unuk'ãri chok'ara ne-inaa iru p'anï eperã juapa ooda ai k'ïrapite it'aa t'ïpata, t'ãri ãriidachi. ¹⁷ Mapa aupedeepachi judiorã ome mäik'aapa judio-eerã Tachi Ak'õre waaweepataarã ome Ak'õre Ûraa jarateepata temã. Ichiaba mãga oopachi ewari chaa chi unuru ome ma p'uurude net'aa netopatamã. ¹⁸ Mama ùk'uru poro wësaa beerã t'ïjarapatap'edaa Epicüreo eerepemaarã mäik'aapa Estoico eerepemaarã aupedee p'aneejida Pablo ome. Mãirã ùk'uruurãpa mãgapachida:

—¿K'ãata jara k'inia bima apachida, na pedee-idaa bipa?

Awaraarãpa mãgapachida:

—Awaraa eujãdepemaarã ak'õre waibiapa ooda jaratee bida apachida.

Mãga jarapachida Pablopa jarateemaa bada perã Tachi Ak'õrepa ooda Jesús piuda k'aurepa mäik'aapa jarateepachi perã tachi piuda t'ëepai waya chok'ai p'irabaidait'ee. ¹⁹ Mãpai ãchia Pablo ateejida Areopagomaa, ãchi poro wësaa beerã cheepurupatamaa ùraa ùride. Mama iidjida:

—¿Taipa pia jaratee bi k'awaadaik'ã? ajida. ²⁰ Taipa waide ùrida-e p'anida ajida, pedee pia jaratee bik'a. Mapa k'awa k'inia p'anida ajida.

²¹ Ma Atenas pidaarã mäik'aapa awaraarã arii p'anadap'edaarã mimiada-e p'anadak'ãri, p'anapachida ne-inaa chiwidi pedeemaa mäik'aapa ùrimaa.

²² Mãpai Pablo bainï beeji ãchi k'ïrapite Areopagode mäik'aapa mãgaji:

—Atenas p'uuru pidaarã, mia unu bi parãpa ak'õre waibia k'ïra t'ãdoõ waaweepata. ²³ Mi wãyaak'ãri parã it'aa t'ïpatamã, unuji net'aa chok'ara iru p'anï ai k'ïrapite it'aa t'ïpata. Mama bide unuji parã altar bide p'ã bi: *Tachi Ak'õre Waibia k'awada-e p'anï-it'ee*. Parãpa k'awada-eda a p'anï Ak'õrepa ooda mia jaratee bi.

²⁴ Nãgí Ak'õrëpata ooji na eujã mäik'aapa jõma aide nõbi. Nãgita, Tachi Ak'õre, jõmaarã Waibia na p'ek'au eujãde mäik'aapa pajãde. Nãgí Ak'õre eperãarãpa te oodade bak'aa, ²⁵ ichi-it'ee p'ua-e bairã ne-inaa eperãarãpa oopata ichi-it'ee. Ichiata eperãarã chok'ai p'anapipari, ÿyapaapipari mäik'aapa tachimaa ne-inaa jõmaata teepari pia p'anapataadamerã.

²⁶ 'Eperā abadeepa eperāarā k'īra t'ādo uchiapiji, na p'ek'au eujā jōmaade p'anapataadamerā. Ai naaweda k'īsia iru baji sāapai uchiapiit'ee māik'aapa sāmaata p'anapiit'ee. ²⁷ Tachi Ak'ōrepa māga ooji eperāarāpa iru jiridamerā. Tachi taupa nāgī Ak'ōre unuda-e p'ani mīda, iru k'awadai, wāara tachimāiipa t'imia-ee bairā. ²⁸ Iru k'aurepa tachi chok'ai p'ani; p'irriapata māik'aapa na eujāde p'anapata. Pāchi k'arik'a p'āpataarāpa jaradap'edaak'a māga bi: "Tachi, Tachi Ak'ōre Waibiapa ooda". ²⁹ Maperā k'īsiadaik'āraa bi Tachi Ak'ōre santok'a bi, eperāarāpa k'īsiadap'eda oopatak'a nēedee, p'arat'adee maa-e pirā māudee. ³⁰ Naaweda Tachi Ak'ōrepa miapi-e paji māgee k'īrapite it'aa t'īpatap'edaarā, iru waide k'awada-e p'anadap'edaa perā. Mamīda irā jōmaarāmaa jara bi p'ek'au k'achia oo amaadamerā māik'aapa ichide ijāadamerā. ³¹ Ichia māga jara bi na ewari na p'ek'au eujādepemaarāpa oopata jōmaweda ak'iit'ee perā, k'awaait'ee pia wa k'achia. Māga ooit'ee ichia pēida Jesucristopa. Cristopa eperāarāpa oopata māgā ak'ii, ichia k'achia ook'aa pada perā na eujāde nipak'āri. Tachia k'awa p'anida aji, Ak'ōrepa iru jirit'eraji, iru piup'eda, chok'ai p'irabaipida perā.

³² Arii p'anadap'edaarāpa ūridak'āri eperā piup'eda chok'ai p'irabaida, ūk'uru ēi para beejī māik'aapa ūk'uruurāpa māgajida:

—Na ewari waya ūridayada ajida, pi pedee.

³³ Māpai Pablo uchijai mamāik'aapa. ³⁴ Mamīda ūk'uruurāpa ijāajida Pablopa jarada māik'aapa Cristode ijāa p'aneejida. Ma ijāadap'edaarā t'āide baji imik'īra t'ījarapatap'edaa Dionisio. Māgī Areópago poro wēsaa beerā cheepurupatadepema paji. Ichiaba baji wēra t'ījarapatap'edaa Dámaris māik'aapa awaraarā.

18

Pablo Corinto p'uurude

¹ Ma t'ēepai Pablo wāji Atenas p'uurudeepa Corinto p'uurudee. ² Mama ununaji judío t'ījarapatap'edaa Áquila. Māgī Ponto eujādepema paji. Ewaa pache baji chi wēra Priscila ome Italia eujādeepa, César Claudiopa judiorā jōmaweda jērek'ooda perā Roma p'uurudeepa. ³ Pablo p'asiade wāk'āri ma judío badamaa, k'awaa ataji ichi jīak'a Aquilapa carpa oopari. Mapa Pablo āra ome beejī ma mimia oomaa. ⁴ Mama bide iipata ewari chaa wāpachi Ak'ōre Ūraa jarateepata temaa jarateede judiorāmaa māik'aapa judio-eerāmaa Cristode ijāadamerā.

⁵ Silas Timoteo ome pachedak'āri Macedoniadeepa, Pablopa ewari chaa Tachi Ak'ōrepa jara pēida Cristode jarateemaa bapachi, judiorāpa ijāadamerā Jesuta Cristo, Tachi Ak'ōrepa pēida. ⁶ Mamīda judiorā, ichi pedee ijāa k'iniada-ee p'anadap'edaarāpa ik'achia jaramaa p'aneejida. Mapa Pablopa ichi p'aru jī bada jīap'ejī ak'ipiit'ee āchimaa waa jaratee-e. Maap'eda māgaji:

—Pāchi k'īradoopa atuadait'eeda aji, piudak'āri. Idideepa mi wāit'eeda aji, judio-eerāmaa Tachi Ak'ōrepa jarapi bi jarateede.

⁷ Māga jarap'eda, Pablo wāji Ticio Justo apatap'edaa temaa jarateede. Māgī eperāpa Tachi Ak'ōremaa it'aa t'īpachi. Ichi te baji Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata te ik'aawa. ⁸ Pablopa mama jarateemaa bide, Cristode ijāaji ma Ak'ōre Ūraa jarateepata tedepema poro, t'ījarapatap'edaa Crispo. Chi te pidaarā jida auk'a ijāajida māik'aapa apemaarā Corinto pidaarā chok'ara Pablopa jarateeda ūridap'edaarā ichiaba ijāajida. Mapa māirā jōma poro choopijida. ⁹ At'āri Corinto p'uurude p'anide ewari aba p'ārik'ua k'āimok'āraa pik'a bide Tachi Ak'ōrepa māgaji Pablomaa:

—Waawee-ee jarateejī na p'uurude ¹⁰ michideerā nama chok'ara nībairā. Mi pi ome bairā, apidaapa pi k'achia ooda-e.

¹¹ Tachi Ak'ōrepa māga jarada perā, Pablo mama beejī año aba ap'eda esa-auk'a, Tachi Ak'ōrepa jara pēida Cristode jarateemaa.

¹² Mamīda, mama bide, Romadepema Galión apatap'edaa Acaya eujādepema poro waibia bak'āri, judiorā chok'ara pedeeteejida māik'aapa Pablo jita ateejida iru k'īrapite. ¹³ Mama māgajida:

—Na eperāpa jaratee bi Tachi Ak'ōrede ijāadamerā māik'aapa irumaa it'aa t'īpataadamerā. Mamīda jaratee-eda ajida, Moisepa p'ādade jara bik'a oodamerā.

¹⁴ Māpai Pablo pedeeit'ee arude, Galionpa māgaji ma judiorāmaa:

—Na eperāpa ne-inaa k'achia oo bada paara maa-e pirā chīara pee bada paara, mia ak'ik'ajida aji. ¹⁵ Mamīda jara p'anadairā chīara t'ī māik'aapa parāpa ūraa p'ādade, pāchi pitapai ma nepira ak'idapáde aji. Mia parā nepira ak'i k'inia-eda aji.

¹⁶ Aramata jērek'ooji ichimāiipa. ¹⁷ Māpai arii ak'i p'anadap'edaarāpa Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tedepema poro Sōstenes jita atadap'eda, wijida Galión k'īrapite. Mamīda iru-it'ee maarepida p'ua-e paji.

Pablo waya Antioquía p'uurudee wāda

¹⁸ Ai t'ēpai Pablo taarā beji Corinto p'uurude. Māpai ijāapataarāmaa despediip'eda, Siria eujādee wāji Priscila māik'aapa Áquila ome. Cencrea p'uurude barcode batau naaweda, Pablopa ichi poro bi-si wēt'aaji. Māga ooji ak'ipiit'ee ichia Tachi Ak'ōremaa ooit'eeda ada ooda. ¹⁹ Ma wārutade Éfeso p'uurude panadak'āri, Pablo t'ūnaji Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tede judiorā ome pedeeit'ee. ²⁰ Ichia jarateeda ūridak'āri, chupiria iidijida āchi ome taarā beemerā. Mamīda Pablopa k'inia-e paji. ²¹ Māgaji:

—Írá wāit'eeda aji. Mamīda waya cheit'eeda aji, Tachi Ak'ōrepa k'inia bi pirā.

Māpai Pablo batauji māik'aapa wāji. Jōdee Priscila Áquila ome mama p'aneejida. ²² Pablo Cesarea p'uurude panak'āri, mamāik'aapa wāji Jerusalendee ijāapataarā ak'ide. Maap'eda wāji Antioquía p'uurudee. Māgí p'uuru Siria eujāde bi.

²³ Antioquiade bap'eda, wāji ijāapataarā para bee chaa āchi ak'ide māik'aapa ūraade. Māga oo wāji Galacia eujāde māik'aapa Frigia eujāde.

Apolopa Éfeso p'uurude jarateeda

²⁴ Maapai judío t'ijarapatap'edaa Apolo pacheji. Māgí Alejandría p'uurudepema paji. Māgí p'uuru Egipto eujāde bi. Māgí judiopa Tachi Ak'ōre Ūraa p'āda pia k'awa baji. Ma awara pia jarateepachi. ²⁵ Māgipa o-ī-īa jarateepachi Juan Bautistapa jarateedak'a, eperāarāpa āchia p'ek'au k'achia oopata oo amaadamerā māik'aapa poro choopidamerā ak'ipidait'ee Tachi Ak'ōrede ijāa p'ani. Ichiaba jarateepachi Jesucristo Tachi Ak'ōrepa pēida. ²⁶ Apolo Éfeso p'uurude pachek'āri, waawee-ee jarateema beeji judiorā Ak'ōre Ūraa jarateepata temāi. Māga ūridak'āri, Priscila Áquila ome āchi temaa ateejida. Māpai Apolomaa jarateejida jōma āchia k'awadap'edaa, Tachi Ak'ōrepa ooda Jesucristo k'aurepa. ²⁷ Maap'eda, Apolo Acaya eujādee wā k'inia bak'āri, Efesodepema ijāapataarāpa k'art'a p'ājida jāpemaarāmaa iru auteebaidamerā. Māgá mama panak'āri, irua k'aripai Cristode ijāapataarā waapiara ijāadamerā. Tachi Ak'ōre t'āri pia bapari perā, āchimaac Cristode ijāapaji, Apolo mamaa wāi naaweda. ²⁸ Apolo mama bide jōmaarā taide Tachi Ak'ōre Ūraa p'āda ak'ipachi māik'aapa jarateepachi Jesucristo Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā k'aripamerā. Mapa judiorāpa maarepida p'oyaa p'anauda-e paji.

19*Pablo Éfeso p'uurude*

¹ Apolo Corinto p'uurude bi misa, Pablo wāyaaji Galacia māik'aapa Frigia eujāde Éfeso p'uurude parumaa. Mama Cristode ijāapataarā ununaji. ² Māpai Pablopa iidiji:

—Parāpa Cristode ijāadak'āri, ¿Tachi Ak'ōre Jaure parā k'ap'iade ba chejik'ā? aji.

P'anaujida:

—Taipa k'awada-eda ajida, Tachi Ak'ōre Jaure ba chepari ijāapataarā k'ap'iade.

³ Māpai Pablopa iidiji:

—Parāpa poro choopidak'āri, ¿k'āare-it'ee poro choopijidama? aji.

P'anaujida:

—Juanpa jaradak'a poro choopijida ak'ipidait'ee p'ek'au k'achia oo amaa k'inia p'ani.

⁴ Māpai Pablopa māgaji:

—Juanpa wāara poro choojida aji, waa p'ek'au k'achia oo k'iniada-e p'anadap'edaarā.

Mamīda Juanpa ichiaba jarapachi ijāadamerā ichi t'ēe cheru eperāde. Māgí eperā Jesucristo.

⁵ Ma eperāarāpa māga ūridak'āri, aramata āchi poro choopijida Tachi Waibia Jesús t'ide ak'ipidait'ee irude ijāa p'ani. ⁶ Maap'eda Pablopa jua biji ma poro choodap'edaarā ĩri. Māgá bik'āri, Tachi Ak'ōrepa ichi Jaure āra k'ap'iade ba chepiji. Māgipa āramaa pedeeipachi k'awada-e p'ani pedeede. Māgá jarajida Tachi Ak'ōrepa jarapidak'a. ⁷ Chi māgá poro choodap'edaa eperāarā doce paji.

⁸ Maap'eda Pablo wāji Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tedee. Mama ĩpata ewari chaa atane ōpee Tachi Ak'ōre Ūraa waawee-ee jarateepi. Jaraji Tachi Ak'ōrepa pia ooda Jesucristo pēik'āri, judiorāpa irude ijāadamerā. ⁹ Mamīda ūk'uruurāpa ijāa k'iniada-e paji Pablopa jarate bada māik'aapa waapiara pedee k'achia jarajida Tachi Ak'ōre Ode P'anirā āpite. Maperā Pablo mamāik'aapa āyaa wāji ijāapataarā ome. Jaratee banaji eperā t'ijarapatap'edaa Tirano escuelade. Mama ewari chaa jarateepachi. ¹⁰ Irua Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepi año omé. Māgá judiorā māik'aapa judio-eerā Ásia eujāde p'anapatap'edaarāpa ūrijida Tachi Ak'ōrepa jara pēida Jesude. ¹¹ Ichiaba Tachi Ak'ōrepa Pablomaa oopipachi ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. ¹² Pablo k'ap'iade p'aru t'ōbaidapapai, k'ayaa beerā jipapachida. Ichiaba netuara eperāarā k'ap'iade merātia bee uchiapachida.

Netuwarapa Esceva warrarāmaa ooda

¹³⁻¹⁴ Māpema judiorā ūk'uru Cristode ijāada-e p'anadap'edaarāpa netuara merātia bee eperāarā k'ap'iadeepa uchiapik'oopachida. Māga oo nipajida judiorā p'aareerā poro Esceva warrarā. Āra siete paji. Māirāpa k'awaadak'āri netuaraarā uchua p'ani Pablo k'aurepa ichia Tachi Waibia Jesús t'ī jarak'āri, auk'a oo k'inia p'aneejida. Mapa jarajida netuara merātia bimaa:

—¡Pablopa jara bi Jesús t'īde uchiati!

¹⁵ Mamīda māga oodak'āri, ma netuara eperā k'ap'iade merātia badapa māgaji:

—Mia k'awa bida aji, Jesús. Ichiaba k'awa bi k'aita Pablo. Mamīda parā ¿k'airāma? aji.

¹⁶ Māpai ma netuara k'ap'iade merātia bada eperāpa āchi īri cheji māik'aapa āchi jōmaweda sīk'ooji. Māgā p'u oop'eda, chi netuara uchiapi chedap'edaarā mamāik'aapa āk'adaa p'ira uchiak'oodachida. ¹⁷ Éfeso p'uurude p'anapataarā, judiorā māik'aapa judio-eerāpa māga ūridak'āri, jōmaarāta p'erajida māik'aapa Tachi Waibia Jesús t'ī pia t'o p'anajida.

¹⁸ Māpemaarā ūk'uru Cristode ijāa p'aneejida. Maap'eda Pablomaa jara chepachida āchia k'achia oopatap'edaa, ai naaweda ijāa p'anadap'edaa perā petau tau k'awaa beerāpa oo p'anadap'edaade. ¹⁹ Ichiaba ūk'uru petau tau k'awaa beerāpa anepachida āchi libro jōmaarā taide paak'oodait'ee. Māgī libro valor p'arat'ade juasiadak'āri, uchijai p'arat'a tau cincuenta mil. ²⁰ Ma jōma oo p'anadap'edaa k'aurepa ma eujādepemaarāpa waapiara ijāapachida Tachi Ak'ōrepa jarapidade.

²¹ Ma t'ēpai, Tachi Ak'ōre Jaurepa Pablomaa k'īsiapiji wāit'ee Jerusalendee, wāyaap'eda Macedonia eujāde māik'aapa Acaya eujāde. Ichiaba Jerusalendee Pablo wā k'inia baji Romadee. ²² Māga k'īsiap'eda, Pablopa chi k'ōp'āyoorā Timoteo Erasto ome naa pēiji Macedonia eujādee. Jōdee ichi Āsia eujāde jarateemaa beejī. Maap'eda wāji āra t'ēe.

Éfeso p'uurudepemaarā k'īraudaidap'edaa

²³ Maapai Tachi Ak'ōre Ode P'aniirā k'aurepa, Éfeso p'uurudepemaarā jōma k'īraupik'a para bajī ²⁴ ne-inaa p'arat'adee oopari Demetrio apatap'edaapa āra āpite pedee k'achia jarada perā. Māgī eperāpa ne-inaa ma-āri santok'a p'arat'adee oopachi, āchi it'aa t'īpata nawe Artemisa te waibia k'īrāpapataadamerā. Māga oo bipa ichia māik'aapa apemaarā ne-inaa oo k'awaa beerāpa p'arat'a waibia jitapachida. ²⁵ Maperāpi Demetriopa māgīirā māik'aapa awaraa ne-inaa oo k'awaa beerā t'ī p'e atap'eda, māgaji:

—K'ōp'āyoorā, parāpa k'awa p'anida aji, nāgī mimia oo p'anipa tachi p'arat'a jitapata. ²⁶ Ma awara parāpa unu p'ani māik'aapa ūri p'ani Pablopa jaratee bi, ne-inaa ooda eperāarāpa ai k'īrapite it'aa t'īpata ak'ōre waibiarā-e. Māga jara bipa eperāarā chok'ara ichi eere ūraa p'e iru bi. Māga jara-e bi nama Éfeso p'uurudepai. Ichiaba māga jara bi jōma Āsia eujāde. ²⁷ Iru pedee ijāaruta pirā, tachia ooda neto amaadai māik'aapa tachia p'arat'a waa jitada-e pai. Ma awara tachi nawe Artemisade ijāada-e pai māik'aapa ichiaba waa iru ĩgreste ak'ida-e pai. Māgī tede na Āsia eujādepemaarā māik'aapa jōmaweda Roma jua ek'ari p'aniirā irumaa it'aa t'īpata. ¿Wāara-ek'ā aji, mia jara bi?

²⁸ Arii p'anadap'edaarāpa māga ūridak'āri, k'īraudachida māik'aapa biuk'a nībeeji:

—¡Artemisa Waibia; tachi Éfeso pidaarā nawe!

²⁹ Māpai eperāarā waapiara cheepuru nībeeji māik'aapa p'uuru pidaarā jōma k'īraupik'a para beejī. Māpai Gayo, Aristarco ome jita atajida māik'aapa atadachida āchi chip'edaipatamaa. Ma eperāarā omé Macedonia eujādepemaarā paji. Ichiaba Pablo ome nipapachida. ³⁰ Pablo wāit'ee paji ma p'uuru pidaarā k'īrapite pedeede. Mamīda ijāapataarāpa wāpida-e paji. ³¹ Ichiaba Asiadepema poroorā ūk'uru Pablo ome k'ōp'āyo meraadap'edaa perā, jara pēijida wānaamerā ma eperāarā k'īraupik'a para bimaa. ³² Māmisia, chi cheepurudap'edaarā waapiara k'īraupik'a para beejī. Ūk'uruurāpa ne-inaa jarapachida; awaraarāpa biapachida. Mapa biuk'a nībaji. Ūk'uruurāpa k'awada-e p'anajida sāap'eda cheepurudap'edaa. ³³ Judiorā arii p'anadap'edaarāpa Alejandromaa nepiridap'eda, jōmaarā taide ateejida. Māpai Alejandropa juapa jaraji k'īup'ee p'aneedamerā, āchi k'ap'ia pedeeit'ee perā. ³⁴ Mamīda eperāarā k'īraupik'a para badaarāpa ichi judio k'awaadak'āri, perā hora omé waapiara biuk'a nībeeji. Māgapachida:

—¡Artemisa Waibia; tachi Éfeso pidaarā nawe!

³⁵ Māpai ai p'uurudepema secretariopa eperāarā k'īup'ee p'anapiji māik'aapa māgaji:

—Éfeso pidaarā, jōmaarāpa k'awa p'anida aji, na p'uuru pidaarāpata tachi nawe Artemisa jīak'a it'ariipa baaida ichi ĩgrestede jīapata. ³⁶ Apidaapa nāgī p'oyaa merada-e perā, k'īra jīp'a p'anēeti, ne-inaa k'achia pariatua ooda-ee. ³⁷ Na eperāarā parāpa anee p'ani tachi ĩgrestedepema net'aa maarepida chiada-e p'ani māik'aapa tachi nawe āpite pedee k'achia

jarada-e p'ani. ³⁸ Demetrio wa chi k'öp'äyoorä nepira iru p'ani pirä awaraa ome, Romadepema charraarämaa wäti. Ärapa ak'idaipi, ma-it'ee p'anadairä. ³⁹ Mamïda jömaaräpa awaraa nepira iru p'ani pirä, k'ira jïp'a cheepurudak'äri, ma nepira jö pëidai. ⁴⁰ Idipema oodap'edaa k'aurepa Romadepemaaräpa k'ïsiadait'ee tachi chöoyaa p'ani. Näga bide ächia iidi p'ani pirä säap'eda idi näga oojida, çsäga p'anaudayama? aji.

⁴¹ Mäga jarap'eda, eperäarä jömaweda ächi te chaa pëik'ooji.

20

Pablo Macedonia eujädee mäik'aapa Grecia eujädee wäda

¹ Eperäarä ächi te chaa wädap'edaa t'ëepai, Pablopa ijäapataarä t'ï p'ejï üraait'ee. Maap'eda wäji Macedonia eujädee. ² Mama ijäapataarä üraa nipap'eda, panajï Grecia eujäde. ³ Atane öpee mama beejï. Mamäik'aapa barcode wäit'ee bide Siria eujädee, k'awaajï judioräpa ichi peedait'ee ot'ewa p'ani. Mapa waya äpïtee p'irrabaidachi. Mata wäyaajï Macedonia eujäde. ⁴ Ma wädade iru k'öp'äyaaajida nägï ijäapataaräpa: Pirro warra Sópattro, Berea p'uurudepema; Aristarco mäik'aapa Segundo, Tesalónica p'uurudepema; Gayo, Derbe p'uurudepema; Timoteo, Tíquico mäik'aapa Trófimo, Ásia eujädepema. ⁵ Mäirä tai naa wäjida mäik'aapa ninajida Troas p'uurude. ⁶ Ma t'ëepai tai wäjida Filipos p'uurudeepa, fiesta pan levadura wëe k'opata wäyaap'eda. Barcode wä nipadap'edaa perä, k'äima joisomaamaa panajida Troas p'uurude. K'ïrachuunadap'eda apemaarä ome, mama k'äima siete p'aneejida.

Pablopa ooda Troas p'uurude

⁷ Tomia ewate tai chip'ejida apemaarä ijäapataarä ome nek'odait'ee mäik'aapa Cristo piuda k'ïrãpadait'ee. Pablopa ijäapataarämaa jarateemaa bajï esapite parumaa, ichi ai norema wäit'ee pada perä. ⁸ Te piso it'ïpema cuartode chip'e p'anajida mäik'aapa lamparara ïdaa nibajï. ⁹ Pablo jarateemaa bi misa, k'üträa Eutico apatap'edaa su-ak'ï bajï ventanade ürimaa. Mamïda Pablopa taarä jarateeda perä, ma k'üträa k'äidaip'eda, tudú padachi piso öpeedeepa. Aramata piu jira atanajida. ¹⁰ Mäpai Pablo irabai'eda, ma k'üträa k'ap'ia wëre atajï mäik'aapa mägajï chi k'öp'äyoorä arii p'anadap'edaarämaa:

—jP'eranáati! jïru chok'ai bipi!

¹¹ Mäpai Pablo waya teedaa wäk'äri, nek'ojida mäik'aapa Cristo piuda k'ïrãpajida. Mata waya ichi jarateemaa beejï ewarirumaa. Ewarik'äri, wäjï ichi ode. ¹² Ma k'üträa piu bada chok'ai ateadap'edaa perä ichi temaa, ijäapataarä o-ïa p'aneejida.

Troas p'uurudeepa Mileto p'uurudee wäda

¹³ Pablo ode wä k'inia bajï. Mapa tai naa wäjida barcode Aso p'uurudee. Mama nijida iru batau atadait'ee. ¹⁴ Aso p'uurude unudak'äri, bataujï tai ome mäik'aapa wäjida Mitilene p'uurudee. ¹⁵ Mamäik'aapa uchiadap'eda, ai norema Quío isla k'ïrapite wäyaajida. Ma norema Samos p'uurude panajida. Mamäik'aapa panajida Mileto p'uurude. ¹⁶ Mägä oojida Pablo waa wä k'inia-e bada perä Ásia eujädee. Ma awara Éfeso p'uurude wiibai k'inia-e paji, Jerusalende isapai pana k'inia bada perä, Pentecostés fiesta ewate pai naaweda.

Pablopa jarada Éfeso p'uurudepema ijäapataarä ak'ipataarämaa

¹⁷ Mägä Éfeso p'uurude wiibai k'inia-e paji taaräi jïak'aapa. Mamïda Mileto p'uurude pachedak'äri, Pablopa t'ï pëjï Efesodepema ijäapataarä ak'ipataarä. ¹⁸ Ächi pachedak'äri, ichia mägajï:

—Paräpa k'awa p'anida aji, sägata mi nipapari parä t'äide, na Ásia eujäde ewaa pachedak'äriipa. ¹⁹ Taaräru parä ome Tachi Ak'örepa oopi bik'a oomaa bi, chupiria nibide mäik'aapa nepirade nibide judiorä juapa. ²⁰ Mamïda jömaarä taidë waawee-ee jarateejï, parä te chaa paara. Mäga ooji parä üraait'ee mäik'aapa k'aripait'ee. ²¹ Auk'a jarateejï judiorämaa mäik'aapa judio-eerämaa, ächia p'ek'au k'achia oopata oodaamaa p'anedamerä mäik'aapa Tachi Waibia Jesucristode ijäadamerä. ²² Írá wäru Jerusalende, Tachi Ak'öre Jaurepa mäga k'inia bairä. Wäit'ee k'awa-e bi mïda k'äata mi ome oodait'ee mama. ²³ Nägapai k'awa bi. P'uuru bee chaa wäyarude Tachi Ak'öre Jaurepa mïmaa k'awapiru mi miait'ee mäik'aapa carcelde chupiria nïbanait'ee. ²⁴ Mamïda mia p'ua-e bi, piuru pijida Jesupa oopi bik'a oo k'inia bairä. Jïp'a jaratee k'inia bi na pedee pia: Tachi Ak'örepa eperäarä k'inia iru bairä, tachi k'aripaji Jesucristo piuda k'aurepa.

²⁵ Mäga jarateejï parä t'äide. Ma awara Tachi Ak'örepa parämaa jarateejï ichia oopi k'inia bi Cristode ijäapataarämaa. Mia k'awa bi paräpa mi k'ira waa unuda-e pait'ee. ²⁶ Mapa idi weda Tachi Ak'öre k'ïrapite mia jara bi: parädepema aba piuk'äri atuaru pirä, mi k'aurepada ada-e pait'ee. ²⁷ Mäga jara bi mia jarateeda perä jömaweda Tachi Ak'örepa jarapidak'a. ²⁸ Mapa ïpemaarä, chik'aripa p'anapatáati mäik'aapa ijäapataarä pia ak'ï p'anapatáati, ma-it'ee Tachi Ak'öre Jaurepa parä jirit'erada perä. Tachi Waibia k'inia bi paräpa ak'idamerä

ichide ijāapataarā, ichia āra o k'achiadeepa k'aripa atada perā, ichi waa bat'ada k'aurepa. ²⁹ Mia k'awa bi ne-animal k'achia beerā atu chepatak'a eperāarā peede, māga pik'a mi nāik'aapa wāda t'ēpai awaraarā chedait'ee Cristode ijāapataarā ijāa amaapide. ³⁰ Ichiaba pāchi t'āideepa pida uchiadait'ee seewa jarapataarā. Māgiirāpa ijāapataarā āchi eere atee k'inia p'anadait'ee. ³¹ Mapa k'īra ibia p'anāti māik'aapa k'irāpāti sāga mi chupiria nībaji año ōpee, parā ūraa bi misa p'ārik'ua māik'aapa āstaawa.

³² Irā ipemaarā, mia parā biru Tachi Ak'ōre juade, ichia parā pia ak'i bapariimerā ichi ūraa p'ādade jara bik'a. Ichi aupaita parāmaa oopii ichia oopi k'inia bik'a, māgā iru-it'ee p'anapataadamerā chi apemaarā awara bidaarāk'a. ³³ Mia chīara p'arat'a, nēe māik'aapa p'aru k'ia-e bi. ³⁴ Parāpa pia k'awa p'ani michi juadoopa mimiapari māik'aapa ne-inaa atapari michi-it'ee māik'aapa mi ome p'anūrā-it'ee. ³⁵ Mia parāmaa at'apai jarateedoo, auk'a mimiadamerā māik'aapa chik'aripa para bamerā. K'irāpāti Tachi Waibia Jesupa jarada: “Pīpiara bi teit'ee, jītai k'āyara.”

³⁶ Māga jarap'eda, Pablo bedabaidachi māik'aapa it'aa t'iji Tachi Ak'ōremaa jōmaarā ome. ³⁷ Māpai jōmaweda jēejida t'āri p'uapa māik'aapa Pablo wēre atapachida. ³⁸ K'īra pia-ee para baji, Pablopā ichi k'īra waa unuda-eda ada perā. Maap'eda, barco badamaa k'ōp'āyanajida.

21

Pablo Jerusalendee wāda

¹ Māgā despediidap'eda, barcode tai bataujida māik'aapa wājida Cos isladee. Ai norema wājida Rodas isladee. Mamāik'aapa panajida Pātara p'uurude. ² Mama barco Fenicia eujādee wā nipadade bataujida māik'aapa wājida. ³ Ma wādade Chipre isla unujida tai juabi eere. Mata wājida Siria eujāde Tiro p'uurude panarutamaa, mama net'aa barcode atee wādap'edaa atabēidait'ee pada perā. ⁴ Mama ijāapataarā jiridak'āri, unu atajida māik'aapa ewari siete p'aneejida āra ome. Mama bide Tachi Ak'ōre Jaurepa ma ijāapataarāmaa k'awapiji Pablo Jerusalende p'asait'ee. Mapa irumaa jarajida wānaamerā. ⁵ Māga jarajida mīda, tomiamaa tai mamāik'aapa uchijajida. Māpai ijāapataarā āchi wēra māik'aapa chi warrarā ome p'uurudeepa taawaa tai k'ōp'āya tee chejida p'usa ide. Ma ipude bedabajida māik'aapa jōmaweda Tachi Ak'ōremaa it'aa t'ijida. ⁶ Maap'eda, despediidap'eda, tai wājida barcode. Jōdee, ma ijāapataarā āchi te chaa erreujida.

⁷ Tiro p'uurudeepa tai wājida. Mata panajida Tolemaida p'uurude. Mama ijāapataarā ome ewari aba p'aneejida. ⁸ Ai norema uchiadak'āri, panajida Cesarea p'uurude. Mama panadak'āri, wājida Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepari Felipe temaa. Māgi Felipe Cristopa jirit'eradaarā k'aripapataarā sietedepema paji. Mama p'aneejida. ⁹ Felipepa k'au k'imari iru baji, at'āri imik'īra wēe. Māirāpa jarapachida Tachi Ak'ōre Jaurepa jarapidak'a. ¹⁰ Mama taarā p'anide Judea eujādeepa cheji Tachi Ak'ōre pedee jarapari, t'ijarapatap'edaa Agabo. ¹¹ Taimaa pachek'āri, Pablo k'irride jīpari ēra ataji. Māpai Agabopa ichi jua biiri ome p'ārajī ak'i beejī māik'aapa māgaji:

—Tachi Ak'ōre Jaurepa jara bi: “Jerusalende judiorāpa nāgā oodait'ee nāgī k'irride jīpari chipari ome, iru judio-eerā poroorā jua ek'ari bidak'āri.”

¹² Taipa māik'aapa Cesareadepema ijāapataarāpa māga ūridak'āri, Pablomaa enenee jōneejida Jerusalendee wānaamerā. ¹³ Mamīda irua māgaji:

—k'āare-it'ee jāk'iara jēe p'anima? aji. Mi t'āri p'uupit'aaruta. Ichita mi wāit'ee Jerusalendee jī nībiruta pijida, ma awara peet'aaruta pijida, mia Cristopa ooda jaratee bi k'aurepa.

¹⁴ Tai pedee ūri-e pada perā, ichiak'au bijida. Jīp'a Tachi Ak'ōre juade bijida, Tachi Ak'ōrepa ichiak'au oomerā ichia oo k'iniata.

¹⁵ Maap'eda, net'aa p'e atadap'eda, wājida Jerusalendee. ¹⁶ Cesareadepema ijāapataarā ūk'uru wājida tai ome, ateedait'ee Chipre isladepema Mnasón apatap'edaa temaa, Jerusalende bi. Māgi eperā taarā weda Cristode ijāa bapachi.

Pablo Santiagomaa p'asiade wāda

¹⁷ Jerusalende panadak'āri, ijāapataarāpa o-īa tai auteebaijida. ¹⁸ Ai norema Pablo tai ome Santiagomaa wāji. Mama ichiaba ijāapataarā ak'ipataarā p'anajida. ¹⁹ Pablopā saludaap'eda, nepirīji jōma Tachi Ak'ōrepa ooda ichi k'ap'ia pari judio-eerā t'āide. ²⁰ Māga ūridak'āri, o-īa para beejī māik'aapa it'aa t'ijida Tachi Ak'ōremaa jaradait'ee iruta jōmaarā k'āyara waibia bi. Māpai Pablomaa māgajida:

—Ipema Pablo, pia k'awa bida ajida, nāpema judiorā cho-k'ara Cristode ijāa p'ani. Mamīda at'āri k'īsia p'ani Moisepa p'ādade jara bik'a oodaipia bi. ²¹ Māgiirāpa ūri p'ani pia judiorā awaraa eujāde p'anūrāmaa jaratee ni Moisepa p'ādade jara bik'a oonaadamerā, māik'aapa warra k'ap'iate tauchaa binaadamerā, ma awara ne-inaa chonaarāweda oopatap'edaa

oonaadamerā. ²² Maperā, ¿taipa sāga oodaima? Ārapa pi nama che bi k'awaa atadait'ee. ²³ Mapa nāga oopáde aji: nama ijāapataarā k'Imariirāpa Tachi Ak'ōremaa jaradap'edaa k'a ewaa oodait'ee, waya iru tede t'ū pia p'aneedamerā. ²⁴ Pichi ome p'e atepáde aji, māk'āapa p'aapáde aji, āchima p'aapipataarāpa iidi p'ani. Oodapáde aji, Tachi Ak'ōre Ūraade jara bik'a; puda t'īpidamerā māk'āapa Tachi Ak'ōre tede t'ū pia p'aneedamerā. Māgá ooru pirā, jōmaarāpa k'awaadai pi āpite seewa nepiri p'ani. Ma awara pia māgá āramaa ak'īpii Moisepa p'ādade jara bik'a ichiaba oopari. ²⁵ Jōdee māga oopi k'iniada-e judio-eerāmaa, ichiaba Cristode ijāadak'āri. Jip'a taipa āramaa p'ā pēi p'ani: k'onaadamerā nechiarā ata bidap'edaa ne-inaa eperāpa ooda k'īrapite, ai k'īrapite it'aa t'īpata; k'onaadamerā ne-inaa waa maa-e pirā ne-animal iyapa jia piuda chiara māk'āapa pariatua p'ek'au oonaadamerā.

Pablo Tachi Ak'ōre te waibiade jita atadap'edaa

²⁶ Ai norema Pabla ma eperāarā k'Imari ateeji Tachi Ak'ōre temaa. Oojida Moisepa p'ādade jara bik'a t'ū pia p'anadamerā Tachi Ak'ōre te waibiade. Maap'eda Pablo t'ūji Tachi Ak'ōre tede jarait'ee sāapaita Tachi Ak'ōremaa āchia jaradap'edaa jōdait'ee māk'āapa sāapaita āchia ne-animalaarā ateedait'ee p'aareerāmaa peedap'eda, paadamerā Tachi Ak'ōre-it'ee.

²⁷ Ewari siete jōit'ee nībide ma eperā k'Imari jōdait'ee paji āchia oodait'ee bada t'ū pia p'aneedamerā Tachi Ak'ōre te waibiade. Mama p'anide Ásia eujādepema judiorāpa Pablo unu atajida Tachi Ak'ōre te waibiade. Mapa āchia arii p'anadap'edaarā k'īrapik'oojida. Pablo jita atadap'eda, biajida:

²⁸ —Israel pidaarā, tai k'aripāti. Nāgí eperāpa p'uuru bee chaa ne-inaa k'achia jaratee ni tachi judiorā āpite. Jaratee bi Moisepa p'ādade jara bik'a oonaadamerā māk'āapa pedee k'achia jara bi na te āpite. Ma awara judio-eerā t'ūpiji nama, māgeerā Tachi Ak'ōrepa t'ūpiik'araa bida a bi mīda. Māgá Tachi Ak'ōre te waibia k'achia oomaa bi.

²⁹ Māga biapachida ai naaweda Pablo unudap'edaa perā p'uuru jāde ni Tróximo ome. Māgí Éfeso p'uurudepema paji. Ma omé unudap'edaa perā māgá, judiorāpa k'īsajida Pablopa ma eperā auk'a t'ūpiji Tachi Ak'ōre tede.

³⁰ Ma k'aurepata p'uuru pidaarā jōmaweda k'īrau para beejī. Māpai eperāarā p'īsua cheepuru nībeejī. Pablo jita atajida māk'āapa jidi babataa atadachida Tachi Ak'ōre temāiipa. Aramata Tachi Ak'ōre te jīapataarāpa chi t'ūpata jōmaweda jīajida. ³¹ Māga nīde taawa Pablo peet'aadait'ee pak'āri, Romadepema soldaorā poro waibiamaa jaranajida p'uuru pidaarā jōma k'īrau para nībi. ³² Aramata ichi soldaorā p'e atap'eda, awaraa poroorā ome p'ira chejida see nībadamaa. Ma soldaorā poro waibia chi soldaorā ome cheruta unudak'āri, eperāarāpa Pablo ichiak'au bijida. ³³ Māpai ma soldaorā poro waibia chep'eda, Pablo jita ataji māk'āapa cadena omeepa jī nībipiji. Maap'eda eperāarāmaa iidi jī k'asaa t'ījarapata jā eperā māk'āapa k'āare k'achiata ooji. ³⁴ Biuk'a nībeejī; abaapa ne-inaa jarapachi, awaraapa ne-inaa awara. Mapa chi soldaorā poro waibiapa p'oyaa k'awa-e paji k'asaa jara para bi. Maperā jaraji soldaorāmaa āchi temaa ateedamerā. ³⁵ Soldaorā temāi tomede panadak'āri, Pablo it'í jira ateejida eperāarā waidoopa, ³⁶ eperāarā t'ēe dia wādap'edaa perā:

—iPeet'āati!

Pablopa judiorāmaa jarada

³⁷ Mamīda teeda panadai naaweda, griego pedeede Pablopa māgaji ma soldaorā poro waibiamaa:

—Mi pi ome arak'atia pedee k'inia bida aji.

Māpai māgí poro waibiapa p'anauji:

—¿Pia griego pedee k'awa bi-ek'ā? aji. ³⁸ ¿Māgara pi-ek'ā aji, jā Egipto pidapa mēepemaarā cuatro mil ateeda eujā pania wēe bimaa?

³⁹ Pablopa p'anauji:

—Māga-eda aji. Mi judiopi Tarso p'uurudepema. Māgí p'uuru Cilicia eujāde bi. Mi ma p'uuru pipiara bidepemapī. Mi chupiria pedeeipáde aji, eperāarāmaa.

⁴⁰ Māpai māgí soldaorā poro waibiapa pedeejiji. Pablo tomede bainí beep'eda, juapa eperāarāmaa jaraji k'īup'ee p'aneedamerā. Eperāarā k'īup'ee para beek'āri, Pablo hebreo pedeede pedeeji.

22

¹ Māgaji:

—Michi auk'arā māk'āapa chonaarā, ūriti mia jararu.

² Hebreo pedeede pedeeru ūridak'āri, eperāarā k'īup'ee para beejī. Māpai Pablopa māgaji:

³ —Mi judiopi, Tarso p'uurude t'oda. Māgí p'uuru Cilicia eujāde bi. Mamīda mi nama Jerusalende estudiaji Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepari Gamaliel ome. Iru k'aurepa mia

k'awaaji Moisepa p'āda, tachi chonaarāpa bēidap'edaa. Ma awara mia oo k'inia bapachi Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bik'a, parāpa idi oo p'anik'a. ⁴ Mapa naaweda mia Tachi Ak'ōre Ode P'anīrā apata miapipachi. Āchi jita atap'eda, carcelde t'i nībipachi. Wēraarā māk'aapa imik'īraarā auk'a māgā oopachi. ⁵ P'aareerā poro waibiapa māk'aapa jōma nāpema poro waibiarāpa k'awa p'ani na jara bi wāara. Ārapa k'art'a p'ājida māk'aapa mi ome pējjida judiorāmaa Damascode, mia ijāpataarā mama p'ani p'e aneemerā nama miapiit'ee. Mamīda mi k'īsia awara k'īsiaji.

Pablopa jarada sāga ichi Cristode ijāada
(Hch 9.1-19; 26.12-18)

⁶ —Mi Damasco k'ait'a pa wāde, imat'ipa it'ariipa īdaa jēra t'ūdachi mi īri. ⁷ Māpai mi eujāde baainaji māk'aapa ūriji pedeeru: “Saulo, Saulo, ḡsāap'eda michideerā jiri nima?” aji. ⁸ Māpai mia iidiji: “ḡK'aima pi?” P'anauji: “Mi Jesús Nazaretdepema, pia jiri ni eperāarā poro waibia.” ⁹ Mi ome wādap'edaarāpa ma īdaa jēra t'ūda unujida. Mamīda ūrida-e paji mi ome pedeemaa bada. ¹⁰ Māpai mia māgaji: “Tachi Waibia, ḡmia k'āata oopia bima?” aji. Māpai ichia p'anauji: “P'irabāiji māk'aapa wāji Damasco p'uurudee. Jāma jaradai pia k'āata ooit'ee.” ¹¹ Ma īdaa jēra t'ūdapa mi tau p'āriudachi. Mapa mi k'ōp'āyoorāpa juadeepa jidiu ateejida Damascodee.

¹² *Mama baji eperā t'ijarapatap'edaa Ananías. Māgipa oopachi Moisepa p'ādade jara bik'a. Mapa Damascodepema judiorāpa iru pia unupachida. ¹³ Irua mi ak'i chek'āri, māgaji: “Ipema Saulo, waya unupāde” aji. Aramāgā tau eratidachi māk'aapa mia iru unuji. ¹⁴ Māpai irua māgaji: “Tachi chonaarā Ak'ōre Waibia pi jirit'eraji k'awaamerā ichia pīmaa oopi k'inia bi. Ma awara pi jirit'eraji unumerā Jesucristo, chi p'ek'au k'achia wēe bi māk'aapa ūrimerā pedee ichi it'aideepa. ¹⁵ Māga ooji pita jōmaarā taide irua jararu jarateepari pait'ee perā, jarak'āri na unuda māk'aapa ūrida. ¹⁶ Mapa īraweda poro choopipāde aji, māk'aapa Jesumaa it'aa t'ipāde aji, irua pichi p'ek'au k'achia wēpapimerā.”

Tachi Ak'ōrepa Pablo jirit'erada judio-eerāmaa jarateenamerā

¹⁷ —Waya Jerusalendee chek'āri, wāji Tachi Ak'ōre te waibiadee it'aa t'īde. Mama k'āimok'araa pik'a bide unuji Jesús. ¹⁸ Ichia mīmaa māgaji: “Isapai uchiapāde aji, Jerusalendeepa, nama pia jarateek'āri mia ooda, ūri k'iniada-e pait'ee perā.” ¹⁹ Māpai mia p'anauji: “Mamīda jōmaarāpa k'awa p'ani Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata te chaa wāk'āri, mia ijāpataarā p'e aneepachi carcelde t'ik'oodde māk'aapa p'u oopide. ²⁰ Ma awara pi mimiapari Esteban peedak'āri, mi arii baji māk'aapa iru peedap'edaarā p'aru ak'i baji. Irā pīde ijāa bita, ḡiridaik'ā mia āramaa nepirik'āri mi pi ome unuda?” ²¹ Mamīda ichia mīmaa māgaji: “Namāk'aapa uchiapāde aji, mia pi pēiit'ee perā awaraa eujāde judio-eerāmaa jarateenamerā.”

²² Māgapai eperāarāpa Pablo pedee ūrijida. Māpai ma ūri para badaarāpa biamaa p'aneejida:

—jīā eperā chok'ai baik'araa bida! ajida. ¡Peet'aadapāde! ajida.

²³ Eperāarā waapiara biuk'a nībeeji. Āchi p'aru jīap'ejida māk'aapa eujā p'ora it'aa bat'apachida, k'īrau para bada perā.

Pablo soldaorā poro waibia juade

²⁴ Māpai chi soldaorā poro waibiapa jaraji Pablo ateedamerā soldaorā temaa māk'aapa widamerā. Māga ooji ichia ūri-e pada perā Pablopa jarada judiorā pedeede. K'īsiaji Pablo widak'āri, jarapīdai sāap'eda eperāarā jāga k'īrau para bi iru ome. ²⁵ Mamīda jīmaa p'anide widait'ee, Pablopa iidiji chi widait'ee p'anadap'edaarā poromaa:

—Mi Romadepema. ḡPia wipiipia bik'ā aji, eperā Romadepema, atedai naaweda charraarāpa ak'idamerā?

²⁶ Māgī capitanpa māga ūrik'āri, isapai wāji āchi poro waibiamaa māk'aapa māgaji:

—ḡPia, k'āata ooit'eema aji, jā eperā Romadepema ome?

²⁷ Māpai āchi poro waibia chek'āri, Pablomaa iidiji:

—ḡWāara pi Romadepemak'ā? aji.

Pablopa p'anauji:

—Wāarada aji.

²⁸ Māpai soldaorā poro waibiapa māgaji:

—Mia p'arat'a waibia p'aajida aji, eperā Romadepema pait'ee.

Māpai Pablopa p'anauji:

—Mi Romadepema, mi ak'ōre māga bada perā.

²⁹ Māpai chi widait'ee p'anadap'edaarāpa ichiak'au bijida. Āchi soldaorā poro waibia jida p'eraji Pablo jīpi bada perā wipiit'ee, Romadepema bita.

Pablo Junta Suprema k'irapite

³⁰ Ai norema soldaorā poro waibiapa Pablo cadenapa jī bada ērapiji māik'aapa uchua ataji carceldeepa, k'awa k'inia bada perā sāap'edata judiorāpa Pablo perā peejida. Mapa p'aareerā poroorā māik'aapa Junta Supremadepemaarā jōmaweda t'ī p'e atap'eda, Pablo uchiapiji āchi k'irapite.

23

¹ Pablopa Junta Supremadepemaarā see nībadamaa ak'iji māik'aapa māgaji:

—Michi auk'aarā, mi at'āri k'īsia p'ua-ee ni Tachi Ak'ōre k'irapite, mia oo k'inia bairā irua oopi bik'a.

² Māga ūrik'āri, p'aareerā poro waibia Ananiapa Pablo it'aimaa wipiji iru k'ait'a p'anadap'edaarāmaa. ³ Mamīda Pablopa māgaji:

—¡Tachi Ak'ōrēpata pi k'achia ooyada aji, t'āri k'achia-idaa bairā! Pi jāma su-ak'ī bi mia ooda ak'it'ee Moisepa p'ādade jara bik'a. Mamīda irua p'ādak'a oo-e bi. Moisepa p'ādade jara bi chupiria k'awaamerā. Mamīda pia mi chupiria k'awa-e bi. ¡Ma k'āyara mi it'ai wipiru!

⁴ Māpai arii p'anadap'edaarāpa māgajida:

—¿Jāgata ik'achia jararuk'ā ajida, Tachi Ak'ōre p'aareerā poro waibiamaa?

⁵ Māpai Pablopa p'anauji:

—Michi auk'aarā, mia k'awa-e pajida aji, iru p'aareerā poro waibia. Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:

'Pedee k'achia jaranāati pāchi p'uuru pidaarā poroorā āpite.' (Ex 22.28)

⁶ Maap'eda Pablopa unuk'āri ma see nībide pi saduceo eerepemaarā māik'aapa fariseo eerepemaarā, ichi t'āridepai k'īsiaji. Maap'eda golpe pedeeji:

—Michi auk'aarā, mi fariseopi; fariseorādeepa uchiada. Mia ijāa bi tachi piup'eda, chok'ai p'irabaidait'ee. Maperāta nāgā parā k'irapite mi anee p'anī, mia ijāapari ak'idait'ee.

⁷ Pablopa māga jarak'āri, fariseo eere p'anadap'edaarā māik'aapa saduceo eere p'anadap'edaarā āchi pitapai aupedee para beejī. ⁸ Māga oojida saduceorāpa jarapata perā piudap'edaarā chok'ai p'irabaida-e, angeleerā wē-e māik'aapa tachi jaure wē-e. Jōdee fariseorāpa ijāapachida māgī jōma paraa. ⁹ Maperāpi biuk'a nībeejī. Ūk'uru Moisepa p'āda jarateepataarā fariseo eere p'anadap'edaarāpa māgajida:

—Na eperāpa ne-inaa k'achia oo-e bida ajida. ¿Eperā jaurepa maa-e pirā angelpa irumaa pedeeji-ek'ā? ajida.

¹⁰ Audupai biuk'a nībeek'āri, soldaorā poro waibiapa, ewaa Pablo peet'aadai jīak'aapa, t'īji chi soldaorā iru uchua atadamerā ma biuk'a nībadadeepa māik'aapa ateedamerā āchi temaa.

¹¹ Ai norema p'ārik'ua Tachi Waibia Jesús Pablo ik'aawa bainī ba cheji māik'aapa māgaji:

—¡Waaweenāaji! Mia ooda eperāarā k'aripait'ee pia jarateedak'a Jerusalende, jāgā ichiaba jarait'ee Roma p'uurude.

Judiorāpa pedeetedap'edaa Pablo peet'aadait'ee

¹² Ai norema judiorā ūk'uruurāpa pedeeteejida Pablo peet'aadait'ee. Māgīrāpa Tachi Ak'ōre k'irapite nek'oda-eda ajida, Pablo peet'aarutamaa. ¹³ Māgī pedeetedap'edaarā cuarenta imik'iraarā audū paji. ¹⁴ Āchi wājida p'aareerā poroorāmaa māik'aapa judiorā poro waibiarāmaa māik'aapa māgajida:

—Taipa Tachi Ak'ōre k'irapite jurajida nek'oda-e pait'ee Pablo peeda-emāi. ¹⁵ Irā parāpa māik'aapa awaraa Junta Supremadepemaarāpa jara pēiti soldaorā poro waibiamaa nu Pablo aneedamerā, seewata parāpa pipiara k'awa k'inia p'anadairā k'āare k'achiata oo bi irua. Ma aneerutade taipa ode peet'aadayada ajida.

¹⁶ Mamīda Pablo ipewēra warrapa k'awaak'āri māga pedeeteeruta, wāji soldaorā temaa jarat'aade Pablomaa. ¹⁷ Maap'eda Pablopa soldaorā poro t'īji māik'aapa māgaji:

—Atēji nāgī warra pichi poro waibiamaa, ne-inaa jara k'inia bairā.

¹⁸ Mapa ma soldaorā poropa ateeji ichi poro waibiamaa māik'aapa māgaji:

—Pablo preso bīpa mi t'īji na warra pīmaa aneemerā ne-inaa jara k'inia bairā.

¹⁹ Chi soldaorā poro waibiapa warra juade jita atap'eda, āyaa ateeji māik'aapa iidiji:

—¿K'āata mīmaa jara k'inia bīma? aji.

²⁰ Māpai ma warrapa māgaji:

—Judiorāpa pedeeteejida pīmaa iididait'ee Pablo nu ateeemerā Junta Suprema k'irapite, pipiara k'awaadait'ee iru nepira. ²¹ Mamīda ijāanaapāde aji, imik'iraarā cuarenta audū ot'ewa p'anadait'ee perā. Ma awara āchia Tachi Ak'ōre k'irapite jurajida nek'oda-e pait'ee Pablo peet'aarutamaa. Mapa taarā-e māga iidi chedait'ee, pia Pablo āchīmaa ateeepimerā.

²² Māpai soldaorā poro waibiapa māgaji:

—K'īrak'aupai chīaramaa jarai pia mīmaa nepiri cheda.

Maap'eda ma warra pëiji ichi temaa.

Pablo Romadepema poro Félix k'irapite pëida

²³ Aramata soldaorã poro waibiapa t'í p'ëji soldaorã poro omé. Mäirãmaa mägaji:
—P'e atadapáde aji, doscientos soldaorã biiripa wädamerã, ma awara setenta caballo ïri wädamerã, ma awara doscientos miasu ome, uchiadamerã p'arik'ua a las nueve. Wädait'ee Cesarea p'uurudee. ²⁴ Ichiaba Pablo-it'ee caballo anéeti ai ïri wãmerã. K'ïra jïp'a ateedapáde aji, Roma jua ek'ari eujã ak'ipari Felixmaa.

²⁵ Ma soldaorã poro waibiapa ichiaba k'art'a p'ã tee pëiji. Made jara pëiji:

²⁶ “Claudio Lisiapa nãga p'ãru Felixmaa.

Mia salude pëiru pïmaa. Pi Roma jua ek'ari eujã ak'ipari pipiara bi. Mapa na nepïra mia jara k'inia bi pïmaa.

²⁷ Na eperã mia pëiru pïmaa judiorãpa jita atajida mäik'aapa perã peet'aajida. Mamïda mia k'awaak'ari iru Romadepema, michi soldaorã ome wädap'eda, ãra juadeepa k'aripa ataji. ²⁸ Mia k'awa k'inia baji k'ãare-it'eeta ãrapa iru imiatee p'anajida. Mapa iru ateeji judiorã nepïra ak'ipataarã k'irapite. ²⁹ Mamïda mama bide k'awaaji na eperã ne-inaa k'achia oo-e bi. Jïp'a ãra chonaarãwedapema ùraa p'ãdade jara p'anajida. Pedee k'achia jarajida iru ãpïte. Mamïda irua ne-inaa k'achia oo-e bada perã, mia k'awaji iru peepiik'araa bi, ma awara carcelde pida baik'araa bi. ³⁰ Ai t'ëepai mia k'awaaji judiorãpa pedeteedap'edaa iru peet'aadait'ee. Mapa pïmaa pëiru. Jara pëiji iru imiatee p'anadap'edaarãmaa pi k'irapite wädamerã ãchi nepïra jarade.

Mãgapai paji.”

³¹ Mãpai ma soldaorãpa Pablo p'arik'ua ateejida Antïpatris p'uurudee ãchi poro waibiapa jaradak'a. ³² Ai norema soldaorã biiripa wädap'edaarã chejida ãchi temaa. Jödee chi caballo ïri wädap'edaarã wãjida Pablo ome. ³³ Cesarea p'uurude panadak'ãri, ma Roma jua ek'ari eujã ak'ipari Felixmaa ma k'art'a teejida, ichiaba Pablo teenajida. ³⁴ Felixpa k'art'a leep'eda, iidiji Pablomaa sãmapema mäik'aapa k'awaak'ari Cilicia eujãdepema, ³⁵ mägaji:

—Pi pedee ùriyada aji, pi imiateepataarã chedak'ãri.

Maap'eda preso jïapataarãmaa jaraji jïa paraa bidamerã Rey Herodepa oopida palaciode.

24

Pablopa Felixmaa ichia ooda nepïrida

¹ K'ãima joisomaa t'ëepai, p'aareerã poro waibia Ananías pacheji Cesarea p'uurudee judiorã poro waibiarã ome. Æchi ome cheji Romadepemaarã abogado t'ïjarapatap'edaa Tértulo. Ma jömaweda Roma jua ek'ari eujã ak'iparimaa chejida Pablo imiateedait'ee. ² Mãpai Pablo ma see nibadamã aneedak'ãri, Tertulopa jömarã k'irapite Felixmaa mägaji:

—Aai, tachi waibia, pi k'ãurepa tai k'ãiwee p'anapata na eujãde mäik'aapa irã ne-inaa pipiara jëra bi na eujãde, pi k'ïsia k'awaa bairã. ³ Tai o-ïa p'ani pi ome, ne-inaa jöma pipiara oo bairã. ⁴ Mak'ïara taarã pedee k'inia-e bairã, pi ewari atuapiamaapa, chupïria k'awãaji mi pedee ùrimerã. ⁵ Jãgí eperã nepïra jiriyaa bapari ichi wãrumaa na eujãde, judiorã chöopi nipapari perã ãchi auk'arã ome. Ma awara ichi nazareno eere p'anürã poro. ⁶ Ichiaba Tachi Ak'õre te waibiade ne-inaa k'achia ooi't'ee paji. [Mapata taipa iru jita atapijida ateedait'ee tai nepïra ak'ipataarãmaa. ⁷ Mamïda soldaorã poro waibia Lisias pachek'ãri, tai juadeepa jãri ataji, mäik'aapa jaraji pi k'irapite chedamerã.] ⁸ Ìrã pia jã eperãmaa iidïpia bi k'awaait'ee taipa seewa jarada-e p'ani.

⁹ Judiorã arii see nibadaarãpa wãarada ajida. ¹⁰ Maap'eda ma Roma jua ek'ari eujã ak'iparipa Pablomaa juapa jaraji pedeemerã. Mãpai Pablopa mägaji:

—Mi o-ïa bida aji, pi k'irapite pedeeit'ee perã michi k'ap'ia pari. Mia k'awa bi pi taarãru na eujãdepemaarã charra. ¹¹ Pichia k'awa k'inia bi pirã, iidiji säaweda mi pache bi. Mi k'ãima docepai iru bi Jerusalende pacheda Tachi Ak'õremaa it'aa t'ide. ¹² Judiorãpa mi unuda-e paji chïara ome aupedee pedeemaa wa eperãarã chöopimaa Tachi Ak'õre te waibiade. Ichiaba mãga unuda-e paji Tachi Ak'õre ùraa jarateepata tede pida, wa awara ãi. ¹³ Na eperãarãpa pïmaa p'oyaa ak'ipida-e ãchia wãarata jara p'ani. ¹⁴ Wãara mia ijãa bi Tachi Ak'õre Ode P'anürã apata ijãa p'anik'a. Mi it'aa t'ipari tachi chonaarãwedapema Ak'õremaa mäik'aapa ijãa bi Moisepa p'ãdade jara bi, ichiaba Tachi Ak'õre pedee jarapataarãpa p'ãdap'edaade jara bi. Nata mia k'achia ooda a p'ani nama p'anürãpa. ¹⁵ Mia ijãa bi ãchik'a; Tachi Ak'õrepa piudap'edaarã chok'ai p'irabaipiit'ee, eperã t'ãri pia beerã mäik'aapa eperã t'ãri k'achia-idaa beerã. ¹⁶ Mapa mia jöma oopari k'ïsia p'ua-ee bait'ee Tachi Ak'õre k'irapite mäik'aapa eperãarã k'irapite.

¹⁷ Mamïda taarã nipap'eda to bee chaa, cheji michi auk'arãmaa Jerusalende, teeit'ee p'arat'a p'edap'edaa chupïria beerã k'aripait'ee. Ma awara cheji ne-animalaarã teeit'ee p'aareerãpa peedap'eda, paadamerã Tachi Ak'õre-it'ee. ¹⁸ Mãpai jöma oop'eda Tachi Ak'õre

tede t'ŭu pia beeit'ee, mama t'ŭuji. Maap'eda Tachi Ak'õre-it'ee ne-inaa teemaa bide, Asiadepema judiorãpa mi unujida. Mamĩda chĩara ome pida chõ-e paji. ¹⁹ Maperã áchita pi k'ŕapite chek'ajida mi imiateede, wãara k'achia oo baji pirã. ²⁰ Maa-e pirã nama see nibĩrãmaa iidjĩ k'ãare k'achiata unujida mi wãk'ãri Junta Suprema k'ŕapite Jerusalende. ²¹ ¿K'achia ooji-epaama aji, áchi k'ŕapite mia golpe pedeek'ãri: "Idipema ewari parã k'ŕapite mi aneeruta ijãa bairã tachi piup'eda chok'ai p'irabaidait'ee?"

²² Felixpa mãga ũrik'ãri, jaraji ma nepira ichiak'au bidait'ee soldaorã poro waibia Lisias cheru misa. Mãga jaraji pia k'awa bada perã sãga p'anapata Tachi Ak'õre Ode P'anirã.

²³ Mãpai Felixpa soldaorã poromaa jaraji Pablo jĩa paraa bidamerã, mamĩda ichiak'au ak'ĩ chepipataadamerã chi k'õp'ãyoorãmaa.

²⁴ Maap'eda taarãpai Félix waya pacheji chi wẽra Drusila ome. Mãgĩ judío wẽra paji. Pachedak'ãri, Felixpa Pablo t'ĩ pẽiji k'awaait'ee irua ijãada Jesucristode. ²⁵ Mamĩda Pablopa jaramaa bide t'ãri pia nipariimerã Tachi Ak'õre k'ŕapite mãik'aapa k'ŕa jĩp'a bapariimerã, ichiaba tachi piuda t'ẽepai Tachi Ak'õrepa ak'it'ee tuchia pia oodap'edaa mãik'aapa k'achia oodap'edaa, Félix p'eradachi. Mãpai mãgaji:

—Jãgapai pia bida aji. Na ewari jua pari bak'ãri, waya pi t'ĩ pẽiit'eeda aji.

²⁶ Ma t'ẽepai, Felixpa Pablo ip'ũi t'ĩ pẽipachi, k'ŕsia bada perã Pablopa p'arat'a p'aai, ichi juadeepa uchĩa pẽimerã. ²⁷ Año omé mãgã wãyaaji. Ma t'ẽepai Félix pari t'ŭuji awaraa euã ak'ipari, t'ijarapatap'edaa Porcio Festo. Mamĩda Félix judiorã ome pia bee k'inia bada perã, Pablo preso bẽiji.

25

Pablo Festo k'ŕapite

¹ Festo pachek'ãri Cesarea p'uurude ma euã ak'ipari bade, k'ãima õpee mama baji, Jerusalendee wãĩ naaweda ma p'uuru k'awade. ² Mama bide p'aareerã poroorãpa mãik'aapa judiorã poro waibiarãpa Pablo apite pedeejida. ³ Chupiria iidjida Festomaa Pablo Jerusalendee pẽimerã. Mãga oojida pedeete p'anadap'edaa perã ode peet'aadait'ee. ⁴ Mamĩda Festopa mãgaji:

—Pablo preso bida aji, Cesarea p'uurude. Taarã-ee mi araa wãit'ee. ⁵ Mapa parã poro waibiarã mi ome pẽiti. Mãgã ma eperãpa ne-inaa k'achia ooji pirã, iru k'ŕapite áchi nepira jaradayada aji.

⁶ Festo Jerusalende baji tomia aba maa-e pirã k'ãima diez. Maap'eda cheji Cesarea p'uurudee. Ma pacheda norema charra mimiapari tede su-ak'ĩ beejĩ mãik'aapa Pablo at-apiji. ⁷ Pablo pak'ãri, judiorã Jerusalendee cheepurudap'edaarãpa imiateejida Festomaa. Mamĩda áchia jara p'anadap'edaa p'oyaa ak'ipida-e paji. ⁸ Jõdee Pablopa p'anauji:

—Mia pedee k'achia jara-e bida aji, judiorã ũraa Moisepa p'ãda apite maa-e pirã Tachi Ak'õre te waibia apite. Ma awara César apite pedee k'achia jara-e bida aji.

⁹ Mamĩda Festo, judiorãpa ichi t'o p'anadamerã, Pablomaa mãgaji:

—¿Wã k'inia bik'ã aji, Jerusalendee, mia jãma pi nepira ak'imerã?

¹⁰ Pablopa p'anauji:

—Nama mi nepira ak'idaipia bida aji, nama mi César charra k'ŕapite bairã. Pia k'awa bi mia judiorãmaa ne-inaa k'achia oo-e bi. ¹¹ K'achia oo bi pirã, mi peedaipia bi. Waawee-ee piut'ee. Mamĩda k'achia oo-e bi pirã, apidaapa mi áchimaa teedaik'araa bi. Mapa mia k'inia bida aji, Cesarpa mi nepira ak'imerã.

¹² Mãpai Festo pedeeji ichi ũraapataarã ome mãik'aapa mãgaji Pablomaa:

—Cesarmaa wã k'inia bairã, pi irumaa wãit'ee.

Festopa Pablo nepira jarada Rey Agripamaa

¹³ Maap'eda, taarãpai Rey Agripa chi ipewẽra Berenice ome Festomaa p'asiade wãjida Cesarea p'uurudee. ¹⁴ Taarã p'anadap'edaa perã, Festopa Pablo nepira nepiriji reymaa:

—Nama bida aji, Felixpa preso bẽida. ¹⁵ Jerusalende nipak'ãri, p'aareerã poroorãpa mãik'aapa judiorã poro waibiarãpa mimaa jarajida Pablo ome nepira iru p'ani. Maap'eda jarajida peepit'aamerã. ¹⁶ Mamĩda mia p'anauji Romadepema charraarãpa chĩara peepidak'aa, ma presopa ichi k'ap'ia pedee-ema ichi imiateepataarã k'ŕapite. ¹⁷ T'ẽepai ãra nama pachedak'ãri, ai norema mi charra tede wãji maap'eda aneepiji ma preso. ¹⁸ Mamĩda iru imiateepataarãpa p'oyaa wãrada ada-e paji ma preso k'ŕapite. Mia k'ŕsia baji Pablopa k'achia oo bi. Mamĩda mãga-e paji. ¹⁹ Jĩp'a jara p'anapachida áchia ijãa p'ani Ak'õre Waibia ooda mãik'aapa Jesuda a p'ani piuda; mãgita Pablopa chok'ai bida a bi. ²⁰ Mia k'awa-e pada perã sãga ooi, Pablomaa iidjĩ wã k'inia bi pirã Jerusalendee, jãma mia na nepira waya pia ak'imerã. ²¹ Mamĩda ichi chupiria iidjĩ Tachi Rey Waibia Cesarpa na nepira ak'imerã. Mapa mia jaraji at'ãri preso bamerã, Romadee pẽiru misa.

²² Mãga ũrik'ãri, Rey Agripapa mãgaji Festomaa:

—Mia ma eperā pedee ūri k'inia bida aji.

Māpai Festopa p'anauji:

—Nu iru pedee pia ūriyada aji.

²³ Ai norema Agripa Berenice ome, reyrā chi-oo jōmaweda jīdap'eda, t'ūjida eperāārā chip'edaipata tede. Ichiaba t'ūjida soldaorā poroorā māik'aapa ma p'uurudepema poro waibiarā. Māpai Festopa Pablo aneeji āchi k'īrapite. ²⁴ Festopa māgaji:

—Rey Agripa māik'aapa k'ōp'āyoorā nama see nībi, pāchi k'īrapite na eperā unu p'ani. Judiorā jōmaarāpa ichi imiatee chepata Jerusalendeepa māik'aapa Cesarea p'uurudeepa. Jōmaarāta biuk'adaipata mia ichi peepit'aamerā. ²⁵ Mamīda mi-it'ee irua k'achia oo-e bi piumerā. Ma awara ichia chupiria iidida perā Cesarpa ichi nepira ak'imerā, mapa mia maaaa pēiit'ee. ²⁶ Ichi nepirade mia ne-inaa k'achia unu-e pada perā, p'ā pēiit'ee wēe bi michi poro waibia Cesarmaa. Mapata mia aneeru na eperā parā k'īrapite māik'aapa ma k'āyaara pi k'īrapite, Rey Agripa. Taipa k'awaadak'āri k'āare k'achiata oo bi, mia p'ā pēiit'ee reyrā poro waibiamaa. ²⁷ Mi-it'ee pia-e pik'a bi pēiit'ee preso, jara-ee k'āare k'achiata ooji.

26

Pablopa Rey Agripamaa jarada

¹ Māpai Agripapa Pablomaa māgaji:

—Pedeeji pichi k'ap'ia pari.

Pablopa ichi jua it'aa iāji māik'aapa māgaji:

²—Tachi Rey Waibia Agripa, mi o-īa bida aji, idi pi k'īrapite pedeeru perā. Wāarata jarait'ee michi k'ap'ia pari, judiorāpa mi āpīte seewa jara jōnapata perā. ³ O-īa bi pedeeit'ee pi k'īrapite, pia k'awa bairā tai judiorā p'anapata māik'aapa k'īsiapata. Mapa pimaa chupiria iidit'ee ūrimera mi pedeeru misa.

Pablo bapata Cristode ijāai naaweda

⁴—Judiorā jōmaarāpa k'awa p'ani mi bapata āra ome michi tode māik'aapa Jerusalende. ⁵ Ichiaba k'awa p'ani mi k'ūtrāa weda fariseorā eerepema paji, māirāpa jōmaarā k'āyaara pipiara oopata perā Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a. Ārapa māga jara k'inia p'ani pirā, wāarada adai. ⁶ Maperāta mi parā k'īrapite anee p'ani, ijāa bairā Tachi Ak'ōrepa jaradade tai chonaarāmaa. ⁷ Tai Israeldeepa uchiadap'edaa ēreerā docedepemaarāpa ni p'ani Tachi Ak'ōrepa oomerā ichia jaradak'a. Maperāta ewari chaa tai Tachi Ak'ōremaa it'aa t'ipata māik'aapa oopata iru ūraa p'ādade jara bik'a. Mia auk'a ijāa bi mīda, mi imiatee p'ani judiorāpa, imichi auk'arāpa pida! ⁸ ¿K'āata k'īsia p'anima? ¿Eperā piup'eda, Tachi Ak'ōrepa p'oyaa p'irabaipi-e paik'ā?

Pablopa nepirida ichia Cristode ijāapataarā peepida

⁹—Naaweda mia pida k'īsia baji judiorāpa k'īsia p'anik'a. Mapa Jesús Nazaretdepema t'īde ijāapataarā miapipachi. ¹⁰ Māga oopachi Jerusalende. Ijāapataarā chok'ara carcelde t'ī nībipachi, p'aareerā poroorāpa māga oopidap'edaa perā. Ma awara ārapa ijāapataarā peepidak'āri, mi o-īa beepachi. ¹¹ Ichiaba at'apai mia ijāapataarā miapipachi Cristode ijāa amaadamerā. Māga oopachi Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata te chaa, āra unuamaa p'e iru bada perā. P'uuru t'imī beemaa, judio-eerā t'āide paara, āra jiri nipapachi.

Pablopa waya jarada ichia sāga Cristode ijāada

¹²—Māga ooit'ee paji mi wāk'āri Damasco p'uurudee, p'aareerā poroorāpa mi k'aripadap'eda. ¹³ Mamīda ode wāde imat'ipa unuji it'ariipa īdaa jera t'īdaru ak'ōrejīru k'āyaara īdaara, mi īri māik'aapa mi ome wādap'edaarā īri. ¹⁴ Tai jōmaweda eujāde baainajida. Māpai mia ūriji tai hebreo pedeeede pedeeru: “Saulo, Saulo ¿sāap'eda michideerā jiri nima? aji. Pichi k'īradoopa k'achia oomaa bi, p'ak'apa ooparik'a āpītee t'iak'āri chipari nek'īda misuamaa.”

¹⁵ “Māpai mia iidiji: “¿Pi, k'aima?” aji. P'anauji: “Mi Jesupi, pia eperāārā jiri ni poro waibia. ¹⁶ P'irabaipāde aji, mi mimiapari pait'ee perā. Eperāārā k'īrapite pia jarait'ee mi idi unuda māik'aapa ichiaba jarait'ee mia ne-inaa na ewari ak'īpiit'ee pimaa. ¹⁷ Ma-it'ee pi pēiit'eeda aji, judiorāmaa māik'aapa judio-eerāmaa. Mamīda pi k'aripa atait'ee āchi juadeepa. ¹⁸ Āchima pēiit'eeda aji, k'awaadamerā sāga uchiadai o k'achia p'āriu pik'a bideepa māik'aapa Satanās juadeepa. Māga nipadai īdaa pik'a bide Tachi Ak'ōre juade. Mide ijāa p'ani pirā, Tachi Ak'ōrepa āchi p'ek'au k'achia wēpapiit'eeda aji, māik'aapa āchia it'ari iru p'anadait'ee jōma Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bi ichia awara bidaarā-it'ee.”

Pablopa ooda Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bik'a

¹⁹—Mapa Rey Agripa, mia ooji mi ome pedee badapa jaradak'a. ²⁰ Naapiara jaranaji Damasco p'uurude, maap'eda Jerusalende māik'aapa Judea eujāde. Ichiaba judio-eerāmaa

jarateeji. Ma jōmaarāmaa jaraji k'achia oo amaadamerā māik'aapa oodamerā Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a, mǎgá awaraarāmaa ak'ipidait'ee wāra Tachi Ak'ōrede ijāa p'ani. ²¹ Maperāpi judiorāpa mi jita atajida māik'aapa perā peejida Tachi Ak'ōre te waibiade. ²² Tachi Ak'ōrepa mi k'aripapari perā, at'āri nama ak'ini bi jarateit'ee k'īra jīp'aarāmaa māik'aapa waibiarāmaa. Mia jarateepari Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāpa jaradap'edaa māik'aapa Moisepa jarada, mǎgí aupai. ²³ Ārapa jarajida Cristo piut'ee māik'aapa naapiara chok'ai p'irabaiit'ee. Mǎgá p'irabai'āri, ak'ipi'ji judiorāmaa māik'aapa judio-eerāmaa āchi ichiaba it'aa wādai, mǎgá āchi uchiadamerā p'āriu pik'a bideepa idaa bidee.

Pablopa Rey Agripamaa jarada Cristode ijāamerā

²⁴ Pablopa at'āri mǎga jaramaa bide, Festopa golpe pedeeji:

—Pablo, pi k'īra k'awa-ee baibida aji, audú estudia bipa.

²⁵ Māpai Pablopa p'anauji:

—jMǎga-epi, tachi poro waibia Festo! Mi k'īra pia bida aji. K'īra jīp'a nepirīmaa bi māik'aapa wāarata jara bi. ²⁶ Rey Agripapa pia k'awa bi mia jara bi. Mapa waawee-ee mia nepirīmaa bi ichi k'īrapite, k'awa bairā nǎgí net'aa mera ooda-e paji. ²⁷ Tachi Rey Waibia Agripa, pia ijāa bida aji, Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāpa jaradap'edaa. ¿Mǎga-ek'ā?

²⁸ Māpai Agripapa mǎgaji:

—¿Taarā-e weda mi Cristode ijāapi k'inia bik'ā? aji.

²⁹ Pablopa p'anauji:

—Taarā pedeerupa maa-e pirā mak'īara pedee-eepa, Tachi Ak'ōremaa mia chupiria iidi bi pi pari māik'aapa nama jōma see nībi pari, parā mik'a papimerā, mamīda na cadena wēe.

³⁰ Māpai Rey Agripa māik'aapa eujā ak'ipari Festo p'irabaidap'eda, uchiajida Berenice māik'aapa awaraa mama su-ak'ī p'anadap'edaarā ome. ³¹ Maap'eda āchi pitapai mǎgapachida:

—Na eperāpa k'achia oo-e bi piumerā maa-e pirā carcelde bamerā.

³² Māpai Rey Agripapa mǎgaji Festomaa:

—Iru carceldeepa uchia pēik'ajida aji, César k'īrapite wā k'inia-e bida ada paara.

27

Pablo Romadee pēida

¹ Pedeeteedap'eda, tai pēijida Italiadee. Pablo awaraa presoorā ome bijida soldaorā poro juade, Julio apatap'edaa. Mǎgí baji soldaorā batallonde t'ijarapatap'edaa Reyrā Porō Waibiadeerā. ² Bataujida Adramitio p'uurudepema barcode, mǎgí wāit'ee pada perā Ásia eujādee, p'usa ide p'uuru bee chaa. Tai ome ichiaba nipaji Aristarco, Tesalónica p'uurudepema. Mǎgí p'uuru Macedonia eujāde bi. ³ Tai uchiadap'edaa norema Sidón p'uurude wiibainajida. Mama soldaorā poro Juliopa Pablo chupiria k'awaap'eda, ichiak'au chi k'ōp'āyoorāmaa p'asiapiji, ārapa iru ak'idamerā māik'aapa k'aripadamerā. ⁴ Waya bataudak'āri, uchiajida Sidón p'uurudeepa. Mata Chipre isla āpite wāyaajida, taimaa nāu p'ua nībada perā. ⁵ P'usa jāde wāyaajida Cilicia māik'aapa Panfilia eujā k'īrapite. Mata panajida Mira p'uurude. Mǎgí p'uuru Licia eujāde bi.

⁶ Mama soldaorā poropa unuji barco Alejandría p'uurudepema wāru Italiadee. Mapa tai jōma ma barcode bataupiji. Mǎgá wājida tai wādap'edaa ode. ⁷ Mamīda nāu golpe p'ua nībada perā, taarājida piak'āa wādapa. Mata panajida Cnido p'uuru k'īrapite. At'āri nāu taimaa p'ua nībada perā, Creta isla āpite wādade wāyaajida punto Salmona k'īrapite. ⁸ Mǎgá isla k'ait'a piak'āa wādapa, t'ujida Buenos Puertos bahiade. Mǎgí Lasea p'uuru k'ait'a baji.

⁹ Maapai judiorā fiesta nek'odak'aa ewari wāyaa baji. Ewari chok'ara atuadai baji nāu k'aurepa. Maperā k'achia baji p'usa jāde wāyaadait'ee, p'usa t'ojara pait'ee nībada perā. Mapa Pablopa ūraaji:

¹⁰ —K'ōp'āyoorā, iraweda uchiaruta pirā namāik'aapa, k'achia wādait'eeda aji. Net'aa, barco māik'aapa eperāarā paara atuadariita unu bida aji.

¹¹ Mamīda ma soldaorā poropa Pablo pedee ūri k'inia-e paji. Ma k'āyaara barco chipari pedee māik'aapa barco p'erapari pedeeta ūriji. ¹² Āchi panadap'edaamāi pia-e bada perā p'usa t'ojara wāyaait'ee, perā jōmaarāpa k'īsiajida wāyaanadait'ee Fenice p'uurude. Mǎgí puerto baji Creta islade. Mǎgideepa unupachi noroeste māik'aapa suroeste.

Nāumiapa p'usa jāde atuapit'aada

¹³ Ewari aba baarek'aapa nāu p'ua nībeeji. Mapa ancla jira atajida māik'aapa uchi-ajida, āchia k'īsia p'anadap'edaak'a. Isla k'ait'a wājida tok'esaa wādamaapa. ¹⁴ Mamīda taarā-e nide nāumia golpe p'uaji barcomaa, nok'ooreepa māik'aapa ak'ōrejiru uchiapari

eereepa. ¹⁵ Mapa barco t'imí atadachi. Chi p'erapataarāpa p'oyaa k'irapa nāumaa bida-e paji. Maperā ichiak'au nāumaa atepijida. ¹⁶ Māgá wādapa Cauda isla āpite wāyaajida. Māpai waa nāu golpe p'ua-e pak'āri, barco ātauwaare japa jī ateadap'edaa, it'í barcode jidiu atajida āripiamaapa. ¹⁷ Māgí japa it'í jira atadap'eda, barcode mimiapataarāpa barco ek'ari p'irrabai jī nībijida jik'arapa, barco t'oop'epiamaapa. Ma awara waawee p'anajida, p'ooni p'anadai jīak'aapa p'usa jāde ipu t'ijarapatap'edaa Sirte ĩri. Maperā chi vela pirat'aajida. Maap'eda, ichiak'au nāumaa atepijida. ¹⁸ Ai norema at'āri p'usa waapiara t'o nībada perā nāumiapa, barcode mimiapataarāpa net'aa nībada bat'amaa p'aneejida. ¹⁹ Ai norema k'āima ōpeemaa ma nāumia p'ua nībide, vela, jik'ara, pak'uru paara toidaa āchi juadoopa bat'amaadachida. ²⁰ K'āima chok'ara ak'ōrejīru māk'aapa lucero unuda-e paji, eu k'achia nībada perā. Mapa k'ĭsia p'anajida tai k'iniidait'ee.

²¹ Barco pidaarā jua araadak'aa paji nek'odait'ee pida, audú mimia p'anadap'edaa perā. Mapa Pablo baini beep'eda āchi esajīak'a, jōmaarāmaa māgaji:

—K'ōp'āyoorā, mia jarajida aji, uchiada-e pait'ee Creta isladeepa. Mi pedee ūridap'edaa paara, nāga p'asada-e pak'aji. Net'aa chok'ara āridai wā māk'āpa atuadai wā. ²² Mamīda k'ĭsia p'uanāati. Tachi nama p'anīrādepema apida piuda-e. Mamīda tachi barco atuadait'ee. ²³ Mia māga k'awa bi Tachi Ak'ōrepa mimaa jarada perā ichi āngel it'aideepa. Māga ooji mi ichide ijāapari perā māk'āpa ichia oopi k'inia bik'a oopari perā. P'ārik'ua mimaa ichi āngel pēiji. ²⁴ Māgipa mimaa māgaji: “Pablo, p'eranaapāde aji, ichita pi César k'ĭrapite wāt'ee perā. Tachi Ak'ōre t'āri pia bairā, ūrjji pia chupīria iidida na barcode p'anīrā pari. Mapa maarepida piuda-eda” aji. ²⁵ Maperā k'ōp'āyoorā, k'ĭsia p'uanāati mia ijāa bairā Tachi Ak'ōrepa jaradak'a uchiat'ee. ²⁶ P'usapa isla bīmaa tachi jira bat'ak'ooit'eeda aji.

²⁷ Māgá wādapa k'āima catorcemaai tai p'anajida Adriático p'usa jāde. Ma ewate p'ārik'ua esapite barco p'erapataarāpa k'ĭsiajida eujā k'ait'a pa p'ani. ²⁸ Mapa chaajida chi nāpia. Chaadak'āri, juachama veinte baji chi nāpia. Ma waapai waya chaadak'āri, juachama quince baji. ²⁹ Barcode mimiapataarāpa māu ĩri p'ooni p'anadai jīak'aapa, barco ātauwaare ancla k'ĭmari t'aak'oojida. Maap'eda it'aa t'ijida Tachi Ak'ōrepa isapai ewaripimerā. ³⁰ Mamīda k'ĭsia atajida barcodepa jirabododait'ee. Mapa japa jira atajida māk'āpa toidaa bat'at'aajida, seewata k'ĭmaapema ancla toidú bat'arutak'a. ³¹ Mamīda Pablopa māga k'awaak'āri, māgaji soldaorā poromaa māk'āpa chi soldaorāmaa:

—Jā eperāarā barcode p'anooda-e pirā, parā nāk'āpa chok'ai uchiada-eda aji.

³² Mapa soldaorā japa jik'ara t'it'aajida māk'āpa toidú bat'at'aajida, eperā wēe.

³³ Tap'eda pa wāk'āri, Pablopa jaraji nek'odamerā.

—Tomia omé paruta pia nek'oda-ee, k'ĭsia jōnīpa. ³⁴ Mapa nek'ōti ma-āri pida, juatau paraadamerā. Mamīda k'ĭsia p'uanāati, apida piuda-e pait'ee perā.

³⁵ Māga jarap'eda, Pablopa pan ichi juade atap'eda, jōmaarā taide Tachi Ak'ōremaai it'aa t'ijī māk'āpa ma pan t'ook'oop'eda, k'oji. ³⁶ Māpai ma jōma barcode nipadap'edaarāpa māga unudak'āri, auk'a k'ojida. ³⁷ Tai ma barcode wādap'edaarā doscientos setenta y seis paji. ³⁸ Jōmaweda nek'odap'eda, bi jāwaadaidak'āri, barcode atee wādap'edaa trigo toidú bat'ak'oojida barco wēsaatimerā.

Barco t'oop'edarida

³⁹ Ewarik'āri, barco pidaarāpa ma eujā k'awada-e paji mīda, unujida ipu i joobai nībi. Mapa k'ĭsiajida barco ipude p'oo atadait'ee. ⁴⁰ Māpai ancla jī bada jōmaweda t'īik'oodap'eda, toida atabaibeejida. Ichiaba chi timón jī nībada ērat'aajida māk'āpa chi vela k'ĭmaapema baini bījida. Māpai barco to idee sirria nībeeji. ⁴¹ Mamīda barco p'oo nībanaji ipu at'āri p'oo-ee badamāi. Barco k'ĭ pia p'oo nībeeji ipude, p'oyaa āyaa mimik'a-ee. Māpai chi tru t'odoochook'oodachi p'usapa.

⁴² Aramata soldaorāpa k'ĭsiajida presoorā jōma peek'oodait'ee, ipudee mirudaridai jīak'aapa k'ui wādapa. ⁴³ Mamīda āchi poropa māga oopi-e paji, Pablo peepiamaa bada perā. Ma k'āyaara jaraji chi k'ui k'awaa beerā toidú jīchoodamerā, māgá to idee naapiara panadamerā. ⁴⁴ Jōdee jaraji chi k'ui atua beerā tabla ĩri maa-e pirā barco pak'uru pite ĩri wādamerā. Māgá tai jōma pia to ide panajida.

28

Pablo Malta islade

¹ Tai jōma ipude panadak'āri, k'awaajida ma isla t'ijarapata Malta. ² Aripema eperāarāpa tai pia ak'ijida. K'oi che nībada perā māk'āpa jīsua nībada perā, t'ipitau oro jira bījida. Maap'eda taimaa jarajida t'ipitau ik'aawa k'ara p'ai chedamerā. ³ Pablopa t'ipi jua p'ūasaa p'e atap'eda, t'ipitaude oromaa baji. Māga nide t'ipi wāsiapa taama uchiadaip'eda, Pablo juade k'aa jira ba cheji. ⁴ Māga unudak'āri, ma isladepeema eperāarāpa āchi pitapai māgajida:

—¿Na eperã chïara peepari-ek'ã? ajida. P'usa jãdeepa uchïaji mïda, tachi eperãarãpa oopata ak'iparipa chok'ai bapi-e pajida ajida.

Mãga jarajida Pablo piudariit'ee jïak'aapa. ⁵ Mamïda Pablota taama t'ipitaude jïap'et'aaji mãik'aapa k'ãiwee beeji. ⁶ Jõmaarãpa ni jõnapachida sãapaita Pablo jua oorodarii maa-e pirã piudarii. Mamïda maarepida mãga p'asa-e pak'ãri, k'ïsia awara k'ïsiadachida. Jarajida Pablo ak'õre waibia k'a.

⁷ Tai p'anadap'edaa k'ait'a baji ma isladepemaarã poro waibia eujã. Mãgí poro waibia t'ïjarapachida Publio. Mãgipa tai pia ak'ïji ichi tede k'ãima õpee. ⁸ Tai mama p'anide Publio ak'õre k'ayaa baji k'ïamiapa mãik'aapa amipa. Mapa Pablota ak'inak'ãri, it'aa t'ïji mãik'aapa ichi jua bijï ma k'ayaa bada ïri. Mãgã jïpa beeji. ⁹ Mãga k'awaadak'ãri, ma isladepemaarãpa ãchi k'ayaa beerã p'e ateejida mãik'aapa Pablota jõma jïpak'ooji. ¹⁰ Mãgã jïpa p'aneedap'edaa perã, mãpema eperãarãpa tai pia ak'ïjida mãik'aapa ne-inaa tee chejida tai-it'ee. Ichiaba mamãik'aapa barcode uchiadak'ãri, net'aa jõmaata taimaa teejida ateedamerã.

Pablo Romade panada

¹¹ Atane õpee ma islade p'anadap'eda, bataujida barco p'usa t'ojara wãyaapimaa badade. Mãgí barco Alejandría p'uurudepema paji. Ma barco k'ïmaa baji santok'a, Romadepemaarã ak'õre waibiarã Cástor mãik'aapa Pólux apatap'edaa. ¹² Ma barcode wãjida Siracusa p'uurudee. Mama k'ãima õpee p'aneejida. ¹³ Ma p'uurudeepa wãjida to i k'ait'a. Mata wiibainajida Regio p'uurude. Ai norema tai ãpíteika eereepa nõu p'ua nõbeeji. Mapa ma norema wiibainajida Pozzuoli p'uurude. ¹⁴ Mama unujida ijãapataarã. Mãirãpa tai ãchi temaa ateejida p'anade tomia aba. Maap'eda, wãjida Romadee. ¹⁵ Romadepema ijãapataarãpa k'awa p'anajida tai wã nidã. Mapa tai k'ïrachuu chejida Romadeepa, ùk'uru Foro de Apio apatap'edaamã, jõdee ùk'uru Tres Tabernas apatap'edaamã. Pablota ãchi unuk'ãri, Tachi Ak'õremaa it'aa t'ïp'eda, o-ïadachi. ¹⁶ Roma p'uurude panadak'ãri, Pablo te jïp'aade bijida jïapari abaa ome.

Pablo judiorã ome Romade unuda

¹⁷ Mama panadap'eda, k'ãima õpeeama Pablota Roma p'uurudepema judiorã poroorã t'ï p'ejï. Jõma pachedak'ãri, mãgaji:

—Michi auk'aarã, maarepida mia ne-inaa k'achia oo-e bida aji, judiorã k'ïraupit'ee maa-e pirã tachi chonaarãpa oodap'edaak'a oo amaadamerã. Mamïda Jerusalemde mi jita atadap'eda, Romadepemaarã juade bijida. ¹⁸ Romadepemaarãpa mïmaa iididak'ãri k'ãare k'achiaata oo bi, k'ena p'ëidait'ee paji, maarepida k'achia oo-e bada perã mi peedait'ee. ¹⁹ Mamïda judiorãpa k'iniada-e paji mi uchïa pëidamerã. Mapa mia chupïria iidiji Cesarpa mi nepïra ak'imerã. Mãga ooji michi auk'aarã ãpíte jarai wëe bi mïda. ²⁰ Irã parã t'ï pëiji jara k'ïnia bairã mi nõgã cadenapa jï nïbi, tachi Israel pidaarãpa ijãa p'ani k'aurepa.

²¹ Mãpai ma judiorãpa p'anaujida:

—Taipa k'art'a p'ãda apida waide jitada-e p'anida ajida, Judea pidaarãpa tee pëidap'edaa. Ichiaba araapa pache p'anadap'edaarãpa pi ãpíte maarepida k'achia jarada-e p'ani. ²² Mamïda taipa k'awa k'ïnia p'anida ajida, pia k'ïsia bi, k'awa p'anadairã jõmaarãpa pedee k'achia jara p'ani pichi eere p'anüürã ãpíte.

²³ Mãpai ewari aba bijida Pablo pedee ùridait'ee. Ma ewate pak'ãri, eperãarã cheepurujida Pablo badamã. Tap'eda weda k'ewara parumaa Pablota jarateejï Tachi Ak'õrepa jarapidak'a, k'awaadamerã sãga Tachi Ak'õredeerã p'aneedai. Jarateejï k'aita Jesús, Moisepa p'ãdadeepa mãik'aapa Tachi Ak'õre pedee jarapataarãpa p'ãdap'edaadeepa. ²⁴ Mãga ùridak'ãri, ùk'uruurãpa ijãajida Pablota jarateeda Jesude. Mamïda ùk'uru ijãada-e paji. ²⁵ Æchi pitapai k'ïsia auk'a p'anada-e aji. Mãpai erreudait'ee pak'ãri, Pablota mãgaji:

—Wãarata jarajida aji, Tachi Ak'õre Jaurepa ichi pedee jarapari Isaías it'aideepa parã chonaarãmaa jarak'ãri:

²⁶ Jã eperãarãmaa jaranapãde aji: Parãpa ùridait'ee mi pedee. Mamïda k'awada-e pait'ee k'ãata jara k'ïnia bi. Mia oo bi unudai mïda, k'awada-e pait'ee. ²⁷ Na eperãarã k'ïiri k'ïsia p'anadairã, pia ùridak'aa. Ma awara tau p'ãrãjï pik'a jëra bi ununaadamerã; k'ïiri jida t'ap'a pik'a jëra bi ùrinaadamerã. Maperãjï mïmaa chedak'aa, mia ãchi t'ãri pia p'anapimerã mãik'aapa ãchi o k'achiadeepa k'aripa atamerã.' (Is 6.9-10)

²⁸ Mãpai Pablota mãgaji:

—Idi wãara uchïajida aji, ma et'ewa jarada, parãpa ijãa k'iniada-e p'anadairã Ak'õrepa mïmaa jarapida. K'awãati Tachi Ak'õrepa it'aa wãpiit'ee judio-eerã, ãrapa parã k'ãyaaarã ùridait'ee perã Tachi Ak'õrepa jara pëi bi.

²⁹ [Pablota mãga jarap'eda, judiorã uchïajida. Aupedee erreu wãjida ãchi pitapai.]

³⁰ Pablo año omé beeji Romade, te alquillaa ata badade. Mama bide irumaa p'asianarutaarã jõmaweda auteebaipachi. ³¹ Jarateepachi Tachi Ak'õrepa jara pëida

ijãadamerã Tachi Waibia Jesucristode, mǎgá it'aa wãdait'ee. Maapai apidaapa irumaa jarateenaapáde ada-e paji.

ROMANOS

San Pablopa K'art'a P'ada Romade P'ani Ijāapataarāmaa

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'āji. Pablo judio paji. Tachi Ak'ōrepa Moisemaa ūraa p'āpida pia k'awa baji, fariseo pada perā. Irua na k'art'a p'ā pēiji Romade p'ani ijāapataarāmaa; judiorā, judio-eerāmaa paara. Na k'art'a p'ādade Pablopa jara bi ichia k'isia iru bi wāit'ee Romadee māik'aapa Españadee. Jesucristopa jirit'eradaarā waide mamaa wāda-e pada perā jarateede, na k'art'ade Pablopa jara bi sāga eperāarā ijāapataadaipia bi Jesucristode, irua āra o k'achiadeepa k'aripa atamerā. Ichiaba jaratee bi judiorāpa ijāapata judio-eerāpa ijāapata ome; sāga p'anapataadaipia bi Cristode ijāadak'āri.

Naapiara Pablopa jara bi ichi Jesupa jirit'erada; ichia it'aa t'īpari Romadepema ijāapataarā pari māik'aapa sāap'eda na k'art'a p'āji āramaa (cap. 1.1-17). Jara bi eperāarā jōmaweda p'ek'au k'achia oopata jua ek'ari p'anapata perā, atuadait'ee. Maperāpi chupiria iididaipia bi Jesupa āra ma o k'achiadeepa k'aripa atamerā (caps. 1.18-3.20). Jara bi sāga Jesude ijāadak'āri, Tachi Ak'ōrepa eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata wēpapipari māik'aapa ichi t'āri auk'a bipari āchi t'āri ome (caps. 3.21-5.11); Adán k'aurepa p'ek'au k'achia oopata; jōdee Cristo k'aurepa p'ek'au k'achia oo amaadai (caps. 5.12-6.23); ijāapataarā araa p'anadak'āri Cristo ome, Tachi Ak'ōre Jauere jua ek'ari p'anapata (caps. 7-8); judiorāpa Jesucristode ijāa k'iniada-e pada perā, Tachi Ak'ōrepa ichi ūraa chiwidi k'awapiji tachi judio-eerāmaa, mamīda judiorā jida auk'a Ak'ōre truadee wādai Cristode ijāaruta pirā (caps. 9-11). Jara bi sāga Cristode ijāapataarā p'anapataadaipia bi: chik'inia p'anapataadaipia bi māik'aapa oodaipia bi Ak'ōrepa k'inia bik'a; āchi poro waibiara waawee p'ani; k'īra jip'a nipa p'ani awaraarā ome (caps. 12.1-15.13). T'ēepai na k'art'a p'ā aupa wāk'āri, Pablopa salude pēiru ichi k'īra k'awa p'anirāmaa (caps. 15.14-16.27).

Salude pēida

¹ Mi, Pablopa oopari Jesucristopa oopi bik'a. Mapa nāgi k'art'a p'āru. Tachi Ak'ōrepa mi jirit'eraji māik'aapa awara biji jarateemerā irua pedee pia jara pēida Jesucristode.

² Chonaarāweda Tachi Ak'ōrepa jaraji ma pedee pia jara pēida ichi pedee jarapataarā k'ap'ia pari, ārapa māgi p'ādamerā māik'aapa jiadamerā awaraa ūraa p'āda ome. ³ Ma jara pēidade Ak'ōrepa jaraji ichi Warra uchiat'ee chonaarāwedapema Rey Daviddeepa, eperā jip'aa uchiaparik'a. ⁴ Mamīda ichi warra eperā jip'aa-e paji. Tachi Ak'ōre Warra paji. Ak'ipit'ee Jesucristo wāara ichi Warra, Tachi Ak'ōrepa iru jōmaarā k'āyara waibiara papiji, iru piup'eda, chok'ai p'irabaipik'āri. Māga ooji jōmaarāpa k'awaadamerā wāara Jesucristota Tachi Waibia.

⁵ Cristopa mi pia ooji mi pēik'āri māga jarateenamerā. Mapa mia jarateepari judio-eerā jōmaarāmaa, irude ijāadamerā māik'aapa oodamerā irua oopi bik'a. ⁶ Parāpa ichiaba ma jarateede ijāajida. Tachi Ak'ōrepa parā jida jiriji Cristodeerā papiit'ee.

⁷ Maperā mia na k'art'a p'āru parā Roma p'uurudepemaarāmaa k'irāpapiit'ee Tachi Ak'ōrepa parā k'inia iru bi māik'aapa parā awara bi k'inia bi ichideerā p'aneedamerā. Mia it'aa iidi bi irua māik'aapa Tachi Waibia Jesucristopa parā pia ak'i p'anadamerā. Māgā k'āiwee p'anapataadait'ee.

Pablo Romadee wā k'inia bada

⁸ Naapiara mia jara k'inia bi Jesucristo k'aurepa mia gracias jarapari mi Ak'ōre Waibiaama parā jōmaarā pari. Mia māgā gracias jarapari, ijāapataarā para bee chaa nepiripata perā parāpa wāara Jesucristode ijāa p'ani. ⁹ Tachi Ak'ōrepata k'awa bi mi ichita it'aa t'īpari parā pari, t'āripa oo k'inia bairā irua oopi bik'a. Mapa jarateepari iru Warrapa ooda eperāarā k'aripait'ee. ¹⁰ Enenee nībi Tachi Ak'ōremaa mi k'aripamerā wāit'ee parā ak'ide, irua māga k'inia bi pirā. Taarāru mi wā k'inia bi. ¹¹ Parā k'īra ak'i k'inia bi, parāmaa waapiara k'awaapiit'ee Ak'ōre Jauerepa oopi bi. Māgā parāpa pipiara oodai Ak'ōrepa k'inia bik'a. ¹² Ma awara māgā tachi jōmaweda chik'aripa p'anadai pipiara Cristode ijāadait'ee.

¹³ Pemaarā Cristo k'aurepa, mia parāmaa k'awapi k'inia bi mi wā k'inia bada parā ak'ide. Mamīda p'oyaa-e paji. Parā auk'a k'aripa k'inia bi apemaarā judio-eerā k'aripaparik'a. K'inia bi parā t'āidepemaarā ichiaba Cristode ijāadamerā māik'aapa oodamerā irua oopi bik'a. ¹⁴ Wāara Tachi Ak'ōrepa mi jirit'eraji ichia jara pēida jarateenamerā jōmaarāmaa: Grecia eujādepema pedee pedepataarāmaa; ai pedee pedeedak'arāmaa ichiaba; k'isia k'awaa p'anirāmaa māik'aapa k'isia k'awa-ee p'anirāmaa paara. ¹⁵ Maperā parā Roma p'uurudepemaarāmaa ichiaba mia jaratee k'inia bi Jesucristopa ooda eperāarā k'aripait'ee.

¹⁶ Mi k'ira nejasia-ee jarateeit'ee Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee, Tachi Ak'ōre, ichi juapa aide ijāpataarā k'aripait'ee perā atuanaadamerā. Naapiara māga jara pēiji judiorāmaa māik'aapa irā māga ichiaba jara pēiru judio-eerāmaa. ¹⁷ Māgi jara pēida k'aurepa k'awa p'ani eperāarāpa k'awaadak'āri Cristopa ooda āchi-it'ee māik'aapa irude ijāadak'āri, Tachi Ak'ōrepa āchi p'ek'au k'achia wēe ak'ipariit'ee. Tachia māga k'awa p'ani Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bairā:

'Eperā Tachi Ak'ōrede wāara ijāpari ichita bapariit'ee iru ome, p'ek'au k'achia wēe bairā iru
k'īrapite.'

(Hab 2.4)

P'ek'au k'achia oopata k'aurepa atuadait'ee

¹⁸ It'ariipa Tachi Ak'ōrepa ijāpataarā māgā p'ek'au k'achia wēe ak'i bi mīda, ichia jōmaarāmaa k'awapi k'inia bi māgā ak'i-e ichide ijāadak'aa beerā. K'īrau bi āchi ome p'ek'au k'achia ooi awaa p'anapata perā māik'aapa ne-inaa k'achia oopata perā apemaarāpa ijāanaadamerā irua wāarata jara pēidade. ¹⁹ Āchia māga oopata, āchi t'āride pia k'awa p'ani mīda Tachi Ak'ōre bapari. Māga k'awa p'ani ichi jua at'apai āchimaā ak'ipidoo perā. ²⁰ Tachi Ak'ōrepa na eujā, pajā māik'aapa ne-inaa jōma aide nībi oodak'āriipa, eperāarāpa ma ooda ak'i p'anapachida. Māgā k'awaa wāpachida iru ichita bapari māik'aapa jōmaweda irua ooda, eperāarāpa p'oyaa oodak'aa perā māgeee net'aa āchi juadoopa. Māga k'awa p'anajida mīda, āchi k'inia p'ek'au k'achia oo wāpachida. ²¹ Māgā Tachi Ak'ōre k'awa p'anide at'āri irude ijāa k'iniadak'aa paji māik'aapa it'aa t'ī k'iniadak'aa paji gracias jaradait'ee, irua āchi pia ak'i bapachi mīda. Ak'ōre net'aade k'īsiadak'aa paji. Maperāpi eperāarā k'īra k'awaa-ee pik'a p'anapachida, pia māik'aapa k'achia k'awada-ee. ²² "Tachia ne-inaa jōma k'awa p'anida" apachida. Mamīda wāara k'īsia k'awadak'aa paji, Ak'ōrede ijāadak'aa paji perā. ²³ Unupachida Tachi Ak'ōrepa ne-inaa k'īra wāree ooda. Mamīda it'aa t'īdai k'āyaara Ak'ōre k'īra wāreemaa, irua oodadepema ne-inaa māgeee jīak'a juapa oopachida ai k'īrapite it'aa t'īpataadait'ee. Māgā it'aa t'ī p'aneepachida eperā jīak'a ooda k'īrapite; ipana, ne-animal ma-a-e pirā eujāde bipa nūteepata, māgeee jīak'aa ooda k'īrapite. Māga oopachida māgeee net'aa chook'aa mīda, eperāpa ooda perā. Jōdaipari eperāk'a. Mamīda Tachi Ak'ōre ichita bapari.

²⁴ Māga oo k'inia p'anapachida perā, Tachi Ak'ōrepa ichiak'au bēiji k'achia oodamerā chīara ome. Māgā āchia k'achia oo k'iniata oo wāpachida, k'īra nejasia-ee. ²⁵ Tachi Ak'ōrepa wāara ne-inaa jōmaweda ooji mīda, ma wāarata ijāadai k'āyaara, seewa ijāapachida. Mapa it'aa t'īpachida irua oodamaa, irumaa it'aa t'īdai k'āyaara. ¡Mamīda tachi ooda ichita Ak'ōre Waibia pait'ee! ¡Māgita Tachi Ak'ōre Waibia! Amén.

²⁶ Āchia māgā Tachi Ak'ōrepa oodamaa it'aa t'ī p'anadap'edaa perā irua ichiak'au bēiji āchia oo k'iniata oodamerā. Māgā ne-inaa k'achia k'īra t'ādoo oo wāpachida. Wēraarā awaraa wēraarā ome k'āi k'inia p'anapachida, wēra chi imik'īra ome k'āiparik'a. ²⁷ Ichiaba imik'īraarāpa awaraa imik'īraarā audū jiripachida āchi ome auk'a araa k'āidait'ee, wēraarā ome k'āidai k'āyaara. Māga oo p'anipa k'īra nejasia wēe, āchi k'ap'ia miapipachida, Ak'ōrepa oopi k'inia bik'a eperāarāmaa oodamaa p'anadap'edaa perā.

²⁸ Ma awara Tachi Ak'ōre k'awadaamaa p'anadap'edaa perā, irua āchi ichiak'au atabēiji ne-inaa k'achia k'īra t'ādoo k'īsiadamerā māik'aapa oodamerā. ²⁹ Māgā p'ek'au k'achia k'īra t'ādoo oo p'aneepachida. Māgeee eperāarā nāgā p'anapata: pariatua awaraarā jiripata ai ome k'āidait'ee; ik'awaa ne-inaa k'achia oodait'ee; chīara net'aa k'īayaa; chīara k'achia ooyaa; chīara k'īra unuamaa iru bee ne-inaa k'aurepa; chīara jiriyaa peedait'ee; chōo jiriyaa; chīara k'ūrayaa; t'āri k'achia-idaa; chīara āpīte k'achia pedeeyaa; ³⁰ ik'achia jarayaa; Tachi Ak'ōre k'īra unuamaa; auduayaa; āchia oopata nepiriyaa awaraarāpa āchi t'o p'anadamerā; ne-inaa k'achia oodait'ee k'īsiayaa; āchi ak'ōreerā pedee ūridamaa; ³¹ k'īsia k'awadak'aa; oodak'aa āchia oodait'eeda apatak'a; āchideerā paara k'īra unuamaa; k'īra jōdak'aa; chupiria k'awaadak'aa. ³² Māgeerāpa āchi t'āridepai k'awapata p'ek'au k'achia oo p'ani Tachi Ak'ōre k'īrapite. Ma awara k'awapata Tachi Ak'ōrepa atuapiit'ee māgeee p'ek'au k'achia ooi awaa beerā. Mamīda ichi k'inia māgeee ne-inaa k'achia oo wāpata māik'aapa pia ak'ipata awaraarā āchi ome auk'a oo wāpataarā.

2

Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate

¹ Māgeee k'achia oopataarā ak'ik'āri, parādepema abaapa k'īsiai: "Mia māga oo-e pak'aji". Mamīda pia pida ne-inaa k'achia oopari Tachi Ak'ōre k'īrapite. Maperā k'īrak'aupai jarai Tachi Ak'ōrepa māgeee k'achia oopataarā miapiipia bi. Auk'a Ak'ōrepa pi miapii, pia k'achia oopata k'aurepa. ² Wāara, tachia k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa ne-inaa k'achia chook'aa ichi bimāi. Maperāpi ichia ne-inaa pia oopari, jarak'āri māgeerā miapiit'ee āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. ³ Māga bita k'īsia bik'ā irua pi miapi-e pait'ee, auk'a ne-inaa k'achia oopari

mīda? ⁴ Maa-e pirā žnāga k'ĭsia bik'ā? “Tachi Ak'ōre audú t'āri pia bairā, chooit'ee mia ne-inaa k'achia ook'āri.” žK'awa-e bik'ā Tachi Ak'ōre t'āri pia bapari pi ome, k'inia bairā pia p'ek'au k'achia oo amaamerā? ⁵ Mamīda pia oo-e bi Ak'ōrepa k'inia bik'a, k'iri k'isua bapari perā. Maperā Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate irua pi audupīara miapiit'ee awaraa k'achia oopataarā k'āyaara. Māga ook'āri, ne-inaa pia ooiit'ee, Tachi Ak'ōrepa ichita ne-inaa pia oopari perā. ⁶ Ma ewate Tachi Ak'ōrepa ak'it'ee eperāarā jōmaarāpa oopatap'edaa jarait'ee pia wa k'achia. ⁷ Ichi tuadee wāpiit'ee nāgee eperāarā: ne-inaa pia oopataarā, k'inia p'anadairā Tachi Ak'ōrepa āchi pia ak'imerā, māik'aapa ichita p'ana k'inia p'anapataarā iru ome iru trua k'ĭra wāreede. ⁸ Jōdee nāgee eperāarā atuapiit'ee: audua p'anapataarā māik'aapa ooda-e p'anirā Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēidak'a, ma k'āyaara ne-inaa k'achia oo k'inia p'anadairā. Māirāpa Tachi Ak'ōre k'ĭraupipata. Mapa ma ewate irua āchi k'achia ooiit'ee. ⁹ Ma ewate jōmaweda p'ek'au k'achia oopataarā miadait'ee māik'aapa chupiria chitoonadait'ee, naapiara judiorā, maap'eda judio-eerā. ¹⁰ Jōdee pia oopataarā k'āiwee p'anadait'ee, Tachi Ak'ōrepa āchi pia ak'it'ee perā māik'aapa ichi trua k'ĭra wāreede wāpiit'ee perā. Māga p'anadait'ee naapiara judiorā, maap'eda judio-eerā. ¹¹ Tachi Ak'ōrepa judiorāpa oopatap'edaa, judio-eerāpa oopatap'edaa auk'a ak'it'ee.

¹² Mia māga jara bi Ak'ōrepa judio-eerā atuapiit'ee perā āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa, Moisepa p'āda k'awada-e p'ani mīda. Jōdee judiorā auk'a atuapiit'ee āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa, Moisepa p'āda k'awa p'ani mīda, ooda-e p'anadairā jōmaweda ma p'ādade jara bik'a. ¹³ Tachi Ak'ōrepa Moisemaa ūraa p'āpida ūirirutapapai, eperā p'ek'au k'achia wēe bee-e pai Tachi Ak'ōre k'ĭrapite. Mamīda eperā p'ek'au k'achia wēe beei Tachi Ak'ōre k'ĭrapite, ooru pirā jōmaweda ma p'ādade jara bik'a. ¹⁴ K'awa p'ani judio-eerāpa ichiaba oodai Moisepa p'ādade jara bik'a, ma p'āda k'awada-e p'ani mīda. Māga oodai oodak'āri Tachi Ak'ōrepa k'ĭsia pia bēidak'a eperāarā t'āride, ewaa weda eperāarā ook'āri. ¹⁵ Māgā pia oodak'āri, jōmaarāmaa ak'ipipata āchi t'āride bēida auk'a bee Ak'ōrepa p'āpida ome. Ma k'ĭsia pia bēida k'aurepa ne-inaa pia k'awapata. Mapa ne-inaa pia oodak'āri, k'āiwee p'anapata. Jōdee ne-inaa k'achia oodak'āri, k'ĭsia p'ua p'anapata. ¹⁶ Tachi Ak'ōrepa mi jirit'eraji jarateemerā ichi Warra Jesucristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. Irua ak'it'ee eperāarāpa oopatap'edaa Ak'ōre ewari waibia ewate. Iruata k'awapari jōmaarāpa āchi t'āride oo k'inia p'ani, pia wa k'achia. Mapa k'await'ee chisāgiirā wāpii Ak'ōre tuadee māik'aapa chisāgiirā atuapii.

Judiorāpa Moisepa p'āda iru p'ani

¹⁷ Parāpa jarapata: “Tai judiorā.” Mamīda parā audua p'ani Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bi eperāarāmaa k'awa p'anida apata perā. Māga jarapata pāchi auk'arāpa Moisepa p'āda iru p'anadairā. ¹⁸ Wāara Moisepa p'āda k'aurepa k'awa p'ani sāga oodaipia bi māik'aapa sāga oodaik'arāa bi, Tachi Ak'ōrepa parā pia ak'i bamerā. Ma awara ijāa p'ani Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a wāara oodaipia bi jōmaarāpa, ma p'ādade jara bi ūraa pia bairā. ¹⁹ K'ĭsia p'ani parāpata Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bi eperāarāmaa jarateedai Moisepa p'āda k'awa-ee beerāmaa, āchia Ak'ōre Ūraa k'awada-e p'anadairā. ²⁰ Parā-it'ee āchi k'ĭsia k'awe-ee beerāk'a p'ani maa-e pirā warra chak'eerāk'a p'ani. Parā judiorāpa āchima jarateeda-e p'ani pirā, žsāga k'awaadaima Ak'ōrepa oopi k'inia bi āchima? žParāpa wāarata k'awa p'ani-ek'ā, Ak'ōre Ūraa k'awa p'anapata perā? ²¹ Parāpa awaraarāmaa jarateepata Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a oodaipia bi. žMāga-ek'ā? Mamīda parāpa pida ooda-e p'ani ma p'ādade jara bik'a. Ūrapata awaraarāmaa nechianaadamerā. Mamīda edaare parāpa māga joopata. ²² Jarapata tachi wēra omepai k'āipia bi. Mamīda parādepema ūk'uruurāpa chīara wēra jiripata, ai ome k'āidait'ee. K'ĭra unuamaa iru p'anapata apata ne-inaa k'ĭra t'ādoo juapa ooda, ai k'ĭrapite it'aa t'ipata. Mamīda parādepemaarā ūk'uru t'ĭupata māgee ne-inaa iru p'ani tede nechidait'ee. ²³ Jara p'ani: “Tāipata Tachi Ak'ōre Ūraa k'awa p'anida” apata. Mamīda wāara ooda-e p'ani Ak'ōrepa jara bik'a ma ūraade. Mapa parā k'aurepa awaraarāpa pedee k'achia jarapata Tachi Ak'ōre āpīte, ²⁴ Ak'ōre Ūraa p'ādade nāga jara bik'a:

‘Parā k'aurepa Tachi Ak'ōrede ijāadak'aa beerāpa k'achia pedeeapata iru āpīte.’ (Is 52.5)

²⁵ Tachi Ak'ōrepa oopidak'a chonaarāweda, tauchaa bijida parādepema imik'ĭraarā k'ap'iade, ak'ipidait'ee parā Tachi Ak'ōre eperāarā. Mamīda parāpa Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a wāara ooda-e p'ani pirā, auk'a p'aneepata tauchaa wēe beerā ome. ²⁶ Jōdee, ma tauchaa wēe beerāpa wāara oo p'ani pirā Ak'ōre Ūraade jara bik'a, Tachi Ak'ōrepa ichideerā papiit'ee, tauchaa wēe p'ani mīda. ²⁷ Māgā Tachi Ak'ōre k'ĭrapite māirā pipiara uchiadait'ee parā judiorā k'āyaara. Ak'ōrepa oopi bik'a oo p'anīpa ārapa ak'ipipata Ak'ōrepa parā miapiipia bi, irua oopi bik'a oo k'iniada-e p'anadairā. Māga p'anapata, parā judiorāpa iru ūraa p'āda k'awa p'ani mīda māik'aapa pāchi k'ap'iade tauchaa iru p'ani mīda. ²⁸ Ma jōma jara aupadade k'ĭsiadak'āri, k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa ichideerā papi-e judiorāda apataarā, ne-inaa oopata

perã irua ũraa p'ãdade jara bik'a maa-e pirã áchi k'ap'iade tauchaa bipata perã. ²⁹ Ma k'ãyaara ichideerã papipari chi t'ãripa irude wãara ijãapataarã. Jaradai áchia tauchaa pik'a iru p'ani áchi t'ãride, k'ap'iade iru p'anadai k'ãyaara. Mãgã t'ãripa wãara ijãadak'ãri, Ak'õre Jaure áchi ome ba chepari. Mãgi pipiara bi Ak'õre ũraa p'ãdade iru p'anadai k'ãyaara, iruata k'awapipari perã jõma Tachi Ak'õrepa oopi k'inia bi. Tachi Ak'õrepa mãgee wãara ijãapataarã pia ak'ipari, awaraarãpa ára mãgã ak'ida-e p'ani mïda.

3

Tachi Ak'õrepa ichita oopari ichia jara bik'a

¹ Mãgara, ¿k'ãare-it'ee eperã k'ap'iade tauchaa bii judio pamerã? ¿Pipiara bi-ek'ã judio-ee bait'ee, judio pai k'ãyaara? ² ¡Mãga-epi! Tachi Ak'õrepa judiorã naapiara jirit'eraji ichia jarada jiadamerã mãik'aapa awaraarãmaa jarateedamerã. ³ Made Ak'õrepa ichi ũraa jaraji judiorãmaa. Mamïda áchidepema ũk'uruurãpa ma ũraa ijãada-e p'anapachida. Maperã ooda-e paji irua oopi k'inia bik'a. Árapa mãgã ijãada-e p'anadap'edaa perã, ¿Ak'õrepa oo amaa beejik'ã ichia jaradak'ã ma ũraa p'ãdade? ⁴ ¡Mãga-e! Ak'õrepa seewa jarak'aa eperãrãk'a. Jip'a oopari ichia jara bik'a. Ichi ũraa p'ãdade chonaarãwedapema Rey David it'aideepa jaraji: 'Ak'õre, mia ne-inaa k'achia oopata ak'ip'eda, pia wãarata jarapari "k'achia bida" ak'ãri. Pi imiateepataarã ichita p'oyapariit'ee, pia aupaita ak'it'ee perã eperãrãpa oopata jarait'ee pia wa k'achia.' (Sal 51.4)

⁵ Mamïda tai judiorãpa ne-inaa k'achia oo p'anadak'ãri, ak'ipipata Tachi Ak'õre pipiara bi eperãrã k'ãyaara, irua maarepida k'achia ook'aa perã. Mãgara ¿k'ãata jaradaima? "¿Tachi Ak'õre, tachi ooda t'ãri k'achia bik'ã, k'achia oopataarã atuapiit'ee perã?" (Mia mãga iidik'ãri parãmaa, pedeema bi eperã k'ãsia k'awa-ee bik'a.) ⁶ ¡Tachi Ak'õre t'ãri k'achia-epi! Mãga bada paara tachi ome, ¿sãga ak'ik'ajima na p'ek'au eujiãdepemaarãpa oopata jarait'ee pia wa k'achia?

⁷ Mia mãga k'ãsia bada paara, eperã k'ãsia k'awa-ee bipa jarak'ajik'a ichiaba mia mãga jarai: "Mia seewa jarak'ãri, ak'ipimaa bi Tachi Ak'õre pipiara bi mi k'ãyaara, irua seewa jarak'aa perã." Mãgara mia k'ãsia'aji seewa jara bipa jõmaarãpa Tachi Ak'õre pipiara ak'idait'ee, irua wãarata jarapari perã. Mãga pada paara ¿sãap'eda Ak'õrepa mi atuapiima ma seewa jarada k'aurepa? ⁸ Wãara judiorã ũk'uruurãpa mi ápite jara p'anida a p'ani, mia jarateepari ne-inaa k'achia oodapiia bi, jõmaarãpa Tachi Ak'õre pipiara ak'idamerã. ¡Mia mãga jarateek'aapi! Ak'õrepa k'awa bi k'airãpa mãga jarateepata mãik'aapa ichia mãgiãri miapiit'ee ma k'aurepa.

Jõmaarãpa p'ek'au k'achia oopata

⁹ Ma jõma jara apudade k'ãsiadak'ãri, k'awa p'ani tai judiorã pipiara p'ani-e judio-eerã k'ãyaara, Ak'õrepa ichi ũraa p'ãda tai ome bëida perã. Et'ewa mia ak'ipiji parãmaa tachi jõmaarãpa p'ek'au k'achia oopata, p'ek'au k'achia jua ek'ari p'anapata perã; judiorã, judio-eerã auk'a. ¹⁰ Ichiaba Tachi Ak'õre ũraa p'ãdade jara bi:

'Eperã apida p'ek'au k'achia wëe bi-e Tachi Ak'õre k'irapite. ¹¹ Eperã apidaapa wãara k'awa-e bi ne-inaa pia ooit'ee. Eperã apidaapa jiri-e bi Tachi Ak'õre wãara k'awaait'ee.

¹² Jõmaarãta o k'achiade p'ani áchia oo k'iniata oo p'anapata perã. Apidaapa oodak'aa Tachi Ak'õrepa oopi k'inia bik'a, ne-inaa pia wãara p'oyaa oodak'aa perã.' (Sal 14.1-3; 53.1-3)

¹³ 'Nãga pik'a p'ani. Ara piuda k'ap'ia pia iada-e pak'ãri, mik'ia uchiaparik'a ma iadap'edaamãiipa, mãga pik'a pedee k'achia uchiapari áchi it'aideepa, t'ãri k'achia-idaa p'anapata perã. Áchi it'aideepa seewa aupai uchiapari.' (Sal 5.9)

'Ara taamapa neera mera iru baparik'a chi k'idade eperã k'aait'ee, mãga pik'a áchi imeraa pedeepa eperãrã k'urapata ne-inaa k'achia oopidait'ee.' (Sal 140.3)

¹⁴ 'Ik'achia pedeepata t'ãri k'achia p'anapata perã.' (Sal 10.7)

¹⁵ 'Chãra audú pee k'inia p'anapata. ¹⁶ Mãirã wãrutamaa ne-inaa k'achia oo wãpata awaraarãmaa mãik'aapa awaraarã t'ãri p'uapipata. ¹⁷ K'ãiwee p'anadak'aa mãik'aapa k'awadak'aa awaraarã mãgã p'anapidait'ee.' (Is 59.7-8)

¹⁸ 'Tachi Ak'õre waaweedak'aa, irude ijãadak'aa perã.' (Sal 36.1)

¹⁹ Tachia k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa p'ãpiji ma et'ewa pedeepa judiorã-it'ee, ichia bëida perã ichi ũraa p'ãda tai chonaarã ome. Ma ũraa p'ãpiji apidaapa jaranaadamerã "miata ne-inaa k'achia oo-e" mãik'aapa jõmaweda na p'ek'au eujiãdepemaarãpa k'awaadamerã áchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa Tachi Ak'õrepa áchi atuapiit'ee. ²⁰ Maperã k'awa p'ani eperã apida p'ek'au k'achia wëe bait'ee Tachi Ak'õre k'irapite Moisepa p'ãda k'awapari perã maa-e pirã ma p'ãdade jara bik'a oopari perã. Jip'a ma ũraa p'ãda k'aurepa k'awapata tachia k'achia oopata.

Eperāarā o k'achiadeepa uchiapata Cristode ijāadak'āri

²¹ Mamīda irā eperāarāmaa Tachi Ak'ōrepa ak'ipimaa bi p'ek'au k'achia wēe p'aneedai iru k'īrapite, ooda-e p'ani mīda jōmaweda irua jara bik'a ichi ūraa p'ādade. Māga k'awa p'ani irua māga ak'ipida perā tai chonaarāmaa, Moisepa p'ādade māik'aapa Ak'ōre pedee jarapataarāpa p'ādap'edaade. ²² Tachimaa ak'ipimaa bi ichia naaweda k'isia iru bada: jōmaarāta wāara Jesucristode ijāa p'aniirā p'ek'au k'achia wēe p'anapata Tachi Ak'ōre k'īrapite, judiorā māik'aapa judio-eerā paara. ²³ Jōmaarāpa p'ek'au k'achia oopata. Eperā apida wē-e wāara ne-inaa jōmaweda oopari Ak'ōrepa oopi bik'a. ²⁴ Mamīda Tachi Ak'ōre audū t'āri pia bapari perā māik'aapa eperāarā k'inia iru bapari perā, pēiji ichi warra Jesucristo p'ek'au k'achia oopataarā o k'achiadeepa k'aripa atamerā, p'ek'au k'achia wēe ichita p'anapataadamerā iru k'īrapite. ²⁵ Jesucristopa eperāarā māgā k'aripai Tachi Ak'ōrepa iru piupida perā eperāarā pari. Chonaarāweda eperāarāpa p'ek'au k'achia oodak'āri, Tachi Ak'ōrepa choopachi māik'aapa irua ma k'achia āyaa bīpachi. Mamīda ma k'achia wēepapi-e paji. Jōdee eperāarā taide ichi warra kurusode piuk'āri, iru waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'ōrepa eperāarā p'ek'au k'achia jōmaweda wēepapiji, chonaarāpa chonaarāweda oopatap'edaa paara. ²⁶ Māga ooji ak'ipiit'ee ichi wāara t'āri pia bapari. Maperāpi eperā Cristode wāara ijāa bi p'ek'au k'achia wēe bapari Tachi Ak'ōre k'īrapite.

²⁷ Mamīda eperāpa jarai: “Tachi Ak'ōrepa mīta pia ak'i bapariit'ee mīa ne-inaa pia oopari perā”. Mamīda māga-e. Tachi Ak'ōrepa pia ak'i bapariit'ee chi wāara Jesucristode ijāa bi aupai. ²⁸ Ma jōma jara aupadade k'isiadak'āri, k'awa p'ani eperāarā p'ek'au k'achia wēe p'oyaa p'anadak'aa oo p'anadairā Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a. Jīp'a p'ek'au k'achia wēe p'anadait'ee Tachi Ak'ōre k'īrapite, Jesucristode ijāa p'anadairā.

²⁹ Tachi Ak'ōre jōmaarā Ak'ōre Waibia; judiorā Ak'ōre Waibia, ichiaba judio-eerā Ak'ōre Waibia. ³⁰ Tachi Ak'ōre apai. Maperā k'awa p'ani judiorā p'ek'au k'achia, judio-eerā p'ek'au k'achia auk'a wēepapipari, Cristode wāara ijāadak'āri. ³¹ Māga jaradak'āri, jara k'inia p'anik'ā Ak'ōre Ūraa p'āda vale-ee pik'a bi? jMāga-e! Tachia Cristode wāara ijāadak'āri, oopata ma ūraa p'ādade jara bik'a.

4

Abrahampa ijāada

¹ K'isiadāma tai judiorā chonaarāwedapema Abrahampa oodade. jK'āata oojima Tachi Ak'ōrepa iru pia ak'imerā? ² Tachi Ak'ōrepa jaradak'a jōmaweda ooda paara Abrahampa, ichia jarak'aji awaraarāmaa: “Tachi Ak'ōrepa mī pia ak'ipari ne-inaa oopari perā iru-it'ee.” Mamīda Tachi Ak'ōre-it'ee māga jara-e pak'aji, ne-inaa jōmaweda oo-e pada perā Ak'ōrepa k'inia badak'a. Māga bita, jśāap'eda Tachi Ak'ōrepa Abraham pia ak'ijima? ³ Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:

'Abrahampa Tachi Ak'ōrepa jarada ijāaji. Maperā Tachi Ak'ōrepa iru pia ak'ipachi.' (Gn 15.6)

⁴ K'isiadāma nāgide. Eperā mimiak'āri awaraa pari, ma mimia aupap'eda, ichi p'arat'a iidinapari mimia chiparimaa. Māgā tachia oopata p'arat'a jitadait'ee. ⁵ Mamīda māga-e Tachi Ak'ōre ome. Irua eperā pia ak'i-e, ma eperāpa māga iidi bairā ichia ne-inaa pia oopari k'aurepa. Jīp'a p'ek'au k'achia oopataarā pia ak'ipari, māirāpa wāara ijāadak'āri irua āchia p'ek'au k'achia oopata wēepapiit'ee. ⁶ Chonaarāweda Rey Davidpa ichiaba k'awaji Ak'ōrepa eperā p'ek'au k'achia wēe ak'ipari, ne-inaa pia oo-e mīda iru-it'ee. Jaraji māgee eperā t'āri o-ia bapari, Ak'ōrepa iru māgā k'aripapari perā. Māgaji:

⁷ 'P'ek'au k'achia oopataarā o-ia p'anapata Tachi Ak'ōrepa āchi p'ek'au k'achia āyaa bik'āri māik'aapa wēepapik'āri. ⁸ Māgee eperā o-ia bapari Tachi Ak'ōrepa iru p'ek'au k'achia wēe ak'ik'āri.' (Sal 32.1-2)

⁹ Davidpa māga jarada perā, jk'āata jaradaima? jTachi Ak'ōrepa wēepapiik'ā tauchaa iru beerāpa p'ek'au k'achia oopatap'edaa aupai? Tauchaa wēe beerāpa p'ek'au k'achia oopatap'edaa auk'a wēepapiit'ee, o-ia p'anapataadamerā Davidpa jaradak'a. Waya pedeedāma Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:

'Abrahampa Tachi Ak'ōrepa jarada ijāaji. Maperā Tachi Ak'ōrepa iru pia ak'ipachi.' (Gn 15.6)

¹⁰ Tachi Ak'ōrepa māga jarak'āri. Abrahampa at'āri ichi k'ap'iade tauchaa bi-e bajī. ¹¹ Ma t'ēpaita Abrahampa māga ooji. Māga ook'āri, ak'ipiji ichia wāara ijāa bi Tachi Ak'ōrepa iru k'achia wēe ak'ida, ma ijāa bi k'aurepa. Tachi Ak'ōrepa Abraham māgā ak'ida perā ma tauchaa bi naaweda, k'awa p'ani tauchaa wēe beerā auk'a p'ek'au k'achia wēe p'aneedai Tachi Ak'ōre k'īrapite, ijāadak'āri Abrahampa ijāadak'a. Māgā ijāadak'āri, Abraham warrarāk'a padaipata, āchi k'ap'iade tauchaa wēe p'ani mīda. ¹² Jōdee tauchaa iru beerā ichiaba Abraham warrarā. Māga p'ani-e tauchaa iru p'anadairā āchi k'ap'idepai. Jīp'a

māga p'ani ijāapata perā tai judiorā chonaarāwedapema Abrahampa ijāadak'a, ichi waide tauchaa wēe bide.

Tachi Ak'ōrepa jaradak'a oopari ijāapataarā ome

¹³ Ak'ōrepa ichi ūraa p'āpii naaweda, Abrahammaa jaraji irudeepa uchiadap'edaarāpa Tachi Ak'ōrepa ooda jōmaweda iru p'anedait'ee āchi jua ek'ari, māik'aapa āchi k'aurepa Tachi Ak'ōrepa na p'ek'au eujādepemaarā pia ak'it'ee. Ak'ōrepa māga jara-e paji Abrahampa ne-inaa oo bada perā iru ūraade jaradak'a. Māga jaraji Abrahampa irude ijāa bada perā. Maperāpi Abraham p'ek'au k'achia wēe baji iru k'īrapite. ¹⁴ Tachi Ak'ōrepa māga jarada paara ichi ūraa p'ādade jara bik'a oopataarāmaa aupai, ¿k'āare-it'ee irude ijāadama? Māga bada paara, oo-e pak'aji ichia jaradak'a Abrahammaa. Mamida māga-e. Tachi Ak'ōrepa k'awa bi eperā apidaapa p'oyaa ooda-e jōmaweda iru ūraa p'ādade jara bik'a. ¹⁵ Ma awara eperāarāpa ooda-e pak'ari ma ūraa p'ādade jara bik'a, ne-inaa k'achia oopata. Māgā Tachi Ak'ōre k'īraupipata māik'aapa ma k'aurepa atuapata. Ma ūraa wē-e pada paara, k'awada-e pak'aji āchia ne-inaa k'achia oo p'ani.

¹⁶ Ma jōma jara aupadade k'īsiadak'āri, k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa jaradak'a, ichia Abrahamdepa uchiadap'edaarā pia ak'ipariit'ee, ārapa ijāapata perā Abrahampa ijāadak'a; ma k'aurepapai. Maperā k'awa p'ani Abraham jōmaarā ak'ōchona, judiorā ak'ōchona māik'aapa judio-eerā ak'ōchona, ijāadak'āri irua ijāadak'a. ¹⁷ Tachi Ak'ōrepa Abrahammaa jara bi ichi ūraa p'ādade:

'Mia pi eujā awara-awaraadepemaarā ak'ōchona papiit'ee.' (Gn 17.5)
Māgā k'awa p'ani Tachi Ak'ōre k'īrapite Abraham tachi ijāapataarā ak'ōchona, irudeepa uchiada-e paji mida. Abrahampa ijāapachi Tachi Ak'ōrepa piudap'edaarā chok'ai p'irabaipari. Ichiaba ijāapachi Ak'ōrēpata jarak'āri ichia ooit'ee bi, māga ooit'ee, waide oo-e bi mida.

¹⁸⁻¹⁹ Abraham perā cien años iru baji Tachi Ak'ōrepa jarak'āri:

'Pideepa uchiadait'eerā cho-k'ara pait'ee.' (Gn 15.5)
Māgā taarā-ee piut'ee baji māik'aapa chi wēra Sara, chōtrāa bita, warra t'ok'aa paji mida, Abrahampa ijāaji Tachi Ak'ōrepa jarada; chi wērapa warra t'oit'ee. Māga ijāaji k'awa bada perā Tachi Ak'ōrepa ichita oopari ichia jara bik'a. Māgā ijāada perā, Ak'ōrepa Abraham awara-awaraa eujādepemaarā ak'ōchona papiji. ²⁰ Abrahampa Tachi Ak'ōrepa jarada ijāa amaa-e paji māik'aapa awaraa ne-inaa k'īsia-e paji. Jip'a ijāaji Tachi Ak'ōrepa ooit'ee ichia jaradak'a. Maperā Abraham it'aa t'iji Tachi Ak'ōremaa ²¹ jarait'ee iruta jōmaarā k'āyaara waibiara bi. K'awaji ne-inaa wē-e Tachi Ak'ōrepa p'oyaa ook'aa. ²² Maperāpi Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:

'Abrahampa Tachi Ak'ōrepa jarada ijāaji. Maperā Tachi Ak'ōrepa iru pia ak'ipachi.' (Gn 15.6)

²³ Tachi Ak'ōrepa māga jara-e paji Abraham-it'ee aupai. ²⁴ Ichiaba māga jaraji tachi-it'ee, irude ijāapata perā. Iruata Tachi Waibia Jesucristo chok'ai p'irabaipiji. ²⁵ Tachi Ak'ōrepa Jesucristo pēiji piumerā tachia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Maap'eda iru chok'ai p'irabaipiji tachi p'ek'au k'achia wēe p'anadamerā iru k'īrapite.

5

Cristode ijāapataarā k'āiwee p'anapata Tachi Ak'ōre ome

¹ Tachi Cristode ijāapataarā māgā p'ek'au k'achia wēe p'anapata perā Tachi Ak'ōre k'īrapite, k'āiwee p'anapata, k'awaa p'anadairā Tachi Ak'ōrepa tachi atuapi-e pait'ee. Ma k'āyaara tachi pia ak'ipari Tachi Waibia Jesucristo k'aurepa. ² Irude ijāapata k'aurepata Tachi Ak'ōrepa tachi k'aripapari. Maperā t'āri o-īa p'anapata. K'awa p'ani irua ichi k'īra wāree unupit'ee tachimaa. ³ Ma awara iraweda t'āri o-īa p'anapata, mia p'ani pijida. Māga p'anadai k'awa p'anadairā māgā miadak'āri, k'awaa wāpata choodait'ee. ⁴ Māgā choodak'āri, k'awaapata Tachi Ak'ōrepa tachi pia ak'ipari māik'aapa waapiara ijāapata ewari cherude iru k'īra wāree unudait'ee. ⁵ K'awa p'ani ma ewate irua tachi k'ūra-e pait'ee, ichi Jaure pēida perā tachi ome ba chemerā. Māgipa tachi t'āride k'awapipari Tachi Ak'ōrepa tachi k'inia iru bi.

⁶ Naaweda tachia p'ek'au k'achia p'oyaa oo amaada-e paji tachi k'īradoopa. Maperā Ak'ōrepa ewari aba jirit'eraji Cristo piumerā k'achia beerā pari. ⁷ Eperā jip'aapa māga oo-e pak'aji awaraa pari. ¿k'aita chīara t'āri k'achia-idaa bi pari piuk'ajima? Piu-e pak'aji pia oopataarā pari pijida. Piuk'ajisk'a eperā t'āri pia bi pari. ⁸ Mamida Tachi Ak'ōrepa ak'ipiji ichiata tachi audú k'inia iru bi, Cristo pēik'āri piumerā p'ek'au k'achia oopataarā pari.

⁹ Ichia māga ooda perā tachi-it'ee, ijāapata Cristo waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'ōrepa ijāapataarā p'ek'au k'achia wēe papipari ichi k'īrapite. Ma awara k'awapata Cristo k'aurepa Tachi Ak'ōrepa tachi miapi-e pait'ee ichi ewari waibia ewate. ¹⁰ Naaweda tachi jida

Tachi Ak'õre k'ira unuamaa iru p'anapataarãk'a p'anajida, o k'achiede p'anapachida perã. Mamãda Cristo piuda k'aurepa tachi pari, Tachi Ak'õrepa ichi t'ãri auk'a biji tachi t'ãri ome. Ma awara Cristo piup'eda chok'ai p'irabaida perã, ãrã audupiara tachi k'aripapari ichi ode wãrutade, mãik'aapa mãgã k'aripapariit'ee tachi wãrutamaa ichi truadee. ¹¹ Tachi Waibia Jesucristopa tachi mãgã k'aripapari perã, ãrã tachi t'ãri auk'a p'anapata Tachi Ak'õre ome. Maperãpi tachi t'ãri o-ia p'anapata.

Adãn badak'ãriipa Cristo parumaa

¹² Adanpa oodade k'Isiadãma. Chi naapema eperãpa naapiara p'ek'au k'achia ooji, oo-e pada perã Tachi Ak'õrepa jaradak'a. Piuji ma k'achia ooda k'aurepa. Ma k'achia oodak'ãriipa jõmaweda ichideepa uchiadap'edaarãpa p'ek'au k'achia oo p'aneejida. Mãgã Adanpa naapiara k'achia ooda k'aurepa, maadamãiipa eperãrã piupata. ¹³ Mãgã paji Ak'õrepa ichi ùraa p'ãpii naaweda Moisemaa. Ma ùraa p'ãpida k'awada-e p'anapachida mãda, eperãrãpa pariatua p'ek'au k'achia oopachida Tachi Ak'õre k'ãrapite. Mamãda Tachi Ak'õrepa ãchi miapi-e paji ãchia ne-inaa k'achia oopatap'edaa k'aurepa. ¹⁴ Jip'a piujida Adanpa ne-inaa k'achia ooda k'aurepa, auk'a ooda-e paji mãda irua oodak'a. ãrã k'Isiadãma Adanpa oodade mãik'aapa Cristo, chi cheit'ee bada apatapa oodade.

¹⁵ Tachi Ak'õrepa eperãrã chupiria k'awaada mãik'aapa pia ooda Cristo k'aurepa, Adanpa oodak'a bi-e. Adanpa ooda k'aurepa na p'ek'au eujãdepemaarã jõmaweda piupata mãik'aapa pia-ee p'anapata Tachi Ak'õre k'ãrapite. Mãgã p'anapata mãda Ak'õre k'ãrapite mãik'aapa p'ek'au k'achia oopata mãda, Cristode ijãadak'ãri, Tachi Ak'õrepa eperãrã chupiria k'awaapari mãik'aapa ãrapa p'ek'au k'achia oopata wẽpapipari. Mãgã Cristopa ooda k'aurepa Ak'õrepa ma eperãrã p'ek'au k'achia wẽe ak'ipari. ¹⁶ Ma awara Adanpa k'achia ooda k'aurepa Tachi Ak'õrepa na p'ek'au eujãdepemaarã pia ak'i-e paji mãik'aapa ma k'aurepa ãra atuapiit'ee paji. Jõdee Cristopa pia ooda k'aurepa Tachi Ak'õrepa na eujãdepemaarã pia ak'ipari irude ijãadak'ãri. ¹⁷ Ma et'ewa jara aupadade k'Isiadak'ãri, k'awa p'ani Adanpa ooda k'aurepa na p'ek'au eujãdepemaarã piupata. Mamãda ma k'ãyaara Jesucristopa ooda pipiara bi. Ma k'aurepa Tachi Ak'õrepa eperãrã k'aripapari, p'ek'au k'achia wẽe ichita p'anapataadamerã iru truade, ãrapa irude ijãapata perã.

¹⁸ Ichiaba Adanpa k'achia ooda k'aurepa, jõmaweda atuadait'ee paji. Jõdee Jesucristopa pia ooda k'aurepa jõmaweda p'ek'au k'achia wẽe p'anadai Tachi Ak'õre k'ãrapite mãik'aapa iru truadee wãdai. ¹⁹ Mãpa jaradai eperã abaapa oo-e pada perã Ak'õrepa jaradak'a, eperãrã chok'araarãpa p'ek'au k'achia oo p'aneejida. Jõdee chi apemapa ooda perã Ak'õrepa jaradak'a, eperãrã chok'ara p'ek'au k'achia wẽe p'ani Tachi Ak'õre k'ãrapite.

²⁰ Tachi Ak'õrepa ichi ùraa Moisemaa p'ãpiji ak'ipitiit'ee eperãrãmaa ãchia ne-inaa k'achia oopata. Ma ùraa k'awaadak'ãri, audupiara k'achia oopachida. Mamãda Tachi Ak'õrepa mãgã eperãrã audũ k'inia iru bada perã, ãchi ma o k'achideepa k'aripa ataji. ²¹ Waide Tachi Ak'õrepa mãgã k'aripa-e bak'ãri, tachi eperãrã piudap'eda, atuapachida tachia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Mamãda Tachi Ak'õrepa tachi p'ek'au k'achia oopataarã k'aripak'ãri Jesucristo k'aurepa, p'ek'au k'achia wẽe p'aneejida iru k'ãrapite mãik'aapa iru ode p'aneejida. Ma ode p'anadak'ãri, tachi k'ap'ia piuruta pijida, Ak'õre truade p'ananadait'ee.

6

Cristodeerãpa p'ek'au k'achia oodaamaa p'anapata

¹ Parãdepemapa iidii: "Tachi Ak'õrepa Cristode ijãapataarã p'ek'au k'achia wẽe ak'i bi pirã, çp'ek'au k'achia waapiara oodaipia bi-ek'ã, mãgã Ak'õrepa waapiara tachi pia ak'imerã?" ² ¡Mãga-e! Cristode ijãadak'ãri, tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia piu pik'aji. Mãga bita, çsãgã waapiara p'ek'au k'achia oodaima? ³ çk'awada-e p'anik'ã? Jesucristode ijãadak'ãri, poro choopijida ak'ipidait'ee iru ome araa p'ani. Mãgã araa p'anadairã iru ome, iru piuk'ãri tachi p'ek'au k'achia wẽepapiit'ee, tachi jida auk'a piu pik'ajida. ⁴ Ma awara tachi ijãapataarãpa poro choopidak'ãri mãgã ak'ipidait'ee tachi piu pik'adap'edaa Cristo ome, jaradai tachi auk'a ia pik'ajida iru ome. Ichiaba jaradai Tachi Ak'õre Waibia tachi auk'a p'irabai pik'apiji iru p'irabaipidak'a, mãgã awara p'anapataadamerã iru k'inia bik'a.

⁵ Cristo ome araa p'ani k'aurepa, tachi auk'a piu pik'ajida pirã iru ome, mãgara auk'a p'irabaidait'ee mãik'aapa iru ome p'ek'au k'achia wẽe p'anapataadait'ee, iru k'inia bik'a. ⁶ K'awa p'ani Cristode ijãadai naaweda p'ek'au k'achia ooyaa p'anapachida. Mamãda ijãadak'ãri mãik'aapa araa p'aneedak'ãri iru ome, ma p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia kurusode piu pik'aji iru k'ap'ia ome. Mãgã uchijida ma p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ariipa, waa tachimaa k'achia oopinaamerã. ⁷ Tachi eperã k'ap'ia piuk'ãri, ne-inaa waa tachimaa oopi-e pai, pia wa k'achia. Mãga pik'a tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia piu pik'ak'ãri Cristo k'ap'ia ome, ne-inaa k'achia waa tachimaa oopi-e pai. ⁸ Tachi p'ek'au

k'achia ooyaa bi k'ap'ia mǎgá piu pik'ada perǎ Cristo k'ap'ia ome, ijǎa p'ani Cristopa tachi k'aripait'ee p'anapataadamerǎ irua k'inia bik'a, auk'a p'irabai pik'adap'edaa perǎ iru ome. ⁹ Tachi ijǎapataarǎpa k'awa p'ani Cristo piup'eda chok'ai p'irabaida perǎ, waa piu-e pait'ee. ¹⁰ Piuda apai piuji p'ek'au k'achia jǔmaweda wǐpapiit'ee. Ma piudak'ǎriipa ichita chok'ai bapari ooit'ee Ak'ǔrepa oopi bik'a. ¹¹ Parǎ ichiaba mǎgá p'anapataadaipia bi, parǎ p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia piu pik'ada perǎ Jesucristo k'ap'ia ome. Mapa ichita iididaipia bi Jesucristomaa, irua parǎ k'aripamerǎ oodait'ee Tachi Ak'ǔrepa k'inia bik'a. Mǎgá ne-inaa k'achia oo amaadaipi.

¹² Oonǎati ma p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia oopi k'inia bik'a parǎmaa. Mǎgǐ k'aurepa ne-inaa k'achia k'ǐra t'ǎdoo oopata. Mamǐda ma k'ap'ia jǔit'eepi. ¹³ Ne-inaa k'achia oopinǎati pǎchi juamaa, bǐrimaa, it'aimaa, taumaa. Jǐp'a pǎchi k'ap'ia bǐti Tachi Ak'ǔre jua ek'ari, irua ne-inaa pia oopimerǎ ma k'ap'iamaa. P'anapatǎati k'ap'ia chiwidi iru p'anik'a, parǎ auk'a p'irabai pik'adap'edaa perǎ Cristo ome, iru k'ap'ia chiwidi p'irabaik'ǎri. ¹⁴ Mǎga ooruta pirǎ, waa p'ana k'iniada-e pait'ee pǎchia p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ari. Cristopa parǎ uchiapidak'a Tachi Ak'ǔre Ūraa p'ǎda jua ek'ariipa, auk'a uchiapii ma k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ariipa. Mǎgǐ Tachi Ak'ǔrepa parǎ k'ariipa k'inia bi, parǎ k'inia iru bapari perǎ.

Pi, k'ai esclavo

¹⁵ Parǎdepemapa jarai: “Mǎgara, Cristopa ooda k'aurepa it'aa wǎdait'ee pirǎ, oonaadǎma Tachi Ak'ǔre Ūraa p'ǎdade jara bik'a. Oodǎma tachia oo k'iniata.” jMǎga-e! ¹⁶ ǔK'awada-e p'anik'ǎ esclavopa oopari chiparipa oopi bik'a? Ne-inaa k'achia oopiru pirǎ, k'achia oopari mǎik'aapa k'achiade baapari. Mǎga pik'a bi parǎ p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ari p'anadak'ǎri. Jǔdee ma esclavo chiparipa chi esclavomaa ne-inaa pia oopiru pirǎ, pia oopari mǎik'aapa chiparipa k'achia wǐe ak'ipari. Mǎga pik'a bi Tachi Ak'ǔre jua ek'ari p'anadak'ǎri. Pi ǔk'ai esclavomaa; p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia esclavo wa Tachi Ak'ǔre esclavo? ¹⁷ Mia gracias jarapari Tachi Ak'ǔremaa, ǐrǎ irua oopiparik'a oo k'inia p'anadairǎ pǎchi t'ǎriipa. Mǎga oo k'inia p'ani Tachi Ak'ǔrepa pedee pia jara pǐda Cristode ūridap'edaa perǎ iru mimiapataarǎ it'aideepa mǎik'aapa irude ijǎadap'edaa perǎ. ¹⁸ Mǎgǐ uchiajida ma p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ariipa mǎik'aapa Tachi Ak'ǔre jua ek'ari p'aneejida. ¹⁹ (Nǎgǐ jarateerude mia “esclavo” jara bi parǎpa pipiara k'awaadamerǎ k'ǎata mia jara k'inia bi.) Naaweda pǎchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ari esclavoarǎk'a p'anapachida. Mamǐda ǐrǎ pǎchi k'ap'iamaa oopidaipia bi ne-inaa pia k'ǐra t'ǎdoo, Tachi Ak'ǔrepa k'iniata, ma-it'ee Ak'ǔrepa parǎ awara bida perǎ.

²⁰ Parǎ at'ǎri pǎchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ari esclavoarǎk'a p'anadak'ǎri, ūridamaa p'anapachida Ak'ǔrepa oopi k'inia bada parǎmaa. Jǐp'a oo k'inia p'anapachida k'achia beerǎpa oopatak'a. ²¹ ǔK'ǎre piata atajidama mǎga p'anadap'edaa pari? Mǎga p'anadap'edaa paara pǎchi piurutamaa, atuak'ajida k'achia beerǎ atuapatak'a. Ma awara ǐrǎ ijǎapata perǎ, k'ǐra nejasia p'ani k'ǐsiadak'ǎri ma k'achia oopatap'edaade. ²² Mamǐda Tachi Ak'ǔrepa parǎ ichideerǎ papiji mǎik'aapa parǎ uchial ataji ma p'ek'au k'achia jua ek'ariipa, waa esclavoarǎk'a p'ananaadamerǎ. Ichia parǎ mǎgǐ awara bida perǎ, ichia k'inia bik'a p'anapataada mǎik'aapa it'aa wǎdai pǎchi jai-idaadak'ǎri. ²³ Wǎara p'ek'au k'achia oopataarǎ piudak'ǎri, atuadait'ee. Mamǐda Cristode ijǎapataarǎ it'aa wǎdait'ee mǎik'aapa ichita p'anapataadait'ee Tachi Waibia Jesucristo ome, Tachi Ak'ǔrepa mǎga k'inia bairǎ.

7

Chonaarǎwedapema ūraa mǎik'aapa Cristode ijǎapataarǎ

¹ ǐpemaarǎ Cristopa k'aurepa, parǎpa k'awa p'ani Tachi Ak'ǔrepa Moisemaa ūraa p'ǎpida. K'awa p'ani tachi ma ūraa jua ek'ari p'anapata chok'ai p'ani misa. ² K'ǐsiadǎma nǎgǐde. Tachi Ak'ǔre Ūraade jara bi wǐrapa awaraa imik'ǐra jiriik'araa bi, ichi imik'ǐra chok'ai bi misa. Mamǐda chi imik'ǐra jai-idaak'ǎri, chi wǐra uchial mǎgǐ ūraa jara bi jua ek'ariipa. Awaraa imik'ǐra atai. ³ Pia jarait'eera, chi imik'ǐra chok'ai bide, araa beeru pirǎ awaraa imik'ǐra ome, p'ek'au oo bi Tachi Ak'ǔre k'ǐrapite. Mamǐda chi k'ima jai-idaap'eda, awaraa ome araa paru pirǎ, p'ek'au oo-e bi Tachi Ak'ǔre k'ǐrapite.

⁴ Mǎga pik'a bi parǎ ome, michi ǐpemaarǎ Cristo k'aurepa. Parǎ p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia kurasode piu pik'ak'ǎri Cristo k'ap'ia ome, Moisepa p'ǎda ūraa jara bidepera uchialjida. Parǎpa Cristode ijǎadak'ǎri, araa p'aneejida iru ome, ichideerǎ p'aneedamerǎ mǎik'aapa oodamerǎ irua oopi bik'a. ⁵ Araa p'anadai naaweda Cristo ome, ma p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia ne-inaa k'achia k'ǐra t'ǎdoo oopipachi tachimaa, oo k'inia bada perǎ Ak'ǔre Ūraa p'ǎdade jara bi eperǎarǎpa oonaadamerǎ. Mǎga oopida perǎ, Tachi Ak'ǔrepa tachi atuapiit'ee paji. ⁶ Mamǐda Cristode ijǎadak'ǎri mǎik'aapa ma p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia

piu pik'ak'ari Cristo ome, tachi uchijaida ma ūraa jara bi jua ek'ariipa oodait'ee Tachi Ak'ore Jaurepa oopi bik'a. Naaweda ma ūraa tachi chipari pik'a baji. Mamida Cristo ome araa p'aneedak'ari, Tachi Ak'ore Jaure tachi chipari beeeji p'anapataadamerā Ak'orepa k'inia bik'a.

Chonaarāwedapema ūraa māik'aapa tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia

⁷ Māgā Tachi Ak'ore Jaure tachi chipari beeeji pirā, ζjaradaik'ā, Tachi Ak'orepa ūraa p'āpida k'achia bi? ¡Māga-e! Ma ūraa wē-e pada paara, mia k'awa-e pak'aji k'āare net'aata k'achia bi Ak'ore k'irapite. Ma ūraade jara-e pada paara:

'Chīara net'aa k'īanāaji',

(Ex 20.17)

mia k'īsia-e pak'aji chīara net'aa k'īait'ee. ⁸ Mamida tachia Ak'ore Ūraa p'āda iru p'ani. Maperā mi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iaapa waapiara mimaa chīara net'aa k'īapipari, māgipa oopi k'inia bairā ma ūraade jara bi eperāarāpa oonaadamerā. Ma ūraa wē-e pada paara, ζsāga oopik'ajima ma ūraade jara bi oonaadamerā? ¡Maarepida oopi-e pak'aji! ⁹ Mia ma ūraade jara bi waide k'awa-e bak'ari, k'īsia p'ua wēe bapachi Ak'ore k'irapite. Mamida ma ūraa k'awaadak'ariipa k'īsia p'ua beeeji, k'awada perā chīara net'aa k'īa bi k'aurepa mi atuait'ee.

¹⁰ Ak'orepa ma ūraa p'āpiji ak'ipiit'ee sāga iru ode t'ūdai. Mamida mia ma ūraa ooiak'araa bida adade ook'ari, iru ode t'ū k'āyaara, o k'achiade t'ūji. ¹¹ Mi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iaapa mi k'urat'aaji. Oopii k'āyaara Ak'orepa Ūraa p'āpidade jara bik'a, oopiji ma ūraade jara bi oonaadamerā, māgā mi atuapiit'ee.

¹² Tachi Ak'orepa Moiseama ūraa p'āpida pia bi, ichia ūraa jarada chaa. Mia māga jara bi ma ūraa uchiada perā Tachi Ak'ore t'āri pia bideepa. Iru k'achia wēe bapari. Mapa ma ūraa k'aurepa Ak'orepa ak'ii eperāarāpa oopata k'awaait'ee pia wa k'achia.

¹³ Māga pirā, ζjaraik'ā Tachi Ak'ore Ūraa k'aurepa mi atua baji? ¡Māga-e! Mi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iaapa mi atuapiji oopik'ari Ak'ore Ūraa pia jara bi eperāarāpa oonaadamerā. Tachi Ak'orepa k'īsia iru baji ichi ūraa k'aurepa mia k'awaamerā wāara mi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia audú k'achia bi.

¹⁴ Tachia k'awa p'ani Ak'ore Ūraa jōmaweda uchijai ichi Jauredeepa. Mamida mia p'oyaa oo-e ma ūraade jara bik'a, mi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia mi chiparik'a bairā. Māgipa mimaa ichita k'achia oopipari. ¹⁵ K'awa-e sāgap'eda oopari māgipa oopi bik'a. Mia oo-e wāara michi t'āriipa oo k'inia bik'a. Ma k'āyaara oopari ne-inaa mia oomaa bi. ¹⁶ Māga ook'ari, ak'ipi bi Tachi Ak'ore Ūraade wāarata jara bi. ¹⁷ Oo k'inia bi Cristopa oopi bik'a. Mamida mi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iaapa ne-inaa k'achia mimaa oopipari. ¹⁸ K'awa bi na p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iaade pia wē-e, michi k'iradoopa pia p'oyaa oo-e bairā, māga oo k'inia bi mida. ¹⁹ Oo-e ne-inaa pia, mia oo k'inia bi. Jip'a oopari ne-inaa k'achia, mia oo k'inia-e bi. ²⁰ Māga oopari perā, k'awa bi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iaapa mimaa māga oopipari.

²¹ Ne-inaa pia oo k'inia bak'ari Ak'orepa oopi k'inia bik'a, ma p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iaapa māga oopi k'inia-e. ²² Mi t'āri o-ia bi Tachi Ak'ore Ūraa k'awa bairā. T'āriipa oo k'inia bapari made jara bik'a. ²³ Mamida mi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia presok'a bi. Māgī chōo pik'a bi michi t'āri ome, at'āri mi chipari ba k'inia bairā.

²⁴ ζSāgapi ooima? ¡Mi chupiria chi! ζK'aipa mi k'aripa ataima na p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ariipa? Māgipa mi waya o k'achiade t'ūpi k'inia bi. ²⁵ ¡Mamida mia gracias jarapari Tachi Ak'oremaa, Tachi Waibia, Jesucristopata, mi k'aripa atada perā mi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ariipa! Michi t'āriipa oo k'inia bi Ak'ore ūraade jara bik'a. Mamida mi k'achia ooyaa bi k'ap'iaapa at'āri k'achia oopi k'inia bi.

8

Sāga p'anapata Tachi Ak'ore Jaure ome

¹ Ma jōma jara aupadade k'īsiadak'ari, tachia k'awa p'ani Tachi Ak'orepa Jesucristo ome araa p'anīrā atuapi-e pait'ee. ² Cristode wāara ijāadak'ari, Tachi Ak'ore Jaure ba chepari tachi ome. Iruata tachi uchiapipari tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ariipa, ma k'aurepa atuanaadamerā. ³ Tachi Ak'ore Ūraa Moiseama p'āpidapa eperāarā p'oyaa k'aripa ata-e paji, eperāarāpa p'oyaa ooda-e p'anadairā ma ūraade jara bik'a, āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ari p'ani mīsa. Mapa Tachi Ak'orepa ichi Warra pēiji eperā jip'aak'a bapariimerā māik'aapa piumerā tachi pari, tachia p'ek'au k'achia oopata jōmaweda wēpapiit'ee. Māgapi Cristopa tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia p'oyaa. ⁴ Māga ooji tachi ijāapataarā p'anapataadamerā Ak'ore Ūraa p'ādade jara bik'a. Māgā p'anadai oodak'ari Ak'ore Jaurepa oopi bik'a, tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iaapa oopii k'āyaara.

⁵ Chi oo k'inia p'anapataarāpa āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iaapa oopi bik'a, māga oopata jiripata perā āchia oo k'inia p'ani aupai. Mamida chi oo k'inia p'anapataarāpa Tachi

Ak'õre Jaurepa oopi bik'a, mąga oopata jiripata perą Tachi Ak'õrepa k'inia bi. ⁶ Ma awara chi oo k'inia p'anapataarąpa ąchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia oopi bik'a o k'achia jiripata. Mągą atuadait'ee. Mamıda chi oo k'inia p'anapataarąpa Ak'õre Jaurepa oopi bik'a, k'ąiwee p'anapata Ak'õre k'irapite, iru ode p'anadairą mąik'aapa it'aa wądait'ee perą. ⁷ Mągee oo k'inia p'anapataarąpa ąchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia oopi bik'a Tachi Ak'õre k'ira unamaa iru p'anapata. Mapa oo k'iniadak'aa iru ıraa p'ądade jara bik'a. Wąara mągą p'oyaa oodak'aa, Ak'õre Jaure wẹe p'anadairą. ⁸ Ma awara ne-inaa wẹ-e mągee eperąarąpa oodai Tachi Ak'õrepa ąchi pia ak'imerą.

⁹ Jõdee Ak'õre Jaure pąchi t'ąride baparida a p'ani. Mąga pirą, parąpa oo k'inia p'anapataaipia bi iru Jaurepa oopi bik'a. Tachia k'awa p'ani Cristo Jaure wẹe beerą Cristodeerą-e. ¹⁰ Mamıda Cristo pąchi t'ąride bapari pirą, parą jaure ichita chok'ai bapariit'ee. Maperą parą k'ap'ia piudaruta pijida p'ek'au k'achia oopata k'aurepa, Cristo k'aurepa Tachi Ak'õrepa parą p'ek'au k'achia wẹe ak'ipari. ¹¹ Ma awara Tachi Ak'õre Jaure pąchi t'ąride bapari pirą, parą jai-idaadak'arı, irua parą k'ap'ia chok'ai p'irabaipiiit'ee ichita p'anapataadamerą. Mąga k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa mąga ooda perą Cristo ome, iru piup'eda p'irabaipik'arı.

¹² Mąpai ipemaarą, Tachi Ak'õrepa tachi Cristode ijąapataarą mągą k'aripapari perą ichi Jaure k'ap'ia, p'anapataaipia bi iru Jaurepa p'anapi bik'a. Irą tachi ijąapataarą Cristo jua ek'ari p'anapata. Mąga bita ısąga oodaima tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia oopi bik'a? ¹³ Parą p'anaruta pirą mągı p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia p'anapi k'inia bik'a, atuadait'ee. Mamıda mągıpa oopi bik'a oo amaaruta pirą mąik'aapa Ak'õre Jauremaa oopiruta pirą irua oopi bik'a, parą p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia p'oyaadait'ee mąik'aapa Ak'õre truade p'ananadait'ee.

¹⁴ Jõmaweda Tachi Ak'õre Jaurepa p'anapi bik'a p'anapataarą Tachi Ak'õre warrarą. ¹⁵ Cristode ijąadak'arı, Tachi Ak'õrepa ichi Jaure pẹi-e pajı parą p'era p'anapataadamerą esclavoorak'a, irua parą miapii jiak'aapa. Jıp'a pẹiji ichi warrarą padamerą. Maperąpi Tachi Ak'õremaa it'aa t'ıdak'arı, jarapata: "j'Abbıl jMi Ak'õre!" ¹⁶ Mąga jaradaı Ak'õre Jaurepa tachi t'arımaa k'awapipari perą wąara Tachi Ak'õre warrarą. ¹⁷ Mągą Tachi Ak'õre warrarą p'anadairą, iru p'anadait'ee jõmaweda irua k'ısia iru bi ichideerą-it'ee it'ari p'ananadak'arı. Ne-inaa iru p'anadait'ee iru Warra Cristopa iru bik'a. Iru na eująde bi misa, ijąadak'aa beerąpa iru jiripachida miapidait'ee. Mągą tachi auk'a jiripata. Mapa it'ari panadak'arı, Tachi Ak'õrepa tachi Cristok'a papiit'ee, auk'a iru k'ira wąreede p'anapataadamerą.

Tachi Ak'õre k'ira wąree unudait'ee

¹⁸ Michi t'ąride mia nąga k'awa bi. Na p'ek'au eująde p'ani misa, tachi mak'ia miada-e p'ani k'ısiadak'arı jõma Tachi Ak'õrepa tachimaa unupiiit'ee ichi k'ira wąree eująde. ¹⁹ Na p'ek'au eująde mągą mia jõni jida, o-ıa ni p'ani iru ewari waibia ewate. Jõma ne-inaa Tachi Ak'õrepa ooda jida nımaa bi irua ak'ipimerą ichi warrarą Cristo cheru ewaride. ²⁰ Chi naapema eperąpa oo-e pak'arı Tachi Ak'õrepa jaradak'a, k'achiade baaiji. Maperą Ak'õrepa ichia ooda jõmaweda auk'a k'achiade baaijiji, ma ne-inaa Ak'õrepa ooda mąga k'inia-e baji mıda. ²¹ Mamıda irą ma ooda jõmaweda nımaa bi ma ewari cherude ma k'achia baaidadeepa auk'a uchiiat'ee perą Tachi Ak'õre warrarą ome. Iru warrarą waa piuda-e pait'ee mąik'aapa Tachi Ak'õre k'ira wąree eująde p'ananadait'ee. ²² K'awa p'ani Tachi Ak'õrepa ooda jõmaweda at'arı mia nıbi, wẹra mia nıbaparik'a ichi warra ewaa t'oit'ee pak'arı. ²³ Tachi ijąapataarą jida mia chitooni na p'ek'au eująde p'ani misa, ne-inaa pipiara bi iru p'ani mıda, Tachi Ak'õrepa k'ısia iru bidepema teit'ee Cristode ijąapataarąmaa. Mągi iru Jaure. Mągą iru Jaure tachi ome iru p'ani mıda, tachi t'ąride k'ısia paraa p'anapata na p'ek'au eująde p'ani misa. Auk'a o-ıa nıpata Tachi Ak'õrepa tachi k'ap'ia chiwidi p'irabaipimerą mąik'aapa it'ari tachi ichi warrarąk'a p'anapimerą. ²⁴ Ichia tachi o k'achiadeepa k'aripa atadak'arıpi, k'awajida ewari cherude wąara mągą k'ap'ia chiwidide p'anapataadait'ee iru k'ira wąree truade. Ma k'ap'ia chiwidi iru p'anadap'edaa paraa, nıda-e pak'ajida k'ap'ia chiwidi iru p'anadait'ee. ²⁵ Mamıda wąara ijąa p'ani pirą ma k'ap'ia chiwidi iru p'anadait'ee, waide unuda-e p'ani mıda, choodait'ee tuchia ni p'anide.

²⁶ Mągą choodai Tachi Ak'õre Jaurepa tachi k'aripapari perą, audú k'ısia paraa p'anadak'arı maa-e pirą tachi t'ąride juatau wẹe pik'a p'anadak'arı. Mąga p'anide tachi k'ıradoopa p'oyaa it'aa t'ıda-e pak'arı Ak'õremaa, iru Jaurepa enenee nıbi tachi pari iyapaa bidapai, pedee wẹe. ²⁷ Mąpai Tachi Ak'õrepa tachi ijąapataarą t'ąride iru bi k'awapari perą, ırıpari ichi Jaurepa jara k'inia bi tachi k'ap'ia pari. Ichi Jaurepa ichita iidipari irua k'inia bik'a.

²⁸ Mapa k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa pia uchiiapiit'ee jõmaweda ne-inaa p'asaru ichi k'inia iru p'anırąmaa. Mąga ooiit'ee ichiata mąırą jirida perą Cristode ijąadamerą. ²⁹ Eperąarą ooi naaweda, Tachi Ak'õrepa k'awaji mąırąpa iru k'inia iru p'anadait'ee. Mapa k'ısia iru bajı

māirā ichi warra jāk'a papiit'ee. Cristo chi Warra naapema paji. Maap'eda irude ijāapataarā iru ipemaarāk'a p'anejida. ³⁰ Pia jarait'eera, naaweda Tachi Ak'ōrepa k'awaji eperāarā ūk'uruurāpa iru k'inia iru p'anadait'ee. Mapa māirā jiripari Cristode ijāadamerā. Māpai, ijāadak'āri, irua āchi p'ek'au k'achia wēe ak'ipari ichi warra Cristo ak'iparik'a. Maperāpi āra p'anapiit'ee ichi trua k'īra wāree bide.

Cristode ijāapata k'aurepa Tachi Ak'ōrepa tachi k'inia iru bapari

³¹ K'īsiadak'āri jōmaweda Tachi Ak'ōrepa ooparide tachi ijāapataarā k'aripait'ee, ħk'āata waa jaradaima? Tachi Ak'ōrepa tachi māgā k'aripapari pirā, ħk'aipa tachi k'achia ooima? ³² Tachi Ak'ōrepa wāk'a-e paji pirā ichi Warra piupik'āri tachi pari, audupiara wāk'a-e pait'ee ne-inaa awaraa ichia jara bi teeit'ee tachi Cristode ijāapataarāmaa. ³³ ħk'aipa Tachi Ak'ōrepa jirit'eradaarā imiateeima, irua āra pia-ee ak'imerā? Tachi Ak'ōrepa tachi p'ek'au k'achia wēe ak'ipari Cristopa ooda k'aurepa. ³⁴ Māga-e pirā, ħk'aipa Cristode ijāapataarā atuapiima? Jesucristo piuji māik'aapa chok'ai p'irabaiji tachi o k'achiadeepa k'aripa atait'ee. Maap'eda it'ari Tachi Ak'ōre juaraare banaji chupiria iidit'ee Ak'ōremaa tachi pari. ³⁵ Māga-e pirā, ħk'aipa tachi āyaa ataima Cristo juadeepa, irua tachi k'inia-ee iru bamerā? Māgā āyaa wāda-e pai nepirade baairuta pijida maa-e pirā audū k'isia jōni pijida maa-e pirā awaraarāpa tachi k'achia ooruta pijida Cristode ijāapata perā maa-e pirā jarrapisia jōni pijida maa-e pirā p'aru wēe p'ani k'aurepa chupiria chitōoni pijida maa-e pirā awaraarāpa tachi jiriruta pijida miapidait'ee wa peedait'ee. jNe-inaa apidaapa tachi āyaa wāpida-e Cristo juadeepa! ³⁶ Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:

'Ak'ōre, taipā pi k'inia iru p'anapata perā, k'achia beerāpa tai ip'ii jiripata peedait'ee. Oveja peepataarāpa oveja iru p'anapatak'a ateedak'āri peedait'ee, māga pik'a māgee k'achia beerāpa tai iru p'ani.'

(Sal 44.22)

³⁷ K'achia beerāpa tachi ijāapataarā at'āri māgā iru p'ani mīda, tachia ne-inaa jōmaade āchi p'oyaapata, tachi k'inia iru bapari pa k'aripapari perā. ³⁸ Cristopa tachi māgā k'inia iru bapari perā, michi t'āri pa mia nāga ijāa bi. Āyaa wāda-e iru juadeepa piuruta pijida maa-e pirā mia jōni pijida na eujāde p'ani mīsa. Cristo juadeepa tachi āyaa wāpida-e pai angeleerāpa, netuaraarāpa, na p'ek'au eujādepemaarā waibiarāpa pida. Apidaapa māgā wāpida-e pai ne-inaa irapema wa t'ēepema ewari cherude. ³⁹ It'ipiara wāruta pijida pajāde maa-e pirā edupiara wāruta pijida eujā ek'ari maa-e pirā t'imipiara wāruta pijida na p'ek'au eujāde, āyaa wāda-e pai iru juadeepa. Mia māga jara bi wē-e perā ne-inaa tachi āyaa wāpiit'ee Tachi Ak'ōre juadeepa Tachi Waibia, Jesucristopa, tachi k'inia iru bapari perā.

9

Tachi Ak'ōrepa Israel pidaarā jirit'erada

¹ Mi Cristode ijāadak'āriipa, araa bi iru ome. Tachi Ak'ōre Jaurepa k'awapipari mia wāarata jararu. Ma awara michi t'āri pa ichiaba k'awa bi seewa jara-e nāga jarak'āri. ² Mi audū t'āri p'ua nībi michi auk'aarā, judiorāpa Cristode ijāadak'aa perā. ³ Piarā bak'aji Cristopa mi yiarāa iru bada paara, michi auk'aarā atuadai k'āyara. ⁴ Āra Israeldeepa uchijāda. Chonaarāweda Tachi Ak'ōrepa āra jirit'eraji ichideerā p'aneedamerā. Māgā ichi warrarāk'a p'anejida. Iru bapachi āra chonaarā t'āide. Māga nide iru k'īra wāree unujida. Āra chonaarāmaa jaraji ichia ooi'tee Abrahamdeepa uchiadap'edaarā k'ap'ia pari. Ichi ūraa p'āpiji āra chonaarāmaa māik'aapa māirādepema ūk'uru awara bijī mimiadamerā ichi-it'ee. Jaraji āra chonaarāmaa sāga it'aa iidipataadaipia bi. Āra chonaarāmaa jarada chok'ara jaraji āra pia ak'i bapariit'ee māik'aapa eperā pēit'ee āra k'aripade. ⁵ Āra uchijāda tai chonaarā Abrahamdeepa, Isaacdeepa, Jacobdeepa. Maap'eda Tachi Ak'ōre Waibia Jesucristo, chi ne-inaa jōmaweda ak'ipari t'ok'āri eperā k'ap'ide, āchi auk'aa paji, ichiaba ma chonaarādeepa uchiada perā. jMaperā ichita gracias jaradāma irumaa! jAmén!

⁶ Māgara ħk'āata jaraima? ħTachi Ak'ōrepa oo-e pajik'ā ichia ooi'teeda adak'a Israel pidaarā ome? jMāga ooji! Mamīda ichi-it'ee jōmaweda Israeldeepa uchiadap'edaarā wāara Israel pidaarā-e. ⁷ Ichiaba ichi-it'ee jōmaweda Abrahamdeepa uchiadap'edaarā wāara Abraham warrarā-e. Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:

'Mia Isaacdeepa uchiadait'eerā pia ak'it'ee, pi mide ijāapari perā.'

(Gn 21.12)

⁸ Ak'ōrepa māga jarada perā, k'awa p'ani iru-it'ee Isaacdeepa uchiadap'edaarā aupai Abraham warrarā, Abrahampa awaraa warrarā ooji mīda. Tachi Ak'ōrepa Isaacdeepa uchiadap'edaarā māga ak'ipachi, āra uchiadap'edaarā perā irua Abrahammaa jarada k'aurepa.

⁹ Tachi Ak'ōrepa māgaji Abrahammaa:

'Añomaa mi waya cheit'ee māik'aapa Sarapa warra t'oit'ee.'

(Gn 18.10)

¹⁰ Ma awara ai t'ēepai tai judiorā chonaa Isaacpa me-iso ooji chi wēra Rebeca ome.

¹¹ Mamīda ma me-iso t'odai naaweda, Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru baji aba jirit'erait'ee māik'aapa

waibiara papiit'ee chi apema k'äyaara. Ak'õrepa mæga ooji ma warraræpa waide ne-inaa pia wa k'achia ooda-e p'anajida mïda. Mæga ook'ari, k'awapiji ichiata eperæ jirit'erapari oomeræ ichia oopi bik'a. ¹² Jirit'era-e ma eperæpa ne-inaa pia oopari peræ. Jip'a jirit'erapari ichia k'inia bik'a. Mæga k'awa p'ani Ak'õrepa Rebecamaa næga jarada peræ:

'Chi naapema chi t'ëepema jua ek'ari bait'ee.' (Gn 25.23)

¹³ Tachi Ak'õre pedee jarapataaræpa p'ädap'edaade ichiaba jara bi:

'Jacob jirit'eraji. Jõdee Esaü unuamaa iru baji.' (Mal 1.2-3)

¹⁴ Mægara çk'äata jaradaima? çTachi Ak'õrepa pia oo-e bik'ä, aba pipiara ak'ipari peræ chi apema k'äyaara? çMæga-e! ¹⁵ Mia mæga jara bi Tachi Ak'õrepa Moiseamaa næga jarada peræ:

'Mia chupiria k'awaait'ee mia chupiria k'awaa k'inia biiræ. Pia ak'it'ee mia pia ak'i k'inia biiræ.' (Ex 33.19)

¹⁶ Mæga jarada peræ, k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa eperæaræ jirit'erapari k'aripait'ee, ichia ächi chupiria k'awaa k'inia bairæ. Jirit'era-e ächia mæga k'inia p'anadairæ maa-e piræ ne-inaa pia wa k'achia oo p'anadairæ. ¹⁷ Ichiaba Ak'õrepa ichi ùraa p'ädade jaraji Egiptodepemaaræ poro waibia Faraonmaa:

'Mia pi rey papiji mäik'aapa pi k'irapite ooji ne-inaa eperæaræpa p'oyaa oodak'aa ächi juadoopa. Mæga ooji mia pi nepirade baaipida k'aurepa, na p'ek'au eujædepemaaræpa k'awaadameræ Mita, jõmaaræ Ak'õre Waibia.' (Ex 9.16)

¹⁸ Mæga jarada peræ, k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa chupiria k'awaapari ichia chupiria k'awaa k'inia biiræ mäik'aapa k'iri k'isuapipari ichia mæga oopi k'inia biiræmaa.

¹⁹ Mamïda parædepemapa mimaa iidii: "Mæga piræ, çsægap'eda Tachi Ak'õrepa k'iri k'isua p'aniræ miapiit'eema? çIru k'aurepa mæga p'anapata-ek'ä?" ²⁰ Mia ma iidida næga p'anaut'ee. Pi na p'ek'au eujædepema. Mæga bita, çTachi Ak'õrepa ne-inaa oopari iidii pia bik'ä? 'Ma awara pi, Ak'õrepa ooda, iidii pia tachi k'ap'ia ichi k'ira wæree unupik'ari awaraaræmaa. ²¹ K'isajji nægide. Chok'o k'aparipa ichi yooro p'e iru biddee chok'o k'ira t'adoo k'apari, ichia k'inia bik'a. Ma yoorodee k'ai chok'o pi-ia fiestadee ateit'ee mäik'aapa ai yoorodee k'ai chok'o jip'aa teeda iru bait'ee.

²² Tachi Ak'õrepa mæga pik'a oopari na p'ek'au eujædepemaaræ ome. Ichia k'isia iru bi mïda p'ek'au k'achia ooyaa p'aniræ jõpiit'ee, choopari ära ome ichi ewari waibia ewate paru misa. Mæga choo k'inia bi piræ, çk'äata jaradaima? ²³ Mæga chooru piræ k'isia iru bada peræ eperæaræmaa ichi k'ira wæree unupiiit'ee, çk'äata jaradaima? Irua mæga ooji tachi chupiria k'awaak'ari mäik'aapa tachi k'ap'ia ichi k'ira wæree unupik'ari awaraaræmaa. ²⁴ Tachi Ak'õrepa tachita jiriji judioræ t'äideepa mäik'aapa judio-eeræ t'äideepa, tachi jõmaweda auk'a Cristode ijæadameræ. ²⁵ K'awa p'ani Ak'õrepa mæga k'isia iru baji, iru pedee jarapari Oseamaa jarapida peræ:

'Michi eperæaræ-ee p'anadap'edaaræ t'ijaradait'ee "michi eperæaræ" mäik'aapa eperæaræ mia k'inia-e badaaræ t'ijaradait'ee "eperæaræ mia k'inia iru biiræ".' (Os 2.23)

²⁶ Awara äi Ak'õre Ùraa p'ädade Oseapa ichiaba jaraji:

'Mia eperæaræmaa jara badamäi: "paræ michi p'uuru pidaaræ-e", mægüræmäi ächideepa uchiadap'edaaræmaa "Ak'õre ichita chok'ai bapari warraræda" adait'ee.' (Os 1.10)

²⁷ Ma awara Tachi Ak'õre pedee jarapari Isaiapa jaraji:

'Israel pidaaræ ipu tau næusaak'a p'usa ide chok'ara p'ani mïda, Tachi Ak'õrepa ära chok'ara-ee uchiapiit'ee k'achia beeræ juadeepa. ²⁸ Taaræ-e nidde Tachi Ak'õrepa eperæaræ chok'ara jõpiit'ee.' (Is 10.22-23)

²⁹ Mamïda ai naaweda Isaiapa ichiaba jara baji:

'Jõmaaræ Ak'õre Waibiapa tachi warraræ chok'ara-ee p'aniræ k'aripa-e pada paara, k'iniik'ajida Sodoma pidaaræk'a mäik'aapa Gomorra pidaaræk'a.' (Is 1.9)

Judioræ Cristode ijæadaamaa p'anadap'edaa

³⁰ Tachia çk'äata k'awaadaima k'isidak'ari Ak'õrepa mæga oodade Israel pidaaræ ome? K'awa p'ani judio-eeræpa Tachi Ak'õre jirida-e p'anajida. Mamïda iræ p'ek'au k'achia wëe p'anapata Tachi Ak'õre k'irapite, Cristode ijæapata peræ. ³¹ Jõdee Israel pidaaræpa Tachi Ak'õre jiri p'anajida mäik'aapa oo k'inia p'anajida iru ùraa p'ädade jara bik'a, irua ächi pia ak'imeræ. Mamïda p'oyaa ooda-e paji jõmaweda ma ùraade jara bik'a. ³² çSægap'eda mæga p'anajida? Cristode ijæa p'anedai k'äyaara Tachi Ak'õrepa ächi pia ak'imeræ, Ak'õre Ùraa Moiseamaa p'äpidak'a oo k'inia p'anapachida. Mamïda Ak'õrepa Cristo pëiji ichi o ak'ipimeræ. Mapa irude ijæa k'iniada-e pak'ari, ma o atuajida. ³³ Oojida Ak'õrepa jaradak'a chonaaræweda ichi ùraa p'ädade:

'Judioræ t'äide Sión p'uurude mia eperæ mäu pipiara bik'a papiit'ee. Ara eperæ t'ütuparik'a mäumaa, mæga pik'a eperæaræ chok'ara t'ütü pik'adait'ee ma mäu pipiara bi k'aurepa. Mamïda chi irude ijæa bi t'ari o-ia bapariit'ee Ak'õre k'irapite.' (Is 8.14; 28.16)

10

¹Ipemaarā Cristo k'aurepa, t'āripa mia k'inia bi judiorāpa Cristode ijāadamerā. It'aa t'ipari Tachi Ak'ōremaa āra chupiria k'awaamerā, māgā o k'achiadeepa uchiadamerā. ²Michi taupa unu bi ārapa Ak'ōre net'aa k'awa k'inia p'ani. Mamīda wāara iru k'awadak'aa. ³K'awa k'iniadak'aa Ak'ōrepa Cristode ijāapataarā p'ek'au k'achia wēe beepipari. K'isiapata ne-inaa pia oo p'anipa Tachi Ak'ōrepa āchi pia ak'iit'ee. Maperā Cristode ijāa k'iniada-e. ⁴Mamīda Cristopata ichideerā uchiapipari Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi jua ek'ariipa, oopataadamerā irua jara bik'a. Maperā Tachi Ak'ōrepa Cristode ijāapataarā p'ek'au k'achia wēe ak'ipari.

⁵Moisepa p'ādade jara bi:

'Eperāpa ook'āri jōmaweda Ak'ōre Ūraade jara bik'a, ichita bapariit'ee ma ūraade jara bik'a.'
(Lv 18.5)

⁶Mamīda p'ek'au k'achia wēe beerā Cristode ijāa p'ani k'aurepa, māgiirāpa auk'a jaradai Moisepa jaradak'a Tachi Ak'ōre k'awa k'inia p'anadap'edaarāmaa:

'K'īsanāati pāchi t'āridepai: "ζk'aita wāima Ak'ōre eujādee irua k'inia bi k'awaade?"' (Dt 30.12)

(pia jarait'eera, Cristo chemerā Ak'ōre eujādeepa.) ⁷Maa-e pirā:

'"ζk'aita piudap'edaarāmaa wāima Ak'ōrepa k'inia bi k'awaade?"' (Dt 30.13)

(pia jarait'eera, Cristo chemerā iru iadap'edaamāiipa.) ⁸Māga k'īsiadai k'āyaara, jaradaipia bi Ak'ōre Ūraade jara bik'a:

'Nāgaweda Tachi Ak'ōrepa jara pēida k'awa p'ani, māgi pāchi it'aideepa jarapata perā māik'aapa pāchi t'āride k'awapata perā.'
(Dt 30.14)

Māgi pedee Moisepa p'ādadepemak'a ichiaba taipa jarateepata jōmaarāmaa: t'āripa Cristode ijāapataadamerā. ⁹Eperāpa jara bi pirā: "Jesucristo Michi Waibia" māik'aapa t'āripa wāara ijāa bi pirā Tachi Ak'ōrepa Cristo chok'ai p'irabaipiji, Tachi Ak'ōrepa ma eperā wāpiit'ee ichi truadee. ¹⁰T'āripa Cristode wāara ijāadak'āri, p'ek'au k'achia wēe p'aneepata Ak'ōre k'irapite. Ma awara tachi it'aideepa jaradak'āri, "Jesucristo Michi Waibia", ak'ipipata irua tachi o k'achiadeepa k'aripa ataji.

¹¹K'irāpāti Ak'ōre Ūraa p'ādade ichiaba jara bi:

'Eperā Cristode ijāa bi k'īra pia-ee ba-e pait'ee Ak'ōre k'irapite.'
(Is 28.16)

¹²Māga jara bairā k'awa p'ani judiorā, judio-eerā ome auk'a p'ani Tachi Ak'ōre k'irapite, Cristode ijāadak'āri. Iruta Jōmaarā Waibia. Auk'a k'aripapari chi chupiria iidirutaarā ichimaa, āchi auk'a k'inia iru bapari perā. ¹³Maperā k'awa p'ani na Ak'ōre Ūraa wāarata jara bi:

'Tachi Ak'ōrepa ichimaa chupiria iidirutaarā k'aripa atait'eeda aji, atuanaadamerā.'
(Jl 2.32)

¹⁴Mamīda ζsāga chupiria iididaima, irude ijāada-e p'ani pirā? Ichiaba ζsāga irude ijāadaima, irua ooda āchi-it'ee ūrida-e p'ani pirā? Ma awara ζsāga ūridaima irua ooda āchi-it'ee, eperāpa māga jara-e pirā āchimaa? ¹⁵Māgi eperā, ζsāga wāima jarateede, awaraarāpa iru pēida-e p'ani pirā? Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:

'Eperāarā o-īadaipata awaraarāpa pedee pia āchimaa jara chedak'āri.'
(Is 52.7)

¹⁶Mamīda jōmaarāpa ūri k'iniada-e p'ani, Ak'ōre pedee pia jara chedak'āri. Māga k'awa p'ani Tachi Ak'ōre pedee jarapari Isaiapa p'ādade jara bairā:

'Tachi Ak'ōre, ζk'aipa ijāajima aji, taipa jarateedap'edaa?'
(Is 53.1)

¹⁷Ma jōma jara aupadade k'īsiadak'āri, k'awa p'ani eperāarāpa ūridak'āri Cristopa ooda āchi-it'ee, māgapi irude ijāapata.

¹⁸Māga pirā, ζsāgap'eda judiorāpa ijāada-e paji? ζŪrida-e pajik'ā Cristopa ooda āchi-it'ee? jŪrijidapi! Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:

'Tachi Ak'ōrepa ooda jarateepachida jōmaarāmaa; na p'ek'au eujādepema t'imī beerāmaa paara k'awapijida irua ooda.'
(Sal 19.4)

¹⁹Māga pirā, waya iidiit'ee: ζsāgap'eda ijāada-e pajima? ζk'awada-e pajik'ā āchia ūridap'edaa? jK'awajidapi! Naapiara mia k'irāpapi k'inia bi Moisepa p'ādade jara bi:

'Tachi Ak'ōrepa nāga jara bi ichi eperāarāmaa: Mia parā k'īra unuamaa iru p'anapiit'ee michi eperāarā-eerāmaa, āra mide ijāa k'inia p'anadairā. Ma awara parā k'īraupit'ee māgiirā ome, chi parāpa k'īsiapata k'īsia k'awa-ee beerā.'
(Dt 32.21)

²⁰Ichiaba Isaiapa p'ādade jip'a jara bi:

'Mi jirida-e p'anadap'edaarāpa mi unujida. Mia unupiji mi k'awa k'iniada-eerāmaa.'
(Is 65.1)

²¹Jōdee Israel pidaarā āpite jara bi:

'Ichita mia Israel pidaarā k'aripa k'inia baji. Mamīda āchia oodaamaa p'anapachida mia jara bik'a, mide ijāa k'iniada-e p'anadap'edaa perā.' (Is 65.2)

11

Tachi Ak'ōrepa Israel pidaarā jirit'erada

¹ Israel pidaarā mǎgá p'anadap'edaa perā, ¿Tachi Ak'ōrepa ichi eperāarā yiarāa iru bik'ā? ¡Māga-e! ¡Mita Israel pida, Abrahamdeepa uchiada, Benjamin ēereādepema! Tachi Ak'ōrepa mi yiarāa-e bi. ² Irua Israel pidaarā naaweda jirit'eraji ichi eperāarā papiit'ee. ¿Írā sāga āchi yiarāa iru baima? ¿K'irāpa p'ani-ek'ā Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi iru pedee jarapari Elías it'aideepa? Israel pidaarā āpīte mǎgīpa Tachi Ak'ōremaa jaraji:

³ 'Ak'ōre, tai poro waibiarāpa pi pedee jarapataarā peepachida. Ichiaba pia altar oopida ārik'oojida. Mi aupai pide ijāapari mǎik'aapa írā mi jida jiri p'ani peedait'ee.' (1 R 19.10, 14)

⁴ Mamīda Tachi Ak'ōrepa Eliamaa p'anauji:

'Mi jua ek'ari eperāarā siete mil iru bi, at'āri mimaa aupai it'aa t'ípata. Pik'a, āra jida bedabaidak'a jā ne-inaa juapa ooda Baal k'īrapite.' (1 R 19.18)

⁵ Tachi Ak'ōrepa ichi eperāarā ūk'uru ichi jua ek'ari iru badak'a Elías na p'ek'au eujāde bak'āri, auk'a irapema Cristode ijāa p'anūrā jirit'eraji ichi jua ek'ari iru bapariit'ee. Māga oopari āchi k'inia iru bapari perā. ⁶ Maperāpi ma ijāapataarā jirit'eraji. Eperāarā jirit'erada paara āchia ne-inaa oopata k'aurepa, āchia Tachi Ak'ōremaa jirit'erapik'ajida ma ne-inaa oo p'ani pari. Mamīda māga-e. Irua āchi jirit'erapari āchi k'inia iru bapari perā.

⁷ Māgara ¿k'āata k'īsiadama Israelde? Jōmaweda Israel pidaarāpa unuda-e paji āchia jiridap'edaa. Jiripachida Tachi Ak'ōrepa āchi pia ak'imerā, p'ek'au k'achia wēe. Mamīda ūk'urupai, chí Tachi Ak'ōrepa jirit'eradaarā Cristode ijāadamerā, wāara māga p'aneejida iru k'īrapite. Jōdee chí apemāarā k'īiri k'isua p'aneepachida. ⁸ Mapa Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi: 'Tachi Ak'ōrepata āchi t'āri chaareepiji. Tau iru p'anajida mīda, unuda-e paji Tachi Ak'ōrepa āchimaa unupida. Ichiaba k'īiri iru p'anajida mīda, ūrida-e paji Tachi Ak'ōrepa āchimaa jarapida. At'āri māga p'anapata.' (Dt 29.4)

⁹ Ichiaba Ak'ōre Ūraa p'ādade Rey David it'aideepa jara bi:

'Ak'ōre Waibia, pi eperāarāpa k'īsiapata Ak'ōre ewari ia p'anipapai pia āchi pia ak'ipariit'ee. Māga k'īsia p'anadairā, taawa pia āchi k'achiade baaiipi mǎik'aapa miapii. ¹⁰ Ichita ne-inaa oopata pi-it'ee āchia k'īsia p'anik'a, pia wāara oopi k'inia bi k'āyaara. Maperā taawa pia āchi tau p'ārii pik'apii ununaadamerā pia oo bi mǎik'aapa āchi eburuk'uk'ua pik'adaidamerā āchia ne-inaa k'achia oopata k'aurepa.' (Sal 69.22-23)

Tachi Ak'ōrepa judio-eerā k'aripada

¹¹ Waya iidiit'ee: ¿Tachi Ak'ōrepa ichi eperāarā yiarāa iru bik'ā? ¡Māga-e! Wāara ijāada-e pada perā Tachi Ak'ōrepa k'inia badak'a, k'achiade baajida. Mamīda āchia mǎgá ijāada-e pada k'aurepa judio-eerā Cristode ijāa p'aneejida mǎik'aapa Ak'ōre ode t'ūjida. Ak'ōrepa mǎgá judio-eerā o k'achiadeepa k'aripa ataji. Māga ooji judiorāpa mǎirā ijāa p'ani unudak'āri, auk'a Cristode ijāadamerā mǎik'aapa ichi ode t'ūdamerā. ¹² Judiorā Cristode ijāadaamaa p'anadap'edaa perā, na p'ek'au eujādepemāarāpa k'awaadaai Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee mǎik'aapa judio-eerāpa iru p'anadai jōma Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bi Cristode ijāapataarā-it'ee. Judiorāpa auk'a Cristode ijāadak'āri, ijāapataarā jōmaweda audupiara o-īa p'anadait'ee.

¹³ Írā parā judio-eerāmaa ne-inaa jarait'ee. Tachi Ak'ōrepa mi jirit'eraji parā judio-eerāmaa jarateemerā irua pedee pia jara pēida Cristode. Mi o-īa bi ma-it'ee Ak'ōrepa mi jirit'erada perā. ¹⁴ Na mimia oo bīpa Tachi Ak'ōre-it'ee, k'inia bi michi auk'aarāpa parā ijāapata unudak'āri, auk'a Cristode ijāadamerā mǎik'aapa Ak'ōre ode t'ūdamerā. ¹⁵ Mamīda Cristode ijāada-e p'anadap'edaa perā, na p'ek'au eujādepemāarā awaraarāpa irude ijāadai mǎik'aapa t'āri auk'a p'anapataadai Tachi Ak'ōre ome. Tachi Ak'ōrepa ma judiorā at'āri p'oyaa pia ak'ī-e, māga ijāada-e p'anadairā. Mamīda ijāadak'āripi, Ak'ōrepa āchi pia ak'ipariit'ee. Ak'ōrepa chok'ai p'irabai pidaarāk'a p'anadait'ee.

¹⁶ K'īsiadāma nāgide. Judiorāpa trigo naapiara ewadak'āri, mǎgí awara bipata aidee masa oodap'eda, pan oodait'ee Tachi Ak'ōre-it'ee. Mamīda Ak'ōrepa trigo jōmaweda waripari perā, wāara ma masa jōmaweda ichi-it'ee. Māga pik'a Tachi Ak'ōrepa judiorā chonaarāwedapema Abraham awara bīji ichi-it'ee, Abrahampa ijāa bada perā irua jarada. Mamīda wāara Abrahamdeepa uchiadap'edaarā jōmaweda ichi-it'ee, māga ijāadak'āri.

¹⁷ Abraham pak'uru k'arrak'a bi judiorā-it'ee. Mamīda olivo bīiri upataarāpa chí jua t'iap'epatak'a ma pak'uru pipiara chaumerā, māga pik'a Tachi Ak'ōrepa Israel pidaarā ūk'uru t'iap'e pik'aji, Cristode ijāadaamaa p'anadap'edaa perā. Māpai pak'uru ak'ipataarāpa ma

pak'uru jua t'iap'edap'edaamāi awaraa pak'uru jua t'i bipatak'a māgee jida chaumerā, māga pik'a Tachi Ak'ōrepa parā judio-eerā t'i pik'a biji judiorā k'āyaara, Cristode ijāapata perā. ¹⁸ Tachi Ak'ōrepa parā judio-eerā ome māgā ooji mīda, k'īsiadaik'araa bi parā pipiara p'ani judiorā k'āyaara. Āra parā naaweda ma pak'uru k'arradepema juak'a p'anajida. Ma pak'uru k'arrak'a bi chok'ai-e bi parā, chi jua t'i pik'a bida k'aurepa. Parā chok'ai p'ani ma pak'uru k'arrak'a bi k'aurepa. Judiorā k'aurepata parāpa Tachi Ak'ōre k'awa p'ani.

¹⁹ Parādepemapa jarai: “Mamīda Tachi Ak'ōrepa mi t'i pik'a biji ma k'arrak'a bide judiorā k'āyaara.” ²⁰ Pia bi. Mamīda k'irāpāji Ak'ōrepa ma judiorā t'iap'e pik'aji Cristode ijāadaamaa p'anadap'edaa perā. Pī Cristode ijāapari perāta, t'i pik'a biji. Audua bai k'āyaara, jīp'a Tachi Ak'ōre waaweeipia bi. ²¹ Tachi Ak'ōrepa ichi eperāarā t'iap'e pik'aji pirā Cristode ijāadaamaa p'anadap'edaa perā, audupiara parā t'iap'e pik'ait'ee ijāa amaadaruta pirā. ²² Tachi Ak'ōre t'āri pia bapari Cristode ijāapataarā ome. Mamīda Cristode ijāadaamaa p'anirā pia ak'i-e. Maperā pi ijāa beeru pirā, t'āri pia bapariit'ee pi ome. Mamīda ijāa amaaru pirā, waa pia ak'i-e. Pī t'iap'e pik'ait'ee ijāadak'aa beerā ome ooparik'a. ²³ Jōdee, naaweda Cristode ijāadaamaa p'anadap'edaarāpa ijāaruta pirā, Tachi Ak'ōrepa āchi pia ak'it'ee Cristodeerā ak'iparik'a. Āra waya t'i pik'a biit'ee āra naaweda p'anadap'edaak'a. Māga ooi Tachi Ak'ōre-it'ee ne-inaa audū chaaree wē-e perā. ²⁴ Irua pi, judio-ee bita, o k'achiadeepa k'aripa ataru pirā Cristode ijāapari perā, audupiara judiorā māgā k'aripait'ee, Cristode ijāadak'āri. Māga ooit'ee āchi uchiadap'edaa perā irua eperā jirit'erada Abrahamdeepa.

Tachi Ak'ōrepa Israel pidaarā k'aripait'ee

²⁵ Īpemaarā Cristo k'aurepa, irā mia parā judio-eerāmaa ne-inaa awaraarāpa waide k'awadak'aa k'awapi k'inia bi, k'īsianaadamerā judiorā k'āyaara pipiara p'ani. Tachi Ak'ōrepa Israel pidaarā ūk'uru k'irī k'isuapiji judio-eerāpa irua jara pēida pia ūridap'eda, Cristode ijāadamerā māik'aapa Tachi Ak'ōre ode t'ūdamerā. Mamīda ichita māga-e pait'ee. Jīp'a māga p'asait'ee ijāarutamaa jōma judio-eerā irua k'īsia iru bi ijāadamerā. ²⁶ Ma t'ēepai, Israel pidaarā chok'ara auk'a Cristode ijāadait'ee māik'aapa Ak'ōrepa āra o k'achiadeepa k'aripa atait'ee, iru ūraa p'ādade jara bik'a:

‘Tachi K'aripapari uchiat'ee Israel pidaarā t'āideepa, Sion p'uurudeepa. Jacobdeepa uchiadap'edaarā o k'achiadeepa k'aripa atait'ee. ²⁷ Maapai mia jaradak'a Jacobmaa, ichideerā pia ooit'ee āchi p'ek'au k'achia wēpapik'āri.’ (Is 59.20-21)

²⁸ Parā judio-eerā k'aurepa irā Tachi Ak'ōrepa Israel pidaarā yiarāa iru bi, āchi ijāada-e p'anadairā irua pedee pia jara pēida Cristo k'ap'ia pari. Mamīda Ak'ōrepa naaweda Israel pidaarā jirit'eraji. Mapa at'āri āchi k'inia iru bapari māik'aapa pia ak'i bapari. Māga oopari māga ooit'eeda ada perā āchi chonaarāmaa. ²⁹ Tachi Ak'ōrepata ichita oopari ichia jara bik'a. Mapa ichi eperāarā atabēi-e pait'ee. Ichita āchi pia ak'i bapariit'ee ichia jaradak'a āchi chonaarāmaa. ³⁰ Naaweda parā judio-eerāpa oodaamaa p'anapachida Tachi Ak'ōrepa jara bik'a. Mamīda judiorā Ak'ōre Waibiapa ichi Warra pēidade ijāadaamaa p'anadap'edaa perā, Tachi Ak'ōrepa parā judio-eerā chupiria k'awaaji. ³¹ Īrapema judiorā at'āri oodaamaa p'anapata Ak'ōrepa jara bik'a. Mamīda Tachi Ak'ōrepa parā judio-eerā chupiria k'awaadak'a Cristode ijāadak'āri, auk'a chupiria k'awaait'ee judiorā, māgā ijāadak'āri. ³² Tachi Ak'ōrepa na p'ek'au eujādepemaarā judiorā māik'aapa judio-eerā ichiak'au biji āchia oo k'iniata oodamerā. Māga ooji ak'ipiit'ee ichia chupiria k'awaapari p'ek'au k'achia oopataarā, judiorā, judio-eerā paara.

Pedee pia jarada Tachi Ak'ōrede

³³ Īwāara Tachi Ak'ōre k'īsia k'awaa bapari! Jōmaweda pia oopari ichia ne-inaa jōma k'awapari perā. Tachi eperāarāpa k'awada-e irua k'īsia iru bi. Ichiaba k'awada-e sāgap'eda irua eperāarāmaa ne-inaa oopipari.

³⁴ ĲAk'ōre Ūraa p'ādade nāga jara bi-ek'ā? ‘ĲK'aipa k'awaaima Tachi Ak'ōre k'īsia māik'aapa k'aipa iru ūraaima? Iruata ne-inaa jōma k'awapari.’ (Is 40.13)

³⁵ ‘ĲK'aipa ne-inaa teeima Tachi Ak'ōremaa, irua jōdee ma pari ne-inaa awara teemerā?’ (Job 41.11)

³⁶ Eperāpa māgā p'oyaa tee-e, Tachi Ak'ōre juadeepa ne-inaa jōmaweda uchiapari perā. Ichiata ne-inaa jōmaweda ak'i bapari. Ne-inaa jōmaweda nībi ichi-it'ee. Mapa ichita jaradaipia bi: “Ak'ōre, ĳpi jōmaarā k'āyaara waibiara bi! ĳAmén!”

12

Cristodeerā sāga p'anapataadaipia bi

¹ Īpemaarā, mia nāga ūraait'ee: Tachi Ak'ōrepa eperāarā chupiria k'awaapari perā, at'āri chok'ai p'ani misa, oopiti Tachi Ak'ōremaa irua k'inia bik'a pi ome. Māgā pāchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia p'oyaadai, p'anapataadait'ee Ak'ōrepa k'inia bik'a. Ichiaba māgā

ak'ipidai parāpa wāara Tachi Ak'ōre k'inia iru p'ani. ² Oonāati na p'ek'au eujādepema ijāadək'aa beerāpa oopatak'a. Māirāpa k'Isiapata āchia oo k'inia p'anidepai. Parā jōdee, k'Isiadaipia bi Ak'ōrepa k'inia bik'a. Māgá k'awaadait'ee Ak'ōrepa k'inia bi ne-inaa pia, k'achia wēe; ne-inaa irua pia ak'ipari.

³ Tachi Ak'ōrepa mi pia ooji mi jirit'erak'āri parāmaa jarateemerā. Maperā mia ūraait'ee parādepema apidaapa k'Isianaadamerā: "Mi pipiara bi awaraarā k'āyaara". Ma k'āyaara k'Īra jip'a jiriipia bi Ak'ōrepa oopi k'inia bi māik'aapa t'āripa māga oopipia bi, it'aa iidi bi misa irua k'aripamerā. ⁴ Tachi k'ap'iade nāgee ne-inaa chok'ara iru bi; biiri t'iait'ee; jua ne-inaa jitait'ee; māgee ne-inaa. Ma chaachaa ne-inaa awara-awaraa oopari. Auk'a oodak'aa. ⁵ Māga pik'a bi tachi Cristode ijāapataarā. Tachi jōma araa p'ani iru ome. Mapa auk'a araa p'ani apemaarā ijāapataarā ome k'ap'ia apai bik'a.

⁶ Mamīda Tachi Ak'ōrepa k'aripak'āri, ne-inaa awara-awaraa oopata, irua oopi k'inia bik'a tachi chaachaa.

Ichi ūraa jarapiru pirā tachidepema abaamaa, māgipi māga oopipia bi t'āripa, Ak'ōremaa k'aripa iidi bi misa. ⁷ Awaraamaa ijāapataarā k'aripapiru pirā, māga oopipia bi. Awaraamaa jarateepiru pirā, ichiaba māga oopipia bi. ⁸ Awaraa k'ariparu pirā chīara t'āri o-īapiit'ee, māga oopipia bi. Awaraamaa p'arat'arapiru pirā, t'āri pia p'arat'a waibia teeipia bi chupiria beerā k'aripait'ee. Awaraamaa eperā waibia papiru pirā, pia ak'īpia bi ijāapataarā ichi jua ek'ari p'aniirā. Awaraa k'ariparu pirā chīara chupiria k'awaamerā, t'āri o-īa māga oopipia bi.

Cristode ijāapataarā chik'inia p'anapataadaipia bi

⁹ Awaraarā t'āri jip'a k'inia iru p'anadaipia bi. Ne-inaa k'achia k'Īra t'ādo oodaik'araa bi. Māgee ne-inaa unuamaa iru p'anapatāati. Pia aupaita jiridaipia bi oodait'ee. ¹⁰ Chik'inia p'anapataadaipia bi, tachi ēreerā ome p'anapatak'a. Audua p'anadaik'araa bi. Ma k'āyaara awaraa ijāapataarā pipiara ak'idaipia bi tachi k'āyaara.

¹¹ K'oo-idaa p'anadaik'araa bi. T'āripa oodaipia bi Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a. Māgá oodait'ee Tachi Waibia Jesucristopa oopi k'inia bik'a.

¹² O-īa p'anadaipia bi ni p'ani misa Tachi Ak'ōre eujādee wādait'ee. Chodaipia bi nepirade baaidak'āri. Ichita it'aa t'īpataadaipia bi Tachi Ak'ōremaa.

¹³ Awaraa ijāapataarā chupiria k'awaadaipia bi māik'aapa ne-inaa wēe p'ani pirā, āramaa teedaipia bi. Awaraarā pāchi t'āide p'asia chedak'āri, t'āri pia auteebaidaipia bi. K'āidait'ee wēe p'ani pirā, pāchi tede k'āipiti.

Awaraarā ome k'āiwee p'anapataadaipia bi

¹⁴ Awaraarāpa parā jiridak'āri ne-inaa k'achia oodait'ee, it'aa iidi Ak'ōrepa āra chupiria k'awaamerā māik'aapa bendiciamerā. Iidināati Ak'ōrepa āra maldiciamerā.

¹⁵ Awaraarā o-īa p'anadak'āri, auk'a o-īa p'anadaipia bi. Jōdee t'āri p'ua p'anadak'āri, auk'a jēedaipia bi.

¹⁶ T'āri auk'a p'anadaipia bi awaraa ijāapataarā ome. Jip'a jiridaipia bi Ak'ōrepa parāmaa oopi k'inia bi. K'Isiadaik'araa bi parā awaraarā k'āyaara pipiara p'ani. Auk'a k'ōp'āyo meraadaipia bi chupiria beerā ome māik'aapa p'arat'ara beerā ome. Audua p'anadaik'araa bi.

¹⁷ Awaraarāpa parā k'achia oodak'āri, auk'a oonāati. Ichita ne-inaa pia ooti awaraarāpa unudamerā Cristo k'aurepa parāpa ne-inaa pia oopata. ¹⁸ Awaraarā nepira jiriya p'ani mīda, parā jōdee k'āiwee p'anapatāati chīara ome. ¹⁹ Ipemaarā k'inīarā, k'Īra jō-ee p'ananāati. Ma k'āyaara ichiak'au bitī, Tachi Ak'ōrepa ārapa oodap'edaa ak'imerā māik'aapa miapimerā ichia k'inia bik'a. Mia māga jara bi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bairā:

'Mia aupaita eperāarāpa oopata ak'ipari jarait'ee pia wa k'achia. Miata p'ek'au k'achia oopataarā miapiit'ee.'

(Dt 32.35)

²⁰ Awara āi ichiaba jara bi:

'Eperāpa pi k'Īra unuamaa iru bi pirā, nāgá oopipia bi. Māgí jarrapisia bak'āri, nek'opiji māik'aapa opisia bak'āri, ne-inaa topiji. Māgá ooru pirā, iru k'Īra nejasipiit'ee māik'aapa irua pima k'achia oo k'inia bi oo-e pai.'

(Pr 25.21-22)

²¹ K'Īrak'aupai ne-inaa k'achia oodai. Ma k'āyaara k'achia p'oyāati ne-inaa pia oo p'anipa.

13

Tachi poro waibiarāpa jara p'anik'a oodaipia bi

¹ Irā mia ūraait'ee parā jōmaarāpa pāchi poro waibiarā waaweedamerā. Oopatāati charaarāpa jara p'anik'a. Māga oodaipia bi Tachi Ak'ōrepa pāchi waibiarā papida perā parā ak'idamerā. Tachi Ak'ōrepata eperāarā poro waibiarā jōmaweda māga papipari. ² Maperā ooda-e pirā ārapa jara p'anik'a, ichiaba ooda-e pai Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bi parāmaa.

Ma awara ma charraarāpa parā miapidait'ee, māga ooda-e pirā. ³ Tachi charraarāpa ne-inaa pia oopataarā p'erapida-e. Ne-inaa k'achia oopataarāta p'erapipata. Maperā k'āiwee p'ana k'inia p'ani pirā charraarā ome, pia óoti. Māgá ārapa parā pia ak'ipataadait'ee. ⁴ Tachi Ak'ōrepa ma charraarā biji parā k'aripadamerā k'achia beerā juadeepa. Mamīda pia ne-inaa k'achia ooru pirā, wāraa waaweedaipia bi, ma charraarāpa pi ome oodait'ee perā k'achia beerā ome oopatak'a. Āchi jua ek'ari p'anīrā p'ēidait'ee pi atade. Ma-it'ee espada anipapata. Māpai pi atadak'āri, miapide atēdait'ee, māga oopi k'inia bairā Tachi Ak'ōrepa k'achia oopataarāmaa. ⁵ Maperā óoti pāchi poro waibiarāpa jara p'anik'a. Māga oodaipia bi k'isia p'ua wēe p'anadait'ee āra k'īrapite māik'aapa Tachi Ak'ōre k'īrapite. Ichiaba māga oodaipia bi ārapa parā miapinaadamerā. ⁶ Parāpa impuesto p'aapataadaipia bi māgá poro waibiarāmaa, āra mimia oopata pari, Ak'ōrepa mairā māgá bida perā parā k'aripadamerā. ⁷ Pāchi poro waibiarā jōmaweda waaweedaipia bi. Parāmaa impuesto p'aapiruta pirā, p'āati. Parāmaa ne-inaa anēdap'edaa pari awaraa eujādeepa p'aapiruta pirā, ichiaba p'āati, aupedeeda-ee.

Cristode ijāapataarā chik'inia p'anapataadaipia bi

⁸ Tewe paraa p'ananaati. Ma k'āyaara, chik'inia p'anapataadaipia bi. Māga p'anaruta pirā, oodait'ee Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a:

⁹ 'Miak'āi p'anīrā k'āināati awaraarā ome; eperā peenāati; chīara net'aa chianāati; chīara te, wēra, mimiapataarā, ne-animal wa net'aa k'ianāati.' (Ex 20.13-17)

Ūraa awaraa ichiaba paraa ak'ipiit'ee sāga p'anapataadaipia bi chīara ome. Mamīda ma jōmaweda uchiapata ūraa abaade:

'Awararā k'inia iru p'anapatāati, pāchi k'ap'ia k'inia iru p'anapatak'a.' (Lv 19.18)

Māga ooruta pirā, oodait'ee jōma Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a. ¹⁰ Māgá awaraarā k'inia iru p'anadak'āri, maarepida āramaa k'achia ooda-e. Maperāpi māga oodak'āri, oopata jōma Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a.

Iidaa pik'a bide p'anapataarā

¹¹ Ma jōma oo p'ani mīsa, k'irāpāti jōmasaa taarāru tachi Cristode ijāadap'edaadeepa. Irā naawedapema k'āyaara k'ait'aara p'ani it'aa wādait'ee. Maperā k'āi pik'a p'ananaadāma. Ma k'āyaara oodāma Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a. ¹² Na p'ek'au eujāde p'ani mīsa, tachi p'āriu pik'a bide p'ani. Mamīda taarā-ee Cristo waya chek'āri, ewari chiwidi pik'a unudait'ee. Mapa oo amaadāma ne-inaa k'achia k'īra t'ādoo, na p'ek'au eujādepemārāpa oopata māik'aapa soldaopa armadura jīparik'a chōode wāi naaweda, māga pik'a oodāma Cristopa oopi bik'a. ¹³ P'anadāma Ak'ōre īdaa pik'a bide p'anapataarā p'anapatāk'a, ne-inaa k'achia ooda-ee. Oonaadāma p'āriu pik'a bide p'anapataarāpa oopatak'a. Āchi piudaipata it'uapa māik'aapa pariatua pedee nipapata. Ichiaba pariatua wēraarā jiripata ai ome k'āidait'ee. Ma awara chōo jiripata chīara ome māik'aapa net'aa k'aurepa chīara k'īra unuamaa iru p'anapata. ¹⁴ Parā, jōdee, Tachi Waibia Jesucristode ijāapata perā, p'anapatāati iru na p'ek'au eujāde badak'a. K'īsanāati parā p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'īapa oo k'inia bide.

14

Awaraa ijāapataarā āpite pedee k'achia jaradaik'araa bi

¹ Cristode ijāapari auk'a parāk'a ijāa-e bi pirā, pia ak'īti, awaraa ijāapataarā ak'ipatak'a. Ķrua māgá ijāa-e bipaa at'āri Ak'ōre Ūraa pia k'awa-e bairā? Mapa iru ome aupedeedaik'araa bi. ² Abaapa ijāai chik'o k'īra t'ādoo k'oipia bi. Jōdee chi pia k'awa-e bipa k'īsiai nechiarā k'oik'araa bi, ma k'aurepa Tachi Ak'ōrepa iru pia ak'i-e pai jīak'aapa. ³ Maperā ma chik'o k'īra t'ādoo k'oparipa pia-ee ak'iik'araa bi ma nechiarā k'ok'aa bi. Jōdee ma nechiarā k'ok'aa bipa k'achia pedeeik'araa bi chi apema āpite. Māga oodaik'araa bi Tachi Ak'ōrepa āchi auk'a pia ak'ipari perā Cristode ijāa p'ani k'aurepa. ⁴ Ķk'aipa pi bijima chīara mimiapari ak'imerā jarait'ee irua oopata pia wa k'achia? Mīmia chiparipapai ichi jua ek'ari mimiapataarā māgá ak'īpia bi. Māga pik'a bi Cristo ichideerā ome. Tachi Waibia Cristopata ichideerāpa oopata ak'ipari jarait'ee pia wa k'achia. Ichiata ichideerāmaa ne-inaa pia oopipari.

⁵ Ne-inaa awaraa jarait'ee parāpa aide k'īsiadamerā. Ijāapari abaapa ijāai ewari aba iaipia bi apema k'āyaara. Jōdee awaraapa ijāai ewari chaa auk'a bi. Tachi ijāapataarā chaachaa jiridaipia bi tachi t'āride ijāa p'ani, k'awaadait'ee wāraa māga ijāa p'ani wa māga-e. ⁶ Ma ewari aba iparipa apema k'āyaara, māga oopari Tachi Ak'ōre-it'ee. Ichiaba ma chik'o k'īra t'ādoo k'oparipa māga oopari Tachi Ak'ōre-it'ee, gracias jarapari perā Ak'ōremaa ma chik'o k'ok'āri. Jōdee ma nechiarā k'ok'aa bipa auk'a māga oopari Tachi Ak'ōre-it'ee, ichiaba gracias jarapari perā Ak'ōremaa nek'ok'āri.

⁷ Tachi ijāapataarā apida ituaba p'anadak'aa tuchia oo k'iniata oodait'ee. Ichiaba apida ituaba piudak'aa, ak'ipari wēe. ⁸ Chok'ai p'ani misa, p'anapata oodait'ee Cristopa oopi bik'a, irua tachi ak'ipari perā. Mamīda jai-idaaruta pijida, at'āri Cristopa tachi ak'ipari. Mapa jaradai tachi chok'ai p'ani misa, Cristo Tachi Waibia. Ichiaba jai-idaa p'ani misa, Cristo Tachi Waibia. ⁹ Ma-it'ee Cristo piuji māik'aapa chok'ai p'irabaiji, jōmaweda ijāapataarā Ak'ōre Waibia pait'ee; chi chok'ai p'anūrā, jai-idaadap'edaarā paara.

¹⁰ Māga bita ḡsāap'eda pia, Ak'ōre Ūraa pia k'awa-e bita, pedee k'achia pedee bīma awaraa ijāapataarā āpite? Maa-e pirā, ḡsāap'eda pia, Ak'ōre Ūraa p'awa bita, pia-ee ak'iparima ma ijāapari pia k'awa-e bi? Tachi jōmaweda p'anadait'ee Tachi Ak'ōre k'īrapite Ak'ōre ewari waibia ewate. ¹¹ Māga k'awa p'ani Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bairā:

'Mi ichita chok'ai baparida a bi Tachi Ak'ōrepa. Eperā cha bedabaidait'ee mi k'īrapite māik'aapa jaradait'ee: "Pita Jōmaarā Ak'ōre Waibia." ' (Is 45.23)

¹² Mapa k'awa p'ani tachi chaachaa panadait'ee Tachi Ak'ōre k'īrapite māik'aapa jaradait'ee tuchia k'īsiadap'edaa, jaradap'edaa māik'aapa oodap'edaa na p'ek'au eujāde p'ani misa.

Ne-inaa k'achia oopināati awaraa ijāapataarāmaa

¹³ Maperā ak'inaadāma awaraa ijāapataarāpa oopata pedee k'achia pedeedait'ee āra āpite. Ma k'āyaara jōma ooti awaraa ijāapataarā pipiara ijāadamerā, māik'aapa oodamerā Cristopa oopi k'inia bik'a. ¹⁴ Mi jida araa bi Cristo ome. Ijāa bi chik'o k'īra t'ādo k'oipia bi, Ak'ōrepa ma chik'o k'oit'ee ooda perā. Mamīda awaraapa ijāa bi pirā chik'o k'īra aba k'oik'araa bi, ichi-it'ee k'oik'araa bi. ¹⁵ Maperā k'īrak'aupai pi ipema Cristo k'aurepa t'āri p'uapii. Iru k'īrapite pia k'oru pirā ne-inaa irua k'ok'aa, iru t'āri ārii beei pi ome maa-e pirā Tachi Ak'ōre ome, Cristode ijāa amaadarumaa. Cristo ichiaba piuji ma eperā k'aripait'ee. Mapa chik'inia p'anapatāati. ¹⁶ K'īrak'aupai awaraarāpa pedee k'achia jaradai pia ne-inaa pia oopata āpite, pia ijāa bairā chik'o k'īra t'ādo k'oipia bi. ¹⁷ Tachi Cristode ijāada-e p'ani irua chik'o k'īra t'ādo k'opipari perā wa chik'o k'īra apai k'opipari perā. Ijāada-e ne-inaa topipari perā wa topik'aa perā. Jip'a tachi Cristode ijāapata māik'aapa iru jua ek'ari p'anapata, iru Jaurepa k'aripak'āri, oopataadai perā Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a māik'aapa k'āiwee p'anapataadai perā. ¹⁸ Tachi Ak'ōrepa pia ak'ipari māgā ijāa p'anūrā, oo k'inia p'anadairā Cristopa oopi k'inia bik'a. Māga oodak'āri, k'achia ooda-e p'ani. Mapa āra ik'aawa p'anūrāpa ichiaba āra pia ak'ipata.

¹⁹ Maperā ne-inaa pia oodāma k'āiwee p'anapataadait'ee awaraa ijāapataarā ome. Chik'aripa p'anadāma, tachi jōmaweda pipiara Cristode ijāadait'ee. ²⁰ K'īrak'aupai awaraarā t'āri āriipii Tachi Ak'ōre ome, parāpa ne-inaa k'opata k'aurepa. K'īrapāti Tachi Ak'ōrepa chik'o jōmaweda ooji k'odamerā. Mamīda pia chik'o k'īra t'ādo k'o bipa awaraa ijāapari k'achiade baaipiru pirā, Tachi Ak'ōre k'īrapite ne-inaa k'achia oomaa bi. ²¹ Piara bi chik'o k'īra t'ādo k'o-e pait'ee maa-e pirā ne-inaa k'īra t'ādo to-e pait'ee maa-e pirā ne-inaa awaraa oo-e pait'ee, ma k'aurepa k'achiade baaipii k'āyaara pi ipema Cristo k'aurepa.

²² Maperā pia ijāa bi pirā chik'o k'īra t'ādo k'oipia bi, māga ijāa bēeji pichi t'āridepai. Māpai awaraa ijāapari māga ijāa-e bi ome nipak'āri, jaraik'araa bi pichi t'āride iru bi. Tachi Ak'ōrepa k'awa bi ne-inaa jōma pia ijāa bi pichi t'āride. Chi māga oo p'anūrā o-īa p'ani Ak'ōre k'īrapite, k'īsia p'ua-ee. ²³ Mamīda pia ijāa bi pirā chik'o k'īra aba k'oik'araa bi, k'īsia p'uadarīi ma chik'o k'ok'āri. Māgā k'īsia p'uadaik'āri, ne-inaa k'achia oomaa bi Ak'ōre k'īrapite ma chik'o k'oru pirā. Mapa mia ūrapari ijāaparipa k'awa-e bi pirā ne-inaa ooi wa oo-e pai, ooi k'araa bi, ichi t'āri pa ijāarumaa ooi pia bi.

15

Tachia k'aripadaipia bi Tachi Ak'ōre Ūraa pia k'awada-e beerā

¹ Tachi Ak'ōre Ūraa pia k'awaa beerāpa choodaipia bi Ak'ōre Ūraa pia k'awada-e beerā ome ne-inaa awara ijāadak'āri. Tachia oo k'iniata oodai k'āyaara, oodaipia bi ārapa k'inia p'anik'a. ² Māga ooruta pirā, āchi t'āri āriipida-e pait'ee. Jip'a āchi k'aripadait'ee waapiara k'awaadamerā Cristopa āchīmaa oopi k'inia bi. ³ Oodaipia bi Cristopa oodak'a. Ne-inaa oo-e paji irua māga oo k'inia bada perā. Jip'a oopachi Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a, nepirade baaipachi mīda māga ooda k'aurepa. Choopachi Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a:

'Ak'ōre, k'achia beerāpa ik'achia jaradap'edaak'a pi āpite, auk'a mīmaa jarajida, mia ooda perā pia oopidak'a.' (Sal 61.1b)

⁴ Chonaarāweda Tachi Ak'ōrepa ichi ūraa p'āpīji, ma k'aurepa tachi īrapemaarāpa irua jara pēida k'awaadamerā. Māga k'awaa wādak'āri, t'āri o-ī-īdaipata tuchia ijāa p'anide, choo k'awaa wāpata nepirade p'anide māik'aapa nīpata Ak'ōrepa tachi k'aripamerā ichi ūraade jara bik'a.

⁵ Mia it'aa iidi bi Ak'õrepa parã mägã k'aripamerã mãik'aapa choopimerã nepirade jõnide. Ichiaba iidi bi irua parã k'aripamerã t'ãri a-ba p'anapataadamerã apemaarã ijãapataarã ome, Jesucristopa mägã oopi k'inia bairã. ⁶ Mägã t'ãri a-ba p'anadak'ãri, otau aba pik'a parã jõmaweda o-ia it'aa t'ipataadait'ee mãik'aapa k'aripataadait'ee. Mägã ak'ipidait'ee wãara ijãa p'ani Tachi Waibia Jesucristo Ak'õrede.

⁷ Maperã awaraa ijãapataarã pia ak'iti, Cristopa parã pia ak'iparik'a. Cristopa mägã ooda perã na eujãde bi misa, awaraarãpia pia jarapachida Tachi Ak'õre ãpite. Auk'a pia jaradai iru ãpite, parãpia mägã oo p'ani pirã. ⁸ Tachi Ak'õrepa Cristo pëiji tai judiorã k'aripade, ichia jaradak'a tai chonaarãmaa. Mägã ooji ak'ipiit'ee wãara ichia oopari ichia jara bik'a. ⁹ Ichiaba Ak'õrepa Cristo pëiji ak'ipiit'ee ichia judio-eerã auk'a k'aripa k'inia bi. Ichia ãchi mägã chupiria k'awaa bapari perã, judio-eerã auk'a irumaa it'aa t'i k'inia p'ani, iru ùraa p'ãdade jara bik'a:

'Maperã awaraa eujãdepemaarã t'ãide mi it'aa t'it'ee mãik'aapa pìmaa k'ariit'ee.' (2 S 22.50; Sal 18.49)

¹⁰ Awara ãi Ak'õre Ùraa p'ãdade ichiaba jara bi:

'Awaraa eujãdepemaarã, o-ia it'aa t'iti Tachi Ak'õre eperãarã ome.' (Dt 32.43)

¹¹ Awara ãi ichiaba jara bi:

'Parã jõmaarã eujãdepemaarã, it'aa t'iti mãik'aapa k'ariti Tachi Waibiaamaa.' (Sal 117.1)

¹² Tachi Ak'õre pedee jarapari Isaiapa p'ãdade ichiaba jara bi:

'Eperã uchiat'ee Jesedeepa. Mägã jõmaarã ak'ipari pait'ee. Israel pidaarã-eerãpia pida ijãadait'ee irua ãchi k'aripait'ee atuanaadamerã.' (Is 11.10)

¹³ Mia it'aa iidi bi parã pari auk'a ijãadamerã. Mägã ijãadak'ãri, Tachi Ak'õrepa parã o-ia p'anapiit'ee mãik'aapa k'ãiwee p'anapiit'ee. Iidi bi Tachi Ak'õre Jaurepa parãmaa k'awaapimerã Ak'õrepa k'isia iru bi Cristodeerã-it'ee, t'ãri o-ia ni p'anadamerã irumaa wãrutamaa.

Pablo judio-eerã ome mimiada

¹⁴ Ipemaarã, mia k'awa bi parã Cristode wãara ijãa p'ani. Ne-inaa pia oopata awaraarã k'aripadait'ee. Ak'õre net'aa pia k'awapata mãik'aapa ùraa para bapari, chik'aripa p'ani misa. ¹⁵ Mägã p'anapata mïda, na p'ãdade mia ne-inaa ùk'uru jip'a jaraji Tachi Ak'õrepa jarapidak'a. Mägã jaraji parãpia k'irãpadamerã Ak'õrepa ichideerãmaa oopi k'inia bi. Ma-it'eepi Ak'õrepa mi jirit'eraji, mi chupiria k'awaap'eda. ¹⁶ Mi jirit'eraji judio-eerãmaa jarateenamerã Cristopa ooda eperãarã k'aripait'ee. Ma-it'ee mi Jesucristo mimiapari papiji. P'aareerã awara bidak'a iru mimia oopataadamerã, mägã pik'a mi awara biji iru pedee pia jara pëida Cristode jarateepariimerã judio-eerãmaa. Mia mägã jarateepari ãrapa ijãadak'ãri, primisiak'a p'aneedamerã Tachi Ak'õre-it'ee mãik'aapa irua ãra pia ak'ipariimerã Cristode ijãapata k'aurepa. Mägãpi ichi Jaurepa ãra ichideerã papiit'ee.

¹⁷ Mi mägã mimiapari perã Tachi Ak'õre-it'ee, o-ia jara bi Cristopa oomaa bi michi k'ap'ia pari. ¹⁸ Ne-inaa ooda michi k'irãdoopa jara-e. Jesucristopa mimaa oopi bi Tachi Ak'õre Jaure k'ap'ia pari jarait'ee; mimaa ne-inaa jarapiru mãik'aapa ne-inaa oopiru judio-eerã ijãadamerã. ¹⁹ Ærapa mägã ijãajida, unudak'ãri Tachi Ak'õre Jaurepa mimaa oopi bi ne-inaa eperãarãpia p'oyaa oodak'aa ãchi juadoopa. Mãpai iru Jaurepa mi t'imí wãpiji judio-eerãmaa jarateenamerã. Jerusalén p'uurudeepa Iliria eujãde parumaa, p'uuru bee chaa mia Cristopa ooda eperãarã k'aripait'ee jaratee nipapachi, Ak'õrepa mimaa oopidak'a. ²⁰ Mägã mia jaratee k'inia bi. Wã k'inia bi Cristo at'ãri k'awada-e p'anirãmaa, jarateede irua ooda eperãarã k'aripait'ee. Eperãpa te chiwidi ook'ãri, oo-e awaraapa te biiri suda ãri. Mägã pik'a mia jaratee k'inia-e Cristopa ooda chi ùridap'edaarãmaa awaraa jarateepari it'aideepa. ²¹ Jip'a mia jaratee k'inia bi k'awada-e p'anirãmaa, ãra p'anadamerã Ak'õre Ùraa p'ãdade jara bik'a:

'Waide irua ooda ùrida-e p'anirãpia iru unudait'ee mãik'aapa waide irude ùrida-e p'anirãpia iru k'awaadait'ee.' (Is 52.15)

Pablo wã k'inia bada Romadepema ijãapataarã ak'ide

(1 Co 16.5-9)

²² Mi mägã t'imí wãpári perã awaraarãmaa jarateede, waide p'oyaa wã-e paji parã ak'ide, ichita wã k'inia baji mïda. ²³ Mamïda ãrã, waa wë-e perã na tode at'ãri Cristopa ooda ùrida-ee mãik'aapa año chok'ara paru mi wãit'ee bada parã ak'ide, ãrã wãit'ee. ²⁴ Españadee wãk'ãri, parãmãi wiibaiit'ee. Parãpia mi k'ariparuta pirã, jãma panait'ee, p'asia nipap'eda parã t'ãide. O-ia bi parã unuit'ee perã, mak'iaara p'oyaa taarã ba-e mïda parã ome. ²⁵ Mamïda wã naaweda parã ak'ide, mi wãit'ee Jerusalén p'uurudee. P'arat'a ateeit'ee ijãapataarã mama p'anirãmaa. ²⁶ Mägã ooiit'ee Macedonia eujãdepema mãik'aapa Acaya

eujādepema ijāapataarāpa k'aripa k'inia p'anadairā Jerusalendepema ijāapataarā chupiria chitoonirā. Ma-it'ee p'arat'a p'ejida tee pēidait'ee mi ome. ²⁷ Judio-eerā paji mīda, āchi k'iradoopa māga oojida t'āri pia p'anadap'edaa perā. Mamīda māga ooda-e pada paara āchi k'iradoopa, k'aripadaipia p'anak'ajida, judiorā k'aurepa āchia Ak'ōre net'aa k'awa p'anadairā. Maperāpi āchi net'aa teedaipia bi chi wēe p'anirāmaa judiorā t'āide. ²⁸ Māpai mia āchi p'arat'a p'edap'edaa Jerusalendee atep'eda māik'aapa teep'eda ma chupiria beerāmaa, mi wāit'ee Españaadee māik'aapa ma wārude wiibaiit'ee parā ak'it'ee. ²⁹ Māgā unudak'āri, mia k'awa bi parā o-īa p'anadait'ee, mia jarait'ee perā ne-inaa pia Cristopa oo k'inia bi ichideerāmaa.

³⁰ Mamīda, ipemaarā, māga paru misa, mia k'inia bi parāpa it'aa t'īpataadamerā mi pari. K'īra jīp'a it'aa iidipatāati Ak'ōrepa mi k'aripamerā, mi unuk'āri Cristopa ooda ūridaamaa p'anirā ome. Tachi Waibia Jesucristopa k'inia bi tachi māgā chik'aripa p'anadamerā. Mapa Ak'ōre Jaurepa Cristodeerā jōmaweda chik'inia p'anapipari. ³¹ Maperā it'aa t'īpatāati Tachi Ak'ōrepa mi baapinaamerā Judeadepema Cristode ijāadak'aa beerā juade, māirāpa mi k'īra unuamaa iru p'anapata perā, mia jaratee bi k'aurepa. Ichiaba it'aa t'īpatāati Jerusalendepema judiorā Cristode ijāapataarāpa t'āri o-īa jitadamerā ma p'arat'a mia ateeru teeit'ee āramaa. ³² Māgā it'aa t'īpatāati mi parā t'āide o-īa panamerā, Ak'ōrepa māga k'inia bi pirā. Jāma panak'āri, iit'ee māik'aapa pedee sia pedeeit'ee parā ome. ³³ Māga paru misa, mia it'aa iidit'ee Ak'ōrepa parā jōma k'āiwee p'anapimerā. Amén.

16

Pablopa salude pēida

¹ Mia k'inia bi parāpa auteebaidamerā tachi ipewēra Cristo k'aurepa, t'ijarapata Febe. Irua Cencrea p'uurudepema ijāapataarā ak'ipataarā k'aripapari. ² Iru parā t'āide panak'āri, pia ōoti Cristopa oopi bik'a jōmaweda ichideerāmaa. Febe k'aripāti parāmaa ne-inaa iidiru pirā, irua ijāapataarā chok'ara k'aripadok' perā, mi paara.

³ Mia salude pēiru Priscilamaa māik'aapa Aquilamaa. Mi ome āra auk'a mimiapata Jesucristo-it'ee. ⁴ Perā piujida mi k'aripadait'ee. Maperā mia gracias jara k'inia bi āramaa māik'aapa ijāapataarā jōmaweda judio-eerā t'āidepemaarāpa pida.

⁵ Ichiaba salude pēiru jōmaweda ijāapataarāmaa, āra tede it'aa t'ī chepata. Salude pēiru mi k'ōp'āyo k'inia, Epenetomaa. Iru awaraarā k'āyaara naapiara Cristode ijāaji Āsia eujāde.

⁶ Salude pēiru Mariamaa. Pia oopari Cristopa oopi bik'a parā t'āide.

⁷ Salude pēiru michi auk'arā Andronicomaa māik'aapa Juniamaa. Āra carcelde p'anajida mi ome. Ārapa mi k'āyaara naapiara ijāajida. Jōmaweda Cristopa jirit'eradaarāpa āra pia t'o p'anī, pia mimiapata perā Cristo-it'ee.

⁸ Salude pēiru mi k'ōp'āyo k'inia Ampliatomaa. Tachi ome auk'a ijāa bi Cristode.

⁹ Salude pēiru Urbanomaa. Irua tachi jōma k'aripapari mimia p'anī misa Cristo-it'ee. Ichiaba salude pēiru mi k'ōp'āyo k'inia, Estaquimaa.

¹⁰ Salude pēiru Apelemaa. Nepirade baaiji mīda Cristode ijāapari perā, choopari ijāa bide. Ichiaba salude pēiru Aristóbulo te pidaarāmaa, āra ichiaba Cristode ijāapata perā.

¹¹ Salude pēiru michi auk'aa Herodionmaa māik'aapa Narciso tedepema ijāapataarāmaa.

¹² Salude pēiru Trifenamaa māik'aapa Trifosamaa. Ma wēaraarāpa pia oopata Cristopa oopi bik'a. Ichiaba salude pēiru mi ipewēra Cristo k'aurepa Persidamaa. Mīa iru k'inia iru bi. Irua ichiaba pia oopari Cristopa oopi bik'a.

¹³ Salude pēiru Rufomaa. Ak'ōrepa iru jirit'eraji parā t'āide waibia papiit'ee. Auk'a salude pēiru iru nawemaa. Māgi wērapa mi ak'ipari michi nawek'a.

¹⁴ Salude pēiru Asincritomaa, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas, māgīrāmaa māik'aapa apemaarā ipemaarāmaa, āra ome it'aa t'ī chepata.

¹⁵ Ichiaba salude pēiru Filologomaa Julia ome, Nereamaa iru ipewēra ome, Olimpamaa māik'aapa apemaarā ijāapataarāmaa, āra ome it'aa t'ī chepata.

¹⁶ Salude tee para bāti pāchi pitapai ak'ipidait'ee chik'inia p'anapata Cristopa k'inia bik'a. Nāpema ijāapataarāpa parāmaa auk'a salude pēiruta.

¹⁷ Ipemaarā, mia enenene nibi parā k'īrichaa p'anadamerā, ūk'uru seewa jarateepata paraa perā. Māirāpa awara jarateepata Tachi Ak'ōre Ūraa wāara jarateepataarāpa parāmaa jarateedap'edaa k'āyaara māik'aapa ijāapataarā k'isia awara-awaraa papipata. Maperā Cristode ijāapataarā ūk'uru ijāa amaadaipata āchi k'aurepa. Āyaa p'anēeti māirā ik'aawaapa. ¹⁸ Māgeerāpa oodak'aa Cristopa oopi bik'a. Jīp'a āchi-it'ee aupai mimiapata. Pedee sia, iwarraa pedee jaratee p'anipa k'ūrūpata ijāapataarā, chi pia k'īsia k'awada-e p'anirā. ¹⁹ Jōmaarāpa jara p'anī parā Cristode pia ijāapata māik'aapa p'anapata irua pēida eperāarāpa jarateepatak'a. Māga ūrik'āri, mi o-īadapari. Māgā ne-inaa pia k'awaa wāk'āti wāti. Mamīda k'īrak'apai ne-inaa k'achia oodai. ²⁰ Parāpa ma seewa jarateepataarāpa jara p'anī ūrida-e

pirã, Tachi Ak'õrepa isapai p'oyaai Satanás, chi ãchimaa mãga oopi bi. Mãgã parã k'ãiwee p'anadai, k'Isia awara-awaraa p'anadai k'ãyaara. Mia it'aa iidi bi Tachi Waibia Jesupa made parã k'aripamerã.

²¹ Timoteopa parãmaa ichiaba salude pëiru. Ichia mi k'aripapari na mimia ome. Ichiaba salude pëiruta michi auk'aarã Luciopa, Jasonpa mãik'aapa Sosipatropa.

²² Mi, Terciopa na k'art'a p'ãmaa bi Pablo k'ap'ia pari. Mia pida Tachi Waibiade ijãa bi. Mapa parãmaa ichiaba salude pëi k'inia bi.

²³ Gayopa parãmaa ichiaba salude pëiru. Irua tai auteebaiji ichi tede mãik'aapa tai pia ak'ïmaa bi. Mãga oopari jõma Cristode ijãapataarã ome nama chedak'ãri. Erasto, na p'uurudepema p'arat'a jïaparipa ichiaba salude pëiru. Ma awara tachi ipema Cristo k'aurepa, Cuartopa salude pëiru.

²⁴ [Mi, Pablopa iidi bi Tachi Waibia Jesucristopa parã pia ak'i bapariimerã.]

²⁵ Írá it'aa t'ídama Tachi Ak'õremaa jaradait'ee iruta jõmaarã k'ãyaara waibiara bi. Irua parã k'aripapariit'ee Cristopa oopi k'inia bik'a oodamerã. Mia mãga jõmaarãmaa jara bi jarateek'ãri Tachi Ak'õre Ûraa Pia jara pëida. Ma ùraade jara bi jõmaweda Cristopa ooda eperãarã k'aripait'ee. Ma pedee Ak'õrepa chonaarãweda k'awapi-e paji. ²⁶ Mamída Tachi Ak'õre ichita baparipa, ma k'Isia iru bada írá k'awapimaa bi michi it'aideepa mãik'aapa awaraa jarateepataarã it'aideepa. Taimaa k'awaapiji ichia wãarata jara k'inia bada ichi ùraa p'ãdade chonaarãweda, ma pedeeta jara bairã Cristopa ooit'ee bada jõmaarã k'aripait'ee. Mãga k'awaapida perã taimaa, jõmaweda taipa jarateepata ùri p'anirãpa Cristode ijãadai mãik'aapa oodai irua oopi bik'a.

²⁷ Tachi Ak'õre aupaita wãara k'Isia k'awaa bapari. Ichia Jesucristo pëiji tachi o k'achiadeepa k'aripa atamerã. ¡Mapa ichita it'aa t'ídama irumaa! Amén.

Mãgapai paji.

1 CORINTIOS

San Pablopa K'art'a Naapiara P'áda Corinto P'uurudepema Ijãapataarãmaa

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'ãji, Éfeso p'uurude bak'ári. P'ã pëiji Corinto p'uurudepema ijãapataarãmaa. Pablo Jesucristo úraa jaratee nipak'ári judio-eerã t'áide Corinto p'uurude, mãirã ùk'uru Cristode ijãa p'aneejida. Corinto p'uuru waibia baji Grecia eujãde. Mama eujã k'íra t'ãdoodepa net'aa aneedap'edaa netopachida. Ichiaba mama p'anapachida awaraa ak'óre waibia apatade ijãapataarã k'íra t'ãdo. Maperã Cristode ijãapataarã nepira k'íra t'ãdoode baaipachida. Pablopa na k'art'a p'ãji ãra úraait'ee, jip'a Jesucristode ijãapataadamerã; ãchi p'ek'au k'achia oo amaadamerã mãik'aapa chik'inia p'anapataadamerã Cristopa k'inia bik'a.

Naapiara Pablopa gracias jara bi Tachi Ak'õremaa ma Corintodepemaarã pari, Jesucristode wãara ijãapata perã (cap. 1.1-9). Mamãda t'ëpai ãra itria bi k'ísia awara-awaraa p'anapata perã, chik'inia p'anada-ee (caps. 1.10-4.21). Ichiaba ãra itria bi ãchi t'áide p'ek'au opataarã ichiak'au bipata perã mãik'aapa charraarãmaa nepira atepata perã, t'ári auk'a bidai k'ãyaara Cristopa k'inia bik'a (caps. 5-6). Jara bi sãga miak'ãi p'anirã p'anapataadaipia bi (cap. 7) mãik'aapa sãga p'anapataadaipia bi ijãadak'aa beerã ãchi ik'aawa p'anapataarã ome (caps. 8.1-11.1). P'anau bi Corintodepemaarãpa iidí pëidap'edaa, k'awa k'inia p'anadak'ári sãga oodaipia bi chip'edaidak'ári it'aa t'ipataadait'ee (cap. 11.2-16). Ichiaba jara bi ijãapataarã nek'opatade Cristo piuda k'irãpadak'ári (cap. 11.17-34); sãga p'anapata wãara chik'inia iru p'anapataarã (cap. 13) mãik'aapa Tachi Ak'õre Jaurepa ijãapataarãmaa ne-inaa oopiparide (caps. 12 y 14). Jara bi k'ãata jara k'inia bi Jesús piup'eda chok'ai p'irabaida irude ijãapataarã-it'ee (cap. 15). T'ëpai jara bi sãga p'arat'a p'edaipia bi awaraa ijãapataarã k'aripadait'ee mãik'aapa ichia k'ísia iru bi ooit'ee (cap. 16).

Salude pëida

¹ Mi, Pablo, tachi ipema Cristo k'aurepa Sóstenes ome na k'art'a p'ãruta. Tachi Ak'õrepa k'inia bada perã, mi jirit'eraji Jesucristopa pëimerã ichi úraa jarateede. ² Mia na k'art'a p'ãru parã ijãapataarãmaa Corinto p'uurude p'ani. Parãpa Jesucristode ijãa p'aneedak'ári, Tachi Ak'õrepa parã awara baji ichideerã p'aneedamerã. Mãga oopari jomaweda na p'ek'au eujãdepemaarã ome, Jesucristomaa it'aa t'íidak'ári. Mãgã Tachi Poro Waibia Jesucristo ãra Poro Waibia pai ichiaba. ³ Mia k'inia bi Tachi Ak'õrepa mãik'aapa Tachi Waibia Jesucristopa parã pia ak'i p'anadamerã. Mãgã k'ãiwee p'anapataadait'ee.

Tachi Ak'õrepa Cristode ijãapataarã pia ak'i bapari

⁴ Ichita Tachi Ak'õremaa it'aa t'í bak'ári parã pari, mia jarapari: “Ak'õre, pi t'ári pia bi Jesucristode ijãapataarã pia ak'ipari perã.”

⁵ Cristode ijãa p'ani k'aurepa Tachi Ak'õrepa ne-inaa jomaade parã Corinto pidaarã k'aripaji. Pia pedeejiji iru úraa jarateedamerã. Ichiaba poro wësaapiji k'awaadamerã irua oopi k'inia bi ichide ijãapataarãmaa. ⁶ Tachi Ak'õrepa mãga ooda perã, parãpa waapiara Cristode ijãajida, taipã naaweda jarateedap'edaa k'ãyaara. ⁷ Ma awara Tachi Ak'õrepa ma joma ooda perã parã-it'ee, parãpa oodai ne-inaa jomaweda iru Jaurepa oopi bik'a ichideerãmaa, Tachi Waibia Jesucristo cheit'ee ewari ni p'ani misa. ⁸ Tachi Ak'õrepa parã pia ak'i bapariit'ee Cristo cherumaa, ma ewate iru k'aurepa parã k'achia wëe p'anadamerã. ⁹ Mãga ooit'ee ichia jaradak'a oopari perã. Parã jiriji ichi Warra Jesucristo ome araa p'anapataadamerã.

Ijãapataarã k'ísia awara-awaraa p'anadap'edaa

¹⁰⁻¹¹ Ma jara aupada jomaweda wãara mída, Cloe tedepemaarãpa mimaa k'awapijida parã nepirade para bi, auk'a k'ísiada-e p'anadairã. Ipemaarã, Tachi Waibia Jesucristopa mi pëida perã, jüriti mi úraa! T'ári auk'a p'anapataati, aupedeeda-ee, Cristode ijãapata perã. Ooti irua oopi bik'a ichideerãmaa. ¹² Nãga mimaa nepirijida. Ijãapataarã ùk'uruarãpa mãgapata: “Mi Pablo eere bi”; awaraarãpa: “Mi Apolo eere bi”; awaraarãpa: “Mi Pedro eere bi”; jödee apemaarãpa: “Mi Cristo eere bida” apata. ¹³ Cristopa ichide ijãapataarãmaa mãgã awara-awaraa k'ísiapik'aa. Mi, Pablo kurusode piu-e paji parã pari, p'ek'au k'achia wëpapiit'ee. Parã poro choopidak'ári, mi t'íde poro chooda-e paji. ¹⁴ Mi o-ia bi Tachi Ak'õre k'irapite parãdepema Crispo mãik'aapa Gayo aupai poro chooda perã. ¹⁵ Mãgã mia chok'ara-ee poro chooda perã, parãdepema apidaapa p'oyaa jarada-e mi t'íde poro choopiji. ¹⁶ Ichiaba Estéfanas te pidaarã poro chooji. Mãgürã awara mia waa k'irãpa-e. ¹⁷ Cristopa mi pëi-e paji poro choode. Jip'a ichia ooda mãik'aapa úraada jarateedeta pëiji. Mãgí úraa mia k'ísia k'awaa pik'a jaratee-e,

ijäadamerä mi pedee wēsaa jaratee bipa. Ma k'āyara t'āri pia jarateepari k'awaadamerä Jesucristo kurasode piuji eperāarā o k'achiadeepa k'aripa atait'ee.

Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyara k'isia k'awaara bi

¹⁸ Māgí jarateeda maarepida ūri k'iniada-e p'ani Cristode ijāadak'aa beerāpa, āchi-it'ee māgi jarateepataarā pariatua pedee p'anadairā. Mamīda tachi ijāapataarāpa māgi jarateeda ūridak'āri, p'ek'au k'achia oo k'iniada-e p'anapata, k'awa p'anadairā Cristopata tachi ma o k'achiadeepa k'aripa atapari. ¹⁹ Māga k'awa p'ani Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bairā:

'Mia ak'ipiit'ee na p'ek'au eujādepema k'isia k'awaa beerāda apata wāara māga p'ani-e, āchia k'isia iru p'anik'a mia oopi-e pak'āri.'

(Is 29.14)

²⁰ Tachi Ak'ōrepa māgí p'ādade nāga jara k'inia bi. Eperāarā irapemaarāk'a, poro wēsaa p'ani jida māik'aapa pedee wēsaa pedee p'ani jida, k'isia k'awada-ee pik'a p'ani Tachi Ak'ōre k'īrapite, iru jōmaarā k'āyara k'isia k'awaara bapari perā. ²¹ Tachi Ak'ōre māga bapari perā, na p'ek'au eujādepemaarāpa iru p'oyaa k'awada-e āchi k'isiadoopa. Maperāpi Tachi Ak'ōrepa Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee taimaa jarateepiji, ūk'uruurāpa k'isia p'ani mīda tai k'isia k'awada-ee p'ani. Mamīda chi ijāarutaarā taipa jarateepatade o k'achiadeepa uchiadait'ee.

²² Judiorāpa taipa jarateepata ūri k'iniada-e p'ani, ak'i k'inia p'anadairā ne-inaa Tachi Ak'ōrepa ooru eperāarāpa p'oyaa oodak'aa. Jōdee judio-eerāpa ūri k'iniada-e p'ani, k'isia k'awaa bipa jarateedata jiri p'anadairā. ²³ Mamīda tāipata jarateepata Cristo kurasode piuda p'ek'au k'achia wēpapiit'ee, judiorāpa ijāadaamaa p'ani pijida māik'aapa judio-eerāpa ichiaba ijāa k'iniada-e p'ani pijida, tachi k'isiadeepa pariatua jarateedai jīak'aapa. ²⁴ Taipa māga jarateepata k'awa p'anadairā Tachi Ak'ōrepa jirīmaa bi judiorā māik'aapa judio-eerā paara Cristode ijāadamerā. Irude ijāadak'āri, k'awa p'aneepata iruata k'awapipari Tachi Ak'ōrepa k'isia iru bi māik'aapa oopipari Ak'ōrepa oopi k'inia bik'a eperāarāmaa. ²⁵ Tachi Ak'ōrepa māga k'isia iru bajī na p'ek'au eujādepemaarāpa k'isia p'ani mīda irua ne-inaa pariatua ooji Cristo piupik'āri. Tachi Ak'ōrepa Cristo peedap'edaarā ome p'oyaa-e pajida apata. Mamīda irua māga oopik'āri, ak'ipiji ichi wāara jōmaarā k'āyara k'isia k'awaara bapari māik'aapa ak'ipiji ne-inaa jōma p'oyaa, māgā tachi o k'achiadeepa k'aripa atada perā.

Tachi Ak'ōrepa eperāarā jirit'erada

²⁶ Ipemaarā Cristo k'aurepa, k'isiati parā p'anapatap'edaade, Tachi Ak'ōrepa parā jiri naaweda. Parā t'āide Tachi Ak'ōrepa eperāarā jirik'āri ichide ijāadamerā, chok'ara jiri-e paji nāgee: k'isia k'awaa beerā na p'ek'au eujādepemaarāpa jiripatak'a; p'arat'ara beerā maa-e pirā eperāarā poro waibiarā. ²⁷ Māgeerā jirit'erai k'āyara, Tachi Ak'ōrepa jirit'eraji eperāarā mak'āra k'isia k'awada-ee beerā, na p'ek'au eujādepema k'isia k'awaa beerā k'īra nejasia p'aneedamerā ūridak'āri irua jarapida mairāmaa. Ichiaba jirit'eraji eperā jip'arā, na p'ek'au eujādepema poro waibiarā k'īra nejasia p'aneedamerā ūridak'āri irua oopi bi mairāmaa. ²⁸ Jirit'eraji na p'ek'au eujādepema eperāarā chupiria beerāda apata. Māga ooji ak'ipiit'ee pipiara bi Cristode ijāaru, k'isia k'awaa bai k'āyara, p'arat'ara bai k'āyara bai k'āyara māik'aapa eperā waibia bai k'āyara. ²⁹ Māga ooji Tachi Ak'ōrepa, apida audua p'ananaadamerā ichi k'īrapite. ³⁰ Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyara k'isia k'awaara bapari perā, tachimaa k'awaapiji Cristopa ooda tachi k'aripait'ee atuanaadamerā. Cristopa tachi neto pik'a ataji uchiadamerā p'ek'au k'achia jua ek'ariipa. Māpai irude ijāadak'āri, Tachi Ak'ōrepa tachi awara biji araa p'anapataadamerā iru ome. Māgā p'ek'au k'achia wēe p'aneepida Tachi Ak'ōre k'īrapite. Ma awara māgā Cristopa tachimaa k'awapiji Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bi. ³¹ Maperāpi Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:

'Eperāpa jara k'inia bi pirā ichiata ne-inaa k'awaara bi awaraarā k'āyara, māga jaraipia bi ichia k'awaa bairā Tachi Ak'ōrepa iru pia ak'i bapari.'

(Jer 9.23-24)

2

K'isia k'awaa bipa ichi k'īradoopa apida Cristode ijāapi-e pai

¹ Ipemaarā, mi parāmaa wāk'āri, jarateepi Tachi Ak'ōrepa jara pēida; irua naaweda k'isia iru bada ooit'ee Cristo piuda k'ap'ia. Māga jaratee-e paji poro wēsaa bipa jarateeparik'a maa-e pirā k'isia k'awaa bipa jarateeparik'a. ² Ma k'āyara jarateepi Jesucristo kurasode piuda tachi p'ek'au k'achia wēpapiit'ee. ³ Māga jaratee bide mi p'era bajī, parāpa mia jararu ūri k'iniada-e pai jīak'aapa. ⁴ Jaratee-e paji k'isia k'awaa bipa jarateeparik'a, ichi pedee ijāadamerā. Māga-e. Tachi Ak'ōre Jaurepata mia jarateeda parāmaa ijāapiji, ichia jōmaweda p'oyaapari perā. ⁵ Ak'ōre Jaurepata māga ooji parāpa k'isiadaadamerā eperāpa jarateeda k'aurepa ijāa p'ani. Jip'a ijāa p'ani Tachi Ak'ōre Jaurepata ijāapida perā.

Tachi Ak'ōre Jaurepata k'awapipari ichia k'isia iru bi

⁶ Taipa parāmaa jarateeda-e paji k'Īsia k'awaa beerāpa jarateepatak'a. Mamīda māgá jarateepata Tachi Ak'ōre pipiara k'awa k'inia p'anīrāmaa. Jarateedak'aa ijāadak'aa beerā k'Īsia k'awaa beerāk'a maa-e pirā ijāadak'aa beerā waibiarāk'a. Āchia piudak'āri, āchia jarateedap'edaa mak'iaira k'irāpadak'aa. ⁷ Āchia jarateepatak'a jarateedai k'āyaara, taipa jarateepachida Tachi Ak'ōrepa k'awapida taimaa; ai naaweda ne-inaa eperārāmaa k'awapi-e pada. K'awapiji ichia k'Īsia iru bada ooit'ee Jesucristo k'ap'ia pari na euǎ ooi naaweda. Ichiaba k'awapiji jōma ichia k'Īsia iru bi tachi-it'ee, it'ari panadak'āri. ⁸ Tachi Ak'ōrepa ichia k'Īsia iru bada k'awapi-e paji eperā waibia beerāmaa, māgiirāpa ijāada-e pada perā. Āchia māga k'awadap'edaa paara, Tachi Waibia kurusode peeda-e pak'aji. K'awak'ajida iru cheji Tachi Ak'ōre k'Īra wāree unupide na p'ek'au euǎdepemaarāmaa. ⁹ Ma awara tuchia k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa māgiirāmaa k'awapi-e paji ichia k'Īsia iru bi ichide ijāapataarā-it'ee, iru ūraa p'ādade jara bairā:

'Tachi Ak'ōrepa nāgí ne-inaa k'Īsia iru bi teeit'ee ichi k'inia iru p'anīrāmaa: ne-inaa eperāarāpa waide unudak'aa; waide ūridak'aa; māik'aapa waide k'Īsiadak'aa.' (Is 64.4)

¹⁰ Chonaarāweda Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādak'āri, k'awada-e p'anapachida irua k'Īsia iru bada. Mamīda Tachi Ak'ōre Jaurepa ne-inaa jōma k'awapari perā, māgí k'Īsia paara tachimaa k'awapii.

¹¹ Eperāpa ichi k'Īsia k'awapari ichi t'āridepai. Māga pik'a Tachi Ak'ōre Jaurepa k'awapari Tachi Ak'ōre k'Īsia. ¹² Mapa tachi ijāapataarāpa Ak'ōrede ijāadak'aaarāpa k'Īsiapatak'a k'Īsiadak'aa. Tachi Ak'ōrepa ichi Jaure pēiji tachimaa k'awapimerā ne-inaa jōma irua ooit'ee bi tachi-it'ee Jesucristo k'ap'ia pari. Ak'ōrepa māga oo-e paji tuchia ne-inaa pia oopata perā. Jip'a ooji tachi k'inia iru bapari perā. ¹³ Maperā taipa jarateedak'aa tachi k'Īsiadoopa. Jip'a Tachi Ak'ōre Jaurepa jarateepi bik'a jarateepata. Māga ūridak'āri, ijāapataarāpa k'awaa wāpata Tachi Ak'ōrepa k'Īsia iru bi āchi-it'ee, ichi Jaure āchi ome bapari perā.

¹⁴ Mamīda ijāadak'aa beerāpa māga ūri k'iniadak'aa, āchi-it'ee tachi k'Īsiadoopa pariatua pedee p'anadairā. Ma awara āchia Tachi Ak'ōre k'Īsia p'oyaa k'awadak'aa, Tachi Ak'ōre Jaure wēe p'anapata perā. ¹⁵ Tachi Ak'ōre Jaure iru p'anīrāpa ne-inaa jōma ak'idai k'awaadait'ee pia wa k'achia Tachi Ak'ōre k'Īrapite. Māga oodai Ak'ōre Jaurepa āra k'aripapari perā. Jōdee Tachi Ak'ōre Jaure wēe beerāpa māgá p'oyaa ooda-e. Ma awara āchia p'oyaa k'awada-e p'ani Tachi Ak'ōre Jaure tachi ijāapataarā ome bapari wa māga-e, iru Jaure wēe p'anadairā. ¹⁶ Tuchia k'awa p'ani ijāadak'aa beerāpa Tachi Ak'ōre net'aa p'oyaa k'awadak'aa, iru Ūraa p'ādade jara bairā:

'ǎk'aipa k'awaaima Tachi Ak'ōre k'Īsia māik'aapa k'aipa iru ūraaima? Iruata ne-inaa jōma k'awapari.' (Is 40.13)

Mamīda māga-e tachi ijāapataarā ome. Tachiata k'awaadai Tachi Ak'ōre k'Īsia, iru Jaurepa tachi k'Īsiapari perā Cristopa k'Īsia bik'a.

3

Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepataarā auk'a mimiapata iru-it'ee

¹ Ipemaarā, k'irāpāti mia jaratee nipada parā ome bak'āri. Ara nawepa ichi warra chai ewaa t'odamaa chik'o k'opi-e bik'a, chik'o waide p'oyaa k'o-e bairā, māga pik'a mia jaratee-e paji Tachi Ak'ōre Jaure taarā iru beerāmaa jarateeparik'a. Māga oo-e paji parā at'āri pia ijāada-e p'anadap'edaa perā. ² Maperāpi nawepa ichi warra chai jutopiparik'a chik'o waide p'oyaa k'o-e bairā, māga pik'a mia Jip'a jarateepachi Cristo piuda eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata wēpapiit'ee. Jaratee-e paji jōma irua k'Īsia iru bi tachi-it'ee, k'awa bada perā parāpa waide māga p'oyaa k'awada-e pai. ³ Māga p'ani pāchia oo k'iniata oo p'anadairā, Tachi Ak'ōre Jaurepa oopi k'inia bi ooda-ee. Iru Jaurepa jarateepi bik'a oodai k'āyaara, aupedeepata, Tachi Ak'ōrepa jarateepataarā pēida audu k'ia p'anadairā. ⁴ ǎJara p'ani-ek'ā: "Mi Pablo eere bi" maa-e pirā "Mi Apolo eere bi"? ¡Parā ijāadak'aaarāk'api k'Īsia p'ani!

⁵ Mi, Pablo Apolo ome eperāarā poro waibiarā-epi; jip'a Tachi Ak'ōre mimia oopataarā, parāmaa jarateedap'edaa Cristode ijāadamerā. Taipa Cristopa oopidak'a jarateejida.

⁶ Eperāpa ichi euǎde ne-uuparik'a, mia naapiara parāmaa jaranāi Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. Māpai ne-uu ak'iparipa ooparik'a, Apolopa waapiara jarateepachi k'awaadamerā Tachi Ak'ōrepa parāmaa oopi k'inia bi. Mamīda Tachi Ak'ōrepa ne-uu jōmaata waripiparik'a, iruata taipa jarateedap'edaa parāmaa ijāapiji. ⁷ Ne-uuparipa māik'aapa ne-uu ak'iparipa ma ne-uuda p'oyaa waripidak'aa. Maperā ma ne-uuda waripipari āra k'āyaara waibiara bi. Māga pik'a Tachi Ak'ōre waibiara bi tai jarateepataarā k'āyaara, irua aupaita eperāarāmaa ijāapari perā. ⁸ Ma ne-uupari ma ne-uu ak'ipari ome auk'a mimiapachida chaumerā. Māga pik'a tai mimiapataarāpa auk'a jarateepata eperāarāpa Tachi Ak'ōrede ijāadamerā. Mamīda Tachi Ak'ōrepa tai chaachaa p'aait'ee ichia k'inia bik'a,

taipa oodap'edaa pari. ⁹Tai ma mimiapataarāk'ata p'ani. Jōdee parā ma ne-uudāk'ata p'ani. Mamīda Tachi Ak'ōreta ma eujā chipari. Parā ijāapataarā ichiaba te choma pik'a bi; te Tachi Ak'ōrepa oopimaa bi ichi mimiapataarāmaa. ¹⁰Tachi Ak'ōrepa k'inia bada perā, mi pēiji ma te choma ewaa oomerā. Maap'eda awaraarā mi t'ēe chejida ne-inaa awaraa parāmaa jarateede. Mamīda pia jarateedaipia bi. ¹¹Mia māga jara bi Tachi Ak'ōrepa ichi Warra Jesucristo bida perā ma te choma te basak'a bamerā. Irua aupaita tachi o k'achiadeepa k'aripa atai. Mapa apidaapa awaraa basa jiridaik'araa bi. ¹²Ma basade te oodai nāgi net'aa pi-ia bidee: nēedee, p'arat'adee, wa māu pi-iaadee. Maa-e pirā ma te oodai pak'urudee, p'ūajara p'oo bidee wa siadee. ¹³Mamīda Ak'ōre ewari waibia ewate irua ma te oopataarāpa oodap'edaa ak'iit'ee māik'aapa jarait'ee pia wa k'achia. Pia jarait'eera, irua taipa oodap'edaa chaa māik'aapa jarateedap'edaa chaa ak'iit'ee. Ma ewate ma ne-inaa jōmaweda t'ipitaude wāyaait'ee. ¹⁴Cristopa taimaa oopida māik'aapa jarateepida paa-e pait'ee. Chooit'ee. Tachi Ak'ōrepa māgi pia ak'iit'ee māik'aapa māgi pari teeit'ee ichia k'isia iru bi teeit'ee Cristopa oopidak'a oodap'edaarāmaa. ¹⁵Mamīda eperāarāpa āchi k'isiadoopa oodap'edaa maa-e pirā jarateedap'edaa jōma paait'ee wēparumaa. Mamīda net'aa ēt'a atadak'a t'ipitaudeepa, ma jarateepari atua-e pait'ee. Jip'a beeit'ee Tachi Ak'ōre ome. Mamīda Ak'ōrepa ne-inaa teeit'ee pada ichimaa wēe bait'ee.

Tachi Ak'ōrede ijāapataarā iru tēk'api p'ani

¹⁶Tachi Ak'ōre ichi te waibiade baparik'a, ichi Jaure bapari parā ome. Maperā parā iru tēk'api p'ani. ¹⁷Maperā apidaapa parāmaa ijāa amaapiruta pirā Cristode maa-e pirā oo amaapiruta pirā Cristopa parāmaa oopi k'inia bi, Tachi Ak'ōrepa māgi k'achia ooit'ee. Māga ooit'ee, parā jirit'era atada perā ichi-it'ee, ichi te waibia k'a p'anadamerā.

Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a p'anapataadaipia bi

¹⁸Pāchi itu k'ūrapināati. Parādepema apidaapa k'isiadaik'araa bi āchi k'isia k'awaa p'ani na p'ek'au eujādepema k'isia k'awaa beerāk'a. Ma k'āyaara k'isia k'awa-ee pik'a p'anadaipia bi na eujādepemaarā k'īrapite, Tachi Ak'ōrepa ichi k'isia parāmaa k'awapimerā. ¹⁹Na p'ek'au eujādepema k'isia k'awaa beerāpa jaradak'āri āchia ne-inaa k'awa p'ani, Tachi Ak'ōre-it'ee āchi k'isiadoopa pariatua pedeezata. Tachia māga k'awa p'ani iru Ūraa p'ādade jara bairā: 'Tachi Ak'ōrepa k'awa bi na p'ek'au eujādepema k'isia k'awaa beerāpa k'isia iru p'ani chīara k'ūradait'ee.'

²⁰Ichiaba iru Ūraa p'ādade jara bi:

'Na p'ek'au eujādepema k'isia k'awaa beerāpa jōmaweda k'awa p'ani choo-e pait'ee.' (Sal 94.11)

²¹Tachi Ak'ōrepa māga jara bairā, apida audua p'anadaik'araa bi k'isia p'anadairā āchi eerepema jarateeparita pipiara bi apemaarā jarateepataarā k'āyaara. Jōmaarāpa parā auk'a k'aripapata, ma-it'ee Ak'ōrepa āra pēida perā parāmaa. ²²Irua mi, Pablo, Apolo māik'aapa Pedro pēiji taipa Cristopa ooda jarateedamerā. Māga ooji parā awaraa Cristode ijāapataarā ome pipiara p'anapataadamerā Cristopa k'inia bik'a. Tachi Ak'ōrepa na p'ek'au eujā ooji tachi aide p'anapataadamerā. Tachi o k'achiadeepa k'aripa ataji it'aa wādamerā jai-idaadak'āri māik'aapa pipiara p'anapataadamerā na eujāde p'ani misa. ²³Ma jōma ooji tachi-it'ee, tachi Cristodeerā perā māik'aapa Cristo iru Warra perā.

4

Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepataarā ichiaba Cristo-it'ee mimiapata

¹Parāpa tai Cristo-it'ee mimiapataarāk'a iru p'anadaipia bi, iruata tai jarateede pēida perā Tachi Ak'ōrepa k'isia iru bada; ne-inaa eperāarāmaa naaweda jara-e pada. ²Irua tai māga pēida perā, chok'ek'ee p'anadaipia bi. ³Parā maa-e pirā awaraarāpa mia ooda māik'aapa jarateeda ak'i k'inia p'ani pirā k'awaadait'ee pia wa k'achia, ak'idaipia bi. Mia p'ua-e bi. Mamīda michia pida mia ooda māgā ak'i-e bi. ⁴Cristopa jarateepidak'a parā t'āide jarateepachi perā, k'isia p'ua-e bi Tachi Ak'ōre k'īrapite. Māga jarak'āri, jara k'inia-e mia maarepida ne-inaa k'achia ook'aa. Tachi Waibiazata mia oopata ak'iit'ee māik'aapa jarait'ee pia wa k'achia. ⁵Māgā pia ooda Cristopata ak'iit'ee perā, ¿sāap'eda taipa oopata ak'i k'inia p'anima parāpa, Cristo cheit'ee ewate pai naaweda? Ma ewate ichiata k'awapiit'ee ne-inaa jōma eperāarāpa waide k'awada-e p'ani; ne-inaa eperāarāpa āchi t'āridepai k'isia p'anadap'edaa paara, na p'ek'au eujāde nipadak'āri. Maap'eda ne-inaa pia oodap'edaa pari teeit'ee ichia k'isia iru bi.

⁶Ɔpemaarā Cristo k'aurepa, ma jara aupadade k'isiadak'āri, k'awa p'ani mi Apolo ome ak'idaipia bi Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a, pāchi k'īradoopa ak'idai k'āyaara. Mia māga jara bi parāpa pedee audua pedeenadamerā pāchi jarateepari āpīte, pedee k'achia pedee p'ani misa awaraarā jarateepari āpīte. ⁷¿K'aipa parā bijima chīara ak'ipataarā? Tachi

Ak'ōrepata parā k'Īsia k'awaapipari māik'aapa ne-inaa oo k'awaapipari. Pāchi k'Īradoopa māga oodak'aa. Māga bita, ṣṣāp'eda audua pedeeapatama?

⁸ Parā audua p'anadaik'araa bi. Mamīda māgá p'ani. Mi-it'ee parā p'arat'ara beerāk'ata p'ani, ne-inaa jōma iru p'anadairā; maarepida faltada-ee. Ma awara nāgaweda reyrāk'ata p'ani Cristo ome. Mapa iru jarateepataarāpa jarateeruta waa ūri k'iniadak'aa. jTaawa reyrāk'a p'anak'ajida, tai jida māga p'anadait'ee auk'a! ⁹ Mamīda māga-e. Mi-it'ee Tachi Ak'ōrepa tai, ichia jirit'eradaarā, ek'ariara papiji. Eperāarāpa awaraarā peedait'ee p'anik'a jōmaarā taide, māga pik'a p'ani tai. Jōmaarāpa ak'i k'inia p'anapata jāgí eperāarā miapiruta. Māga pik'a na p'ek'au eujādepema jōmaarāpa tai chupiria jōni ak'ipata, angeleerāpa paara. ¹⁰ Tai k'Īra k'awa-ee pik'a p'ani, Cristo-it'ee mimiapata perā. Jōdee parā k'Īsia k'awaara pik'a p'ani Cristode ijāa p'anida apata perā. Taipa mak'iara k'awada-e p'ani Tachi Ak'ōrepa k'Īsia iru bi, tai k'Īsiadoopa k'Īsia p'anadairā. Mamīda parāpa jōmaweda k'awa p'anida apata. Jōmaarāpa parā k'inia iru p'ani, t'ari pia p'anadairā. Jōdee tai k'Īra unuamaa iru p'ani, jōmaarā ek'ariara p'anadairā. ¹¹ Taipa Tachi Ak'ōre Ūraa jaratee p'aneedak'āriipa, mata at'ari jarra oopata māik'aapa opisia choopata; p'aru sore jipata. Ma awara ijāadak'aa beerāpa tai p'ua oopata. Te jida wēe p'ani, awara āi jarateede nipapata perā. ¹² Tachi juadoopa mimiapata, iida-ee. Awaraarāpa taimaa ik'achia jaradak'āri, chōo jiridak'aa. Jip'a Tachi Ak'ōremaa it'aa t'ipata āchi pari. Tai jiridak'āri miapidait'ee, taipa choopata. ¹³ Tai āpite pedee k'achia jaradak'āri, āchimaa t'ari pia pedeeapata. Mamīda tai k'Īra unuamaa iru p'anapata. Āchi-it'ee tai ne-inaa mik'iak'a p'ani. Māgá tai iru p'anajida. Mata at'ari māgá iru p'ani.

¹⁴ Ma et'ewa jarada p'ā-e paji parā k'Īra nejasiapiit'ee. Ūraait'eeta p'aji ak'ōrepa ichi warra k'inia iru bi ūraaparik'a. ¹⁵ Mia māga jara bi mi-it'ee parā mi warrarāk'a p'anadairā. Jarateepataarā chok'araarāpa jarateedai Cristopa parāmaa oopi k'inia bi. Mamīda mia naapiara jarateenaji Cristo parā pari piuda. Māgá irude ijāajida. Maperāpi mi parā ak'ōrek'a bi. ¹⁶ Maperā oodaipia bi mia oo bik'a.

¹⁷ Mapa Timoteo pēiru parā k'aripanamerā. Iru mi warra k'iniak'a ichiaba, mia naapiara jarateeda perā Cristo iru pari piuda. Irua oopari Cristopa oopi bik'a. Mapa iru parāmaa pēiru, k'irāpamerā mi sāga bapari Cristo jua ek'ari. Mia oopari Cristopa oopi bik'a māik'aapa ijāapataarā para bee chaa jarateepari jōmaarāpa māga oodamerā.

¹⁸ Parādepema ūk'uru audua p'ani k'Īsia p'anadairā mi waa parāmaa wā-e. Mamīda māga-e. ¹⁹ Ak'ōrepa k'inia bi pirā, mak'iara taarā-e jāmaa wāit'ee. Pak'āri, mia k'awaait'ee māgí audua beerāpa jara jōni. Mamīda ma k'āyaa waapiara mia nāga k'awa k'inia bi. jĀchia oo p'anik'ā wa ooda-e p'ani Cristopa oopi bik'a? ²⁰ Parāpa k'awadaipia bi Cristode ijāa p'anida apataarāpa oodaipia bi irua oopi bik'a. Māga oodak'āri, ak'ipipata pedeeapai ijāa k'iniada-e. Jip'a p'ana k'inia p'anapata Cristo jua ek'ari. ²¹ Mi parāmaa wāk'āri, jk'āata k'inia p'anima; itriamerā wa pedee sia pedemerā?

5

K'āata oodaipia bi pariatua p'ek'au oopataarā ome

¹ Irā mia jarait'ee mīmaa nepiridap'edaa. Parā t'āide abaapa ichi nawek'aa chi wērak'a iru bi. jIjāadak'aa beerāpa pida māgee k'achia oodak'aa! ² Mamīda parā at'ari audua p'ani, k'Īsia p'anadairā Tachi Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a oo p'ani. Audua p'anadai k'āyaa, k'Īsia p'ua p'anadaipia bi māgí k'achia oomaa bairā parā ijāapataarā t'āide. Ma eperā pāchi ik'aawaapa āyaa pēidaipia bi. ³ Mi parā ome ba-e pait'ee mīda, mi k'Īsia parā ome bait'ee. Tachi Waibia Jesupa mīmaa k'awapiji k'āata oodaipia bi ma eperā ome. ⁴ Mapa mi k'Īsia aupai bait'ee mīda parā ome, irua auk'a māga k'awapiit'ee parāmaa chip'edaidak'āri irumaa it'aa t'īdait'ee. ⁵ Jōma ijāapataarā see nībak'āri, ma eperā pāchimāiipa āyaa wāpiti, Satanapa iru k'ap'ia k'achia ooyaa bi miapimerā maa-e pirā piupimerā. Māgá Tachi Ak'ōrepa iru jaure it'aa ateei Tachi Waibia Jesús cheit'ee ewate.

⁶ Audua p'anadaik'araa bi ma k'achia oomaa bi misa parā t'āide. Jōmaarāpa nāgí pedee k'awa p'ani: "Levadura ma-āriipa pan masa jōmaweda waridaipari." ⁷ Tai judiorāpa Pascua fiesta oodai naaweda, levadura jōmaweda iru p'ani tai tede bat'ak'oopata, ma fiestade pan levadura wēe k'odait'ee. Māga pik'a parāpa p'ek'au k'achia jōmaweda unu p'ani parā t'āide oo amaadaipia bi, k'achia wēe p'anadait'ee Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a. Wāara parā p'ek'au k'achia wēe p'ani Tachi Ak'ōre k'Īrapite, Cristo piuda perā pāchia p'ek'au k'achia oopata wēpapiit'ee. Pascua fiestadepema oveja chak'ek'a bi piuji Tachi Ak'ōrepa tachi miapinaamerā tachia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. ⁸ Cristo māgá piuda perā, p'anadāma irua oopi bik'a. Apidaapa k'achia oodaik'araa bi Cristode ijāadai naaweda oopatap'edaak'a. Ma k'āyaa k'Īra jip'a p'anapataadaipia bi māik'aapa wāarata jarapataadaipia bi.

⁹ Mia naaweda k'art'a p'ädade jaraji k'öp'äyo meraanaadamerä wëraarä maa-e pirä imik'raarä pariatua p'ek'au ooyaa beerä ome. ¹⁰ Mäga jarak'äri, jara k'inia-e baji äyaa p'aneedamerä nägee ijäadak'aa beerä ik'aawaapa: pariatua p'ek'au oopataarä; p'arat'a waapiara iru p'ana k'inia p'anirä; nechiapataarä maa-e pirä awaraa ak'öre waibia apatade ijäapataarä. Mägeerä ik'aawaapa äyaa p'aneedap'edaa paara, ichita uchiadait'ee paji na p'ek'au eujädepa. ¹¹ Nägi p'ärua mia jarait'ee k'äata jara k'inia baji apema k'art'ade. K'öp'äyo meraanäati ijäapataaräda apata mäda, näga oopataarä ome: pariatua p'ek'au ooyaa beerä; p'arat'a waapiara iru p'ana k'inia p'anirä; awaraa ak'öre waibia apatamaa it'aa t'ipataarä; awaraarä äpite ik'achia jarapataarä; it'ua toyaa beerä maa-e pirä nechiapataarä ome. Mägeeräma p'asianäati mäik'aapa pächima chepinäati. Nek'ode paara t'üdaik'araa bi mägeerä ome. ¹²⁻¹³ Mäga jara bi Tachi Ak'örepä tachi bi-e pada perä ijäadak'aa beeräpa oo p'ani ak'idamerä. Ichiata mäiräpa oopatap'edaa ak'iit'ee mäik'aapa ächi miapiit'ee. Mamäda tachia ak'idaipia bi awaraaräpa oo p'ani tachi ijäapataarä t'äide, ijäadak'aa beerä k'a p'anaruta pirä. Maperäpi paräpa chi k'achia ooyaa beerä äyaa wäpidaipia bi pächi ik'aawaapa, Tachi Ak'öre Üraa p'ädade jara bik'a: (Dt 17.7)

6

Ijäapataarä nepirade p'anadak'äri

¹ Irä mia jarait'ee k'äata oodaipia bi parä nepirade p'anadak'äri. Parädepema nepira iru bak'äri awaraa ijäapari ome, ijäadak'aa beerä charraarämaa wäik'araa bi. Ma k'äyaa ijäapataarämaa wäipia bi. ² Paräpa k'awada-e p'anik'ä tachi Cristo ome araa p'aniräpa iru pari ak'idait'ee ijäadak'aa beeräpa ne-inaa oopatap'edaa jaradait'ee pia wa k'achia? Mäga bita, ¿säap'eda p'oyaa ak'ida-ema ijäapataarä nepira mak'iaara waibia-e bita parä t'äide? ³ ¿K'awada-e p'anik'ä tachia ichiaba angeleerä ak'idait'ee? Mäga pirä, jirapema nepira pächi pitapai ak'idai! ⁴ Mäga parä awaraa ijäapataarä ome nepirade baaidak'äri, charraarä ijäadak'aa beerämaa wäda k'äyaa, wädaipia bi charraarä ijäapataarämaa. ⁵⁻⁶ Nägi jararupa parä k'ira nejasiapi k'inia bi. ¿Pia bik'ä chöopik'a para bait'ee pächi pitapai, ma awara mägee charraarä k'irapite wädait'ee? ¿Apida parädepemapa ijäapataarä nepira p'oyaa ak'ida-ek'ä?

⁷ Parä mäga chöo pik'a para bairä, k'achia oomaa p'ani! Ma k'äyaa piara bak'aji awaraaräpa parä nepirade baaidamerä. Maa-e pirä piara bak'aji awaraaräpa parä k'üradamerä. ⁸ Mamäda mäga-e. ¿Paräpata nepira jiripata awaraarä ome mäik'aapa awaraarä k'ürapata, parä ipamä mēda Cristo k'aurepa!

⁹ ¿Paräpa k'awada-e p'anik'ä k'achia oopataarä wäda-e pait'ee Ak'öre eujädee ichideerä ome? K'irak'aupai ijäadak'aa beerä k'a p'anadai, nägeerä wädak'aa perä Tachi Ak'öre eujädee: prostitutaarä; it'aa t'ipataarä awaraa ak'öre waibia apatamaa; miak'ai p'anirä awaraarä ome k'äipataarä; imik'raarä awaraa imik'raarä ome k'äipataarä, imik'ira wëra ome k'ai bik'a; ¹⁰ nechiapataarä; p'arat'a waapiara iru p'ana k'inia p'anirä; it'ua toyaa beerä; ik'achia jarapataarä awaraarä äpite maa-e pirä k'ürayaa beerä awaraarä net'aa atadait'ee. ¹¹ Ijäadai naaweda, parä ük'uru mäga p'anapachida. Mamäda Tachi Waibia Jesucristode ijäadak'äri, iru piuda k'aurepa Tachi Ak'örepä wëpapiji paräpa p'ek'au k'achia oopatap'edaa. Ichiaba parä awara biji ichi-it'ee, ichi Jaure päik'äri parä ome bapariimerä mäik'aapa oopimerä Cristopa oopi k'inia bik'a. Mäga ooji parä ichi k'irapite p'ek'au k'achia wëe p'anadamerä.

Tachi Ak'örepä ijäapataarä k'ap'ia awara bida ichi-it'ee

¹² Eperäaräpa jarapata: "Ne-inaa jöma ooi michia oo k'inia bik'a." Mamäda ma ne-inaa k'achia bi pirä, maarepida mi k'aripa-e pait'ee. Ne-inaa jöma ooi. Mamäda mäga oo k'inia bi k'aurepa mia oo-e pirä Cristopa oopi bik'a, ma ne-inaa jua ek'ari bapariit'ee, Cristo jua ek'ari bai k'äyaa. ¹³ Ichiaba jarapata: "Chik'o iru p'ani k'odait'ee mäik'aapa bi iru p'ani ma chik'o aide banamerä." Mamäda na ewari Tachi Ak'örepä ma omee weda jöpiit'ee. Wäara Tachi Ak'örepä bi ooji chik'o aide banamerä. Mamäda tachi k'ap'ia oo-e paji pariatua p'ek'au oodamerä. Jip'a ooji ichi Jaure ma k'ap'iaide bapariimerä mäik'aapa tachia oodamerä Cristopa oopi bik'a. ¹⁴ Maperäpi Tachi Ak'örepä tachi k'ap'ia jöpi-e pait'ee. Ma k'äyaa ichi ewari waibia ewate tachi k'ap'ia chok'ai p'irabapiit'ee Jesucristo k'ap'ia p'irabaidak'a. Mäga ooi jömaarä k'äyaa waibia bapari perä.

¹⁵ ¿Paräpa k'awada-e p'anik'ä tachi ijäapataarä araa p'aneepata Cristo ome irude ijäadak'äri? Tachi Ak'örepä tachi k'ap'ia ooji ichi Jaure aide bapariimerä. Mapa tachi k'ap'ia araa p'anapidaik'araa bi prostitutaarä ome. ¹⁶ ¿K'awada-e p'anik'ä eperä araa paru pirä prostituta ome, mägi wëra ome eperä apai pik'a paru? Mäga k'awa p'ani Tachi Ak'öre Üraa p'ädade jara bairä: 'Mäga eperä ome weda eperä apai pik'a p'aneedait'ee.'

(Gn 2.24)

¹⁷ Jōdee eperā Cristode ijāak'āri, araa beepari iru ome māik'aapa ma eperā jaure apai pik'a beepari Tachi Ak'ōre Jaure ome. T'āri a-ba p'anapata.

¹⁸ Maperāpi p'ek'au oonāati awaraarā ome. Eperāpa awaraa p'ek'au k'achia ook'āri, ichi k'ap'ia araa bapik'aa awaraa eperā k'ap'ia ome. Mamīda awaraa ome p'ek'au ook'āri, ichi k'ap'ia k'achiade baapiipari, ichi k'ap'ia araa bi Cristo ome bipari perā awaraa eperā jua ek'āri, Cristo jua ek'āri bi k'āyaara. ¹⁹ Łk'awada-e p'anik'ā Cristode ijāadak'āriipa Ak'ōre Jaure tachi k'ap'iade bapari, Tachi Ak'ōre ichi te waibiade baparik'a? Mapa Tachi Ak'ōreta tachi k'ap'ia chipari. ²⁰ Iruata tachi neto pik'a ataji ichi Warra apai iru bada pēik'āri piumerā tachi pari. Mapa parā ichideerā perā, k'achia oo amāati. Māgā ooruta pirā, ak'ipidai wāara oo k'inia p'ani irua oopi bik'a.

7

Ūraa miak'āidait'ee k'īsia p'anīrā-it'ee

¹ Irā mia p'anaut'ee parāpa k'art'a p'ādap'edaade iidi pēidap'edaa. Naapiara iidijida chisāgita pipiara bi ijāapari-it'ee, miak'āit'ee maa-e pirā tuu bait'ee. Mi-it'ee piara bi tuu bait'ee. ² Mamīda imik'īra tuu bak'āri, wēraarā ome pariatua p'ek'au oo nipai. Maperā imik'īrapa ichi wēra iru bai pia bi; wērapa pida ichi imik'īra iru bai pia bi. ³ Imik'īrapa ichi k'ap'ia wāak'aik'āraa bi chi wēramaa; wērapa pida ichiaba ichi k'ap'ia wāak'aik'āraa bi chi imik'īramaa. ⁴ Māgā p'anapataadaipia bi wēra k'ap'ia chi imik'īra-it'ee perā māik'aapa imik'īra k'ap'ia chi wēra-it'ee perā. ⁵ Jip'a Tachi Ak'ōremaa it'aa t'i k'iniapa pedeteeruta pirā, ma ewate araa k'āida-e paīt'ee. Māgā p'anadak'āri, āra k'ap'ia wāak'ada. Mamīda ai t'ēpai waya k'āidaipia bi, Satanapa k'achia oopiamaaapa awaraa ome, p'oyaa chooda-e p'anadairā.

⁶ Mia māga k'īsia bi. Pāchia jiridaipia bi Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bi parāmaa. ⁷ Mi-it'ee pipiara bak'aji jōmaweda mik'a p'anadamerā. Mamīda k'awa bi Tachi Ak'ōrepa k'aripai ijāapari chaa k'awaamerā miak'āipia bi wa māga-e.

⁸ Mia ūraait'ee imik'īra tuu beerāmaa, wēra tuu beerāmaa māik'aapa p'ētrāa tuu beerāmaa mik'a p'anadamerā. ⁹ Mamīda miak'āi k'inia p'ani pirā, miak'āiti, p'ek'au oo k'inia p'anadai k'āyaara.

¹⁰⁻¹¹ Ichiaba Tachi Waibiapa jarapi bik'a mia jara bi: wērapa ichi imik'īra amaaik'āraa bi. Auk'a imik'īrapa ichi wēra amaaik'āraa bi. Mamīda māga ooruta pirā, miak'āidai k'āraa bi awaraarā ome. Ma k'āyaara waya araa padaipia bi āchi naaweda p'anadap'edaak'a.

¹² Irā mia ūraait'ee ijāapataarā miak'āi p'anadap'edaa ijāadak'aa beerā ome, Cristode ijāadai naaweda. Cristopa jaratee-e paji k'āata oodaipia bi. Mamīda mia nāga ūraait'ee. Eperā Cristode ijāaparipa wēra ijāak'aa bi iru bi pirā, amaaik'āraa bi, chi wēra iru ome ba k'inia bi pirā. ¹³ Ichiaba wērapa imik'īra ijāak'aa bi iru bi pirā, amaaik'āraa bi, chi imik'īrapa iru ome ba k'inia bi pirā. ¹⁴ Jjāapari araa bak'āri ijāak'aa bi ome, eperā apai pik'a p'ani. Māga bita, Tachi Ak'ōrepa chi ijāak'aa bi pia ak'ipari ma ijāapari k'aurepa. Māgā ichiaba Ak'ōrepa āchi warrarā pia ak'ipari ma ijāapari k'aurepa. ¹⁵ Mamīda ma ijāak'aa bipa chi Cristode ijāapari amaa k'inia bi pirā, māga oonaapāde adai k'āraa bi, iru k'īra udumaa iru bapiamaaapa. Tachi Ak'ōrepa k'inia bi ichideerā k'āiwee p'anapataadamerā. ¹⁶ Jōdee ma ijāaparipa chi ijāak'aa bi pēi k'inia-e bi pirā, chooipia bi. Māga oorū pirā, ai t'ēpai iru k'aurepa māgipia Cristode ijāai. Parā ijāapataarāpa k'awada-e p'ani chisāgī ijāadak'aa beerāpa ijāadai parāpa k'aripapata perā. Tachi Ak'ōrepapai k'awa bi.

Sāga p'anapataadaipia bi ijāada t'ēpai

¹⁷ Irā mia nāga ūraait'ee. Parāpa jiridak'āri Cristopa oopi k'inia bi parāmaa, p'anadaipia bi parā p'anadap'edak'a Tachi Ak'ōrepa ijāapik'āri. Mia māga jarateepari ijāapataarā jōmaarāmaa. ¹⁸ Tachi Ak'ōrepa Cristode ijāapiru pirā imik'īra tauchaa iru bi ichi k'ap'iade, ma eperāpa merai k'āraa bi ma tauchaa iru bi. Jōdee ichi k'ap'iade tauchaa wēe bi pirā ijāak'āri, tauchaa bipiik'āraa bi. ¹⁹ Mia māga jara bi Tachi Ak'ōre-it'ee p'ua-e bairā eperāpa tauchaa iru bi wa wēe bi. Jip'a Ak'ōrepa k'inia bi tuchia oodamerā ichia jara bik'a. ²⁰ Maperā awara baik'āraa bi pichi naaweda bada k'āyaara, Tachi Ak'ōrepa ijāapik'āri. ²¹ Esclavo paji pirā ijāa beek'āri, k'īsanāaji pi eperā jua ek'āri bi perā. Jōdee chiparipa pi pēi k'inia bi pirā, k'āiwee uchīaji. ²² Esclavopa Cristode ijāak'āri, at'āri chipari iru bi mīda, esclavo-ee pik'a beepari, Cristopa iru uchia atada perā p'ek'au k'achia jua ek'āriipa. Jōdee esclavo-ee bipa Cristode ijāak'āri, Cristo esclavok'a beepari, irua oopi bik'a oopari perā. ²³ Cristopa parā neto pik'a ataji ichi waa kurusode bat'ak'āri. Māgā ichi piuji parāpa p'ek'au k'achia oopata wēpapiit'ee māik'aapa parā o k'achiideepa k'aripa atait'ee atuanaadamerā. Maperāpi parā ichideerā. Maperā ōti irua oopi bik'a, oodai k'āyaara eperārapa oopi k'inia p'anadai. ²⁴ Mapa ipemaarā, mia et'ewa jaradak'a p'anadaipia bi pāchi ijāadai naaweda p'anadap'edaak'a.

Tuu beerāpa iidi pēidap'edaa p'anauda

²⁵ Irá mia p'anaut'ee tuu beerāpa iidi pēidap'edaa. Mia p'oyaa jara-e Cristopa jarapida, irua nāgí jaratee-e pada perā. Mamīda Tachi Ak'ōrepa mi chupiria k'awaap'eda, Cristode ijāapiji māik'aapa iru ūraa mimaa jarateepiji. Maperā parāpa na ūraa ūridaipia bi. ²⁶ Irapema ijāapataarā miapi iru p'anadairā, mi-it'ee pipiara bi tuu bait'ee. ²⁷ Wēra iru bi pirā, yaraa iru baik'araa bi. Jōdee wēe bi pirā, jiriik'araa bi. ²⁸ Mamīda miak'āiru pirā, p'ek'au k'achia oo-e bi Tachi Ak'ōre k'īrapite. Ichiaba wēra tuu bipa imik'īra ataru pirā, p'ek'au k'achia oo-e bi. Mamīda chi miak'āirutaarā audú miadait'ee na p'ek'au eujāde p'ani misa. Mapa mia jara bi pipiara bi tuu bait'ee.

²⁹ Irapemaarā, mia māga jara bi k'īsia bairā taarā-e Cristo cheit'ee. Māga ni p'anide miak'āi p'anirā p'anadaipia bi tuu beerāk'a; chi Cristopa oopi bik'a oo p'anirāk'a. ³⁰ Ma awara t'āri p'ua p'anirā maa-e pirā o-īa p'anirāpa k'īsiadaipia bi Cristopa āchima oopi k'īnia bi, āchi k'īsiade iru p'ani k'āyaara. Ichiaba ne-inaa neto atapataarāpa k'īrāpadaipia bi āchia net'aa atada ateeda-e pait'ee Tachi Ak'ōre eujādee. ³¹ Ma awara ne-inaa netopataarāpa k'īrāpadaipia bi āchia p'arat'a jitadap'edaa ne-inaa neto pēidap'edaa pari it'aa ateeda-e pait'ee. Ma p'arat'a māik'aapa net'aa jiridai k'āyaara. Cristopa oopi k'īnia bi jiridaipia bi, na p'ek'au eujā māik'aapa jōma aide nībi Tachi Ak'ōrepa jōpiit'ee perā.

³² Mia nāga ūrait'ee k'īsia jōnanaadamerā. Imik'īra tuu bipa jiripari ooit'ee Cristopa oopi k'īnia bik'a. ³³ Mamīda miak'āi bi k'īsia nībapari na p'ek'au eujādepema net'aade māik'aapa chi wēra o-īa bapiit'ee. ³⁴ Māgí imik'īrapa auk'a oo k'īnia bairā Cristopa oopi k'īnia bi māik'aapa chi wērapa oopi k'īnia bi, audú k'īsia nībi chi tuu bi k'āyaara. Ichiaba wēra imik'īra wēe bipa k'awa k'īnia bi Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bi ooit'ee ichi ome. Mamīda chi miak'āi bipa k'awa k'īnia bi chi imik'īrapa oopi k'īnia bi, māga ooit'ee chi k'īma o-īa bamerā.

³⁵ Māga jaraji parā k'aripait'ee pia p'anapataadamerā māik'aapa pāchi t'āripa Cristopa oopi bik'a oodamerā.

³⁶ Imik'īra tuu bipa pedeeru pirā miak'āiit'ee māik'aapa k'ap'iaapa choo-e bi pirā wēra wēe bait'ee maa-e pirā ma wēra pedeeteeda t'āri p'uapi k'īnia-e bi pirā, miak'āipia bi. Māga oorū pirā, p'ek'au k'achia oo-e bi. ³⁷ Mamīda ichi t'āride miak'āi k'īnia-e bi pirā māgí wēra ome māik'aapa k'ap'iaapa choo bi pirā, miak'āik'araa bi. ³⁸ Māpai ma miak'āi k'īnia bipa pia k'īsia bi. Mamīda ma miak'āi k'īnia-e bipa pipiara k'īsia bi.

³⁹ Tachi Ak'ōre ūraa p'ādade jara bi wēra miak'āi bipa awaraa jiriik'araa bi, ichi imik'īra chok'ai bi misa. Jōdee ichi k'īma piuk'āri, pia bi waya jirimerā, mamīda Cristode ijāapari jiriipia bi. ⁴⁰ Mamīda mia k'īsia bi ma p'ētrāa t'āri o-īara bai miak'āi-ee beeru pirā. Māga k'īsia bi mia. Mimaa Tachi Ak'ōre Jaurepa ichiaba k'īsiapipari.

8

Nechiara ata bidap'edaa ne-inaa juapa ooda k'īrapite

¹ Irá mia p'anaut'ee parāpa iidi pēidap'edaa k'awaadait'ee k'odaipia bi wa k'odaik'araa bi nechiara ata bidap'edaa primisiak'a awaraa ak'ōre waibia apata k'īrapite. Mamīda māgí p'anau naaweda, k'īnia bi parāpa k'īrāpadamerā audua p'anadaik'araa bi k'awa p'anadairā ne-inaa ooda ai k'īrapite it'aa t'ipata Tachi Ak'ōre-e. Audua p'anadai k'āyaara, tachia k'īnia iru p'anadaipia bi māgee net'aade at'āri ijāa p'anirā, Tachi Ak'ōre pia k'awada-e p'anadairā. Māgá oo p'ani pirā, āchi k'aripadai Tachi Ak'ōre pipiara k'awaadamerā. ² Eperāpa k'īsia bi pirā ichiata ne-inaa k'awa bi, wāara mak'īara k'awa-e bi Tachi Ak'ōrepa ichimaa k'awapi k'īnia bi. ³ Mamīda eperāpa Tachi Ak'ōre k'īnia iru bi pirā, Tachi Ak'ōrepa k'awa bi ma eperā wāara irude ijāapari.

⁴ Māgara k'odaipia bik'a wa k'odaik'araa bi nechiara ata bidap'edaa ne-inaa ak'ōre waibia apata k'īrapite? Tachi ijāapataarāpa pia k'awa p'ani māgee ne-inaa juapa ooda Tachi Ak'ōre-e, ai k'īrapite eperāarā it'aa t'ī p'ani mīda, āchi ak'ōre waibia jīak'aapa. K'awa p'ani māgee ne-inaa Tachi Ak'ōre-e, iru apai perā. ⁵ Ijāadak'aa beerāpa ijāapata ataned maa-e pirā ak'ōrejirude maa-e pirā awaraa ne-inaade, na p'ek'au eujādepema wa pajādepema, āchi ak'ōre waibiarā jīak'aapa. (Māga pada paara, “ak'ōre waibiarā” chok'ara paraak'aji.) ⁶ Mamīda tachi ijāapataarā-it'ee Tachi Ak'ōreta Ak'ōre Waibia. Ijāapata irua ne-inaa jōmaweda ooji, eperāarā paara. Ma jōmaweda oopiji ichi Warra Jesucristomaa, tachia irude ijāadamerā māik'aapa irua oopi bik'a oodamerā.

K'ītrak'aupai ne-inaa k'achia oopidai ewaa ijāa p'anirāmaa

⁷ Tachia k'awa p'ani ne-inaa ai k'īrapite it'aa t'ipata Tachi Ak'ōre-e. Mamīda awaraarāpa waide pia k'awada-e p'ani. Ewaa ijāa p'anirāpa māgee ne-inaa at'āri iru p'ani āchi naawedapema iru p'anapatap'edaa ak'ōre waibia k'a. Maperā āchidepema k'oru pirā nechiara awaraarāpa bidap'edaa māgee ne-inaa k'īrapite, māgí k'īsia p'uadarii, ma nechiara k'orupa māgí ak'ōre waibia apata at'āri waawee bai jīak'aapa. Ma awara k'īsia p'ua bai

waide k'awa-e bairā Cristode ijāa bide pia wa k'achia k'oit'ee māgee nechiarā. ⁸ Parā, chi k'awa beerā māgee ne-inaa Tachi Ak'ōre-e, k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa ma nechiarā k'o beerā pipiara beerāk'a ak'i-e pait'ee. Ichiaba ma nechiarā k'oamaa beerā ek'ariara beerāk'a ak'i-e pait'ee. Tachi Ak'ōrepa tachi ijāapataarā jōmaweda auk'a ichideerāk'a ak'ipari. ⁹ Mamīda, māga k'awa p'anide, k'irak'aupai k'isia p'uapidai maa-e pirā ne-inaa k'achia oopidai chi māga waide pia k'awada-e p'anirāmaa. ¹⁰ K'isiati nāgide. Chi māga pia k'awa-e bipa parā unuru pirā māgee ne-inaa bimāi nek'omaa p'ani, auk'a k'o k'iniadarii. Māpai k'oru pirā, k'achiade baaii, k'isia bairā ne-inaa k'achia oomaa bi. ¹¹ Māgā parāpa ak'ipi k'inia p'anadairā k'awa p'ani māgee ne-inaa Tachi Ak'ōre-e, chi waide māga pia k'awa-e bi k'achiade baaipidai. K'irak'aupai pāchi ipemamaa ne-inaa k'achia oopidai, Cristo ichiaba piuda perā iru k'aripait'ee. ¹² Māgā pāchi ipemaarāmaa ne-inaa k'achia oopidak'āri, k'achia oomaa p'ani Cristo k'irapite. ¹³ Maperā mi ipema k'achiade baairu pirā ne-inaa k'oparii k'aurepa, māgara mia waa nechiarā k'o-e pait'ee. Ne-inaa k'achia oopi k'inia-e bi michi ipemaarāmaa mia nechiarā k'o bi k'aurepa.

9

Pablo pedee ūripataarāpa iru k'aripadaipia bi

¹ Ne-inaa jōmaweda ooi michia oo k'inia bik'a. Mamīda jip'a oo k'inia bi Cristopa oopi bik'a, irua mi ichi ūraa jarateede pēida perā. Awaraa Cristopa jirit'edaraarāk'a, mia ichiaba Tachi Waibia Jesus unuji michi taupa. Parāpa pida Cristode ijāapata, mia parāmaa jarateenada perā irua ooda parā k'aripait'ee. ² Ūk'uruurāpa ijāada-e p'ani mi Cristopa pēida. Māirāpa ak'i k'inia p'ani mia oopata māik'aapa jarateepata mi imiateedait'ee. Mamīda parā t'āidepema mia jarateeda ijāadap'edaarāpa k'awa p'ani Cristopa mi pēiji, mi k'aurepa Cristo ome araa p'anapata perā. ³ Chi ijāada-e p'anirāpa k'awa k'inia p'ani pirā Cristopa mi pēida wa māga-e, parā p'anapata ak'idaipia bi.

⁴ Cristopa mi wāara pēida perā, irude ijāapataarāpa chik'o māik'aapa pania mimaa teedaipia bi. ¿Wāara-ek'ā? ⁵ Awaraa Cristopa pēida eperāarā, Pedropa māik'aapa Cristo ipemaarāpa āchi wēaraarā Cristode ijāa p'ani ateeepata awara āyaa wādak'āri. Māga wādak'āri, ijāapataarāpa āra k'aripapata. ¿Parāpa auk'a mi ome māgā ook'ajida-ek'ā, wēra iru bada paara? ⁶ ¿Pia bik'ā mi Bernabē ome mimiadamerā chik'o iru p'anadait'ee? ¿Pia-e bak'ajik'ā taipa jarateepata ūirutaarāpa k'aripadamerā?

⁷ ¡k'isiati! Eperā soldao pak'āri, chik'o māik'aapa awaraa net'aa irumaa pari teepata. Ichiaba eperāpa ne-uuda chauk'āri, ichia madepema pari k'opari. Ichiaba ne-animalaarā waripariapa k'opari ichia wari bidepema. Māgapi p'ani tai jida ichiaba. ⁸ Michi k'isiadoopa māga jara-e bi. Tachi Ak'ōre Ūraa Moisemaa p'āpidade ichiaba māga jara bi:

⁹ 'Pak'a it'ai jīnāati trigo t'iamaa bak'āri. Ita-aria k'opiti.' (Dt 25.4)
Tachi Ak'ōrepa māga jarak'āri, p'ak'a aupai ichi k'isiade iru ba-e paji. ¹⁰ Jip'a tai, ichi mimia oopataarāta, ichi k'isiade iru baji, k'inia bairā awaraa ijāapataarāpa tai k'aripadamerā ne-inaa wēe p'anadak'āri. Ne-uupataarāpa ne-uu chauda p'epataarā ome auk'a jita k'inia p'ani āchi mimia pari. ¹¹ Māga pik'a taipa jarateedak'āri Cristopa ooda parā k'aripait'ee, auk'a jita k'inia p'ani chik'o māik'aapa pania parā juadepema. ¹² Awaraarāmaa tee p'ani pirā, ¿ichiaba taimaa teedaipia bi-ek'ā?

Mamīda tachi juadoopa mimiapata, parāmaa ne-inaa iidida-e pait'ee. Māga oopata parāpa k'isianaadamerā taipa jarateepata ne-inaa falta p'ani atadait'ee. ¹³ Parāpa k'awa p'ani Tachi Ak'ōre te waibiadepema altarmāi mimiapataarāpa māik'aapa ne-animalaarā paapataarāpa k'opata eperāarāpa aneeatadepema paapidait'ee Tachi Ak'ōre-it'ee. ¹⁴ Māga pik'a Cristopa jaraji ichi ūraa jarateepataarāpa ne-inaa jītadaipia bi awaraa ijāapataarā juadeepa.

¹⁵ Mamīda mia parāmaa maarepida iidi-e paji māik'aapa at'āri iidi-e bi. Ma k'āyara piu baibeji jarrapa parāmaa k'isiapii k'āyara mia Cristo mimia oo bi ne-inaa atait'ee.

¹⁶ Mamīda mi pipiara bi-e apemaarā pēida eperāarā k'āyara, ne-iidi-e bairā. Cristopata mi pēiji ichi ūraa jarateede. Maperāpi mia jarateepari. Waawee bak'aji, jaratee-e pada paara irua oopi bik'a, irua mi miapii jīak'aapa. ¹⁷ Ma awara michi k'inia jarateeda paara, ne-inaa ata k'inia bak'aji na mimia pari. Mamīda māga-e. Mia na mimia oopari Cristopa oopi bik'a. Mapa maarepida mimaa teeda-e p'ani mīda, jip'a jarateeit'ee, ma-it'eeta Cristopa mi jirit'erada perā. ¹⁸ Mia maarepida parāmaa teepi-e pait'ee. Nāgapai mia k'inia bi. Michi t'āripa na mimia oo k'inia bi Cristopa oopi bik'a.

¹⁹ Mia jōmaweda ooi Cristopa oopi bik'a, eperāarā esclavo-e perā. Mamīda mi eperāarā esclavok'a padaipari nāga perā. Ba k'inia bi mia jaratee bi ūri p'anirā p'anapatak'a, ma jaratee bi ūridak'āri, Cristode ijāadamerā. ²⁰ Judiorā t'āide jaratee nipak'āri, ārapa oopatak'a oopari. Ichiaba Moisepa p'ādade jara bik'a oopari. Cristode ijāadak'āriipa mi māgī ūraa p'āda jua ek'ari bi-e mīda, māga oopari ārapa irude ijāadamerā. ²¹ Jōdee judio-eerā t'āide jaratee

nipak'ari, oopari ārapa oopatak'a. Mamīda Cristopa oopi k'inia bik'a oopari, ārapa ichiaba Cristode ijāadamerā. ²² Ma awara Cristode pia ijāada-e p'anīrā jarateek'ari, jarateek'aa k'isia k'awaa bipa jarateeparik'a. Ārapa k'isia p'anik'a mia k'isiapari māik'aapa jip'a jarateepari, ārapa Tachi Ak'ōre pipiara k'awaadamerā māik'aapa waapiara Cristode ijāadamerā. Michi wārumaa māga oo bi, k'inia bairā mia jaratee bi ūirutaarāpa Cristode ijāadamerā. ²³ Ma k'aurepa ijāa p'ani pirā, mi ome auk'a k'awaadai jōmaweda Tachi Ak'ōrepa k'isia iru bi ichideerā-it'ee.

²⁴ Parāpa k'awa p'ani p'irapataarā p'iradak'ari, jōmaweda isapai p'irapata, ata k'inia p'anadairā ne-inaa teepata chi naapiara panarumaa. Māga pik'a parā p'anadaipia bi, ne-inaa oomaa p'anide Cristopa oopi bik'a. Māgā atadai Tachi Ak'ōrepa k'isia iru bi teeit'ee Cristode ijāapataarāmaa. ²⁵ Eperā p'irait'ee pak'ari, ichi k'ap'ia pia ak'ipari. Ewari chaa p'irapari iyapaa-e pait'ee apemaarā ome p'irak'ari. P'irapataarā jōmaarāpa māgā oopata, naapiara pana k'inia p'anadairā atadait'ee poro jira k'irudee ooda; taarā chook'aa bita. Māga pik'a tuchia oo k'inia p'ani oo amaapata māik'aapa Cristopa oopi bik'a oopata atadait'ee it'aripema poro jira; Tachi Ak'ōrepa k'isia iru bi teeit'ee ichideerāmaa; māgi ne-inaa jōk'aa bi. ²⁶ Mapa mia ook'aa p'irapari pariatua p'iraparik'a maa-e pirā boxeo chōoparik'a nāu aupai sik'ari. Jip'a t'āripa mia oopari Cristopa oopi bik'a. ²⁷ Michi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia ne-inaa oo k'inia bak'ari, māga oopik'aa nāga perā. Michi k'iniapai oorū pirā, k'ira nejasia bait'ee it'ari panak'ari Tachi Ak'ōre k'irapite. Ma awara māga oorū pirā, Cristopa ne-inaa k'isia iru bi teeit'ee ichideerāmaa mimaa tee-e pait'ee, mia awaraarāmaa jaratee baji mīda na p'ek'au eujāde bi misa.

10

Ūraa it'aa t'inaadamerā awaraa ak'ōre waibia apatamaa

¹ Īrā ipemaarā, k'irāpapiit'ee sāga chonaarāweda Tachi Ak'ōrepa tachi judiorā chonaarā ak'ipachi. Jjararadeepa āra jōmaweda ak'i bapachi Egiptodeepa uchiadak'ari. Ma awara āra jōmaweda sīapiji Mar Rojo esajlak'a p'oodade. ² Ma jjararadeepa Tachi Ak'ōrepa o jara wāji āramaa Moisés k'ap'ia pari māik'aapa iru k'ap'ia pari āra k'aripaji Mar Rojo siadamerā. Māgā Tachi Ak'ōrepa āra jōmaweda Moisés jua ek'ari bijī, tachi ijāapataarā Cristo jua ek'ari biparik'a ijāadap'eda, poro choopidak'ari. ³ Ma awara Tachi Ak'ōrepa manā pēida it'ariipa jōmaarāmaa k'opipachi ⁴ māik'aapa topiji pania māudeepa uchiapida. Cristo māgi māuk'ata baji, ichideepa uchiapachi perā Tachi Ak'ōre Jaure k'aripade āra wārutamaa. ⁵ Tachi Ak'ōrepa ma jōma oopachi mīda āra k'aripait'ee, ooda-e p'anapachida irua oopi k'inia badak'a. Mapa Tachi Ak'ōrepa perā jōmaweda piupiji, eujā pania wēe bide wāyaarutade.

⁶ Tuchia māgi chonaarāpa oodap'edaade k'isiadak'ari, k'awaadaipia bi ārapa oodap'edaa k'achia baji Tachi Ak'ōre k'irapite. Mapa k'irak'aupai māgā oodai ārapa oodap'edaak'a. jōnaadāma tuchia ne-inaa k'achia k'ira t'ādoō oo k'inia p'anik'a! ⁷ It'aa t'inaati ne-inaa juapa ooda k'irapite, chonaarā ūk'uruurāpa oopatap'edaak'a. Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi: 'Eperāarāpa fiesta oojida ne-inaa juapa ooda k'irapite, ai k'irapite it'aa t'ipata. Ma-it'ee nek'ojida, ne-inaa tojida, maap'eda pēirajida.' (Ex 32.6)

⁸ Ichiaba pariatua p'ek'au oonāati, ma k'aurepa ewari abaade Tachi Ak'ōrepa āradepemaarā veintitrē mil k'iniipida perā. ⁹ Ichiaba Tachi Ak'ōre k'iraupināati āradepemaarāpa oodap'edaak'a, jaradak'ari Tachi Ak'ōrepa āra p'oyaa pia ak'i-e paji. Maperā Tachi Ak'ōrepa taamaarā pēiji k'aak'oodamerā. Mapa chok'ara piujida. ¹⁰ Ichiaba Tachi Ak'ōre āpite ik'achia pedeenāati āradepemaarāpa oodap'edaak'a. Māga oodap'edaa perā Tachi Ak'ōrepa it'ariipa ichi āngel pēiji; māgipa chok'ara peemerā.

¹¹ Tachi chonaarā māgā p'anadap'edaa perā, pia ak'idaipia bi ārapa oodap'edaa, Tachi Ak'ōrepa māgi oodap'edaa p'āpida perā ichi ūraa p'ādade, tuchia k'awaadamerā māik'aapa auk'a oonaadamerā, ni p'ani misa na p'ek'au eujā jōru. ¹² Māpai parā t'āidepemapā k'isia bi pirā ichiata oopari Cristopa oopi bik'a, k'irak'aupai ne-inaa k'achia ooi. ¹³ Edaare tachi t'āridepai k'isia p'aneepata ne-inaa k'achia oodait'ee. Ma awara netuarapa k'isiapari ne-inaa k'achia oodamerā. Māga p'asapari jōmaarā ome. Mamīda mugar p'asak'ari parā ome, ijāadaipia bi Tachi Ak'ōrepa k'aripait'ee choodamerā, k'achia ooda-ee.

¹⁴ Maperā, ipemaarā k'iniarā, parāpa k'isiaruta pirā wādait'ee awaraa ak'ōre waibia apata k'irapite it'aa t'ide, jīmāgā oonāati! ¹⁵ Parā k'isia k'awaa p'ani. Mapa k'isiadaipia bi mia jara bide k'awaadait'ee seewa maa-e pirā wāara. ¹⁶ jk'isiati! jk'āata jara k'inia bima tuchia oopata, vino todak'ari māik'aapa pan k'odak'ari k'irāpadait'ee Jesucristo piuda tachi pari? Todai naaweda māik'aapa k'odai naaweda, it'aa t'ipata Tachi Ak'ōremaa jaradait'ee iru t'ari pia bi Cristo tachi pari piupida perā. Ma vino todak'ari, k'irāpa p'ani Cristo waa bat'ada k'aurepa, tachi araa p'anapata iru ome. Ichiaba ma pan k'odak'ari, k'irāpa p'ani Cristo k'ap'ia piuda

k'aurepa tachi araa p'anapata apemaarā Cristode ijāapataarā ome. ¹⁷ Tachi chok'ara p'ani mīda, māgi pan k'odak'āri, eperā apai pik'a p'anapata Cristo piuda k'aurepa, iru ome tachi chaachaa araa p'anapata perā.

¹⁸ ¡K'ísiatí! Israel pidaarāpa ne-animalaarā ateedak'āri paapidaít'ee Tachi Ak'ōre altarmāi, ak'ipipata irude ijāa p'ani. Ma awara māgi ne-animalaarādepema k'odak'āri, ak'ipipata āchi Tachi Ak'ōredeerā. ¹⁹ Ma jaradapa mia jara k'inia-e bi ne-inaa ai k'īrapite it'aa t'īpata Tachi Ak'ōrek'a bi. Ichiaba jara k'inia-e bi nechiara ata bidap'edaa ma k'īrapite pipiara bi awaraa nechiara k'āyaara. ²⁰ Ma k'āyaara jara k'inia bi Tachi Ak'ōrede ijāadak'aa beerāpa nechiara k'odai naaweda, biruta pirā ne-inaa juapa ooda k'īrapite, ak'ipipata māgide ijāa p'ani, tachia Cristode ijāapatak'a. Mamīda māga oodak'āri, wāara ooda-e āchi ak'ōre waibia apata-it'ee. Jīp'a oopata netuaraarā-it'ee, māgee ne-inaa juapa ooda k'īrapite it'aa t'īpata netuarade perā. Maperā parā wānāati māgi ne-inaa ai k'īrapite it'aa t'īpatamaa k'odait'ee nechiara ata bidap'edaa ma ne-inaa k'īrapite. Māga ooruta pirā, ak'ipi p'ani araa p'ana k'inia p'ani netuaraarā ome. ¡Mia māga k'inia-e bi! ²¹ ¿Parā araa p'anadaipia bik'ā netuara ome? ¡Māgā oodaik'araa bi, Cristo waa bat'ada k'aurepa iru ome araa p'anapata perā! ¿Netuara eere p'aniirā ome k'odaipia bik'ā nechiara netuaramaa teeda? Māga oodaik'araa bi, Cristode ijāapataarā ome araa p'anapata perā iru piuda k'aurepa.

²² ¡Tachi Ak'ōre k'īrapināati omee weda oo k'inia p'anipa! ¿K'ísia p'anik'ā Tachi Ak'ōre p'oyaadaí, irua parā miapinaamerā?

Apemaarā ijāapataarā ijāa amaapidaik'araa bi

²³ “Michia oo k'iniata ooi't'eeda” apata. Mamīda ma ne-inaa k'achia bi pirā, tachia apida k'aripada-e pait'ee. Tachia ne-inaa oodaipia bi jōmaarāpa Tachi Ak'ōre Ūraa pipiara k'awaadamerā māk'aapa oodamerā Cristopa oopi bik'a. ²⁴ Apidaapa ne-inaa oodaik'araa bi ichi-it'ee aupai. Ichiaba oopia bi awaraarā k'aripait'ee.

²⁵ Nechiara netodak'āri chi netopatamāi, iidināati māgi nechiara ata bijida ne-inaa k'īrapite wa māga-e. K'awaa ataruta pirā ma nechiara ata bidap'edaa ne-inaa k'īrapite, k'ísia p'uadarii't'ee. ²⁶ Māga iididaik'araa bi Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bairā:

‘Na p'ek'au eujā māk'aapa jōmaweda aide nibi Tachi Ak'ōre-it'ee, ichiata ooda perā.’ (Sal 24.1)

²⁷ Tachi Ak'ōre Ūraade māga jara bairā. Cristode ijāak'aa bipa parādepema aba atee k'inia bi pirā ichi temaa nek'ode, māk'aapa pi wā k'inia bi pirā, wāji māk'aapa k'óji ārapa teeruta. K'ísianāaji māk'aapa iidināaji ma nechiara ata bijida ne-inaa k'īrapite wa māga-e. ²⁸ Mamīda mama bide awaraapa pimaajai: “Nāgi nechiara ata bijida ne-inaa juapa ooda k'īrapite, ai k'īrapite it'aa t'īpata”. Māga jararu pirā, pia ma nechiara k'oik'araa bi, māgi eperā k'ísia p'uapiamaapa. ²⁹ Mia māga jara-e bi pi k'ísia p'ua bai jīak'aapa; jīp'a chi apemamaa k'ísiapiamapa parāpa k'achia oodai māgi nechiara k'oruta pirā.

Mamīda pia iidii: “¿K'āare-it'ee mia oopia bima awaraarāpa oopi k'inia p'anik'a, āchi k'ísia p'ua p'anadairā? ³⁰ ¿Pia-e bik'ā, Tachi Ak'ōremaa gracias jarap'eda k'oi't'ee ne-inaa k'īra t'ādo? Pia bi pirā, ¿mia, sāap'eda ooima awaraapa oopi k'inia bik'a?” Mia jarait'ee sāap'eda māga oodaipia bi. ³¹ Tachia ne-inaa k'odak'āri maa-e pirā todak'āri maa-e pirā ne-inaa awaraa oodak'āri, jōmaweda oodaipia bi Tachi Ak'ōre-it'ee, jōmaarāpa iru waaweedamerā. ³² Mapa parāpa piata oodaipia bi judiorā k'īrapite māk'aapa judio-eerā k'īrapite māk'aapa awaraa ijāapataarā k'īrapite, ne-inaa k'achia oo k'inia p'ananaadamerā parā k'aurepa. ³³ Mia jiripari māga ooi't'ee. Ne-inaa oo-e michi-it'ee aupai. Jōma oopari awaraarā k'aripait'ee, ārapa Cristode ijāadamerā. Māgá irua āra o k'achiadeepa k'aripa atai.

11

¹ Óoti mia ooparik'a, mia oopari perā Cristopa jarateedak'a na p'ek'au eujāde nipak'āri.

Sāga oodaipia bi ijāapataarā it'aa t'īdait'ee pak'āri

² Irā mia jara k'inia bi parāpa pia oo p'ani, k'īrāpa p'anadairā mi sāga bapari parā ome bak'āri. Mi o-īa bi parā ome, at'āri oopata perā mia jarateedak'a. ³ Mamīda k'inia bi parāpa pipiara k'awaadamerā Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bi. Cristo iru jua ek'ari bi māk'aapa imik'īraarā Cristo jua ek'ari p'ani māk'aapa wēraarā āchi imik'īraarā jua ek'ari p'ani. ⁴ Maperā parā ijāapataarā chip'edaidak'āri, imik'īrapa ichi poro wāk'aik'araa bi it'aa t'īmaa bak'āri maa-e pirā Tachi Ak'ōrepa jarapiru jaramaa bak'āri. Ichi poro wāk'aru pirā, ak'ipiit'ee ichia waawee-e ichi poro waibia Cristo. ⁵ Jōdee wērapa ne-inaa ichi porode jīipia bi, it'aa t'īk'āri maa-e pirā Tachi Ak'ōrepa jarapiru jarak'āri. Ichia wāk'apari jī-e bi pirā, ak'ipiit'ee ichi imik'īra waawee-e bi. Ma awara awaraarāpa māgi wēra ak'idak'aa pait'ee wēra piak'a, wēra

poro wēpida pia ak'idak'aa perā. ⁶ Māgi ijāapari wērapa ichi porode ne-inaa wāk'apari jīk'inia-e bi pirā, ꞑipiarā bak'aji-ek'ā ichi puda jida t'ipit'aamerā maa-e pirā wēpit'aamerā, wēra k'achia beerā ome oopatak'a? Mamīda k'īra nejasia bi pirā māgā bait'ee jōmaarā k'īrapite, māgara puda t'ipiik'araa bi. Ma k'āyaara ne-inaa wāk'apari ichi porode jīpia bi.

⁷ Pia jarait'eera, imik'īrapa ichi poro wāk'aik'araa bi ichi Tachi Ak'ōre k'īrak'a bairā māik'aapa ichi Tachi Ak'ōrepa bida perā na p'ek'au eujāde nibi poro waibia bamerā. Jōdee wērapa ichi poro wāk'aipia bi ak'ipiit'ee imik'īra ichi poro waibia. ⁸ Mia māga jara bi Tachi Ak'ōrepa eperā ook'āri, imik'īra naapiara ooda perā, maap'eda wēra ooji māgi imik'īra orrodepa. ⁹ Tachi Ak'ōrepa māgi imik'īra oo-e paji wēra k'aripamerā; jīp'a wērata ooji imik'īra k'aripamerā. ¹⁰ Maperā wēra Cristode ijāapari pirā, ichi poro wāk'aipia bi. Māga ook'āri, ak'ipipari Tachi Ak'ōre k'īrapite māik'aapa iru angeleerā k'īrapite, ichi bapari imik'īra jua ek'ari māik'aapa Cristo jua ek'ari.

¹¹ Mamīda Cristode ijāadək'āri, wēra imik'īra ome auk'a p'ani Tachi Ak'ōre k'īrapite. Mapa chik'aripa p'anapataaiaipia bi. ¹² Tachia k'awa p'ani māgā auk'a p'ani ome wēda uchiadap'edaa perā Tachi Ak'ōre juadeepa. Chi naapema wēra uchijaji chi naapema imik'īradeepa. Mamāik'aapata imik'īraarā uchiapata wēraarādeepa t'odak'āri.

¹³ Māpai, parāpata ak'idaipia bi k'awaadait'ee pia bi wa pia-e bi ijāapari wēra ne-inaa wāk'apari wēe porode it'aa t'imerā Tachi Ak'ōremaa. ¹⁴ Ma awara pāchia oopatade k'īsiadak'āri, k'awa p'ani pia-e bi imik'īra puda waree bamerā. ¹⁵ Jōdee wēra puda waree bak'āri, k'īra wāree unupata. Mamīda Tachi Ak'ōrepa māgā waripi-e paji k'īra wāree aupai ak'idamerā; jīp'a ak'ipiit'ee wēra ichi imik'īra jua ek'ari bi. ¹⁶ Apidaapa mia jara aupada ijāa k'iniada-e p'ani pirā, ijāanaati. Mamīda k'awaadaipia bi taipa jōmaarāmaa māga jarateepata. Ma awara ijāapataarā apemaarāpa oopata ma jarateepatak'a.

Sāga oodaipia bi Jesucristo piuda k'irāpadait'ee

¹⁷ Irā ūraait'ee sāga oodaipia bi parā ijāapataarā cheepurudak'āri Cristo piuda k'irāpadait'ee. Ai naawedapemak'a p'oyaa jara-e pāchia pia oomaa p'ani, māgā ooda-e p'anadairā. Cristopa oopi k'inia bik'a oodai k'āyaara, ne-inaa k'achia oomaa p'ani. ¹⁸ Māga jara bi mimaa nepiridap'edaa perā parādepema ūk'uru cheepurudak'āri, ne-inaa jedek'odak'aa auk'a k'īsiada-e p'anadairā. Mapa awara-awaraa nek'opata. K'īsia bi wāara ūk'uru mimaa nepiridap'edaa. ¹⁹ Mamīda māgā parādepema ūk'uruurūpa pāchia oo k'iniata ooda-e pada paara, k'awa-e pak'aji chisāg'īrāpa wāara oopata Cristopa oopi bik'a, iru k'inia iru p'anapata perā. ²⁰ Māgā pariatua k'o p'anik'a k'odak'araa bi. jMāgā Cristo piuda k'irāpadak'aa! ²¹ Mimaa nepirijida parādepemaarā ūk'uru cheepurudak'āri ne-inaa jedek'odait'ee, apemaarā ijāapataarā nida-ee. Maperāpi ijāapataarā ūk'uru jarra oopata. Jōdee awaraarāpa k'opata bi jāwaadarutamaa māik'aapa vino topata piu p'aneerutamaa. ²² Chi māga oopataarāmaa iidi k'inia bi: ꞑPāchi te wēe p'anik'ā nek'odait'ee māik'aapa todait'ee? ꞑWaaweeda-e p'anik'ā pāchi ĩgreste, chi araa che p'anirā jida ichiaba? ꞑChupiria chedeerā k'īra nejasiapi k'inia p'anik'ā? ꞑK'āata parāmaa jaraima? ꞑPia oo p'anik'ā? jMāga-epi!

Jesupa ooda k'irāpapiit'ee ichide ijāapataarāmaa

(Mt 26.26-29; Mr 14.22-25; Lc 22.14-20)

²³ Jesucristopa mimaa jarateeda, mia jōdee parāmaa jarateeki. Ai ewate p'arik'ua Jesús traicionaadai naaweda, nek'omaa p'anide ichia pan ataji ²⁴ māik'aapa it'aa t'iji gracias jarait'ee Tachi Ak'ōremaa. Ma pan k'ōrat'aaji jedeit'ee māik'aapa māgaji:

—Nāgi pan mi k'ap'ia, mi peepiit'ee perā parā k'aripait'ee. Nāgā pan k'odak'āri, k'opatāati k'irāpadait'ee mi piuda parā pari.

²⁵ Māgā ichiaba, nek'o aupadap'eda, Jesupa vino copa jitaji māik'aapa māgaji:

—Nāgi vino mi waa, michi waa bat'ait'ee perā mi piuk'āri eperāarā pari. Tachi Ak'ōrepa nāgi ūraa chiwidi jara bi. Michi waa bat'ada k'aurepa irua wēpapiit'ee parāpa p'ek'au k'achia oopata māik'aapa michideerā papiit'ee. Nāgā vino todak'āri, topatāati k'irāpadait'ee mia ooit'ee bi eperāarā pari.

²⁶ Māga jarada perā Jesucristopa, tachia ma pan k'odak'āri māik'aapa ma vino todak'āri, k'irāpapata Cristo piuda tachi pari. Māgā oo p'anadait'ee, iru waya cheru misa.

K'īrak'aupai pan vino ome pariatua k'odai

²⁷ Māga jōmaarāmaa ak'ipipata perā, eperāpa ma pan pariatua k'oru pirā maa-e pirā ma vino pariatua toru pirā, k'achia oomaa bi, ichi-it'ee p'ua-e bairā Cristo piuda jōmaarā pari. ²⁸ Maperāpi Cristode ijāapari chaa ma pan k'oi naaweda māik'aapa ma vino toi naaweda, ichi t'āridepai k'īsiaipia bi k'awaait'ee wāara k'oru māik'aapa toru k'irāpait'ee Cristo piuda ichi pari wa māga-e. ²⁹ Māgā oopia bi Tachi Ak'ōrepa miapiit'ee perā ma pan pariatua k'opataarā māik'aapa ma vino pariatua topataarā, chik'o jīp'aa k'opatak'a. ³⁰ Parādepema chok'ara māgā pariatua k'opata perā, k'ayaa p'ani māik'aapa ūk'uru jai-idaa p'ani. ³¹ Mamīda

māgí k'odai naaweda māik'aapa todai naaweda, k'Īsiaruta pirā oo amaadait'ee tachia p'ek'au k'achia oopata, Tachi Ak'ōrepa tachi miapi-e pait'ee. ³² Māga oodak'āri, pariatua k'oda-e pait'ee. Tachi Ak'ōrepa miapipari ma pan pariatua k'opataarā māik'aapa ma vino pariatua topataarā, āchia k'awaadamerā irua oopi k'inia bi. Māga k'awaadak'āri māik'aapa oodak'āri, irua āchi k'aripait'ee atuanaadamerā ijāadak'aa beerāk'a, eperāarā jōmaweda panadak'āri iru k'Īrapite.

³³ Mapa ĩpemaarā, cheepurudak'āri pan k'odait'ee māik'aapa vino todait'ee Cristo piuda k'Īrāpadait'ee, nĭpatāati jōmaweda cherutamaa, chik'inia ne-inaa jedek'odait'ee. ³⁴ Apida jarrapisia bi pirā, chei naaweda, ichi temāi nek'oipia bi. Parāpa māga ooruta pirā, Tachi Ak'ōrepa miapi-e pait'ee pariatua k'o p'ani k'aurepa.

Mi parāmaa wāk'āri, waapiara jarateeit'ee.

12

Tachi Ak'ōre Jaurepa ne-inaa oopipari Cristode ijāapataarāmaa

¹ Īrā ĩpemaarā, p'anaut'ee parāpa iidi pēidap'edaa. Iidijida k'āata oopipari Tachi Ak'ōre Jaurepa Cristode ijāapataarāmaa. Nāgí jarateeit'ee pia k'awaadamerā.

² K'Īrāpa p'ani parā p'anapatap'edaa Cristode ijāadai naaweda. Tachi Ak'ōre k'Īrapite k'achia oopachida it'aa t'ĭpatap'edaa perā ne-inaamaa, Tachi Ak'ōre awara. Māga oopachida māge ne-inaa pedeedak'aa beemaa, chok'ai-e p'ani mīda. ³ Māga oopachida pia k'awadak'aa pada perā sāga Cristode ijāadait'ee māik'aapa sāga oodait'ee irua parāmaa oopi k'inia bik'a. K'awapatāati Tachi Ak'ōre Jaurepa eperāarāmaa nāga jarapik'aa: "Jesús Tachi Ak'ōre Warra-e". Īĭp'a jarapipari: "Jesús Tachi Poro Waibia."

⁴ Parāpa k'awaadaipia bi Tachi Ak'ōre Jaurepa Cristode ijāapataarāmaa ne-inaa k'Īra t'ādo oopipari chik'aripa p'anapataadamerā. Māga oopari ne-inaa pia oo k'inia bairā ijāapataarā-it'ee. ⁵ Ichia ma ne-inaa jōma oopipari Cristo, Tachi Poro Waibia oopi k'inia bik'a. ⁶ Ījāapari chaa ma ne-inaa awara ooi ichi k'ōp'āyo k'āyaara. Mamīda Tachi Ak'ōrepata ma ne-inaa ichita āramaa oopipari. ⁷ Māgā Tachi Ak'ōre Jaurepa ma ne-inaa awara-awaraa oopipari Cristode ijāapataarāmaa, āchi chik'aripa p'anapataadamerā. ⁸ Abaamaa k'Īsia k'awaapipari jarateemerā ne-inaa Tachi Ak'ōrepa k'awapi k'inia bi. Awaraarāmaa pipiara k'awapipari Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida, māga jarateemerā. ⁹ Ichiaba Tachi Ak'ōre Jaurepa waapiara ĩjāapipari Cristode ijāa bimaa, k'awaamerā wāara uchiat'ee Tachi Ak'ōrepa jara bik'a, waide unu-e bi mīda. Ichiaba awaraarāmaa k'ayaa beerā ĩpapipari. ¹⁰ Ma awara awaraarāmaa ne-inaa oopipari eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Awaraarāmaa jarapipari Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a. Awaraarāmaa k'awapipari eperāpa wāara jaratee bi Cristopa oopi bik'a wa netuara oopi bik'a. Awaraarāmaa pedeeipari irua k'awa-e bi pedeede, jarateemerā Tachi Ak'ōre Ūraa māgā pedee bipa. Awaraarāmaa k'awapipari k'āata jara bi ma eperāpa, pedee irua k'awa-e bita pedee k'āri, jōmaarāpa k'awaadamerā irua jara k'inia bi. ¹¹ Māgā oopari Tachi Ak'ōre Jaurepa. Irua aupaita k'awapipari Cristopa oopi k'inia bi ichide ijāapataarāmaa.

Cristode ijāadak'āri, tachi k'ap'ia apai pik'a p'ani

¹² Īrā jarait'ee sāap'eda Tachi Ak'ōre Jaurepa māgā ne-inaa awara-awaraa oopipari Cristode ijāapataarāmaa. Tachi k'ap'ia apai bi mīda, aide nāgee paraa: biiri, poro, jua, t'āri; jāga bee chok'ara. Māga pik'a Cristo apai bi mīda, irude ijāapataarā araa p'anapata iru ome. K'ap'ia apai pik'a p'ani, chok'ara p'ani mīda. ¹³ Tachi ijāapataarā māga p'ani ĩjāapari chaa Cristode ijāa beek'āri, Tachi Ak'ōre Jaurepa iru araa bapipari perā apemaarā ijāapataarā ome. Auk'a oopari judiorā ome, judio-eerā ome, esclavoerā ome, esclavo-eerā ome. Māga oopari, chok'ara p'ani mīda, apai pik'a p'anadamerā Cristo ome. Mapa tachia poro choopipata ak'ĭpidait'ee araa p'ani Cristo ome Tachi Ak'ōre Jaure k'aurepa.

¹⁴ Tachi eperā k'ap'iade bi poro, jua, biiri māik'aapa t'āri. Jāgee jōmaarāpa k'aripapata tachia ne-inaa oodamerā. Māga pik'a tachi ijāapataarā chok'ara p'ani mīda, chik'aripa p'anapata Cristo-it'ee ne-inaa oodait'ee. ¹⁵ K'Īsiadāma nāgide. Tachi biiri pedeeda paara, jarak'aji: "Juapa mi k'āyaara ne-inaa chok'araara oopari perā, mi mak'ĭara servi-e bi na k'ap'iade." Māga jarak'aji mīda, at'āri tachi k'ap'iade bi. ¹⁶ Maa-e pirā tachi k'ĭiri pedeeda paara, jarak'aji: "Tau mi k'āyaara pipiara bairā, mi mak'ĭara servi-e bi na k'ap'iade." Māga jarak'aji mīda, at'āri tachi k'ap'iade bi. ¹⁷ Tachi k'ap'ia jōma tau pada paara, k'ĭiri wē-e pak'aji ūridait'ee māik'aapa jōma k'ĭiri pada paara, k'ĭi wē-e pak'aji ĩdait'ee. ¹⁸ Mamīda māga-e. Tachi Ak'ōrepa tachi k'ap'iade nĭbi jōmaweda biji māgí bimāi, ichia k'Īsia iru badak'a. ¹⁹ Tachi k'ap'ia jōmaweda biiri maa-e pirā jua maa-e pirā tau pada paara, k'ap'ia wēe p'anak'ajida. ²⁰ Mamīda māga-e. Ne-inaa k'Īra t'ādo paraa mīda, ichita k'ap'ia apai bi.

²¹ Tachi k'ap'ia māga bi perā, tachi tau pedee k'awaa bada paara, p'oyaa jara-e pak'aji juamaa: "Mia pi k'inia-e". Poropa pida p'oyaa jara-e pak'aji biiiramaa: "Mia pi k'inia-e." ²² Ma k'āyaara ne-inaa jōma tachi k'ap'iade, mak'iaara p'oyaa ooda-e pik'a k'edee paara, auk'a k'aripapata tachi k'ap'ia chok'ai bamerā māik'aapa k'ap'ia pia bamerā. ²³ Ma awara tachi k'ap'iade nībi ūk'uru pia chi-opopata tachi piara unodamerā. Mamīda ūk'uru awaraarāmaa unupi k'iniadak'aa. Mapa wāk'apata p'arupa. ²⁴ Jōdee chi unupi k'inia bita taawa iru p'anapata. Māga oopata Tachi Ak'ōrepata tachi k'ap'ia māga ooda perā, pipiara iadamerā aide nībi mak'iaara p'oyaa oo-e pik'a k'edee māik'aapa pia-e pik'a k'edee. ²⁵ Māga ooji tachi k'ap'iade nībi jōma chik'aripa p'anadamerā. ²⁶ Tachi k'ap'iade bi apida p'ua nibeeru pirā, k'ap'ia jōmaweda miapari ma k'aurepa. Jōdee tachi k'ap'iade nībi apida pi-ia unuruta pirā, k'ap'ia jōmaweda o-īadaiipari.

²⁷ Ma jōma jara aupadade k'Isiadak'āri, k'awa p'ani tachi ijāapataarā Cristo k'ap'iak'a p'ani, iru ome araa p'anapata perā. ²⁸ Tachi Ak'ōrepa tachi k'ap'iade nībi chaa mimia awara-awaraa bijī tachi k'aripamerā māik'aapa k'ap'ia pia p'anadamerā. Māga pik'a ichi Jaurepa Cristode ijāapataarāmaa mimia awara-awaraa bipari, ma mimia oo p'anide chik'aripa p'anapataadamerā. Naapiara bipari Jesucristopa jiri't'eradaarā pēiit'ee ichi ūraa jarateede; ai eere bipari Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a jarapataarā; māgī t'ēe bipari Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepataarā; maap'eda ne-inaa oopataarā eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa; k'ayaa beerā jipapataarā; ijāapataarā k'aripapataarā; ijāapataarā ak'ipataarā; pedeeapataarā āchia k'awada-e p'ani pedeede. ²⁹ Tachi Ak'ōrepa ijāapataarā jōmaweda jiri't'era-e Cristopa pēimerā ichi ūraa jarateede. Ichiaba jōmaarāmaa ichi jarapi bik'a jarapi-e; jōmaarāpa iru ūraa jarateeda-e; jōmaarāpa ne-inaa ooda-e eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa; ³⁰ jōmaarāpa k'ayaa beerā jipada-e; jōmaarāpa pedeede-e āchia k'awada-e p'ani pedeede; jōmaarāpa k'awada-e chi pedeerupa jara k'inia bi ma k'awada-e p'ani pedeede. ³¹ Maperā parāpa iididaipia bi Tachi Ak'ōre Jaurepa parāmaa madepema pipiara bita bimerā. Māgā pipiara p'anapataadait'ee.

Māgā oo p'ani mīda, mīa ak'ipiit'ee sāga wāara pipiara p'anapataadai.

13

Chik'inia p'anapataadaipia bi

¹ Pipiara p'ana k'inia p'ani pirā, chik'inia p'anapataadaipia bi. Tachia eperāarā pedee k'īra t'ādoopede p'ani mīda māik'aapa angeleerā pedee paara pedeeruta pijida, pari māga oopata t'āripa awaraarā k'inia iru p'anada-e p'ani pirā. Māga p'anaruta pirā, tachi ma pedeede pedeedak'āri, awaraarāpa ūridai campana pariatua chaaparik'a. ² Ichiaba Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a jara p'ani mīda māik'aapa k'awa p'ani mīda ne-inaa k'īra t'ādoopede, Tachi Ak'ōrepa waide jara-e bi paara eperāarāmaa, pāripi p'anapata awaraarā k'inia iru p'anada-e p'ani pirā. Ma awara audū ijāaruta pijida ee āyaa birutamaa tachia jararutapa; awaraarā t'āripa k'inia iru p'anada-e p'ani pirā, ichi k'inia māga oo p'ani. ³ Ma awara tachia net'aa iru p'ani jōmaweda tee p'ani mīda chupirīa chedeerāmaa māik'aapa tachi k'ap'ia paara paapeepiruta pijida Cristode ijāa p'ani k'aurepa, t'āripa awaraarā k'inia iru p'anada-e p'ani pirā, tachi-it'ee wē-e pait'ee Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bidepema, it'ari panadak'āri.

⁴ Tachia wāara awaraarā k'inia iru p'anadak'āri, nāga p'anapata. T'āridepai choopata. Awaraarāmaa ne-inaa pia oopata. Awaraarā unuamaa iru p'anadak'aa, ārapa ne-inaa iru p'ani k'aurepa. Ichiaba tachia ooda jōmaarāmaa jaradak'aa, ārapa k'Isiadamerā tachia ne-inaa oo k'awaa p'anapata. Audua p'anadak'aa. ⁵ Chīara k'īraupidak'aa māik'aapa k'īra nejasiapidak'aa. Tachi-it'ee ne-inaa pipiara jiridak'aa. Isapai k'īraudak'aa. K'īra p'u-ua p'anadak'aa tachimaa chīarapa ne-inaa k'achia ook'āri. ⁶ O-īa p'anadak'aa unudak'āri awaraapa ne-inaa k'achia ooma bi. Jip'a o-īadaipta irua ook'āri Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēidak'a. ⁷ Ma awara chīarapa tachi miapidak'āri, choopata ijāapata perā Ak'ōrepa tachi k'aripait'ee. Ijāapata k'achia p'oyada. T'āride ichita choopata awaraarā k'inia iru p'anadairā.

⁸ Māgā awaraarā k'inia iru p'anadak'āri Cristopa oopi bik'a, ichita chik'inia para bait'ee. K'awāati na ewari Tachi Ak'ōrepa jarapi bi waa wē-e pait'ee. Ma awara chi pedee bipa k'awada-e p'ani pedee waa ūrida-e pait'ee. Ichiaba k'īsia k'awaa p'aniirāpa jarateepata auk'a waa wē-e pait'ee. ⁹ Māgī jōma na ewari wē-e pait'ee, jōdait'ee perā. Tachia waide k'awada-e p'ani jōmaweda Tachi Ak'ōrepa jarapi bi māik'aapa k'īsia k'awaa beerāpa jaratee p'ani. ¹⁰ Mamīda Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bi jōmaweda oo aupak'āri, waa k'awaa k'iniada-e p'anadait'ee irua jarapi bi māik'aapa k'īsia k'awaa beerāpa jaratee p'ani, jōmaweda Cristok'a k'awadait'ee perā.

¹¹ Warra weda mi pedeeji māik'aapa k'īsia iru bajī ne-inaa ooit'ee warrarāpa oopatak'a. Mamīda chona pak'āri, oo amaaji māgee warra weda ne-inaa oopata. ¹² Na p'ek'au eujāde

p'ani misa, jĭp'a espejo k'ĭra t'awaa bide ak'i p'anik'a bi, jōmaweda Tachi Ak'ōrepa k'ĭsia iru bi k'awada-e p'anadairā. Mamĭda Cristo ome p'ananadak'āri, jōmaweda k'awadait'ee Cristopa k'awa bik'a, k'awadait'ee perā Tachi Ak'ōrepa tachi k'awa bik'a.

¹³ Maperā ichita ijādaipia bi Tachi Ak'ōrepa oopari ichia jara bik'a. Ichita ijādaipia bi Tachi Ak'ōrepa tachimaa teeit'ee ne-inaa jōmaweda ichia k'ĭsia iru bi tachi-it'ee, it'ari panadak'āri. Ichita awaraarā k'ĭnia iru p'anadaipia bi Tachi Ak'ōrepa k'ĭnia iru baparik'a. Tachi Ak'ōre-it'ee ma jarada ōpedeepema chi t'ēe jara aupadata pipiara bi jōma apema jara aupada k'āyaara.

14

Chik'aripa p'anadaipia bi Tachi Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a oodait'ee

¹ Māga pipiara bairā Tachi Ak'ōre-it'ee, parāpa awaraarā k'ĭnia iru p'anadaipia bi. Māga oo p'ani misa, iididaipia bi Tachi Ak'ōre Jaurepa parāmaa jarapimerā Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a. ² Ma k'āyaara, iidiruta pirā Tachi Ak'ōre Jaurepa parā pedeepimerā k'awada-e p'ani pedeede, māgā jarateedak'āri, chi ūirutaarāpa k'awada-e p'anadai māgī jarateeruta. Tachi Ak'ōrepapai k'await'ee. ³ Jōdee Tachi Ak'ōre Jaurepa jarapiru pirā irua jarapi bik'a, chi ūirutaarāpa pia k'awaadait'ee, āchi pedeede ūridait'ee perā. Mapa oo k'ĭnia p'anadait'ee māgī jarateeruta jara p'anik'a māik'aapa t'āri o-ĭa p'anadait'ee oodak'āri Cristopa oopi bik'a. ⁴ Chi pedee bĭpa ichia k'awa-e bi pedeede pia oo bi ichi-it'ee. Mamĭda Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a jarapiripa apemaarā ijāpataarā k'aripapari.

⁵ Parā jōmaweda pedeeda paara k'awada-e p'ani pedeede, pia bak'aji. Mamĭda pipiara bi Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a jaradamerā, wē-e pirā apidaapa māgī pedee ūridamerā māik'aapa k'awapidamerā apema ijāpataarāmaa.

⁶ Mapa ĩpemaarā, mi parāmaa wāru pirā jarateede k'awa-e bi pedeede, parā k'aripa-e pait'ee. Jōdee wāru pirā Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a jarade maa-e pirā Cristo ūraa jarateeru pirā, māgā k'awaadai Cristopa oopi k'ĭnia bi.

⁷ Parāpa k'awa p'ani siru chaa k'awaa beerāpa māik'aapa arpa chaa k'awaa beerāpa pia chaapata chi ūri p'anĭrāpa k'awaadamerā chisāgī sirupa chaada māik'aapa chisāgī arpapa chaada. Mamĭda pia chaa k'awa-e bĭpa chaak'āri, k'achia ūridai māik'aapa pia k'awada-e pai chisāgī siru wa chisāgī arpa. ⁸ Ichiaba soldaorāpa trompeta atepata jura chōonadak'āri. Chi chaa k'awaa bĭpa chaapari soldaorā chōode uchiadamerā. Mamĭda māgĭpa pia chaa-e pirā, soldaorā chōode uchiada-e pai, k'awada-e p'anadairā āchia ūri p'ani k'āata jara k'ĭnia bi. ⁹ Māga pik'a bi parā ome. K'awada-e p'ani pedeede pedee p'anadak'āri, chi ūirutaarāpa k'awada-e pai parāpa jaratee k'ĭnia p'ani. Pipiara bak'aji pāchi ituaba pedeedap'edaa paara. ¹⁰ Wāara na p'ek'au eujāde eperāarā pedee chok'ara awara-awaraa pedee p'ani. Ma pedee pedeepataarāpa pia k'awapata āchi pedee ūridak'āri. ¹¹ Mamĭda mia māgī pedee ūri-e bi pirā, k'ĭra tewaraak'a bai māgī pedeepari ome, p'oyaa ūri-e bairā māgī pedee. ¹² Māga bi parā ome ichiaba. Maperāpi iidi k'ĭnia p'ani pirā Tachi Ak'ōre Jaurepa parāmaa ne-inaa oopimerā, iididaipia bi ne-inaa k'aripadait'ee apemaarā ijāpataarā.

¹³ Mamĭda iidi k'ĭnia p'ani pirā Ak'ōrepa pedeepimerā k'awada-e p'ani pedeede, māgara ichiaba iididaipia bi k'awapimerā k'āata jara k'ĭnia bi māgī pedee. Māgā awaraarāmaa jarateedai. ¹⁴ Mia it'aa t'ĭru pirā k'awa-e bi pedeede, mi jaurepapai k'awa bi k'āata jara k'ĭnia bi, araa bapari perā Tachi Ak'ōre Jaure ome. Mamĭda michi k'ĭsiade k'awa-e bi. ¹⁵ Māgara mia ūsāga ooima? Jaurepapai it'aa t'ĭit'ee māik'aapa k'ariit'ee mia k'awa-e bi pedeede. Mamĭda ma k'āyaara pipiara it'aa t'ĭipariit'ee māik'aapa k'aripariit'ee mia k'awa bi pedeede. ¹⁶ Pia pida māga ooru pirā, eperā pi ik'aawa su-ak'i bĭpa auk'a k'awaait'ee pia gracias jara bi māik'aapa k'ari bi. Māgā pi ome auk'a iru it'aa t'ĭi gracias jarait'ee Tachi Ak'ōremaa. ¹⁷ Jōdee pia it'aa t'ĭru pirā k'awa-e bi pedeede, pia bi mĭda Tachi Ak'ōre k'ĭrapite, pi ik'aawa p'anĭrā maarepida k'aripa-e bi.

¹⁸ Tachi Ak'ōre k'ĭrapite mi o-ĭa bi, mia parā k'āyaara pedee chok'araa pedeepari perā, mia k'awa-e bi pedeede. Māga ooi Tachi Ak'ōre Jaurepa māga oopipari perā. ¹⁹ Mamĭda apemaarā ijāpataarā ome bak'āri it'aa t'ĭit'ee Tachi Ak'ōremaa, mi-it'ee pipiara bi pedeeit'ee pedee joisomaapai arii p'anĭrā pedeede, pedee diez mil pedeei k'āyaara ārapa k'awada-e p'ani pedeede.

²⁰ Maperā ĩpemaarā, warra chak'eerāk'a k'ĭsianāati. Ārak'a p'ana k'ĭnia p'ani pirā, p'anadaipia bi warra ewaa t'odak'a; audua-ee. Pia k'ĭsĭati chonaarāpa k'ĭsĭapatak'a.

²¹ K'ĭrāpāti Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:

'Tachi Ak'ōrepa jara bi: "Mia Israel pidaarāmaa pedeeit'ee k'awada-e p'ani pedeede k'ĭra tewaraarā it'aideepa. Mamĭda ma Israel pidaarāpa k'awa p'anadait'ee mĭda mia māga oopi bi, at'āri mi pedee ūri k'ĭniada-e p'anadait'ee." ' (Is 28.11-12)

22 Tachi Ak'õrepa mąga jarada perą, nąga k'awaadai. IjAADak'aa beerąpa unuruta pijida Tachi Ak'õre Jaurepa parąmaa pedeepimaa bi pąchia k'awada-e p'ani pedee, ma Israel pidaarąk'a ąrapa ńri k'iniada-e pait'ee. Jõdee ijąapataarąpa mąga unudak'arı, ńridait'ee, k'awada-e p'ani mıda k'ąata jara k'inia bi. Mamıda ma k'ąyaara parąpa jararuta pirą Tachi Ak'õrepa jarapi bik'a ąchi pedee, audupiarą ńri k'inia p'anadait'ee, ńridait'ee perą ąramaa Cristopa oopi k'inia bi. Mąga bi ijAADak'aa beerą e me ichiaba. 23 K'İsiati nągide. Parą cheepurudak'arı it'aa t'įdait'ee, parądepema ńk'uru pedeemaa p'aneeruta pirą k'awada-e p'ani pedee mąik'aapa mąga p'anide t'ńuru pirą eperą ijAAk'aa bi maa-e pirą Tachi Ak'õre ńraa waide k'awa-e bi, ichia k'İsiai parą jõmweda k'ńra k'awa-ee para bi. 24 Jõdee eperą ijAAk'aa bi maa-e pirą Ak'õre ńraa waide k'awa-e bi t'ńuru pirą Tachi Ak'õrepa jarapi bik'a jara p'anide, ńri ichia p'ek'au k'achia oopari Tachi Ak'õre k'ńrapite. 25 Maap'eda mągide k'İsiak'arı, t'arı p'udarii mąik'aapa ijAAi, wa ijAA-e pai. Maap'eda bedabaidarii Tachi Ak'õremaa it'aa t'ńit'ee mąik'aapa jarait'ee: "Wąara Tachi Ak'õre nama parą ome bapari."

Chip'edaidak'arı, ne-inaa jõma k'ńra jńp'a oodaipia bi

26 Mąpai įpemaarą, nąga oodaipia bi chip'edaidak'arı it'aa t'įdait'ee. ńk'uruńraa Ak'õre k'ari k'aridaipia bi. Awaraarąpa Cristo ńraa jarateedaipia bi maa-e pirą Tachi Ak'õrepa jarapi bik'a jaradaipia bi. Awaraarąpa k'awada-e p'ani pedee dedeeidaipia bi Tachi Ak'õre Jaurepa oopi bik'a. Awaraarąpa mągi pedee jara k'inia bi jõmaarąmaa k'awapidaipia bi Tachi Ak'õre Jaurepa oopi bik'a. Ma jõmweda oodaipia bi ijąapataarą chik'aripa p'anadamerą. 27 Ma k'awada-e p'ani pedee dedeeataarą dedeeidaipia bi aba-abaa, omę maa-e pirą õpee pedee aparutamaa. Maap'eda mągi pedee k'awapataarąpa jõmaarąmaa k'awapidaipia bi ąrapa jaradap'eda. 28 Apida wę-e pirą mągi pedee k'awaapiit'ee k'ąata jara k'inia bi, mągara chi mągi pedee bi waa pedeeik'araa bi. Ma k'ąyaara ichi t'ńridepai dedeeipia bi ichi-it'ee mąik'aapa Tachi Ak'õre-it'ee. 29 Mągą ichiaba Tachi Ak'õrepa jarapi bik'a jarapataarąpa pedee k'inia p'ani pirą, dedeeidaipia bi aba-abaa, omę maa-e pirą õpee pedee aparutamaa. Apemaarąpa ńridaipia bi ąrapa jararuta, k'awaadait'ee wąara Tachi Ak'õrepa jarapida wa mąga-e. 30 Abaapa Tachi Ak'õrepa jarapi bik'a jara bi misa, awaraapa pedee k'inia bi pirą jarapida awara, mągara ma naa pedee badapa chi t'ęepemamaa dedeeipiipia bi. 31 Mąga oo p'ani pirą, jõmaarą pedee k'inia p'anińra dedeedait'ee, apemaarą ijąapataarąpa k'awaadamerą jõmweda Tachi Ak'õrepa ąramaa jara k'inia bi. 32 Tachi Ak'õrepa jarapi bik'a jara bipa pariatua dedeeik'araa bi. Jńp'a dedeeipia bi Tachi Ak'õre Jaurepa mąga oopi bak'arı. 33 Mąga oodaipia bi Tachi Ak'õrepa ne-inaa pariatua oopik'aa perą. Oodaipia bi awaraa p'uurudepema ijąapataarąpa oopatak'a.

34 Mapa ichiaba chip'edaidak'arı it'aa t'įdait'ee, węraarą k'ńup'ee p'anadaipia bi, jarateepataarą mąik'aapa Tachi Ak'õrepa jarapi bik'a jarapataarą pedee p'ani misa, Tachi Ak'õre ńraa p'ądade jara bairą ąchi imik'ńraarą jua ek'ari p'anapataadaipia bi. 35 Mapa ąrapa ne-inaa iidi k'inia p'ani pirą, iididaipia bi ąchi imik'ńramaa teeda panadak'arı. Pia-e bi pariatua dedeedamerą, awaraarą pedee p'ani misa.

36 Auk'a k'İsiada-e p'ani pirą, k'ńrąpąti parąmaa ijAApii naaweda Tachi Ak'õrepa awaraarąmaa ijAApiji mąik'aapa k'awapiji ichia oopi k'inia bi chip'edaidak'arı. Maperą k'ńrak'aupai pąchia oo k'iniata oodai, Tachi Ak'õrepa k'awapida oodai k'ąyaara. 37 Apida k'İsia bi pirą ichiata Tachi Ak'õrepa jarapi bik'a jarapari, maa-e pirą ne-inaa awara oopari Tachi Ak'õre Jaurepa oopi bik'a, k'awaapia bi Tachi Ak'õrepa mįmaa jarapiji jõma na p'ądade jara bi. Mapa oopia bi na ńraade jara bik'a. 38 Mamıda mągi eperąpa jara bi pirą mia na p'ą bide jarateemaa bi michi k'İsiadoopa, irua jara bi ńridaik'araa bi.

39 Mąpai įpemaarą, audupiarą iididaipia bi Tachi Ak'õre Jaurepa jarapimerą Ak'õrepa jara k'inia bi ijąapataarąmaa. Mąga nide abaapa pedee k'inia bi pirą ichia k'awa-e bi pedee, dedeeanaapąde adaik'araa bi. 40 Mamıda ne-inaa jõma oodaipia bi Tachi Ak'õrepa oopi bik'a, pariatua oodai k'ąyaara.

15

Jesucristo piup'eda, chok'ai p'rabaida

1 ńra įpemaarą, k'ńrąpapiit'ee mia naaweda jarateeda; jõma Jesucristopa ooda tachi k'aripait'ee atuanaadamerą. Parąpa mągi jarateeda ijAAjida; mągita at'arı ijAA p'ani. 2 Ma jarateeda k'auraapa Tachi Ak'õrepa parą o k'achiadeepa k'aripa ata wą. Mapa aide ijAApataadaipia bi. Mąga-e pirą, pąchi k'inia ijAAjida.

3 Ma jarateeda k'awaap'eda, mia parąmaa jarateejį, jarateeda pipiara bairą. Nąga bi: Cristo piuji tachia p'ek'au k'achia oopata wępapiit'ee, Tachi Ak'õre ńraa p'ądade jara bik'a. 4 Ma piuda t'ęepai, mąu te uriade iajida mąik'aapa ewari õpeemaa chok'ai p'rabaiji, Tachi

Ak'õre Ûraa p'ädade jara bik'a. ⁵ Ma t'ëepai ichia unupiji Pedromaa, maap'eda chi apemaarã k'õp'äyoorãmaa, ichi ome nipapatap'edaa na p'ek'au eujãde bi misa. ⁶ Ai t'ëepai unupiji quinientos audú see nibada ijãapataarãmaa. Mãgidepema ùk'urupai jai-idaa p'ani, mamïda chi apemaarã at'ãri chok'ai p'ani. ⁷ Ai t'ëepai unupiji Santiagomaa. Maap'eda unupiji ichia ùraa jarateede pëida eperãarãmaa.

⁸ Maap'eda, jõmaarã t'ëe, mimaa ichiaba unupiji, ai naaweda mi k'achia baji mïda. ⁹ Mãga ooji mi jõmaweda apemaarã pëida k'äyaara ek'ariara bi mïda. Mi-it'ee piara bak'aji Tachi Ak'õrepa mi jirit'era-e pada paara, mia Cristode ijãapataarã miapipachi perã. ¹⁰ Mamïda Tachi Ak'õre t'ãri pia bapari perã, mi k'aripaji. Maperã mi apemaarã pëida k'äyaara mimiara bapari. Mimiak'aa michi k'iradoopa. Jip'a Tachi Ak'õrepa mimaa nãgí mimia oopipari Cristo-it'ee. ¹¹ Mi ãra k'äyaara audú mimiapari mïda, taipa auk'a jarateepata, ma-it'ee Cristopa tai pëida perã. Mãgí jarateedata parãpa ijãajida.

Tachi Ak'õrepa piudap'edaarã chok'ai p'irabaipipari

¹² Parãpa k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa Cristo chok'ai p'irabaipiji, taipa mãga jarateedap'edaa perã. Mãga bita, zãap'eda ùk'uru parã t'ãide p'anürãpa jara p'anima eperãarã piudap'eda chok'ai p'irabaidak'aa? ¹³ ¡K'ĩsiati! Tachi Ak'õrepa eperãarã p'oyaa p'irabaipi-e pirã, mãgara Cristo jida p'irabaipi-e pak'aji. ¹⁴ Mãgara páripi taipa jarateepata Jesucristopa ooda eperãarã k'aripait'ee. Parãpa pida pãchi k'inia irude ijãa p'ani. ¹⁵ Ma awara mãirãpa jara p'ani wãara pirã, tai seewa-idaa p'ani, parãmaa jarateedap'edaa perã Tachi Ak'õrepa Cristo p'irabaipiji. ¹⁶ Mãirãpa k'isia p'anik'a Tachi Ak'õrepa eperãarã p'oyaa p'irabaipi-e pirã, mãgara Cristo jida p'oyaa p'irabaipi-e pak'aji. Mãgara Cristo at'ãri piu bak'aji. ¹⁷ Ma awara Tachi Ak'õrepa Cristo p'irabaipi-e paji pirã, mãgara parãpa páripi ijãa p'ani Cristo piuda k'aurepa Tachi Ak'õrepa pãchia p'ek'au k'achia oopata wëpapii. ¹⁸ Mãgara awaraa Cristode ijãapataarã jai-idaadap'edaarã auk'a atua'ajida. ¹⁹ Ma jõma wãara pirã mãik'aapa na p'ek'au eujãdepai Cristode ijãa p'ani pirã, ¡tachi jõmaarã k'äyaara chupiriara p'ani!

²⁰ Mamïda mãga-e. ¡Tachi Ak'õrepa wãara Cristo chok'ai p'irabaipiji! Cristo naapiara ichita chok'ai bapariit'ee, piup'eda mãik'aapa p'irabaip'eda. Ma awara Tachi Ak'õrepa mãga ooda perã Cristo ome, k'awa p'ani tachi jida ichiaba chok'ai p'irabaipiit'ee, Cristode ijãapata perã. ²¹ K'ĩsiadãma nãgide. Eperãpa k'achia ooda k'aurepa, na p'ek'au eujãdepemaarã jõmaweda piupata. Jõdee Tachi Ak'õrepa awaraa eperã chok'ai p'irabaipida k'aurepa, jõmaweda irude ijãapataarã auk'a chok'ai p'irabaipiit'ee. ²² Pia jarait'eera, Adán k'aurepa jõmaarãta piupata. Jõdee Cristo k'aurepa jõmaweda irude ijãapataarã jai-idaadap'eda, chok'ai p'irabaidait'ee. ²³ Mamïda p'irabaidait'ee Tachi Ak'õrepa k'isia iru bik'a. Cristo naapiara p'irabaipiji. Maap'eda Cristo cheru ewate irude ijãapataarã auk'a p'irabaipiit'ee. ²⁴ Ma t'ëepai na p'ek'au eujã jõit'ee. Cristopa netuaraarã mãik'aapa Tachi Ak'õre k'ira unuamaa iru p'anürã, chi na p'ek'au eujãdepema poro waibãrã jõmaweda p'oyaak'ãri, mãgihãra ichi Ak'õre jua ek'ari biit'ee. ²⁵ Mãga pait'ee Cristo na eujã poro waibia pait'ee perã, Tachi Ak'õre k'ira unuamaa iru p'anürã jõma birumaa ichi Ak'õre jua ek'ari. ²⁶ Mãgã ook'ãripi, eperãarã waa piuda-e pait'ee. ²⁷ K'awa p'ani Cristota na p'ek'au eujã poro waibia, Tachi Ak'õrepa ichi ùraa p'ädade jara bairã:

'Ne-inaa jõmaweda pi jua ek'ari bijii: eperãarã, angeleerã mãik'aapa netuaraarã paara.' (*Sal* 8.6)

Tachi Ak'õre aupaita Cristo jua ek'ari ba-e. ²⁸ Mãgã Tachi Ak'õre k'ira unuamaa iru p'anürã p'oyaap'eda, Tachi Ak'õre Warrapa ooit'ee ichi Ak'õrepa oodak'a ichi ome, nejõmaata iru jua ek'ari bik'ãri. Irua nejõmaata biit'ee ichi Ak'õre jua ek'ari, ichi k'ap'ia paara, Tachi Ak'õre jõmaarã k'äyaara waibãra beemerã.

²⁹ Ichiaba nãga k'awa p'ani Cristode ijãapataarã jai-idaadap'eda, chok'ai p'irabaidait'ee. P'irabaida-e pirã, zãap'eda eperãarã ùk'uruurãpa poro choopipataama ijãapataarã jai-idaadap'edaarã pari, chi araada-e padap'edaarã poro choopidait'ee jai-idaadaa naaweda? ¡Mãgí jai-idaadap'edaarã p'irabaida-e pirã, páripi ãra pari poro choopipata! ³⁰ Ma awara ijãapataarã p'irabaida-e pirã, zãap'eda tai jarateede wãpatama, chi wãrutamaa tai k'ira unuamaa iru p'ani mïda? ³¹ Wãara ewari chaa mi peedait'ee iru p'ani, jarateepari perã Cristopa ooda jõmaarã k'aripait'ee. Mamïda wãara mi o-ã bi k'awa bairã parãpa Jesucristode ijãa p'ani. ³² Ma awara Cristode ijãapataarã p'irabaida-e pirã, páripi mi perã piuji Èfeso p'uurudepemaarã juapa. Mãgihãra ne-animalaarã k'achiarãk'api p'ani. Wãara chok'ai p'irabaida-e pirã, mãgara p'anadãma nãgí jarapatak'a: 'Nek'odãma, ne-inaa todãma mãik'aapa tachia oo k'iniata oodãma, taarã-e perã jõdait'ee.' (*Is* 22.13)

³³ ¡Mãga-e! Apidaamaa k'urapinãati. Wãara jara p'ani nãga jaradak'ãri: "K'õp'ãyo meraa bi pirã k'achia oopataarã ome, auk'a oodai." ³⁴ ¡Pia k'ĩsiati mãik'aapa ak'iti k'isia k'awaa pik'a

p'aniiṛā parā t'āide! P'ek'au k'achia oonáati áchia oo p'anik'a jaradak'ári Cristode ijāpataarā p'irabaida-e pait'ee. ¡Māga jaratee p'aniiṛāpa waide Cristode ijāda-e p'ani! Mia māga jara bi parā k'Īra nejasiapiit'ee.

Sāga Tachi Ak'ōrepa piudap'edaarā p'irabaipiit'ee
(2 Co 5.1-5)

³⁵ ¿Nāga iidi k'inia p'ani-ek'ā? “¿Sāga Tachi Ak'ōrepa piudap'edaarā p'irabaipiit'eema? ¿Sāga baima chi k'ap'ia p'irabaida?” ³⁶ Wāara māga iidi k'inia p'ani k'Īsia k'awada-e p'anadairā. ¿Parāpa nāgi k'awada-e p'anik'ā? Trigo tau maa-e pirā awaraa net'atau uudak'āri, eujāde beraudaipari, t'ono wāru misa. ³⁷ Chi k'arra uudak'aa. JĪp'a chi tauta uupata, trigodee wa awaraa net'ataudee. ³⁸ Māgi uup'eda, Tachi Ak'ōrepa t'onopipari trigo k'arra wa ne-inaa awaraa, ichia k'Īsia iru badak'a net'atau k'Īra t'ādoe ewaa ook'āri. ³⁹ Māga ooji awaraa ne-inaa chok'ai bee ome ichiaba. Ichia k'Īsia iru badak'a k'ap'ia k'Īra t'ādoe ooji eperāarāde, ne-animalaarāde, ipanaarāde māik'aapa chik'ode, māgā áchi k'ap'ia awara-awaraa iru p'anadamerā. ⁴⁰ Ichiaba biji ne-inaa pajāde ichia k'Īsia iru badak'a, na p'ek'au eujādepema ne-inaa awara. Māgi chaachaa ichi k'Īra wāree biji. Mamīda auk'a bi-e paji. ⁴¹ Ma k'Īra wāree awara-awaraa biji nāgā: ak'ōrejĪru urua awara bi atane ĩdaa ome māik'aapa atane ĩdaa lucero ĩdaa ome awara bi. Ichiaba lucero chaa urua awara bee.

⁴² Māgā Tachi Ak'ōrepa ne-inaa awara-awaraa oodak'a na eujādepema māik'aapa pajādepema, māga pik'a ichiaba awara ooit'ee eperā piuda k'ap'ia chok'ai p'irabaipik'āri. Piuda k'ap'ia iadak'āri, mik'idaipari. Jōdee chok'ai p'irabaida k'ap'ia waa piuk'aa. ⁴³ Ma awara māgi piuda k'ap'ia k'achia bapari mik'idaipari perā. Jōdee chi chok'ai p'irabaida k'ap'ia k'Īra wāree bait'ee. Piuda k'ap'ia p'oyaa mimik'ak'aa. Jōdee chok'ai p'irabaida k'ap'ia na ne-inaa k'Īra t'ādoe ooit'ee, Cristopa chok'ai p'irabaida t'ēe oodak'a. ⁴⁴ Eperāpa k'ap'ia iru bairā na p'ek'au eujāde bi misa, māgara ichiaba k'ap'ia iru bait'ee Ak'ōre truade. Na eujādepema k'ap'ia piuk'āri, iapata mik'iadamerā. Mamīda t'ēepai Tachi Ak'ōrepa p'irabaipik'āri, it'aripema k'ap'ia papiit'ee.

⁴⁵ Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:

'Tachi Ak'ōrepa eperā ook'āri, iru k'ide jārap'ujaji chok'ai beemerā.' (Gn 2.7)
Ma eperā Adán paji. Mamīda Cristo jida t'ijarapata Adán chi t'ēepema, Tachi Ak'ōrepa ichiaba iru chok'ai p'irabaipida perā ichi truade ichita bapariimerā. Ma awara Tachi Ak'ōrepa Cristo biji irude ijāpataarā chok'ai p'anapipariimerā. ⁴⁶ Tachi k'ap'ia naapema Adán k'ap'iak'a bi, na p'ek'au eujādepema perā. Jōdee tachi t'ēepema k'ap'ia bait'ee chi t'ēepema Adán apata k'ap'iak'a, Ak'ōre truadepema perā. ⁴⁷ Chi naapema Adán yoorodee ooda paji. Mapa na p'ek'au eujādepema paji. Jōdee chi t'ēepema Adán it'aripema paji. Mata cheji na p'ek'au eujādee. ⁴⁸ Na p'ek'au eujādepemaarāpa k'ap'ia iru p'ani naapema Adanpa iru badak'a, irudeepa uchiadap'eda perā. Jōdee it'aa wārutaarāpa k'ap'ia iru p'anadait'ee Cristopa iru bik'a, ichideerā perā. ⁴⁹ Māgā na eujādepema k'ap'ia ide p'ani misa, Adán bapatak'a p'anapata. Mamīda it'aripema k'ap'ia ide p'anadak'āri, Cristo baparik'a p'anapataadait'ee.

⁵⁰ Ma jōma jara aupadade k'Īsiadak'āri, parāpa k'awaadaipia bi na p'ek'au eujādepema k'ap'ia p'oyaa t'Īuk'aa Tachi Ak'ōre eujāde, ne-inaa mik'idaipari mama t'Īuk'aa perā.

⁵¹ Mamīda ūriti, mia jarait'ee perā ne-inaa Tachi Ak'ōrepa eperāarāmaa waide jara-e bi. Ijāpataarā jōmaweda piuda-e pait'ee. Mamīda wāara jōmaweda k'ap'ia awara padait'ee. ⁵² Māgā padait'ee isapai, tachi tau p'inaru jĪak'aata. Māga nide it'aripema trompeta jĪwaak'āri, Cristode ijāa jai-idaadap'edaarā jōmaweda p'irabaidait'ee māik'aapa tachi chok'ai p'aniiṛā k'ap'ia jida awara pak'oodaridait'ee. ⁵³ Māga pait'ee na p'ek'au eujādepema k'ap'ia p'oyaa wā-e perā Tachi Ak'ōre eujādee. Mapa māgā it'aripema k'ap'ia ta padait'ee, aide uchiadamerā iru eujāde. ⁵⁴ Māgā tachi k'ap'ia jōmaweda it'aripema k'ap'ia padaik'āri, unudait'ee Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a:

'Tachi Ak'ōrepa jōmaweda p'oyaaaji. Maperāpi ichia chok'ai p'irabaipidaarā waa piuda-e pait'ee.' (Is 25.8)

⁵⁵ Mapa ijāpataarāpa jōmaweda jaradaipia bi Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a:

'Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyara waibiara bi, tachi chok'ai p'anapipari perā, waa piuda-e pait'ee. Ma awara waa k'Īsia p'ua k'Īsiadak'aa, waaweeda-e p'anadairā miadait'ee tachia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa.' (Os 13.14)

⁵⁶ Māga jaradaipia bi eperāarā piupata perā áchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. K'awa p'ani jōmaweda p'ek'au k'achia eperāarāpa oopata, ma jōma jara bairā Tachi Ak'ōre Ūraa Moisemaa p'āpidade. ⁵⁷ Mamīda Jesucristo piuda perā tachia p'ek'au k'achia oopata wēpapiit'ee, māik'aapa chok'ai p'irabaida perā, tachi o k'achiadeepa k'aripa ataji. Maperā

it'aa t'ipata Tachi Ak'õremaa gracias jaradait'ee. ¡Iruta jõmaarã k'ãyaara waibiara bi, irua k'Isia iru bada perã Tachi Waibia Jesucristo pëiit'ee tachi k'aripade!

⁵⁸ Maperã ipemaarã k'inia, mia jarateeda ijãa p'anapatáati. Ma awara ichita óoti Cristopa oopi bik'a, k'awa p'anadairã mágã oodak'ãri, pari ne-inaa ooda-e pait'ee.

16

Ijãapataarã-it'ee p'arat'a p'edap'edaa

¹ Irã jarait'ee sãga p'arat'a p'edaipia bi pëidait'ee apemaarã ijãapataarã-it'ee. Óoti mia jaradak'a Galacia eujãdepema ijãapataarãmaa, ãchi it'aa t'ipata chaa. ² Tomia ewate parã chaachaa p'arat'a awara bidaipia bi, parãmaa p'aa p'anidepema. P'arat'a waibia p'aa p'ani pirã, waibia awara b'iti. Mamãda mak'iara p'aada-e p'ani pirã, ma jãak'a awara bidai. Mãga oodaipia bi ewaa p'arat'a p'enaadamerã mi panak'ãri. ³ Ma awara jirit'eradaipia bi parã t'ãidepemaarã, ma p'arat'a p'edap'edaa ateedamerã Jerusalendee. Mãpai mi parãmã panak'ãri, k'art'a p'ã pëiit'ee ãra ome Jerusalendee, ijãapataarãpa k'awaadamerã wãara mãirã parãpa jirit'erada. ⁴ Mãga-e pirã, mi jida auk'a ãra ome wãi.

Pablopa k'Isia iru bada Corinto p'uurudee wãit'ee

⁵ Mi wãit'ee Macedonia eujãdee ijãapataarã ak'ide. Ma t'ëepai wã k'inia bi Corinto p'uurudee parã ak'ide. ⁶ K'Isia bi taarãit'ee parã ome p'usa t'ojara wãyaarumaa. Mãga ooru pirã, k'inia bi mi k'aripadamerã jãmãik'aapa wãk'ãri. ⁷ Arak'atia wiibai k'inia-e parãmã. Jip'a taarã bee k'inia bi, Tachi Ak'õrepa mágã k'inia bi pirã. ⁸ Nãgaweda k'Isia bi beeit'ee nama Éfeso p'uurude Pentecostés fiesta parumaa. ⁹ Nama at'ãri bee k'inia bi nãpema chok'araarãpa mia jaratee bi ùri k'inia p'anadairã. Mapa jaratee nãbait'ee, chok'ara Tachi Ak'õre k'ira unuamaa iru p'aniirãpa mágã jarateepi k'iniada-e p'ani mïda.

¹⁰ Timoteo panak'ãri parãmaa, auteebai pedéeti iru ome, iru mi ome auk'a Cristo mimia oopari perã. ¹¹ Iru oo iru p'anadaik'araa bi. Ma k'ãyaara pia ak'i p'anãti mãik'aapa k'aripãti, o-ãa chemerã apemaarã ijãapataarã ome mia nãmaa bímãi.

¹² Parãpa iidí pëijida sãapai tachi ipema Cristo k'aurepa Apolo parãmaa wãit'ee. Mia jaraji wãmerã apemaarã ome parã ak'ide. Mamãda na wãdade wã k'inia-e paji. Jua pari bak'ãrita wãit'ee.

Pablopa jarada na k'art'a p'ã auparude

¹³ K'irak'aupai apidaapa parã k'achiade baaipidai. Cristode ijãapatáati mia jarateedak'a mãik'aapa oopatáati Cristopa oopi bik'a. Pia choopatáati Cristode ijãa p'anide. ¹⁴ Ma awara parãpa oo p'ani jõmaweda chik'inia oopatáati.

¹⁵ K'awa p'ani Estéfanãs ichi te pidaarã ome naapiara Cristode ijãajida Acaya eujãde. Ærapa apemaarã ijãapataarã k'aripapata. ¹⁶ Maperã mia k'inia bi ãra pãchi poroorãk'a iru p'anadamerã mãik'aapa mágã ichiaba iru p'anadamerã apemaarã ijãapataarã ãrak'a k'aripapata.

¹⁷ Mï o-ãa bi chedap'edaa perã Estéfanãs, Fortunato mãik'aapa Acaico mi k'aripade parã pari. ¹⁸ Ærapa mi o-ãapi chejida parã o-ãapidap'edaak'a. Mapa ãra pari Tachi Ak'õremaa gracias teedãma.

¹⁹ Ásia eujãdepema ijãapataarãpa salude pëiruta. Ichiaba salude pëiruta Aquilapa Priscila ome mãik'aapa ãchi tede cheepurupata ijãapataarãpa. ²⁰ Nãpema ijãapataarãpa auk'a salude pëiruta. Parã saludaadak'ãri, chik'inia saludaapatáati.

²¹ Mi, Pablopa nãgí salude p'ãru mïchi juadoopa.

²² Eperã apidaapa Jesucristo k'iniada-e p'ani pirã, Tachi Ak'õrepa mágí k'achia ooit'ee. Tachi Waibia Cristo, ¡isapai chéji!

²³ Mïa k'inia bi Tachi Waibia Jesucristopa parã pia ak'i bapariimerã. ²⁴ Parã jõmaweda k'inia iru bi Jesucristodeerã perã.

Mãgapai paji.

2 CORINTIOS

San Pablopa K'art'a T'ēepema P'āda Corinto P'uurudepema Ijāapataarāmaa

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'āji. Na k'art'a p'āk'āri Corintodepema ijāapataarāmaa, Macedonia eujāde baji. Na k'art'a p'āji k'awaak'āri Corintodepema ijāapataarā t'āide pedee k'achia jaradap'edaa iru āpite. K'irāpapi bi ichi Cristopa jirit'erada māk'aapa k'īra jīp'a nipada āra t'āide jaratee nipak'āri. Awaraa k'art'a p'āda k'āyaara, na k'art'ade Pablopa jīp'a jara bi ichi t'āridepai k'īsia iru bada.

Naapiara jara bi ichi chupiria nībada, Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee jarateepari k'aurepa (cap. 1.1-11). Jara bi sāap'eda audú itria pedee p'āji āramaa (caps. 1.12-2.4); irā sāga o-īa bi āradepemapa ne-inaa k'achia oopata oo amaada perā māk'aapa iru ūraadak'a oodap'edaa perā (cap. 2.5-17). Jara bi Ak'ōrepa ūraa chiwidi jara pēida Cristo k'ap'ia pari (caps. 3.1-4.6); sāap'eda ijāapataarāpa waaweedaik'araa bi piudait'ee (caps. 4.7-5.10); sāga Ak'ōrepa ichi t'āri auk'a bipari ijāapataarā t'āri ome (caps. 5.11-6.13) māk'aapa Corinto p'uurudepemaarāpa ijāadap'edaa (caps. 6.14-7.16). Ma Corintodepema ijāapataarā nepirade p'anadak'āri, k'īsiada-e paji awaraa ijāapataarā k'aripadait'ee. Maperā Pablopa jara bi p'arat'a p'e atadamerā tee pēidait'ee Judeadepema chupiria beerāmaa (caps. 8-9). Ma eere Pablopa p'anau bi ichi imiateedap'edaarā. Jara bi sāga Cristopa ichi jirit'eraji māk'aapa sāap'eda Corintodepema ijāapataarāpa iru ūraa ūridaipia bi, āchi t'āidepema seewa jarateepataarā ūridai k'āyaara (caps. 10.1-13.10). T'ēepai jara bi ichia k'inia bi āra k'āiwee, chik'inia p'anapataadamerā (cap. 13.11-14).

Salude pēida

¹ Mi, Pablopa na k'art'a p'ā pēiru Jesucristode ijāapataarāmaa, Corinto p'uurude p'ani māk'aapa jōma Acaya eujāde p'ani. Tachi ipema Cristo k'aurepa, Timoteopa ichiaba salude pēiru parāmaa. Tachi Ak'ōrepa k'inia bada perā, mi jirit'eraji Jesucristopa mi pēimerā jarateede ichia oopi k'inia bi eperāarāmaa. ² Mapa mia k'inia bi Tachi Ak'ōrepa Tachi Waibia Jesucristo ome parā pia ak'i p'anadamerā. Māgā parā k'āiwee p'anapataadait'ee.

Tachi Ak'ōrepa Cristode ijāapataarā k'aripapari

³ Wāara, Tachi Ak'ōre, Tachi Waibia Jesucristo Ak'ōre, jōmaarā k'āyaara waibiara bi! Ichia tachi chupiria k'awaapari māk'aapa ichiata tachi t'āri o-īapipari. ⁴ Māgā oopari tai jarateepataarāmaa, chupiria jōnide. Ichia tai māgā k'aripapari, taipa, jōdee, awaraarā auk'a k'aripadamerā āra chupiria jōnadak'āri. ⁵ Eperāarā ūk'uruurāpa Cristo k'īra unuamaa iru p'anajida irua jarada k'aurepa. Māgā irā awaraarāpa tai auk'a k'īra unuamaa iru p'ani taipa jarateepata k'aurepa. Mamīda Cristopa tai k'aripapari choodamerā. Waapiara āchia tai māga iru p'ani pirā, waapiara Cristopa tai t'āri o-īapiit'ee. ⁶ Wāara, chupiria jōneeruta pijida Cristopa jarada jarateepata k'aurepa parāmaa, tai o-īa p'ani. Tai māgā p'anadai ma jarateepata k'aurepa parā o k'achiadeepa uchiadap'edaa perā. Ma awara Tachi Ak'ōrepa tai t'āri o-īapi bik'a chupiria jōnide, auk'a parā t'āri o-īapiit'ee parā auk'a chupiria jōneedak'āri. Irua māga ooit'ee parāpa choodak'āri taipa choopatak'a. ⁷ Maperā taipa k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa tai k'aripaparik'a chupiria jōnide, parā auk'a k'aripait'ee māgā jōnadak'āri.

⁸ Ipemaarā, parāmaa mia k'irāpapi k'inia bi mi chupiria nībada Āsia eujāde. Māga nībak'āri, perā choo-e paji. T'āri ma-āri nībaji. ⁹ Wāara, k'īsiaji madeepa chok'ai uchiae pai. Mamīda irā k'awa bi māga paji mia ijāanaamerā michi k'īradoopa chupiria nībideepa uchiai. Jīp'a Tachi Ak'ōrepata uchiapii. Ichia māgā k'aripai ichi jōmaarā k'āyaara waibiara bairā. Jīrua aupaita piudap'edaarā chok'ai p'irabaipipari! ¹⁰ Wāara, mi piudak'a baji. Mamīda Ak'ōrepa mi k'aripa ataji madeepa. Mapa mia k'awa bi waya māgadaru pirā, waya mi k'aripait'ee, mi k'ōp'āyoorā jida auk'a. ¹¹ Parāpa ichiaba tai k'aripadai, it'aa t'iruta pirā tai pari. Māga ooruta pirā, chok'araarāpa o-īa gracias jaradait'ee Tachi Ak'ōremaa, unudak'āri irua ne-inaa pia ooru tai k'aripait'ee parāpa it'aa t'ipata k'aurepa.

Pablo p'oyaa wā-e pada Corinto pidaarā ak'ide

¹² Parādepema ūk'uruurāpa jara p'ani taipa eperāarā k'ūra nipapata. Mamīda māga-e. Tai o-īa p'ani jōmaarā t'āide jaratee nipadak'āri, k'īra jīp'a nipapata perā. Māgā nipajida parā t'āide. Audua nipadak'aa paji parāpa k'īsiadamerā tai k'īsia k'awaara p'ani awaraarā k'āyaara. Māga-e. Parā t'āide t'āri pia p'anapachida, Tachi Ak'ōrepa tai k'aripa bada perā. Māga ooji ichia tai k'inia iru bapari perā. ¹³ Taipa parāmaa k'art'a p'ā pēidak'āri, jīp'a p'āpata taipa jara k'inia p'ani aupai. Māgā p'āpata parāpa tai k'art'a leedamerā māk'aapa pia k'awaadamerā jōmaweda aide jara bi. ¹⁴ Wāara parādepema ūk'uruurāpa māga k'awapata. Mamīda mia

k'inia bi parā jōmaarāpa k'awa k'inia p'anadamerā taipa oopata māk'aapa jarateepata. Māgá Tachi Waibia Jesús waya chek'ári, tachi jōma o-ia p'anadait'ee iru k'irapite. Tai o-ia p'anadait'ee parāpa taipa jarateeda ijāadap'edaa perā. Jōdee parā o-ia p'anadait'ee tai it'aideepa ūridap'edaa perā Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee.

¹⁵ Mia k'ísiaji parāpa pedeejida taipa k'art'a p'ā pēidap'edaa māk'aapa ijāajida wāara Cristopa tai pēiji jarateedamerā irua oopi k'inia bi eperāarāmaa. Mapa wāit'ee paji parā ak'ide. Wāda omé wāit'ee paji parā o-ia p'anadamerā mi unudak'ári. ¹⁶ Naapiara Macedonia eujādee wāk'ári, mi parāmāi wiilbāit'ee paji māk'aapa waya āpītee chek'ári, auk'a parāmaa p'asianait'ee paji. Ma t'ēe wādade parāpa mi k'aripak'ajida Judea eujādee wāit'ee. ¹⁷ Mamīda parāpa k'awa p'ani mi parāmaa wā-e paji. ¿Mapa parā t'āidepema ūk'uruurāpa jara p'ani-ek'ā mi t'āri auk'a bi-e parā ome? ¿K'ísia p'ani-ek'ā michia oo k'iniata oopari awaraarāpa oopatak'a? ¡Mia māga ook'aapi! ¹⁸ Tachi Ak'ōrēpata k'awa bi tai jarateepataarā māgá p'anadak'aa. Ichiaba māgá jarateedak'aa, jarateedak'ári iru Warra, Jesucristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. Jip'a taimaa jarateepata irua jarapi bik'a. Tachi Ak'ōrepa ichita oopari ichia jara bik'a. Māga oopata tai jida ichiaba, ichideerā perā. ¹⁹ Parā t'āide Silvano, Timoteo mi ome jarateedak'ári Jesucristo Tachi Ak'ōre Warra, tai k'ísia oopapai jarateedak'aa paji. Jip'a jarateepachida Tachi Ak'ōrepa taimaa jarapidak'a. Jesucristo māgá bapachi. Ichita ooji ichi ak'ōrepa jaradak'a. ²⁰ Chonaarāweda Tachi Ak'ōrepa jaraji Jesucristopa ooi't'ee bada. Māga jaraji Cristo t'oi naaweda. Māpai iru t'op'eda, wāara ooji jōmaweda Ak'ōrepa jaradak'a. Maperā k'awa p'ani Cristo wāara Tachi Waibia. Māgá Cristode ijāapata perā, tachia “Amén” apata Tachi Ak'ōre Ūraa ūridak'ári. ²¹ Tachi Ak'ōrēpata tai Cristode ijāapipari, parā jida auk'a. Ichiata tachi jiri't'eraji ichideerā papiit'ee. ²² Tachia k'awaadamerā wāara ichideerā p'ani, ichia tauchaa pik'a baji tachi t'āride. Ichi Jaure pēiji tachi ijāapataarā ome bapariimerā. Māga ook'ári, tachimaa ak'ipiji ichia wāara tachi pia ak'it'ee māk'aapa t'ēepai teeit'ee jōmaweda ichia k'ísia iru bi tachi-it'ee.

Pablopa jarada sāap'eda wā-e paji Corintodepema ijāapataarā ak'ide

²³ Ak'ōre k'irapite mia jara k'inia bi sāap'edata wā-e paji parā ak'ide. Tachi Ak'ōrepa k'awa bi michi t'āride iru bi māk'aapa mi miapii seewa jararu pirā. Mi waa wā-e paji Corinto p'uurudee parā itriade, parā t'āri p'uapiamaapa. ²⁴ Tai, chi jarateepataarāpa, parāmaa ijāapi k'iniada-e taipa k'inia p'anik'a. Parāpa auk'a Cristode ijāapata. Iruata parāmaa ichia k'inia bik'a oopii. Taipa jōdee parā k'aripa k'inia p'ani waapiara ijāapataadamerā māk'aapa t'āri o-ia p'anapataadamerā.

2

¹ Naaweda mi parā ak'ide wāk'ári, parā t'āri p'uapiji. Maperā waya wāit'ee pak'ári, nāga k'ísiaji: “Mi naapai waya wā-e āra t'āri p'uapide.” ² Mia parā t'āri p'uapiru pirā, parādepema apida wē-e pai mi t'āri o-lapiit'ee. ³ Mapa wāi k'āyaara, k'art'a p'ā pēiji parāpa aide jara bi ūridamerā māk'aapa oodamerā mia ūraadak'a. Mi parāmaa wāru pirā parāpa māga oodai naaweda, audupiara parā t'āri p'uapii. Waya unudak'ári, mia k'inia bi parāpa mi t'āri p'uapii k'āyaara, t'āri o-lapidamerā. Mia nāga k'awa bi: mi t'āri o-ia bak'ári, parā jida māga p'ani. ⁴ Ma k'art'a p'āk'ári, michi t'āride k'ísia nībaji, parā māgá itria k'inia-e pada perā. Jēedachi parā t'āri p'uapi k'inia-e bada perā. Ma k'art'a p'āk'ári, mia jip'a ak'ipi k'inia baji parā audú k'inia iru bi.

Pablopa ūraada perdonaa k'awaadamerā

⁵ Wāara parā t'āidepema, k'achia oo k'iniapa, mi t'āri p'uapiji māk'aapa parā ūk'uru audupiara māgapiji. Ichia tachimaa māgá ooji mīda, mia iru waa imiatee k'inia-e. ⁶ Parā chok'araarāpa iru t'āri p'uapimaa p'ani, iru yiarāa iru p'anadairā. Jāgapaiipi. Waa māgá yiarāa iru p'anadaik'araa bi. ⁷ Ma k'āyaara, irua ooda perdonaadaipia bi māk'aapa t'āri o-lapidaipia bi waya t'ūmerā awaraa ijāapataarā ome. Parāpa māga ooda-e pirā māk'aapa iru at'āri yiarāa iru p'anaruta pirā, iru audupiara t'āri p'ua bai, Ak'ōrede ijāa-edarumaa. ⁸ Maperā irā mia parāmaa enenee nībi ak'ipidamerā wāara iru k'inia iru p'ani. ⁹ Ma-it'ee ma k'art'a p'āji. K'inia baji irua ma k'achia oo amaamerā. Mamīda ma k'āyaara waapiara mia k'awa k'inia baji parāpa oodai wa ooda-e pai mia jaradak'a. ¹⁰ Parāpa ma eperāpa k'achia ooda perdonaa p'anik'a, mia pida perdonaa bi. Wāara, Cristopa k'awa bi abaapa mi ome nepira jiri baji pirā, mia ma nepira perdonaaji. Mia māga ooji parā waya t'āri o-ia p'anadamerā. ¹¹ Tachi jōmaarāpa chīarapa k'achia ooda māgá perdonaaruta pirā, Netuara Poro Waibia juade baaida-e pait'ee ne-inaa k'achia oo k'iniapa ma eperāmaa. Ma awara ma ne-inaa k'achia ooda k'auara nepira juade baai-e pait'ee, audú k'ísia p'ua nībairā. Tachia pia k'awa p'ani netuarapa oopari ichi juade baaidamerā.

Pablo Troas p'uurude nipada

¹² Mia jaradak'a mi wā-e paji parā ak'ide. Ma k'āyaara Troas p'uurudee wāji jarateede. Mama nipak'āri, Tachi Waibiapa k'aripaji māpemaarāpa ūri k'inia p'anadamerā Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. ¹³ Mamīda, mama bide mi k'īsia nībeeki unu-e pada perā Tito, tachi ipema Cristo k'aurepa, mia pēida parā ak'ide. Iru parāmāiipa chep'eda, mama tai unudait'ee paji. Māgá unuda-e pada perā, mia Troadepemaarā atabēiji māik'aapa cheji Macedonia eujādee, nama Tito ome unui jīak'aapa.

Pablon jarada Titopa nepirida ūrip'eda

¹⁴ Taipa gracias jarapata Tachi Ak'ōremaa, iruata Netuara Poro Waibia p'oyaaipari perā Cristo juapa. Maperāpi netuara apidaapa tai Cristodeerā p'oyaaada-e pai. Māgá ichideerā perā irua tai k'aripapari jarateedamerā jōmaarā t'āide. ¹⁵ Ara k'era t'ūa aubaiparik'a ewat'aak'āri, māga pik'a tai ijāpataarā t'imí wāpata jarateede Cristopa oopi k'inia bi eperāarāmaa. Tachi Ak'ōrepa unuk'āri taipa māga jarateemaa p'ani, o-īa beepari. Cristopa tai jarateepataarā pēipari jarateedamerā chi ūri k'inia p'anīrāmaa māik'aapa chi ūridaamaa p'anīrāmaa paara. ¹⁶ Taipa jarateepata mik'ia pik'a bi chi ūridaamaa p'anīrā-it'ee, ma k'aurepa āra atuadait'ee perā. Mamīda chi ūri k'inia p'anīrā-it'ee ne-inaa t'ūa baparik'a bi, ma jarateeda k'aurepa āra wādait'ee perā Ak'ōre trua dee. Māga bita, ¿k'aipa jarateemaa chi ūri p'anīrāpa wāara k'awaadamerā Cristopa oopi k'inia bi eperāarāmaa? ¹⁷ Tāipata māga jarateedai. Ma-it'ee Tachi Ak'ōrepa tai jirit'eraji. Tai k'īsiadoopa jarateedak'aa. Tachi Ak'ōrepa ichi ūraa taimaa jarapipari. Tai nipadak'aa awaraarāk'a. Āchi k'īsiadoopa Ak'ōre net'aa jaratee nipapata, eperāarāpa āchi pia ak'idamerā māik'aapa āchima p'arat'a teedamerā. Taipa jōdee māga oodak'aa. Tachi Ak'ōrepa tai ichita ak'ipari perā, k'īra jīp'a jarateepata irua oopi bik'a. Māgá jarateedai Cristo tai ome bapari perā.

3

Tachi Ak'ōrepa ūraa chiwidi Pablomaa k'awapida

¹ Mia jarak'āri tai k'īra jīp'a jarateepata, jara k'inia-e bi taita pipiara ak'idaipia bi awaraa jarateepataarā k'āyaara. Taipa k'art'a p'āda iididak'aa ijāpataarāpa parāmaa jara pēidamerā tāipata pia jarateepata, jarateepataarā ūk'uruurāpa oopatak'a. Ichiaba iidida-e parāpa māgee k'art'a awaraa ijāpataarāmaa pēidamerā. ² Awaraarāpa k'awa k'inia p'ani pirā tai wāara Jesucristopa pēida jarateede wa māga-e, āchia parā ijāpataarā ak'idaipia bi. Parā taipa k'art'a p'ādak'ata p'ani, Cristode ijāapata perā taipa jarateedap'edaa k'aurepa. Michi t'āride k'awa bi mia wāarata jara bi. ³ Jōmaarāpa k'awaadai Cristopa tai pēiji parā ak'idak'āri, sāga p'anapata Cristode ijāadak'āriipa. Awaraarāpa oo k'inia p'anapata Tachi Ak'ōre Ūraa māude p'ādade jara bik'a. Tachi Ak'ōrepa k'inia-e baji mīda eperāarāpa ichita ijāadamerā ma ūraa Moiseemaa p'āpidade, ūk'uru aide at'āri ijāa p'ani. Mamīda parā māga p'anadak'aa. Ma k'āyaara pipiara parāpa oo k'inia p'ani Cristopa oopi bik'a, Tachi Ak'ōre Jaure parā t'āride bapari perā. Ma awara Ak'ōrepa māga ichita oopiit'ee, ichita bapari perā.

⁴ Taipa ak'idak'āri parāpa oomaa p'ani Cristopa oopi bik'a, k'awa p'ani wāara Tachi Ak'ōrepa taimaa jarapi baji. ⁵ Tai k'īsiadoopa eperāarā p'oyaa Cristode ijāapidak'aa. Tachi Ak'ōrepapai māga ooi. Ichia aupaita tai k'aripapari iru ūraa pia jarateedamerā. ⁶ Ichia taimaa nāgí ūraa chiwidi k'awapiji. Cristopa p'ek'au k'achia oopataarā o k'achiadeepa k'aripa atai. Māga k'awapiji taipa jōmaarāmaa jarateenadamerā. Na ūraa chiwidi awara bi chi naawedapema ūraa k'āyaara. Eperāarāpa ma naawedapema ūraa p'ādade ijāaruta pirā, atuadait'ee. Jōdee na ūraa chiwidide ijāaruta pirā, Ak'ōre Jaurepa āchi Ak'ōre ode t'īupiit'ee.

Ūraa chiwidi piara bi naawedapema ūraa k'āyaara

⁷ K'īsiadāma nāgide. Chonaarāweda Tachi Ak'ōrepa ichi ūraa māude p'āpiji Moiseemaa. Na eujāde bi misa, Moisés Tachi Ak'ōre ome unuk'āri, Tachi Ak'ōre k'īra wāree iru ome beeki. Mapa Moisés waya chek'āri Israel pidaarāmaa, ārapa iru k'īra p'oyaa ak'idak'aa paji, audū idaa bada perā. Māga baji mīda, taarā-e nide ma idaa wēpa wāji. Ak'ōrepa ichi k'īra wāree māgá āchima unupiji mīda, ma ūraa p'āda k'aurepa eperāarāpa k'awaa p'aneejida āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa atuadait'ee. ⁸ Irā jōdee, ma k'āyaara pipiara Tachi Ak'ōrepa ūraa chiwidi jara pēida k'aurepa tachi ijāpataarāpa k'awapata Cristode ijāadak'āri, wāda Tachi Ak'ōre trua dee. Māga k'awapata Ak'ōre Jaure k'aurepa, iru tachi ome bapari perā. ⁹ Māpai nāga jarada. Pia baji Tachi Ak'ōrepa eperāarāmaa k'awapik'āri ichi ūraa p'āda, māgide jaraji mīda āchi atuadait'ee p'ek'au k'achia oopata perā. Mamīda ma k'āyaara pipiara bi ichia ūraa chiwidi jara pēida. Māgí ūraade ichi Jaurepa tachi ijāpataarāmaa k'awapipari Cristo k'aurepa tachi p'ek'au k'achia wēe p'ani Ak'ōre k'īrapite. ¹⁰ Maperāpi k'awa p'ani pipiara bi ijāadait'ee Tachi Ak'ōrepa ūraa chiwidi jara pēidade, ijāadai k'āyaara māgí chonaarāwedapema ūraa p'ādade jara bide. ¹¹ Wāara Ak'ōre Ūraa p'āda pia baji, Ak'ōrepa māgí

jarada perä. Mamïda ichia k'inia-e paji eperäaräpa ichita aide ijäadamerä. Mapa ùraa chiwidi jara pëiji. Nãgí ùraa pipiara bi chi naawedapema k'äyaara, jök'aa perä.

¹² K'awa p'anadairä Ak'õrepa ùraa chiwidi jara pëida mägá pipiara bi chi naawedapema jarada k'äyaara, taipa mägí ùraa jip'a jarateepata, waaweeda-ee. ¹³ Mamïda mägä-e paji Moisés ome. Moisepa ichi k'ira wäk'aji Israel pidaaräpa ununaadamerä Tachi Ak'õre k'ira wãree wëpa wäk'äri. Mägá ma ìdaa Moisés k'irade wëpa wädak'a, ma chonaaräwedapema ùraa wëpa pik'a wäji. ¹⁴ Mamïda ma Israel pidaaräpa mägä ijäa k'iniada-e paji, k'iri k'isua p'anadap'edaa perä. At'äri mägä p'ani Moisepa p'äda leepataarä ùridak'äri. Moisepa ichi k'ira wäk'a iru badak'a, ächi t'äri wäk'a pik'a iru p'ani ùraa chiwidide ijäa k'iniada-e p'anadairä. At'äri ächia ijäapata Ak'õre ode t'itudai ma chonaaräwedapema ùraa p'ädade jara bik'a oo p'anipa. Mägä ijäapata Tachi Ak'õrepa ächimaä ichi ùraa chiwidi k'awapi bi mïda. Nãgá k'isia awara k'isiadai: Cristode ijäadak'äri mäik'aapa ichideerä padaidak'äri. ¹⁵ Mägá Ak'õre ùraa Moisepa p'ädade ijäapata perä, idi ewate at'äri ma ùraa ùridak'äri, ächi t'äri wäk'a pik'a iru p'ani. ¹⁶ Mamïda ächidepemapa ma ùraa chiwidi ùrik'äri mäik'aapa Cristode ijäak'äri, ma t'äri wäk'a pik'a bada wëpait'ee. ¹⁷ Mägä p'aneadait'ee Cristode ijäadak'äri, eperäarä uchiapata perä Ak'õrepa naawedapema ùraa p'äda jua ek'ariipa. Mägä oodai Cristo ära ome bapari perä ichi Jaure k'ap'ia pari. Cristo ichi Jaure ome apai, auk'a Tachi Waibia perä. ¹⁸ Mägá ma naawedapema ùraa jua ek'ariipa tachi uchiadap'edaa perä, tachi t'äri waa wäk'a pik'a p'ani-e. Ara espejode tachi k'ira unuparik'a, mägä pik'a Tachi Ak'õre k'ira wãree unupata iru ùraa chiwidi jara pëidade Cristo k'ap'ia pari. Ma awara Cristo Jaurepa oopi bik'a oodak'äri, t'äri pia padaipata iruk'a. Waapiara iru Jaurepa oopi bik'a oodai, waapiara t'äri pia padaridai iruk'a.

4

Pablopa pedee pia jarateeda

¹ Tachi Ak'õrepa tai chupiria k'awaa bairä, ichi ùraa chiwidi taimaa jarateepi bi. Maperäpi waaweeda-ee p'anapata, awaraaräpa tai ome nepira jiri p'ani mïda. ² Taipa oodaamaa p'anapata ne-inaa k'achia awaraaräpa mera oopata; ne-inaa eperäarä jip'arä k'ira nejasia p'anapata oodait'ee. Madepema ùk'uruuräpa imeraa jarateepata chïara k'üradait'ee. Ma-e pirä ächi k'isia p'oirapata Ak'õrepa jarapi bi ome, irua jara k'inia bi awara uchiamerä. Mamïda taipa mägä ooda-e. Ak'õrepa wäarata jara pëida k'ira jip'a jarateepata. Mägä oo p'anipa k'inia p'ani jömaaräpa k'awaadamerä Tachi Ak'õre k'irapite taipa wäarata jarateepata. ³ Wäara, Cristopa ooda eperäarä k'aripait'ee jarateedak'äri, ùk'uru eperäarä-it'ee ma jarateepata wäk'a pik'a bi, mäiräpa ma wäarata k'awaadaamaa p'anapata perä. Mapa o k'achiadee wäruta. ⁴ Ächi mägä p'ani na p'ek'au eujädepema ijäadak'aa beerä ak'õre, Netuara Poro Waibiapa, ächi tau p'äriu pik'a iru bairä ichi jua ek'ari. Ichia k'inia-e ächia k'awaadamerä t'itudai ìdaa pik'a bide k'awaadak'äri Cristopa ooda ächi o k'achiadeepa k'aripa atait'ee. Ichia k'awa bi mägä ijäaruta pirä, unudai Cristo k'ira wãree, iru Tachi Ak'õre k'irak'a bairä. ⁵ Mapa taipa jarateedak'äri, jarateeda-e tachi k'isiadeepa tai ak'idamerä pächi porooräk'a. Jip'a jarateepata Jesucristo, Tachi Waibiapa oopi k'inia bi eperäarämaa. Taipa irua oopi bik'a oo k'inia p'anapata perä, tai mimiapata parä-it'ee. ⁶ K'awa p'ani Jesucristo tachi jömaarä waibia nãge perä. Ewaa weda jöma p'äriu nïbak'äri, Tachi Ak'õrepa jaraji ìdaamerä. Mäpai ìdaa beeji. Mägä pik'a ijäadai naaweda, tai p'äriu pik'a bide p'anapachida, k'awada-e p'anadap'edaa perä Cristopa ooda eperäarä k'aripait'ee. Mamïda Tachi Ak'õrepa taimaa mägä k'awapik'äri, tai t'äride ìdaa pik'apiji. Mapa Cristode ijäa p'aneejida mäik'aapa k'awaa p'aneejida Tachi Ak'õre k'ira wãree.

Tachi Ak'õrepa wäarata jarateepataarä k'aripapari

⁷ Tachi k'ap'ia chok'o sorek'api bi. Mamïda Tachi Ak'õrepa aide nëe bidák'api bi ichi k'ira wãree taimaa unupik'äri mäik'aapa tai jirit'erak'äri Cristopa ooda jarateedamerä eperäarä k'aripait'ee. Mägá eperäaräpa ijäadak'äri taipa jarateepata k'aurepa, jömaaräpa k'awaadai Tachi Ak'õrepata taimaa jarapi bi. jiruta tai k'äyaara waibiara bi! ⁸ Mägä jaratee p'ani mïsa iru-it'ee, tai wärutamaa ijäadak'aa beeräpa nepira jiripata tai ome. Mamïda äramaa p'oyaapidak'aa. Mägä p'anadai Tachi Ak'õrepata tai k'aripapari perä choodamerä. Edaare k'awada-e sägapi oodai. Mamïda ijäa p'ani Ak'õrepa taimaa ichia k'inia bi k'awapiit'ee. ⁹ Edaare awaraaräpa tai k'ira unuamaa iru p'anapata. Mamïda Tachi Ak'õrepa tai atabaibëik'aa. Ichiaba edaare tai p'ua oopata. Mamïda Tachi Ak'õrepa tai k'aripapari chok'ai uchiadamerä ächi juadeepa. ¹⁰ Tai wärutamaa jiripata peedait'ee Jesús peedap'edaak'a. Mamïda Tachi Ak'õrepa tai k'aripapari ächi juadeepa, eperäaräpa k'awaadamerä irua aupaita tai k'aripapari. Mägä oopari Jesucristo Jaure tai ome bapari perä. ¹¹ Wäara, na p'ek'au eujäde p'ani mïsa, tai mägá pee k'inia p'anadait'ee taipa jarateepata perä Jesucristopa

oopi k'inia bi eperäärāmaa. Mamīda māga p'oyaa ooda-e, irua ak'ipi k'inia bairā ichi wāara chok'ai p'irabaiji māik'aapa at'āri tai t'āride chok'ai bi. ¹² Māpai tai māgā jiri p'ani mīda, taipa jarateepata Ak'ōrepa jarapi bik'a, parā awaraarā ome Cristode ijāadap'eda, Tachi Ak'ōre truade ichita p'anapataadamerā.

¹³ Taipa auk'a jaradai Tachi Ak'ōre chonaarāwedapema ūraa p'ādade jara bik'a:

'Jīāaji Tachi Ak'ōrepa mi k'aripai. Maperā irumaa jaraji michi t'āride k'īsia bada.' (Sal 116.10)

Taipa ichiaba māga ijāapata. Maperāpi jarateepata Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a. ¹⁴ K'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa Jesucristo chok'ai p'irabaipidak'a, tai jīda auk'a p'irabaipiit'ee parā ome māik'aapa tachi ateeit'ee Jesucristo bimaa ichi truade. Māga ooit'ee tachi Cristodeerā perā. ¹⁵ Māga k'awa p'anadairā, choopata parā māik'aapa awaraarā k'aripadait'ee Cristode ijāadamerā. Māgā chok'araarāpa k'awaadait'ee Ak'ōrepa āchi k'inia iru bi māik'aapa o k'achiadeepa uchiapi k'inia bi. Māpai māirāpa Cristode ijāadak'āri, gracias jaradait'ee Tachi Ak'ōremaa māik'aapa āchi it'aa t'ī p'anide ak'ipidait'ee wāara irude ijāapata.

¹⁶ Maperāpi tai chupiria jōneadak'āri, k'īsia p'ua jōnadak'aa. Tai k'ap'ia jōdaruta pijida, ewari chaa t'āride audupiaara Tachi Ak'ōrede ijāapata. ¹⁷ Ma awara na eujāde p'ani misa, taarādak'aa chupiria jōnide. Tai-it'ee mak'iara p'ua-e. Jōdee taipa ne-inaa unudait'ee Tachi Ak'ōre truade p'oyaa jarada-e, audú pi-ia bairā. ¡Ichita p'anapataadait'ee iru ome! ¹⁸ Maperā tai audú k'īsia jōnada-e na p'ek'au eujāde unu p'ani k'aurepa. Jīp'a k'īsiapata ne-inaa waide unuda-e p'anide; it'aripema net'aade. Na eujādepema net'aa taarā-ee jōpari. Mamīda it'aripema net'aa ichita bapariit'ee.

5

Ijāapataarā it'aripema k'ap'ia chiwidide p'anapataadait'ee
(1 Co 15.35-58)

¹ Taipa k'awa p'ani tachi eperā k'ap'ia piuru pijida Cristo chei naaweda, Tachi Ak'ōrepa tai p'anapiit'ee ichia ooit'ee bi it'aripema k'ap'ia chiwidide. Na p'ek'au eujādepema k'ap'ia jōpari. Mamīda chi it'aripema k'ap'ia jōk'aa, Tachi Ak'ōrepa māgā oopari perā. ² Na p'ek'au eujādepema k'ap'iaide p'ani misa, chupiria jōnapata māik'aapa audú k'īsia jōnapata, ma it'aripema k'ap'iaide p'ana k'inia p'anadairā. ³ Eperāpa p'aru jī k'inia bik'a, māga pik'a tai p'ana k'inia p'ani ma it'aripema k'ap'iaide. Eperā āk'adaa ba k'inia-e bik'a, tai k'ap'ia wēe p'ana k'iniadak'aa. ⁴ Maperāpi piu k'iniada-e Cristo chei naaweda. Iru māgā cheru misa, na p'ek'au eujādepema k'ap'iaide p'anide, k'īsia jōnapata ne-inaa k'achia p'asai jīak'aapa. Māgā na p'ek'au eujādepema k'ap'ia chupiria nībairā, atabēi k'inia p'ani Tachi Ak'ōre ome p'ananadait'ee. ⁵ Ma-it'ee Tachi Ak'ōrepa it'aripema k'ap'ia ooit'ee ichideerā-it'ee, aide p'anapataadamerā iru truade. Māga k'awa p'ani irua ichi Jaure pēida perā tachi chaachaa bapariimerā. Ichi Jaurepata k'awapipari ichia k'īsia iru bi ichideerā-it'ee.

⁶ Tachi Ak'ōrepa māgā ne-inaa k'īsia iru bapari perā ichideerā-it'ee, na p'ek'au eujāde p'ani misa, tachi k'āiwee p'anapataadi. Wāara k'awa p'ani na p'ek'au eujādepema k'ap'iaide p'ani misa, Tachi Waibia ik'aawaapa t'imí pik'a p'ani. ⁷ Tachi taupa iru unuda-e p'ani mīda, irude ijāapata. ⁸ Maperāpi k'āiwee p'anapata. Piara bak'aji aweda uchiadait'ee na p'ek'au eujādepema k'ap'iaideepa māik'aapa iru truade p'ananadait'ee tachi it'aripema k'ap'iaide. ⁹ Mamīda at'āri wāda-e. Mapa nāga k'īsiapata. Na p'ek'au eujādepema k'ap'iaide p'ani misa, oo k'inia p'ani Cristopa oopi bik'a māik'aapa na eujādeepa uchiadak'āri, auk'a oo k'inia p'anadait'ee irua oopi bik'a nāga perā. ¹⁰ Ewari cherude tachi ijāapataarā jōmaweda iru k'īrapite panadait'ee irua ak'imerā tachia oopatap'edaa na p'ek'au eujāde p'ani misa. Eperā Cristopa oopi k'inia bik'a oodapa atait'ee Tachi Ak'ōrepa ne-inaa k'īsia iru bi ichideerā-it'ee. Ma awara Cristopa māgimaa pedee pia jarait'ee. Mamīda chi māga oo-e badapa maarepida ata-e pait'ee māik'aapa Cristopa irumaa pedee pia jara-e pait'ee.

Cristo k'aurepa Tachi Ak'ōre k'awadai
(Ro 5.9-11; Col 1.19-22)

¹¹ Cristopa tachia oopata māgā ak'it'ee perā, iru waawee p'anapata. Mapa taipa eperäärāmaa jarateepata Cristode ijāadamerā māik'aapa tai p'anapata k'awaadamerā. Taipa ne-inaa oodak'āri wa ne-inaa jaradak'āri, māga oopata eperāarā k'aripadait'ee. Tachi Ak'ōrepa k'awa bi tai t'āride iru p'ani. Mīa k'inia bi parāpa tai ichiaba māgā k'awaadamerā. ¹² Mīa māga jarak'āri, jara k'inia-e bi tai pipiara ak'idamerā awaraarā k'āyaara. Jīp'a k'inia bi parā o-ia p'anadamerā taipa ne-inaa pia oopata k'aurepa. Māgā o-ia p'anaruta pirā, parāpa p'anaudai chi audua beerāpa tai āpīte jara jōni. Ma jarateepataarāpa k'īsiapata āchia aupaita pia jarateepata. ¹³ ¿Māirāpa jara p'ani-ek'ā tai parā t'āide nipadak'āri, oojida k'īra k'awa-ee p'anūrāpa oopatak'a? Mamīda māga-e paji. Taipa māga oojida awaraarāpa unudak'āri, k'awaadamerā Tachi Ak'ōre jōmaarā waibia. Ma awara tai k'īra jīp'a nipadak'āri, māga

oopata parā k'aripadait'ee, auk'a Tachi Ak'ōre pipiara k'awaadamerā. ¹⁴ Jesucristopa tai k'inia iru bapari. Maperāpi tai jaratee nipapata irua oopi k'inia bik'a. Wāara na p'ek'au eujādepemaarā jōmaweda k'inia iru bapari perā, kurusode piuji tachia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Māgā piuji jōmaarā k'ap'ia pari. Ara Cristo piudak'a jōmaarā pari, iru k'ap'ia pari eperā chaachaa piu pik'aji. ¹⁵ Cristo piuji eperāarā pari māik'aapa chok'ai p'irabaiji, k'inia bada perā ichide ijāa p'anirā p'anapataadamerā irua k'inia bik'a. Tachi māga p'anadak'ari, oodait'ee irua oopi k'inia bik'a, tachia oo k'iniata oodai k'āyaara.

¹⁶ Māga k'awaadak'ariipa, taipa eperāarā unudak'aa, Cristode ijāadai naaweda unupatap'edaak'a. Maapai Cristo jida eperā jip'aak'a unupachida. jMamīda irā iru māgā unudae p'ani! Ichideerā ichiaba māgā unuda-e nāga perā. ¹⁷ Eperā araa bak'ari Cristo ome ijāapari perā irude, māgi eperā t'ari awaradai pari. jPia k'Isiati! Cristode ijāai naaweda, ma eperā k'achiade nipapachi. Mamīda irude ijāadak'ariipa waa māgā nipa k'inia-e. Jip'a nipa k'inia bi Cristopa oopi bik'a.

¹⁸ Māgā nipai Tachi Ak'ōrepa māga oopipari perā. Tachi auk'a p'anapachida ma eperāk'a. Cristode ijāadai naaweda, taipa Tachi Ak'ōre pia k'awa k'iniada-e p'anapachida. Ichiaba maapai Tachi Ak'ōrepa tachi pia-ee ak'ipachi. Mamīda ijāadak'ari, Cristo piuda k'aurepa Tachi Ak'ōrepa ichi t'ari auk'a biji tachi t'ari ome. Maperāpi tai jiri'eraji jōmaarāmaa jarateenadamerā. Māgā taipa jarateepata ūrirutaarāpa Cristode ijāadak'ari, Tachi Ak'ōrepa ichi t'ari auk'a bipari āchi t'ari ome ichiaba. ¹⁹ Pia jarait'eera, Cristo piuda k'aurepa eperāarā pari, Tachi Ak'ōrepa ichi t'ari auk'a bi k'inia bi āchi t'ari ome. Ma awara āchia p'ek'au k'achia oopata wēpapi k'inia bi. Ma pedeeta Tachi Ak'ōrepa taimaa jarapi bi. ²⁰ Ma-it'ee Cristopa tai pēiji, ichi k'ap'ia pari taipa jaradamerā irua jara k'inia bi. Mapa taipa parā jōmaarāmaa enenee jōni: Ijāati Jesucristode, Tachi Ak'ōrepa ichi t'ari auk'a bimerā parā t'ari ome. ²¹ Cristopa p'ek'au k'achia maarepida ook'aa paji. Mamīda kurusode bak'ari tachi p'ek'au k'achia oopataarā pari, Tachi Ak'ōrepa iru pia-ee unuji. P'ek'au k'achia oopataarā unuparik'a unuji. frā jōdee, ma piuda k'aurepa Tachi Ak'ōrepa tachi pia unupari.

6

¹ Māpa tai Tachi Ak'ōre ome mimia p'anide, parā ūraa k'inia p'ani k'Isiadamerā Tachi Ak'ōrepa parāmaa pia ooda. Parā ijāadak'ari, Cristo piuda k'aurepa Tachi Ak'ōrepa ichi t'ari auk'a biji parā t'ari ome. Maperā k'irak'aupai Tachi Ak'ōre yiaaraa iru p'anadai awaraarāpa jarateepata ūri k'iniapa. ² Ma k'āyaara ōoti Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a:

'Mia pide k'Isia bak'ari, ūriji pia mimaa it'aa iidida. Pia chupiria iidida ewate, mia pi o k'achiadeepa k'aripa ataji.'

(Is 49.8)

Corinto pidaarā, jūriti! Nāgaweda Tachi Ak'ōrepa ūriiti'ee parāpa chupiria iidiruta. Nāgaweda parā k'aripait'ee ichide wāara ijāadamerā.

Pablopa ne-inaa k'achia chooda

³ Tai parā t'āide jaratee nipadak'ari, maarepida ne-inaa oo k'iniada-e paji parāpa ma jarateepata oo iru p'anadamerā, wa Cristode ijāadaamaa p'anadamerā taipa oopata k'aurepa. ⁴ Māga-e. Jip'a oo k'inia p'anapachida jōmaweda Tachi Ak'ōrepa oopidak'a, parāpa tai pia ak'idamerā, Ak'ōrepa tai pia ak'iparik'a. Tai jōmaarā t'āide māgā nipapata. Māimisa, t'aridepai choopata audú k'Isia jōnide; ne-inaa wēe chitoonide; nepirade jōnide; ⁵ awaraarāpa tai wimaa p'anide; carcelde chitoonide; tai pee k'iniapa awara āyaa jeret'aa jōnide; mimia chaaree oo jōnide; k'āi-ee ewari jōnide; jarra oo jōnide. ⁶ Ichiaba ak'ipipata tai Tachi Ak'ōrepa pēida nāga oo p'anipa. K'ira jip'a nipapata, ne-inaa k'achia ooda-ee. Taipa k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa ichi ūraa wāarata jara k'inia bi tai it'aideepa. K'irau-ee choopata awaraarāpa taimaa ik'achia jaradak'ari maa-e pirā tai oo iru p'anadak'ari. T'ari pia p'anapata awaraarā ome, Tachi Ak'ōre Jaure tai ome bapari perā. Mapa āriipa awaraarā k'inia iru p'ani Tachi Ak'ōrepa ichideerā k'inia iru baparik'a. ⁷ Jarateedak'ari, chi ūri p'anirā maarepida k'uradak'aa. Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a oopata. Mapa irua tai pia ak'ipari. Iruata tai k'aripari waaweeda-ee jarateedamerā māik'aapa taimaa k'Isia k'awaapipari pia p'anadamerā awaraarāpa tai imiateedak'ari. ⁸ Eperāarā ūk'uruurāpa tai pia ak'ipata. Jōdee awaraarāpa tai k'ira unuamaa iru p'anapata. Ichiaba eperāarā ūk'uruurāpa tai āpite ik'achia pedeeepata. Jōdee awaraarāpa tai āpite pia pedeeepata. Eperāarā ūk'uruurāpa jara p'ani taipa seewa jarateepata. Mamīda māga-e. Taipa wāarata jarateepata. ⁹ Eperāarā ūk'uruurāpa jara p'ani: "Jā Pablo eperā jip'aa. ¿K'āare-it'ee iru pedee ūridaima?" Mamīda Tachi Ak'ōrepa mi k'ira Cristodeerāmaa pia k'awapipari. Taipa k'awa p'ani atu p'anide piudai k'achia beerā juapa. Mamīda at'ari chok'ai p'ani. Awaraarāpa tai p'ua oopata māik'aapa miapipata. Mamīda tai peeda-e. ¹⁰ Wāara, edaare tai k'ira pia-ee p'ani. Mamīda Tachi Ak'ōrepa ichita waya tai t'ari o-īapipari. Ma awara tai net'aa mak'iaara wēe p'ani. Mamīda ne-inaa pia teepata awaraarāmaa

jarateedak'ári Cristopa ooda áchi k'aripait'ee. Na p'ek'au eujádepema net'aa wêe chitooni mîda, iru p'ani jôma Tachi Ak'ôrepa k'ŷsia iru bi ichideerâ-it'ee.

¹¹ Ɔpemaarâ Corinto p'uurude p'anîrâ, taipa parâmaa jîp'a jaramaa p'ani jôma tai t'âride iru p'ani. ¹² At'ári taipa parâ k'inia iru p'ani. Jôdee parâpa tai k'inia iru p'anada-e naawedapemak'a. ¹³ Mîa parâ ūraait'ee ak'ôrepa ichi warra ūraaparik'a. T'âripa tai k'inia iru p'anapatai taipa parâ k'inia iru p'anapatak'a.

Ijâadak'aa beerâ ome k'ôp'âyo meraadaik'araa bi

¹⁴ K'ôp'âyo meraanáati Cristode ijâadak'aa beerâ ome. Eperâpa Cristode ijâak'ári, ne-inaa pia oo k'inia bapari. Mamîda Cristode ijâa-e bak'ári, ne-inaa k'achia oo k'inia bapari. Auk'a p'anadak'aa. Chi pia oo k'inia bîpa mîga oopari k'awa bairâ Cristopa mîga oopipari. Mamîda chi k'achia oo k'inia bîpa mîga oopari Tachi Ak'ôre k'awa-e bairâ. Idaa pik'a bide p'anîrâ auk'a nipadak'aa p'ariu pik'a bide p'anîrâ ome. ¹⁵ Cristo k'ôp'âyo-e Netuara Poro Waibia Beliál apata ome. P'oyaa auk'a nipadak'aa. Ichiaba Cristode ijâapari p'oyaa auk'a nipak'aa ijâadak'aa beerâ ome. ¹⁶ Tachi Ak'ôre ichita chok'ai bapari. Iru Cristode ijâapataarâ ome bapari. Mapa tachi iru ték'api p'ani. Iru ba k'iniak'aa ne-inaa ai k'ŷrapite it'aa t'îpata tede, ma te ijâadak'aa beerâde perâ. Ba k'iniak'aa ijâadak'aa beerâ ome. Maperâpi âra ome k'ôp'âyo meraadaik'araa bi. Tachia k'awaadai Ak'ôrepa mîga k'inia bi ichi chonaarâwedapema ūraa p'âdade jara bairâ:

'Mî âra t'âide âra t'âri chaa bapariit'ee. Mî âra Ak'ôre pait'ee. Jôdee âra michideerâ padait'ee.'

(Lv 26.12)

¹⁷ Tachi Ak'ôre wâara mîgâ bapari perâ ichideerâ ome, ichiaba jara bi awara âi ma ūraa p'âdade:

'Áyaa wâti ijâadak'aa beerâ ik'aawaapa. Oonâati áchia ne-inaa k'achia oopatak'a. Mâpaipi mîa parâ pia ak'îpariit'ee.'

(Is 52.11)

¹⁸ 'Mî parâ Ak'ôre pait'ee. Jôdee parâ mî warrarâ padait'ee.'

(2 S 7.14)

Mîga jara bi Tachi Ak'ôre Waibiapa.

7

¹ Ɔpemaarâ k'inîrâ, Tachi Ak'ôrepa mîga jarada perâ, oo amaadâma ne-inaa k'achia k'ŷra t'âdoo; tachi k'ap'tapa oopata mâik'aapa t'âridepai k'ŷsiapata oodait'ee. Ma k'achia oodai k'âyaara, ne-inaa jômaweda oodâma Ak'ôrepa oopi bik'a. Mîga oodak'ári, Tachi Ak'ôremaa ak'îpidai iru wâara waawee p'ani.

Corinto pidaarâpa Pablo pedee ūridap'edaa

² Taimaa k'awapîti wâara tai k'inia iru p'ani. Parâ t'âide nipadak'ári, taipa apidaamaa ne-inaa k'achia ooda-e paji. Ichiaba apidaamaa jarateedak'aa paji Ak'ôrepa jarapida awara, mîgide ijâadamerâ. Ma awara eperâ apida k'ŷradak'aa paji. ³ Mîa mîga jarak'ári, jara-e bi parâ k'ŷsia p'uapiit'ee. Mîa et'ewapai jaradak'a na k'art'a p'â bide, t'âripa taipa parâ k'inia iru p'ani. Tai chok'ai p'ani misa mâik'aapa piuruta pijida, parâ mîgâ k'inia iru p'anadait'ee, parâ tai ome auk'a Cristodeerâ perâ. ⁴ T'âripa mîa nîga jara k'inia bi. Mî t'âri o-îa bi parâ ome, k'awa bairâ parâpa oo k'inia p'ani mîa ūraa bik'a. Tachi Ak'ôrepa mî mîgâ o-îapi bi, tai at'âri chupiria chitooni mîda.

⁵ Nama Macedonia eujâde pachedak'ári, p'oyaa k'âiwee p'anadak'aa paji. Tai wârutamaa awaraarâpa tai ome nepira jiripachida. Ma awara t'âridepai tai k'ŷsia jônâpachida. ⁶ Mamîda Tachi Ak'ôrepa chi k'ŷsia jônîrâ t'âri o-îapipari pipiara bi. Mîgâ tai t'âri o-îapiji Tito nama pachek'ári. ⁷ Ichiaba tai t'âri o-îapiji Titopa nepirida ūridak'ári. Irua taimaa jaraji parâpa iru t'âri o-îapidap'edaa parâ t'âide bak'ári. Jaraji parâpa mî unu k'inia jôni. Ichiaba jaraji parâ k'ŷsia p'ua jôni, parâdepema ūk'uruurâpa mî âpîte pedee k'achia jaradap'edaa perâ. Maap'eda Titopa jarak'ári parâpa mîa ūraadak'a wâara oo k'inia p'ani, mî audupîara o-îa beejî.

⁸ Mîa k'awa bi chi awaraa k'art'a parâmaa p'â pèidame parâ k'ŷsia p'uapiji. Mîga ooji mîda, mî k'ŷsia p'ua-e. Wâara ma k'art'a pèik'ári, mî k'ŷsia p'ua bak'aji, k'awada perâ ma k'aurepa parâ k'ŷsia p'ua p'anadai, taarâ-e mîgâ p'anajida mîda. ⁹ Mamîda irâ k'ŷsia p'ua bai k'âyaara, mî o-îa bi. O-îa-e bi parâ mîgâ k'ŷsia p'ua p'anadap'edaa perâ. Mî o-îa bi parâpa ma k'ŷsia k'achia mî âpîte iru p'anadap'edaa irâ k'ŷra atuadap'edaa perâ. Wâara mîa parâ k'ŷsia p'uapi-e paji. Ak'ôrépata mîmaa mîga p'âpiji parâpa oodamerâ irua oopi k'inia bik'a. ¹⁰ Wâara Tachi Ak'ôrepa eperâarâ k'ŷsia p'uapik'ári, mîga oopari áchia ne-inaa k'achia oo amaadamerâ mâik'aapa Cristode ijâadamerâ. Mîgâ irude ijâadak'ári, k'ŷsia p'ua p'anada-e. Jôdee awaraarâ, áchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa k'ŷsia p'ua jôni mîda, ma p'ek'au k'achia oo amaada-e. Maperâpi atuadait'ee. ¹¹ Taipa k'awa p'ani wâara Tachi Ak'ôrépata parâ k'ŷsia p'uapi baji, parâpa tai ome isapai t'âri auk'a bi k'inia p'anadap'edaa perâ. Ichiaba jôma k'awapîjida taimaa, parâ pia ak'idamerâ. Ichiaba parâ k'ŷrau p'anajida chi nepira jiri p'anîrâ ome. Ma awara waawee p'anajida, mîgiirâ k'aurepa Tachi Ak'ôrepa parâmaa ne-inaa k'achia ooi

ijak'aapa. Ichiaba iidijida mia waya parā ak'inamerā. Parāpa ne-inaa pia oo k'inia p'ani Ak'ōrepa oopi bik'a, yiaraa iru ba k'inia p'anadairā chi nepira jiridap'edaarā. Ma jōma oo p'anipa taimaa k'awapi p'ani parā wāara ma nepirade t'ū k'iniada-e paji. ¹² Ma k'art'a parāmaa p'āk'āri, k'īsia-e paji chi k'achia oo badade. Ichiaba k'īsia-e paji chi apema ma k'achia oodapa t'āri p'uapidade. Ma k'art'a p'āk'āri, mia k'inia baji Tachi Ak'ōre k'īrapite k'awaadamerā parāpa tai wāara pia ak'ipata Ak'ōrepa pēidak'a. ¹³ K'awaadak'āri parāpa tai wāara māgā ak'ipata, tai t'āri o-īa p'aneējida.

Mamīda audupiara o-īa p'ani Tito auteebaidap'edaa perā iru parāmaa wāk'āri. Māga oodak'āri, iru ichiaba t'āri o-īapijida. ¹⁴ Tito nāik'aapa parāmaa wāi naaweda, mia irumaa jaraji parāpa māga oodai. Wāara oojida mia jaradak'a. Mi k'īra nejasiapida-e paji. Mia wāarata parāmaa jaraji ma p'ādade māik'aapa parāpa wāara oojida mia Titomaa jaradak'a. ¹⁵ Māga oodap'edaa perā, Titopa parā audupiara k'inia iru bi naawedapema k'āyaara. K'īrāpa bi parāpa oojida jōmaweda irua oopidak'a. Māga oojida waawee p'anadap'edaa perā, pāchia oo k'iniata oodait'ee. Jip'a oo k'inia p'anajida Ak'ōrepa jarapidak'a Tito it'aideepa. ¹⁶ Maperāpi mi o-īa bi. Mia k'awa bi ne-inaa jōmaade parāpa mia jara bik'a oo k'inia p'ani.

8

Cristode ijāpataarāpa p'arat'a teedaipia bi awaraarā k'aripadait'ee

¹ Ipemaarā, parāmaa mia nepiri k'inia bi Tachi Ak'ōrepa ne-inaa pia ooda Macedoniadepema ijāpataarā t'āide. ² Nepirade p'anajida mīda, Tachi Ak'ōrepa āra o-īapipachi. Māgā o-īa p'anapachida mak'īara p'arat'a wēe chitoonajida mīda. Māgā chitoonide āchi p'arat'a iru p'anidepema waibia teejida awaraarā k'aripadait'ee. ³ Teejida āchia p'oyaarutapai māik'aapa ai īri waa teejida. Mia māga jara bi michi taupa māga unuda perā āra t'āide nipak'āri. Eperā apidaapa āramaa jarada-e paji māgā teedamerā. Teejida t'āri pa tee k'inia p'anadap'edaa perā. ⁴ Māgā k'aripa k'inia p'anadap'edaa perā, taimaa enjēde jōnajida āchia p'e anedap'edaa jitadamerā māik'aapa ateedamerā ijāpataarā Judea enjēde chupiria beerāmaa. ⁵ Mamīda ma teedap'edaa k'āyaara ne-inaa piara oojida. Taipa k'īsiada-e paji māga oodai. It'aa t'ijida Tachi Waibiamaa jaradait'ee āchia oo k'inia p'ani irua oopi bik'a. Māpai jarajida taimaa āchia oo k'inia p'ani taipa oopirutak'a. Māga oojida ijā p'anadap'edaa perā āramaa Ak'ōrepa māga oopi baji.

⁶ Macedoniadepemaarāpa oo p'ani unudap'eda, taipa Titomaa chupiria iidijida iru waya parā k'aripade wāmerā, t'āri piapa parāpa p'arat'a ichiaba p'eruta misa tee pēidait'ee. Irua naaweda k'aripadak'a ewaa ma p'arat'a p'e wādak'āri, irā auk'a k'aripait'ee jōma p'e aupadamerā. ⁷ Parāpa Cristode pia ijāpata. Ichiaba awaraarāmaa pia jarateepata Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. Pia k'awapata Cristopa oopi k'inia bi parāmaa māik'aapa pia k'īsiapata awaraarā k'aripadait'ee. Ma awara taimaa pia ak'ipipata tai k'inia iru p'ani. Ma jōma ne-inaa pia oopatak'a taipa k'inia p'ani auk'a chupiria beerā pia k'aripadamerā pāchi p'arat'a tee p'anipa.

⁸ Māga jarak'āri, mia jara k'inia-e: "Waibia tēeti." Jip'a nepiriji Macedoniadepema ijāpataarāpa oodap'edaa parāpa auk'a teedamerā, t'āri pa māga oo k'inia p'anadairā. Māgā teeruta pirā, jōmaarāmaa ak'ipidait'ee awaraa ijāpataarā auk'a k'inia iru p'ani, āra k'īra k'awada-e p'ani mīda. ⁹ Parāpa k'awa p'ani Tachi Waibia Jesucristopa ooda ak'ipiit'ee parā k'inia iru bi. It'ari Tachi Ak'ōre k'īra wāreede bapachi mīda, eperāarā chupiria k'awaa bapachi. Maperā ichia Ak'ōre eujāde iru bada jōmaweda atabēiji chupiria nība cheit'ee na p'ek'au eujāde. Māga ooji parā o k'achiadeepa k'aripa ata k'inia bada perā, irude ijāadap'eda, Ak'ōre truede iru ome p'anadamerā.

¹⁰ Irā mia parā ūraait'ee apema aña p'arat'a p'e wādap'edaa p'e aupadamerā. Parāpa apemaarā ijāpataarā k'āyaara naapiara k'īsia iru p'anajida p'arat'a p'e teedait'ee chupiria beerāmaa. O-īa p'anajida māgā k'aripa k'inia p'anadap'edaa perā. ¹¹ Māgā t'āri pa tee k'inia p'anadap'edaak'a, irā auk'a t'āri o-īa tee k'inia p'anadaipia bi, p'arat'a mak'īara wēe p'ani jida pēidait'ee. ¹² Tachi Ak'ōrepa ak'ipari tachi t'āride iru bi. Ichia k'inia bi t'āri pa tee k'inia p'anadamerā. Ma-āri iru p'ani pirā, ma-āri teedai t'āri piapa. Jōdee waibia iru p'ani pirā, waibia teedai t'āri piapa. Teedait'ee wēe p'ani pirā, ḡsāga teedai?

¹³ Mia k'inia-e parā chupiria p'aneedamerā awaraarā k'aripa k'iniapa. ¹⁴ Nāgapai mia k'inia bi: auk'a iru p'anadamerā tee, chik'o māik'aapa p'aru. Irā parāpa awaraarā k'āyaara waapiara iru p'ani pirā, teedai āra k'aripadait'ee. Jōdee parā chupiria jōnadak'āri, ārapa parāmaa teedai. ¹⁵ K'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa ichia jirit'erada eperāarāmaa teepari māgā jededamerā, iru chonaarāwedapema ūraa p'ādade jara bairā:

'Chi manā waibiara p'edap'edaarāpa waibiara jitada-e paji. Jōdee ma-āriara p'edap'edaarāpa ma-āriara jitada-e paji. Jededak'āri, auk'a jita wājida.'

(Ex 16.18)

*Pablopa Tito Corinto p'uurudee pëit'ee bada
(1 Co 16.1-4)*

¹⁶ Mia gracias jara bi Tachi Ak'õremaa irua parã k'aripamaa bairã Titopa oo bi k'aurepa. Mia ooparik'a Titopa auk'a parã k'aripa k'inia bi. ¹⁷ Mia mãga k'awa bi iru o-ïa bada perã chupiria iididak'ãri irumaa parã ak'ide wãmerã. Audú wã k'inia nïbaji. Wãara taipa mãga iididai naaweda, k'ïsia iru baji wãit'ee. Mapa wãit'ee mãga k'inia bairã.

¹⁸ Tito ome awaraa ïpema auk'a pëidait'ee. Ijãapataarã bee chaa nama Macedonia eujãde jõmaarãpa mãgí k'awa p'ani, Cristopa ooda eperãarã k'aripait'ee pia jarateepari perã.

¹⁹ Ma ijãapataarãpa mãgí jirit'erajida auk'a tai ome nipamerã, p'arat'a p'e atee wãrutade Judeadepema chupiria beerãmaa. Ma p'arat'a tee pëi p'anipa tuchia jõmaarãmaa ak'ipidai oo k'inia p'ani Tachi Ak'õrepa oopi bik'a. Irua ne-inaa tachimaa teepari, tuchia jõdee teedamerã chupiria beerã k'aripadait'ee, ma awara ak'ipidait'ee ma ijãapataarã chupiria beerãmaa tuchia wãara ãra k'aripa k'inia p'ani. ²⁰ Ma ïpema mãgá Tito ome pëidait'ee irua k'aripamerã ma p'arat'a waibia p'e ateeru misa. Mãgá tai imiateepataarãpa pedee p'anada-e pai tai ãpíte, p'arat'a ùk'uru chiadai jïak'aapa. ²¹ Ichita ne-inaa k'ïra jïp'a oo k'inia p'ani Ak'õre k'ïrapite mãik'aapa eperãarã k'ïrapite.

²² ïpema awaraa ichiaba pëidait'ee ãra ome. Irua tai ichita k'aripa k'inia bi mãik'aapa ne-inaa pia oopari taipa oopipatak'a. Irua k'awaak'ãri Tito parãmaa wãru mãik'aapa parã t'ãri piapa auk'a p'arat'a tee pëidait'ee, o-ïa auk'a wã k'inia baji. ²³ Parã t'ãidepema Tito k'awa-e bi pirã, jarãti iru mi k'õp'ãyo pia na mimidade. Mi ome mimiapari parã k'aripait'ee. Iidiruta pirã apema omé nidaarã pari, jarãti nãpema ijãapataarãpa ãchi pari pëidap'edaa, ichiaba auk'a k'aripadamerã. Mãirã wãrutamaa k'awapipata jõmaarãmaa Cristota Tachi Waibia. ²⁴ Mãirã araa panadak'ãri, ak'ipiti ãra k'inia iru p'ani tai k'inia iru p'anik'a. Mãgá waya wãdak'ãri ãchi p'anapatamaa, nepiridai parãpa ãra pia ak'ip'anadap'edaa. Mãgá ãra pëidap'edaarãpa k'awaadai wãara taipa jaradak'a parãpa wãara nejõmaata pia oo k'inia p'ani.

9

Ijãapataarãpa awaraarãmaa p'arat'a teedaipia bi

¹ Wãara na p'ãdade mia parãmaa waa jara-e pijida, k'awa bi parãpa ma p'arat'a p'e tee pëidait'ee ijãapataarã chupiria beerãmaa. ² Mãga k'awa bi parãpa wãara chupiria beerã k'aripa k'inia p'anadairã. Año aba paru parã Acaya eujãdepema ijãapataarãpa ma p'arat'a p'ema p'aneedap'edaa. Mãga oo p'aneedak'ãri, taipa o-ïa nepirijida na Macedoniadepema ijãapataarãmaa. Mãga ùridak'ãri, ãrapa auk'a k'aripa k'inia p'aneejida. ³ Maperãpi taipa Macedoniadepema ïpemaarã omé auk'a pëiruta Tito ome, parãpa ãramaa ak'ipidamerã wãara oojida taipa jaradak'a. Mia k'inia bi ma p'arat'a p'e iru p'anadamerã, aramãgá tee pëidait'ee. ⁴ Mi jãma panak'ãri, awaraa Macedoniadepema ïpemaarã auk'a cheruta pirã mi ome mãik'aapa parãpa waide ooda-e pirã taipa jaradak'a ãchimaa, tai k'ïra nejasia p'aneedai; parã jida ichiaba. ⁵ Mapa mia chupiria iidiji Titomaa iru chi apema ïpemaarã ome mi naa wãdamerã. Mãgá ãrapa parã k'aripadai parãpa k'ïsia iru p'anadap'edaak'a; p'arat'a jõmaweda p'e iru p'anadamerã mi panaru misa. Mãgá ichiaba apidaapa jarada-e pai mia parãmaa teepida. Mia k'inia bi parãpa t'ãri pia teedamerã pãchia tee k'iniata.

⁶ ¡K'ïrãpãti! Eperã eujã ma-ãriide ne-uuk'ãri, mak'ïara ewa-e. Jõdee chi eujã waibiade ne-uu bïpa waibia ewapari. ⁷ Eperã chaachaa teepia bi ichi t'ãride k'ïsia bik'a. Teeik'araa bi teemaa bide wa awaraapa irumaa teepi bairã. Tachi Ak'õrepa chi t'ãri pia teepari k'inia iru bi. ⁸ Parãpa mãgá t'ãri piapa teeruta pirã, Tachi Ak'õrepata parã k'aripai iru p'anadamerã te, chik'o mãik'aapa p'aru. Ma awara irua k'aripai audupïara iru p'anadamerã k'aripadait'ee awaraarã parã k'ãyaara chupiriara chedee. ⁹ Tachi Ak'õre chonaarãwedapema ùraa p'ãdade jara bi:

'Eperã t'ãri pia bïpa ne-inaa pia oopari chupiria beerãmaa t'ãri pia bairã. Maperãpi Tachi Ak'õrepa mãgí ichita pia ak'ipariit'ee.'

(Sal 112.9)

¹⁰ Tachi Ak'õre, chi net'atau oodapa ne-uu chaupipari, jõmaarãpa iru p'anadamerã k'odait'ee. ¿Audupïara teei-ek'ã chi t'ãri pia p'aniirãmaa ãchia awaraarã k'aripadamerã?

¹¹ Tachi Ak'õrepa mãga oopari perã, parãmaa auk'a teeit'ee, parã auk'a t'ãri pia p'anadairã. Mãgá parãpa waibia iru p'anadait'ee tai ome tee pëidait'ee Judeadepema chupiria beerãmaa. Mãpai o-ïapa ãchia gracias jaradait'ee Tachi Ak'õremaa ma p'arat'a tai juadepema jítadak'ãri.

¹² Mãgá parãpa k'aripadait'ee ãrapa iru p'anadamerã k'odait'ee mãik'aapa jidait'ee. Mamída ichiaba k'aripadait'ee ãrapa Tachi Ak'õremaa gracias jaradamerã. ¹³ Ma awara nãgá pia tee p'anipa awaraarãmaa mãik'aapa ãramaa, k'awaadait'ee parãpa Jesucristode wãara ijãapata mãik'aapa oo k'inia p'ani irua oopi bik'a. ¹⁴ Ichiaba ãrapa parã k'awa k'inia p'anadait'ee mãik'aapa it'aa t'ï k'inia p'anadait'ee parã pari, Tachi Ak'õrepa parã mãgá k'aripapari perã.

¹⁵ Gracias jaradama Tachi Ak'õremaa irua jõmaarã k'ãyaara ne-inaa pipiara bi teeda perã, ichi warra peik'ãri tachi k'aripade. Pedee wêe pik'a p'ani ma pari irumaa gracias jaradait'ee.

10

Pablopa jarada ichi wãara Cristopa pëida

¹Frã mi, Pablopa parã ùraait'ee Cristopa ùraadak'a na eujãde nipak'ãri. Irua t'ãri pia, k'ïrau-ee ùraaji. Mia k'awa bi parã t'ãidepema ùk'uruurãpa jara p'ani mi waawee pik'a bi parã k'ïrapite bak'ãri, jõdee k'art'a p'ãk'ãri, audú itria pedee jarapari. ²¿Mãirãpa jara p'ani-ek'ã michi k'ïsiadoopapai jaratee nipapari, jarateepataarã jip'arãpa oopatak'a? Mapa parãmaa mia enenee nibi mãirã ik'aawaapa uchiadamerã mi jãma pai naaweda. Mãga jara bi mia wãara ãchi itriaite'ee perã, Ak'õrepa mimaa mãgã pedeeperu pirã. ³Wãara, tai na eujãde p'anapata eperãarã jip'arãk'a. Mamïda mãirãk'a tai aupedeedak'aa. ⁴Mãirã pedee wësaa, imeraa pedeezata. Mamïda tai jip'a pedeezata Ak'õrepa pedeeipi bik'a. Mãgã jõpipata jõma ãchia k'ïsia iru p'ani Cristode ijãapataarã ijãa amaapidait'ee. ⁵Taipa jõpipata ãchia seewa jarapata, Ak'õrepa tai it'aideepa wãarata jarak'ãri. Ma awara Ak'õrepa tai k'aripapari p'anadamerã jõma ãchia Cristo ãpите seewa jarapata. Mãgã ãchia wãara k'awaadai Ak'õrepa k'ïsia iru bada ooi't'ee Cristo k'ap'ia pari. Ichiaba taipa Cristopa ooda ãchi-it'ee jarapata, ãchia auk'a wãara irude ijãadamerã. ⁶Mamïda mãgã ijãa k'iniada-e p'ani pirã, ãchi t'ãri p'uapidai Ak'õrepa oopi bik'a. Taipa mãga oodait'ee parãpa ak'ipidak'ãri wãara oo k'inia p'ani taipa jara p'anik'a.

⁷Parã Corintodepemaarãpa eperãarã ïripai ak'ipata. Æchi k'ïra ak'ipata mãik'aapa ãchia audua pedee jara jõni ùripata, ãchi t'ãride iru p'ani k'awa k'inia p'anadai k'ãyaara. ¿Mãga-ek'ã? Parã t'ãidepema k'ïsia bi pirã ichiata wãara Cristopa pëida jarateemerã, auk'a k'awaaipia bi tai jida Cristopa pëida. ⁸K'ïra nejasia-ee mia nãga jarait'ee. Tachi Waibiapa wãara jarapari tai it'aideepa mãik'aapa parã bijii tai jua ek'ari, taipa parã k'aripadamerã iru pari. Mapa taipa maarepida parãmaa ijãa amaapidak'aa. Jip'a k'aripapata pipiara Cristode ijãadamerã. ⁹Mia parã p'erapi k'inia-e bi k'art'a p'ãdade pedee bipa. ¹⁰¿Mi ãpите pedeezataarãpa jara p'ani-ek'ã: "Pablopa k'art'a parãmaa p'ãk'ãri, audú itria pedee jarapari. Mamïda ichi parã k'ïrapite bak'ãri, waawee pik'a nibeeparida" a jõni-ek'ã? ¹¹Mãirãpa k'awaadaipia bi ãchia jaradak'a, mia wãara itria pedee jarait'ee, mamïda ãchi k'ïrapite panak'ãri.

¹²Taipa ooda-e ãchia oopatak'a. Æchia mãgapata: "Taipa jara p'anik'a, Cristopa pëida eperãarã mãgã p'anadaipia bida" apata. Mãpai ãchi pitapai mãgapata: "Táipata jõmaarã k'ãyaara Ak'õre net'aa pipiara k'awa p'anida" apata. Mãirãpa awaraarã ak'ida-e Tachi Ak'õrepa ak'iparik'a. Irua k'awapari eperã t'ãride iru bi. Jõdee ãchia ïripai ak'ipata. Chi mãgã oo p'anirã k'ïsia k'awada-e p'ani. ¹³Tachi Ak'õrepa k'awa bi tai t'ãride iru p'ani. Taipa pida ichiaba k'awa p'ani. Iruata tai pejji judio-eerã t'ãidee Cristopa ooda jarateede chi waide ùrida-ee p'anirãmaa. Maperãpi parã t'ãide jaratee nipajida. Oojida Ak'õrepa oopidak'a. ¹⁴Ak'õrepa tai parãmaa pëi-e pada paara, maarepida jarateeda-e pak'aji. Mamïda mãga-e pajii. Irua tai naapiara pejji parã t'ãidee, jarateedamerã Cristopa ooda eperãarã k'aripait'ee. ¹⁵Mamïda ¿mi ãpите pedeezataarãpa jara jõni-ek'ã ãchiata Ak'õre net'aa pia jarateepata? Mãga jarapata parãpa ãchi mi k'ãyaara pipiara ak'idamerã. Taipa awara mãgã oodak'aa. Jip'a taipa k'inia p'ani parãpa pipiara k'awaa k'inia p'anadamerã Cristopa parãmaa oopi k'inia bi. Mãga k'awaadak'ãri mãik'aapa wãara oodak'ãri irua oopiparik'a, parãpa tai audupiarã k'aripadai na mimia ome. ¹⁶Tai mãgã k'ariparuta pirã, parã t'ãideepa t'imipiara wãdai jarateede. T'ïu k'iniada-e awaraa jarateepataarã mimia p'animãi, tai nipada-e perã awaraa jarateepataarã nipapatak'a. Æchia ne-inaa ooda-eeta jara nipapata ne-inaa oodak'a.

¹⁷Tachi Ak'õre Ùraa p'ãdade jara bi: 'Eperãpa jara k'inia bi pirã ichiata ne-inaa k'awaara bi awaraarã k'ãyaara, mãga jaraipia bi ichia k'awaa bairã Tachi Ak'õrepa iru pia ak'ipari.' (Jer 9.23-24)

¹⁸Parãpa chi pedee audua pedeeperi pia ak'idaik'araa bi. Jip'a pia ak'idaipia bi eperã Tachi Ak'õrepa pia ak'ipari.

11

Pablopa jarada ichi ãpите pedeezataarã Cristopa pëida-e

¹Frã mia k'inia bi parãpa choodamerã mi k'ïsia k'awa-ee pik'a pedee bi misa. Mi chupiria k'awãati. Mamïda mãgã pedeei naaweda, mia nãga jara k'inia bi. ²Tachi Ak'õrepa parã k'inia iru bik'a, mia pida parã k'inia iru bi. Ara eperãpa ichi k'au jiwaaparik'a iru araa pai naaweda chi imik'ïra ome, mãgã pik'a mia parã jiwaap pik'apari. K'inia bi Cristodepai ijãadamerã mia parãmaa jarateedak'a. ³Mamïda mia waawee bi Netuara Poro Waibiapa chi naapiara wëra Eva k'ùradak'a, parã jida auk'a k'ùrai jïak'aapa. Irua imeraa pedeeji Evamaa taama it'aideepa, Evapa Tachi Ak'õrepa jarada ijãa amaamerã. Frã auk'a parãmaa imeraa pedee bi mi ãpите pedeezataarã it'aideepa, parã Cristode ijãa amaa wãdamerã.

4 Jarateepari tai awara parā t'āide panak'āri, ζparā k'ūiri ēesaa p'ani-ek'ā ūridait'ee māgipa jara bi? Parā māga p'ani, māgipa jaratee ni mīda Jesús awara bi taipa jarateedap'edaa k'āyaara. Ichiaba māgā ūri k'inia p'ani, māgipa jaratee bi mīda Tachi Ak'ōre Jaure awara bi taipa jarateedap'edaa k'āyaara. ζTaipa parāmaa jarateeda-e pajik'ā Cristopa tachi o k'achiadeepa k'aripa atapari iru piuda k'aurepa? Māga bita, ζsāap'eda parāpa ūri k'inia p'anima māgipa jaratee bi? 5 Parāpa māgī 'Cristopa pēida pipiara bi' chi k'ōp'āyoorā ome pipiara ak'i p'ani mīda Ak'ōrepa pēida k'āyaara, mia āchi māga ak'i-e. Mi āchi k'āyaara ek'ariara bi-e, Ak'ōrepa mi na mimia oode pēida perā. 6 Wāara, mia pedee wēsaa pedeeek'aa āchia oopatak'a. Mamīda pia k'awa bi mia jaratee bi. Parāpa pia k'awa p'ani taipa ichita ne-inaa jōmaweda k'īra jip'a jarateepata.

Pablopa Corinto pidaarā juadepema p'arat'a jita k'inia-e pada

7 ζParāpa k'īsia p'anik'ā mia ne-inaa k'achia ooji parā juadepema p'arat'a jita-e pak'āri? Parā t'āide bak'āri, mīchi juadoopa mimia bapachi p'arat'a jitait'ee chik'o-it'ee. Jōdee mia Tachi Ak'ōre pedee pia jarateepi parāpa pipiara k'awaadamerā Cristopa parāmaa oopi k'inia bi. Jaratee-e paji parā p'arat'a jita k'iniapa. 8 Ma k'āyaara p'arat'a jitaji awaraa ijāapataarā juadepema. Āra p'arat'a jāri pik'a ataji parā k'aripait'ee. 9 Ma awara parā t'āide bak'āri, p'arat'a wa ne-inaa wē-e pak'āri, mia parāmaa maarepida iidi-e paji. Macedoniadepema ipemaarā mimaa chedak'āri, mi k'aripajida. Mamīda mia parāmaa iidi-e paji māik'aapa iidi-e pait'ee waya parā ak'ide wāk'āri. 10 Mia wāarata jara bi Cristopa wāarata jaradak'a. Acaya eujādepema apidaapa mia jarada awara mimaa oopida-e pait'ee. 11 K'īsianāati mia parā p'arat'a jita k'inia-e paji, parā k'inia-e bada perā. Tachi Ak'ōrēpata k'awa bi mia parā k'inia iru bi. 12 Mia parā p'arat'a jita k'inia-e nāga perā. ζMi āpite pedeeapataarāpa jara p'ani-ek'ā āchi wāara Cristopa parāmaa pēida, parāpa p'arat'a p'aapata perā āchi mimia pari? P'arat'a iidi wāpata āchi wārutama. Mamīda taipa māga oodak'aa. ζJara p'ani-ek'ā āchi auk'a p'ani tai ome? Mamīda taipa p'arat'a iididak'aa tai jarateepata pari.

13 Māgee eperāarā Cristopa pēida-e. Āchita Cristopa pēidada a p'ani mīda, māga p'ani-e. Jip'a k'ūrayaa p'ani. Seewata jaratee nipapata Cristopa pēida eperāarāk'a. 14 Parā p'era pik'a p'anadaik'araa bi k'awaadait'ee āchia māgā k'ūra nipapata. Netuara Poro Waibia seewata it'aripema āngel k'īra wāree pik'a padaipari eperāarā k'ūrait'ee. 15 Māgā ichi mimiapataarā auk'a seewata Cristopa pēidak'a padaipata. Māga oopata eperāarāmaa ijāapidait'ee āchia jara p'anik'a oodaipia bi Ak'ōre eujādee wādait'ee. Mamīda ma jara p'ani k'aurepa Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate irua māgīrā miapiit'ee, iru k'īrapite panadak'āri.

16 Waya chupiria iidit'ee parāpa mi pedee ūridamerā. Parādepema ūk'uruurāpa mi k'īsia k'awa-ee pik'a ak'i p'ani mīda, mi ita-aria pedeeipi. 17 Tachi Waibia pa mimaa jarapi-e mia irā jarait'ee. K'īsia k'awa-ee pik'a mia nāgī pedee audua pedeeit'ee ma seewa jarateepataarāpa oopatak'a. 18 Māgīrāpa jarai awaa p'anadairā āchia oo p'ani, mia auk'a jarait'ee mia ooda. 19 Māgīrāpa parā k'īsia k'awaa p'anida a jōnapata. ζMāga-ek'ā? Mamīda parā pia choopata ūridak'āri ma k'īsia k'awa-ee beerāpa jara jōni. 20 Wāara pia choopata āchia parā chok'a p'ani mīda āchi esclavoorāk'a. Ichiaba choopata āchia parā k'ūra p'ani mīda imeraa pedee p'anipa, p'arat'a teedamerā maa-e pirā ijāadamerā āchia jaratee p'ani. Ichiaba māgā choopata āchi audua nida mīda pāchi t'āide, k'īsia p'anadairā parā k'āyaara ne-inaa jōma pipiara k'awa p'ani. Ma awara parā māgā choopata āchia parāmaa ik'achia jara p'ani mīda. 21 Mi k'īra nejasia pik'a bi taipa māga ooda-e p'anadap'edaa perā parāmaa wādak'āri. Mamīda tai waawee pik'a p'anadairā, māga ooda-e paji. ζWāara-ek'ā?

īrata mi k'īsia k'awa-ee pik'a pedeeit'ee. Mi āpite pedeeapataarāk'a mia ooda jarait'ee.

Pablo chupiria nībada Jesucristopa pēida perā

22 Ma seewa jarateepataarāpa māgapata: “Tāipata hebreo pedee pedeeepata.” Mi jida auk'a. Ichiaba māgapata: “Taita Ak'ōre eperāarā; Israel pidaarā.” Mi jida auk'a. Māgapata: “Taita Abrahamdeepa uchiadap'edaarā.” Mi jida auk'a. 23 ζJarapata-ek'ā? “Taita Cristo-it'ee mimiapata.” Mi āchi k'āyaara Cristo-it'ee pipiara mimiapari. Irata mi eperā k'īra k'awa-ee bik'a pedeemaa bi. Āchi k'āyaara mi audupiara ne-inaa k'achia p'asapari: Cristode ijāadak'aa beerāpa mi carcelde t'ī nībijida; mi wi iru p'anajida; mi perā piuji. 24 Mi wāda joisomaa wāru chaa judiorā waibiaarāpa mi wipipachida. Wīda treinta y nueve wijida soopa. 25 Wāda ōpee wāru chaa Roma pidaarā waibiaarāpa mi pak'urupa wipijida. Wāda abaade mi perā piuji judiorāpa māupa mimaa bat'adak'āri. P'usade wāda ōpede barco pirubaaidachi māik'aapa ma wāda abaade barco pirubaap'eda, tok'esā mi pak'uru iri bataudachi k'āima aba. 26 Mi ode wā nide perā nāgā piuji: to choma nībide sīa wāde; nechiapataarāpa mi net'aa chia ata cherutade; michi auk'arā judiorāpa mi wawamaa p'anide; judio-eerāpa mi p'ua oomaa p'anide. Ma awara p'uurude bide māik'aapa eperāarā p'anadak'aamāi ode wāde, mi jirijida pedeeit'ee. P'usade wādade nūmiapa barco atadachi. Edaare Cristode ijāapatada apataarāpa

paara pedee k'achia jarajida mi āpite, mia jarateepari perā ūraa chiwidi Moisepa p'āda k'āyaara. ²⁷ K'āima chok'ara mi ik'aa paji māik'aapa p'oyaa k'āi-e paji mimia nībipa maa-e pirā jaratee nībipa. Edaare jarrapisia nībaji maa-e pirā opisia. Ewari chok'ara mi nek'o-e paji. Ma awara jīsua nībaji, p'aru pia wēe bada perā. ²⁸ Ma ne-inaa k'achiade māik'aapa awaraa ne-inaa k'achia mia nama jara-e bide, mi ichita k'Īsia nībaji ijāapataarā bee chaa, ārapa ijāa amaadaī jīak'aapa. ²⁹ Ijāapari aba juatau wēedaru pirā, mi jida māgadaipari. Jōdee awaraapa ma ijāapari p'ek'au k'achiade baaipiru pirā, mi k'Īraudaipari māgī ome.

³⁰ Mi pedee audua wāara jara k'inia bi pirā, māgara jarai mi juatau wēe bada, ijāadək'aa beerāpa mi miapidait'ee pak'āri. ³¹ Tachi Ak'ōre, Tachi Waibia Jesucristo Ak'ōrepa k'awa bi mi seewa-e bi na jōma jarak'āri. jōmaarāpa irumaa ichita o-īa it'aa t'īdaipia bi, irua ne-inaa jōmaweda oopari perā ichi juapa! ³² Wāara mi Cristode ewaa ijāa bak'āri, Tachi Ak'ōrepa mi uchiapiji mi miapidait'ee p'anadap'edaarā juadeepa. Māga paji mi Damasco p'uuruude bak'āri. Rey Aretapa jaraji ma p'uuru pidaarā ak'iparimaa p'uuru jīa paraa bidamerā mi jita atadait'ee. ³³ Mamīda mi k'ōp'āyoora pa mi k'aripajida. K'ōraa choma bide t'ī atajida māik'aapa chi p'uuru ik'aawa t'īak'au jēra bi uria badadeepa mi irabai pēijida. Māgā mi māirā juadeepa uchijai.

12

Tachi Ak'ōrepa Pablomaa unupida

¹ Michi k'inia ne-inaa awaraa nepiriit'ee, parāpa k'awaadamerā michi ituaba na mimia p'oyaa ook'aa. Jarait'ee Tachi Waibia unupida mīmaa k'āimok'araa pik'a bide. Ne-inaa eperāarāpa waide k'awada-e p'anadap'edaa mīmaa k'awaapiji. ²⁻³ Mia Cristode ijāapari k'awa bi. Catorce años paru Tachi Ak'ōrepa iru ateeji ichi eujādee. K'awa-e bi sāgā wāji, k'ap'iade wa jauredapai. Tachi Ak'ōrepata k'awa bi. Iru māgā ateeji ichide wāara ijāa bada perā. ⁴ Mama it'ari bide irua ūrji ne-inaa Tachi Ak'ōrepa apidaamaa jarapik'aa. ⁵ Pedee audua wāara jara k'inia bada paara, mia waapiara ma it'aa wādade jarak'aji. Mamīda jīp'a jara k'inia bi michi ituabaapa p'oyaa oo-e pada. ⁶ Ak'ōrepa mīmaa unupida audua jarak'aji, k'Īra k'awa-ēe pik'a, wāara mia māga unuda perā. Mamīda mia māga oo-e pait'ee. K'inia-e bi awaraarāpa mi pia ak'idamerā, Ak'ōrepa ichi eujā mīmaa unupida perā. Ma k'āyaara k'inia bi mi pia ak'idamerā mia jaratee bi k'aurepa māik'aapa mi t'āri pia bi k'aurepa jōmaarā ome.

⁷ Ma awara audua banaamerā ma ne-inaa pi-īa unuda k'aurepa, Tachi Ak'ōrepa mi miapiji Netuara Poro Waibia eere bi juapa. Ne-īri tachi k'ap'iade awa nībik'a, māga pik'a ma netuara pa mi miapipari. Māgā mia nībide, maarepida mi pedee audua pedee-e bi, michi ituaba aideepa p'oyaa uchīa-e bairā. ⁸ Chupiria iidida ōpee enenee nībaji Tachi Waibiamaa mi waa māgā miapinaamerā. ⁹ Mamīda irua p'anauji: "Māga-eda aji. Mia pi k'aripait'eeda aji, choomerā. Pi chupiria nībak'āri māik'aapa choo-e pak'āri, mia pi k'aripait'eeda aji, choomerā." Tachi Ak'ōrepa māgā jarada perā mi k'Īra nejasia-e bi jarait'ee mi chupiria nībada. Māgā jarai Cristopa mi k'aripapari perā choomerā. ¹⁰ Wāara t'āri o-īa bi Cristo k'aurepa mi nāgā chupiria nībak'āri: mīmaa awaraarāpa ik'achia jaradak'āri; net'aa wēe bak'āri; mi imiatee iru p'anadak'āri; mi k'Īsia nībak'āri; māgā nībak'āri. Māgā t'āri o-īa bai k'awa bairā michi ituaba p'oyaa choo-e pak'āri, Cristopa mi k'aripait'ee.

Pablopā Corintodepema ijāapataarā k'inia iru bada

¹¹ Parā k'aurepa mi eperā k'Īra k'awa-ēe pik'a pedee audua pedeemaa bi. Parāpata mi t'o p'anadaipia bi, michi itu t'o bai k'āyaara. Mi maarepida ek'ariara bi-e ma Cristopa pēida apataarā k'āyaara, āchia mi k'awada-e p'anida a p'ani mīda. ¹² Parāpa k'irāpāda-e p'anik'ā Tachi Ak'ōrepa ooda mi k'ap'ia pari parā t'āide nipak'āri? Ma ooda k'aurepapai parāpa ijāadaipia bi mīta wāara Cristopa pēida. Mamīda māga ooda-e paji. Mi k'ap'ia pari Tachi Ak'ōrepa oo bi misa ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa, mi choopachi parādepema ūk'uruurāpa mīmaa imiateedap'edaa. ¹³ Jōma mia ooda apemaarā ijāapataarā t'āide auk'a ooji parā t'āide. ĶK'Īsia p'anik'ā parā apemaarā ijāapataarā ek'ariara p'ani, mia parā juadepema p'arat'a jita-e pada perā? Māga k'Īsia p'ani pirā, jmi perdonāti!

Pablo waya Corinto pidaarā ak'ide wāit'ee bada

¹⁴ ĶŪriti! Na wārupa parāmaa wāda ōpee pait'ee. Et'ewa jaradak'a mia maarepida iidi-e pait'ee parā juadepema. Parā p'arat'a k'inia-e. Jīp'a k'inia bi parāpa wāara Cristode ijāadamerā. Warrarāpa āchi ak'ōreerā ak'idak'aa. Ak'ōreerāpata āchi warrarā ak'ipata. ¹⁵ Mi parā ak'ōrek'a bairā, mia iru bi jōmaweda teel, michi k'ap'ia paara, t'āri pa paraa Cristode ijāadamerā. Mia parā māgā audū k'inia iru bi. Jōdee parāpa mi mak'āra k'iniada-e iru p'ani. ĶWāara-ek'ā?

¹⁶ Wāara mia maarepida p'arat'a iidi-e paji parā t'āide bak'āri. Mamīda Ķmi āpite pedee-pataarāpa jara jōni-ek'ā mia parā k'ūrajī? ¹⁷ ĶParāpa k'Īsia p'ani-ek'ā mia parā k'ūrajī mi

k'öp'äyoorā pēida k'aurepa? 18 Mamīda māga-e! Wāara mia chupiria iidiji Titomaa parā ak'ide wāmerā māik'aapa iru ome awaraa ipema pēiji. Mamīda parāpa pia k'awa p'ani Titopa parā k'ūra-e paji, iru auk'a mik'a t'āri pia bapari perā parā ome. Auk'a parā k'aripa k'inia p'anapata.

19 ĴParāpa k'isia p'anik'ā mia ma jōma jara aupada jaraji p'anaut'ee mi āpite pedee-ataarāmaa, māgā parāpa mi pia ak'idamerā? Māga-e. Tachi Ak'ōrepa k'awa bi mi t'āride iru bi, Cristo mi ome bapari perā. Iruata mimaa māga jarapiji. Ipemaarā k'iniarā, mia ma jōma jaraji parā k'aripait'ee pipiara Cristode ijāadamerā. 20 Mamīda waawee bi mi jāmaa wāk'āri, parā māga unu-e pai ĵak'aapa. Wāara parā waide pia ijāada-e p'ani pirā, parāpa ichiaba mi unu k'iniada-e p'anadai. Mi jāma panak'āri, unu k'inia-e parāpa nāga oomaa p'ani: nepira ĵirīmaa chīara ome; chīara k'īra unuamaa net'aa k'aurepa; k'īrau jōni chīara ome; jōma k'ia jōni pāchi-it'ee; ik'achia jaramaa chīaramaa maa-e pirā chīara āpite pedeemaa; audua jōni; pariatua ne-inaa oomaa p'ani. 21 Ma awara mia waawee bi mi jāmaa wāk'āri, Tachi Ak'ōrepa mi waya k'īra nejasiapiit'ee, parāpa waide k'achia oo amaada-e p'anadairā. Wāara mi jēedariit'ee unuru pirā parādepemaarā ūk'uru at'āri k'isia k'achia nipapata, k'īra nejasia wēe. ĴParā at'āri wēraarā ome pariatua k'āi jōni-ek'ā, waide oo amaa k'iniada-e p'anadairā parāpa naawedapema k'achia k'īra t'ādo oopatap'edaa?

13

Pablopa jarada ichia ooit'ee bi Corinto p'uuru

1 Mia et'ewa jaradak'a nāgī wārupa parā ak'ide wāda ōpee pait'ee. Jāma panak'āri, parā at'āri k'achiade p'ani pirā, mia ooit'ee Tachi Ak'ōre Ūraa chonaarāweda p'ādade jara bik'a: 'Eperāpa chīara imiateek'āri, iru miapiri naaweda, irua k'achia ooda unudap'edaaŋ omé wa ōpee ĵirīdaipia bi, auk'a jaradamerā ārapa unudap'edaa.' (Dt 19.15)

2 Mi parāmaa wāda omeede jaraji chi k'achia oo p'anadap'edaaŋ rāmaa mia āchi chupiria k'awa-e pait'ee, ma k'achia oo amaada-e p'ani pirā, mi pai naaweda. Irā jōmaarāmaa mia jara pēiru wāara āchi chupiria k'awa-e pait'ee mi jāma panak'āri. 3 Parāpa k'inia p'anida a p'ani mia ak'ipimerā Cristopa pedeeperi mi k'ap'ia pari. K'awaadait'ee mi jāma panak'āri. Cristo eperā juatau wēe bik'a bi-e. Jōma oopari ichia k'inia bik'a, jōmaarā k'āyaara waibiara bairā. Māgā auk'a ooit'ee parā t'āide, k'achia oo amaada-e p'ani pirā. 4 Wāara iru juatau wēe pik'a baji kurasode piuk'āri. Mamīda irā ichita chok'ai bi Tachi Ak'ōrepa iru chok'ai p'irabaipida perā. Tai jida juatau wēe pik'a p'ani. Mamīda iru ome araa p'anapata perā, ichiaba ichita chok'ai p'anapataadait'ee iru ome. Maperā taipa parā nepira ak'idai irua k'aripak'āri.

5 Pia k'islati parā t'āri chaachaa. ĴWāara Jesucristode ijāapatak'ā? Māgā ijāa p'ani pirā, k'awa p'ani Cristo bapari parā ome. Mamīda p'oyaa ooda-e p'ani pirā irua oopi bik'a, wāara iru ba-e parā ome. ĴWāara-ek'ā? 6 Parāpa taipa oopata pia ak'idak'āri, k'awaadai wāara Cristopa tai pēiji, taipa oopata perā irua oopi bik'a. 7 Mamīda parāpa tai at'āri ak'ida-e p'ani mīda Cristopa pēidak'a, taipa it'aa iidimaa p'ani Tachi Ak'ōrepa parā k'aripamerā ne-inaa k'achia oonaadamerā. Iidida-e irua parā t'āri p'uapimerā tai juapa. Ĵip'a iidi p'ani parāpa ne-inaa pia oodamerā irua ichideerāmaa oopi k'inia bik'a. Māga ooruta pirā, taipa apida t'āri p'uapida-e Tachi Ak'ōrepa taimaa oopiparik'a. 8 Wāara Tachi Ak'ōrepa tai pēipari itriadamerā chi p'ek'au k'achia oopataarā ijāapataarā t'āide p'ani. Mamīda māgiirāpa Ak'ōremaa chupiria iididak'āri, ma k'achia oo amaa p'ani pirā, māgā itriada-e pait'ee, Ak'ōrepa chi chupiria iidirutaarā p'ek'au k'achia wēpapipari perā. 9 Tai o-ia p'ani Tachi Ak'ōrepa tai pēi-e pak'āri ijāapataarā itriade. Mapa irumaa iidi p'ani parāpa pipiara ijāadamerā māik'aapa oodamerā Cristopa oopi bik'a. 10 Ma-it'ee mia na k'art'a parāmaa p'āji mi wāi naaweda. Mia parā itria k'inia-e bi māik'aapa apida t'āri p'uapi k'inia-e bi, Ak'ōrepa mimaa māga oopi bi mīda. T'āri p'uapii k'āyaara, mia parā k'aripa k'inia bi pipiara ijāadamerā. Ma-it'ee p'ani Tachi Ak'ōrepa mi parāmaa pēiji.

Pablopa jarada na k'art'a p'ā aupa wāde

11 Irā ipemaarā, na k'art'a aupa k'inia bi. K'inia bi parā o-ia p'anapataadamerā māik'aapa ne-inaa jōmaweda oo k'inia p'anapataadamerā Cristopa oopi bik'a. T'āri auk'a, k'āiwee, chik'inia p'anapataāti mia ūraadak'a. Māgā Tachi Ak'ōrepa parā pia ak'it'ee, irua eperāarā k'āiwee p'anapipari perā māik'aapa chik'inia p'anapipari perā.

12 Ipemaarā ome chik'inia saludaapataāti parāpa ichita oopatak'a. Nāpema Cristode ijāapataarāpa parāmaa salude pēiruta.

13 Taipa k'inia p'ani Tachi Waibia Jesucristopa parā k'aripamerā. Ichiaba k'inia p'ani Tachi Ak'ōrepa parā chik'inia p'anapimerā māik'aapa Tachi Ak'ōre Jaurepa parā jōmaarāmaa k'awapimerā wāara Cristodeerā.

Māgapai paji.

GÁLATAS

San Pablopa K'art'a P'áda Galacia Eujãdepema Ijãapataarãmaa

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'áji. Na k'art'ade Pablopa k'irãpapi bi Galacia eujãdepema ijãapataarãmaa, ichiata áchi t'áide naapiara jaratee nipapachi Jesucristopa ooda áchi o k'achiadeepa k'aripa atait'ee. P'anau bi judiorã, chi mama jarateepataarãpa Cristode ijãapataarã tauchaa bipidaipia bi áchi imik'traarã k'ap'iade maa-e pirã atuadait'ee. Pablopa jip'a jara bi eperãarã it'aa wãdait'ee wãara Cristode ijãapata perãpai.

Salude jarap'eda, naapiara Pablopa ma Galacia eujãdepema ijãapataarã itria bi Cristodepai ijãadai k'ãyaara, awara ijãa k'inia p'anadairã (cap. 1.1-10). Jara bi wãara ichi Jesucristopa jirit'erada mãik'aapa pãida ichi ũraa jarateede; awaraa Cristopa jirit'eradaarã Jerusalende p'anãrãpa irua jarateepata pia ak'ipata (caps. 1.11-2.21); sãap'eda Cristodepai ijãapataadaipia bi mãik'aapa sãap'eda jiridaik'araa bi oodait'ee Moisepa p'ãdade jara bik'a, Ak'õrepa ãra pia ak'imerã (caps. 3.1-4.31). ũraa bi jip'a oopataadamerã Cristopa oopi bik'a mãik'aapa chik'inia p'anapataadamerã (caps. 5.1-6.10). T'ẽepai jara bi Tachi Ak'õrepa eperãarã pia ak'i-e, áchi k'ap'iade tauchaa iru p'anadairã maa-e pirã wẽe p'anadairã. Jip'a pia ak'ipari t'ãri chiwidi pik'a p'anadak'ãri Jesucristode ijãapata k'aurepa (cap. 6.11-18).

Salude pãida

¹ Mi, Pablopa na k'art'a p'ãru parã Galacia eujãdepema Cristode ijãapataarãmaa. Eperãarãpa mi jirit'erada-e paji. Ichiaba mi pãida-e paji. Tachi Ak'õre, Cristo chok'ai p'irabaipidapata mi jirit'eraji mãik'aapa Cristopa mi pãiji. ² Jõma tachi ipemaarã Cristo k'aurepa nama mi ome auk'a p'anãrãpa salude pãiruta parã Cristode ijãapataarã it'aa t'ipata chaa. ³ Taipa it'aa iidipata Tachi Ak'õre Tachi Waibia Jesucristo ome parã pia ak'i p'anadamerã. Mãga k'ãiwee p'anapataadait'ee. ⁴ Tachi Ak'õrepa k'isia iru badak'a Cristo piuji tachia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Ichi ita-aria peepiji tachi k'aripa atait'ee na p'ek'au eujãdepemaarãpa k'achia oopatadeepa. ⁵ Maperã ichita it'aa t'ĩdãma Tachi Ak'õremaa jaradait'ee iru jõmaarã k'ãyaara t'ãri piara bapari. Amén.

K'ĩrak'auapai ijãadai awaraarãpa jaratee p'ani

⁶ Mamĩda mi p'era pik'a bi taarã-e weda parãpa ijãa amaadaruta perã Tachi Ak'õrepa k'isia iru badade ooit'ee Cristo k'ap'ia pari. Iru k'ap'ia pari Tachi Ak'õrepa parã chupiria k'awaaji mãik'aapa jiriji irude ijãadamerã mãik'aapa it'aa wãdamerã. Mamĩda parãpa mãga ijãa k'inia-e p'ani. Ma k'ãyaara ijãa k'inia p'ani awaraa ne-inaa k'aurepa it'aa wãdai. ⁷ Mamĩda mãga-e! Eperãarã ũk'uruurãpa parãmaa k'isia awara-awaraapiruta. Mãirãpa ne-inaa awara jaratee k'inia p'ani, Tachi Ak'õre pedee pia jarateedai k'ãyaara. ⁸ Mapa taipa wa it'aripema angeleerãpa paara jarateeruta pijida taipa naaweda jarateeda awara, Tachi Ak'õrepa mãirã atuapiipia bi. ⁹ Parãpa ijãajida taipa naaweda jarateedap'edaa. Mapa mia waya jarai ma et'ewa jarada. Aabaapa jarateeru pirã taipa Cristode jarateeda k'ãyaara awara, mãgi atuapiipia bi.

¹⁰ Mia jara k'inia-e bi eperãarãpa mi pia ak'idamerã mia jaratee bi k'aurepa. Mãga ooda paara, p'oyaa oo-e pak'aji Cristopa oopi bik'a. Cristode ijãai naaweda, mãga ooji mĩda, irã jip'a na mĩmia oo k'inia bi Tachi Ak'õrepa oopi bik'a, iruata mi pia ak'imerã.

Tachi Ak'õrepa Pablo jirit'erada Jesupa ooda jarateemerã

¹¹ Ipemaarã Cristo k'aurepa, mia nãga k'awapi k'inia bi parãmaa. Mia Cristopa ooda eperãarã k'aripait'ee parã t'áide jaratee nipak'ãri, jaratee-e paji michi k'ĩsiadoopa ¹² maa-e pirã awaraapa mĩmaa jarateeda. Jara-e paji eperãpa jara pãida. Jip'a jaraji Jesucristopa mĩmaa k'awapida.

¹³ Parãpa k'awa p'ani mia ooda at'ãri judiorãpa ijãapatade ijãa bak'ãri. Tachi Ak'õredeerã audũ jiri nipapachi peeit'ee, mãirã jõpi k'inia bada perã. ¹⁴ Maapai judiorãpa ijãapata audupiara k'awa wãji, mi ome ãño auk'a iru p'anadap'edaarã k'ãyaara. Jõmaarã k'ãyaara pipiara oo k'inia baji judiorãpa oopata, chonaarãweda ũraapatap'edaak'a.

¹⁵ Mãga baji mĩda, irã mia k'awa bi Tachi Ak'õrepa k'isia iru baji mi jirit'erait'ee oomerã ichia oopi bik'a. Mãga ooji mi t'oi naaweda, ichi wãara t'ãri pia bapari perã. ¹⁶ Maperã ichi Warra k'awapiji mĩmaa, judio-eerã t'áide mia jarateenamerã ichi Warrapa ooda eperãarã k'aripait'ee. Mamĩda mãga k'awapik'ãri, mi apidaamaa wã-e paji ũraa iidide. ¹⁷ Ichiaba wã-e paji Jerusalende Cristo ome nipapatap'edaarãmaa ne-inaa iidide, Cristopa ãra mi naa pãiji mĩda jarateede. Ma k'ãyaara, ma t'ẽepai wãji Arabia eujãdee it'aa t'ide michi ituaba. Maap'eda waya cheji Damasco p'uurudee.

¹⁸ Wāara, Cristode ijāadak'āriipa año õpee parumaa, mi Jerusalendee wāji Pedro ak'ide māk'aapa tomiā omē mama beejī. ¹⁹ Mamīda mama bide Cristopa jirit'eradaarā awara unu-e paji. Tachi Waibia Jesucristo ipema, Santiago aupaita unuji. ²⁰ Tachi Ak'õrepa k'awa bi mia na p'ā bide seewa jara-e bi. Wāarata jara bi.

²¹ Ma t'ēpai Jerusalendee wāji Siria eujādee māk'aapa Cilicia eujādee. ²² Maapai Cristode ijāapataarā Judea eujādepemaarāpa mi waide k'awada-e p'anajida. ²³ Aba na pedee ūrijida awaraarā ijāapataarā it'aideepa: "Tachi jiri nipadapa ĩrā jarateemaa bi Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee, naaweda irude ijāa amaapi k'inia baji mīda." ²⁴ Māga ūridak'āri, ma ijāapataarā o-ĩa it'aa t'ijida gracias jaradait'ee Tachi Ak'õremaa mi pari.

2

Ak'õrepa jirit'eradaarā awaraarāpa Pablo pia ak'ipatap'edaa

¹ Ma naa wāda t'ēpai Jerusalendee, catorce años parumaa waya wāji tachi ipema Cristo k'aurepa Bernabé ome. Mia tachi ipema Tito auk'a ateeji. ² Wāji Tachi Ak'õrepa mimaa k'awapida perā wāipia bi. Mama bide ijāapataarā ak'ipataarā taide mia jaraji pedee pia jōma mia Cristode jarateepari judio-eerā t'āide nipak'āri. Māga ooji k'awa k'inia bada perā ārapa pia ak'idai wa pia ak'ida-e pai mia jarateepari judio-eerāmaa. Māga k'awa k'inia baji pariatua na mimia oo k'inia-e bada perā. ³ K'Īsia nībaji mīda ārapa jaradait'ee, māga uchīa-e paji. Mi k'õp'āyo, Tito, judio-ee paji mīda, maarepida jarada-e paji ichi k'ap'īade tauchaa bipimerā. ⁴ Ma-it'eeta wājida āramaa iidide. Ūk'uru wāara Cristode ijāada-e p'anadap'edaarā mera t'ūjida judio-eerā ijāapataarā t'āide, tachi ijāapata Cristode pia k'awaade. Jarajida tauchaa bipidaipia bi judio-eerā ijāapataarā imik'īraarā k'ap'īade. Māgeerāpa k'iniada-e tachi ijāadamerā Jesucristodepai, Tachi Ak'õrepa tachi pia ak'imerā. Tachi auk'a esclavoorāk'a p'anapi k'inia p'ani Moisepa p'āda jua ek'ari, judiorā chonaarāweda p'anadap'edaak'a. ⁵ Taipā maarepida k'Īsiada-e paji oodait'ee māgeerāpa oopi k'inia p'anadap'edaak'a. Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee, ma pedee wāara jīa k'inia p'anajida parā-it'ee.

⁶ Ma awara tachi waibiarāda apataarāpa ne-inaa awara jarada-e paji mia jarateemerā. Mia jara bi "tachi ijāapataarā waibiarāda apata" ūk'uruurāpa at'āri jarapata perā Cristo ome nipapatap'edaarā awaraa ijāapataarā k'āyaara waibiara p'ani. Mamīda mia p'ua-e bi chisāgi ijāapari waibiara bi māk'aapa chisāgi ijāapari ek'ariara bi. Tachi Ak'õrepa ichideerā jōmaweda auk'a pia ak'ipari. ⁷⁻⁸ Māgi ijāapataarā waibiarāpa ne-inaa awara jarateepidai k'āyaara mimaa, mi bijida Tachi Ak'õre juade waapiara judio-eerā t'āide jarateenamerā Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. K'awajida Tachi Ak'õrepa mi ma-it'ee jirit'eraji, Pedro jirit'eradak'a judiorāmaa jarateenamerā.

⁹ K'awaadak'āri Tachi Ak'õrepa wāara mi k'aripa bi judio-eerāmaa jarateenamerā, Santiago, Pedro Juan ome, chi ijāapataarā ak'ipataarā waibiarāda apata, āchi jua teejida mimaa māk'aapa Bernabemaa. Māga oojida ak'ipidait'ee auk'a k'õp'āyoorāk'a taipa Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee judio-eerā t'āide jarateedaipia bi. Jōdee āchia judiorā t'āide jarateedai. ¹⁰ Jīp'a āchia taimaa iidijida k'Īra atuanaadamerā k'aripadait'ee chupīria chedeerā āchi t'āide. Mia pida auk'a māga oo k'inia bi.

Antioquia p'uurude Pablopa Pedro itriada

¹¹ Māgā āra t'āideepa t'āri o-ĩa uchīajida mīda, Pedro Antioquia p'uurudee chek'āri, ijāapataarā taide mia iru itriaji judio-eerāmaa ne-inaa k'achia oo bada perā. ¹² Nāga ooji. Naa pachek'āri, iru auk'a nek'opachi judio-eerā ijāapataarā ome. Mamīda ai t'ēpai ūk'uru judiorā Santiago ome p'anadap'edaarā Jerusalendeeapa pachejida. Māirāpa ijāapata judiorā nek'odaik'araa bi judio-eerā ome. Ma awara ijāapata tauchaa bipidaipia bi judio-eerā k'ap'īade. Maperā awara nek'ojida. Pedropa māga unuk'āri, auk'a awara nek'omaa beejī, māirāpa k'achia pedeenadamerā iru āpīte. ¹³ Māpai Pedropa māga ooru unudak'āri, awaraa judiorā ijāapataarā Antioquiadepemaarā auk'a k'Īra jīp'a-eedachida. Judio-eerā p'anadap'edaamāiipa awara nek'ojida, Bernabé paara. ¹⁴ Mia āchi māga unuk'āri, k'awaaji āchia ooda-e paji Tachi Ak'õrepa wāarata jara pēidak'a. Mapa jōmaarā ijāapataarā taide Pedromaa jaraji:

—Pichi t'oru weda pi judio mīda, nama bide judiorāk'a ba-e pajida aji. Māga bita, ḡsāap'eda pia judiorāpa oopata oopi k'inia bima aji, judio-eerāmaa?

Cristode ijāa p'anipapai it'aa wāda

¹⁵ Wāara, tachi t'oru weda tai judiorāpa iru p'anapachida Tachi Ak'õrepa Moisemaa ūraa p'āpida. Tai Tachi Ak'õrede ijāadak'aa beerā-e, judio-eerāk'a. ¹⁶ Mamīda Tachi Ak'õre Ūraa p'āda māgā iru p'ani mīda, taipā pida k'awa p'ani eperā apida p'ek'au k'achia wēe bait'ee Tachi Ak'õre k'Īrapite māgīpa oopari perā ma ūraa p'ādade jara bik'a. Moisepa p'ādade jara bik'a oo p'anipapai eperāarā p'oyaa wādak'aa Tachi Ak'õre truadee. Jīp'a eperā iru truadee

wáit'ee Jesucristode ijāapari perā. Maperāpi tai auk'a Cristode ijāajida, iru k'aurepa Tachi Ak'ōrepa tai p'ek'au k'achia wēe ak'imerā.

¹⁷ Māgā Cristode ijāajida, p'ek'au k'achia wēe p'ana k'inia p'anadap'edaa perā Tachi Ak'ōre k'īrapite. Uchiajida ma ūraa p'ādade jara bi jua ek'ariipa māik'aapa judio-eerāk'a pajida. Māga oodak'āri, ¿ne-inaa k'achia oojidak'ā? Māgā ne-inaa k'achia ooda paara, māgara Cristopa taimaa ne-inaa k'achia oopik'aji. ¡Mamīda māga-e! ¹⁸ Michi k'inia wāara ne-inaa k'achia ook'aji eperāarāmaa waya oopida paara Moisepa p'ādade jara bik'a, oopii k'āyaara Tachi Ak'ōrepa jara pēidak'a Cristo k'ap'ia pari. ¹⁹ Mia māga jara bi mia p'oyaa oo-e pada perā jōma ma p'ādade jara bik'a. Ma k'aurepa mi piudak'a bajī, ne-inaa oo-ee Tachi Ak'ōre-it'ee. Mamīda Cristode ijāak'āri, irua mi uchiapiji ma p'ādade jara bi jua ek'ariipa, wāara oomerā Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bik'a. ²⁰ Cristopa māga ooji, kurusode piuk'āri. Maperā mia jarai mi jida auk'a kurusode piu pik'aji Cristo ome, māgā uchiat'ee ma ūraa p'āda jua ek'ariipa māik'aapa araa bapariit'ee iru ome. frá iruta bapari mi ome māik'aapa iru mi poro waibia. Mapa mi chok'ai bi misa, ijāa bi Tachi Ak'ōre Warrade māik'aapa oo k'inia bi irua oopi bik'a. Māga oo k'inia bi irua mi audū k'inia iru bap'eda, piuda perā mi pari. ²¹ Mia eperāarāmaa ijāapi k'inia-e bi ne-inaa awara, Tachi Ak'ōrepa pedee pia Cristode jara pēida k'āyaara. Cristo piuji tachi o k'achiadeepa k'ariipa atait'ee, māgā Tachi Ak'ōrepa tachi pia ak'imerā. Tachi Ak'ōrepa eperāarā pia ak'ida paara oo p'anadap'edaa perā Moisepa p'ādade jara bik'a, Cristo pari piuk'aji.

3

Chisāgide ijāadaipia bi; Moisepa p'ādade wa Cristode

¹ ¡Aai, Galacia pidaarā! ¡Parā k'īsia k'awada-ee beerāk'api p'ani! ¿Apidaapa parā poro p'ērebapit'ajida-ek'ā? ¿K'īrāpada-e p'anik'ā taipa jarateedap'edaa parā t'āide nīpadak'āri? Jesucristo kurusode piuda pia jarateejida parā jōmaarāmaa. ² Jīp'a mia nāga k'awa k'inia bi. ¿Tachi Ak'ōre Jaure ba chejik'ā parā ome, oo p'anadap'edaa perā Moisepa p'ādade jara bik'a maa-e pirā ijāadap'edaa perā Tachi Ak'ōrepa jara pēida Cristo k'ap'ia pari? ³ ¿Parā wāara k'īsia k'awada-ee p'anik'ā? Naaweda Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee ūridak'āri, Cristodepai ijāajida māik'aapa p'aneejida iru Jaure ome. ¿īrā k'īsiapatak'ā Tachi Ak'ōrepa parā pipiara ak'iit'ee oo p'ani pirā judiorā ūraa p'ādade jara bik'a maa-e pirā ne-inaa oo p'ani pirā pāchi juadoopa? ⁴ ¿Jōma Tachi Ak'ōre Jaurepa pia ooda parā-it'ee pari oojik'ā? ¡Wāara māga pari ook'aji, parā ijāa k'inia p'ani pirā ma ūraa p'ādade, Cristodepai ijāadai k'āyaara! ⁵ Mia waya iidiit'ee. Tachi Ak'ōrepa ichi Jaure pēik'āri parā ome bapariimerā māik'aapa parā t'āide ne-inaa oopimerā eperāarāpa p'oyaa oodak'ā āchi juadoopa, ¿sāap'eda māgā pēiparima? Pēi-e parāpa oopata perā irua Moisemaa ūraa p'āpida jara bik'a. Ma k'āyaara pēipari Cristodepai ijāapata perā.

Tachi Ak'ōrepa Abraham pia ak'ida (Ro 4.1-3)

⁶ K'īsiadāma judiorā chonaarāwedapema Abrahamde. Tachi Ak'ōrepa ūraa p'āpidade chonaarāmaa jara bi:
'Abrahampa Tachi Ak'ōrepa jarada ijāaji. Maperā Tachi Ak'ōrepa iru pia ak'ipachi.' (Gn 15.6)

⁷ Mapa k'awaadaipia bi eperāarāpa Tachi Ak'ōrede ijāadak'āri, āchi wāara Abrahamdeepa uchiadak'a p'ani. Iruk'a Tachi Ak'ōrepa jarada ijāapata māik'aapa iru k'īrapite pia p'anapata. ⁸ Tachi Ak'ōrepa naaweda k'īsia iru bajī judio-eerā o k'achiadeepa k'ariipa atait'ee, wāara ijāadak'āri. Māga k'awapiji Abrahammaa. Tachia māga k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa Moise-maa nāga p'āpida perā:

'Tachi Ak'ōrepa na pedee pia Abrahammaa māgaji: "Mia na p'ek'au eujādepemaarā jōmaweda k'aripait'eeda aji, pi k'ap'ia pari.'" (Gn 12.3)

⁹ Ak'ōrepa māga jarada perā, tachia k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa Abraham bendiciadak'a irua ijāada perā, awaraarā auk'a bendiciat'ee irude ijāadak'āri.

¹⁰ Jōdee eperāarā k'achia ooit'ee, ichi ūraa p'ādade jara bik'a ooruta pirā irua āchi pia ak'imerā. Āchi atuapiit'ee p'oyaa ooda-e perā jōma ma ūraade jara bik'a:

'Eperāpa oo-e bi pirā jōma Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a, atuait'ee.' (Dt 27.26)

¹¹ Ma jōma jara aupadade k'īsiadak'āri, pia k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa pia ak'i-e chi oo k'inia bipapai iru ūraa p'ādade jara bik'a. Jīp'a pia ak'ipari eperā irude ijāa bita. ¿Iru ūraa p'ādade nāga jara bi-ek'ā?

'Eperā Tachi Ak'ōrede wāara ijāapari ichita bapariit'ee iru ome, p'ek'au k'achia wēe bairā iru k'īrapite.' (Hab 2.4)

¹² Eperá ijáa-e bipa ooda paara jōma Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a, it'aa wāk'aji ichi k'īradoopa. Māga k'awa p'ani Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bairā:

'Eperāpa ook'āri jōmaweda Ak'ōre Ūraade jara bik'a, ichiata bapariit'ee ma ūraade jara bik'a.'
(Lv 18.5)

¹³ Mamīda tai judiorāpa oodak'aa jōmaweda Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a. Mapa o k'achiade p'anajida māk'aapa atuadait'ee paji. Mamīda Cristopa tai uchiapiji ma ūraa p'ādade jara bi jua ek'ariipa, ma k'aurepa atuanaadamerā. Māga ooji kurusode piuk'āri. Tachi Ak'ōrepa iru k'achia ooji, tai k'achia ooi k'āyaara. Māgá tai k'aripaji. K'awa p'ani Cristo k'achiade baji Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bairā:

'Eperā pak'urude bajjira bi k'achiade banait'ee.'

(Dt 21.23)

¹⁴ Jesucristopa māgá tai k'aripaji parā judio-eerā paara ijāadamerā Abrahampa ijāadak'a. Ma awara māgá tai k'aripaji tachi jōmaweda ichiaba ijāadak'āri, iru Jaure tachi ome iru p'anadamerā. Māgá Tachi Ak'ōrepa ooji ichia jaradak'a Abrahammaa, jarak'āri Abraham k'ap'ia pari ne-inaa pia ooit'ee na p'ek'au eujādepemaarā jōmaarāmaa.

Moisepa p'āda Tachi Ak'ōrepa jarada ome

¹⁵ Ipemaarā, k'īsiadāma eperāarāpa oopatade. Eperāpa p'āk'āri k'airāpa ichi net'aa atadait'ee ichi piuk'āri, chi firma p'āp'eda, eperā awaraapa ne-inaa awaraa p'ā-e pai ai p'ādade, chi p'āda chiparipa jara-ee. Maa-e pirā chipari piuk'āri, awaraa eperāpa ne-inaa awaraa p'ā-e pai ai p'ādade. Ichiaba ichi k'inia ma p'āda jōpi-e pai. ¹⁶ Tachi Ak'ōrepa jara bēiji Abraham ome irudeepa uchiadait'eerā k'aurepa na p'ek'au eujādepema jōmaarāmaa ne-inaa pia ooit'ee. Māga jarak'āri, jara k'inia-e baji jōmaweda Abrahamdeepa uchiadait'eerā k'ap'ia pari ma ne-inaa pia ooit'ee. Jip'a jara k'inia baji irudeepa uchiat'ee abaa k'ap'ia pari māga ooit'ee. Māgí Jesucristo. ¹⁷ Ma jara aupadade mia nāga jara k'inia bi: eperāpa p'āda bēiparik'a k'awaadamerā k'aipa ichi net'aa atait'ee, māga pik'a Tachi Ak'ōrepa ichia jarada bēiji Abraham ome, iru t'ēe uchiadap'edaarāpa auk'a māga k'awaadamerā. Jōdee, cuatrocientos treinta años wāyaada t'ēepai, ichi ūraa Moisemaa p'āpiji. Mamīda ma ūraa p'āpik'āri, ichia jara bēida Abraham ome at'āri beeji. Ma ūraa p'ādapa jōpi-e paji ichia naapiara jarada Abrahammaa. ¹⁸ Tachi Ak'ōrepa na p'ek'au eujādepemaarā k'aripa k'inia bada paara Moisepa ūraa p'ādade jara bik'a oopata k'aurepa, māgara ichia jarada jara bēi-e pak'aji Abraham ome. Mamida māga-e paji. Ichia jarada bēiji Abraham ome, k'inia bada perā Abrahampa ma jarada ijāamerā. Ma ijāada k'aurepa na p'ek'au eujādepemaarā auk'a ijāadak'āri, pia p'anapataadai Ak'ōre k'īrapite.

K'āare-it'ee Moisemaa ma ūraa p'āpida

¹⁹ jK'āare-it'ee ichi ūraa Moisemaa p'āpijima? Māga p'āpiji eperāarāpa k'awaadamerā āchi p'ek'au k'achia ooyaa p'anapata iru k'īrapite. Ma ūraa pēiji ichi angeleerā ome eperāmaa, māgipa p'āmerā eperāarā-it'ee. Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru baji eperāarāpa ma ūraa p'āda iru p'anadamerā, ma Abrahamdeepa uchiada na eujādee cheru misa na eujādepemaarā k'aripait'ee, Ak'ōrepa naaweda jaradak'a. ²⁰ Māgá tee pēiji mīda ichi ūraa Moisés k'ap'ia pari, māga oo-e paji jarak'āri Abrahammaa. Ichi it'aideepa jaraji ichia ooit'ee bada Abrahamdeepa uchiada k'ap'ia pari.

²¹ Maperā eperāpa k'īsiai Tachi Ak'ōrepa k'īsia awara-awaraa iru baji eperāarā o k'achiadeepa k'aripa atait'ee. jMamīda māga-e! Ichi ūraa tee pēidapa eperāarā o k'achiadeepa uchiapida paara, wāra p'ek'au k'achia wēe p'anak'ajida iru k'īrapite māk'aapa it'aa wāk'ajida ma ūraa k'aurepa. ²² Mamida iru ūraa p'ādade jara bi eperāarā jōmaweda p'ek'au k'achia jua ek'ari p'anapata. Ara presoorā p'oyaa uchiada-e p'anik'a carceldeepa āchi juadoopa, māga pik'a eperāarā p'oyaa uchiada-e p'ek'au k'achia jua ek'ariipa āchi juadoopa. Aba uchiadai Jesucristode ijāadak'āri, iru k'ap'ia pari Tachi Ak'ōrepa eperāarā k'aripapari perā, ichia jaradak'a Abrahammaa.

²³ Cristo chei naaweda, tai judiorā ichiaba presoorāk'a p'anapachida Moisepa p'ādade jara bi jua ek'ari. Ma ūraa carcel jiparik'a baji. Tai ak'i baji Tachi Ak'ōrepa unupiru misa ichia Abrahammaa jaradak'a. ²⁴ Mimiaparipa warra ak'iparik'a, ma ūraa p'ādapa tai ak'i pik'apachi Cristo cheru misa, tai jida irude ijāadamerā māk'aapa p'ek'au k'achia wēe p'anadamerā Ak'ōre k'īrapite. ²⁵ Irá, Cristo cheda perā, māgá irude ijāadak'āri, tai waa p'anadak'aa Moisepa p'āda jua ek'ari.

²⁶ Ma k'āyaara pipiara, parā jōmaweda Tachi Ak'ōre warrarā, Jesucristode ijāapata perā. Māgá araa p'anapata Cristo ome. ²⁷ Jōmaweda araa p'anapataarā Cristo ome Tachi Ak'ōre warrarā iruk'a. Ma-it'ee tachia poro choopipata; ak'ipidait'ee araa p'anapata Cristo ome. ²⁸ Māgá Cristo ome p'anapata perā, Tachi Ak'ōrepa tachi ichi warrarāk'a auk'a unupari. Māga unupari judiorā mīda, judio-eerā mīda, esclavoorā mīda, esclavo-eerā mīda, imik'īraarā mīda, wēraarā mīda. Jōmaweda auk'a p'ani iru k'īrapite Jesucristo ome araa p'anadak'āri.

²⁹ Ma awara tachi Cristo ome araa p'anapataarã wãara Abrahamdeepa uchiadap'edaarã, Tachi Ak'õrepa jara pëida ijãapata perã Abrahampa ijãadak'a. Maperã iru p'anadait'ee jõma Tachi Ak'õrepa k'ĩsia iru bi ichideerã-it'ee.

4

Tachi Ak'õre warrarã

¹ Piara k'awaadait'ee mia jara k'inia bi, k'ĩsiati nãgide. Eperã piuk'ãri warra k'aipeepai iru bi, ma-ãri weda ma warrapa atak'aa chi ak'õrepa net'aa atabëida. Awaraarã jua ek'ari chi ak'õre esclavok'a bapari, net'aa mak'iaara wëe, chonaa paru misa. ² Mãmisa chi ak'ipataarãpa nipata chi ak'õrepa año jara bëida parumaa, ma net'aa teedai naaweda mãik'aapa chi te chipari papii naaweda. ³ Mãga pik'a tachi jida esclavoorãk'a p'anapachida, Cristo na eujãdee chei naaweda Tachi Ak'õrepa jara bëidak'a. Maapai chonaarãwedapema ùraa jua ek'ari p'anapachida mãik'aapa k'ĩsia p'anapachida warrarãk'a. K'ĩsia p'anapachida tachia ne-inaa k'awa p'anipa maa-e pirã ma ùraa jara bik'a oo p'anipa it'aa wãdai. ⁴ Mamãda Tachi Ak'õrepa k'iniak'ãri, ichi Warra pëiji na p'ek'au eujãdee judío wërapa t'omerã. Mãgã chi Warra bapachi Tachi Ak'õre ùraa p'ãdade jara bi jua ek'ari mãik'aapa jõma oopachi ma ùraade jara bik'a. ⁵ Mãga ooda perã ichia aupai tai judiorã uchiapii ma ùraa p'ãdade jara bi jua ek'ariipa. Ma-it'eeta Tachi Ak'õrepa ichi Warra pëiji; tai judiorã uchiapimerã ma ùraa jara bi jua ek'ariipa mãik'aapa Tachi Ak'õre warrarã papimerã iruk'a. ⁶ Tachi Cristode ijãapataarãpa k'awaadamerã tachi wãara iru warrarã, Tachi Ak'õrepa pëiji ichi Warra Jaure tachi t'ãride bapariimerã. Mãgã Jaurepa ichita Tachi Ak'õremaa jarapari: "Abbã, Mi Ak'õre." ⁷ Mapa parãpa k'awaadai irã esclavoorã-e. Ma k'ãyaara Tachi Ak'õre warrarã. Mãgã iru warrarã perã, iru p'anadait'ee jõma irua k'ĩsia iru bi ichideerã-it'ee.

Pablo ijãapataarã-it'ee k'ĩsia nĩbada

⁸ Naaweda parãpa Tachi Ak'õre waide k'awada-e p'ani weda, Tachi Ak'õre-ee beemaa it'aa t'ipachida mãik'aapa ma jua ek'ari p'anapachida esclavoorãk'a. ⁹ Mamãda irã parãpa Tachi Ak'õre k'awa p'ani; pia jarait'eera, Tachi Ak'õrepa parã k'awa bi. Mãga bita, zãsap'eda waya t'ũ k'inia p'anima ma naawedapema ne-inaa vale-ee baibi jua ek'ari, waya esclavoorãk'a p'aneedait'ee? ¹⁰ Parãpa iapata ewari, atane mãik'aapa año, ñipata ewate pak'ãri maa-e pirã fiesta ewate pak'ãri. ¿K'ĩsia p'anik'ã mãga oo p'anipa Tachi Ak'õrepa parã pipiara ak'it'ee apemaarã ijãapataarã k'ãyaara? ¹¹ Mi waawee bi, pari parã t'ãide jaratee nipaji jãak'aapa.

¹² Ñpemaarã, mia parãmaa enenee nĩbi mik'a uchiadamerã Tachi Ak'õrepa ùraa Moisemaa p'ãpida jua ek'ariipa. Naaweda parã ma jua ek'ari p'anada-e paji. Mapa parã t'ãide nipak'ãri, mia ma ùraa jaratee-e paji. Mama pak'ãri, parãpa mi auteebajida mãik'aapa pia ak'ijida. ¹³ Parãpa k'awa p'ani mi k'ayaa bada perã, ma naa wãyaa wãdade parã t'ãide, mama beeji jarateit'ee Cristopa ooda eperãarã k'aripait'ee. ¹⁴ Ma k'ayaa k'aurepa parãpa mi yiaara iru p'anak'ajida, maa-e pirã mi ãpite pedee k'achia jarak'ajida. Mamãda mãga ooda-e paji. Ma k'ãyaara mi pia auteebajida, Jesucristo wa it'aripema ãngel auteebaik'ajidak'a. ¹⁵ Maapai parã o-ia p'anajida. Mia k'awa bi parãpa mi k'aripa k'iniapa pãchi tau paara ãek'look'ajida mi k'aripadait'ee. Mamãda irã mãga p'ani-e. ¿Parã, sãgajidama? ¹⁶ Irã ¿mi k'ũra unuamaa iru p'aneeruta-ek'ã, mia wãarata jara bairã parãmaa?

¹⁷ Awaraa Ak'õre ùraa jarateepataarãda apataarãpa ne-inaa awara ijãapi k'inia p'ani, mia jaratee bi k'ãyaara. Mapa parã t'ãide t'ãri pia mãik'aapa iwarraa pedee nipapata. K'inia p'ani parãpa ãchi ak'idamerã Cristode wãara ijãapataarãk'a. Mamãda mãga p'ani-e. Mia jaratee bideepa parã ãyaa atee k'inia p'ani ãchi eere t'ũdamerã. ¹⁸ Mia mãga jarak'ãri, jara k'inia-e k'achia bi awaraarã t'ãri pia nipadamerã parã t'ãide mi wë-e pak'ãri. Pia bi ne-inaa pia oo k'iniadak'ãri parã ome. ¹⁹ Michi warrarã, ara wëra bi p'irapa mia nĩbik'a ichi warra t'orumaa, mãga pik'a mi k'ĩsia nĩbipa waya mia nĩbi parãpa wãara oorutamaa Cristopa oopi k'inia bik'a. ²⁰ Naapai mi parã ome bada paara, k'awa bak'aji k'ãata jarait'ee parãmaa. Wãara mia k'awa-e sãgapi ooit'ee.

Pablopa jarateeda Agarde mãik'aapa Sarade

²¹ ¿Parã ùk'uruurãpa Moisepa p'ãdade jara bi jua ek'ari p'ana k'inia p'ani-ek'ã? ¿K'ĩsia p'ani-ek'ã ma ùraa jua ek'ari p'anaruta pirã, Tachi Ak'õrepa parã piara ak'it'ee? ¿Parãpa wãara k'awa p'anik'ã ma ùraade jara bi? ²² Nãga jara bi. Abrahampa warra omé iru baji; aba chi wëra esclava Agarpa t'oda, aba chi wëra Sarapa t'oda. ²³ Chi wëra esclava Agar ome ma warra ooji eperã jip'aapa warra ooparik'a. Mamãda mãga-e paji chi wëra Sarapa warra t'oda ome. Naaweda Tachi Ak'õrepa jaraji Abrahampa warra ooit'ee chi wëra ome. Mãgã warra t'oji Ak'õrepa jaradak'a, Abraham chi wëra ome audú chonaa p'anajida mĩda warra oodait'ee. Tachi Ak'õrepa k'aripaji mãgã warra oodamerã. ²⁴ ¡K'ĩsiati nãgide! Ma wëra chaa jara k'inia bi Tachi Ak'õrepa jara bëida aba. Irua jara bëida aba Sinã eedepema

paji, mama iru ūraa jarada perā Moisemaa, ichia ma ūraa p'āmerā eperāarā-it'ee. Māga jarap'eda, eperāarā esclavoorāk'a p'aneejida ma ūraa jarada jua ek'ari. Māgí jara bëida jara k'inia bi Agar. ²⁵ Maperā Abraham wëra esclava Agar jara k'inia bi Sináí ee, Arabia eujáde bi. Agardeepa uchiadap'edaarā ichik'a esclavoorā p'anapachida. Māga pik'a írá Jerusalén p'uurude p'aniirā esclavoorāk'a p'ani, Tachi Ak'óre Ūraa jarada Sináí eede, ma jua ek'ari at'ári p'anapata perā. ²⁶ Jōdee Abraham wëra jara k'inia bi it'aripema Jerusalén. Tachi Cristode ijāapataarā it'aripema Jerusalendepemaarā. Maperā p'anadak'aa ma Sináí eede jarada jua ek'ari. ²⁷ Tachi Ak'óre pedee jarapari Isáiapa ichiaba jaraji ma Jerusalén omeede, chonaarāweda nāgí pedee p'āk'ári:

'Pi, chi warra t'ok'aa bita, o-ia báji. O-īapa bíaji warra t'oru p'ua senti-e bi mīda māk'aapa pi k'imapa pi yiaraa iru bi pijida. Na ewari pideepa uchiadait'eerā chok'araara pait'ee chi warra naa t'odadeepa uchiadait'eerā k'āyaara.'
(Is 54.1)

²⁸ Ipemaarā, tachi Abraham warra Isaack'a. Tachi chi naa warra t'ok'aa badadeepa uchiadak'a p'ani, wāara ijāapata perā Tachi Ak'órepa jara bide, Abrahampa ijāadak'a. ²⁹ K'irāpáti chi warra naapema Agarde t'oda eperā jīp'aak'a t'oji. Jōdee chi warra t'ēe t'oda Sarapa t'oji Tachi Ak'óre Jaurepa t'opidak'a. Māga baji mīda, chi naapiara t'oda, Ismaelpa, nepira jiriji Isaac, chi t'ēe t'oda ome. írá māga pik'a Moisepa p'ādade oo k'inia p'aniirāpa nepira jiripata tachi Cristode ijāapataarā ome. ³⁰ Mamīda māga baji mīda Agar warra ome, Tachi Ak'óre Ūraa p'ādade jara bi:

'Áyaa péipáde aji, ma esclava ichi warra ome. Ma warrapa chi ak'órepa bëida ata-e pait'ee chi wëra warrapa ataparik'a.'
(Gn 21.10)

³¹ Māpai ípemaarā, Tachi Ak'órepa tachi jëre-e pait'ee. Tachi Cristode ijāapataarā chi esclavadeepa uchiadap'edaarāk'a-e. Jīp'a chi esclava-e badadeepa uchiadap'edaarāk'api p'ani. Mapa tachiata Tachi Ak'óre trudee wādait'ee.

5

Cristodeerā Moisepa p'āda jua ek'ari p'anadak'aa

¹ Cristopa māgá tachi uchua atada perā Tachi Ak'óre Ūraa Moisemaa p'āpida jua ek'ariipa, chōóti irude ijāa p'anide. T'ūnāati ma ūraa p'ādade jara bi jua ek'ari, waya esclavoorāk'a p'anadait'ee.

² Jūrítí mí, Pablopa jara bi! Parāpa pāchi k'ap'iade tauchaa bipiruta pirā, k'ísia p'anadairā māga oo p'anipa it'aa wādai, Cristopa parā waa k'aripa-e pait'ee it'aa wādamerā. ³ Ichiaba waya jarait'ee. Parāpa pāchi k'ap'iade tauchaa bipiruta pirā, t'ūdait'ee jōmaweda Tachi Ak'óre Ūraa p'ādade jara bi jua ek'ari. Māga ooruta pirā, oodaipia bi jōma ma ūraade jara bik'a, Tachi Ak'órepa parā pia ak'imerā. ⁴ Parā, ma ūraade jara bik'a oo p'aniirā Tachi Ak'órepa parā pia ak'imerā, Cristode ijāa amaadaruta māk'aapa waa ichideerā p'anada-e pait'ee. ⁵ Mamīda tachi Cristode ijāapataarāpa ijāa p'ani Cristopa tuchia p'ek'au k'achia oopata wēpapipari, Tachi Ak'óre Jaurepa tachimaa māga k'awapipari perā. Maperāpi ní p'ani p'ek'au k'achia wēe p'anadait'ee Tachi Ak'óre k'irapite iru ewari waibia ewate. ⁶ Māgá ní p'ani k'awa p'anadairā Tachi Ak'órepa tauchaa iru beerā apemaarā k'āyaara pipiara ak'i-e. Ma awara pipiara ak'i-e tauchaa bipida-eerā. Jīp'a pipiara ak'ipari eperā awaraarā k'inia iru bipa, Jesucristode ijāapari perā.

⁷ Naaweda parāpa māga ijāa p'anajida. ¿K'aipa ma wāara ijāa amaapijima, Cristopa oopi bi awara oo p'aneedamerā? ⁸ ¡Tachi Ak'órepa-e paji! Iruata parā jiriji ichideerā p'aneedamerā. ⁹ Levadura ma-āriipa pan masa jōmaweda waridaiparida apata. ¹⁰ Mamīda mia ijāa bi parāpa mí ūraa ūridait'ee māk'aapa ooda-e pait'ee seewa jarateepari apidaapa oopi k'inia bik'a. Māga ijāa bi Tachi Waibia Cristo māgeerā k'āyaara māk'aapa jōmaarā k'āyaara waibiara bapari perā. Ichi k'aurepata tachi ijāapataarā araa p'anapata. Jōdee māgeerāpa jarateepata k'aurepa Tachi Ak'órepa āchi k'achia ooit'ee.

¹¹ Ipemaarā, ¿māgee jarateepataarāpa jarada-e p'anik'ā mia auk'a jarateepari eperāarāpa āchi k'ap'iade tauchaa bipidaipia bi, Tachi Ak'óre Ūraa p'ādade jara bik'a? Wāara Cristode ijāa naaweda, mia māga jarateepachi. Mamīda at'ári māga jarateeda paara, āchia mi ichiak'au bik'ajida, aupedeeda-ee. Mamīda māga ooda-e p'ani. Ūridamaa p'ani mia jarateek'ári Cristo kurusode piuda, ma k'aurepapai tachi it'aa wādai. ¹² ¿Árapa k'ísia p'ani-ek'ā Tachi Ak'órepa piara ak'ipari chi k'ap'ia t'iihidap'edaarā? ¡Māgara, āchi k'āratau paara t'iap'epidaipia bi!

Cristode ijāapataarā chik'inia p'anapataadaipia bi

¹³ Ipemaarā, k'irāpáti Tachi Ak'órepa parā jiriji p'anapataadamerā Cristo jua ek'ari, ma chonaarāweda ūraa p'ādade jara bi jua ek'ari p'anapataadai k'āyaara. Mamīda k'ísiaidaik'araa bi oodait'ee pāchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi k'inia bik'a. Jīp'a k'ísiaidaipia bi

awaraarā k'inia iru p'anadait'ee māik'aapa k'aripadait'ee. ¹⁴Nāgí ūraa jara bik'a ooruta pirā, Tachi Ak'ōre Ūraa chonaarāweda p'ādade jara bi jōmaweda oodait'ee:

'Awaraarā k'inia iru baparíji pichi k'ap'ia k'inia iru baparik'a.' (Lv 19.18)

¹⁵Ma k'āyaara, awaraarā k'ira unuamaa iru p'anaruta pirā māik'aapa nepira jiriruta pirā āra ome chōodarutamaa, jōpidait'ee Cristopa oomaa bi parā t'āide māik'aapa waa t'āri auk'a p'anada-e pait'ee.

Oodaipia bi Tachi Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a

¹⁶Maperā oo wāk'āti wāti Tachi Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a. Māga ooruta pirā, ooda-e pait'ee parā p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a. ¹⁷Oodak'āri tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a, p'oyaa ooda-e Tachi Ak'ōre Jaurepa oopi k'inia bik'a. Jōdee oodak'āri Tachi Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a, ooda-e pait'ee ne-inaa tachia oo k'iniata. Omee weda auk'a p'oyaa oodak'aa. Mapa parāpa oodaipia bi Tachi Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a, pāchia oo k'iniata oopiamapa. ¹⁸Māga ooruta pirā, p'anada-e pait'ee Tachi Ak'ōrepa Moisemaa ūraa p'āpida jua ek'ari. Ma k'āyaara Ak'ōre Jaurepa oopiit'ee Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a.

¹⁹Jōmaarāpa k'awa p'ani eperāarāpa oodak'āri āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a, nāga p'anapata: miak'āi p'anirā awaraarā ome k'āipata; k'īsiapata chīara ome k'achia oodait'ee; awaraarā jiripata āchi ome k'achia oodait'ee; ²⁰ne-inaa juapa ooda k'īrapite it'aa t'īpata; petau tau k'awaa beerāmaa wa jaipanaarāmaa wāpata chīara k'achia oodamerā; awaraarā k'ira unuamaa iru p'anapata; nepira jiripata chīara ome; awaraarā net'aa ata k'inia p'anapata āchi-it'ee; k'īrauyaa p'anapata; jōma k'inia p'ani āchi-it'ee aupai; t'āri auk'a bidak'aa awaraarā ome; k'īsia awarapipata eperāarāmaa āyaa ateedait'ee awaraarā ik'aawaapa; ²¹awaraarā net'aa k'inia p'anapata maa-e pirā āchik'a pa k'inia p'anapata, āchima ne-inaa k'achia oo k'iniadarutamaa; chīara peepata; it'ua toyaa p'anapata; pariatua nek'oyaa, toyaa, k'achia oodait'ee jiriyyaa p'anapata fiestade; māga bee. Mīa naaweda jaradak'a waya jarait'ee. K'īrak'aupai māgā p'anadai. Māgee ne-inaa oopataarā p'oyaa wāda-e Tachi Ak'ōre truadee.

²²Jōdee chi oopataarāpa Tachi Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a nāga p'anapata: awaraarā k'inia iru p'anapata; t'āri o-īa p'anapata; k'āiwee p'anapata awaraarā ome; k'īrau-ee choopata awaraarā ome, nepirade p'ani mīda; awaraarā chupīria k'awaapata; t'āri pia p'anapata awaraarā ome māik'aapa awaraarā k'ūradak'aa; jīp'a oopata āchia jara p'anik'a; ²³audua nīpadak'aa; ne-inaa pariatua oo k'iniadak'āri, māga oodak'aa. Ūraa wē-e jarait'ee māgee ne-inaa oonaadamerā, pia p'anadairā. ²⁴Ma et'ewa jara aupadade k'īsiadak'āri, k'awa p'ani Jesucristode ijāapataarāpa oo amaapata āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa ne-inaa k'achia k'ira t'ādoo oopata. ²⁵Tachi Ak'ōre Jaurepa tachi Cristode ijāapataarā k'aripapari perā, ichita oodāma irua oopi k'inia bik'a. Māgā wāara pia p'anapataadait'ee Tachi Ak'ōre k'īrapite.

²⁶Tachi k'inia nāga p'ananaadāma: audua; pedee-idaa; nepira jiriyyaa; chīara k'ira unuamaa ne-inaa iru bi k'aurepa.

6

Chik'aripa p'anapatāati

¹īpemaarā, mīa ichiaba nāga ūraait'ee. Parādepema k'achiade baairu pirā, parā chi oopataarāpa Tachi Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a, t'āri pia māgī k'aripadaipia bi ma k'achia oo amaamerā. Mamīda k'īrak'aupai parāpa ne-inaa k'achia oodai, iru k'aripa p'ani mīsa. ²Chik'aripa p'anapatāati. Māgā jōmaweda choodait'ee nepirade baaidak'āri. Māgā chik'aripa p'anadak'āri, oopata Cristopa oopi bik'a.

³Ijāaparipa k'īsia bi pirā ichi pipiara bi awaraarā k'āyaara, ichi itu k'ūraru, jōmaweda auk'a p'anadairā Tachi Ak'ōre k'īrapite. ⁴Ijāapari chaa k'īsiaipia bi ichia ooparīde. Pia oo bi pirā, t'āide o-īa baipia bi. Mamīda awaraarāpa oopata ak'īik'araa bi k'awaait'ee auk'a pia wa mak'īara pia-e bi ichia oo bi jīak'a. Tachia oo p'anīdepai k'īsiadaipia bi. ⁵Mīa māga jara bi tachi chaachaa panadait'ee perā Tachi Ak'ōre k'īrapite, irua tachia ne-inaa oodap'edaa ak'īmerā.

⁶Ijāapataarā jarateepari it'aideepa parāpa ūridak'āri Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee, ma jarateepari pia ak'i p'anadaipia bi māik'aapa ne-inaa pia teedaipia bi irumaa, iru mimia pari.

⁷K'ūranāati pāchi itu. Tachi Ak'ōre oo iru p'anadaik'araa bi. Ne-uuparipa ne-uuk'āri, ma ne-uuda jīak'a await'ee. ⁸Māga pik'a k'achia k'ira t'ādoo ooparipa ichia k'iniata oop'eda, ma k'achia jīak'a atait'ee, atuait'ee perā. Jōdee Tachi Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a ooparipa ne-inaa pia oop'eda, ma jīak'a atait'ee, it'aa wāit'ee perā. ⁹Maperā sēnaadāma ne-inaa pia oo p'ani

misa. Māgá choo p'ani pirā, na ewari atadait'ee jōmaweda Tachi Ak'ōrepa iru bi ichideerā-it'ee. ¹⁰ Maperā tachi na p'ek'au eujāde p'ani misa, eperāarā jōmaweda k'aripadāma. Mamīda naapiara tachi ipemaarā Cristo k'aurepa k'aripadaipia bi.

Pablopa ūraada māik'aapa salude tee pēida

¹¹ Ak'iti mia nāgī letra waibiapa p'aru michi juadoopa. ¹² Ma tauchaa bipi k'inia p'anirāpa parā k'ap'iade māga oopi k'inia p'ani judiorāpa āchi pia ak'idamerā. Jara p'ani judioeerāpa māga ooruta pirā Tachi Ak'ōre Ūraa chonaarāweda p'ādade jara bik'a, pia p'anadai judiorā k'irapite. Mamīda wāara māga oopi p'ani judiorā waidoopa. K'iniada-e judiorāpa āchi jiridamerā miapidait'ee, Cristodepai ijāapata perā. ¹³ Ārapa paara ne-inaa jōma ooda-e Tachi Ak'ōre Ūraa chonaarāweda p'ādade jara bik'a, āchi k'ap'iade tauchaa iru p'ani mīda. Māga bita, zat'āri parāmaa tauchaa bipi k'inia p'ani-ek'ā? Māgá awaraarāmaa audua jaradai āchiata parā k'ap'iade tauchaa bipidap'edaa. ¹⁴ Taawa mia maarepida māga oo-e pai. Jip'a mia nāgī audua pedee jarai: Tachi Waibia Jesucristo kususode piuda k'aurepapai mi it'aa wāit'ee. Ma k'aurepata irā maarepida mia p'ua-e bi na p'ek'au eujādepema ne-inaa tachia oo k'iniata k'ira t'ādo. Māgee ne-inaa piu pik'a bi mi-it'ee. Jōdee na p'ek'au eujādepema ne-inaa oo k'inia p'anirā-it'ee mi piu pik'a bi, māgee ne-inaa waa oo k'inia-e bairā. ¹⁵ Ma awara Tachi Ak'ōre-it'ee p'ua-e bi tachia tauchaa iru p'ani tachi k'ap'iade wa wēe p'ani. Jip'a irua k'inia bi Cristode ijāadamerā, māgá eperā chiwidi pik'a padaidamerā, araa p'anapata perā Cristo ome. ¹⁶ Mapa mia parāmaa ūraapari ijāapataadamerā Cristodepai. Mi it'aa t'ipari Tachi Ak'ōremaa irua parā chupiria k'awaamerā māik'aapa k'āiwee p'anapimerā jōmaweda nāgī ūraa jara bik'a oopataarā, wāara ichideerā perā.

¹⁷ Māpai na pedepapai na k'art'a p'ā aupait'ee. Waa apidaapa mi ome nepira jiridaik'araa bi. Mi k'ap'iade jidik'ada-idaa unurutapa k'awaadaī mia oopari Jesucristopa oopi bik'a.

¹⁸ Ipemaarā, mia it'aa iidi bi Tachi Waibia Jesucristomaa irua parā pia ak'i bapariimerā, parā t'āride bi misa. ¡Amén!

EFESIOS

San Pablopa K'art'a P'áda Éfeso P'uurudepema Ijāapataarāmaa

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'áji. K'ísipata na k'art'a p'áji Romade, carcelde bak'ári. Na k'art'ade Pablopa jara bi Ak'órepa k'ísia iru bi ichideerā-it'ee, na eujāde p'ani misa māk'aapa it'ari panadak'ári. Pablopa k'inia baji na k'art'a pedeepidamerā jōmaweda ijāapataarāmaa chip'epata chaa.

Salude jarap'eda, naapiara jara bi Tachi Ak'órepa eperāarā audū k'inia iru bapari (caps. 1.1–2.10). Maperā judiorā, judio-eerā paara jiripari Cristode ijāapataadamerā māk'aapa araa p'anapataadamerā iru ome (cap. 2.11–22). Jara bi ichi mimiapari Cristo-it'ee, Cristopa jōmaweda k'inia iru bapari perā (cap. 3). Jara bi Cristode ijāapataarā k'ap'ia apai pik'a p'ani māk'aapa iru ma k'ap'ia porok'a bi (cap. 4.1–16). Maperā p'ek'au k'achia oo amaadaipia bi (cap. 4.17–32). Jara bi ijāapataarā idaa pik'a bide p'anapataadai pia bi (caps. 5.1–6.9) māk'aapa sāga chōdaipia bi netuara ome (cap. 6.10–20). T'ēepai jara bi ichia na k'art'a tee pēiit'ee Tíquico ome (cap. 6.21–24).

Salude pēida

¹ Mi, Pablopa na k'art'a p'āru Jesucristode wāara ijāapataarāmaa, Éfeso p'uurude p'ani. Tachi Ak'órepa k'inia bada perā, mi jirit'eraji Jesucristopa pēimerā ichi ūraa jarateede. ² Mia k'inia bi Tachi Ak'órepa Tachi Waibia Jesucristo ome parā pia ak'i p'anadamerā. Māgā k'āiwee p'anapataadait'ee.

Cristo k'ap'ia pari Tachi Ak'órepa tachi k'aripapari

³ jT'āri o-ia gracias jaradāma Tachi Ak'oremaal jiru Tachi Waibia Jesucristo Ak'ore! Iruata tachi bendiciaji tachi araa p'anapik'āri Cristo ome, irude ijāapata perā. Cristo k'ap'ia pari irua it'aripema ne-inaa pia k'ira t'ādoo ooji tachi k'aripait'ee, it'aa wādamerā piudak'āri. Nāgee ne-inaa pia ooji tachi-it'ee. ⁴ Na eujā ooi naaweda, Tachi Ak'órepa tachi jirit'eraji Cristode ijāadamerā. Māga ooji tachi awara bi k'inia bada perā, ichi k'irapite p'ek'au k'achia wēe p'anadamerā. ⁵ Ma awara iru t'āri pia bapari perā māk'aapa tachi k'inia iru bapari perā, k'ísia iru baji tachi ichi warrarā papiit'ee ichi Warra Jesucristode ijāapata k'aurepa. ⁶ Māgā t'āri piara bapari perā jōmaarā k'āyaara, t'āri o-ia gracias jaradāma irumaa. Maperā tuchia ne-inaa oo-eeta, ichideerā papiji ichi Warra k'inia iru bi k'ap'ia pari. Māga ooji ichi Warra pēik'āri piumerā tachi pari. ⁷ Ichi warra waa bat'ada k'aurepa tachi o k'achideepa k'aripa ataji atuanaadamerā māk'aapa tuchia p'ek'au k'achia oopata wēpapiji. ⁸ jMāga ook'āri, wāara tachi pia ooji! Mamīda māgapai-e. ⁹ Māga ook'āri, ichiaba tachi k'ísia k'awaapiji ne-inaa pia oo k'awaadamerā irua oopi bik'a. Ichiaba k'awapiji ne-inaa awaraarāmaa waide k'awapi-e pada. K'awapiji ichia at'āri k'ísia iru bi ooi't'ee Cristo k'ap'ia pari. ¹⁰ Nāga k'ísia iru bi. Irua k'inia bak'āri, ewari cherude ne-inaa jōmaweda na p'ek'au eujādepema māk'aapa it'aripema biit'ee Cristo jua ek'ari.

¹¹ Tachi Ak'órepa ne-inaa jōmaweda oopari ichia k'inia bik'a. Mapa ichia k'ísia iru badak'a, tai judiorā naapiara jirit'eraji ichideerā papiit'ee. Māga ooji Cristode ijāadak'āri. Tai māgā ichideerā p'anadairā, iru p'anadait'ee jōmaweda irua k'ísia iru bi ichideerā-it'ee. ¹² Tai judiorā māgā naapiara jirit'eraji, ni p'anadap'edaa perā Cristo waya cheit'ee na eujādee. Tachi Ak'órepa k'inia baji taipa jōmaarāmaa jaranadamerā iru jōmaarā k'āyaara waibia ra bi. ¹³ Māpai taipa māga oodak'āri, parāpa ūrijida Tachi Ak'órepa wāarata jara pēida Cristode. Māgā k'awaadak'āri Cristopa eperāarā o k'achideepa k'aripa atai, parāpa ichiaba irude ijāajida. Mapa Tachi Ak'órepa parā auk'a ichideerā papiji māk'aapa parā k'ap'iaide ichi Jaure ba chepiji, irua ooi't'eeda adak'a. Eperāpa tauchaa biparik'a ichi net'aade jōmaarāpa k'awaadamerā ichi ma net'aa chipari, māga pik'a Tachi Ak'órepa ichi Jaure ba chepiji ichideerā k'ap'iaide, jōmaarāpa k'awaadamerā ichita āchi chipari. ¹⁴ Ma Jaure k'aurepata tuchia k'awa p'ani wāara iru p'anadait'ee jōmaweda irua k'ísia iru bi ichideerā-it'ee. Ma awara k'awa p'ani ichideerā perā ewari cherude tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iaideepa aweda uchiadait'ee, wādak'āri iru truadee. Māga pak'āripi, wāara t'āri o-ia gracias jaradait'ee irumaa, iru k'ira wāree pia k'awadait'ee perā.

Pablopa it'aa iidida Cristode ijāapataarā pari

¹⁵ Tachi Ak'órepa ma jōma ooda perā tachi-it'ee, mia k'awaadak'āriipa parā wāara ijāa p'ani Tachi Waibia Jesude māk'aapa parāpa jōma Tachi Ak'oredeerā k'inia iru p'ani, mia nāga oopari. ¹⁶ It'aa t'ik'āri Tachi Ak'oremaa, ichita gracias jarapari parā pari. ¹⁷ Iidipari Tachi Waibia Jesucristo Ak'ore k'ira wāree bimaa, irua parā k'ísia k'awaapimerā ichi Jaure k'ap'ia pari. Māgā iru wāara pipiara k'awadait'ee. ¹⁸ Parāpa māgā iru pipiara k'awa wādak'āri, t'āride k'awadait'ee Tachi Ak'órepa parā jiriji ichideerā papiit'ee. Māga ooji, jai-idaadak'āri

iru trua k'ira wāreedee wādamerā māik'aapa iru p'anadamerā jōmaweda irua k'isia iru bi ichideerā-it'ee. ¹⁹ Ichiaba parāpa k'awaadait'ee Tachi Ak'ōrepa ne-inaa jōmaweda oopari. Iru jōmaarā k'āyaara waibiara bapari perā, tachi ijāapataarā k'aripai Cristo k'aripadak'a. ²⁰ Cristo piup'eda, chok'ai p'irabaijiji māik'aapa su-ak'i beepiji it'ari ichi juaraare. ²¹ Mama biji ak'ipi k'inia bada perā Cristo jōmaarā k'āyaara waibiara bi. Jōmaweda iru jua ek'ari ichita p'anapataadait'ee, na p'ek'au eujā jōru pijida. Na p'ek'au eujādepema poro waibiārā jōmaweda iru jua ek'ari p'anadait'ee, jōmaweda charraarā māik'aapa reyrā paara. Ichiaba na p'ek'au eujādepema-eerā iru jua ek'ari p'anadait'ee, angeleerā māik'aapa netuara eere p'anirā paara. ²² Tachi Ak'ōrepa ma jōmaweda Cristo jua ek'ari mǎgā bida perā, iru ne-inaa jōma poro waibia; tachi ijāapataarā poro waibia ichiaba. ²³ Iru tachi porok'a bi; jōdee tachi ijāapataarā iru k'ap'ia apai pik'a p'ani, chok'ara p'ani mīda. Tachi ijāapataarā wēe, Cristopa oo-e pai Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bik'a na p'ek'au eujāde. Jōdee tuchia pida p'oyaa ooda-e pai Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bik'a, Tachi Poro Waibia Cristo wēe. Cristo k'aurepata ne-inaa jōmaweda nībi.

2

Tachi Ak'ōrepa tachi k'inia iru bapari perā, atuada-e pait'ee

¹ Cristode ijāadai naaweda, Tachi Ak'ōre-it'ee parā piu pik'a p'anajida, irua oopi bik'a oodaamaa p'anapatap'edaa perā māik'aapa p'ek'au k'achia ooi awaa p'anapatap'edaa perā. ² Parāpa na p'ek'au eujādepemaarāpa ne-inaa k'achia oopata k'ira t'ādoō oo wāpachida. Oo k'inia p'anapachida jaure k'achia beerā poro waibiapa oopidak'a. Mǎgī Netuara Poro Waibiapa k'īsiapipari Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a oodaamaa p'anirāmaa, audupiyara mǎga p'anadamerā. ³ Wāara Cristode ijāadai naaweda, tachi jōmaweda mǎgee k'achia oopataarāk'a p'anapachida. Oopachida tuchia oo k'iniata, tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iaapa oopidak'a māik'aapa tuchia pariatua k'īsiadap'edaak'a. Mǎgā p'anadap'edaa perā, Tachi Ak'ōre k'īraupi p'anapachida māik'aapa atuadait'ee paji apemaarā p'ek'au k'achia oopataarā ome. ⁴ Mǎgā piu pik'a p'anajida mīda tuchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa, Tachi Ak'ōrepa tachi audū chupiria k'awaaji. Tachi k'inia iru bada perā, ⁵ araa p'anapiji Cristo ome, maadamāiipa ichita chok'ai p'anapataadamerā iru k'īrapite. Irua mǎgā parā pia oo k'inia bada perā, parā o k'achiadeepa k'aripa ataji atuanaadamerā. frā tachi ichita chok'ai p'ani Tachi Ak'ōre k'īrapite. ⁶ Tachi Ak'ōrepa tachi Jesucristo ome araa p'anapida perā, jaradai irua Cristo chok'ai p'irabaijik'āri, tachi auk'a mǎgā chok'ai p'irabai pik'apiji. Ma awara Tachi Ak'ōrepa Cristo su-ak'i beepik'āri ichi juaraare it'ari, tachi auk'a mama su-ak'i p'anee pik'apiji, Cristo ome araa p'anapata perā. ⁷ Mǎga ooji jōma t'ēe cherutaarāmaa ak'ipiit'ee ichia tachi Jesucristode ijāapataarā pia oopari, ichi t'āri pia bapari perā. ⁸ Maperāpi parā Cristode ijāadak'āri, Tachi Ak'ōrepa parā o k'achiadeepa k'aripa ataji atuanaadamerā. Pāchi k'īradoopa ma o k'achiadeepa p'oyaa uchiada-e paji. Tachi Ak'ōrepapai eperāarā madeepa uchiapii. ⁹ Eperāarā āchi k'īradoopa madeepa uchiada paara, mǎgak'ajida: "Tuchia pia oopata k'aurepa Tachi Ak'ōrepa k'aripaji." Mamīda mǎga-e. Tachi Ak'ōrepapai tachi ijāapataarā mǎgā o k'achiadeepa k'aripa atapari, apida pedee audua pedeenaadamerā. ¹⁰ Iruata tachi ooji Cristode ijāadamerā māik'aapa iruata tachi araa p'anapiji Cristo ome. Mǎga ooji Jesucristo k'ap'ia pari ne-inaa pia oodamerā, irua naaweda k'isia iru badak'a.

Cristo ome araa p'anapataarā k'āiwee p'anapata

¹¹ K'īsiati parā ijāadai naaweda p'anapatap'edaade. Naaweda parā Tachi Ak'ōrede ijāadak'aa paji. Judio-eerā perā, k'awada-e paji Ak'ōrepa jarada judiorāmaa, imik'īraarā k'ap'iaade tauchaa bidamerā. Mapa judiorā, "chi tauchaa iru beerāda" apataarāpa at'āri parā judio-eerā k'ira unuamaa iru p'anapata māik'aapa parā āpīte "chi tauchaa wēe beerā" apata. ¹² Ichiaba Cristode ijāadai naaweda, parāpa k'awada-e paji Tachi Ak'ōrepa Israel pidaarā jirit'erada ichi p'uuru pidaarā papiit'ee. Mapa maarepida k'awada-e paji Tachi Ak'ōrepa jarada āra chonaarāmaa: aba pēiit'eeda aji, eperāarā k'aripade. Mǎgā Tachi Ak'ōre k'awada-e p'anadap'edaa perā, ichiaba k'awada-e paji sāga o k'achiadeepa uchiadai. Mǎgā p'anapachida na p'ek'au eujāde. ¹³ Mamīda irā mǎgā p'anada-e. Ijāapata perā Jesucristo piuji parā pari, araa p'anapata iru ome māik'aapa Tachi Ak'ōredeerā p'ani iruk'a. Naaweda t'imī pik'a p'anapachida Tachi Ak'ōre ik'aawaapa. Mamīda irā Jesucristo waa bat'ada k'aurepa parā Tachi Ak'ōre k'ait'a pik'a p'ani, ichideerā perā.

¹⁴ Maperā parā k'āiwee p'anadai judiorā ome, āra auk'a Cristode ijāadak'āri parāk'a. Ichi k'aurepa waa k'īrau p'anada-e. Jip'a araa p'anapata p'uuru apai pik'a. ¹⁵ Naaweda Tachi Ak'ōrepa ichi ūraa Moisemaa p'āpiji, judiorāpa ma ūraade jara bik'a oodamerā. Ma ūraa k'aurepa judiorā awara p'anapachida parā judio-eerā k'āyaara. Mamīda Tachi Ak'ōrepa ūraa chiwidi jara pēiji Cristo k'ap'ia pari. Mapa Cristo piuk'āri, Ak'ōrepa chi judiorā irude ijāa p'anadap'edaarā uchiapiji ma naawedapema ūraa jarada jua ek'ariipa. Mǎga ooji Cristo

k'aurepa judiorā judio-eerā ome p'uuru apai pik'a p'anadamerā māik'aapa oodamerā irua oopi bik'a. Tachia māga oodak'āri, wāara k'āiwee p'anapata. ¹⁶ Ma awara Cristo kurusode piuk'āri, tachi t'āri auk'a biḽipiji Tachi Ak'ōre ome. Naaweda tachia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa Tachi Ak'ōrepa tachi pia ak'i-e paji. Mamīda Cristode ijāadak'āri, araa p'aneējida iru ome, k'ap'ia apai pik'a. Mapa irā Tachi Ak'ōrepa tachi pia ak'ipari. Ichiaba tachi k'īrau-ee para bapari.

¹⁷ Cristo cheji na pedee pia jarait'ee: ichiata eperāarā k'āiwee p'anapipari. Māga oopari parā Tachi Ak'ōre ik'aawaapa t'imī pik'a p'anadap'edaarāmaa māik'aapa tai k'ait'a pik'a p'anadap'edaarāmaa paara. ¹⁸ Irā irude ijāapata perā, tachi jōmaweda Tachi Ak'ōre k'ait'a p'anapataadai iru Jaure k'ap'ia pari.

¹⁹ Maperāpi parā waa p'anadak'aa k'īra tewaraarāk'a. Ma k'āyaara auk'a p'anapata awaraarā Cristode ijāapataarāk'a, auk'a Tachi Ak'ōredeerā perā. ²⁰ Parā te māudee oodak'api p'ani. Tai chi jirit'eradaarā Cristopa ooda jarateenadamerā basadepema māuk'api p'ani Tachi Ak'ōre pedee jarapataarā ome. Jōdee Jesucristo chi te k'idaadepema māu pi-iaa pik'a bi, ichi k'aurepa jōma ijāapataarā araa p'anapata perā. ²¹ Tachi Ak'ōrepa parā ijāapataarā araa p'anapipari Cristo ome māik'aapa awaraa ijāapataarā ome. Māgā tachi ichi tek'a oo wāpari māik'aapa tachi awara bi wāpari ichi-it'ee, irumaa it'aa t'ipataadamerā. ²² Tachi māgā araa p'anapata perā Cristo ome, tachita Tachi Ak'ōre te waibia k'a p'ani, iru Jaure tachi ome bapari perā.

3

Tachi Ak'ōrepa Pablo jirīda judio-eerāmaa jarateenamerā

¹ Maperā mi, Pabla jarateepari Jesucristopa ooda, parā judio-eerā ichiaba araa p'anapataadamerā iru ome. Ma k'aurepa irā mi carcelde bi. ² ¿Parāpa nāga k'awa p'ani-ek'ā? Tachi Ak'ōre t'āri pia bapari perā, parā pia oo k'inia bi. Mapa mi jirit'eraji na mimia oomerā parā-it'ee. ³ Naaweda Tachi Ak'ōrepa k'isia iru baji māgā parā pia ooi't'ee. Mamīda māga k'awapi-e paji naawedapemaarāmaa. Jīp'a mimaa k'awapiji, mia pedee chok'ara-eepa et'ewa jaradak'a na p'ādade. ⁴ Ma pedee waya leedak'āri, k'awaadai Tachi Ak'ōrepa wāara mimaa k'awaapiji ichia k'isia iru bada ooi't'ee Cristo k'ap'ia pari. ⁵ Naaweda eperā apidaapa ma k'isia iru bada k'awada-e paji. Mamīda irā k'awaapiji ichia awara bidaarāmaa; māgīrā ichia jirit'eradaarā māik'aapa ichi pedee jarapataarā. Māgā k'awaapiji ichi Jaure k'ap'ia pari. ⁶ Nāga k'isia iru baji. Judio-eerāpa ijāadak'āri Cristo piuji āchi k'aripait'ee, auk'a p'ani judiorā ijāapataarā ome. Tachi Ak'ōrepa āchi auk'a araa p'anapipari Jesucristo ome, p'uuru apai pik'a p'anadamerā judiorā ome. Irua ooda k'aurepa āchi auk'a it'aa wādait'ee māik'aapa auk'ā iru p'anadait'ee jōma Tachi Ak'ōrepa jarada teei't'ee ichideerāmaa.

⁷ Tachi Ak'ōrepa k'inia bada perā, mi pia ooji jirit'erak'āri jarateenamerā Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. Iruata mimaa māgī jarateepipari. ⁸ Cristode ijāai naaweda, mi apemaarā k'āyaara k'achiara bapachi. Mapa mi-it'ee, mi apemaarā ijāapataarā ek'ariara bi. Mamīda Tachi Ak'ōrepa mi jiriji. Irua mi pia oo k'inia bada perā, mi jirit'eraji judio-eerāmaa jarateenamerā Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee māik'aapa irua ne-inaa pia oo k'inia bi irude ijāa p'aniirā-it'ee. ⁹ Maperāpi mia jōmaarāmaa jarai Tachi Ak'ōrepa na eujā ooi naaweda, k'isia iru bada parā judio-eerā k'aripait'ee. Awaraarāmaa māga k'awapi-e paji mīda, Tachi Ak'ōre, chi ne-inaa jōmaweda nībi odopa, mimaa māga k'awapiji. ¹⁰ Naawedapemaarāmaa k'awapi-e paji ichia k'isia iru bada judio-eerā-it'ee. K'inia baji irapemaarāpa māga k'awaadamerā. Ichiaba k'inia baji it'aripemaarā, ichi angeleerāpa māik'aapa netuaraarāpa paara k'awaa wādamerā iru jōmaarā k'āyaara k'isia k'awaara bi eperāarā k'aripait'ee. Māgīrāpa māga k'awaadait'ee unudak'āri judiorā judio-eerā ome p'uuru apai pik'a bi. Cristode ijāapata perā. ¹¹ Wāara Tachi Ak'ōrepa ooji ichia ichita k'isia iru badak'a ooi't'ee Tachi Waibia Jesucristo k'ap'ia pari. ¹² Maperāpi tachi Cristode ijāajida. Iru ome araa p'anapata perā, waaweeda-e Tachi Ak'ōre k'ait'a wādait'ee it'aa t'īdak'āri. ¹³ Tachi Ak'ōrepa ma jōma jara aupada ooda perā tachi ijāapataarā k'aripait'ee, o-īa para bāti. Mi nama carcelde chupiria nībi mīda parā judio-eerāmaa jaratee k'iniapa, parā pia-ee, k'isia paraa p'anadaik'araa bi. Ma k'āyaara o-īa p'anadaipia bi Tachi Ak'ōrepa parā judio-eerā ichiaba pia oo k'inia bairā Cristo k'ap'ia pari.

Cristo k'aurepa Tachi Ak'ōrepa tachi k'inia iru bapari

¹⁴ Mia made k'isiak'āri, Tachi Ak'ōre k'īrapite bedabaipari māik'aapa it'aa t'īpari irumaa. ¹⁵ Iruta na p'ek'au eujādepema ēreerā māik'aapa it'aripema ēreerā ak'ōre, ichia āra ooda perā. ¹⁶ Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibia bapari perā, ne-inaa jōmaweda k'awapari. Mapa mia it'aa iidi bi irua parā choopimerā pāchi t'āride iru Jaure k'ap'ia pari, māgā oodamerā irua oopi bik'a. ¹⁷ Iidi bi Cristo bamerā pāchi t'āride, irude ijāa p'ani misa. Māgā parāpa Tachi Ak'ōre māik'aapa awaraarā k'inia iru p'anadait'ee. ¹⁸ Ma awara māgā parā māik'aapa

awaraa ijāapataarāpa k'awaadait'ee Cristopa tachi audú k'inia iru bapari. Ara to t'ai audú jet'ee bik'a, audú teesoo bik'a, audú nāpia bik'a, māga pik'a Cristopa tachi audú k'inia iru bapari. ¹⁹ P'oyaa k'awada-e p'ani mīda Cristopa tachi māgá audupai k'inia iru bi, mia iidi bi Tachi Ak'ōrepa parāmaa māga pipiara k'awapimerā. Parāpa wāara māga k'awadak'āri, ne-inaa jōmaade Tachi Ak'ōrek'a p'anadait'ee.

²⁰ ¡Wāara Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bi! Ichi tachi ome bak'āri, tachimaa ne-inaa piara bi oopipari, irumaa iidipata k'āyaara māik'aapa tachia k'īsiapata k'āyaara. ²¹ Mapa tachi Jesucristode ijāapataarā, irapemaarā māik'aapa t'ēe cherutaarā, o-īa it'aa t'īdāma Tachi Ak'ōremaa jaradait'ee iru ichita jōmaarā k'āyaara waibiara bi. ¡Amén!

4

Cristode ijāapataarā k'ap'ia apai pik'a p'ani

¹ Naaweda jaradak'a, mi carcelde bi parā judio-eerāmaa Tachi Waibia Cristopa ooda jarateepari perā. Maperāpi mia parā enenee nībi p'anapataadamerā Tachi Ak'ōrepa k'inia badak'a parā nā jirik'āri Cristode ijāadamerā. ² Nāga p'anapataadaipia bi: maarepida auaduada-ee; t'āri pia jōmaarā ome; choopari nepirade bi mīda māik'aapa k'īrau-ee choopari, awaraarāpa parā ome nepira jiri p'ani pijida. Māga p'anapataadaipia bi chik'inia p'ana k'inia p'anadairā. ³ Māgá chik'inia p'anapataadak'āri, Tachi Ak'ōre Jaurepa parā k'āiwee p'anapiit'ee, wāara araa p'anapataadamerā awaraa ijāapataarā ome. Mapa ne-inaa jōma pia oodaipia bi māga p'anapataadamerā. ⁴ Jōma Cristode ijāapataarā k'ap'ia apai pik'a p'anapata māik'aapa Tachi Ak'ōre Jaure apai iru p'anapata. Tachi Ak'ōrepa parā jirik'āri Cristode ijāadamerā, auk'a ijāa p'anejida Cristo k'aurepa parā wādait'ee Ak'ōre truadee. Ma-it'ee aupai Tachi Ak'ōrepa parā jiriji. ⁵ Cristo apai iru p'ani. Iruta Tachi Waibia. Mapa irudepai ijāapata māik'aapa poro choopipata ak'īpidait'ee iru ome araa p'ani. ⁶ Tachi Ak'ōre apai iru p'ani. Iru tachi jōmaarā Ak'ōre. Iru Tachi Waibia. Irua ne-inaa pia oopipari tachimaa, tachi ome bapari perā.

⁷ Mamīda tachi ijāapari chaa Cristopa ne-inaa pia awara-awaraa oo k'awaapipari, māgá awaraarā k'aripadamerā. Tachi chaachaa auk'a oo k'awaapi-e. Oo k'awaapipari ichia k'inia bik'a. ⁸ Māga ook'āri, oopari Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a:

'It'aa wāk'āri, p'oyajji ichi k'īra unuamaa iru p'anadap'edaarā māik'aapa eperāarāmaa ne-inaa pia tee pēiji.' (Sal 68.18)

⁹ Ma ūraa p'ādade "it'aa wāk'āri" ak'āri, jara k'inia bi ai naaweda edaa cheji na p'ek'au eujādee chupiria nībade eperā jip'aak'a. ¹⁰ Māgí eperā edaa cheda chi it'aa wāda. Ichi it'aa wāji Tachi Ak'ōre bimaa, jōmaarā k'āyaara waibiara bade. Maperāpi iru k'aurepa ne-inaa jōmaweda nībi.

¹¹ Ichia tee pēiji ichi Jaure, māgīpa ichideerāmaa oo k'awaapimerā ne-inaa pia awara-awaraa. Ūk'uru jirit'eraji jarateenadamerā irua ooda māik'aapa jarada. Ūk'uru biji jarapataadamerā irua jarapi bik'a. Ūk'uru pēiji jōmaarāmaa jarateepataadamerā irua ooda eperāarā o k'achiadeepa k'arīpa atait'ee atuanaadamerā. Awaraarā biji ichideerā ak'īpataadamerā māik'aapa jarateepataadamerā irua eperāarāmaa oopi k'inia bi. ¹² Ma jōma oo k'awaapiji ichideerāmaa, iru mimia oo wāk'āti wādamerā. Māgá ijāapataarā jōmaweda irude pipiara ijāadait'ee māik'aapa irua k'inia bik'a p'anapataadait'ee. ¹³ Tachi jōmaarāpa māga oo k'awaadak'āri, wāara araa p'anapataadait'ee, auk'a Tachi Ak'ōre Warade ijāadait'ee perā māik'aapa iru auk'a k'awadait'ee perā. Māga p'anapataadak'āri, ne-inaa jōma oo k'awaadait'ee Cristopa oopi bik'a. Chonaarāpa ne-inaa pariatua ooda-e p'anik'a warra chak'eerāk'a, māga pik'a tachi ijāapataarā ne-inaa pariatua waa ooda-e pait'ee. ¹⁴ Māgá p'anapataadak'āri, waa p'anada-e pait'ee warra chak'eerāk'a. Ma k'āyaara ik'awaa beerāpa Tachi Ak'ōre Ūraa awara jaratee chedak'āri, tachia ijāadak'aa pait'ee āchia jaratee p'ani. Pia k'awaa p'anadait'ee āchia jaratee nīpapata wāara-e. Mapa k'ūrapida-e pait'ee ma k'īsia k'achia iru beerāmaa. ¹⁵ Ma k'āyaara tachia ne-inaa wāara ijāapataadait'ee. Maperā p'anapataadaipia bi Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēidak'a. Ichita wāarata jarapataadaipia bi chik'inia p'ana k'inia p'anadairā. Māga p'anapataadak'āri, wāara jōma oodait'ee tachi poro Cristopa k'inia bik'a māik'aapa tachi jōmaweda iru k'ap'ia apai pik'a p'anadait'ee. ¹⁶ Tachi ijāapataarā jōma araa p'ani, Cristo k'ap'ia ome apai pik'a p'anadairā. Chik'aripa p'anadak'āri māik'aapa chik'inia p'anapataadak'āri, oo k'awaa wāpata tachi poro Cristopa oopi k'inia bik'a.

Cristo ome sāga p'anapataadaipia bi

¹⁷ Tachi Waibiapa mimaa nāga jarapiru. Waa p'ananaati ijāadak'aa beerāk'a. Āchi pariatua k'īsiapata. ¹⁸ Āchi p'āriu pik'a bide p'anadairā, k'awa k'iniada-e Tachi Ak'ōre net'aa. Mapa

ijāadak'aa Tachi Ak'ōrepa eperāarā k'aripai atuanaadamerā. Āchi k'Īsia k'awada-ee, k'īiri k'isua p'anadairā. ¹⁹ K'Īra nejasia wēe pak'oodaida perā, āchia k'achia oo k'iniata ooi awaa p'anapata. Nāgee ne-inaa k'achia oopata: awaraarā wēra k'īapata mairā ome p'ek'au oodait'ee māik'aapa pariatua p'ek'au oo wāpata awaraarā ome.

²⁰ Mamīda taipa parāmaa māga jarateedak'aa paji, jarateedak'āri Cristopa oopi k'inia bi eperāarāmaa. ²¹ Parāpa māgī jarateeda ūrijida. ¿Wāara-ek'ā? Ma awara irude ijāajida māik'aapa k'awaajida Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida irude. ²² Ma k'aurepata k'awaajida parāpa naaweda oopatap'edaa k'achia baji Ak'ōre k'Īrapite. Mapa waa māga p'anapataadaik'araa bi. Oo amāati parā p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'īapa oo k'inia bik'a. Ma k'aurepa k'achiade p'anapachida māik'aapa pāchi itu k'ūrapipachida k'achia oo k'iniapa. ²³ Ma k'āyaara pāchi t'āri chiwidi pik'a papiti Tachi Ak'ōremaa māik'aapa k'īsiati irua k'īsiapi k'inia bik'a. ²⁴ P'anapatāati k'ap'īa chiwidi iru p'anik'a, Tachi Ak'ōrepa ichideerā māga p'anapi k'inia bairā. Tachi ooi naaweda, Tachi Ak'ōrepa k'Īsia iru baji tachi ichik'a p'anadamerā, p'ek'au k'achia wēe. Māga p'anadai, jōma oodak'āri irua wāarata jara pēida jara bik'a.

²⁵ Māga p'anadait'ee waa seewa jaranāati. Ichita wāarata jarapatāati awaraarāmaa, tachi jōmaweda k'ap'īa apai pik'a araa p'anadairā tachi poro Cristo jua ek'ari.

²⁶ 'K'Īraudaruta pirā, ne-inaa k'achia oonāati.' (Sal 4.4)
K'Īrau p'ananāati ak'ōrejū baairumaa, ²⁷ Netuara Poro Waibiapa eperā taarā K'Īrau bi k'achiade baaipipari perā.

²⁸ Ichiba mia jara bi chi nechiyaa bimaa waa nechianaamerā. Ma k'āyaara mimia piata oopia bi, ne-inaa iru bamerā pichi juadoopa. Māgā pia chupiria chedeerāmaa teei.

²⁹ Ik'achia pedee p'anāati. Ma k'āyaara pedee pia aupai jarapatāati, chi ūriutarāpa pia k'īsiadamerā māik'aapa pia oodamerā. Māgā parāpa āchi k'aripadait'ee. ³⁰ Tachi Ak'ōre Jaure t'āri p'upināati, parāpa māgee ne-inaa k'achia oo p'anīpa. K'īrāpāti iru k'aurepata k'awa p'anī tachi Tachi Ak'ōrederā. Iruta tachi ome bapariit'ee na eujādepema k'ap'īadeepa uchiarutamaa Cristo cheru ewate.

³¹ Mapa parādepema apida nāgā baik'araa bi: t'āri ārii; k'Īrauyaa; t'āri k'achia; chōoyaa; ik'achia pedeeyaa maa-e pirā awaraarā āpīte pedee k'achia jarayaa; awaraarā k'Īra unuamaa iru p'anapata. ³² Ma k'āyaara, t'āri pia para bāti māik'aapa chupiria k'awaa para bāti. Apemaarāpa ne-inaa k'achia oodak'āri, perdonaapatāati, Tachi Ak'ōrepa tuchia k'achia oopata perdonaaparik'a Cristo piuda k'aurepa tachi pari.

5

Sāga Tachi Ak'ōre warrarā p'anapata

¹ Tachi Ak'ōrepa parā k'inia iru bapari ichi warrarā perā. Mapa k'awaa wāk'āti wāti awaraarā k'inia iru p'anadait'ee irua tachi k'inia iru baparik'a. ² Chik'inia p'anapatāati Cristopa tachi k'inia iru baparik'a. Tachi māgā k'inia iru bada perā, piuji tachi k'aripait'ee. Ichi k'ap'īa paara peepiji ak'īpiit'ee Tachi Ak'ōre k'inia iru bi māik'aapa eperāarā ichiba k'inia iru bi. Maperāpi Tachi Ak'ōrepa irua ooda pia ak'iji.

³ Tachi Ak'ōrepa parā awara bida perā Cristok'a p'anapataadamerā, nāgee p'ek'au k'achia eperāarāpa oopata jida jaradaik'araa bi: miak'āi p'anīrā awaraarā ome k'āipata; k'Īra nejasia wēe awaraarā jiripata p'ek'au oodait'ee āchi ome; awaraarā wēra wa ne't'aa k'īapata. ⁴ Ichiba parāpa nāgee k'achia oopata apida oodak'araa bi: bisī pedeepata; pariatua pedeepata maa-e pirā bisī pedee pedeepata ēidamerā. Cristopa apidaamaa māgā pedeepik'aa. Māgā pededai k'āyaara, gracias jarapatāati Tachi Ak'ōremaa. ⁵ Parāpa k'awaadaipia bi chi nāgee k'achia oopataarā Cristodeerā-e: pariatua p'ek'au oo wāpata awaraarā ome; k'Īra nejasia wēe awaraarā jiripata k'achia oodait'ee āchi ome; awaraarā wēra wa ne't'aa k'īapata. Māgeerā ne-inaa juapa ooda k'Īrapite it'aa t'īpataarāk'api p'anī. Ne-inaa awaraa k'iniara iru p'anī Tachi Ak'ōre k'āyaara. Mapa wāda-e pait'ee iru truadee. ⁶ Māgee p'ek'au k'achia oopataarā atuadait'ee, Tachi Ak'ōre k'Īraupipata perā āchia k'achia oo jōnīpa māik'aapa oodaamaa p'anapata perā irua oopi bik'a. K'ūrapināati māgee pariatua pedeepataarā apidaamaa, seewa jarateepata perā. ⁷ K'ōp'āyo meraanāati māgee eperāarā ome.

⁸ Wāara naaweda ichiba parā māgeerāk'a p'āriu pik'a bide p'anapachida, k'achiade p'anapataadap'edaa perā. Mamīda irā parā araa p'anadairā Tachi Waibia ome, idaa pik'a bide p'anapata. Mapa p'anapatāati Cristodeerāk'a. ⁹ Eperā idaa pik'a bide bak'āri, nāga bapari: t'āri pia jōmaarā ome; oopari Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a; ichita wāarata jarapari. ¹⁰ Mapa k'awaa wāk'āti wāti māgā p'anapataadait'ee. Māgā Tachi Waibia o-īa bait'ee parā ome. ¹¹ Ijāadak'aa beerāpa ne-inaa k'achia oodak'āri, t'īnāati āchi ome, āchi p'āriu pik'a bide p'anapata perā. Ma k'āyaara āchi ūrapatāati k'awaadamerā atuadait'ee āchia k'achia oopata

k'aurepa. ¹²Tachi k'ŕa nejasiadarii nepiriit'ee āchia ne-inaa k'achia mera oopata. ¹³Mamīda Tachi Ak'ōrepa māgee p'ek'au k'achia oopata paara wēpapii, ma eperāarāpa ūriruta pirā chi īdaa pik'a bide p'anīrāpa Tachi Ak'ōre Ūraa jaradak'āri. Māga ūridap'eda, k'awaadai āchia ne-inaa k'achia oopata. ¹⁴Māpai Cristode ijāaruta pirā, āchi ichiaba īdaa pik'a bide t'ūdai. Mapa k'aride jara bi:

“Ŧrimāti parā k'āi pik'a p'anīrā, k'achia oomaa p'anadairā. P'irabāiti parā piu pik'a p'anīrā, ijāadak'aa perā. Cristopa parā k'aripai īdaa pik'a bide t'ūdamerā.”

¹⁵Maperā k'Ŧrak'aupai p'anadai k'īsia k'awa-ee beerāk'a. Ma k'āyaara k'Ŧra jīp'a, k'īsia k'awaa p'anapatāati. ¹⁶Ichita jiripatāati ne-inaa pia oodait'ee, irapemaarā k'achia ooyaa p'anapata perā. ¹⁷K'Ŧra k'awa-ee p'anīrāk'a p'ananāati. Ma k'āyaara jiripatāati k'awaadait'ee Tachi Ak'ōrepa parāmaa oopi k'inia bi. ¹⁸It'uapa piu nipanāati, jāgipa eperāarā k'achiade baaipipari perā. Ma k'āyaara Tachi Ak'ōre Jaure ome o-īa nipapatāati oodait'ee irua parāmaa oopi k'inia bik'a. ¹⁹Awaraa ijāapataarā ome p'anadak'āri, k'ari para bāti salmos Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādadepema māik'aapa Ak'ōre k'ari. K'aripatāati Tachi Ak'ōre Jaurepa k'aripi bik'a. T'āripa k'aripatāati Tachi Waibiaamaa, parāpa iru k'inia iru p'anapata perā. ²⁰Tachi Waibia Jesucristode ijāapata perā, ichita gracias jarapatāati Tachi Ak'ōremaa, jōma irua oo bi pari tachi-it'ee.

Sāga p'anapataadaipia bi awaraa ijāapataarā ome

²¹Ak'ipidait'ee Cristo wāara pāchi poro waibia, ūripatāati awaraa ijāapataarāpa ūraa p'ani māik'aapa oopatāati ārapa jara p'anik'a.

²²Wēraarāpa oopataadaipia bi āchi imik'Ŧraarāpa jara p'anik'a, Tachi Waibia māga k'inia bairā. ²³Imik'Ŧra chi wēra poro waibia, Cristo tachi ijāapataarā poro waibia k'a. Tachi ijāapataarā Cristo k'ap'ia apai pik'a p'ani. Iruata tachi o k'achiadeepa k'aripa ataji atuanaadamerā. ²⁴Mapa ijāapataarā Cristo jua ek'ari p'anapata. Māgā ichiaba wēraarā nejojmaade āchi imik'Ŧraarā jua ek'ari p'anapataadaipia bi.

²⁵Imik'Ŧraarāpa jōdee āchi wēraarā k'inia iru p'anapataadaipia bi, Cristopa ijāapataarā k'inia iru baparik'a. Irua tachi ijāapataarā audupai k'inia iru bada perā, piuji tachi pari. ²⁶Māgā tachi ijāapataarāpa p'ek'au k'achia oopata wēpapiji. Tachi si pik'aji paniapa irude ijāa p'anida adak'āri, iru ūraa ūridap'eda. Māgā tachi ijāapataarā awara bijī ichi-it'ee. ²⁷Ara imik'Ŧrapa wēra awēra k'Ŧra wāree, t'āri pia, k'inia bik'a ai ome miak'āiit'ee, māga pik'a Cristopa k'inia bi tachi ijāapataarā Tachi Ak'ōre k'Ŧra wāreek'a, t'āri pia, maarepida k'achia wēe p'anapataadamerā ichi-it'ee. Ma-it'eeta tachi awara bijī. ²⁸Cristopa tachi ijāapataarā, ichi k'ap'ia apai pik'a p'anīrā, māgā k'inia iru bapari perā, imik'Ŧraarāpa āchi wēraarā ichiaba k'inia iru p'anapataadaipia bi āchi k'ap'iak'a. Imik'Ŧrapa ichi wēra wāra k'inia iru bak'āri, pia ak'i bapariit'ee, ichi k'ap'ia ak'i baparik'a. ²⁹Eperā apidaapa ichi k'ap'ia unuamaa iru bak'aa. Ma k'āyaara nek'opari māik'aapa ichi k'ap'ia pia ak'i bapari, Cristopa tachi ijāapataarā ak'i baparik'a. ³⁰K'awa p'ani Cristopa tachi ijāapataarā māgā ak'i bapari, tachi iru k'ap'ia apai pik'a p'anadairā. ³¹Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:

‘Mapa imik'Ŧrapa atabēiit'ee chi ak'ōre chi nawe ome, araa p'anapataadait'ee chi wēra ome. Māgā eperā omee weda eperā apai pik'a p'aneadait'ee.’

(Gn 2.24)

³²Māgī jarada k'aurepa tachia ne-inaa wāarata k'awaadai, waide k'awada-e p'anadap'edaa. Mi-it'ee nāga bi. Cristo tachi ijāapataarā ome, imik'Ŧra chi wēra ome bik'a bi. ³³Mapa waya jara k'inia bi parāmaa: Imik'Ŧra chaa ichi wēra k'inia iru baipia bi ichi k'ap'ia k'inia iru baparik'a. Jōdee wēra chaa ichi imik'Ŧra waaweeipia bi ichi poro waibia k'a.

6

Ūraa warrarā māik'aapa ak'ōreerā-it'ee

¹Ŧrā mia ūraait'ee warrarāmaa: Warrarā, parāpa Tachi Waibia k'inia iru p'anadairā, oopatāati pāchi ak'ōreerāpa jara p'anik'a. Māga k'inia bi Tachi Ak'ōrepa parāpa oodamerā. ²Iru ūraa p'ādade jara bi:

‘Pichi ak'ōre māik'aapa pichi nawe k'inia iru bapariji māik'aapa āra pedee ūripariiji.’ (Ex 20.12)

Tachi Ak'ōrepa jarak'āri warrarāpa māga oodamerā, ichiaba jaraji sāga k'aripait'ee chi ma jaradak'a oopataarā. ³Māgaji:

‘Pāchi ak'ōreerā pedee ūriruta pirā, pia p'anapataadait'ee māik'aapa taarā nipapataadait'ee na p'ek'au eujāde.’

(Ex 20.12)

⁴Ak'ōreerā, pāchi warrarā k'Ŧraupināati. Ma k'āyaara pia ak'i p'anapatāati. Māga oo p'ani misa, ūrapatāati ne-inaa k'achia oonaadamerā. Ma awara jarateepatāati Tachi Waibia ijāapataadamerā māik'aapa oopataadamerā irua oopi bik'a.

*Ūraa esclavoorā-it'ee m̄aik'aapa āchi chipariirā-it'ee
(Col 3.22-25; Tit 2.9-10; 1 P 2.18-20)*

⁵ Esclavoorā, oopataāti parā na p'ek'au eujādepema chipariirāpa jara p'anik'a. Āra waawepataāti m̄aik'aapa k'Īra jĭp'a mimiapatāāti, Cristo-it'ee mimiak'ajidak'a. ⁶ Edaare esclavo k'Īra jĭp'a mimiapari chiparipa ak'i bi misa aupai, ichi mimiayaa bida amerā. Mamīda parāpa m̄aga odaik'araa bi. Ma k'āyaara auk'a k'Īra jĭp'a mimiapataadaipia bi, chipariirāpa ak'ida-e p'ani pijida. Māgā t'āripa ichiaba oopataāti Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a, Cristo parā chipari jōmaarā k'āyaara waibiara bairā. ⁷ Maperāpi parā mimiadaai k'āyaara chi mimia chipariirāpa parā pia ak'idamerā, t'āripa mimiadaipia bi Tachi Waibia-it'ee. ⁸ Māga odaipia bi k'awa p'anadairā chi mimia pia oo bipa iru bait'ee jōma Tachi Ak'ōrepa k'Īsia iru bi teit'ee ichideerāmaa. Esclavoorā, esclavo-eerā auk'a m̄aga iru p'anadait'ee āchi mimia pia oopata pari.

⁹ Parā, chi esclavoorā chipariirā ichiaba pia p'anapataāti pāchi esclavoorā ome. Ijāti pedeenāti p'eradamerā. K'Īrapapataāti parā it'ari chipari ichiaba iru p'ani. Māgī Tachi Waibia Jesucristo. Iruata esclavo chipari pipiara ak'ik'aa chi esclavo k'āyaara, ichideerā jōmaweda iru k'Īrapite auk'a p'anadairā.

Armadura Tachi Ak'ōrepa teepari Cristode ijāapataarāmaa

¹⁰ Īpemaarā Cristo k'aurepa, irā mia parā ūraait'ee t'āridepai choopataadamerā, araa p'anadairā Tachi Waibia ome. Iru jōmaarā k'āyaara waibiara bairā, parā k'aripait'ee oodamerā irua k'inia bik'a. ¹¹ Nāgā tachi k'aripait'ee. Irapema soldaorāpa armadura jĭpatak'a, Tachi Ak'ōrepa armadura teeda jĭpatāāti, Netuara Poro Waibiapa parā k'ūranaamerā. ¹² Tachi chōoda-e p'ani eperāarā jĭp'aaarā ome. Jĭp'a chōo p'ani na p'ek'au eujādepema-eerā ome; chi Netuara Poro Waibia eere p'anīrā ome. Māgīrā jua ek'ari na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerā jōmaweda p'āriu pik'a bide p'anapata. ¹³ Maperā Tachi Ak'ōrepa teeda armadura jōmaweda jĭpatāāti. Māgā Netuara Poro Waibia eere p'anīrā chedak'āri parā k'achidee baaipidait'ee, parāpa m̄aga oopida-e pait'ee. Mapa Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a oo wāk'āti wāti, māgīrā p'oyaadait'ee āchi cheruta chaa.

¹⁴ Māga p'anadait'ee nāga oopataāti: soldaorāpa ne-inaa k'irride jĭpatak'a, m̄aga pik'a Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida k'awāati m̄aik'aapa ichita wāarata jarapataāti. Soldaorāpa camisa hierrodee ooda jĭpatak'a, m̄aga pik'a Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a ichita oopataāti, netuara eere p'anīrāpa maarepida parāmaa k'achia oonaadamerā. ¹⁵ Soldaorāpa chancā jĭpatak'a awara āyaa wādait'ee pak'āri, m̄aga pik'a k'awāati jarateedait'ee Cristopa tachi o k'achiadeepa k'aripa atak'āri, k'āiwee p'anapata, netuara eere p'anīrāpa nepirade baaipi cheruta pijida. ¹⁶ Soldaorāpa escudo atepatak'a, m̄aga pik'a waapiara Cristode ijāapataāti. Māgā jaut'ī pik'a p'anadai Netuara Poro Waibiapa k'achia oopi k'inia bi parāmaa. ¹⁷ Soldaorāpa casco jĭpatak'a, m̄aga pik'a wāara ijāapataāti Tachi Ak'ōrepa parā o k'achiadeepa k'aripa ataji. Ma awara soldaorāpa espada atepatak'a, Tachi Ak'ōre Ūraa jara pēida ichi Jaure k'ap'ia pari t'āride atēeti.

¹⁸ Oodait'ee ma jōma et'ewa jarada, ichita it'aa t'ĭpatāāti Tachi Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a. It'aa iidipataāti Tachi Ak'ōrepa parā k'aripamerā ne-inaa jōmaade. K'Īrak'aupai it'aa t'ida-ee p'anapataadaai. Ma k'āyaara jōmaarā ijāapataarā pari it'aa t'ĭpatāāti. ¹⁹ Ichiaba it'aa t'ĭpatāāti mi pari, Tachi Ak'ōrepa ichia jara k'iniata mimaa jarapimerā. Iidipataāti mia jōmaarāmaa waawee-ee k'awapimerā Tachi Ak'ōrepa k'Īsia iru bada eperāarā o k'achiadeepa k'aripa atait'ee, ichi Warra pēik'āri piumerā eperāarā pari. ²⁰ Cristopa mi pēiji m̄aga jarateemerā. Ma jaratee bi k'aurepata mi nama carcelde bi. Mamīda it'aa t'ĭpatāāti, mia at'āri waawee-ee m̄aga jarateemerā Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a.

Pablopa salude tee pēida na k'art'a p'ā aupa wāk'āri

²¹ Mia na k'art'a pēiru tachi ĩpema Cristo k'aurepa Tíquico ome. Mia iru k'inia iru bi, k'ōp'āyo pia perā. Irua mi ichita k'aripapari, Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a oo k'inia bairā. Irua parāmaa nepirinait'ee mia k'Īsia bi m̄aik'aapa mia oomaa bi, parāpa ma jōma k'awaadamerā. ²² Ma-it'ee mia iru pēiru, parāpa pia k'awaadamerā tai p'anapata m̄aik'aapa t'āri o-ia p'aneedamerā irua jararu ūridak'āri.

²³ Irā mia it'aa iidi bi Tachi Ak'ōrepa m̄aik'aapa Tachi Waibia Jesucristopa parā k'āiwee p'anapimerā jōmaarā ijāapataarā ome m̄aik'aapa chik'inia p'anapimerā, Cristode ijāapata perā. ²⁴ Ichiaba iidi bi ārapa pia ak'i p'anadamerā jōmaarā t'āripa Tachi Waibia Jesucristo k'inia iru p'anapataarā.

Māgapai paji.

FILIPENSES

San Pablopa K'art'a P'ãda Filipos P'uurudepema Ijãapataarãmaa

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'ãji. K'ïsiapata na k'art'a jida p'ãji Romade, carcelde bak'ãri. Pablo naapiara jaratee nipapachi Filipos p'uurude. Ma p'uuru Macedonia eujãde bi. Mapa mãpema ijãapataarã k'inia iru bapachi. Na k'art'a p'ãji gracias jarait'ee ãramaa, ichi k'aripadap'edaa perã primisia tee pëidak'ãri. Ichiaba k'irãpapiji ichia Ak'õrepa wãarata jarateeda ãra t'ãide, k'urapinaadamerã seewa jaratee nipapataarãmaa.

Naapiara jara bi ichia it'aa t'ipari ãra pari mãik'aapa ichi bapata (cap. 1.1-11). Jara bi ichi bapari ooit'ee Cristopa oopi bik'a mãik'aapa waawee-e piut'ee, Cristo ome araa bapari perã (cap. 1.12-26). Ûraa bi ãrapa waaweenadamerã miadait'ee Cristode ijãa p'ani k'aurepa; oopariidamerã iru ùraade jara bik'a mãik'aapa nipapataadamerã iruk'a: audua-ee, chupiria k'awaa (caps. 1.27-2.18). Jara bi ichia k'ïsia iru bi oopiit'ee ichi k'aripapataarã Timoteomaa mãik'aapa Epafroditomaa (cap. 2.19-30). Nepiri bi ichi bapata Cristode ijãai naaweda. K'ïsia baji mïda Tachi Ak'õrepa iru pia ak'ii Moisepa p'ãdade jara bik'a oopachi perã, irã k'awa bi Cristode ijãapata k'aurepapai Ak'õrepa eperãarã pia ak'ipari. Ichiaba jara bi Cristode ijãapataarã deporte jemenepataarãk'api p'ani maa-e pirã carrera p'irapataarãk'a (cap. 3). T'ëepai ùraa bi ijãapataarã t'ãri o-ia p'anapataadamerã mãik'aapa gracias jara bi ãrapa tee pëidap'edaa pari (cap. 4).

Salude pëida

¹ Mi, Pablo Timoteo ome oopata Jesucristopa oopi bik'a. Mapa na k'art'a pëiruta parã Jesucristode ijãapataarãmaa, Filipos p'uurude p'ani. Ichiaba salude pëiruta parã ak'ipataarãmaa ãra k'aripapataarã ome. ² K'inia p'ani Tachi Ak'õrepa mãik'aapa Tachi Waibia Jesucristopa parã pia ak'i p'anadamerã. Mägã k'ãiwee p'anapataadait'ee.

Pablopa it'aa t'ida Filipodepema ijãapataarã pari

³ Mia parã k'irãpak'ãri, ichita gracias jarapari Tachi Ak'õremaa, iru mi Ak'õre Waibia perã. ⁴ It'aa t'iru chaa parã jõmaarã pari, mia t'ãri o-ia gracias jarapari Tachi Ak'õremaa ⁵ parãpa mi k'aripapachida perã mia jaratee bi misa Cristopa ooda eperãarã k'aripait'ee. Mägã oopata Cristode ijãadak'ãriipa. ⁶ Mägã ijãadak'ãri, Tachi Ak'õrepa parã t'ãri pia p'anapiji ichia k'ïsia iru badak'a. Mia t'ãride k'awa bi Tachi Ak'õrepa mägã oo wãk'ãti wãit'ee, iruk'a t'ãri pia parutamaa Cristo waya chek'ãri. ⁷ Pia bi mia mãga k'ïsiat'ee, t'ãriipa mia parã k'inia iru bapari perã. Tachi Ak'õrepa parã k'aripamaa bi mi k'aripaparik'a. Maperãpi parãpa mi k'aripapata nama carcelde bi misa mãik'aapa tachi ijãapataarã imiatee p'anurãmaa p'anaumaa bi misa. Ichiaba mi k'aripapata jip'a jarateemaa bi misa Tachi Ak'õre pedee pia jara pëida Cristode. ⁸ Tachi Ak'õrepa k'awa bi mia t'ãriipa parã k'inia iru bi, Jesucristopa audú k'inia iru baparik'a. Mapa parã audú unu k'inia bi.

⁹ It'aa t'ipari parã pari, parãpa audupiara Tachi Ak'õre k'inia iru p'anadamerã mãik'aapa chik'inia p'anapataadamerã. Ichiaba it'aa t'ipari parãpa Tachi Ak'õre pipiara k'awa wãdamerã mãik'aapa ne-inaa jõmaade oo k'awaa wãdamerã irua oopi bik'a. ¹⁰ Mägã k'awaadãk'ãri, ichita jiridait'ee ne-inaa pipiara oodait'ee irua oopi bik'a. Mãpai mägã ooruta pirã, Cristo cheru ewate p'ek'au k'achia wëe p'anadait'ee eperãarã k'itrapite mãik'aapa Tachi Ak'õre k'itrapite. ¹¹ Ma ewate ni p'ani misa, mia it'aa iidipari, Jesucristo k'ap'ia pari parãpa oodamerã ne-inaa pia k'itã t'ãdo, Tachi Ak'õrepa oopi bik'a. Mägã ooruta pirã, awaraarãpa jaradait'ee wãara iru jõmaarã k'ãyaara waibiara bi, irua parã mägã k'aripapari perã.

Pablo bapari ooit'ee Cristopa oopi bik'a

¹² Ipemaarã Cristo k'aurepa, mia nãga k'awapi k'inia bi parãmaa. Mi nepirade nãbi mïda, ma k'aurepata chok'araarãpa k'awaa wãpata Cristopa ooda ãchi k'aripait'ee atuaadamerã. ¹³ Mi nama carcelde nãbairã, jõma César palacio jiapataarãpa awaraarã ome k'awa p'ani mi nama bi Cristode ijãapari perã mãik'aapa irua oopi bik'a oopari perã. ¹⁴ Ma awara mi mägã choo bairã nama, na p'uurudepema Cristode ijãapataarã chok'araarãpa waapiara waawee-ee jarateemaa p'ani Tachi Ak'õrepa Cristode jara pëida.

¹⁵ Wãara, ùk'uruurãpa Cristopa ooda jarateepata eperãarã k'aripait'ee, eperãarãpa mi k'ãyaara ãchi t'o p'anadamerã. Mamïda awaraarãpa mägã jarateepata t'ãri pia p'anadairã. ¹⁶ Mägãirãpa mi k'inia iru p'anapata perã, Cristopa ooda jarateepata. K'awa p'ani Tachi Ak'õrepata mi jirit'eraji jõmaarãmaa jarateenamerã irua Cristode jara pëida mãik'aapa p'anaumerã tachi imiateepataarãmaa. ¹⁷ Mamïda chi apemaarãpa k'itã jip'a jarateedak'aa. Imeraa jarateepata eperãarãpa ijãadamerã ãchia jarateeruta aupai. Mägã oopata mi k'ïsia p'uapiit'ee nama carcelde nãbide. ¹⁸ Mamïda mia p'ua-e bi. Wãara mi o-ia bi

eperāarā ūk'uruurāpa Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee k'īra jīp'a jarateedak'āri. Mamīda awaraarāpa k'īra jīp'a-ee jarateeruta pijida, mi o-īa bi Cristopa oodata jaratee p'anadairā.

Ma awara mi audupiara o-īa bait'ee nāga perā. ¹⁹ K'awa bi mi nama p'asa nībi pia uchiat'ee, parāpa it'aa t'ī p'anadairā mi pari māik'aapa Jesucristo Jaurepa mi k'aripamaa bairā. ²⁰ Mia ne-inaa oo k'īnia-epi, ma k'aurepa k'īra nejasia bait'ee. Ma awara ne-inaa jōmaade ichita waawee-ee oo k'īnia bi Cristopa oopi bik'a, naapai chupīria nībik'a māik'aapa chupīria wēe nībak'āri. Māga oo k'īnia bi awaraarāpa k'awaadamerā Cristo mi ome bapari. Ma awara māga oo k'īnia bi, chok'ai uchiaru jida na chupīria nībideepa maa-e pirā piuru pijida. ²¹ Mia nāga ijāapari. Mi bapari ooit'ee Cristopa oopi bik'a. Mamīda mia k'awa bi jai-idaak'āri pipiara bapariit'ee, it'ari Cristo ome ichita bapariit'ee perā. ²² Maperāpi k'awa-e chisāgita pipiara bak'aji. Chok'ai uchiaru pirā na caraldeepa, mia waapiara ooi awaraarāpa Cristo k'awaadamerā. Jōdee jai-idaaru pirā, Cristo ome it'ari banai. ²³ K'īsia nībi omee weda oo k'īnia bairā. Audū uchīa k'īnia bi na p'ek'au eujādeepa banait'ee Cristo ome. Ma pipiara bak'aji mi-it'ee. ²⁴ Mamīda na k'ap'iade beeru pirā, ma pipiara bak'aji parā-it'ee. ²⁵ Maperā k'awa bi Tachi Ak'ōrepa mi uchiapiit'ee na caraldeepa, at'ari beemerā parā ome. Māgā parā k'aripai pipiara ijāadamerā māik'aapa o-īa p'anadamerā, māgā ijāapata perā. ²⁶ Ichiaba mia k'īsia bi Ak'ōrepa mi uchiapiit'ee nadeepa mi waya unudak'āri, parā audupiara o-īa p'anadamerā māik'aapa t'āri o-īa it'aa t'īdamerā Jesucristomaa gracias jaradait'ee mi pari.

²⁷ Mia nāgapai k'īnia bi: parāpa oodamerā Tachi Ak'ōrepa jara pēidak'a Jesucristo k'ap'ia pari māik'aapa p'anapataadamerā Cristodeerāk'a. Mi na chupīria nībideepa uchiaru pirā, parā māgā unui jāmaa wāk'āri. Mamīda uchīa-e pijida, mia ūri k'īnia bi parā t'āri a-ba choo p'ani Cristode ijāa p'anide Tachi Ak'ōre Jaure k'ap'ia pari. Ichiaba ūri k'īnia bi parā auk'a jirīmaa p'ani awaraarāpa auk'a ijāadamerā Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida Cristode. ²⁸ Māga oo p'ani misa, mia ichiaba ūri k'īnia bi parā maarepida waawee-ee p'ani, Cristo k'aurepa parā k'īra unuamaa iru p'anapataarāpa parā jiridak'āri miapidait'ee. Māgā waawee-ee choodak'āri, parā k'ap'ia pari Tachi Ak'ōrepa māirāmaa k'awapiit'ee āchi atuadait'ee. Jōdee parāmaa k'awapiit'ee parā it'aa wādait'ee, wāara ichideerā perā. ²⁹ Mia māga jara bi Tachi Ak'ōre t'āri pia bapari perā parā ome. Parāta jiriji Cristode ijāapataadamerā māik'aapa oopataadamerā irua oopi k'īnia bik'a. Parā jiri-e paji jīp'a ijāadamerā. Ichiaba jiriji miadamerā Cristo k'aurepa. ³⁰ Ma-it'ee Tachi Ak'ōre k'īra unuamaa iru p'aniirāpa tachi auk'a jirīmaa p'ani miapidait'ee. Tachi chōomaa pik'a p'ani māgīrā ome. Parāpa unujida māirāpa mimaa oodap'edaa mi parā t'āide nipak'āri māik'aapa irā waapiara k'awaa wāda mi nama ichiaba miapi iru p'ani.

2

Tachi Ak'ōrepa Cristo jōmaarā k'āyaara waibiara papida

¹ Wāara parā māgā choo p'ani pirā Cristodeerā perā, māik'aapa t'āri o-īa p'ani pirā irua parā k'īnia iru bapari perā, māik'aapa parā t'āri auk'a bapari pirā Tachi Ak'ōre Jaure ome, māik'aapa parā k'ōp'āyoorā chupīria k'awaa p'ani pirā t'āri k'īnia iru p'anadairā; ² māgara mi audupiara o-īapīti nāga oo p'anīpa. T'āri auk'a p'anapatāati oodait'ee Cristopa oopi bik'a. Chik'īnia p'anapatāati māik'aapa t'āri a-ba p'anapatāati. Māgā p'anadai Tachi Ak'ōre Jaurepa parā k'aripapari perā. ³ K'īsianāati pāchia oo k'iniata oodait'ee, audua p'anadairā. Ma k'āyaara, audua-ee awaraarā pipiara ak'īti. ⁴ Jirīnāati ne-inaa oodait'ee awaraarāpa parā piara ak'idamerā. Ma k'āyaara jirīti awaraarā k'aripadait'ee, āchita jōmaarāpa pipiara ak'idamerā.

⁵ K'īsia p'anapatāati Jesucristopa k'īsia badak'a na eujāde nipak'āri. Irua oo k'īnia baji chi Ak'ōrepa oopidak'a. ⁶ Bapachi Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a:

Iru Tachi Ak'ōrek'a bapachi mīda, Tachi Ak'ōrek'a ba k'īnia-e paji.

⁷ Māga ooji jōma ichīa iru bada it'ari atabēik'āri, t'o cheit'ee na p'ek'au eujāde. Jirīt'eraji t'oit'ee na eujādepema k'ap'iade, eperā jīp'aak'a. Mimiaparipa eperā k'aripaparik'a, irua eperāarā k'aripapachi Tachi Ak'ōrepa oopidak'a.

⁸ Māpai eperāarā t'āide ma k'ap'iade chupīria nībap'eda, audupiara chupīria nībaji kursosode piu k'achīa piuk'āri, eperā k'achīa piuparik'a. Māgā piuji oo k'īnia bada perā Tachi Ak'ōrepa oopidak'a.

⁹ Ichi itu māgā chupīria papida perā, Tachi Ak'ōrepa iru jōmaarā k'āyaara waibiara papiji māik'aapa irumaa t'ī pipiara biji, jōmaarā t'ī k'āyaara.

¹⁰ Tachi Ak'ōrepa ma jōma ooji Jesús t'ī ūridak'āri, eperāarā jōmaweda bedabaidaidamerā iru k'īrapite ak'īpidait'ee iru waawee p'ani. Māga oodait'ee it'aripemaarā, na p'ek'au eujādepemaarā māik'aapa piudap'edaarā eujā ek'ari p'ani paara.

11 Ma jōmaara pa jaradait'ee: 'Jesucristota jōmaara poro waibia.' Māga jaradak'āri, ak'ipidait'ee wāara Tachi Ak'ōre waawee p'ani.

Cristode ijāapataarā īdaa pik'a p'ani na p'ek'au eujāde

12 Ipemaarā k'iniarā, mia parā t'āide jaratee nipak'āri, parāpa ichita oopachida mia ūraadak'a, ijāadap'edaa parā Tachi Ak'ōrepa mi pēida. Māga oodap'edaak'a irā audupia māgā oodaipia bi, mi t'imī bi mūda. Cristo piuda k'aurepa Tachi Ak'ōrepa parā chaachaa k'aripaji atuanaadamerā. Maperā jirīti oodait'ee Cristopa oopi bik'a, iru cheru misa. K'ira jīp'a māga ōoti, Tachi Ak'ōre waawee p'anadairā. 13 Māga oodai, Tachi Ak'ōre parā ome bapari parā. Iruata parā k'aripait'ee oo k'inia p'anadamerā māik'aapa oodamerā Cristopa oopi bik'a. Māgā k'aripait'ee, t'āri pa tachi ijāapataarā k'aripa k'inia bapari parā.

14 Mamīda māga oo p'ani misa, nejōmaata ōoti aupedeeda-ee māik'aapa pedee k'achia pedeeda-ee Tachi Ak'ōre āpīte maa-e pirā awaraarā āpīte. 15 Māga ooruta pirā, t'āri pia māik'aapa k'achia wēe p'anadait'ee, Tachi Ak'ōre wararā p'anadaipia bik'a. Māgā p'anapataadai irapema k'achia beerā t'āide p'ani mūda. Māgīrā chīara k'ūrayaa; t'āri k'achia-idaa p'anapata. Jōdee parā pia p'anapata Ak'ōrepa k'inia bik'a. Lucero īdaa pik'a p'ani na p'ek'au eujā p'āriū pik'a nībide. 16 Māga p'ani parāpa awaraarāmaā jarapata parā Tachi Ak'ōrepa eperāarā k'aripait'ee it'aa wādamerā āchia Cristode ijāadak'āri. Māga p'anapata parā Cristo cheru ewate parā k'aurepa mia o-īa jarai wāara na mimia ichi k'inia oo-e paji.

17 Nāgaweda mi o-īa bi parā ome, Cristode ijāapata parā. Maperāpi parāpa ne-inaa pia oomaa p'ani Tachi Ak'ōre-it'ee. Mapa ijāadak'aa beerāpa mi peeruta pijida mia jarateeda k'aurepa parāmaā māik'aapa awaraarāmaā, māgā ichita o-īa bait'ee. 18 Parā jida o-īa p'anadaipia bi mi ome.

Timoteo Epafrodito ome

19 Mamīda mia ijāa bi Tachi Waibia Jesupa mi k'aripait'ee taarā-ee Timoteo pēimerā parā ak'ide. Māgā irua mi o-īapii ichiaba, nepiri chek'āri parāpa oopata māik'aapa p'anapata. 20 Nama awaraa eperā iruk'a wē-e pēiit'ee. Iru mi ome t'āri auk'a bapari. Auk'a parā k'inia iru bapari māik'aapa ne-inaa jōmaade parā k'aripa k'inia bapari. 21 Apemaarāpa jirīmaā p'ani oodait'ee ne-inaa āchia oo k'inia p'ani, oodai k'āyaara Jesucristopa oopi k'inia bik'a. 22 Mamīda māga-e Timoteo ome. Parāpa pia k'awa p'ani irua oo k'inia bapari Cristopa oopi bik'a, māga unupata parā. Warra chok'ek'ee baparik'a chi ak'ōre ome, māgā bi Timoteo mi ome. Taipa auk'a jiripata jarateedait'ee Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. 23 Māpai mia k'awaa atak'āri mi jīapataarāpa k'isia iru p'ani oodait'ee mi ome, aramata Timoteo pēiit'ee parāmaā. 24 Mamīda mia at'āri ijāa bi Tachi Waibia mi k'aripait'ee ichiaba taarā-ee wāmerā.

25 Māgā nīmaā bi misa, mia k'isia iru bi tachi ipema Epafrodito pēiit'ee parāmaā. K'isia bi iru wāipia bi parā ak'ide. Iru mi ome auk'a mimiapari Cristo-it'ee māik'aapa soldao chooparik'a chōo nībide, māga pik'a iru mi ome choopari, ijāadak'aa beerāpa tai imīatee jōnide Cristo k'aurepa. Wāara parāpa iru namaa pēijida mi k'aripamerā. 26 Mamīda iru parāmaā audū wā k'inia nībeeji māik'aapa k'isia p'ua nībeeji, ūrik'āri parāpa iru k'ayaa bada k'awaadap'edaa. 27 Wāara iru parā jai-idaaji māgī k'ayapa. Mamīda Tachi Ak'ōrepa iru chupiria k'awaap'eda, jīpa beeji. Ak'ōrepa māga ook'āri, mi jida ichiaba chupiria k'awaaji, mi waapiara chupiria nībeepīamaapa. 28 Irā Epafrodito māgā jīpa beeji parā, mia parāmaā isapāi pēiit'ee, parā waya o-īa p'aneedamerā iru unudak'āri. Māgā mi jida mak'īara waa k'isia nība-e pait'ee ma k'aurepa. 29 Iru o-īa auteebāiti Cristodeerāpa āchi ipemaarā auteebāidaipia bik'a. Iru māik'aapa iru jīak'arā pia ak'i p'anāti. 30 Iru parā piuji Cristo mimia oo k'iniapa nama mi ome. K'ayaadachi oomaa bada parā parāpa p'oyaa ooda-e p'anadap'edaa mi k'aripadait'ee. Parā pari iru māgā chupiriadaida parā, parāpa iru pia ak'i p'anadaipia bi.

3

Ak'ōre ewari waibia ewate p'ek'au k'achia wēe p'anadait'ee

1 Māpai ipemaarā, t'āri o-īa p'anapatāati, Tachi Waibia parā ome bapari parā. Irā mia parāmaā waya ūrait'ee naaweda ūraadak'a. Sē-ee māga ooi, parāpa waya ūridaipia p'anadairā. Nāgā ūraa bipa mia parā k'aripa k'inia bi apīdaamaā k'ūrapīnaadamerā. 2 Tauk'a p'anapatāati parā t'āide t'ū k'inia p'anīrā ome. Tauchaa bipipataarā imik'īraarā k'ap'iade jōmaarā t'āide nipapata, ijāapataarā k'ap'ia t'īipi k'inia p'anadairā. Māgī jarateepataarā k'achia p'ani, mimia k'achia oomaa p'anadairā. 3 Tachia, jōdee, ne-inaa piara iru p'ani tauchaa iru p'anadai k'āyaara tachi k'ap'iade, Tachi Ak'ōre Jaure bapari parā tachi t'āide. Iru k'ap'ia pari it'aa t'īpata Tachi Ak'ōremaā māik'aapa t'āri o-īa p'anapata Jesucristodeerā parā. K'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa tachi piara ak'i-e pait'ee tauchaa bipiruta pirā tachi

k'ap'iade. Mapa jiripata oodait'ee irua oopi bik'a, jiridai k'āyaara ne-inaa eperēārāpa jiripata pia p'anadait'ee iru k'īrapite.

⁴ Māirāk'a mi audua bai, mi k'ap'iade tauchaa iru bairā māik'aapa oopari perā Moisepa p'ādade jara bik'a. Apidaapa k'īsia bi pirā ichiata ma ne-inaa unu iru bi, mia audupiara māga k'īsiai. ⁵ Mi t'op'eda, k'āima ocho parumaa judiorāpa michi k'ap'iade tauchaa bijida. Mi Israel pidaarā p'uurudepema; Benjamín ēreerādeepa uchiada. Mi ak'ōreerāk'a māik'aapa āchi ēreerā naa p'anadap'edaarāk'a mi hebreo pedee pedeeperi. Tachi Ak'ōrepa Moisemaa Ūraa p'āpida pia k'awa bi māik'aapa judiorāpa ijāpata pia k'awa bi, mi fariseo pada perā. ⁶ Maapai ne-inaa jōma auk'a ooji ma ūraa p'ādade jara bik'a. Māga ooji p'ek'au k'achia wēe ba k'inia bada perā Tachi Ak'ōre k'īrapite. Māgā audū ijāa bada perā tai judiorāpa ijāpatade, mia Cristode ijāapataarā jiriji miapiit'ee. ⁷ Mamīda ma jōma jiri bada Tachi Ak'ōrepa mi piara ak'imerā, irā mia maarepida p'ua-e bi, Cristo ome bapari perā. ⁸ Ma ne-inaa aupai mia p'ua-e bi. Irā jōmaweda mia ooda t'āri pia beeit'ee Tachi Ak'ōre k'īrapite nejarrak'a bi mi-it'ee, ne-inaa piara apida wē-e perā Michi Waibia Jesucristo k'awai k'āyaara ⁹ māik'aapa araa bai k'āyaara iru ome. Mapa waa jiri-e bi p'ek'au k'achia wēe pait'ee Moisepa p'ādade jara bik'a oo bipa. Ma k'āyaara k'awa bi Cristode ijāa bipapai mi p'ek'au k'achia wēe bapari Tachi Ak'ōre k'īrapite. Pia jarait'eera, Tachi Ak'ōrepata mi p'ek'au k'achia wēe bapipari, mia Cristode ijāapari perā. ¹⁰ Tachi Ak'ōrepa mi māgā bapii, Cristopa p'ek'au k'achia jōmaweda p'oyaada perā, Ak'ōre juapa chok'ai p'irabaik'āri. Maperā Cristo pipiara k'awa k'inia bi. Mia ne-inaa jōmaweda oo k'inia bi irua oopi bik'a, ma k'aurepa mi jiriruta pijida miapidait'ee, maa-e pirā mi piuru pijida iruk'a. ¹¹ Ma jōma oo k'inia bi iruk'a chok'ai bapariit'ee p'irabaip'eda.

Cristode ijāapataarāpa jiridaipia bi iruk'a p'anadait'ee

¹² Wāara, waide mia ne-inaa jōmaweda oo-e Cristopa oopi bik'a. Mamīda mia jiri bi māga ooit'ee, ma-it'ee Jesucristopa mi jirit'erada perā. ¹³ Ipemaarā, mia michi bapata k'irāpak'āri, k'awa bi mi waide māga ba-e. Mamīda nāga oomaa bi. Eperā āpītee ak'i-e bik'a p'ira wāk'āri ne-inaa jitait'ee, māga pik'a mia waa k'īsia-e mia naaweda oopatade. ¹⁴ Jīp'a jiri bi iru k'await'ee iruk'a parumaa, chok'ai p'irabaidak'āri. Ma-it'ee Tachi Ak'ōrepa mi jiriji, it'aa wāmerā Jesucristo k'aurepa.

¹⁵ Tachi jōma Cristo pia k'awa p'aniirāpa auk'a k'īsiadaipia bi et'ewa jara aupadak'a. Parāpa māgī k'īsia awara k'īsia p'ani pirā, Tachi Ak'ōrepa k'awapiit'ee parāmaa. ¹⁶ Mamīda, mia jarada waide pia k'awada-e p'ani mīda, p'anapatāati Tachi Ak'ōrepa naaweda k'awapidak'a parāmaa.

¹⁷ Ipemaarā, ne-inaa jōma oopatāati mia ooparik'a. Pia ak'iti ijāapataarā tai jīak'a p'anapata māik'aapa auk'a p'anapatāati. ¹⁸ Mia māga jara bi parā t'āide nipapataarā chok'ara māgā p'anadak'aa perā. At'apai mia jaradoo māirāpa ne-inaa k'achia oopata. Irā taubade waya auk'a jarait'ee māirā p'anadak'aa Cristopa k'inia bik'a. Oo amaa k'iniadak'aa āchia p'ek'au k'achia oopata, Cristo kurusode piuji mīda āchi p'ek'au wēpapiit'ee. Māga p'anapata perā, Cristo k'īra unuamaa iru p'aniirāk'ata p'ani. ¹⁹ Māirā atuadait'ee. Āchi k'ap'ia āchi ak'ōre waibia k'āri iru p'ani. Mia māga jara bi oopata perā āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia oopi bik'a. Māga oopata k'īra nejasia wēe. Jīp'a k'īsia p'anapata na p'ek'au eujādepema net'aade. ²⁰ Jōdee tachi it'aripema p'uuru pidaarā, it'aripema net'aade k'īsia p'anapata perā. Nimaa p'ani Tachi O K'achiadeepa K'aripa Atapari it'ariipa chemerā. Māgī Tachi Waibia Jesucristo. ²¹ Ichi chek'āripi, tachi chupiria nibi k'ap'ia ichi it'aripema k'ap'ia jīak'a papiit'ee; k'ap'ia k'īra wāree. Ichi jōmaarā k'āyaara waibia bairā, māga ooi. Ma awara ne-inaa jōmaweda ichi jua ek'ari papii.

4

O-īa p'anapataadaipia bi

¹ Ipemaarā, mia parā k'inia iru bi. Mapa parā audū unu k'inia bi. Jōmaarāmaa mia o-īa jara k'inia bi parāpa wāara Cristode ijāpata. Ipemaarā k'iniarā, mia oomaa bik'a chōoti parāpa Tachi Waibiade ijāa p'anide.

² Irā mia enenee nibi nāgī wēraarā, Evodia Síntique ome, t'āri auk'a p'anapataadamerā Cristodeerā p'anapataadaipia bik'a. ³ Ichiaba pīmaa, michi k'ōp'āyo k'iniara, chupiria iidi bi māgī wēraarā k'aripamerā. Pi mi ome auk'a wāara mimiapari Cristo-it'ee. Mapa mia k'awa bi pia āra k'aripait'ee. Mik'a āchia jirijida jarateedait'ee Tachi Ak'ōrepa jara pēida Jesucristode. Ichiaba māgā oojida Clemente māik'aapa awaraa mimiapataarā Cristo-it'ee. Tachi Ak'ōrepa māgīrā t'ī p'ā iru bi it'ari. Cristopa chok'ai p'anapidaarā t'ī p'ā jēra bi librode.

⁴ O-īa p'anapatāati parā Tachi Waibiadeerā perā. Waya auk'a jarait'ee; o-īa p'anapatāati. ⁵ T'āri pia p'anapatāati jōmaarā ome. Māga p'anapataadaipia bi, iru taarā-e perā cheit'ee.

⁶ Mak'iaara k'Isianáati. Ma k'áyaara ne-inaa jōma p'asarutade it'aa t'ípatáati Tachi Ak'ōremaa. Māgá it'aa t'í bide gracias jaráti irumaa māik'aapa iidíiti irua parā k'aripamerā. ⁷ Māga ooruta pirā, Tachi Ak'ōrepa parā k'áiwēe p'anapiit'ee. Tachi k'íradoopa pia k'awada-e pai mīda, irua māgá ooi Tachi Ak'ōre perā. Iruata parā k'Isia māik'aapa t'ári jīapari Jesucristo k'ap'ia pari. Māgá audú k'Isia jōnada-e pait'ee.

Ne-inaa pia aupai k'Isiadaipia bi

⁸ Ípemaarā, at'ári falta bi na ūraa jarait'ee. K'Isiapatáati nāgí ne-inaade: wāara pedeede; awaraarāde pedee pia jararutade; ne-inaa Tachi Ak'ōrepa tachimaa oopi k'inia bide; ne-inaa p'ek'au k'achia wēe bide; ne-inaa tachia k'inia iru p'anide; ne-inaa pia jōmaade; māgee ne-inaade. Pia jarait'eera, k'Isiadaipia bi ne-inaa piadepai; ne-inaa jōmaarāpa pia ak'ipata.

⁹ Parāpa ma ūraa ijāajida māik'aapa awaraa jarateeda chok'ara ūrijida michi it'aideepa. Mi parā t'áide nipai naaweda, awaraarāpa mi bapata parāmaa nepiripachida. Ma awara pāchi taupa unujida mia oopata jāma nipak'ári. Mapa oo wāk'āti wāti mia ooparik'a māik'aapa p'anapatáati mi baparik'a. Māga ooruta pirā, Tachi Ak'ōre parā ome bait'ee māik'aapa parā k'áiwēe p'anapiit'ee.

Filipos p'uurudepema ijāapataarāpa primisia tee pēidap'edaa Pablomaa

¹⁰ Tachi Ak'ōrepa mi t'ári o-īapi bi parāpa waya mi k'aripa p'aneedap'edaa perā. Gracias jara bi irumaa parāpa k'Isia p'aneedap'edaa perā mi waya k'aripadait'ee. Mia jara k'inia-e parāpa mi k'Íra atua iru p'anajida. K'awa bi mi p'oyaa k'aripada-e p'anajida. ¹¹ Ichiba jara k'inia-e parāpa mīmaa ne-inaa teedaipia bi, mia ne-inaa falta bairā. Ne-inaa faltak'ári, mia k'Isia-e, k'awaa wāru perā t'ári o-īa bait'ee michia ne-inaa iru bi omepai. Ma awara māgá bai ne-inaa jōma mīmaa p'asarude. ¹² K'awaa wāji māgá t'ári o-īa bait'ee chupiria nībide māik'aapa net'aara iru bide. Jōma mīmaa p'asada k'aurepa mia nāga k'awaa wāji. Mi auk'a t'ári o-īa bapari bi jāwaa bak'ári chik'o paraa perā māik'aapa jarra ook'ári chik'o wē-e perā. Māgá ichiba mi auk'a t'ári o-īa bapari, net'aara bak'ári māik'aapa net'aa wēe bak'ári. ¹³ Mia ne-inaa jōma ooi Cristo k'ap'ia pari, irua mi k'aripapari perā. ¹⁴ Māgá choo bi mīda, parāpa piata oojida mi chupiria k'awaadak'ári mi chupiria nībide.

¹⁵ Parā Filipodepema ijāapataarāpa nāga pia k'awa p'ani. Mia parā k'aripaji parā t'áide jaratee nipak'ári Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. Māgá k'aripap'eda, parā eujā, Macedoniadeepa uchiak'ári, parāpata jōdee mi k'aripajida. Parāpapai māga oojida, ewaa ijāa p'aneedap'edaarā paji mīda. Awaraa p'uurudepema ijāapataarāpa Tachi Ak'ōre Ūraa auk'a k'awaajida mia jarateeda k'aurepa. Mamīda mīmaa primisia tee pēida-e paji, parāpa oodap'edaak'a. ¹⁶ Mi Tesalónica p'uurude bak'ári pida, at'apai parāpa mīmaa tee pēijida ne-inaa falta bada. ¹⁷ Māga jara-e bi k'inia bairā parāpa mīmaa primisia tee pēipataadamerā. Jīp'a k'inia bi Tachi Ak'ōrepa parāmaa waapiara teemerā ne-inaa ichia k'Isiade iru bi teeit'ee Cristodeerāmaa; chi awaraarā k'aripadap'edaarāmaa. ¹⁸ Wāara, parāpa primisia tee pēidap'edaa k'aurepa Epafrodito ome, írá mia audú iru bi mia falta bada k'áyaara. Ma primisia tee pēidak'ári mīmaa, Tachi Ak'ōremaa tee pik'a p'anajida. Ne-inaa t'úa baparik'ata bi, eperāarāpa paapatap'edaa iru-it'ee. Māgí ik'ári, o-īa baji āra ome. Māga pik'a parāpa primisia teedak'ári mīmaa, iru auk'a o-īa bapari parā ome. ¹⁹ Parāpa māga oopata perā, mi Ak'ōre Waibiapa parāmaa ne-inaa falta p'ani jōmaweda teeit'eepi, ichia ne-inaa k'Íra wāree iru bidepema. Māgí ne-inaa teeit'ee Jesucristo k'ap'ia pari. ²⁰ ¡Tachi Ak'ōre ichita jōmaarā k'áyaara waibiara bait'ee! ¡Amén!

Pablopa salude tee pēida

²¹ Mia salude tee pēiru jōma Jesucristo k'ap'ia Tachi Ak'ōrede ijāapataarāmaa. Tachi ípemaarā nama mi ome p'anīrāpa parāmaa auk'a salude tee pēiruta. ²² Na p'uurudepema César palacide mimiapataarāpa apemaarā ijāapataarā ome ichiba parāmaa salude pēiruta.

²³ Mia it'aa iidi bi Tachi Waibia Jesucristomaa irua parā pia ak'í bapariimerā.

Māgapai paji.

COLOSENSES

San Pablopa K'art'a P'áda Colosas P'uurudepema

Ijãapataarãmaa

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'ãji. K'ĩsiapata na k'art'a ichiaba p'ãji Romade, carcelde bak'ãri. Ai naaweda Pablopa jaratee nipak'ãri Éfeso p'uurude, Colosas p'uurudepema Epafras Cristode ijãa beeji. Mãgipa Cristo ũraa jarateenaji ichi p'uuru pidaarãmaa. Mãgã ijãapataarã paraaji Colosas p'uurude. Pablopa Colosas p'uurudepema ijãapataarã ũraa k'inia baji, ichi jua ek'ari ijãapataarã Éfeso p'uurudepemaarãpa ma ijãapataarã k'aripapatap'edaa perã.

Naapiara jara bi ichi Timoteo ome o-ãa p'ani ma Colosas p'uurudepema ijãapataarã Cristode pia ijãapata perã (cap. 1.1-14). ũraa bi ũrinaadamerã seewa jarateepataarãpa nãga jarateepata: Moisepa p'ãdade jara bik'a oopataadamerã mãik'aapa angeleerãmaa it'aa t'ĩpataadamerã. Cristodepai ijãadaipia bida a bi, iruta jõmaarã k'ãyaara waibiara bairã (caps. 1.15–2.19). Jara bi Cristode ijãapataarã awara p'anapataadai pia bi, chiwidi pik'a p'anadairã Cristo k'aurepa (caps. 2.20–4.6). T'ẽepai jara bi chi k'õp'ãyoorã mimiapatade mãik'aapa salude tee pëi bi ipemaarã Cristo k'aurepa, Colosas p'uurude mãik'aapa Laodicea p'uurude p'aniirãmaa (cap. 4.7-18).

Salude pëida

¹⁻² Mi, Pablopa na k'art'a p'ã pëiru Tachi Ak'õredeerãmaa, Colosas p'uurude p'ani. Tachi Ak'õrepa k'inia bada perã, mi jirit'eraji Jesucristopa pëimerã ichi ũraa jarateede. Na k'art'ade tachi ipema Cristo k'aurepa Timoteopa ichiaba salude pëiru parãmaa.

Ipemaarã Tachi k'aurepa, taipa k'awa p'ani parãpa wãara ijãapata Cristode. Mapa it'aa iidipata Tachi Ak'õrepa parã pia ak'i bapariimerã. Mãgã k'ãiwee p'anapataadait'ee.

Pablopa it'aa t'ida ijãapataarã pari

³ Tachi Ak'õre Tachi Waibia Jesucristo Ak'õre. Irumaa it'aa t'idak'ãri parã pari, taipa ichita gracias jarapata, ⁴ ũripata perã parãpa wãara Jesucristode ijãapata mãik'aapa jõma Ak'õredeerã k'inia iru p'anapata. ⁵ Parã mãga p'anapata ijãapata perã it'aa wãdait'ee mãik'aapa iru p'anadait'ee ne-inaa jõma Tachi Ak'õrepa k'ĩsia iru bi teetit'ee ichideerãmaa. Cristopa jirit'eradaarãpa irua wãarata jara pëida naa jarateedak'ãriipa parãmaa, mãga ijãapata. ⁶ Ma jarateedak'a parãmaa at'ãri jarateemaa p'ani to bee chaa. Mapa eperãarã chok'araara ichiaba ijãa p'ani parã ijãa p'anadap'edaak'a naa ijãadak'ãri. Maapai parãpa k'awaajida wãara Tachi Ak'õre jõmaarã k'ãyaara t'ãri piara bapari. ⁷ Tachi ipema k'inia Epafrapa mãga jarateepi parãmaa. Tai pari irua oopachi Cristopa oopi bik'a parã t'ãide. ⁸ Taimaa nepiriji sãga parãpa mi mãik'aapa awaraa ijãapataarã k'inia iru p'ani, Tachi Ak'õre Jaurepa oopi bik'a.

⁹ Maperã taipa mãga ũridap'edaadeepa it'aa t'ipata parã pari. Mãga oomaa p'anide iidipata Tachi Ak'õrepa parãmaa k'awaapimerã jõma ichia oo k'inia bi parã k'ap'ia pari. Ichiaba iidi p'ani Ak'õrepa ichi Jaure k'ap'ia pari nejõmaade k'ĩsia k'awaa papimerã. ¹⁰ Taipa mãga iidipata k'inia p'anadairã parã p'anapataadamerã Tachi Waibiadeerãk'a, ne-inaa jõma oomaa p'ani irua k'inia bik'a. Mãga p'anadak'ãri, ne-inaa pia k'ĩra t'ãdoo oodait'ee mãik'aapa Tachi Ak'õre pipiara k'awaadait'ee. ¹¹ Mamĩda mãga ooda-e pai irua k'aripa-e bi pirã. Iru jõmaarã k'ãyaara waibiara bapari. Mapa ichiaba iidipata irua parã k'aripamerã. Mãgã t'ãri o-ãa choodai, nepirade baairuta pijida. ¹² Maperã gracias jaradaipia bi irumaa. Iruata parã jirit'eraji jõma iru p'anadamerã irua k'ĩsia iru bi teetit'ee ichideerãmaa, it'ari iru idaade t'ĩudak'ãri. ¹³ Ma awara, iruata tachi uchiapiji na p'ek'au eujãdepema p'ãriu pik'a bideepa mãik'aapa biji it'aripema idaa pik'a bide, ichi Warra k'inia iru bi jua ek'ari. ¹⁴ Ichi Warra piuda k'aurepata tachi o k'achiadeepa k'aripa ataji atuanaadamerã mãik'aapa tachia p'ek'au k'achia oopata wëpapiji.

Cristo piuda k'aurepa tachi t'ãri auk'a p'anadai Tachi Ak'õre ome

¹⁵ Eperãarãpa Tachi Ak'õre p'oyaa unudak'aa. Mamida irua unupiji ichi Warra k'ap'ide. Cristo Tachi Ak'õre k'ĩrak'a bi. Jõmaarã k'ãyaara waibiara bi, ne-inaa jõma ooda perã. ¹⁶ Iru k'ap'ia pari Tachi Ak'õrepa ooji ne-inaa jõmaweda it'ari nĩbi, mãgã unudak'aa mĩda. Ooji jõmaweda angeleerã poro waibiarã, netuaraarã poro waibiarã paara, ma jõmaweda tachi k'ãyaara waibiara bee. Ichiaba ooji ne-inaa jõmaweda na p'ek'au eujãde nĩbi tachia unupata. Tachi Ak'õrepa ma jõma ooji Cristo k'ap'ia pari, iru-it'ee nĩbamerã. ¹⁷ Cristo ichita bapari. Bapachi ne-inaa jõma ooi naaweda. Iru k'aurepata ne-inaa jõma nĩbi. ¹⁸ Iru jõmaarã ijãapataarã poro waibia. Ma ijãapataarã iru k'ap'ia apai bik'a p'ani. Jõdee iru ma k'ap'ia porok'a. Iru k'aurepata ijãapataarã paraa. Jõmaarã ijãapataarã naa iru piup'eda chok'ai

p'irabaiji, jōmaarā k'āyaara waibiara bait'ee. ¹⁹ Cristo māga bi Tachi Ak'ōre ba k'inia bada perā ichi k'ap'iade. ²⁰ Ichi Warra k'ap'ia pari Tachi Ak'ōrepa ne-inaa jōma k'āiwee bapi k'inia baji ichi jua ek'ari. Eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata k'aurepa Tachi Ak'ōrepa waa p'oyaa pia ak'e-e paji ichia ooda; na p'ek'au eujādepema ne-inaa, it'aripema ne-inaa paara. Mamīda kurusode ichi Warra waa bat'ak'āri, ma piuda k'aurepa irā ma ne-inaa jōma waya pia ak'ipari. Ma awara ichi t'āri auk'a bipari eperāarā ome Cristode ijāadak'āri.

²¹ jk'Isiati nāgide! Parā ijāadai naaweda, t'imī pik'a p'anapachida Tachi Ak'ōre ik'aawaapa. Tachi Ak'ōre k'īra unuamaa iru p'anapachida. T'āri k'achia p'anapachida parāpa p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. ²² Mamīda irā Cristo chupiria piuda k'aurepa parā pari, t'āri auk'a p'anapata Tachi Ak'ōre ome. Irua parā māgā t'āri auk'a biji Ak'ōre ome p'ek'au k'achia wēe, maarepida imiateeda wēe p'anadamerā Ak'ōre k'īrapite, iru waya chek'āri. ²³ Wāara māga p'anadait'ee, ijāa wāruta pirā Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida eperāarāmaa. Ma jara pēida naa ijāadak'āri, k'awaajida parā piudak'āri, wāara it'aa wādait'ee. Māga ijāapatāati. Chok'araarāpa ūrimaa p'ani ma ūraa Tachi Ak'ōrepa jara pēida. Ma ūraata mi, Pablopa jarateepari, Cristopa mi pēidak'āriipa jarateemerā.

Pablo mimiada Cristode ijāapatāarā k'aripait'ee

²⁴ Irā mi chupiria nībi mīda, o-īa bi k'awa bairā mi nāga bi parā k'aripa k'iniapa. K'awa bi mi, awaraa ijāapatāarā ome waapiara chupiria jōnadait'ee Cristo k'aurepa, iru k'ap'ia, chi irude ijāapatāarā, k'aripa p'ani misa. ²⁵ Tachi Ak'ōrepa mi na mimiade biji, parā Cristode ijāapatāarā k'aripamerā. Mapa jarateepari jōma Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida Cristode. ²⁶ Tachi Ak'ōrepa ma jara pēida k'awapi-e paji naawedapemaarāmaa. Mamīda irua k'inia bairā, irapema ijāapatāarāmaa k'awapiji. ²⁷ K'awapi k'inia baji ichia ne-inaa pi-ia k'Isia iru bada parā judio-eerā-it'ee. K'Isia iru baji Cristo parā t'āride bapiit'ee. Iru wāara jāma bapari perā, parāpa k'awa p'ani na ewari iru k'īra wāree wāara unudait'ee.

²⁸ Maperā irua oodata māik'aapa jaradata jarateepata jōmaarāmaa. Ūraapata eperāarā k'īra t'ādo, āchia p'ek'au k'achia oopata oo amadamerā. Ma awara iididap'eda Tachi Ak'ōrepa taimaa k'Isia k'awaapimerā, jarateepata Cristode ijāadamerā māik'aapa oodamerā irua oopi bik'a. Taipa māga oopata āchi ijāadak'āri, araa p'anadamerā Cristo ome māik'aapa p'ek'au k'achia wēe p'anadamerā. Māgā Tachi Ak'ōre k'īrapite panadait'ee tai ome iru ewari waibia ewate. ²⁹ Ma-it'eeta mi mak'iara sē-ee mimiapari. Jiripari jōmaarāpa ijāadamerā Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida Cristode. Māga ooi Cristo, chi jōmaarā k'āyaara waibiara bipa, mi k'aripapari perā.

2

¹ Ma awara mia nāga k'awapi k'inia bi parāmaa. Mia ichiaba jiripari parā pipiara ijāadamerā Cristode. Mia māgā parā k'aripa k'inia bi. Ichiaba māgā k'aripa k'inia bi Laodicea p'uurudepema ijāapatāarā māik'aapa jōma ijāapatāarā, mi k'īra waide k'awada-e p'anirā paara. ² K'inia bi parā jōmaweda t'āri o-īa Cristode ijāadamerā māik'aapa t'āri a-ba, chik'inia p'anapataadamerā. Māga p'anadak'āri, wāara k'awa wādait'ee jōmaweda Tachi Ak'ōrepa eperāarāmaa k'awapi k'inia bi Cristode. Naawedapemaarāmaa māga k'awapi-e paji. Mamīda irapemaarāmaa Cristo k'awapiji. ³ Iru k'āyaara ne-inaa pipiara wē-e k'awadait'ee, iruta jōmaarā k'āyaara k'Isia k'awaara bapari perā. Mapa irua aupaita k'Isia k'awaapii parāmaa. ⁴ Mia māga jara bi parāpa k'ūrapinaadamerā apidaamaa, ne-inaa awara iwarrāa jaratee p'ani mīda. ⁵ Mi parā ome bi-e mīda, mi k'Isia parā ome bi. O-īa bi k'awa bairā parā k'īra jip'a p'anapata māik'aapa wāara Cristode ijāapata.

Cristodeerā k'a p'anapatāati

⁶ Ijāadak'āriipa parāpa wāara ijāapata perā Jesucristo Tachi Waibia, t'āri a-ba p'anapatāati iru ome. ⁷ Parāmaa jarateedap'edaak'a naa ijāadak'āri, waapiara ijāapatāati Cristode māik'aapa k'awa wāk'āti wāti oodait'ee irua k'inia bik'a. Ma jarateedap'edaa k'īra atu-anāati. Ma k'āyaara ichita gracias jarapatāati Tachi Ak'ōremaa, irua māgā Cristo k'awapida perā parāmaa.

⁸ K'īrak'aupai ijāadai seewa jarateepataarāpa jara p'ani. Āchia jarateeda-e Cristopa ooda māik'aapa jarada. Ma k'āyaara āchi k'Isiadeepa seewa jarateepata, chonaarāweda k'Isia k'awa beerāda apatap'edaarāpa jarateedap'edaak'a. Māirāpa jarateepachida eperāarā ne-inaa oo p'anipa Tachi Ak'ōre k'awadai.

⁹ Mamīda māga-e. Cristo k'ap'iadeta Tachi Ak'ōre bapari. ¹⁰ Mapa nāgaweda parāpa Tachi Ak'ōre k'awa p'ani, araa p'anapata perā Cristo ome. jiruta jōmaarā k'āyaara waibiara bi! Na p'ek'au eujādepema poro waibiarā, it'aripema poro waibiarā, netuaraarā poro waibiarā paara iru jua ek'ari p'ani. ¹¹ Parā māgā araa p'anapata perā Cristo ome, jaradai irua tauchaa pik'a biji parā t'āride. Mia jara k'inia-e tauchaa biji parā k'ap'iade eperāarāpa oopatak'a. Ma k'āyaara pipiara ooji parā ome. Uchiapiji parā p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia

jua ek'ariipa, t'āripa oodamerā irua k'inia bik'a. ¹² Ma awara parā araa p'anapata perā Cristo ome, jaradai Cristo k'ap'ia piuda iadak'āri, parā auk'a ia pik'ajida. Ichiaba iru chok'ai p'irabaik'āri, parā auk'a p'irabai pik'ajida, ijāapata perā Tachi Ak'ōre, chi jōmaarā k'āyaara waibiara bipa, Cristo p'irabaijiji. Ak'ipijida Cristo ome araa p'anapata poro choopidak'āri. ¹³ Ma awara parā araa p'anapata perā Cristo ome, jaradai Tachi Ak'ōrepa Cristo chok'ai bapik'āri, parā auk'a chok'ai p'anapiji. Cristode ijāadai naaweda, Tachi Ak'ōre-it'ee parā piu pik'a p'anajida parāpa p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Ichiaba piu pik'a p'anajida, Tachi Ak'ōre Ūraa k'awada-e p'anadap'edaa perā. ¹⁴ Mamīda irā māga p'ani-e! Tachi Ak'ōrepa tachi ijāapataarā chok'ai p'anapik'āri Cristo ome, tachia p'ek'au k'achia oopata jōmaweda wēpapiji. ¹⁴ Ma p'ek'au k'achia oopata k'aurepa tachi tewe paraa pik'a p'anapachida Tachi Ak'ōre ome. Ooda-e p'anapachida irua jaradak'a iru ūraa p'ādade. Mapa atuadait'ee paji. Mamīda Tachi Ak'ōrepa tachi chok'ai p'anapik'āri Cristo ome, ma tewe paraa pik'a bada jōpiji. Māga ooji Cristo kurasode piuk'āri tachi pari. ¹⁵ Ma awara ma tewek'a bi kurasode jōpik'āri Cristo ome, Tachi Ak'ōrepa ichiaba netuaraarā poro waibiarā jōmaweda p'oyaa ji māik'aapa jōmaarā taide āchi Cristo jua ek'ari biji.

K'irak'aupai ūridai seewa jarateepataarāpa jara p'ani

¹⁶ Tachi Ak'ōrepa ma jōma ooda perā tachi k'aripait'ee, k'Īsianāati awaraarāpa parā āpīte pedee k'achia jararuta pirā ne-inaa k'opata k'aurepa maa-e pirā topata k'aurepa. Ichiaba k'Īsianāati māga ooruta pirā, parāpa iada-e p'anadairā ewari, atane māik'aapa año, ārapa ma ĩpata ewate māik'aapa fiesta ewate iapatak'a. ¹⁷ Māgee fiesta ewate, ĩpata ewate, awaraa chonaarāwedapema ūraa ome Cristopa ooi't'ee bada tauchaa pik'a baji. Mamīda irā Cristo bapari tachi ome. ¹⁸ Mapa k'Īsianāati awaraarāpa jara p'ani mīda parā atuadait'ee it'aa t'idak'aa perā angeleerāmaa āchia oopatak'a. ¹⁹ Āchia jara p'ani-ek'ā tachia jĳp'a it'aa t'idaik'araa bi Tachi Ak'ōremaa, māga ooruta pirā audua p'anida a p'anadairā? Angeleerāmaata it'aa t'idaipia bida a p'ani, māirāpa pedeedamerā Tachi Ak'ōremaa tachi pari. Ichiaba nepiri p'ani āchia unupatada a p'ani; ne-inaa k'āimok'araa pik'a bide. Mamīda ijāanāati āchi audua pedee, āchi k'Īsiadeepapai māga jara p'anadairā. ¹⁹ Māgee ne-inaade audū k'Īsiapata perā, k'Īsiadak'aa Cristopa āchima oopi k'inia bide. Iru tachi ijāapataarā poro waibia. Jōdee tachi iru k'ap'ia apai pik'a. Maperā oo k'awaa wāpataadaipia bi Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a.

²⁰ Parā Cristo ome araa p'anapata perā, iru piuk'āri, parā jida piu pik'ajida. Māgā uchiajida eperāarāpa ne-inaa k'Īra t'ādoo oopipata jua ek'ariipa. Māga bita, parāpa ĩsāap'eda at'āri ma ne-inaa oo k'inia p'anima? ²¹ Eperāarāpa jarapata "Jāgī t'ōbaināati; jāgī k'onāati; jāgī jitanāati." ²² Jōma "jāgī" jarada taarā-ee iru bap'eda jōdait'ee, na p'ek'au eujādepema perā. Ichiaba jōma ma jarada tachia oonaadamerā jōit'ee, jĳp'a eperāarāpa jarateepata perā. ²³ Ūk'uruurāpa jaratee p'ani jĳp'a it'aa t'idaik'araa bi Tachi Ak'ōremaa, tachi audū k'achia p'anadairā. Ichiaba jaratee p'ani tachi k'ap'ia pia ak'idaik'araa bi, mak'araa pia-e bairā. Wāara eperāarā ūk'uruurāpa māgee ne-inaa jaratee p'ani pia ak'ipata, pia pik'a ĩripata perā. Mamīda tachia jōma ooruta pijida māirāpa jaratee p'anik'a, at'āri uchiada-e pai tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ariipa. Cristopapai tachi māgideepa uchiapii.

3

Cristode ijāapataarāpa it'aripema ne-inaade k'Īsiadaipia bi

¹ Mia naaweda jaradak'a parā p'irabai pik'ajida Cristo ome, iru chok'ai p'irabaik'āri. Māgā eperā chiwidi pik'a p'aneejida; p'ek'au k'achia oo amaa p'anapataarāk'a. Mapa jiripataāti it'aripema ne-inaa, Cristo mama bapari perā. Tachi Ak'ōrepa Cristo ichi juaraare biji, tachi jōmaweda ak'i bamerā. ² Maperā it'aripema ne-inaade k'Īsia p'anapataāti, na p'ek'au eujādepema net'aadepai k'Īsiadai k'āyaara. ³ Cristo piuk'āri, parā jida piu pik'ajida. Ma awara Tachi Ak'ōrepa Cristo waya chok'ai bapik'āri, parā auk'a chok'ai p'anapiji, ichita p'anapataadamerā iru ome. ⁴ Maperā Cristo, chi ichita chok'ai p'anapipari waya chek'āri, parā auk'a chedait'ee iru ome iru k'Īra wāree unupide jōmaarāmaa.

Ne-inaa k'achia oopatap'edaa Cristode ijāadai naaweda oo amaadaipia bi

⁵ Parā māgā ichita chok'ai p'anadairā Cristo chok'ai bik'a, oo amāati ne-inaa k'achia k'Īra t'ādoo parāpa oopatap'edaa irude ijāadai naaweda. P'ek'au oonāati awaraarā ome. Awaraarā jirināati āra ome k'achia oodait'ee. K'Īsianāati ne-inaa pāchia k'achia oo k'iniata oodait'ee. Pāchia net'aa iru p'ani omepai k'āiwee p'anapatāati, waapiara ata k'inia p'anada-ee. Chi net'aa k'iniayaa bipa net'aa k'iniara iru bi Tachi Ak'ōre k'inia iru bai k'āyaara. ⁶ Eperāarāpa māgee ne-inaa k'achia oodak'āri, Tachi Ak'ōre k'Īraupipata. Mapa ewari cherude irua māgee ne-inaa k'achia oopataarā miapiit'ee. ⁷ Naaweda parāpa pida māgee ne-inaa k'achia oopachida, oo k'iniadak'aa pada perā Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a. ⁸ Mamīda irā māga p'anadaik'araa bi. Mapa nāgee jōmaweda oo amāati. K'Īra māik'aapa t'āri k'achia p'ananaati.

K'Īsianáati chíra k'achia oodait'ee. Pedee k'achia pedeenáati awaraarā āpíte māk'aapa ik'achia pedeenáati. ⁹ Seewa jaranáati awaraa ijāapataarāmaa, parāpa mǎgee ne-inaa k'achia oodaamaa p'anadap'edaa perā Cristode ijāadak'āri. Irude ijāadak'āri, oo amaajida ne-inaa jōmaweda pāchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iaapa oopi bik'a. ¹⁰ Ma k'āyaara p'ana k'inia p'aneejida eperāarā chiwidi p'anik'a, Tachi Ak'ōre, tachi oodapa parā ichi k'irak'a papimerā. Mǎga p'anadai iru wāara k'awa wādak'āri. ¹¹ Tachi Ak'ōrepa mǎga oopari jōmaarā Cristode ijāapataarā-it'ee: judiorā-it'ee, judio-eerā-it'ee auk'a; chi k'ap'iaade tauchaa iru beerā-it'ee, chi tauchaa wēe beerā-it'ee; k'Īra tewaraarā-it'ee māk'aapa sĪpanaarā-it'ee, esclavoorā-it'ee, esclavo-eerā-it'ee paara. Ak'ōrepa mǎga oopari ma jōmaarā-it'ee, Cristo bapari perā jōmaweda irude ijāapataarā ome. Iruata ma jōmaweda k'aripapari, jōmaarā k'āyaara waibiara bapari perā.

¹² Tachi Ak'ōrepa parā mǎgā jirit'eraji ichideerā papiit'ee. Parā k'inia iru bapari perā, parā awara bĳi nǎga p'anapataadamerā awaraarā ome: chupiria k'awaa; t'āri pia; audua-ee; k'Īrau-ee; t'āriipa choo, nepirade baairua pijida. ¹³ Mapa choopataāti awaraarāpa nepira jiri p'ani pijida parā ome. Parādepemapa awaraa imiateeru pirā, ma imiateeda perdonáati, Tachi Waibiapa perdonaaparik'a parāpa k'achia oopata. ¹⁴ Ma awara chik'inia p'anapataāti. Mǎga p'anapataadak'āri, wāara oodai ma jōma et'ewa jarada Tachi Ak'ōrederāpa oopataadamerā. ¹⁵ Oopiti Cristomaa irua oopi k'inia bik'a pāchi t'āride. Irua parā t'āri o-īapi k'inia bi, k'āiwee para bamerā. Ma-it'eeta Tachi Ak'ōrepa parā jiriji, k'ap'ia apai pik'a, k'āiwee p'anapataadamerā. Mapa gracias jarapataāti Tachi Ak'ōremaa.

¹⁶ T'āriipa jiripataāti Cristopa jarateeda waapiara k'awaadait'ee māk'aapa p'anapataāti ma jarateedade jara bik'a. Iiditi Tachi Ak'ōrepa parā k'Īsia k'awaapimerā māk'aapa jaratēeti ma jarateeda awaraarā pāchi t'āidepemaarāmaa. Ichiaba ūrāti oodamerā Cristopa oopi k'inia bik'a. Ma jōma oodai cheepurudak'āri k'aride salmos Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādadepema, Ak'ōre k'ari māk'aapa Tachi Ak'ōre Jaurepa k'aripiru. Mǎgi k'aridak'āri, t'āriipa k'aridaipia bi Tachi Ak'ōremaa, iru jōmaarā k'āyaara t'āri piara bapari perā. ¹⁷ Wāara jōmaweda parāpa oopata oodaipia bi Tachi Waibia Jesupa oopi bik'a. Ichiaba jōmaweda parāpa jarapata jaradaipia bi irua jarapi bik'a. Mǎga oodak'āri, iru k'ap'ia pari gracias jaradait'ee Tachi Ak'ōremaa.

*Sǎga p'anapataadaipia bi awaraa ijāapataarā ome
(Ef 5.22-33; 1 P 3.1-7)*

¹⁸ Wēraarā, imik'Īra paraa beerā, chok'ek'ee p'anapataāti pāchi k'ima ome, Tachi Waibiapa k'inia bairā wēraarā irude ijāa p'ani mǎga p'anapataadamerā. ¹⁹ Jōdee imik'Īraarā wēra paraa beerā, pāchi wēra k'inia iru p'anapataāti. K'Īrau p'ananaāti āra ome. Ma k'āyaara t'āri pia p'anapataāti.

²⁰ Warrarā, ichita oopataāti pāchi ak'ōreerāpa jara p'anik'a, Tachi Ak'ōrepa k'inia bairā mǎga oodamerā. ²¹ Ak'ōreerā, pāchi warrarā k'Īraupinaāti, k'Īra pia-ee p'ananaadamerā.

²² Esclavoorā, ichita oopataāti pāchi chipariirāpa jara p'anik'a. Onáati esclavoorā ūk'uruurāpa oopatak'a. Māirā k'Īra jĳp'a mimiapata āchi chipariirāpa ak'i p'ani misa aupai, āchi mimiayaa beeda adamerā. Mamīda parāpa mǎga oodaik'araa bi. Ma k'āyaara auk'a k'Īra jĳp'a mimiapataadaipia bi, pāchi chipariirāpa ak'ida-e p'ani pijida. Mǎgā ak'ipidai Tachi Waibia wāara waawepata. ²³ Mimiapataadai k'āyaara eperāarā-it'ee aupai, t'āriipa ne-inaa jōma oopataāti Tachi Waibia Cristo-it'ee, iru parā chipari waibiara bairā. ²⁴ K'awa p'ani parāpa mimiapata pari iruata parāmaa atapiit'ee jōma Tachi Ak'ōrepa k'Īsia iru bi teeit'ee ichideerāmaa. ²⁵ Mamīda mǎga oo-e pait'ee chi ne-inaa k'achia oopari ome. Ma ne-inaa k'achia oopata pari Tachi Ak'ōrepa ichiaba mǎgimaa ne-inaa k'achia ooit'ee. Ichia mǎga k'Īsia iru bi ooit'ee jōma k'achia oopataarā ome; esclavoorā ome, esclavo-eerā ome auk'a, eperāarā jōmaweda auk'a p'anadairā iru k'Īrapite.

4

¹ Esclavoorā chipariirā, pāchi esclavoorā pia ak'i p'anapataāti, Cristopa k'inia bik'a. K'irāpāti it'ariipa pāchi chiparipa parā ak'imaa bi.

² Īrā parā jōmaarāmaa mia ūrapait'ee: Ichita it'aa t'ipataāti. K'irak'aupai k'Īra atuadai it'aa t'īdait'ee. Parā it'aa t'ī p'anide ichita gracias jarapataāti Tachi Ak'ōremaa. ³ Mǎgā it'aa t'īdak'āri, ichiaba it'aa t'īti tai pari. Iidipataāti Tachi Ak'ōrepa taimaa waapiara jarateepimerā irua eperāarāmaa naaweda k'awapi-e pada: Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee, irude ijāadak'āri atuanaadamerā. Mǎgi jaratee bi k'aurepata mi nama carcelde bi. ⁴ It'aa iidipataāti mia mǎgi pi-ia jarateemerā Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a, mǎgā jarateepia bairā.

⁵ K'Īsia k'awaa p'anapataāti ijāadak'aa beerā ome. Unuruta chaa ne-inaa jōma ooti āchimaa Cristode ijāapidait'ee. ⁶ Ichita t'āri pia pedeezataāti, āchia o-ia ūri k'inia p'anadamerā parāpa

jara p'ani. Māga ooruta pirā, parāpa k'awaa wādai pia p'anaudait'ee āchia ne-inaa iidiruta chaa.

Salude tee pēida na k'art'a p'ā aupa wāk'āri

⁷ Mia na k'art'a pēiru tachi ipema Cristo k'aurepa Tiquico ome. Mia iru k'inia iru bi, k'ōp'āyo pia perā. Irua mi ichita k'aripapari, Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a oo k'inia bairā. Parāmaa nepirinait'ee mia k'isia bi māik'aapa oomaa bi, ma jōma k'awaadamerā. ⁸ Ma-it'ee mia iru pēiru; pia k'awaadamerā tai p'anapata māik'aapa t'āri o-īa p'aneedamerā irua jararu ūridak'āri. ⁹ Tiquico ome parā p'uurudepema Onésimo auk'a wāru. Taipa iru auk'a k'inia iru p'ani ipema pia perā māik'aapa oo k'inia bairā Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a. Mapa āra wāruta parā ak'ide māik'aapa nāpema ijāapataarāpa oopata nepiride.

¹⁰ Tachi k'ōp'āyo Aristarco ichiaba nama carcelde bi mi ome Jesucristo k'aurepa. Irua salude pēiru ichiaba. Bernabé primo Marcopa ichiaba salude pēiru. Mia naaweda jara pēidak'a, Marcos wāru pirā parāmaa, pia auteebáiti. ¹¹ Ichiaba salude pēiru Jesupa; māgí ichiaba t'ijarapata Justo. Ma judiorā ōpeerāpapai mi k'aripamaa p'ani na mimia ome. Ārapa ichiaba k'inia p'ani eperāarāpa Tachi Waibia Cristode ijāadamerā, Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a. Ārapa mi māgá k'aripa p'anadairā, mi t'āri o-īa bapari.

¹² Parā p'uurudepema Epafrapa ichiaba salude pēiru. Irua pia oopari Jesucristopa oopi bik'a. T'āripa it'aa t'ipari parā pari, Tachi Ak'ōrepa k'aripamerā. K'inia bi parāpa wāara ijāadamerā jōma Tachi Ak'ōrepa jara pēida parāmaa māik'aapa t'āripa oo k'inia p'anadamerā irua oopi bik'a, ma awara choodamerā māgá ijāa p'anide, pariatua awaraa ne-inaa ijāada-ee. ¹³ Michi taupa unudoo sāga Epafrapa jiripari k'aripait'ee parā jōmaweda; chi ijāapataarā Colosas p'uurudepemaarā, Laodicea p'uurudepemaarā māik'aapa Hierápolis p'uurudepemaarā. ¹⁴ Ichiaba Doctor Lucapa salude pēiru. Taipa iru k'inia iru p'ani, ichiaba k'ōp'āyo pia perā. Tachi k'ōp'āyo Demapa ichiaba salude pēiru.

¹⁵ Mia parāmaa chupiria iidi bi, mi pari saludaadamerā tachi ipemaarā Cristo k'aurepa, Laodicea p'uurude p'ani. Ichiaba salude pēiru Ninfamaa māik'aapa jōma Cristode ijāapataarāmaa iru tede it'aa t'ī chepata. ¹⁶ Parāpa na k'art'a leedap'eda, Laodiceadepema ijāapataarāmaa pēiti auk'a leedamerā. Jōdee parāpa atadak'āri chi apema k'art'a āramaa p'ā pēida, māgí leedaipia bi. ¹⁷ Arquipomaa nāga jarát: "K'īra jīp'a aupáji mimia Tachi Ak'ōrepa awara bida pi-it'ee, Cristo ome araa bapari perā."

¹⁸ Mi, Pablopa nāgí p'āru michi juadoopa. It'aa t'īdak'āri, k'irāpáti iididait'ee mi pari nama carcelde nībairā. Mia pida it'aa t'ipariit'ee parā pari, Tachi Ak'ōrepa parā pia ak'ī bapariimerā.

Māgapai paji.

1 TESALONICENSES

San Pablopa K'art'a Naapiara P'áda Tesalónica P'uurudepema Ijãapataarãmaa

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'áji. K'ísiapata iru Corinto p'uurude baji na k'art'a p'ák'ári. Tesalónica p'uurudepema ijãapataarãmaa p'áji. Tesalónica p'uuru waibiara baji Macedonia eujãde. Pablopa naapiara Jesucristo úraa jarateeeji ma p'uurude. Mamída mama taarã ba-e paji, iru k'íra unuamaa iru p'anapataarãpa peet'aadait'ee jiridap'edaa perã. Ma t'ëepai Timoteopa ma Tesalonicadepema ijãapataarãde pedee pia jara chek'ári, Pablo o-íã beeeji.

Naapiara jara bi ichi o-íã bi k'awa bairã ára pia nipapata Ak'óre ode. Jara bi ichia it'aa t'ípata ára pari máik'aapa ne-inaa ichia k'irãpa bi ára t'áide nipak'ári (caps. 1.1–2.16). Jara bi ichi wã k'inia bi ára ak'ide máik'aapa Timoteopa ichimaa nepirí cheda, ára t'áideepa chek'ári (caps. 2.17–3.13). Úraa bi audupiara ijãapataadamerã máik'aapa oopataadamerã Cristopa oopi bik'a. Ichiaba jara bi sãga pait'ee Cristo waya chek'ári máik'aapa ijãa jai-idaadap'edaarã chok'ai p'irabaidak'ári (caps. 4.1–5.11). T'ëepai jara bi úraa awara-awaraa máik'aapa iidi bi it'aa t'ípataadamerã iru pari (cap. 5.12-28).

Salude pëida

¹ Mi, Pablo Silvano ome máik'aapa Timoteopa paara na k'art'a p'ã pëiruta parã Cristode ijãapataarãmaa, Tesalónica p'uurude p'ani. Taipa k'awa p'ani parã Tachi Ak'óredeerã máik'aapa Tachi Waibia Jesucristodeerã, wãara ijãapata perã. Mapa it'aa iidi p'ani árapa parã pia ak'i p'anadamerã. Mãgã k'áiwee p'anapataadait'ee.

Tesalónica p'uurudepema ijãapataarãpa ne-inaa pia oopata

² Tai it'aa t'íidak'ári Tachi Ak'óremaa, ichita gracias jarapata parã jõmaarã pari. ³ Mãgã irumaa gracias jara p'anide, k'irãpa p'ani parãpa ne-inaa pia oopata Ak'órepa oopi bik'a, Cristode wãara ijãapata perã. Parã audú mimiapata awaraarã k'aripadait'ee, Cristo k'aurepa ára k'inia iru p'anapata perã. Mãga oo p'anide choopata, ijãapata perã Tachi Waibia Jesucristo unudait'ee, ichideerã ata chek'ári. ⁴ Ípemaarã Cristo k'aurepa, taipa k'awa p'ani Tachi Ak'órepa parã k'inia iru bapari. Mapa ichia parã jirit'eraji ichideerã papiit'ee. ⁵ Taipa parãmaa jaratee nipadak'ári Tachi Ak'órepa pedee pia jara pëida Cristode, pedeeppapai wa tai k'iradoopapai jarateeda-e paji. Ma k'áyaara Tachi Ak'óre Jaurepata taimaa mãgã jarateepiji. Ichia tachi t'áride k'awapiji taipa wãarata jarateepata. Parãpa k'awa p'ani tai nipapatap'edaa parã t'áide, Cristode ijãadamerã.

⁶ Taipa jarateedap'edaa ijãadak'áriipa parã p'ana k'inia p'aneejida tai p'anapatak'a máik'aapa Tachi Waibia Jesús baparik'a. Ma k'aurepa awaraarãpa parã miapijida mída, Tachi Ak'óre Jaurepa parã t'ári o-íapiji. ⁷ Ma awara, parã mãgã p'anapata perã, ijãapataarã Macedonia eujãdepema máik'aapa Acaya eujãdepema auk'a p'ana k'inia p'ani parãk'a. ⁸ Áchia awaraarãmaa ichiaba jara p'ani parã p'anapata. Tachi Ak'órede ijãadak'áriipa. Mãgã taipa maarepida jarada-eeta, awaraa eujãdepemaarãpa k'awa p'ani Cristopa oomaa bi parã t'áide. ⁹ Mãirãpa nepiripata parãpa tai pia auteebaidap'edaa, jaratee nipadak'ári parã t'áide. Ichiaba nepiripata parã ne-inaa juapa oodade ijãa amaadap'edaa, ijãa p'aneedait'ee Tachi Ak'óre chok'ai bide, taipa jarateeda úridap'eda. Mãgã Ak'óre wãarade ijãadak'áriipa, oo k'inia p'aneepachida irua oopi bik'a. ¹⁰ Ma awara parã mãgã ijãadak'áriipa, ni p'ani unudait'ee Tachi Ak'óre Warra, ichi chek'ári it'áriipa ichideerã átãde. Tachi Ak'órepa ichi Warra Jesús chok'ai p'irabaipiji eperãarã o k'achiadeepa k'aripa atamerã. Mapa Ak'óre ewari waibia ewate pak'ári, Tachi Ak'óre waa k'írau-e pait'ee tachi ome, tachia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa.

2

Pablo Tesalónica p'uurude mimiada

¹ Ípemaarã, parãpata k'awa p'ani tai wãdak'ári parã ak'ide, pia uchijai taipa oo k'inia p'anadap'edaa parã t'áide. ² Ichiaba k'awa p'ani ma wãdade parã ak'ide, Filipos p'uurude jaratee nipadak'ári, já p'uurudepemaarãpa taimaa ik'achia jara wãjida máik'aapa miapijida. Filipode mãga paji mída, Tachi Ak'órepa tai k'aripaji ichia jara pëida waawee-ee jaranadamerã parãmaa. Taipa mãga oojida eperãarã úk'uruurãpa jarateepimaa jónajida mída. ³ Mama p'anide parã t'áide, wãarata jarateejida. Parã úraadak'ári, iwarraa pedee jarada-e paji parã k'achiade baapidait'ee. Ma awara seewa jarada-e paji parã k'úradait'ee. ⁴ Ma k'áyaara jíp'a jarateejida Tachi Ak'órepa taimaa jarateepidak'a. Tachi Ak'órepa tai

jirit'eraji jarateenadamerā Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. Maperāpi māga jaratee nipapata. Jarateeda-e eperāarāpa tai t'o p'anadamerā. Jip'a jarateepata Tachi Ak'ōrepa tai pia ak'ipariimerā. Iruata k'awa bi tai t'āride k'Isia iru p'ani. ⁵ Parāpa k'awa p'ani taipa imeraa pedee jaradak'aa paji, parāpa tai k'inia iru p'anadamerā awaraarā k'āyaara. Ichiaba imeraa pedee jarateedak'aa paji, parā k'ūradaid'ee, taimaa p'arat'a teedamerā. iTachi Ak'ōrepa k'awa bi mia wāarata jara bi! ⁶ Ichiaba audú k'awaa beerāk'a jarateedak'aa paji parāpa wa awaraarāpa k'Isiadamerā taipa pipiara jaratee p'ani awaraarā k'āyaara. ⁷ Jesucristopa tai wāara pēida perā jarateede, parāmaa māga k'Isiapik'ajida māik'aapa tai k'aripapik'ajida. Mamīda māga ooda-e paji. T'āri pia p'anapachida parā t'āide. Ara nawepa ichi warrarā pia ak'iparik'a, māga pik'a taipa parā ak'ipachida. ⁸ Taipa parā k'inia iru p'anapata perā, Ak'ōrepa jara pēida parāmaa jarateenajida, ma k'aurepa piuk'ajida mīda. ⁹ Parāpa k'irāpa p'ani tai mimiapatap'edaa mama p'anadak'āri. Ewari chaa parāmaa Tachi Ak'ōrepa jara pēida jarateepachida. Sē jōnide pida, p'ārik'ua pida tai mimia oopachida nek'odait'ee. Māga p'anapachida parā p'arat'a jita k'iniada-e p'anadap'edaa perā tai chik'o k'odait'ee.

¹⁰ Parāpa k'awa p'ani māik'aapa Tachi Ak'ōrepa pida k'awa bi parā ijāapataarā t'āide nipadak'āri, ne-inaa k'achia ooda-ee nipapachida. Ne-inaa oopachida Tachi Ak'ōrepa oopidak'a. Maperā apidaapa jarada-e pai taipa ne-inaa k'achia oojida. ¹¹ Ara ak'ōrepa ichi warra pia ūraaparik'a, māga pik'a taipa parā ūraapachida. ¹² Māgā ūraa p'anide parā k'aripapachida ne-inaa jōma oo k'inia p'anadamerā Ak'ōrepa k'inia bik'a. Tachi Ak'ōrēpata parā jiriji ichideerā papiit'ee māik'aapa ichi trua k'ira wāredee wāpiit'ee ewari cherude.

¹³ Maperā taipa ichita gracias jarapata Tachi Ak'ōremaa. Taipa parāmaa jarateedak'āri Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee, ma pedee ūri k'inia p'anajida māik'aapa Cristode ijāajida. Ijāada-e paji tai pia pedee p'anadap'edaa perā. Jip'a ijāajida ma pedee Tachi Ak'ōrepa jara pēida perā. Maperāpi Tachi Ak'ōrepa parā ijāapataarā k'aripamaa bi oodamerā ichia oopi bik'a. ¹⁴ Māga oopata perā, parā auk'arāpa parā jiripachida miapidait'ee, judiorāpa Judea eujādepema Jesucristode ijāapataarā auk'a jiri p'anadap'edaak'a. ¹⁵ Māgee judiorāpa Tachi Waibia Jesús peepijida, āchi auk'arāpa chonaarāweda Tachi Ak'ōre pedee jarapataarā peepidap'edaak'a. Jesús peepidap'eda, t'āri k'achiapa tai jida jiripachida miapidait'ee māik'aapa t'imí jērek'oodait'ee āchi eujādepa. Tachi Ak'ōrepa māgee eperāarā pia ak'i-e. Māgeerāpa eperāarā jōmaweda k'ira unuamaa iru p'ani. ¹⁶ Mia māga jara bi āchia taimaa jarateepidaamaa p'anadairā Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee; judio-eerā t'āide paara. K'iniada-e apida o k'achiadeepa uchiadamerā Cristo k'aurepa. Māga oo p'ani k'aurepa, Tachi Ak'ōre audupiara k'iraupiruta, iru naaweda k'iraupidap'edaa k'āyaara, āchia ne-inaa k'achia oopap'edaa k'aurepa. Maperāpi irua āchi k'achia ooit'ee.

Pablo waya wā k'inia bada Tesalonicadepema ijāapataarāmaa

¹⁷ Ipemaarā, taarā-e bi mīda tai unudap'edaa, parā ichita iru p'anapata tai k'Isiade māik'aapa waya wā k'inia p'anajida parā ak'ide. ¹⁸ Mamīda p'oyaa wāda-e paji. Michi ituaba wāda chok'ara wāit'ee paji. Mamīda Satanapa taidepema apida wāpi-e paji. ¹⁹ Parāpa pia ijāadak'āri, jōmaarāmaa ak'ipipata wāara Jesucristo Tachi Waibia. Mapa tai o-ia p'ani parā ome māik'aapa taipa awaraarāmaa jara k'inia p'ani parāpa ne-inaa pia oopata. Ichiaba parāpa māga oopata perā, tachi jōmaweda o-ia p'anadait'ee Jesucristo k'irapite, iru na eujādee waya chek'āri. ²⁰ jWāarapi! Parā māgā ijāapata k'aurepa tai o-ia p'ani. Ma awara parā k'aurepata awaraarāpa tai āpite pia pedeepta.

3

¹ Māpai tai waa chooda-e pak'āri parā ak'ida-ee, k'Isiajida: “¿sāga oodait'ee?” Tai jōma p'oyaa wāda-e pada perā parā ak'ide, mi ituaba beejī Atenas p'uurude. ² Jōdee tachi ipema Timoteo pēijida tai pari. Iru pia mimiapari Tachi Ak'ōre-it'ee, Cristopa ooda jarateepari perā. Iru pēijida Ak'ōre ūraa pipiara jarateemerā parāmaa māik'aapa parā ūraamerā. Māgā parā waapiara ijāadai, irua jara bi k'aurepa. ³ Māgā ijāadak'āri, chupiria jōneeruta pijida, apidaapa parā k'ūrada-e pai ijāa amaadamerā. Parāpa pia k'awa p'ani Cristode ijāa p'ani k'aurepa, awaraarāpa tachi ichita jiridait'ee miapidait'ee. ⁴ Taipa māga jarajida naaweda parā ome p'anadak'āri. Parāpa k'awa p'ani wāara uchijai taipa jaradak'a. ⁵ Maperāpi mia Timoteo pēiji irua k'awaamerā parā Tachi Ak'ōre ome nipapata. Mia waa choo-e paji parā unu k'iniapa māik'aapa k'Isia nībipa. Māgā k'Isia nībaji Netuara Poro Waibiapa parā Cristode ijāa amaapii jīak'aapa. Māga pada paara, tai mimia parā t'āide atuak'aji.

⁶ Mamīda māga-e paji. Parā ak'īnap'eda, Timoteo waya chek'āri, pedee pia nepiri cheji. Jaraji parā Tachi Ak'ōre ome pia nidā māik'aapa chik'inia p'anapata. Ichiaba jaraji parāpa tai k'irāpapata māik'aapa tai unu k'inia jōnapata, taipa parā unu k'inia jōnik'a. ⁷ Mapa ipemaarā, irā tai jiri jōni mīda miapidait'ee, k'āiwee p'ani Timoteo it'aideepa ūridap'edaa perā parā at'āri Cristode pia ijāa p'ani. ⁸ Parā māgā choo p'anadak'āri Cristode ijāa p'anide, audupiara taipa

jōmaarāmaa jaratee k'inia p'ani, awaraarāpa Cristode ijāadamerā parāk'a. ⁹ ¿Sāga gracias jaradaima Tachi Ak'ōremaa parā pari? Parā k'aurepa tai t'āri o-ia p'ani Tachi Ak'ōre k'īrapite. ¹⁰ Ewari chaa, p'ārik'ua pida, it'aa iidi p'ani Tachi Ak'ōremaa, irua tai waya wāpimerā parā ak'ide. Jaratee k'inia p'ani Ak'ōre net'aa parāpa waide k'awada-e p'ani. Māgā parāpa pipiara oodai Ak'ōrepa k'inia bik'a.

¹¹ Māgā it'aa iidi p'ani misa, iidipata Tachi Ak'ōre Tachi Waibia Jesucristo ome tai waya pēidamerā parā ak'ide. ¹² Ichiaba iidipata Tachi Waibia Jesucristopa parā waapiara chik'inia p'anapimerā. Ma awara iidipata irua parāmaa awaraarā k'inia iru p'anapimerā, taipa parā k'inia iru p'anik'a. ¹³ Iidipata irua parā choopimerā pāchi t'āride. Māgā chooruta pirā, k'achia wēe p'anadait'ee Tachi Ak'ōre k'īrapite, Tachi Waibia Jesús chek'āri jōma ichideerā it'ari p'anīrā ome.

4

Sāga p'anapataadaipia bi Tachi Ak'ōrepa tachi pia ak'imerā

¹ Māpai ipemaarā, Cristopa tai jirit'erada perā ichi ūraa jarateedamerā, nāga ūraa p'ani parāmaa. Taipa māik'aapa Tachi Waibia Jesupa k'inia p'ani parā p'anapataadamerā taipa jarateedap'edaak'a. Māgā p'anadak'āri, Tachi Ak'ōrepa parāpa oopata pia ak'it'ee. Irā wāra māgā p'anapata. Mamīda taipa k'inia p'ani waapiara oodamerā Cristopa oopi bik'a parāmaa.

² Parāpa k'awa p'ani taipa jarateedap'edaa, parā t'āide nipadak'āri. Jarajida Tachi Waibia Jesucristopa jarapidak'a. ³ Tachi Ak'ōrepa k'inia bi awara p'anapataadamerā ijāadak'aa beerā k'āyaara. K'inia bi parāpa ne-inaa jōmaweda oodamerā irua oopi bik'a. Mapa taipa nāga ūraa p'ani. P'ek'au oonāati awaraarā ome. ⁴ Ma k'āyaara k'awaadaipia bi nāga oodait'ee. Wēra k'inia bi pirā, ma wēra ome béjei māik'aapa t'āri pia baparīji iru ome. Ai ome k'āiparīji, awaraa jiri-ee. Parāpa māgā ooruta pirā, pia oodait'ee Tachi Ak'ōre k'īrapite māik'aapa awaraarā k'īrapite. ⁵ P'ananaati ijāadak'aa beerā p'anapatak'a. Āchi pariatau p'ek'au oo wāpata chīara wēra ome, Tachi Ak'ōre k'awada-e p'anadairā. ⁶ K'īrak'au pai pāchi ipemaarā Cristo k'aurepa k'ūradai, māga oo p'anipa āchi wēraarā ome. Māgā k'achia ooruta pirā, Tachi Ak'ōrepa parā miapiit'ee, taipa naaweda jaradap'edaak'a. ⁷ Tachi Ak'ōrepa tachi jiri-e paji k'achiade p'anapataadamerā. Jiriji p'anapataadamerā ichia k'inia bik'a. ⁸ Maperā na ūraa jara aupada ijāa k'iniada-e pirā, mia jara bi pedee ijāadaamaa p'ani-e. Jip'a Tachi Ak'ōrepa pedee jarada ijāadaamaa p'ani. Ak'ōrēpata ichi Jaure ba chepipari parā ijāapataarā ome, ijāadamerā ichia jara bi.

⁹ Taipa parā ūraada-e pait'ee chik'inia p'anapataadamerā awaraa ijāapataarā ome, parāpa māgā oo p'anadairā, Tachi Ak'ōre Jaurepa k'aripap'eda. ¹⁰ Māgā chik'inia p'anapata Macedonia eujādepema jōmaarā ijāapataarā ome. Mapa ipemaarā, mia ūraa k'inia bi audupiara māga p'anapataadamerā. ¹¹ Tachi Ak'ōrepa parāmaa oopi k'inia bide k'īsiadap'eda, jiripataati k'āiwee p'anapataadait'ee. Pedee-idaa bīpa chīaramaa ooparik'a ichita jaranāati āchia ne-inaa oodaipia bi māik'aapa k'oo-idaa p'ananaati. Ma k'āyaara pāchi mimia ōoti pāchi juadoopa, taipa jaradap'edaak'a parā t'āide nipadak'āri. ¹² Māga p'antaruta pirā, nida-e pait'ee awaraarāpa teedamerā pāchi nek'odait'ee. Ma awara ijāadak'aa beerāpa parā pia unudait'ee.

Jesús waya chek'āri

¹³ Irā, ipemaarā, taipa nāgī wāarata k'awapi k'inia p'ani parāmaa. Tachi Jesucristode ijāapataarā jai-idaadak'āri, k'āi pik'a p'ani. Maperā parā ipemaarā Cristo k'aurepa jai-idaadak'āri, mak'īara jēedaik'āraa bi ijāadak'aa beerāk'a. Māirā Cristode ijāada-e p'anadairā, ijāada-e āchi k'ōp'āyoorā piudap'eda chok'ai p'irabaidait'ee māik'aapa p'anadait'ee Ak'ōre eujāde. Mapa audū t'āri p'ua p'ani āchi k'ōp'āyoorā piudak'āri. ¹⁴ Mamīda māga-e tachi ijāapataarā ome, tachia ijāapata perā Jesús piup'eda chok'ai p'irabaiji. Mapa ijāa p'ani Jesús k'aurepa Tachi Ak'ōrepa irude ijāapataarā auk'a chok'ai p'irabaijiit'ee. Māga ooiit'ee Jesús waya chek'āri āchi jureerā ome.

¹⁵ Tachi Waibiapa parāmaa nāga jara pēiru: ichi na p'ek'au eujādee waya chek'āri ichideerā atade, tachi ijāapataarā at'āri chok'ai p'ani wāda-e pait'ee jai-idaadap'edaarā naa. ¹⁶ Ma ewate Tachi Waibia chek'āri, naapiara chok'a pēiru pedeeta ūridait'ee māik'aapa angeleerā poro waibia pedee ūridait'ee māik'aapa Tachi Ak'ōre trompeta jīwaa nībi ūridait'ee. Māga nide Cristo it'ariipa cheru unudait'ee. Mamata Cristode ijāa jai-idaadap'edaarā k'ap'ia naapiara chok'ai p'irabaidait'ee jāradeepa. ¹⁷ Māpai Tachi Waibiapa āchi it'aa ateeit'ee tachi chok'ai p'anīrā ome jīararade, iru ome unudait'ee pajāde. Māgā tachi jōma ichita p'anapataadait'ee iru ome. ¹⁸ O-ia para bāti ma jara pēida ūridap'eda.

5

Cristo cheit'ee ewate nidaipia bi

¹ Ipemaarā, taipa jarada-e jōmasaa taarāit'ee Jesús cheit'ee. Naaweda jaradap'edaak'a, apidaapa k'awada-e sāapaitu iru cheit'ee. ² Parāpa pia k'awa p'ani ma ewate pait'ee eperāarā atu p'anide. Nechiapari p'ārik'ua cheparik'a eperā temāi chi te chipari atu bide, māgá pait'ee. ³ Cristode ijāadak'aa beerāa jara p'ani misa: “Tachi k'āiwee p'ani, nepira wēe,” atu p'anide ma ewate cheit'ee māik'aapa Tachi Ak'ōrepa āchi ĩri ne-inaa k'achia pēiit'ee, ichia k'ĭsia iru bi ooit'ee āchima. Ara wēra biak'oo bi atu baparik'a bi p'iradaik'āri warra t'oit'ee, māga pik'a ijāadak'aa beerā atu p'anadait'ee. Ma ewate apida uchiada-e pait'ee Tachi Ak'ōre juadeepa.

⁴ Mamīda ipemaarā, parā p'āriu pik'a bide p'anadak'aa ma ijāadak'aa beerā p'anapatak'a, Tachi Waibia atu p'anide cheit'ee perā. ⁵ Ma k'āyaara ma ewate nimaa p'ani Tachi Ak'ōre ĩdaa pik'a bide p'anapata perā, Jesucristode ijāadap'eda. Irude ijāadak'āriipa tachi waa p'āriu pik'a bide p'anadak'aa. ⁶ Ma et'ewa jarada wāara perā, k'āi pik'a p'anadaik'araa bi awaraarāk'a. Ma k'āyaara k'ĭra jĭp'a p'anadāma, Cristo cheit'ee ewate ni p'ani misa. ⁷ P'ārik'ua eperāarā k'āipata māik'aapa it'ua topata, Tachi Ak'ōre net'aa k'ĭsiada-ee. ⁸ Mamīda tachi ijāapataarā māgá pariatua p'anadak'aa, Ak'ōre ĩdaa pik'a bide p'anadairā. Mapa k'ĭra jĭp'a p'anapataadaipia bi. Waapiara Tachi Waibiade ijāadaipia bi māik'aapa audupiara chik'ĭnia p'anapataadaipia bi, k'awa p'anadairā Cristopa tachi ata chek'āri, ichi ome p'anadait'ee Tachi Ak'ōre truade. ⁹ Tachi Ak'ōrepa tachi jirit'era-e paji tachi k'achia ooit'ee ma ewate. Jĭp'a jirit'eraji ichi truade ichita p'anadamerā Tachi Waibia Jesucristo k'aurepa. ¹⁰ Ma-it'ee Jesucristo piuji tachi ijāapataarā pari, ichi ome araa p'anapataadamerā, chok'ai p'ani mīda wa piu p'ani pijida. ¹¹ Maperā o-ĭa para bāti māik'aapa chik'aripa p'anapatāati oodait'ee irua oopi bik'a, parāpa nāga weda oomaa p'anik'a.

Pablopa jarada na k'art'a p'ā aupa wāk'āri

¹² Ipemaarā, taipa enenee jōni waaweedamerā pāchi ijāapataarā poro waibiarā, āchi audú mimiapata perā parā-it'ee. Āchia parā ūraapata māik'aapa ak'ipata Tachi Waibiapa k'ĭnia bik'a. ¹³ Mapa parāpa āchi pia ak'idaipia bi māik'aapa k'ĭnia iru p'anadaipia bi. K'āiwee p'anapatāati āchi ome māik'aapa jōmaarā ijāapataarā ome.

¹⁴ Ichiaba ipemaarā, taipa parā ūraadait'ee jaradamerā chi mimia k'iniada-ee p'anirāmaa mimiadamerā. K'aripāti chi pia chooda-ee p'anirā nepira k'aurepa. Ichiaba k'aripāti chi Cristode ijāadai naaweda ne-inaa k'achia oodap'edaarā, mairāpa ĩrā oodamerā Cristopa oopi bik'a. Māimisa t'āri pia p'anapatāati jōmaarā ome.

¹⁵ Pia p'anapatāati parādepema apidaapa ne-inaa k'achia oonaadamerā. Māga p'anadaipia bi awaraarāpa parāmaa ne-inaa k'achia ooruta pijida. Ichita jiripatāati ne-inaa pia oodait'ee pāchi t'āidepema ijāapataarāmaa māik'aapa jōmaarāmaa.

¹⁶ Ichita t'āri o-ĭa p'anapatāati. ¹⁷ Ichita it'aa t'ĭpatāati. ¹⁸ Ichita Tachi Ak'ōremaa gracias jarapatāati, Ak'ōrepa māgata k'ĭnia bairā Jesucristode ijāapataarāpa oodamerā.

¹⁹ Tachi Ak'ōre Jaurepa ijāaparimaa ne-inaa jarapiru pirā maa-e pirā ne-inaa oopiru pirā, ita-aria oopiti. ²⁰ Pia ūriti apidaapa jaradak'āri: “Tachi Ak'ōre Jaurepa mīmaa na pedee jarapimaa bi.” ²¹ Māgí pedee ūridap'eda, pia k'ĭsiati k'awaadait'ee ūraa pia wa k'achia. Ūraa pia bi pirā, óoti ma ūraade jara bik'a. Mamīda pia-e bi pirā, Tachi Ak'ōre Jauredepema-e. Mapa ne-inaa jōma māgá ak'idaipia bi k'awaadait'ee wāara Ak'ōrepa oopi bik'a wa māga-e. ²² Ne-inaa k'achia apida oonāati.

²³ ĩrā it'aa iidi k'ĭnia p'ani Tachi Ak'ōremaa parā pari. Iruata tachi k'āiwee p'anapipari. Mapa iidi p'ani irua parā awara bimerā pāchi t'āride, oo k'ĭnia p'anadamerā irua oopi bik'a; pāchi k'ap'iade, p'ek'au k'achia oo amaadamerā; pāchi jaurede, parāpa iru Jauremaa oopidamerā irua oopi k'ĭnia bik'a parāmaa. Māgá irua parā pia ak'it'ee Tachi Waibia Jesucristo waya chek'āri. ²⁴ Tachi Ak'ōre, parā jiridapa māga ooit'ee parā ome, oopari perā ichia jara bik'a.

Salude pēida

²⁵ Ipemaarā, ichiaba tai pari it'aa t'ĭpatāati.

²⁶ Tai pari saludaa para bāti ak'ĭpidait'ee chik'ĭnia p'ani.

²⁷ Tachi Waibia Jesucristopa mīmaa jarapiru na k'art'a leedamerā tachi ipemaarā jōmaarā taide.

²⁸ Mia it'aa iidi bi Tachi Waibia Jesucristopa parā pia ak'ĭ bapariimerā.

Māgapai paji.

2 TESALONICENSES

San Pablopa K'art'a T'ēepema P'āda Tesalónica P'uurudepema Ijāapataarāmaa

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'ā pēiji Tesalónica p'uurudepema ijāapataarāmaa. Ūrjiji irua naapiara k'art'a pedeetak'āri, māpemaarā ūk'uru p'era pik'a p'aneējida. K'īsiājida Cristo taarā-e cheit'ee ichideerā atade. Mapa mimia amaajida ma cheru nidait'ee. Na k'art'ade Pablopa p'anau bi ma ijāapataarāpa jara p'ani.

Naapiara jara bi ichi o-īapa gracias jarapari Ak'ōremaa āra pari, Cristode pia ijāapata perā māk'aapa audupiara chik'inia p'anapata perā (cap. 1.1-12). Jara bi wāara Cristo waya cheit'ee na p'ek'au eujādee māk'aapa Tachi Ak'ōrepa wāara ak'iit'ee na p'ek'au eujādepemaarāpa oopata jarait'ee pia wa k'achia. Mamīda ai naaweda p'ek'au k'achia ooi awaa bapari uchiat'ee na p'ek'au eujāde. Māgipa eperāarā k'ūrāit'ee ijāadaamaa p'anedamerā Tachi Ak'ōrede māk'aapa Jesucristode (cap. 2). T'ēepai iidi bi ārapa it'aa t'ipataadamerā ichi pari māk'aapa k'īra jīp'a mimipataadamerā Cristopa k'inia bik'a (cap. 3).

Salude pēida

¹ Mi, Pablo Silvano ome māk'aapa Timoteo paara na k'art'a p'ā pēiruta parā ijāapataarāmaa, Tesalónica p'uurude p'ani. Taipa k'awa p'ani parā Tachi Ak'ōredeerā māk'aapa Tachi Waibia Jesucristodeerā, wāara ijāapata perā. ² Taipa k'inia p'ani Tachi Ak'ōrepa māk'aapa Tachi Waibia Jesucristopa parā pia ak'i p'anadamerā. Māgā k'āiwee p'anapataadait'ee.

Sāga Tachi Ak'ōrepa ijāadak'aa beerā ak'iit'ee Cristo waya chek'āri

³ Īpemaarā Cristo k'aurepa, ichita gracias jarapata Tachi Ak'ōremaa parā jōmaarā pari. Taipa wāara māga oodaipia bi, irā parā waapiara Cristode ijāapata perā, naaweda ijāa p'anadap'edaa k'āyaara. Ichiaba irā audupiara chik'inia p'anapata awaraa ijāapataarā ome. ⁴ Māgā p'anapata perā, taipa māga o-īa nepiripata awaraa Ak'ōrede ijāapataarāmaa, āra t'āide nipadak'āri. Nepiripata sāga parā choopata Cristode ijāa p'anide. Māgā choopata ijāadak'aa beerāpa parā jiri p'ani mīda miapidait'ee, ma ijāa p'ani k'aurepa. Ichiaba māgā choopata chupiria chitooni mīda. ⁵ Māgā choopata perā āchia parā miapi iru p'ani misa, ak'ipipata wāara Tachi Ak'ōrepa parā k'aripapari māk'aapa parā pia ak'ipari. Ma awara irua parā māgā pia ak'ipari perā, parāpa k'awa p'ani ewari cherude wāara iru truadee wādait'ee.

⁶ K'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa eperāarāpa oopata ak'ipari jarait'ee pia wa k'achia. Maperā ichiaba k'awa p'ani irua parā miapi p'anūrā auk'a miapiit'ee. ⁷ Jōdee parā waa nepira unuda-e pait'ee, tai jida ichiaba, irua tachi auk'a k'āiwee p'anapik'āri ichi truade. Māga ooit'ee Tachi Waibia Jesús it'ariipa chek'āri ichi angeleerā ome. Ma ewate jōmaarāpa āra unudait'ee t'ipitau urua pik'a nibīde. ⁸ Ma ewate Jesupa miapiit'ee Tachi Ak'ōre k'awa k'iniada-e p'anūrā māk'aapa ijāadaamaa p'anūrā Tachi Ak'ōrepa jara pēida Tachi Waibia Jesude. ⁹ Māirā atuadait'ee. Ichita k'achiade p'anadait'ee māk'aapa t'imī p'anadait'ee Tachi Waibia bimāiipa. Ak'ōre Waibia truadee wāda-e pait'ee. Unuda-e pait'ee iru k'īra wāree māk'aapa irua ne-inaa pi-ia oo bi. ¹⁰ Ma ewate Jesús chek'āri, ichi k'īra wāree unupiiit'ee ichideerā k'ap'ia pari. Jōma irude ijāa p'anūrā o-īa it'aa t'īdait'ee irumaa, wāara k'awaadait'ee perā iru k'īra wāree. Ma ewate parā jida auk'a p'anadait'ee, taipa jarateepata ijāadap'edaa perā.

¹¹ Maperā tai ichita it'aa t'ipata Tachi Ak'ōremaa, irua parā pia ak'imerā. Iruata parā jiriji Cristode ijāapataadamerā māk'aapa irua k'inia bik'a p'anapataadamerā. Iidi p'ani irua oopimerā jōmaweda parāpa ne-inaa pia oo k'inia p'ani iru Jaure k'ap'ia pari. ¹² Māga iidi p'ani parāpa māgā ne-inaa pia oodak'āri, awaraarāpa Tachi Waibia Jesús t'ī pia t'o p'anadamerā k'aurepa. Ma awara ārapa parā jida pia ak'idait'ee, Tachi Ak'ōre Tachi Waibia Jesucristo ome parā māgā k'aripapata perā.

2

Tachi Waibia Jesucristo waya chei naaweda

¹ Irā Īpemaarā, taipa waapiara jaratee k'inia p'ani sāga pait'ee Tachi Waibia Jesucristo chek'āri ichideerā atade. ² Parā enenee jōni isapai k'īsia awara k'īsianaadamerā maa-e pirā p'eranaadamerā, ūriruta pirā Tachi Waibia ewaa pacheji. Ijāanāati jara p'ani pijida Ak'ōre Jaurepa apidaamaa māga k'awapiji, maa-e pirā mi it'aideepa māga jaraji maa-e pirā taipa k'art'ade māga p'ājida. ³ K'ūrāpināati apidaamaa. Cristo che-e pait'ee nāga p'asai naaweda. Naapiara eperāarā chok'araarāpa Tachi Ak'ōre k'īra unuamaa iru p'anedait'ee. Ma awara

eperāarā t'āide eperā aba waibia uchiait'ee. Māgipa p'ek'au k'achia ooi awaa bait'ee perā, Tachi Ak'ōrepa iru t'imī peiit'ee k'achiaade mianamerā. ⁴ Mamīda iru na eujāde bi misa, Tachi Ak'ōre k'īra unuamaa iru bait'ee. Ma awara k'īra unuamaa iru bait'ee ne-inaa k'īra t'ādo, jōmaweda ai k'īrapite na p'ek'au eujādepemaarā it'aa t'īpata. K'īsiait'ee ichi jōmaarā k'āyaara waibia bi. Māga k'īsiait'ee perā, su-ak'i beeiit'ee Tachi Ak'ōre te edupiara bi cuartode māik'aapa jarait'ee ichita Tachi Ak'ōre.

⁵ ʔParāpa k'īrāpada-e p'anik'ā mia jarateeda parā ome bak'āri? ⁶ Parāpa k'awa p'ani sāgap'eda māgī eperā waide che-e. Abaapa ichi t'idik'a iru bi chepiamaapa, Tachi Ak'ōrepa ewari awara bida ma-it'ee paru misa. ⁷ Māgī eperā waide che-e bi mīda, ichi waibiapa nāgaweda eperāarāmaa mera k'achia oomaa bi, Tachi Ak'ōrede ijāadaamaa p'aneedamerā. Mamīda tuchia k'awa p'ani ma ewari awara bida chi k'achia ooi awaa bee-it'ee che-e pait'ee chi t'idik'a iru bipa na p'ek'au eujāde bi misa. ⁸ Māpai chi t'idik'a iru bi na p'ek'au eujādepa uchiak'āri, māgī k'achia ooi awaa bi pait'ee k'achia oode. Mamīda Tachi Waibia Jesupa ichi pedeeppai māgī peeiit'ee, ichi k'īra wāreede chek'āri māgī jōit'ee. ⁹ Satanapa māgī eperā chok'a peiit'ee eperāarā k'ūramerā. Māga ooiit'ee ne-inaa eperāarāpa waide unudak'aa ak'ipi bipa māik'aapa ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa oo bipa. Satanapa ma seewa oopiit'ee māgī eperāmaa, eperāarāpa ijāadamerā māgita Tachi Ak'ōre. ¹⁰ Māgā k'achia oo bipa wāara māgipa Tachi Waibiade ijāadaamaa p'anīrā k'ūrait'ee. Māgī ome āchi auk'a k'achiadee wādait'ee, Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida ijāa k'iniada-e p'anadairā. Wāarata ijāaruta pirā, Cristopa āchi ma o k'achiadeepa k'aripa atai. Mamīda māga k'iniada-e pait'ee. ¹¹ Maperāpi Tachi Ak'ōrepa māgī eperā chepiit'ee āchi k'ūramerā ne-inaa oo bipa Satanās k'ap'ia pari. Māgā Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida ijāadai k'āyaara, seewa ijāa p'aneedait'ee. ¹² Māgā wāarata ijāadaamaa p'anadait'ee perā māik'aapa k'achia ooi awaa p'anadait'ee perā, Tachi Ak'ōrepa āchi t'imī k'achiadee peiit'ee, eperāarāpa oopatap'edaa ak'ik'āri ichi ewari waibia ewate.

Cristopa ichideerā o k'achiadeepa k'aripa atapari

¹³ ʔpemaarā, ijāadak'aa beerā ome māga p'asait'ee mīda, parā āchik'a p'ana k'iniada-e, Cristode ijāapata perā. Mapa taipa ichita gracias jara k'inia p'ani Tachi Ak'ōremaa parā pari. Tachi Waibiapa parā k'inia iru bi. Maperā na eujā ooi naaweda, Tachi Ak'ōrepa parā jirit'eraji ūridamerā Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee māik'aapa ijāadamerā iruata parā o k'achiadeepa k'aripa atai. Ak'ōrepa ichi Jaure pēi k'inia baji parā awara bimerā ichi-it'ee, ma wāarata ijāadak'āri. ¹⁴ Ma-it'eeta ichia tai pēiji parāmaa jarateede. Ichia parā jiri baji ijāadamerā taipa jarateepata Cristode. Ichiba parā jiriji tai ome auk'a iru p'anadamerā jōma ichia k'īsia iru bi ichideerā-it'ee, Tachi Waibia Jesucristok'a it'ari k'īra wāre p'aneedak'āri.

¹⁵ ʔpemaarā, maperā chōoti Cristode ijāa p'anide māik'aapa k'īra atuanāati taipa parāmaa jarateepatap'edaa, pedee jaradapa wa k'art'ade p'ādapa.

¹⁶ Taipa it'aa iidi p'ani Tachi Waibia Jesucristopa māik'aapa Tachi Ak'ōrepa parā k'aripadamerā na eujāde p'ani misa. K'īrāpāti Tachi Ak'ōrepa tachi Cristode ijāapataarā audū k'inia iru bapari perā, tachi ichita k'aripapari na eujāde p'ani misa. Ichiba tachi t'āri o-īapipari k'īsiapik'āri tuchia ne-inaa unudait'ee na p'ek'au eujādepa uchiadap'eda, wādak'āri iru truadee. ¹⁷ Irua parā t'āridepai choopipari ijāa p'anide, māgā ichita pedee pia jaradamerā māik'aapa ne-inaa jōmaweda pia oodamerā.

3

Pablopa iidida ichi pari it'aa t'īpataadamerā

¹ ʔrā ʔpemaarā, parāmaa chupiria iidi k'inia p'ani tai pari it'aa t'īpataadamerā. Iiditi Tachi Ak'ōrepa tai k'aripamerā, jōmaarāmaa irua jara pēida isapai jaratee k'inia p'anadairā. Iiditi ma jaratee p'ani ūrirutaarā t'āripa Cristode ijāadamerā, parā ijāadap'edak'a. ² Ichiba iiditi Tachi Ak'ōrepa tai k'aripa atamerā k'achia beerā juadeepa, chok'araarāpa tai jiripata perā miapidait'ee. Jāgīrāpa Tachi Waibia Jesucristode ijāa k'iniadak'aa. ³ Mamīda k'awa p'ani Tachi Waibiapa oopari ichia jara bik'a. Iruata parā k'aripait'ee choodamerā parā ijāa p'anide māik'aapa k'achiadeepa k'aripait'ee k'achia beerā poro, Satanapa parā k'achiadee baaiipi k'inia bak'āri. ⁴ Tachi Waibiapa ichideerā māgā k'aripapari perā, taipa ijāa p'ani parāpa wāara oomaa p'ani taipa jarapatak'a māik'aapa māga oopataadait'ee. ⁵ Maperāpi iidi p'ani Tachi Waibiapa parāmaa k'awapimerā sāga Tachi Ak'ōre k'inia iru p'anadai, irua parā audū k'inia iru baparik'a. Māga k'awaadak'āri, chupiria jōneeruta pijida, pāchi t'āridepai choodait'ee, Cristopa māga oopipari perā.

Cristode ijāapataarā mimidaipia bi

⁶ Ipemaarã, Tachi Waibia Jesucristopa jara pëiru ichide ijãapataarã mimiadaipia bi, taipa naaweda jarateedap'edaak'a. Ijãaparipa ma ũraa ũriamaa bi pirã, iru ik'aawaapa äyaa p'anéeti. ⁷ Pãchia k'awa p'ani p'anadaipia bi tai p'anadap'edaak'a parã t'ãide nipadak'ãri. K'oo-idaa p'anadak'aa paji. ⁸ Apidaamaa iidida-e paji taimaa chik'o pari teedamerã. Ma k'ãyaara ästaawa, p'ãrik'ua pida mimiapachida tai chik'o neto k'odait'ee. Mãga oopachida parãpa chik'o tai-it'ee netonaadamerã. ⁹ Tai mimiapata parã Cristo-it'ee, mãga iidik'ajida. Mamãda mãga ooda-e paji. Ak'ipi k'inia p'anapachida Cristode ijãapataarã sãga p'anapataadaipia bi. ¹⁰ Parã ome p'anadak'ãri, na ũraa jarajida: "Nek'opidaik'araa bida ajida, mimia k'inia-e bimaa." ¹¹ Mamãda írá taipa ũri p'ani parã t'ãidepemaarã ũk'uru mimiadak'aa. Jip'a nipapata k'awaadait'ee awaraarãpa oomaa p'ani mãik'aapa jara p'ani. ¹² Maperãpi Tachi Waibia Jesucristopa taimaa jarapiru: mãgee eperãarã k'ãiwee mimiadaipia bi mãik'aapa chik'o atadaipia bi ächi juadoopa.

¹³ Ichiaba apemaarã ipemaarãmaa ũraa p'ani ichita ne-inaa pia oopataadamerã, sãda-ee. ¹⁴ Mamãda parã t'ãidepemapa na k'art'ade ũraa jara bik'a oo k'inia-e pirã, awaraa ijãapataarãmaa nepiriti mãik'aapa mãgi ik'aawaapa äyaa p'anéeti, k'ãra nejasia beemerã. ¹⁵ Mamãda k'ãrak'aupai mãgi ipema Cristo k'aurepa k'ãra unuamaa iru p'anada. Jip'a ũráati pãchi ipema ũraapatak'a, irua oomerã Cristopa k'inia bik'a.

¹⁶ Taipa k'inia p'ani Tachi Waibia parã ichita k'ãiwee p'anapimerã. Ichiata ichideerã mãgã bapipari, nepira wëe p'anide mãik'aapa nepirade p'ani pijida. Taipa it'aa iidi p'ani Tachi Waibia parã jõmaarã ome ichita bapariimerã.

¹⁷ Mi, Pablopa nãgi salude p'ãru michi juadoopa k'awaadamerã mia na k'art'a pëiru. Nãgã p'ãpari michi juapa mia k'art'a jõma pëi bide. ¹⁸ Mia it'aa iidi bi Tachi Waibia Jesucristopa parã jõmaweda pia ak'i bapariimerã.

Mãgapai paji.

1 TIMOTEO

San Pablopa K'art'a Naapiara P'ãda Timoteomaa

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'ãji Timoteomaa pëiit'ee. Ai naaweda Timoteo jaratee nipapachi Pablo ome judio-eerã t'ãide. Mamïda Pablopa iru atabëiji Éfeso p'uurude, ijãapataarã k'aripamerã ichi pari. Na k'art'ade Pablopa Timoteo ùraa bi ma mimia pipiara oo k'awaamerã. Timoteo Lистра p'uurudepema paji. Chi ak'õre judio-e paji; Grecia eujãdepema paji. Jõdee chi nawe Judea eujãdepema paji. Pablo Listrade jaratee nipak'ari, Timoteo k'ùtrã weda Cristode ijãa beeji. Mamãik'aapa Timoteo nipapachi Pablo ome. K'aripapari pia paji.

Salude jarap'eda, naapiara Pablopa ùraa bi Timoteo t'ũnaamerã seewa jarateepataarã ome, aupedeedak'ari judiorãpa ijãapata k'ap'ia (cap. 1.1-11). Jara bi Tachi Ak'õrepa iru chupiria k'awaada Cristode ijãai naaweda (cap. 1.12-17). Ùraa bi Timoteo jip'a Cristode ijãapariimerã (cap. 1.18-20). Jara bi k'ãata oodaipia bi ijãapataarã chip'edaidak'ari it'aa t'ĩdait'ee (cap. 2); sãga ijãapataarã ak'ipataarã p'anapataadaipia bi (cap. 3) mãik'aapa k'ãata oodaipia bi seewa jarateepataarã ome. Mãirãpa jarateejida Cristode ijãapataarãpa chik'o k'ĩra t'ãdo k'odaik'araa bi mãik'aapa miak'ãidaik'araa bi. Ichiaba jarajida na p'ek'au eujãdepema net'aa, tachi eperã k'ap'ia paara, k'achia baji. Mapa eperãarãpa Tachi Ak'õre k'awada-e pai. Jip'a oodak'aripi ãrapa jaradap'edaak'a, Tachi Ak'õrepa eperãarã pia ak'yada ajida (cap. 4). Ichiaba Pablopa jara bi sãga Timoteopa k'aripai ijãapataarã k'ùtrãrã, chonaarã, wëraarã, esclavoorã paara (cap. 5.1-20). T'ëpai ùraa bi Timoteo pia choomerã iru ijãa bide mãik'aapa ijãapataarã k'aripamaa bide, k'ùtrãa bi mïda (caps. 5.21-6.21).

Salude pëida

¹ Mi, Pablopa na k'art'a p'ã pëiru Timoteomaa. Tachi Ak'õrepa k'inia bada perã, mi jirit'eraji Jesucristopa pëimerã ichi ùraa jarateede. K'awa p'ani eperãarãpa Jesucristode ijãadak'ari, Tachi Ak'õrepa ãra k'aripait'ee atuanaadamerã. Mapa tachia ijãapata mãik'aapa nipata irua jaradak'a oomerã. ² Timoteo, pi michi warrak'a, Cristode ijãapari perã mi k'aurepa. Mia it'aa iidi bi Tachi Ak'õrepa mãik'aapa Tachi Waibia Jesucristopa pi pia ak'i p'anadamerã mãik'aapa chupiria k'awaadamerã. Mãgã pi k'ãiwee bapariit'ee.

K'ĩrak'aupai seewa jarateepataarãpa jarateepata ijãada

³ Naaweda mia enenee nĩbaji pi beemerã Éfeso p'uurude, mi mamãik'aapa uchiak'ari wãit'ee Macedonia eujãdee. At'ãri k'inia bi jãma beemerã, jãpemaarã ùk'uruurãpa ne-inaa awara jarateemaa p'anadairã mia jaratee ni k'ãyaara. Jarãji ma seewa waa jara-teenaadamerã. ⁴ Ichiaba ùrãaji jarateenaadamerã judiorã chonaarãpa chonaarãweda nepirãdap'edaa. Jiridaik'araa bi ãchi chonaarãdeepa uchiadap'edaarã t'ĩ p'ã p'e iru p'ani ak'ipidait'ee jõmaarãmaa. Mãga oodak'ari, aupedeepipata ijãapataarãmaa mãik'aapa maarepida k'aripada-e waapiara ijãadamerã mãik'aapa oodamerã Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a.

⁵ Mia jaraji mãirã mãgã ùraamerã k'inia bairã ijãapataarã chik'inia p'anapataadamerã. Mãga p'anapataadai wãara ijãadak'ari mãik'aapa t'ãriipa oo k'inia p'anadak'ari Tachi Ak'õrepa oopi bik'a, k'ĩsia p'ua wëe. ⁶ Mamïda irã jãpemaarã ùk'uruurãpa mãga ooda-e p'ani. Ma k'ãyaara awaraa k'ĩsia atajida. Mapa pariatua pedee wãpata. ⁷ Tachi Ak'õre Ùraa jaratee k'inia p'anida a p'ani. Mamïda wãara k'awada-e p'ani irua jara k'inia bada ma ùraa Moisemaa p'ãpik'ari. K'ĩsia k'awaa beerãk'a jaratee p'ani mïda, mãga p'ani-e.

⁸ Tachia k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa Moisemaa ùraa p'ãpida pia bi, ma ùraade ijãa p'ani pirã Ak'õrepa k'inia bik'a. ⁹ Ichiaba k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa ichi ùraa p'ãpi-e paji t'ãri pia beerã-it'ee. Ma k'ãyaara p'ãpiji nãgeerã-it'ee: oodaamaa p'anurã iru ùraade jara bik'a; t'ãri k'achia-idaa beerã; p'ek'au k'achia ooyaa beerã; irude ijãadak'aa beerã; ak'õreerã peepataarã mãik'aapa eperã peepataarã; ¹⁰ miak'ãi p'anurã awaraarã ome k'ãpataarã; imik'ĩraarã awaraa imik'ĩra ome k'ãipataarã wëraarã ome k'ãirutak'a; chĩara atapataarã esclavo papidait'ee; seewa-idaa beerã; seewa wãarak'a jarapataarã awaraarã k'ĩrapite ijãadamerã; mãgeerã-it'ee mãik'aapa jõma irua jara pëidak'a oodaamaa p'anurã-it'ee. ¹¹ Irua pedee pia jara pëiji ichi Warra Jesucristo k'ap'ia pari. Mapa Cristopata Tachi Ak'õre k'ĩra wãree unupiji na p'ek'au eujãde nipak'ari. Tachi Ak'õre, chi audú t'ãri pia bapariipa, mi jirit'eraji Cristopa ooda eperãarã k'aripait'ee jarateenamerã.

Tachi Ak'õrepa Pablo chupiria k'awaada

¹² Mia gracias jara bi Tachi Waibia Jesucristomaa. Ichiata mi k'aripapari k'awa bairã mia ooit'ee ichia oopi bik'a. Mapa mi jirit'eraji na mimia oomerã. ¹³ Mi chupiria k'awaaji, naaweda mia ne-inaa k'achia k'ĩra t'ãdo ooji mïda. Iru ãpite mãik'aapa irudeerã ãpite

ik'achia jarapachi. Ma awara irudeerā jiriji miapiit'ee. Māga ooji waide k'awa-e bada perā iru cheji eperāarā k'aripait'ee māik'aapa waide irude ijāa-e bada perā. ¹⁴ Mamīda iru audú t'āri pia bapari perā, māga k'awapiji mimaa. Māgá mia irude ijāa beejī māik'aapa iru k'aurepa k'awaaji awaraarā k'inia iru bait'ee.

¹⁵ Jōmaarāpa nāgī pedee ijāadaipia bi wāara perā. Jesucristo na p'ek'au eujādee cheji p'ek'au k'achia oopataarā k'aripait'ee atuanaadamerā. Mia ma pedee pia k'awa bi, mi chi p'ek'au k'achia oopari k'achiarā bairā. ¹⁶ Maperāpi Jesucristopa mi chupiria k'awaaji ak'ipiit'ee ichia mi ome chooda. Māgá chooit'ee jōma p'ek'au k'achia oopataarā ome, irude ijāaruta pirā. K'inia bi jōmaarāpa ijāadamerā māik'aapa ichita ichi ome p'anapataadamerā. ¹⁷ Maperā o-īa it'aa t'īdāma Tachi It'aripema Reymaa. Iru jōmaarā k'āyaara waibiara bi. Iru trua ichita bapari. Iru aupaita Tachi Ak'ōre. Ichita bapari. Eperāarāpa iru unudak'aa. ¡Amén!

¹⁸ Timoteo, pi michi warrak'a bairā, mia na ūraa jararu. K'irāpāji Tachi Ak'ōrepa jarapida pimaa ichi pedee jarapataarā it'aideepa. Ma jaradap'edaak'a ook'āri, k'īsia p'ua-ee chooit'ee wāarata ijāa bīde, soldaopa chooparik'a āpītee wā-ee chōo jōnīde. ¹⁹ Ūk'uruurāpa māga ooda-e p'ani. Māirāpa k'awa p'ani Cristopa oopi bik'a oodaipia bi. Mamīda irude ijāa amaa p'aneejida. Barco k'uadák'api p'ani, jōdait'ee perā. ²⁰ Himeneo māik'aapa Alejandro māga p'ani. Mapa mia āchi bijī Satanás juade ichia oo k'iniata oomerā āchi ome. Māgá k'awaadai ik'achia jaradaik'araa bi Tachi Ak'ōre āpīte.

2

Sāga it'aa t'īdaipia bi chip'edaidak'āri

¹ Naapiara ūraait'ee parā Cristode ijāapataarā chip'edaidak'āri, jōmaarā pari it'aa t'īdamerā, Tachi Ak'ōrepa āra k'aripamerā. Chupiria iiditi pāchi pari māik'aapa awaraarā pari māik'aapa gracias jarāti Tachi Ak'ōremaa irua ne-inaa jōma ooda pari. ² Ichiaba it'aa t'īdaipia bi na p'ek'au eujādepemaaarā poro waibiara pari māik'aapa jōmaweda eperāarā ak'ipataarā pari. Māgá tachi k'āiwee p'anapataadait'ee. Ma awara māgá oodait'ee Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a māik'aapa jōmaarā taide k'īra jīp'a nipadait'ee. ³ Māgá it'aa t'īdak'āri, pia oopata māik'aapa Tachi Ak'ōre, Tachi K'aripapari, o-īapīpata. ⁴ Ichia eperāarā jōmaweda o k'achiadeepa k'aripa ata k'inia bi. K'inia bi jōmaarāpa ichi wāarata k'awaadamerā. ⁵ Tachi Ak'ōre apai māik'aapa eperā apaipa eperāarā t'āri auk'a bīpii iru ome. Māgī eperā Jesucristo. ⁶ Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bada ewate Cristo ita-aria peepiji jōmaarā pari, eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Māga ooji eperāarā uchiapiit'ee ma p'ek'au k'achia jua ek'ariipa it'aa wādamerā. Tachi Ak'ōrepa k'inia bi jōmaarāpa māga k'awaadamerā. ⁷ Ma-it'eepi ichia mi bijī māga jarateemerā. Mi jirit'eraji Cristopa pēimerā ichi ūraa jarateede. Audú k'inia bi mia ma wāara pedee jarateenamerā judio-eerāmaa, āchia ichiaba ijāadamerā. Wāara jara bi; seewa-e.

⁸ Mia k'inia bi ijāapataarā chip'edaidak'āri, imik'īraarā t'āri pia beerāpa āchi jua it'aa iadap'eda, it'aa t'īdamerā jōmaarā pari. Mamīda āchidepema k'īrau bi pirā maa-e pirā nepirade bi pirā awaraa eperā ome, it'aa t'īik'araa bi.

⁹ Ichiaba k'inia bi ijāapataarā wēraarāpa p'aru jīdamerā wēra p'aru jīp'a jīpataarāpa jīpatak'a. K'īra wāree p'anadait'ee mak'īara chi-oodaik'araa bi jīdait'ee net'aa nēdeee ooda, perladee ooda, p'aru īpīadee ooda maa-e pirā puda pi-ia bida p'anipa. ¹⁰ Ma k'āyaara p'anadaipia bi Tachi Ak'ōrede wāara ijāapata wēraarāk'a; ne-inaa pia oomaa awaraarā k'aripadait'ee.

¹¹ Jīāapataarā chip'edaidak'āri Tachi Ak'ōre Ūraa ūridait'ee, wēraarāpa k'īup'ee ūridaipia bi, āchi k'īsia jarada-ee. Āchi jarateepataarā ichita waawee p'anadaipia bi. ¹² Mia wēraarāmaa imik'īraarā jarateepik'aa maa-e pirā chok'ā pēipik'aa. K'īup'ee p'anadaipia bi ijāapataarā see jōni misa. ¹³ Mia māga jaraji Tachi Ak'ōrepa eperāarā ook'āri, naapiara Adán oop'eda, Eva ooda perā. ¹⁴ Ma awara Netuara Poro Waibiapa Adán k'ūra-e paji. Evata k'ūrat'āaji. Māgá Evata naapiara k'achiade baaiji. ¹⁵ Ma k'aurepa eperāarā jōmaweda o k'achiade p'aneejida. Mamīda wēraarā paara ma o k'achiadeepa uchiadai Cristode ijāaruta pirā māik'aapa k'īra jīp'a ooruta pirā Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a; āchideerā pia ak'ipataadamerā māik'aapa awaraarā k'inia iru p'anapataadamerā.

3

Sāga ijāapataarā ak'ipataarā p'anapataadaiipia bi

¹ Eperāarāpa wāarata jarapata jaradak'āri: “Eperā ijāapataarā ak'ipari pa k'inia bi pirā, pia bida” apata. ² Maperā ijāapataarā ak'ipari jōmaarā k'īrapite t'āri pia baipia bi; wēra apai iru baipia bi; k'īra jīp'a; ne-inaa pariatua oo-ee; awaraarā auteebai k'awaa ichi temāi; pia jaratee k'awaa; ³ toyaabak'aa; k'īrauyaa māik'aapa nepira jiriyaabak'aa; ma k'āyaara ne-inaa pia oopari; p'arat'a ata k'iniyaaabak'aa. ⁴ Ichi te pidaarā pia ak'ībaipia bi, chi warrarāpa

ichi waaweedamerā māik'aapa chok'ek'ee p'anadamerā. ⁵ Imik'irapa ichi te pidaarā p'oyaa pia ak'i-e bi pirā, ṣsāga Tachi Ak'ōrede ijāapataarā ak'iima? ⁶ Eperā ewaa Cristode ijāa bi pirā, ijāapataarā ak'ipari paik'araa bi, auduadarii perā māik'aapa Tachi Ak'ōrepa atuapii perā Netuara Poro Waibia atuapidak'a. ⁷ Ijāapataarā ak'ipari t'i pia t'o p'anadaipia bi, Cristode ijāadak'aa beerāpa paara. Māga-e pirā, Netuara Poro Waibiapa iru āpīte ne-inaa k'achia nepiripii eperāarāmaa, jōmaarāpa ma k'aurepa iru pia-e ak'idamerā.

Sāga ijāapataarā k'aripapataarā p'anapataadaipia bi

⁸ Ijāapataarā k'aripapataarā diácono apata auk'a t'āri pia p'anadaipia bi; k'īra jīp'a; jīp'a pedeezata; seewa jaradak'aa māik'aapa chīara āpīte pedee k'achia pedeedak'aa; toyaa p'anadak'aa; p'arat'a ata k'iniyaa p'anadak'aa. ⁹ Tachi Ak'ōrepa wāarata k'awapida Cristo k'ap'ia pari t'ārija ijāadaipia bi, k'īsia p'ua-ee. ¹⁰ Āchi mimiade t'īudai naaweda, awaraa ijāapataarāpa āchi p'anapata pia ak'idaipia bi k'awaadait'ee wāara p'anapata Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a wa māga-e. Imiateeda wēe uchiaruta pirā, ijāapataarā k'aripapataarā p'aneedai. ¹¹ Wēraarā ijāapataarāpa awaraa ijāapataarā ichiaba k'aripapataadai. Āchi t'āri pia p'anadaipia bi; k'īra jīp'a; chīara āpīte pedee k'achia pedeeda-ee; ne-inaa pia oopata māik'aapa ichita oopata āchia jara p'anik'a. ¹² Ijāapataarā k'aripaparipa wēra apa'i iru baipia bi. Pia ak'iipia bi ichi warrarā māik'aapa awaraarā ichi tede p'anapata. ¹³ Māgi k'aripapataarāpa āchi mimia pia ooruta pirā, ijāapataarāpa āra t'i t'o p'anadait'ee. Māpai ārapa waawee-ee jaradait'ee āchia Jesucristode ijāa p'ani.

Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida

¹⁴ Taarā-ee mi wā k'inia bi pi ak'ide. ¹⁵ Mamīda taarāru pirā, na p'ādapa pia k'awaait'ee sāga p'anapataadaipia bi apemaarā ijāapataarā ome. K'irāpapīji tachi ijāapataarā jōmaweda Tachi Ak'ōredeerā. Iru ichita bapari tachi ome māik'aapa iru wāarata jara pēiji tachimaa jādamerā māik'aapa jōmaarāmaa jarateedamerā. ¹⁶ Wāara, awaraarāpa ma wāarata jara pēida k'awada-e p'ani mīda, tuchia k'awa p'ani ma k'āyaara ne-inaa pipiara wē-e. Mapa Tachi Waibiamaa nāga k'aripata:

Na p'ek'au eujādepemaarāmaa pia unupipachi eperā jīp'aak'a. K'achia oo-ee bapachi Ak'ōre Jaure k'aurepa. Angeleerāpa pi unupachida. Na p'ek'au eujādepemaarāpa ūripachida pia ooda eperāarā k'aripait'ee māik'aapa chok'araarāpa pīde ijāapachida. Tachi Ak'ōrepa pi ateeji it'aa, ichi trua k'īra wāree nibīde ichita bapariimerā.

4

Ūraa p'āda ijāa amaadap'edaarāde

¹ Mamīda Tachi Ak'ōre Jaurepa jīp'a jara bi: Ak'ōre ewari waibia ewate pai naaweda, eperāarā ūk'uru ma wāarade ijāa amaadait'ee. Cristode ijāadai k'āyaara, k'ūrapidait'ee netuaraarāmaa māik'aapa ijāadait'ee ma netuaraarāpa jarateepirutade. ² Ma netuaraarā jua ek'ari jarateepataarāpa jarapata: “Tachi Ak'ōre Ūraa jarateemaa p'anida” apata. Mamīda seewamaa p'ani. Āchi-it'ee p'ua-e bi ijāapataarā k'ūradait'ee. Tachi Ak'ōre Jaurepa jarateepi bik'a p'oyaa jarateeda-e, netuaraadeerā perā. ³ Jāgīrāpa ūrapata miak'āidaik'araa bi māik'aapa chik'o ūk'uru k'odaik'araa bi. Mamīda tuchia Ak'ōre Ūraa wāarade ijāapata perā, k'awa p'ani irua ne-inaa jōma ooji, gracias jaradap'eda k'odamerā. ⁴ Jōmaweda Tachi Ak'ōrepa ooda pia bi. Maperā tuchia it'aa t'iruta pirā gracias jaradait'ee Tachi Ak'ōremaa nek'opata pari, chik'o jōmaata k'odaipia bi. ⁵ Tachi Ak'ōre k'īrapite tachi nek'opata pia bi, irua māga jarada perā māik'aapa tuchia gracias jarapata perā irumaa ma chik'o pari.

Sāga ooit'ee Cristopa oopi k'inia bik'a

⁶ Arii p'ani ipemaarāmaa mi ūraa jaratēji. Māga ooru pirā, pia ooit'ee Jesucristopa oopi k'inia bik'a. Iru mimiapari pia bait'ee ijāa bi misa Tachi Ak'ōrepa jara pēida iru k'ap'ia pari māik'aapa k'awaa wāru misa irua jarapida ichia jirit'eraadaarāmaa.

⁷ Mamīda t'īunāji ma chonaarāweda nepiridap'edaa jarateepataarā ome. Jāgīrāpa jarateeda-e Tachi Ak'ōrepa jaradidak'a. Jarateepata chōtrāarāpa ūri k'inia p'anapata cuentok'a. Āchi ome aupedei k'āyaara, jirīji pipiara k'awaait'ee Tachi Ak'ōrepa jara pēida māik'aapa ooji irua oopi bik'a. ⁸⁻⁹ Jōmaarāpa nāgi pedee ijāadaipia bi, wāara perā. Tachi p'iradak'āri juataura p'aneedait'ee, tachi k'ap'ia k'aripapata. Mamīda Tachi Ak'ōrepa jara pēida k'awaa wādak'āri, tachi jaure paara k'aripapata. Māgā na p'ek'au eujāde p'ani misa, k'āiwee p'anapata māik'aapa k'awaapata tachi piudak'āri, it'aa wāadait'ee. ¹⁰ Ma-it'eeta tachi choopata na mimiade, eperāarāpa ma ūraa jara pēidade ijāadamerā. Eperāarā ūk'uruurāpa tuchia jarateepata ūridamaa p'ani mīda, ijāa p'ani Tachi Ak'ōre ichita bapari māik'aapa irua aupaita na p'ek'au eujādepemaarā jōmaweda ak'ipari. Wāara, tachi Cristode ijāapataarā pipiara ak'ipari, tachi o k'achideepa k'aripa atapari perā.

¹¹ Mia jōma jara aupada jaratéjeji jāpemaarā ijāpataarāmaa māik'aapa jaráji māga oodamerā. ¹² K'Isiapināaji apidaamaa pi pedee ūridaik'araa bi, pi mak'ara chonaa-e bairā. Ma k'āyaara ak'ipíji pia wāara oo k'inia bi Cristopa oopi bik'a, ārapa auk'a oodamerā. Nāga baparíji: ne-inaa pia jarapari; k'ira jīp'a nipapari jōmaarā ome; awaraarā k'inia iru bapari; nepirade bi mīda, Cristode ijāpari; ne-inaa k'achia oo-ee bapari; jōma oopari Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a. ¹³ Mi jāmaa wāru misa, ijāpataarā chip'edaidak'āri, léegi Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādap'edaa. Jaratéjeji k'asaa jara k'inia bi māik'aapa ūrāaji ijāpataarā p'anapataadamerā ma jara bik'a. ¹⁴ K'irāpáji Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāpa jaradap'edaa pīmaa, ijāpataarā ak'ipataarāpa āchi jua bidak'āri pi iri. Māga oodak'āri, Tachi Ak'ōre Jaurepa ne-inaa oopiji pīmaa k'awaamerā k'āare mimia ooit'ee Tachi Ak'ōre-it'ee. Māga óoji aide jara bik'a. ¹⁵ K'Isiaji mia ūraadade na k'art'a p'ādade māik'aapa t'āripa óoji aide jara bik'a. Māga ooru pirā, awaraarāpa ak'idait'ee pia naawedapema k'āyaara pipiara oomaa bi. ¹⁶ K'ira jīp'a óoji Cristopa k'inia bik'a māik'aapa jaratéjeji irua jarapi bik'a. Chóoji māga oo bide k'awa bairā māga oo bipa, pi Ak'ōre truadee wāit'ee māik'aapa pia jaratee bi ūrirutaarā auk'a wādait'ee, pi k'aurepa Cristode ijāadak'āri.

5

Sāga Timoteo bai pia bi ijāpataarā ome

¹ Ijāpataarā t'āidepema chonaapa ne-inaa k'achia ooru pirā, itrianāaji. Ma k'āyaara pedéjeji iru ome, pichi ak'ōre ome pedeparik'a. Jōdee, k'ūtrāarā ūrāaji pichi ipemaarā ūraak'ajik'a. ² Chōtrāarā ak'īipia bi pichi nawe ak'iparik'a. Māgá ichiaba awēraarā ak'īipia bi pichi ipewēraarā ak'ik'ajik'a, āra ome k'achia oo-ee.

³ Pia k'aripáji p'ētrāarā ēreerā wēe chitooni. ⁴ Mamīda p'ētrāpa warrarā wa āichak'eerā iru bi pirā, āchiaa naapiara āchideerā ak'idaipia bi Tachi Ak'ōre Ūraade jara bik'a. Māgá āchi nawe wa awela k'aripadai irua āchi k'aripadak'a āchi wari wāk'āri. Ma awara māga oodak'āri, Tachi Ak'ōrepa āchi pia ak'ipari. ⁵ Jōdee p'ētrāa ēreerā wēe k'iripa nipari Tachi Ak'ōrepa k'aripamerā. Āstaawa, p'ārik'ua pida it'aa t'ipari Tachi Ak'ōremaa k'aripamerā. Māgee p'ētrāa k'aripaipia bi. ⁶ Mamīda māgee p'ētrāarā ūk'uruurāpa Tachi Ak'ōre net'aade k'Isiadaí k'āyaara, āchia k'iniatai oo wāpata. Māgeerā chok'ai p'ani mīda, piudap'edaarāk'api p'ani. Mapa māgeerā k'aripaik'araa bi. ⁷ Jaráji ijāpataarā pi ek'ari p'anīrāmaa oodamerā mia et'ewa jaradak'a. Māga ooruta pirā, awaraarāpa p'oyaa k'achia pedeeda-e pai tachi ijāpataarā āpīte. ⁸ Ijāparipa ichi ēreerā wa audupiara ichideerā ak'i-e pirā, baamaa bi Cristopa k'inia bik'a māik'aapa ijāadak'aa beerā k'āyaara k'achiaara bi.

⁹ P'ētrāa t'ī p'ādai naaweda awaraa p'ētrāarā t'ī ome, iru bapata ak'idaipia bi. Māgí p'ētrāa imik'ira apai ome miak'āi bap'eda, sesenta añodeepa waa iru bai pia bi. ¹⁰ Awaraarāpa iru t'ī pia t'o p'anadaipia bi, irua ne-inaa pia oopata k'aurepa nāgee jīak'a: ichi warrarā pia warida perā; eperārā pia auteebaida perā; ijāpataarā p'asia chedak'āri, āra biiri siida perā; chupirira chedeerā k'aripada perā; jāgee ne-inaa pia k'ira t'ādo ooda perā ichi t'āripa.

¹¹ P'ētrāarā sesenta años waide wēe beerā t'ī p'ādaik'araa bi awaraa p'ētrāarā t'ī ome, imik'ira waya k'iniadarii perā māik'aapa miak'āidarii perā, Cristo-it'ee mimidai k'āyaara. ¹² Māgee p'ētrāarāpa jaradap'eda Cristopa oopi k'inia bik'a oodait'ee, imik'ira ataruta pirā, Tachi Ak'ōrepa k'Isia p'uapii maa-e pirā awaraarāpa pedee k'achia jaradai āra āpīte. ¹³ Ma awara, māgee p'ētrāarā k'oo-idaadaipata, ne-inaa pia mak'iaara ooda-ee. Māgá te chaa chíara āpīte jara nipapata māik'aapa pedee-idaa p'anadairā, ūraa wāpata āchi k'Isiadeepa. Māgá pedee k'achia jaradaik'araa bita jara wāpata. ¹⁴ Maperā mia k'inia bi māgee p'ētrāarā mak'iaara chōtrāa-ee p'anūrā, waya miak'āidamerā māik'aapa warra t'odamerā. Māgá mimidait'ee āchi temāi, āchideerā ak'īmaa p'ani misa. Māga oo p'ani pirā, tachi ijāpataarā k'ira unuamaa iru p'anapataarāpa p'oyaa k'achia pedeeda-e pai tachi āpīte ma p'ētrāarā k'aurepa. ¹⁵ Māgee p'ētrāarā ūk'uruurāpa oo amaajida Cristopa oopi k'inia bi oodait'ee Satanapa oopi k'inia bik'a.

¹⁶ Waya mia jara bi: Cristode ijāpari ēreerādepema p'ētrāa paraa pirā, ma ijāparipa chí p'ētrāa k'aripaipia bi. Pēik'araa bi ijāpataarāmaa k'aripa iidide, ārapa ne-inaa iru p'ani araa-e pai perā audú chok'araarā-it'ee. Ijāpataarāpa ak'idaipia bi p'ētrāarā ēreerā wēe chitooni aupai.

Sāga ijāpataarā chonaarā ak'idaipia bi

¹⁷ Ijāpataarā chonaarā waaweedaipia bi māik'aapa p'aadaipia bi āchi jua ek'ari p'anūrā pia ak'idak'āri māik'aapa k'aripadak'āri. Waapiara p'aadaipia bi awaraa ijāpataarā ak'ipataarā k'āyaara, Tachi Ak'ōrepa jara pēida jarateedak'āri māik'aapa ijāpataarā ūraadak'āri. ¹⁸ Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi: 'P'ak'a it'ai jīnāati trigo t'iamaa bak'āri. Ita-aria k'opiti.'

(Dt 25.4)

Ichiaba awara āi jara bi:

'Mimiapariapa p'arat'a atapia bi chi poro waibia juadepema.'

(Lc 10.7)

¹⁹ Eperāpa ijāpataarā ak'ipari imiateeru pirā, ijāanāati māgipa jara bi. Jip'a ma pedee ak'idaipia bi eperāarā omē wa ōpee auk'a jararuta pirā.

²⁰ Mamīda ijāpataarā ak'ipataarā k'achiade baai jōnaruta pirā, jōmaarā taide itriak'ōoji. Māgā awaraarāpa ne-inaa k'achia ooda-e pait'ee waaweepa.

²¹ Tachi Ak'ōre k'īrapite māik'aapa Jesucristo k'īrapite, angeleerā jirit'erada k'īrapite paara, mia jara bi: ōoji mia et'ewa jaradak'a. Mamīda pichi k'inia aba pipiara ak'ināaji awaraa k'āyaara. ²² K'īrak'aupai ijāpari audū isapai awara bi ijāpataarā ak'ipari mimia-it'ee. Ma-it'ee pi jua bi naaweda māgī īri, iru bapata pia ak'īpia bi. Iru ne-inaa k'achiade ni pirā, awaraarāpa iru āpite k'achia pedee dai māik'aapa pi āpite auk'a māgadari, irua oopata pia pia ak'ii jīak'aapa. Mapa maarepida ne-inaa k'achia oonāaji. Ichita ōoji Cristopa oopi bik'a.

²³ Pania aupai toik'araa bi. Pi ip'ii k'yaa bapari perā, ichiaba vino ma-āri toipia bi bi p'irapiamaapa.

²⁴ Jōmaarāpa k'awa p'ani eperāarā ūk'uruurāpa ne-inaa k'achia oopata, tau taawa oopata perā. Taarā-e nide pia k'awaai māgeerāpa oopata māik'aapa āchi jirit'era-e pait'ee ijāpataarā ak'ipari mimia-it'ee. Jōdee, awaraa eperāarā p'anapata ewaa ak'ik'āri, t'āri pia pik'a p'ani. Mamīda taarā pak'āri, pia k'awa atai āchia ne-inaa k'achia mera oopata māik'aapa āchi jida jirit'era-e pait'ee ma mimia-it'ee. ²⁵ Māgā ichiaba taarā-ee eperāarā ūk'uruurāpa ne-inaa pia oopata k'awaai, tau taawa oopata perā. Mamīda ne-inaa pia mera ooruta pijida, taarā-ee pia māga k'awa atai, Tachi Ak'ōre Jaurepa k'awaapiit'ee perā. Māgeerāta jirit'eraipia bi ma mimia-it'ee.

6

Esclavoorā sāga p'anadaipia bi

¹ Esclavo Cristode ijāa bīpa chipari waaweeipia bi, ichi k'aurepa ijāadak'aa beerāpa ik'achia pedeenadamerā Tachi Ak'ōre āpite māik'aapa taipa jarateedap'edaade. ² Chipari ichiaba Cristode ijāa bi pirā, ma esclavopa k'īsiaik'araa bi oo-e pait'ee jōma chipariapa oopi bik'a, ichi ipema perā Cristo k'aurepa. Ma k'āyaara audupia t'āri oopipia bi chipariapa oopi bik'a iru k'aripait'ee māik'aapa ak'ipiit'ee iru k'inia iru bi Cristo k'ap'ia pari. Ma jōma jara aupada jāpema ijāpataarāmaa jarateēji māik'aapa ūrāaji māga oodamerā.

Seewa jarateepataarā māik'aapa p'arat'a audū ata k'inia p'anīrā

³ Timoteo, abaapa jarateeru pirā Tachi Waibia Jesucristopa pedee wāara jarateeda awara maa-e pirā iru jirit'eradaarāpa jaratee p'ani awara, māgipa oomaa bi Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a. ⁴ Jāgee eperā audua bi māik'aapa wāara maarepida k'awa-e bi. Aupedeei awaa bapari Ak'ōre Ūraade pedee jara k'inia bi k'aurepa māik'aapa ichi t'āridepai k'achia k'īsiapari. Ichi jaratee bi k'aurepa ijāpataarā k'īra unuamaa para beepari; k'īraupik'a para beepari; ik'achia pedee para beepari māik'aapa chīara pedee ijāada-e para beepari. ⁵ Ichi māik'aapa ichi jīak'arā k'īsia k'awada-ee p'ani. Jip'a aupedee k'inia p'ani, Tachi Ak'ōre wāarata waa k'awa k'iniada-e p'anadairā. Jara wāpata "taita ijāa p'anida" apata, p'arat'a ata k'inia p'anadairā āchia jaratee p'ani pari.

⁶ Jōdee Cristode wāara ijāpataarā nāga p'anapata: t'āri o-īa; k'āiwee; awaraarā k'inia iru p'anapata. P'arat'a iru p'ani jida wa wēe p'ani pijida, auk'a t'āri o-īa p'anapata. ⁷ Tachi t'odak'āri, maarepida net'aa wēe t'ojida māik'aapa waya māga p'anadait'ee piudak'āri. ⁸ Maperā ne-inaa k'opari māik'aapa p'aru jīpari iru p'ani pirā, tachi ijāpataarā t'āri o-īa p'anadait'ee. ⁹ Mamīda eperāarā ūk'uru, audū p'arat'a ata k'iniapa, k'īsia k'awa-edaipata māik'aapa k'achiade baaipata. Maap'eda bigi p'oyaa lazodeepa uchīa-e bik'a, māga pik'a āra ma k'achiadeepa p'oyaa uchīada-e p'aneepata. Māgapi eperāarā atua wāpata. ¹⁰ Mapa chi audū p'arat'a ata k'inia bīpa k'achia k'īra t'ādoode baaiit'ee. Wāara, p'arat'a ata k'iniapa ūk'uru ijāpataarāpa paara Cristode waa ijāa k'iniada-e. Māirā k'īsia p'ua p'anapata māik'aapa āchi t'āride mia chitōoni, k'achiade baaidap'edaa perā.

Pabloa t'ēe ūraada Timoteomaa

¹¹ Timoteo, oonāaji māirāpa oopatak'a, Tachi Ak'ōrepa pi jirit'erada perā ichi-it'ee. Jip'a ōoji Cristopa oopi bik'a, irude wāara ijāa bairā. Chōoji Tachi Ak'ōrepa jara pēida k'awa bide māik'aapa t'āri pia ma wāarata jarateēji āramaa. Āra k'inia iru bāji Tachi Ak'ōrepa āra k'inia iru bik'a. ¹² Āra chōopariapa jiriparik'a p'oyaa it'ee, māga pik'a jiriji pipiara ijāapariit'ee Cristode māik'aapa oopariit'ee irua oopi bik'a, ijāapari perā māga oop'eda ichita bapariit'ee Tachi Ak'ōre truade. Ma-it'eeta Tachi Ak'ōrepa pi jiriji, eperāarā chok'ara nībi taide waawee-ee jarak'āri pi Cristode ijāa bi. ¹³ Irā mia na ūraa jarait'ee Tachi Ak'ōre k'īrapite. Irua ne-inaa jōmaweda chok'ai bapipari. Ichiaba nāga jarait'ee Jesucristo k'īrapite. Irua Ponceo Pilatomaa

waawee-ee pedeeji. ¹⁴ Nejmōaata óoji mia pīmaa jaradak'a. Māga oo bi misa, parā ijāapataarā t'āide t'ūpināaji k'Īsia awara wa jarateeru awara apida. Chóoji māga oo nībide Tachi Waibia Jesucristo waya cheru misa na eujādee. Māgá apidaapa pi itriada-e pai. ¹⁵ Tachi Ak'ōre Waibia iru pēi k'inia bak'āri, cheit'ee. Tachi Ak'ōre aupai t'āri piara bi māik'aapa jōmaarā k'āyaara waibia bi; jōmaweda reyrā k'āyaara māik'aapa jōmaweda na p'ek'au eujādepemaarā poro waibia k'āyaara. ¹⁶ Iru aupai ichita bapari. Apida iru k'ait'a wāda-e pai, iru k'īra wāree idaa chooda-e pai perā. Mapa apidaapa iru unuda-e pai. ¡Tachi Ak'ōre k'īra wāree! Jōmaweda iru jua ek'ari ichita p'anadait'ee. ¡Amén!

Ūraa ijāapataarā p'arat'ara beerā-it'ee

¹⁷ Jarāji p'arat'ara beerāmaa na p'ek'au eujāde māgá p'arat'ara p'ani misa, k'Īsianaadamerā āchi pipiara p'ani awaraarā k'āyaara. Ichiaba jarāji ijāadai k'āyaara āchi ne-inaa k'īra t'ādo jōparide, ijāadamerā Tachi Ak'ōrede, iru jōk'aa perā. ¡Iru t'āri pia bapari perā tachi ome, teepari jōma tuchia iru p'ani o-īa p'anadamerā! ¹⁸ Maperā jarāji āramaa t'āri pia teedamerā awaraarāmaa māik'aapa t'āri ne-inaa pia oodamerā awaraarā k'aripait'ee. ¹⁹ Māga ooruta pirā, t'ēpai ne-inaa pipiara iru p'anadait'ee p'arat'a k'āyaara. ¡Ichita p'anapataadait'ee Tachi Ak'ōre ome māik'aapa iru p'anadait'ee jōmaweda irua k'Īsia iru bi ichideerā-it'ee!

²⁰ Timoteo, jīaji Tachi Ak'ōrepa wāarata pīmaa jara pēida. Ūrināaji jā pariatua pedee wāpataarā, āchi k'Īsiadeepa seewa jarateepata perā. “K'Īsia k'awaa p'anida” a p'ani. Mamīda māga p'ani-e. ²¹ K'Īsia k'awaa p'anadai k'āyaara, Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēidade ijāa amaa p'ani, awaraa k'Īsiade ijāa k'inia p'anadairā.

Mia k'inia bi Tachi Ak'ōrepa pi pia ak'i bapariimerā māik'aapa nejōmaade k'aripamerā. Māgapai paji.

2 TIMOTEO

San Pabloa K'art'a T'ēepema P'āda Timoteomaa

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'āji Romade, carcelde bak'āri. Mama bide k'īsiaji madepa chok'ai uchia-e-pait'ee. Mapa waya p'ā k'īnia baji ichi k'ōp'āyo pia bimaa.

Salude jarap'eda, naapiara gracias jara bi Tachi Ak'ōremaa Timoteo pari, waapiara Cristode ijāapari perā māik'aapa oopari perā irua k'īnia bik'a. K'irāpapi bi Tachi Ak'ōrepa iru jirit'erada māik'aapa jara bi ichi chupiria, ituaba pik'a carcelde bi (cap. 1). Ūraa bi Timoteopa choomerā soldaopa chōomaa bide chooparik'a maa-e pirā deporte jemeneparipa chooparik'a, jemenemaa bide jemene k'awaa beerāpa oopatak'a. Ūraa bi Timoteopa ichi mimia pia oomerā Cristo-it'ee (cap. 2). Jara bi sāga na p'ek'au eujādepemaarā p'anapataadait'ee Cristo ewaa chei naaweda māik'aapa ūraa bi Timoteopa choomerā ichi ijāa bide, ma k'aurepa miapiruta pijida (cap. 3). T'ēepai ūraa bi Timoteopa ichita jara-teemerā Cristopa k'īnia bik'a māik'aapa jara bi ichi k'īsia t'āridepai: taarā-e piut'ee. Maap'eda chupiria iidi bi māga p'asai naaweda, Timoteo mama carcelde ichi ak'ide wāmerā (cap. 4).

Salude pēida

¹ Mi, Pabloa na k'art'a p'ā pēiru Timoteomaa. Tachi Ak'ōrepa k'īnia bada perā, mi jirit'eraji Jesucristopa pēimerā ichi ūraa jarateede. Ma pedee jaratee bi k'aurepa eperāarā Cristode ijāapata māik'aapa it'aa wāpata. ² Timoteo, mia pi k'īnia iru bi michi warrak'a. It'aa iidi bi Tachi Ak'ōrepa māik'aapa Tachi Waibia Jesucristopa pi pia ak'ip'anadamerā māik'aapa chupiria k'awaadamerā. Māgā pi k'āiwee bapariit'ee.

Pabloa Timoteo ūraada

³ Michi chonaarā judiorāpa oopatap'edaak'a, k'īra jip'a mia oo bi Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a. Mapa ichita pi k'irāpapari it'aa t'ik'āri; āstaawa, p'ārik'ua pida māik'aapa ichita gracias jarapari Tachi Ak'ōremaa pi pari. ⁴ K'irāpa bi pi jēe nībada mi uchiak'āri pi ik'aawaapa. Mapa pi waya unu k'īnia bi. Unuruta pirā, mi wāara o-īa bait'ee. ⁵ Ichiaba mia k'irāpa bi pi Jesucristode ijāak'āri, t'āripa ijāaji pi awela Loida māik'aapa pi nawe Eunice ijāapatap'edaak'a. K'awa bi irā pi auk'a wāara ijāa bi ārak'a.

⁶ Mapa k'irāpapi k'īnia bi Tachi Ak'ōre Jaurepa pīmaa oopida, mi jua pi īri bik'āri. Irua ichita māga oopi k'īnia bi pīmaa. Mapa t'āripa ooji irua oopi bik'a. Māgā ijāapataarā pi jua ek'ari p'ani pipiara k'aripait'ee. ⁷ Tachi Ak'ōrepa ichi Jaure ba chegi-e paji tachi ijāapataarāmaa waawee-idaa p'anadamerā. Ma k'āyaara ichi Jaure pēiji māgī juapa tachia choodamerā irude ijāa p'anide; awaraarā k'īnia iru p'anadamerā māik'aapa k'awaadamerā ne-inaa k'achia k'īra t'ādooo oo amaadait'ee. ⁸ Maperā k'īra nejasianāaji jarateeit'ee Tachi Waibia ooda eperāarā k'aripait'ee. Ichiaba k'īra nejasianāaji mi pi k'ōp'āyo perā, mi carcelde nībi mīda Cristo k'aurepa. Ma k'āyaara, chōoji Cristode ijāa bide, awaraarāpa pi ichiaba miapiruta pijida ma ijāa bi k'aurepa. jTachi Ak'ōrepa pi k'aripait'ee! ⁹ Ichiata tachi o k'achideepa k'aripa ataji māik'aapa tachi jiriji ichideerā papiit'ee. Tachi māgā k'aripa-e paji ne-inaa pia oopata perā. Jip'a māga ooji na eujā ooi naaweda, ichia k'īsia iru bada perā tachi pia ooit'ee Jesucristo k'aurepa. ¹⁰ Māgī k'īsia iru bada k'awapiji, Tachi K'aripapari Jesucristo pēik'āri na p'ek'au eujādee. Iru chok'ai p'irabaik'āri, ak'ipiji tachi jida māga oodai, irude ijāaruta pirā. Ma awara irua jarateeda k'aurepa k'awa p'ani na p'ek'au eujāde p'ani misa, irua k'īnia bik'a p'anadai māik'aapa ai t'ēepai, it'ari ichita p'anadait'ee iru ome.

¹¹ Ma jara pēidata jarateemerā Tachi Ak'ōrepa mi jirit'eraji māik'aapa Jesucristopa mi pēiji. ¹² Ma k'aurepata mi mia nībi nama carcelde. Mamīda mi k'īra nejasia-e, k'awa bairā k'aideta ijāa bi. Māgī Jesucristo. Irua ne-inaa jōmaweda oopari. Mapa mia k'awa bi irua jarateepida mīmaa jīait'ee, Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate paru misa.

¹³ Ma jarateepidata pīmaa jaraji. K'irāpāji wāara perā. Ichiaba awaraarāmaa ma jīak'a jarateēji. Māga ooru misa, chōoji Jesucristode ijāa bide māik'aapa awaraarā k'īnia iru bāji iru k'ap'ia pari. ¹⁴ Jīaji Tachi Ak'ōrepa wāarata pīmaa jara pēida. Tachi Ak'ōre Jaure, tachi ome bapari pa pi k'aripait'ee.

¹⁵ Pia k'awa bi perā jōma Asiadepema ijāapataarāpa mi yīraa iru p'ani; Figelo, Hermógenes paara. ¹⁶ Onesiforopa aupaita māga oo-e paji. At'apai mi k'aripa cheji. Mi carcelde nībi mīda, k'īra nejasia-ee baji mi k'aripa cheit'ee. Mapa mia it'aa iidi bi Tachi Ak'ōrepa Onesiforodeerā chupiria k'awaamerā. ¹⁷ K'īra nejasia bai k'āyaara, Onesiforo Romade pachek'āri, īi-ee mi jiri cheji unu atarumaa. ¹⁸ Irua mi chupiria k'awaadak'a, mia iidi bi Tachi Ak'ōrepa iru auk'a chupiria k'awaamerā iru ewari waibia ewate pak'āri. Pia pia k'awa bi jōmaweda Onesiforopa ooda ichiaba mi k'aripait'ee, Éfeso p'uurude bak'āri.

2

Pablopa Timoteo ūraada waawee-ee oomerā Cristopa oopi bik'a

¹ Timoteo, pi michi warrak'a bi. Jesucristopa ichideerā k'aripapari perā, waapiara ooji irua oopi bik'a. ² Mia iru ūraa jaratee bak'āri ijāapataarā chok'āra nībi taide, pia pida ūri baji. Auk'a jaratēji k'īra jīp'aarāmaa; chi jaratee k'awaa p'anīrā awaraarāmaa.

³ Mi awaraa ijāapataarā ome mia jōni Jesucristopa oopi bik'a oopata perā. Waaweenāji auk'a mia nībait'ee. ⁴ Ooipia bi soldaopa ooparik'a. Soldao t'ū-e eperāarā jīp'aarāpa ne-inaa oopatade. Jīp'a oopari ichi poro waibiapa jara bik'a. ⁵ Ichiaba deporte jemeneparipa ooparik'a ooipia bi. Māgipa oopari ma jemene pia k'awaa beerāpa jarapatak'a, ata k'inia bairā ne-inaa teepata chi p'oyaaruatarāmaa. ⁶ Ichiaba ooipia bi ne-uuparipa ooparik'a. Māgī ichi ne-uude sē-ee mimiapari naapiara ata k'inia bairā made chauru. ⁷ K'īsiāji mia et'ewa jaradade. Tachi Waibiapa k'awapiit'ee ma jōmaweda k'āata jara k'inia bi pi-it'ee.

⁸ K'īrāpāji Jesucristo chonaarāwedapema Rey Daviddepa uchiada paji. Cristota piup'eda, chok'ai p'irabaiji. Mia māga jarateepari jōmaarāmaa jarateek'āri irua oodata eperāarā k'aripait'ee. ⁹ Maperāpi k'achia ooyaa beerā carcelde t'i nībipatak'a, mi nama carcelde t'i nībijida, mia nībapariimerā. Mamīda, mi cadenapa jī iru p'ani mīda, p'oyaa jarateepida-e pait'ee awaraarāpa jarateedamerā Tachi Ak'ōrepa pedee pia jara pēida Cristode. ¹⁰ Maperāpi mia ne-inaa jōma choopari, mia nībi mīda. Māgā choopari eperāarā Tachi Ak'ōrepa jirit'erada Jesucristode ijāadamerā, o k'achiadeepa uchiadamerā māik'aapa ichita p'anapataadamerā Tachi Ak'ōre k'īra wāree eujāde.

¹¹ Na pedee jōmaarāpa ijāadaipia bi, wāara perā:

Tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia piu pik'aji Cristo ome, iru ome araa p'anadairā. Maperā jai-idaadak'āri, auk'a chok'ai p'irabaidait'ee iru p'irabidak'a māik'aapa iru ome ichita p'anapataadait'ee.

¹² Tachi chooruta pirā irude ijāa p'anide, Ak'ōre truade iru ik'aawa p'anadait'ee ne-inaa jōmaweda ak'īmaa. Mamīda iru meraruta pirā, irua auk'a tachi merait'ee Tachi Ak'ōre k'īrapite.

¹³ Tachia jara p'anik'a ooda-e p'ani pijida, irua jara bik'a ichita ooit'eepi, ichita māga oopari perā.

Mimiapari Tachi Ak'ōrepa pia ak'ipari

¹⁴ Mia jara bi k'īrāpāji ijāapataarāmaa. Ma awara Tachi Ak'ōre k'īrapite ūrāji aupedeenaadamerā Tachi Ak'ōrepa jara pēida pedee jara k'inia bi k'ap'ia. Māga oodak'āri, apemaarā maarepida k'aripada-e p'ani. Ma k'āyaara ijāa amaapi p'ani āchia jara p'ani ūrirutaarāmaa. ¹⁵ Pia, jōdee, jōmaweda t'āriapa ooji, Tachi Ak'ōrepa pi ak'imerā mimiapari piak'a. Māga ooru pirā, k'īra nejasia-e pait'ee Tachi Ak'ōre k'īrapite, irua wāarata jara pēida pia jarateepari perā. ¹⁶ Mamīda āyaa bējeji pariatua pedee wāpataarā ik'aawaapa. Āchia Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a jaradak'aa. Māgā pariatua pedee p'ani k'aurepa audupiarā k'achiade baairuta. ¹⁷ Aida k'awaa waibiara wariparik'a tachi chiera mik'ipiit'ee, māga pik'a āchia jarateepata wari pik'adaipari ijāapataarā chok'āraara ijāa amaapiit'ee. Māgā jaratee p'ani Himeneopa māik'aapa Filetopa. ¹⁸ Āchia Tachi Ak'ōre wāarata jarateeda-e p'ani, jara p'anadairā tachi Cristode ijāapataarā irā ichita chok'ai p'ani Tachi Ak'ōre-it'ee. Maperā piudak'āri, chok'ai p'irabaida-e pait'eeda apata k'ap'ia chiwidide Cristopa oodak'a. Ma seewa jarateepata k'aurepa ijāapataarā ūk'uru ijāa amaadaruta. ¹⁹ Mamīda wāara Cristode ijāapataarāpa māga ooda-e pait'ee. Āchia choodait'ee Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida ijāa p'anide. Irua jōmaarāmaa k'awaapipari ichi ijāapataarā chipari ichi ūraa p'ādade. Māga k'awa p'ani ma p'ādade jara bairā:

'Ak'ōre Waibiapa ichideerā k'awa bi.'

(Nm 16.5)

Awara āi ichiaba jara bi:

Jōmaweda jara p'anīrāpa: "Cristo Tachi Ak'ōre Waibia" ne-inaa k'achia k'īra t'ādoo oo amaadaipia bi.'

(Sal 34.14)

²⁰ K'īsiadāma nāgide. P'arat'ara bi te choma bide paraa p'arat'u k'īra t'ādoo, ūk'uru nēedee ooda maa-e pirā p'arat'adee ooda. Ma te chiparipa māgee jirit'erapari ichi-it'ee māik'aapa chi k'ōp'āyoorā-it'ee nek'odait'ee pak'āri. Jōdee p'arat'u pak'urudee ooda maa-e pirā yoorodee ooda iru bi ichi ek'ariirā-it'ee. ²¹ Māga bi ichiaba tachi ijāapataarā ome. Apidaapa ne-inaa k'achia oo amaaruta pirā ooit'ee Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a, iru, tachi ijāapataarā chiparipa, ma ijāapari jirit'erapari oomerā ne-inaa pia k'īra t'ādoo.

²² Maperā oonāji ne-inaa k'achia k'īra t'ādoo k'ūtrāarāpa oo k'inia p'anik'a. Ma k'āyaara jirīji ne-inaa jōma ooit'ee Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a. T'āri jīp'a nipaparīji Cristode ijāapari perā. Awaraarā k'inia iru bāji māik'aapa k'āiwee baparīji jōmaarā ome. Māga ooru pirā, ooit'ee jōma Cristomaa it'aa t'ipataarāpa oopatak'a, wāara t'āriapa irude ijāapata perā.

²³ Aupedeenaáji k'isia k'awa-ee beerã ome, pariatua pedee wãpata perã. Pia k'awa bi mãga oorupiã, nepira jiridai pi ome. ²⁴ Tachi Waibia mimiapari nepirade baak'araa bi awaraarã ome. Ma k'ãyaara t'ãri pia baipia bi jõmaarã ome; awaraarã jaratee k'awaaipia bi mãik'aapa choopia bi, k'ïrau-ee, awaraarãpa ne-inaa k'achia ooruta pijida. ²⁵ T'ãri pia ùraaipia bi Tachi Ak'õre wãarata jarateeda-ee p'anirã. Jaraipia bi ãchia pia jarateeda-e p'ani. Pi ùraa ùriruta pirã, Tachi Ak'õrepa ãchi k'aripai ma k'achia oo amaadamerã mãik'aapa irua jara pëida wãara k'awaadamerã. ²⁶ Mãgapi uchiadai Netuara Poro Waibia juadeepa. Ichia ãra atap'eda, trampade bijii oodamerã ichia oopi k'inia bik'a. Mamãda Tachi Ak'õrepa ãra uchiapii mãgi juadeepa, wãara oodamerã ichia oopi bik'a.

3

Tachi Ak'õre ewari waibia k'ait'a pak'ãri

¹ Timoteo, Tachi Ak'õre ewari waibia ewate pai naaweda, eperãarã audupiara k'achiade baaidait'ee mãik'aapa nepira jiridait'ee ijãapataarã ome. ² Nãga p'anadait'ee: ãchi-it'ee aupai ooyaa; p'arat'a ata k'inia yaa ãchi-it'ee; auduayaa; ik'achia pedeeyaa; t'ãri k'achia-idaa; ãchi ak'õreerã pedee ùriamaa; gracias jaradak'aa apidaamaa; oodak'aa Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a; ³ ãchideerã paara chupiria k'awadak'aa; k'ïra jõ-ee awaraarã ome; chãra ãpite pedee k'achia jarayaa; pariatua ne-inaa k'achia ooyaa; chãra k'ïra unuamaa; ne-inaa pia k'ïra t'ãdo oomaa; ⁴ ãchi k'õp'ãyoorã paara traicionaapata; k'ïsiadak'aa ne-inaa ooi naaweda; auduayaa, pedee-idaa nipapata; ãchia oo k'inia ooi awaa p'ani ne-inaa oodai k'ãyaara Tachi Ak'õre-it'ee, iru k'inia iru p'anadairã. ⁵ Mãgeerã chip'edaipata Cristode ijãapataarã ome it'aa t'ide. Mamãda seewata mãga oo p'ani, oo k'iniaadak'aa perã Cristopa oopi bik'a. ¡Yaa béeji mãgeerã ik'aawaapa!

⁶ Ìraweda mãgeerã jãk'a imeraa jara p'anipa eperãarã tede t'upata. Maap'eda iwarraa pedee p'anipa k'urapata wëraarã pia k'isia k'awa-ee beerã. Ma wëraarã k'isia p'ua p'anapata ãchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Mamãda k'achia oo amaadak'aa. Ma k'ãyaara oopata ãchia oo k'inia, ne-inaa k'achia bi mida. ⁷ Ma wëraarã mãga p'anadairã, ùri k'inia p'ani ne-inaa k'ïra t'ãdo eperãarãpa jaratee p'ani. K'isia p'ani mãga ùridak'ãri, k'isia k'awaa padaridai. Mamãda ma k'ãyaara, audupiara k'awada-ee p'anapata Tachi Ak'õrepa wãarata jara pëida. ⁸ Mãgee jarateepataarãpa k'isiapata chonaarãwedapema petau tau k'awaa beerã, Janes, Jambres ome k'isiadap'edaak'a. Moisepa oo bak'ãri Tachi Ak'õrepa oopidak'a Egiptode, mãirãpa irua jarada ùridamaa p'anajida. Mãga pik'a p'ani mãgee irapema jarateepataarã. ãchia ùridamaa p'ani Tachi Ak'õrepa wãarata jara pëida jarateepataarã pedee. Jip'a k'isia k'awada-ee p'ani, wãara k'awa k'inia-e p'anadairã Tachi Ak'õrepa jara pëida, mãga jaratee p'anida a p'ani mida. ⁹ Mamãda ichita mãgã jarada-e pait'ee, Tachi Ak'õrepa jõmaarãmaa k'awapiit'ee perã ãchi k'isia atua p'ani. Tachia mãga k'awa p'ani chonaarãweda Ak'õrepa mãga ooda perã mãgi omeerã ome, p'oyada-e p'anadak'ãri Moisés ome.

Pablopa Timoteo ùraada

¹⁰ Jõdee piata k'awa k'inia bi Tachi Ak'õrepa wãarata jara pëida. Mapa mimia bi Tachi Ak'õre-it'ee mi mimiaparik'a. Mi bapata unudoo. K'awa bi mia jaratee bi mãik'aapa mia k'isia iru bi ooit'ee Tachi Ak'õre-it'ee. K'awa bi mia wãara jijiapari Tachi Waibia Cristode mãik'aapa mia choopari mãgã ijãa bide, awaraarãpa nepira jiri p'ani mida mi ome. K'awa bi mia awaraarã k'inia iru bi Tachi Ak'õrepa ãra k'inia iru bik'a. Maperãpi chooi. ¹¹ Ichiaba pia k'awa bi mi jiridap'edaa mãik'aapa miapidap'edaa Cristopa ooda jaratee bi k'aurepa. Mãga oojida mi nipak'ãri Antioquia p'uurude, Iconio p'uurude mãik'aapa Listra p'uurude. Mãgã mia nãbaji mida, choopachi mãik'aapa Tachi Waibiapa mi k'aripa ataji ma nepira jõmaadeepa. ¹² Wãara, Jesucristodeerãpa oo k'inia p'anadak'ãri irua oopi bik'a, ijãadak'aa beerãpa ãra ichita jiridait'ee mãik'aapa miapidait'ee. ¹³ Mãgi ijãadak'aa beerã mãik'aapa awaraa seewata: "taita Ak'õre Waibiapa pëida" a p'anirã, k'achiade baaidait'ee. Maap'eda audupiara mãga baaidait'ee, ãchi k'urapataa awaraarã k'urapata perã.

¹⁴ Pi, jõdee, k'irãpãji pimaar jarateeda mãik'aapa aide ijãaji naaweda ijãa badak'a. Pia k'awa bi ma jarateeda Tachi Ak'õrepa wãarata jara pëida. Ichiaba k'awa bi k'airã it'aidepata ma jarateeda ùrjii. ¹⁵ Warra weda pia Tachi Ak'õre Ùraa p'ãda ùripari mãik'aapa k'awa bi aide jara bi. Ma ùraa k'aurepata k'awa bi Tachi Ak'õrepa eperãarã o k'achiadeepa k'aripa ata k'inia bi, Jesucristode ijãadak'ãri. ¹⁶ Tachi Ak'õrãpata ichi ùraa jõmaweda p'ãpji ichideerãmaa ichi Jaure k'ap'ia pari. Maperã k'awa p'ani ma ùraa p'ãda pia bi nãgee ne-inaa-it'ee: jarateeit'ee Tachi Ak'õrepa wãarata jara pëida; eperãarãmaa k'awapiit'ee ãchia p'ek'au k'achia oopata; k'aripait'ee eperãarã ãchia p'ek'au k'achia oo amaadamerã; k'awapiit'ee Tachi Ak'õrepa oopi k'inia bi eperãarãmaa, mãga oodamerã mãik'aapa pia p'anapataadamerã iru k'irapite.

¹⁷ Māgee jōma k'awaak'āri māik'aapa Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a oo k'inia bak'āri, eperā wāara mimiait'ee Tachi Ak'ōre-it'ee māik'aapa ooit'ee ne-inaa pia k'īra t'ādo awaraarā k'aripait'ee.

4

¹ Jesucristo Tachi Rey Waibia. Iru cheit'ee ichideerā atade. Cheit'ee eperāarāpa oopatap'edaa ak'ide, jarait'ee pia wa k'achia. Māga ooit'ee piudap'edaarā ome māik'aapa ma ewate chok'ai p'anirā ome. Ichi k'īrapite māik'aapa Tachi Ak'ōre k'īrapite mia jara bi: ² Jaratēji Tachi Ak'ōrepa jara pēida Jesucristo k'ap'ia pari. Māga ōji pia jaratee bi ūri k'inia p'anadak'āri māik'aapa ūri k'iniada-ee p'ani pijida. Eperāarāpa ne-inaa k'achia oodak'āri, māga k'awaapiji āchima. Ichiaba ūrāji ma k'achia oo amaadamerā māik'aapa oodamerā Cristopa oopi bik'a. Ichita jaratēji t'āri pia, k'īrau-ee. ³ Ewari cherude eperāarāpa ūraa pia jōmaweda ūridaamaa p'anadait'ee. Ma k'āyaara jiridait'ee āchia ūri k'iniata jaratee p'ani. Māgā k'awaadait'ee eperāarāpa jaratee p'ani k'īra t'ādo. Mamīda āchia oo k'iniata oodait'ee. ⁴ Wāarata ūri k'inia p'anadai k'āyaara, chonaarāwedapema cuento nepiripatap'edaata ūri k'inia p'anadait'ee. ⁵ Pi, jōdee, ichita k'īra jīp'a bāji. Waaweenāaji mia nībait'ee Cristo k'aurepa. Pichi wārumaa jaratēji Cristopa ooda eperāarā o k'achiadeepa k'aripa atait'ee. Jōma ōji Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a ichi mimiapataarāmaa.

⁶ Mia māga jara bi taarā-e nide mi wē-e pait'ee perā. Ara vino jōdaiparik'a altarde weedak'āri Tachi Ak'ōre-it'ee primisiak'a, māga pik'a mi jōit'ee. Ara barco uchiaparik'a to ideepa jik'ara ērat'aadak'āri, māga pik'a mi uchiat'ee na p'ek'au eujādeepa. ⁷ Mamīda mia k'īsia-e, nama bak'āri, pia oopachi perā p'iraparipa ooparik'a jīp'a p'irak'āri tauchaa bidap'edaamaa, awaraarā p'oyaa k'iniapa. Jīp'a oopachi Cristopa mimaa oopi bik'a. Ma awara p'irapari naapiara panarupa p'oyaaparik'a, māga pik'a mia p'oyaaru, ooji perā jōma Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bada mia oomerā ichi-it'ee. ⁸ Irā p'irapari naapiara panarupa poro jīra ataparik'a, māga pik'a mia atait'ee Tachi Waibiapa k'īsia iru bi mimaa teeit'ee. Iru tachi ak'ipari pipiara bairā, ne-inaa pia teeit'ee irua oopi bik'a oodap'edaarāmaa. Māga ooit'ee Ak'ōre ewari waibia ewate. Mimaa aupai ma ne-inaa pia tee-e pait'ee. Jīp'a māga teeit'ee jōmaweda iru cheru nimaa p'anirāmaa, iru k'inia iru p'anapata perā.

Pablopa ūraa jarada Timoteopa oomerā

⁹ Taarā-ee chēji mimaa. ¹⁰ Demapa mi atabaibēji wāit'ee Tesalónica p'uurudee, na p'ek'au eujādeepa ne-inaa audū k'inia bairā. Ma awara Crescente wāji Galacia eujādee māik'aapa Tito wāji Dalmacia eujādee. ¹¹ Lucas aupai nama bi mi ome. Pi chek'āri, Marcos atanāji pi ome chemerā. Irua mi k'aripai nama mimia bi misa Tachi Ak'ōre-it'ee. ¹² Mia Tiquico pēji Éfeso p'uurudee. ¹³ Pi chek'āri, anēji mi iripema p'aru jīpari. Mia māgī atabēji Carpo tede Troas p'uurude nipak'āri. Ichiaba anēji mi libro jōmaweda, chi ne-animal ode p'āda paara.

¹⁴ Alejandro, chi ne-inaa metaldee oopari, mimaa ne-inaa k'achia ooji. Tachi Ak'ōrepa māga k'awa bi māik'aapa ichiata k'awa bi sāga ooi iru ome, ma k'achia ooda pari.

¹⁵ K'īrak'aupai jāgī eperā ome. Jāgīpa apidaamaa ūripiamaa bi tuchia jarateepata pedee.

¹⁶ Naapiara mi ateedak'āri Romadepema poro waibiarā k'īrapite p'anaumerā mi imiateedap'edaa, eperā apidaapa mi k'ōp'āyada-e paji k'aripadait'ee. Jōma mi k'ōp'āyoorā nama p'anadap'edaarāpa mi ituaba atabaibējida. Taawa Tachi Ak'ōrepa miapi-e pai, āchia oodap'edaa pari. ¹⁷ Āchia mi māgā atabējida mīda, Tachi Waibia Jesucristopa mi k'aripa baji. Mimaa jarapiji jōmaweda ichia ooda eperāarā k'aripait'ee, arii p'anadap'edaa ijāadak'aa beerā jōmaarāpa Tachi Ak'ōrepa jara pēida pia k'awaadamerā. Māgā ma ewate Ak'ōrepa mi chok'ai uchiapiji āchi juadeepa. León it'aideepa eperā chok'ai uchiak'ajik'a, māga pik'a mi uchiaji. ¹⁸ Wāara, Tachi Waibiapa mi uchiapiit'ee jōmaweda k'achia beerā juadeepa māik'aapa mi jaure jīait'ee, iru truaade wāru misa. Jesucristo, chi Tachi Ak'ōre k'īra wāree unupipari, ichita bapari! ¡Amén!

Awaraarāmaa salude pēida

¹⁹ Mia salude pēiru Priscilamaa Áquila ome. Ichiaba Onesiforodeerāmaa salude pēiru. ²⁰ Mi nama che wāde awaraa k'ōp'āyoorā ome, Erasto beji Corinto p'uurude. Jōdee mia Trófilo bēji Mileto p'uurude, iru k'ayaa bada perā. ²¹ K'inia bi pi chemerā, p'usa t'ojara pai naaweda.

Ichiaba salude pēiruta Eubulo, Pudente, Lino, Claudia, jōmaweda tachi ipemaarā Cristo k'aurepa ome.

²² Mia it'aa iidi bi Tachi Waibia Jesucristopa pi k'aripamerā māik'aapa parā jōmaweda pia ak'i bapariimerā.

Māgapai paji.

TITO San Pablopa K'art'a P'ãda Titomaa

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a Titomaa p'ãji. Titopa Cristode ijãaji Pablopa jarateeda k'aurepa. Maap'eda nipapachi Pablo ome judio-eerã t'ãide. Pablopa iru atabëjji Creta islade mãpema ijãapataarã k'aripapariimerã. Na k'art'a p'ãji Titopa ma mimia piara oo k'awaamerã.

Salude jarap'eda, naapiara Pablopa jara bi sãap'eda ichia Tito Cretade bëida: imik'Iraarã bimerã ijãapataarã ak'ipataarã mimia oodait'ee. Jara bi jarateepinaamerã tauchaa bëpi k'inia p'anãrãmaa ijãapataarã imik'Iraarã k'ap'iade (cap. 1). Jara bi sãga ijãapataarã p'anapataadaipia bi (cap. 2); k'Ira jip'a nipapataadaipia bi ächi poro waibiarã jua ek'ari mãik'aapa awaraarã k'Irapite (cap. 3.1-11). T'ëepai jara bi Titopa ichi k'Irachuunamerã Nicópolis p'uurude (cap. 3.12-15).

Salude pëida

¹ Mi, Pablo mimiapari Tachi Ak'õre-it'ee. Jesucristopa mi pëiji ichi ùraa jarateede, Tachi Ak'õrepa jirit'eradaarã irude ijãadamerã mãik'aapa iru wãarata jara pëida k'awaadap'eda, chok'ek'ee p'anadamerã. ² Ma awara ichideerãpa k'awaadait'ee piudak'ãri, ichita it'ari p'anadait'ee ichideerã perã. Tachi Ak'õrepa mãga jaraji na p'ek'au eujã bai naaweda. Wãarap; seewa jarak'aa. ³ Tachi Ak'õreta Tachi K'aripapari. Irua k'inia bak'ãri, ma ùraa k'awapiji eperãarãmaa. Ichiaba mi jirit'eraji mãgí jarateenamerã.

⁴ Tito, na k'art'a pimaap'ãru. Pi k'inia iru bi michi warrak'a, Cristode wãara ijãapari perã mik'a. It'aa iidipari Tachi Ak'õrepa mãik'aapa Tachi K'aripapari Jesucristopa pi pia ak'i p'anadamerã. Mãgã pi k'ãiwee bapariit'ee.

Pablopa Titomaa mimia teeda

⁵ Pi Creta islade atabëjji, ne-inaa mia jõma oo-e pada oomerã. Mia naaweda jaradak'a, jirit'eraipia bi imik'Iraarã p'uuru bee chaa ijãapataarã ak'ipataadamerã. ⁶ Ijãapataarã ak'ipari t'ãri pia baipia bi Tachi Ak'õre k'Irapite. Ichiaba k'achia wëe baipia bi eperãarã k'Irapite. Wëra abapai iru baipia bi. Chi warrarã Cristode chok'ek'ee ijãadaipia bi. Ichiaba t'ãri pia p'anadaipia bi, awaraarãpa jaranaadamerã ära k'achia-idaa p'ani, maa-e pirã k'ãiri k'isua p'ani. ⁷ Ichia Tachi Ak'õredeerã ak'ipariit'ee. Maperã jirit'eraipia bi eperã k'Ira jip'a, k'achia wëe apemaarã k'Irapite. K'ãiri k'isua baik'araa bi; k'Irauyaa; toyaa; chõoyaa; chiãara k'urayaa p'arat'a jitait'ee. ⁸ Ma k'ãyaara awaraarã auteebaipia bi, ichi temaa chedak'ãri. Ichiaba ne-inaa pia o-ia ooiipia bi; k'isia k'awaa baipia bi ne-inaa ooit'ee; t'ãri pia awaraarã ome; pia bapari Tachi Ak'õre k'Irapite; pia k'Isiapari ne-inaa ooi naaweda. ⁹ Ichita Ak'õre Ùraade ijãaipia bi tuchia jarateedap'edaak'a, ma ùraa wãara perã. Ma ùraa k'ãyaara Tachi Ak'õrepa ùraa awara bik'aa. Mãga ijãak'ãri, k'aripait'ee ijãapataarãpa oodamerã Tachi Ak'õre Ùraa chiwidi k'awa beerãpa jarateedap'edaak'a. Ma awara ma ùraa ùridamaa beerãmaa k'awapii ärapa k'achia oopata.

Pablopa jarada seewa jarateepataarãde

¹⁰ Mia mãga jara bi, mãgee ùridamaa p'anãrã chok'ara paraa perã parã t'ãide. Seewa ächi k'Isiadeepa pariatua jarateepata mãik'aapa eperãarã k'urapata. Mãgãrãpa jarateepata Cristo eere p'anãrãpa at'ãri oodaipia bi Moisés eere p'anãrãpa oopatak'a; tauchaa bipidaipia bi imik'Iraarã k'ap'iade. ¹¹ Tito, mãirãmaa jarateepinãaji. Ächia jarateedaik'araa bi, ma k'aurepa imik'Iraarã, wëraarã, ächi warrarã paara k'urapata perã. Mãgeerãpa k'Ira nejasia wëe seewa jarateepata p'arat'a atadait'ee ächi-it'ee.

¹² Chonaarãweda Creta isladeepema k'isia k'awaapari, ächi auk'aapa mãgaji:

“iCreta pidaarã, seewa-idaa beerã, k'oo-idaa beerã, waibia nek'oyaa beerã! Parã jõmaweda t'ãri k'achia-idaa p'anapata ne-animalaarã k'achiarãk'a.”

¹³ Ma eperã k'isia k'awaaparipa jaradak'a, mãga p'ani ma seewa jarateepataarã. Maperã ächi mãik'aapa chi seewa ùri k'inia p'anãrã paara itriak'õoji jip'a ijãadamerã. ¹⁴ Mãgã waa ijãada-e pait'ee chonaarãwedapema judiorãpa seewa nepiridap'edaa ächi k'Isiadoopa. Ichiaba waa ooda-e pait'ee Jesucristo ùraa wãara ùridamaa p'anãrãpa jara p'anik'a.

¹⁵ Cristo k'aurepa p'ek'au k'achia wëe p'anadak'ãri, ne-inaa jõmaweda pia bi tachi-it'ee; chik'o k'odait'ee mãik'aapa it'abarreepema net'aa. Jõdee jãgee p'ek'au k'achia oopataarã-it'ee mãik'aapa Cristo ùraade ijãadak'aa beerã-it'ee, maarepida ne-inaa pia wë-e. Ächi-it'ee jõmaweda k'achia bi. Ächi k'isia paara k'achia bi, Ak'õrepa k'inia bik'a k'Isiadak'aa perã. ¹⁶ “Taipa Tachi Ak'õrede ijãa p'anida” apata. Mamãda seewata mãga jarapata. Tuchia ächia oopata unudak'ãri, k'awapata ächia t'ãriipa ijãadak'aa. T'ãri k'achia-idaa p'anadairã, Tachi

Ak'õre k'Trau bi ächi ome. Oodak'aa irua oopi k'inia bik'a. Mägeeräpa ne-inaa pia apida p'oyaa oodak'aa.

2

Säga ijäapataarä p'anapataadaipia bi

¹ Pi jödee, jarateepia bi jip'a uchiamerä Jesucristo Ūraa Pia jara bik'a. ² Ūráaji ijäapataarä chonaarämaa: ne-inaa oodai naaweda pia k'Isiadaipia bi p'ek'au k'achiade baainaadamerä; k'Tra jip'a p'anadaipia bi apemaarä k'rapite, pia k'Isiadamerä ächide; ne-inaa pariatua oodaik'araa bi; wäara Cristode ijäadaipia bi; awaraarä wäara k'inia iru p'anadaipia bi Tachi Ak'õrepa k'inia iru bik'a; chupiria jöni jida, Cristode ijäadaipia bi.

³ Mäga pik'a chöträarämaa ūráaji: Tachi Ak'õre ome ewari chaa chok'ek'ee p'anadaipia bi; chiära äpíte ik'achia pedeedaik'araa bi; it'uapa piudaik'araa bi. Ächi mäga pia p'anadaipia bi apemaarä wëraarä ne-inaa pia oo k'awaa wädamerä. ⁴ Mäga ijäapataarä chöträaräpa awëraarämaa jarateedai ächi k'ima mäik'aapa ächi warrarä k'inia iru p'anapataadamerä. ⁵ Ma wëraaräpa ne-inaa pariatua oodaik'araa bi; ächi imik'Tra k'äyaara awaraa imik'Tra ome t'üdaik'araa bi; k'achia oodait'ee k'Isiadaik'araa bi; t'äri pia mimiadaipia bi ächi te pidaarä ak'idait'ee; ächi imik'Tra jua ek'ari chok'ek'ee p'anadaipia bi. Mäga p'anaruta pirä, ijäadak'aa beeräpa k'achia pedeeda-e pait'ee Tachi Ak'õre Ūraade ära k'aurepa.

⁶ Auk'a ūráaji k'üträarä chok'ek'ee p'anadamerä mäik'aapa ne-inaa pariatua oonadamerä. ⁷ Tito, pi ichiaba nejömaade ichita ne-inaa pia oopia bi. Mäga äramaa ak'ipiit'ee säga p'anapataadaipia bi. Äramaa Tachi Ak'õre Ūraa jarateek'äri, k'Tra jip'a jarateepia bi ära pipiära p'anapataadamerä mäik'aapa Jesucristo k'inia iru p'anadamerä. Jarateek'araa bi pi waibiära pait'ee ära k'rapite. ⁸ Pia jarateeru ichita wäara bai pia bi. Mäga jarateeru pirä, apidaapa jarada-e pai pia pariatua jarateepari. Ma k'äyaara, pia jaratee bi ūridaamaa beerä k'Tra nejasia p'anadai k'awaadak'äri pia ichita oopari pia ūraa bik'a. Ne-inaa k'achia maarepida unuda-e pai tachi äpíte jaradait'ee.

⁹ Ūráaji esclavoorä ijäa p'aniirämaa: ächi chipariirä jua ek'ari chok'ek'ee p'aneedaipia bi; ne-inaa jömaata t'äri pia oodaipia bi chipariiräpa oopi p'anik'a; pedee k'achia p'anaudaik'araa bi mimiade chok'a pëidak'äri. ¹⁰ Chipariirä net'aa maarepida chiadaik'araa bi. Ma k'äyaara ak'ipidaipia bi ichita oodait'ee chipariiräpa k'inia p'anik'a, seewa jarada-ee. Mäga ewari chaa chok'ek'ee p'anaruta pirä, chipariirä awaraarä ome Tachi Ak'õre Ūraa pi-ia k'Isiadaik'araa mäik'aapa iru ode t'ü k'iniadai tachi ome, tok'arradee atuapiamaapa.

Säap'eda k'Tra jip'a p'anadaipia bi

¹¹ Tachi Ak'õrepa ak'ipiji eperärä jömweda k'inia iru bi mäik'aapa k'inia bi o k'achiade atuanaadamerä. ¹² Tachia iru ūraade jara bik'a oodak'äri, oo amaadait'ee ijäadak'aa beeräpa ne-inaa k'achia k'Tra t'ädo oopata. Mäga jip'a ijäadak'äri, pia k'Isia k'awaa wäpata mäik'aapa k'Tra jip'a oopata tachia oodaipia bik'a Tachi Ak'õre k'rapite. Tachi mäga p'anapata pirä na p'ek'au eujäde p'ani misa, pia p'anapataadait'ee iru k'rapite, ichiaba awaraarä k'rapite. ¹³ Mäga p'anapataadaipia bi Tachi Ak'õre Waibia waya cheru misa. Tachi K'aripapari Jesucristo unu k'iniapa ewari chaa iru nipata. Iru k'Tra wäree unudak'äri, t'äri o-ä ak'itrua para nibeit'ee. ¹⁴ Ichi ita-aria peepiji tachi pari. Mäga tachi k'aripa ataji p'ek'au k'achia jua ek'ariipa. Mäga piuk'äri, tachia k'achia oopatap'edaa jömweda wëpapiji ichideerä p'aneedamerä. Maperä t'äripa ichi-it'ee ne-inaa pia k'Tra t'ädo oo k'inia p'ani.

¹⁵ Mäpai Tito, mägee ūraa mia jarada pia jaratéji Creta islapema ijäapataarämaa. T'äri pia ūráaji, jömweda pia jara bik'a oodamerä. Ūri k'iniada-ee p'ani pirä, k'awapiji ächia ne-inaa k'achia oo p'ani. Tachi Ak'õrepa pi jirit'eraji ära ak'ipariimerä. Maperä mäga pedeeipia bi. Pi yiaara iru p'anadaik'araa bi.

3

Säga Cristode ijäapataarä ijäadak'aarä awara p'anapataadaipia bi

¹ K'iräpapiji jäpema ijäapataarämaa ära ichiaba p'anapata Creta islapema poro waibiärä jua ek'ari. Maperä oodaipia bi mägi porooräpa oopi p'anik'a. Ichita oo k'inia p'anadaipia bi ne-inaa pia awaraarä k'aripadait'ee. ² Jaräji chiära äpíte k'achia pedeeadamerä mäik'aapa aupedeenaadamerä awaraarä ome. Ma k'äyaara t'äri pia p'anadaipia bi mäik'aapa pedee pia pedeeipia bi jömaarä ome. jMamäda, audua p'anadaik'araa bi!

³ Naaweda tachia Cristo k'awada-e p'anadak'äri, k'achia p'anapachida. Oodaamaa p'anapachida Tachi Ak'õrepa jara pëidak'a. Atua p'anajida, seewa jara p'anipa tachi itu k'üra p'anapad'edaa perä. Esclavoorä k'a p'anapachida, tachia oo k'iniata ne-inaa k'achia k'Tra t'ädo oo nipapatap'edaa perä. T'äri k'achia-idaa p'anapachida. Awaraarä unuamaa

iru p'anapachida, ne-inaa iru p'anadap'edaa k'aurepa. Chik'ira unuamaa p'anapachida. ⁴ Māgá p'anapachida mīda, Tachi Ak'ōre, Tachi K'aripaparipa ichi warra tachimaa pēiji, tachi chupiria k'awaada perā. Peepiji tachi p'ek'au k'achia wēe p'aneedamerā. Māgá k'awaapiji ichia tachi k'inia iru bi. ⁵ Ichiata tachi o k'achiadeepa k'aripa ataji atua-naadamerā. Māga oo-e paji tachia ne-inaa t'āri pia oopata perā. ¡Māga-e! Tachi k'aripaji tachi chupiria k'awaada perā. Tachia p'ek'au k'achia oopatap'edaa wēepajiji māik'aapa ichi Jaure ba chepiji tachi k'ap'iade. Tachi piu pik'a p'anajida mīda p'ek'au k'achia k'aurepa, irua waya chok'ai p'anapiji ichi Jaurepa. Māga oop'eda, tachi p'aneepachida warra chai ewaa t'odak'a māik'aapa paniade k'uipidak'a. ⁶ Tachi Ak'ōrepa ichi Jaure ba chepik'āri tachimaa, pania waibia pik'a weeji tachi k'ap'ia iri. Māga ooji Jesucristopa tachi o k'achiadeepa k'aripa atak'āri. ⁷ Irá Tachi Ak'ōrepa jarai: “Mi Warra piuda k'aurepa parā p'ek'au k'achia wēe p'ani mi k'irapite.” Tachi Ak'ōrepa māga ooji t'āri pia bapari perā. Tachia ne-inaa pia p'oyaa oodak'aa irua tachi chupiria k'awaamerā. Ma awara eperā piuda net'aa ome beeruk'a, māga pik'a tachi, Tachi Ak'ōre warrarā p'aneeruta Cristo k'aurepa. Mapa k'awapata piudak'āri, wāara it'aa wādait'ee.

Titomaa ūraada

⁸ Mia et'ewa p'āda wāarapi. Maperā māgí ūraa ip'ii jarateepia bi ijāapataarāmaa, māga ūridak'āri, ne-inaa pia k'ira t'ādoō oo p'anadamerā. Māga oodak'āri, eperāarā jōmaweda k'aripadait'ee, Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a. ⁹ Mamīda Tito, pariatua aupedeeyaa baik'araa bi audua beerā ome āchi chonaarāwedapema ēreerā k'ap'ia. Ichiaba t'ūk'araa bi nepira jiri p'anūrā ome, āchi aupedeeyaa p'anadak'āri Moisepa p'āda jara k'inia bi k'ap'ia. K'irak'aupai t'ū māgee ijaraapataarā ome. Māgee ne-inaa ooruta pirā, maarepida k'aripadae. ¹⁰ Eperāpa ijāapataarāmaa k'iraupik'āri, tachi ijāapataarā awara-awaraadaipata. Māgee eperā parā t'āide paraa pirā, k'ira jip'a ūrāaji māgí k'achia oo amaamerā. Ūri k'inia-e bi pirā, waya ūrāaji. Māga ūraap'eda, at'āri ūriamaa bi pirā, ijāapataarā t'āide waa t'ūpināati. ¹¹ Māgee eperāarā ne-inaa k'achia oomaa p'ani, ijāa amaadaruta perā Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida. Jōmaarāpa k'awapata āchi k'achia uchiadait'ee Ak'ōre k'irapite, ūridaamaa p'anapata perā.

Pablopa na k'art'ade t'ēpai p'āda

¹² Tito, mia Artemas maa-e pirā Tíquico pīmaa pēiit'ee. Jāma panak'āri, p'oyaa bi pirā, isapai wāji Nicópolis p'uurudee mi k'irachuude. Mi jāma banait'ee p'usa t'ojara bi mīsa. ¹³ Abogado t'ijarapata Zenas, Apolo ome jāmāik'aapa uchiadak'āri, k'aripāji nejōmaade pia wādamerā āchi ode. ¹⁴ Māgá tachi ipemaarā jāma p'anūrāpa ip'ii pia oodaipia bi awaraarā k'aripadait'ee māik'aapa chupiria chedeerā k'aripadait'ee chik'o, p'aru iru p'anadamerā. Māga oodaipia bi pariatua p'anapataadai k'āyaara, apida k'aripada-ee.

Pablopa awaraarā ome salude pēida

¹⁵ Jōmaweda ijāapataarā nama mi ome p'anūrāpa pīmaa salude pēiruta. Taipa ichiaba salude tee pēiruta tai k'ōp'āyoorā Cristo k'aurepa k'iniarāmaa. Mia it'aa iidi bi Ak'ōremaa irua parā jōma pia ak'i bapariimerā.

Māgapai paji.

FILEMÓN San Pablopa K'art'a P'ãda Filemonmaa

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'ãji. Carcelde baji na k'art'a p'ãk'ãri. P'ãji Colosas p'uurudepema ijãapari t'ijarapatap'edaa Filemonmaa. Chupiria iidi bi Filemonpa ichi esclavo t'ãri pia auteebaimerã, ai naaweda iru juadeepa uchiaji mïda. Mägï esclavo, t'ijarapatap'edaa Onésimo, Cristode ijãa beeji Pablopa jarateeda k'aurepa carcelde bak'ãri.

Salude teep'eda, naapiara Pablopa gracias jara bi Tachi Ak'õremaa, k'awada perã Filemón Cristode wãara ijãapari perã mäik'aapa bapari perã irua k'inia bik'a (vs. 1-7). Jara bi Filemón esclavo bada pia bapata Cristode ijãadak'ãriipa mäik'aapa chupiria iidi bi Filemonpa ichi esclavo t'ãri pia auteebaimerã iru pëik'ãri (vs. 8-22). T'ëepai salude pëi bi chi k'õp'ãyoorã carcelde p'anirã pari (vs. 23-25).

Salude pëida

¹ Mi, Pablo carcelde bi mia oopari perã Jesucristopa oopi bik'a. Mi tachi ipema Cristo k'aurepa Timoteo ome na k'art'a p'ã pëiruta Filemonmaa. Filemón, pi k'inia iru p'anipi, auk'a Cristode ijãapari perã mäik'aapa auk'a iru-it'ee mimiapari perã. ² Ichiaba na k'art'a p'ã pëiruta tachi ipewëra Apimaa mäik'aapa tachi ipema Arquipomaa. Ijãadak'aa beerãpa nepira jiri p'ani mïda iru ome, taik'a iru choopari Cristode ijãa bairã mäik'aapa oomaa bairã Cristopa oopi bik'a. Ichiaba p'ã pëiruta jômaweda ijãapataarã pi tede it'aa t'ï chep-ataarãmaa. ³ It'aa iidipata Tachi Ak'õrepa mäik'aapa Tachi Waibia Jesucristopa parã pia ak'ï p'anadamerã. Mägã k'ãiwee p'anapataadait'ee.

Filemonpa awaraa ijãapataarã k'inia iru bapari

⁴ Filemón, mia it'aa t'ik'ãri pi pari, ichita gracias jarapari mi it'aripema Ak'õremaa. ⁵ Ûrïdoo pi wãara ijãapari Tachi Waibia Jesude mäik'aapa iru k'inia iru bapari. Ichiaba ùrïdoo pia jõma ijãapataarã k'inia iru bapari. ⁶ Pi mägã chik'inia bapari perã tachi ijãapataarã ome, mia it'aa iidipari Tachi Ak'õrepa pimaa k'awapimerã ne-inaa pia jõma tachi Cristodeerãpa oodai irua k'aripak'ãri. ⁷ Mi ipema Cristo k'aurepa, mi o-ia bi pia awaraarã mägã k'inia iru bapari perã. Mäga oo bïpa pia mi t'ãri mäik'aapa awaraa Cristodeerã t'ãri o-ïapipari.

Pablopa chupiria iidida Filemón esclavo Onésimo pari

⁸ Pi mäga bapari perã, mia ne-inaa iidi k'inia bi pia mi-it'ee oomerã. Pia näga oopïa bi, ne-inaa pia bairã. Ma awara Cristopa mi jirit'erada perã, mia waawee-ee na iidiru oopïi pimaa. ⁹ Mamïda k'awa bairã pia jõma ijãapataarã k'inia iru bapari, mia pimaa chupiria iidit'ee. Taawa pia ùrii mia iiduru, mi chonaa bairã mäik'aapa na carcelde bairã Jesucristopa oopi bik'a oopari k'aurepa. ¹⁰ K'inia bi pia auteebaimerã eperã nama bi mi ome. Iru michi warrak'a bi, mi k'aurepa iru Cristode ijãada perã mi nama carcelde bi misa. Na eperã pi esclavo iru bada, Onésimo.

¹¹ Mia k'awa bi naaweda irua pi k'aripa-e paji. Mamïda ñrã mäga-e bi. ñrã audú chok'ek'ee bapari mi ome. Mia k'awa bi auk'a bait'ee pi ome. ¹² Mia iru pimaa pëiru. Iru audupai k'inia iru bi. Mapa k'inia bi pia iru auteebaimerã mi auteebaik'ajik'a. ¹³ Mia k'inia bak'aji iru mi ome beemerã, mi nama carcelde bi misa, Jesupa ooda jarateeda k'aurepa. Mägã irua mi k'aripak'aji pi pari. ¹⁴ Mamïda mäga oo-e paji, pia jara-e pada perã iru nama baipia bi mi ome. Mia k'inia-e pia iru auteebaimerã mia mäga oopiru perã. Pia mi mäga k'aripa k'inia bi pirã, k'aripaipia bi pichi k'ïradoopa.

¹⁵ K'ïsiãji nägide. Onésimo mak'ïara taarã-e baji pi ik'aawaapa uchiada. ¿Tachi Ak'õrepa iru mäga wãpïji-ek'ã aji, Cristode ijãap'eda, ñrã pi ome ichita bapariimerã? ¹⁶ Ma awara ñrã iru auteebairu pirã, iru pipiara bai esclavo k'ãyaara. Pi ipema pia bait'ee auk'a Cristode ijãa bairã. Mia iru k'inia iru bi. Mamïda pia iru audupïara k'inia iru baipia bi, iru chok'ek'ee bairã mäik'aapa iru pi ipema Cristo k'aurepa perã.

¹⁷ Mäpai pia mi iru bi pirã pichi k'õp'ãyo piak'a, Onésimo auteebãiji mi auteebaik'ajik'a. ¹⁸ Irua pimaa ne-inaa k'achia ooji pirã maa-e pirã pi net'aa chiaji pirã, jara pëiji. Mia p'aait'ee. ¹⁹ Mi, Pablopa nägï p'ãru michi juapa: miata p'aait'ee. Mamïda mia pimaa näga k'ïrãpapi k'inia bi. Onésimo pi ome tewe iru bai k'ãyaara, pia tewe waibiara iru bi mi ome, mi k'aurepa pia Cristode ijãada perã. ²⁰ Maperã ipema, ñrã mia k'inia bi pia jõdee mi k'aripamerã. Tachi Waibiapa pimaa oopi k'inia bik'a. Chupiria k'awãaji mäik'aapa Onésimo auteebãiji. Mägã pia mi t'ãri o-ïapiit'ee.

²¹ Mia ijãa bi pia ooit'ee mia iidi bik'a. Mapa na k'art'a pimaa p'ãmaa bi. Wãara mia k'ïsia bi pia waapiara ooit'ee mia iidida k'ãyaara. ²² Mäga oo bi misa, cuarto awara bíji mi-it'ee,

mi jáma panak'ári. Mia māga jara bi ijāa bairā parā it'aa t'īpata k'aurepa Tachi Ak'ōrepa mi uchiapiit'ee na carceldeepa māik'aapa waya pēiit'ee parāmaa.

Awaraarāpa salude tee pēidap'edaa

²³ Tachi k'ōp'āyo Epafraſ ichiaba nama carcelde bi mi ome, Jesucristopa oopi bik'a oopari perā. Irua pīmaa salude tee pēiru. ²⁴ Marcos, Aristarco, Demas māik'aapa Lucapa salude tee pēiruta. Āra mi ome auk'a mimiapata Cristo-it'ee.

²⁵ Mia it'aa iidi bi Tachi Waibia Jesucristopa parā jōmaweda pia ak'i bapariimerā.

Māgapai paji.

HEBREOS

K'art'a P'áda Hebreo Pedee Pedeeapataarâmaa

K'awada-e p'ani k'aipa nâgí k'art'a p'âji. Tachi Ak'ôre Ūraa p'áda pia estudia beerã ùk'uruurãpa k'Ísia p'ani Pablopa p'áda; awaraarãpa k'Ísia p'ani Bernabepa p'áda; awaraarãpa Apolopa p'áda. Mamída jōmaarãpa k'Ísia p'ani nâgí ūraa p'âji judiorã Cristode ijāadap'edaarã-it'ee. Jōmaweda judiorã hebreo pedee pedeeapataadap'edaa perã, nâgí p'áda t'í bijida Hebreos. Nâgí ūraa p'âji ùk'uru judiorã Cristode ijāapataarãpa ijāa amaadait'ee k'Ísia p'anadap'edaa perã, jīp'a naawedapemak'a ijāapataadait'ee chonaarãwedapema Moisepa p'ádade. Chi na ūraa p'áda jara bi m̄ga oonaadamerã, Jesucristo jōmaarã k'āyaara waibiara bairã.

Naapiara k'irãpapi bi k'aita Jesucristo; chi Tachi Ak'ôre k'Īra wãree unupida (cap. 1.1-3). Jara bi Tachi Ak'ôre k'Īrapite Cristo waibiara bi angeleerã jōmaarã k'āyaara (caps. 1.4-2.18) m̄ik'aapa Moisés k'āyaara (cap. 3.1-6). Ūraa bi k'Īri k'isua p'ananaadamerã āchi chonaarãk'a; ma k'āyaara k'āiwee p'anapataadamerã Cristode ijāa p'anide (caps. 3.7-4.13). Jara bi Jesús tachi ijāapataarã it'aripema P'aareerã Poro Waibia (caps. 4.14-5.10) m̄ik'aapa ūraa bi Cristode ijāa amaanaadamerã, ma k'aurepa atuadai perã (caps. 5.11-6.12). K'irãpapi bi Tachi Ak'ôrepa Cristode ijāapataarã pia ak'ipari (cap. 6.13-20). Jara bi Jesús chonaarãwedapema p'aare poro waibia Melquisedec jīak'a (cap. 7) m̄ik'aapa iru k'ap'ia pari Tachi Ak'ôrepa ūraa chiwidi eperãarãmaa jara pēida awara bi, chonaarãwedapema ūraa p'áda k'āyaara (cap. 8). Jara bi it'aripema Ak'ôre Waibia tede m̄ik'aapa jara bi Cristopa waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'ôrepa eperãarãpa p'ek'au k'achia oopata wēpapiit'ee (caps. 9.1-10.18). Jara bi Cristode ijāapataarãpa p'ek'au k'achia oo amaadaipia bi m̄ik'aapa iru k'ap'ia pari Tachi Ak'ôre k'ait'a wādaipia bi it'aa t'í p'anide (cap. 10.19-39). K'irãpapi bi Tachi Ak'ôrepa chonaarãwedapema ijāapataarã pia ak'ida, irua jaradade ijāapatap'edaa perã m̄ik'aapa oopatap'edaa perã irua k'inia bik'a (cap. 11). Jara bi Cristode ijāapataarã jīp'a ijāapataadamerã āchi piurutamaa (cap. 12). T'ēpai ūraa k'Īra t'ádoō jarap'eda, jara bi ichia k'inia bi Cristopa āra pia oomerã m̄ik'aapa k'aripamerã (cap. 13).

Tachi Ak'ôrepa ichi Warra it'aideepa jarada

¹ Chonaarãweda Tachi Ak'ôre pedeeapachi tachi chonaarãmaa ichi pedee jarapataarã it'aideepa. M̄giirãpa jarateepachida Ak'ôrepa oopi k'inia bi eperãarãmaa. At'apai jarateepachida; ūraade m̄ik'aapa k'aride. ² Mamída Tachi Ak'ôre Warra, Jesucristo chedak'ariipa na p'ek'au eujãdee, Tachi Ak'ôre pedeeperi iru k'ap'ia pari. Ichi Warramaa ne-inaa jōmaweda it'í n̄bi m̄ik'aapa eujãde n̄bi oopiji. K'Ísia iru baji ma jōmaweda teeit'ee chi Warramaa ichi-it'ee iru bamerã. ³ Chi Warra chi ak'ôre jīak'a bi. Iru bi jōma chi ak'ôre k'Īra wãree. Iru pedeerupapai ne-inaa jōma iru juade n̄bi. Piup'eda Tachi Ak'ôrepa tachia p'ek'au k'achia oopata wēpapiit'ee, it'aa wãji m̄ik'aapa Tachi Ak'ôre juaraare it'ari su-ak'i banaji.

Jesucristo angeleerã k'āyaara waibiara bi

⁴ Tachi Ak'ôrepa ichi angeleerãmaa “chok'apariirã” apari. Mamída chi warramaa “Warra” apari. K'awa p'ani eperã warra chi mimiapari k'āyaara waibiara bi. M̄gã ichiaba Tachi Ak'ôre Warra waibiara bi ichi angeleerã k'āyaara. ⁵ Tachi Ak'ôrepa waide jara-e paji ichi angeleerã apidaamaa:

'Mia idi jōmaarãmaa jara bi pi mi Warra.'

(Sal 2.7)

Ma awara ichi ángel apidaamaa jara-e paji:

'Mi pi ak'ôre pait'ee. Jōdee pi mi warra pait'ee.'

(2 S 7.14)

⁶ Mamída chi Warra naapema jōmaarã k'āyaara waibiara bairã, iru na p'ek'au eujãdee pēik'ari, jaraji ichi angeleerãmaa:

'Bedabáiti mi Warra k'Īrapite m̄ik'aapa it'aa t'íti irumaa.'

(Sal 97.7)

⁷ Angeleerã nãga p'anida a bi ichi ūraa p'ádade:

'Irua ichi angeleerã nãuk'a papipari m̄ik'aapa wēpapipari maa-e pirã t'ipitauk'a uruapipari m̄ik'aapa k'īpipari.'

(Sal 104.4)

⁸ Mamída nãga bida a bi chi Warra:

'Tachi Ak'ôreda, a bi, pi ichita jōmaarã rey bapariit'ee, na p'ek'au eujã jōru pijida. K'achia wēe bapari perã, pia pia ak'i bapari pi jua ek'ari p'aniirã. ⁹ Ne-inaa pia aupai oo k'inia bapachi. P'ek'au k'achia oomaa bada perã, p'ek'au k'achia wēe bi. Maperã pi Ak'ôre, Tachi Ak'ôrepa pi jirit'eraji waibiara pamerã pi k'ôp'āyoorã k'āyaara. M̄ga ook'ari, pi o-īpiji.'

(Sal 45.6-7)

¹⁰ Tachi Ak'ôrepa chi Warramaa ichiaba m̄gaji:

'Eperāār Ak'ipari Waibia, ewaa weda piata pichi juadoopa ooji na p'ek'au euĵā māk'aaapa pajā. ¹¹ Ma jōmaweda p'aru sorek'a pak'oodaridait'ee māk'aaapa jōdaridait'ee. Mamīda pi ichita bapariit'ee, na p'ek'au euĵā jōru pijida. ¹² Na euĵā pari pia euĵā māk'aaapa pajā chiwidi ooit'ee. Mamīda pi jō-e; ichita bapari perā.' (Sal 102.25-27)

¹³ Tachi Ak'ōrepa ichi ángel apidaamaa jara-e paji:

'Pi mi ome auk'a waibia bairā, mi juaraare su-ak'i béeeji, mia pi k'īra unuamaa iru p'anapataarā p'oyaaru misa.' (Sal 110.1)

¹⁴ Māga jara-e paji, Tachi Ak'ōrepa ichi angeleerā jōmaweda pēipari perā na euĵādee eperāār k'aripade. Āra eperā k'ap'ia wēe p'ani mīda, Tachi Ak'ōrepa āra pēipari ichimaa wādait'eerā k'aripadamerā.

2

Jesucristopa jarada ūri k'iniada-e p'anadap'edaarā

¹ Māgā Cristo waibiara bairā angeleerā k'āyaara, tachia pia k'awadaipia bi Tachi Ak'ōrepa jara pēida iru k'ap'ia pari, Ak'ōre odeepa uchiada-e pait'ee. ² Tachi Ak'ōre Ūraa jarada Moiseama ichi angeleerā it'aideepa wāara paji. Mapa Tachi Ak'ōrepa māgī ūraa ūri k'iniada-e p'anadap'edaarā miapiji. ³ Māgā miapiji pirā ichi ūraa ūri k'iniada-e p'anadap'edaarā naaweda, ¿sāgā tachi irumaa wādaima, iru ūraa jara pēida Cristo k'ap'ia pari ūri k'iniada-e p'ani pirā? Tachi Waibia Jesucristota naapiara cheji jarait'ee Tachi Ak'ōrepa ūraa chiwidi iru bi irude ijāapataarā-it'ee. T'ēepai ma ūraa ūridap'edaarāpa tachimaa jarateejida. ⁴ Ma ūraa chiwidi jaratee p'anide Tachi Ak'ōrepa āramaa oopipachi ne-inaa eperāārpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa māk'aaapa Tachi Ak'ōre Jaurepa ichia oopi k'inia bik'a āramaa oopipachi.

Jesucristo eperā jīp'aak'a bada

⁵ Tachi Ak'ōrepa Jesucristota jirit'eraji jaramerā ma ūraa chiwidi mīa jaramaa bi na p'ādade. Maperā ma ūraade ijāa p'anadap'edaarā bi-e paji ichi angeleerā jua ek'ari. ⁶ Māga k'awa p'ani Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bairā:

'Ak'ōre, ¿eperā pi-it'ee k'āarema, pia ichi ak'i bapariimerā māk'aaapa k'inia iru bapariimerā?

⁷ Na p'ek'au euĵāde bi misa, pia ichi ek'ariara biji pichi angeleerā k'āyaara. Māgā biji mīda, ichi waibia papiji māk'aaapa k'īra wāree papiji pik'a. ⁸ Ne-inaa jōma nībi ichi jua ek'ari biji.' (Sal 8.4-6)

Māga ooji mīda, waide ne-inaa jōma ichi jua ek'ari bi-e. ⁹ Mamīda Jesús jua ek'ari bi. Tachi Ak'ōrepa Jesús ek'ariara biji ichi angeleerā k'āyaara, taarā-e nide eperā jīp'aak'a bapariimerā. Eperāār k'inia iru bairā, Jesús piupiji jōmaarā pari. Māgā chupiria piuda perā, Tachi Ak'ōrepa iru tachi rey waibia papiji māk'aaapa k'īra wāree papiji.

¹⁰ Ne-inaa jōma nībi Tachi Ak'ōre-it'ee. Ichiata pia k'īsia iru baji ichi Warra piuda k'aurepa awaraa warrarā chok'ara ichi ome p'anapataadamerā, ichi euĵā k'īra wāree bīde. Mapa chi Warra chupiria piupiji. Cristopa jōma ooji ichi Ak'ōrepa oopidak'a, mia nībaji mīda māga ooit'ee. Mapa ichia wāara Tachi Ak'ōre o ak'ipii eperāārāmaa, aide t'udap'eda, it'aa wādamerā.

¹¹ Ma-it'eeta Tachi Ak'ōrepa Jesucristo jirit'eraji, iru k'aurepa eperāār t'ūdamerā māk'aaapa Ak'ōre ode p'anapataadamerā. Jōma eperāār Tachi Ak'ōre ode p'anīrā chi Warra k'aurepa ichiaba ichi warrarā. Mapa Tachi Ak'ōre Warra k'īra nejasia-e bi māgīrāmaa ipema ait'ee.

¹² Māga k'awa p'ani Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bairā:

'Tachi Ak'ōre, mia pi k'awapiit'ee mi ipemaarāmaa māk'aaapa pīmaa it'aa t'īit'ee k'ari nībide āra taide.' (Sal 22.22)

¹³ Ichiaba awara āi jara bi:

'Mīa Tachi Ak'ōrede ijāait'ee.'

(Is 8.17)

Ichiaba jara bi:

'Mi nama bida aji, pia warrarā mīmaa teeda ome.'

(Is 8.18)

¹⁴ Māgī warrarā tachik'a p'anadairā, k'awa p'ani Jesucristo auk'a eperā paji. Māga pa k'inia baji k'awada perā ichi piuda k'aurepa eperāār irude ijāa p'ani uchiapiit'ee Netuara Poro Waibia jua ek'ariipa. Māgīpa eperāār peepii awaa bapari. ¹⁵ Māgī jua ek'ari eperāār esclavoorāk'a p'anapata, piudait'ee waawee p'anadairā. Mamīda Jesucristopa aweda Netuara Poro Waibia p'oyaada perā piuk'āri, ichia eperāār uchiapii māgī jua ek'ariipa waa waaweenadamerā piut'ee. ¹⁶ Maperāpi tachia k'awa p'ani Jesucristo che-e paji na p'ek'au euĵādee angeleerā k'aripait'ee. Ma k'āyaara cheji k'aripait'ee Tachi Ak'ōrede ijāapataarā Abrahampa ijāadak'a. ¹⁷ Cristo māgā cheda perā ichi ipemaarā k'aripade, tachik'a baji na p'ek'au euĵāde bak'āri. Mapa P'aareerā Poro Waibiaapa ooparik'a, tachi chupiria k'awaapari māk'aaapa it'aa t'īpari tachi pari. Iru piuda k'aurepa Tachi Ak'ōrepa wēpapipari tachia p'ek'au k'achia oopata, ma k'aurepa atuanaadamerā. ¹⁸ Jesucristo tachik'a bada perā, auk'a

chupiría n̄baji Netuara Poro Waibiapa irumaa ne-inaa k'achia oopi chek'ári. Mapa ichia tachi k'aripai auk'a choodamerā māik'aapa ne-inaa k'achia oonaadamerā.

3

Jesús Moisés k'áyaara waibiara bi

¹ Ipemaarā Cristo k'aurepa, Tachi Ak'õrepa tachi awara bida perā ichi ome it'ari p'anapataadamerā, k'Isiati Jesucristopa oo bide tachi k'aripait'ee. Tachi Ak'õrepa iru p̄jiji jarateemerā iru ūraa chiwidi māik'aapa P'aareerā Poro Waibiak'a it'aa iidipariimerā tachi pari, irude ijāapata perā. ² Tachi Ak'õrepa Jesucristo p̄jiji iru Ak'õrepa oopi bik'a oo k'inia bada perā, Moisepa oo k'inia badak'a, chonaarāweda Ak'õre eperāarā k'aripak'ári. ³ Mamīda Jesús Moisés k'áyaara waibiara bi. K'Isiadāma nāgide. Eperāarāpa te oopataarā pipiara ak'ipata, māirāpa te oodap'edaa k'áyaara. ⁴ Eperāarāpa te chok'ara oodai. Mamīda Tachi Ak'õrepa ooji ne-inaa jōma n̄ibi. ⁵ Moisés Tachi Ak'õredeerā ak'ipari pia paji, oo k'inia bada perā Ak'õrepa jaradak'a. Eperāarāmaa jarateepachi Tachi Ak'õrepa t'ēpai ooit'ee bada. ⁶ Mamīda Cristo Tachi Ak'õre Warra perā, ichideerā pipiara ak'ipari Ak'õrepa k'inia bik'a. Tachita irudeerā ichiaba, Cristode ijāa amaada-e p'ani pirā māik'aapa o-īa unu k'inia p'ani pirā ne-inaa pia Tachi Ak'õrepa k'Isia iru bi tachi-it'ee.

Tachi Ak'õrepa ichide ijāapataarā k'áiwēe p'anapipari

⁷ Maperā pia ūridaipia bi Tachi Ak'õre Jaurepa jara bi iru ūraa p'ādade: 'Idi Tachi Ak'õre pedee ūriruta pirā, ⁸ k'iri k'isua p'ananāati pāchi chonaarāk'a, āchi wāyaa wādak'ári eujā pania wēe bide. Tachi Ak'õre jua ek'ari p'ana k'iniada-e paji, āchia oo k'iniata oo k'inia p'anadap'edaa perā. ⁹ Mapa Ak'õrepa jaraji: "Cuarenta años pāchi chonaarāpa unupachida mia oo bada āchi k'aripait'ee. Mamīda at'ari mia jarada oo k'iniada-e p'anapachida. ¹⁰ Maperāpi mi k'Traudachi ma eperāarā ome." Māpai jaraji: "Na eperāarāpa āchia oo k'iniata oopata. Oodak'aa mia oopi bik'a, mi o k'awada-e p'anadairā." ¹¹ Māpai mi k'Trau bada perā āchi ome, juraaji: "Wāda-eda aji, mia k'áiwēe p'anapiit'eeda ada eujādee." (Sal 95.7-11)

¹² Irā ipemaarā, māga bada perā tachi chonaarā ome, Tachi Ak'õre ichita bapari odeepa uchianaadamerā, t'ari k'achia-idaa p'ananāati māik'aapa k'iri k'isua p'ananāati. ¹³ Ma k'áyaara, chok'ai p'ani misa, ewari chaa chik'aripa p'anapatāati waapiara ijāadait'ee, apida Tachi Ak'õre odeepa uchianaadamerā, p'ek'au k'achia oo k'iniapa. ¹⁴ Tachi Ak'õrede ijāadaipia bi tachi piurutamaa. Māga ooruta pirā, unudait'ee irua ne-inaa pia k'Isia iru bi tachi-it'ee, Cristo tachi ome bapari perā.

¹⁵ Tachi Ak'õre Ūraa p'ādade jara bi:

'Idi Tachi Ak'õre pedee ūriruta pirā, k'iri k'isua p'ananāati pāchi chonaarāk'a, āchi wāyaa wādak'ári eujā pania wēe bide. Tachi Ak'õre jua ek'ari p'ana k'iniada-e paji, āchia oo k'iniata oo k'inia p'anadap'edaa perā.' (Sal 95.7-8)

¹⁶ Maperā k'Isiadāma tachi chonaarāde. Moisés āchi poro waibia paji Egiptodeepa uchiadak'ári. Maapai Tachi Ak'õrepa āchimaajip'a pedeeji ichi it'aideepa. Mamīda irua jaradak'a oo k'iniada-e paji. ¹⁷ Maperāpi piuk'oodachida ma eujā pania wēe bide, wā dai naaweda ma eujādee Tachi Ak'õrepa p'anapiit'ee padamāi. Cuarenta años āchia oo k'iniata oo p'anipa Tachi Ak'õre k'Traupijida. ¹⁸ Mapa irua nāga jaraji:

'Irā parā wāda-eda aji, mia k'áiwēe p'anapiit'eeda ada eujādee.' (Nm 14.22, 30, 35)

¹⁹ Ma chonaarā wāda-e paji ma eujādee, Tachi Ak'õrepa jarada ijāada-e pada perā.

4

¹ At'ari Tachi Ak'õrepa tachi k'áiwēe p'anapi k'inia bi. Maperā pia p'anapataadāma irua k'inia bik'a, apidaamaa irua jaranaamerā: "Mia k'áiwēe bapi-e." ² Mia māga jara bi Tachi Ak'õrepa tachimaa ichiaba jara p̄ida perā ichia ooda eperāarā o k'achiadeepa k'aripa atait'ee. Māga ijāadak'ári, k'áiwēe p'anapataadait'ee. Ichia chonaarāmaa jara p̄idak'a, māgā ichiaba tachimaa jara p̄eji. Mamīda āchi-it'ee pia uchiae paji, k'iripapai ūridap'edaa perā, t'āride ijāada-ee. ³ Tachia āchik'a oodaik'araa bi. Ijāada-e p'ani pirā, Tachi Ak'õrepa tachi jida k'áiwēe p'anapi-e. Māga k'awa p'ani iru ūraa p'ādade jara bairā:

'K'Trau bada perā āchi ome, juraaji: "Wāda-eda aji, mia k'áiwēe p'anapiit'eeda ada eujādee." ' (Sal 95.11)

K'awa p'ani na p'ek'au eujā ooi naaweda Tachi Ak'õrepa k'Isia iru baji tachi k'áiwēe p'anapiit'ee ichi ome. ⁴ Ma awara k'awa p'ani iru k'áiwēe bapari, awara āi iru ūraa p'ādade jara bairā:

'K'aima sieteede Tachi Ak'õrepa ichi mimia oo aupak'ári, ijji māik'aapa k'áiwēe beejī.' (Gn 2.2)

⁵ Mamīda waya ūriti irua naaweda jarada ichi ūraa p'ādade:

'Wāda-eda aji, mia k'āiwee p'anapiit'eeda ada eujādee.' (Sal 95.11)

⁶ Māga jaraji ma naa ūridap'edaarāpa irua jara pēida ijāada-e p'anadap'edaa perā. Mamīda irua at'āri ichide ijāapataarā k'āiwee p'anapi k'inia bi. ⁷ Ma-it'ee ewari awara biji. Māga k'awa p'ani māgī chonaarā piudap'edaa t'ēpai, Tachi Ak'ōrepa jarada perā Rey David it'aideepa: 'Idi Tachi Ak'ōre pedee ūriruta pirā, k'īri k'isua p'ananaati.' (Sal 95.7-8)

⁸ Josuēpa māgī chonaarā k'āiwee p'anapida paara, ai t'ēpai David it'aideepa Tachi Ak'ōrepa 'īdi' jara-e pak'aji. ⁹ Māgara irude ijāapataarā idipeema ewari īdai ichiaba, Tachi Ak'ōre īidak'a na p'ek'au eujā oo aupak'āri. ¹⁰ Tachia oo k'iniata oopata oo amaadak'āri oo k'inia p'anadairā Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a, wāara iruk'a īdait'ee māik'aapa k'āiwee p'anapataadait'ee. ¹¹ Maperā jiridaipia bi iruk'a īdait'ee. K'īri k'isua p'anadaik'araa bi tachi chonaarāk'a.

¹² Iru ūraa ūridaipia bi Tachi Ak'ōre Ūraa chok'ai pik'a bairā. Ma k'aurepa eperāarā ichita p'anapataadai. Ma awara iru ūraa waibiara bi awaraa ūraa k'āyaara, irua jara bik'a māgā p'asapari perā. Espada k'īraichaa weda p'ewedee bik'a, māga pik'a iru ūraa ichiaba p'ewedee pik'a bi, ma ūraa tachi t'āride t'ūpari perā. K'awapipari tachia k'isia bi māik'aapa oo k'inia bi, pia wa k'achia. ¹³ Ne-inaa apida wē-e Tachi Ak'ōrepa k'awa-e pai. Iru-it'ee ne-inaa jōma ewaraa jēra bi. Ewari cherude tachi jōmaweda p'anadait'ee iru k'īrapite māik'aapa irumaa tachia oopatap'edaa jōmaweda jaradait'ee.

Jesús awara bida ijāapataarā P'aareerā Poro Waibia pamerā

¹⁴ Irā mia waya k'irāpapi k'inia bi parāmaa: Tachi Ak'ōrepa Jesús awara biji waibia pamerā māik'aapa it'aa t'īpariimerā tachi pari. Maperā Tachi Ak'ōre Warra Jesús tachi ijāapataarā P'aareerā Poro Waibia. It'ari bapari ichi Ak'ōre ome. Mama it'aa t'īmaa bairā tachi pari, t'āripa irude ijādāma. ¹⁵ Nāgī P'aareerā Poro Waibiapa k'awapari tachi t'āride k'isia p'ani, tachik'a na p'ek'au eujāde bapachi perā. Mamīda māgā bapachi mīda, maarepina p'ek'au k'achia oo-e paji. ¹⁶ Māgā P'aareerā Poro Waibia iruk'a iru p'anadairā, waawenaadāma wādait'ee Tachi Ak'ōre Waibia k'ait'aara, tachi it'aa iididak'āri. Ne-inaa jōma Cristo jua ek'ari nībi māik'aapa irua tachi k'aripa k'inia bi. Maperā chupiria iididāma, irua jara bik'a ooda-e pak'āri. Ichiaba tachi k'īradoopa irua k'inia bik'a p'oyaa ooda-e pak'āri, iididāma irua k'aripamerā, tachi k'inia iru bapari perā.

5

¹ P'aareerā poro waibia chaa tachi ome auk'a bi mīda, Tachi Ak'ōrepa māgī eperā awara bipari, ichimaa it'aa iidipariimerā eperāarā pari. Ma awara irua jītapari ne-inaa eperāarāpa aneepata teedait'ee Tachi Ak'ōremaa. Ichiaba ne-animalaarā peek'āri, irua paapari Tachi Ak'ōre-it'ee, eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. ² Māgī p'aareerā poro waibiapa tachik'a ne-inaa k'achia oopari perā, irua chupiria k'awaai chi ne-inaa k'achia oo p'aniirā, k'awada-e p'anadairā Tachi Ak'ōrepa āchimaa oopi k'inia bi. ³ Maperāpi irua chupiria iidipari, ne-inaa teepari māik'aapa ne-animalaarā peep'eda, paapari Tachi Ak'ōre-it'ee, naapiara ichi k'ap'ia pari, maap'eda apemaarā pari.

⁴ Eperā apida ichi k'īradoopa p'aareerā poro waibia pa-e pai. Tachi Ak'ōrépata māgī mimiade bipari, chonaarāweda Aarōn bidak'a. ⁵ Māgapi Cristo ome baji ichiaba. Ichi k'īradoopa waibia pa-e paji. Tachi Ak'ōrépata iru biji tachi ijāapataarā P'aareerā Poro Waibia pamerā. Māga k'awa p'ani Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bairā:

'Mia idi jōmaarāmaa jara bi pi mi Warra.'

(Sal 2.7)

⁶ Ichiaba awara āi jara bi:

'Pi ichita P'aareerā Poro Waibia pait'ee, Melquisedeck'a.'

(Sal 110.4)

⁷ Jesucristo na p'ek'au eujāde bak'āri, at'apai taubade chupiria iidiji Tachi Ak'ōrepa ichi k'aripamerā. K'awaji ichi piut'ee māik'aapa Tachi Ak'ōrépata ichi madeepa uchiapii. Tachi Ak'ōrepa ma chupiria iidida ūriji, Cristopa oo k'inia bada perā chi Ak'ōrepa oopidak'a. ⁸ Tachi Ak'ōre Warra paji mīda, mia nībide Tachi Ak'ōrepa k'iniata oo k'awaa wā nipaji. ⁹ Mapa chi Ak'ōrepa oopi k'inia bada oo aupak'āri, Tachi Ak'ōrepa iru biji tachi o k'achiadeepa k'aripa atamerā. Māga biji irude ijāapataarā Ak'ōre truade ichita p'anapataadamerā iru ome, waa piuda-ee. ¹⁰ Irua māgā ooi Tachi Ak'ōrepa iru bida perā tachi ijāapataarā P'aareerā Poro Waibia pamerā Melquisedeck'a.

K'īrak'aupai naapiara jarateedap'edaa ijāa amaadai

¹¹ Mia pipiara jaratee k'inia bi sāga Jesucristopa ooda Melquisedeck'a oodak'a. Mamīda māga oorū pirā, parāpa pia k'awada-e pai, wāara ūri k'iniada-e p'anadairā. ¹² jPāchita Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepataarā pak'ajida, taarāruta perā Cristode ijāa p'ani! Mamīda māga-e. At'āri awaraarāpa parāmaa jarateepata, waide pia k'awada-e p'anadairā Tachi Ak'ōre Ūraa jarateedap'edaa, ewaa irude ijāadak'āri. Māga p'ani ma ūraa pipiara k'awa k'iniada-e

p'anadairā. ¹³ Ara warra chak'e juto bi chik'o k'o atua bik'a, māga pik'a parāpa ijāa p'ani mīda, k'awada-e p'ani chisāgī ne-inaa pia māik'aapa chisāgī ne-inaa k'achia Tachi Ak'ōre k'īrapite. ¹⁴ Jōdee Tachi Ak'ōre Ūraa pipiara k'awa p'anīrā k'īsia k'awaa p'ani, pia māik'aapa k'achia k'awapata perā.

6

¹ Mapa oodāma Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a māik'aapa iru ūraa pipiara k'awaa wādāma. O-īa p'ananaadāma tachimaa naapiara jarateedap'edaa ome. Nāga jarateejida tachimaa: Eperāarāpa p'ek'au k'achia oo amadaaipia bi, ma k'aurepa Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichi bimāi t'īupi-e pait'ee perā. Ijāadaipia bi Tachi Ak'ōrepa Jesucristo pēiji eperāarā o k'achiadeepa k'aripa atamerā, māgā āra p'anapataadamerā Ak'ōre truede iru ome, waa piuda-ee. ² Poro choopidaipia bi ak'īpidait'ee āchi Cristodeerā. Ma t'ēepai, tachi naawedape-maarāpa oodap'edaak'a, ijāapataarā poroorāpa jua bidaipia bi āra īri, Tachi Ak'ōrepa āramaa ichi Jaure pēimerā. Ichiaba ijāadaipia bi Cristo waya chek'āri, ichide ijāa jai-idaadap'edaarā Tachi Ak'ōrepa chok'ai p'irabaiipiit'ee, k'ap'ia chiwidi p'anapataadamerā, waa piuda-ee. Jōdee Ak'ōre ewari waibia ewate jai-idaadap'edaarā Cristode ijāada-ee, ichimāiipa pēiit'ee awara āyaa, chupiria p'anapataadamerā, waa piuda-ee.

³ Māga paji ma naapiara jarateedap'edaa. Mamīda ma ūraa k'āyaara waa k'awaadai, Tachi Ak'ōrepa tachi k'ariparu pirā.

⁴ Mia māga jara bi eperāarāpa Cristode ijāa amaadap'eda, waya p'oyaa ijāada-e perā. Māgīrāmaa Tachi Ak'ōrepa k'awaapiji Cristopa ooda āchi-it'ee. Maap'eda āchia ijāajida iru piuji āchi k'aripait'ee it'aa wādamerā. Māga ijāadap'eda, Tachi Ak'ōre Jaure ba cheji āchi ome, Tachi Ak'ōrepa oopi k'īnia bi āchimaa pia k'awaadamerā. ⁵ Ichiaba k'awaajida Tachi Ak'ōrepa jarak'āri ichia ne-inaa pia ooit'ee, māga oopari. Unujida Tachi Ak'ōrepa ne-inaa ooda eperāarāpa p'oyaa oodak'aa, tau p'āriu bada māik'aapa chiwa bada jipak'āri. K'awaajida māgā ooit'ee na p'ek'au euajā jōrumaa. ⁶ Māga k'awa p'anide, Cristode ijāa amaaruta pirā, ne-inaa awaraa wē-e āchi k'aripait'ee, waya āchi p'ek'au k'achia oo amaadamerā māik'aapa it'aa wādamerā. Māgā ijāa amaaruta pirā, oodai Tachi Ak'ōre Warra peedap'edaarāpa oodap'edaak'a, iru kurgusode bidak'āri arii p'anadap'edaarāpa oo iru p'anadamerā.

⁷ Mia jarait'ee sāga p'ani Cristode ijāa amaa p'anīrā. K'oi chek'āri, euajā p'ūsaade t'īupari māik'aapa madeepa ne-uuda uchiapari. Ma ne-uuda pia chauk'āri, eperāarāpa p'epata k'odait'ee. Māga bak'āri, Tachi Ak'ōrepa ma euajā pia ak'īparida apata. ⁸ Mamīda k'oi che bi mīda, ne-īiri uchiaru pirā, Tachi Ak'ōrepa ma euajā pia ak'ī-e bida apata, māik'aapa ma euajā atabaibēipata, paa atapēidamerā.

⁹ Īpemaarā Cristo k'aurepa k'īniarā, māga jara bi mīda, k'awa bi parāpata Cristode ijāa amada-e p'ani, Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a oo p'anadairā. Māgā ak'īpipata parāpa wāara p'ek'au k'achia oo amajida Cristode ijāapataadait'ee. ¹⁰ K'īrāpāti Tachi Ak'ōrepa ichita pia oopari. Ichia k'īra atua-e bi parāpa irudeerā k'aripadap'edaa māik'aapa at'āri māga oo p'ani, iru k'īnia iru p'anadairā. ¹¹ Mia k'īnia bi parā māga p'anapataadamerā piurutamaa. Māga p'anaruta pirā, pia k'awaadait'ee Cristo k'aurepa iru p'anadait'ee jōma Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bi parā-it'ee. ¹² K'īnia-e bi k'oo-idaa p'anadamerā. Ma k'āyaara k'īnia bi parāpa ijāadamerā tachi chonaarāk'a, chi irua jarada pedee ijāa p'anadap'edaarā āchi piurutamaa. Choojida unurutamaa jōma Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bada āramaa teeit'ee.

Tachi Ak'ōrepa ichia jaradak'a ooit'ee

¹³ Tachi Ak'ōrepa ichi pedee Abrahammaa jarak'āri, awaraa ichi k'āyaara waibiara wē-e paji ma k'īrapite jarait'ee. Mapa ichi t'īde jaraji:

¹⁴ 'Mia pi pia ak'ī bapariit'ee. Pideepa warrarā chok'ara uchiapiit'ee.' (Gn 22.16-17)

¹⁵ Abrahampa ijāaji Tachi Ak'ōrepa jarada, taarāji mīda ooit'ee ichia jaradak'a. Abrahampa māgā ijāada perā, Ak'ōrepa wāara ooji ichia jaradak'a.

¹⁶ K'awa p'ani eperāarā nepirade p'anide ak'īpi k'īnia p'anadak'āri wāarata jara p'ani, juraapata eperā āchi k'āyaara waibiara bi k'īrapite, chi ūri p'anīrāpa ijāadamerā. ¹⁷ Māga pik'a Tachi Ak'ōrepa ak'īpi k'īnia bak'āri wāara ooit'ee ichia jaradak'a Abrahammaa māik'aapa iruk'a ijāapatap'edaarāmaa, māga jaraji ichi t'īde, awaraa ichi k'āyaara waibiara wē-e pada perā. ¹⁸ Tachi Ak'ōrepa ma pedee jarada perā māik'aapa ichi t'īde jarada perā, k'awa p'ani iru seewak'aa. Irua jara bik'a, ichita māga oopari. Mapa tachi o k'achiadeepa uchiapata Cristode ijāadait'ee. K'awa p'ani irua tachi k'aripait'ee p'ek'au k'achia jua ek'āriipa, t'āri a-ba p'anapataadamerā iru ome māik'aapa iru p'anadamerā ne-inaa jōma irua k'īsia iru bi tachi-it'ee. ¹⁹ Maperā tachia ijāapata; ijāa amada-ee. Ara anclapa barco pia jita iru bik'a āyaa wēpiamaapa, māga pik'a tachia pia ijāapata, k'awa p'anadairā Tachi Ak'ōrepa tachi ateeit'ee ichimaa, Jesupa ooda k'aurepa. ²⁰ Jesuta tachi k'āyaara naapiara wāji Tachi Ak'ōre

baparimaa, t'ēpai tachi auk'a wādamerā. Mama bak'āri, Jesús tachi P'aareerā Poro Waibia beejj, ichita tachi pari it'aa t'īpari perā, Melquisedecpa oodak'a.

7

P'aare waibia Melquisedec bapata

¹ Māgí Melquisedec Salem p'uurudepema rey paji. Tachi Ak'ōre Waibiapa iru p'aare waibia papiji. Abraham chek'āri awaraarā reyrā p'oyaap'eda, Melquisedec iru k'īrapite uchiaji māik'aapa bendiciaji. ² Māpai Abrahampa Melquisedecmaa teeji net'aa diezdepema chaa aba, irua net'aa jōmaweda jāri atadadepema ma reyrā juak'aawa. Melquisedec jara k'inia bi: “reyya ichi jua ek'ari p'aniirā ak'ipari Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a”. Ichiaba Salem p'uurudepema rey jara k'inia bi: “reyya ichi jua ek'ari p'aniirā k'āiwee p'anapipari”. ³ Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara-e bi Melquisedec nawe, chi ak'ōre, chi ak'ōchonaarā, chi t'oda, chi piuda. Ma awara jara-e bi chi p'aare mimia jōda. Iru Tachi Ak'ōre Warrak'a, ichita p'aare waibia bapari perā.

⁴ ¡k'Isiati nāgide! Melquisedec eperāarā poro waibia paji. Ichiaba tachi chonaarāwedapema ak'ōchona Abraham tachi chonaarā poro waibia paji, Tachi Ak'ōrepa irumaa naapiara jarada perā. Mamīda Melquisedecmaa Abrahampa teeji net'aa ma reyrā juak'aawa jāridadepema; ma net'aa jōmaweda diezdepema chaa, aba. ⁵ Tachi Ak'ōrepa Ūraa Moisemaa p'āpidade jaraji Israel pidaarā poro waibiarāpa Leví ēreerādepemaarā ūk'uru awara bidamerā, p'aareerā mimia oodamerā. Ma ūraade ichiaba jaraji ma p'aareerāpa iidipataadamerā net'aa diezdepema chaa aba āchi auk'aarāmaa, māirā ichiaba Abrahamdepa uchiadap'edaa paji mīda āchi jīak'a. ⁶ Jōdee Melquisedec Leví ēreerādeepa uchiae paji mīda, Abrahammaa iidiji net'aa jārida diezdepema chaa, aba. Ma awara Abraham waibia paji, Tachi Ak'ōrepa irumaa jarada perā ichia k'isia iru bada warrarā chok'ara teeti'ee. Māgá Abraham waibiara pik'a baji mīda Melquisedec k'āyaara, irua Abraham bendiciaji. ⁷ Jōmaarāpa k'awa p'ani p'aare waibia, chi it'aa t'īpari awaraarā pari, waibiara bi eperā jīp'aa k'āyaara. ⁸ Ma awara irapema net'aa diezdepema chaa aba iidipataarā jai-idaapata. Jōdee Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara-e bi Melquisedec piuda. ⁹ Ma ewate Abrahampa Melquisedecmaa teek'āri net'aa jārida diezdepema chaa aba, jōma Leví ēreerādepema p'aareerā k'ap'ari teeji, āra at'āri t'oda-e p'anajida mīda. ¹⁰ At'āri Leví uchiae baji mīda Abraham k'ap'adeepa, jaradai ma ewate Levideerāpa teejida Melquisedecmaa Abraham pari, ai t'ēpai Abraham āichak'e Jacobdeepa uchiadait'ee pada perā.

Jesucristopa p'aare waibia mimia oopari Melquisedecpa oodak'a

¹¹ Moisepa Tachi Ak'ōre Ūraa p'āda teek'āri Israel pidaarāmaa, awara biji Leví ēreerā, Aarondepa uchiadap'edaarā p'aareerā mimia oodamerā. Māgiirāpa Tachi Ak'ōrepa jaradak'a oopipachida eperāarāmaa. Mamīda, māga oo p'anajida mīda, ma p'aareerāpa p'oyaa wēpapida-e paji eperāarāpa p'ek'au k'achia oopatap'edaa, Tachi Ak'ōre k'ait'aara wādamerā. Māga oodap'edaa paara, Tachi Ak'ōrepa awaraa pēi-e pak'aji Melquisedec jīak'a. ¹² Mamīda Tachi Ak'ōrepa awaraa p'aare biji māga oomerā. Nāgí bi-e paji Aarón bidak'a. Ma k'āyaara Melquisedeck'a biji. Nāgí p'aarepa ichi mimia ook'aa Aarondepa uchiadap'edaarāk'a. Oopari Tachi Ak'ōre Ūraa chiwidide jara bik'a. ¹³ K'awa p'ani nāgí p'aare, mia jara bi, uchiae paji Leví ēreerādeepa. Wāara, na p'aare ēreerādeepa p'aare apida uchiadak'aa paji. ¹⁴ Māga k'awa p'ani Tachi Waibia Jesuta uchiada perā Judā ēreerādeepa. Moisepa apida Judā ēreerā eudupiaara k'awa p'ani Jesuta tachi irapema p'aare waibia, Melquisedeck'a. ¹⁵ Ichiaba nāga perā aadupiaara k'awa p'ani Jesuta tachi irapema p'aare waibia, Melquisedeck'a. ¹⁶ Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi Leví ēreerādepemaarā awara bidamerā p'aareerā mimia-it'ee. Ma mimia oodait'ee paji na p'ek'au eujāde p'ani mīsa. Mamīda māga-e paji Jesús ome. Iru Leví ēreerādeepa uchiae paji awaraa p'aareerāk'a, taarā-e weda ma mimia oomerā. Māga-e. Tachi Ak'ōrēpata Jesús awara biji ichita ma mimia bapariimerā.

¹⁷ Māga k'awa p'ani irumaa jara bairā Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade:
 'Pi ichita P'aareerā Poro Waibia pait'ee, Melquisedeck'a.' (Sal 110.4)

¹⁸ Naaweda Tachi Ak'ōrepa Moisemaa p'āpiji ichia oopi k'inia bada ichi eperāarāmaa. Jaraji ne-animalaarā p'aareerāmaa ateedamerā, āchia peedamerā māik'aapa paadamerā ichi-it'ee. Mamīda ma p'aareerāpa p'āpidak'a oo p'anipa, eperāarā p'ek'au k'achia oopata p'oyaa wēpapida-e paji. ¹⁹ Maperā Tachi Ak'ōrepa ma p'āpidak'a oodap'edaa waa oopi-e paji. Ma k'āyaara ichi ūraa chiwidi tachimaa k'awaapiji, ichi k'īrapite p'ek'au k'achia wēe p'anadamerā Cristode ijāadak'āri. Ma awara māgí ūraa chiwidi k'aurepa irā Tachi Ak'ōre k'ait'aara wā p'ani it'aa t'īdak'āri.

²⁰ Tachi Ak'õrepa Leví èreerãdepema p'aareerã awara bik'ãri, awaraarã k'rapite pedee-e paji. ²¹ Jõdee, ìrapema p'aare awara bik'ãri, Tachi Ak'õrepa ichi t'ide pedeeji. Måga k'awa p'ani iru ùraa p'ådade jara bairã:

“Tachi Ak'õrepa ichi t'ide någa jara bairã, awaraa ne-inaa oo-e pait'ee. “Pi ichita p'aareerã poro waibia pait'ee.””

(Sal 110.4)

²² Tachi Ak'õrepa Jesumaa måga jarada perã mãik'aapa Jesús k'aurepa ùraa chiwidi paraa perã, k'awa p'ani ma ùraa chiwidide jara bi tachimaa pipiara bi irua Moisemaa jarada k'ãyaara.

²³ Tachi Ak'õrepa apemaarã p'aareerã chok'ara bipachi. Mamãda åra mãgí mimiade ichita p'anadak'aa, piupata perã. ²⁴ Jõdee Jesús piuk'aa perã, Tachi Ak'õrepa awaraa p'aareerã poro waibia bi-e pait'ee iru pari. ²⁵ Mapa irua k'aripai ichide ijãapataarã, p'ek'au k'achia wêe p'anadamerã Tachi Ak'õre k'rapite. Ichita bapari perã, ichita Tachi Ak'õremaa chupiria iidipariit'ee tachi pari.

²⁶ Nãgí Jesús P'aareerã Poro Waibia tachia k'inia p'ani. Irua p'ek'au k'achia ook'aa, k'achia wêe bairã. K'isia k'achia k'isiak'aa. Na p'ek'au eujãde bak'ãri, bapachi mïda eperãarã k'achia oopataarã t'ãide, mãgã ook'aa paji. Maperãpi Tachi Ak'õrepa iru jõmaarã k'ãyaara waibiara papiji. ²⁷ Cristo apemaarã P'aareerã Poro Waibiarãk'a bi-e. Mãgãrãpa chok'apata apemaarã p'aareerã ewari chaa ne-animalaarã peedamerã paadait'ee Tachi Ak'õre-it'ee. Ma awara ne-animalaarã peedak'ãri paadait'ee Tachi Ak'õre-it'ee, naapiara måga oopata åchi pari, maap'eda apemaarã pari, p'ek'au k'achia oopatap'edaa k'aurepa. Jõdee Cristo piuda aba piuji, tachia p'ek'au k'achia oopata jõmaweda wêepapiit'ee. ²⁸ Ma jõma jara aupadade k'isiadak'ãri, k'awa p'ani Moisepa p'ådade jara bi p'aareerã poro waibia mimia-it'ee awara bidamerã eperã tachik'a, p'ek'au k'achia oopari. Mamãda, ma p'ãpida t'ëepai, Tachi Ak'õrepa ichi t'ide pedee bipa, bijí ichi Warra, chi p'ek'au k'achia ook'aa bita, ichita tachi P'aareerã Poro Waibia pamerã.

8

Tachi Ak'õre Ùraa chiwidide jara bi Jesús tachi P'aareerã Poro Waibia

¹ Mia na pedee jara che wã, någata jara k'inia bi. Cristota tachi P'aareerã Poro Waibia. Iru Tachi Ak'õre juaraare su-ak'i bapari Ak'õre truade. ² Ichi bimãi it'ari, mamata Tachi Ak'õre te waibia. Eperãarãpa mãgí te ooda-e paji. Tachi Ak'õrãpata ooji. Mama Jesupa P'aareerã Poro Waibia mimia oopari tachi pari.

³ Jõma P'aareerã Poro Waibiarã bipata, åchia teedamerã Tachi Ak'õremaa ne-inaa eperãarãpa aneepata iru-it'ee. Mãgã Cristopa pida ne-inaa teepari Tachi Ak'õremaa, ichi tachi P'aareerã Poro Waibia perã. ⁴ At'ãri Cristo na p'ek'au eujãde bada paara, Tachi Ak'õre te waibiade p'aare pa-e pak'aji, mãgee p'aareerã at'ãri paraa perã. Mãrãpa oomaa p'ani Moisepa p'ådade jara bik'a. Cristo nama bi-e perã eperã k'ap'iade, tachia k'awa p'ani iru mimia oomaa bi Ak'õre truade. ⁵ Mamãda na eujãdepema p'aareerãpa ne-inaa oo p'ani jip'a Cristopa oo bik'a it'ari. Mãga k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa jarada perã ichi te oopiit'ee pak'ãri Moisemaa:

“Ooji ne-inaa jõmaata mia ak'ipidak'a, pi ee nok'ode bak'ãri mi ome.”

(Ex 25.40)

⁶ K'awa p'ani tachi P'aareerã Poro Waibiapa oo bi it'ari pipiara bi na p'ek'au eujãdepema p'aareerãpa oopata k'ãyaara. Mãga bi Tachi Ak'õrepa ichi ùraa chiwidide jara bairã tachi pia ak'ipariit'ee Cristo k'aurepa.

⁷ Tachi Ak'õrepa naa ùraa jarada k'aurepa eperãarã p'ek'au k'achia wêe p'anedap'edaa paara, awaraa ùraa chiwidi jara-e pak'aji. Mamãda ma naa ùraa jarada mãga-e pada perã, tachi chonaarãpa ùraa chiwidi jiri p'anajida. ⁸ Ma awara Tachi Ak'õrepa unuk'ãri eperãarãpa p'oyaa ooda-e ma naawedapema ùraade jaradak'a, jaraji:

—“Mi, Ak'õre Waibiapa jara bi: ¡Úriti! Ewari cherude ne-inaa chiwidi ooit'ee. Ùraa chiwidi jarait'ee Judá èreerãdepemaarãmaa mãik'aapa awaraa Israeldeepa uchiadap'edaa èreerãdepemaarãmaa.

⁹ Nãgí ùraa chiwidi awara bi. Israel pidaarã chonaarãmaa jaradak'a mia aneek'ãri Egiptodeepa, mãga bi-e. Michi juadoopa åchi aneeji mïda, åchia oo k'iniada-e paji mia jaradak'a. Mapa mia åchi ak'i k'inia-e paji. ¡Mi, Ak'õre Waibiapa mãga jara bi!

¹⁰ Mamãda ewari cherude Israel pidaarã jõmaarãmaa ùraa chiwidi jarait'ee. ¡Mi, Ak'õre Waibiapa mãga jara bi! Någata ooit'ee. Ma ewatdeepa åramaa k'awapiit'ee mia oopi k'inia bi, mãik'aapa mãga oo k'inia p'anadait'ee, t'ãripa k'inia p'anadairã. Mapa mimaa aupai Tachi Ak'õreda adai, mãik'aapa mia åra pia ak'i bapariit'ee, michi eperãarã perã.

¹¹ Mãga bak'ãri, apidaapa chãramaa, chi k'õp'ãyoorãmaa mãik'aapa chi èreerãmaa jarateeda-e pait'ee Tachi Ak'õre k'awaadamerã mãik'aapa irude ijãapataadamerã.

Jōmaarāpa mi k'awa p'anadait'ee āchi Ak'ōre Waibia k'a, chupiria beerādeepa p'arat'ara beerāmaa.

¹² Ārapa p'ek'au k'achia oopata chupiria k'awaait'ee māk'aapa wēpapiit'ee. Maap'eda waa k'irāpa-e pait'ee ārapa p'ek'au k'achia oopatap'edaa.' (Jer 31.31-34)

¹³ Tachi Ak'ōrepa "ūraa chiwidida" ak'āri, jara k'inia bi ma naa ūraa jarada Moisemaa sore pik'a bi. Ne-inaa soredaiparik'a, māga pik'a ma naa ūraa jarada soredai wā.

9

Jesupa ichi waa it'aripema te waibiade bida

¹ Naapiara Moisemaa ūraa jarak'āri Tachi Ak'ōrepa jaraji sāgata irude ijāadai māk'aapa irua jaradak'a oodai. Ma awara Tachi Ak'ōre te ne-edee ooda oopiji. ² Ma te ne-edee oodade chi naapema cuartode baji lāmpara bīpata māk'aapa mesa pan p'epari Tachi Ak'ōre-it'ee. Māgī Cuarto Awara Bida apachida Tachi Ak'ōre Net'aa-it'ee. ³ Araarepema Cuarto Awara Bida apachida Tachi Ak'ōre-it'ee. Māgī t'iak'au baji p'aru teesoo bīpa. ⁴ Ma p'aru teesoo bi k'ait'a baji altar nēepa p'ēeda. Ai ūri ne-inaa t'ūa bapari paapachida. Ma p'aru teesoo bi edupema eere baji baaltek'a bi nēepa p'ēeda. Ma baaltek'a bi eperāarāmaa k'irāpapi baji Tachi Ak'ōrepa Moisemaa jarada. Māgī edajāde baji *maná* chok'o nēdeee oodade. Ichiaba baji Aarón pak'uru jua t'ono bada chonaarāweda māk'aapa Tachi Ak'ōrepa Moisemaa Ūraa māude p'āpida. ⁵ Ma baaltek'a bada t'ap'a ūri baini p'anajida santok'a bee omé isia paraa. Māgī jāpataarā K'Tra wāree, Tachi Ak'ōre ik'aawa p'anapata iru truede. Maperā santo māgī jīak'a bijida ma t'ap'ade ak'ipiit'ee Tachi Ak'ōre mama bi. Ma t'ap'ade p'aareerā poro waibiapa ne-animalaarā waa jīap'ēji Tachi Ak'ōrepa eperāarā miapinaamerā āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Mamīda mia naapai p'oyaa jōma jara-e.

⁶ Israel pidaarāpa Tachi Ak'ōre te cuarto omeede oodap'eda, p'aareerā ewari chaa t'ūpachida naapema cuartode āchi mimia oode, Tachi Ak'ōrepa Moisemaa jaradak'a. ⁷ Mamīda chi araarepema cuartode p'aareerā poro waibia aupaita t'ūpachi, año chaa t'ūda aba. T'ūk'āri, atepachi ne-animal waa biit'ee ma baaltek'a bi ūri. Māimisa Tachi Ak'ōremaa chupiria iidjij ichia p'ek'au k'achia oopata pari māk'aapa Israel pidaarāpa p'ek'au k'achia oopatap'edaa pari; āchia ne-inaa k'achia k'awada-ee oopatap'edaa paara. ⁸ Māga oopida k'aurepa Tachi Ak'ōre Jaurepa eperāarāmaa k'awapi baji māgī tede Tachi Ak'ōre k'ait'a wādaik'araa bi. ⁹ Ma jōma oopida k'aurepa ma eperāarāmaa, Tachi Ak'ōrepa jarateemaa baji ichia āramaa k'awapi k'inia bada māk'aapa tachi ūrapemaarāmaa paara. Nāga k'awapi k'inia baji. Net'aa teedak'āri māk'aapa ne-animalaarā peepidap'eda, paapidak'āri Tachi Ak'ōre-it'ee, eperāarā at'āri k'isia p'ua p'anapachida āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. ¹⁰ Chi māga oopataarāpa ne-inaa k'odak'āri, k'ap'ia siidak'āri māk'aapa ne-inaa todak'āri Tachi Ak'ōrepa Moisemaa p'āpidak'a, ūripai o-īa p'aneepachida, Tachi Ak'ōrepa pipiara k'awapirumaa ichia k'isia iru bada āchi-it'ee.

Cristo waa bat'ada

¹¹ Ma-it'ee Cristo cheji, tachi P'aareerā Poro Waibia pait'ee. Ichia k'awapipari Tachi Ak'ōrede ijāapataarāmaa Ak'ōrepa k'isia iru bi āchi-it'ee. Māga ooi ichi bapari perā Tachi Ak'ōre it'aripema te waibiade. Māgī te waibia pipiara bi na p'ek'au eujādepema te waibia k'āyaara, eperāarāpa ooda-e pada perā. Jīp'a Tachi Ak'ōrepata ooji. ¹² Ma awara na eujādepema p'aareerā poro waibia ma edupiyara bi cuartode t'ūk'āri, ne-animalaarā waa atepari. Mamīda Cristo t'ūk'āri ma it'aripema tede chi cuarto edupiyara bide, t'ūda aba t'ūji ichi waa bat'adata bide Tachi Ak'ōre bimāi. Māgā tachi neto pik'a ataji uchiadamerā tachia p'ek'au k'achia oopata jua ek'ariipa māk'aapa atuanaadamerā. ¹³ K'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa naa ūraa jaradadeepa Moisemaa eperāarā t'ūdaik'araa p'anadak'āri Tachi Ak'ōre te waibia bimāi, nāga oojida waya t'ūdaipia p'anadamerā. Chivo chak'eerā māk'aapa p'ak'a chak'eerā ateejida p'aareerāmaa peedamerā māk'aapa chi waa jīap'edamerā āchi ūri. Māga-e pirā jīap'epipachida it'abarre p'ora p'ak'a wēra chak'e paadap'edaa p'oirada pania ome. Ma ne-animalaarā waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'ōrepa eperāarā ūripema k'achia aupai wēpapiji. ¹⁴ Mamīda Cristo waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'ōrepa ne-inaa pipiara oopari. Cristopa p'ek'au k'achia maarepida oo-e paji mīda, Tachi Ak'ōre Jaurepa k'aripaji iru tachi pari piumerā. Māgā iru waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'ōrepa wēpapiari ne-inaa k'achia jōmaweda tachi atuapipari, ne-inaa tachi k'isia p'uapipari paara. Tachi Ak'ōre ichita bapariipa māga oopari k'inia bairā tachia irude ijāapataadamerā māk'aapa oopataadamerā irua k'inia bik'a.

Cristopa ooda Tachi Ak'ōre Ūraa chiwidide jara bik'a

¹⁵ Tachi Ak'õrepa m̄aga k'inia bairā, Cristo p̄iji irua oomerā Ak'õre Ūraa chiwidide jara bik'a. M̄agā chonaarāwedapema Tachi Ak'õrede ijāapatap'edaarāpa auk'a iru p'anadait'ee ne-inaa jōma irua k'Īsia iru bada āchi-it'ee. Cristo piuda k'aurepa Tachi Ak'õrepa w̄epapiji ārapa p'ek'au k'achia oopatap'edaa, tachide ome auk'a. M̄aga ooji Cristo piuda perā jōmaarā pari, p'ek'au k'achia w̄ee ichita p'anapataadamerā Tachi Ak'õre k'Īrapite.

¹⁶ K'Īsiadāma n̄agide. Eperāpa k'art'ade p'ā iru bak'āri k'aimea ichi net'aa b̄eit'ee ichi piuk'āri, chi net'aa atait'ee b̄ipa ma net'aa atak'aa chipari chok'ai bi misa. Mamīda ma k'art'a p'ā iru bi eperā piuk'āri, apemapa iru net'aa atapari. ¹⁷ M̄aga pik'a Cristo piuji ooit'ee Tachi Ak'õre Ūraa chiwidi jara bik'a. Piu-e pada paara, tachia iru p'anada-e pak'aji Tachi Ak'õrepa jarada tachimaa teeit'ee. ¹⁸ M̄aga baji ichiaba chonaarāweda, ne-animalaarā peedak'āri Tachi Ak'õrepa oomerā ichia Moiseama naa jaradak'a. ¹⁹ Moisepa Tachi Ak'õre Ūraa jōmaweda jarap'eda ichi p'uuru pidaarāmaa, p'ak'a m̄aik'aapa chivo peejida. M̄apai madeepa waa ataji m̄aik'aapa p'oiraji pania ome. Oveja k'ara p'oree t'idapa *hisopo* jua chak'eerā k'õrajīma abaade j̄ik'ooji. Mam̄aik'aapa m̄agipa waa j̄iap'ejī Tachi Ak'õre Ūraa p'āda īri m̄aik'aapa eperāarā īri. ²⁰ M̄aga oo bi misa, m̄agaji:

'Nāgī waa jara k'inia bi Tachi Ak'õrepa mimaa jaradak'a parā pia ak'it'ee, irua oopi bik'a ooruta pirā.' (Ex 24.8)

²¹ Ichiaba Tachi Ak'õre te ne-edeo ooda edajāde m̄aik'aapa chi ne-inaa jōma aide n̄bada īri ma waapa j̄iap'ejī. ²² M̄aga ooji ai naaweda Tachi Ak'õrepa irumaa jarada perā m̄agī te m̄aik'aapa net'aa j̄iap'emerā ne-animalaarā waapa. M̄aga ook'āri, Ak'õrepa ne-inaa k'achia ma tede n̄bada waa ak'i-e paji. M̄aga bada perā ne-animalaarā waa ome, k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata jōmaweda w̄epapi-e pait'ee, aba piu-e pirā āchi pari.

²³ Moisepa ne-animalaarā waapa j̄iap'ejī na p'ek'au eujādepema te waibiade, Tachi Ak'õrepa Israel pidaarā pia ak'imerā. Mamīda Tachi Ak'õrepa ma ne-animalaarā waa k'āyaara pipiara k'inia baji j̄iap'emerā ichi it'aripema te waibiade, ichia eperāarā jōmaweda pia ak'imerā. Mapa Cristo p̄iji eperāarā pari piumerā. Cristo chok'ai p'irabaik'āri, ma it'aripema te waibiade ichi waa j̄iap'ejī eperāarā p'ek'au k'achia w̄ee p'aneedamerā Ak'õre k'Īrapite.

Cristo it'aripema te waibiade t'īuda

²⁴ Cristo t'ū-e paji ma it'aripema j̄iak'aa tede; eperāarāpa te oodap'edaade. Ma k'āyaara it'aripema te waibiadeta t'īuji Tachi Ak'õre k'Īrapite, chupiria iidit'ee tachi pari. ²⁵ Ma it'aripema tede t'ūk'āri, oo-e paji judiorā p'aareerā poro waibiapa ooparik'a. M̄agipa año chaa ne-animal waa atepari Tachi Ak'õre te waibia edupiarā bi cuartode. Mamīda Cristopa ateeda apai ichi waa ateeji it'aripema te waibiade. ²⁶ M̄aga-e pada paara, Cristo piuda chok'ara piuk'aji, Tachi Ak'õrepa na p'ek'au eujā ooru weda. Mamīda Cristo cheda aba cheji m̄aik'aapa kurasode piuda aba piuji na p'ek'au eujā jōrumaa, tachi p'ek'au k'achia w̄epapiit'ee. ²⁷ Eperā chaa piuda aba piut'ee. Maap'eda Tachi Ak'õrepa ak'it'ee ma eperāpa pia maa-e pirā k'achia ooda na p'ek'au eujāde bi misa. ²⁸ M̄aga pik'a Cristo piuda aba piuji eperāarā chok'araarāpa p'ek'au k'achia oopata w̄epapiit'ee. Waya cheit'ee. Mamīda ma cherude tachia p'ek'au k'achia oopata w̄epapide che-e pait'ee. J̄ip'a cheit'ee ichi cheru ni p'anirāmaa teede jōma Tachi Ak'õrepa k'Īsia iru bi āchi-it'ee.

10

Jesude ijāpataarā Tachi Ak'õre k'Īrapite p'ek'au k'achia w̄ee p'anadait'ee

¹ Tachi Ak'õrepa Moiseama p'āpidak'a oopataarāpa waide k'awada-e jōmaweda Tachi Ak'õrepa k'Īsia iru bi ooit'ee Cristo k'ap'ia pari. Maperā ip'īpai ne-animalaarā peedap'eda, paa p'ani mīda Tachi Ak'õre-it'ee, iru k'Īrapite p'oyaa p'ek'au k'achia w̄ee p'anadak'aa. ² Moisepa p'ādade jara bik'a oo b̄ipa p'ek'au k'achia w̄epapida paara, waa ne-animalaarā peedap'eda, paada-e pak'aji āchia p'ek'au k'achia oopatap'edaa k'aurepa. Mamīda at'āri m̄aga oopata. Mapa k'awa p'ani āchi at'āri k'Īsia p'ua jōnapata. ³ Año chaa ma ne-animalaarā peedak'āri, āchia k'achia oopata waapiara k'irāpapata, ⁴ p'ak'a waa m̄aik'aapa chivo waapa p'ek'au k'achia w̄epapik'aa perā.

⁵ Maperāpi Cristo na p'ek'au eujādee chek'āri, ichi Ak'õrema m̄agaji:

—Ne-animalaarā peepachida mīda pi-it'ee m̄aik'aapa ne-inaa atepachida mīda pimaa teedait'ee, wāra pia m̄aga k'inia-e paji. Maperā mi na eujādepemaarāk'a t'opiji piumerā eperāarā pari. ⁶ Ichiaba pi o-īa-e baji ne-animalaarā peedap'eda, paadak'āri ak'ipidait'ee pi k'inia iru p'ani, maa-e pirā chupiria iididait'ee ārapa p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. ⁷ Mapa mia m̄agaji: "Pichā, Ak'õre, mi nama bipi ooit'ee pia k'inia bik'a. Pichi ūraa p'ādade jara bik'a mia ooit'ee." (Sal 40.6-8)

⁸ Cristopa m̄aga jarak'āri, naapiara m̄agaji:

—K'inia-e paji ne-animalaarā peedamerā māik'aapa ne-inaa ateedamerā pima teedait'ee. Pi o-ia-e bajida aji, ne-animalaarā peedak'āri ak'ipidait'ee pi k'inia iru p'ani maa-e pirā chupiria iididait'ee āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa.

Cristopa māga jaraji Tachi Ak'ōrepa Moisemaa jaraji mīda ne-animalaarā peedamerā ma-it'ee. ⁹Maap'eda Cristopa māgaji:

—Ak'ōre, mi nama bi ooit'ee pia k'inia bik'a.

Māga jarada perā tachia k'awa p'ani chi naaweda oopatap'edaa Moisepa p'ādak'a jōru, Tachi Ak'ōrepa ichi ūraa chiwidipida perā Cristo k'aurepa. ¹⁰Cristopa ooda perā Tachi Ak'ōrepa k'inia badak'a, kurusode piuda aba piu chek'āri tachi k'ap'ia pari, Tachi Ak'ōrepa tachi p'ek'au k'achia wēpapiji. Maperāpi irā tachi ijāapataarā p'ek'au k'achia wēe p'ani Tachi Ak'ōre k'īrapite.

¹¹Moisepa p'ādade jara bik'a, ewari chaa judiorā p'aareerāpa ne-animalaarā paapata. Māgā ip'ipai oopata, māga oopata k'aurepa p'oyaa p'ek'au k'achia wēpapidak'aa pai mīda. ¹²Jōdee Cristo piuda abaade p'ek'au k'achia wēpapiji. Maap'eda su-ak'i beejī Tachi Ak'ōre tuade iru juaraare. ¹³Mama Cristopa nimaa bi Tachi Ak'ōrepa iru k'īra unamaa iru p'anapataarā ichi jua ek'ari birumaa. ¹⁴Cristo piuda aba piuda perā tachi k'ap'ia pari, irude ijāapataarā p'ek'au k'achia wēe ichita p'anadait'ee Tachi Ak'ōre k'īrapite.

¹⁵Tachi Ak'ōre Jaurepa ichiaba made jara baji jarak'āri:

¹⁶'Ewari cherude mia Israel pidaarāmaa ūraa chiwidi jarait'ee. ĩMi, Ak'ōre Waibiapa māga jara bi! Ma ewatedepa k'awaapiit'ee mia āramaa oopi k'inia bi māik'aapa māga oo k'inia p'anadait'ee, t'āripa k'inia p'anadairā.' (Jer 31.33)

¹⁷Māga jarap'eda, ichiaba jaraji:

'Mia waa k'īrāpa-e pait'ee ārapa p'ek'au k'achia oopatap'edaa.' (Jer 31.34)

¹⁸Tachi Ak'ōrepa māgā p'ek'au k'achia waa k'īrāpa-e pait'eda ada perā, k'awa p'ani Jesūs piuda k'āyara ne-inaa pipiara wē-e p'ek'au k'achia wēpapiit'ee.

It'aa t'īdak'āri, Tachi Ak'ōre k'ait'a wādai

¹⁹Māpai ipemaarā, Jesucristo waa bat'ada k'aurepa nāgaweda tachi panadai Tachi Ak'ōre bimaa. ²⁰¿Sāga jāma panadaima? K'īrāpāti Ak'ōre te waibiade chi cuarto edupiarā t'iak'au baji p'aru teesoo bipa, eperāarā t'īnaadamerā Tachi Ak'ōre badamāi. Mamīda Jesucristo kurusode piuk'āri, Tachi Ak'ōrepa ma p'aru teesoo bi jēpiji ak'ipiit'ee ma k'āyara ne-inaa chiwidi biit'ee, ma k'aurepa eperāarā t'ūdamerā ichi bimāi. Māgī Jesūs k'ap'ia chok'ai p'irabaida. Ma k'aurepata tachi it'aa t'īdak'āri, it'ari t'īudai Tachi Ak'ōre bimāi. ²¹Ma awara Cristo, tachi P'aareerā Poro Waibia perā, irua Tachi Ak'ōre it'aripema te ak'ipari. ²²Mapa it'aa t'īmaa bide t'āri pia wādama Tachi Ak'ōre k'ait'a. Irua oopi bik'a oo k'inia p'anadāma māik'aapa ijāadāma irua tachi p'ek'au k'achia wēe ak'i bi. K'īsia p'ua p'ananaadāma tachia p'ek'au k'achia oopatap'edaa k'aurepa, Cristo waapa ma jōma wēpapida perā māik'aapa ne-inaa k'achia oo amaa k'inia p'anida ada perā paniapa sīdak'āri. ²³Māgapai-epi. Ichita p'anadāma tachi p'anadap'edaak'ia nra t'āripa ijāadak'āri, k'awa p'anadairā Tachi Ak'ōrepa teit'ee ne-inaa jōma ichia k'īsia iru bi tachi-it'ee. ĩTachi Ak'ōrepa ichita oopi ichi jara bik'a! ²⁴Jiridāma chik'aripapataadait'ee, tachi jōmaweda chik'inia p'anapataadait'ee māik'aapa ne-inaa pia oopataadait'ee. ²⁵P'ananaadāma awaraarāk'a, chi cheda-e p'anirā Tachi Ak'ōre Ūraa ūride. Ma k'āyara chip'edaidap'eda, chik'aripa p'anadāma pipiara ijāadait'ee, Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate paru mīsa. Ma ewate Tachi Ak'ōrepa ak'it'ee eperāarāpa pia māik'aapa k'achia oopatap'edaa.

²⁶Ijāadak'āri Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida Cristode, tachia oo k'iniata oo wāruta pirā, ijāa amaa k'iniapa, k'īsiadaik'arāa bi awaraa ne-inaapa tachia p'ek'au k'achia oopata wēpapii. Cristo awara ne-inaa wē-e tachia p'ek'au k'achia oopata wēpapiit'ee. ²⁷Chi māga ijāada-e p'anirāpa āchi piuda waaweidaipia bi, ai t'ēpai Tachi Ak'ōrepa āchia k'achia oopatap'edaa ak'ik'āri, āchi pēit'ee perā t'ipitau jērajēraa jira bide. Mamaata wādait'ee jōma Tachi Ak'ōre jua ek'ari p'ana k'iniadak'aa p'anirā. ²⁸Chonaarāweda eperāpa oomaa bak'āri Moisepa p'ādade jara bik'a, māgipa p'ek'au k'achia oo bi unadap'edaarāpa, omé maa-e pirā opee, jarapachida āchi poroorāmaa. Māga k'awaadak'āri, peet'aapachida, chupiria k'awada-ee. ²⁹Chonaarāweda māga paji pirā, ¿audupiarā Tachi Ak'ōrepa nāgūrā miapi-e paik'ā? Ijāa amaa wāda Jesucristota Tachi Ak'ōre Warra māik'aapa Tachi Ak'ōre Jaurepa oo bi eperāarā k'aripait'ee Tachi Ak'ōredēpema-e. Ma awara jara p'ani ichi Ūraa chiwidi jara bik'a Cristo waa bat'ada k'aurepa eperāarā p'ek'au k'achia wēpapi-e māik'aapa māgā p'ek'au k'achia wēe p'anada-e Ak'ōre k'īrapite. ³⁰K'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa māgūrā miapiit'ee ichi jarada perā: 'Miata p'ek'au k'achia oopataarā miapiit'ee. Miata āchi k'achia ooit'ee āchia ne-inaa k'achia oopata pari.'

(Dt 32.35)

Ichiaba ichi ūraa p'ādade jara bi:

'Tachi Ak'ōrepata ak'iit'ee ichi eperāārāpa ne-inaa pia māik'aapa k'achia oopatap'edaa.' (Dt 32.36)

³¹ Tachi Ak'ōre Waibia ichita bapari. Ichi k'īraudaru pīrā tachi ome, tachia waaweepa p'oyaa chooda-e pai.

³² Mamīda k'irāpāti parāpa naa Cristode ijāadək'āri, chupiria jōnadap'edaa. Tachi Ak'ōrepa parāmaa k'awapiji ichi ūraa chiwidide jara bi Cristode. Maap'eda awaraarāpa parā mi-apijida mīda, choopachida ijāa p'anadap'edaa perā. ³³ Edaare choopachida ijāadək'aa beerāpa ik'achia jarapatap'edaa māik'aapa parā oo iru p'anapataadap'edaa apemaarā taide. Ma awara parāpa unudək'āri pāchi ipemaarā Cristo k'aurepa māgā chupiria chitooni, k'aripapachida. ³⁴ Ichiaba chupiria k'awaa jōnapachida ijāapataarā carcelde p'ani māik'aapa āra k'aripajida. Parā o-īa p'anapachida ijāadək'aa beerāpa pāchi net'aa jōma jāri atadak'āri, k'awa p'anadap'edaa perā it'ari iru p'ani ne-inaa pi-iara. Ma ne-inaa jōma Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bi tachi-it'ee jō-e pait'ee. ³⁵ Jōma ma et'ewa jarada wāara perā, waaweenāati. Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bi parāmaa ne-inaa pi-ia teeit'ee. ³⁶ Mapa choo p'anapataāti pāchi ijāa p'anide Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a oodait'ee. Māga ooruta pīrā, unudait'ee jōma irua jarada teeit'ee parāmaa. ³⁷ K'irāpāti irua jarada:

'Taarā-e nide chi cheit'ee bita cheit'ee. Taarā-e pait'ee. ³⁸ P'ek'au k'achia wēe p'aniirā mide ijāapata perā, mi ome p'anadait'ee. Mamīda waya naa para badak'a ijāada-e p'aneeruta pīrā, mi o-īa ba-e pait'ee āra ome.' (Hab 2.3-4)

³⁹ Tachi Ak'ōrepa māga jaraji mīda, tachita atuada-e pait'ee ma ijāada-eerāk'a, Cristode wāara ijāapata perā. Maperāpi irua tachi k'aripait'ee irumaa parutamaa.

11

Chonaarāpa ijāapatap'edaa k'a ijāadaipia bi

¹ ʔK'āata jara k'inia bīma Tachi Ak'ōrede ijāapari? Ijāapata perā k'awa p'ani wāarata uchiat'ee Tachi Ak'ōrepa jara bik'a, waide māga unuda-e p'ani mīda. ² Tachi chonaarāpa māgā ijāa p'anapatap'edaa perā, Tachi Ak'ōrepa āra pia ak'iji.

³ Ijāapata perā tachia k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa na p'ek'au eujā māik'aapa pajā ooji ichi pedeepapai. Mapa irā tachia jōmaweda unu p'ani irua ooda ne-inaa wē-e padadeepa.

⁴ Abelpa ijāa bada perā, Tachi Ak'ōremaa ne-inaa pipiara teeki Caīmpa teeda k'āyaara. Mapa Tachi Ak'ōrepa pia ak'iji Abelpa teeda māik'aapa irumaa jaraji: "Pi pia bapari mi k'īrapite." Abel piuji mīda, at'āri tachimaa k'awaapipari Tachi Ak'ōrede ijāadaipia bi māik'aapa oodaipia bi irua k'inia bik'a.

⁵ Enocpa ijāa bada perā, Tachi Ak'ōrepa ateeji na p'ek'au eujādeepa, piu-ee. Maperā iru ik'aawa p'anapatap'edaarāpa waa unuda-e paji. Ma ateei naaweda Ak'ōrepa jaraji: "Enocpa mi t'āri o-īapaparida aji, mi k'īrapite pia bapari perā." ⁶ Mamīda eperāpa Tachi Ak'ōrede ijāa-e bi pīrā, Tachi Ak'ōre p'oyaa t'āri o-īapi-e. Mapa eperā it'aa t'īmaa bak'āri, Tachi Ak'ōremaa k'ait'aara wā k'inia bi pīrā, ijāaipia bi Tachi Ak'ōre ichita bapari. Ichiaba ijāaipia bi Tachi Ak'ōrepa k'aripapari ichide pipiara ijāarutaarā.

⁷ Noépa ijāaji Tachi Ak'ōrepa jarak'āri na p'ek'au eujā jōma paniapa ūut'aait'ee, māga waide unuda-e paji mīda. Tachi Ak'ōre waawee bada perā, ooji barco choma ichi ēreerā ome bataudait'ee, māgā piuda-e pait'ee. Ma barco māgā ook'āri, apemaarāmaa ak'ipiji ichia ijāa bi. Māga unujida mīda ijāada-e paji. Maperāpi k'iniijida. Mamīda Noépa ijāa bada perā, Ak'ōrepa jaraji: "Noé pia bapari mi k'īrapite."

⁸ Abrahampa ijāa bada perā, Tachi Ak'ōrepa jarak'āri wāmerā ichia teeit'ee pada eujādee, Abraham uchiaji ichi eujādeepa. Mamīda k'awa-e paji sāmaa wāru. ⁹ Abrahampa ijāa bada perā, banaji ma eujā jaradade. Bapachi te ne-edeede oodade awaraa eujādepemaarāpa oopatap'edaa k'a. Ichiaba māgā p'anapachida Isaac māik'aapa Jacob, ijāadap'edaa perā Tachi Ak'ōrepa jarada; ma eujā teeit'ee āchi ēreerāmaa. ¹⁰ Abraham māgā bapachi ijāa bada perā Tachi Ak'ōrepa ichi ateeit'ee ichia p'uuru oodamaa; ma p'uuru jō-e pait'ee.

¹¹ Abraham audū chonaa baji warra ooit'ee. Ichiaba Sara warra t'ok'aa paji. Mamīda Tachi Ak'ōrepa warra oopiji Abrahammaa, ijāa bada perā Tachi Ak'ōrepa ooit'ee ichia jaradak'a. ¹² Māpai Abraham eperā piudak'a baji mīda, warrarā chok'ara irudeepa uchi-ajida, lucero pajāde nībik'a māik'aapa p'usa ide ipu tau nāusaa nībik'a.

¹³ Ma eperāārā jōmaarāpa ijāa p'anapachida āchi piurutamaa, at'āri jōma Tachi Ak'ōrepa jarada teeit'ee āramaa unuda-e paji mīda. Mamīda ijāa p'anadap'edaa perā, k'awa p'anajida Tachi Ak'ōrepa ooit'ee ichia jaradak'a. Mapa o-īa k'īsiadak'āri āchia ne-inaa iru p'anadait'ee Ak'ōre juadeepa, apemaarāmaa jarajida ma eujā āchi p'anadap'edaamāi wāara āchide-e paji. ¹⁴ Māga jarajida it'aripema eujāde k'īsia p'anadap'edaa perā. ¹⁵ Āchi uchiadap'edaa eujāde k'īsia p'anadap'edaa paara, waya āpītee wāk'ajida. ¹⁶ Mamīda wā k'inia p'anajida p'anapataade it'aripema eujāde, māgā na p'ek'au eujā k'āyaara pipiara bairā. Māga k'īsia

p'anadap'edaa perā, Tachi Ak'ōre k'ŕa nejasia-e āchi Ak'ōre Waibia pait'ee. Irua āra-it'ee p'uuru oo iru bi ichi truade.

¹⁷ Tachi Ak'ōrepa k'awaa k'inia baji Abrahampa irude wāara ijāa bi wa māga-e. Maperā jaraji Abrahammaa chi warra Isaac peemerā māik'aapa paamerā ichi-it'ee. ¹⁸ Abrahampa ijāa bada perā, māgā peeit'ee paji chi warra apai Sara ome iru bada, Tachi Ak'ōrepa ai naaweda Abrahammaa jaraji mīda:

'Mia Isaacdeepa uchiadait'eerā pia ak'iit'ee pi mide ijāapari perā.' (Gn 21.12)

¹⁹ Abrahampa ijāaji Tachi Ak'ōrepa eperā piuda chok'ai p'irabaipii. Wāara māga pik'a baji Isaac ome. Piuda p'irabaidak'a baji, chi ak'ōrepa peei naaweda, Tachi Ak'ōrepa peenaapāde ada perā.

²⁰ Isaacpa ijāa bada perā, Tachi Ak'ōrepa jarapidak'a jaraji Jacobmaa māik'aapa Esaumaa. It'aa iidiji Tachi Ak'ōrepa Jacob Esau ome pia ak'i bapariimerā.

²¹ Jacobpa Ak'ōrede ijāa bada perā, ichi piut'ee pak'āri, it'aa iidiji Tachi Ak'ōrepa José warrarā bendiciamerā. Chonaa bada perā, ichi bordonde t'idik'aji māga ook'āri.

²² Josepa Tachi Ak'ōrepa jarada ijāada perā, ichi piut'ee pak'āri, chi arii p'anadap'edaarāmaa jaraji Israel pidaarā Egipto eujādeepa uchiadait'ee. Ichiaba jaraji māga p'asak'āri, ārapa ichi biiri auk'a ateedamerā.

²³ Moisés ak'ōreerāpa ijāa p'anadap'edaa perā, Moisés t'ok'āri māik'aapa k'ŕa wāree unudak'āri, atane ōpee mera bijida. Rey pedee waaweeda-e paji, irua jaraji mīda imik'ŕa warra chak'eerā jōmaweda peepiit'ee.

²⁴ Moisepa ijāa bada perā, chonaa pak'āri, Faraón k'au warrak'a pa k'inia-e paji. ²⁵ Ma k'āyaara apemaarā Israel pidaarā chupiria chitooni ome auk'a ba k'inia baji mimia chaaree oomaa, p'ek'au k'achia ode o-īa nipai k'āyaara. ²⁶ K'ŕsiaiji pipiara bai chupiria nibait'ee Tachi Ak'ōredeerā ome, ni p'ani misa Tachi Ak'ōrepa peiit'ee bi āchi k'aripamerā, Egiptodepema neinaa pia iru bai k'āyaara. Māga k'ŕsiaiji k'awa bada perā Tachi Ak'ōrepa teei'teeda ada pipiara bi.

²⁷ Moisepa ijāa bada perā wāji Egipto eujādeepa, rey k'ŕau bi waawee-ee. K'awa baji Tachi Ak'ōre ichi ome bi, ichi taupa unu-e paji mīda. ²⁸ Moisepa ijāa bada perā Tachi Ak'ōrepa Israel pidaarā k'aripai, āramaa Pascua fiesta oopiji. Māgide oveja peepiji, maap'eda āra te t'ūpata i chaa waa jīap'epiji *hisopo* jua chak'eerāpa. Māga oojida āchi warrarā naapemaarā peepiamaapa, Tachi Ak'ōrepa jarada perā ichi ángel peiit'ee Egipto pidaarā warrarā naapemaarā peede.

²⁹ Israel pidaarāpa ijāa p'anadap'edaa perā, Mar Rojo p'oo bide wāyaajida eujā pania wēe bik'a. Mamīda Egipto pidaarā auk'a wāyaadait'ee pak'āri, jōma toida k'iniijida.

³⁰ Israel pidaarāpa ijāa p'anadap'edaa perā, ewari siete parumaa ewari chaa p'irrabaijida Jericó p'uuru ik'aawa, Tachi Ak'ōrepa jaradak'a oodamerā. Māgā oodap'eda, Tachi Ak'ōrepa muralla choma ma p'uuru t'iak'au bada baaipiji.

³¹ Prostituta Rahabpa Tachi Ak'ōrede ijāa bada perā, ichi temāi o-īa t'ūpiji Josuépa eperāarā omé péida; ma p'uuru ak'ide chedap'edaarā. Maperā piu-e paji apemaarā ma p'uurude ijāadak'aa beerāk'a, Israel pidaarāpa ma p'uuru jōt'aa chedak'āri.

³² ¿K'āata waa jaraima? P'oyaa jōma jara-e jua araa-e perā jarait'ee Gedeónpa ooda, Baracpa, Sansonpa, Jeftepa, Davidpa māik'aapa Samuelpa oodap'edaa, Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāpa oodap'edaa paara. ³³ Māgīrāpa ijāa p'anadap'edaa perā, Tachi Ak'ōrepa āchi k'aripaji nāga oodamerā. Ūk'uru jura chōo p'oyaaajida; awaraarāpa pia ak'ijida āchi jua ek'ari p'anadap'edaarā; awaraarāpa unujida Tachi Ak'ōrepa ooi'teeda ada āchi chonaarā k'aripait'ee; awaraarāpa león it'ai jīapijida, Tachi Ak'ōrepa k'aripap'eda; ³⁴ Awaraarā t'ipitaudeepa paa-ee uchijajida; awaraarā chok'ai uchijajida espadapa jee k'inia p'anadap'edaarā juadeepa; ūk'uru juatau t'ūmaa p'anadak'āri, Tachi Ak'ōrepa pu-ataura papiji; awaraarā Tachi Ak'ōrepa sōcharra papip'eda, chōojida āchi k'ŕa unuamaa iru p'anapataarā ome; ūk'uruurāpa āchi eujādeepa jērek'oojida awaraa eujādepema chōode chedap'edaarāpa. ³⁵ Ichiaba wēraarā ūk'uruurāpa Tachi Ak'ōrede ijāa p'anadap'edaa perā, unujida āchia k'inia iru p'anadap'edaa piudap'edaarā chok'ai p'irabairuta.

Jōdee, ijāa p'anajida mīda, ūk'uru piu k'achia piujida. Ijāadak'aa beerāpa māgīrā jita atadak'āri, māgapachida: "Péida-eda apachida, Cristode ijāa amaarutamaa". Mamīda māga ooda-e paji. Maperā piujida. Āchia k'awajida piudap'eda, Tachi Ak'ōrepa āchi waya chok'ai p'irabaiipiit'ee iru ome p'anapataadamerā, waa piuda-ee. ³⁶ Ichiaba ijāadak'aa beerāpa ūk'uru imik'ŕaarāmaa ik'achia jarajida māik'aapa wijida. Ma awara cadenapa jīdap'eda, carcelde t'i nībijida. ³⁷ Awaraarā māupa bat'a peejida maa-e pirā serruchopa esājīak'a t'oop'e peejida. Ūk'uru peejida espadapa. Ūk'uru chupiria oveja e maa-e pirā cabra e jī nipapachida; jarra oopachida māik'aapa chīarapa āra k'achia ooruta choopachida. ³⁸ Na p'ek'au eujāde ichita p'anadaik'araa baji, āchi ik'aawa p'anadap'edaarā k'āyaara pipiara

p'anadap'edaa perã. Mãga p'anajida Tachi Ak'õrede ijãa p'anadap'edaa perã. Nipapachida eujã pania wêe bide mãik'aapa mêe, eera jêra bimãi. Maapai p'anapachida yooro te uriade mãik'aapa mãu te uriade.

³⁹ Ma jõmaarãpa Tachi Ak'õrede ijãa p'anadap'edaa perã, irua ãra k'aripaji mãik'aapa pia ak'iji. Mamãda piudai naaweda, Tachi Ak'õrepa ãramaa teeit'eeda ada maarepida unuda-e paji. ⁴⁰ Irua k'inia baji ãrapa ne-inaa pipiara iru p'anadamerã tachi ome auk'a. Iru ùraa chiwidi k'aurepa wêpapiji ãrapa p'ek'au k'achia oopatap'edaa tachide ome auk'a, jõmaweda p'ek'au k'achia wêe p'anadamerã ichi k'Trapite.

12

Choodaipia bi Cristode ijãa p'anide

¹ Mãpai ma ijãa p'anadap'edaarã chok'araarãpa tachi ak'imaã p'anadairã Ak'õre trudeepa, p'anapataadãma ãra p'anapatap'edaak'a. Ara p'irapataarã jip'a p'irapatak'a panadait'ee ãchi p'ira wãrutamaã, mãga pik'a Cristode ijãadãma. Oo amaadãma p'ek'au k'achia mãik'aapa ne-inaa Tachi Ak'õrepa oopi-e bi. Jip'a oodãma Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a, irumaa p'anaruta misa. ² Mãga oo p'anide k'Isiadãma Jesucristode, irua naapiara ijãa bada perã ichi piurumaa. Irã ichia mãgã tachi k'aripapari, pipiara ijãa wãdamerã piurutamaã. Ichi kurusode chupiria piuk'ãri, k'Ëra nejasia-e paji mãgã piut'ee, k'awa bada perã chupiria nãbap'eda, o-ia bait'ee. Mãgã irã su-ak'i bi Tachi Ak'õre su-ak'i beepari juaraare.

³ Parãpa k'Isiadaipia bi Jesús chupiria nãbada ijãadak'aa beerã k'aurepa. Æchia ijãadaamaã p'anajida irua ooda unudak'ãri mãik'aapa irua jarada ùridak'ãri. Mãgã oojida mĩda, iru choopachi. Mãgã parã auk'a choodaipia bi irude ijãa p'anide. Sêdaik'araã bi mãik'aapa p'oyaa choo-eda adaik'araã bi. ⁴ Parã mãgã choo jõnide, waide p'ek'au k'achia oopi k'inia p'anirãpa parã peeda-e p'ani Jesús peedap'edaak'a. ⁵ ¿K'Ëra atua p'anik'ã Tachi Ak'õrepa parã ùraada, eperãpa chi warra ùraa bik'a? Iru ùraa p'ãdade jara bi:

'Warra, pia k'Ësãji Tachi Ak'õrepa jarateek'ãri itria pik'a bide. Irua k'irãpapik'ãri pia ne-inaa k'achia oopata, k'Ëra pia-ee beenãaji. ⁶ Tachi Ak'õrepa mãgã itria pik'a bide ak'ipipari pi k'inia iru bi mãik'aapa wimaa pik'a bide miapik'ãri, ak'ipipari wãara pi ichi warra.'
(Pr 3.11-12)

⁷ Mapa choo p'anadaipia bi mia jõnide, Tachi Ak'õrepa jarateemaã bairã na eujãdepema ak'õrepa ooparik'a. Mãga oopari ichia k'inia bita oo k'awaadamerã. Na eujãdepema ak'õreerãpa ãchi warrarã ùraapata mãik'aapa itriapata ne-inaa k'achia oodak'ãri. ⁸ Mãgã ichi-aba Tachi Ak'õrepa oopari. Mãga oo-e pirã, parã ichi warrarã-e; jip'a awaraã ak'õredepema. ⁹ Tachi k'aipee p'anadak'ãri, ak'õreerãpa itriapachida ne-inaa k'achia oodak'ãri. Mapa tuchia ãra waawee p'anapachida. Mãgã bi pirã ak'õreerã na eujãdepema ome, Tachi Ak'õre auduparia waaweadaipia bi irua tachi wimaa pik'a iru bak'ãri, iru ome ichita p'anapataadait'ee perã. ¹⁰ Taarã-e nide tachi k'aipee weda tachi ak'õreerãpa ùraapachida mãik'aapa itriapachida tachimaa ne-inaa oopi k'inia p'anadak'ãri. Jõdee Tachi Ak'õrepata ichita pia ùraapari mãik'aapa itriapari pipiara p'anapataadamerã, t'ãri pia ichik'a. ¹¹ Tachi Ak'õrepa tachi itriamaã bi misa, k'Ëra pia-ee p'anapata. Mamãda ma t'ëepai pia k'Ësia p'aneedak'ãri, oo k'awaa wãpata irua oopi k'inia bik'a mãik'aapa k'ãiwee p'anapata.

¹² Maperã t'ãridepai choopataãti ijãa p'anide. Parã ùk'uru p'irapataarãk'ata p'ani. Mãirã ãyapaadaidak'ãri, juatau t'ũmaadaipata mãik'aapa biiri wêredaipata. ¡Mãgã p'ananaãti! ¹³ Ma k'ãyaara naawedapema oodap'edaak'a pia oopataãti Tachi Ak'õrepa parãmaa oopi bik'a. Mãga ooruta pirã, pia ijãada-e p'anirã pia ijãapidai. Parãpa oo p'anapatak'a ãchia auk'a oo k'inia p'anadai.

K'Ërak'aupai Tachi Ak'õre Ùraa ùri k'iniada-e pai

¹⁴ Jiridaipia bi k'ãiwee p'anapataadait'ee jõmaarã ome mãik'aapa oo p'anapataãti Tachi Ak'õrepa oopi bik'a. Mãga oodaipia bi k'awa p'anadairã Tachi Ak'õrepa oopi bik'a ooda-e p'anirã irumaa p'oyaa wãda-e. ¹⁵ ¡K'Ërak'aupai ijãa amaã p'aneedai Ak'õrepa Jesucristo pëida, ichia tachi k'inia iru bairã! Ichiaba apidaapa ùridaik'araã bi ijãa amaapi k'inia p'anirãpa jaratee p'ani Jesucristopa oodade. Ma jaratee p'ani neera k'achiak'ata bi, todak'ãri, chok'ara peepari perã. ¹⁶ Apida awaraã ome k'ãik'araã bi, miak'ãi-e bi pirã. Ichiaba oodaik'araã bi Esaúpa oodak'a. Ichia Tachi Ak'õre waaweek'aa paji. Jacobmaa teei chi ak'õre net'aa atait'ee pada mãik'aapa Tachi Ak'õrepa iru pia ak'it'ee pada, warra naapema pada perã. Mãga teji chik'o p'arat'u abaa pari. ¹⁷ Parãpa k'awa p'ani ma t'ëepai pia k'Ësiak'ãri, chi ak'õrepa teeit'ee pada net'aa audú ata k'inia baji mãik'aapa audú k'inia baji Tachi Ak'õrepa ichi pia ak'imerã. Mamãda audupai jëeji mĩda, mãga uchã-e paji, ai naaweda chi ak'õrepa jarada perã Tachi Ak'õrepa jarapidak'a; Jacob pipiara ak'it'ee Esau k'ãyaara.

¹⁸ ¡K'Ísíati! Tachi Ak'õre Ûraa chiwidi k'aurepa, parã iru k'ait'aara wãpata Israel pidaarã wãdap'edaa k'ãyaara, irua Moisemaa jarada k'aurepa. Naaweda irua Moisemaa pedeeji ee it'ia bideepa, mama bada perã. Maapai tachi chonaarã mãgi ee it'ia bi k'ait'a wãdap'eda, t'ipitau it'aa urua nibik'a unujida. Ichiaba unujida p'ãriu jjararak'a ma ee aneu cheru. Ma awara ùrijida nãumia pururua nibi mãik'aapa pa jiwaa nibi. ¹⁹ Mãga unudak'ãri, ichiaba ùrijida trompeta jiwaa nibi mãik'aapa Tachi Ak'õre ãchimaa pedeemaa bi. Chi mãga ùridap'edaarã audu p'era jõnãpa chupiria iidijida Moisemaa, Tachi Ak'õrepa ãchimaa waa pedeenaamerã. ²⁰ Mãga oojida p'oyaa chooda-e pada perã Tachi Ak'õrepa jarak'ãri: 'Chi t'iaru na eede, ne-animal paara, peet'ãati mãupa.'

(Ex 19.12-13)

²¹ Ma ewate jõmaarãta p'era para baji. Mapa Moisepa pida mãgaji: 'Mi audu p'era nibida aji.'

(Dt 9.19)

²² Jõdee mãga-e parã ome. Jip'a it'aa t'ĩmaa bide k'ait'a wã p'ani Tachi Ak'õre bimaa it'aripema eede t'jjarapata Siõn mãik'aapa Tachi Ak'õre, chi ichita chok'ai bi, k'irapite panapata it'aripema p'uuru Jerusalede. Mama unu p'ani angeleerã cho-k'ara see jõni, o-ia k'ari para bi. ²³ Ichiaba mama unu p'ani Tachi Ak'õre warrarã, chi it'ari t'ĩ p'a jera biirã. Mãgürã jõma Tachi Ak'õre warra naapemaarãk'a, Jesucristode ijãapata perã. Mama ichiaba unu p'ani Tachi Ak'õre, na p'ek'au eujãdepemaarãpa pia mãik'aapa k'achia oopata ak'ipari. Ma awara unu p'ani chonaarãwedapema ijãa p'anapatap'edaarã, p'ek'au k'achia wẽe p'ani Cristo k'aurepa. ²⁴ Mama unu p'ani Jesús, Tachi Ak'õrepa pẽida ichi ùraa chiwidi jaramerã. Mama iru waa jãap'eda k'aurepa Tachi Ak'õre bimãi, parã p'ek'au k'achia wẽe p'ani iru k'irapite. Ma waa awara bi Abel waa k'ãyaara. Tachi Ak'õrepa Abel waa unuk'ãri, chi Abel peeda k'achia oo k'inia baji. Mamãda Cristo waa unuk'ãri, irude ijãapataarã p'ek'au k'achia wẽpajida perã mãgi waapa, k'achia oo k'iniak'aa Tachi Ak'õrepa.

²⁵ Mapa parãpa Tachi Ak'õre Ûraa ùridaipia bi. Ma ee it'ia bideepa pedeeek'ãri, Tachi Ak'õrepa chupiria k'awa-e paji pirã ichi ùraa ùridaamaa p'anadap'edaarã, audupiarã tachi iru juadeepa uchiada-e pai, ùridaamaa p'ani pirã iru ùraa jara pẽida it'ariipa ichi Warra k'ap'ia pari. ²⁶ Ma ewate Tachi Ak'õrepa pedeeek'ãri, eujã wẽre jira ataji. Mamãda irapema ewari jara bi:

'Ewari cherude eujã waya wẽre jira atait'eeda a bi, pajã paara.'

(Hag 2.6)

²⁷ Mãgi pedee waya jara k'inia bi ma wẽre jira atarude Tachi Ak'õrepa jõt'aait'ee ichia ooda na p'ek'au eujãde nibi mãik'aapa pajãde nibi. Jõdee ne-inaa it'aripema mãik'aapa ichide ijãapataarã ichiak'au biit'ee. ²⁸ Mãgã tachi, Tachi Ak'õre trua wërek'aade p'anadait'ee perã, gracias jaradãma irumaa mãik'aapa oodãma irua oopi bik'a, t'ãripa mãga oo k'inia p'anadairã. Ma awara Tachi Ak'õre waaweedãma, irua mãga k'inia bairã. ²⁹ Ma jõma oodãma Tachi Ak'õrepa ichi ùraa ùri k'iniadak'aa p'anürã k'achia ooit'ee perã. Ooit'ee t'ipitaupa ne-inaa paa jõt'aaparik'a.

13

Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a oodaipia bi

¹ Chik'inia p'anapataãti. Mãga p'anapataadaipia bi Cristode ijãapataarã, iru k'aurepa ipemaarã p'anadairã. ² Parãmaa te iidì chedak'ãri, wãak'anãati. Tachi chonaarãpa te wãak'ada-ee, t'Upipachida ãchi temãi pacherutaarãmaa. Ûk'uruurãpa k'awada-ee, angeleerã k'ãipijida.

³ K'irãpãti mãik'aapa k'aripapatãati carcelde p'anürã Cristo k'aurepa. Chupiria k'awãati parã jida mãga p'aneedai perã. Ichiaba ijãadak'aa beerãpa parã k'õp'ãyoorã miapi p'anadak'ãri Cristo k'aurepa, k'aripapatãati, parã jida mãga p'anadap'edaa perã.

⁴ Miak'ãi p'anürã awaraarã ome k'ãinãati, Tachi Ak'õrepa jara bairã chi miak'ãidapa awaraa iru baik'araa bi. Ichiaba tuu bipã awaraarã jirũk'araa bi mãirã ome k'ãiit'ee. Tachi Ak'õrepa chi mãga oo p'anürã k'achia ooit'eeda a bi.

⁵ P'arat'a waibia ichita jirinãati waa k'inia bairã. O-ia p'anãti pãchia iru p'ani omepai, Tachi Ak'õrepa jara bairã:

'Mia pi ak'ia amaa-e. Ewari apida ituaba atabẽi-e.'

(Dt 31.8)

⁶ Mapa waawee-ee tachia jaradaipia bi:

'Tachi Ak'õrẽpata mi k'aripapari. Mapa mia eperãarã jua waawee-e bi.'

(Sal 118.6)

Ijãadaipia bi naawedapema jarateepataarãpa jarateedap'edaa

⁷ Naawedapema jarateepataarã k'irãpãti. Mãgürãpa ãchi jirrutamaa ijãapachida Jesucristopapai eperãarã o k'achiadeepa k'aripa atai. Mãga parãmaa pia jarateepachida, auk'a ijãa p'anapataadamerã. Mapa ãrak'a ijãapatãati.

⁸ Jesucristo awara pa-e pait'ee. Naawedapemaarã o k'achiadeepa k'aripa ataji, irapemaarã auk'a k'aripapari mãik'aapa waide t'oda-e p'anadait'eerã auk'a k'aripait'ee.

⁹ Parāmaa naawedapema jarateepataarāpa jarapachida Tachi Ak'ōrepa Jesucristo pēiji eperāarā o k'achideepa k'aripa atade, tachi k'inia iru bapari perā. Ma wāara perā, t'āriipa waapiara ijāadāma irude. Ijāanāati awaraa ne-inaa k'īra t'ādoō jarateepataarā pedee. Māirāpa jara p'ani Tachi Ak'ōrepa eperāarā k'aripapari k'o p'anadairā ne-animalaarā peedap'eda, paadap'edaa altarde. Mamīda māga oo bīpa apida p'ek'au k'achia wēe bak'aa Tachi Ak'ōre k'īrapite.

¹⁰ Moisepa p'ādade jara bik'a oo p'anīrāpa p'oyaa k'awada-e Cristopa āchi pari kurusode ooda. ¹¹ Ma jara bik'a oodak'āri, p'aareerā poro waibiapa ne-animal waa atap'eda, atepari ma cuarto edupiara bide Tachi Ak'ōre te waibiade. Māgī waa bipari Tachi Ak'ōre bimāi eperāarā miapinaamerā āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Mamīda ma ne-animal peeda k'ap'ia p'uurudeepa taawaa atepata paadait'ee. ¹² Jōdee Jesús p'uurudeepa taawaa ateejida māik'aapa mama miapijida piurumaa. Māgā piuda perā eperāarā pari, āchia p'ek'au k'achia oopatap'edaa wēpapiji ichi waa bat'ada k'aurepa. Māga ooji āchi p'ek'au wēe p'aneedamerā Tachi Ak'ōre k'īrapite. ¹³ Moisepa p'ādade jara bi k'achia baji piut'ee p'uurude taawa. Māga baji mīda, Cristo māgā piuji k'īra unuamaa iru p'anadap'edaa perā. Mamīda irua māgide k'īsia-e paji k'awa bada perā piut'ee tachi pari. Mapa wādāma iru ome p'uurudeepa taawaa pik'a. Uchiadāma ma chonaarāwedapema ūraa jua ek'ariipa p'anadait'ee ūraa chiwidi jua ek'ari, tachi k'īra unuamaa iru p'ani mīda Cristo iru p'anadap'edaa k'a. K'īsiada-ee, waapiara irude ijāadāma. ¹⁴ Na p'ek'au eujāde p'uuru apida ichita ba-e pait'ee. Maperā tachia k'īsia p'ani it'aripema p'uuru k'īra wāreede. Mamata p'anapataadait'ee Tachi Ak'ōre ome. ¹⁵ Māpai Jesucristo māgā piuda perā tachi pari māik'aapa tachi k'aripapari perā, it'aa t'īmaa bide ip'ii jaradāma: “Ak'ōre, pi ichita t'āri pia bapari, Jesús tai k'aripamerā pēida perā.” ¹⁶ Ichiaba k'īra atuanaati chik'aripa p'anapataadait'ee māik'aapa wēe beerāmaa teedait'ee pāchia iru p'ani net'aadepema, Tachi Ak'ōrepa māgata k'inia bairā. Māga oodak'āri, Tachi Ak'ōre t'āri o-īapidai.

¹⁷ Ma awara oopatāati pāchi ak'ipataarāpa jara p'anik'a, āchia parā ak'i p'anadairā māik'aapa parā k'aripa p'anadairā Tachi Ak'ōre Ūraa k'awaadamerā. It'aa t'īmaa p'anide ārāpata jaradait'ee āchia parā ak'i p'anadap'edaa māik'aapa parāpa oodap'edaa. Maperā oo p'ani pirā āchia jara p'anik'a, āchi o-īa p'anadait'ee Tachi Ak'ōre k'īrapite, parāpa ijāapata perā. Mamīda māga ooda-e pirā, āchi k'īsia p'ua p'anadait'ee iru k'īrapite.

¹⁸ It'aa t'īpataāti Tachi Ak'ōremaa tai pari. Taipā k'awa p'ani irua pia p'anaut'ee. Tachi Ak'ōrepa tai k'īsia p'ua k'īsiapi-e, irua oopi bik'a oo p'anadairā māik'aapa māga oo k'inia p'ani jai-idaarutamaa. ¹⁹ Ichiaba mia enenee nībi it'aa t'īpataadamerā mi pari Tachi Ak'ōrepa mi k'aripamerā, waya isapai wā k'inia bairā parā ak'ide.

Na k'art'a p'ā aupak'āri ūraada

²⁰ Tachi Ak'ōrēpata tachi k'āiwee p'anapipari. Jesús waa bat'ada k'aurepa ichia eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata wēpapiji, māik'aapa Jesucristo chok'ai p'irabaijiji. Maap'eda ichi ūraa chiwidi k'aurepa Cristo biji tachi ak'ipari waibia, irude ijāapataarā ichita ak'i bamerā māik'aapa k'aripamerā, oveja ak'iparipa ichi ovejaarā ak'iparik'a. ²¹ It'aa t'īmaa bide parā pari mia jara bi: “Ak'ōre, āra pia ak'i baparijiji, pia oopi bik'a oo k'awaa wādamerā. Tachia māgā oodai māik'aapa pi t'āri o-īapidai Jesucristopa k'aripak'āri. Ak'ōre, jirua pi k'īra wāree ichita iru bapariit'ee! ¡Amén!”

²² Ipemaarā, mia k'inia bi parāpa na k'art'a pia leedamerā māik'aapa aide jara bik'a oodamerā. Na k'art'a mak'ara teesoo-e bi, ne-inaa waa at'āri p'āi paraa perā.

²³ Mia parāmaa k'awapi k'inia bi tachi ipema Timoteo uchijai carceldeepa. Nama mi bimāi isapai pacheru pirā, iru ome parā ak'ide wāit'ee.

²⁴ Salude tēeti parā ak'ipataarāmaa māik'aapa awaraa Cristode ijāapataarāmaa. Italiade-pema ijāapataarāpa parāmaa salude tee pēiruta.

²⁵ Mia it'aa iidi bi Tachi Ak'ōrepa parā jōmaweda pia ak'i bapariimerā.

Māgapai paji.

SANTIAGO

Santiagopa K'art'a P'áda Judiorã Ijãapataarãmaa

Santiago, Jerusalemdepema ijãapataarã poro waibiapa na k'art'a p'áji. Cristo chok'ai p'irabaip'eda, unupiji nãgi Santiagomaa (1 Co 15.7). Santiagopa na k'art'a p'á p'ëji judiorã Cristode ijãadap'edaarã, eujã awara-awaraade p'ananadap'edaarãmaa. Ma ijãapataarã úraaji ichita ijãapataadamerã Cristopa k'inia bik'a.

Salude jarap'eda, naapiara Santiagopa jara bi ijãapataarãpa jiridamerã k'isia k'awaa p'anadait'ee mãik'aapa ijãa-ijãa p'ananaadamerã (cap. 1.1-18). Jara bi oopataadamerã Ak'õre Úraade jara bik'a; jip'a ma úraa úridai k'áyaara (cap. 1.19-27) mãik'aapa eperãrã úk'uru piara ak'inaadamerã awaraarã k'áyaara, Tachi Ak'õrepa ijãapataarã jómaweda auk'a pia ak'ipari perã Cristo k'aurepa (cap. 2.1-13). Jara bi k'áata jara k'inia bi Tachi Ak'õrede ijãapari (cap. 2.14-26). Jara bi tachi k'íramede; sãga ma k'aurepa k'achiade baaidai (cap. 3.1-12). Jara bi wãara k'isia k'awaa p'anirãde (cap. 3.13-18) mãik'aapa sãap'eda ijãapataarã chik'inia p'anada-e (cap. 4.1-12). Jara bi audua pedeenadamerã (cap. 4.13-17) mãik'aapa p'arat'ara beerã úraa bi (cap. 5.1-6). T'ëepai jara bi choodamerã ára ijãa p'anide mãik'aapa it'aa t'ipataadamerã k'ayaa beerã pari (cap. 5.7-20).

Salude pëida

¹ Mi, Santiagopa oopari Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a mãik'aapa Tachi Waibia Jesucristopa k'inia bik'a. Na k'art'a pëiru parã Israeldeepa uchiadap'edaa éreerã docedepema ijãapataarãmaa, t'imí na p'ek'au eujãde p'ani chaa. Pia p'anáti.

Ijãapataarã nepirade p'ani pijida, o-ía p'anadaipia bi

² Ípemaarã Cristo k'aurepa, parã nepirade p'anadak'ári maa-e pirã chupiria jónadak'ári, waapiara Cristode o-ía ijãa p'anáti. ³ Mãgá choodak'ári, k'awa p'ani ne-inaa k'íra t'ádo choodai. ⁴ Mãgá choo p'ani misa, ichiak'au Tachi Ak'õremaa oopiti irua k'inia bik'a. Mãgá parãpa ne-inaa apida faltada-e pait'ee irua oopi k'inia bi parãmaa. Pia k'isiapataadai mãik'aapa jõma pia oopataadai, irua k'aripa bairã.

⁵ Mamída parãdepemapa k'awa-e bi pirã k'áata oopipia bi chupiria nĩbide, it'aa t'íji Tachi Ak'õrepa k'awapimerã. Tachia chupiria iidiruta pirã, iru k'írau-epi. Ma k'áyaara k'aripait'eepi, ne-inaa jõmaade tachi k'aripa k'inia bapari perã. ⁶ Mapa Tachi Ak'õremaa it'aa t'ík'ári, ijãaji wãara irua ooit'ee pia iidi bik'a. K'ísianãaji: “¿Mia oo k'inia baik'í irua k'inia bik'a wa mãga-e?” Mãgee eperã k'isia nãga bi: ara p'usa abaamã bak'áak'ata bi. ⁷ Mãgee eperãpa ijãa-e Tachi Ak'õrepa ichi k'aripai. ⁸ Idi ne-inaa aba ijãapari mãik'aapa nu ne-inaa awaraa ijãapari. K'íra jip'a ijãak'aa.

Chupiria beerã p'arat'ara beerã ome

⁹ Piara k'awaadamerã sãga oodaipia bi chupiria jónide, parãmaa nãga nepiriit'ee. Ijãapari aba chupiria bi pirã p'arat'ara wëe, o-ía baipia bi Tachi Ak'õrepa iru auk'a pia ak'ipari perã apemaarã ijãapataarãk'a. Ma awara o-ía baipia bi it'ari banait'ee perã. ¹⁰ Jõdee ijãapari p'arat'ara bi o-ía baik'araa bi p'arat'ara bairã. Eperã p'arat'ara bi taarã chook'aa, nep'ono ewaraade bik'a. ¹¹ Mãgee nep'ono pi-ia bi t'ok'ári tap'eda. Mamída ai íri ak'õrejiru jëra nĩbeek'ári, piidaipari wãsiapa. Taarã-e nide ma nep'ono pi-ia jõdaipari. Mãga pik'a bi eperã p'arat'ara bee. Mímia oomaa p'anide pida, jõma áchia iru p'ani jõdari.

Tachi Ak'õrepa k'isia k'achia k'isiapik'aa

¹² Tachi Ak'õrepa o-íapipari eperã chupiria nĩbide maa-e pirã nepirade nĩbide, chook'ári Cristode ijãa bairã. Mãgá chook'ári, Tachi Ak'õrepa ma eperãmaa it'aripema poro jira teelit'ee; pia jarait'eera, ichita ichi ome bapiit'ee. Ichia mãga oopari jõma ichi k'inia iru p'anirã ome, chonaarãweda mãga jarada perã. ¹³ Mamída mãgá nepirade jónide abaapa k'isiaru pirã k'achia ooit'ee, jaraik'araa bi: “Tachi Ak'õrepata mãga oopi bi”. Mãga jaraik'araa bi Tachi Ak'õrepa k'isiak'aa perã ne-inaa k'achia ooit'ee. Ma awara eperãmaa mãga k'isiapik'aa. ¹⁴ Jip'a tachi t'árideepata k'isia k'achia uchiapari. Maap'eda ne-animal trampade t'úprik'a carnada k'oit'ee, mãga pik'a eperã ichia k'isia k'achia oo k'iniadaik'ári, ¹⁵ ma ne-inaa k'achia oopari. Chi mãga ooyaa bi atuat'ee.

¹⁶ Maperã ípemaarã k'inirã, pãchi itu k'úrapináti. K'ítrak'aupai k'isiadai Tachi Ak'õrepa k'isiapi ne-inaa k'achia ooit'ee. ¹⁷ Mãga-epi. Tachia ne-inaa pia jómaweda iru p'ani Tachi Ak'õre k'aurepata iru p'ani. Irua ooji ak'õrejiru, atane mãik'aapa lucero. Mãgí edaare idaapata, edaare idaadak'aa. Tachi Ak'õre mãga bada paara, edaare k'isiapik'aji k'achia ooit'ee; edaare k'isiapik'aji pia ooit'ee. Mamída mãga-e. Ichita pia oopari. ¹⁸ Mãgá pia oopari perã, apemaarãpa irude waide ijãadai naaweda, tachi judiorãmaa k'awapiji ichia wãarata

jara pëida, ma ũraa wāarade ijāadap'eda, atuanaadamerā. Māga ooji k'inia bairā ichi k'īrapite pia nipadamerā.

Tachi Ak'ōre Ũraa ũripataarāpa oopata

¹⁹ Ipemaarā k'iniarā, Tachi Ak'ōrepa māga ooda perā tachi-it'ee, k'īri ēesaa p'anāti iru ũraa ũridamerā. Mamīda pia k'īsiati pedeedai naaweda. Ma awara isapai k'īraunāati. ²⁰ Mia māga jara bi chi isapai k'īrauyaa bipa ook'aa perā Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a. ²¹ Maperā k'achia k'īra t'ādo k'īsia amāati. P'ananāti naaweda p'anapatap'edaak'a, waide ijāada-e p'anadak'āri. Ma k'āyaara audua-ee ōoti Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a. Ichiaba k'īsiapatāati irua wāarata jara pëidade, ma k'aurepata ijāapata perā māik'aapa it'aa wādait'ee perā.

²² Māga ooda-e pirā, pāchi k'inia ijāa p'anik'ata bi. Mia māga jara bi ũk'uruurāpa k'īsiadai perā Tachi Ak'ōre Ũraa ũri bipapai oo p'ani irua k'inia bik'a. Mamīda pāchi itu k'ūrapi p'ani. Tachi Ak'ōre Ũraa ũridak'āri, oodaipia bi irua jara bik'a. ²³ Chi māga oo-e bipa ara eperāpa espejode ichi k'īra ak'iparik'ata bi. ²⁴ Jāgí eperā espejode ak'ī bak'āri, ichi k'īra pia unupari. Mamīda ma espejodepa āyaa wāk'āri, espejode unuda k'īra atuadaipari. ²⁵ Māga pik'a bi eperā ome Ak'ōre Ũraa ũrik'āri. Ũrii Tachi Ak'ōrepa ichimaa oopi k'inia bi. Mamīda, ai t'ēepai ichia ũrida k'īra atuadaru pirā, oo-e pai Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a. Jōdee chi ooparipa Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a nāga bi. Tachi Ak'ōrepa Ũraa Pia jara pëida Cristode ũrik'āri, aide k'īsia wāpari māik'aapa Cristode ijāapari. K'īra atua-ee māgí jara pëida, Cristopata k'aripapari perā ichia oomerā ma ũraade jara bik'a. Māga ook'āri, t'āri o-ia bapariit'ee.

²⁶ Eperāpa k'īsiati Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a oo bi, it'aa t'ipari perā maa-e pirā primisia teepari perā. Mamīda ik'achia pederu pirā awaraarā āpite maa-e pirā audua pederu pirā, ichi itu k'ūramaa bi, wāra Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bik'a oo-e bairā. ²⁷ Wāra Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a ooparipa oomaa bapari ijāadak'aa beerāpa k'achia oopata k'īra t'ādo. Ma awara k'aripapari ak'ōre wēe beerā māik'aapa p'ētrāa beerā āchi chupiria jōnide.

2

Sāgá awaraarā ak'idaipia bi

¹ Ipemaarā, parāpa k'awa p'ani net'aa jōma Tachi Waibia Jesucristo jua ek'ari nībi. Iruata Tachi Ak'ōre k'īra wāree iru bi. Māga k'awa p'anita māik'aapa irude ijāa p'anita, ¿sāap'eda parāpa aba k'iniara iru p'anapatama apemaarā k'āyaara? Tachi Ak'ōrepa māga oopik'aa. ² ¿Sāga pak'ajima parāpa mia jararuk'a oodap'edaa paara? Parā cheepurudak'āri it'aa t'idait'ee, pachei aba p'arat'ara bi māik'aapa aba chupiria bi. ³ Chi p'aru pi-ia jī bi māik'aapa sortija nēedee jī bi pipiara ak'idai chi p'aru sore jī bi k'āyaara. Jaradai ma p'arat'ara bīmaa: “Nama su-ak'ī ba chéji su-ak'ī beepata pipiara bide.” Jōdee ma chupiria chimaa jaradai: “Jāma bainī banāji, maa-e pirā jāma su-ak'ī banāji.” ⁴ Māga oodap'edaa paara, Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a ooda-e p'anak'ajida. Mapa parāpa māgá oo p'ani pirā, pia ooda-e p'ani. Cristo Tachi Waibiada a p'ani mīda, jara p'ani chisāgita k'iniadaipia bi apemaarā k'āyaara. Māga oodak'āri, k'achia k'īsia p'ani.

⁵ Ipemaarā k'iniarā, jūrīti! Tachi Ak'ōrepa audú jirit'erajipi chupiria chedeerā, Cristode ijāadap'eda, o-ia p'anapataadamerā na p'ek'au eujāde, k'awa p'anadairā irua āchi k'aripapari. Ma awara āchi jirit'eraji it'aa wādamerā. Tachi Ak'ōrepa māga oopari āchi-it'ee māik'aapa jōma iru k'inia iru p'anirā-it'ee, chonaarāweda māga jarada perā. ⁶ Tachi Ak'ōrepa māgá chupiria beerā jirit'eraji mīda, parāpa p'arat'ara beerā pipiara ak'ipata chupiria beerā k'āyaara. ¿K'awada-e p'anik'ā p'arat'ara beerāpata parā chupiria oo iru p'anapata māik'aapa charraarā k'īrapite atadaipata? ⁷ Ma awara āchia Jesucristo t'ī ichi k'inia ik'achia jarapata. Māga oopata Tachi Waibia Jesucristopa jōmaarāmaa pia oopari mīda. jīru t'īdeta parā poro choopijida! Māga bita, ¿sāga ārata pipiara ak'idaima chupiria beerā k'āyaara?

⁸ Ma k'āyaara oodaipia bi Tachi Ak'ōrepa ũraa waibiara bide jara bik'a ichi ũraa p'āpidade: 'Awaraarā k'inia iru bapariiji pichi k'ap'ia k'inia iru baparik'a.' (Lv 19.18)

⁹ Māgá parāpa eperāarā ũk'uru ak'ī p'ani pirā pāchi k'ap'ia ak'ipatak'a, mamīda māga ooda-e p'ani pirā jōmaarā ome, k'achiata oomaa p'ani Tachi Ak'ōre k'īrapite. Māgá oodak'āri, ooda-e p'ani iru ũraa p'ādade jara bik'a. ¹⁰ Eperāpa Tachi Ak'ōrepa Ũraa jaradadepema aba oo-e pirā, ichita iru ũraade jara bik'a jōmaweda oo-e bi. ¹¹ Iruata jaraji: 'Miak'āi bi awaraarā ome k'āināaji.'

Ichiaba jaraji:

'Eperā peenāaji.'

(Ex 20.13-14)

Mapa awaraa jiri-e pijida, eperā peeru pirā, ichita oo-e bi jōmaweda Tachi Ak'ōrepa jara bik'a. ¹² Mamīda parāpa Cristode ijāadak'āri, ma ũraa p'āda jua ek'ariipa uchija. Mapa parāpa pia pedeedaipia bi awaraarāde māik'aapa jōmaarā auk'a ak'idaipia bi, ewari cherude Tachi Ak'ōrepa ak'it'ee perā ichide ijāapataarāpa oopatap'edaa māik'aapa

pedeepatap'edaa. Māgá k'awaaait'ee ichia jaradak'a oojida wa ooda-e paji. ¹³ Māgá Tachi Ak'ōrepa na p'ek'au eujādepemaarāpa oopatap'edaa ak'ik'āri, chupiria k'awa-e pait'ee awaraarā chupiria k'awada-e p'anadap'edaarā. Jōdee chupiria k'awaaait'ee awaraarā chupiria k'awadap'edaarā. Māirā o-ia uchiadait'ee iru k'īrapite, oodap'edaa perā irua jaradak'a.

Tachi Ak'ōrede wāara ijāapataarāpa oopata irua k'inia bik'a

¹⁴ Māpai ipemaarā, k'īsiati mia jararude. Eperāpa Tachi Ak'ōrede ijāa bida ai. Mamīda māgipa chīara k'aripak'aa pirā Ak'ōrepa oopi k'inia bik'a, ichi k'inia māga jara bi. Māga jara bipapai it'aa wā-e pait'ee. ¹⁵ Pia jarait'eera, ijāapari abaapa unuru pirā awaraa ijāapari p'aru wēe bi jisua-it'ee, māik'aapa chik'o wēe bi k'oit'ee, ḡsāgak'ajima nāga jarada paara? ¹⁶ "P'aru mōtaapa pira bēeji jisupiamama māik'aapa nek'ōji bi jāwaa beerumaa. Maap'eda pia wāji Tachi Ak'ōre ome." Māga jara bide maarepida tee-e pirā ma ijāapari chupiria chimaa, ḡk'āare piata baima? Ichi k'inia māga jaraji. ¹⁷ Māga pik'a bi chi jara bipa: "Mia Tachi Ak'ōrede ijāapari." Mamīda māgi eperāpa ook'aa pirā Tachi Ak'ōrepa jara bik'a ichi ūraade, ma eperāpa ichi k'inia māga jara bi.

¹⁸ Ewaa eperāpa jarai: "Pia Tachi Ak'ōrede ijāa bi māik'aapa mia ne-inaa oopari irua jara bik'a. Mamīda pia ne-inaa oo-e pirā irua jara bik'a, māgara wāara ijāa-e bi. Jōdee mia māgá irua jara bik'a oopari perā, pia k'awaaia mia wāara ijāa bi." ¹⁹ K'awa bi pia ijāa bi Tachi Ak'ōre apai. Wāarapi, mamīda māga ijāa bipa tachi it'aa wā-e pait'ee. Netuaraarāpa ichiaba māga k'awa p'ani. Mamīda p'era p'anapata k'awa p'anadairā Tachi Ak'ōrepa āchi k'achia ooi't'ee. ²⁰ Pariatua k'īsiānāaji. Ma k'āyaara ooji Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a. K'awāaji wāara Tachi Ak'ōrede ijāa bipa oopari irua oopi bik'a. ²¹ Chonaarāweda auk'a māga paji. Tachi chonaarāwedapema Abrahampa ichi warra ateeji ee nok'ode biit'ee altar īri māik'aapa peit'ee Tachi Ak'ōre-it'ee, Tachi Ak'ōrepa irumaa māga jarada perā. Māgá Abrahampa chi warra wāak'a-e pada perā, wāara p'ek'au k'achia wēe beeji Tachi Ak'ōre k'īrapite. ²² Ai naaweda Abrahampa Tachi Ak'ōrede ijāaji. Mamīda ichia ook'āri Ak'ōrepa jaradak'a, ak'ipiji wāara ijāa bi. ²³ Ma awara māga ook'āri, wāara uchijai Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a: 'Abrahampa Tachi Ak'ōrepa jarada ijāaji. Maperā Tachi Ak'ōrepa iru pia ak'ipachi.' (Gn 15.6)

Abrahampa ichia wāara ijāada māgá ak'ipida perā, Tachi Ak'ōre k'ōp'āyoda apachida.

²⁴ Māpai ipemaarā, Tachi Ak'ōrepa māga ooda perā Abraham ome, parāpa k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa p'ek'au k'achia wēe ak'ipari eperā irude wāara ijāa bi māik'aapa irua jara bik'a oo bi. Mamīda māgá ak'ī-epi eperā irude ijāa bida apari, māgipa oo-e bi pirā irua jara bik'a.

²⁵ Tachi Ak'ōrepa Abraham ome oodak'a ichiaba ooji Rahab ome. Māgi prostituta baji. Mamīda Israel pidaarā chedak'āri iru baparimāi ma p'uuru ak'ide, irua ma Israel pidaarā k'aripaji ichi auk'aarāpa jita atanaadamerā. Māga ooji Tachi Ak'ōrede ijāa bada perā. Māgá ooda perā māik'aapa wāara ijāada perā, Tachi Ak'ōrepa māgi wēra p'ek'au k'achia wēe ak'iji. ²⁶ Māpai ma jōma jara upadade k'īsiadak'āri, parāpa k'awaadai Tachi Ak'ōrede ijāa bida aparipi ook'aa pirā irua jara bik'a ichi ūraade, wāara ijāa-e bi. Iru tachi piuda k'ap'īak'ata bi.

3

Pariatua pedeedaik'araa bi

¹ Ipemaarā, parādepema Ak'ōre Ūraa jarateepari pa k'inia bi pirā, k'awaaipia bi apemaarā ijāapataarāpa oopatap'edaa ak'ī k'āyaara, Tachi Ak'ōrepa taipa oopatap'edaa audupia ak'īit'ee jarait'ee pia wa k'achia. Māgá irua k'awaaait'ee taipa jarateedap'edaak'a p'anapachida wa māgá p'anadak'aa paji. ² Māga jara bi tai chi jarateepataarāpa chīara k'īraupida perā taipa jarapata k'areupa. Wāara tachi ijāapataarā jōmaarāpa edaare māga oopata māik'aapa awaraa ne-inaa k'achia pariatua oopata. Eperā pada paara chīara k'īraupik'aa ichi pedeepa, māgipa awaraa ne-inaa k'achia apida ook'aa pak'aji.

³ K'īsiadāma nāgide. Ne-inaa ma-āri hierrodee ooda caballo it'aide bipata. Māgipa wāpipata chi wāpi k'iniamaa. ⁴ Ichiaba barco choma tok'esaa wāk'āri, nāupa golpe p'ua nībi mīda āyaa wāpiit'ee, ma barco p'eraparipa ichia atee k'iniamaa ateeperi chi timonpa. Māga oopari ma barco k'āyaara timón ma-āriara bi mīda. ⁵ Māga pik'a bi tachi k'īrame ome. Tachi k'ap'iade ma-āri bi mīda, māgipa ne-inaa k'īra t'ādoo audua jarapata eperāarāpa. Ma awara k'awa p'ani t'ipitau ma-āriipa eujā āree paat'aa. ⁶ Ma t'ipitauk'ata bi tachi k'īrame. Tachi k'ap'iade ma-āri bi mīda, nepira waibiade baaipipari māik'aapa ne-inaa k'achia oopipari, madeepa na p'ek'au eujādepema pedee k'achia k'īra t'ādoo uchiapari perā. Ma awara madeepa netuarapa pedeepida uchiapari. Mapa k'awa p'ani tachi k'īramepa māgá nepirade baaipipariit'ee tachi t'oru wedapema piurumaa.

⁷ K'awa p'ani eperāarāpa taunomaapata nāgee ne-animalaarā mēepema k'īra t'ādo: wābaipata; eujāde nūteepata; eujāde bipa urt'ū nūteepata; p'usa jādepema; jāgee. ⁸ Māga oopata mīda ne-animalaarā ome, apidaapa āchi k'īradoopa k'īrame p'oyaa t'īdik'adak'aa. Māga p'oyaaada-e tachi k'īramedeepa pedee k'achia k'īra t'ādo pariatua uchiapari perā. Madeepa uchiada pedee k'achia neera k'achiak'ata bi, chīara miapipari perā.

⁹ Tachi k'īramepa pedee pia jarapari Tachi Ak'ōremaa it'aa t'īdak'āri. Mamīda māgipa ichiaba ik'achia pedee jarapari chīaramaa. Māgā pedee k'achia jaradak'āri awaraarāmaa, ik'achia jara p'anik'ata bi Tachi Ak'ōremaa, irua eperāarā jōma ooda perā. ¹⁰ Ipemaarā, Tachi Ak'ōrede ijāpataarā it'aideepa pedee pia pedee k'achia ome māgā uchiak'āraa bi. ¹¹ Pania poatri uchua bimāi eujā ek'ariipa asia naap'ee ome uchiak'aapi. Ichiaba pania k'iyaa uchiaparimāiipa naap'ee uchua-epi. ¹² Ma awara higuera biirideepa orodak'aa olivo, māik'aapa uva k'arradeepa p'edak'aa higojō. Mapa ipemaarā, Tachi Ak'ōrede ijāpataarāpa pedee k'achia k'īra t'ādo jaradaik'āraa bi; jip'a pia aupaita jarapataadaipia bi.

Wāara k'īsia k'awaa beerā

¹³ Parādepema k'īsia k'awaa bi pirā, k'awaa wāipia bi ooit'ee Tachi Ak'ōrepa k'īnia bik'a māik'aapa māga ak'ipiipia bi apemaarāmaa. Chīara ome t'āri pia baipia bi māik'aapa k'aripaipia bi, audua-ee. Māgata p'anapata wāara k'īsia k'awaa beerā. ¹⁴ Mamīda māga p'anapataadi k'āyaara, parāpa Tachi Ak'ōre Ūraa jaratee k'īnia p'ani pirā apemaarā k'āyaara waibiara pa k'īniapa, wāara Tachi Ak'ōre-it'ee k'īsia atua p'ani, irua māga oopik'aa perā. ¹⁵ Chi māgā k'īsia p'anīrā ijāadək'arāk'api k'īsiapata, āchia oo k'īniata oo k'īnia p'anadairā. jNetuarapata māgā k'īsiapipari! ¹⁶ Eperā aba waibiara pa k'īnia bak'āri apemaarā k'āyaara, jōmaarāpa ichi pedee aupai ūridamerā, nāgee ne-inaa k'achia k'īra t'ādo ooi: nepira jiriyaa bai, pedee audua bai, maa-e pirā apemaarā k'aripak'aa bai. ¹⁷ Mamīda chi wāara k'īsia k'awaa bi Tachi Ak'ōrepa k'īnia bik'a māgā nipak'aapi. Ne-inaa awaraa k'āyaara jōma oopari oo k'īnia bairā Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a. Nepira jirik'aa chīara ome; jip'a k'āiwee bapari. Chīara k'īrau chok'ak'aa māik'aapa pia ūripari ne-inaa iidide chedak'āri. K'īrau-ee oopari ichi poropa oopi bik'a. Awaraarā chupiria k'awaapari māik'aapa k'aripapari. Eperā aba pipiara ak'ik'aa apemaarā k'āyaara. Oopari ichia jara bik'a; seewata ne-inaa ook'aa. Māgeepa ne-inaa k'īra t'ādo oopari chīara k'aripait'ee. ¹⁸ Chi māga ooparipa k'īnia bapari jōmaarā k'āiwee p'anapataadamerā ichik'a, Tachi Ak'ōre k'īrapite māik'aapa apemaarā k'īrapite. Mapa pia nipapari. Māgā ichi ik'awaa p'anīrā iruk'a p'ana k'īniadaipi.

4

¹ Ma k'īsia k'awaa bi māga bapari mīda, parādepema chok'ara k'āiwee p'anadak'aa. ¿Wāara-ek'ā? Aupedee para bapari māik'aapa k'īrau para bapari, pāchi t'āride k'īsia k'achia iru p'anadairā. ¿K'āare k'aurepata māga para bapari? ¿Pāchia oo k'īnia p'ani k'aurepa-ek'ā?

Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oodak'arā

² Nāga oo p'ani. Parā waibiara pa k'īnia p'anapata apemaarā k'āyaara maa-e pirā chīara net'aa k'īapata. T'ēepai ma net'aa p'oyaa atada-e pak'āri, ma net'aa chipari k'īra unuamaa iru p'aneepata, peet'aa k'īniadarutamaa. Māga oo p'ani mīda, atadak'aa parāpa k'īnia p'ani, Tachi Ak'ōremaa iididak'aa perā. ³ Jōdee Tachi Ak'ōremaa iididak'āri, pāchi-it'ee aupaita iidipata. Mapa Tachi Ak'ōrepa teek'aa pāchia iidi p'ani, māgā k'achia iidi p'anadairā. ⁴ Pāchia oo k'īniata oo k'īnia p'anadairā, Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oo k'īniada-e. Ara wērapa chi k'īma amaaparik'a awaraa ome banait'ee, māga pik'a parāpa oodaamaa p'ani ne-inaa Tachi Ak'ōrepa oopi bi, oonadait'ee irude ijāadək'aa beerāpa oopatak'a. ¿K'awada-e p'anik'ā māga oodak'āri, t'ū p'ani Tachi Ak'ōre k'īra unuamaa iru p'anapataarā eere? ⁵ ¿K'āata k'īsia p'anima? ¿Tachi Ak'ōrepa ichi ūraa p'ādade nāga pariatua jara bik'ā?

'Mia jaure bida eperā k'ap'iade k'īnia bi michi-it'ee.'

(Dt 4.24)

jTachi Ak'ōrepa pariatua māga jara-e pajil! ⁶ Māga jaraji tachi pia ak'i k'īnia bairā māik'aapa k'aripa k'īnia bairā. Mamīda wāara k'īnia p'ani pirā irua māga oomerā, pāchia k'īnia p'ani oo amaadaipia bi māik'aapa irua jara bik'a oodaipia bi. Māga k'awa p'ani irua ūraa p'ādade jara bairā:

'Tachi Ak'ōrepa k'aripa-e audua p'anapataarā, mamīda t'āri pia k'aripapari audua-ee beerā.'

(Pr 3.34)

⁷ Mapa ipemaarā, oopiti Tachi Ak'ōremaa irua oo k'īnia bik'a pāchi t'āride māik'aapa pāchi k'īsiade. Ma awara netuarapa k'īsia k'achia k'īsiapik'āri, oonāati ichia k'īnia bik'a. Ma k'āyaara chóoti māik'aapa Tachi Ak'ōremaa it'aa t'īti. Māgā oodak'āri, ma netuara āyaa wāit'ee. ⁸ Parādepema ne-inaa k'achia oo p'anīrāpa jarāti Tachi Ak'ōremaa jōma k'achia oodap'edaa, irua māgi wēpapak'oomerā. Maap'eda k'achia k'īra t'ādo oo amāati. Māga ooruta pirā, irumaa it'aa t'īdak'āri, irua waya ūriipi. Ichiaba pariatua k'īsia p'anīrāpa māga oodaipia bi.

Māgeerā eda k'Īsiapata “mia ooit'ee Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a” māik'aapa eda k'Īsiapata “mia ooit'ee michia oo k'iniata”. Tachi Ak'ōrepa māgá pariatua k'Īsiapik'aa. ⁹ Parā wāara pia nipa k'inia p'ani pirā Tachi Ak'ōre k'Īrapite, k'Īsīati pāchia oopatap'edaade. Maap'eda k'Īsia p'ua p'anāti. Eīdai k'āyaara, t'āri p'ua p'anāti māik'aapa jēeti, pāchia k'achia oopatap'edaa k'aurepa. ¹⁰ Māga ooruta pirā, Tachi Ak'ōremaa ak'ipidai wāara oo k'inia p'ani irua jara bik'a. Ma awara māgá oodak'āri, irua parā pia ak'ii.

Ak'idaik'araa bi chīarapa oo p'ani ma t'ēepai āra āpīte ik'achia jarait'ee

¹¹ Mamīda ĩpemaarā, k'Īrak'aupai chīara āpīte pedee k'achia pedeedai, k'Īsia p'anadairā āchia ooda-e p'ani Tachi Ak'ōre Ūraa p'āpīdade jara bik'a. Māgá eperāpa pedee k'achia pedee k'āri, ichiaba oo-e bi Tachi Ak'ōrepa jara bik'a, ichi ūraade jara bairā chīara āpīte pedee k'achia pedee k'araa bi. Ma awara ĩjāpataarāpa māga oodak'āri, ak'ipīpata k'Īsia p'ani āchia Tachi Ak'ōre k'āyaara pipiara k'awa p'ani chīarapa oo p'ani ak'idaik'ee. ¹² Māgá k'Īsiadaik'araa bi. Tachi Ak'ōrepapaita eperāarāpa oopata ak'ipari, ichiata jarada perā sāga p'anapataadaipia bi. Ichia aupaita eperāarā o k'achiadeepa k'aripa atapari ichi ome p'anadamerā. Ma awara ichia aupai jarapari chisāgīrā ichimāīpa āyaa pēit'ee. Mapa apīdaapa ak'idaik'araa bi chīarapa oopata, jarait'ee pia wa k'achia.

Ūraa audua pedeenadamerā

¹³ Ūrīti parādepema jarapataarā: “Idi maa-e pirā nu wādait'ee jāgī p'uurudee net'aa netode māik'aapa año aba mama p'aneedait'ee mimiamaa p'arat'a jitadait'ee.” ¹⁴ Māga jaradaik'araa bi parāpa k'awada-e p'anadairā nu chok'ai p'anadai wa p'anada-e pai. Parā nāupa jārara taarā-ee āyaa p'ua atēeparik'api p'ani. ¹⁵ Idi wa nu ne-inaa oodait'eeda adai k'āyaara, jaradaipia bi: “Tachi Ak'ōrepa k'inia bi pirā māik'aapa chok'ai p'ani pirā, ne-inaa oodait'ee.” ¹⁶ Mamīda parāpa māgadak'aa. Audua pedeeepata, pāchi k'Īradoopa ne-inaa jōmaweda oo k'inia p'anadairā. Mamīda māgá audua pedeedaik'araa bi, tachi jōmaweda Tachi Ak'ōre jua ek'ari p'anadairā. ¹⁷ Māpai eperāpa k'awa bi pirā ne-inaa pia oopīa bi, mamīda māga oo-ee, k'achia oomaa bi Tachi Ak'ōre k'Īrapite.

5

Ūraa p'arat'ara beerā-it'ee

¹ Irā ūrīti p'arat'ara beerā. Jēeti māik'aapa bíati, parā miadait'ee perā Tachi Ak'ōrepa ak'ik'āri na p'ek'au eujādepemaarāpa oopatap'edaa. ² Ma ewate pāchia ne-inaa iru p'ani jōmaweda servi-ee baibeit'ee. Jōma pāchia k'odait'ee ia bidap'edaa mik'ia bait'ee. Ma awara parāpa p'aru pi-ia p'e iru p'ani jidait'ee wiwīrria jēra bait'ee, polllapa k'ok'ooda perā. ³ Parā nēe māik'aapa p'arat'a p'e iru p'ani mogosia jēra bait'ee hierrok'a. Tachi Ak'ōrepa ma net'aa jōmaweda jōpiit'ee, ichi k'Īrapite servi-e bairā. Parāpa ma nēe p'arat'a ome māgá mogosiadaida unudak'āri, k'awaadait'ee pāchi k'ap'ia paara jōdait'ee, t'ipītaupa ne-inaa paa jōparik'a. Irā parāpa māgee net'aa at'āri p'emma p'ani. Mamīda taarā-e Tachi Ak'ōrepa ooit'ee mia jara bik'a. ⁴ Ūrīti! Parāpa mimiapataarā jiripata pāchi ne-uudap'edaa chauda p'edamerā. Mamīda ma mimiapataarāmaa p'aadak'aa. Mapa chupiria iidipata abaapa āchi k'aripamerā. Jōmaarā Ak'ōre Waibiapa āra chupiria iidida ūri bi. ⁵ Na p'ek'au eujāde p'ani misa, jōmaweda pāchia oo k'iniata oopata māik'aapa net'aa k'iniata p'e wāpata. P'ak'a poreepidak'api p'ani. Mamīda taarā-e ewari cherude p'ak'a atēepatak'a chi peepatamaa, Tachi Ak'ōrepa parā k'achia ooit'ee, ooda-e p'anadairā irua k'inia bik'a. ⁶ Ma awara parāpa eperā t'āri pia p'anīrā charraarāmaa atēepata, ne-inaa k'achia maarepida ooda-e p'ani mīda. Maap'eda charraarāmaa p'aapata ma chupiria chitoonīrā peepidamerā. ǀK'aipa p'oyaaima parā ome?

Choodaipia bi chupiria jōnide

⁷ ĩpemaarā, Tachi Ak'ōrepa māgá ooit'ee perā māgeerā ome, choopatāati chupiria jōnadak'āri āra k'aurepa. Māga oodaipia bi Tachi Waibia Jesucristo cheit'ee perā. Iru māgá cheru misa, p'anapataadaipia bi ne-uupataarāk'a. Māīrāpa ne-inaa uudap'eda, k'āīwee nīpata ĩjāa p'anadairā k'oi chek'āri, āchi ne-uudap'edaa t'onoit'ee māik'aapa wariit'ee. Ai t'ēepai waya nīpata k'oi waya chek'āri, ma ne-uudap'edaa chaumerā. ⁸ Māga pik'a parā k'āīwee nīdaipia bi māik'aapa ĩjāpataadaipia bi Tachi Waibiade, iru taarā-ee cheit'ee perā, jōmaarāpa oopatap'edaa ak'ide.

⁹ Mamīda ĩpemaarā, māgá k'āīwee ni p'ani misa ma chupiria jōnide, k'Īrak'aupai jaradai: “Jāgī ĩjāpari k'aurepa mi nāgá chupiria nībi.” Tachi Ak'ōrepa māgá k'achia k'Īsiapataarā pia ak'i-e paif'ee, iru chek'āri jōmaarāpa oopatap'edaa ak'ide. Taarā-ee iru waya cheit'ee na p'ek'au eujādee. ¹⁰ Piara k'awaadamerā sāga choodaipia bi nepirade jōnide, mia k'irāpapi k'inia bi Tachi Ak'ōre pedee jarapataarā chonaarāweda p'anapatap'edaa. Tachi Ak'ōrepa āra

pëiji jarade irua oopi k'inia bada eperäärāmaa. Mamīda ma eperäärāpa āra miapijida, ārapa jaradap'edaa ūri k'iniada-e p'anadap'edaa perā. Māgá iru p'anajida mīda, choopachida. ¹¹ Tachi ijāapataarāpa pia pedeepata āra āpīte, waapiara ijāapatap'edaa perā Tachi Ak'ōrede āra chupīria jōnadak'āri. Parāpa k'awa p'ani sāga chooji chonaarāwedapema Job, chupīria nībīde. Māgá baji mīda, Tachi Ak'ōrede ijāapachi. Maap'eda ma chupīria nībīdeepa uchiak'āri, Tachi Ak'ōrepa Job k'aripaji pipiara bapariimerā naawedapema k'āyaara. Tachi Ak'ōrepa māga ooji chupīria jōnīrā chupīria k'awaapari perā.

¹² Irā ipemaarā, ne-inaa awaraa k'awapi k'inia bi parāmaa. Juraadaik'araa bi ne-inaa apida k'īrapite: pajā k'īrapite, na eujā k'īrapite, wa ne-inaa awaraa k'īrapite. Tachi Ak'ōrepa jōmaarāpa oopatap'edaa ak'ik'āri, pia ak'e-pait'ee māgá pariatua jarapataarā, chījarapa ijāadamerā āchia jara p'ani. Māgá juraada k'āyaara parāpa jaradaipia bi: “ooit'eepi” jaradak'āri ne-inaa oodait'ee māik'aapa “oo-epi” jaradak'āri ne-inaa ooda-e-pait'ee.

¹³ Māpai ipemaarā, parādepema aba chupīria nībak'āri, it'aa t'īipia bi. Jōdee o-īa bak'āri, Tachi Ak'ōremaa k'ariipia bi. ¹⁴ Ma awara parādepema aba k'ayaa bak'āri, jara pēidaipia bi tachi ijāapataarā ak'ipataarāmaa, āra chedamerā māik'aapa it'aa t'īdamerā iru pari. Iru ik'aawa pachedak'āri, ārapa it'aa t'īdaipia bi Jesucristopa iru jipamerā. Māimisa āradepemapa iru k'ap'ia p'uruipia bi aceitepa. ¹⁵ Mamīda it'aa t'īdak'āri, wāara ijāadaipia bi Tachi Ak'ōrepa jipai. Māga ooruta pirā, Ak'ōrepa ooit'ee ārapa iidi p'anik'a. Ma k'ayaa wēpait'ee māik'aapa k'ayaa baji pirā p'ek'au k'achia ooda k'aurepa, ma p'ek'au k'achia wēpait'ee. ¹⁶ Tachi Ak'ōrepa māga oopari perā, k'ayaa beerāpa jaradaipia bi āchia k'achia oodap'edaa awaraa ijāapataarāmaa, māirāpa it'aa t'īdamerā āchi pari. Māgá Tachi Ak'ōrepa āra jipai. Mia māga jara bi irua oopari perā ichi k'īrapite pia nipapataarāpa iidi p'anik'a, wāara ijāadak'āri. Māga oopari ārapa ne-inaa chaaree iidi p'ani pijida. ¹⁷ Māga ooji chonaarāweda ichi pedee jarapari Elías ome. Elías eperā paji tachik'a. Mamīda it'aa iidik'āri Tachi Ak'ōremaa irua k'oi chepinaamerā, Tachi Ak'ōrepa māga ooji, Eliapa wāara ijāa bada perā. Añō ōpee esa-auk'a k'oi che-e paji. ¹⁸ Ma t'ēepai waya it'aa iidik'āri, Tachi Ak'ōrepa k'oi chepiji māik'aapa ma eujāde ne-uudap'edaa t'onop'eda māik'aapa warip'eda, chauji.

¹⁹ Māpai ipemaarā, mia et'ewa jaradak'a chik'aripa p'anapatāati. Māgá parādepema aba k'achiade baairu pirā oo k'inia-e bairā Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bik'a, awaraarāpa iru k'aripadai, waya wāara ijāamerā māik'aapa k'achia oo amaamerā. ²⁰ K'awadaipia bi chi māgá k'ariparupa māgí eperā o k'achiadeepa uchiapiit'ee. Māgá Tachi Ak'ōrepa irua k'achia ooda jōmaweda wēpapii.

Māgapai paji.

1 SAN PEDRO

San Pedropa K'art'a Naapiara P'ãda

San Pedro, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'ã pëiji Cristode ijãapataarã Ásia eujãde awara-awaraa p'anapatap'edaarãmaa. Chupiria p'anapatap'edaa perã ijãadak'aa beerã juade, Pedropa ũraa bi choodamerã ächi ijãa p'anide.

Salude jarap'eda, naapiara Pedropa k'irãpapi bi sãga Tachi Ak'õrepa ära chupiria k'awaaji mãik'aapa k'aripaji Cristode ijãadamerã. Jara bi chonaarãwedapema Ak'õre pedee jarapataarãpa, iru angeleerãpa paara mãga k'awa k'inia p'anajida, mamãda p'oyaada-e paji (cap. 1.1-12). Jara bi Ak'õrepa ijãapataarã mãgã o k'achiadeepa k'aripa atada perã, p'ek'au k'achia oo amaadaipia bi mãik'aapa irua oopi bik'a p'anapataadaipia bi (caps. 1.13-2.3). Jara bi Jesucristopa ära jirit'eraji p'aareerãk'a p'anadamerã ichideerã t'ãide mãik'aapa awara p'anapataadamerã na p'ek'au eujãdepema ijãadak'aa beerã k'ãyaara (cap. 2.4-12). Jara bi ächi poro waibiarã waaweedamerã. Ichiaba jara bi Cristo miada ära k'aripait'ee (cap. 2.13-25). ũraa bi miak'ãi p'anãrãpa k'awaadamerã sãga p'anapataadaipia bi Cristo jua ek'ari (cap. 3.1-7). Waya jara bi ijãapataarãpa naawedapema ne-inaa k'achia oopata oo amaadamerã mãik'aapa ne-inaa pia oopataadamerã, ma k'aurepa miaruta pijida (caps. 3.8-4.19). T'ëepai ũraa awara-awaraa jara bi ijãapataarã-it'ee (cap. 5.1-11) mãik'aapa äramaa salude pëi bi (cap. 5.12-14).

Salude pëida

¹ Mi, Pedro Jesucristopa pëida ichi ũraa jarateede. Mia na k'art'a p'ã pëiru parã, Tachi Ak'õrepa jirit'eradaarãmaa Cristode ijãadamerã; chi awara-awaraa p'anapataarã k'ira tewaraarãk'a nãgí eujãde: Ponto, Galacia, Capadocia, Ásia mãik'aapa Bitinia; mãgí eujãde. ² Tachi Ak'õrepa naaweda k'isia iru badak'a, parã jirit'eraji. Iru Jaurepa parã awara biji oodamerã Jesucristopa oopi bik'a mãik'aapa p'ek'au k'achia wëe p'anadamerã iru waa bat'ada k'aurepa. Mia it'aa iidi bi Tachi Ak'õrepa parã audú pia ak'i bapariimerã. Mãgã k'ãiwee p'anapataadait'ee.

Cristode ijãapataarãpa it'ari ne-inaa pia iru p'anadait'ee

³ O-ia it'aa t'ídama Tachi Ak'õremaa. Iru Tachi Waibia Jesucristo Ak'õre. Tachi audú chupiria k'awaada perã, ichi Jaurepa tachi waya t'o pik'apiji ichideerã p'anedamerã. Mãga ooji Jesucristo piup'eda, chok'ai p'irabaipik'ãri. Ma k'aurepata k'awa p'ani tachi jida ichiaba chok'ai p'irabaidait'ee. ⁴ Ma awara k'awa p'ani tuchia iru p'anadait'ee ne-inaa jômaweda Tachi Ak'õrepa k'isia iru bi teeit'ee ichideerãmaa. Mãgí ne-inaa ia iru bi it'ari parã-it'ee. Mãgí ne-inaa pi-ia bi. Jök'aa mãik'aapa sore pak'aa, ne-inaa it'aripema perã. ⁵ Parãpa wãara Tachi Ak'õrede ijãapata perã, irua parã ak'i bapariit'ee mãgí ne-inaa unurutamaa. Iru jõmaarã k'ãyaara waibiara bairã, parã ak'ipari atuanaadamerã ichi ewari waibia ewate, na p'ek'au eujã jök'ãri. Ma ewate irua unupiiit'ee jõma ichia k'isia iru bi ichideerã-it'ee.

Ijãapataarã o-ia p'anapata

⁶ Tachi Ak'õrepa mãga oopari perã parã-it'ee, t'ãri o-ia p'anapata. Mamãda ñrã, taarã-e nide k'isia p'uararidai, nepira k'ira t'ãdoode baaidak'ãri. ⁷ Parã nepirade baaipata k'awaadait'ee wãara Cristode ijãapata wa mãga-e. K'islati nãgide. Eperãarãpa t'ipitaude nëe torraabaipata, nejarra uchiamerã. Mãga pik'a parã nepirade baaipata, audupiara Cristode ijãapataadamerã. Nëe pi-ia bi, mamãda pipiara bi Cristode ijãait'ee. Nëe jõdaipari na eujãdepema perã. Mamãda eperãpa wãara Cristode ijãak'ãri, jõ-e pait'ee. Mapa chóoti parã ijãa p'anide, nepirade baairuta pijida. Mãga ooruta pirã, Jesucristo waya chek'ãri, Tachi Ak'õrepa pia pedeeit'ee parãmaa.

⁸ Parãpa Cristo waide unuda-e p'ani mïda, iru k'inia iru p'ani. Ma awara ñrã unuda-e p'ani mïda, irude ijãapata. Mapa t'ãri o-ia p'anapata. Pedee wë-e jarait'ee sãga parã audupai o-ia p'ani. ⁹ Parãpa k'awa p'ani wãara ijãapata perã, Tachi Ak'õrepa parã k'aripamaa bi atuanaadamerã.

Chonaarãwedapemaarãpa k'awa k'inia p'anadap'edaa

¹⁰ Chonaarãweda Ak'õre pedee jarapataarãpa pi-ia ak'ijida Tachi Ak'õre ũraa p'ãda k'awaadait'ee sãga Tachi Ak'õrepa eperãarã k'aripait'ee atuanaadamerã, parã ome oomaa bik'a. Mãgã ak'i p'ani misa, ächia jõma pia k'awada-e paji mïda, Tachi Ak'õrepa jarapiji äramaa sãga irua parã ñrapemaarã k'aripait'ee baji, eperãarã jômaweda k'inia iru bairã. ¹¹ Cristo Jaurepa äramaa jarapipachi iru cheit'ee bada, chupiria ñbait'ee bada mãik'aapa k'ira wãree bait'ee bada, jõmaarã k'ãyaara waibiara pak'ãri. Mapa ärapa audú k'awa k'inia p'anapachida

sāga māik'aapa sāapai ma jōma p'asait'ee paji. ¹² Mamīda Tachi Ak'ōrepa āramaa k'awapiji māgi pedee jaradak'āri irua jarapidak'a, āchi-it'ee-e paji. Ma k'āyaara parā irapemaarā-it'ee paji. Māgi pedee parāpa ūrijida Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepataarāpa parāmaa jarateedak'āri Cristopa ooda parā o k'achiadeepa k'aripa atait'ee. Māga jarateejida Tachi Ak'ōre Jaure it'ariipa āra ome ba cheda perā. jAngeleerāpa paara māgi net'aa jōma k'awa k'inia p'anapata! Mamīda k'awada-e tachia k'awa p'anik'a.

Cristode ijāapataarā k'achia wēe p'anapataadaipia bi

¹³ Maperā k'īra jīp'a p'anapataāti. Ichita k'īsiati Tachi Ak'ōrepa ooi't'ee bide parā k'aripait'ee Cristo waya chek'āri. ¹⁴ Warrarā chok'ek'ee p'anapatak'a p'anapataāti. Ijāadai naaweda p'anapatap'edaak'a p'ananaāti. Maapai Tachi Ak'ōre k'awada-e p'anadap'edaa perā, ne-inaa k'achia pariatua oopachida; pāchia oo k'iniata. ¹⁵ Ma k'āyaara ne-inaa jōmaade k'achia wēe p'anapataāti, Tachi Ak'ōre k'achia wēe bapari perā. Iruata parā jiriji māga p'anapataadamerā. ¹⁶ Iru ūraa p'ādade auk'a jara bi:

'K'achia wēe p'anapataāti, mi māga bapari perā.'

(Lv 19.2)

Tachi Ak'ōre waaweedaipia bi

¹⁷ Tachi Ak'ōre, "Ak'ōreda" a p'ani pirā, iru waaweedaipia bi na p'ek'au eujāde p'ani misa k'īra tewaraarāk'a. Iru waaweedaipia bi irua jōmaarāpa ne-inaa oopata auk'a ak'ipari perā jarait'ee pia wa k'achia. ¹⁸ Pariatua parāpa ne-inaa k'achia oo wāpachida pāchi chonaarāpa oo p'anadap'edaak'a. Pia k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa parā k'aripa-e paji ma naaweda o k'achiade wādadeepa, apidaapa irumaa p'aadap'edaa perā ne-inaa jōparipa, nēek'a maa-e pirā p'arat'ak'a. ¹⁹ Ma k'āyaara Tachi Ak'ōrepa parā ma o k'achiadeepa k'aripa ataji Cristo waa bat'ada k'aurepa. Ma waa pipiara baji ne-inaa awaraa k'āyaara, oveja chak'e waak'a bada perā. Chonaarāweda eperāarāpa oveja chak'e maarepida t'uda anida wēe ateedak'āri peepidait'ee māik'aapa paadait'ee Tachi Ak'ōre-it'ee, irua āra pia ak'ipachi. Māga bi Cristo waa ome. Iru maarepida k'achia wēe baji. Mapa iru waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'ōrepa irude ijāapataarā pia ak'ipari. ²⁰ Na eujā ooi naaweda Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru baji Cristopa ichi waa bat'amerā eperāarā k'aripait'ee. Mamīda irapaita, na p'ek'au eujā jōi naaweda, irua Cristo pēiji parā irapemaarā k'aripade. ²¹ Ma awara Cristo chok'ai p'irabaipiji māik'aapa it'aa ateeji ichi k'īra wāree eujādee. Mapa Cristo k'aurepa parāpa Tachi Ak'ōrede wāra ijāapata māik'aapa k'awapata jai-idaadak'āri, irua parā ichiaba chok'ai p'irabaipiit'ee.

Chik'inia p'anapataadaipia bi

²² Parāpa ūridap'eda Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida Cristode, t'āriipa ijāajida māik'aapa Ak'ōrepa parā p'ek'au k'achia wēepapiji. Mapa irā wāra pāchi ipemaarā Cristo k'aurepa k'inia iru p'anadai. Mapa jīp'a pāchi t'āriipa chik'inia p'anapataāti. ²³ Māga p'anadaipia bi Tachi Ak'ōre Jaurepa parā waya t'o pik'apida perā ichideerā p'aneedamerā. Māga padaida-e paji pāchi ak'ōreerā k'aurepa, ewaa t'odak'a. Māgee ak'ōreerā piupata. Mamīda Tachi Ak'ōre ichita chok'ai bapari. Iruata parā ichideerā papiji ichi pedee k'aurepa. Māgi pedee jōk'aa. Ichita bapari Tachi Ak'ōrek'a. Mapa parā jida ichita p'anapataadait'ee. ²⁴ Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:

'Eperāarā jōmaweda p'ūajarak'a p'ani. P'ūajara bap'eda, taarā-ee piidaipari. Ichiaba p'ūajara p'ono t'onop'eda, pi-ia unupata mīda, piu baaipari eujāde. ²⁵ Mamīda māga-e Tachi Ak'ōre pedee ome. Māgi ichita bapari.'

(Is 40.6-8)

Parāpa māgi pedee ūrijida Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepataarāpa parāmaa jarateedak'āri Cristopa ooda parā k'aripait'ee atuanaadamerā. Māgi pedee pia k'aurepata parā jida ichita p'anapataadait'ee.

2

Tachi Ak'ōre Ūraa audū k'awaa k'inia p'anadaipia bi

¹ Maperā oo amāati ne-inaa k'achia k'īra t'ādo. Seewanāati māik'aapa seewata ne-inaa oonāati. Awaraarā k'īra unuamaa iru p'ananaāti ārapa net'aa iru p'ani k'aurepa. Pedee k'achia apida chīara āpīte jaranāati. ² Ma k'āyaara, ara warra ewaa t'oda juto k'inia bik'a, k'awaa k'inia p'anapataāti Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida. Māgā oo wādait'ee irua oopi bik'a it'aa wārutamaa. ³ Irā k'awa p'ani Tachi Waibia t'āri pia bapari.

Jesucristo ijāapataarā poro waibia

⁴ Mapa oōti irua k'inia bik'a. Irua tachi k'aripapari ichita chok'ai p'anapataadamerā. Eperāarāpa iru yiarāa iru p'anapachida te oopataarāpa māu orp'e-ee yiarāa iru p'anapatak'a, māu basa-it'ee jirit'eradak'āri. Mamīda Tachi Ak'ōre k'īrapite iru chi māu

pipiara pik'a bi, Tachi Ak'õrepa iru jirit'erada perã. ⁵ Parã jida ma ichita bapari tedepema mãuk'ap'i p'ani ichita p'anapataadait'ee perã. Mapa oopiti Tachi Ak'õremaa irua k'inia bik'a. Mãga oodak'ãri, parãpa mimia oodait'ee p'aareerãpa oopatak'a ne-animalaarã peedap'eda, paadak'ãri Tachi Ak'õre-it'ee. Mamida ma k'ãyaara ne-inaa pipiara oodait'ee, Cristo k'ap'ia pari ne-inaa oodait'ee perã ichi Jaurepa oopi bik'a. ⁶ Chonaarãweda Tachi Ak'õrepa mãga jaraji ichi Ûraa p'ãdade:

'Mia aba pi-ia bita jirit'eraji biit'ee michi it'aripema Siõn p'uurude, parãpa irude ijãadamerã.
Iruude ijãapataarã k'ãra nejasia p'anada-e pait'ee ma p'uurude panadak'ãri, ichideerã
perã.' (Is 28.16)

⁷ Wãara parã ijãapataarã-it'ee iru jõmaarã k'ãyaara pipiara bi. Mamida mãga-e ijãadak'aa beerã-it'ee. Tachi Ak'õre Ûraa p'ãdade jara bi:

'Te oopataarãpa mãu k'iniada-e padap'edaa pipiara padachi.' (Sal 118.22)

⁸ Ichiaba awara ãi Tachi Ak'õre Ûraa p'ãdade jara bi:

'Ara eperã mãumaa t'utit'arik'a, mãga pik'a eperãarã chok'ara t'uti pik'adait'ee ma mãu
pipiara papida k'aurepa.' (Is 8.14)

Mãgí mãu Jesucristo. Wãara ijãadak'aa beerã t'uti pik'apata, Tachi Ak'õrepa wãarata jara pëida Cristo k'ap'ia pari ijãadaamaa p'anadap'eda, atuadait'ee perã Tachi Ak'õrepa k'ãsia iru badak'a.

⁹ Mamida Ak'õrepa parãta jirit'eraji ichideerã p'anadamerã. Ichiaba jõmaarã reypa parã awara biji mimia oodamerã ichi pari, p'aareerãpa Ak'õre mimia oopatak'a. Ak'õrepa k'inia bi parã ichi p'uuru pidaarã p'anadamerã ichik'a, k'achia wëe. Ichideerã papiji parãpa jõmaarãmaa jaradamerã irua ooda eperãarã k'aripait'ee. Iruata parã jiriji uchiadamerã ijãadak'aa beerã p'ãriu pik'a p'anideepa t'udait'ee ìdaa pik'a pi-ia bidee iru ome. ¹⁰ Naaweda parã Tachi Ak'õre p'uuru pidaarã-e paji. Mamida ìrá iru p'uuru pidaarã. Naaweda Tachi Ak'õrepa parã chupiria k'awa-e paji, ijãadak'aa p'anadap'edaa perã. Mamida ìrá parã chupiria k'awaa bi, ichideerã perã.

Oopatãati Tachi Ak'õrepa oopi bik'a

¹¹ Mapa ipemaarã k'iniarã, mia enenee nãbi oonaadamerã pãchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia oopi k'inia bik'a. Mãgipa chõo pik'apari tachi t'ãri ome. Parã k'ãra tewaraarãk'a p'anapata ijãadak'aa beerã t'ãide. Mapa oodaik'araa bi ãchia oopatak'a. ¹² Ma k'ãyaara ãchi t'ãide k'ãra jip'a p'anadaipia bi. Mãgã p'anaruta pirã, ãchia "k'achia beerãda" aruta pijida parã ãpite, unudait'ee parãpa ne-inaa pia oo p'ani mãik'aapa Tachi Ak'õre cheru ewate jaradait'ee iruata parãmaa mãga oopiji.

¹³ Na p'ek'au eujãde p'ani misa, õoti eperãarã poroorãpa jara p'anik'a, apidaapa Tachi Waibia ãpite k'achia pedeenadamerã parã k'aurepa. Mãga oodaipia bi César ome, iru waibiara bairã apemaarã poro waibiarã k'ãyaara. ¹⁴ Ichiaba mãga oodaipia bi iru ek'ari p'anãrã ome. Irua ãra pëipari k'achia beerã atadamerã mãik'aapa miapidamerã; jõdee t'ãri pia p'anãrãmaa pia pedeedamerã. ¹⁵ Tachi Ak'õrepa k'inia bi parãpa ne-inaa pia aupai oodamerã. Mãga ooruta pirã, chi k'ãsia k'awa-ee p'anãrãpa parã ãpite pariatua pedeeda-e pai. K'up'ee p'anadait'ee.

¹⁶ Parã esclavoorã-e. Mapa p'anapatãati esclavo-eerãk'a. Mamida mãimisa k'ãsianãati oodait'ee pãchia oo k'iniata, ne-inaa k'achia oorutamaa. Ma k'ãyaara p'anapatãati Tachi Ak'õre esclavoorãk'a, oomaa irua oopi bik'a. ¹⁷ T'ãri pia p'anapatãati jõmaarã ome. K'inia iru p'anapatãati pãchi ipemaarã Cristo k'aurepa. Tachi Ak'õre waawepatãati mãik'aapa César waawepatãati, eperãarãpa ãchi poro waibiarã waawepatak'a.

P'anadaipia bi Cristo mimiapataarãk'a

(Ef 6.5-9; Col 3.22-25; Tit 2.9-10)

¹⁸ Teeda mimiapataarã, pãchi poro waibiarã waawepatãati mãik'aapa oopatãati ãrapa jara p'anik'a. Mãga oodaipia bi ãra t'ãri pia p'ani pirã, maa-e pirã t'ãri k'achia p'ani pijida. ¹⁹ ãrapa parã miapidai, ne-inaa k'achia ooda-e p'ani mida. Mamida k'ãrau-ee chooruta pirã oo k'inia p'anadairã Tachi Ak'õrepa oopi bik'a, irua parã pia ak'it'ee. ²⁰ Jõdee mãgã ak'-e pait'ee parãpa ne-inaa k'achia oodap'eda, k'ãrau-ee chooruta pirã miapidak'ãri ma k'achia oodap'edaa k'aurepa. Mamida parã k'ãrau-ee chooruta pirã miapidak'ãri ne-inaa pia oodap'edaa perã, mãgara Tachi Ak'õrepa parã pia ak'it'ee. ²¹ Ma-it'ee Tachi Ak'õrepa parã jiriji, Cristo jãak'a p'anapataadamerã. Iru miaji parã k'aripait'ee. K'inia bi parãpa awaraarã auk'a k'aripadamerã, miaruta pijida mãga oo p'ani k'aurepa. Tachi Ak'õre pedee jaraparipa irude nãga jaraji:

²² 'Irua p'ek'au k'achia ook'aa paji. Seewa apidaamaa jarak'aa paji.' (Is 53.9)

²³ Cristomaa ik'achia jaradak'ãri, mãgã p'anauk'aa paji. Miapidak'ãri, maarepida jarak'aa paji k'achia ooit'ee iru imiateedap'edaarãmaa. Ma k'ãyaara ma nepira ichiak'au biji Tachi

Ak'õrepa oomerã ichia oo k'iniata. K'awaji Tachi Ak'õrepapai ak'ii eperãarãpa oopata jarait'ee pia wa k'achia. ²⁴ Kurusode bak'ãri, Cristopa ichi itu tachia p'ek'au k'achia oopata iru baji ichi k'ap'iade. Mãgã piuji tachia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa, tachi uchiadaidamerã p'ek'au k'achia jua ek'ariipa mãik'aapa k'achia wêe p'anapataadamerã Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a. Ma p'ek'au k'achia oopatap'edaa perã, parã k'ayaa pik'a p'anapachida. Mamida Cristo miapida k'aurepa parã pari, jipa pik'a p'anejida. Maperãpi irã parã ichita p'anapataadait'ee Tachi Ak'õre ome. ²⁵ Parãpa ijãadai naaweda, p'anapachida oveja o atua bik'a, Tachi Ak'õre k'awada-ee p'anadap'edaa perã. Mamida irã, ma oveja ãpitee cheruk'a ichi ak'ipari waya unu atarumaa, mãga pik'a parã o k'achiade wãdap'edaadeepa ãpitee chejida unu atarutamaa pãchi ak'ipari, Cristo ome. Iruata parã t'ãri ak'ipari.

3

*Ûraa miak'ãi p'anirã-it'ee
(Ef 5.22-23; Col 3.18-19)*

¹ Mia parã wëraarã miak'ãi beerã ùraait'ee oodamerã pãchi imik'iraarãpa jara p'anik'a. Mãga ooruta pirã, chi imik'iraarã ijãadak'aa p'anirãpa Tachi Ak'õrepa wãarata jara pëida ijãadai parã k'aurepa. Cristopa ooda ãchimaa jarada-e p'ani mïda, ãchia irude ijãadai, ² unudak'ãri parãpa Tachi Ak'õre waawepata mãik'aapa ne-inaa k'achia oodaamaa p'anapata. ³ Parã wëraarã Cristode ijãapataarãpa jiridaik'araa bi k'ira wãree p'anadait'ee iripai, pãchi poro pi-ia bida p'anipa maa-e pirã ne-inaa nêdee ooda jï p'anipa maa-e pirã p'aru pi-ia jï p'anipa. ⁴ Ma k'ãyaara jiridaipia bi t'ãride k'ira wãree p'anadait'ee, awaraarãpa mãgee k'ira p'oyaa unuda-e p'ani mïda. Tachi Ak'õre-it'ee piara bi t'ãri pia mãik'aapa k'ãiwee p'anapataadamerã, ne-inaa iripai oopata k'ãyaara. Mãgee ne-inaa jõpata, mamida ne-inaa t'ãride ichita bapari. ⁵ Mãgã p'anapachida chonaarãwedapema wëraarã, Tachi Ak'õrede ijãapatap'edaa. T'ãride k'ira wãree p'anapachida ijãapatap'edaa perã Tachi Ak'õrepa ãchi k'aripait'ee mãik'aapa oopatap'edaa perã ãchi imik'iraarãpa jaradap'edaak'a. ⁶ Mãga paji Abraham wëra Sara. Ichia oopachi Abrahampa jaradak'a mãik'aapa irumaa: "michi poro waibiada" apachi. Parã Sara k'aurãk'a p'ani, iruk'a ne-inaa pia ooruta pirã mãik'aapa ne-inaa apidaamaa p'erapida-e p'ani pirã.

⁷ Ichiba ùraait'ee parã imik'iraarã Cristode ijãapataarã k'isia k'awaa p'anadamerã p'anapataadait'ee pãchi wëraarã ome. Æra k'aripapataati juatau mak'iaara wêe p'anadairã imik'iraarãk'a. Ma awara ãra pia ak'ipataati, auk'a Cristode ijãapata perã mãik'aapa it'aa wãdait'ee perã Tachi Ak'õrepa k'aripap'eda. Æra mãgã pia ak'idaipia bi Tachi Ak'õrepa parãpa it'aa iidipata p'anaumerã.

Sãga p'anapataadaipia bi awaraarã ome

⁸ Ma awara parã jõmaarãmaa ùraait'ee auk'a k'isia p'anapataadamerã oodait'ee Cristopa oopi bik'a. T'ãri auk'a p'anapataati mãik'aapa chik'inia p'anapataati ipemaarã perã Cristo k'aurepa. Awaraarã chupiria k'awaa p'anapataati mãik'aapa audua-ee p'anapataati. ⁹ Awaraarãpa parãmaa ne-inaa k'achia oodak'ãri, auk'a onãati. Parãmaa ik'achia jaradak'ãri, auk'a jaranãati. Ma k'ãyaara ãchimaa pia pedëeti mãik'aapa it'aa iiditi Tachi Ak'õrepa ãchi k'aripamerã. Ma-it'ee Tachi Ak'õrepa parã jiriji, parã jida k'aripa k'inia bada perã. ¹⁰ Iru ùraa p'ãdada jara bi:

'Eperã t'ãri o-ia taarã ba k'inia bi pirã na p'ek'au eujãde, awaraarã ãpite pedee k'achia jara amaaiipia bi mãik'aapa seewa amaaiipia bi. ¹¹ Ne-inaa k'achia k'ira t'ãdo o amaaiipia bi mãik'aapa ne-inaa pia oopipia bi. Jiripia bi k'ãiwee bapariit'ee jõmaarã ome. ¹² Ma jõma oopipia bi Tachi Waibiapa ak'i bapari perã ne-inaa pia oopataarã mãik'aapa ùripari perã ãrapa it'aa iidipata. Mamida mãga oo-e ne-inaa k'achia oopataarã ome. Mãirã k'aripa-epi.' (Sal 34.12-16)

¹³ Parãpa jiriruta pirã oodait'ee ne-inaa pia aupai, ÷k'airãpa parãmaa k'achia oodaima? ¹⁴ Mamida awaraarãpa parã miapiruta pijida ne-inaa pia oo p'ani k'aurepa, o-ia p'anadaipia bi. Ma miapida k'aurepa Tachi Ak'õrepa parã pia ak'iit'ee. Mapa p'erapinãti parã jiripataarãmaa mãik'aapa k'isia jõnanãati ãchi k'aurepa. ¹⁵ Ma k'ãyaara k'irãpãti Tachi Waibia Cristo bapari pãchi t'ãride mãik'aapa irumaa it'aa t'iti. Apidaapa parãmaa iidiruta pirã sãap'eda Cristode ijãapata, ichita p'anãuti. ¹⁶ Mamida mãga óoti t'ãri pia, audua-ee, Tachi Ak'õre waawepata perã. Ne-inaa pia aupaita oopataati. Mãga ooruta pirã, k'isia p'ua p'anada-e pait'ee. Ma awara parã imiateepataarãpa parã ãpite pedee k'achia jaradak'ãri, awaraarãpa ãchi k'ira nejasapidait'ee, parã wãra p'anapata perã Cristopa oopi bik'a.

¹⁷ Piara bi miadait'ee ne-inaa pia ooda k'aurepa, mãga k'inia bi pirã Tachi Ak'õrepa, miadai k'ãyaara ne-inaa k'achia ooda k'aurepa. ¹⁸ Ichiba Cristo miãji piuk'ãri tachia p'ek'au k'achia oopata wëpapiit'ee. Iru p'ek'au k'achia wêe baji mïda, piuda aba piuji

p'ek'au k'achia oopataarā pari, mǎgá tachi ijāapataarā t'ūdamerā Tachi Ak'ōre ode iru ome. Eperārāpa iru peejida. Mamīda aramata Tachi Ak'ōre Jaure waya araa paji iru jaure ome. ¹⁹ Māpai iru wāji angeleerā, chi k'achia oodap'edaarā, jīa paraa bīmaa. Jaraji māirāmaa irua āchi p'oyaada piuk'āri eperārā k'aripait'ee atuanaadamerā. ²⁰ Māga jaraji māirāpa oodak'aa p'anadap'edaa perā Ak'ōrepa oopi bik'a, chonaarāweda Noé na p'ek'au eujāde bak'āri. Māirā k'aurepa Tachi Ak'ōrepa na eujādepemaarā k'achia beerā audú miapi k'inia baji. Mamīda chooji Noépa barco choma ooru misa, aide bataut'ee ichi ēreerā ome. Āra ochopai p'anajida. Mamīda ma barcode bataudap'edaa perā, Tachi Ak'ōrepa āra k'aripaji k'iniinaadamerā awaraarā ome. Jaradai ma pania pēidapa k'achia beerā jōpiit'ee, Tachi Ak'ōrepa Noé ichideerā ome k'aripaji chok'ai uchiadamerā. ²¹ Tachi Ak'ōrepa āra k'aripadak'a chok'ai uchiadamerā ma pania k'aurepa, māga pik'a irā pania k'aurepa Ak'ōrepa parā jida k'aripapari ichita chok'ai p'anapataadamerā iru ome. Māga oopari parā poro choopidak'āri paniapa. Māga oodak'āri, iripai ooda-e, ma paniapa jaik'oo pāchi k'ap'iade siimerā mǎik'aapa wēpapimerā. Ma k'āyaara poro choopipata ak'ipidait'ee Jesucristo chok'ai p'irabaida k'aurepa t'āriapa irude ijāa p'ani mǎik'aapa iidi p'ani Tachi Ak'ōrepa pāchia p'ek'au k'achia oopata wēpapimerā. ²² Cristo chok'ai p'irabaik'āri, wāji it'aa su-ak'i bapariit'ee Tachi Ak'ōre juaraare. Mama bide jōma na p'ek'au eujādepema-erā iru jua ek'ari p'anadait'ee; angeleerā mǎik'aapa Netuara Poro Waibia eere p'anūrā paara.

4

Ne-inaa oodaipia bi Cristopa oopi bik'a

¹ Parāpa k'awa p'anadairā Cristo miada mǎgá iru k'ap'iade, sōcharra p'anapatāati mǎik'aapa auk'a k'isia p'anapatāati iruk'a. Miadak'āri, p'ek'au k'achia oonāati. ² Oodai k'āyaara pāchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a, ooti Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a parā piurutamaa. ³ Cristode ijāadai naaweda parāpa audupai oopachida ijāadak'aa beerā nāgee ne-inaa k'achia ooi awaa p'anapatak'a: pariatua p'ek'au ooyaa; ne-inaa k'achia ooyaa; it'ua toyaa; wēraarā pariatua jiriyaa māirā ome k'achia oodait'ee; k'ira nejasia wēe it'aa t'ii awaa ne-inaa juapa oodamaa; māgee ne-inaa k'achia. ⁴ Irā māgee ijāadak'aa beerāpa k'awada-e p'ani k'āata k'isiadai, parā waa wādak'aa perā āchi ome māgee ne-inaa k'achia oode. Maperāpi pedee k'achia jarapata parā āpite. ⁵ Mamīda ewari cherude Tachi Ak'ōrepa iidik'āri āchia ne-inaa jōmaweda oopatap'edaa pari, ichita p'anaudait'ee. Ma ewate iruata ak'iit'ee jōmaarāpa oopata jarait'ee pia wa k'achia; chok'ai p'anūrāpa oopata mǎik'aapa piudap'edaarāpa oopatap'edaa paara. ⁶ Ma piudap'edaarā chok'ai p'anadak'āri, miapachida k'ap'iade mǎik'aapa piujida k'ap'iade eperārā jōmaarāk'a. Mamīda ijāadap'edaarāpa Tachi Ak'ōrepa pedee pia jara pēida Cristode ichita chok'ai p'anapataadait'ee iruk'a, ma ijāadap'edaa k'aurepa āra jaure araa padaida perā iru Jaure ome. Ma-it'eepi Tachi Ak'ōrepa jara pēiji Cristopa ooda eperārā k'aripait'ee.

⁷ Taarā-e na p'ek'au eujā jōit'ee. Mapa it'aa t'ī k'awaadait'ee Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a, k'ira jip'a p'anapatāati mǎik'aapa k'isia k'awaa p'anapatāati. ⁸ Ma awara nāga ooti awaraa ne-inaa jōmaweda oodai naaweda. T'āriapa chik'inia p'anapatāati, mǎgá p'anadak'āri, maarepida k'irāpada-e pait'ee perā awaraarāpa parāmaa ne-inaa k'achia oopata mǎik'aapa jarapata. ⁹ Awaraa ijāapataarā p'asianadak'āri parāmaa, t'āri pia auteebāiti, maarepida k'achia pedeeda-ee. ¹⁰ Tachi Ak'ōre Jaurepa ne-inaa awara-awaraa oopipari parā chaachaa, mǎgá awaraarā k'aripadamerā. Mapa mǎgí ne-inaa pia oopatāati irua oopi bik'a. ¹¹ Tachi Ak'ōre Ūraa jarateeparipa jarateepia bi Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a. Ichiaba ne-inaa ooparipa awaraarā k'aripait'ee, māga oopia bi Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a. Ne-inaa jōmaade māga ooruta pirā, ak'ipidait'ee Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibia bi, Jesucristo k'ap'ia pari ne-inaa pia oopipari perā parāmaa. ¡Iru ichita Tachi Waibia pait'ee! ¡Amén!

Cristode ijāapataarā miadak'āri

¹² Ipemaarā k'inirā, p'eranaati awaraarāpa parā jiridak'āri miapidait'ee. Mǎgá chupiria p'anadak'āri, parāpa k'awaa atadai wāra Cristode ijāa p'ani wa mak'iaara ijāada-e p'ani. K'isianāati parā miadaik'araa bi ichideerā perā. ¹³ Ma k'āyaara o-ia p'anāti parā miapidak'āri Cristo miapidap'edaak'a, ne-inaa pia oo p'ani k'aurepa. O-ia p'anadai mǎgá miaruta misa na eujāde, k'awa p'anadairā na ewari wāra t'āri o-ia p'anadait'ee Cristo chek'āri ichi k'ira wāree unupide jōmaarāmaa. ¹⁴ Ichiaba o-ia p'anāti ik'achia jaradak'āri parāmaa Cristode ijāapata perā. Mǎgá p'anadai k'awa p'anadairā Tachi Ak'ōre Jaure, chi jaure pipiara bi, parā ome bapari perā. ¹⁵ Awaraarāpa parā miapidait'ee. Mamīda k'irak'aupai miapidai parā t'āidepemapa nāgee ne-inaa k'achia ooda pari: chíara peeda perā; chíara net'aa chiada perā maa-e pirā awaraa ne-inaa k'achia ooda perā chíaramaa; maa-e pirā pedee-idaa bapari perā; ne-inaa māgee pari. ¹⁶ Jōdee parā t'āidepema ijāapari miapiruta pirā Cristode ijāapari perā,

k'ira nejasia baik'araa bi. Ma k'äyaara Tachi Ak'õremaa gracias jaraipia bi, parä 'Cristodeerä' apata perä.

¹⁷ Taarä-e Tachi Ak'õrepa na p'ek'au eujãdepemaarãpa oopata ak'it'ee mäik'aapa jarait'ee pia wa k'achia. Apemaarä k'äyaara ichideerä naapiara mägä ak'it'ee mäik'aapa miapiit'ee chi ne-inaa k'achia oo p'anirä, mägí k'achia oo amaadamerä. Irua tachi ome mägä ooru pirä, audupiara irua jara pëida ürídaamaa p'anirä uchiada-e pit'ee iru juadeepa.

¹⁸ 'Tachi Ak'õre k'itrapite k'achia wëe p'anirä it'aa wädai naaweda, Cristo k'aurepa miaruta pirä Ak'õre juade, audupiara miadait'ee p'ek'au k'achia ooyaa p'anirä, irude ijãadak'aa perä. Mägiirä atuadait'ee.' (Pr 11.31)

¹⁹ Maperä parä miadak'ari Tachi Ak'õrepa mägä k'inia bairä, audupiara irude ijãadaipia bi mäik'aapa ichita ne-inaa pia oodaipia bi. Mägä oodaipia bi k'awa p'anadairä iru, tachi oodapa oopari ichia jara bik'a. Tachi ak'i bapariit'ee ichimaa wäruta misa.

5

Üraa Cristode ijãapataarä-it'ee

¹ İrã mia üraait'ee parä t'ãidepema ijãapataarä chonaarä. Parä chonaarä jãak'a mia pida ijãapataarä ak'ipari. Michi taupa unuji Cristo miada tachi k'aripait'ee mäik'aapa michi it'aipa mägä jarapari eperãarãmaa. Cristo waya chek'ari, mimaa ichiaba Tachi Ak'õrepa ichi k'ira wäree unupit'ee. ² Mapa ak'i p'anapataati ijãapataarä parä jua ek'ari p'ani. Ära ak'i p'anadaipia bi oveja ak'iparipa ichi ovejaarä ak'iparik'a. Mägä oodaik'araa bi apidaapa mägä oopi p'anadairä parãmaa. Ära ak'i p'anadaipia bi, t'ãriipa oo k'inia p'anadairä Tachi Ak'õrepa oopi bik'a. Ichiaba ma mimia oodaik'araa bi p'arat'a atadait'ee. Ma k'äyaara öoti awaraarä k'aripa k'inia p'anadairä. ³ Parä jua ek'ari p'anirä chipariiräk'a p'ananáati. Ma k'äyaara t'ãri pia p'anapataati ära ome, ära parä jãak'a p'ana k'inia p'ancedamerä. ⁴ Mägä p'anaruta pirä, tachi ak'ipari waibiara bipa ichi waya unupik'ari jömaarãmaa, parãpata atadait'ee iru k'ira wäree mäik'aapa ichita p'anapataadait'ee iru ome. Mägí pipiara bi na p'ek'au eujãdepema poro jira atai k'äyaara, Cristo k'ira wäree jök'aa perä.

⁵ Chonaarãmaa üraadak'a ichiaba parä t'ãidepema k'ütrãarãmaa üraait'ee. Oopatãati chonaarãpa jara p'anik'a. Parä ijãapataarä t'ãidepema apida audua baik'araa bi, Tachi Ak'õre Üraa p'ädade jara bairä:

'Tachi Ak'õrepa k'aripa-e audua p'anapataarä, mamída t'ãri pia k'aripapari audua-ee beerä.' (Pr 3.34)

⁶ Maperäpi audua-ee p'anapataati Tachi Ak'õre jua ek'ari, irua k'inia bi ewaride irua parä awaraarä k'äyaara waibiara papimerä. ⁷ Parä k'isia jönadak'ari, ma k'isia jömaweda jarãti Tachi Ak'õremaa, irua parä pia ak'i bapari perä.

⁸ K'ira jip'a p'anapataati mäik'aapa tauk'a nipapataati, Netuara Poro Waibiapa parä k'ira unuamaa iru bapari perä. Ichia eperãarä jiri nipapari Cristode ijãa amaapiit'ee, león bia nipaparik'a ne-inaa jiri nipak'ari k'oit'ee. ⁹ Ichia parä mägä jiri chek'ari, chóoti Cristode ijãa p'anide mäik'aapa oonãati mägipa oopi k'inia bik'a. K'irãpãti ichia auk'a jiripari parä ipemaarä Cristo k'aurepa miapiit'ee, na p'ek'au eujãde para bee chaa. ¹⁰ Mamída taarä-e, parä miadap'eda, Tachi Ak'õrepa k'aripait'ee ichia k'inia bik'a p'anapataadamerä mäik'aapa pipiara choodamerä pãchia Cristode ijãa p'anide. Tachi Ak'õrepa mägä parä k'aripait'ee tachi k'inia iru bapari perä mäik'aapa tachi jirida perä, Jesucristo k'aurepa ichita p'anapataadamerä iru eujä k'ira wãreede. ¹¹ jTachi Ak'õre ichita jömaarä k'äyaara waibiara bait'ee! jAmén!

Salude pëida

¹² Tachi ipema Cristo k'aurepa, Silvano, nama bi mi ome. Mia k'awa bi irua pia oopari Cristopa oopi bik'a. Mapa mia na k'art'a k'ak'at'ua p'ãpiji irumaa. P'ãpiji parãpa k'awaadamerä mia et'ewa jaradak'a Tachi Ak'õrepa parä k'inia iru bapari mäik'aapa wãara parä k'aripait'ee. Mapa mia üraait'ee parä choodamerä Cristode ijãa p'anide, maarepida ijãa amaada-ee.

¹³ Nama Babilónia p'uurude Tachi Ak'õrepa ichiaba eperãarä jirit'eraji Cristode ijãadamerä, parä ome oodak'a. Mãirãpa parãmaa salude pëiruta. Ichiaba salude pëiru Marcopa. Iru mi warrak'a bi, mi ome nipapari perä Cristopa ooda jarateede. ¹⁴ Chik'inia saludaa para baii.

Mia it'aa iidi bi parä Cristodeerä jömaarä pari, k'ãiwee p'anapataadamerä.

Mãgapai paji.

2 SAN PEDRO

San Pedropa K'art'a T'ēepema P'āda

San Pedro, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'āji pēiit'ee jōmaweda Cristode ijāapataarāmaa. Ūraa k'inia baji seewa jarateepataarāpa jarateepata ūrinaadamerā.

Salude jarap'eda, naapiara Pedropa jara bi sāga Cristode ijāapataarāpa waapiara oopataadai irua oopi bik'a (cap. 1.1-15) māik'aapa k'irāpapi bi ichia Cristo unuda k'īra awaradaik'āri. Ichiaba jara bi k'irāpadamerā chonaarāwedapema Ak'ōre pedee jarapataarāpa jaradap'eda ichita uchiapari, Ak'ōre Jaurepa jarapida perā (cap. 1.16-21). Jara bi Tachi Ak'ōrepa pia-ee ak'ipari seewa jarapataarā, ichide ijāapataarā k'ūrāpata perā (cap. 2). Jara bi sāga pait'ee Cristo cheru ewate; na p'ek'au eujā jō chek'āri. Ūraa bi audupiarā oopataadamerā Cristopa oopi bik'a māik'aapa apidaamaa k'ūrāpinaadamerā (cap. 3).

Salude pēida

¹ Mi, Simón Pedropa oopari Jesucristopa oopi bik'a. Irua mi pēiji ichi ūraa jarateede.

Mapa na k'art'a p'āru parā Cristode ijāapataarā, tai jīak'a ijāa p'anirāmaa. Jesucristo Tachi Ak'ōre. Irua tachi o k'achiadeepa k'aripa atapari. Audū t'āri pia bapari perā, tachi auk'a k'aripaji irude ijāapataadamerā. ² Mia it'aa iidi bi Tachi Ak'ōrepa parā audū pia ak'i bapariimerā. Māgā k'āiwee p'anapataadait'ee iru māik'aapa Tachi Waibia Jesús ome k'awa wādade.

P'anapataāti Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a

³ Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bairā, tachimaa teepari ne-inaa jōma falta p'ani p'anapataadamerā irua k'inia bik'a. Māgā p'anapataadait'ee iru wāara k'awaadak'āri. Iruata tachi jiriji k'awapiit'ee ichi k'īra wāree māik'aapa t'āri pia, māgā p'anapataadamerā ichik'a. ⁴ Iru māga bapari perā, tachimaa jaraji jōmaweda ne-inaa pi-ia ichia ooiit'ee tachi k'aripait'ee. Māga jaraji parāpa ma jarada ijāa p'anipa iruk'a padaidamerā māik'aapa uchiadaidamerā na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerāpa ne-inaa k'achia oopata jua ek'ariipa. Āchia p'ek'au k'achia k'īra t'ādoo oopata, āchia oo k'iniata oopata perā. ⁵ Tachi Ak'ōrepa ma jōma ooda perā parā k'aripait'ee, jiripataāti Cristode wāara ijāapataadait'ee. Ma awara jiripataāti t'āri pia, k'īsia k'achia wēe p'anapataadait'ee. Ma awara jiripataāti k'īsia k'awaa p'anapataadait'ee. ⁶ Ma awara jiripataāti oo amaadait'ee tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a. Ma awara jiripataāti choodait'ee pāchi ijāa p'anide, nepirade baaruta pijida. Ma awara jiripataāti Tachi Ak'ōre k'inia iru p'anapataadait'ee. ⁷ Ma awara jiripataāti chik'inia p'anapataadait'ee pāchi ipemaarā Cristo k'aurepa ome. Ma awara jiripataāti eperāarā jōmaweda k'inia iru p'anapataadait'ee Tachi Ak'ōrepa āchi k'inia iru baparik'a.

⁸ Parāpa ichita waapiara jiriruta pirā māgā p'anapataadait'ee, Tachi Waibia Jesucristo wāara k'awa wādait'ee māik'aapa p'anapataadait'ee irua k'inia bik'a. Oodait'ee irua oopi bik'a. ⁹ Mamīda chi jiri-e bipa māgā bapariit'ee k'īsia k'awa-ee bi. Eperā tau t'awaa pik'a bi, k'ait'apai unupari perā. Māgāpa na p'ek'au eujādepema net'aa audupiarā k'awa k'inia bi, Cristo k'awai k'āyaara. K'irāpa k'inia-e ichia naawedapema p'ek'au k'achia ooda Tachi Ak'ōrepa wēpapiji.

¹⁰ Maperā miichi ipemaarā, jip'a jiripataāti p'anapataadait'ee mia et'ewa jaradak'a. Māga ooruta pirā, ak'ipidait'ee Tachi Ak'ōrepa parā jirip'eda, wāara jirit'eraji ichideerā papiit'ee. Ma awara māga ooruta pirā, k'achiade baaida-e pait'ee. ¹¹ Ma k'āyaara ewari cherude Tachi Ak'ōrepa parā o-īa auteebaiit'ee māik'aapa wāpiit'ee Tachi Waibia, Tachi O K'achiadeepa K'aripa Atapari Jesucristo truadee. Māgī trua jōk'aa Tachi K'aripapari mama bapari perā.

¹² Ma jōma jara aupada mia parāmaa ip'ii k'irāpapiit'ee, māgī ūraa k'awa p'ani mīda māik'aapa ijāa p'ani mīda jōma Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida parāmaa. ¹³ Wāara, mia k'inia bi parāpa māgī ūraa k'irāpadamerā, mi-it'ee Tachi Ak'ōrepa māga k'inia bairā. Mia māga ooiit'ee chok'ai bi misa, ¹⁴ Tachi Waibia Jesucristopa mīmaa k'awapida perā taarā-e mi na k'ap'iadeepa uchiat'ee piuk'āri. ¹⁵ Mamīda jiriit'ee parāpa mi ūraa ichita k'irāpa p'anapataadamerā, mi piuda t'ēepai.

Cristo k'īra awaradaida unudap'edaarā

¹⁶ Taipa parāmaa jarateejida Tachi Waibia Jesucristopa ooda māik'aapa iru waya cheit'ee. Maapai jarateeda-e paji eperāarāpa oopatak'a, āchi k'īsiadeepa nepiridak'āri awaraarā k'ūradaid'ee. Ma k'āyaara tachi taupa taipa iru k'īra wāree unujida. ¹⁷ Māga unujida Tachi Ak'ōrepa taimaa ak'ipik'āri irua Cristo pia ak'ipari. Māga ooji iru k'īra wāree eujādeepa pedee k'āri:

'Nāgita mi Warra k'inia, mia jirit'erada. Irua mi t'āri o-īapipari.' (Mt 17.5; Mr 9.7; Lc 9.35)

¹⁸ K'iiripa taipa māgí otau it'ariipa pedeeda ūrijida, māga nide tai p'anadap'edaa perā Tachi Waibia ome ee awara bidade Tachi Ak'ōre-it'ee.

¹⁹ Tachi Ak'ōrepa māgí pedee jarai naaweda, chonaarāweda ichi pedee jarapataarāpa iru Warrade jarajida māik'aapa p'ājida. Mapa taipa māgí pedee ūridak'āri tachi k'iiripa, k'awaajida wāara Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a, māgá ichita p'asait'ee. Tachi Ak'ōre Ūraa p'āda lámpara p'āriude bik'a bi, ĩdaaru misa; pia jarait'eera, Cristo waya cheru misa. Ma ewate irua na p'ek'au eujādepema p'āriu pik'a bi wēpapiit'ee māik'aapa Tachi Ak'ōre wāarata jōmaweda k'awaapiit'ee tachi t'ārimaa. ²⁰ Mamīda Tachi Ak'ōre Ūraa p'āda māgá ak'īdai naaweda, parāpa na pedee k'awaadaipia bi. Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāpa jaradap'edaa leedap'eda Ak'ōre Ūraa p'ādade, apidaapa jaradaik'araa bi ichi k'Īsiadeepa ma pedee k'āata jara k'inia bi, jarateei awaraarāmaa. ²¹ Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāpa pedee apida āchi k'Īradoopa jaradak'aa paji. Ma k'āyaara Tachi Ak'ōre pedee jarapachida Tachi Ak'ōre Jaurepa jarapidak'a.

2

Seewa jarateepataarā

¹ Mamīda maapai Israel pidaarā, tachi chonaarā t'āide ichiaba seewa jarateepataarā paraaji. “Tai ichiaba Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāda” apachida mīda, māga-e paji. Māirā ĩjak'a parā t'āide ichiaba seewa jarateepataarā paraait'ee. Māirāpa āchi k'Īsiadeepa ijāapataarāmaa seewa imeraa jarateedait'ee. Meradait'ee Jesucristo tachi chipari, irua āchi neto pik'a ataji mīda āchi pari piuk'āri, atuanaadamerā. Ma meraruta k'aurepata, atu p'anide Tachi Ak'ōrepa āchi jōpiit'ee. ² Chok'araarāpa ma seewa ijāadait'ee māik'aapa pariatua p'ek'au oo p'anapataadait'ee māirā ĩjak'a. Ma k'aurepa jōmaarāpa pedee k'achia jaradait'ee Tachi Ak'ōre o wāara bide. ³ Ma awara māirāpa p'arat'a audū ata k'inia p'anadairā, parā k'ūradait'ee seewa jarateep'ani. Taarā weda Tachi Ak'ōrepa k'Īsia iru bi māgeerā atuapiit'ee. Tachia k'awa p'ani iru sēk'aa māik'aapa k'āik'aa. Irua wāara āchi jōpiit'ee.

⁴ K'Īsiadāma nāgide. Tachi Ak'ōrepa ichi angeleerāpa k'achia oodap'edaa wēpapi-e paji. Āchi pēiji eperāarā k'achia beerā piudap'edaarāmāiipa waawī māik'aapa ĩja paraa biji uria audū nāpia bide, mama iru ewari waibia ewate nidamerā. ⁵ Ichiaba chonaarāweda Tachi Ak'ōrepa wēpapi-e paji eperāarāpa p'ek'au k'achia oodap'edaa. Āchi jōpiji na p'ek'au eujā jōma ūupirupa. Māga ooji ijāadak'aa p'anapatap'edaa perā. ĩp'a Noé awaraa eperāarā siete ome chok'ai uchia ataji, Noépa jarateepachi perā eperāarā Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a p'anapataadamerā. ⁶ Ichiaba Tachi Ak'ōrepa wēpapi-e paji Sodoma p'uurudepemaarāpa ne-inaa k'achia oodap'edaa māik'aapa Gomorra p'uurudepemaarāpa ne-inaa k'achia oodap'edaa. Ma p'uuru omee weda k'achia ooji t'ipitaupa jōpik'āri. Māga ooji māirā t'ēpai ijāadaamaa p'anadait'eerāpa k'awaadamerā irua k'achia beerā k'achia oopari. ⁷ Māga ooji mīda ma p'uurudepemaarāmaa, ma p'uuru jōt'aai naaweda irude ijāa bada, Lot chok'ai uchiapiji. Māgí eperā pi baji Ak'ōre k'Īrapite. Iru audupai k'Īsia nībapachi, p'ek'au ooyaa p'anapatap'edaarā t'āide bapachi perā. ⁸ Ma p'uuru pidaarāpa oodak'aa paji Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a. Ma k'āyaara ne-inaa k'achia aupai oopachida. Mapa māgí eperā pia bita ichi t'āride miapachi, ewari chaa ma k'achia beerāpa oopata unupachi perā māik'aapa ūripachi perā.

⁹ Mamīda Tachi Ak'ōrepa Lot uchiapiji ma k'achia beerā t'āideepa. Tachi Ak'ōrepa k'awa bi sāga k'aripait'ee ichide ijāapataarā, ne-inaa k'achia oonaadamerā māik'aapa irua k'inia bik'a oodamerā. Jōdee ichia k'awa bi sāga ĩja pik'a biit'ee k'achia oopataarā āchi miapirumaa māik'aapa atuapirumaa ichi ewari waibia ewate. ¹⁰ Audupiarā miapiit'ee oo p'anapataarāpa āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'īapa oopi bik'a. Māirāpa oodaamaa p'anapata Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a.

Māgí seewa jarateepataarāpa āchia oo k'iniata oopata. K'iiri k'isua p'anapata māik'aapa audua p'anapata. Waaweeda-ee pedee k'achia jaradait'ee angeleerā āpīte. ¹¹ Jōdee angeleerā, māirā k'āyaara waibara p'ani mīda, maarepida pedee k'achia jarada-e, k'achia beerā ĩmiateenadak'āri Tachi Ak'ōre k'Īrapite. ¹² Ma seewa jarateepataarā ne-animalaarāk'api p'ani. Ne-animalaarā k'Īsiadak'aa eperāarāk'a. Oopata āchi k'ap'īapa oopi bik'a. T'opata eperāarāpa jita atadamerā māik'aapa peedamerā. Māga pik'a p'ani ma seewa jarateepataarā. Pedee k'achia jarapata ne-inaa jōma āchia k'awada-e p'ani āpīte. Ma k'aurepa Tachi Ak'ōrepa āchi jōpiit'ee, eperāarāpa ne-animalaarā jōpipatak'a. ¹³ Āchi miadait'ee ne-inaa k'achia oopata perā. Āstaawa pida oo k'inia p'anapata āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'īapa oopi bik'a. Parā ijāapataarā t'āide paara māga oopata, t'ūdak'āri nek'odait'ee parā ome. Māgá parā k'ūrapata auk'a oo k'inia p'anadamerā āchia oopatak'a. Āchi k'aurepata awaraarāpa parā pia ak'īda-e p'ani.

¹⁴ Āchia wēraarā unudak'āri, audú k'āi k'inia p'anapata mairā ome. Ichita k'isia p'anapata ne-inaa k'achia oodait'ee. K'urapata pia ijāada-e p'aniirā, auk'a k'āi k'inia p'anadamerā āchi ome. Jiripata waapiara ne-inaa k'achia oodait'ee māk'aapa k'iapata ne-inaa jōma āchia iru p'anadaik'araa bi. Maperāpi Tachi Ak'ōrepa āchi k'achia ooit'ee, ichia ooda mīda. ¹⁵ Māgá p'ana k'iniapa āchia Tachi Ak'ōre o atuajida. Oodai k'āyara Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a, oopata chonaarāwedapema Bosor w'arra Balaampa oodak'a. Māgipa ne-inaa k'achia ooit'ee paji, p'arat'a audú ata k'inia bada perā māga oorumaa. ¹⁶ Mamīda Tachi Ak'ōrepa iru burromaa pedeeji itriat'aamerā. Ne-animal paji mīda, māgí burropa pedeeji māk'aapa oopi-e paji chiparipa ma ne-inaa k'achia k'ira k'awa-ee, pariatua oomerā.

¹⁷ Ma seewa jarateepataarā pozo p'oo bik'api p'ani maa-e pirā jiarara pania wēe bik'api p'ani, parā k'aripāda-e p'anadairā. Mapa Tachi Ak'ōrepa āchi pēiit'ee p'ariudee. ¹⁸ Ma seewa jarateepataarāpa iwēsaa, pedee audua, pariatua nāga jarateepata: ijāapataarāpa oodai jōma āchia p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iaapa oopi bik'a. Ma awara āchia ijāapataarā jiripata k'achia oodait'ee āra ome. Māgá k'urapata ewaa uchiarutaarā ijāadak'aa beerā p'anapatadeepa. ¹⁹ Jarapata āchi eere t'urutaarā apida jua ek'ari p'anapataadait'ee. Mamīda āchita p'ek'au k'achia jua ek'ari p'anapata esclavoorāk'a, oopata perā āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iaapa oopi bik'a. Māgimaa p'oyaapijidapi. ²⁰ Mairāpa Tachi Waibia, Tachi K'aripapari Jesucristo k'awadak'āri, oo amaajida na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerāpa oopata māk'aapa uchijada p'ek'au k'achia jua ek'ariipa. Mamīda māga oodap'eda, waya baaijida p'ek'au k'achia, p'oyaapidap'edaa perā āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iamaa. Maperāpi irā k'achia p'ani āchi ijāadai naaweda p'anadap'edaa k'āyara. ²¹ Piara bak'aji k'awada-e pada paara sāga p'anapataadait'ee Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a, māga k'awa p'anadap'eda, uchidai k'āyara iru jua ek'ariipa, ijāadaamaa p'anadairā irua ūraa pia jara pēida eperāarāmaa. ²² Mamīda māgīrā p'anapata nāgí wāara pedee eperāarāpa jarapatak'a:

'Usapa āp'op'eda, waya k'o chepari ichi āp'oda.'

(Pr 26.11)

māk'aapa 'Sina pania bēisāde k'up'eda, waya yoorode t'upari.'

3

Tachi Waibia waya cheit'ee

¹ Ipemaarā k'iniarā, na k'art'ade māk'aapa apema k'art'a mia parāmaa p'ā pēidade, nāgí ne-inaa jōma k'irāpapi. Ma awara ūraaji jip'a k'isiadamerā Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a. ² K'irāpāti chonaarāwedapema Ak'ōre pedee jarapataarāpa jaradap'edaa, jaradak'āri Tachi Ak'ōrepa ooit'ee bada āchi t'ēpai. Ichiaba k'irāpāti Tachi Waibia, Tachi K'aripapari jara tai k'ap'ia pari. Irua tai parāmaa pēiji jarateedamerā, māgá parāpa iru ūraa pia k'awaadamerā.

³ Mamīda ma jōma jaradap'edaade k'isiadap'eda, nāgí audupiarā k'irāpāti pia k'awaadamerā. Tachi Waibia waya chei naaweda, parā ijāapataarā t'āide Tachi Ak'ōre Ūraa oo iru p'anapataarā uchidait'ee. Māgīrāpa oodait'ee āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iaapa oopi bik'a māk'aapa parā oo iru p'anadait'ee. ⁴ "¿Sāgajima adait'ee, Tachi Ak'ōrepa Cristo waya pēiit'eeda ada? Ma jarada ūridap'edaarā jai-idaadak'āriipa, na eujā aide nībi ome auk'a bi naawedapemak'a, Tachi Ak'ōrepa ewaa ook'āri. ¡Cristo waya che-e pait'eeda!" adait'ee. ⁵ Mairāpa māga jarapata k'irāpa k'iniada-e p'anadairā Tachi Ak'ōrepa naaweda ooda. Ichi pedeeapani pajā beei māk'aapa auk'a ichi pedeeapani auk' ūk'uru āyaa pēiji eujā uchiamerā paniadeepa. ⁶ Ichiaba ichi pedeeapani ma p'ek'au eujā jōpiji paniapa ūpik'āri. ⁷ Ma awara auk'a ichi pedeeapani pajā māk'aapa eujā jia iru bi ichi ewari waibia ewate t'ipitaupa jōpirumaa. Ma ewate ijāadak'aa beerā jōmaweda atuapiit'ee.

⁸ Ipemaarā k'iniarā, ichiaba k'irāpāti nāgí pedee. Tachi-it'ee k'āima aba mak'iaara taarā-e; jōdee mil años taarāpari. Mamīda Tachi Ak'ōre-it'ee k'āima aba auk'a bi mil años ome. Jōdee mil años auk'a bi k'āima abaa ome. ⁹ Eperāarā ūk'uruurāpa k'isia p'ani Cristo waide che-e bairā, Tachi Ak'ōrepa oo-e pait'ee ichia jaradak'a. Mamīda māga-e. Iru choo nībi māk'aapa parā chupiria k'awaa nībi, k'inia-e bairā apida atuadamerā. Ma k'āyara k'inia bi jōmaarāpa ne-inaa k'achia oo amaadamerā māk'aapa oodamerā irua oopi bik'a, iru ewari waibia ewate pai naaweda.

¹⁰ Tachi Ak'ōre māgá choo nībi mīda, ichi ewari waibia ewate pait'ee. Ara nechiapari p'ārik'ua tachi atu p'anide paruk'a, māga pik'a eperāarā atu p'anide iru ewari waibia ewate pait'ee. Ma ewate golpe pururaa nībide pajā wēpadariit'ee māk'aapa Tachi Ak'ōrepa jōmaweda aide nībi atane, ak'ōrejīru, māgee t'ipitaupa jōpiit'ee. Auk'a na p'ek'au eujā māk'aapa aide nībi jōmaweda jōpiit'ee.

¹¹ Māgá Tachi Ak'ōrepa ne-inaa jōmaweda jōpiit'ee perā, ¿sāga parā p'anapataadaipia bima? K'achia wēe p'anapataadaipia bi irua k'inia bik'a. ¹² Ni p'anadaipia bi iru ewari waibia

ewate pamerã mãik'aapa oodaipia bi irua oopi bik'a, ma ewate isapaira pamerã. Ma ewate pajã jõit'ee t'ipitaupa. Jõmaweda aide nĩbi mãik'aapa na p'ek'au eujãde nĩbi auk'a jõit'ee. ¹³ Mamĩda irua jaraji ma t'ẽepai pajã chiwidi mãik'aapa eujã chiwidi ooit'ee. Mãgĩ eujãde eperãarãpa irua oopi bik'a oodait'ee, aide ne-inaa k'achia wẽ-e perã. Mãgĩ eujãta tachia nimaa p'ani.

¹⁴ Maperã ìpemaarã k'iniarã, parã ni p'ani misa Ak'õrepa oomerã ichia jaradak'a, jiripataati k'achia wẽe p'anapataadait'ee iru k'rapite. Mãgã t'ãri auk'a p'anapataadai iru ome. ¹⁵ K'irãpãti Tachi Waibia choo nĩbi k'inia bairã jõmaarãpa ichide ijãadamerã mãik'aapa t'udamerã Tachi Ak'õre ode, ichi waya chei naaweda. Tachi ìpema k'inia Pablopa ma ùraa ichiaba p'ã pẽiji parãmaa, Tachi Ak'õrepa iru k'isia k'awaapida perã. ¹⁶ Irua k'art'a jõma p'ãdade ma ùraa jaradoo, madepema pedee ùk'uru tachia pia p'oyaa k'awada-e p'ani mĩda. K'isia k'awa-ee p'anĩrãpa mãik'aapa waide pia ijãada-e p'anĩrãpa oopata mãgĩ pedee ome, awaraa Tachi Ak'õrepa ùraa p'ãpida ome oopatak'a. Achi k'isiadeepa ma ùraa seewa papipata mãik'aapa awaraarãmaa ma seewa jarateepata. Maperãpi achi atuadait'ee.

¹⁷ Mãpai ìpemaarã k'iniarã, ìrã parãpa k'awa p'anadairã mãgee seewa jarateepataarã uchiadait'ee ijãapataarã t'ãide, k'irak'aupai ijãadai ãrapa jarateepata. Ichiaba k'irak'aupai oodai ãrapa oopatak'a, oodak'aa perã Tachi Ak'õre Ùraade jara bik'a. ìrã parãpa pia ijãapata. Mamĩda k'urapiruta pirã ãramaa, parã ãyaa atadaridai Cristo ik'aawaapa. ¹⁸ Ma k'ãyaara pipiara k'awa wãti Tachi Waibia, Tachi O K'achiadeepa K'aripa Atapari Jesucristo mãik'aapa irumaa iiditi parã k'aripamerã. Mãgã p'anapataadait'ee irua k'inia bik'a. ¡Irua Tachi Ak'õre k'ira wãree ichita unupit'ee, na eujã jõru pijida! ¡Amén!

Mãgapai paji.

1 SAN JUAN

San Juanpa K'art'a Naapiara P'áda

San Juan, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'áji. Pëiji jômaweda Cristode ijâapataarâmaa. Ūraa k'inia baji jîp'a ijâapataadamerâ Ak'ôrepa jirit'eradaarâpa jarateedap'edaak'a, seewa jarateedapataarâpa ijâapataarâ k'ûra nipapatap'edaa perâ. Na k'art'ade Juanpa audû jara bi sâga Tachi Ak'ôrepa ijâapataarâ k'inia iru bapari.

Naapiara jara bi ichia unuda Jesucristo, Tachi Ak'ôre pedee chok'ai pik'a bi (cap. 1.1-4). Jara bi Tachi Ak'ôre îdaa pik'a bi mâik'aapa Cristode ijâapataarâ iru îdaa pik'a bide p'anapataadaipia bi (caps. 1.5-2.6). Jara bi ūraa chiwidi Cristopa jarateedak'a: chik'inia p'anapataadamerâ. Ūraa bi warrarâ chonaarâ ome (cap. 2.7-17). Jara bi ijâapataarâpa k'irâpadamerâ naaweda jarateeda ūridap'edaa mâik'aapa k'ûrapinaadamerâ seewa jarateepataarâmaa (caps. 2.18-3.10). Jara bi Cristode ijâapataarâ Tachi Ak'ôre warrarâ perâ, p'ek'au k'achia jômaweda oo amaadaipia bi mâik'aapa chik'inia p'anapataadaipia bi, k'isia p'ua-ee (cap. 3.11-24). Jara bi sâga k'awaadai Ak'ôre Jaurepa jarapi bi pedee mâik'aapa seewa pedee (cap. 4.1-6). Jara bi chik'inia p'anapataadamerâ, Tachi Ak'ôrepa ijâapataarâ k'inia iru bapari perâ (cap. 4.7-21). Jara bi jômaweda Tachi Ak'ôre Warrade ijâapataarâpa p'oyaapata na p'ek'au eujâdepemaarâpa ne-inaa k'achia oopata (cap. 5.1-5). Jara bi Tachi Ak'ôrepa ichita oopari ichia jara bik'a mâik'aapa ichi Warrade ijâapataarâ o k'achiadeepa k'aripa atapari atuanaadamerâ (cap. 5.6-12). T'êepai jara bi chik'aripa p'anapataadamerâ, p'ek'au k'achia p'oyaa wâruta misa (cap. 5.13-21).

Jesucristopa ichi k'ap'ia eperâ k'ap'iade unupida

¹ Tai Jesucristo ome nipapatap'edaarâpa nepiripata k'aita iru. Mia na k'art'a p'â pëiru parâpa pida mâga k'awaadamerâ. Na p'ek'au eujâ bai naaweda, Tachi Ak'ôre Pedeeta bapachi. Mâgî Jesucristo. Iru k'aurepata eperâarâ ichita p'anapataadai Tachi Ak'ôre ome iru truade. Jesucristo na p'ek'au eujâde nipak'ari, taipa iru unujida eperâ jîp'aak'a. Taipa iru t'ôbajida tachi juapa. Ichiaba ūrijida irua ūraa jarada. ² Cristo Tachi Ak'ôre ome ichita bapachi mîda, tai irapemaarâmaa eperâ k'ap'iade unupiji. Irua Tachi Ak'ôre Ūraa jarateepachi eperâarâmaa, ma ūraa ijâadap'eda ichita p'anapataadamerâ iru ome Tachi Ak'ôre truade. Cheji na p'ek'au eujâdee. Taipa unujida irua ooda mâik'aapa jômaarâmaa ma ooda nepiripata. ³ Parâmaa jarapata taipa unudap'edaa mâik'aapa taipa ūridap'edaa, parâpa mâga k'awaadap'eda, araa p'anapataadamerâ tai ome, tai araa p'anapatak'a Tachi Ak'ôre ome mâik'aapa iru Warra Jesucristo ome. ⁴ Tachi jômaarâta mâga p'anapataadak'ari, wâara o-ia p'anadait'ee. Ma-it'eeta mia parâmaa na k'art'a p'âmaa bi.

Tachi Ak'ôre îdaa pik'a bi

⁵ Jesucristo k'ap'ia pari Tachi Ak'ôrepa taimaa nâga jara pëiji. Tachi Ak'ôre îdaa pik'a bi. îdaade maarepida p'âriu unuda-e p'anik'a, mâga pik'a Tachi Ak'ôrede maarepida k'achia unuda-e. ⁶ Tachidepemapa jarai ichi araa bapari Tachi Ak'ôre ome. Mamîda ma eperâpa at'ari ne-inaa k'achia oomaa bi pirâ, seewamaa bi. Ichia oo-e bi Tachi Ak'ôrepa wâarata jara pëidak'a. ⁷ Mamîda eperâ wâara îdaa pik'a bide bapari pirâ Tachi Ak'ôrepa k'inia bik'a, araa bapariit'ee Tachi Ak'ôre ome mâik'aapa awaraa ijâapataarâ ome. Ma awara Tachi Ak'ôrepa ma eperâ p'ek'au k'achia jômaweda wêpapiit'ee, iru Warra Jesús waa bat'ada k'aurepa.

⁸ Tachidepemapa jararu pirâ ichi t'ârîde k'isia k'achia wêe bi, ichi itu k'ûramaa bi, seewamaa bairâ. Mâgîpa k'awa-e bi Tachi Ak'ôrepa wâarata jara pëida. ⁹ Mamîda mâgîpa ichia p'ek'au k'achia oopata jômaweda jararu pirâ Tachi Ak'ôremaa, tachi t'ârîde k'awa p'ani Tachi Ak'ôrepa chupiria k'awaait'ee. Ooiit'ee ichia jara bik'a ichi ūraa jara pëidade. Ma eperâ p'ek'au k'achia jômaweda wêpapiit'ee. ¹⁰ Mamîda abaapa jararu pirâ ichia ne-inaa k'achia ook'aa, jômaarâmaa ak'ipi bi ichia Tachi Ak'ôre Ūraade ijâa-e. Mâgî eperâpa k'isia bi pirâ ichia p'ek'au k'achia ook'aa, mâgara ichiaba k'isia bi Tachi Ak'ôrepa seewa jara bi ichi ūraade.

2

Cristo Tachi K'aripapari

¹ Warrarâ, mia na k'art'a p'âru parâmaa ne-inaa k'achia oonaadamerâ. Mamîda tachia ne-inaa k'achia ooruta pirâ, Tachi K'aripapari iru p'ani irua chupiria iidimerâ Tachi Ak'ôremaa tachi pari. Mâgî Jesucristo, chi p'ek'au k'achia ook'aa bi. ² Iru waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'ôrepa tachia p'ek'au k'achia oopata wêpapii atuanaadamerâ. Wâara tachia p'ek'au k'achia oopata wêpapii. Mamîda mâgapai-e. Ichiaba wêpapii jômaweda na p'ek'au eujâdepemaarâpa p'ek'au k'achia oopata.

³ Tachia k'awadai Tachi Ak'õre wāara k'awa p'ani, iru ūraade jara bik'a oodak'ari. ⁴ Awaraa eperāpa jarai ichia Tachi Ak'õre wāara k'awa bi. Mamīda māgipa oo-e bi pirā Ak'õrepa jara bik'a, seewamaa bi. K'awa-e bi Tachi Ak'õrepa wāarata jara pēida. ⁵ Mamīda eperāpa ook'ari Tachi Ak'õre Ūraade jara bik'a, Tachi Ak'õre wāara k'inia iru bi māik'aapa chik'inia bapari iru ome. Nāgá k'awa p'ani tachi, Tachi Ak'õredeerā. ⁶ Eperāpa jara bi pirā wāara Tachi Ak'õre k'awa bi, ma eperā baijia bi Jesucristo badak'a.

Juanpa jarada Cristode ijāpataarāpa oodamerā

⁷ Ipemaarā k'iniarā Cristo k'aurepa, mia na jararu parāpa oodamerā irapema-e, parāpa ūridooda perā Cristode ijāadak'ariipa. Chonaarāweda paara Tachi Ak'õrepa jara pēiji eperāarāpa awaraarā ichiaba k'inia iru p'anapataadamerā. ⁸ Mamīda na k'art'ade mia ma jarada chiwidi pik'a jara bi. Chik'inia p'anapatāati. Cristo wāara māga bapachi ichideerā ome. Parāpa pida k'awaa wāda māga p'anapataadait'ee. Parā Cristode ijāadai naaweda, p'ariu pik'a bide p'anapachida, awaraarā k'iniada-e p'anadap'edaa perā. Mamīda irā ma p'ariu pik'a bideepa uchua wāda idaa pik'a bidee.

⁹ Ma jara aupada wāara mīda, parādepemapa jarai ichia awaraarā k'inia iru bi Tachi Ak'õrepa jara bik'a. Mamīda chi ipema Cristo k'aurepa k'ira unuamaa iru bi pirā, wāara māga oo-e bi. At'ari ne-inaa k'achia oomaa bi, p'ariu pik'a bide ook'ajik'a. ¹⁰ Jōdee abaapa chi ipema Cristo k'aurepa k'inia iru bak'ari, māgipa wāara oopari Tachi Ak'õrepa jara bik'a. Wāara māgí eperā k'achiade baaipe-e. ¹¹ Mamīda ma eperāpa chi ipema Cristo k'aurepa unuamaa iru bi pirā, ichi k'iradoopa k'achiade bi, oo-e bairā Tachi Ak'õrepa jara bik'a. Wāara māgí eperāpa k'awa-e Tachi Ak'õrepa jara bi. Ma awara māgá ne-inaa k'achia oomaa bairā, p'oyaa oo-e Tachi Ak'õrepa jara bik'a.

¹² Warrarā, mia parāmaa p'aru, Jesucristo piuda k'aurepa Tachi Ak'õrepa parāpa p'ek'au k'achia oopata wēpapida perā.

¹³ Chonaarā, mia parāmaa p'aru, parāpa wāara Jesucristo k'awa p'anadairā. Iru bapachi na p'ek'au eujā bai naaweda.

K'utrāarā, mia parāmaa p'aru, parāpa Netuara Poro Waibia p'oyaa wāda perā.

¹⁴ Warrarā, mia parāmaa p'amaa bi, parāpa Tachi Ak'õre wāara k'awapata perā.

Chonaarā, parāmaa p'amaa bi, parāpa wāara k'awapata perā chi na p'ek'au eujā ooi naaweda ichita bapari.

K'utrāarā, ichiaba parāmaa p'amaa bi, parā Cristode wāara ijāapata perā māik'aapa oopata perā Tachi Ak'õre Ūraa p'ādade jara bik'a. Ma awara parāmaa p'amaa bi Netuara Poro Waibia oopi bik'a oodak'aa perā.

¹⁵ P'ananaati na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerā p'anapatak'a. Jirināati ne-inaa k'achia k'ira t'ādo na p'ek'au eujāde paraa. Māga jiriruta pirā, chik'inia p'anada-e pai Tachi Ak'õre ome. ¹⁶ Mia māga jara bi na p'ek'au eujāde tachia unupata perā nāgee ne-inaa k'achia k'ira t'ādo: ne-inaa k'achia oo k'inia p'ani tachi t'aridepai; ne-inaa k'achia unudak'ari tachi taupa, auk'a oo k'inia p'ani; pedee audua p'anapata ne-inaa iru p'anadairā. Tachi Ak'õrepa māgee ne-inaa k'achia apida oopik'aa eperāarāmaa. ¹⁷ Māgee ne-inaa māik'aapa jōma ne-inaa k'achia na p'ek'au eujādepemaarāpa oo k'inia p'ani jōdaridait'ee. Mamīda chi Tachi Ak'õrepa oopi bik'a oopataarā ichita p'anapataadait'ee iru ome.

Wāara Cristode ijāapataarāpa k'urapida-e seewa jarapataarāmaa

¹⁸ Warrarā, taarā-e na p'ek'au eujā jōdarit'ee. Parāpa ūrijida Anticristo cheit'ee. Wāara māgí jāk'arā paraa tachi t'āide. Mapa k'awa p'ani na p'ek'au eujā taarā-e jōdarit'ee. ¹⁹ Māgīrā tachi t'āideapa uchijajida Cristode wāara ijāada-e pada perā tachia ijāapatak'a. Wāara māgá ijāadap'edaa paara, wāda-e pak'aji. Mamīda uchiadak'ari, unupijida āchidepema apida Cristode wāara ijāada-e paji.

²⁰ Jōdee parā jōmaweda Cristode wāara ijāa p'ani. Parāpa k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa wāarata jara pēida, Jesucristo, chi p'ek'au k'achia wēe bīpa māga k'awapida perā ichi Jaure pēik'ari parā ome bapariimerā. ²¹ Mia na k'art'a p'arupa jara k'inia-e bi parāpa k'awada-e Tachi Ak'õrepa wāarata jara pēida. Jip'a mia p'amaa bi parāpa k'awa p'anadairā ma wāarata jara pēidade seewa apida unudak'aa, Tachi Ak'õrepata ma wāara jarada perā. ²² Maperā abaapa jara bi pirā Tachi Ak'õrepa Jesús pēi-e paji eperāarā rey pamerā, māgí eperā seewamaa bi. Ma eperā Anticristo, jara bairā Jesús Tachi Ak'õre Warra-e māik'aapa Tachi Ak'õre Jesús Ak'õre-e. ²³ Chi māga jara bīpa wāara Jesucristode ijāa-e bi māik'aapa Tachi Ak'õre wāara k'awa-e bi. Jōdee chi jara bīpa Jesucristo Tachi Ak'õre Warra, Tachi Ak'õre wāara k'awa bi.

²⁴ Maperā k'irāpāti parāpa naaweda ūridap'edaa, ewaa Cristode ijāadak'ari. Maapai k'awaajida Tachi Ak'õrepa wāarata jara pēida eperāarāmaa māik'aapa t'aripa oo k'inia p'aneejida irua oopi bik'a. Māgá oo wāk'āti wāti. Māga ooruta pirā, t'ari a-ba

p'anapataadait'ee Tachi Ak'õre ome mãik'aapa ichi Warra Jesucristo ome. ²⁵ Cristopa mąga jara baji, jarak'ari ichita p'anapataadai Tachi Ak'õre ome.

²⁶ Mía naa jaradak'a mągee Cristo k'ira unuamaa iru p'anirā tachi t'āide paraa. Mągiiṛāpa parā k'ūra k'inia p'ani. ²⁷ Mamīda parāpa ūrida-e pait'ee mągeerāpa jarateepata, Cristopa ichi Jaure pēida perā perā ome bapariimerā. Ma Jaurepa parāmaa ne-inaa wāara jōmaweda jarateepari. Seewa jarateek'aa. Mapa irua jaratee bik'a oo wāk'āti wāti. Mągá wāara t'ari a-ba p'anapataadait'ee Cristo ome.

²⁸ Warrarā, mągá t'ari a-ba p'anaruta pirā Cristo ome, parāpa waaweeda-e pait'ee iru waya chek'ari na p'ek'au eujādee. Ma ewate iru k'irapite k'ira nejasia-ee p'anadait'ee.

²⁹ Parāpa k'awa p'ani Jesucristo, Tachi Ak'õre Warrapa ichita oopari ichi Ak'õrepa jara bik'a. Ichiaba k'awadaipia bi chi Tachi Ak'õrepa jara bik'a ooparipa auk'a Tachi Ak'õre warra.

3

Tachi Ak'õre warrarā

¹ jk'ĩsati! Tachi Ak'õrepa tachi audú k'inia iru bapari perā, jarapari tachi ichi warrarā. jWāarapi! Mamīda na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerāpa mąga p'oyaa k'awada-e, wāara Tachi Ak'õre k'awadak'aa perā.

² ĩpemaarā k'iniarā, irā tachi wāara Tachi Ak'õre warrarā. Mamīda waide k'awada-e sāga p'anadai Cristo cheda t'ēepai. Aba k'awa p'ani Cristo waya chek'ari, iruk'a p'anadait'ee, iru k'ira wāree k'awadait'ee perā. ³ Tachi jōmaweda mąga k'awa p'anirā nimaa p'ani iru cherumaa. Mapa mągá ni p'ani misa, ne-inaa k'achia jōmaweda oo amaadaipia bi, iruk'a p'anadait'ee, k'awa p'anadairā iru p'ek'au k'achia wēe bapari.

⁴ Tachia k'awa p'ani chi ne-inaa k'achia oo bipa oo-e bi Tachi Ak'õrepa jara bik'a. Mąga oo-e bak'ari, k'achiade bi. ⁵ Parāpa ichiaba k'awa p'ani Jesucristo na p'ek'au eujādee cheji eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata jōmaweda wēpapiit'ee. Irua maarepida k'achia ook'aa pajī. ⁶ Mapa wāara oo k'inia p'anirāpa irua oopi bik'a t'ari a-ba p'anapata iru ome. Ne-inaa k'achia oo k'iniadak'aa, ichideerā perā. Mamīda chi ne-inaa k'achia oopataarā t'ari a-ba p'anadak'aa iru ome, irude wāara ijāadak'aa perā mãik'aapa wāara iru k'awadak'aa perā.

⁷ Warrarā, k'urapinaāti apida seewapataarāmaa. Chi ooparipa Tachi Ak'õrepa oopi bik'a t'ari pia bapari Tachi Ak'õrek'a. ⁸ Jōdee chi ne-inaa k'achia ooparipa oomaa bi Netuara Poro Waibiapa oopi bik'a. Tachi Ak'õrepa na p'ek'au eujā oodak'ariipa, Netuara Poro Waibiapa p'ek'au k'achia k'ira t'ādoo oopari. Ma-it'ee cheji Tachi Ak'õre Warra na p'ek'au eujādee: jōpiit'ee Netuara Poro Waibiapa ne-inaa k'achia oopata.

⁹ Tachi Ak'õre warrarāpa p'ek'au k'achia oo k'iniadak'aa, Tachi Ak'õre Jaure āchi ome bapari perā. Wāara k'achiade p'oyaa p'anadak'aa, Tachi Ak'õre warrarā perā. ¹⁰ Nąga k'awa p'ani chisāgí Tachi Ak'õre warrarā mãik'aapa chisāgí Netuara Poro Waibia warrarā. Chi oo-e bipa Tachi Ak'õrepa oopi bik'a Tachi Ak'õre warra-e. Ma awara chi ĩpema Cristo k'aurepa k'ira unuamaa iru bipa Tachi Ak'õre warra-e.

Chik'inia p'anapataadaipia bi

¹¹ Cristode ijāadak'ariipa parāpa nąga ūridooda: chik'inia p'anapataadaipia bi. ¹² Tachia mąga k'awa p'anadairā, oonaadāma Caĩnpa oodak'a. Ichia ooji Netuara Poro Waibiapa oopidak'a. Chi ĩpema k'ira unuamaa iru bap'eda, peet'aaji. ¿Sāap'eda mąga ooji? Ichi t'ari k'achia bapachi. Jōdee chi ĩpema t'ari pia bapachi.

¹³ Maperā ĩpemaarā, k'ĩsianáati na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerāpa parā k'ira unuamaa iru p'anadak'ari. ¹⁴ Naaweda tachi jida āchik'a atuadait'ee pajī, Tachi Ak'õrepa jara bik'a oodak'aa pada perā. Mamīda Cristopa tachi o k'achiadeepa k'aripa ataji, ichita p'anapataadamerā Tachi Ak'õre ome mãik'aapa oopataadamerā irua oopi bik'a. K'awa p'ani tachia wāara mąga oomaa p'ani, tachi ĩpemaarā Cristo k'aurepa k'inia iru p'anapata perā. Chi ĩpemaarā k'ira unuamaa iru p'anapataarā atuadait'ee. ¹⁵ Tachi Ak'õre-it'ee eperāpa ichi ĩpema k'ira unuamaa iru bi pirā, auk'a bi eperā chīara peepari ome. Parāpa k'awa p'ani chīara peepataarā it'aa wādak'aa. ¹⁶ Nągá k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa tachi k'inia iru bapari. Jesucristo piuji tachi pari. Mąga ooji tachi audú k'aripa k'inia bada perā. Mągá tachia pida tachi ĩpemaarā Cristo k'aurepa k'aripa k'inia p'anadaipia bi, piuruta pijida ma k'aurepa. ¹⁷ Mapa chi net'aa iru bipa ichi ĩpema Cristo k'aurepa chupiria nībi unuru pirā, mamīda chupiria k'awa-e bi pirā, ma eperāpa ak'ipimaa bi ichia Tachi Ak'õre k'inia-e bi. ¿Sāga ichia Tachi Ak'õre k'inia iru bida aima, chi ĩpema Cristo k'aurepa k'aripa-e bi pirā? ¹⁸ Warrarā, peedeepai tachi ĩpemaarā k'inia iru p'anadaik'araa bi. Āra k'aripadaipia bi. Mągá ooruta pirā, ak'ipidai wāara āra mãik'aapa Tachi Ak'õre k'inia iru p'ani.

Inejasia-ee it'aa t'ipataadaipia bi Tachi Ak'õremaa

¹⁹ Māgá tachi ipemaarā k'inia iru p'anadak'āri, tachia nāgí wāarata k'awaadait'ee. Tachi, Tachi Ak'ōredeerā. T'āride māga k'awadak'āri, inejasia-ee it'aa t'ipataadait'ee irumaa. ²⁰ Mamīda inejasiadarīi tachi t'āridepai k'īsiaruta pirā: "Aai, mia wāara mi ipemaarā Cristo k'aurepa mak'āra k'aripa-e." Māga k'īsiaruta pirā, k'irāpadaipia bi Tachi Ak'ōrepa ne-inaa jōmaweda k'awa bi. Tachi k'āyaara k'awaara bi tachia wāara oo k'inia p'ani ichi-it'ee. ²¹ Jōdee, ipemaarā k'iniarā, tachia māgá k'īsiada-e p'ani pirā, wāara inejasia-ee it'aa t'ipataadait'ee Tachi Ak'ōremaa. ²² Ma awara it'aa iididak'āri Tachi Ak'ōremaa, irua ooit'ee jōmaweda tachia iidi p'ani. Māga ooit'ee tachia oopata perā irua jara bik'a. ²³ Tachi Ak'ōrepa jara bi tachia nāga oodamerā: Ijāadaipia bi Jesucristo wāara Tachi Ak'ōre Warra māik'aapa chik'inia p'anapataaipia bi irua jaradak'a. ²⁴ Chi ooparipa Tachi Ak'ōrepa jara bik'a t'āri a-ba bapari iru ome. Chik'inia p'anapata. Tachia māga k'awa p'ani Tachi Ak'ōre Jaurepa tachimaa māga k'awapipari perā. Ma-it'ee ichi Jaure pēiji tachi ome bapariimerā.

4

Sāga seewa jarapataarā k'awadai

¹ Ipemaarā k'iniarā, na p'ek'au eujāde seewa-idaa beerā chok'ara paraa. Māirāpa "Tai Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepataarāda" apata mīda, ijāanāati āchia jara p'ani. Pia ūridaipia bi jōmaarāpa jaramaa p'ani, k'awaadait'ee wāara jara p'ani Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a wa māga-e. ² Parāpa k'awaadai chisāgí eperāpa wāara jara bi Tachi Ak'ōre Jaurepa jarapi bik'a. Chi jara bipa: "Jesucristo eperā jīp'aak'a na p'ek'au eujāde ba cheji" jara bi Tachi Ak'ōre Jaurepa jarapi bik'a, wāara Cristode ijāpari perā. ³ Mamīda chi māga jara-e bipa p'oyaa jara-e Tachi Ak'ōre Jaurepa jarapi bik'a, māgí eperāpa ijāak'aa perā Jesús, Cristo paji. Anticristo na p'ek'au eujāde bada paara, māgí pedeeeparik'a pedeeek'aji. Parāpa k'awa p'ani iru cheit'ee t'ēepai. Mamīda nāgaweda iru jīak'arā na p'ek'au eujāde paraa.

⁴ Warrarā, parā Tachi Ak'ōredeerā. Mapa parāpa oodak'aa māgí seewa-idaa beerāpa jara p'anik'a. Parāpa āchi māgá p'oyaadaī chi parā ome bapari, Tachi Ak'ōre waibiara bairā chi na eujādepema ijāadak'aa beerā ome bapari, Netuara Poro Waibia k'āyaara. ⁵ Āchi māik'aapa jōmaweda na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerā Netuara Poro Waibia jua ek'ari p'anapata. Maperā na p'ek'au eujādepema k'īsia k'īra t'ādoo jara wādak'āri, awaraarāpa ma seewa ūripata māik'aapa aide ijāapata. ⁶ Mamīda māga-e tai ome, tai Tachi Ak'ōredeerā perā. Taipa wāarata jarateepata Tachi Ak'ōre Jaurepa jarapi bik'a. Mapa chi Tachi Ak'ōre k'awa beerāpa ūri k'inia p'anapata taipa jarapata. Mamīda chi Tachi Ak'ōre k'awa-e beerāpa ūri k'iniadak'aa taipa jarateepata. Āchia ūri k'inia p'ani seewa jarateepataarā, Netuara Poro Waibiapa jarapi bik'a. Nāga k'awaadai chisāgí wāarata jarateepataarā māik'aapa chisāgí seewa jarateepataarā. Tachi Ak'ōre k'awa beerāpa wāarata jarateepataarā ūri k'inia p'anapata. Jōdee Tachi Ak'ōre k'awa-e beerāpa seewa jarateepataarā ūri k'inia p'anapata.

Tachi Ak'ōrepa eperāarā jōmaweda k'inia iru bapari

⁷ Ipemaarā k'iniarā, chik'inia p'anapataadāma, Tachi Ak'ōrepa māga oopi bairā. Jōmaarāpa awaraarā k'inia iru p'anapata māgá p'anapataadai, Tachi Ak'ōre warrarā perā māik'aapa Tachi Ak'ōre k'awa p'anapata perā. ⁸ Chi awaraarā k'inia-e bipa Tachi Ak'ōre k'awa-e bi, Tachi Ak'ōrepa jōmaweda k'inia iru bapari perā. ⁹ Nāgá Tachi Ak'ōrepa unupiji tachi audū k'inia iru bapari. Na p'ek'au eujādee pēiji ichi Warra apai iru bada, māgí k'aurepa tachi ichita p'anapataadamerā iru ome. ¹⁰ Tachi Ak'ōrepa ichi Warra māgá pēik'āri, ak'ipiji tachi wāara k'inia iru bapari. Tachia iru māgá k'iniada-e paji. Iruata tachi k'inia iru baji. Mapa ichi Warra pēiji piumerā tachia p'ek'au k'achia oopata wēpapiit'ee.

¹¹ Ipemaarā k'iniarā, Tachi Ak'ōrepa tachi māgá audū k'inia iru bapari perā, tachi jida chik'inia p'anapataadai pia bi. ¹² Apidaapa Tachi Ak'ōre k'īra unuda-e p'ani. Mamīda tachi chik'inia p'anaruta pirā, t'āri a-ba p'anapataadait'ee Tachi Ak'ōre ome. Māgá tachi k'ap'ia pari irua jōmaarāma unupiiit'ee wāara irua āra jida k'inia iru bapari. ¹³ Nāga k'awa p'ani tachi t'āri a-ba p'anapata Tachi Ak'ōre ome. Irua ichi Jaure pēiji tachi ome bapariimerā. ¹⁴ Ma awara taipa Tachi Ak'ōre Warra bapata unujida tachi taupa. Mapa jōmaarāma nāga nepiripata: Tachi Ak'ōrepa ichi Warra pēiji na p'ek'au eujādepemaarā o k'achiadeepa k'aripa atade. ¹⁵ Mapa chi jara bipa Jesús Tachi Ak'ōre Warra t'āri a-ba bapari Tachi Ak'ōre ome.

¹⁶ Māgá tachia Tachi Ak'ōre k'awa p'ani māik'aapa ijāa p'ani irua tachi k'inia iru bapari. Tachi Ak'ōrepa eperāarā jōmaweda k'inia iru bapari perā, eperāpa auk'a Tachi Ak'ōre k'inia iru bak'āri, t'āri a-ba bapari iru ome. ¹⁷ Tachia Tachi Ak'ōre māgá k'inia iru p'anadak'āri, oomaa p'ani irua k'inia bik'a. Irua k'inia bi waawee-ee p'anadamerā ichi k'Trapite, ichi ewari waibia ewate pak'āri. Wāara ma ewate māga p'anadait'ee, na p'ek'au eujāde p'ani misa iru ome t'āri a-ba p'anapata perā, Jesucristo iru ome t'āri a-ba baparik'a. ¹⁸ Wāara Tachi Ak'ōre

k'inia iru bapari maarepida waawee-ee bapari, k'awa bairā Tachi Ak'ōrepa iru auk'a k'inia iru bapari māik'aapa maarepida iru k'achia oo-e pait'ee. Mamīda chi waide māga k'awa-e bipa Tachi Ak'ōre waawee bapari, k'isia bairā Tachi Ak'ōrepa ichi k'achia ooi. Mapa tachia nāga k'awadai. Eperā abaapa waawee bi pirā Tachi Ak'ōrepa iru k'achia ooi't'ee, ma eperāpa waide pia k'awa-e bi Tachi Ak'ōrepa iru audú k'inia iru bapari.

¹⁹ Tachia Tachi Ak'ōre k'inia iru p'ani, irua naapiara tachi k'inia iru bada perā. ²⁰ Tachidepemapara jarai ichia Tachi Ak'ōre k'inia iru bapari. Māga jara bi mīda, ichi t'āride chi ipema Cristo k'aurepa unuamaa iru bi pirā, māgí eperā seewamaa bi. Ichi ipema unu bita k'inia-e bi pirā, ¿sāga k'inia iru bai Tachi Ak'ōre, unu-e bita? ²¹ Maperāpi Jesucristopa jaraji chi Tachi Ak'ōre k'inia iru bipa ichi ipemaarā Cristo k'aurepa auk'a k'inia iru bai-pa bi.

5

Ne-inaa k'achia k'ira t'ādoo oo amaa wāk'āti wāpataarā

¹ Jōmaweda Tachi Ak'ōre warrarāpa nāga ijāapata: Jesús, Cristo, ichi ai, Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā rey pamerā. K'isiadāma nāgide. Tachia k'awa p'ani eperā abaapa awaraa eperā k'inia iru bak'ari, ma eperā warrarā paara k'inia iru bapari't'ee. ² Māga bi ichiaba Tachi Ak'ōre ome. Tachia Tachi Ak'ōre k'inia iru p'anadak'ari māik'aapa oodak'ari irua jara bik'a, k'awa p'ani iru warrarā jida k'inia iru p'anadait'ee. ³ Oodak'ari Tachi Ak'ōrepa jara bik'a, ak'ipimaa p'ani wāara iru k'inia iru p'ani. Irua iidi-e bi oodamerā ne-inaa tachia p'oyaa oodak'aa. ⁴ Tachia oodai Tachi Ak'ōrepa jara bik'a, iru warrarā perā. Jōmaweda Tachi Ak'ōre warrarāpa na p'ek'au eujādepema k'achia k'ira t'ādoo oo amaa wāk'āti wāpata, oo k'inia p'anapata perā irua jara bik'a. Tachia ne-inaa k'achia māgá oo amadai Cristode ijāapata perā. ⁵ Mapa jaradai: “Tachia ijāadak'ari Jesús Tachi Ak'ōre Warra, irua k'aripapari tachia na p'ek'au eujādepema ne-inaa k'achia jōma oo amaa wāk'āti wādamerā.”

Tachi Ak'ōrepa jarada Jesús ichi Warra

⁶ Jesucristo na p'ek'au eujādee chek'ari, ak'ipiji ichi Tachi Ak'ōre Warra. Māga ooji paniapa poro choopik'ari māik'aapa ichi waa bat'ak'ari. Jesús, ichi ai, Cristo paji poro choopik'ari paniapa māik'aapa ichi waa bat'ak'ari. Tachi Ak'ōre Jaurepata ichiaba tachimaa k'awapipari Jesús Tachi Ak'ōre Warra. Ma Jaurepa ichita wāarata k'awapipari. Maperā ijāa p'ani wāara Jesús Tachi Ak'ōre Warra. ⁷ Māpai jaradai nāgí ne-inaa opeepa auk'a tachimaa k'awapi p'ani Jesús wāara Tachi Ak'ōre Warra: ⁸ Tachi Ak'ōre Jaurepa ma wāarata k'awapipari perā tachimaa; Jesupa ooda perā Tachi Ak'ōrepa oopidak'a poro choopik'ari paniapa māik'aapa Jesupa ooda perā Tachi Ak'ōrepa oopidak'a iru waa bat'ak'ari. ⁹ K'isiadāma nāgide. Eperāarāpa charraarā k'irapite ne-inaa jaradak'ari, ijāapata māirāpa jara p'ani. Maperā audupiara ijāadaipia bi Tachi Ak'ōrepa ne-inaa jarak'ari, ichi jōmaarā k'āyara waibiara bapari perā. Ichia jaramaa bi Jesucristo ichi Warra ma jarada opeepa. ¹⁰ Mapa chi Tachi Ak'ōre Warrade ijāaparipa k'awa bi iru wāara Tachi Ak'ōre Warra, Tachi Ak'ōre Jaurepata ma eperā t'āride māga k'awapipari perā. Mamīda chi māga ijāa-e bipa jōmaarāmaa ak'ipimaa bi ichi k'isiade Tachi Ak'ōrepa seewa jara bi. ¹¹ Tachi Ak'ōrepa jara bi tachia iru Warrade wāara ijāadak'ari, ichita p'anapataadait'ee iru ome. ¹² Mapa jaradai: “Chi Tachi Ak'ōre Warrade wāara ijāapari it'aa wāit'ee. Mamīda chi Tachi Ak'ōre Warrade ijāa-e bi it'aa wā-e pait'ee. Māgí atuait'ee.”

Juanpa awaraa ūraa jarada

¹³ Mia jōma jara aupada na k'art'ade p'āji parā, Tachi Ak'ōre Warrade ijāapataarā, k'awaadamerā wāara ichita p'anapataadait'ee Tachi Ak'ōre ome.

¹⁴ Maperā tachi inejasia-ee it'aa iidipata Tachi Ak'ōrema. T'āride k'awa p'ani tachia iidiruta pirā Tachi Ak'ōrepa ne-inaa oomerā ichia oo k'inia bik'a eperāarā k'aripait'ee, tachia iidiruta irua ūriit'ee. ¹⁵ Ma awara k'awa p'anadairā irua ūripari māgá iidikak'ari, ichiaba k'awa p'ani irua ooi't'ee tachia iidi p'anik'a.

¹⁶ Parādepemapa unuru pirā pi ipema Cristo k'aurepa ne-inaa k'achia oomaa bi, it'aa t'īpia bi ma ipema pari, Tachi Ak'ōrepa iru chupiria k'awaamerā. Māgá pia ma ipema k'aripai, Tachi Ak'ōrepa iru it'aa wāpimerā. Māga ooi ma ipemapa oo bi pirā ne-inaa k'achia, ma k'aurepa tachi atuapi-e. Mamīda ne-inaa k'achia paraa, ma k'aurepa tachi atuapipari. Irua māgí oo bi pirā, mia parāmaa jara-e it'aa t'īdamerā iru pari. ¹⁷ Wāara eperāarāpa ooda-e p'anadak'ari Tachi Ak'ōrepa jara bik'a, ne-inaa k'achia oomaa p'ani iru k'irapite. Mamīda p'ek'au k'achia jōmaapa tachi atuapi-e.

¹⁸ K'awa p'ani Tachi Ak'ōre warrarāpa p'ek'au k'achia oo amaa wāk'āti wāpata, Tachi Ak'ōre Warra, Jesucristopa āra k'aripapari perā. Irua āra ak'ipari Netuara Poro Waibiapa āramaa ne-inaa k'achia oopinaamerā. ¹⁹ K'awa p'ani tachi Cristode ijāapataarā Tachi

Ak'õredeerã. Jõdee apemaarã na p'ek'au eujãdepemaarã Netuara Poro Waibia jua ek'ari p'anapata. ²⁰ Ichiaba k'awa p'ani Tachi Ak'õre Warra na p'ek'au eujãdee cheji Tachi Ak'õre k'awapiit'ee tachimaa, mǎgá k'awaadamerã k'aita wāara Tachi Ak'õre. Tachi ijāpataarã chaa t'āri a-ba bapari ma wāara Ak'õre ome, t'āri a-ba bapari perā iru Warra Jesucristo ome. Mǎgita wāara Tachi Ak'õre. Iru k'aurepata it'aa wādait'ee. ²¹ Chi mǎga ijāada-e p'anirã seewadeta ijāa p'ani. Āchia ijāapata chi ne-inaa juapa ooda k'īrapite it'aa t'īpataarāk'a. Mapa ijāanāati āchik'a.

Māgapai paji.

2 SAN JUAN

San Juanpa K'art'a T'ēpema P'āda

San Juan, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'āji. Ichia “mi Cristode ijāapataarā ak'ipari waibiada” apari, taarā ijāada perā, Cristo ome nipadak'āriipa. Na k'art'a pēji “Ak'ōrepa jirit'eradaarāmaa”; pia jarait'eera, jirit'erada Cristode ijāapataadamerā.

Naapiara Juanpa jara bi āra k'inia iru bi māik'aapa o-ia bi ūk'uru Ak'ōre ode pia nipapata perā. Ūraa bi chik'inia p'anapataadamerā (vs. 1-6). K'irāpapi bi Cristo na p'ek'au eujāde nipada eperā jīp'aak'a; mapa ūrinaadamerā seewa jarateepataarāpa jara p'ani māik'aapa āchi t'āide mairā auteebainaadamerā (vs. 7-11). T'ēpai jara bi ichi wā k'inia bi āchi ak'ide māik'aapa salude pēiru (vs. 12-13).

Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēidade jara bik'a p'anapataadaipia bi

¹ Mi, Juan, Cristode ijāapataarā ak'ipari waibia. Mia na k'art'a p'āru parā ijāapataarāmaa, Tachi Ak'ōrepa parā jirit'erada perā Cristode ijāapataadamerā. Wāara mia parā k'inia iru bi. Mia aupaita parā māgá k'inia iru bi-e. Jōma Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida k'awa p'anirāpa parā auk'a k'inia iru p'ani. ² Mia parā māgá k'inia iru bi ma wāarata iraweda tachi t'āide bapari perā māik'aapa ichita bait'ee perā tachi ome. ³ Wāara Tachi Ak'ōre māik'aapa iru Warra Jesucristo t'āri pia p'anapata tachi ome. Mapa ārapa tachi pia ak'i p'anadait'ee. Ma awara tachi chupiria k'awaadait'ee māik'aapa k'āiwee p'anapidait'ee. Māgá wāara p'anadai Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a māik'aapa chik'inia p'anapataadai iru ome.

⁴ Mi o-ia beejī k'awaak'āri parādepemaarā ūk'uru p'anapata Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēidade jara bik'a. ⁵ Irā, ipemaarā Cristo k'aurepa, mia parāmaa enenee nībi tachi chik'inia p'anapataadamerā. Mia māga jarak'āri, jara-e bi ne-inaa parāpa waide k'awada-e p'ani. Tachia naa Cristode ijāadak'āriipa ma jarada ūridoada. ⁶ Nāgá tachia ak'ipidai Tachi Ak'ōre māik'aapa awaraarā k'inia iru p'ani: oodak'āri Tachi Ak'ōrepa jara bik'a. Iruata jara bi tachi chik'inia p'anapataadamerā. Parāpa māga ūrijida naaweda Cristode ijāadak'āri.

K'irak'aupai seewa jarateepataarā t'ūpidai parā t'āide

⁷ Ma Tachi Ak'ōrepa jarada mia parāmaa k'irāpapi k'inia bi, na p'ek'au eujāde seewa-idaa beerā chok'ara paraa perā. Māgīrāpa ijāadak'aa Jesucristo na p'ek'au eujāde ba cheji eperā jīp'aak'a. Jaradak'aa Jesucristo Tachi Ak'ōre Warra. Māgá tachia k'awa p'ani āchia seewa jaratee nipapata. Āchi Anticristo jīak'aarā. ⁸ K'irak'aupai ijāadai āchia jara p'ani. Māga ijāaruta pirā, jōpidait'ee jōma parāpa oomaa p'ani Tachi Ak'ōre-it'ee. Mia k'inia bi parāpa atadamerā jōma Tachi Ak'ōrepa k'isia iru bi teit'ee ichideerāmaa it'ari, oopatap'edaa perā irua oopi bik'a.

⁹ Eperāpa jararu pirā Cristopa jarateedak'a oo-e pait'ee, ichia ma jarateeda k'āyaara Tachi Ak'ōre net'aa waapiara k'awa bairā, māgī eperāpa wāara Tachi Ak'ōre k'awa-e bi. Jōdee chi Cristopa jarateedak'a oo bīpa wāara ijāapari Tachi Ak'ōre Warrade māik'aapa Tachi Ak'ōre k'awa bapari. ¹⁰ Maperā māgee Cristopa jarateedak'a ooda-e p'anirādepema aba parā t'āide cheru pirā, iru auteebaidaik'araa bi. Māgee jarateepataarā parāmaa chepidaik'araa bi. ¹¹ Parādepema abaapa māgee eperā auteebairu pirā, k'aripait'ee irua waapiara k'achia oomerā ijāapataarāmaa, irua seewa jaratee bi k'aurepa.

¹² Mia parāmaa waa jara k'inia bi, mamīda k'art'a p'ādade māga oo k'inia-e. Parā ak'ide wā k'inia bi, k'irapite pedeedait'ee. Māgá tachi o-ia p'anadait'ee.

¹³ Parā ipemaarā Cristo k'aurepa, chi nāpema Tachi Ak'ōrepa jirit'eradaarā Cristode ijāadamerā, parāmaa ichiaba salude tee pēiruta.

Māgapai paji.

3 SAN JUAN

San Juanpa K'art'a Araarepema P'áda

San Juan, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'áji. Na k'art'a p'áji Cristode ijāapari Gayomaa. P'áji jarait'ee ichia jarateepataarā p'aida auteebaidamerā ijāapataarā chip'epatamāi.

Naapiara Juanpa pedee pia jara bi Gayomaa, Tachi Ak'ōrepa iru pia oomerā. Jara bi ichi o-ia beeda nepiri chedak'ari Gayo pia ijāapari Cristode. Gayomaa chupiria iidi bi ichia jarateepataarā p'aida auteebaimerā m'āik'aapa āra k'aripamerā pia ijāapata perā Cristode (vs. 1-8). Jara bi jāpema Diotrefepa iru ūraa ūriamaa bi m'āik'aapa irua p'aida eperāarā auteebai k'inia-e bi. Ūraa bi Gayopa māga oonaamerā; ma k'āyaara jāpema Cristode ijāapari pia Demetriok'a bamerā (vs. 9-12). T'ēpai jara bi ichi wā k'inia bi Gayo ak'ide m'āik'aapa salude p'ēiru jāpema k'ōp'āyoorāmaa (vs 13-15).

Juanpa Gayomaa jarada

¹ K'ōp'āyo Gayo mia wāara k'inia iru bapari,

Mi, Juan, Cristode ijāapataarā ak'ipari waibiapa na k'art'a p'ima p'āru. Wāara mia pi k'inia iru bi.

² ĩpema k'inia Cristo k'aurepa, mia it'aa t'ī bi ne-inaa jōmaade pi pia wāmerā m'āik'aapa k'ap'ia pia bamerā pi t'āride Tachi Ak'ōre k'īrapite pia baparik'a. ³ Ūk'uru tachi ĩpemaarā Cristo k'aurepa nama chedak'ari, nepirijida pia wāara oopari Tachi Ak'ōrepa wāarata jara p'ēidak'a, māgide ijāapari perā. Māga ūrik'ari, mi o-ia beejl. ⁴ Wāara mi ichita o-ia beepari k'awaak'ari ijāapataarā michi warrarāk'a p'ani p'anapata Tachi Ak'ōrepa wāarata jara p'ēidade jara bik'a. Mi-it'ee māga k'awaai k'āyaara, ne-inaa awaraa pipiara wē-e mi o-īapiit'ee.

⁵ ĩpema k'inia, pia Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a pia oomaa bi k'aripak'ari tachi ĩpemaarā Cristo k'aurepa, chi awara āi jaratee nipapataarā. Wāara pia āra auteebai pari, āra k'awa-e bi m'ida. ⁶ Mapa nama chedak'ari, jōmaarā ijāapataarā taide nepiripata pia āra k'aripada, āra k'inia iru bapari perā. Māgā k'aripapariji āchi ode pia wādamerā. Āra k'aripāji Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a, ārapa iru mimia oomaa p'anadairā. ⁷ Āra uchijida āchi t'āideepa jarateedait'ee Cristopa ooda m'āik'aapa irua jarada. Ma wādade ne-inaa maarepida iidi k'iniaada-e paji ijāadak'aa beerā juadepema. ⁸ Mapa tachia āra auteebaidaipia bi m'āik'aapa k'aripadaipia bi. Māga ooruta pirā, āra ome auk'a mimiadait'ee awaraarāpa Tachi Ak'ōre wāarata k'awaadamerā.

Diotrefepa k'achia ooda; jōdee Demetriopa pia ooda

⁹ Mia auk'a jaraji awaraa k'art'a p'ēidade pi t'āidepema ijāapataarāmaa. Mamīda Diotrefepa mi pedee ūri k'inia-e, ichi audua bairā. Ichi ijāapataarā poro waibia pa k'inia bi. ¹⁰ Ichia mi pedee māgā ūri k'inia-e bairā, mi wāk'ari parā ak'ide, k'īrapite pedeeit'ee ichi ome. Mia k'īrāpapiit'ee ichia pedee k'achia jaramaa bi tai Ak'ōrepa jirit'eradaarā āpite. Māgapai oo-e ichia. Ichiaba tachi ĩpemaarā Cristo k'aurepa jaratee nipadak'ari ijāapataarā t'āide ichi k'ait'a, ichia māgūrā auteebaik'aa. Ma awara, awaraa ijāapataarāpa āra auteebai k'inia p'anadak'ari, ichia māga oopik'aa m'āik'aapa jērepari ma auteebai k'inia p'anirā awaraa ijāapataarā ik'aawaapa.

¹¹ Gayo, mi ĩpema k'inia, oonāaji ichia oo bik'a, ne-inaa k'achia oomaa bairā. Ma k'āyaara pia ōoji. Nāgī k'īrāpāji. Chi ne-inaa pia oo bipa oopari Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a. Mamīda chi k'achia oo bipa Tachi Ak'ōre k'awa-e bi.

¹² Wāara Diotrefepa māgā ne-inaa k'achia oomaa bi. Mamīda Demetriopa māga oo-e bi. Ijāapataarā jōmaarāpa nepiripata irua ne-inaa pia oopari. Iru bapari Tachi Ak'ōrepa wāarata jara p'ēidade jara bik'a. Tai nāpemaarāpa ichiaba jara p'ani iru t'āri pia bapari. Piata k'awa bi taipa seewadak'aa.

¹³ Mia p'ima waa jara k'inia bi, mamīda k'art'a p'ā bide māga jara k'inia-e. ¹⁴ Taarā-e nide mi wā k'inia bi pi ak'ide. Māgā k'īrapite pedeedai.

¹⁵ Gayo, mia it'aa iidi bi Tachi Ak'ōrepa pi k'āiwee bapimerā. Tachi k'ōp'āyoorā nāpemaarāpa ichiaba p'ima salude tee p'ēiruta. Tai pari salude tēji jāma p'ani k'ōp'āyo chaa.

Māgapai paji.

SAN JUDAS

San Judapa K'art'a P'ãda

San Judapa na k'art'a p'ãji. K'Isia p'ani na Judas Jerusalendepema ijãapataarã poro waibia Santiago ipema paji. Na k'art'a Cristode ijãapataarãmaa pëji.

Salude teep'eda mãik'aapa pedee pia jarap'eda (vs. 1-2), Judapa naapiara ũraa bi ũrinaadamerã seewa jarateepataarãpa jaratee nipapata ãchi t'ãide. Jara bi Tachi Ak'õrepa ooda chonaarãweda mãgeerã ome (vs. 3-7). Ichiaba jara bi ma seewa jarateepataarãpa oodak'aa Cristopa oopi bik'a. Jip'a oopata ãchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a (vs. 8-16). K'irãpapi bi mãga pait'ee perã Cristo chei naaweda, k'Ira jip'a p'anapataadamerã irua k'inia bik'a (vs. 17-23). T'ëepai iidi bi Ak'õrepa ãra pia ak'i bapariimerã mãik'aapa pedee pia jara bi Jesucristode (vs. 24-25).

Salude pëida

¹ Mi, Judas, Santiago ipema, mimiapari Jesucristo-it'ee. Na k'art'a p'ãru Tachi Ak'õrepa jirit'eradaarãmaa. Irua parã k'inia iru bapari. Ma awara, Jesucristopa parã ak'i bapari atuanaadamerã ichi waya cheru misa.

² Mia it'aa iidi bi Tachi Ak'õrepa parã audú chupiria k'awaamerã, k'ãiwee p'anapimerã mãik'aapa k'inia iru bamerã.

Sãap'eda na k'art'a p'ãda

³ Ipemaarã k'iniarã, mia t'ãriipa p'ãit'ee paji jarait'ee sãga Cristopa tachi ijãapataarã jômaweda o k'achiadeepa k'aripa ataji atuanaadamerã. Mamãda, ma k'ãyaara, p'ãru ũraait'ee parãpa ijãa amaadamerã awaraarãpa seewa jarateepata mãik'aapa t'ãriipa Cristopa k'inia bik'a ijãadamerã, tai naapema ijãapataarãpa naaweda jarateedap'edaak'a. ⁴ Mãga jara bi ijãadak'aa beerã mera t'ũdap'edaa perã parã t'ãide Tachi Ak'õrede ijãapataarãk'a. Tachi Ak'õrepa p'ek'au k'achia wëpapipari perã, pia bida a p'ani oodait'ee ne-inaa jõma tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a. ¡Mamãda mãga-e! Ichiaba merapata Jesucristo Tachi Waibia, tachi ijãapataarã chipari. Tachi Ak'õre ũraa chonaarãweda p'ãdade jara bi mãgeerã jõdait'ee iru juapa.

Tachi Ak'õrepa ooda naawedapema ijãadak'aa beerã ome

⁵ Parãpa mãgi k'awa p'ani mĩda, mia k'irãpapiit'ee. Tachi Waibia Israel pidaarã jômaweda Egipto eujãdeepa uchiapiji. Mamãda t'ëepai ijãa amaa p'anadap'edaarã jômaweda ichi juapa jõpiji. ⁶ Ma awara ai naaweda angeleerã ũk'uru uchiajida Ak'õre jua ek'ariipa, ãchi awaraa angeleerã poro waibiarã p'anajida mĩda. Irua ãchi p'anapatap'edamãiipa pëik'ooji p'ãriudee. Mama at'ãri cadenapa jia iru bi, ichi ewari waibia ewate nima. Mãgi ewate irua jõmaarã k'irãpate ãchia k'achia oodap'edaa jarait'ee. ⁷ Awaraarã ichiaba ma angeleerã k'achia beerãk'a. Sodoma pidaarã mãik'aapa Gomorra pidaarã awaraa p'uuru k'ait'a p'anadap'edaarã ome ãchi k'ap'iapa p'ek'au k'achia oopachida; ne-inaa eperãarã jip'aarãpa yiaraa iru p'anapata. Maperãpi Tachi Ak'õrepa ma p'uurudepemaarã jõpiji t'ipitaupa. Mãga apemaarãmaa ak'ipiji sãga t'ãri k'achia-idaa beerã jõpit'aait'ee t'ipitau k'ik'aa bipa.

Ne-inaa Tachi Ak'õrepa ooit'ee ichi ewari waibia ewate

⁸ Mãgi ijãadak'aa beerã parã t'ãide p'anãrãpa auk'a oopata. Tachi Ak'õrepa ma k'achia beerãmaa mãga ooji mĩda, irapema seewa jarateepataarãpa mãirã jãak'a ãchia oo k'iniata oopata. K'ãimok'araa pik'apata perã, ãchia oopata ãchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a. Ma awara merapata Tachi Waibia ãchi chipari mãik'aapa angeleerã ãpite pedee k'achia jarapata. ⁹ Jõdee Miguel, angeleerã poro waibia mĩda, ak'ipiji ichi Tachi Ak'õre jua ek'ari bapari. Ik'achia pedee-e paji Satanamaa aupedeedak'ãri Moisés k'ap'ia piuda pari; k'ãipa atait'ee. Mãgaji:

'Tachi Ak'õrepata pi itriait'ee.'

(Zac 3.2)

¹⁰ Mamãda mãgi seewa jarateepataarãpa mãga ooda-e. Ne-inaa Tachi Ak'õrede pia k'awada-e pak'ãri, oo iru p'anapata pedee k'achiapa. Ne-animalaarãk'a ãchi k'ap'iapa oopi bik'a oopata, k'ĩsiadak'aa perã Tachi Ak'õrepa k'ĩsiapiparik'a. Mapa mia jõnipa ãchi itu jõk'oodait'ee p'ek'au k'achia ooyaa k'aurepa.

¹¹ ¡Aai, Tachi Ak'õrepa ãchi k'achiadee pëit'eeipi! P'ek'au k'achiade nipapata Caĩnãpa oodak'a. Ichiaba oopata Balaampa oodak'a. P'arat'a jita k'iniapa ichia Tachi Ak'õre eere p'anadap'edaarã p'ek'au k'achiade baapiji. Ma awara ãchi poroorã ome chõo jiri p'ani, Corepa oodak'a ichi eere p'anadap'edaarã ome. Maperãpi Tachi Ak'õrepa ãchi ichiaba k'enak'ooit'ee iru k'irãpate panadak'ãri.

¹² Parā chip'edaidak'āri ne-inaa jedek'odait'ee, k'īra nejasidaipata māgī seewa jarateepataarā k'aurepa. Mamīda āchi k'īra nejasia wēe, waibia k'opata māik'aapa waibia topata, āchita poro waibiarāk'a Tachi Ak'ōre k'īrapite. Māgā oodak'āri, chupiria chitooniirā ak'idak'aa. Jōmaweda āchi-it'ee aupai oopata. Jīarara pania wēe bik'api p'ani, nāupa atepari eujā p'ūsaadee. Ichiaba nejō būrik'api p'ani chauk'aa bak'āri, chaujara bi mīda. Āchi piu pik'a p'ani ma pak'uru ēt'adak'a māik'aapa p'oodak'a. ¹³ P'usa t'ojara pak'āri, k'ītraudapari māik'aapa k'ōp'ep'ee nejarra k'achia ome ipu ide atabēipari. Māga pik'a māgeerā. Golpe pedeezata eperāarā waibiarāk'a. Mamīda tachia unudai ne-inaa k'achia k'īra t'ādoō āchia oopata. Lucero Ak'ōrepa bidamāiipa uchiadāk'api p'ani, awaraarāmaa Tachi Ak'ōre o atuapipata perā. Mapa irua āchi atuapiit'ee, ichita p'āriude jīa paraa p'anadamerā.

Enocpa seewa jarateepataarāde jarada

¹⁴ Enoc Adandeepa uchiadap'edaarā sietede uchijai. Tachi Ak'ōrepa Enocmaa pedeepiji māgeerāde:

—j'ūrīti mia jararu! Tachi Waibia cheit'ee ichi angeleerā cho-k'ara ome. ¹⁵ Ak'i cheit'ee jōmaweda eperāarāpa oopatap'edaa, jarait'ee pia wa k'achia. Tachi Ak'ōrede ijāadāk'aa beerā k'achiadee pēiit'ee. Māga ooit'ee āchi irude ijāadāk'aa p'anadairā; ne-inaa k'achia oopatap'edaa perā māik'aapa iru āpīte pedee k'achia jarapatap'edaa perā.

¹⁶ Māgīrā t'āri o-īa p'anadāk'aa. Ik'iatī pedeezata awaraarāmaa, ne-inaa oodak'āri. T'āride oodaamaa p'anadairā Tachi Ak'ōrepa k'īnia bik'a, oopata āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a. Audua pedeezata awaraarāpa pia ak'idamerā māik'aapa pedee pia jara p'anipa k'ōp'āyo meraa pik'apata, jōmaweda pia uchiamerā āchi-it'ee aupai.

Jesucristo k'ōp'āyoorāpa naaweda jaradap'edaa

¹⁷ Mamīda ipemaarā k'īniarā, parā māga p'anadāk'aa. Mapa k'irāpāti Tachi Waibia Jesucristopa jirit'eradaarāpa jaradap'edaa:

¹⁸ —Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate pai naaweda, ijāapataarā t'āide uchiadait'ee Tachi Ak'ōre Ūraa oo iru p'anapataarā. Māgīrāpa oodait'ee āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a.

¹⁹ Parā t'āide māgā p'asa bi. Māgee seewa jarateepataarāpa parā k'īraupipata pāchi auk'arā ome. Mapa awara-awaraadaipata. Āchia oopata na p'ek'au eujādepema ijāadāk'aa beerāpa oopatak'a, Tachi Ak'ōre Jaure wēe p'anadairā.

Ūraada Cristode wāara ijāapataarā-it'ee

²⁰ Jōdee parā, ipemaarā k'īniarā, māga p'anadāk'aa. Mapa chik'aripa p'anapatāati waapiara Cristode ijāadait'ee māik'aapa pipiara k'awaadait'ee Tachi Ak'ōrepa wāarata pedee jara pēida. Ma awara it'aa t'ipatāati Tachi Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a. ²¹ K'īra k'aupai k'īra atuadai Tachi Ak'ōrepa tachi k'īnia iru bapari māik'aapa p'anapatāati ichia k'īnia bik'a. K'āiwee nipatāati Tachi Waibia Jesucristopa chupiria k'awaaru ewate, ichita p'anapataadait'ee perā iru ome.

²² Pia ijāa-e beerā chupiria k'awāati waapiara Cristode ijāadamerā. ²³ Eperāarā netuara o k'achiade nipapataarā k'aripāti ijāadamerā māik'aapa uchiadamerā t'ipitau urua nībideepa uchiak'ajidak'a. Eperā p'ek'au k'achia ooyaa bak'āri, ichiaba chupiria k'awāati. Mamīda ichia p'ek'au k'achia oopata unuamaa iru p'anadaipia bi, p'aru mik'ia jo bik'a. Mapa k'īrak'aupai oodai āchia oopatak'a.

It'aa t'īda ijāapataarā pari

²⁴ Tachi Ak'ōrēpa parā k'aripai mārā k'achiade baainaadamerā. Ma awara ichia parā ateei ichimaa ichi k'īra wāree unudamerā māik'aapa t'āri o-īa, p'ek'au k'achia wēe bainī p'anadamerā ichi k'īrapite. Mapa o-īa irumaa it'aa t'īdāma. ²⁵ Ichita Tachi Ak'ōre; awaraa Ak'ōre Waibia iru k'āyaara wē-e. Ichi Tachi O K'achiadeepa K'aripa Atapari. Maperā t'āriipa o-īa it'aa t'īpata: "Jesucristo, pi jōmaweda na p'ek'au eujāde nībi Rey Waibia K'īra Wāree. Ne-inaa jōmaweda pi jua ek'ari iru bi. Ewaa weda ne-inaa jōmaweda chok'aji; at'āri chok'apari māik'aapa ichita māga bapariit'ee. Amén."

APOCALIPSIS

Tachi Ak'õrepa k'awapida San Juanmaa

San Juan, Jesucristopa jirit'eradapa na libro Apocalipsis apata p'ãji. Apocalipsis jara k'inia bi Tachi Ak'õrepa k'awapida. Juanpa na pedee p'ãji Cristode ijãapataarã ùraait'ee, Cesarpa ãra miapi iru bada perã ichi jua ek'ari. Na p'ãdade Juanpa jara bi Tachi Ak'õrepa unupida ichimaa k'ãimok'araa pik'a bide, Patmos islade bak'ãri. Made Ak'õrepa unupiji ichia ooit'ee bi netuara eere p'anirã p'oyaait'ee.

Naapiara Juanpa jara bi Jesucristopa na pedee k'awapida ichi ángel k'ap'ia pari (cap. 1.1-3). Ijãapataarãmaa saludaap'eda, jara bi ichia Jesucristo unuda mãik'aapa ichia Cristopa jara pèida p'ã bi Ásia eujãdepema Cristode ijãapataarã chip'epata siete p'anirãmaa (caps. 1.4–3.22). Jara bi ichia Tachi Ak'õre rey su-ak'i beepari unuda (cap. 4); joip'aruk'a bi pirat'ida unuda mãik'aapa Oveja Chak'e unuda (cap. 5). Jara bi ma joip'aruk'a bi k'arada siete unuda mãik'aapa ichia unuda ma Oveja Chak'epa ma k'arada chaa ogat'aak'ãri (cap. 6.1–8.1). Jara bi ichia unuda angeleerãpa trompeta seis chaadak'ãri, Tachi Ak'õrepa ne-inaa k'achia oopii naaweda na p'ek'au eujãdepemaarãmaa (caps. 8.2–9.21); ichia ángel unuda joip'aruk'a k'aípee bi ome (cap. 10) mãik'aapa ichia unuda Ak'õre pedee jarapataarã omé it'ariipa chedak'ãri na p'ek'au eujãdee mãik'aapa ma seis eerepema trompeta chaak'ãri (cap. 11). Jara bi wëra je choma bi ome pajãde unuda (cap. 12); nemisia ne-animal k'achia ome unuda (cap. 13); Oveja Chak'e unuda ciento cuarenta y cuatro mil judiorã ome (cap. 14.1-5); angeleerã unuda ãrapa na p'ek'au eujãdepemaarã k'achia oodak'ãri (cap. 14.6-20); k'ari ùrida mãik'aapa angeleerã siete unuda (cap. 15). Unuji awaraa ne-inaa siete p'asadap'edaa na p'ek'au eujãdepemaarãmaa, angeleerãpa p'arat'u weedak'ãri mãirã ìri (cap. 16). Jara bi Babilónia p'uuru unuda (cap. 17) mãik'aapa Tachi Ak'õrepa ma p'uuru jõpida (caps. 18.1–19.5). Jara bi Oveja Chak'e miak'ãida fiesta unuda mãik'aapa sãga pait'ee Cristo waya chek'ãri (cap. 19.6-21). Jara bi Tachi Ak'õrepa Netuara Poro Waibia p'oyaada (cap. 20.1-10) mãik'aapa sãga jõmaweda eperãarã panadait'ee Tachi Ak'õre su-ak'i beepari t'oroo bi k'irapite (cap. 20.11-15). Ichiaba jara bi sãga pait'ee Tachi Ak'õrepa ooit'ee bi eujã chiwidi mãik'aapa Jerusalén p'uuru chiwidi (caps. 21.1–22.5). T'ëepai jara bi na p'ãda leerutaarãpa oopataadamerã na ùraade jara bik'a mãik'aapa ichita Cristode ijãapataadamerã (cap. 22.6-21).

Jesucristopa k'awapida

¹ Na p'ãdade mi, Juanpa jara bi Tachi Ak'õrepa ne-inaa k'awapida Jesucristomaa. K'awapiji ichia na ewari ooit'ee bi, Jesucristopa jõdee ichideerãmaa mãga k'awapimerã. It'ariipa Cristopa pèiji ichi ángel mimaa, mi iru mimiapari perã. ² Na p'ãdade mia jara bi Tachi Ak'õrepa mimaa unupida, ichia mimaa jara pèida mãik'aapa Jesucristopa mimaa jarada.

³ Tachi Ak'õrepa pia ak'iit'ee na p'ãda leerupa awaraarã taide, ichia jara pèida perã. Ichiaba pia ak'iit'ee na p'ãdade jara bi ùridap'eda, oo p'anipa aide ùraa bik'a, ma jõma ooit'ee taarã-e perã.

Juanpa Ásia eujãdepema ijãapataarãmaa jarada

⁴ Mi, Juanpa nãga p'ã pèiru parã Ásia eujãdepema ijãapataarãmaa, siete chip'epataarã chaachaa.

Mia it'aa iidi bi Tachi Ak'õrepa parã pia ak'i bapariimerã. Mãgã k'ãiwee p'anapataadait'ee. Tachi Ak'õre ichita bapari; ichita bapachi mãik'aapa ichita cheit'ee. Mia ichiaba iidi bi Tachi Ak'õre Jaurepa parã k'aripamerã. Iru jaure siete pik'a bi Tachi Ak'õre su-ak'i beepari k'irapite.

⁵ Ichiaba mia iidi bi Jesucristopa parã k'aripamerã. Iruata wãara jarapari Tachi Ak'õrepa jara bi. Iruata piup'eda, naapiara chok'ai p'irabaiji ichita bapariit'ee. Na p'ek'au eujãdepema reyrã jõmaweda p'anapata iru jua ek'ari. Iruata tachi k'inia iru bapari. Mapa tachi uchiapiji tachia p'ek'au k'achia oopata jua ek'ariipa. Mãga ooji iru waa bat'ada k'aurepa kursosode piuk'ãri tachi pari.

⁶ Iruata tachi ichideerã papiji ichi Ak'õremaa p'aareerãk'a it'aa t'ipataadamerã eperãarã pari. Mapa jaradãma: "Jesucristo ichita jõmaarã k'ãyaara waibiara bapariit'ee." ¡Amén!

⁷ ¡Ûriti! Iru cheit'ee jiararade. Maapai jõmaarãpa iru unudait'ee; iru supidap'edaarã paara. Na p'ek'au eujãdepema to bee chaa eperãarã jarajëedait'ee waaweepa, irua áchi miapiit'ee jiak'aapa áchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Mãga pait'ee. Amén.' (*Dn 7.13*)

⁸ Tachi Ak'õre Waibiapa jara bi:

—Mita Alfa; nejōmaata naa. Ichiaba mita Omega; nejōmaata t'ēe. Mita jōmaaraā Waibia. Mi ichita bapari; ichita bapachi māk'aapa ichita cheit'ee.

Juanpa Jesucristo unuda k'āimok'araa pik'a bide

⁹ Mi, Juan, parā ipema Cristo k'aurepa, parāk'a mi t'āri a-ba bapari perā iru ome. Mi ichiaba parā k'ōp'āyo, tachi auk'a wādait'ee perā Ak'ōre truadee māk'aapa iraweda tachi auk'a choopata perā Jesude ijāa p'anide, tachi jiri p'ani mīda miapidait'ee ma k'aurepa. Mi Patmos islade pejjida Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepachi perā māk'aapa Jesupa ooda jarateepachi perā. ¹⁰ Mama bide tomia ewate it'aa t'īmaa baji Tachi Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a. Māga nide k'āimok'araa pik'adachi. Mi āpiteit'k'a eereepa ūriji eperā golpe pedeeru, trompeta golpe jīwaaparik'a. ¹¹ Māgaji:

—P'āji pia unuru maap'eda peji ijāapataarā chip'epata bee chaa nāgi siete p'uuruude: Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatura, Sardes, Filadelfia, Laodicea p'uuruude auk'a.

¹² Māga ūrik'āri, p'irrabaiji ak'iit'ee k'aipata mīmaa māga jara bi. Unuji lāmpara bipata siete, awara-awaraa bainī bi. Māgi chaachaa nēedee ooda paji. ¹³ Māgi esajāk'a unuji eperāk'a. P'aru teesoo jī baji. K'irride ne-inaa nēedee ooda jī baji. Nērabai baji ichi t'ūade. ¹⁴ Ichi puda t'o-t'oo baji, oveja k'arak'a maa-e pirā nievek'a. Chi tau urua nībaji t'ipitauk'a. ¹⁵ Chi biiri jida urua baji, bronze irradak'āri uruaparik'a. Chi otau ūriji to k'ida chaaree jīwaaparik'a. ¹⁶ Ichi jua juaraare lucero siete iru baji. Chi it'aideepa uchijai espada choma, k'iraichaa weda p'ewedee bi. Chi k'ira urua nībaji ak'ōrejīru imat'ipa urua nībaparik'a.

¹⁷ Mia iru unuk'āri, eujāde baainaji iru k'irapite māk'aapa piudak'a baibeeji. Māpai irua mi t'ōbaji ichi juarapa māk'aapa mīmaa māgaji:

—P'eranaaji. Mi nejōmaata naa māk'aapa nejōmaata t'ēe. ¹⁸ Miata eperāarā chok'ai p'anapipari. Na p'ek'au eujāde bide mi jai-idaaji. Mamīda chok'ai p'irabaiji, maadak'āriipa ichita bapariit'ee. Mia llavek'a iru bi piudap'edaarāmai ewait'ee. Madeepa eperāarā uchiiipi māk'aapa āra k'aripai ichiaba chok'ai p'irabaidamerā ichita p'anapataadait'ee mi ome. Maa-e pirā, k'inia-e pirā, āra māgā uchiiipi-e pait'ee. ¹⁹ Maperā p'āji pia unuru, irā ne-inaa wāyaa nībi māk'aapa ne-inaa t'ēepai wāyaait'ee bi. ²⁰ Pia unu bi ne-inaa Tachi Ak'ōrepa waide unupi-e pada apidaamaa: na lucero siete mi jua juaraare māk'aapa jā lāmpara bipata siete nēedee ooda. Na lucero siete jara k'inia bi angeleerā siete bida ijāapataarā chip'epata siete aba-aba ak'idamerā. Jōdee jā lāmpara bipata siete jara k'inia bi ma ijāapataarā chip'epatamāi siete.

2

Cristopa jara peida Éfeso p'uurudepema ijāapataarāmaa

¹ Māpai irua mīmaa māgaji:

—Nāgi pedee p'ā peji Tachi Ak'ōrepa ichi ángel peidamaa Éfeso p'uurudepema ijāapataarā ak'imerā:

Nāga jara bi ma lucero siete iru bipa ichi juaraare, bi misa ma lāmpara bipata siete nēedee ooda ome. ² Mia k'awa bi parā Efesodepemaarā p'anapata. Pia mimiapata seewa-idaa beerā t'īnaadamerā pāchi t'āide māk'aapa pia choopata mide ijāa p'anide. K'awa bi parāpa chooda-e, t'āri k'achia-idaa beerā t'ūu k'inia p'anadak'āri pāchi t'āide. Māirāpa seewata taita Cristopa peidada adak'āri, parāpa ak'ipachida āchia jarateepata, k'awaa atarutamaa āchi seewa-idaa bee. ³ Maapai parāpa choopachida, māirāpa nepira jiripachida mīda parā ome. Sē-ee māgā choopachida, nepirade baaijida mīda mide ijāa p'ani k'aurepa.

⁴ Māgā choopachida mīda, mia pia ak'i-e nāgi ne-inaa parāpa oopata. Mi māk'aapa pāchi k'ōp'āyoorā k'inia iru p'anada-e naawedapemak'a. ⁵ K'irāpāti sāga p'anapachida ewaa mide ijāadak'āri. Parāpa ne-inaa k'achia oopata oo amāati māk'aapa t'ārija jōma oopataati naawedapemak'a, mi k'inia iru p'anadairā māk'aapa pāchi k'ōp'āyoorā k'inia iru p'anadairā. Māga ooda-e pirā, mia pāchi lāmpara bipata āyaa atait'ee. Māgā mi waa parā ome ba-e pait'ee. ⁶ Mia māga jara bi mīda, parāpa nāgi ne-inaa pia oopata. Mik'a parāpa auk'a unuamaa iru p'anapata Nicolaíta pidaarāpa k'achia oopata. ⁷ K'iri ēesaa p'anāti ūridamerā Tachi Ak'ōre Jaurepa jara bi ijāapataarāmaa, āchi chip'epata chaa. K'achia p'oyaapataarāmaa mia k'opiit'ee eperāarā chok'ai p'anapipari pak'urudepema; māgi pak'uru Tachi Ak'ōre eujāde bi.

Cristopa jara peida Esmirna p'uurudepema ijāapataarāmaa

⁸ Māpai irua māgaji:

—Irā nāgi pedee p'ā peji Tachi Ak'ōrepa ichi ángel peidamaa Esmirna p'uurudepema ijāapataarā ak'imerā:

Nāga jara bi nejōmaata naa, nejōmaata t'ēe; chi jai-idaap'eda chok'ai p'irabaidapa. ⁹ Mia k'awa bi parā Esmirnadepemaarā nepirade p'anapata eperāarāpa parā jiripata perā miapidait'ee. Unu bi parā chupiria jōnapata, wāara chupiria-ee p'ani mīda, it'ari iru p'anadairā jōmaweda Tachi Ak'ōrepa k'Isia iru bi parā-it'ee. K'awa bi pedee k'achia judiorā apataarāpa jara jōni parā āpīte. Māirā Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tede chip'epata mīda, wāara Tachi Ak'ōredeerā-e, michideerā jiripata perā. Tachi Ak'ōredeerāk'a p'anapataada k'āyaara, Satanadeerāk'api p'anapata. ¹⁰ Waaweenāati māgeerāpa parāmaa ooruta. jŪriti! Māgeerā k'ap'ia pari Satanapa parā ūk'uru t'ipīit'ee carcelde, mide ijāa amaada jīak'aapa ma k'aurepa. Ewari diez mama p'anadait'ee. Mamīda chōoti mide ijāa p'anide, mama parā peeruta pijida. Māgā chooruta pirā, mia it'aripema poro jira teeit'ee parāmaa, ichita p'anapataadamerā mi ome michi truede.

¹¹ K'īri ēesaa p'anāti ūridamerā Tachi Ak'ōre Jaurepa jara bi ijāapataarāmaa, āchi chip'epata chaa. K'achia p'oyaapataarā piuda aba piudait'ee. Atuada-e pat'ee Cristode ijāadak'aa beerāk'a.

Cristopa jara pēida Pērgamo p'uurudepema ijāapataarāmaa

¹² Māpai irua māgaji:

—frā nāgī pedee p'ā pēiji Tachi Ak'ōrepa ichi āngel pēidamaa Pērgamo p'uurudepema ijāapataarā ak'imerā:

Nāga jara bi espada choma k'īraichaa weda p'ewedee iru bipa. ¹³ Mia k'awa bi parā Pergamodepemaarā p'anapatamāi. Satanás rey su-ak'i beeparik'api bi, jāpemaarā chok'ara ichi jua ek'ari p'anapata perā. Mamīda parāmaa ik'achia Cristodeerāda adak'āri, mi merada-e paji. Ma awara parā choopachida mide ijāa p'anide, parā k'ōp'āyo Antipas peejida mīda mia ooda jarateeda perā. Parā māgā choojida, iru peejida mīda pāchi t'āide, Satanás baparimāi.

¹⁴ Parā māgā choopachida mīda, mia pia ak'i-e nāgī ne-inaa parāpa oopata. Pāchi t'āide ūk'uruurāpa jarateepata Balaampa chonaarāweda jarateedak'a. Māgipa Balacmaa jaraji sāga k'ūrai Israel pidaarā, ārapa k'odamerā nechiarā ata bidap'edaa ne-inaa juapa ooda k'īrapite, ai k'īrapite eperāarāpa it'aa t'ipata. Ichiaba k'ūraji ārapa k'achia oodamerā awaraarā ome. Israel pidaarāpa ma ne-inaa omē oodak'āri, Tachi Ak'ōrepa āra pia ak'ū-e paji. ¹⁵ Ma jīak'a pāchi t'āide ichiaba ūk'uruurāpa jarateepata Nicolaita pidaarāpa jarateepatak'a. ¹⁶ jMa k'achia choonāati pāchi t'āide! Māirāpa jarateepata choodai k'āyaara, ma jarateepata k'īra unuamaa iru p'anapataati, mia k'īra unuamaa iru baparik'a. Maa-e pirā mia māirā miapiit'ee mi it'aideepa uchia bi espada choma bipa; māgī mi pedee.

¹⁷ K'īri ēesaa p'anāti ūridamerā Tachi Ak'ōre Jaurepa jara bi ijāapataarāmaa, āchi chip'epata chaa. K'achia p'oyaapataarāmaa mia k'opiit'ee it'aripema chik'o mera iru bi manā apata. Ma awara parā chaachaa mia teeit'ee māu t'orroo; t'ī chiwidi aide p'āda ome. Ma māu jitarupapai parāpa k'awaait'ee ichi t'ī aide p'ā bi.

Cristopa jara pēida Tiatira p'uurudepema ijāapataarāmaa

¹⁸ Māpai irua māgaji:

—frā nāgī pedee p'ā pēiji Tachi Ak'ōrepa ichi āngel pēidamaa Tiatira p'uurudepema ijāapataarā ak'imerā:

Nāga jara bi Tachi Ak'ōre Warrapa; chi tau urua nībi t'ipitauk'a māik'aapa biiri urua bi bronze irradak'āri uruaparik'a. ¹⁹ Mia k'awa bi parā Tiatiradepemaarāpa oopata mide ijāapata perā. Chik'inia p'anapata māik'aapa choopata mide ijāa p'anide. Mapa awaraarā k'aripapata māik'aapa choopata, nepirade baaruta pijida. Audupiara māga oomaa p'ani naawedapema k'āyaara, mide ewaa ijāa p'aneedak'āri.

²⁰ Irā māga oomaa p'ani mīda, mia pia ak'i-e nāgī ne-inaa parāpa oopata. Ichiak'au bipata jā chonaarāwedapema wēra Jezabel jīak'aa, ichia ne-inaa k'achia jarateemerā pāchi t'āide. Ichi Tachi Ak'ōre pedee jaraparida aparī. Mamīda māga-e. K'ūrayaa bapari. Ichi jarateepari pia bi michideerāpa p'ek'au oodamerā māik'aapa pia bi ārapa k'odamerā nechiarā ata bidap'edaa ne-inaa juapa ooda k'īrapite, ai k'īrapite eperāarāpa it'aa t'ipata.

²¹ Mia jaraji ma k'achia oopata oo amaamerā. Mamīda māga oo k'inia-e. ²² Mapa mia ichi k'āyaapiit'ee; ichi ome k'achia oo p'anirā paara. Māirā auk'a miapiit'ee, oo amaada-e pirā ma k'achia ichia oopida. ²³ Ma awara mia peeit'ee ichia jaratee bide ijāapataarā, ichi warrarāk'a p'anadairā. Māgapi mide ijāapataarā jōmaarāpa k'awaadait'ee mia nejōmaata k'awa bi; eperāpa t'āridepai k'Isia bi māik'aapa t'āripa oo k'inia bi paara. Miata ak'it'ee pāchia oopata māik'aapa ne-inaa teeit'ee eperā chaachaa irua ne-inaa oopata pari na p'ek'au eujāde bi misa; ne-inaa pia irua pia oopata pari maa-e pirā ne-inaa k'achia irua k'achia oopata pari.

²⁴ Írá mia nãga jara bi parã apemaarãmaa Tiatira p'uurude p'ani. Parãpa pia oo p'ani k'awa k'iniadak'aa perã ma wërapa jaratee bi. Jiridak'aa Satanás net'aa k'awaadait'ee; jãgee net'aa eperãarãpa k'awadaik'araa bi. Parã ma k'achiade t'ũu k'iniadak'aa perã, mia ne-inaa awaraa iidi-e pait'ee parãpa oodamerã. ²⁵ Jip'a k'inia bi parã choodamerã mide ijãa p'anide mãik'aapa ne-inaa pia oo p'anide, mi waya cheru misa.

²⁶ Parãdepema k'achia p'oyaapataarã pia ak'it'ee mia oopi bik'a oo p'anadak'ãri parã jai-idaarutamaa. Parã biit'ee eperãarã p'uuru ak'ipataadamerã, reypa ooparik'a.

²⁷ Mi Ak'õrepa eperãarã bidak'a mi jua ek'ari, mãgã mia eperãarã biit'ee parã jua ek'ari. Parãpa ma p'uuru pidaarã pãchi jua ek'ari iru p'anadait'ee mãik'aapa chupiria k'awaadae mi k'Íra unuamaa iru p'anapataarã jõt'aadait'ee. Reypa tuma hierrodee juade iru bipa ooparik'a, mãga pik'a parãpa oodait'ee.

‘Mãirã ome oodait'ee eperãpa chok'o pak'urupa wik'ãri ooparik'a.’ (Sal 2.9)

²⁸ Ichiaba mia idatipodopa lucero teeit'ee parãmaa, mi jãk'a idaa pik'a p'anapataadamerã. ²⁹ K'íiri ãesaa p'anãti ùridamerã ma pedee Tachi Ak'õre Jaurepa jarada ijãapataarãmaa, ãchi chip'epata chaa.

3

Cristopa jara pëida Sardes p'uurudepema ijãapataarãmaa

¹ Mãpai irua mãgaji:

—Írá nãgí pedee p'ã pëiji Tachi Ak'õrepa ichi ángel pëidamaa Sardes p'uurudepema ijãapataarã ak'imerã:

Nãga jara bi Tachi Ak'õre Jaure siete pik'a iru bipa; chi lucero siete iru bi ichi juade. Mia k'awa bi parã Sardedepemaarãpa ne-inaa oopata. Eperãarãpa jarapata: “Jã ijãapataarã chok'ai p'anida” apata, parãpa wãara mide ijãapata jãk'aapa. Mamãda mãga-e. Piudap'edaarãk'api p'ani, wãara ijãada-e p'anadairã. ² ¡Mapa ùriti! Parãpa mide ijãapata jõi naaweda, jiripataati oodait'ee mia oopi bik'a. Mia unu bi parãpa ne-inaa oopata pia-e bi Michi Waibia k'Írapite. ³ K'Ísiati parãpa naaweda ùridap'edaade Tachi Ak'õrepa jara pëida jaratee chedak'ãri. Parãpa ma jarateedap'edaa ijãajida. Mapa írá oopataati ma jaradak'a. Parãpa ne-inaa k'achia oopata oo amãati. Mãga ooda-e pirã, atu bide nechiapari cheparik'a, mãga pik'a mi cheit'ee. Parãpa k'awada-e ewari mi cheit'ee parã miapide.

⁴ Mamãda parã Sardedepema ijãapataarã jõmaweda nipadak'aa ijãadak'aa beerãk'a. Chok'ara-ee p'ani mĩda, ùk'uru p'anadak'aa mãirãk'a. Mapa parã it'ari mi ome nipapataadait'ee. P'aru t'o-t'oo jĩ p'anadait'ee, pia p'anapata perã Tachi Ak'õre k'Írapite. ⁵ Wãara jõmaweda k'achia p'oyaapataarã p'aru t'o-t'oo jĩpataadait'ee. Mia mãirã t'í wëpapik'aa pait'ee Tachi Ak'õre ome ichita it'ari p'anapataadait'eerã t'í p'ã jëra bi librodepã. Ma k'ãyaara michideerã ait'ee mi Ak'õremaa mãik'aapa ichi angeleerãmaa. ⁶ K'íiri ãesaa p'anãti ùridamerã Tachi Ak'õre Jaurepa jara bi ijãapataarãmaa, ãchi chip'epata chaa.

Cristopa jara pëida Filadelfia p'uurudepema ijãapataarãmaa

⁷ Mãpai irua mãgaji:

—Írá nãgí pedee p'ã pëiji Tachi Ak'õrepa ichi ángel pëidamaa Filadelfia p'uurudepema ijãapataarã ak'imerã:

Nãga jara bi p'ek'au k'achia wëe bi, chi wãara aupaita jaraparipa. Chonaarãwedapema Rey David jõmaarã poro waibia badak'a, mi jõmaarã poro waibia. Mia aupaita llavek'a iru bi eperãarã wãpiit'ee Ak'õre truadee. Mi awara apidaapa wãpida-e pai mãik'aapa apidaapa jarada-e pai wãnaadamerã. ⁸ Mia k'awa bi parã Filadelfiadepemaarãpa oopata. K'awa bi awaraarã k'Írapite parã mak'ara waibia-ee p'ani mĩda, p'anapata mia jarateedak'a mãik'aapa choopata mide ijãa p'anide, mi merada-ee. Mãga p'anapata perã parã k'Írapite mia o ooji, aide wãdamerã. Miata ma o ooda perã, apidaapa jarada-e pai parã aide wãnaadamerã.

⁹ ¡Ùriti mia ooit'ee Satanadeerãmaa! Mãirãpa tai wãara judiorãda apata; Tachi Ak'õredeerã. Mamãda seewamaa p'ani. Mia mãirã bedabaipiit'ee parã k'Írapite. Mãga ooit'ee ãchia k'awaadamerã mia parã k'inia p'e iru bapari. ¹⁰ Parãpa oojida mia jaradak'a. Choopata mide ijãa p'anide, ma k'aurepa nepirade baajjida mĩda. Maperãpi mia parã k'aripait'ee Tachi Ak'õrepa na p'ek'au eujãdepema ijãadak'aa beerã miapik'ãri ichia ewari awara bidade ma-it'ee. Ma ewate ichia ak'ipiit'ee chisãgĩrã wãara ichide ijãapata mãik'aapa chisãgĩrã ijãadak'aa.

¹¹ Taarã-e mi cheit'ee. Chóoti mide ijãa p'anide. K'Írak'aupai apidaapa atuapidai it'aripema poro jira Tachi Ak'õrepa parãmaa teeit'ee bi, ichita mi ome chok'ai p'anapataadamerã. Mãgã atuapidai mide ijãa amaapiruta pirã parãmaa. ¹² K'achia p'oyaapataarã mia te biiri mãudee oodak'a papiit'ee mi Ak'õre tede. Ichita

p'anapataadait'ee jāma mi Ak'ōre ome. Mia mi Ak'ōre t'í p'āit'ee ma p'oyaapataarā ĩri, jōmaarāpa k'awaadamerā mi Ak'ōre āchi chipari. Ma awara mia p'āit'ee mi Ak'ōre p'uuru t'í, Jerusalén chiwidi, āchi ĩri, jōmaarāpa k'awaadamerā āchi ma p'uurudepemaarā. Māgí p'uuru Ak'ōrepa pēiit'ee it'ariipa. Ma awara āchi ĩri mia p'āit'ee michi t'í chiwidi, jōmaarāpa k'awaadamerā āchi michideerā. ¹³ K'ĩri ēesaa p'anatí ũridamerā Tachi Ak'ōre Jaurepa jara bi ijāpataarā jōmaarāmaa.

Cristopa jara pēida Laodicea p'uurudepema ijāpataarāmaa

¹⁴ Māpai irua māgaji:

—Īrā nāgí pedee p'ā pēiji Tachi Ak'ōrepa ichi ángel pēidamaa Laodicea p'uurudepema ijāpataarā ak'imerā:

Chi nāga jara bi Amén apata. Irua ichita oopari ichia jara bik'a māik'aapa Tachi Ak'ōre wāarata jara pēida jarapari. Iru k'ap'ia pari Tachi Ak'ōrepa ne-inaa jōma ooji. ¹⁵ Mia k'awa bi parā Laodiceadepemaarāpa oopata. K'awa bi parā k'ūrasaa pik'a p'ani-e ijāda-e p'aniirāk'a. Mamīda ichiaba wāsia pik'a p'ani-e wāara ijāpataarāk'a. Taawa parā k'ūrasaa pik'a p'anapataadai maa-e pirā wāsia pik'a p'anapataadai. ¹⁶ Mamīda māga p'ani-e. Ma k'āyara parā jīria pik'a p'ani; ijāa-ijāa pik'a p'ani. Mapa mi choo-e parā ome. Parā yiarāa iru bait'ee. ¹⁷ Mia parā choo-e pāchia māgapata perā: “michi juadoopa nejōmaata iru bi. Mapa maarepida falta-eda” apata. Māga jaradak'āri, pariatua pēdeepata. P'arat'ara p'ani mīda, Tachi Ak'ōre-it'ee parā wāara chupiria chitooi; tau p'āriu pik'a p'ani, māik'aapa āk'adaa pik'a p'ani. ¹⁸ Māga p'anadairā mia ũraait'ee mīmaata neto atadamerā ne-inaa nēe ewaa atadak'a t'ipitaudeepa. Ichiaba mīmaa neto atatí p'aru t'orroo jīdait'ee mia jīparik'a. Māgā waa k'īra nejasia p'anada-e, parā āk'adaa pik'a p'anadairā. Ma awara mīmaa neto atatí neera pāchi tau-it'ee. Māgā Tachi Ak'ōre wāarata pia unudai.

¹⁹ Mia itriapari māik'aapa miapipari mia k'inia iru bīrā jōmaweda. Maperā k'īra jīp'a ijāpatāati. Pāchi audua pedee pedee amāati māik'aapa ooti mia oopi bik'a. ²⁰ ¡Ūrití! Eperā puerta t'aide t'ijaramaa baini beeparik'a, māga pik'a mia parā t'ijaramaa bi. Chi mi pedee ũrik'āri, ichi puerta ewaru pirā, mi t'ūt'ee iru tede māik'aapa t'āri a-ba p'anadait'ee.

²¹ K'achia p'oyaapataarā mia su-ak'i beepiit'ee mi ik'aawa, mi su-ak'i beeparik'a mi Ak'ōre ik'aawa. Mi mama su-ak'i beepari, k'achia p'oyaapari perā. ²² K'ĩri ēesaa p'anatí ũridamerā Tachi Ak'ōre Jaurepa jara bi ijāpataarāmaa, āchi chip'epata chaa.

4

Tachi Ak'ōrepa it'aripema ne-inaa Juanmaa unupida

¹ Ma t'ēepai awaraa k'āimok'araa pik'aji. Unuji puerta Tachi Ak'ōre eujāde t'ūpata ewa nībi. Māpai ũriji ma otau naaweda ũrida golpe pedeeru trompeta jīwaaaparik'a. Māgaji:

—Chéji it'aa. Mia ak'ipiit'ee ne-inaa Tachi Ak'ōrepa na ewari ooiit'ee bi.

² Aramata Tachi Ak'ōre Jaurepa mi ateeji. Mama it'ari mia unuji rey su-ak'i beepari bainí bi. Ai ĩri Tachi Ak'ōre su-ak'i baji. ³ Iru k'īra wāree baji. Urua baji māu pi-ia bēisāa jaspek'a māik'aapa māu pi-ia p'oree cornalinak'a. Chi su-ak'i beepari t'iak'au baji euma p'itria pik'a bīpa; p'āwaraa bi māu pi-ia esmeraldak'a. ⁴ Ma su-ak'i beepari wap'ira baji awaraa su-ak'i beepari veinticuattro. Ai ĩri su-ak'i p'anajida chonaarā poro waibiarā veinticuattro. P'aru t'o-t'oo jī p'anajida māik'aapa poro jīra nēdeee ooda jī p'anajida. ⁵ Tachi Ak'ōre su-ak'i beeparideepa pa tau p'orep'orepari nībaji māik'aapa pa jīwaa nībaji pedee ome. Ma su-ak'i beepari k'īrapite lāmpara siete urua p'anajida. Māgí lāmpara Tachi Ak'ōre Jaure siete pik'a bi. ⁶ Ichiaba ma su-ak'i beepari k'īrapite mia unuji ne-inaa lago bēi-sāak'a vidriodee oodak'a.

Ma su-ak'i beepari k'ait'a; ai ik'aawa, āpite māik'aapa k'īrapite bainí p'anajida ne-inaa chok'ai bi k'īmari; aba ik'aawa chaa. Māgīrā k'īrapite māik'aapa ek'arra eere tau-idaa baji. ⁷ Aba león k'īrak'a baji; awaraa p'ak'a chak'e k'īrak'a; awaraa eperā k'īrak'a māik'aapa chi apema nejīpi; wāabai wāk'a baji. ⁸ Ma chaachaa paraaji isiak'ara seis. Ma isiak'ara ichiaba tau-idaa baji taawaik'a eere, edaik'a eere paara. Māirāpa āstaawa, p'ārik'ua pida Tachi Ak'ōremaa ũda-ee nāga k'aripata:

—P'ek'au wēe, p'ek'au wēe, p'ek'au wēe bapari Tachi Ak'ōre Waibia. Ichita bapachi; ichita bapari; ichita cheit'ee.' *(Is 6.2-3)*

⁹ Māirāpa k'aridak'āri, jarapata ma rey su-ak'i beeparide su-ak'i bi k'īra wāree. Ichiaba jarapata iru ichita bapari māik'aapa jōmaarā k'āyara waibiara bi. Māgā k'ari p'anide ichiaba gracias jarapata irumaa. ¹⁰ Māirāpa māga k'ariruta chaa, ma chonaarā poro waibiarā veinticuattro bedabaipata ma rey su-ak'i beeparide su-ak'i bi k'īrapite māik'aapa it'aa t'ipata irumaa, iru ichita bapari perā. Māga oo p'anide āchi poro jīra ēradak'āri, bīpata iru k'īrapite māik'aapa jarapata:

11 —Tachi Ak'õre Waibia, pĩmaa aupaita jaradaipia bi: Pi jõmaarã k'ãyaara k'İra wãreera bi mãik'aapa jõmaarã k'ãyaara waibiara bi. Nejõmaata pi jua ek'ari nĩbi, pia nejõmaata ooda perã. Pia k'inia bada perã, nejõmaata mãga ooji.

5

Juanpa pedee p'ãda mãik'aapa Oveja Chak'e unuda

¹ Ma rey su-ak'i beeparide su-ak'i bi jua juaraare mia unuji joip'aruk'a bi pirat'ida pedee p'ãda ome. P'ã baji taawaik'a eere, edajãde paara. Tauchaada siete tauchaa baji jirri torrabaidapa. ² Ichiaba unuji angeleerã poro waibia aba. Mãgĩ golpe pedee baji. Iidiji:

—¿K'aipata nãga k'İsia bĩma? “Michia jã tauchaada ogat'aai mãik'aapa ewai jãgĩ joip'aruk'a bi.”

³ Mamĩda apidaapa ma joip'aruk'a bi ewada-e pai; it'aripemaarã apidaapa, na p'ek'au eujãdepemaarãpa pida mãik'aapa piudap'edaarã eujã ek'ari p'anĩrãpa pida. ⁴ Mãpai mi jeedachi apida wẽ-e pada perã ma joip'aruk'a bi ewadait'ee mãik'aapa ma pedee p'ãda leedait'ee. ⁵ Mamĩda ma chonaarã poro waibiara veinticuatrodepemapa mĩmaa mãgaji:

—Jẽnãaji. ¡Ak'ĩji! León apata Judã èreerãdepema; chonaarãwedapema Rey Daviddeepa uchiadapa k'achia p'oyaaaji. Iruata jã tauchaada siete ogat'aai mãik'aapa jã joip'aruk'a bi ewat'aai.

⁶ Ak'ik'ari, mia unuji Oveja Chak'e apata eperãarãpa peedap'edaak'a. Ichi bainĩ baji ma rey su-ak'i beepari k'İrapite mãik'aapa ma ne-inaa chok'ai bi k'İmari k'İrapite, mãirã ma chonaarã poro waibiara veinticuatro esajĩak'a. Ichia cacho siete iru baji. Ichiaba tau siete iru baji. Ma tau siete jara k'inia bi Tachi Ak'õre Jaure, jaure siete pik'a p'ẽida na p'ek'au eujã jõmaade. ⁷ Ma Oveja Chak'e wãji ma rey su-ak'i beeparide su-ak'i bi k'ait'a mãik'aapa mãgĩ jua juaraarepa ataji ma joip'aruk'a bi pirat'ida. ⁸ Mãga ook'ari, ma ne-inaa chok'ai biarã k'İmari weda mãik'aapa ma chonaarã poro waibiara veinticuatro weda bedabaidachida iru k'İrapite. Ma chonaa chaachaa iru baji arpa mãik'aapa p'arat'u nẽedee ooda. Ma p'arat'u chaa ipuru baji ne-inaa bajũbak'a t'ũa bĩpa. Mãgĩ jara k'inia bi Cristodeerãpa it'aa t'ĩpata. ⁹ Mãga nide ma bedabaidap'edaarã jõmaarãpa k'ari chiwidi k'arijida:

—Pĩata ma joip'aruk'a bi atai mãik'aapa ma tauchaada ogat'aai, eperãarãpa pi peet'aadap'edaa perã.

Pichi waa mãgã bat'ada k'aurepa eperãarã uchiapiji p'ek'au k'achia jua ek'ariipa.

Mãgã Tachi Ak'õre-it'ee neto pik'a ataji eperãarã k'İra t'ãdoo nãgee chaadepema: èreerã, pedee, p'uuru, eujã, mãgee chaadepema.

¹⁰ Pia ãra Tachi Ak'õre jua ek'ari biji p'aareerãk'a irumaa it'aa t'ĩpataadamerã.

Ichiaba pia ãra reyrãk'a papiit'ee na p'ek'au eujãdepemaarã ak'ipataadamerã.' (Ex 19.6)

¹¹ Mãpai mia unuji ma rey su-ak'i beepari, ma ne-inaa chok'ai bi k'İmari mãik'aapa ma chonaarã poro waibiara angeleerãpa wap'ira ata p'ani. Audũ cho-k'ara paraaji; tachia p'oyaa juasiada-e. ¹² Mãirãpa otauapai pik'a bide golpe pedeejida:

—Oveja Chak'e peedap'edaa; irumaapaita jaradaipia bi:

Jõmaweda pi jua ek'ari p'anapata, nejõmaata p'ẽrẽ perã.

Pi k'İra wãreera bi; jõmaarã k'ãyaara k'İsia k'awaara bapari; jõmaarã k'ãyaara juataura bapari; jõmaarã k'ãyaara waibiara bi.

Mapa pĩmaa it'aa t'ĩpata, awaraarãmaa it'aa t'ĩdai k'ãyaara.

¹³ Mãpai mia ùrjiji jõma ne-inaa chok'ai p'anĩrã it'aripema, na p'ek'au eujãdepema, na p'ek'au eujã ek'aripema mãik'aapa p'usadepema; ne-inaa jõmaweda Tachi Ak'õrepa ooda. Mãirãpa mãgajida:

—Rey su-ak'i beeparide su-ak'i bĩmaa mãik'aapa Oveja Chak'ema jõmaarãpa ichita it'aa t'ĩdaipia bi mãik'aapa ichita jaradaipia bi parã jõmaarã k'ãyaara waibiara bi, ne-inaa jõmaweda parã jua ek'ari bapari perã.

¹⁴ Mãga jaradak'ari, ma ne-inaa chok'ai bi k'İmariirãpa p'anaujida:

—¡Amén!

Ma awara ma chonaarã poro waibiara veinticuatro waya bedabaidachida ma su-ak'i bi k'İrapite mãik'aapa Oveja Chak'e k'İrapite.

6

K'ãata jara k'inia bi ma tauchaada siete

¹ T'ẽepai mia unuji ma Oveja Chak'epa ogat'aaru chi naapiara tauchaada, ma tauchaada siete joip'aruk'a bide k'ara bada. Mãga nide ma ne-inaa chok'ai bi k'İmariidepema abaapa pa jĩwaaparik'a pedeeji:

—Chepãde aji.

² Mia ak'ik'ári, unuji caballo t'orroo. Ai ñi su-ak'i badapa ichi juade ematrima ateeji. Angelpa teeeji chõo p'oyaapataarã poro jira irumaa, wãmerã na p'ek'au eujãdee jura p'oyaade. Wãji.

³ Mãpai ma Oveja Chak'epa araarepema tauchaada ogat'aaji. Mãga ook'ári, mia ñiriji awaraa ma ne-inaa chok'ai bi k'ïmariidepemapa jararu:

—Chéji.

⁴ Ak'ik'ári, unuji caballo p'oree. Ai ñi su-ak'i bimaa Tachi Ak'õrepa espada choma teeeji mãik'aapa mãgí juade biji na p'ek'au eujãdepemaarã jõmaweda, mãgí k'aurepa waa eperãarã k'ãiwee p'ananaadamerã. Maperã eperãarãpa chãara pee para beeeji.

⁵ Mãpai ma Oveja Chak'epa omé eerepema tauchaada ogat'aak'ári, mia ñiriji awaraa ma ne-inaa chok'ai bi k'ïmariidepemapa auk'a jararu:

—Chéji.

Ak'ik'ári, unuji caballo p'ãimaa. Ai ñi su-ak'i bipa net'aa chaapari iru baji ichi juade.

⁶ Mãpai mãgí pedee uchijai ma ne-inaa chok'ai bi k'ïmari t'ãideepa:

—Jarra õoji trigo kilo apai t'erabaidamerã ewari aba mimiada pari; maa-e pirã cebada kilo õpeepai t'erabaidamerã ewari aba mimiada pari. Mamãda olivo mãik'aapa uva t'õbainãaji, aceite paraamerã mãik'aapa vino paraamerã.

⁷ Mãpai ma Oveja Chak'epa õpee eerepema tauchaada ogat'aak'ári, mia ñiriji awaraa ma ne-inaa chok'ai bi k'ïmariidepemapa jararu:

—Chéji.

⁸ Ak'ik'ári, unuji caballo k'uarak'uarãa bi. Ai ñi su-ak'i bada Piuda apachida. Mãgí t'ëe cheda Piudaarã P'anapatamã apachida. Mãgíirã juade Tachi Ak'õrepa na p'ek'au eujãdepemaarã k'ïmariidepema chaa aba biji, ma eperãarã piudamerã jura chõo jõnipa, jarra oo jõnipa, k'ayaapa mãik'aapa ne-animal k'achia beerãpa.

⁹ Mãpai ma Oveja Chak'epa k'ïmari eerepema tauchaada ogat'aak'ári, mia unuji altar baini bi mãik'aapa ai ek'ari unuji jai-idaadap'edaarã jaureerã. Ijãadak'aa beerãpa ma eperãarã peejida, Cristode ijãapatap'edaa perã mãik'aapa iru ñraa jarateedap'edaa perã. ¹⁰ Mãirãpa otau apai pik'a bide golpe pedeejida:

—Tachi Waibia, pia nejõmaata k'awapari. Pi k'achia wëe bapari mãik'aapa ichita oopari pia jara bik'a. ¿Sãapai ak'it'eema eujãdepemaarãpa oopata jarait'ee pia wa k'achia? ¿Sãapai tai peedap'edaarã miapiit'eema? ajida.

¹¹ Mãgíirã chaachaa Tachi Ak'õrepa p'aru teesoo t'orroo bi teeeji. Mãpai jaraji ãchimaa taarãpai ñidamerã mãik'aapa nidamerã ãchi ñpemaarã, chi Cristopa oopi bik'a oopataarã Tachi Ak'õrepa awara bida ma-it'ee, auk'a piudamerã k'achia beerã juapa.

¹² Mãpai ma Oveja Chak'epa joisomaa eerepema tauchaada ogat'aak'ári, unuji na p'ek'au eujã golpe wëre ñibi awërachaipa. Ak'õrejiru k'ïi pik'adachi. P'ãi-maa baji p'aru cabra k'aradee oodak'a; mãgee p'aru jipata chi-idadak'ári. Ma awara atane p'oreedachi tachi waak'a. ¹³ Lucero pajãdeepa jurruk'oodachida na eujãde, higojõ chik'aa jurrupatak'a higuera bürideepa nãuma p'uak'ári. ¹⁴ Pajã pirat'idaji joip'aru pirat'ipatak'a. Mãpai wëpadachi. Ma awara eera, isla ome ãyaa wãjida ma badamãiipa. ¹⁵ Mãga unudak'ári, na p'ek'au eujãdepema reyrã, eperãarã poro waibiarã, soldaorã poro waibiarã, p'arat'ara beerã, juataura beerã, esclavoorã, esclavo-eerã; ma jõmaweda mirudachida mãu te uriade mãik'aapa eera jëra bi eujãde mãu-idaa bimãi. ¹⁶ Mama p'anide biajida eemaa mãik'aapa mãu-idaa bimaa:

—¡Tai ñi baai chéti, rey su-ak'i beeparide su-ak'i bipa mãik'aapa Oveja Chak'epa tai ununaadamerã, tai jiripata perã miapidait'ee! ¹⁷ Tachi Ak'õre ewari waibia ewate paji. Apidaapa iru k'ïrau chooda-e payada ajida.

7

Ciento cuarenta y cuatro mil Israel pidaarã Tachi Ak'õrepa jirit'erada

¹ Ma t'ëepai mia unuji angeleerã k'ïmari; aba baini bi norte eere; aba sur eere; aba ak'õrejiru uchiapari eere; chi apema chi baapari eere. Mãgíirãpa madepema nãu t'idik'a p'anajida p'uanaamerã eujã ñi, p'usa ñi wa pak'uru ñi. ² Ichibã unuji ñngel awaraa ak'õrejiru uchiapari eereepa uchia cheru. Mãgípa ne-inaa tauchaa bipari iru baji ichi juade. Ma ne-inaapa tauchaa bidak'ári eperãarã ñi, jara k'inia bi ma eperãarã Tachi Ak'õre ichita chok'ai baparideerã. Mãgí ñngel golpe pedeeji apema k'ïmariirãmaa; mãgí jirit'eradaarãmaa eujã mãik'aapa p'usa ñripidamerã:

³—Waide ñripináati eujã, p'usa mãik'aapa pak'uru, waide taipa tauchaa bida-e perã Tachi Ak'õredeerã tau büride.

⁴ Mia ñiriji jaradak'ári jõmasaa eperãarã ñi ma tauchaa bidap'edaa. Israel pidaarã ñreerãdepemaarã ciento cuarenta y cuatro mil paji.

⁵ Judá éreerādepema doce mil paji;
 Rubén éreerādepema doce mil paji;
 Gad éreerādepema doce mil paji;
⁶ Aser éreerādepema doce mil paji;
 Neftalí éreerādepema doce mil paji;
 Manasés éreerādepema doce mil paji;
⁷ Simeón éreerādepema doce mil paji;
 Leví éreerādepema doce mil paji;
 Isacar éreerādepema doce mil paji;
⁸ Zabulón éreerādepema doce mil paji;
 José éreerādepema doce mil paji
 māk'aapa Benjamín éreerādepema doce mil paji.

Eperārā chok'ara p'aru t'orroo jī p'anadap'edaa

⁹ Ma t'ēpai unuji eperārā audú chok'ara nāgí chaadepema: eujā, éreerā, p'uuru, pedee; māgí chaadepema. Bainī p'anajida ma rey su-ak'i beepari k'īrapite māk'aapa ma Oveja Chak'e k'īrapite. Apidaapa āra p'oyaa juasiada-e, audú chok'ara p'anadap'edaa perā. P'aru t'orroo jī p'anapachida māk'aapa palma k'iru atepachida āchi juade ak'ipidait'ee o-īa p'ani.

¹⁰ Jōmaarāpa golpe pedeejida:

—Tachi Ak'ōre, ma rey su-ak'i beeparide su-ak'i bīpa māk'aapa Oveja Chak'epa eperārā o k'achiadeepa k'aripa atajida atuanaadamerā.

¹¹ Angeleerā, chi wap'ira atadap'edaa ma rey su-ak'i beepari, ma chonaarā poro waibiarā māk'aapa ma ne-inaa chok'ai bi k'īmari; māgí angeleerā bedabaidachida tau bīri te jāde t'ōbairutamaa ma rey su-ak'i beepari k'īrapite māk'aapa it'aa t'īpachida Tachi Ak'ōremaa.

¹² Māgapachida:

—¡Amén! apachida. Jōmaarāpa it'aa t'īdaipia bi Tachi Ak'ōremaa māk'aapa jaradaipia bi: “P'i jōmaarā k'āyaara waibiara bapari; jōmaarā k'āyaara k'īsia k'awaara bapari; jōmaarā k'āyaara t'āri piara; jōmaarā k'āyaara juataura; jōmaweda pi jua ek'ari p'anapata. Māga ichita jaradait'ee, jō-ee. ¡Amén!”

¹³ Māpai ma chonaarā poro waibiarādepema abaapa mīmaa iidiji:

—¿K'áirāma na p'aru t'orroo jī p'ani? ¿Sāmāk'aapa chejidama? aji.

¹⁴ Mia p'anauji:

—Piata k'awa bida aji, mi k'āyaara.

Irua māgaji:

—Āchi jai-idaadak'āri, uchijida audú miapi iru p'anadap'edaarā juadeepa. P'aru t'orroo jī p'ani, āchi p'aru t'ōdap'edaa perā ma Oveja Chak'e waade. Māgapi āchia p'ek'au k'achia oopatap'edaa wēpajida.

¹⁵ Maperāpi Tachi Ak'ōre su-ak'i beepari k'īrapite bainī p'ani.

Āstaawa, p'ārik'ua pida āchia oopata Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a ichi it'aripema te waibiade. Ma rey su-ak'i beeparide su-ak'i bīpa āra ichita ak'i bapariit'ee, ichita āra ome bapariit'ee perā.

¹⁶ Waa jarra ooda-e pait'ee māk'aapa waa opisiada-e pait'ee.

Ichiba ak'ōrejirupa waa paada-e pait'ee māk'aapa waa wāsiapa jia cheda-e pait'ee.' (Is 49.10)

¹⁷ Māga pait'ee ma Oveja Chak'e, rey su-ak'i beepari k'īrapite bainī bīpa, āra pia ak'i bapariit'ee perā.

Āramaa ak'ipiit'ee pania poatri uchua bīmāi, māgí pania todak'āri, ichita p'anapataadamerā iru ome.

Ma awara Tachi Ak'ōre āra ome bapariit'ee perā, waa t'āri p'ua p'anadak'aa pait'ee.

8

Seis eepema tauchaada ogat'aada

¹ Oveja Chak'epa ma seis eepema tauchaada ogat'aak'āri, it'aripemaarā jōmaweda k'īuu nībeeji. Māgá p'aneejida perā hora esa-auk'a. ² Ma t'ēpai mia unuji angeleerā siete, iru k'īrapite bainī p'anapataarā. Māgí chaa trompeta āchi chaachaa jitajida. ³ Māpai ángel awaraa cheji māk'aapa bainī beejī altar k'ait'a. Ichi juade k'uuruk'a bi nēedee ooda iru bajī. Aide ne-inaa t'ūa bapari paapachida Tachi Ak'ōre-it'ee. Awaraapa irumaa ne-inaa t'ūa bapari waibia teejī, p'oiramerā Cristodeerā it'aa t'īpata ome māk'aapa bimerā ma altar iri Tachi Ak'ōre-it'ee. Māgí biji altar nēedee ooda iri; ma altar rey su-ak'i beepari k'īrapite bainī bi. ⁴ Ma ne-inaa t'ūa bapari paak'āri, chi nari Cristodeerā it'aa t'īpata ome ma ángel juadeepa it'aa wāji Tachi Ak'ōre baparimāi. ⁵ Māpai ma angelpa t'ipitau atap'eda altardeepa,

ma k'uuruk'a bi ipurut'aaji. Māpai bat'at'aaji na p'ek'au eujādee. Māga oo bide mia ūriji pa jīwaa nībi pedee ome. Ichiaba unuji pa tau p'orep'orepari māik'aapa na p'ek'au eujā wēre nībi awērachaipa.

Angeleerāpa trompeta chaadap'edaa

⁶ Māpai ma angeleerā sieteerāpa trompeta iru p'ani āchi juade ewaa jirajida chaadait'ee. ⁷ Chi naapiara angelpa ichi trompeta chaak'āri, angeleerāpa hielo k'oi tauk'a bat'ajida na p'ek'au eujādee. Ma hielo p'oirā baji t'ipitau ome māik'aapa waa ome. Perā eujā esajīak'a paadachi. Ichiaba pak'uru ōpeedepema chaa aba māik'aapa p'ūajara jōmaweda paadachi.

⁸ Araarepema angelpa ichi trompeta chaak'āri, māu choma t'ipitau ome urua nībi bat'ajida p'usa jādee. Māpai perā p'usa jā esajīak'a waa padachi. ⁹ Ma awara p'usadepema ne-inaa chok'ai bi ōpeedepema chaa aba piudachida. Ichiaba barco p'usade wā nipadap'edaa, māgi ōpeedepema chaa aba jōdachida.

¹⁰ Ma omē eerepema angelpa ichi trompeta chaak'āri, lucero choma t'ipitau ome urua nībi pajādeepa baaidachi na eujādepema to māik'aapa pania poatri uchiapata īri; ma ōpeedepema chaa aba īri. ¹¹ Māgi t'ijarapata Lucero Asia. Māgi baaik'āri, to māik'aapa pania poatri uchiapata ōpeedepema chaa aba īri, pania asia ūu beeji. Eperāarāpa ma pania todak'āri, chok'ara piujida.

¹² Ma ōpee eerepema angelpa ichi trompeta chaak'āri, ak'ōrejīru, atane, lucero āridachida. Perā ak'ōrejīru k'īra esajīak'a k'īdachi. Perā atane k'īra esajīak'a auk'a k'īdachi. Ichiaba perā lucero esa-uk'a k'īdachi. Mapa āstaawa hora ōpeedepema chaa aba ak'ōrejīru jēra-e paji. Ichiaba p'ārik'ua hora ōpeedepema chaa aba atane lucero ome idaada-e paji.

¹³ Māpai mia unuji nejīpi pajāde it'ī wāabai ni. Ūriji ma nejīpipa golpe pedeeru: —iAai, eperāarā at'āri eujāde p'ani audū chupiria jōnadait'eeda aji, apema angeleerā ōpeerāpa āchi trompeta chaadak'āri!

9

K'īmari eerepema trompeta chaada

¹ Māpai ma k'īmari eerepema angelpa ichi trompeta chaak'āri, mia unuji lucerok'a pajādeepa baai cheda na eujāde. Māgipa llave jitaji ewait'ee arii uria bi, chi t'ai jīa nībada perā. Ma uria audū nāpia baji. ² Ma uria t'ai ewak'āri, narira uchīa nībeeji, nari waibia uchiaparik'a t'ipitau waibiadeepa. Ma nari k'aurepa p'āriudachi. Ak'ōrejīru māik'aapa pajā perā unu-e paji nari jīrak'awaa nībipa. ³ Ma nari ome netuaraarā sisi k'ap'iak'a uchiadachida māik'aapa wāaichoo chejida na p'ek'au eujādee. Eujāde pa wādak'āri, mia unuji ne-inaa Tachi Ak'ōrepa māirāmaa bida; māgi ne-inaa tusōrepa iru bik'a eperāarā k'aaait'ee. ⁴ Tachi Ak'ōrepa māirāmaa jaraji p'ūajara apida; pak'uru jida ārinaadamerā. Jīp'a p'ua oodaipia bida aji, chi Tachi Ak'ōre tauchaa wēe beerā āchi tau būride. ⁵ Mamīda jaraji eperāarā k'aa peenaadamerā. Jīp'a p'ua oodaipia bida aji, atane joisomaa wāyaaru misa. Māirāpa k'aada golpe p'ua nībaji tusōrepa k'aada p'ua nībaparik'a.

⁶ Māga eperāarā k'aa jōnide, ma eperāarā audū piu k'inia p'anadait'ee. Mamīda piuda-e pait'ee.

⁷ Mia sisira unuji caballoorā uchiapatak'a jura chōode. Ne-inaa poro jīra nēdeee oodak'a jī p'anajida āchi porode. Āchi k'īra eperā k'īrak'a beeji. ⁸ Āchi puda waree beeji; wēraarādek'a māik'aapa āchi k'ida león k'idak'a beeji. ⁹ Āchi t'ūade ne-inaa jī p'anajida armadura hierrodee oodak'a. Wāaichook'oodaidak'āri, āchi isia jīwaa pachida carro caballopa jidiupata jīwaa patak'a, chok'ara uchiadak'āri jura chōode. ¹⁰ Āchi trude ne-inaa awapari iru p'anajida, tusōreerāpa iru p'anapatak'a. Māgipa eperāarā k'aadait'ee atane joisomaa wāyaaru misa. ¹¹ Āchi rey Satanapa āra chok'apari. Ichi ma uria nāpia bi jāipari. Hebreo pedeede ichi t'ijarapata Abadón; griego pedeede Apolión; jara k'inia bi Eperāarā Peepari.

¹² Ma naapiara ne-inaa k'achiara wāyaaji. Ne-inaa k'achiara omé at'āri falta bi.

Joisomaa eerepema trompeta chaada

¹³ Māpai ma joisomaa eerepema angelpa ichi trompeta chaak'āri, mia pedee ūriji altar nēdeee oodadeepa. Ma altar Tachi Ak'ōre k'īrapite baini baji. Ma altar āuk'idaa k'īmariide cacho paraa. Mādeepa ma pedee uchīa baji. ¹⁴ Jaraji ma angelpa trompeta iru badamaa:

—K'ena pēiji angeleerā k'īmari Ēufrates to ide jīa paraa p'ani.

¹⁵ Māgi angeleerā k'ena pēik'āri, uchīajida peenadait'ee na p'ek'au eujādepemaarā ōpeedepema chaa aba. Ai naaweda jīa paraa p'anajida ni p'ani misa año, atane, ewari māik'aapa hora Tachi Ak'ōrepa awara bidamaa paru misa. ¹⁶ Mia ūriji jaradak'āri jōmasaa soldaorā p'e atadap'edaa caballok'a bi īri wādamerā āchi ome. Audū chok'ara; doscientos millones paji.

¹⁷ Ma caballok'a bi m̄aik'aapa m̄āgī ĩri w̄adap'edaarā mia unuji k'āimok'araa pik'a bide. Āchi t'ūade armadura jī p'anajida. Ma armadura p'oree baji, t'ipitauk'a. Ichiaba p'āp'āraa baji m̄āu pi-ia jacintok'a. Ichiaba k'uarāa baji m̄āu azufrek'a. Ma caballoorāk'a beeda poro león porok'a beejī. M̄āirā it'aideepa uchijai t'ipitau, nari m̄aik'aapa azufre p'ora. ¹⁸ Ma ne-inaa k'achia ōpeepa; t'ipitaupa, naripa m̄aik'aapa azufrepa na p'ek'au eujādepemaarā ōpeepema chaa aba piuji. ¹⁹ Ma caballoorāk'a beerāpa eperāarā m̄āgā p'oyaajida āchi it'aipa m̄aik'aapa āchi trupa, āchi tru taama porok'a beeda perā. M̄āgipa auk'a eperāarā p'ua oopachida.

²⁰ M̄āgā eperāarā chok'ara piujida m̄ida ma k'achiapa, chi waide peeda-e p'anadap'edaarāpa āchia ne-inaa k'achia oopata oo amaa k'iniada-e paji. It'aa t'ī amaa k'iniadak'aa paji netuaraarāmaa. Ichiaba it'aa t'ī amaa k'iniadak'aa paji āchia ne-inaa juapa ooda k'īrapite; ne-inaa nēedee ooda, p'arat'adee ooda, broncedee ooda, m̄āudee ooda, pak'urudee ooda. M̄āgī k'īrapite it'aa t'ī k'inia p'anapachida m̄āgee ne-inaa p'oyaa ak'ik'aa m̄ida, p'oyaa ūrik'aa m̄ida m̄aik'aapa p'oyaa t'iak'aa m̄ida. ²¹ Ichiaba awaraarā pee amaa k'iniadak'aa paji. Jaipanaarāpa oopatak'a oo amaa k'iniadak'aa paji. P'ek'au oo amaa k'iniadak'aa paji m̄aik'aapa nechia amaa k'iniadak'aa paji.

10

Joip'aruk'a bi pirat'ida k'aipee

¹ M̄āpai mia unuji angeleerā poro waibia awaraa. M̄āgī it'ariipa cheji jīarara pirat'ī n̄ibide. Euma paraa baji ichi poro ĩri. Chi k'īra urua baji ak'ōrejīruk'a m̄aik'aapa chi jīru t'ipitau urua n̄ibik'a baji. ² Ichi juade iru baji joip'aruk'a pirat'ida k'aipee. M̄āgī ewat'ī baji. Ma angeleerā poro waibia na eujāde bainī ba chek'āri, chi jīru juaraepema biji p'usa ĩri. Jōdee chi jīru juabi eepemema biji eujā ĩri. ³ Golpe biāji león biaparik'a. M̄āgā biak'āri, pa siete jīwaa n̄ibeeji pedee ome. M̄āgā iru biak'āri, papa p'anauji. ⁴ Mia m̄āga ūrik'āri, ma pedee p'ait'ee paji. Mamīda it'ariipa pedee ūriji:

—Apidaamaa jaranāaji pia ūrida m̄aik'aapa ma pedee apida p'ānāaji.

⁵ M̄āpai ma ángel bainī bada p'usa ĩri m̄aik'aapa eujā ĩri ichi jua juaraepema iaji pajāmaa. Ooji eperāarāpa oopatak'a ne-inaa juraadak'āri Tachi Ak'ōre k'īrapite, awaraarāpa ijāadamerā w̄arata jara bi. ⁶ M̄āpai ma angelpa ne-inaa jaraji Tachi Ak'ōre ichita chok'ai bapari k'īrapite. Iruata ooji pajā m̄aik'aapa ne-inaa jōma aide n̄ibi; na eujā m̄aik'aapa ne-inaa jōma aide n̄ibi; p'usa m̄aik'aapa ne-inaa jōma aide n̄ibi. Iru k'īrapite ma angelpa m̄āgaji:

—JīTaarā-ee Tachi Waibiapa k'achia beerā jōpiit'eedal' aji.

⁷ Angeleerā seis eepemepa ichi trompeta chaak'āri, aupait'ee Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bada eperāarā-it'ee. Jōmaarāmaa m̄āga k'awapi-e paji. Ichi mimiapataarāmaa; ichi pedee jarapataarāmaa aupaita k'awapiji ichia k'īsia iru bada.

⁸ M̄āpai ma naaweda it'ariipa pedee badapa waya mimaa ne-inaa jaraji:

—Atanāji ma joip'aruk'a pirat'ida k'aipee ewat'ī bi, jāma bainī bi p'usa ĩri m̄aik'aapa eujā ĩri iru bi ichi juade.

⁹ Aramāgā mī w̄āji ma angelmaa ma joip'aruk'a bi iidide. Ichia p'anauji:

—Jītāji m̄aik'aapa k'ot'āaji. Pichi it'aide k'ū-ūa bait'ee mielek'a. Mamīda pichi bimaa pak'āri, asia bait'ee.

¹⁰ Irua jaradak'a mia ma joip'aruk'a bi atanaji m̄aik'aapa k'o p̄ejji. W̄āara, michi it'aide k'ū-ūa baji. Mamīda mit'aap'eda, michi bide pak'āri, mī t'āri urat'ī n̄ibeeji. ¹¹ M̄āpai mimaa m̄āgaji:

'Pia waya jaraipia bi Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a. Jaraipia bida aji, irua ooit'ee bi p'uuru pidaarā chok'ara ome, eujādepemaarā chok'ara ome, pedee chok'ara awara-awaraa peedeepataarā ome m̄aik'aapa reyrā chok'ara ome.

11

Tachi Ak'ōrepa eperāarā omé p̄ida ichi pedee jaranadamerā

¹ M̄āpai pak'uru s̄iautaa mimaa teeji, m̄āgipa ne-inaa chaamerā. M̄āgaji:

—W̄āji chaade Tachi Ak'ōre te waibia chi altar ome. Ma awara ai tede it'aa t'ipataarā juastaji. ² Mamīda chaanāaji ma te ātaude t'iak'au bimāi, m̄āgimāi Tachi Ak'ōrepa awara bida perā ijāadak'aa beerā-it'ee. Atane cuarenta y dos w̄āyaaru misa, m̄āgīrāpa āchi jua ek'ari iru p'anadait'ee Tachi Ak'ōrepa p'uuru jirit'erada ichi-it'ee.

³ M̄āpai Tachi Ak'ōrepa m̄āgaji:

—Mia omé p̄iit'eeda aji, chi-iapata p'aru jī p'anik'a p'ani. M̄āirāpa jaradait'ee mia jarapi bik'a, ma k'āima mil doscientos sesenta w̄āyaaru misa.

⁴ M̄āgīrā omé olivo birik'a p'ani m̄aik'aapa lāmpara bipatak'a p'ani; Tachi Waibia, chi na p'ek'au eujā ooda k'īrapite p'ani. ⁵ Apidaapa ma omé jiriruta pirā miapidait'ee, t'ipitau uchija bi āchi it'aideepa paapeit'ee āra k'īra unuamaa iru p'anapataarā. M̄āgā piudait'ee jōmaweda

āra miapi k'inia p'anirā. ⁶ Tachi Ak'ōrepa ne-inaa k'īra t'ādo āramaa oopiji. Mapa ārapa pajā jīa pik'adai k'oi chenaamerā, Tachi Ak'ōrepa jarapidak'a jara p'ani misa. Ma awara ārapa k'iniadak'āri, pania tachi waa papidai māik'aapa eperāarā miapidai.

⁷ Mamīda jara aupadak'āri jōmaweda Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bada jarapiit'ee āramaa, nemīsia uchiat'ee ma uria nāpia bideepa māik'aapa āra ome chōo jirit'ee. Māgipa āra p'oyait'ee māik'aapa peek'ooit'ee. ⁸ Āra k'ap'ia piuda calle jāde baip'aneadait'ee p'uuru waibia Jerusalemi; āchi waibia kurusode peedap'edaa p'uurude. Māgī p'uuru ichiaba Sodoma maa-e pirā Egipto apata. ⁹ Mama p'aneadait'ee k'āima ōpee ap'eda esa-auk'a. Mama p'anide eperāarā eujā k'īra t'ādoopema, p'uurudepema, pedee k'īra t'ādoo pedee-ataarā māik'aapa ēreerā k'īra t'ādoorāpa āra k'ap'ia piuda ak'idait'ee māik'aapa jaradait'ee āra ianaadamerā. ¹⁰ Na p'ek'au eujādepemaarāpa āra piuda ūridak'āri, o-īa p'aneadait'ee māik'aapa regalo tee para bait'ee o-īapa, ma Tachi Ak'ōre pedee jarapataarā omeerāpa āra miapidap'edaa perā.

¹¹ Mamīda k'āima ōpee ap'eda esa-auk'a wāyaap'eda, Tachi Ak'ōrepa ma omé chok'ai p'anapji. Māgā āra p'irabaidachida. Jōmaweda māga unudak'āri, p'eradachida. ¹² Māpai ma omé ūrijida it'ariipa golpe pedeeru:

—jī't'aa chéti!

Aramagā it'aa wājida jīrarade, āra k'īra unuamaa iru p'anadap'edaarā taide. ¹³ Aramata awērachai golpe wēre nibeji. Ma p'uuru pidaarā diezdepema chaa aba jōdachi; māgā eperāarā siete mīl k'iniidachida. Chi p'aneadap'edaarā p'erarutapa āchia ne-inaa k'achia oopata oo amaa k'inia p'anejida. Mapa jarajida Tachi Ak'ōre it'ari baparimaa, iruta wāara jōmaarā k'āyara waibiara bi.

¹⁴ Ma ne-inaa k'achia aba eerepema aupaji. Mamīda omé eerepema taarā-e pait'ee.

Trompeta seis eerepema chaada

¹⁵ Māpai ángel seis eerepemapa ichi trompeta chaak'āri, it'ariipa mia golpe pedee ūrjī. Chok'araarāpa jara p'anajida:

—'frā wāara na p'ek'au eujādepemaarā Tachi Ak'ōre jua ek'ari p'ani māik'aapa Tachi Waibia Jesucristo jua ek'ari p'ani. Tachi Ak'ōre ichita jōmaarā rey bapariit'ee.' (Ex 15.18; Dn 2.44)

¹⁶ Māpai ma chonaarā poro waibarā veinticuatro su-ak'i p'ani āchi rey su-ak'i beeparide Tachi Ak'ōre k'īrapite bedabaidachida irumaa it'aa t'īdait'ee. ¹⁷ Māgapachida:

—Tachi Ak'ōre Waibia, pita ichita bapari māik'aapa ichita bapachi. Gracias jara p'ani pīmaa.

jPita jōmaarā k'āyara waibiara bairā, jōmaarā rey paru!

¹⁸ Na p'ek'au eujādepema p'uuru pidaarā t'āri k'achia p'anapachida pi ome.

frā jōdee, pi k'īrau bait'ee āra ome.

frapi pia ak'it'ee piudap'edaarāpa oopatap'edaa māik'aapa jarait'ee pia wa k'achia pi k'īrapite.

frā teit'ee ne-inaa pia jōmaweda pia k'īsia iru bidepema teit'ee pi mimiapataarāmaa, chi pi pedee jarapatap'edaarāmaa; pichideerā jōmaarāmaa māik'aapa pi waaweeep-ataarā jōmaarāmaa, ek'ariara beerāmaa, waibiara beerāmaa paara.

Ichiaba irapi eujāde ne-inaa k'achia oopatap'edaarāmaa pia k'achia ooit'ee.

Juanpa Tachi Ak'ōre it'aripema te waibiade unuda

¹⁹ Māpai Tachi Ak'ōre it'aripema te waibia ewadachi māik'aapa ma edajāde mia unuji baaltek'a bi Tachi Ak'ōrepa ūraa Moisemaa p'āpida ome. Māga nide pa tau p'orep'orepari unuji māik'aapa pa jīwaa nībaji. Ichiaba paraaji awērachai māik'aapa hīelo k'oi tauk'a baaiji.

12

Juanpa wēra je ome unuda

¹ Māpai mia ne-inaa awaraa waide unuk'aa pada unuji. Pajāde unuji wēra ak'ōrejīru urua nībik'a jī bi. Bainī baji atane īri. Poro jīra lucero docedee ooda jī baji. ² Māgī wēra biak'oo baji. Bi p'ira baji chi warra ewaa t'oit'ee bada perā. Mapa bia nībaji.

³ Māpai ne-inaa awaraa waide unuk'aa pada padachi pajāde. Unuji je choma. P'oree baji māik'aapa poro siete iru baji. Ma chaachaa poro jīra jī baji. Ichiaba cacho diez iru baji. ⁴ Māgī jepa ichi tru wirawiraarupa pajāde nībi lucero perā esa-auk'a baaiji eujāde. Māgī bainī banaji ma wēra k'īrapite māik'aapa nīmaa beejī iru warra t'omerā, ma warra chai k'o atapēit'ee pada perā. ⁵ Māpai ma wērapa imik'īra warra t'oji. Ma warrapa rey k'a na eujādepemaarā ichi jua ek'ari iru bapariit'ee. Reypa tuma hierrodee juade iru bīpa ooparik'a, māga pik'a irua ooit'ee. Māgī je choma mama baji mīda, ma warra chai p'oyaa k'o-e paji, Tachi Ak'ōrepa āyaa atepida perā ichi baparimaa ichi rey su-ak'i beeparide. ⁶ Jōdee

ma wēra mirudachi eperāarā mak'iaara wēe jēra bimaa; Tachi Ak'ōrepa k'isia iru badamaa. Mama angeleerāpa nek'opijida māik'aapa pia ak'i p'anajida k'āima mil doscientos sesenta.

⁷ Māpai it'ari jura paraaji. Angeleerā poro waibia Miguel awaraa angeleerā ome chōo jirijida māgí je choma bi ome. Māpai jepa ichideerā p'e atap'eda, chōojida. ⁸ Mamīda ma je choma bi eerepemaarā chooda-e paji. Angeleerāpa āra it'ariipa jērek'oojida. ⁹ Māgá bat'at'aajida ma je choma bi na p'ek'au eujādee. Māgí je choma chonaarāwedapema taama; Netuara Poro Waibia maa-e pirā Satanás apata. Māgipata na p'ek'au eujādepemaarā k'ūrapari. Māgí bat'at'aajida na p'ek'au eujādee ichideerā ome.

¹⁰ Māpai mia ūriji Tachi Ak'ōredeerā it'ariipa golpe pedee p'ani:

—ŋrapi Tachi Ak'ōrepa k'achia p'oyajji māik'aapa aupaji tachi o k'achiadeepa k'aripa atada atuanaadamerā.

ŋrapi jōmaarā rey beejí māik'aapa ichia pēida, Cristo jua ek'ari jōmaweda p'aneejida.

Māga bi jēret'aadap'edaa perā ma imiateeparipa tachi ipemaarā Cristo k'aurepa.

Māgí ū-ee tachi imiateepachi Tachi Ak'ōre k'īrapite.

¹¹ Mamīda tachi ipemaarāpata iru p'oyaapachida Cristopa ichi waa bat'ada perā āra pari.

Ichiaba iru p'oyaapachida Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee awaraarāmaa jaradap'edaa perā.

Eperāarāpa āra peedait'ee pak'āri, waaweedak'aa paji piudait'ee ma jaradap'edaa k'aurepa.

¹² ŋo-ia p'anadāma angeleerā, it'ari p'anapata perā!

Mamīda chupiria p'ani parā eujāde p'anapataarā māik'aapa p'usade p'anapataarā Netuara Poro Waibia parā t'āide bapari perā.

Ichi audū k'īrau bi k'awa bairā taarā-e Tachi Ak'ōrepa jōpiit'ee irua ne-inaa k'achia oopari.

¹³ Māgí je choma bīpa k'awaa atak'āri ichi na p'ek'au eujāde bi, ichi jēredap'edaamāi, ma wērapa warra t'oda jirīmaa beejí. ¹⁴ Mamīda Tachi Ak'ōrepa nejīpi tapia isiak'ara omé teeji ma wēramaa, māgá ma je choma badamāiipa t'imí wāabaimerā ichia k'isia iru badamaa; eperāarā mak'iaara wē-emaa. Mama nek'opidai māik'aapa pia ak'i p'anadai año ōpee ap'eda esa-uk'a wāyaaru misa. ¹⁵ Māga unuk'āri, ma je choma bi it'aideepa pania jīchooji to chomadaramaa, to chomaapa ma wēra to barree ateei jīak'aapa. ¹⁶ Mamīda eujāpa ma wēra k'aripaji. Ewadachi māik'aapa ma to choma je choma bīpa jīchooda weedachi ai uriade. ¹⁷ Māga unuk'āri, ma je choma bi audupīara k'īraudachi ma wēra ome. Mapa chōo jirīnaji ma wēradeepa uchiadap'edaarā ome; chi na eujāde at'ari nībiirā ome. Māirāpa oopata Tachi Ak'ōre Ūraade jara bik'a māik'aapa ijāapata Jesupa jarateeda ūraade. ¹⁸ Māpai māgí je choma bi bainī banaji p'usa ide.

13

Nemisia p'usa jādeepa uchiada

¹ Māpai mia unuji nemisia uchiaru p'usa jādeepa. Māgipa poro siete iru baji māik'aapa cacho diez. Chi cacho chaa poro jīra jī baji. Jōdee chi poro chaa t'í p'ā baji. Tachi Ak'ōre t'í chok'ara made p'ā jēra baji, irua māga unuk'āri, k'īraudaimerā. Māgá ma nemisiapa iru oo iru baji. ² Māgí nemisia imamak'a baji. Mamīda chi būri oso realdek'a baji. Chi it'ai león it'aik'a baji. Je choma bīpa ma nemisia ichi jīak'a papiji, māgipa auk'a oomerā ma jepa ooparik'a māik'aapa je choma bi jua ek'ari p'anīrā auk'a iru bamerā ichi jua ek'ari. ³ Māgí nemisia poro aba supeet'aa baji espadapa, mamīda ichia jipat'aaji. Mapa na p'ek'au eujādepemaarā jōmaarāpa iru pia unupachida māik'aapa irua oopi bik'a oo k'inia p'anapachida. ⁴ Tachi Ak'ōremaa it'aa t'īdai k'āyaara, je choma bimaa it'aa t'īpachida, iru juapa ma nemisiapa ne-inaa k'īra t'ādo oopachi perā. Ma awara ma nemisiamaa paara it'aa t'īpachida. Māgapachida:

—¿K'aita nāgí nemisiak'a bima? ¿K'aita chōoima iru ome?

⁵ Tachi Ak'ōrepa ma nemisia ichiak'au bijī ne-inaa k'achia k'īra t'ādo o wāmerā atane cuarenta y dos wāyaaru misa. Māgipa pedee audua pedeeepachi māik'aapa ichi Tachi Ak'ōreda na nipapachi. ⁶ Māgá pedee k'achia jara wāpachi Tachi Ak'ōre āpīte māik'aapa ichideerā it'ari p'ani āpīte. ⁷ Ma awara Tachi Ak'ōrepa māgí ichiak'au bida perā, jura chōo beejí Cristodeerā, chi at'āri na p'ek'au eujāde p'anadap'edaarā ome, āra p'oyaraumaa. Ichi-aba māgá ichiak'au bida perā, māgipa ichi jua ek'ari p'e wāji eperāarā ēreerā chaadepema, p'uuru chaadepema, pedee chaadepema māik'aapa eujā chaadepema. ⁸ Jōmaweda t'í p'ā-ee p'anīrā Oveja Chak'e peedap'edaapa Tachi Ak'ōre ome ichita p'anapataadait'eerā t'í p'ā jēra bi librode it'ari, māirāpa ma nemisiamaa it'aa t'īdait'ee, tachia Tachi Ak'ōremaa it'aa

t'ipatak'a. Māga p'anadait'ee Tachi Ak'ōrepa na eujā ooi naaweda, ai p'ādade āchi t'ī p'ā-ee p'anadap'edaa perā.

⁹ K'īri ēesaa p'anāti ūridamerā mia jararu:

¹⁰ —Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bi pirā ma nemīsiapa parādepema aba āyaa atemerā carcelde t'ī nībiit'ee, māga pait'ee.

Jōdee k'īsia iru bi pirā māgipa parādepema aba peemerā espadapa, māga pait'ee.

Maperā Cristodeerā choodaipia bi āchi ijāa p'anide māik'aapa Cristode ijāapataadaipia bi, ma k'aurepa piuruta pijida.

Ne-animal k'achia eujādeepa uchiada

¹¹ Ma t'ēepai mia unuji awaraa ne-animal k'achia eujādeepa uchiaru. Cacho omé iru baji Oveja Chak'epa iru baparik'a. Mamīda pedepachi je choma pedeparik'a. ¹² Māgipa nemīsia k'īrapite ne-inaa k'īra t'ādoo oopachi irua oo badak'a. Jaraji na p'ek'au eujādepemaarā jōmaarāmaa it'aa t'ipataadamerā ma nemīsiamaa, chi poro aba supeedap'edaa jipada. ¹³ Ichiaba ne-inaa k'īra t'ādoo oopachi eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Eperāarā taide t'ipitau paara baapiji pajādeepa na eujāde. ¹⁴ Tachi Ak'ōrepa ichiak'au bida perā, māgee ne-inaa ooji. Māgā ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa oo bipa nemīsia k'īrapite, māgipa na p'ek'au eujāde p'anadap'edaarā jōmaweda k'ūrat'aaji. Ma awara jaraji āchia oodamerā māgī nemīsia espadapa supee p'anadap'edaa chok'ai padaida k'īrak'a. ¹⁵ Tachi Ak'ōrepa māgī ne-animal k'achia ichiak'au bida perā, ma nemīsia k'īrak'a chok'ai pik'a beejī māik'aapa pedeeji. Maap'eda ma k'īrak'a chok'ai pik'a padaidapa peepiji jōmaweda ichi waawee k'iniada-ee p'anadap'edaarā. ¹⁶ Ma awara māgī ne-animal k'achia t'ēe uchiadapa tauchaa bipiji jōmaarā eperāarā jua juaraarede māik'aapa tau bīiride. Ma tauchaa bijida ek'ariara beerāmaa, waibiara beerāmaa auk'a; p'arat'ara beerāmaa, chupiria beerāmaa auk'a; esclavo-eerāmaa, esclavooraāmaa auk'a. ¹⁷ Ma tauchaa wēe apidaapa ne-inaa neto atada-e pai māik'aapa apidaapa ne-inaa neto pēida-e pai. Ma tauchaa ma nemīsia t'ī maa-e pirā ichi número zero. ¹⁸ K'īsiati mia jararude. Chi k'īsia k'awaa beerāpa k'awaa atadai ma nemīsia t'ī, ichi número juasiadak'āri. Ma número eperā número: seiscientos sesenta y seis.

14

Ciento cuarenta y cuatro mil ijāapataarā Oveja Chak'e ome

¹ Māpai mia unuji ma Oveja Chak'e bainī bi Sión ee nok'ode. Ichi ome p'anajida ciento cuarenta y cuatro mil eperāarā. Ichi t'ī māik'aapa chi Ak'ōre t'ī p'ā baji āchi tau bīiride. ² Māpai it'āriipa ūriji ne-inaa to k'ida chaaree jīwaaparik'a maa-e pirā pa golpe jīwaaparik'a maa-e pirā arpa chaapataarā chok'araarāpa āchi arpa chaa p'anik'a. ³ Ma eperāarā Oveja Chak'e ome p'anadap'edaarāpa k'ari chiwidi k'ari p'anajida Tachi Ak'ōre su-ak'i beepari k'īrapite, ma ne-inaa chok'ai bi k'īmari k'īrapite māik'aapa ma chonaarā poro waibiara veinticuatro k'īrapite. Awaraarāpa māgī k'ari p'oyaa k'arida-e paji. Jip'a ma ciento cuarenta y cuatro mil Cristopa na p'ek'au eujādepemaarā o k'achiadeepa k'aripa atada, mairāpapaita māgī k'ari k'awajida. ⁴ Mairā wēraarā ome k'āida-e paji, āchi p'anapata awara bidap'edaa perā Tachi Ak'ōre-it'ee. Mapa āchi wāpata ma Oveja Chak'e wārumaa māik'aapa oopata irua oopariki'a. Cristopa āra na eujādepemaarā o k'achiadeepa k'aripa ataji, awaraarā k'āyaa naapiara primisiak'a p'anadamerā Tachi Ak'ōre-it'ee māik'aapa ichi-it'ee. ⁵ Āchia maarepida seewa jaradak'aa paji, p'ek'au k'achia jōmaweda oo amaadap'edaa perā.

Ángel ōpeerāpa jaradap'edaa

⁶ Māpai mia unuji awaraa ángel it'ari wāabai ni. Māgipa Tachi Ak'ōrepa pedee pia jara pēida atee baji eperāarāpa irude ijāadamerā. Ma pedee ichita bapari, jō-ee. Ma pedee atee baji jarade na p'ek'au eujādepemaarā jōmaarāmaa; ēreerā chaadepema, p'uuru chaadepema, pedee chaadepema māik'aapa eujā chaadepema. ⁷ Golpe pedepachi:

—Tachi Ak'ōre waawee p'anapatāati māik'aapa irumaa jarapatāati iru jōmaarā k'āyaa waibiara bi. Ewari paji irua ak'imerā eperāarāpa oopata jarait'ee pia wa k'achia. It'aa t'ipatāati irumaa, iruata ooda perā pajā, na eujā p'usa ome māik'aapa jōmaweda pania poatri uchia bimāi.

⁸ Māpai mia awaraa ángel unuji māgī uchiada t'ēe. Māgipa jaramaa baji:

—jōdachi, jōdachipi p'uuru waibia Babilónia! Ma p'uuru k'aurepa eperāarā jōmaarāpa p'ek'au k'achia k'īra t'ādoo oopachida. Eperāpa vino topi bik'a awaraamaa piudamerā, māga pik'a ma p'uuru pidaarāpa p'ek'au k'achia k'īra t'ādoo oopipachida awaraarāmaa.

⁹ Māpai mia awaraa ángel unuji ma omé uchiadap'edaa t'ēe. Māgīpata golpe pedeeji:

—Eperāarāpa ma nemīsiamaa māik'aapa māgī k'īrak'a bimaa it'aa t'īruta pirā māik'aapa māgīrā tauchaa bipiruta pirā āchi tau bīiride wa juade, ¹⁰ Tachi Ak'ōrepa āchi k'achia ooit'ee.

Māgi eperāarāpa Tachi Ak'ōre vinota todait'ee. Māgi vino jara k'inia bi iru jīp'a k'īrau bait'ee āchi ome; chupiria k'awa-ee. Audú k'īrau bait'ee perā, āchi miapiit'ee t'ipitau azufre ome audú wāsia bīpa. Māga ooit'ee ichi angeleerā pia beerā k'īrapite māik'aapa ma Oveja Chak'e k'īrapite. ¹¹ Irua māgiūrā māgá ū-ee miapi bīpa nari jīrak'awaa nibait'ee āstaawa, p'ārik'ua pida. Tachi Ak'ōrepa māgiūrā māgá miapi iru bait'ee, āchia it'aa t'ipatap'edaa perā ma nemisiamaa ichi k'īrak'a bi ome māik'aapa ichi t'ī tauchaa bīpidap'edaa perā āchi k'ap'iade.

¹² Mapa Tachi Ak'ōredeerāpa choodaipia bi āchia oo p'anide iru ūraade jara bik'a māik'aapa āchi Cristode ijāa p'anide.

¹³ Māpai mia ūriji it'ariipa nāga pedeeru:

—P'āji nāgi pedee: “T'āri o-īa p'anī Tachi Waibiadeerā, chi namāik'aapa waa piudait'eerā k'achia beerā juapa.”

Māpai Tachi Ak'ōre Jaurepa māgaji:

—Wāarapi. Māirā piudak'āri, waa mimiada-e pait'ee. Ma k'āyaara k'āiwee p'anadait'ee. Tachi Ak'ōre o-īa bait'ee āra ome, ārapa ne-inaa pia oopatap'edaa perā Cristo k'ap'ia pari.

Angeleerāpa na p'ek'au eujādepemaarā ewadap'edaa

¹⁴ Māpai mia ak'iji māik'aapa unuji jīarara t'orroo. Ai īri su-ak'i baji Eperā Ak'ōre Truadepema. Māgipa poro jīra nēedee ooda jī baji. Ichi juade atee wāji nek'o esiiri jōree p'ewedee bi. ¹⁵ Māpai unuji awaraa āngel uchīa bi Tachi Ak'ōre baparimāiipa. Māgipa golpe pedeeji ma jīararade su-ak'i bimaa:

—Ara eperāarāpa net'atau waraa bi ewapatak'a nek'opa, māga pik'a jā p'ek'au eujādepema ijāapataarā p'e atāji. Ewari paji māga oomerā.

¹⁶ Aramāgá ma jīararade su-ak'i bīpa ijāapataarā p'e ataji.

¹⁷ Maap'eda awaraa āngel uchīaji Tachi Ak'ōre it'aripema te waibiadeepa. Māgipa nek'o esiiri jōree p'ewedee bi ichiaba atee wāji ichi juade. ¹⁸ Māga nide awaraa āngel uchīaji it'aripema altarmāiipa. Māgi ma altardepema t'ipitau jīapari paji. Māgipa golpe pedeeji ma āngel nek'o esiiri jōree p'ewedee iru bimaa:

—Eperāarāpa uva waraa bi k'imī t'iap'epatak'a nek'opa, māga pik'a jā p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerā p'e atāji, ma-it'ee ewari pada perā.

¹⁹ Aramāgá ma nek'o iru badapa na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerā p'e ataji uva p'e atapatak'a. Māpai mimiapataarāpa uva p'e bīpatak'a bōgo tapiade piart'idait'ee māik'aapa chí ba atadait'ee, māga pik'a ma angelpa ma ijāadak'aa beerā peek'ooji. ²⁰ P'uurude taawa māga ook'āri, ma piudap'edaarā waa wee nībeeki trescientos kilometros parumaa; chí nāpia caballo t'ūa it'ia aba parumaa.

15

Ne-inaa k'achia siete p'asait'ee bada

¹ Māpai mia ne-inaa awara waide unuk'aa pada it'ari unuji. P'era pik'a beei māga unuk'āri. Unuji angeleerā siete. Ma chaachaa ne-inaa k'achia atee wāji p'asapiit'ee eperāarāmaa. Māgi ne-inaa k'achia siete aupadak'āri, Tachi Ak'ōre k'īrau bada na p'ek'au eujādepemaarā ome jōit'ee.

² Ichiaba unuji ne-inaa lago bēi-sāa pik'a, vidriodee oodak'a, t'ipitau ome p'oirada. Ai ik'aawa bainī p'anajida chí p'oyaadap'edaarāpa māgi nemisīa, ichi k'īrak'a māik'aapa ichi t'ī maa-e pirā número tauchaa bīdaarā eperāarā k'ap'iade. Ma bainī p'anadap'edaarāpa arpa Tachi Ak'ōrepa āramaa teeda iru p'anajida. ³ K'arimaa p'anajida Tachi Ak'ōre mimiapari Moisepa k'aridak'a māik'aapa Oveja Chak'edeerāpa k'aripatak'a:

—Tachi Ak'ōre Waibia, pia jōmaarā k'āyaara ne-inaa piara oopari.

Pita jōmaarā eujādepemaarā Rey.

Pia ne-inaa jōma pia k'īsia iru bi māik'aapa ichita wāarata jarapari.

⁴ Tachi Waibia, ¿k'aipa pi waawee-e paima?

¿K'aipa pi t'ī t'o-e paima?

Pi aupai k'achia wēe bapari.

P'uuru pidaarā jōmaweda chedait'ee it'aa t'īde pi k'īrapite, pia pia oopari perā k'achia beerā miapik'āri.

⁵ Ma t'ēpai unuji Tachi Ak'ōre it'aripema te waibia ewa bi. Ma te edajāde unuji iru baparimāi. Māgimāi chonaarāwedapema Ak'ōre te ne-edeo ooda edupiara bi cuarto jīak'aa paji. ⁶ Māpai unuji ma te waibiadeepa angeleerā siete uchīa p'anī. Māirā paji ne-inaa k'achia atepataarā p'asapidait'ee eperāarāmaa. P'aru linodee jī p'anajida. Ma p'aru maarepida t'āu-ee baji. Urua pik'a baji t'o-t'oo bada perā. Ne-inaa k'īrride jīpatak'a nēedee ooda nērabai jī p'anajida āchi t'ūade. ⁷ Māpai unuji ma Tachi Ak'ōre ik'aawa p'anī ne-inaa chok'ai bi k'īmariidepema abaapa vaso nēedee ooda teeru ma angeleerā chaachaa. Ma vaso

chaa ipuru baji Tachi Ak'õre k'Írau bipa. ¡Iru ichita baparipi! ⁸ Tachi Ak'õre jõmaarã k'ãyaara waibiara bairã, ichi k'Íra wãree uchua baji ichi baparimãipa ma te ipururumaa. Maapai apida ma tede t'Ídak'aa paji. Mãga baji ma angeleerã sieteerãpa ne-inaa k'achia atee p'ani jõruta misa.

16

Tachi Ak'õrepa k'achia ooda eperãarãmaa vaso wet'aada k'aurepa

¹ Mãpai mia ùrjiji Tachi Ak'õre it'ari golpe pedeemaa bi. Ma pedee uchijai ichi it'aripema te waibiadeepa. Mãgaji ma angeleerã sieteerãmaa:

—Wãti mãik'aapa eujã ìri wet'ãati ma vaso siete ipuru p'ani mi k'Írau bipa. Mãgã mia eujãdepemaarã miapiit'ee.

² Aramãgã ma naapiara ángel wãji mãik'aapa ichi vasode iru bada wet'aaji eujã ìri. Mãpai eperãarã jõmaweda ma nemisia k'Írak'a bimaa it'aa t'ípatap'edaarã mãik'aapa ichi tauchaa iru p'anapatap'edaarã k'ayaadachida ne-inaa k'achiapa aida-idaa bik'a. Mãgipa áchi audú mia p'aneepachida, p'ua nãbada perã.

³ Mãpai araarepema angelpa ichi vaso wet'aaji p'usa jãde. Mãpai pania aide nãbi eperã pi-uda waak'a padachi. Mapa ne-inaa chok'ai p'anadap'edaarã aide nãbi jõmaweda piudachida.

⁴ Mãpai ma omé eerepema angelpa ichi vaso wet'aaji to bee ìri mãik'aapa pania poatri uchiapata ìri. Ma pania jõmaweda tachi waa padachi. ⁵ Maap'eda ùrjiji ángel awara bida pania jiamerã pedeemaa bi. Mãgipa mãgaji:

—Tachi Ak'õre, jõmaarã k'ãyaara pia ne-inaa piara oo bi.

Pi ichita bapari mãik'aapa ichita bapachi.

⁶ Pia pia ooji mãgã pania waa papik'ãri, jãgí eperãarãpa pichideerã waa mãik'aapa pi pedee jarapataarã waa bat'apidap'edaa perã, ãra pee atap'eidak'ãri.

Maaperãpi jãgírãmaa waa topimaa bi.

Mãgí todaipia bi jãgeerãpa.

⁷ Ichiaba mia ùrjiji ángel pedee uchua bi altardeepa:

—Wãarapi, Tachi Ak'õre Waibia.

Pia pia oo bi, mãga ook'ãri k'achia beerãmaa.

⁸ Mãpai ma õpee eerepema angelpa ichi vaso wet'aaji ak'õrejírumaa, ak'õrejírupa eperãarã paak'oomerã t'ipitaupa paaparik'a. ⁹ Mãgã eperãarã jõmaweda mia p'aneepachida ma paada p'uapa. Mamída áchia ne-inaa k'achia oopata oo amaa k'iniada-e paji mãik'aapa Tachi Ak'õre waawee k'iniada-e paji. Ma k'ãyaara ik'achia jarapachida Tachi Ak'õremaa, irua ma k'achia áchimaa p'èida perã.

¹⁰ Mãpai ma k'Ímari eerepema angelpa ichi vaso wet'aaji mãgí nemisia su-ak'i beepari ìri. Mãpai ma nemisia trua, na p'ek'au eujã jõmaweda p'ãriude beeji. Eperãarã aide p'anadap'edaarãpa áchi k'Írame k'aak'oopachida, p'ua chooda-e p'anadap'edaa perã.

¹¹ Mãgã mia p'anapachida mída, oo amaa k'iniada-e paji áchia ne-inaa k'achia oopata. Ma k'ãyaara ik'achia jarapachida Tachi Ak'õre it'aripemamaa, áchi p'ua jõnada k'aurepa mãik'aapa áchi aida-idaa p'anadap'edaa k'aurepa.

¹² Mãpai ma joisomaa eerepema angelpa ichi vaso wet'aaji Éufrates to waibia jãde p'oodaimerã. Mãgã reyrã ak'õrejíruru uchiapari eerepa jíp'a chedai.

¹³ Mãpai mia unuji jaure k'achia beerã õpee, baso k'Írak'a bi. Mãgírã uchijida je choma bi it'aideepa, nemisia it'aideepa mãik'aapa ma ne-animal k'achia; chi seewa jarapari it'aideepa. ¹⁴ Mãgí jaure k'achia beerã netuaraarã. Mãgírãpa oopachida ne-inaa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa áchi juodoopa. Wãpachida na p'ek'au eujãdepema reyrãmaa mãik'aapa ùraapachida chip'edaidamerã jura chõode Tachi Ak'õre Waibia ome iru ewari waibia ewate.

¹⁵ Mãpai Tachi Waibiapa mãgaji:

—¡Ûríti! Parã atu bide mi cheit'ee nechiapari cheparik'a. Tachi Ak'õrepa k'Íra jíp'a nipapataarã pia ak'it'ee. Mãirã k'Íra nejasiada-e pait'ee atu bide mi chek'ãri.

¹⁶ Ma reyrã jaure k'achia beerãpa ùraadap'edaa chip'edachida abamãi, hebreo pedeede t'Íjarapachida *Armagedón*.

¹⁷ Mãpai ma seis eerepema angelpa ichi vaso wet'aaji. Mãga nide Tachi Ak'õre golpe pedee uchijai ichi it'aripema te waibiadeepa; ichi su-ak'i beeparideepa. Mãgaji:

—¡Jõdachida aji, mia k'Ísia iru bada k'achia beerã miapiit'ee!

¹⁸ Mãga jararude pa baaiji, pa jiwaa nãbaji mãik'aapa awërachai na p'ek'au eujã golpe wëret'aaji. Audú golpe wëreji. Eperãarã na eujãde p'anedak'ãriipa awërachai apida ma k'ãyaara golpeera wëre-e paji. ¹⁹ Mãgã golpe wërek'ãri, chi p'uuru waibia t'oodachi t'ooma õpeede. Apema p'uuru na p'ek'au eujãde p'ani jõdachida. Tachi Ak'õrepa k'awaji ma p'uuru waibia Babilónia pidaarãpa oopatap'edaa. Audú k'Írau bada perã áchi ome, mãgí p'uuru

miapiji. ²⁰ Ma awara ma wëre n̄bide jōmaweda isla ee ome wēpadachida. ²¹ Māga nide it'ariipa hieho k'oi tau tapia bik'a baai cheji eperārā ʾiri. Ma chaachaa cuarenta kilos waa paji. Māga bak'ari, eperārāpa ik'achia jarajida Tachi Ak'ōremaa ma hieho tau tapia k'aurepa, audú golpe tee bada perā.

17

Tachi Ak'ōrepa wëra t'ari k'achia-idaa bi k'achia ooda

¹ Ma angeleerā sieteerāpa vaso iru p'anadap'edaa, mairādepema aba mīmaa cheji māik'aapa māgaji:

—Chéji. Mia ak'ipiit'eeda aji, sāga Tachi Ak'ōrepa k'achia ooit'ee wëra jōmaarāpa k'awa p'ani. Māgí prostitutak'a bi su-ak'i baparík'api bi to k'ait'ak'ait'aa jëra bimāi. ² Na p'ek'au eujādepema reyrāpa p'ek'au opachida, araa padak'ari māgí wëra ome. Ma awara na p'ek'au eujādepemaarāpa ooi awaa p'anapachida ne-inaa k'achia k'ira t'ādooh ichia oodak'a.

³ Maap'eda ma k'aimok'araa pik'a bide Tachi Ak'ōre Jaurepa unupida mīmaa, ma angelpa mi ateeji eujā eperārā mak'iara wëe jëra bidee. Mama bide unuji ma prostitutak'a bi su-ak'i bi nemisia p'oree bi ʾiri. Māgí nemisia k'ap'ia jōma ʾiri Tachi Ak'ōre t'ī p'ā jëra baji, oo iru bait'ee. Māgí nemisiapa poro siete māik'aapa cacho diez iru baji. ⁴ Māgí wërapa p'aru p'up'uchia p'oree ome jī baji. Ichiaba nēe, māu pi-ia māik'aapa perla jī baji. Ichi juade iru baji copa nēede ooda. Māgí ipuru baji ne-inaa k'achia k'ira t'ādoopa; ne-inaa jōmaweda Tachi Ak'ōrepa unuamaa iru bi. ⁵ Ichi tau biiride nāgí t'ī p'ā baji:

P'uuru Waibia Babilónia,

Prostitutaarā

Māik'aapa Ne-inaa K'achia K'ira T'ādooh

Oopataarā Nawe Apata.

Eperā apidaapa k'awada-e ma t'ī k'āata jara k'inia bi. Tachi Ak'ōrepapaita k'awa bi. ⁶ Mia unuji māgí wëra piu pik'a bi. Eperā it'uapa piudaik'ari, o-ʾadaiarik'a, māga pik'a māgí wëra o-ʾadachi Tachi Ak'ōredeerā, Cristode ijāa p'anadap'edaarā peepida perā.

Māgá ak'imaa bide mi p'era pik'a beejl. ⁷ Māpai ma angelpa mīmaa māgaji:

—Sāap'eda pi p'era pik'a n̄bima? aji. Mia jarait'ee ne-inaa pia waide k'awa-e bi. Jarait'ee k'āata jara k'inia bi māgí wëra māik'aapa ichi su-ak'i bi ʾiri nemisia; māgí poro siete, cacho diez iru bi. ⁸ Ma nemisia pia unuda naaweda chok'ai bapachi mīda, ʾirá wē-e. Mamīda na ewari uchiat'ee ma uria nāpia bideepa, wāi naaweda Tachi Ak'ōrepa jōt'aaiteema. Na p'ek'au eujādepemaarā, chi Tachi Ak'ōrepa na eujā ooi naaweda t'ī p'ā-ee beerā Tachi Ak'ōre ome ichita p'anapataadait'eerā t'ī p'ā jëra bi librode it'ari, mairāpa ak'itrua para bait'ee māgí nemisia unudak'ari. Māgí bapachi mīda, ʾirá wē-e. Mamīda waya cheit'ee.

⁹ 'Mia nāgí pedee jararu k'isia k'awaa beerā-it'ee, aide k'isia p'anadamerā māik'aapa k'awaadamerā wāara k'āata jara k'inia bi. Ma nemisia poro siete jara k'inia bi ee siete. Mamāik'aapa ma wërapa eperārā ak'ipari. Ichiaba ma poro chaachaa jara k'inia bi rey aba. ¹⁰ Ma reyrā sietedepema joisomaa piujida. ʾrá abaapa eperārā iru bi ichi jua ek'ari. Chi apema waide uchiae. Mamīda māgí t'ēepema rey uchiak'ari, taarā-epai eperārā iru bapariit'ee ichi jua ek'ari. ¹¹ Māgí nemisia chok'ai bada mamīda ʾirá wē-e ma reyrā siete t'ēe uchiat'ee, ai eerepamak'a. Mamīda wāara māgí ma sietedepema uchidaa pait'ee. Waya eperārā iru bapariit'ee ichi jua ek'ari. Māgita wāit'ee Tachi Ak'ōrepa jōt'aaiteema.

¹² Māgí cacho diez pia unuda jara k'inia bi reyrā diez waide uchidae-e p'ani. Mamīda ma nemisia uchiak'ari, taarā-e ma reyrā ichi ome eperārā iru p'anadait'ee āchi jua ek'ari. ¹³ Ma reyrā diez auk'a k'isiadait'ee māik'aapa ma nemisia eere t'ūdait'ee. ¹⁴ Jura chōonadait'ee ma Oveja Chak'e ome. Mamīda irua āchi jōmaweda p'oyait'ee. Iru eere p'anadait'eeda aji, eperārā Tachi Ak'ōrepa jirida irude ijāapataadamerā, chi jirit'eraarā choopatap'edaa perā Cristode ijāa p'anide. Iru Rey jōmaarā rey māik'aapa iru Poro Waibia jōmaarā poro waibia.

¹⁵ Ma angelpa ichiaba māgaji:

—Ma to chok'ara k'ait'ak'ait'aa bimāi, māgí prostitutak'a bi su-ak'i pik'a bimāi, jara k'inia bida aji, eujādepemaarā, p'uuru pidaarā, ēreerā k'ira t'ādooh māik'aapa pedee k'ira t'ādooh pedepataarā. ¹⁶ Ma reyrā diez pia unuda māgí nemisia ome, māgí prostitutak'a bi k'ira unuamaa iru p'anedait'ee. Mapa āchia jāri atadait'ee jōmaweda ma wërapa ne-inaa iru bi, āk'adaa pik'a beemerā. Maap'eda iru paa jōdait'ee. ¹⁷ Tachi Ak'ōrepata ma k'isia bijl āchi t'āride māga oodamerā, ichia naaweda k'isia iru badak'a. Ichiaba ichiata k'isiapij māgí reyrāmaa ma nemisia eere t'ūdamerā ichia jarada jōru misa. ¹⁸ Māgí wëra pia unuda jara k'inia bida aji, p'uuru waibia, ai jua ek'ari na p'ek'au eujādepema reyrā p'anapata.

18

Babilónia p'uuru waibia jōda

¹Ma t'ēepai mia unuji awaraa āngel it'ariipa baai cheru. Māgí angeleerā poro waibia paji. Mapa ichi baai cherude eujā idaadachi ichi k'īra wāreepa. ²Māgipa golpe pedeeji:

—jōdachi; jōdachida aji, jā p'uuru waibia Babilónia!

frā māgí p'uuru badamāi jaure k'achia beerā te padachi, netuaraarā aupai mama p'anapata perā.

Mama ichiaba p'anapata ipanaarā k'īra t'ādoo Tachi Ak'ōrepa k'iniak'aa eperāarāpa k'odamerā.

³Na p'ek'au eujādepemaarā jōmaarāpa māgí wēra vino topachida piudarutamaa.

Pia jarait'eera, ne-inaa k'achia ooi awaa p'anejida iru k'aurepa.

Ichiaba na p'ek'au eujādepema reyrāpa p'ek'au k'achia k'īra t'ādoo oopachida māgí wēra k'aurepa.

Ma awara na p'ek'au eujādepema net'aa netopataarāpa p'arat'a waibia atapachidada aji, māgí wērapa audú net'aa p'e wāda k'aurepa ichi-it'ee.

⁴Māpai it'ariipa awaraa ūriji nāga pedeeru:

—Michideerā, uchiadapāde aji ma p'uuru deepa, auk'a oonaadamerā māgí p'uuru pidaarāpa ne-inaa k'achia oopatak'a māik'aapa uchiadapāde aji, jōnaadamerā āchi ome.

⁵Tachi Ak'ōrepa māgīrā miapiit'ee āchia ne-inaa k'achia oopata k'aurepa, audú ne-inaa k'achia chok'ara oopatap'edaa perā.

⁶Michi angeleerā, ne-inaa k'achia óoti māgí wēramaa, ichia awaraarāmaa ne-inaa k'achia ooda pari.

Ne-inaa k'achia audú óoti irumaa, ichia ne-inaa k'achia ooda chaa.

Māgā parāpa audupiara k'achia oodait'ee ichimaa, ichia ooda k'āyaara awaraarāmaa.

⁷Ichi audú t'āri p'uapiti māik'aapa miapiti audua pedeeda pari māik'aapa net'aara iru bi pari.

Ichi t'āridepai audua pedee jarapari:

“jMita nama su-ak'i bi reinak'a!

Eperāarā jōmaweda mi jua ek'ari p'ani.

Mi t'āri p'ua ba-e p'ētrāak'a.

Mi k'ima wē-e perā, mi chi-ia-eda” aji.

⁸Ma audua pedee k'aurepa k'āima abaade ichi atu bide nāgee ne-inaa k'achia k'īra t'ādoo p'asait'ee:

Piut'ee, t'āri p'ua bait'ee māik'aapa jarra ooit'ee.

T'ipitaude paat'aadait'ee ichia k'achia oopata k'aurepa.

Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bipata māga oopiit'ee.

⁹Na p'ek'au eujādepema reyrā, ma p'ek'au k'achia oopatap'edaarā ma wēra ome māik'aapa p'arat'ara atadap'edaarā ichi k'aurepa jarajēdait'ee unudak'āri nari jirak'awaa nībi ichi paadadeepa. ¹⁰Ichi māgā jōru misa, ma reyrā t'imí bainī p'anadait'ee, Tachi Ak'ōrepa āchi auk'a miapii jīak'aapa. Māpai jaradait'ee:

“jAai, p'uuru waibia Babilónia; p'uuru jōmaarā k'āyaara waibiara bi!

Hora abaade, taarā-ee jōpiji Tachi Ak'ōrepa.”

¹¹Na p'ek'au eujādepema netopataarā ichiaba jarajēdait'ee ma p'uuru jōda k'aurepa. Māga oodait'ee waa wē-e pait'ee perā āchi net'aa netodamerā. ¹²Mama netopachida nēe; p'arat'a; māu pi-ia; perla; p'aru linodee māik'aapa sedadee, k'īra p'oree p'up'uchia ome; pak'uru t'ūa; ne-inaa ooda marfildee, pak'uru pi-iadee, broncedee, hierrodee, māu pia marmoldee. ¹³Ichiaba mama netopachida canela awaraa ne-aliño t'ūa beepari ome; ne-inaa t'ūa beepari eperāarāpa paapata; mirra k'era awaraa k'era ome; vino; aceite; harina nāusaa; trigo tau māik'aapa nāgee ne-animalaarā: p'ak'a, oveja, caballo; carro caballopia jidiupata māik'aapa esclavoorā, eperāarā paara netopatap'edaa perā. ¹⁴Ma ne-inaa netopataarāpa jaradait'ee ma p'uuru jōdamaa:

“jīrā pia chik'o pi-ia net'aa pi-ia ome wēe bida adait'ee!

Pia net'aara māik'aapa p'arat'ara iru bada atuadachi.

Waa unudak'aa pait'eeda” adait'ee.

¹⁵Māgí netopataarā, chi p'arat'ara atadap'edaarā ma p'uuru k'aurepa, t'imí bainī p'anadait'ee ma p'uuru jōru misa, Tachi Ak'ōrepa āchi auk'a miapii jīak'aapa. Māpai jarajēdait'ee:

¹⁶“jAai, p'uuru waibia!

Pi wēra jīak'a bapachida adait'ee, p'aru pi-ia linodee ooda jī bi; p'aru p'up'uchia p'oree ome.

jNēe jī bapachi māu pi-ia ome, perla ome!

¹⁷ jTaarā-e nide jōmaweda pia ne-inaa pi-ia iru bada jōdachida adait'ee!"

'Tchiaba t'imí p'anedait'ee barco p'erapataarā, chi barcode mimipataarā māik'aapa māirā ome nipapataarā. Jōmaweda p'anapataarā ne-inaa p'usadeepa ata p'ani k'aurepa t'imūpa jāgí p'uuru jōru unudait'ee. ¹⁸ Nari jīrak'awaa nībi ak'i p'anide golpe pedeedait'ee: "¿Awaraa p'uuru paraajik'ā nāgí p'uuru waibiak'a?" ¹⁹ Jarajēe bi misa, yooro p'ora it'aa bat'adait'ee baaimerā āchi poro īri. Māgá ak'ipipata āchi t'āri p'ua p'ani. Māpai golpe pedeedait'ee:

"iAai, p'uuru waibia!

Pichia net'aa p'e wāda k'aurepa p'usade nidá barco chipariirā jōmaweda p'arat'ara padachida.

frá, taarā-e weda, pichia iru bada jōmaweda jōdachida adait'ee.

²⁰ O-ia p'anēeti angeleerā, Tachi Ak'ōrepa ma p'uuru jōt'aada perā.

Ichiaba o-ia p'anēeti parā Tachi Ak'ōredeerā, Cristopa pēida māik'aapa Tachi Ak'ōre pedee jarapataarā.

Tachi Ak'ōrepa ma p'uuru jōt'aaji, aide p'anadap'edaarāpa parāmaa ne-inaa k'achia oodap'edaa perā."

²¹ Māpai ángel juataura bipa māu tapia k'ūrumak'a bi jira ataji māik'aapa bat'at'aaji p'usade. Maap'eda māgaji:

—Jāgá pi baaiit'ee, p'uuru waibia Babilónia.

Pi waa unudak'aa pait'ee.

²² Pichi calle jāde waa ūridak'aa pait'ee arpa chaapata, flauta chaapata wa trompeta chaapata.

Pichi jāde ne-inaa oo k'awaa bee apida unudak'aa pait'ee.

Ūridak'aa pait'ee eperāarāpa k'ūrumade ne-inaa bapata.

²³ Pichi jāde lámpara ídaadak'aa pait'ee.

Miak'āipata fiestade pedee o-ia ūridak'aa pait'ee.

Ma jōma wēpait'ee, pichi netopataarā waibiara p'anajida mīda awaraa netopataarā k'āyaara māik'aapa pia p'uuru pidaarā jōmaweda k'ūrapachi mīda, petau tau net'aa k'awaa bi oo bipa.

²⁴ Tachi Ak'ōrepa ma p'uuru jōt'aaji, aide eperāarāpa peedap'edaa perā iru pedee jarapataarā, ichideerā māik'aapa awaraarā.

19

Angeleerāpa pedee pia jaradap'edaa

¹ Ma t'ēepai mia ūriji eperāarā chok'ara it'ari golpe pedeemaa p'anik'a:

—jIt'aa t'ídama Tachi Ak'ōremaa!

jIru jōmaarā k'āyaara waibiara bi!

Iruata tachi o k'achiadeepa k'aripa ataji atuanaadamerā.

Mapa Tachi Ak'ōre aupaita waaweedaipia bi māik'aapa iru jua ek'ari aupaita p'anapataadaipia bi.

² Irua aupaita wāara jarapari. Irua ne-inaa pia ooji ma prostitutak'a bi jōt'aak'āri.

Māgipa eujādepemaarā k'achiade baaiipiji, audú ne-inaa k'achia āchima oopida k'aurepa.

Ma awara Tachi Ak'ōredeerā peepachi.

Maperāpi Tachi Ak'ōrepa jōt'aajida ajida.

³ Māpai waya golpe pedeejida:

—jTachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bi!

Māgí wēra paa jōda nari jīrak'awaa nībi ichita k'irāpadait'eeda ajida.

⁴ Ma chonaarā poro waibirā veinticuatro ma ne-inaa chok'ai bi k'imari ome bed-abaidachida Tachi Ak'ōre, ma su-ak'i beeparide su-ak'i bi k'īrapite māik'aapa māgajida:

—jAmén! jTachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bi!

⁵ Māpai mia ūriji ma su-ak'i beeparideepa pedeeru:

—Parā jōmaarāpa Tachi Ak'ōremaa jarapatāati iru jōmaarā k'āyaara waibiara bi.

Parā jōmaarāpa oopata irua oopi bik'a māik'aapa iru waaweepata, ek'ariara beerā, waibiara beerāpa paara māga jaradaipia bi.

Oveja Chak'e miak'āiit'ee bi fiesta

⁶ Māpai waya ūriji ma eperāarā chok'ara pedeemaa p'anik'a; to k'ida chaaree jīwaaparik'a maa-e pirā pa golpe jīwaaparik'a:

—jīt'aa t'īdāma Tachi Ak'ōremaa!
jīru jōmaarā k'āyaara waibiara bi!

Tachi Ak'ōre Waibiapa ne-inaa jōmaweda biru ichi jua ek'ari.

⁷ O-īa p'anadāma māik'aapa iru waaweedāma, Oveja Chak'e miak'āiit'ee fiesta paru perā. Wēra imik'īra ome miak'āiparik'a bapariit'ee chi k'ima ome, māga pik'a Cristode ijāapataarā ichita p'anapataadait'ee iru ome.

Āchia miak'āipata p'aru jī p'ani.

⁸ Tachi Ak'ōrepa ma p'aru pi-ia teeeji āchima jī p'anedamerā iru ome p'anedak'āri.

Māgī p'aru lino nāusaadee k'ada.

T'o-t'oo bi maarepida t'āu-e bairā.

Māgī lino nāusaa jara k'inia bi Tachi Ak'ōredeerāpa ne-inaa pia oopatap'edaa irua oopidak'a.

⁹ Māpai ma angelpa mimaa māgaji:

—P'āji nāgī pedee: “O-īa p'ani chi Tachi Ak'ōrepa t'ī pēida eperāarā wādamerā ma Oveja Chak'e miak'āi bi fiestadee.”

Ichiaba māgaji:

—Tachi Ak'ōrēpata māgī pedee jara bi wāara.

¹⁰ Mia māga ūrik'āri, bedabaidachi ma āngel k'īrapite irumaa it'aa t'īit'ee. Mamīda ichia māgaji:

—jāga oonāaji! Mi Tachi Ak'ōre-it'ee mimiapari pik'a māik'aapa pi ipemaarāk'a; chi awaraarāmaa jarapataarāpa Jesupa ooda eperāarā k'aripait'ee. Tachi Ak'ōremaa aupaita it'aa t'īpāde aji.

Tachi Ak'ōre Jaurepata Jesupa ooda jarapi bi iru pedee jarapataarāmaa.

Caballo t'orroo īri wāda

¹¹ Māpai mia unuji it'ari ewaraa k'obi. Aide caballo t'orroo unuji. Ma caballo īri wā nipada t'ījarapata Ichita Oopari Ichia Jara Bik'a māik'aapa Wāarata Jarapari. Māgī t'ī jara p'anik'a ichia ak'ipari eperāarāpa oopata jarait'ee pia wa k'achia māik'aapa chōopari ichi k'īra unuamaa iru p'anapataarā ome. ¹² Chi tau urua nībaji t'īpītauk'a. Poro jīra chok'ara jī baji ichi porode. T'ī p'ā baji ichi tau būride. Mamīda apidaapa k'awada-e pai ma t'ī k'āata jara k'inia bi. Ichia aupaita k'awa bi. ¹³ Ichi īripema p'aru jī bada bek'ee baji waapa. Ichi t'ījarapata Tachi Ak'ōre Pedee. ¹⁴ Angeleerā chok'ara nipajida iru ome soldaorāk'a. Māirā ichiaba wā nipajida caballo t'orroo īri. P'aru lino nāusaadee jī p'anajida. T'o-t'oo baji, maarepida t'āu-ee bada perā. ¹⁵ Ichi it'aideepa uchua baji espada choma k'īraichaa weda p'ewedee bi. Māgīpa ichia jōpiit'ee na eujādepemaarā chok'ara; iru k'īra unuamaa iru p'anāirā. Māirā jōpiit'ee eperāpa net'aa jōpik'ajik'a pak'uru hierrodee oodapa. Uva piart'ipatak'a chi ba bōgo tapiadee wāmerā, māga pik'a ichia ma k'achia beerā biit'ee Tachi Ak'ōre juade piuk'oodamerā, iru k'īrau bairā āchi ome. ¹⁶ Ichi īripema p'aru mak'ara īri jī badamāi nāgī t'ī p'ā baji:

Rey Jōmaarā Rey māik'aapa

Poro Waibia Jōmaarā Poro Waibia.

¹⁷ Māpai mia unuji āngel bainī bi ak'ōrejīru k'īrapite. Māgīpa golpe pedeeji ipanaarā it'ī wāabaipataarāmaa:

—Chéti; cheepurūti k'odait'ee chik'o waibia Tachi Ak'ōrepa teeru. ¹⁸ Chéti piudap'edaarā chiara k'ode: reyrā chiara; soldaorā poro waibiarā chiara; eperāarā poro waibiarā chiara; ichiaba caballo chiara māik'aapa ai īri wāpataarā chiara; eperāarā jōmaarā chiara; esclavo-eerāde, esclavoerāde paara, ek'ariirāde, waibiarāde paara.

¹⁹ Māpai unuji māgī nemisia na p'ek'au eujādepema reyrā ome māik'aapa āchi soldaorā ome. Māgīrā chip'e p'anajida jura chōonadait'ee ma caballo t'orroo īri wā nipada ome māik'aapa iru eere p'anadap'edaarā ome. ²⁰ Mamīda ichia ma nemisia jita ataji ma ne-animal k'achia ome; chi māgī nemisia k'īrapite oodapa ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Māga oo bīpa ma ne-animal k'achia, chi seewa jarapariapa eperāarā k'ūraji ma nemisia tauchaa bipidamerā āchi k'ap'īade māik'aapa ma nemisia k'īrak'a bimaa it'aa t'īpataadamerā. Ma caballo t'orroo īri wā nipadapa ma nemisia ma seewa jarapari ome chok'ai bita bat'ak'ooji lagok'a t'īpītau azufre ome jērajēraa jira bidee. ²¹ Māgīrā ome nipadap'edaarā piuk'oojida māgī espada uchiadapa ma caballo īri wā nipada it'aideepa. Māpai ipanaarāpa māirā k'ap'īa piuda jōmaweda k'o chejida. K'ojida bi jāwaarutamaa.

20

Satanás mil años fía bada

¹ Māpai mia unuji ángel it'ariipa baai cheru. Māgipa ma uria nāpia bidepema llave cadena choma bi ome iru baji ichi juade. ² Ichia jita ataji māgí je choma bi; māgí chonaarāwedapema taama; Netuara Poro Waibia maa-e pirā Satanás apata. Ma cadenapa māgí jī nībiji mil años wāyaaru misa. ³ Māpai bat'at'aaji ma uria nāpia bidee. Jīa nībiji ma llavepa māik'aapa ma uria pia jiat'aaji apidaapa ewanaadamerā. Māga ooji ma je choma bipa na eujādepemaarā waa k'ūranaamerā ma mil años wāyaaru misa. Ai t'ēepai k'ena pēiit'ee, mak'iara taarā-ēepai.

⁴ Māpai mia unuji rey su-ak'i beepari chok'ara. Tachi Ak'ōrepa jaraji aide su-ak'i p'anadap'edaarāmaa reyrāk'a eperāarā ak'ipataadamerā. Māirā ome unuji eperāarā jau-reerā; chi otau t'iap'edap'edaa awaraarāmaa jaradap'edaa perā Tachi Ak'ōre Ūraa māik'aapa Jesupa ooda eperāarā k'aripait'ee. Māgiirāpa it'aa t'īdak'aa paji ma nemīsiamaa maa-e pirā ichi k'irak'a bīmaa. Ichia ba māgí tauchaa bipidak'aa paji āchi tau bīiride wa juade. Māgiirā chok'ai padaidap'eda, Cristo ome eperāarā ak'ipachida reyrāk'a, ma mil años wāyaaru misa. ⁵ Ma chok'ai padaidaarā naapiara eperāarā p'irabaidap'edaa paji ichita chok'ai p'anapataadamerā. Apemaarā piudap'edaarā p'irabaidait'ee ma mil años jōrumaa. ⁶ O-īa p'ani Tachi Ak'ōrepa awara bidaarā ichideerā p'anadamerā. Māirāta naapiara chok'ai p'irabaidait'ee ichita p'anapataadait'ee. Atuada-e pait'ee. Ma k'āyaara p'aareerā mimia oodait'ee Tachi Ak'ōre-it'ee māik'aapa Cristo-it'ee. Cristo ome ārapa eperāarā ak'ipataadait'ee reyrāk'a, ma mil años wāyaaru misa.

Satanás p'oyaada

⁷ Ma mil años wāyaap'eda, angelpa Satanás k'ena pēiit'ee ichi jīa badamāiipa. ⁸ Māpai ichi uchiat'ee na p'ek'au eujā jōmaade, jōmaarā eujādepemaarā k'ūrade. K'ūrait'ee Gog māik'aapa Magog, āchi soldaorā chip'edaiderā jura chōodait'ee Tachi Ak'ōredeerā ome. Āchi soldaorā audū chok'ara p'anadait'ee, ipu tau nāusaa audū chok'ara paraaparik'a p'usa ide.

⁹ Māgiirā jīchoojida na eujāde māik'aapa Tachi Ak'ōredeerā wap'irajida; ichia p'uuru k'inia iru bi t'iak'auda edajāde p'anadap'edaarā māik'aapa taawa p'anadap'edaarā paara. Mamīda māga bi misa, it'ariipa t'ipitau baai cheji āchi īri māik'aapa āchi k'iniidachida. ¹⁰ Māpai Tachi Ak'ōrepa Netuara Poro Waibia, chi eperāarā k'ūrada, bat'apit'aaji ma lagok'a t'ipitau azufre ome jērajēraa jira bidee. Mama ma nemīsia, ma ne-animal k'achia, chi seewa jarapari ome ichita miapi bapariit'ee, jō-ee.

Rey su-ak'i beepari waibia t'orroo bi

¹¹ Māpai mia unuji rey su-ak'i beepari waibia, t'orroo bi. Aide Tachi Ak'ōre su-ak'i baji. Ichi k'irapite na eujā māik'aapa pajā wēpadachida. Maarepida unu-e paji ma nībadamāi, wē-e pada perā. ¹² Māpai mia unuji piudap'edaarā; waibiaara beerā, ek'ariara beerā paara. Māirā bainī p'anajida ma rey su-ak'i beepari k'irapite. Māpai angeleerāpa librora ewat'ijida. Ma librode ne-inaa jōma eperāarāpa oopatap'edaa p'ā baji. Awaraa libro ichiaba ewat'ijida. Māgide Tachi Ak'ōre ome ichita p'anapataadait'eerā t'ī p'ā jēra baji. Tachi Ak'ōrepa ma piudap'edaarāpa oopatap'edaa p'āda māik'aapa chok'ai p'anīirā t'ī p'āda ak'iji jarait'ee chisāgiirā wāpii ichi trudee māik'aapa chisāgiirā atuapii. ¹³ Ma piudap'edaarā p'usadeepa p'irabai uchijida. Piudap'edaarāmāiipa ichiaba uchijida. Tachi Ak'ōrepa ma piudap'edaarā jōmaarāpa ne-inaa oopatap'edaa ak'iji jarait'ee pia wa k'achia. ¹⁴ Māpai angeleerāpa k'achia beerā jōmaweda māik'aapa piudap'edaarā p'anapatamāi bat'at'aajida ma lagok'a t'ipitau jērajēraa jira bidee. Maadamāiipa apida piuda-e paji. Māgí lagok'a eperāarā piuda t'ēepema apata. ¹⁵ Mamaa ichiaba bat'at'aajida jōmaweda t'ī p'ā-ee beerā ma libro chok'ai p'anīirā t'ī p'ā jēra bide.

21

Pajā chiwidi māik'aapa eujā chiwidi

¹ Māpai mia unuji pajā chiwidi māik'aapa eujā chiwidi, naapema pajā māik'aapa eujā p'usa ome jōdarida perā. ² Unuji p'uuru Tachi Ak'ōrepa ichi-it'ee jirit'erada. Māgí Jerusalén p'uuru chiwidi baai cheji it'ariipa, Tachi Ak'ōre baparimāiipa. Pi-ia baji. Wēra chi-oo pi-ia jīparik'a miak'āiit'ee pak'āri, māga pik'a baji ma p'uuru. ³ Māgā ak'īmaa bide ūriji ángel Ak'ōre su-ak'i beeparideepa golpe pederu:

—Írā Tachi Ak'ōre bapari eperāarā t'āide. Bapariit'ee eperāarā ome. Ichi p'uuru padait'ee. Tachi Ak'ōre ichi k'ap'ia bapariit'ee āra ome māik'aapa āra Ak'ōre pait'ee. ⁴ Ichia eperāarā tauba jōmaweda wēpapiit'ee. Māirā waa piuda-e pait'ee; waa jarajēda-e pait'ee; waa p'ua sentida-e pait'ee, irua māgee naawedapema ne-inaa jōmaweda wēpapiit'ee perā.

⁵ Māpai chi su-ak'i bīpa ma rey su-ak'i beeparide māgaji:

—ŕapi mia ne-inaa jōma chiwidi papiit'ee.

Ichiaba mimaa māgaji:

—P'āji nāgi pedee, mia wāarata jarapari perā.

Maap'eda māgaji:

⁶ —Oojipi mia k'īsia iru bada. Mita Alfa; nejōmaata naa. Ichiaba mita Omega; nejōmaata t'ēe. Apida opisia nībi pirā, mia pania pari teeit'ee eperāarā chok'ai p'anapipari, māgi pania poatri uchua bidepema. Māgi pania tok'āri, ichita mi ome bapariit'ee. ⁷ K'achia p'oyaaparipa māgi ne-inaa chiwidi jōmaweda iru bait'ee. Ma awara mita iru Ak'ōre pait'ee; jōdee iru mi warra pait'ee. ⁸ Mamīda waawee-idaa beerā mide ijāadait'ee; ijāa amaarutaarā jōmaweda ijāadak'aa beerā ome; k'achia ooi awaa p'anīrā; chīara peepataarā; p'ek'au oopataarā; jaipanaarā petau tau k'awaa beerā ome; ne-inaa juapa ooda k'īrapite it'aa t'īpataarā mīik'aapa jōmaweda seewa jarapataarā; māgeerā p'ananadait'ee ma lagok'a t'īpitau azufre ome jērājēraa jira bide mīik'aapa t'ēepema piuda apata mama piudait'eeda aji, ichita māgā mi ik'aawaapa t'imī p'anapataadait'ee perā.

Jerusalén p'uuru chiwidi

⁹ Māpai ángel mimaa cheji. Māgi angeleerā sieteerāpa vaso ne-inaa k'achiapa ipuru iru p'anadap'edaadepema paji. Māgiapa mimaa māgaji:

—Chéji. Mia ma Oveja Chak'e wēra pīmaa ak'ipiit'eeda aji.

¹⁰ Ma k'āimok'araa pik'a bide Tachi Ak'ōre Jaurepa unupida mimaa, māgi angelpa mi ateeji ee it'ia bi nok'odee. Mama p'anide ichia mimaa ak'ipiji Tachi Ak'ōre p'uuru jirit'erada, Jerusalén, baai cheru it'ariipa, Tachi Ak'ōre baparimāipa. ¹¹ Ma p'uuru urua nībaji Tachi Ak'ōre k'īra wāreepa. Urua baji māu pi-ia bēi-sāa jaspek'a. ¹² Ma p'uuru t'iak'au nībaji muralla waibia it'ia bīpa. Aide t'īupata doce paraaji. Ma t'īupata chaa ángel aba bainī baji. Ichiaba ma t'īupata chaa Israeldeepa uchiadap'edaā ēereerā docedepema t'ī aba p'ā baji. ¹³ Ma muralla i chaa t'īupata ōpe-ōpee p'anajida. Ak'ōrejīru uchiapari eere t'īupata ōpee paraaji; norte eere ichiaba; sur eere ichiaba; ak'ōrejīru baaiipari eere ichiaba. ¹⁴ Ma p'uuru t'iak'au nībada muralla edupema basa doce iru baji. Ma basa māu pi-iadee ooda paji. Māgi basa chaa īri Oveja Chak'e ome nipapatap'edaarā doce t'īdepema t'ī aba p'ā baji.

¹⁵ Ma ángel mimaa pedee badapa pak'uru nēedee ooda juade atee wāji. Māgiapa ma p'uuru chaamaa beejī; chi muralla, chi t'īupatamāi paara. ¹⁶ Ma p'uuru kuādria baji. Angelpa māgi pak'urupa chaak'āri, dos mil doscientos kilometros baji. Chi teesoo chi jobia, chi it'ia paara dos mil doscientos kilometros baji. ¹⁷ Ma muralla ichiaba chaaji. Sesenta y cinco metros baji, eperāarāpa chaapatak'a, māgā chaa bada perā ma angelpa.

¹⁸ Ma muralla māu pi-ia jaspedee ooda paji. Chi p'uuru nēedee ooda paji; nēe pi-ia, maarepida nejarra wēe. Bēi-sāa baji vidriok'a. ¹⁹ Ma muralla basadepema māu, māu pi-ia ome p'ōira baji; nāgee māu pi-ia k'īra t'ādo, chi naapema basa māu pi-ia jasje ome; araarepema zafiro ome; omé eerepema ágata ome; ōpee eerepema esmeralda ome; ²⁰ k'īmari eerepema ónice ome; joisomaa eerepema cornalina ome; seis eerepema crisólito ome; siete eerepema berilo ome; ocho eerepema topacio ome; nueve eerepema crisoprasa ome; diez eerepema jacinto ome; once eerepema amatista ome. ²¹ Ma murallade t'īupata doce perla docedee ooda paji; t'īupata chaa perla abaadee. Calle jā nēedee ooda paji; nēe pi-ia, maarepida nejarra wēe. Bēi-sāa baji vidriok'a.

²² Mia Tachi Ak'ōre te waibia unu-e paji ma p'uurude, Tachi Ak'ōre Waibia mama bapari perā ma Oveja Chak'e ome. Ārata ma p'uurudepema Ak'ōre te waibia k'a, āramaa it'ari p'anīrāpa mama ichita it'aa t'īpataadait'ee perā. ²³ Ma p'uurude p'anīrāpa ak'ōrejīru jēra wa atane idaā faltada-e pait'ee, Tachi Ak'ōre k'īra wāreepa jērāit'ee perā ma p'uuru īri mīik'aapa ma Oveja Chak'e idaait'ee perā lamparak'a. ²⁴ Ma p'uuru idaade na eujādepemaarā k'īra t'ādo nipapataadait'ee mīik'aapa na eujādepema reyrāpa āchi net'aa pi-ia aneedait'ee ma p'uurudee, Tachi Ak'ōremaa tee k'īnia p'anadairā. ²⁵ Ma murallade t'īupata jōmaweda ichita ewa nībait'ee. Jīadak'aa pait'ee; mama p'ārik'ua wē-e pait'ee perā. ²⁶ Na p'ek'au eujādepemaarāpa net'aa pi-ia iru p'ani aneedait'ee mīik'aapa Tachi Ak'ōremaa teedait'ee. ²⁷ Mamīda ma p'uurude ne-inaa k'achia apida unuda-e pait'ee. K'achia oopataarā apida mīik'aapa seewa jarapataarā apida mama unuda-e pait'ee. Aba unudait'ee Tachi Ak'ōrepa t'ī p'āpidaarā Oveja Chak'e librode.

22

¹ Māpai ma angelpa mimaa ak'ipiji to uchua bi Tachi Ak'ōre Oveja Chak'e ome su-ak'i beeparideepa. Aidedepema pania maarepida nejarra wēe baji. Bēi-sāa baji vidriok'a. Ma paniapa eperāarā ichita chok'ai p'anapata. ² Māgi to weepachi p'uuru calle jā esajjak'a. To

i chaa pak'urura paraaji. Māgí eperāarā chok'ai p'anapipari. Māgí neǵ chauda doce chaupari año abaade. Chi k'irupa eperāarā k'ayaa k'ira t'ādo jipapari. ³ Ma p'uurude wē-e pait'ee ne-inaa apida Tachi Ak'ōrepa k'achiade baaipida, naapema eperāarāpa p'ek'au k'achia oodap'edaa k'aurepa. Māga pait'ee Tachi Ak'ōre, Oveja Chak'e ome su-ak'i beepari ma p'uurude bapari perā. Mama ichideerāpa ichita it'aa t'ipataadait'ee irumaa. ⁴ Iru k'ira unudait'ee māik'aapa āchi tau bīride iru t'ī p'ā iru p'aneadait'ee. ⁵ Mama p'āriu-e pait'ee. Ichideerāpa lāmpara īdaa wa ak'ōrejīru jēra faltada-e pait'ee, Tachi Ak'ōre Waibia jērapariit'ee perā āchi īri. Reyrāk'a ichita p'anapataadait'ee iru ome iru truade.

Taarā-ee Jesucristo waya cheit'ee na eujādee

⁶ Māpai ma angelpa mimaa māgaji:

—Nāgí pedee ijāaipia bi wāara perā. Tachi Waibiapa ichi Jaure pēiji wāarata jara-pimerā ichi pedee jarapataarāmaa. Ichia aupaita pēiji ichi āngel, māgipa ichideerāmaa k'awaapimerā ne-inaa taarā-ee p'asait'ee.

⁷ Jesupa māga bi:

—j'Ūriti! j'Taarā-e mi cheit'ee! O-īa p'ani jōmaweda oopataarā Tachi Ak'ōre Jaurepa jarapi bik'a na p'ādade.

⁸ Mi, Juanpata unuji māgí ne-inaa jōmaweda angelpa mimaa unupida. Ichiaba miata ūriji ma pedee jōmaweda irua mimaa jarada. Maap'eda mi bedabaidachi ma āngel k'īrapite irumaa it'aa t'īit'ee. ⁹ Mamīda ichia māgaji:

—j'Jāga oonāaji! Pik'a māik'aapa pi j'epemaarāk'a mi Tachi Ak'ōre-it'ee mimiapari. Parā mimiapata iru-it'ee, jaradak'āri Tachi Ak'ōre Jaurepa jarapi bik'a māik'aapa jōmaweda ijāapataarā mimiapata iru-it'ee oodak'āri na pedee p'ādade jara bik'a. Tachi Ak'ōremaa aupaita it'aa t'ipāde aji.

¹⁰ Ichiaba māgaji:

—Ne-inaa maarepida oonāaji eperāarāpa k'awaanaadamerā Tachi Ak'ōre Jaurepa jarapida na p'ādade, taarā-e aide jara bi p'asait'ee perā. ¹¹ Maperā awaraarāmaa ne-inaa k'achia oopataarāpa at'āri māga oopataadait'ee māik'aapa k'achia ooi awaa p'anapataarā at'āri māga p'anapataadait'ee. Jōdee ne-inaa pia oopataarāpa at'āri māga oopataadait'ee māik'aapa awaa bidaarā Tachi Ak'ōre-it'ee at'āri oopataadait'ee irua oopi bik'a.

¹² Jesupa māga bi:

—j'Ūriti! Taarā-e mi cheit'ee ne-inaa mia k'īsia iru bi jōmaarāmaa teede. Ma ne-inaa teeit'ee eperā chaachaa, irua ne-inaa oopata pari na eujāde bak'āri; ne-inaa pia irua oopata pari maa-e pirā ne-inaa k'achia irua oopata pari. ¹³ Mita Alfa; nejōmaata naa. Ichiaba mita Omega; nejōmaata t'ēe.

¹⁴ 'O-īa p'ani chi p'aru t'ōdap'edaarā Oveja Chak'e waade, āchia p'ek'au k'achia oopatap'edaa wēpamerā. Māirāta k'odait'ee ma pak'uru eperāarā chok'ai p'anapiparidepema māik'aapa t'īudait'ee ma p'uuru chiwidi t'īupatamāi. ¹⁵ Mamīda ma p'uurude unudak'aa pait'ee nāgee eperāarā: k'achia ooi awaa p'anapataarā; jaipanaarā; petau tau k'awaa beerā; p'ek'au oopataarā; chīara peepataarā; ne-inaa juapa ooda k'īrapite it'aa t'ipataarā māik'aapa jōmaweda seewa jarapataarā chīara k'ūrāpataarā ome. Māgeerāta unuda-e pait'ee ma p'uurude.

¹⁶ Jesupa māga bi:

—Mi āngel pēiji irua na jōma k'awaapimerā pīmaa, pia jōdee k'awaapimerā mide ijāapataarāmaa, āchi chip'epata chaa. Mi Rey Daviddeepa uchiada. Mi chi idatipododepema lacerok'a bi.

¹⁷ Tachi Ak'ōre Jaure māik'aapa Oveja Chak'e wēra; Cristodeerāpa eperāarāmaa jarapata:

—j'Chéti!

Jōmaarāpa na pedee ūirutaarā auk'a jaradaipia bi:

—j'Chéti!

Jōma opisia p'anīrā chedaipia bi eperāarā chok'ai p'anapipari pania tode, māgā ichita p'anapataadait'ee. Māgí pania Tachi Ak'ōrepa pari teepari chi to k'inia p'anīrāmaa.

Juanpa ūraada na libro p'ā auparude

¹⁸ Irā mia ūrait'ee chi ūirutaarāpa Tachi Ak'ōre Jaurepa jarapida na p'ādade. K'īrak'aupai Tachi Ak'ōre Jaurepa na p'ādade jarapida awara jarateada. Apidaapa māga ooruta pirā, Tachi Ak'ōrepa ma ne-inaa k'achia jarada na p'ādade, māga p'asapii āchīmaa. ¹⁹ Ma awara k'īrak'aupai wēpapidai Tachi Ak'ōre Jaurepa jarapida pedee na p'ādade bi. Apidaapa māga ooruta pirā Tachi Ak'ōrepa iru bapi-e pait'ee ichi p'uuru chiwidide, na p'ādade jara bi. K'opi-e pait'ee ma eperāarā chok'ai p'anapipari pak'urudepema, ai p'uurude bi.

²⁰ Jesucristo, chi na p'ādade jara bi k'awapidapa māgapari:

—Taarā-e mi cheit'eeda apari.

Mi, Juanpa jara bi:

—¡Amén! ¡Chéji, Tachi Waibia Jesús!

²¹ Mia it'aa iidi bi Tachi Waibia Jesucristopa parã jõmaweda pia ak'i bapariimerã. Amén.